Series t.p. wanting

HIPPOCRATIS

OPERA.

120

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΠΑΝΤΑ.

MAGNI

HIPPOCRATIS

OPERA OMNIA.

EDITIONEM CVRAVIT

D. CAROLVS GOTTLOB KÜHN

PROFESSOR PHYSIOLOGIAE ET PATHOLOGIAE IN LITERARVM VNIVERSITATE LIPSIENSI PVBLICVS ORDINARIVS ETC.

TOMVS I.

LIPSIAE

PROSTAT IN OFFICINA LIBRARIA CAR. CNOBLOCHII

1825.

Neminem fore credo, qui laetitiam meam de felici medicorum graecorum editionis successu, qua cum Hippocratis partem primam edam, mirifice me adfectum sentio, vituperare possit. Cum enim anno hujus seculi decimo septimo consilium meum de tali editione adornanda Viris Eruditis aperirem, hi de ejus successu in diversas abierunt partes: alii enim, timidioris animi, amplitudine operis, quod suscepturus eram, perterriti, nihil intentatum linquere volebant, ut me a tanto auso, quod parum aberat, quin insanum pronuntiarent, avocarent, alii contra ea de operis utilitate et necessitate optime persuasi, omnem lapidem movebant, ut meum animum firmarent, meque gravissime hortarentur, ut, quo pluribus cum difficultatibus mihi in exsequendo opere fortasse colluctandum esset, eo audentius et confidentius illud urgerem. Neque eventus destituit felicis successus spem, ab illis Viris Doctissimis excitatam. Nam intra brevissimum tempus plusquam trecenti suorum nominum subscriptione Collectionis hujus medicorum grae-

corum redemptionem ſpoponderant, e quibus licet haud pauci morte a ſponſionis fide liberati fuerint, tamen in eorum locum alii iique plures ſucceſſerunt. Inde cum luculenter perſpiciam, emtorum tam amplae bibliothecae ſtudia haud ita ſenſim ſenſimque frigeſcere, ut Bibliopola Honeſtiſſimus opus inchoatum continuare aleae plenum judicet, gratiſſimo laetitiae ſenſu animus meus perfundatur, neceſſe est.

Praeter hanc autem, quae me propius tangit, laetitiae cauſſam alia mihi adhuc ſuppetit, a ſtudii medici ratione, quae per dimidium, et quod excurrit, ſeculum proxime elapsum obtinuit, deprompta. Quam rara enim tunc erant medicorum exempla, qui in ſcrutandis curandisque morbis eam, quam Hippocrates recte monſtraverat, viam perſequebantur! Is enim naturam fidiſſimam in ſanandis corporis animalis morbis ducem religioſe colebat, ejus tantum nutibus, non opinionum commentis, obtemperabat, aeternitatisque honorem ſic mereri ſtuduit, ut, Summo Boerhaavio judice, nunquam fingeret, a ſe animadverſa eſſe, quae non vidiſſet, et ut naturae opera fideliter narraret, minime autem detorqueret, vel mutaret, quo vanae alias hypotheſi ſuus videlicet honos atque perennitas permaneret.

Ab hac Hippocratis imagine, ad naturam adumbrata, quantum recentiorum medicorum plurimi recedunt! Nonne indecorum medico habent, nec habent solum, ſed palam pronuntiant atque proclamant, miniſtrum eſſe naturae, cui imperare ipſum potius deceat? Nonne maxime fervet, inter juniores praecique medicos, ſtudium, excogitata aliqua aut de morbi cujusdam natura, aut de omnibus omnino morbis tractandis peculiari hypotheſi vanam captandi gloriolam? Nonne omnes ingenii nervi intenduntur, ut aliqua veri ſpecies opinioni recens excogitatae comparetur? Nullae contemnuntur artes, ut novae medendi methodo admiratores et ſectatores concilientur. Facta ſaepe finguntur, quibus methodae novae veritas ſtabiliri atque extra omnem dubitationem ita poni contenditur, ut, qui illi adſentiri nolit, aut coecus eſſe, aut ſemel receptae ſententiae nimium pertinax defenſor declaretur. Poteram hujus rei probandae cauſſa illuſtre exemplum Jos. Frankii producere, qui cum olim Brownoniani ſyſtematis acerrimus eſſet defenſor atque propugnator, omnem lapidem movit, ut Venerandum patrem tandem in ſuas traduceret partes, at ubi longiore uſu et maturiore experientia meliora edoctus ab illa Brow-

niani desipientia resipuisset, libere, ut virum probum decet, fassus est, se suae, cum quondam Brownoniano systemati sese devovisset, et quasi mancipasset, agendi rationis maxime pudere.

Cum primum de edendis medicis graecis serio cogitarem, sperabam, fore, ut, si nova editione ad illorum opera cognoscenda facilior aditus panderetur, medici nostrae aetatis ab infelici illa, nova artis salutaris systemata inveniendi, aut novis de morborum natura et curandorum ratione sententiis propositis inclarescendi libidine ad sobrium naturae, quam illi unice sequebantur, studium revertantur. In qua quidem spe me minime delusum esse, maximopere laetor. Nam ex quo mea qualicunque opera Graeciae medici forma et legentibus commodiore et elegantiore prodire coeperunt, studium, illos diurna nocturnaque manu versandi, quod inter nos quodammodo emortuum erat, denuo reviviscere videtur. Luculenter id et variae librorum, inprimis Hippocratis, editiones versionesque, novissimis temporibus factae, et plura, quae indies fere promuntur, illius melius intelligendi subsidia probant.

Pauca nunc de via ac ratione, qua in hac editione adornanda usus sum, addere liceat. Quem-

admodum autem, cum meum consilium de medicis, quos Graecia protulit, edendis cum Viris Doctis communicarem, satius esse duxi, minime illorum scriptorum novam, quam dicunt recensionem, sed tantum accuratam ad optimorum exemplorum fidem descriptionem promittere, ita et in Hippocrate hoc ipsum propositum exsequi studui. Inter editiones operum Hippocratis, quae describendae operis tradi poterant, Foësianam anni 1657. et Lindenianam an. 1665. utram alteri praeferrem, haud poteram diu dubius esse ancepsque. Nam quamquam Lindenius sive a filio, post patris mortem editionis curam gerente, sive a typographo, cujus nomine praefatio scripta est, propterea maximopere laudatur, quod quae ad manus fuerant, exemplaria, etiam manuscripta diligentissime contulerit, tamen cum morte praematura, quam impensum huic editioni acerrimum studium maturasse dicitur, impediretur, quo minus animadversiones, quas peculiari volumine comprehendere voluit, elaborare posset, nescimus, quid in Hippocrate ex ingenio suo, quidve codicum manuscriptorum auctoritate mutaverit. Equidem autem valde metuo, ne Lindenio ulli omnino ad manus fuerint codices manuscripti,

e quibus ſuas emendationes deprompſit. Nam quamvis magna variantium lectionum, e codicibus Anglicanis, Mediceis, Pariſinis, Vaticanis, Vindobonenſibus aliisque collectarum copia a me cum illis locis, in quibus Lindeniana editio a reliquis maximopere recedit, collata fuerit, tamen pauca tantum inveni exempla, quae has differentias e codicibus fluxiſſe probent. Quam quidem in Hippocrate a Lindenio adhibitam emendandi licentiam, in Celſo prius manifeſtatam, merito reprehenderunt viri eruditi. Praeterea Hippocrati peſſime conſuluit, qui hanc editionem curavit, dum Cornarii, viri, quem peſſimum criticum fuiſſe, Caſaubonus, maxime idoneus hujus rei arbiter, pronuntiavit, verſionem latinam graeco textui adjungeret, quae ſive ſermonis elegantiam, ſive, qua latina verba graecis reſpondeant, fidem ac religionem ſpectaverimus, a Foëſiana longiſſime ſuperatur. Hinc ſaepiſſime in latina verſione plane alia, quam in graeco textu, legimus, v. c. de victu acut. §. 60. *κρέα ὄιεια* vertuntur per *ſuillas* carnes, et de morb. IV. §. 29. calculi renalis origo a carnium eſu (*ἐκ κρεωφαγίης*) derivatur, pro quo Cornari verſio *terrae eſum* offert. Denique et hoc incommodi habet editio

Lindenii, quod libri Hippocratici ab eo pro arbitrio dilacerati, et quae huic demta fuerant, alii aut inſerta, aut adjecta sint, ita, ut maxime incommodus hujus editionis uſus ſit, cum loca, secundum illam laudata, in aliis editionibus sunt evolvenda. Sic Lindenius, quod in Frobeniana editione initium libri *περὶ ὀστέων φύσιος* conſtituit, ejusdem libri finem fecit, et a verbis: *Τὸ δὲ σπέρμα οἷον κήριον* novum librum *περὶ φλεβῶν* inchoat: contra ea initium libri in Foëſiana editione ſumitur a verbis: *Ὀστέα χειρὸς εἴκοσι ἑπτὰ*, ejusque *Μοχλικός*, qui incipit, *ὀστέων φύσις*, et in verbis definit, *ἐκ μέσων ἐκπέφυκε καὶ περαίνεται*, in Linden. conſtituit librum *περὶ ὀστέων φύσεως*. Quae quidem omnia me moverunt, ut Anut. Foëſii editionem ultimam, quam Trillerus ſuo qualicunque judicio ſuperiorem declaravit, operis exſcribendam traderem. Foëſius enim, qui optime de Hippocrate, quocum intimam familiaritatem longo uſu contraxerat, meritus eſt, ſive ſummam ſpectemus cautionem, qua in emendando Hippocratis textu uſus eſt, sive sobriam verborum interpretationem, quae minime ſuam ipſius ſententiam ſcriptis inſert, sed verba ejus graeca e linguae uſu et ratione ex-

plicat, nihil curans, num eorum ſenſus cum ſuis ipſius placitis conveniat, nec ne, Foëſius, igitur, maxime dignus mihi eſſe videbatur, cujus recenſionem textus Hippocratici immutatam typis repetendam curarem. Diligentia autem ſimul maxima adhibita eſt, ut editio, a vitiis typographicis, quorum haud exigua copia illam deformabant, quantum fieri poterat, liberaretur. Cujus quidem laboris moleſtiam, id quod gratus agnoſco, in ſe ſuſcipere haud detrectavit Vir Eruditiſſimus, Guil. Dindorf, qui quamquam in edendo Demoſthene valde occupatus, tamen nec Hippocrati ſuam operam voluit denegare.

Hiſtoriam literariam Hippocratis, a Jo. Alberto Fabricio primum concinnatam, dein a Jo. Chr. Ackermanno maximopere auctam, pleniorem et accuratiorem reddere ſtudui: quae saepe ſine ordine congeſta erant, ea melius ordinavi. Cuilibet libro praemiſi loca, quibus quilibet in variis, quae ad manus erant, editionibus inveniuntur. Qua in re mihi Chr. Godofr. Grunerus exemplo suo in *Cenſura librorum Hippocrateorum*. Vratisl. 1772. 8. praeivit. Inprimis hoc mihi curae fuit, ut codices mſtos diligenter notarem, ab iis editiones

ſepararem nec has promiſcue enumerarem, sed mere graecas a graeco-latinis disjungerem. His verſiones varias, cum typis expreſſas, tum mſtas, denique commentatores ſubjunxi, ita, ut horum omnium facillimus eſſet conſpectus. Quae poſt annum CIƆIƆCCLXXXXI. prodiere librorum ſingulorum editiones aut ſcripta illuſtrantia, ea ne deſiderarentur, omnem adhibui curam. His autem conatibus longe abſum ab ea perſuaſione, ut credam, hoc tandem effectum fuiſſe, ut haec hiſtoria Hippocratis literaria pleniſſima ſit, imo facile praevideo, eam, modo Viri in re literaria facile principes, inter quos F. A. Ebertus, Vir Eruditiſſimus mihique Amiciſſimus, quem patriae redditum eſſe, mecum omnes patriae amantiſſimi laetantur, jure meritoque referendus eſt, ea, quae ipſis ad hanc hiſtoriae literariae partem in promptu ſunt, mecum benevole communicare voluerint, multimode adhuc augeri poſſe.

Indicem rerum in variis Hippocratis libris pertractatarum, addere neceſſarium eſſe duxi. Etenim cum aliis operum hujus medici editionibus, v. c. Hier. Mercurialis, Foëſii et Lindenii, talem indicem adjectum viderem, verebar, ne in

negligentiae crimen incurrerem, ſi moleſtum ejusmodi indicis conficiendi laborem declinare vellem. Meae igitur editioni indicem, qui jam confectus proſtat, acommodabo, pleniſſimo, ſicuti opus fuerit, Pt. Matth. Pini auctum.

Daniel. Guil. Trillerus, quondam literarum univerſitatis Vitebergenſis haud ignobile decus, magnam vitae suae partem editioni Hippocratis adornandae impendit. Cujus editionis, ipſo die natali Trilleri, d. x. Febr. A. CIↃIↃCCLXXII. finitae quidem, ſed typis non exſcriptae, apparatum, diu a me deſideratum, praeter opinionem Vir Illuſtris atque Amiciſſimus, Ca. Chr. Leber. Weigel, Auguſtiſſ. Imper. Roſſiae, nec non Magno-Duci Vinarienſi a Conſiliis aulae, qui Dreſdae artem ſalutarem feliciſſime exercet, mihi, cum jam typis exſcribendi Hippocratis initium factum eſſet, benivole obtulit. Pro quo inſigni amicitiae documento publice gratum animum Viro Amiciſſimo meum declarare officii mei eſſe putavi. Conſtat autem hic apparatus editione Hippocratis Lindeniana cujus marginem tanta animadverſionum multitudine Trillerus auxit, ut tum ob literarum parvitatem nimiamque verſuum viciniam, tum ob

atramenti pallorem, partim temporis longitudine, partim chartae diuturno libri uſu tritae ſqualore effectum, harum animadverſionum lectio difficillima ſit oculorumque aciei valde inimica.

Praeter hanc editionem reliquit TRILLERUS duo adverſariorum volumina, in quae, quidquid ipſi data occaſione ad hujus medici ſcripta aut emendanda, aut rectius intelligenda obvenerat, conjecit. Tertium volumen continet notas mſtas, Volumini I. ed. Linden. at Viro Erudito anonymo affatim adſcriptas, atque a PETRO BURMANNO, qui eorum auctorem Lindenium ipſum eſſe, debilibus, judice TRILLERO, argumentis uſus, putavit, cum TRILLERO communicatas. Sunt emendationes, partim ex ingenio natae, partim e codicibus manuſcriptis hauſtae, ſaepiſſime verbo tantum indigitatae.

Cum his SAM. BATTIERII, celebris quondam profeſſoris Baſileenſis, obſervationes in tria Hippocratis ſcripta, de carnibus, de arte et de humoribus, quarum mentionem ACKERMANNUS in FABRIC. B. G. libr. II. c. 23. p. 607. injecit, in meam venerunt poſſeſſionem. Sunt illa cum calamo, qui longo uſu, quemadmodum ille *Juſti Lipſii*, b. Mariae Virgini dicatus, omnem ad literas pingendas

aptitudinem amiſerat, chartis inſcriptae, glutine non rite firmatis, in quibus propterea literae ita diffluxerunt, ut earum forma vix poſſit dignoſci. Offerunt autem hae obſervationes haud raro non minus ingenioſas, quam maxime veroſimiles verborum Hippocratis corruptorum emendationes.

Tum obſervationum ſubitanearum in Hippocratis aphoriſm. ſect. II. III. et IV. Trilleri manu nitide deſcriptarum, particeps factus sum. Paginas centum replent formae quartae. In indice partium, hunc Hippocraticum apparatum conſtituentium, hae obſervationes anonymo tributae ſunt. Earum autem nemo alius, quam TRILLERUS, auctor eſſe poteſt. Tota enim dictionis ratio, multo certius autem diſerta Auctoris verba, quibus diſſertationem *de veterum chirurgorum arundinibus atque habenis* tanquam suam laudavit, id probant. Hisce obſervationibus appoſitam inveni plagulam, quae continet apographum libelli *περὶ φαρμάκων*, Hippocrati tributi, e codice mſto ADRIANI JUNII ab IS. VOSSIO factum, et ex Anglia a RICH. THOMONE ad Trillerum miſſum.

Denique editionem Hippocratis Baſileenſem anni 1658. f. Trillerus poſſidebat, cui notas mſtas

e libro RICH. MEADII depromptas sua manu adscripsit Jo. WIGANUS, Celeberrimus Aretaei editor. Quae quidem notae a Viro et graecae linguae, et rerum, ab Hippocrate pertractatarum, peritissimo scriptae maximam utilitatem conferre poterunt ad illius orationem emendatiorem reddendam.

Aliud ejusdem editionis exemplum, ab Illustri WEIGELIO partim cum illo Vindobonensis bibliothecae exemplari, in cujus marginem JAN. CORNARUS plurimas conjecit emendationes, partim cum alio libro, quem sua manu saepissime correctum Jos. SCALIGER OPSOPOEO donaverat, partim denique cum exemplo Vinariensi collatum est. Diuturna Weigelii commoratio, tum Vindobonae, tum Romae, Florentiae, Neapoli et in aliis Italiae urbibus, ob bibliothecas suas splendidissimas nobilibus, Viro Eruditissimo largissimam praebuit opportunitatem, libros medicorum graecorum typis expressos, inprimis Hippocratis, Aretaei, Aëtii, (cujus editionis, diu maximopere desideratae, propediem proditurae spem ut orbi erudito facerem, Vir Amicissimus mihi permisit,) aliorumque cum codicibus mstis conferendi.

Tradidit mihi quoque ILL. WEIGELIUS colla-

tionem Hippocratis de *natura muliebri* cum codice vetuſtiſſimo bibliothecae Caeſ. Vindobonenſis, dein *prognoſtici*, cujus codex in LAMBEC. *Comm.* no. XIX. deſcriptus eſt, et *aphoriſmorum*. Quamquam autem hic codex jam a Mackio collatus eſt, tamen, cum in hoc negotio hic negligentius verſatus ſit, denuo haud inutiliter conferendi ejus cum Mackiana Hippocratis editione laborem WEIGELIUS in ſe recepit. Denique idem contulit codic. XLIII., qui in Lambec. comm. inſignitus eſt no. 38, et praeter aphoriſmos plures Hippocratis libellos, v. c. de arte, de veteri medicina, praeceptiones, de decenti ornatu, de natura hominis, de pueri natura, de humoribus, de haemorrhoidibus, de ulceribus, atque de morbis continet. Libro de morbo ſacro inſigne ſcholion in margine additum eſt.

E Vaticana bibliotheca ab eodem Viro Doctiſſimo collatus eſt cod. no. 278. cui haec notitia praefixa eſt, e qua niſi ad codicis aetatem, tamen ad tempus, quo ſcriptus eſt, concludi poteſt, *Φάβιος Φαλακρὸς ὁ Ῥαβεννάτης ταυτί τὰ τοῦ Ἱπποκράτους τῇ ἰδίᾳ χειρὶ εἰς τὴν ἑαυτοῦ χρῆσιν ἔγραφεν· ὁ δὲ ἀυτοῦ ἀνεψιὸς Τιμόθεος Φάβιος ἐπὶ*

μεγίστου ἀρχιερέως Παύλου τρίτου ἐς ὠφελείαν τῶν τῆς ἀρετῆς ἀντιποιουμένων καὶ ἐς τὴν τοῦ θείου μνήμην τούτοις τὴν τοῦ ἀρχοῦ τῶν ἀποστόλων Πέτρου βιβλιοθήκην ἐκόσμησε. Porro cod. 276. in folio min., membranaceus, optimae notae, ſeculo XI. aut XII. ſcriptus, denique codex bombycinus ſeculi XIV. no. 914. collati sunt. His autem codicibus exceptis Vaticanam bibliothecam nihil continere, quod ad juvandam Hippocratis editionem facere poſſit, WEIGELIUS teſtatus eſt.

E bibliotheca CASP. VALCKENARII exemplum editionis operum Hippocratis, a Foëſio curatae, Genev. 1657. mihi comparavi, cujus margini Vir Summus varia adſcripſit, quae futuro Hippocratis editori utilia eſſe poſſunt. In hoc ipſo exemplo notavi, quae mihi inter legendum obvenere, emendationes, a Viris Doctis in obſervationibus criticis, aut *ὡς ἐν παρόδῳ* in annotationibus ad varios Auctores claſſicos propoſitas. Univerſum denique hunc apparatum ad novam eamque magis emendatam Hippocratis editionem adornandam auxit nuper Venerabilis Senis, et de Hippocrate duplici ſua libri *de aëre, aquis et locis* editione meritiſſimi, CORAYI benevolentia, qui mecum, de quo Ipſi publice

gratias perſolvo, plurimas de variis Hippocratis locis, quae vitio laborare viſa ſunt, conjecturas communicavit. Quae quidem omnia, ſi mihi Dei providentia vitam conceſſerit, ita digerere animus eſt, ut inde in Hippocratem, ſaepiſſime peſſime habitum, intellectuque difficillimum aliqua utilitas redundet.

Scripſ. Lipsiae A. R. S. CIƆIƆCCCXXV.

CONTENTA TOMI I.

HISTORIA LITERARIA

HIPPOCRATIS

CONSCRIPTA AB JOA. CHR. ACKERMANNO, EX JO. ALB. FABRICII BIBLIOTH. GRAEC. EX EDIT. GLI. CPH. HARLES, VOL. II. P. 506 — 611. DESVMTA ET HINC INDE AVCTA ET EMENDATA.

I. *Scriptores de vita Hippocratis.* II. *Hippocratis vita.* III. *Hippocratis merita.* IV. *Hippocratis libri medicinales genuini atque ſpurii.* V. VI. VII. VIII. *Origines librorum ſpuriorum Hippocratis.* IX. *Notae genuinorum librorum Hippocratis internae.* X. *Teſtimonia antiquiſſima. Erotiani.* XI. *Artemidori, Capitonis et Dioſcoridis.* XII. *Galeni.* XIII. *Palladii, Suidae.* XIV. *Hier. Mercurialis, Lud. Lemoſii.* XV. *Foëſii, M. Zuccari, Sponii, Halleri.* XVI. *Gruneri, Grimmii.* XVII. *Vix certum judicium de permultis libris Hippocrateis ferri poſſe probatur.* XVIII. *Opera genuina Hippocratis. De morbis popularibus I et III.* XIX. *Prognoſticon.* XX. *Praeſagiorum liber I et II.* XXI. *Aphoriſmi.* XXII. *De diaeta acutorum.* XXIII. *De aëre, aquis et locis.* XXIV. *De capitis vulneribus.* XXV. *Libri ſpurii.* 1. Epidemion lib. II. IV. V. VI. VII. 2. Coaca praeſagia. 3. De humoribus. 4. De judicationibus. 5. De diebus judicatoriis. 6. De officina medici. 7. De fracturis. 8. De articulis. 9. Mochlicus. 10. De ulceribus. 11. De fiſtulis. 12. De haemorrhoidibus. 13. De exſectione foetus. 14. De anatome. 15. De affectionibus. 16. De internis affectionibus. 17. De viſu. 18. De morbis I — IV. 19. De mulierum affectibus I et II. 20. De virginum morbis. 21. De natura muliebri. 22. De ſterilibus. 23. De ſuperfoetatione. 24. De morbo ſacro. 25. De inſania. 26. De purgantibus. 27. De veratri uſu. 28. De humidorum uſu. 29. De flatibus. 30. De glandulis.

31. De dentitione. 32. De diaeta I. II. III. 33. De inſomniis. 34. De natura hominis. 35. De alimento. 36. De ſalubri diaeta. 37. De locis in homine. 38. De oſſium natura. 39. De venis. 40. De carnibus. 41. De corde. 42. De aetate. 43. De genitura. 44. De natura pueri. 45. De ſeptimeſtri partu. 46. De octimeſtri partu. 47. Jus jurandum. 48. Lex. 49. De medico. 50. De decenti ornatu. 51. Praeceptiones. 52. De veteri medicina. 53. De arte. 54. Epiſtolae.

XXVI. *Opera manifeſte ſpuria.* XXVII. *Opera Hippocratis omnia.* XXVIII. *Editiones graecae.* XXIX. *Editiones latinae.* XXX. *Editiones graeco-latinae.* XXXI. *Editiones promiſſae et ſpicilegia editionum promiſſarum.* XXXII. *Hippocratis opera in alias linguas translata.* XXXIII. *Gloſſaria, lexica in Hippocratem. Indices.* XXXIV. *De Polybo, Hippocratis genero et diſcipulo.* XXXV. *Alii ejusdem aetatis medici, ſtrictim indicati.*

I.

De vita Hippocratis, Coi, quae nobis reſtant, antiquae narrationes, fere omnes incertae, permultae falſae ſunt. Qui enim aut ipſius aetate, aut proximis poſt illum temporibus ſcripſerunt, virum quidem medicinae peritia praecellentem [a]) laudant, de vita vero ejus nihil memorant. Neque ipſe Hippocrates in operibus, quae ab illo ipſo profecta eſſe credibile eſt, multa habet, ex quibus, quando vixerit, et quid egerit, certo dici poſſit. Ipse adeo Galenus, qui Hippocratem maximi habebat, de vita illius vix multa enarrat, neque in his fabuloſa a veris accurate diſtinguit.

Vita Hippocratis extat *κατὰ Σωρανὸν*, a Sorano, neſcio quo, (ſaltim non ab Epheſio, quem Tzetzes vult) ſive potius ab ignoto auctore quodam ex Sorani [b]) Coi *Βίοις ἰατρῶν*, ex Histomachi Epheſii libris *περὶ τῆς Ἱπποκράτους αἱρέσεως* et Andreae medici *περὶ τῆς ἰατρικῆς γενεαλογίας* opere, qui libri in hac ipſa Hippocratis vita memorantur [c]), excerpta. Auctorem verum, uti jam dixi, neſcimus, Sorano Epheſio, qui Traiani et Hadriani temporibus floruit, quem verum auctorem eſſe, Joannes Tzetzes, ſeculi XII. ſcriptor [d]), perhi-

a) Fortaſſe ob hanc ipſam excellentiam *κατ' ἐξοχὴν* cognominatus eſt *ἰατρὸς* a Pauſan. in Phocic. c. 2. ubi narrat inter Apollinis donaria pervetuſtam ſervari effigiem hominis ex aere, cui, diuturniore morbo conſumta carne, ſola relicta eſſent oſſa, et quam Delphi narrabant *ἀνάθημα εἶναι Ἱπποκράτους τοῦ ἰατροῦ*. K.

b) De Sorano vid. Thomaſii hiſtor. ſap. et ſtultit. to. III. p. 47 ſeq.

c) Hippocratis opera to. II. p. 951. 952. ed. van der Linden.

d) Hiſtor. VII. chiliad. CLV. 945. ſeq. Vid. Oper. Hippocr. to. II. p. 960. ed. Lind.

bet, longe recentiorem. SUIDAS [e]) quaedam de vita Hippocratis habet, et quidem fabulosa haud pauca, partim ex Hippocratis vita κατὰ Σωρανὸν, partim ex epistolis, quae in operum Hippocratis collectione prostant, partim etiam ex antiquis libris istis hausta, quae operum Hippocratis enarrationem continent. Eadem vita Hippocratis κατὰ Σωρανὸν usus est in Hippocratis vita enarranda Joannes Tzetzes [f]), aliis tamen simul fontibus, quos non enarrat, in Hippocratis praesertim genere ab Aesculapio deducendo usus, in quo eum secuti sunt Hieron. Henninges [g]), Rein. Reineccius [h]), Jo. H. Meibomius [i]) et ex plurima saltim parte Dan. Clericus [k]). Recentiores vitae Hippocratis scriptores auctorem vitae Hippocratis κατὰ Σωρανὸν fere ex omni parte secuti sunt. Scripserunt vero hanc vitam, ut quosdam tantum memorem, MATTH. GARBICIUS, Illyricus, in oratione de vita, moribus, doctrina et professione Hippocratis. Tub. 1564. 8. [D. Jo. Hermanni or. de Hippocrate, habita Witteberg. 1560. inter Melanchthoniana to. V. p. 335.] Vitam quoque Hippocratis dedit, sed fabularum plenissimam, congestis scilicet omnibus, quae de Hippocrate ab antiquis narrantur, ANDR. DACIER in operum Hippocratis versione gallica, infra a me memoranda, et quidem to. II. Purgatam a fabulis Hippocratis vitam egregie enarravit GRIMMIUS, titulo fragmentorum de vita Hippocratis, in operum Hippocratis versione germanica, et quidem to. I. Altenb. 1781. 8. Orientalium de Hippocratis vita, itineribus cet. narra-

---

e) Lex. to. II. p. 144. ed. Kust. Quaedam de genere Hippocratis habet Stephan. Byzant. de urbib. p. 500. 501. ed. Berkel.

f) Loco citato. In oper. Hipp. ed. cit. to. II. p. 958.

g) Theat. geneal. to. I. Oper. Hippocr. to. II. p. 956. ed. Lind.

h) Hist. Julia to. I. Oper. Hippocr. to. II. p. 957. ed. Lind.

i) Comm. in Hippocr. jus jur. c. 1. §. 9.

k) Hist. de la médec. p. 1. l. 4. c. 7. p. 287. Hag. Com. 1729. 4.

tiones, fabularum pleniſſimas, refert GREGOR. BAR-HEBRAEUS in parte V. Chron. Arab. [in Chron. Syr. Dyn. VI. p. 33 ſq. ed. Kirſch. verſ. lat. p. 31 ſq.] et ex eo ASSEMANNUS in Bibl. Laur. et Medic. cod. ms. orientalium catalogo. Flor. 1742. f. p. 354 ſeq.[l]) [CASIRI in Bibl. Arabico-Hiſp. Eſcurial. to. I. p. 235 ſqq. ex arabica philoſophorum bibliotheca dat longiora excerpta de Hippocratis vita et ſcriptis eorumque commentatoribus, et ipſe CASIRI agit de operibus eorumque editionibus aliisque rebus, ad Hippocratem pertinentibus. HARL.] Duplici hinc opera in vita Hippocratis ſcribenda opus eſt: ut ſcilicet fabuloſa fictaque ab iis, quae pro verioribus habenda ſunt, ſeparentur; deinde ut ea, quae egiſſe atque feciſſe Hippocratem credibile omni modo eſt, ſtudioſe enarrentur. Vitam igitur dabo, non quidem abſolutam numeris omnibus, tamen ab errorum atque mendaciorum ſordibus, quantum quidem fieri potuit, repurgatam.

II.

Et primum quidem incerta narrare hos certum eſt, qui Hippocratem decimum nonum ab Aeſculapio[m]),

---

l) Effigiem Hippocratis exhibet praeter Fulv. Urſinum, quam repetiit Gohlius in Act. medic. Berol. dec. I. vol. 1. Dan. Clericum, aliosque Jac. Gronov. to. II. Antiq. Graec. tab. 58. Aliam praefixam videre licet editioni Lindenianae, aliam Charterianae. Alia occurrit in notis Boivinii ad Nicephorum Gregoram p. 777. Aliam dedit Steph. Mackius, aliam Jo. Rud. Zwingerus in Hippocratis opuſc. aphoriſt., aliam Grimmius in Hippocr. Operum, in germanicam linguam translatorum, vol. I. [In Catalogue d'une collection des medailles antiqu. faite par la Comt. Douair. de Bentink etc. Amſterd. 1787. 4. part. I. p. 78 ſeq. in nummo. Add. Raſche Lex. num. to. II. P. 2. p. 323.] (Verſioni gallicae Opuſculor. Hippocr. de regim. morb. acut. et de aëre, aqu. et loc., ab Equ. DE MERCY, Pariſ. 1818. 8. editae, praefixa eſt elegans imago Hippocratis. K.)

m) Vita Hippocr. ſecund. Soranum p. 951. to. II. Oper. Hippocr. ed. Linden.

aut decimum ſeptimum[n]) fuiſſe perhibent, majoribus ejus omnibus, usque ad Aeſculapium ipſum, ſua ſerie enarratis, deducunt. Ex Aſclepiadarum vero familia, qui ante eum fere ſoli medicinam profitebantur, fuiſſe certum eſt. Ex Aſclepiadis ſane Hippocratem Plato, primus inter omnes auctor, qui eum nominat, fuiſſe manifeſte, et non uno tantum in loco[o]) narrat: licet inde minus juſte concludatur, Hippocratem ex ipſa Aeſculapii ſtirpe eſſe progenitum; non omnes enim, qui in Aſclepiadarum collegium recipi ſolebant, progeniem ab Aeſculapio repetebant.[p])

Natum fuiſſe Hippocratem in inſula Co, omnes auctores, et inter eos antiquiſſimus, Plato[q]), perhibent[r]) Patrem habuit Heraclidem, medicum ex Aſclepiadarum ea ſtirpe, quae origines ſuas a Nebro, Aſclepiadarum nobiliſſimo, deducebat[s]); matrem, vitae ejus auctore *κατὰ Σωρανὸν* perhibente, Phaenareten, quae ab Hercule primas ſuas origines repetebat. Ut ab aliis viris, qui idem nomen habebant, diſtingueretur, Plato eum *τὸν Κῶον*, et ſimul *τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν* nominat: Coi cognomen eandem ob cauſam ab omnibus ac-

---

n) Jo. Tzetzes in Hiſt. VII. chil. 155. p. 958. to. II. ed. citat.

o) Socrates Hippocratem, Apollodori filium, Phaſonis fratrem, ita alloquitur: *ὥσπερ ἂν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὁμώνυμον ἐλθὼν Ἱπποκράτη τὸν Κῶον, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, κ. τ. λ.* Plato in Protag. vol. III. p. 88. Oper. ed. Bipont. *εἰ μὲν Ἱπποκράτει τῷ τῶν Ἀσκληπιαδῶν δεῖ τι πείθεσθαι κ. τ. λ.* Plat. in Phaedr. p. 371. vol. X. ed. cit.

p) Vid. J. H. Schulzii hiſt. med. pa. I. ſect. II. c. 4. §. 28.

q) Vid. loca in Protagora et Phaedro modo laudata.

r) Maxime igitur mirandum eſt, Bouletum quendam initio hujus ſeculi omnino negaſſe, Hippocratem unquam extitiſſe. Contra hunc hominem ſcripſit Legallois (recherches chronologiques ſur Hippocrate. Paris 1804. 8.) K.

s) Steph. Byz. de urbib. ſ. v. *Κῶς* p. 501. ed. Berkel.

cepit[t]). Magnus a Galeno et a recentioribus medicis, ob doctrinae celebritatem, ſaepiſſime dictus eſt. Socrati et

---

t) Stirpem Hippocratis, (cujus tertia producta ap. Sidon. hymn. X.) poſt Tzetzen Chil. VII. hiſt. 115. Reiner. Reineccium in Hiſt. Julia, et Hier. Henningeſium in tabulis genealogicis (add. van d. Linden Hipp. Op. to. II. p. 956.) plenius et accuratius expoſuit (quamquam et in hoc quaedam haud ſine ratione caſtigat Dan. Clericus parte I. Hiſtor. medic. lib. IV. c. 1.), Jo. H. Meibomius comm. in Hippocr. jus jur. c. 1. De patria Hippocratis et Apellis, Turcis hodie Stancoũ, vid. Bellonis ad Cruſium p. 232. Turco-Graeciae p. 273. adde Voyage de Gemelli to. I. p. 204. ſq. Voyage de M. Corn. Bruyn to. I. p. 544. ed. Paris. Journ. des Sav. a. 1726. p. 84. ſq. — Meibomius plures Hippocrates eodem loco recenſet, quos hic, additis nonnullis obſervationibus paulo plenius ac diſtinctius repetam. 1) Hippocrates, Gnoſidici f., noſtri avus, medicus, qui ex quorundam ſententia nihil ſcripſit, ex aliorum vero duos compoſuit libros, qui inter noſtri ſcripta hodie leguntur, τὸ περὶ ἀγμῶν καὶ τὸ περὶ ἄρθρων, unum de fracturis, alterum de articulis. Galen. 1. in Hipp. de vict. in morb. ac. p. 45. to. V. et in libro de fractur. p. 525. Pallad. in eundem librum. 2) Hippocrates, Theſſali f., Hippocratis noſtri nepos, a quo et ipſo ἰατρικὰ ſcripta fuiſſe, Suidas auctor eſt. Idem, ut exiſtimo, contra quem Antiphon rhetor ſcripſit, teſte Plutarcho et Photio, ubi male ἰατροῦ nomen ab imperito librario acceſſit. Conf. Jonsium p. 324. 3) Draconis f. Cous, et ipſe et noſtri gentilis, qui ſub Caſſandro, Antipatri f., e vita diſceſſit. Etiam hunc ἰατρικὰ ſcripſiſſe, Suidas refert. 4) et 5) Vterque Thymbraei filius, Cous, ex eadem familia, qui et ipſi ambo de re medica ſcripſerunt, Suida teſte. 6) Praxianactis filius, Cous, medicus, itidem ex noſtri poſteris et ſcriptor. 7) Hippocrates Chius, mathematicus, de quo dictum eſt a Jo. Alb. Fabricio in notitia Pythagoraeorum (Bibl. graec. to. I. p. 884. ed. Harl.). 8) Hippocrates, Piſiſtrati pater, Athenienſium tyranni. Herodo. I. 59. Demoſth. or. in Midiam et Plut. in Solone. 9) Hippocrates, Megaclis ejectoris Piſiſtrati f. avus Periclis, pater Megaclis, Agariſtae et Xanthippi. Id. VI. 131. [conf. Corsini faſt. att. to. II. p. 61. ſq. Harl.] 10) Hippocrates Athenienſis, cujus filios Teleſippum, Demophontem et Periclem, tanquam fatuos, perſtringunt Eupolis apud Suidam in τοῖς Ἱπποκράτοις et Ariſtoph. in Nubib. VI. 995. Meminit et Galenus libro, quod animi mor. etc. to. IV. p. 784. ed. Lipſ. Adde Gataker. adverſ. p. 133 et

Platoni coaevus fuit; illo aetate paulo inferior, hoc superior: hinc bello Peloponnesiaco durante vixit, vitamque usque ad Philippi, Macedonum regis, tempora perduxisse videtur. Ex Histomacho, librorum de secta Hippocratis auctore, vitae Hippocratis *κατὰ Σωρανὸν*, quem saepius jam memoravi, auctor refert, eum Olympiad. LXXX. anno 1. natum esse, et quidem eo-

---

Vossium instit. orat. lib. II. c. 14. sect. 8. et de philosoph. c. 11. §. 22. 11) Hippocrates, (Ariphronis filius) Atheniensium in bello Peloponnesiaco dux, a Thucyd. l. IV. c. 67. p. 352. ed. Tauchn. stereot. Diod. Sic. lib. XII. 66. p. 524. ed. Wess. Plutarcho in Nicia p. 526. et Pausania in Lacon. c. 6. et Boeot. c. 6. memoratus, et cui Dioscorides, teste Galeno comm. 2. in Epid. lib. VI. to. V. p. 456. tribuit librum de morbis. Vide et eundem comm. 2. in Hipp. de nat. hum. sub init. 12) Hippocrates, Smyndiritis Sybaritae pater. Herodo. VI. 12. Athen. lib. XII. c. 11. p. 541. B. 13) Lacedaemoniorum in Chalcedone praefectus. Plut. in Alcibiade p. 207. sq. 14) Hippocrates, Xenodici filius, Capyos frater, ex thebanorum regum familia, Theronis consobrinus. Schol. Pind. Olymp. od. 2. extr. 15) Hippocrates, Patareus, Cleandri frater, Euclidis et Cleandri pater, tyrannus Geleorum. Herodo. VI. 154. seq. Diod. Sic. in Excerpt. Peiresc. p. 254. 16) Hippocrates, Appollodori fil. Phasonis frater. Plat. Protag. p. 137. to. II. ed. Tauchn. 17) Hippocrates, Aramiteus, cujus filius Atyanas in Olympiis periodo vicit. Phleg. Trall. ap. Phot. eod. 97. 18) Hippocrates, Mindaro, Lacedaemoniorum duci ab epistolis. Xenoph. hist. gr. lib. 1. c. 1. p. 5. ed. Tauchn. 19) Hippocrates, praetor Syracusanus, de quo Liv. lib. 24. c. 6. et Plut. Marcell. p. 305. 308. 20) Hippocrates, curator testamenti Stratonis Lampsaceni ap. Laert. V. 62. 21) Hippocrates, Georgianorum rex, a Tamerlane captus. Act. erud. to. IX. p. 85. Supplem. Ceterum Hippocrates Jon ap. Erotian. in *Τριταιοφυεῖς* non diversus est a magno nostro Hippocrate, qui jonice scripsit et vocabulo *Τριταιοφυεῖς* utitur Epid. lib. VI. to. I. p. 801. ed. Linden. et alibi. [Vid. Foës. Oec. Hipp. K.] In Hippocratis nostri laudem epigramma lib. IV. Anthol. p. 485 seq. et lib. 1. p. 85. Fabric. [Occurrit quoque Hippocrates, Epibydis frater, qui Erbesso Syracusas venerat, tyrannidi infensissimus, et cum contra Hieronem, Syracusanorum tyrannum publice verba faceret, et propterea ab hoc armis peteretur, in causa fuit, quod a satellitibus interficeretur. Pausan. Messen. poster. c. 12. K.]

dem auctore ex Sorano Coo referente, Cois imperante Abriada, ſeptima et viceſima menſis Agriani die [u]).

Patrem Heraclidem in medicinali arte praeceptorem habuiſſe omnes referunt, ipſeque Hippocrates ſe ſeniores memorat, a quibus notas de vini bonitate et detrimento, quas ipſe enarrabat, non didicerit, *καλὰ δὲ ταῦτα τεκμήριά ἐστι τῆς περὶ οἴνου ὠφελίης καὶ βλάβης ὁκόσα ἀκαταμάθητα ἦν τοῖσιν ἐμοῦ γεραιτέροισι* [v]). Coos videlicet medicos ex Aſclepiadarum collegio, quod in ipſa hac inſula florebat: ſcholam enim Cnidiam, Coae vicinam, Hippocratem non adiiſſe, neque artem in ea didiciſſe, vel ex eo credibile eſt, quod Cnidiam ſcholam hujusque *γνώμας* reprehendat, ſaltim permagnis laudibus non extollat [w]). Habuiſſe praeceptorem in medicinali ſcientia Herodicum Selymbrianum, Thracem, medicinae gymnaſticae auctorem, auctor libelli de vita Hippocratis ſecundum Soranum [x]), ex eoque Suidas [y]) atque Joannes Tzetzes [z]), et ex iis recentiores omnes referunt. Sed haec minus certa ſunt, etſi aetas Herodici, quem Plato [a]) memorat, non repugnet. Suidas, Herodicum atque Prodicum Hippocratis praeceptores fuiſſe, notat, illumque inter eos, qui medicinam Hippo-

---

u) Nomen menſis apud Coos, ſolum forte, cujus memoria ad nos pervenit: cuinam igitur anni parti reſpondeat, incertum. Nec tanti. Fuit et feſtum apud Graecos, dictum Agrania ſ. Agriania et Agrionia, de quo Caſtellanus et Meurſius. Fabr.

v) Hippocr. de diaet. acut. §. 25. p. 289. ed. Lind. to. II.

w) Hippocr. l. c. p. 268. 269. ed. cit.

x) Hipp. to. II. p. 951. ed. laud.

y) Lexic. to. II. p. 144. ed. Kuſter.

z) Hiſt. VII. chiliad. 155.
Ὅν ὁ πατὴρ Ἡρακλειδᾶς τὰ ἰατρῶν διδάσκει,
Ὁ ἐκ τῆς Σηλυμβρίας τε Ἡρόδικος σὺν τούτῳ.

a) De republ. lib. III. p. 301. vol. VI. ed. Bip. [Quem Platonis locum repetiit Plut. de ſera num. vind. p. 35. ed. Wyttenb., cujus notam p. 50. conferes. Harles.]

cratem docuerunt, hunc, qui philoſophiam, referre videtur[b]). Quodſi hunc voluit, Prodicum Coum ſine dubio intellexit, Protagorae auditorem, qui Olymp. LXXXVI. claruit. Rem vero ipſe Suidas dubitanter proponit, facileque ob facilem literarum *Η* et *Π* permutationem fieri potuit, ut diverſis his nominibus unum tantum, eumque Herodicum, vitae Hippocratis ſcriptores, quos Suidas ſecutus eſt, voluerint. Sane quae auctor ſexti de morb. popular. libri de Herodico memorat[c]), hunc praeceptorem fuiſſe Hippocratis, non probant: hic liber enim Hippocrate recentior eſt.

Scientem philoſophiae fuiſſe Hippocratem, non quidem libri, qui adhuc exiſtunt, medicinales, quos ſcripſiſſe eum omnino credibile eſt, probant: hi enim omnes aut praeſagia ſalutis mortisve imminentis, aut morborum hiſtorias, aut doctrinam de curandis acutis morbis, aut res ad chirurgiam pertinentes continent, adeoque quae uſu et experientia diſcuntur, parumque aut nihil eorum, quae ſolo ratiocinio eruuntur: docet vero Plato[d]), naturam corporis non ſine totius naturae cognitione comprehendi ſtatuiſſe Hippocratem, adeoque verſatum eſſe in cognitione *τῆς τοῦ ὅλου φύσεως*. Praeceptores autem, quos habuerit in hac ſcientia, incertum eſt. Gorgiam Leontinum, rhetorem, Herodici fratrem, audiviſſe, ab eoque artem rhetorum didiciſſe, vitae Hippocratis auctor[e]), ex eoque Suidas[f]) et Joannes Tzetzes[g]) referunt. Democritum Abderitanum praeceptorem in philoſophia habuiſſe iidem auctores (Suidas tamen non ſine dubitatione qua-

---

b) In Lex. ſ. v. *Ἱπποκράτης*. to. II. p. 144.

c) Sect. III. no. 54. Oper. to. I. ed. Lind.

d) In Phaedro p. 371. vol. X. Oper. ed. Bip.

e) In Oper. Hippocratis edit. Lind. to. II. p. 951.

f) In Lex. ſ. v. *Ἱπποκράτης*. to. II. p. 144.

g) Hiſtor. VII. Chiliad. CLV. p. 958. to. II. Oper. Hippocr. ed. Lind.

dam), et praeter hos Cornelius Celſus[h]) referunt: ſed hunc non praeceptorem habuiſſe Hippocratem, amicitiam vero cum eo coluiſſe, ſi, quae in epiſtolis, Hippocrati adſcriptis, proponuntur, vera ſunt, magis credibile eſt. [Ab Hippocrate non Democritum ipſum, ſed diſcipulum eius, Metrodorum, fuiſſe auditum, putat JONSIUS p. 24. HEUM.]

Patria relicta Thaſum petiit, ibique per aliquot annos medicinam fecit, et quidem non tantum in hac urbe, ſed etiam Abderis, Lariſſae, Meliboeae atque Cyzici, Theſſaliae urbibus non longe a Thaſo remotis. Has enim urbes omnes in libris maxime genuinis ἐπιδημιῶν I. et III. memorat. Et in his itineribus Democrito innotuiſſe cum eoque amicitiam contraxiſſe videtur. Permulta eum feciſſe itinera alia accuratae deſcriptiones terrarum et locorum probant, quae in libris, ab eo profectis, leguntur. Sic magnam Aſiae partem, inprimis Aſiae minoris provincias ſeptentrionales peragraſſe eum, non ſine plurima veritatis ſpecie ex his concluditur, quae ipſe de his terris dixit, et vix, niſi ab eo, qui ipſe harum terrarum naturam obſervaverit, dici poſſent[i]). De certitudine ſignorum in Libya, Delo et Scythia hoc fere modo loquitur[k]), quaſi ipſe vitae ſuae partem in his terris transegiſſet. Patriam dehinc repetiit, ibique et alios, mercede ipſi data, quod ex jure jurando, ſi hoc genuinum eſt, et ex Platone[l]) adparet, medicinam docuit, et libros praeſertim hos conſcripſit, qui non ſine multifario uſu et copioſa obſervatione elaborari poſſunt, praeſertim e Grimmii mente[m]), praenotionum

---

h) Praefat. in libr. de re med. p. 2. edit. Leon. Targae. Lugd. Bat. 1785. in 4.

i) Vid. de aëre, aqu. et loc. §. 31. ſeq. p. 345. ſeq. in Oper. to. I.

k) Hippocr. Prognoſt. §. 6. p. 471. in Oper. to. I.

l) In Protagora p. 88. vol. III. ed. Bip.

m) In vita Hippocratis, verſioni operum Hippocr. germanicae praemiſſa, p. 11.

librum, nec non de diaeta acutorum, et de aëre, aquis et locis libros. Vſus vero ad hos libros, praeſertim ad eos, qui ſemioticen explicant, eſſe videtur hiſtoriis morborum, quos ipſe obſervaverat, aliisque, quas aut a Cnidiis medicis, aut ab Aſclepiadarum collegio Coo communicatas acceperat, quasve in Aeſculapii fano in patria inſula depoſitas invenerat. Quae enim in his libris tam ſcite, et paene ſemper vere, propoſuit, vix unius hominis, vel ſtudioſiſſimi, obſervationibus diſcuntur. Eaque forſan anſam dedere fabulae, quam e Varrone PLINIUS n) refert, aliique deinde repetierunt, Hippocratem, poſtquam ſcriptis, quae in Aeſculapii Coo templo ſervabantur, uſus fuerat, bibliothecam cum ipſo templo concremaſſe, mox, perpetrato hoc facinore, ad Graecos transfugam. Quod jam ex eo falſum eſſe perſpicitur, quod alii *γραμματοφυλακεῖον* Coum, alii Cnidium o) cremaſſe dicant, neque Plato, neque ARISTOTELES p), qui Hippocratem non ſine laude praeclari medici eſſe ſinunt, hoc memorent.

---

n) Libr. XXIX. hiſt. nat. c. 2.

o) Cnidium concremaſſe auctor vitae *κατὰ Σωρανὸν* to. II. Oper. Hippocr. p. 952. Coum Jo. Tzetzes Chiliad. p. 139. memorat:

Ἐν Κῷ βιβλιοφύλαξ δὲ δειχθεὶς ὁ Ἱπποκράτης
Τὰ παλαιὰ τῶν ἰατρῶν ἐνέπρησε βιβλία
Καὶ τὸ βιβλοφυλάκιον. Δι' ὃ φυγὼν ἐκεῖθεν
Ἐν Ἠδωνοῖς διέτριβεν Ἑλλάδι Θετταλίᾳ.

[Perperam a Tzetza *exuſtam bibliothecam*, cui fuiſſet praefectus, tradit Jo. CHR. KOCH von Wappen der Gelehrt. p. 12. FABR. not. mſt.]

p) Lib. VII. Polit. c. 7. Huic impietati recentiores aliam addiderunt, Hippocratem atheiſmi accuſantes, et probationem accuſationis ex permultis locis, in ipſis ſcriptis ejus proſtantibus, deſumentes. Controverſia inprimis de Hippocrate *ἀθέῳ* poſt Gundlingium mota eſt, qui in OTIIS germanice editis Hal. Sax. 1707. 8. Pa. II. c. 3. plura ad hanc impietatem probandam congeſſerat. Sed acriter Hippocratem defendit, quod jam ante eum fecerat STEPHANUS Bellunenſis in libro de Hippocratis

Si antiquo vitae Hippocrateae κατὰ Σωρανὸν auctori fides habenda eſt, ſenex Graeciam repetiit, et apud Lariſſaeos LXXXV annorum ſenex, Olympiade CII. fato functus et inter Gyrtonem et Lariſſam ſepultus eſt [q]). Monumentum ejus ſuis adhuc temporibus extitiſſe, idem auctor refert. [Duo filios habuit, Theſſalum et Draconem; quos ſtupidos fuiſſe, non nulli adfirmarunt. Vid. Athen. III. p. 96. VOSSIUM in Inſtitt. orat. lib. II. p. 303. Hanc vero traditionem eſſe falſam et fabuloſam, contendit MARSIL. CAGNATUS V. O. libr. IV. c. 1. Vide etiam GATACKERI Adverſ. poſthum. c. 13. p. 549. HEUM.]

Permulta alia, quae de vita ejus memorantur, fabuloſa ſunt. Sic vitae Hippocratis auctore narrante [r]),

---

theologia. Ven. 1638. 4. et CA. DRELINCOURTIUS in orat. de divinis ap. Hippocrat. dogmatis. L. B. 1689. 8. DAN. W. TRILLER. in libello de Hippocrate atheiſmi falſo accuſato. Rudolſt. 1719. 8. iterum edito cum additamentis in Opuſc. vol. II. p. 84. ſeq. ubi et aliorum libros, ad hanc controverſiam pertinentes, reperire licet. Vid. inprimis Jo. ANDR. SCHMIDII theologia Hippocratis, quae altera eſt in diſſ. acad. Jen. in 4. ſ. ann. EL. FR. HEISTERI apologia pro medicis, qua eorum depellitur cavillatio, qui medicinam in atheiſmum aliosque in theologia errores abducere perhibent, et qua ſimul praeſtantiſſimi quidam medici, nominatim Hippocrates, Galenus, Cardanus cet. defenduntur. Amſtel. 1736. 8. [Gundlingius opinionem ſuam hauſiſſe videtur ex BAYLE Contin. de cometis §. 51. p. 233 ſeqq. et §. 67. p. 340. ubi de Deo Hippocratis agit. Tamen jam olim LIPSIUS Hippocratem atheiſmi accuſavit, Phyſiol. Stoic. lib. I. diſſ. 5. Vide Neue Biblioth. to. III. p. 802. BUDDEI lib. de atheiſmo §. 20. CLERICI B. A. M. to. XV. p. 425. contra Trillerum, et hujus reſponſionem in Nov. litterariis Lipſienſ. 1721. p. 150. ſqq. Hippocratem fuiſſe philoſophum inſignem in doctrina de moribus, contendit non nemo in Act. erudit. ſuppl. to. V. p. 527. atque dubium eſt, majorne philoſophus, an medicus fuerit Hippocrates, inquit HORNIUS in Hiſtor. philoſ. lib. III. c. 12. p. 183. HEUM. — Adde JAC. FR. REIMMANNI Hiſt. univerſ. atheiſmi etc. Hildeſiae 1725. 8. c. 35. p. 237. ſq. HARL.]

q) Oper. Hippocr. to. II. p. 954.

r) Ibid. p. 952.

Perdiccam, Alexandri M. non patrem, ſed fratrem, Philén, pellicem patris, perdite amantem et ex amore aegrum, Euryphonte Cnidio in curationis ſocietatem adſcito, ſanaſſe dicitur, quae fabula ex celebri illa Eraſiſtrati curatione nata eſſe videtur. Neque multam fidem merentur, quae de Hippocrate, in Illyricum plurimasque terras barbaras, peſtis avertendae cauſſa vocato, ab eodem auctore narrantur. Peſtem in Attica eum praedixiſſe atque praevidiſſe, curaſſeque, ne diſcipuli atque civitates ea corriperentur, pariter fabuloſum eſt. Ipſe enim, morborum alias obſervator tam ſedulus, hanc luem, quae Olymp. LXXXVII. adeoque eo tempore graſſabatur in Attica, quo Hippocrates annum aetatis trigeſimum vix attigerat, haud dubie memoraſſet, neque, quod tamen vitae ſuae auctor narrat, civitates a peſte praeſervatas eſſe, Thucydides memorat, qui potius medicos morbo curando idoneos neque fuiſſe, neque ſuffeciſſe perhibet. Hinc quam fidem mereantur narrationes de honoribus, Hippocrati Athenis habitis, de eo Eleuſiniis ſacris ab Athenienſibus initiato, de alimentis, ipſi poſterisque ſuis in Prytaneo datis, quoque perſpicitur: ipſe enim Hippocrates in libris, quos ipſe ſcripſit, nec morborum, quos in Attica obſervaverit, nec Athenarum adeo mentionem facit. Antiquos tamen quosdam Hippocratis interpretes ante Galenum putaſſe, hiſtorias morborum, Athenis obſervatorum, ab Hippocrate referri, ex Galeno patet, qui mulierem, quae *ἐπὶ ψευδέων ἀγορῇ* aegrotaſſe ab Hippocrate Epid. III. p. 720. to. I. ed. Lind. dicitur, ſecundum interpretum quorundam opinionem, quos vero non nominat, *ἐν τῇ τῶν Κερκώπων ἀγορᾷ* Athenienſi aegrotaſſe perhibet[s]).

Haec omnia poſt obitum Hippocratis demum excogitata ſunt a medicis, qui rationalem ſectam, cujus auctorem Hippocratem eſſe putabant, profitebantur,

s) Galen. comm. II. in Epid. Hipp. III. text. 9. p. 253. to. IX. Oper. ed. Chart.

quique eo majorem gloriam ſuae ſectae conciliari arbitrabantur, quo majore gloria Hippocratem floruiſſe, dum viveret, aliis perſuadere poſſent. Hanc ob cauſam epiſtolae, quae Hippocrati adſcribuntur, inprimis conſcriptae eſſe videntur, in quibus quoque de Democriti famoſa curatione, ab Abderitis petita, nec non de Hippocrate, ad Artaxerxen, Perſarum regem, per Hyſtanidem, Helleſponti praefectum, vocato, ſed barbaris operam pertinaciter negante, hiſtoriae et complura alia hujus generis narrantur.

Fama Hippocrates, dum vivebat, vix tanta, quam poſt mortem, floruiſſe videtur. Medicinam, quod hiſtoriae in libris *ἐπιδημιῶν* traditae teſtantur, minus feliciter exercuit. Majore tamen in honore habitus eſt, poſtquam in patriam inſulam redux ſcholam medicinalem inſtituit, quod Platonis atque Ariſtotelis loca jam citata manifeſte teſtantur, in quibus medici praeclari et ad docendos alios inprimis apti nomen ubique habet[t]). Cnidiae ſcholae, temporibus ante eum et ſuis celeberrimae, gloriae pars haud exigua, ipſo inprimis auctore, ad Coam transiit, neque temporibus poſt Hippocratem priſtinam famam recuperavit. Poſt mortem vero ſuam cum dogmaticorum medicorum (rationales dicunt alii) ſecta invaleſceret, Hippocratemque pro principe ſuo haberet, fama ejus tantopere crevit, ut Magnus diceretur, effataque ejus fere his aequipararentur, quae Deus dixiſſet. [Atque Hippocratis ſcriptis Ariſtotelem debere multum, ſcribit Casaubonus libro de enthuſiaſmo c. 4. p. 111. De Hippocrate et Galeno judicium fert Campanella ſynt. de libris propr. et de ratione ſtudendi, c. IV. art. 7. p. 78. ſeq. Heum.]

---

t) Vid. loca iam citata Platonis in Protag. p. 88. vol. III. et in Phaedro p. 370. vol. X. Oper. ed. cit. Ariſtot. libr. VII. Politic. c. 7.

III.

Et hanc ſane famam promeruit. Etſi enim, cum libri ejus omnium primi ſint, qui de rebus medicinalibus ſcripti ad noſtra usque tempora pervenerunt, multosque medicorum libros ſuo jam tempore exſtitiſſe, ex ipſo Hippocrate, inprimis vero ex Socratis effato: multa medicorum ſcripta exſtare [u]), intelligatur, quae Hippocrates invenerit, quaeque ab aliis hauſta poſteris prodiderit, vix ſatis certo diſtingui poſſint; tamen eum primum medicinalis ſcientiae practicae ſyſtema quoddam condidiſſe, neque ante eum exſtitiſſe medicum, qui univerſam artem ſcribendo illuſtraverit, credibile eſt. Medicinam a ſapientiae ſtudio, quod CORNEL. CELSUS [v]) refert, quidem non ſeparavit; neque enim ante eum ea pars medicinae, quae in morbis cognoſcendis et curandis verſatur, cum ſapientiae ſtudio juncta erat, neque poſt eum contemplativa medicinae pars a medicis ſolis tractata eſt, ut adeo pateat, Corn. Celſum hoc ideo Hippocrati tribuiſſe, quoniam partem iſtam medicinae, quae cognoſcendis et curandis morbis operam dat, maximopere excoluit; contemplativas vero doctrinas omnes philoſophis tractandas reliquit. Indeque vix eſt, quod mireris, Galenum [w]) ſcripſiſſe, rectam viam in philoſophia (ſcilicet quatenus medicina per eam illuſtratur) Hippocratem aperuiſſe, Ariſtotelem et Theophraſtum perfeciſſe. Et hanc quidem viam aperuit, rudiorem ἐμπειρίαν, qua duce Cnidia praeſertim ſchola cum reliquis medicinam docebat atque exercebat, rejiciendo, ejusque loco rationis in medicina uſum introducendo. Ante eum enim medici, quae patiuntur in ſingulis morbis aegri, et quomodo aegris quaedam evenire ſolebant, probe quidem perſpexerant, cognitas-

u) Xenoph. in Mem. Socr.

v) De re med. lib. I. praef. p. 2. 3. ed. Targ.

w) De method. med. lib. II. p. 117. ed. Lipſ.

que habuerant τὰς πολυτροπίας τὰς ἐν ἑκάστῃσι τῶν νούσων, καὶ τὴν πολυσχιδίην αὐτέων non ignoverant[x]), neglexerant vero ὁκόσα προκαταμαθεῖν δεῖ τὸν ἰητρὸν, μὴ λέγοντος τοῦ κάμνοντος, καὶ ἐπίκαιρα ἔνια ἔοντα ἐς τέκμαρσιν[y]) adeoque ad ipſam morborum curationem inprimis utilia. Haec ipſe omnia in morbis diligenter obſervavit, ut ſcilicet, quae mutata eſſent in aegris, adeoque etiam, quae mutanda in reſtituenda bona valetudine, melius intelligeret juſtumque de exitu morborum judicium ferre poſſet. Hinc caſtum atque juſtum morborum obſervandorum ſtudium Hippocrate auctore inprimis natum eſt, cujus praeclara exempla in primo et tertio morborum popularium libro, nec non in libris de diaeta acutorum et de aëre, aquis et locis ipſe dedit. Doctrinam de praeſagiis vitae et mortis in morbis, praeſertim acutis, formandis primus excoluiſſe videtur, tantumque in hac medicinae parte profecit, ut, quae ipſe bona, quae mala ſigna dixerit in morbis, fere omnia exiſtant talia, ipſeque omni poſt eum tempore princeps et fide digniſſimus in ſemiotica auctor habitus ſit atque habeatur. Practicam medicinam ampliavit, medicamentorum numero augendo[z]), curationemque, acutorum praeſertim morborum, ſic enarrando, ut, quae addere poſſent, noſtri etiam aevi medici vix multa habuerint. Scripta illius chirurgica Hallero[a]) ordine, perſpicuitate, artis peritia, puritate ab omni hypotheſi excellere viſa, ipſum hanc artem calluiſſe et exercuiſſe probant. [Et tamen Hippocratis ſcientia medica valde contemnitur in Bibl. angl. to. XIV. p. 200. ſq. Heum.]

---

x) Hippocr. d. diaet. ac. §. 2. p. 269. Oper. tō. II. ed. Lind.

y) Ibid. §. 1. p. 268.

z) Ibid. §. 1. p. 269.

a) Biblioth. chir. to. I. p. 7.

IV.

Summam vero Hippocrati doctrinae atque experientiae famam libri medicinales conciliarunt, qui ejus nomen gerunt et ſatis copioſi ſunt: LXXII. enim libri ad medicinam pertinentes ſub Hippocratis nomine adhuc proſtant. Verum permultos ex his non ab Hippocrate Coo, ſed ab aliis eſſe profectos, multa probant, dicendi generis et materiarum pertractatarum diverſitas ſumma, placitaque, quae in permultis proponuntur, non Hippocratis temporibus, ſed longe poſt eum a medicis partim inventa, partim in medicinalem ſcientiam translata. Quod quoque jam veteres monuerunt. Hinc quinam proprii Hippocratis libri putandi ſint, quinam ſpurii, nunc enarrandum eſt. Quod vero ut commode fieri poſſit, quaedam de modo, quo veris Hippocratis libris falſi potuerint immiſceri, de ſcribendi modo, dialecto cet., quibus Hippocrates uſus eſt, nec non de argumentis, quae pertractaſſe eum, atque non pertractaſſe credibile eſt, praemonenda ſunt.

V.

Vt vero diſtinguantur libri, vere ab Hippocrate ſcripti, ab iis, quos aut non conſcripſit, aut ſaltim non edidit, regulam quandam, quod jam Galenus [b]) monuit, et Lud. Lemosius [c]), vere germani

---

b) In prooem. comm. in libr. Hippocr. de humor. p. 508. to. VIII. ed. Chart.

c) Judicium Operum Magni Hippocratis. Salamant 1585. 8. p. 5. [Vir Ill. H. F. Link (*Abhandl. d. Kön. Akad. d. Wiſſenſch. in Berl. in d. J.* 1814. 1815. p. 223.) in ea verſatur ſententia, ut ſtatuat, ne unum quidem librum, qui ſub Hippocratis nomine exſtant, certo aut Hippocrati, Gnoſidici filio, magni Hippocratis avo, aut huic ipſi, aut Hippocrati III. et IV. tribui poſſe: opera enim haec a ſex diverſis auctoribus compoſita eſſe, qui antea, quam literae, inprimisque ars medica Alexandriae florerent, vixiſſent. Sententiam hanc firmare ſtudet, partim ſtyli, partim doctrinae ſyſtematisque diverſitate. K.]

libri dare debent, ex quorum dicendi genere modoque, quo argumenta pertractata ſunt, intelligatur, quinam ex reliquis libris pro germanis et vere genuinis, quinam vero pro ſpuriis habendi ſint. Hi vero libri partim ex teſtimoniis antiquiſſimorum virorum, qui Hippocratem interpretati ſunt, Erotiani atque Galeni, partim vero ex ipſo, quod in iis pertractatur, argumento intelliguntur. Minus genuini libri, vel ab aliis ſcripti, vel ſcripti quidem ab Hippocrate, ſed non ideo, ut publici juris fierent, immiſceri operibus Hippocratis facile potuerunt. Hippocratem ipſum in adverſariis ſuis plurima condidiſſe, ad morborum hiſtoriam, cognitionem atque curationem, inprimis ad praeſagia in morbis pertinentia, vel ex ipſis ejus libris liquet, in quibus non facili atque fugitiva obſervatione adſequenda, ſed repetita atque poſt diligentem comparationem demum pro veris ſtatuenda proponuntur. Ex his, quae Hippocrates collegerat, poſteri non pauca edidiſſe videntur, inprimis, quae ad hiſtorias morborum et ad praeſagia pertinent. Et hoc quidem modo morborum popularium libri ſpurii, ſi non omnes, quartus ſaltim atque ſextus, nati eſſe videntur.

VI.

Exſtitiſſe jam ante Hippocratis tempora libros medicinales, ſupra probavimus, et eorum quidam voluminibus operum Hippocratis inſerti eſſe videntur, quod ſaltim de primo libro *praeſagiorum* et de *Coacis praenotionibus* Grimmius[d]) putat. Ipſius quoque Hippocratis nomen multi medici ante Coum noſtrum et poſt eum habuerunt, quorum ſcripta vere Hippocrateis poſteri facile adnumerarunt. Medici ex

---

d) In adnotat. ad Hippocratis opera in germanicam linguam verſa to. II. p. 566. 568.

Coa medicinali ſchola aliisque, quae doctrinam Hippocratis ſervare perhibebant, a praeceptoris ſui placitis ſenſim deſciſcentes, et dogmaticorum ſectae addicti etiam, quod infra probabimus in ſingulorum librorum enarratione, libros conſcripſerunt, qui ſub Hippocratis nomine proſtant. Non pauci quoque libri, qui Hippocrati adſcribuntur, a filiis Hippocratis, inprimis a genero illius, POLYBO Coo, conſcripti feruntur, qui, ſi Galeno ulla fides est, permultos libros, ex iisque quosdam ex domeſticis Hippocratis commentariis edidit. Liber Hippocrateus *de ſalubri diaeta* Polybo adſcribitur. THESSALO atque DRACONI, Hippocratis filiis, nec non HIPPOCRATI, nepoti magni Hippocratis, quidam libri Hippocratei adſcripti ſunt. Quidam etiam Hippocratis libri medicis ex ſchola Cnidia adſcribuntur. Verum quum, quaenam placita habuerit et quibusnam a Coa Hippocratis ſchola diſceſſerit, minime ſciatur, (quae enim ipſe Hippocrates de Cnidiorum placitis in libro de diaeta acutorum profert, haud multa ſunt,) facile patet, vix certum eſſe poſſe judicium de libris, Hippocrati adſcriptis, a medicis vero ex Cnidia ſchola medica conſcriptis.

VII.

Et haec quidem de antiquioribus libris ſuppoſititiis, Hippocrati adſcriptis, generatim dicta ſunto. Quae de ſingulis libris dicenda ſunt, commode infra pertractabuntur a nobis, ſingulos libros Hippocrateos recenſentibus. Quasdam alias cauſas, quae effecere, ut libri medicinales, ab aliis conſcripti, ſub Hippocratis titulo venirent, ii adducunt, qui judicia de Hippocratis operibus ediderunt, in iisque fere principem hanc, quam Galeni ipſius verbis, adſerentis, Hippocrateum de ſalubri diaeta et de natura humana librum hoc modo in unum eſſe conflatos, hic enarrabo: *ἐν τῷ κατὰ τοὺς Ἀτταλικούς τε καὶ Πτολεμαϊκοὺς βασιλέας χρόνῳ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφιλοτιμουμένους περὶ κτήσεως βιβλίων, ἡ περὶ*

τὰς ἐπιγραφάς τε καὶ διασκευὰς αὐτῶν, ἤρξατο γίγνεσθαι ῥᾳδιουργία τοῖς ἕνεκα τοῦ λαβεῖν ἀργύριον ἀναφέρουσιν, ὡς τοὺς βασιλεῖς, ἀνδρῶν ἐνδόξων συγγράμματα. [e]) Quinam vero libri Hippocratei temporibus regum Attalicorum et Ptolemaicorum confecti fuerint, praeter hunc, quem Galenus memoravit, incertum est. Librum etiam de humoribus his ipſis temporibus, ut major evaderet, variis a librariis additamentis eſſe auctum, Galenus probat in comment. I. in libr. de humorib. p. 509. to. VIII. ed. Chart. Facile etiam fieri potuiſſe, ut bibliotheca Alexandrina cum a Jul. Caeſaris militibus incenſa conflagraſſet, malivolorum hominum ſtudio integris Hippocratis libris ſurrogarentur alieni, Grunerus [f]) putat. Tandem etiam quaedam manifeſte ſpuria in Hippocratis operibus leguntur, v. g. Hippocratis ad Demetrium regem de ſanitate tuenda epiſtola, nec non epiſtola ejusdem argumenti ad Antiochum regem libellusque ad Maecenatem de ſanitate tuenda, ut reliquos hujus generis, quos infra enarrabo, omittam. Exempla adeo exiſtunt libellorum, Hippocratis nomen gerentium, pluribus elapſis poſt Chriſtum natum ſaeculis conſcriptorum.

VIII.

Frequentius tandem in ſcriptis Hippocratis, quam fere aliorum, accidit, ut textus temere mutaretur, quod Dioſcoridem et Artemidorum Capitonem inprimis feciſſe, Galenus teſtatur [g]) variaque, quae Hippocra-

---

e) In praef. ad Comm. II. in Hipp. libr. de nat. hom. to. III. p. 128. ed. Chart.

f) Cenſur libr. Hippocr. ſect. I. §. 2. p. 5.

g) Comm. I. in libr. de nat. hom. p. 4. to. V. Comm. II. in libr. de morb. epid. p. 459. et pluribus locis, quae collegit Villoison. in prolegom. ad Hom. Il. c. ſcholiis cod. Ven. p. 56. ſq. multusque eſt de mendis in antiquiſſimis Hippocratis exemplaribus, de interpolatoribus ac corruptoribus textus Hippocrat. cauſisque corruptelae. Harles.

tis non ſunt, textui interponerentur. Quod aphoriſmis prae aliis accidit, aliisque quibusdam libris, ad σημειωτικὴν pertinentibus.

IX.

Quum itaque et copioſa occaſio fuerit librorum ſpuriorum veris atque genuinis libris Hippocratis inferendorum, et ipſum ſpuriorum librorum Hippocrateorum numerum exiguum eſſe non debere, jam ex dictis intelligatur, quod et Augustinus jam probavit libro contra Fauſtum XXII. c. 6. dicens: *Nonne ſub* Hippocratis, *nobiliſſimi medici, nomine quidam libri prolati, in auctoritatem a medicis recepti non ſunt, nec eos adjuvit nonnulla ſimilitudo rerum atque verborum, quando comparati eis, quos vere* Hippocratis *eſſe conſtaret, impares judicati ſunt*, plurimum intereſt, ut notas, quibus veri Hippocratei libri diſtinguantur, enarremus. Eaeque notae partim ex ipſis libris, quos Hippocratem vere ſcripſiſſe conſtat, deſumuntur, partim ex antiquiſſimorum auctorum teſtimoniis. Ad priores quod attinet, libri ab Hippocrate conſcripti continent morborum deſcriptiones atque historias, plane ſecundum naturam expreſſas, cauſas eorundem manifeſtas (ut adeo, ubi abditas, quas dogmatici poſt Hippocratem introducebant, enarratas legeris in libro Hippocrateo, aut alia, quae in aegris manifeſta non ſunt, ad ϑεωρίαν ſpectantia, certo credere poſſis, eum non eſſe Hippocratis) et ex iisdem historiis atque deſcriptionibus deductas propoſitiones, utplurimum generales, non facile ſibi ipſis contradicentes, et quas univerſaliter veras Hippocrates dixit, raro in quibusdam tantum morbis aegrisve, ſed in omnibus veras. (Vid. Ant. Pimbioli, Comitis Inghelfredi, orat. Hippocrates ſyſtemata neque conflavit, neque admiſit, ſed ſolas obſervationes eſt conſectatus. Patav. 1764. 4.) Et haec Hippocrates tradidit oratione perbrevi, unde Galeno non raro βρα-

χυλόγος dictus,[h]) nervofa talique, ut paucis verbis plurima fubinde comprehendat. Quam ob caufam Galenus etiam veriffime monuit: *εἰ μὲν τὰ σαφῶς ὑφ' Ἱπποκράτους γεγραμμένα μὴ νοήσας κατὰ τὴν πρώτην ἐπιβολὴν καὶ δὶς, καὶ τρὶς, καὶ πλεονάκις ἀναγνώτω, προσέχων τὸν νοῦν· εἰ γὰρ τοῦτο ποιήσῃ, πάντως ταῦτ' ἐννοήσει σαφῶς ἑρμηνευόμενον.* [i]). Dialecto Hippocrates, Doricus utut patria, jonica vel attica veteri, et quidem, Aeliano narrante, [k]) Democriti gratia, vel potius, quod hanc dialectum, tanquam fuaviorem, pluribus probari fciret. Quidam tamen ejus libri dialecto jonica puriore, quidam minus pura, fcripti funt, omnesque libri doricas voces atticasque continent non paucas. [l])

X.

Sed haec non fufficiunt ad Hippocratis fcripta genuina a fpuriis cum certitudine quadam feparanda. Multum vero in hoc de genuinis Hippocratis atque fpuriis libris judicio formando juvamur teftimoniis antiquiffimorum virorum, qui fcriptis Hippocratis enarrandis fingularem operam navarunt, Erotiani, quem Neronis temporibus vixiffe inde patet, quod Andromacho juniori, archiatro, fuam *τῶν παρ' Ἱπποκράτει λεξέων συναγωγὴν* infcripfit, atque Galeni. Erotianus [m]) Hippocratis fcripta genuina, quorum dictiones

---

h) De venaefect. adv. Erafiftrat. c. 4. p. 415. to. X. ed. Chart. Lib. II. de diffic. refpir. c. 3. p. 256. to. VII.

i) Comm. III. in libr. de artic. no. 49.

k) *Λέγουσι δὲ Δωριέα ὄντα Ἱπποκράτην, ἀλλ' οὖν καὶ τοῦ Δημοκρίτου χάριν τῇ Ἰάδι φωνῇ συγγράψαι τὰ συγγράμματα.* Aelian. V. H. lib. IV. c. 20.

l) Vid. Jo. Freind praef. ad Epid. lib. I. et III. p. 174. in Oper. Lut. Par. 1734. in 4. et Trilleri epift. ad Freind. sup. I. et III. Hippocr. Epid. p. 188. in Opusc. vol. II.

m) Erotiani, Galeni et Herodoti gloff. in Hippocr. ex edit. Jo. Geo. Fr. Franzii. Lipf. 1780. 8. p. 20—24.

obſcuras ipſe explicuit, ſequenti modo dividit atque enarrat, generali ſcriptorum diviſione in ſemiotica, phyſica et aetiologica, ad artis praecepta pertinentia, therapeutica, diaetetica, chirurgica atque mixta praemiſſa. *Σημειωτικά ἐστι ταῦτα. Προγνωστικὸν, προῤῥητικὸν, ά καὶ β', ὡς οὐκ ἔστιν Ἱπποκράτους, ἐν ἄλλοις δείξομεν. Περὶ χυμῶν· Αἰτιολογικὰ δὲ καὶ φυσικά· Περὶ φυσιῶν, περὶ φύσιος ἀνθρώπου, περὶ ἱερῆς νούσου, περὶ φύσιος παιδίου, περὶ τόπων καὶ ὡρῶν. Θεραπευτικὰ δὲ τῶν μὲν ἐν χρονίοις ἀνηκόντων. Περὶ ἀγμῶν, περὶ ἄρθρων, περὶ ἑλκῶν, περὶ τραυμάτων καὶ βελῶν, περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων, κατὰ ἰητρεῖον, μοχλικὸν, περὶ αἱμοῤῥοΐδων καὶ συρίγγων. Εἰς δίαιταν· Περὶ νούσων ά, β', περὶ πτισσάνης, περὶ τόπων τῶν κατ᾽ ἄνθρωπον, γυναικείων ά, β', περὶ τροφῆς, περὶ ἀφόρων, περὶ ὑδάτων. Ἐπίμικτα δέ ἐστι ταῦτα, Ἀφορισμοὶ, ἐπιδημίαι ζ'. Τῶν δὲ εἰς τὸν περὶ τέχνης τεινόντων λόγον, ὅρκος, νόμος, περὶ τέχνης, περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς. Πρεσβυτικὸς γὰρ καὶ ἐπιβώμιος φιλόπατριν μᾶλλον, ἢ ἰατρὸν ἐμφαίνουσι τὸν ἄνδρα.* Praeter hos libros, quos in praefatione diſerte memorat Erotianus, aliis quoque libris Hippocrateis, ad gloſſarium ſuum conficiendum uſus eſt. Ex libro de oſſium natura, qui Hippocrati adſcribitur, multas voces explicuit, quod etiam Foesius[n]) teſtatur.

XI.

Adriani temporibus vixerunt Artemidorus, Capito vocatus, atque Dioscorides. Horum uterque libros Hippocratis collegit atque edidit. Laudem vero vix multam ob hanc operam promeruerunt. Probaſſe quidem Artemidori Capitonis editionem Adrianum, et utramque, Artemidori ſcilicet et Dioſcoridis, ab omni-

---

n) In not. ad Hipp. libr. de oſſium nat. in Oper. ſect. III. p. 128.

bus summo studio conquisitam esse GALENUS o) refert; sed vitiasse hos viros textum Hippocratis, audacissimosque fuisse in pervertendis atque turbandis Hippocratis verbis, antiquas inprimis voces studio ejecisse e textu, GALENUS p) variis in locis per exempla probat. Sed ipsae hae editiones, omnium earum, in quibus critices limam qualemcunque adhibitam esse constat, antiquissimae, interierunt, ita, ut ordo quoque, quem in constituendis libris Hippocrateis secuti sunt editores, plane ignoretur.

XII.

GALENUS vero non solum ipse promisit, se commentarium elaboraturum, in quo, qui veri, quique spurii libri Hippocratis sint, exponeret q), hic vero liber, si scriptus ab eo est, saltim ad nos non pervenit; verum etiam permultis, imo infinitis in locis Hippocratis scripta et memoravit, et permulta commentariis amplissimis illustrata edidit, in quibus non raro judicium suum de ipsorum horum librorum aut veris, aut suspectis originibus tulit. Quae judicia infra, singulos libros enarrantes, diligenter notabimus. In libro vero de libris propriis, in quo commentarios in Hippocratis libros a se scriptos enarrat, simul plurimam eorum enarrat partem,

---

o) Comm. I. in libr. Hippocr. de natura hum. no. 1. p. 97. to. III. ed. Chart.

p) Princeps locus est in Comm. I. in libr. Hippocr. de nat. hum. quem modo citavi. Aliud exemplum textus per hos viros corrupti adducit in Comm. II. in III. libr. Hippocr. de morb. vulg. p. 236. to. IX. ed. Chart. et in permultis locis aliis. Conf. praef. Galeni ad Comm. in VI. Hippocr. lib. de morb. vulg. p. 354. edit. cit. et praef. ad Comm. in libr. Hipp. de offic. med. p. 2. to. XII. — Vid. et HIER. MERCURIALIS in censur. Oper. Hippocr. p. 7. ed. Frft. in 8. [et VILLOISON. in Anecd. graec. to. II. p. 136. sq. not.]

q) In prooem. Comm. in libr. Hipp. de humor. p. 509. to. VIII. Eadem promisit in libr. VI. de Hipp. et Plat. decret. c. 5.

quos pro genuinis ipſe habuerit. Iique ſunt[r]) libri *ἀφορισμῶν*, liber *περὶ ἀγμῶν*, *περὶ ἄρθρων*, *προγνωστικὸν*, *περὶ διαίτης ὀξέων*, *περὶ ἑλκῶν*, *περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων*, *τῶν ἐπιδημιῶν* I. II. III. VI. *περὶ χυμῶν*, *περὶ τροφῆς*, *προῤῥητικὸν*, in quo tamen, ut in Coacis praeſagiis, multa falſa et nimis generaliter dicta contineri, alio loco[s]) adſerit, *περὶ φύσεως ἀνθρώπου*, *τὸ κατ᾽ ἰητρεῖον*, *περὶ τόπων καὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων*. De reliquis etiam omnibus Hippocratis libris, quos commentariis non inſtruxit, judicium ſuum tulit, alio eoque commodiore loco enarrandum.

XIII.

Incertis temporibus, attamen poſt Galenum, ab eo quippe non memoratus, et quidem ſatis longo poſt eum tempore, Palladius vixit, enarrationum in aliquot libros Hippocratis auctor.[t]) Scholia ejus *εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν Ἱπποκράτους* adhuc ſuperſunt, a Foëſio primum edita. In his, ubi ad ordinem devenit, quo Hippocratis libri legendi ſunt, eos ſimul recenſet, quos genuinos eſſe putat. Iique ſunt: 1. aphorismi, 2. liber de natura pueri, 3. liber de natura hominis, 4. liber de humoribus, 5. de alimento, 6. prognoſticon, 7. liber de victus ratione acutorum, 8. liber de fracturis, 9. liber de articulis, 10. liber de aëre, aquis et locis, 11. libri de morbis popularibus.[u]) Suidas, valde re-

---

r) Galenus de libris propriis p. 44. to. I. Conſ. praef. ad Comm. II. in Hipp. de morb. vulg. lib. III. p. 230. to. IX. Loca Galeni quam plurima, in quibus judicium de libris Hippocratis tulit, collegit Lud. Lemosius in judicio operum Hippocratis mox memorando.

s) In praef. ad Comm. II. in Hippocr. de morb. vulg. lib. III. p. 230. to. IX. ed. Chart.

t) Jac. Santablinus in praef. ad Palladii ſchol. in libr. Hippocr. *περὶ ἀγμῶν*, ſect. VI. p. 196. in Oper. Hippocr. ed. Foëſii, Francof. 1595. f.

u) Hippocr. ed. Foëſii cit. p. 197.

cens auctor, [atque ex illo EUDOCIA in Ἰωνιᾷ p. 246.] quosdam tantummodo libros Hippocratis recenſet, τὸν ὅρκον, τὰς προγνώσεις, τὴν τῶν ἀφορισμῶν, et tandem librum celeberrimum et ſumme admirabilem ἑξηκοντάβιβλον, quem omnem medicam ſcientiam et ſapientiam continere dicit. v) Qui vero libri in hac tam laudata collectione fuerint comprehenſi, non liquet, quum a nullo alio probato auctore aliquid de ea proditum habeamus. Plures etiam alii veteres Hippocratis libros ſubinde memorant, quorum teſtimonia, ſi aliquid ad veras origines Hippocrateorum librorum intelligendas conferunt, in enarratione ſingulorum librorum Hippocratis adducam.

XIV.

Recentiori tempore operum Hippocrateorum cenſurae inprimis operam dederunt HIER. MERCURIALIS et LUDOV. LEMOSIUS. Hi in enarrationibus librorum Hippocratis Galenum preſſe ſecuti ſunt. HIER. MERCURIALIS cenſuram operum Hippocratis edidit Venet. 1583. in 4., et quidem nomine veri auctoris ſuppreſſo, deinde Baſileae, invito auctore, cum ejus praelectionibus de puerorum morbis et de venenis ſub ejus nomine editam, poſtea retractatam atque repurgatam ab ipſo auctore Francof. 1585. 8. in lucem emiſſam, tandemque Venet. 1588. f. cum Hippocratis operibus graece et latine editam, ipſosque Hippocratis libros in Operum Hippocratis editione graeco-latina, quam curavit, ſecundum hanc cenſuram diſpoſuit, non tamen ſine Jo. COSTAEI contradictione, qui in diſſ. I. poſthumae miſcellanearum diſſertationum decadis Patav. 1658. 12. contra Mercurialem, hanc cenſuram et diſpoſitionem multa ſcripſit. Libros vero, qui Hippocrati adſcribi conſuerunt, in quatuor claſſes partitus eſt. *Prima* claſſis ipſi eorum eſt, qui vere phraſin et dogmata Hippocratis continent,

v) In Lex. ſ. v. Ἱπποκράτης p. 145. to. II. ed. Kuſt.

quorumque alios Hippocrates certo edidit; alios autem ab eo esse editos non ita constat. *Altera* classis hos libros comprehendit, qui ab ipso quidem Hippocrate sunt scripti, a discipulis vero, inprimis a Thessalo et Polybo, ex membranis, in quibus Hippocrates sua notaverat, sunt editi. *Tertia* classe continentur libri non ab Hippocrate, sed aut a filiis, aut a discipulis ejus, secundum praeceptoris doctrinam mentemque, aut ex scholae Hippocraticae doctrina compositi. *Quarta* classis libros, ab Hippocratis placitis plane alienos continet. Ad primam classem sex priores aphorismorum libri, libri prognosticorum (sive potius liber, qui in Hippocratis operibus inscribitur προγνωστικὸν), prima pars libri de natura humana, liber de aëre, aquis et locis, libri de victus ratione in acutis tres priores sectiones, primus et tertius liber de morbis popularibus, libri de articulis, de fracturis, de luxationibus, de ulceribus et de capitis vulneribus referuntur. w) Libros, quos reliquis tribus classibus subdidit, non hic memoro: *quartae* tamen eum classi jusjurandum, librum Hippocratis, quem genuinum esse plurimi argumentis satis idoneis adseruerunt, subdidisse, adeoque pro plane alieno ab Hippocrate atque suppositilio habuisse, notandum est.

Ludov. Lemosius iisdem temporibus (illius enim de operibus magni Hippocratis judicium Salamanticae 1585 primum prodiit x)) ignarus plane eorum, quae Hier. Mercurialis aut fecerat, aut agebat, censuram operum Hippocratis conscripsit, in quo neque copio-

---

w) Cens. op. Hippocr. p. 15. ed. Francof.

x) De optima praedicendi rat. lib. VI. item judicii operum magni Hippocr. lib. I. Lud. Lemosio — authore. Salamant. ex offic. Ildef. a Terra-nova et Negla 1585. 8. min. Quae omnium prima editio sine dubio eadem cum hac est, quam Salamant. 1585. fol. prodiisse Gruner. censur. libr. Hippocr. p. 31. memorat. Alia editio prodiit Venet. 1592. 8.

fam librorum antiquorum lectionem; neque diligens ſtudium ad vera certaque eruenda deſideres. Galeno, ut reliqui harum rerum ſcriptores fere omnes, inprimis duce uſus eſt, ita tamen, ut viam ſibi propriam haud raro pararet, ubi Galenus deficere videbatur. Opera Hippocratis in haec dividit, quae ſine dubio ab Hippocrate ipſo, et quidem ut ederentur, ſcripta putanda ſunt; et in alia, aut a viris ex familia Hippocratis edita, aut manifeſte notha. Genuina ex ejus ſententia ſunt 1. primus et tertius liber de morbis popularibus, quos ante reliquos ab Hippocrate ſcriptos eſſe praeclare adfirmat, 2. aphorismi, 3. praenotionum liber (προγνωστικὸν), 4. liber de diaeta acutorum, 5. liber de aëre, aquis et locis, 6. liber de natura humana, 7. jusjurandum, 8. epiſtolae, 9. liber de alimento, 10. de humoribus, 11. de capitis vulneribus, 12. de ulceribus, 13. de fracturis, 14. de articulis, 15. de iis, quae medicatrina fiunt (κατ᾽ ἰητρεῖον), 16. de natura pueri, 17. lex, 18. de ſeptimeſtri partu, 19. de ſuperfoetatione.[y]) Polybo librum ſecundum de natura humana, et librum de oſſium natura et de ſalubri diaeta, Draconi, Hippocratis filio, librum quintum morborum popularium et de morbo ſacro librum, Hippocrati, Theſſali filio, Hippocratis magni nepoti, vero libros de morbis, de genitura atque de medicamentis purgantibus tribuit. Quibus reliqui libri Hippocratei ab eo tribuantur, infra notabitur.

XV.

Editores non pauci operum Hippocratis libros, ſecundum argumenti ſimilitudinem ordinatos, ediderunt, genuinis a ſpuriis nullo modo ſeparatis. Idque etiam Foësius fecit, vir omnium interpretum atque editorum Hippocratis de auctore ſuo longe meritiſſimus qui adeo de genuinis ſpuriisve librorum Hippocrateorum originibus raro ipſe judicat, judiciis Erotiani atque

---

y) Lemos. libr. cit. c. V. f. 18.

Galeni plane ad genuinas operum Hippocratis origines demonſtrandas contentus, neque adeo permultos Hippocratis libros pro ſpuriis habens, quos Erotianus atque Galenus non memoraverunt. Librum tamen de natura humana,[z]) de ſeptimeſtri partu,[a]) et de octimeſtri partu[b]) plane pro genuinis habet. MARIUS ZUCCARI, medicinae in Neapolitano gymnaſio profeſſor, librum I. Hippocratis de natura humana, aphoriſmorum ſectiones VII., libros IV. de ratione victus, prognoſtici libros III. (quo nomine ſcriptoribus libri II. prorrhet. et prognoſt. veniunt) libros de his, quae in medica officina fiunt, libros epidemiales, libros de articulis, de fracturis, librum de aëre, aquis et locis pro vere germanis habet. Hisque, ex multorum placito, librum de alimentis et de humoribus adjungit. Eſſe autem hos libros Hippocratis, ex ſola methodo, et quidem dogmatica, qua conſcripti ſint, demonſtrat. (HIPPOCRATIS *epidemialium obſervationum pars I. quatuor contenta languentibus*. Ven. 1621. in 4. p. 20. c. 4.). HALLERUS primus in opere, quod Hippocratis opera in latinam linguam a Jano Cornario verſa typis iterum excuſſa continet,[c]) hos libros ita edidit, ut primae claſſi eos ſubderet, quos vere ab Hippocrate ſcriptos eſſe putabat, ſecundae vero eos, qui non videantur ipſius eſſe Hippocratis, quod vel aliena varia ab ipſius divini ſenis placitis tradant, vel nuperiora inventa, vel ejusmodi demum vitia contineant, quae Hippocrates ipſe damnaverit, neque ideo videtur commiſiſſe. In tertiam claſſem manifeſte ſpurios conjecit. Libri vero, quos Hallerus genuinos putat, quique in primo artis medi-

---

z) Foëſ. in not. in libr. Hippocr. de nat. hum. Oper. ſect. III. p. 95.

a) Idem in not. in Hippocr. libr. de ſeptimeſtri partu. p. 110.

b) Idem in not. ad Hipp. lib. de octimeſtri partu. p. 112.

c) Haller. in praef. ad to. IV. Art. med. princip.

cae principum tomo proſtant, hi ſunt: 1. de aëre, aquis et locis, 2. de natura hominis, 3. de locis in homine, 4. de humoribus, 5. de alimento, 6. de morbis popularibus I. et III., 7. prognoſticon, 8. praedictorum II., 9. de victu acutorum, 10. de fracturis, 11. de articulis, 12. mochlicus, 13. de vulneribus capitis, 14. de officina medici, 15. aphorismi.

XVI.

Poſt Hier. Mercurialem et Lud. Lemoſium et Jac. Sponium, qui in aphorismis novis, ex Hippocratis operibus collectis, Lugd. 1689. 12. et quidem in doctiſſima praefatione, de operibus Hippocratis ſuum judicium tulit, Grunerus, clariſſ. in ſtudior. univ. Jen. medicinae quondam profeſſor, anno 1772 d) cenſuram operum Hippocratis, et talem quidem edidit, ut plurima, quae antiquiores, Lemoſio excepto, cujus legendi facultatem non habuit, de originibus Hippocrateorum operum dixerunt, comprehendat. Putat vero veterum omnium, inprimis Galeni, teſtimonia cum internis et quaſi innatis libris ipſis notis, brevitate ſcilicet, gravitati argumentorum et ratiociniorum paucitati adjuncta, in hos praecipue libros cadere: 1. in jusjurandum, 2. aphorismos, 3. in librum de aëre, aquis et locis, 4. praenotiones, 5. in praedictionum libr. II., 6. in librum de officina medici, 7. in primum et tertium librum morborum popularium, 8. in librum de victu acutorum, 9. de capitis vulneribus, 10. de fracturis. e) [Grunerum ſequitur Jo. Henr. Fischer in diſſ. de Hippocrate, ejus ſcriptis, eorumque editionibus. Coburg. 1777. 4.] Novam tandem eamque praeclaram

---

d) Cenſura libror. Hippocrateor., qua veri a falſis, integri a ſuppoſitis ſegregantur. Colleg. ex opt. quibusque auctor. D. Chr. Godofr. Gruner. Vratisl. 1772. 8.

e) Libr. cit. c. II. §. 2.

censuram atque dispositionem operum Hippocratis dedit Jo. Fr. Ca. Grimmius, ducis Saxo-Gothani quondam medicus. Probe notat hic Vir Clar. discerni atque cognosci quidem posse quaedam Hippocratis scripta, verum non omnia: neque de his, quae alios scripsisse omnino credibile est, dici certo posse, quisnam ea scripserit, aut quo tempore confecta fuerint. Hinc optime Hippocratis scripta in genuina atque spuria dividi, spuriorum vero familias et classes quasdam, (nisi eorum, quae temporibus longe post Hippocratem confecta esse suadent omnia,) confici vix posse. Hippocratis opera ea, quae genuina esse putat, et quidem eo ordine, quo scripta esse ea credibile est, in primo tomo versionis suae germanicae operum Hippocratis[f]) collocavit, eaque sequentia sunt: 1. liber de morbis popularibus primus, 2. lib. de morbis popular. tertius, 3. praenotionum liber (προγνωστικὸν), 4. prorrheticorum lib. sec., 5. aphorismi, 6. liber de diaeta in morbis acutis, 7. lib. de aëre, aquis et locis. [Linkius quoque cum Berolinensi regia scient. academia commentationem communicavit, qua de theoriis, in Hippocratis scriptis occurrentibus, et quaenam horum scriptorum genuina sint, quae spuria, exposuit. Vid. *Schrift d. physikal. Classe d. Berl. Ak. d. Wiss.* 1815. u. 1816. p. 223. ff. Vid. supr. p. XVIII not. c). K.]

XVII.

Ex hactenus dictis facile intelligitur, quinam libri, qui Hippocrati adscribuntur, genuini sint, quinam spurii, certo demonstrari vix posse, imo ex dissensu antiquorum virorum doctorum, qui libros Hippocratis enarrarunt, Erotiani praesertim et Galeni, et ex testimoniis aliorum, qui libros manifeste spurios sub Hip-

f) Hippocrates Werke. A. d. Griech. übers. u. m. Erläut. v. D. Jo. Fr. Ka. Grimm. B. I. Altenb. 1781. 8. qui primus tomus opera Hippocratis genuina continet.

pocratis titulo citant (quod e. g. CORN. CELSUS fecit, qui quintum morborum popularium librum, manifeste non ab auctore primi et tertii morborum popularium libri conscriptum, ad Hippocratem Coum refert g)) perspici, veteres, quorum libri ad nos pervenerunt, (omnes enim antiquae librorum Hippocratis editiones et interpretum in eos enarrationes, quas Galenus enarrat, interierunt) Galeno excepto, et aliquo saltim modo, Erotiano, qui fugiente calamo judicium de libris Hippocratis tulit, de operum Hippocratis verorum et suppositititiorum judicio vix valde fuisse sollicitos. Hinc quum ad certitudinem quandam circa auctores librorum Hippocrateorum et tempora, quibus conscripti fuerint, pervenire non liceat, in librorum Hippocrateorum enarratione hoc a nobis tenendum est, ut primum locum iis demus, quos conscriptos esse ab Hippocrate Coo testantur omnes, quibusque neque interni librorum Hippocratis verorum characteres, neque antiquorum testimonia desunt, post hos vero eos ponamus, qui Hippocrate forsan antiquiores sunt, deinde vero temporibus post eum confecti.

I. LIBRI GENUINI.

XVIII.

Ἐπιδημιῶν liber I. et III. [Exstant in ed. Linden. to. I. p. 653. sequ. edit. Frob. gr. p. 301. ed. Mercur. Sect. I. p. 87. edit. Foes. Sect. VII. p. 11. ed. Chart. to. IX. p. 1. Vers. Cornar. p. 397. HALLER. art. med. princ. to. I. p. 110. 138. Pierer. bibl. iatr. to. III. p. 193. 244. K.] Hi libri ab omnibus antiquis, qui de Hippocrate quaedam tradiderunt, et plane nullo refragante, pro genuinis habiti, et quidem a Mnemone Sidite, medico de Cleophantii secta, qui librum *ἐπιδημιῶν* tertium Ptolemaeo Euergetae quaestus causa dedisse fertur (v. GALEN. in com. II. in Hipp. epid. III. text. 4. p. 239. to. IX.) adeoque Graecorum, quos

g) CEL. de re med. lib. VIII. c. 4. 432. ed. Lugd. 1785.

enarraſſe hos libros popularium morborum ſcimus, fere antiquiſſimo, aliisque, qui commentarios in hos libros ſcripſerunt, Zeuxide (v. Galen. l. c.), Sabino ejusque discipulo, Metrodoro (Gal. com. I. in eund. libr. III. text. 4. p. 203.), Zenone Herophileo (Gal. com. II. in III. Epid. text. 4. p. 238.), Apollonio Empirico (Gal. l. c. p. 244.), Heraclide Tarentino et Erythraeo (Gal. l. c. p. 240.), Bacchio (Gal. l. c. p. 244.), Erotiano (v. hujus Gloſſ. Hipp. ed. Franz. p. 22.), Quinto (Gal. comm. I. in I. Epid. Hipp. in praef. p. 3. to. IX.), Lyco Macedone (Gal. in Comm. I. in III. Epid. text. 4. p. 203.), Satyro et Phiciano (Gal. Comm. I. in III. Epid. text. 29. p. 228.) atque Galeno, qui utrumque hunc librum *ἐπιδημιῶν πρὸς ἔκδοσιν* conſcriptum eſſe diſerte dicit, (v. Comm. II. in I. Epid. text. 1. p. 124.), et tertium *ἐπιδημιῶν* librum *τὸ βιβλίον τοῦ Ἱπποκράτους νόμιμον* appellat (Gal. argum. lib. III. Epid. p. 193.), atque primum et tertium *τῇ τῆς θεωρίας οἰκειότητι συνηφθῆναι* (de reſp. diffic. lib. III. c. 1. p. 268. to. VII.) putat, ut adeo utrumque hunc librum ex omnibus popularium morborum libris ſolum *πρὸς ἔκδοσιν* conſcriptum eſſe ex omnium fere opinione dicat in Comm. I. in VI. Epid. praef. p. 354. to. IX. Neque notae, his duobus libris inditae, repugnant, quominus eos pro vere genuinis habeamus. Thaſus, Lariſſa, Abderae, Cyzicum, Meliboea, urbes ab eo in his libris ipſis memorantur, in quibus morbos, quos enarrat, obſervaverit. Et hae quidem morborum obſervationes hoc modo traditae ſunt, ut et conſtitutiones epidemicae generatim deſcribantur, in quibus primus Hippocrates docuit, quid anni tempora, aërisque ſtatus ad morbos populares inducendos conferant, et aegrotantium hiſtoriae enarrentur, quae vero, quod Galenus jam monuit (Comm. III. in III. Epid. text. 71. p. 290.) non omnes ad conſtitutiones epidemicas, quas generatim deſcripſit, ſed aut ad alias conſtitutiones epidemicas, auf etiam ad morbos ſporadicos pertinent.

Hos libros popularium morborum, primum ſcilicet atque tertium, ante reliquos Hippocratis libros conſcriptos eſſe cum Grimmio (Hippocrates Werke B. I. p. 449.) puto, hac inprimis ductus ratione, quod ad praeſagia generalia eaque juſta in morbis formanda, in quibus cum plurima laude Hippocratem verſatum eſſe ſcimus, morborum obſervatio diuturna ſit neceſſaria, ipſeque Hippocrates exemplum obſervationum ſuarum in his libris ἐπιδημιῶν dederit. Docuit adeo per exempla non pauca, quae in his libris leguntur, qua ratione medicus praeſagia ex morborum decurſibus deducere debeat, ut adeo et inde pateat, hos Hippocratis libros, forte cum aliis pluribus morborum hiſtoriis, quae temporis injuria interierunt, reliquis ejus libris, qui ad ſemioticen pertinent, quaſi pro fundamento fuiſſe. Contrarium tamen Galenus aſſeruiſſe videtur, quae Hippocrates in ἐπιδημιῶν libris conſcripſit, ex dictis in prognoſtico conſequi exiſtimans (v. praef. ad Comm. I. in I Epid. p. 3. to. IX.), ut adeo tempus, quo hi libri conſcripti ſint, aliquo ſaltim modo hoc loco a Galeno dictis dubium reddatur.

Continentur vero in I. ἐπιδημιῶν libro conſtitutiones epidemiae tres, quarum ſingulae initium ſumſere ineunte autumno, et aeſtate ineunte deſierunt. Poſt conſtitutiones enarratas ſequuntur propoſitiones de decurſu morborum generales, quae tertia ſectione in libris editis (p. 670. to. I. ed. Lind.) comprehenduntur. An hae tres conſtitutiones ſe invicem, nulla alia intercurrente, exceperint, qnod Grimmius ſuſpicatur (Hippocrates Werke I. Band p. 449.), dubium, et ob aeſtivas conſtitutiones omiſſas vix credibile eſt. Has ſequuntur morborum hiſtoriae XIV. quae ad conſtitutionem epidemiam tertiam pertinere videntur.

Tertio libro XII. aegrotantium hiſtoriae enarrantur. Has excipit conſtitutio epidemia peſtilens in Thaſo, ut videtur, (vid. Grimm. p. 486.) obſervata. Sequuntur dein aegrotantium hiſtoriae, ad praecedentem

conſtitutionem, quod jam Galenus monuit (Comm. III. in III. Epid. p. 290. to. IX.), vix referendae, XVI.

In utroque hoc libro inſcriptiones ſectionum, GALENO jam monente, non ab Hippocrate profectae ſunt. Eodem Galeno monente (comm. II. in III. Epid. p. 239. to. IX.), etiam literarum characteres, duodecim hiſtoriis morborum, quae in III. *ἐπιδημιῶν* primum proponuntur, non ab Hippocrate, ſed a Mnemone Pamphylo additi ſunt, et quidem ideo, ut eorum interpretatione ſe librumque ipſum Ptolemaeo Euergetae commendaret. Tertius hic ceterum liber navi advectus et a Mnemone Pamphylo in ordinem digeſtus in bibliotheca Ptolemaei Euergetae dictus fertur: *τὸ ἐκ πλοίων κατὰ διορθωτὴν Μνήμονα Σιδίτην.* Vid. Galen. l. c.

Isque Mnemon eorum, quos his popularium morborum libris, in primis tertio, operam dediſſe conſtat, primus eſt. *Διορθωτὴν* libri *ἐπιδημιῶν* III. dictum fuiſſe, memorat Galenus l. modo l., atque quod jam dixi, hiſtorias XII. aegrotorum primis, quae in III. *ἐπιδημιῶν* leguntur, characteres addidiſſe. Conf. de his characteribus et eorum interpretatione GALENUS Comm. I. in III. Epid. p. 208. 221. et Comm. II. in III. Epid. p. 239. to. IX. De iisdem characteribus ZENO librum peculiarem ſcripſit, contra quem APOLLONIUS EMPIRICUS ſcripſit. Zenone vero mox contradicente, APOLLONIUS ὁ *βιβλᾶς*[h]) reſcripſit. (Vid. GALEN. II. Comm. in III. Epid. p. 244. to. IX.) Eosdem characteres explicuere HERACLIDES TARENTINUS et ERYTHRAEUS, notante eodem GALENO comm. II. in III. Epid. p. 240. to. IX. [VILLOISON proleg. ad Hom. Iliad. p. XX sq. qui multus eſt de his characteribus adpoſitis. HARLES.]

Praeter dictos libros, qui ad nos pervenerunt, ſe-

---

h) De hoc vid. REINES, in V. L. III. 4. p. 412. Harl. [Copioſius adhuc de eodem Apollonio Bibla egit CHR. FR. HARLES in Analect. de Archigene medico, et de Apolloniis med. Erlang. 1816. 4. p. 14. ſq. K.]

quentes adhuc laudantur antiqui interpretes libri ἐπιδημιῶν I. et III. Hippocratis, qui vero omnes interierunt:

Zeuxidis Comm. I. in III. Epid. Hippocr. librum citat Galenus in Comm. II. in III. Epidem. p. 239. to. IX., huncque interpretem, quem minus cautum in interpretando fuiſſe dicit in III. Comm. in III. Epid. p. 300., cujusque commentarii ſuo jam tempore non amplius aeſtimati rareſcerent, ſaepiſſime nominat.

Sabinus commentariorum in I. et III. libr. Epid. auctor cum Metrodoro, diſcipulo, fuit; quem Galenus aliis locis taxat (Comm. I. in III. Epid. p. 222. et p. 203.) aliis vero laudat, Zeuxidi ſaltim praefert (Comm. III. in III. Epid. p. 300.), et accuratiorem ſuperioribus Hippocraticis fuiſſe perhibet. Vid. Comm. III. in III. Epid. p. 203. Locum ſatis prolixum ex his commentariis de urina oleoſa excerpſit Galen. in Comm. III. in III. Epid. p. 293.

Zeno Herophileus interpres librorum de morb. popular. citatur a Galeno in Comm. II. in Hipp. Epid. III. p. 238. 243. [De hoc Zenone aliisque cognominibus egi in progr. A. Corn. Celſi editio nova exoptatur, Cont. II. p. 5. Lips. 1822. 4. K.]

Τὸ γεγραμμένον κατὰ τὸ τρίτον τῶν ἐπιδημιῶν a Philisto memorat Galen. in Comm. I. in Hippocr. prorrhet. I. text. 10. p. 707. to. VIII. [Adde Villoiſon l. c.]

Quinti Comm. in I. Epidem. librum citantur a Galeno in I. Comm. in I. Epid. praef. p. 3. to. IX.

Lycus Macedo, quem νόθον τῆς Ἱπποκράτους αἱρέσεως vocat Galenus, commentarios in III. Epid. librum ſcripſit, quos Galenus in Comm. I. in III. Epid. text. 4. p. 201. coll. c. III. Comm. in III. Epid. p. 287. expreſſe memorat.

Satyri et Phiciani explicationes libri III. Epid. memorat Galen. in Comm. I. in III. Epidem. p. 228. et ſaepius.

EDITIONES antiquae horum de morbis popularibus librorum, quae apud antiquos memorantur, et omnes interierunt, hae sunt:

Mnemonis Pamphyli librum III. epid. Hippocratis, quem vendidiſſe Ptolemaeo fertur, iam memoravimus p. XXXVI.

Bacchii editionem libri III. epid. citat Galenus in Comm. II. in III. Epid. p. 244.

Artemidori Capitonis textum aliquotiès memorat idem Galenus, eumque valde quidem culpat, attamen Dioſcoridis textui praefert. Exemplum corrupti per Capitonem textus libri epidem. III. dedit in Comm. II. in III. Epid. p. 236.

Dioscoridis textum Epid. III. neque hunc cum laude, memorat Galenus in III. Comm. in III. Epid. p. 255.

Et noſtris quoque temporibus neque multi horum librorum codices ſcripti exſtant, neque permultae editiones typis deſcriptae.

CODICES. [Inter codd. mſs. Epidem. Pariſ. antiquiſſimus eſt no. 2140. ſec. XII. ſcriptus: praeter hunc no. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2253. qui hoc peculiare offert, quod utrumque librum, I. et III., invicem conjungat tanquam unum. Inde de Mercy concludit in praef. ad hos libros, eos a ſe invicem ſeparari non debere K.] Cod. mſt. libri I. exſtat in bibl. Medicea, quem Bandini (III. p. 46.) memorat: libri III. ſcriptum exemplar invenitur in bibl. Divi Marci Veneta. Codicem mſt. in Anglia unicum Baroccianum vir doctiſſimus, Joan. Freindius in ſua epidemiorum editione adhibuit, variasque ex eo lectiones notavit. Licet antiquus ſit, et cum libris quibuscunque chartaceis vetuſtate contendat, in pluribus tamen locis mutilus eſt et vitioſus, easdemque fere lectiones, quae in mſtis a Foëſio memoratis aut in vulgatis editionibus occurrunt, repraeſentat. Vid. praef. Freindii ad libr. Epidem. I. et III. in Oper. omn. ed. Par. 1735. 4. p. 173. Cum commentariis Galeni libri I.

et III., ἐπιδημιῶν ſcripti graece exſtant in bibl. reg. Pariſ. no. 2174. Pars ejusdem commentarii cum textus parte in eadem bibliotheca latet no. 2165. Aliud exemplar graecum exſtat in bibl. D. Marci Ven. teſte Montfauc. I. p. 472. *Arabicus* codex invenitur et quidem textus atque commentariorum trium Galeni in utrumque librum in Scorialenſi bibl.[i]) hoc titulo: Ketab alemradh aluakedat le Bocrath. Herbelot p. 480. Alio titulo: Abidima. Herbel. p. 10. Hippocratis epidemiorum libri VII. interprete Leontio ad Leonem X exſtant in bibl. Laur. Med. plut. 73. MONTFAUC. I. p. 381.

VERSIONES. De verſionibus librorum Hippocratis et aliorum medicorum veterum in arabicam atque reliquas orientales linguas tenendum generatim eſt, eas vix multum ad textum aut integriorem reſtituendum, aut adeo ad ipſum Hippocratem melius intelligendum facere. Antiquiſſimae a Syris, idiomate ſyriaco compoſitae, verſiones penitus interciderunt, titulis earum ſolum ſuperſtitibus. Verſiones arabicae graecorum philoſophorum, aſtronomorum, mathematicorum et medicorum longe plurimae ſaeculo IX. ALMAMONE[k]) inprimis auctore conſcriptae ſunt, et quidem non omnes e graeca lingua in hanc translatae, ſed ut plurimum e ſyriaca. De verſione operum Hippocratis, juſſu ABUJAFAR ALMANSORIS exeunte ſaeculo VIII. a Georgio, filio Boctiechuae, Chriſtiano Neſtoriano confecta, non certo ſcimus, utrum e ſyriaca verſione, an e graeco textu fuerit facta. Poſtea HONAINI[l]) filii Iſaaci, verſio-

---

i) Caſiri catal. cod. ms. bibl. Scorialens. p. 250. Haller. biblioth. med. pract. to. I. p. 33. qui horum codicum omnium mentionem fecit.

k) Vid. SALMAS. praef. ad arabicam tabulae Cebetis verſionem, et SIM. OCKLEY praef. ad librum: The conqueſt of Syria, Perſia and Aegypt by the Saracens. Lond. 1708. 8. FABR.

l) Vid. ASSEMANN. to. II. bibl. orient. p. 271. ſq. HARL.

nes maximopere aeſtimatae ſunt, quarum auctor ſub Califa Elmotewakelio (ab anno p. C. N. 847 — 861.) floruit. Graeco textu uſus eſſe videtur HONAIN,[m]) non ſyriaca verſione; Graeca enim apud Graecos, et arabicam linguam apud Arabes ipſos didicerat colueratque; hinc ejus verſiones reliquis merito praeferuntur, etſi, quos ex his verſionibus, et generatim ex arabicis et hebraicis latinos fecerunt libri Hippocratis, textui graeco minus reſpondent. Haec omnia copioſe expoſuit RENAUDOTUS in epiſt. ad Dacierium, quae in parte altera operum Hippocratis, a Dacierio gallice editorum, legitur. [Caſiri in bibliotheca arabico-hiſpana Eſcuriaṡenſi to. I. Madrit. 1760. f. p. 238 ſqq. Renaudotum graviter culpat, et inſcitiae accuſat, qui plura de rebus, ſive ad linguae, ſive ad hiſtoriae arabicae peritiam ſpectantibus, vel inſcite confundat, vel audacter pronuntiet contra communem eruditorum perſuaſionem, qui graecis et arabicis literis non levem operam impendiſſent; praecipue laudat CASIRI Honaini ſcientiam. Idem CASIRI p. 249 — 253. duo codices literis cuphicis exaratos, fuſe deſcribit, qui continent verſionem Honaini, Iſaaci filii, arabicam Epidemiorum cum Galeni commentariis pluribus, quam graece et latine hodie exſtant. Prior codex no. 800. punctis diacriticis paſſim omiſſis, ſine anni nota ſcriptus, continet Galeni commentarios I. II. et III. in primum librum Hippocratis epidemiorum, tum ejusdem commentarium I. II. III. IV. in ſecundum librum. Quintus Galeni Comment. in ſecundum librum arabice tantum exſtat. Hinc HONAINUS in prooemio

m) Quod Caſiri l. mox citando p. 239 ſq. confidentius adfirmat, atque ex illius prologo, quem septem aphoriſmorum libris etc. praefixit, memorat ejus profeſſionem, ea religione in vertendis Graecorum ſcriptis ſe geſſiſſe, ut nihil temere in textu mutare, nihil addere auſus ſit: ſe in obſcuris ambiguisque lectionibus plura graeca exemplaria et viros doctos conſuluiſſe. HARLES.

commentarii quarti: „Galeni, ait, commentarium quintum in ſecundum Hippocratis librum in graeco textu non reperimus, etſi duo illius (arabica) exemplaria apud nos exſtiterunt.“ — Tum ſequuntur Commentar. VI. in Hippocr. lib. II. atque Comm. I. II. et III. in III. libr. Hippocr. — Codex poſterior no. 801. exaratus anno Egirae 707. anno Chr. nat. 1210. ſine punctis diacriticis comprehendit Galeni commentarios I—VIII. in ſextum librum Epidemiorum. Ad calcem hujus codicis accedit Honaini, horum librorum interpretis, animadverſio, quam, quia Caſiri liber in paucorum manibus erit, hic repetam ex illius verſione: „Galenus ergo tres edidit commentarios in primum Epidemiorum librum, quos ſyriace Job, arabice Abi Giaphar Mohamed Ben Musa transtulit: ſex vero illius commentarios in ſecundum Epidemiorum librum, quorum graecum exemplar penes me fuit, valde tamen mendoſum, interpolatum et confuſum, ad examen revocatos, graece primum exſcripſi, deinde *ſyriace* verti: quos et arabice poſtea Abi Giaphar Mohamed Ben Musa convertit. Praeterea in eo exemplari ex Galeni commentariis unus (i. e. quintus) omnino deſiderabatur. Ceterum Abi Giaphar, quam inchoaverat verſionem arabicam, ob caſum quendam, qui illi librorum meorum cauſſa contigit, abſolvere non potuit. At in ſextum Epidemiorum librum octo ſcripſit Galenus commentarios, ab Job ſyriace redditos, qui omnes noſtris codicibus continentur. Jam vero Galenus praeter quatuor hosce libros non alios expoſuit, relictis ceteris videlicet IV. V. et VI, quos nunquam commentatus eſt, et tanquam ſpurios ac ficto Hippocratis nomine editos habuit. Denique Galeni commentariis in ſecundum Epidemiorum librum in meis ſyriacis et arabicis verſionibus adjeci quasdam in Hippocratem notas, quae ad oras codicis de Mistione occurunt. Has praeter me nemo, quod ſciam, transtulit. Alias edidit Galenus in laudatos Epidemiorum libros, quorum non niſi admodum

pauca vidi folia, ubi Hippocratis ſententia et propoſitum demonſtratur." Hactenus HONAINUS. De *hebraicis* ſcriptorum quorundam Hippocratis verſionibus vide J. C. WOLFII biblioth. hebr. p. 137. ſq. Add. Jo. Elichmanni epiſt. de uſu arabicae linguae in medicina. Jen. 1636. HARLES.]

[Codex verſionis latinae horum librorum ſub titulo: Hippocratis endemiarum liber, prognoſtica et liber de victu in morbis acutis, exſtat in bibl. Guelferb. inter codd. Auguſt. Fol. 32. B. teſte Amiciſſ. EBERTO. K.]

EDITIONES et COMMENTARII. *Ἱπποκράτους ἐπιδημιῶν τὸ πρῶτον καὶ τὸ τρίτον.* HIPPOCRATIS *de morb. popular. lib. I. et III.* His accommodavit novem de febribus commentarios JO. FREIND, M. D. coll. med. Lond. et Soc. reg. Soc. Lond. 1717. 4.* quae prima editio eſt. Repetita eſt eodem anno Amſt. in 8. et ſaepius, uti in Oper. omn., quae curante Jo. Wigan adjecta vita Freindii prodierunt Lond. 1733. f. Paris. 1735 in 4. Venet. 1733. 4. Neap. 1730. 4.

Codice ms., quem jam dixi, uſus eſt Barocciano. Textum correctiorem edidit, nimis tamen, notante Trillero, in epiſt. crit., timidus. Characteres, de quibus ſupra diximus, non recepit, hiſtoriarum quoque indicaturas rejecit. In commentariis notatur, Hippocratem methodorum, quibus febribus medemur, plurimum in epidem. libris mentionem non feciſſe.

DAN. WILH. TRILLERI epiſt. med. critica ad Jo. Freind ſuper primo et tertio Hippocratis epidem. nuper ab ipſo editis. Rudolſt. 1720. in 8.* et in Opuſc. med. et med. philolog. vol. II. p. 178.

Agitur de Hippocr. editt. cod. ms. ſtilo, dialecto cet. copioſe. Multa epid. loca emendantur, doceturque Hippocratem pulſus notitiam habuiſſe, venam inſecuiſſe, ſudores moviſſe cet. ad febrium medelam.

JO. KING epiſt. ad Jo. Freind, in qua D. W. Trilleri epiſtolam crit. ſuper I et III. Epidem. a viro ornatiſſ. editis, ad exam. revocavit. Cantabr. 1722. 8.*

Freindium tuetur contra Trillerum, non raro minus juſte.

Henr. Cope demonſtratio medico - practica prognoſticorum Hippocratis, ea conferendo cum aegrotorum hiſtoriis in libro I. et III. epidem. conſcriptis. Dublin, 1736. 8. Jen. editore Baldingero, 1772. 8.* — Lindenium in textu graeco ſequutus eſt. Conſtitutiones epidemicas praemiſit. Aegrotantium hiſtorias, demonſtrationum titulo, explicuit, ſingulisque hiſtoriis prognoſtica ex ſemioticis Hippocratis ſcriptis attexuit, quae ad hiſtorias faciunt.

Verſiones ſine commentariis fere non prodierunt.

Galeni commentarii *latine* editi ſunt, et quidem ab Herm. Cruserio verſi cum libr. VI. et Galeni comment. Paris. 1534. ſec. Maitt. Venet. 1538. 16.* Baſil. 1570. 8. cum Galeni comm. in libr. VI.

Libri epidem. Hippocr. I. III. et VI. cum Galeni in eos comm. Jo. Vassaeo interpr. Lugd. 1550. 12.* Paris. 1557. 12. Principium commentarii I. in libr. I. Hippocr. Epid. interpr. Nic. Macchello prodiit cum Galeni opuſc. aliquot et aliis. Lugd. 1556. 8.*

Hier. Cardani comm. in Hippocr. epidem. aegrot. XXII. Rom. 1574. f. Baſil. 1582. f. in Oper. to. X. p. 193. XII. aegrorum Hippocratis examen H. Cardani. Rom. 1575. 8.

Jo. Bpt. Montani in III. primi Epidem. ſectionem explanationes a Val. Lublino collectae. Venet. 1554. 8.*

Frc. Vallesii comm. in Hippocr. VII. libr. de morb. popular. Madrit. 1577. f. Flor. 1586. f. Colon. 1588. f.* Turin. 1589. 8. Neap. 1621. f. 1625. f. 1631. f. 1652. f. Aurelian. 1654. f. cum textu Hippocr. ad graecum exemplar recognito et repurgato, et ſcholiis S. Gaudei. Paris. 1663. f. (Cat. bibl. Bunav. to. I. p. 93.) Paris. 1664. f. Mere practici ſunt, et in omnes libr. epid. Optimum hos commentarios Valleſii librum dicit Guido Patinus in epiſt. vol. I. ep. 46.

Hier. Mercurialis praelect. Pisanae in epidemicas Hippocratis historias. Ven. 1597. f.* et cum commentariis in prognost. prorrhet. et de victus ratione acut. per Marc. Cornacchinum. Frft. 1602. f.* Mere practicus est commentarius in historias aegrotantium in epidem. lib. I. et III.

Hippocrates de morb. popular. Lutet. 1594. 4. Venet. 1621. 4.

Hippocratis *epidemialium* observationum pars prima quatuor contenta languentibus — Marii Zuccari (de quo vid. supra §. XV. K.). Ven. 1621. 4.* — De methodo et operibus genuinis Hippocratis multa praefatus constitutiones epidemias breviter, quatuor vero priores aegros Epid. I. sect. III. fusissime enarrat.

Pt. Fr. Phrygii comm. in hist. epidem. Hippocr. in III. part. digest. Lugd. 1644. in 4. — Historiae morborum in I. et III. epidem. libro, quae graece et latine leguntur, copiosissime illustrantur, et quidem practice.

Pt. Mich. de Heredia comm. in Hippocr. de morb. popul. Lugd. 1655. f. 1688. f. et in Oper. to. II. Lugd. 1665. f.* — Practici sunt.

St. Roderici expositio in aliquot Hippocratis aegrotos. Ven. 1656. 8.*

G. F. Laurentii de notis Hippocratis in historiis epidemicis repertis. Lubec. 1666. 4.* De his, quae in Hippocr. medendi methodo taxari possunt, fusissime agit.

A comment on forty two histories described by Hippocrates in the first and third book of his epidemics, cum aliis ad Danielem prophetam facientibus, prodiit auctore Jo. Floyer. Lond. 1726. 8.* [Conf. Bibl. angl. to. XIV. p. 246.]

[Jungam huic recentiorem translationem anglicam:

The history of epidemics. By Hippocrates. In seven books. Translated in to english from the greek, with notes and observations and a preliminary dissert.

on the nat. and cauſe of infection. By SAM. FARR. Lond. 1780. 4. K.]

ANDR. PICQUER in L. Hippocr. epidem. I. comment. crit. in altero tomo libri: *Las obras de* HIPPOCRATES, mas ſelectas, con el texto griego y latino, pueſto en caſtellano e illuſtrado con las obſervaciones practicas de los antiquos y modernos. Madrit. 1761. 4.* Primus tomus, 1757 editus, prognoſticon continet. Commentarii uberrimi ad practicam medicinam pertinent.

LIZZARI in loca quaedam epidem. Hippocr. Venet. 1763. 8.

Les epidémiques d'Hippocrate traduits du Grec, avec des reflexions ſur les conſtitutions epidémiques, ſuivies de 42 hiſtoires, rapportées de cet ancien médecin, avec le commentaire de Galien par Ms. DESMARS. Par. 1768. 12. — Quatuor conſtitutionum, quas Hippocr. in I. et III. Epidem. deſcribit, quamvis quatuor ad miminum annorum eſſe. Hiſtorias aegrorum ad conſtitutiones referri non debere.

Les oracles de Cos, par Ms. AUBRY. Paris 1776. 8.* Par. 1781. 8.* Verſio germ. *Komment. üb. d. erſte u. dritte Buch d. Volkskrankh. des* HIPPOKRATES, *od. Unterſuch. f. Aerzte.* Leipz. 1787. 8.* — Fere ad Copii modum aegrotantium ſymptomata exitusque morborum ex aliis ſemioticis Hippocratis operibus demonſtrat. Galenum ſaepe taxat. De therapia Hippocratis multa addit, quae huc non pertinent. Vid. quoque *Journ. de médécine p. Ms.* ROUX. to. XLVI. p. 99.

Obſervations ſur les maladies epidémiques, ouvrage redigé d'après le tableau des epidémiques d'Hippocrate p. Ms. LEPECQ DE CLOTURE. Paris. 1776. 8.* Verſio *germ.* prodiit ſub titulo: Anleit. f. Aerzte nach Hippokr. Grundſätz. epidem. Krankheiten zu beobachten; durch eine Reihe wicht. Volkskrankh. erläut. u. beſtärkt. Lipſ. 1785. 8.* — Exemplo librorum epi-

dem. Hippocratis oſtenditur, quomodo morbi obſervandi ſint.

[Les epidémies d'Hippocrate, prémier et troiſième livres, des criſes et des jours critiques; traduits ſur le texte grec, d'après la collation des manuſcrits de la biblioth. roy. avec une diſſertation ſur les manuſcr. et les variantes; une analyſe des epidémies et des commentaires. Par le Chevalier DE MERCY. à Par. 1815. 8.* K.]

PT. A CASTRO imber aureus ex libris epidem. Hippocratis. Veron. 1652. 12.* Vlm. 1661. 12.* — Epitome librorum et quidem omnium epidemiorum eſt.

GE. BAGLIVII nucleus librorum Hipp. epid. per aphor. digeſtus. Frft. et Lipſ. 1708. 12. (*Bibl.* GUNZ.)

CA. FR. BURDACH commentarii in Hippocratis libr. I. de morbis epidemicis ſpecimen. Lipſ. 1798. 4.

XIX.

Προγνωστικὸν. Praenotiones. [Exſtat in ed. Linden. to. I. p. 447. edit. Froben. gr. p. 401. edit. Mercur. ſect. 1. p. 73. ed. Foëſ. ſect. II. p. 36. ed. Chart. to. VIII. p. 583. ed. Mack. I. p. 57. Verſ. Cornar. p. 533. Haller. art. med. princ. to. I. p. 166. Pierer bibl. iatr. to. I. p. 299. K.] Hunc, principem ex ſemioticis Hippocratis librum, omnes pro genuino habuerunt, neque illi characterum, quibus genuini Hippocratis libri cognoſcuntur, ullus deeſt. Quod etiam ALBAN. TORINUS jam notavit in praef. in Hippocr. prognoſtica graeca. Bas. 1536. 8. Praeter Erotianum atque Galenum (vid. praeter loca jam enarrata Comm. III. in III. Epid. text. 32. to. IX. p. 268.) memorarunt hunc libr. CAEL. AURELIANUS (chron. morb. IV. 8. p. 536. ed. Almel.), AËTIUS (tetr. II. ſerm. I. c. 1. p. 190. Collect. Steph.), MACROBIUS (Saturn. I. 20.) aliique quos GRUNERUS citavit, (Cens. oper. Hipp. p. 52.) Satis bono ordine, et quidem a conſummato medico, adeoque ſalim poſt libros ἐπιδημιῶν conſcriptus, praeſagia in mor-

bis aphoriſtica dictione continet, quae in omni regione vera ab ipſo Hippocrate (§. 27. prognoſt. p. 471. to. I. Lind.) proponuntur.

Inſcriptio in membranis ſcriptis aliquantulum variat. Quaedam Ἱπποκράτους προγνωστικὰ, quaedam Προγνωστικὸν habent. (Foeſii not. in Hippocr. praen. p. 28. ſect. II.) Textus integer et parum corruptus, quem Galenus jam habebat, ad nos pervenit. Mutatum eſſe in quibusdam locis ab Artemidoro et Dioſcoride, Galenus narrat et per exempla quaedam (Comm. I. in Hipp. progn. text. 11. p. 559. to. VIII. text. 17. p. 603. text. 26. p. 610. etſaepius) probat. Sed hi textus non ad nos pervenere.

CODICES MSS. Hallerus (bibl. med. pract. I. p. 34. 35.) probe enumeravit. Liber ſaepiſſime, at raro ſolus, utplurimum cum prorrhet. lib. I. et II. et aphorismis ſcriptus editusque invenitur. Exſtat in bibl. Laur. medic. plut. 74. no. XI. teſte Montfauc. I. p. 385. plut. 75. no. III. p. 387. no. X. p. 388. in bibl. reg. Angl. ſec. Catal. ms. Reg. Angliae. Lond. 1734. 4. p. 252. in bibl. Vindob. Lambec. et de Neſſel cat. mst. graec. bibl. Vind. III. no. XIX. p. 30. cum aphorismis in bibl. Laudiana cod. Brit. no. 1013. 1257. 1355. in eccleſia Wigorn. no. 1760. in colleg. Mertonienſi no. 687. 688. 689. et hic quidem cum Galeni comment. Cum iisdem in biblioth. Cantabrigienſi no. 2329. in bibl. Caii Gonvil. cum iisd. no. 954. cum aphor. et Galeni comm. latin. no. 1134. cum iisdem in aula Pembrok. no. 2055. Sine iis in Bodlei. no. 2753. in bibl. coll. Trin. Dublin. no. 502. in domo S. Petri Cantabr. no. 1866. in bibl. Ashmol. no. 7751. in bibl. cathed. Metensi cum antiqua translatione et commento no. 226. ſecundum Montf. II. p. 1380. in bibl. r. Pariſ. no. 1884. 2140. duodecimo ſeculo exaratus, atque, teſte Bosquillon, optimus, no. 2141. cum gloſſis interlinear. Bosq. no. 2142. cum variis lectionibus, nova manu additis no. 2143. 2144. 2545. gr. cum comment. Galeni.

Sic no. 2168. 2146. 2219. 2229. 2254. a BOSQUILLONO pro valde bono habitus, immo inter optimos relatus (in praef. ad aphor. Hippocr. et progn. p. 22.) manu Demetrii Pepagomeni. no. 2269. 2266. 2828. quo uſus eſt BOSQUILLON (in praef. laud. p. 18.), cum Galeni commentariis. no. 3170.

Latini codices exſtant in Bibl. reg. Par. no. 6848. 6871. 7870. 6860. 6859. 6868. 7029. 7039. 7102. 7099. 7124. 6846. In bibl. Scorial. (Büsching Magaz. to. V.) — In bibl. S. Ebrulphi Vticenſ. no. 131. Montfauc. II. p. 1272. Benigniana. Montfauc. In bibl. regin. Sueciae Vatic. no. 397. Montf. I. p. 23. In bibl. Laur. Med. plut. 73. Montf. I. p. 383. cum comment. Galeni in bibl. regin. Sueciae Vat. Montf. I. p. 23. In bibl. monaſt. Caſin. no. 97. Montf. I. p. 222. Graec. et lat. in bibl. reg. Angl. CASHLEY. Hipp. prognoſticon de valetudine humana exſtat lat. in bibl. Caes. Vind. Montfauc. I. p. 555. Hippocr. praeſagia vitae et mortis exſtat lat. in bibl. Bodl. Montf. I. p. 646. Latine quoque exſtabant prognoſtica Hippocratis in bibl. Gunziana p. 470. [In bibl. r. Athen. Taurin. n. 939. v. Paſini cat. codd. mss. bibl. r. Ath. Taur. p. 290. De codice versionis latinae huius libri, qui in bibl. Guelferb. adſervatur, vid. ſupra p. XLII.. Adſervatur quoque cod. in bibl. reg. Dresd. no. 140. et in bibl. acad. Lipſ. no. 1096. 1103. K.]

Arabice in Scorialenſi bibl. Caſiri no. 852. p. 290. to. II. vertente HONAIN f. Iſaaci, de quo poſtea, et in bibl. reg. Pariſ. no. 1040. Sect. I. in bibl. Cai. Gonvil. no. 948. et in bibl. Merton. no. 722. Aliqua ex Hipp. prognoſt. in bibl. Taurin. I. p. 219. Scholia in praenot. Hippocratis excerpta ab ore Stephani philoſophi exſtant in bibl. Laur. Medic. plut. 59. Montf. I. p. 356.

Galeni comment. in prognoſt. exſtat graece in bibl. Vindob. de Neſſel catal. mst. gr. no. 44. Part. III. p. 50. Arab. in Bodlei. no. 439. Montf. I. p. 649. Anonymi, ut puto, commentarius in praenot. Hippocratis exſtat

in bibl. Lugd. Bat, arabice Vid. catal. libr. bibl. Lugd. Bat. p. 298.

EDITIONES graecae. Ἱπποκράτους Κώου προγνωστικῶν βίβλοι γ΄. τοῦ αὐτοῦ περὶ φύσεως ἀνθρώπου· τοῦ αὐτοῦ ὅρκος. Acceſſit his ALBANI TORINI in Hipp. prognoſtica praefatio. Baſ. p. Henr. Petr. 1536. 8.* Paris. 1575. 12.

Graeco - latinae. Hippocratis aphoriſmi digeſti in ordinem ſecundum locos congruentium ſecum materiarum, cum brevi expoſitione ex GALENI comm. Ejusd. Hipp. praenotion. libri III. cum explanatione ex eod. fonte. Lugd. 1555. 12.* Jo. BUTINUS interpres eſt, praefatione docente. Altera editio Lugd. 1580. 12.* Butini nomen in titulo gerit et textum ſimul graecum exhibet. Aureliop. 1625. 4.*

Interprete LAURENTIO LAURENTIANO. Pariſ. 1543. 8. Par. 1557. 8. 1631. 12.

Ἱπποκράτους ἀφορισμῶν βιβλ. ζ΄. προγνωστικά. κωακαὶ προγνώσεις. προῤῥητικῶν βίβλ. β΄. περὶ ἐνυπνίων. ὅρκος, Hippocr. aphoriſm. libri VII. prognoſtica, Coacae praenotiones, prorrheticor. libri II. de inſomniis, jusjurandum. Par. ap. Morelium 1557. 12.* cum excerpto ex libro Jac. Sylvii de ordine et ordinis ratione in legendis Hippocr. et Galeni libris. — (An haec editio paulo ante commemorata Laur. Laurentiano interprete?)

Ἱπποκράτους Κώου ἰατροῦ παλαιοτάτου προγνωστικά. Divi Hippocratis προγνωστικῶν latina ecphrasis ex mente Galeni. Auctore P. BLONDELLO Calexio, med. reg. Lutet. ap. Rob. Stephan. 1575. 4.*

Hippocratis Coi jusjurandum, aphoriſmor. ſect. VIII. prognoſtica, prorrheticor. lib. II. Coaca praeſagia, Graecus et latinus contextus accurate renovatus — cura JOA. OPSOPOEI. Francf. 1587. 12.* Optimam fere inter omnes prognoſtico aliisque in titulo dictis libris Hipp. operam dedit Opſopoeus. Textum integriorem, non raro cum temeritate quadam, edidit, codice ad-

jutus mfto, a Maur. Cordaeo ipfi fuppeditato, Galeni commentariis et Bafil. operum editione graeca. Notas addidit p. 527. ad 751. fufiffimas doctiffimasque, in quibus textus permultis locis corrigitur atque illuftratur.

Hippocratis Coi prolegomena et prognofticor. libri III. cum paraphraftica verfione et comment. Jo. Heurnii. L. B. 1597. 4. 1603. 4.* Et in Oper. omn. L. B. 1609. 4.* Prognosticon in tres libros diftinctum.

Hippocratis Coi aphorismi, gr. et lat. una cum prognofticis, prorrheticis, Coacis et aliis decem ejusd. opusculis. Pleraque ex interpretatione Jo. Heurnii. L. B. 1607. 12.*

Vates medicus Hippocraticus, f. Hippocratis Coi prognofticorum liber comment. et notis illuftratus. In lucem emiffus a Barthol. Horn. Stralf. 1645. 4.* Textus graecus eft c. verfione lat. et comment. practico.

Magni Hippocratis Coi opuscula aphoriftica femiotico-therapeutica VIII. una c. jurejurando gr. et lat. Baf. 1748. 8.* No. 2. prognofticon continet, in fectiones divifum, fecundum Foëfii textum.

Graece, lat. et hifpanice, auctore Andr. Picquer. Madrit. 1757. 4. in libro fupra p. XLV. laudato: Las Obras de Hippocrate etc. to. I. Notae fimul additae funt fufiffimae, argumenti medico-practici. [In franco-gallicam linguam translatus eft hic tomus ab J. B. P. Laborie fub titulo: Les prognoftics d'Hippocrate, commentés par A. Piquer d'après les obfervat. prat. tant anciens que modernes. Ouvr. trad. de l'Efpagn. et augm. d'une notice biograph. à Paris 1822. 8.* K.]

Ἱπποκράτους ἀφορισμοὶ καὶ προγνωστικόν. Hippocratis aphorismi et praenotionum liber. Recensuit notasque addidit Frc. Mar. Bosquillon. Par. 1787. 12.* Vol. II. quorum alterum aphorismorum versionem antiquam et notas in aphorism. et librum praenotionum continet. Aphorismos fuo loco dicemus. Prognofticon fere secundum Foëfii textum editum eft,

quaedam tamen lectionis varietates ex probatiſſimis codd. reg. Pariſ. in textum receptae sunt. Alias lectionum varietates in notis addidit, in quibus quoque loci quidam ex pathologia graeca manuſcripta, ſed non ab editore deſcripta, occurrunt. Timidus fuit Bosquillon in textu corrigendo, et quidem, ne arrideret doctis minus editio, a vulgatis multum discrepans (praef. p. 18.)

Latinae. In notiſſima collectione, *articella* ſive *artiſſella*, ſaepius edita, fere primum, ex arabico, ut videtur, verſus prodiit. — Aphorismi Jo. Damasceni et Raſis cum prognoſticis Hippocratis, Bonon. cura Platonis de Benedictis ſ. a. 4. Verſio est ex Arabico.

[HIPPOCRATIS prognoſtica c. comment. Claud. Galeni, interprete LAUR. LAURENTIANO Florentino. Flor. 1508. f.* *Bibl. Sen. Lipſ.* K.]

Hippocratis Coi praeſagiorum libri III. Ejusd. de ratione victus in morbis acutis libri IV. Interprete GUIL. COPO, Baſil. in 4. ſ. l. et a. Praefationem dedit Copus Lutetiae X. Calend. Apr. 1511. Repetita eſt haec editio, ſed prognoſticorum tantum. Baſ. 1543. 8.* Lugd. 1525. 12. 1552. 12.* Additae ſunt huic editioni annotationes in quosdam locos commentariorum ſuper prognoſtica Hippocratis ex cod. mſto, quae in primis editionibus deſiderantur. — Cum praef. FR. LENII. Vicent. 1611. 16. — Cum aphorismis NIC. LEONICENO interprete prognoſtica prodierunt lat. Guil. Copo interpr. Paris. ex off. Colinaei. 1524. 12.* Reliquas editt., vid. sub aphorismis.

Latine ap. H. Stephanum 1512. Cum praef. JO. JAC. DE SABIIS. Bonon. 1526. 4.

Hippocratis et Galeni libri aliquot ex recognit. FRC. RABELAESII. — Lugd. 1532. 12.* 1543. 12.* 1545. 8. — Aphorismos continet, prognoſticon, in tres libros diviſum, et quidem GUIL. COPO interpr. libr. de diaeta acutor. et de natura hum. Galeni art. med. et aphor. Hippocr. graece, ex codd. fide, de

quibus infra. — Venet. 1547. 12. 1620. 12. — CPH. A VEGA verſio. Salamant. 1552. 8. — Cura Opſopoei. Francof. 1587. 16. — Studio THOM. MOUFFET. Frcf. 1588. 8.

Aphorismorum Hippocr. ſectiones VII. — — P. FRC. OCCLERIO authore. Ven. 1620. 12.* Hic Occlerius auctor audit, et prognoſticon peculiarem titulum habet. — Iterum cum aphorismis, GUIL. COPO interpr. Venet. 1674. 12.* Iterum Vienn. 1726. 12.* Prognoſticon ex Copi interpret. legitur a pag. 99.

Hippocratis aphorism. ſectt. VII. NIC. LEONICENO interprete. Acc. octava ex ANT. MUSAE BRASSAVOLI commentariis, item prognoſticorum libri III. Patav. 1638. 12.* Prognoſticis, qui titulum peculiarem habent, annus 1637. ſubſcriptus eſt. — Venet. 1647. 12.*

Hippocratis aphorismi et prognoſtica, cum recognitione et notis ANDR. PASTAE. Bergam. 1750. 4. 1762. 12. — Prognoſtica etiam prodierunt lat. Amſt. 1755. 12.

Gallicae. Le livre des préſaiges traduit p. PIERRE VERNEY. à Lyon 1542. 8. 1552. 8. (Hall. bibl. med. pract. I. p. 36. 39.)

Du prognoſtic dans les maladies aigues p. CH. LE ROY. Montpell. 1776. 8. 1784. 8.* Prodiit et german. Lipſ. [1786. 8. K.] Excerpta ex prognoſtico continet, et ex aliis ſemioticis Hipp. libris.

Germanicae. In Jo. JAC. BECCHERI Parnaſſus medicus illuſtratus, Ein neues Thier-, Kräuter- und Bergbuch, ſampt der Salerniſchen Schul, u. den praeſagiis vitae et mortis. Vlm 1663. f. Parte quarta, poſt ſalernitanae ſcholae praecepta, prognoſticon legitur, ex Gu. Copi verſione latina in vernaculam translatum.

Anglicae. The booke of the preſages of deuyne Hippocrates deuyded into three partes. Alſo the proteſtation, which Hippocrates cauſed his ſchollers to

make. The whole newly collected and translated by PT. LOW, Arrelian Doct. in the faculty of Chirurgerie in Paris. Lond. 1597. 8.* Prodiit cum ejusdem The whole courſe of chirurgerie. Lond. 1597. 8.*

The prognoſtics and prorrhetics of Hippocrates, translated from the original Greek, with large annotations critical and explanatory, to which is prefixed a ſhort account of the life of Hippocrates, by JOHN MOFFAT. Lond. 1788. 8.* Vita eſt ex Sorano. Notae Foëſii ſunt.

COMMENTARII. Herophili librum, quem ad Hippocratis prognoſticum ſcripſit, citat CAELIUS AUREL. chron. IV. c. 8. p. 536. ed. cit. — Excerpta ex Galeni commentariis in prognoſt. proſtant gr. in bibl. Laur. Med. p. 74. no. 31. Montfauc. I. p. 387.

Galeni comm. III. in prognoſt. Hippocr. exſtant graece ſcripti in bibl. reg. Paris. no. 2168. 2266. 2257. tum in bibl. D. Marci et in bibl. Medic. plut. 74. cum aphor. Montf. I. p. 385. et ap. Bandinum III. 94. *Latine* in bibl. reg. Suec. Vatic. no. 396. Montf. I. p. 23. et no. 974. p. 34. in bibl. Cai. Gonvill. no. 954. in bibl. reg. Pariſ. no. 6860. — Commentum Galeni ſuper prognoſtica Hippocratis et ejusdem aphorismos, translatum a GERARDO Cremon. exſtat in bibl. cathedr. Metenſi no. 229. Montf. II. p. 1386.

Prodierunt Pariſ. 1526. f. 1527. f. interpr. VASSAEO. 1535. f. — Cum comment. GALENI et adnot. CPH. DE VEGA. Lugd. 1551. 8. (Gunz. bibl.). Ad prognoſticon latina paraphraſis ad mentem Galeni. P. BLONDELLI, Calexii Juliodorenſis. Lat. 1575. 4.* CLAUD. GALENI in Hippocratis Coi prognoſticum commentarius in III. libros diviſus, interpr. JO. GORRAEO. Lugd. 1552. 12.* — Ex verſione H. Blacvodei. Paris. 1625. . .

Commentarios *arabicos* ſcripſit MOHADEB EDDINI ABDELRAHIM. Eſt in bibl. reg. Par. no. 7102.

Gloſſae ſuper prognoſt. Caſhley p. 206. in bibl. reg. Par. no. 7102. Gloſſulae Gerardi Cremon. in

bibl. r. Par. no. 6859. Anonymi commentarius exſtat in bibl. r. Par. no. 6870. alius in bibl. Bern. alius in bibl. cathedr. Metenſ. MONTF. Marſilius de St. Sophia in Hipp. prognoſtica exſtat in bibl. r. Par. no. 4860. Montf. II. p. 456. [Conſtantini gloſſas ſuper prognoſtic. Hippocr. et aphor. inter codd. bibl. acad. Lipſ. no. 1143, 3. 4. K.]

THADDAEI expoſit. in divin. libr. prognoſticorum. Ven. 1527. f.* cum Galeni comment.

HENR. A CUELLAR. comment. in Hippocr. prognoſticon. Coimbr. 1543. 1582. . .

BENED. VICTORII comm. in prognoſtica. Flor. 1551. f.* Interpretatio eſt medici practici uſui inſerviens, laudata a BOSQUILLONO in not. ad III. ſect. praenot. p. 183.

JO. BRAVO commentarii. Salamant. 1583. 8.

HIER. CARDANI commentarii. Baſ. 1562. f. Et in Oper. to. VIII. p. 581.

JO. MOLPOEI tabulae, quae libros III. de prognoſticis complectuntur. Pariſ. 1567. 4.

PT. BLONDEL latina ecphraſis praenotionum. Pariſ. 1575. 4. (An idem liber cum paulo antea laudato? certe anno et forma uterque iisdem prodiit. K.)

ANDR. EGLINGER poëtica paraphraſis. Frcf. 1579. 8.

FRC. VALLESII in I praen. comment. III. Colon. 1589. f. (Cat. Gunz.) Pariſ. 1664. f.

ANT. LOPI breves adnotationes in praenot. librum Madrit. 1596. 4.

HIER. MERCURIALIS in Piſan. praelect. ſupra (p. XLIV.) citatis, et in comm. in prognoſt. Francf. 1602. f.* — ROD. A FONSECA comment. Patav. 1597. 4.* — JAC. LAVELLII comment. in libr. I. prognoſt. Hipp. Ven. 1602. 4.* Cum Lavellii libro de pulſibus. ib. eod.* Cum eodem. Venet. 1609. 8.* JAC. ANT. PHRYGII commentarii. Ticini. 1608. 8.

ERH. HEIDENECCII μνημονευτικὸν VII. Hippocr.

aphor. fectionum, prognofticorum libri Hipp. fynopfis breviffima. Bas. 1685. 4.*

CAR. VALLESII de Bourgdieu aphorismi prognoftici in febribus acutis, commentariis illuftrati. Rom. 1659. f. (Cat. Gunz.)

HONORATI BICAISSE fyntaxis praenotionum. Aquis Sext. 1635. 12.* Edit. vid. fub aphor.

CAR. SPONII Sibylla medica, Hipp. libell. prognofticon heroico carmine latine exprimens. Ad illuftr. vir. Guid. Patinum. Lugd. 1661. 4.* 1666. 4.

Scripta praenotionum loca quaedam illuftrantia. MELCH. SEBITZ d. d. ϑείῳ f. divino Hippocrat. Argent. 1643. 4.

JO. VORST περὶ τοῦ ϑείου f. de divino in morbis, quod obfervare in proguofticis Hippocrates medicum juffit. Leid. 1654. 4.

CA. PH. GESSNER d. d. divino Hippocr. Gott. 1739. 4.* et in G. G. Richteri opusc. med. vol. I. p. 42. In locum praenot. §. 1. to. I. p. 448. ed. Linden.

CHR. LANGE de facie Hippocratica. Lipf. 1651. 4. Jen. edente Grunero 1784. 8.* et in Schlegel. thef. femiot. patholog. Stendal. 1786. 8.* Vol. I.

Ad praenotiones quoque pertinent JO. JAC. DE SAVIIS in praefagiorum divini Hippocr. libros deque ordine libror. ejusd. Hippocr. praef. Bonon. 1526. 4.*

XX.

Προῤῥητικόν. Praedictionum liber II. (et I.) [Exftat in edit. LINDEN. to. I. p. 487. ed. FROBEN. gr. p. 413. ed. MERCUR. fect. III. p. 443. ed. FOES. fect. II. p. 63. edit. CHART. to. VIII. p. 809. ed. MACK. to. I. p. 118. Verf. CORRNAR. p. 549. HALLER. art. med. pr. to. I. p. 193. PIERER. bibl. iatr. t. I. p. 320. K.] Ordinis gratia utrumque hunc librum hic enarro. Vtrumque enim, quem Galenus etiam (Gloff. Hipp. v. ἀμβλυσμός) majorem praedictivum, et v. βδέλλω secundum dixit, ante HALLERUM, qui primus alterum praefagiorum

librum operibus Hippocratis genuinis accenſuit (Art. med. princ. to. I. p. 193.), quemque ſecuti ſunt GRUNERUS (Cenſ. libr. Hipp. p. 57.) et GRIMMIUS (Hippocr. Werke B. I. p. 168. et annotatt. ad h. l. Band II. p. 496.) nemo eorum, qui Hippocratis libros dijudicarunt, genuinis accenſuit. EROTIANUS (Expos. voc. Hipp. p. 22. ed. Franz.) utrumque non Hippocratis eſſe expreſſe dicit. Poſſunt tamen et verba ejus: *προῤῥητικὸν α' καὶ β' ὡς οὐκ ἔστιν Ἱπποκράτους, ἐν ἄλλοις δείξομεν*, ita quoque intelligi, ut poſteriorem duntaxat Hippocratis eſſe neget. Eosdem hos libros genuinos non eſſe, ſed a quibusdam Draconi, Hippocratis filio, a quibusdam Theſſalo adſcribi, Galenus, et non uno quidem loco (Comm. in I. praedict. II. text. 52. p. 736. to. VIII. et comm. in I. praedict. I. text. 14. p. 699. text. 15. p. 711. to. VIII. Chart.) adſerit. Et quidem hos libros conflatos eſſe putat, multis tamen falſis interſperſis, ex prognoſtico, aphorismis et epidemiorum libris (Comm. I. in III. Hipp. Epid. text. 29. p. 227. 228. to. IX. Chart.). Hunc tamen librum (ſ. potius hos libros) praedictivum, quem *προῤῥητικὸν* appellavit Hippocrates, CAELIUS AUREL. acut. morb. I. 12. p. 39. et libr. III. acut. c. 15. p. 227. ceu vere Hippocraticum citat.

Libros hos habet aut pro talibus, in quibus aut germanis ſpuria intermiſta ſunt plurima, aut pro libris a poſteris Hippocratis discipulisve editis et tempore Ptolemaeorum ſub Hippocratis titulo venditis, HIER. MERCURIALIS (Cenſ. op. Hippocr. p. 27. ed. cit.), quorum tamen auctores plurima vera ab aphorismis, prognoſtico et epidemiis mutuaverint. LEMOSIUS in judicio ſuo de his libris plane Galenum ſequitur (Jud. oper. magn. Hipp. c. IX. fol. 34.). FOËSIUS primum alterumque librum ad Hippocratem refert, illum, quod Hippocratis majestatem verbis, ſententiis, ſtilo, brevitate teſtetur, hunc, quod CELSUS jam plurimas ex eo ſententias latinas fecerit (praef. ad praedict. libr. I.

oper. sect. II. p. 43. 44.). Auctorem tamen utriusque libri eundem esse non posse, expresse dicit.

Primum librum etsi Foësius cum Galeno etiam Draconi vel Thessalo adscribi posse, non tamen alienum ab Hippocrate esse putat; pro vere Hippocrateo habere multa vetant. Multa in eo obscura esse, minus firma omnia, dissimilis generis symptomata coacervata, librumque adeo ipsum compositum quidem esse a medico, verum arte et scientia Hippocrate longe inferiore, jam Galenus notavit, qui tamen hunc librum peculiari commentario instruxit (Comm. II. in I prorrhet. Hipp. text. 56. p. 724. to. VIII. et Comm. II. in eund. lib. text. 52. p. 736. to. VIII.) Et quidem varia, quae in ipso libro leguntur, probant, eum aut compositum esse ab Hippocrate, verum plurimum exercitationis in observationum arte nondum habente, aut ab alio medico. Ipse adeo Grimmius (Hippocr. Werke II. B. p. 568.) putat, hunc librum ad hos pertinuisse, quibus in Aesculapii Coi templo asservatis Hippocrates usus fuerat. Etenim generaliter in plerisque aut in omnibus aegrotantibus vera praesagia, quae in aliis libris Hippocrates proposuit, quorumque initia, ut supra jam diximus, in ipsis I et III. ἐπιδημιῶν libris dedit, in hoc libro non leguntur, sed particulariter vera, et in quibusdam tantum aegris evenientia. Quod ipse auctor sensisse videtur, qui nomina aegrorum, in quibus, quae scripsit, evenisse vidit, Thrasynontis, Archecratis, Dysodis, Hermippi, Didymarchi Coi, Aspasii filii, Thrasynontis consobrinae, Dorcadis, quae nomina non conveniunt libro semiotico, in aliorum usum scripto, sed potius ὑπομνήματι, quo se ipsum auctor monere voluit, quod et Galenus notavit Comm. I. in I. prorrhet. text. 8. p. 706. to. VIII., adposuit, et non raro ex particulariter veris phaenomenis concludens generalia proposuit. Eaque saepissime, quod Hippocrates, si unquam, rarissime solebat, dubitantur et per quaestiones proposuit, ita, ut facile legenti,

hunc librum pateat, eum ex adverſariis, in quibus morborum obſervationes atque mutationes (forſan ab ipſo Hippocrate) conjectae erant, a medico, qui plurimos morbos non obſervaverat, eſſe compoſitum.

Prorrheticorum librum II. genuinis adſcribere magis licet, etſi antiquorum, quorum auctoritas in his rebus ſumma eſt, Celſo, qui tamen librum ipſum non memoravit, ſed loca tantum non pauca ex eo latina fecit, et Caelio Aureliano exceptis, teſtimonia de germana ejus origine deſunt, ipſeque auctor in hoc libro etiam de praedictionibus ab aliis acceptis (§. 10. p. 495. to. I. Lind.) dicit, quod Hippocrates vix feciſſet. Sed ſtilus ionismum et puram Hippocratis dictionem, notante quoque Jo. Opſopoeo in praef. ad Hippocr. jusjur. aphor. prognoſt. etc. Frft. 1587. 12. p. 28. redolet, ordo, quo liber conſcriptus eſt, bonus eſt, ita, ut primum praeſagiorum verorum formandorum ratio tradatur, deinde utilia praeſagia ſecundum morborum ordines enarrentur. Plurima, quae in ipſo libro enarrantur, vera, praeclara atque Hippocrate non indigna ſunt, quae etiam Corn. Celſus magna ex parte latina facta ſuo libro de re medica inſeruit, uſu tamen etiam, quaedam falſa eſſe, comprobante, ita, ut hic ſecundus liber inter eos referri debeat, qui Hippocratem quidem non dedeceant, quos vero ab eo ipſo eſſe conſcriptos ſaltim non extra omnem dubitationem poſitum ſit.

CODICES. In codd. mss. conjunctos eſſe libros *praedictionum* cum libro *prognoſticorum*, quoties plurali numero praenotiones dicuntur, Hallerus (bibl. med. pr. to. I. p. 58.) autumat. Indeque codices non pauci, quos prognoſtici titulo enarravimus, forſam et τὸ προῤῥητικὸν continent. — Sub *praenotionum* hoc titulo exſtant codd. mss. in bibl. r. Pariſ. no. 2140. qui praedictionum lib. IV. inſcribitur, 2141. 2142. 2143. 2144. 2253. 2254. 2269. 2545. cum gloſſis, 2030. 2266. et in bibl. Medic. plut. 25. p. 45. 142. Liber III. et IV. prognoſticorum reperitur in biblioth. Scorial. teſte

Büſching Magaz. to. V. Libri III. prognoſtic. poſteriores in bibl. S. Marci.

Arabice Caſiri no. 852. bibl. reg. to. II. p. 290. Paris. no. 2269.

COMMENTARIOS multos, et quidem non valde bonos, in libr. prorrheticorum exſtitiſſe, quorum auctores librum ut plurimum ipſum non intellexerint, GALENUS memorat in Comm. I. in Hippocr. l. prorrhet. text. 15. p. 710. to. VIII. Hos vero non citat. ZEUXIDIS, (qui omnes libros Hippocratis interpretatus eſt,) tantum in prorrheticorum libros commentarios, et RUFI EPHESII in eosdem libros enarrationes citat in comm. II. in l. prorrhet. text 58. p. 740. to. VIII. Ipſe GALENUS primum prorrheticorum librum ampliſſimis commentariis explicuit, cum Galeni operibus, et ſeorſim editis, quas editiones mox enarrabo. Exſtat cod. latinus GALENI commentarii in praedict. in bibl. regin. Suec. Vatic. no. 947. — Montfauc. I. p. 34.

EDITIONES. Earum hiſtoria iisdem premitur difficultatibus, quibus codicum, et bibliographi frequentiſſime errarunt in his libris enarrandis. Permultae enim, quod ex ſupra citatis patet, prognoſtici editiones proſtant titulo: Prognoſticorum libri III. doctique viri, qui has editiones non viderunt, facile in errorem inducti ſunt, quo crederent, librum I. ſignificare prognoſticon, librum vero II. et III. prorrheticorum libros I. et II. Sed prognoſtici ſectiones, in quas a Galeno diviſum eſt, totidem libros dixerunt editores indeque errorum ſcopuli nati ſunt, quos HALLERUS (bibl. med. pract. vol. I. p. 34-39.) non satis accurate vitavit; fere omnia enim, quae p. 38. et 39. de prorrheticorum editionibus protulit, falſa ſunt. Quum plurimas editiones coram habeam, diligenter indicabo, quid in singulis contineatur.

Graece et *latine* Prorrhet. prodierunt Paris. ap. Morelium 1557. 12.* cum aphor. prognoſt. caet. Titulum vid. ſupra p. XLIX.

Graece et latine cura Jo. Opſopoei, Frft, 1587. 12.* cum prognoſt. Vid. l. c. p. XLIX.

Graece et lat. in Magn. Hippocrat. Coi opuscul. aphoriſt. Baſ. 1748. 8. Vid. ſub *Prognoſtico*. p. L.

Latine ex verſione Laur. Laurentiani c. commentar. Galeni. Par. 1520. 8. 1543. 8. — Interprete Calvo 1527. 12. Haller.

Gallice, ſi Hallero credendum: Les II livres des préſages d'Hippocrate etc. à Lyon 1552.

Hier. Perlini praelectiones urbanac ſuper variis prorrhet. Hippocr. locis. Hanov. 1613. 4.*

Langguth progr. ad loc. Hippocr. praedict. II. 27. Vit. 1766. 4.

XXI.

Ἀφορισμοὶ. Aphorismi. [Exſtant in ed. Linden. to. I. p. 68. ed. Frob. gr. p. 389. ed. Foes. ſect. VII. p. 341. edit. Mercur. ſect. I. p. 39. ed. Chart. to. IX. Pa. 2. p. 1. Verſ. Cornar. p. 517. Haller. art. med. princ. to. I. p. 460. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 373. K.] Hos ab omni fere antiquitate ſumme laudatos, quibus *ἐν ὀλίγῃ λέξει δύναμίς ἐστι μεγάλη* (Galen. comm. IV. in Hippocr. de morb. acut. text. 17. p. 127. to. XI.) quique, Suida (Lex. v. *Ἱπποκράτης*, to. II. p. 145.) teſte, *ἀνθρωπίνην ὑπερβαίνουσι σύνεσιν*, pro genuinis et ab Hippocrate ipſo profectis habuere antiqui, Erotianus (Gloſſ. Hippocr. p. 22. ed. Franz.), Galenus, et qui ad nos pervenerunt antiqui in eos commentatores, Oribasius, ſi commentarii, qui ejus nomen gerunt, ab eo ſcripti ſunt (Comm. in aphor. Hippocr. Jo. Guinterii induſtria, Baſ. 1535. p. 7.), Philotheus (Comment. in aphor. Hippocr. Lud. Corado interpr. Spir. 1581. 8.), Palladius (comment. in libr. Hipp. de fractur. in Oper. ed. Foëſ. Sect. VI. p. 147.). Caeteros Hippocratis libros omnes germanitate ſuperare aphoriſmos, Hier. Mercurialis (Cenſ. oper. Hippocr.

p. 15.) adſerit. Idem fere de iis ſentit Ludov. Lemosius (vid. Iudic. oper. magni Hippocr. f. 22.). Genuinis operibus accenſent aphoriſmos Foesius (in not. ad aph. Hipp. ſect. VII. p. 1262), Hallerus (Art. med. princ. to. I. Grunerus (Cenſur. libr. Hipp. p. 43.) atque Grimmius (Hippokr. Werke vol. II. p. 507.) ita, ut veterum nullus ſit, et recentiorum exiſtant valde pauci, qui germanas eorum origines in dubium vocaverint.

Compendia eſſe aphoriſmos eorum, quae ab Hippocrate ipſo in aliis libris ſcripta ſunt, jam Galenus (de criſib. I. c. 6. p. 149. to. VIII.) monuit, qui ſcriptos eos eſſe ab Hippocrate jam ſene et plurimum obſervationis habente, et poſt libros ἐπιδημιῶν, non obſcure innuit. Et continent ſane propoſitiones de morborum natura, ſignis, exitu, periculo cet. generales, quas vix, niſi a medico, qui plurimos aegrotantes ipſe viderit, profectas eſſe, credibile eſt. Eorumque morborum partem, ex quibus aphoriſmos, corollariorum inſtar, deduxit, in libris ἐπιδημιῶν I. et III. ipſe Hippocrates deſcripſit. Multos etiam ex libro de aëre, aqu. et loc. deduxit, nec non e libro de diaeta acutorum, et e chirurgicis libris, ita, ut aphoriſmos ex ultimis Hippocratis laboribus fuiſſe pateat. Eaque cauſſa Gerard. Vossium (lib. de philoſophia p. 83.) movit, ut alium quendam bono judicio hos aphoriſmos ex Hippocratis libris excerpſiſſe crederet. Eique ſententiae accedit Jo. Conr. Dietericius in praef. ad Iatreum Hippocr. p. II. ed. Gieſſenſ. 1655. 4. qui aphoriſmorum conditorem et architectum Hippocratem quidem fuiſſe putat, non vero collectorem, quem diſcipulum Hippocratis fuiſſe autumat.

In VII. ſectiones aphoriſmi in omnibus libris editis dividuntur. Octava ἀφορισμοὺς παρεμβεβλημένους continet, quos Galenus nullo commentario, quem in reliquos fuſiſſimum dedit, illuſtravit, adeoque aut ignoravit, aut pro minus bonis atque pro ſpuriis habuit. In optimis quoque codd. mss. hi octavae ſectionis aphoriſmi non

leguntur; exiſtunt tamen in quibusdam, et quidem in aliis plures, in aliis pauciores, omnes tamen illos XVIII. aphorismos interjectos Cl. Bosquillon in cod. mss. graeco bibl. reg. Paris. no. 2254. quem inter optimos refert, reperit. Vid. not. in aphor. Hipp. ſect. VIII. p. 131. Et hinc apparet, erraſſe ipſum Anton. Muſam Braſſavolum, hos octavae ſectionis aphorismos a ſe collectos primo eſſe dicentem (Comm. in aphor. Hippocr. p. 1138. 1139. ed. Baſil. 1541. f.), atque appendicis loco Hippocratis aphorismorum VII. ſectionibus additos, quod etiam, quod miror, dixit, Jo. Opſopoeus, vir doctiſſ. in not. ad VIII. ſect. aphor. p. 580. quem deinde plures ſecuti ſunt. Prima ſectio aphorismos 25, altera 54, tertia 31, quarta 83, quinta 72, ſexta 60, ſeptima 79 aphorismos continet, numero interjectorum 18 exiſtente, ita, ut in univerſum 422 aphorismi numerentur. Hanc diviſionem a Galeno eſſe profectam, quidam ſtatuunt, eamque eſſe Galeni licet negari nequeat, dubitare tamen licet, quin Galenus illius primus auctor extiterit. Ipſe enim, a ſe factorum improbus non raro laudator, hujus diviſionis non meminit, imo antiquiores aphorismorum textus dum citat, eos ita memorat, ut longe antiquiore tempore in has ſectiones diſtributos fuiſſe perſpiciatur. Aliae tamen etiam antiquae diviſiones aphorismorum extiterunt. Auctor commentariorum in aphorismos, qui Oribasio adſcribuntur, Soranum eos in tres partes, Rufum in quatuor diviſiſſe memorat. Alius etiam ordo aphorismorum in antiqua verſione eorum eſt, quae aphorismis ab Oribaſio editis, proxime accedit, quamque nuper edidit Bosquillon in not. et emendat. in Hippocratis aphorismos et praenotionum librum. Pariſ. 1784. 12.*

Sed in ipſis aphorismis ſuſpecti non pauci, quidam manifeſte (repetuntur enim in ipſo aphorismorum libro) ſpurii et poſt Hippocratem adjecti ſunt. Hacque difficultate jam ante ſua tempora laboraſſe aphorismos Galenus refert. Sic e. g. IV. aph. 61. pro ſu-

ſpecto habuit, quod ipſe monet in commentario ad h. l. p. 173. to. IX. et IV. aphor. 53. citra ordinem interjectum eſſe putavit, p. 175 VI. aphor. 38. non integrum dediſſe Artemidorum Capitonem atque Dioſcoridem refert, ſed textum usque ad verba: μὴ θεραπένειν βέλτιον (comm. ad hunc aph. p. 273. to. IX.) In ſeptima vero ſectione aphorismos complures repetitos legi ex prioribus ſectionibus, praeſertim ex quarta, ipſe Galenus monet in commentariis ad complures hujus ſectionis aphorismos. In hac enim ſectione aphorismos 46. 49. 53. 57. 60. 61. 64. 65. 66. 67. 69. 70. 71. 72. 73. 76. et quidem ut plurimum ex quarta ſectione repetios occurrere, Galenus in Commentariis ad hos aphorismos expreſſe notat. Idem etiam de quibusdam ſaltim aphorismis notat Bosquillon l. c. Octavae ſectionis aphorismos Galenus ipſe non enarrat, neque, quantum equidem ſcio, de illis quicquam memorat, niſi, quod nonnullos adjectos eſſe eosque ſpurios, partibus libri ultimis expreſſe dicat in comment. IV. in Hipp. de diaet. acut. prooem. p. 116. to. XI. et titulum ipſis *interjectorum* dederit, eoque modo, et quoniam hanc ſectionem commentario non inſtruxit, quem poſtea Charterius, et quidem graece ab eo ſcriptum (!) ſupplevit, ſatis probaverit, ſe genuinas eorum origines non agnoſcere. Aphorismorum vero octo ſectiones, quae ad nos pervenere, ex hac recenſione ſunt, quae cum reliquis Galeni operibus ad nos pervenit. Neque hae ſectiones ſine ordine, ſaltim quodam, ſunt, quod probe notavit Grimmius libr. laud. to. II. p. 507. 508. Alium textum Oribaſium habuiſſe, certum eſt; certum quoque eſt, textum antiquae verſionis, quam Bosquillonus edidit, a vulgato textu, qui Galeni eſt, admodum recedere. Alius quoque textus aphorismorum fuiſſe videtur, quos Rufus Ephesius edidit, qui vero temporis injuria interierunt. Oribaſii textus eo, quem Galenus edidit, *melior* non eſt, imo deterior, et temporibus, ut mihi quidem cum Grunero (Cenſ. libr. Hipp. p. 47.) videtur,

Oribasii, adeoque Juliani imperatoris, longe recentior, contrarium licet credat BOSQUILLON (praef. ad Hipp. aph. p. 9.), cujus argumenta infra enarrabimus. Aphorismos eadem etiam serie, qua Galenus eos emiserat, edidit cum commentariis suis PHILOTHEUS s. potius THEOPHILUS, praetermissa tamen tota octava aphorismorum interjectorum enarratione, atque aphorismis sectionis VII., qui post aphor. LI. leguntur. [In bibl. Naniana, teste catal. codd. graec. mss. apud Nanios, inter codices medicos p. 437. cod. 246. est, qui ab initio exhibet commentarium in aphorismos Hippocratis, sed valde mutilum: atque editor, videndum, ait, an auctor sit Theophilus? Atque in eodem codice no. 3. 4. et 6. sunt quaedam Theophili opuscula medica. Cod. 248. continet alia quaedam opuscula Hippocratis. HARL.]

Codicum mss., editionum, versionum in omnes fere linguas, *paraphrasium*, *commentatorum* immensa vis est, ut adeo HALLERUS jure dixerit, non esse alium librum inter medicos, qui frequentius sit recusus, numerosioresque nactus commentatores.

CODICES. *Graeci.* Qui in bibliotheca r. Par. adservantur, a BOSQUILLONO (praef. laud. p. 21.) enarrati, hi sunt: no. 2140. seculo XII. scriptus atque omnium in hac bibliotheca fere optimus. 2141., seculo XIII. scriptus, cum glossis interlinearibus et variis lectionibus. 2142. cum multis lectionibus, nova manu additis 2143. 2144. 2146. 2148. 2154. et hic quidem inter optimos referendus. Hi codices, notante Bosquillono, melioris notae omnes sunt et ab hoc cl. viro ad aphorismorum textum emendandum adhibiti. Praeter hos vero adhuc in eadem bibliotheca adservantur cod. 1848. 1883. 2145. 2149. 2219. 2250. 2256. 2257. 2259. 2260. 2268. 2545. 3140. A. et B. cum scholiis et aliis. Montf. II. p. 739. Graeci quoque codices exstant in bibl. C. de Montchal, in reg. Par. no. 111. Montf. II. p. 902. in bibl. Vatic. Montf. in biblioth.

D. Marci Ven. et in bibl. S. Anton. in bibl. Vindob. Lambecio notante lib. VI. p. 85. 86. 89. 94. 122. 129. 144. Conf. de Neſſel in Cat. codd. mſs. graec. bibl. Vind. Pa. III. no. 19. (6) p. 30. no. 28. p. 39. no. 48. p. 53. no. 49. p. 54. qui cum anonymi auctoris praefatione eſt. [In cod. 382. bibl. Auguſt. quondam, nunc Monacenſis, et in hujus no. 71. Vid. Hardt. to. V. p. 191. K.] In bibl. Scorial. et bis quidem, notante Büſchingio l. c. to. V. in biblioth. Bodlei. c. prognoſtico no. 1252. Montf. I. p. 653. in bibl. praeſidis de Meſme, Montf. II. p. 1328. in muſeo Jo. Ph. Thomaſini; in bibl. monaſt. Caſinens. no. 97. Montf. I. p. 222. et S. Joannis in viridario Patav. Montf. I. p. 485. in bibl. Uffenbachiana; in bibl. Laur. Med. plut. 74. no. 13. cum gloſſis interlinearibus et commentariis. Montf. I. p. 385. Erant quoque in libris Jo. Rhodii, Patavini, aphoriſmi. Montf. I. p. 489. in bibl. Paul. Lipſ. (Feller or. de hac bibl. p. . . . .) [in bibl. monaſt. S. Mich. Ven. ſub titulo: Aphoriſmata, cf. MITTARELLI bibl. codd. mſs. mon. S. Mich. etc. Ven. 1779. f. p. 508. Fuit in bibl. Meermann. no. 214. codex ſec. XV. aphoriſmorum, qui utrum graeca contexta continuerit, an latinam tantum verſionem, ex indice haud patet. Adjunctus eſt Theophilus de urinis, Galeni epiſt. de pulſu ſenſibili, al. K.]

Latini exſtant in bibl. r. Pariſ. no. 6845. 6846. 6860. 6868. 6869. 6870. 6871. 6895. 7021. 7027. 7029. 7030. 7031. A. 7038. 7099. 7102. 7124. In bibl. reg. Suec. Vat. no. 397. Montf. I. p. 23. [Inter Codd. mſs. bibl. reg. Athenaei Taurin. Joſ. Paſini no. 939. 1069. occurrunt, membranaceus uterque, prior ſec. XIV. poſterior XIII. K.]

In bibl. Laur. Med. plut. 73. no. VII. VIII. XXII. Montf. I. p. 382. Aphoriſmorum et prognoſticorum libr. IV. in bibl. Scorial. ſecundum Büſching. Mag. to. V. p. 132. In bibl. Laudian. Cod. Brit. no. 1013. 1252. 1355. In Merton. no. 687. 688. 689. 722. In Wigorn. no. 768. In bibl. S. Trinit. Dubl. no. 502. In bibl. S.

Petri Cantabr. no. 1866. In aula Pembrok. no. 2055. In bibl. Norfolk. no. 3189. in bibl. coll. nov. Oxon. no. 1130. 1134. In bibl. Cai. Gonvill. no. 962. In bibl. Burscough. n. 7671. in bibl. Ambrof. Mediol. Montf. I. p. 516. In bibl. Coislin. S. German. n. 1018. In bibl. Divio-Benigniana no. 224. 226. Montf. II. p. 1285. In bibl. Patr. praedic. Carnotenf. Montf. II. p. 1364. In bibl. Lugd. Bat. ex leg. Scaliger. in Catal. bibl. L. B. p. 395. In bibl. Ebner. Norimb. v. Ackermann in Wittwer's Arch. f. d. Geschichte d. Heilk. B. I. St. 1. p. 49. 50.

Latine, ut Hallerus putat, in bibl. Bodl. no. 7753. Montf. I. p. 646. et iterum cum aliis medicis ibid. et p. 653. in bibl. Cai. Gonv. no. 948. In eccles. Dunelmenfi no. 356. Latine quoque haud dubie in bibl. G. Pelliferii. Montf. p. 1200. in bibl. S. Ebrulphi Uticenfi. no. 131. Montf. II. p. 1272. — [Fragmenta latina in bibl. r. Parif. 7100. In biblioth. Guelferb. reperiri codd. lat. verfionis fub codd. Aug. Fol. 17, 2. it. 32, 13. item 47, 12. teftatur Ebert. Porro adfervatur ibidem cod. aphor. latin. juxta ordinem alphabeti inter codd. Aug. Fol. 38. 6. In bibl. acad. Lipf. c. commento no. 1094. 1095. 1096. 1103. 1198. Libri I. no. 1107. K.]

Arabice, vertente *Honain*, Cafiri no. 852. 785. Eodem Honaino, Ben Ifaac, Syro, vertente, in bibl. Palat. Med. no. 253. Assemann. in codd. mfs. oriental. bibl. Laur. et Palat. Med. p. 371. Lib. I. aphor. ab eodem Honaino verfus exftat ibid. p. 371. Mutilus alius codex aphorifmor. Arab. exftat in bibl. Palat. Medicea, no. 262. Affemann. p. 376. Arabice, cum comment. in bibl. Caefar. Vind. Lambec. comm. lib. I. p. 295. ed. Kollar. no. 37. in bibl. reg. Parif. no. 1040. Conf. Herbelot bibl. or. — Vertente Abdalrahman Ben Ali, Ben Abifadik, in bibl. r. Parif. no. 1096. 1041. Arabice etiam Cafiri no. 786. 787. vid. Montf. II. p. 712. De arabica verfione et commentario vid. Herbelot l. l. in Abu-Sadek.

Hebraice in bibl. Colbert. in reg. Parif. n. 641. Monf. II. p. 928. — De hebraicis codd. aphorifmor. in bibl. Vindob. et Vatic. vid. Bartoloccium in to. I. bibl. Rabbinicae p. 423. Inter inedita Manaffe Ben Ifrael memorantur Hippocratis aphorifmi, hebraice verfi. In biblioth. Taurin. I. p. 18. vertente Nathan Hanacri. In bibl. Vind. Lambec. lib. V. p. 182. 184. in bibl. r. Par. no. 401. 395. ad verfionem Honaini no. 396. Ex verfione Mofis Ebn Hallohin in bibl. Leid. Ex verfione R. Jofephi ben Salomon. Wolf bibl. hebr. p. 567.

EDITIONES. *Graecae.* Quarum artium ac linguarum cognitione medico opus fit. Praef. ante Hippocratis aphor. initium per JAN. CORNARIUM — habita Roftochii. Aphorifmi Hippocratis, graece. — Hagenoae ap. Jo. Secerium. f. a. 8.*

Ἱπποκράτους ἀφορισμῶν τμήματα ζ'. In fine: *Ἐτυπώθη παρὰ Σεβαστιανῷ τῷ Γρυφίῳ ἐν Λουγδούνῳ ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας αφλβ.** Eft editio RABELAESII, latinis aliquot Hipp. libris addita, (vid. fupra fub prognoft. p. XLIX.) et quidem, ipfo editore monente, ad fidem vetuftiffimi codicis graece expreffa. Iterum impreffa Lugd. 1543. 12. GUNZ. 1545. 12. GUNZ.

Ἱπποκράτους ἀφορισμοί. Hippocratis aphorifmi, e diverfor. codd. collatione per RUTGER. RESCIUM diligenter recogniti. Venundantur Lovan. a Barth. Gravio (in fine Lovanii, ex off. Rutg. Refcii.) ann. 1533. 8.* Lugd. ap. Gryph. 1543. 8. CATAL. ASKEW. — Frft. 1545. 12. HALL.

Graeco-latinae. Hipp. aph. gr. et lat. Parif. 1552. 1555. 16.

Ἱπποκράτους ἀφορισμῶν βιβλ. ζ'. cum reliquis, quorum in prognoft. et prorrhet. mentionem fecimus. Par. ap. Gu. Morel. 1557. 12.* [Vid. fupr. p. XLIX. K.]

HIPPOCRATIS COI — jus jurandum, aphorifmor. fect. VIII. — gr. lat. ftudio Jo. OPSOPOEI. Frft. 1587. 12.* Vid. fupra in prognoft. et prorrhet. libr. p. XLIX.

HIPPOCRAT. *aphoriſmi* e rec. PAUL. OFFREDI. Rom. 1606. 12. Genev. 1606. 12.

HIPPOCRAT. *aphoriſmi* gr. et lat. una cum prognoſt. prorrhet. Coac. et aliis, pleraque ex interpr. J. HEURNII. L. B. 1607. 12.* [HIPP. COI *aphor. gr. et lat. brevi enarrat.* etc. *illuſtrati* etc. *a* JO. HEURNIO. *Juxta exemplar Lugd. Batav.* (Sed ſine prognoſt. et prorrhet.) Jenae 1690. 12.* Beck.] A Thom. Magiſtro editi. Pariſ. 1613. ASKEW.]

HIPPOCRATIS *aphoriſmi* ex recognitione A. VORSTII. L. B. 1628. 32.* Cum νόμῳ Hippocr. et absque anno in 16. LIND. — Ex interpret. Foëſii et G. PLANTII. L. B. 1633. 12. — Ex interpret. Foëſii, c. methodo, qua aphoriſmi in certum ordinem digeſti exhibentur, a JO. ERN. SCHEFFLER. L. B. 1633. 16. cum diviſione aphoriſmor. ſecundum ordinem materiarum. — Gr. lat. L. B. 1638. 12. [Gr. et lat. ab H. Poort. Traject. 1657. 12. HARWOOD.] — Cum interpret. lat. loc. parallel. ex ipſo Hippocrate et indice, cura LUC. VERHOOFD. L. B. 1675. 16.* — Accurante THEOD. JANSSON AB ALMELOVEEN, c. locis parallel. Celſi ſentent. et ind. Amſt. 1685. 16.* L. B. 1732. 16.* Argent. 1756. 12.* Lipſ. 1756. 12.* Cum indice Verhoofdii et not. ANN. CAR. LORRY. Par. 1759. 12. 1782. 12. [Cur. Mart. Liſtero. Lond. 1703. 12. A JAC. FICKIO. Jen. 1729. 12. HARWOOD.]

Gr. et lat. in ZWINGERI opuſc. Hippocr. aphoriſt. Baſ. 1748. 8.* Glasgow. 1748. 12. 1749. 12. — Gr. et lat. c. Celſi loc. parall. ind. Luc. Verhoofd, locis parall. ex Boerhaav. et Swieten, commentar. et not. propriis. Par. 1759. 16.*

HIPPOCRATIS *aphoriſmi* ad fidem vett. monimentor. caſtigati, latine verſi ab T. B. LE FEBURE DE VILLEBRUNE. Conſtantinop. proſtat Pariſ. 1779. 12.* [In bibl. Paul. Lipſ. adſervatur quoque exemplar, cuius forma in 12. chartae magnitudine formae 4. aſſimilata fuit. Donum auctoris. K.] Uſus eſt inprimis codd. reg. Pa-

cifin. praefertim hebraeis et arabicis, ad textum emendandum, quod non fine temeritate, et non confultis fatis iis, qui ante eum aphorifmos ediderant, fecit. Galeno inprimis infenfus, cui objicit, eum aphorifmos fecifſe. Textus vitiofiffimus est ob plurimos typorum errores.

Ἱπποκράτους ἀφορισμοὶ καὶ προγνωστικόν. Hippocratis aphorifmi et praenotionum liber. Recenf. notasque addidit Ed. Frc. Mar. Bosquillon. To. I. et II. Par. 1784. 12.* Aphorifmi fecundum cod. ms. bibl. reg. Parif. fidem emendati. Notae adhuc plures emendatt. et lectionis varietatem plurimam continent. De verfione antiqua aphorifm., quae in notar. et emendationum libro deprehenditur, infra dicam.

[Ἱπποκράτους ἀφορισμοί. Hippocr. aphor. Hippocratis et Celfi locis parallel. illuftrati, ftud. et cura Janfoni ab Almeloveen, M. D. quibus acceffit Lud. Verhoofd. ind. locupletiff. loca parall. ex Boerhaav. comment., notulas addidit, edit. curav. Anna Ca. Lorry. Par. 1786. 16. Lorryi opera laudatur. Harl.]

[De Riegeri edit. vid. infr. Franzii editio anno 1777. promiffa non prodiit.]

Graece, lat. et hebr. ex duobus mfs. hebraicis edidit aphorifmos Marc. Ant. Caiotius. Rom. 1647. 8.

Editiones latinae. In Articella Venet. 1483. 4. 1485. 1500. etc. Lugd. 1505. 8. 1515. 8.* 1519. 8. 1527. 4. Editio mea antiquam (Conftantini puto), et Theod. Gazae, Halleri editio verfiones Conftantini, Nic. Leoniceni, Laur. Laurentiani et Theod. Gazae continet. Conftantini verfio ex arabico idiomate eft.

[Hippocratis fententiae (i. e. aphorifmi); commentatt. Galeni in easd. Laur. Laurentiano interprete. Florent. Ant. Mifcominus inprimi curavit 1494. f.* Hanc. editionem raram, quam Panzeri Annal. typogr. filentio praeteriere, fervat *bibl. Sen. Lipf.* K.]

[Aph. latine, ed. Theodorico Ulsenio, Norimb. 4. circa a. 1496. Denis Suppl. Maittairii p. 585.]

Antiqua verſio et nova Theodor. Gazae in collect. Antonii Ruſtici Placentini Venet. 1493. 12. MAITTAIR. Venet. 1507. 8. GUNZ. — LAUR. LAURENTIANO interpr. Flor. 1494. f. MAITT. — Cum RHASIS libris plurimis et aliis. Venet. 1497. f. GUNZ. — Ex verſione THEOD. GAZAE. Lugd. 1505. 8. GUNZ. — Cum interpretatione antiqua et NIC. LEONICENI verſione. Ferrar. 1509. f. — Interprete NIC. LEONICENO cum praenotion. GU. COPO interprete. Pariſ. 1524. 12.* 1526. 12. 1532. RIVIN. [1527. 1539. Cat. muſ. Brit.] Lugd. 1581. 12. — Et c. not. JO. MANELPHI, Rom. 1613. 16. BURM. cum iisdem. Patav. 1638. 12.* c. iisdem. Venet. 1647. 12.* — Ex recogn. FRC. RABELAESI, interpr. NIC. LEONICENO. Lugd. 1532. 12.* c. prognoſt. et aliis.

HIPPOCR. *aphor.* (NIC. LEONICENO interpr.) ſect. VIII. quibus ex Ant. Muſae commentariis adjecta fecit, et octava, FR. OGGLERIO authore. Vicent. 1610. 16. Ven. 1620. 12.* Ven. 1674. 12.* Vienn. 1726. 12.* c. methodo aphoriſm. et prognoſt. Hippocr. — Ex interpr. JO. HEURNII. Rudolphipol. 1672. 32.*

[HIPPOCRATIS *aphor. atque praeſagia* latine verſa c. recognit. et not. ANDR. PASTAE, Bergomatis, editio altera. Acc. huic ipſi edit. prolegomena, in quibus de aphoriſmorum, praeſagiorumque auctore, de utrorumque ſcriptorum praeſtantia, deque ſententiarum in iisdem contentarum uſu diſſeritur. Valentiae 1786. HARL.]

Verſionem *latinam* aphoriſmorum, quam c. commentariis Oribaſii ſcriptam ſeculo XIII. adſervat bibl. reg. Pariſ. no. 1971. in not. et emendatt. in Hippocr. aphor. exhibuit BOSQUILLON. Par. 1784. 12.* ad pag. 77 uſque. [Ea verſio ex alio, quam quem noſtrae editiones exhibent, textu confecta eſſe videtur. K.]

Verſiones *gallicae.* Par JEAN BRECHE. Lion 1581. 16. RAST. Rouen 1646. 12. BURM. c. Galeni comm. in libr. I. — Par JEAN VIGIER. Lion 1605. 16. RAST. 1666. 12. BURM. Par LAZARE MEYSSONIER. Lyon

1668. 12. BURM. — Alia editio. Rouen 1685. 12. vel 1684. 12. HOUSS. Par. c. notis 1685. 12. Traduction faite sur la version de HECQUET. Paris. 1725. 12. alii 1726. 12. [Avec Explications par DU FOUR. Par. 1699. . . Gall. lat. per MICH. LE LONG. PAR. 1645. 4.]

Oeuvres d'Hippocrate. Aphorismes traduits d'après la collation de vingt deux manuscrits et des interprètes orientaux, par Mſ. LE FEBURE DE VILLEBRUNE. à Par. 1786. 12.* Haec versio fere eadem est, quam ea, quae cum graeco textu, quem supra memoravi p. LXVIII, prodiit. Galeno succenset, quod textum mutaverit, id quod ex Meletii commentariis, de quibus mox dicemus, probat. Vid. GALENI defensionem in diario: *Journ. de médecine* to. LXII. p. 280. sqq. K.]

Anglice. [The aphorisms of Hippocrates, translated into english by S. H. Lond. 1610. 12. 1655. 8. K.] Lond. 1695. 8. 1665. 8. BODLEI. vertente CONR. SPRENGEL. Lond. 1708. 8.* 1735. 8.

Belgicae. Aphorismen, of kortbondige Spreuken van Hippocrates, benessens desselfs Wet en Onderrichtingen. — Nevens d'Aanmaningen van den Heer N. TULP. Vertaald door S. BLANKAART. Te Amsterd. 1714. 12.* Altera haec est editio, cum vita Hippocr. secundum Soranum.

Italice. Aforismi di Hippocrate, tradotti da LUCA FILACTEO. Pavia 1552. 8. FALC. [Jo. Bpt. Sori et alias interpretatt. italicas memorat PAITONI bibl. degli autori — volgarizz. to. II. p. 188. BECK.]

Germanice. Hippokrates Aphorismen. Bremen 1744. 8. Hipp. Lehrsätze, in d. Deutsche übersetzt, nebst ein. Anmerk. u. Verzeichn. d. Materien [v. JO. TIMMIUS.] Helmst. 1778. 8.* Paraphrastica est. [HIPP. Aphorismen a. d. griech. Spr. übers. u. m. kurzen Anmerk. erläutert. Wien 1791. 8. 1800. 8. AUG. HEIMB. HINZE, Probe ein. Uebers. d. Aphorism. d. Hippocrates, nebst ein. erläuternden Commentare derselben, u.

einig. ander. Abhandl. aus d. Iaterie u. d. Iamatologie. Stendal 1807. 8.* Hippokrat. d. zweyt. echte medic. Schrift. ins Deutſche überſ. m. ein. alphab. Repertor. d. Sätze u. Mater. Ein Taſchenb. f. junge Aerzte, herausgeg. v. Fr. v. Paula Gruithuisen. München. 1814. 8. Bibel f. Aerzte, oder die Aphoriſmen des Hippokrates. Nach d. *latein.* Texte d. Nic. Leonic. ganz neu und frei in deutſchen Jamben überſetzt, u. m. ein. kurzen, ebenfalls eigens hierüber verfaſsten phyſiol. prakt. Erklär. in Proſa verſehen. — — Von Bened. v. Wagemann. Erſt. Th. Reutling. u. Leipz. 1818. 8. Quatuor priores ſectiones continet. Verſus horridi, hiulci; animadverſiones additae Hippocratem haud juvant. Quae effecerunt, ut to. II. typis exſcribi haud poſſet. — Die ächten Hippocratiſchen Schriften verteutſcht u. erläut. z. Gebr. f. prakt. Aerzte u. gebildete Wundärzte v. D. H. Brandeis. B. 1. Wien 1822. 8. Aphoriſmos continet. Verſio ſatis bona: animadverſiones adferunt ut plurimum Hippocratis loca parallela, et Celſi loca, quibus Hippocratis verba expreſſit: raro criticae ſunt. Praeter has verſiones germanicas commemorandae adhuc ſunt Ch. Gfr. Gruneri Bibliothek d. alt. Aerzte in Ueberſetz. und Auszüg. etc. Leipz. 1780. 1782. 8. Voll. 2. quorum prius genuina, poſterius notha Hippocr. ſcripta continet. Priori volumini quoque inſunt aphoriſmi, ſed non integri, nec eodem ordine, quo in editionibus continentur vulgaribus, ſed nonnulli tantum, et in tres claſſes diviſi, quorum prima, qui ad phyſiologiam, ſecunda, qui ad diaeteticen, tertia, qui ad pathologiam Hippocratis illuſtrandam faciunt, aphoriſmos continet. Denique Curt. Sprengelius in Apologie des Hippokrates u. ſein. Grundſätze. Leipz. 1789. 1792. 8. Voll. 2. praeter librum de diaeta acutorum et de aëre, aquis et locis, (to. II. p. 260—622.) aphoriſmos non ſolum transtulit, utplurimum commode, ſed et animadverſionibus inſtruxit, quae late patentem librorum omnis generis lectionem com-

probant, Hippocrati recte intelligendo maxime utilem. K.]

Paraphrafes metricae graecae. ROBERT. CONSTANTINUM aphorifmos graece reddidiffe SPACHIUS notavit in elench. medic. p. 14. Conf. HALLER. in bibl. med. pract. to. I. p. 44. Graeco et latino carmine expofuerunt etiam aphorifmos ANTON. FAVENTINUS, REGINALDUS STURMIUS. Graec. et lat. verfibus per GERARD. DENISOT. Paris 1634. 8. FALC. cum comment a GUIL. ODRY. Parif. 1634. 12. verfibus gr. et lat. ab ANT. HOMMEIO. Par. 1660. 8.* Sect. I. aphor. verfib. graec. p. ROB. WINTERTON, c. lat. verf. Heurnii. Cantabr. 1631. 4. Cantabr. 1633. 8. cum omnium aphor. verf. metrica FABRI et WINTERTONI. — Cum metrica paraphrafi VAN POORSTII. Traject. 1657. 12.* Graeco quoque carmine expreffit aphorifmos JO. FRERUS. [Hippocr. Aphorifmi foluti et metrici interpr. JO. HEURNIO, metaphraftis JO. FRERO et RAD. WINTERTONO. Cantabr. 1633. 8. in Cat. Muf. Brit.]

Latino carmine ab Aloyf. Luifino. Ven. 1552. 8. Auctore LAUR. SPAN. Vratisl. 1570.* auct. ANDR. ELLINGER. Frft. 1579. 8. auct. LAUR. STURM. Lugd. 1583. 8. 1619. 8. LIND. áuct. PT. BULENGER. Par. 1587. 12. FALC. Par. 1650. 8. — Auct. PA. DIONYSIO. Veron. 1699. 4. auct. SIM. PROUANCHER. Senonib. 1603. 8. LIND. Aphor. libri II. heroic. verfib. redditi a JAN. DUBRAVIO. Nor. 1623. 8.* — Auct. JO. LUD. GANSIO. Arg. 1624. 12. Vienn. 1626. 12. LIND. auct. J. PFANZ. Argent. 1624. 8. LIND. — Auct. PT. BERIGARDO, med. candidato. Utini 1645. 8.* Auct. JO. BAPT. DE CONDÉ.[a]) Bruxell. 1647. 12. GUNZ. auct. JO. JUNKER. Erford. 1648. 8. auct. ignoto, c. lat.

a) Haec metrica aphorifmor. verfio continetur quoque in Hippocr. aphor. c. concordantia eorundem ac indice locupletiffimo. Acced. iid. aphorifmi verfu heroico explicati a JO. BPT. CONDÉ, med. Brux. Lovan. 1781. 8.* K.

aphorifmorum verfione S. l. 1669. 12.* Latino quoque carmine expreffit aphorifmos MATTH. ROSELERUS, Lucanus. [Aphorifmi elegis latinis redditi a J. F. CLOSSIO. Tub. 1786. 8. Edit. II. Berol. 1796. 8. K.]

Gallico carmine par DE LAUNAY. Rouen 1642. 8. BURM. Dein etiam titulo: Hippocrate depaïfé par Louis de Fontenettes. Par. 1654. 4. ASTRUC.

[De metrica germanica verfione WAGEMANNI vide, quae paulo ante monita funt p. LXXII. K.]

Commentarii. Commentatorum in aphorifmos immenfa vis eft. Plures jam in aphorifmos commentarii Galeni temporibus exftitere, qui ab eo memorantur. Antiquiffimi omnium aliorum aphorifmorum interpretum funt HEROPHILUS, BACCHIUS, HERACLIDES TARENTINUS, ZEUXIS, quos Galenus omnes *ἐμπειρικοὺς* vocat, quique ab eo expreffe dicuntur *οἱ πρῶτοι τῶν ἐξηγησαμένων τοὺς ἀφορισμοὺς*, in comm. ad VII. aphor. 70. p. 333. to. IX. Chart. — HEROPHILI commentarius in bibl. Ambrof. Mediolan. exftare dicitur a Montf. I. p. 498.

Aphorifmos porro explicuere:

SABINUS, quem memorat Gal. adv. Julian. c. 3. p. 379. to. IX. Chart.

LYCUS, Quinti praeceptor, empiricus, a Galeno aterrimo carbone ob infulfam explicationem fuam notatus in comm. ad I. aphor. 14. p. 28. in praef. ad III. aphor. p. 92. to. IX. *τὸν δέυτερον τοῦ συγγράμματος ἐξηγητικοῦ* LYCI Neapolitani, quem tamen Galenus Macedonem expreffe vocat, citat EROTIANUS in expof. voc. Hipp. p. 214. ed. Franz. — Peculiarem etiam contra Lycum libellum fcripfit, de quo paulo poft dicemus, [et in Hiftor. literar. Galeni Oper. to. I. praemiffa p. CLXXXIII. dictum eft. K.)

QUINTUS, a Galeno, ob aphorifmos male expofitos, non laudatus, reliquos quoque Hippocrateos libros explicuit.

Marini in aphorifmos enarrationes memorat Galen. in VII. aph. 24. p. 303. et in VII. aph. 54. p. 324. Chart.

Rufi in aphorifmos enarrationes laudat Galen. et Oribasius in praef. ad comm. in aphor. Hipp. ed. Baf. 1535. p. 7.

Soranum in tres fectiones aphorifmos divififfe, narrat Oribasius.

Pelopem, interpretem aphorifmorum, laudat Galen. de ord. libror. fuor. p. 51. to. I. Chart. et inprimis Oribafius in praef. l. c., qui cautiffime verbum aphorifmorum e verbo transferens, imitatus fit Hippocratis brevitatem.

[Huncce libellum gr. lat. e bibl. Cujacii edidit Stph. Claverius, fubjunctum fuis in Perfium annott. Parif. 1607. 8. Vid. Reinef. ep. ad Chr. Daumium IV. p. 14. De variis opufculi editt. egit Daumius l. c. ep. XXIX. p. 96. K.]

Domnum et Attalionem, interpretes Hippocratis, Oribafius citat in praef. ad aphor. p. 8.

Numesiani interpretatio aphorifmorum memoratur a Galeno in V. aph. 44. p. 221. et in IV. aphor. 69. p. 179. nec non in comm. I. in libr. Hippocr. de humor. text. 24. p. 535. to. VIII.

Dionysii enarrationum in aphor. mentio fit ad IV. aph. 69. p. 179. Scripfiffe Numefianum et Dionyfium in IV. aph. 69. loco vocum *οὖρα θρομβώδεα*, *βορβορώδεα* Galenus refert.

Hos omnes commentatores Galenus generatim non laudat, nimis quippe verbofos, et qui Hippocratis mentem raro adfecuti fint. Vid. locum claffic. in praef. ad comm. in fect. VII. aphor. p. 292. Lycum, quem fua fpectra, non Hippocratis placita fcripfiffe adferit, peculiari libro, qui to. IX. Chart. legitur, refutavit.

Contra aphorifmos antiquiore jam tempore Thessalus Trallianus, methodicae fectae inftaurator, quem Galenus memorat c. 1. adverf. Julian. p. 377.

to. IX. Chart. Caelius vero Aurelianus, quod miror, non citat.

In eosdem aphorifmos JULIANUS Alexandrinus, Galeno coaevus, libros XL. fcripfit. Secundum vidit Galen. (adverf. Jul. c. 1. p. 577. to. IX.), eumque peculiari libro, qui in eodem tomo legitur, acerrime confutavit. Cod. Galeni libri adv. Lycum et Julian. exftat in bibl. Medicea. Bandini III. p. 48.

GALENI in aphorifmos commentarii eorum, qui nobis fuperfunt, antiquiffimi funt. Exftant, et quidem integri, in VII. fectiones aphorifmorum. [Conf. Hift. liter. Galen. to. I. Oper. ejus. p. CLXXXI. feq. de codd. et editt. horum commentariorum. K.]

ORIBASIO, qui adfcribuntur, commentarii nunc dicendi funt. Hos pro fpuriis habent LEON. FUCHSIUS in epift. nuncup. ad comm. in aphor. Hippocr. HALLERUS in bibl. med. pract. to. I. p. 48. et GRUNERUS Cenf. libr. Hipp. p. 47. et quidem minus germanarum originum tot notae illis infunt, ut mirer plane, GUINTHERIUM ANDERNAC. in epift. dedicatoria editioni fuae commentarior. Oribafii praefixa, atque BOSQUILLONUM in praef. ad Hipp. aphor. p. 9. fq. genuinas hujus libri origines agnoviffe acriterque defendiffe. Ipfe enim hic Oribafius, Juliani imper. medicus, Ptolemaei Evergetis juffu fe hos commentarios confeciffe, atque poft feptuaginta perfectiffimorum medicorum examinationem congeffiffe memorat, et, quod Oribafius, Juliani medicus, non fuit, chriftianus fuit: in II. aph. 39. p. 80. 81. ed. Baf. 1535. haec habet, quae auctorem fuiffe chriftianum, manifefte probant: *Si aegrotans eft religiofus, opponere illi debet medicus facram fcripturam, fi tamen antea hanc amaverit* etc. Et in VI. aph. 35. *antiquis temporibus nullum ad altare proceffiffe* dicit, *nifi qui e Levitico genere, aut regio fuerit.* Laudat ceterum nullos Graecos, Latinos vero Terentium, Virgilium et Ovidium, et latine fuam enarrationem fcripfiffe videtur: codice enim latino GUINTHERIUS ufus effe

videtur, non graeco, quod Bosquillonus l. c. p. 9. vult, neque codex aphoriſmorum c. commentariis Oribaſii saec. XIII. ſcriptus, qui no. 1971. in bibl. reg. Pariſ. ſervatur; graecus, ſed latinus eſt. Codex etiam bibl. r. Pariſ. no. 7102. non Oribaſii prologum in aphoriſmos, ſed alius, et incerti quidem, interpretis latini continet. — Codex Vibraſii (Oribaſii) ſuper aphoriſmos Hippocratis exſtat in bibl. monaſt. S. Trin. de Vindocino. Montf. II. p. 1204.

Editiones horum commentariorum ſunt, et omnes quidem editore, (non interprete) Jo. Guintherio. Andern. Pariſ. 1533. 8. Bosqu. Venet. 1533. 8.* Baſ. 1535. 8.* Patav. 1658. 12.* Vid. quoque de his editionibus et generatim de commentariis Oribaſii Goulin in Journ. de médecine to. LXIV. p. 145. et to. LXXVII. p. 343. Aphoriſmorum ceterum ordo in his editionibus turbatus eſt, ſeptimaque ſectio Oribaſio dicta partem aphoriſmorum, qui in ſexta continentur, comprehendit. Ordo etiam priorum ſectionum turbatus eſt.

MELETII philoſophi commentarii exſtant in bibl. r. Pariſ. no. 2685. et apud Montfauc. II. p. 735. et in bibl. S. Remigii Rhemenſi, teſte eodem. [De illo cod. ms. Lefebure de Villebrune in praef. ad Hippocr. aphor. p. X. not. (h) haec habet: „Hic bonae notae Meletii codex fuit quondam ſervatus inter libros Principis Henrici a Lotharingia, abbatis protomonaſteriorum S. Dionyſii et S. Remigii, nepotis Cardin. a Lotharingia. Eum integrum graece commentario ſtipatum legeram, cum me monuit Cl. Lorry alicubi olim delituiſſe verſionem ejusdem a quodam Pietreo latine factam; nec incaſſum ipſam quaeſivi in bibl. reg. Auctor quidem nomen ſuum reticet, aſt nepotem Gentiani Herveti, hominis non infimi commatis certe, ſe profitetur. Ipſe quoque textum graecum propria manu, antequam eum verteret, exſcripſerat, ut forma literarum videre eſt. Hinc jam bina exſtant Meletii graeca apud nos exemplaria. Tres tantummodo priores hujusce codicis la-

tini aut graeci prelo forent fubmittendae fectiones. Maximi nominis medicus debuit haberi Meletius ille, non monachus certe, ut vulgo creditur; quippe qui pari paffu incedat cum Hippocrate, Galeno in cod. Vindob. cui titulus: *Iatrofophium* etc. de quo conf. Fabricius bibl. graec. to. XIII. p. 301. 328. Hunc Meletium alium effe, atque Monachus ille tractatiunculae *de urinis*, verfibus politicis fcriptae auctor, cod. graec. 2240. bibl. reg. certo certius mihi conftitit: hi enim politici verfus decimi tertii feculi funt inventum. Tam elumbis eft monachus ifte, tam plebejus in fcribendo, ut plus mille annis Meletio philofopho recentior videatur. Hic autem nofter elegans, terfus, eloquens, rerum ubertate potius viget, quam vanis verborum ambagibus luxuriatur, doctrinaque Hippocratica plenum refertumque fe commendat. Quod certum eft, ante Joannicium, decimi feculi medicum, vixit Meletius, cujus nominis multo plures in Graecia docti viri inclaruerunt. Multi etiam THEOPHILI, et literis et doctrina medica nomen fuum pofteris commendavere. Sed sit hic nofter Theophilus [Philotheus], qui *Comes archiatrorum* nominatur Chryfoftomo, fitve qui PROTOSPATARIUS; de his dignitatibus in aula Graecorum imperatorum vid. Calvini *lex. jurid.* Vinkii *amoen. philol. med.* Jof. Laurentii *Amalthaeam*, Meurfii *lex. graec. barb.*" K.]

THEOPHILI Protofpatharii, five, uti vocatur in commentario fuo edito, PHILOTHEI commentarii graece exftant fcripti in bibl. r. Par. no. 2149. vid. Montfauc. II. p. 739. in bibl. Vindob. Lambec. V. p. 165. vid. DE NESSEL in catal. ms. graec. bibl. Vind. P. IV. no. 74. p. 44. Exftant iidem commentarii in bibl. Vindob. no. 34. vid. Lamb. VI. 2. p. 88. Memorat quoque hunc commentarium Labbeus p. 212. bibl. nov. mftor. in bibl. Medic. plut. 86. Montfauc. I. p. 407. Bandini III. p. 98. 102. in bibl. Ambrof. Mediol. Montf. I. p. 529. [in bibl. Naniana, ut fupra memoratum eft,] in bibl. univerf. Altorf. graecus, chartaceus, feculo XIV.

vix superior, in quo vero enarrationes aphorifmor. fect. I. ultimo tamen excepto, defiderantur, quem defcripfit, exemplo etiam textus addito, Jo. Andr. Nagel, in progr. quo donationis Trewianae memoriam renovat. Altorf. 1788. 4. Codicem etiam graecum habuit, quem in comment. in aphor. Hippocratis memorat, et ex quo plurima loca in comment. fuos transfcripfit, Ant. Mus. Brassavolus.

Philotheum dixere A. M. Brassavolus, Leon. Fuchsius (in epift. nuncupat. comm. in aphor.) Conr. Gesnerus, atque editores commentariorum, quos fcripfit. *Graecae* editt. plane defiderantur. Latinae duae funt, nempe: Philothei commentaria in aphor. Hippocratis e graeco in lat. converfa, interpr. Lud. Corado. Ven. 1549. 8.* et Spirae 1581. 8.*

Stephani *σχόλια εἰς τοῦ Ἱπποκράτους ἀφορισμοὺς κατὰ σύνοψιν*, exftant in bibl. Caef. Vind. de Nessel catal. Pa. III. no. 16. p. 27. Alius codex, principio mutilus, eft in eadem bibliotheca, tefte de Nessel l. c. no. 44. p. 50. Commentarii e Stephano et Philotheo in bibl. Uffenb. 1. 4.

Actuarii comm. in aphorifmos exftabant ap. Felic. Paciotum, tefte Gefnero in bibl. —

Anonymi comm. graeci in bibl. r. Parif. no. 2257. 2260. In priorem fectionem et partem fecundae in bibl. Medic. plut. 74. — Ignoti hominis comment. graeci in aphorifmos exftant in bibl. Laur. Med. graec. plut. 74. Montf. I. p. 585. Enarrationes fingulis aphorifmis fubjectae graec. in bibl. r. Parif. no. 883. [Fuit et in bibl. Meermann. cod. no. 225. fec. XVI. f. fcriptus; qui inter alia continebat quoque Anon. expofitionem in Hippocr. aphor. K.]

Commentar. *arabicus* auctore Allaidin Ebn Elnafis feculi XIV. eft in bibl. r. Parif. no. 1042. — Honaini, filii Ifaac, Syri, comment. in libr. I. aphor. Hippocratis exftat in bibl. Palat. Medic. no. 253. Affemann. p. 371. — Haseni Gilaei comment. arabici in

aph. Hippocr. ſunt in bibl. Lugd. Bat. p. 308. — Notae ABDELRAHMAN BEN ALI BEN ABISADIK in bibl. reg. Par. no. 1096. 1041. et in bibl. Scorial. no. 872. Vide de eo Herbelot. p. 56. Alius comment. CASIRI no. [852.] 788. [p. 235. ubi dicitur ALAELDINUS ALI BEN ABILHARAM ALCARSCHITA, et Caſiri p. 234. ſq. agit de interpretibus arabicis, et in quot libros ſ. ſectiones aphoriſmos Hipp. diſtribuerint veteres. De comm. RAZIS ad mentem Galeni vid. Caſiri p. 263. — no. 873. p. 298. eſt ALMANALII comment. in aphor. vid. Caſiri.] — Commentarii HALY in aphor. exſtant in bibl. colleg. omn. anim. Oxon. Cod. Brit. no. 1430. — Abr. Patrich explanatt. in aphor. apud Plantovicium. Moſis Abdalla, Cordubenſis, et Moſis ben Eved-Elohim. Wolf.

Hebraici comm. in bibl. Vind. Lamb. I. p. 184. Aphoriſmata Hippocr. c. comm. R. JUDAE BEN SAMUELIS ex arabic. in hebraicum converſa exſtat in bibl. Laur. Med. plut. 88. no. 54. Montf. I. p. 412. Hippocr. aphor. c. comment. MOSIS BEN EVED-HAELOHIM Iſraelitae ad mentem Galeni, paucis exceptis, in bibl. Lugd. Bat. p. 285. [Conf. Bartoloccius in bibl. rabbin. to. I. p. 423.]

Commentarii *latini* in bibl. coll. nov. Oxon. no. 1130. et in bibl. reg. Pariſ. no. 6845. 6847. 6855. 6856. 6956. 7021. 7027. Quaeſtiones in aphor. ibid. no. 6537. 6549. Magiſtri Benedicti gloſſae ſupra libros aphoriſm. in coll. Caji Gonvill. Cantabr. n. 960. Anonymi gloſſae et ſcholia in bibl. r. Pariſ. no. 7030. et ap. Caſhley. BALTH. LEMECHEN in aliquot aphor. Montf. II. p. 761. Anonymi comm. in aphor. in bibl. S. Gatiani Turonenſ. no. 405. Monf. II. p. 1277. Exſtant quoque anonymi gloſſae in bibl. Baſil. et anonymi annot. in aphor. in bibl. Coisliniana San-German. no. 1017. Bis cum expoſitione aphoriſmi exſtant in bibl. Scorialenſi Montfauc. I. p. 620. — Conſtantinus Africanus in aph. Hippocr. exſtat in bibl. Rauchini. Montf. II. p. 1283. [Inſeram h. l. Gloſſas ſuper

aphorism. Hippocr. a viro ignoto ſcriptas inter codd. bibl. acad. Lipſ. no. 1095. et Lectiones italici medici ſuper aphor. Hippocr. ibid. no. 1098. — Aliae gloſſae ibid. no. 1130. Conſtantini gloſſae ſuper prognoſt. et aphoriſm. ib. no. 1143. K.]

Barth. de Burgis in aph. comment. citat Symph. Campegius. — Jac. Foroliviensis in Hippocr. aphoriſm. et Galeni ſuper eisdem commentarios expoſ. et quaeſt. p. Chph. de Castanea. Papiae 1488. f. Maitt. Ven. 1490. Pap. 1501. f.* 1512. Ven. 1495. f. Maitt. 1501. f.* 1520. f. Cat. muſ. Brit. c. Marsilii de S. Sophia interpret. in eos aphor., qui a Jacobo expoſiti non fuerant. Ven. 1508. f.* [Cum verſ. dupl. antiqua et Th. Gazae, expoſit. Galeni, Jacobi Foroliv. et Marſil. Ficini, et quaeſtionib. eorund. p. Hieron. Pompilum de Oleariis. Ven. 1508. f. In 8. et in fol. Cat. muſ. Brit. Beck.] 1547. f.* 1556. 4.* — Verſionem Conſtantini, Th. Gazae et Nic. Leoniceni, comment. Galeni et fuſiſſimam expoſitionem Jacobi continet. Cod. ms. eſt in bibl. Taurin. — Cod. expoſit. Jacobi de Forolivio exſtat in bibl. reg. Pariſ. no. 4861. Montf. II. p. 753.

Laur. Laurentiani comment. Flor. 1494. f.* Jo. Sermoneta comm. ſuper libros aphoriſmor. Ven. 1498. f. Lind. [Adjectus eſt Ugonis expoſitioni. v. Cat. muſ. Brit. to. I. Beck.] — Anton. Benivenii comm. in aphor. Flor. 1507. 4. Hotton. — Nicoli commentum ſuper aphor. Hipp. curante Ant. Sacco. Bonon. 1522. 8.* [Interpr. Th. Gaza et Nic. Leoniceno, c. comm. Nicoli Florent. p. Jo. Bpt. Theodoſium et Ant. Saccum. Ven. 1522. 8.* Beck.] — Ugonis expoſitio ſuper aphor. Hippocr. et ſup. commentum Galieni, ejus interpr. Ven. ſ. a. 1493. f.* 1494. f. Maitt. Ven. 1498. f.* Papiae 1518. f.* Ven. 1523. f. Codex exſtat in bibl. reg. Pariſ. Montf. II. p. 753.

Thaddei Florentini expoſitiones in arduum aphoriſmor. Ipocratis volumen, in divinum pronoſticorum Ipocratis librum, in praeclarum regiminis acutorum

Ipocratis opus, in ſubtiliſſimum Joannitii Iſagogarum libellum Jo. Bpt. Nicollini Sabodienſis opera in lucem emiſſa. Ven. 1527. f.* cum verſ. Th. Gazae, Nic. Leoniceni, Conſtantini Africani et Galeni comm., quibus ſuos addidit Thaddeus.

Hier. Thriverii comm. in aphor. Hipp. libr. I. Antwerp. 1538. 4. Lind. In omnes aphor. Lugd. 1551. 4. Falc.

Ant. Mus. Brassavoli in octo libros aphoriſmor. Hippocr. et Galeni commentaria et annotatt. Baſ. 1541. f.* Cum comm. in text. Hippocr. et comm. Galeni. Ferrar. 1594. Lind. Ven. 1721. 4.* Cum Muſae tantum comm. in aphor. Interjector. aphor. octav. ſectionem ſe primum addidiſſe, quae tamen in antiquis jam et optimae notae codd. legitur, memorat Muſa p. 1138. 1139. Ceterum locos plurimos Philothei et quidem graece, et permultos ex commentariis, Oribaſio adſcriptis, edidit.

Pauli Grisignani, medici Salernitani, in aphor. Hippocr. expoſitio. Salern. 1544. f. Lind.

Hipp. Coi — aphoriſm. ſect. VII. e graeco in latin. ſermonem converſae et comment. illuſtratae — per Leonh. Fuchsium. Baſ. 1544. 4.* Par. 1545. 8.* Lugd. 1554. 8. [In Hipp. Coi VII. aph. libr. commentaria, ab eodem authore nuper recaſtigata, adject. annotatt. et locor. diffic. Galeni explicatt. K.] Lugd. 1558. 8.* Lugd. 1559. 8.* Philothei comment. et Oribaſ. fere primus poſt Ant. Mus. Brassavolum memorat, minus germanas comm. Oribaſii origines demonſtrat, Galenum ut plurimum ſequutus, quem ſimul explicat.

Hippocr. aphor. genuina lectio et fidelis interpretatio, ſtudio J. Morisoti. Baſil. 1547. 8. Gunz.

Bassiani Landi in aphor. Hippocr. dictata anni 1551. exſtant in bibl. Vindobon. Lamb. II. c. 8. p. 837.

Hippocr. Coi aphor. comm. Foresii illuſtrati. Frcf. 1551. 8. 1554. 8.* Jo. Brecheus in aphor. Hippocr. Pariſ. 1552.

Hipp. aphor. gr. lat. c. Guil. Plantii interpr. et. Jo. Lygaei paraphrafi. Par. 1551. 16. Lind. Lugd. 1555. 12.* 1573. 12.* Genev. 1580. 16. Burm. Falc. et c. comment. Jo. Marinelli. Ven. 1582. 12.* Lugd. 1582. 16. Lind. Genev. 1590. 8. Lind. f. l. 1595. 12.* Aphor. fimul in appendice in ordinem fecundum materias digefti.

Jo. Bpt. Montani exactiffimae in aphor. Hipp. lectiones fumma cura collectae etc. recognitae etc. Ven. 1553. 8*. [*Ejusd.* in fecundum librum aphor. Hipp. lectiones etc. Venet. 1554. 8.* K.]

Jo. Myrica paraphrafis in Hippocr. aphor. Baf. 1556. 8. Lind. — Bened. Victorii comm. ad Hipp. aphor. Venet. 1556. 4.* — Fr. Vallesii in aphor. Hipp. Complut. 1561. 8. Colon. 1589. f.* — Nic. Hautpas aph. Hipp. enarrat. illuftrati. Duac. 1563. 4. — Cph. a Vega comm. in libr. aphorifm. Antiguerae 1563. 8. Lugd. 1568. 8. 1570. 8. In Operib. Lugd. 1576. f. 1586. f. 1626. f. — Hier. Cardani comment. in VII. libr. aphor. Baf. 1564. f.* Patav. 1653. 4. Et in Operib. to. VIII. Galenum, Leonicenum valde taxat.

Juvenal. Leueronii in Hipp. aphor. lucubrat. Montis reg. 1565. 4. Lind.

Hipp. *aphor.* ex nova Claud. Campensii interpretatione. Lugd. 1579. 8.*

Jac. Hollerii in Hipp. aphor. c. fchol. ex Dureto fumtis auxit Jo. Liebaut. Parif. 1579. 8. 1582. 8.* Genev. 1583. 8. 1596. 8.* 1597. 8.* Lipf. 1597. 8.* Frft. 1597. 8.* 1644. 8. Gunz. 1646. Falc. 1652. 8. Rast. Genev. 1675. 8.* Codex exftat in bibl. r. Par. n. 6338. Montf. II. p. 761.

Salvii Sclani comment. in aphor. Hippocr. Venet. 1579. 4. 1583. 4. Lind. Ejusd. apolog. ad Jo. Altimarum, quod ea, quae dixit in Altomarum in comment. aphorifmor. fint veriffima. Ven. 1584. 4. Gunz.

HIPPOCR. aphor. Nic. Leoniceno interpr. JOA. MARINELLI in eosd. comm. Ven. 1583. 12.* 1593. 12.* Iidem ſunt, quos ſub Guil. Plantio paulo ante memoravimus, qui et ſeorſim prodiere. JO. ZECCHII in aphor. Hippocr. Bonon. 1586. 4. HOTTON. GUNZ.

DAN. LAPHANGINI in Hippocr. aphor. dialogus. Venet. 1586. 4. LIND. — JO. VISCHER aphoriſmor. Hipp. brevis enarrat. Tubing. 1591. 4.* — Ejusd. aphor. ex Hippocr. Tubing. 1569. — RODER. A FONSECA in VII. libr. aphor. Hipp. comment. in ſingulos aphor. adnotat. Ven. 1595. 4.* 1608. 4. 1621. 4. RICH. 1628. 4. HOTTON. Patav. 1708. 4. — ANNIB. BUFALI aphor. erometaphraſis. Meſſan. 1605. 8. MONGITOR. — PA. OFFREDI comm. in aphor. Hippocr. Genev. 1606. 12.* — CONSTANTINI LUCAE expoſit. in aphor. Hipp. Ticin. 1607. 4. *bibl.* BODL. 1608. 4. GUNZ.

HIPPOCR. Coi aphor. gr. et lat. brevi enarratione fidaque interpr. illuſtr. c. hiſt. obſerv. et remed. ſelectis a JO. HEURNIO. L. B. 1601. 12.* 1607. 12. 1609. 12.* 1609. 4.* (in Operib.) Lugd. 1615. 8.* L. B. 1623. 12.* Lond. 1623. 12. Jen. 1677. 12. 1690. 12.* Rudolſt. 1666. 12.* Amſt. 1688. 12. L. B. 1690. 12.*

P. A. CANONHERII in VII. aphor. Hippocr. libros commentarii. Antverp. 1607. 4. 1618. 4.* III. voll. — PT. ANT. CANONHERII in VII. ſect. aphor. interpretationes. Antverp. 1617. 4. LIND. 1618. 4.* — JAC. FONTANI comm. in omn. aph. Hipp. Par. 1608. 12.* (Genev.) 1613. 4.*

EMAN. STUPANI comm. in aphor. Hippocr. Baſ. 1615. 8.*

Aphor. Hippocr. explan. auct. MATTH. NALDIO. Rom. 1617. 4. FALC. 1657. 4.*

HIER. MERCURIALIS in omn. Hippocr. aphor. praelection. Patavin. a Maxim. Mercuriali, H. F., publicatae c. Pancratii Marcelli notis marginalibus. Bonon.

1619. f. LIND. Lugd. 1621. 4. GUNZ. Foroliv. 1625. f. LIND. Lugd. 1631. 4. HOTTON.

HIPPOCRATIS aphor. NIC. LEONICENO interpr. c. not. JOA. MANELPHI. Rom. 1623. 16. BURM. Ven. 1647. 12.* — Hipp. aphor. NIC. FONTANI. acc. tractat. de extract. foetus mortui. Amſt. 1633. 12.* — Hipp. aph. graec. et lat. breviter et nervoſe enodati a TOB. KNOBLOCH. Norimb. 1641. 8.* Aphoriſmos alio, quam ſolito, ordine digeſſit.

PT. CASTELLUS in aphor. Hippocr. Macerat. 1648. 4. HOTTON.

GE. MORALES comm. in Hipp. aphor. Venet. 1648. 4. Ejusd. ars parva, ſ. aphoriſm. Hippocr. reſoluti. Ven. 1653. 12. GUNZ.

GUIDI ANT. ALBANESII aphor. Hippocr. expoſit. peripatetica. Patav. 1649. 4.* — In ſect. I. et II. tantum.

PAUL. CIGALINI lection. in Hipp. aphor. Novicomi 1653. f. SMITH. — Hipp. aphor. illuſtrati oper. JO. CONR. DIETERICI. Gieſſ. 1655. 4. 1656. 4.* bis. Ulm. 1661. 4.* 1665. 4. LIND. Sleswic. 1661. 4.* Paraphraſis fuſiſſima, ab auctore, linguae graec. profeſſ.

LEV. FISCHER genuina aphor. reſolutio. Halberſt. 1656. f. 1680. 8. LIND. — CAR. VALESII de Bourgdieu in aphor. Hipp. Rom. 1659. f. HOTTON. — MICH. RUCKER comm. in Hipp. aphor. edid. G. H. WELSCH. Ulm. 1676. 4. cum hoc editus eſt.

PT. GUICHARD comm. in Hipp. aphor. Ulm 1676. 4. — PA. DE SORBAIT comm. et controverſ. in omn. libros aphor. Hipp. Vienn. 1680. 4. Opus ſpiſſum pagg. 1039. mere practicum.

[In Hippocr. aphor. omnes perbreves comment. — ANSELMO LATIOSO, med. Viterb., auctore. Viterb. 1667. 8. — In Hipp. aphor. ad chirurg. ſpectantes comment. a BERNARD. GENGA de Mandulpho — denuo impreſſa. Bonon. 1727. 8. Memorat PAITONI. BECK.]

Fr. Dominici Barisani magnus Hippocr. medico-moralis ad utramque corporum atque animarum falutem per genuinam eorum expofitionem accommodat. Aug. Taurin. 1682. 4. Gunz. — Luc. Tozzi in Hippocr. aphor. commentar. in duas partes diftributa. Neap. 1693. 4. Gunz. et in Oper. Neap. 1704. 4. Voll. 4. — Fr. Schraderi thefes med. ex illius praelect. publ. in aphor. Hippocr. fect. VII. annotatae. Helmft. 1693. 1694. 1695. 4. Gunz.

Hipp. *aphor.* c. commentariolo auct. Mart. Lister. Lond. 1702. 8. 1703. 12. Tub. 1730. 12.* 1744. 12.* Edit. Tubing. Jo. Blanchetii fynopf. aphor. Hipp. p. locos communes digeftor. addita eft. Commentarius Listeri plane ad medicinam facit.

Nova et vetus aphor. Hippocr. interpret. a Jo. Fr. Leone ab Erlsfeldt. Frft. et Lipf. 1711. 4.* Spiffum opus et mere medicum 1180 paginarum.

Hipp. *aphor.* ad mentem ipfius artis ufum et corporis mechanifmi ration. expofiti. To. I. et II. Parif. 1724. 8. Recuf. fub veri auctoris, Jo. Hecquet, nomine. Neap. 1731. 4.* [Venet. 1757. 4.* K.]

Jo. Jerem. Fick aphor. Hippocr. notis illuftrati. Jen. 1729. 8.* Argumenti mere medici. — M. de Pinedo comm. in aphor. Hipp. Amft. 1735. 8.*

Medicina Hippocratica, expon. aphor. Hippocr. auctore Jo. de Gorter. Lib. I. — VII. Amft. 1739 — 1742. 4.* Sect. I — III. explicationes difcipuli auctoris in difputationibus publicis defenderunt. Reliquarum fectionum enarrationem Gorterus addidit. Commentarii funt argumenti mere medici.

Hippocr. *aphor et praefagia* ex recogn. et cum not. Andr. Paftae. Bergom. 1750. 1762. 12.*

Hipp. aphor. notation. variorum illuftrati. Digeffit et indd. addidit J. Ch. Rieger. Hag. Com. 1767. 8.* II. voll. Eadem plane editio, fronte duntaxat libri mutata, prodiit. L. B. 1778. 8. II. voll. Vid. Bibl. Pinelli to. I. p. 288. Vix ipfe judicare potens, et graecae lin-

guae parum gnarus, ex comment. aliorum collegit, quae optima ipſi videbantur. Utilis editio ob loca Hippocr. parallela diligenter notata et Celſi. [Melius judicavit de hac editione Lefebure de Villebrune in praef. ſuae aphoriſmorum editionis p. XVI. K.]

(Commentaria in praecipuos Hippocr. aphoriſmos, pathologico-practica praecepta complectentia, auctore Jo. Pt. Vastampani etc. Opus poſthumum typis vulgatum anno 1822. curante Amadeo Testa, M. D. Aug. Taurin. 1822. . . . K.)

Jo. Vigier aphoriſmes d'Hipp. rangés et diſpoſés, avec des notes. Lyon 1605. 16. Rast. 1620. 12. 1666. 12. Burm.

A. Cabotin commentaire en vers ſur les aphor. d'Hippocrate. à Par. 1665. 12. Burm.

Laz. Meyssonier aphoriſmes d'Hippocr. trad. en françois, avec un melange de paraphraſe et d'eclairciſſement des lieux obſcurs et la clef de cette doctrine par le moyen de la circulation du ſang. Lyon 1668. 12. Burm.

Aphoriſmes d'Hippocr. avec des eclairciſſements. Lion. 1684. 12. Housson. — Aphor. d'Hippocr. trad. en franç. avec des explicat. phyſ. et des annotations curieuſes. à Par. 1685. 12. II voll.

Les aphor. d'Hipp. avec des nouv. explicat. et pluſieurs obſervat. de pratique ſur les maladies. Paris 1703. Burm.

Hecqueti expoſ. aphor. gallice prodiit Pariſ. 1727. 12. II. voll.

The aphoriſms of Hippocr. and the ſentences of Celſus, with explanat. et references, by Conr. Sprengell. Lond. 1708. 8.* 1735. 8.*

Jo. Timmii et Curt. Sprengelii verſiones germanicae, animadverſionibus, res ab Hippocr. tractatas exponentibus auctae, ſupra iam p. LXXI. ſeq. commemoratae ſunt.

Excerpta eorum, quae ſuper aphoriſmos Hippocratis ſcripta ſunt. Burdigal. 1524. f.*

Cod. quoque exſtare dicitur M. VINCENTII [a]) Mich. Gil. Alius cod. exſtat Hiſpan. PASCALII FRC. VIRREY Y MENNOL.

Partem tantum aphoriſmor. interpretati ſunt multi. Exſtat in bibl. reg. Pariſ. anonymi in XXV. Hipp. priores aphoriſm. interpretatio, no. 6858. in I. aphor. anonym. expoſ. no. 7101. in nonnullos aphor. no. 2316. MATTH. CURTII in II. partic. aphor. in bibl. r. Pariſ. no. 6852. ARNALD. DE VILLANOVA in aph. I. ſect. I. et aphor. 34. ſect. II. in Oper. ſaepius editis.

In aphor. XXII. ſect. I. MICH. SERVETI comm. c. libr. de ſyrup. Pariſ. 1537. 8. Ven. 1545. 8. Par. 1573. 8.

SEB. AUSTRII Hipp. aphor. puerorum morbos enarrantes. Baſ. 1540. 8.

ANT. LUDOVICI expoſit. aliquot in aphor. Olyſſipon. 1540. f. 1543. f. LIND.

Quarti aphor. lib. I. vera lectio et in eund. Galeni enarratio, JUST. VELSIO interpr. Baſ. 1540. 4. 1543. 4.

DONAT. A MUTIIS in interpret. Galeni ſup. 14. aphor. Hipp. dialogus. S. l. 1547. 4.*

JO. BPT. MONTANI in aphor. libr. I. lectiones. Ven. 1553. 8.* In libr. II. Venet. 1554. 8.*

JANI CORNARII orat. in dictum Hippocr. vita brevis, ars longa, Jen. 1557. 12. GUNZ.

ODDI DE ODDIS interpret. in aphor. prim. ſectionem. Patav. 1564. 8. LIND. In I. et II. ſect. Ven. 1572. 8. Patav. 1589. 4. LIND.

---

a) In bibl. L. B. inter libros mſs. latin. invenio Lectiones Vincentii Maji Brixiani in Hippocratis aphoriſm. mſs. Fol. Vid. Cat. bibl. L. B. noviter recognitus. L. B. 1674. 4. p. 410. K.

Theophr. Paracelsi Erklärung über etliche Aphorismen. Cöllen. 1567. 4. Ejusd. explicat. sect. I. aphor. quatuor primorum secundae et novem posteriorum quintae. In Oper. omn. Frft. 1583. 4.

Hippocr. Coi de naturae, temporum anni et aëris irregularium constitutionum propriis hominisque omnium aetatum morbis theoria p. Jac. Curionem. Frft. 1569. 8.* Est comment. in III. section. aphor. — Theod. Belleii in aphor. Hipp. comment. I. Panorm. 1571. 4. Lind. Patr. Crispi comment. in libr. I. aph. Rom. 1575. 4. Lind.

Ant. Perez suma breve de algunas sentencias de Hippocrate. Complut. 1575. Saragoss. 1613. — Jo. Zecchii in sect. I. aphor. Acced. Scip. Mercurii scholia. Bonon. 1586. 4.*

Mars. Cagnati expos. in aphor. Hipp. 24. sect. II. Rom. 1591. 4. Ejusd. in aphor. 22. sect. I. Rom. 1619. 8. Falc.

Fabritii praelect. de catena aphor. I. sectionis. Ven. . . . 4. Lind. — Alph. Barocchi in I. aphor. section. dilucidissimae lectiones. Ferrar. 1593. 4.* — Ambr. Nonnii comm. in III. libros aphor. Hipp. Conimbr. 1600. f. Lind.

Hier. Capivaccii comm. in sect. I. aphor. c. tract. Capivaccii de foetus formatione. Venet. 1601. f.* et in Opp. omn. Frft. 1603. f. Venet. 1617. f.* etc. — Jul. Argenterii in lib. I. et II. aphor. comment. in Opp. Frft. 1610. f.*

Cph. Cacheti controvers. in I. aphor. section. pars I. Tulli, 1612. 8.*

Prosperi Martiani expos. in Hipp. aphor. 22. sect. I. Rom. 1617. 4. — Jo. Manelphi responsio brevis ad annot. Prosp. Martiani in comm. Mars. Cagnati. Rom. 1621. 8. Gunz. Aetii Cleti defensio interpr. Mars. Cagnati. Rom. 1621. 8. Gunz. [Mars. Cagnatus, Veron., in Var. Observatt. libr. IV., quorum duo poster. nunc prim. access. — Rom. 1587. 8.

paſſim multa Hippocr. loca emendat, aut explicat, aut vindicat.]

Ant. Coelii comm. in libr. I. aphor. Hipp. Meſſanae 1618. 4. Lind. — Sanctor. Sanctorii comm. in I. ſect. aphor. Hippocr. Ven. 1629. 4.*

Claud. Salmasii interpr. Hippocratei aph. 79. ſect. IV. de calculo. Additae ſunt epiſtol. duae Jo. Beveroviccii, quib. reſpondetur. L. B. 1640. 8.* — Jo. Beveroviccii exercit. in Hipp. aphor. de calculo. Acc. ejusd. argum. doctorum epiſt. L. B. 1641. 12.* — G. Fr. Laurentii exerc. in nonnullos minus abſolute veros Hipp. aphor. Hamb. 1647. 4.* 1653. 8.*

Pt. Castelli in Hipp. aphor. primi libri critica doctrina per puncta et quaeſtiones. Macerat. 1648. 4.* — Pau. Cigalini in aph. Hipp. libr. I. et III. lectiones. Novicom. 1653. f.* — Gabr. Fontani aph. Hippocr. VII. 15. apologeticon, quo Galeniſtar. doctrina circa pleuritidem defenditur contra Helmont. Lugd. 1657. 4. Lind.

Geron. Pardo tr. del vino aguado y aqua envinada ſelu el aforiſmo 56. de la Sect. VII. Valladol. 1661. 4.

Barthol. Genga in aph. Hippocr. ad chirurg. ſpectantes comm. Rom. 1694. 4. [Aliam edit. Rom. 1646. habet Cat. bibl. Saliceti. Rom. 1789.] *Ital.* Bonon. 1695. 8. Hispan. Cirurgia de Hippocrates y commentarios ſobre ſus aphoriſmos pertenecientes a la cirurgia, traduce en Caſtellano A. G. Vazquez. Madrit. 1744. 4.*

Recherches ſur la nature et la guériſon des canceres. Pariſ. 1700. 12. Explicationem aph. 38. ſect. VI. continent.

Medicinam neque adeo brevem eſſe, quemadmodum ajebat Theſſalus, neque adeo longam, quemadmodum ex Hippocr. fert vulgaris opinio, prael. Ca. Fr. Cogrossii. In Raccolt. di opuſc. ſcientif. e filolog. to. XIII. Ven. 1736. p. 67.

Jo. Sig. Hierstelii et Frc. Passini viginti ſeptem aphor. Hippocr. Oenip. 1739. 4.*

[Opus medicum dogm. crit. practic. ſ. Hippocr. in aphor. libris redivivus. Auct. Ignat. Nicolosio. Neap. 1788. 8. Continet dogmaticam expoſit. 25 prior. aphoriſm. Vid. Ephem. liter. Gott. 1789. p. 1688.]

Diſſertationes academ. permultas, in Hippocrat. aphor. ſcriptas, collegit Hefter. in muſ. diſputatt. Multarum titulos Hallerus dedit in bibl. med. pr. to. I. p. 57. ſequ. Addam quasd., quas Hallerus non habet, inprimis viri valde Hippocratici, Jo. Pancr. Brunonis.

Scherbii diſſ. ad aphor. Hippocr. ſect. I. Altorf. 1588. 4.*

L. Feake diſſ. in ſect. II. aphor. L. B. 1670. 4.*

Lud. Pettenkoveri aphor. 30. ſect. V. reſolutio. Argent. 1671. 4.*

Jo. Pancr. Bruno ad II. aphor. 52. Altorf. 1686. ad ſect. III. aph. 3. ibid. 1687. ad III. aph. 5. ib. 1698. ad lib. III. aph. 5. ib. 1688. Ejusd. ad lib. III. aph. 5. diſſ. poſter. ib. 1688. Ej. ad ſect. III. aph. 6. ibid. 1689. Ejusd. ad ſect. III. aph. 12. ib. 1691. Ejusd. ad ſect. III. aphor. 13. ib. 1692. Ej. ad ſect. III. aph. 14. ib. eod. ad aph. ſect. III. 15. 16., ib. eod. ad aph. 17., ib. 1693. ad aph. 19. 20. ib eod. ad aph. 21. ib. 1694. ab aph. 22. ib. eod. ad aph. 24. ib. 1696. ad. aph. 25. ib. eod. ad aph. 27. 28. ib. 1697. ad aph. 29. 30. ib. eod. In ſect. IV. aph. 37. 38. ib. 1706. ad aph. 41. 42. ib. 1707. ad aph. 46. ib. 1708. ad aph. 48. 49. ib. 1709.

L. Wagardi diſſ. ſup. aph. 3. ſect. II. L. B. 1712.
— I. G. Brendel de pareſi atrabilaria Hipp. ad aph. 40. ſect. VII. Gott. 1752. 4. et in Opuſc. pa. I. p. 184.

[Deſcriptio rheumatiſmi acuti et *dilucidatio ducentorum et quinquaginta aphoriſmorum* Hippocr. ad

rheumatiſmum tum acutum, tum chronicum; item ad phrenitidem, ad pleuritidem, peripneumoniam, pleuropneumoniam et anginam pertinent. data a FERD. SAALMANN. Münſter 1789. 4.]

Aphoriſmis ordo quum vix multus ſit, iis ordinem quendam indere, permulti ſcriptores ſategerunt, non raro quoque ipſum ſuum ſyſtema ipſis aphoriſmis ingerentes.

Methodus aphoriſmor. c. Geſneri adnotat. erat apud Cp. Wolphg. Vid. *Bibl.* GESNER. et SIMLER.

In RUSTICI PLACENTINI collect. Ven. 1507. 8. aphoriſmi ad ſuas aegritudines diſpoſiti ſunt.

Compendium eorum, quae ſup. aphor. Hipp. ſcripta ſunt. Bourdeaux. 1524. f. — Hippocrat. aphor. et ſententiar. libri VII. in eum ordinem, in quem antehac nunquam diſpoſuit quispiam, digeſti. Ductu et auſpiciis Jo. AGRICOLAE AMMONII. S. l. 1537. 4.* — BASSIANI LANDI praef. in aph. Hippocr. Patav. 1552. 8. Codex eſt in bibl. Vindob. Lambec. II. p. 838.

BENED. BUSTAMANTE PAZ method. in VII. Hippocr. aphor. ab Hippocr. obſervata, qua et meliorem ordinem et argumenta declarat. Ven. 1550. 4.* Pariſ. 1550. 16. LIND.

BARTH. et PT. ROSSINI ſententiae omn. et verba in Hipp. aphor. ordine alphab. digeſta. Ven. 1555. 8.*

Aphoriſmi digeſti ſecundum locos congruentium ſeriem materiar. c. expoſitione cujusque aphoriſmi ex Galeno ſuppoſita et inſignioribus ſententiis Celſi. Lugd. 1555. 12.*

Jo. PLACOTOMI Hipp. aphor. in locos communes digeſti. Antverp. 1664. 12. LIND. OLIVARII POPARDI Hipp. aphor. ordine meliori latine facti. Rochell. 1580. 16. LIND.

ARCHIL. CARCANI in aphor. Hipp. lucubrat. Ticin. 1581. 8.* ordine methodico. — ACHILL. PIRMINII

GASSARI aphorifmor. method. nova. Tigur. 1584. 8. LIND. (Sangalli 1584. 8.) — ERKARD. HEIDENECCII mnemoneutica in aph. Hippocr. tabulis comprehenfa. Bafil. 1585. 4. GUNZ. — FR. FOGEROLAEI method. in VII. aph. Hippocr. Parif. 1612. 4. Cat. bibl. Lugd. Bat. — RUD. MAGISTER aphor. Hipp. 22. interpr. et methodo exornati. Parif. 1613. 12.. LIND. Idem forte liber eft: Hipp. doctrina, aphor. leges, judicia cet. auct. RUD. MAGISTRO. Par. 1613. 8. RAST.

Jo. LANAEI Hippocr. aphor. gr. et lat. c. argumentis J. J. LANAEI. Par. 1628. 8. Jo. GORRAEI animadv. in Jo. LANAEI libellum, quo aphor. Hipp. in nov. ord. digeffit. In Jo. Gorraei opufc. quatuor. Par. 1660. 4.*

HONOR. BICAISSII manuale medicor. f. σύναξις aphor. Hippocr. praenot. Coac. cet. Aqu. Sext. 1635. 12.* Par. 1639. 12. Lond. 1659. 12.* Genev. 1660. 12.* Jenae fec. exempl. Londin. 1712. 8.*

NIC. FANTONI aphor. Hippocr. methodice difpofiti. Amft. 1637. 12. RIV.

S. AL. MARIN aphor. Hippocr. difpofitiva method. fegmentis IV. comprehenfa. Parif. 1639. 12.

C. DE S. GERMAIN Hippocr. aphor. methodica praxis in IV. partes divifa. Par. 1650. 12.

Aphorifmi Hippocratis facili methodo digefti c. ipfo textu aliisque therapeuticis — auct. Jo. TILEMANN. Marp. 1650. 12.* (Sed antiquior quoque exftat editio.) Gieff. 1660. 12.* 1670. 12.*

MARINI CURAEI DE LA CHAMBRE novae methodi pro explanandis Hippocrate et Galeno fpecimina. Authoris ratio explanandi aphor. Hippocr. Par. 1655. 4. LIND.

BERNARD. LANGWEDEL thef. Hippocr. f. aphor. in claff. et certos titulos difpofiti. Hamb. 1679. 12. — CORONATI medicina aphoriftica f. aphor. Hippocr. juxta inftitutiones et praxin medicam difpofiti. Hamb. 1681. 8.* — Jo. DAN. GLOBITZ aphor. omnium in III. fection. nova digeftio. Norimb. 1681. 12.*

G. W. WEDEL aphorifmi aphorifmor. f. aphorifmi in porifmata refoluti. Jen. 1695. 12.*

Les aphorifmes d'Hippocr. rangés felon l'ordre des parties du corps humain. Paris 1703. 12. BURM.

MARCENAI arrangement des principaux aphor. d'Hippocr. pour gouverner les malades. Par. 1719. 8. FALC.

M. GUYOT manuel des médecins, ou recueil d'aphorifmes choifis, tirés des ouvrages d'Hippocrate et de Celfe. à Par. 1754. 8.*

[P. C. MARCHAND manuel de l'obfervateur en médecine. Par. 1822. 18. Continet varia loca, ex Hippocratis aphorifmis aliisque ejusdem fcriptis defumta, diagnofin, prognofin, curationem morborum etc. fpectantia. K.]

Contra aphorifmos fcripferunt THESSALUS TRALLIAN. LYCUS, JULIANUS, quos jam dixi [p. LXXI. LXXV. LXXVII.]: — CORN. AGRIPPA de Nettesheim de vanitate et incertitud. fcientiar. — LEON. a CAPOA in Raggionamento IV. Neap. 1681. 8. — ALOYS. SINAPIUS de vanitate, falfit. et incertitudine aphor. Hippocr. Genev. 1697. 8. et in Parad. med. part. III.

ALMELOVEEN in invent. novantiquis. Amft. 1684. 8. oftendit, Hippocrati plura nota fuiffe, quae pro novis inventis hodie jactantur.

XXII.

Περὶ διάιτης ὀξέων. [Eft in edit. LIND. to. II. p. 268. Ed. FROB. gr. p. 365. fed adjectum eft p. 376. *Τῶν ἑπομένων τινὰ μὲν, ὡς Γαληνός φησι, γνήσια Ἱπποκράτους ἐστὶ, καὶ τὴν λέξιν ἄμεμπτον ἔχει μετὰ τῆς διανοίας, τινὰ δὲ αὐτοῦ οὐκ ἄξια, ὡς ὑπονοῆσαι παρεγγέγραφθαι τοῖς γνησίοις*, idque incipit a §. 34. ed. Lind. Ed. MERCUR. fect. I. p. 212. Ed. FOËS. p. 52. fect. IV. Ed. CHART. p. 1. to. XI. Ed. MACK. to. II. p. 95. Verf.

Corn. p. 489. Collect. Haller. to. II. p. 95. Bibl. iatr. Pierer. to. II. p. 230. K.] Hunc librum omnes antiqui pro genuino habuere, Erot. (expoſ. voc. Hipp. p. 22.). Galen. (comm. in hunc libr. paſſim, inprimis in prooem. Comm. IV. p. 116. to. XI. Chart. libr. III. de reſpir. diff. p. 268. to. VII. comm. I. in progn. text. 4. p. 588. to. VIII.), Palladius (comm. in Hipp. de fract. ſect. VI. p. 147. ed. Foëſ.). Memorant illum Plinius (h. n. lib. XVIII. c. 7.), Athenaeus (deipnoſoph. II. 7. p. 45. ed. Caſaub.), qui multa ſuſpecta in eo, et dimidium libri nothum et illegitimum eſſe ſcribit. Multa ex eo excerpſit Cael. Aurel. (acut. lib. I. c. 12. p. 39. et II. c. 19. p. 123.), quo ultimo loco univerſam pleuriticorum curam, quam Hippocrates praeceperat, recenſuit. Pro genuino etiam habuere hunc librum, ultima parte excepta, de qua mox dicam, Hier. Mercurialis (Cenſ. oper. Hippocr. p. 16. 17.), Lud. Lemosius (Judic. oper. Hippocr. c. 5. p. 24.), Foësius (in not. ad hunc libr. Oper. ſect. IV.), Hallerus (art. med. princ. to. I. p. 258.), Grunerus (Cenſura p. 65.) et Grimmius (Hippokrat. Werke II. p. 518.).

Inſcriptio libri apud veteres non una fuit. *Πρὸς τὰς Κνιδίας γνώμας* titulus libro fuit, quoniam in ipſis libri initiis Hippocrates contra Cnidias ſententias ſcripſit, quo nomine liber hic ab ipſo Galeno multis locis citatur, v. c. in libro de ratione victus in morb. acut. ex Hippocr. ſententia c. 4. p. 188. c. 8. p. 194. to. XI. Chart., et a Cael. Aurel. III. acut. c. 4. p. 189. c. 8. p. 212. chron. III. c. 8. p. 485. et IV. c. 3. p. 521. Idem nomen huic libro dedit Pollux (Onom. ſ. v. *ὀξύβαφον*. lib. X. ſect. 87. ubi videantur interpr.) et Rufus Ephes. in libro de part. corp. hum. — *Περὶ πτισσάνης* titulum ei fecerunt Erotian. l. c. Plin. l. c. Galen. de Hipp. et Plat. decret. IX. 6. p. 261. to. V. Chart. libr. III. de diff. reſpir. c. 6. ut alios locos omittam, quos ſtudioſe collegit Lemosius. Haec nomina libro data eſſe ob ipſum libri argumentum, nomenque *περὶ πτισσάνης*,

ob ptiſanam (a §. IV. ed. Linden. to. II. p. 271.) in eo deſcriptam, jam Galenus notavit in comment. I. in libr. Hippocr. de diaet. in acut. text. 17. p. 14. to. XI. Chart. Alia nomina minus vulgaria, *περὶ διαίτης*, *περὶ ὀξέων νουσημάτων* Foësius et Gruner. locc. citt. adferunt. Vulgata jam antiquis inſcriptio fuit *περὶ διαίτης ὀξέων*, quam et Galenus in commentariis ſuis retinuit.

Nullum fere veterum fuiſſe, qui de genuinis hujus libri originibus dubitaverit, jam monui: ſunt tamen et Galeni de iis variae ſententiae. Aliis enim permultis in locis, quorum partem jam citavi, priorem hujus libri partem, quam tribus commentariis inſtruxit, pro maxime germana habet, alio vero loco, eoque ſatis notabili, quum quaedam absque plurimo ordine in libro dicta inveniret, librum Hippocratis quidem, ſed non ab eo editum eſſe dixit. *Πολλάκις ἐνενόησα*, inquit in comm. II. text. 55. in libr. de diaet. acut. p. 76. to. XI., *τοῦτο τὸ βιβλίον (π. διαίτ. ὀξ.) ἐν τύποις εὑρεθὲν, ἐκδιδόσθαι μετὰ τὸν Ἱπποκράτους θάνατον. ἡ γὰρ ἀταξία τῶν λόγων οὐκ ἄλλως ἔοικεν, ἢ οὕτως γεγονέναι. προσγραφομένων μὲν ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Ἱπποκράτους ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν εὑρισκομένων αὐτῷ παραδειγμάτων εἰς τὴν τοῦ καθόλου πίστιν ἐνίων μὲν ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἐνίων κατὰ τοῦ νώτου· μὴ δυνηθέντος δὲ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν οἰκείαν ἑκάστῳ τάξιν ἀποδοῦναι.* Notat etiam iis, quae ab illis inde locis ſcripta ſunt, ubi balnea Hippocrates deſcribit atque laudat, (a §. 31. to. II. p. 294. Lind.) multa eſſe interjecta, quae forſan ipſis Hippocratis temporibus ne nota quidem adhuc fuerint. Vid. Galen. comm. III. ad text. 40. Hipp. p. 106. to. XI. Chart. et ſeq. Indeque quidam Lud. Lemosii forſan exemplo (Judic. oper. Hippocr. c. 5. fol. 24.) inducti ſunt, ut partem libri de morb. acut. ad balnea uſque, adeoque ad §. uſque 31. Lind. pro genuina, reliquum vero librum pro ſpurio haberent.

Sed Galenus non omnem hanc partem pro ſpuria habuit. Etſi non negat libro a §. 31. uſque ad §. 34. Lind. interſperſa eſſe quaedam, quae ab Hippocratis

temporibus recedant, hanc tamen libri particulam inter genuinas adhuc refert, et commentario III. illuftrat.

Hanc vero partem a §. 34. Lind. quae etiam in hac editione et in aliis editis infcripta eft *ἀρχὴ τῶν νόθων*, quamque Galenus commentario proprio, eoque quarto, illuftravit, ab Hippocrate profectam non effe, Galenus probavit, cujus fententiam poft eum omnes fecuti funt. *Καὶ γὰρ τῇ τῆς ἑρμηνείας δυνάμει καὶ τῇ τῶν θεωρημάτων ἀκριβείᾳ λείπεται πολὺ τῶν ἔμπροσθεν.* Galen. in prooem. ad comm. IV. in Hipp. d. diaet. acut. p. 116. to. XI. Chart. Hanc fpuriam partem, atque Hippocrate indignam, ab Hippocrate, forfan non ad publicationem, fed *εἰς ἀνάμνησιν* fcriptam effe, et poft Hippocratis mortem demum libro additam, Galenus uno loco notat, nempe in comm. II. in Hipp. d. diaet. acut. text. 38. p. 63. to. XI. Chart., quod fane facile fieri potuit, veriores vero hujus partis fpuriae origines tetigit quidem, non vero penitus perfecutus eft. Promiferat nempe Hippocrates in ipfo de diaet. acut. libro, et quidem in locis pluribus, fe de curatione aliorum etiam morborum acutorum, imo, ut Galenus vult, comm. II. in l. de diaet. ac. text. 38. p. 63. et comm. III. in libr. eund. p. 90. et p. 105. omnium librum peculiarem fcripturum, et hic liber, quoniam non publice editus eft (Galeni fane temporibus non exftabat), fed in adverfariis Hippocratis manfit ineditus, a difcipulo forfan Hippocratis ad congerenda ea, quae in hac fpuria parte leguntur, adhibitus eft. Indeque optime explicuit Galenus, bona ifta non pauca atque Hippocrate digna, quae ipfe in hac libri parte fe notaturum pollicitus eft, atque fatis probe notavit. Vid. comm. III. in Hipp. l. l. text. 14. p. 90.

Sed verior de hac fpuria hujus libri parte fententia haec eft. Exftabat, quod ex Caelio Aurel. II. acut. c. 29. p. 142. qui hujus rei folus mentionem fecit, Hippocratis *liber regularis, quem diaeteticum vocavit*, huncque librum, quum non exftet in libris Hippocratis, qui fuperfunt, et fane fub hoc titulo non exftat, plane

periiſſe arbitratus eſt ALMELOVEENIUS in not. ad h. l. Sed non periit: eſt enim hic liber regularis ſive diaeteticus, notha pars libri de diaeta acutorum, quod manifeſte intelligitur ex ipſo eo loco, quem Caelius citat. Dicit is enim: HIPPOCRATES *vero libro regulari — peripneumonicae, inquit, remedium aptandum ex cocco atque galbano atque attico melle, vel abrotano, ex aceto mulſo atque pipere admixto et helleboro nigro. Summum, inquit, eſt etiam panacem in mulſo ex aceto confecto decoquere et liquatum dare libendum.* Locus ipſe, quem coram habuit Caelius, et ſatis male latinum fecit, ex hac ſpuria parte deſumtus eſt: *περὶ πλευμονῆς ἐκλεικτόν. χαλβάνη καὶ κόκκαλος ἐν μέλιτι ἀττικῷ ἀβρότονον. ἐν ὀξυμέλιτι, πέπερι, ἐλλέβορος μέλας, ἀποζέσας, καὶ πλευριτικῷ ἐν ἀρχῇ περιωδύνῳ ἔοντι δίδου· ἀγαθὸν δὲ καὶ τὸ πάνακες ἐν ὀξυμέλιτι ἀναζέσαντα καὶ διηθέοντα διδόναι πίνειν.* de diaet. ac. §. 53. p. 312. to. II. Lind. Ex quibus ſane manifeſte liquet, hanc ſpuriam libri de diaet. acut. partem temporibus forſan ipſo Galeno ſuperioribus (Caelius enim, uti notum eſt, Soranum latinum fecit,) etiam peculiaris libri titulo exſtitiſſe huncque peculiarem atque ſpurium Hippocratis genuino libro eſſe adſutum.

Sed ſi etiam haec ultima hujus libri pars minus genuina eſt, ſatis tamen antiqua eſt. ERASISTRATI adeo temporibus jam hanc partem libro de diaeta acutor. additam fuiſſe, Galenus quidem dicit, ſed non probat, in comment. IV. in Hipp. de diaet. ac. text. 5. p. 120. to. XI. Non enim contra minus germanam libri hujus Hippocratei partem ſcripſiſſe videtur Eraſiſtratus librum, quem contra genuinam partem et Hippocratem ipſum intelligens, contra diſcipulos Hippocratis, Apollonium et Dexippum vero nominans de febribus primum ſcripſit, in quo Hippocratem fame atque ſiti aegros ſuos febribus decumbentes necuiſſe ſcripſerat, cum e contrario Theſſalus eundem Hippocratem aegros nimia copia alimenti repleviſſe ſcripſerit. Vid. Galen. comm. I.

in text. 24. Hippocr. d. diaet. ac. p. 22. to. XI. Cf. comment. III. in eund. libr. p. 106.

Ceterum hic liber, qui antiquiſſima eaque nobiliſſima antiphlogiſticae methodi febribus curandis idoneae monumenta continet, non multos habuit inter antiquos, qui in illum commentarentur. Praeter Eraſiſtrati et Themiſonis contra eum libros exſtabat adhuc Galeni temporibus τὸ περὶ τῆς καθ᾽ Ἱπποκράτην διαίτης opus, quod medicus quidam Βίκτωρι, τῷ Ῥώμης ὑπάρχῳ tradiderat. Textum Hippocratis in hoc libro admodum mutatum fuiſſe atque mutilatum, Galenus per quaedam exempla probavit in comm. III. in l. de diaet. ac. p. 115.

CODICES mſs. hujus libri exſtant haud pauci. *Graece* in bibl. reg. Pariſ. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2253. 2254. cum titulo de ptiſana 2545. In bibl. D. Marci Venet. hic liber exſtat graece ut in Medicea, plut. 75. et ap. Bandini III. p. 144. In bibl. Vind. Lambec. comm. libr. III. VI. p. 85.

Latini forſan codd. ſunt, qui exſtant in bibl. regin. Suec. Vat. no. 396. 397. Montf. I. p. 23. et in bibl. Laur. Med. plut. 73. no. 24. Montf. I. p. 383. in bibl. Caj. Gonv. Cantabr. no. 959. 962. in bibl. colleg. nov. Oxon. no. 1130. 1134. in bibl. C. Merton. no. 689. in Colleg. S. Trin. Dublin. no. 502. in bibl. A. Pembrok. no. 2055. Latine exſtat in bibl. r. Pariſ. no. 6868. 6869. 6870. 6871. 7029. 7030. A. 7036. 6846. In bibl. Laur. Med. plut. 73. no. 7. Montf. I. p. 382. [In bibl. reg. Athenaei Taurin. no. 1069. ſec. XIII. vid. Paſini cat. codd. mſs. bibl. reg. Athen. Taur. p. 360. a. In bibl. acad. Lipſ. no. 1103. et 1203. uterque cod. c. commento. K.]

Hebraicus codex verſionis factae ex Arab. exſtat, teſte Wolf. in bibl. hebr.

Arabicus: Ketab alemradh alharat le Bocrath. Herbelot p. 480. Libros tres priores vertit HONAIN. Caſiri no. 852. no. IV. p. 291.

COMMENTARII. Antiquiſſimus, quem ſcimus,

in hunc librum commentarius Galeni eſt, in quatuor partes diviſus, quarum tribus prioribus enarrantur, quae Galenus pro genuinis in hoc libro; quarto vero, quae pro ſpuriis habuerat.

Graecus libri I. hujus commentarii codex eſt in bibl. Vind. Lamb. et de Neſſel III. et in Medicea p. 75. no. V. Bandin. III. p. 144. Vid. Montf. I. p. 387. Graecus quoque forte eſt GALENI in Hipp. de diaeta in bibl. r. Pariſ. no. 3147. Montfauc. II. p. 739. at 600 circiter annorum, cum commento Galieni in bibl. cath. Metenſi no. 226. Montfauc. II. p. 1380.

Latinus codex eſt in bibl. coll. nov. Oxon. no. 1134. et no. 1130. in bibl. coll. Merton. no. 687. 689. et in bibl. aul. Pembr. no. 2055. in bibl. r. Pariſ. 7030. — Epitomen commentariorum Galeni dedit Symph. Campegius Lugd. 1508. 8. 1516. 8. (Spach. p. 147.)

EDITIONES. *Graece* lib. de diaeta acutorum prodiit Pariſ. 1530. f. HALLER. Graec. et lat. Jo. VASSAEO interpr. Par. 1531. f. MAITTAIR. *Latine* prodierunt ſtudio NIC. LAVACHII. Flor. 1533. 4.* lat. cum Galeni comment. et Galeni de ſemine libr. II. Baſil. 1533. f. Cat. bibl. Bun. I. p. 93. Baſ. 1542. 8.* 1543. 8. RAST. 1551. f. HOUSSET. Lugd. 1565. 12. c. Jo. MARTINI adnotat. PAULO JULIARIO interpr. Veron. 1542. 8.* Jo. VASSAEO interpr. c. annotatt. Jo. MOLINI. Lugd. 1565. 12.* Prodiit quoque in Articella, et quidem, quod ex collatione utriusque libri intelleximus, Thaddeo Florentino vertente. Eſt potius epitome libri, quam verſio: nam Thaddeus, Arabiſta, graecarum literarum maxime ignarus erat. — Ex ANDR. BRENTII verſione. Lugd. 1506. 8. cum nonnullis Champerii — GU. COPO interpr. Pariſ. 1525. 12.* et quidem cum libro de natura humana, qui ſolus in titulo memoratur. Liber de vict. rat. in acut. p. 15. incipit. — Ex recogn. FR. RABELAESII, GU. COPO interpr. Lugd. 1532. 12.* cum aliis, quos vide ſub prognoſtico. — Ex edit. PAUL JULIARII. Veron. 1548. 8. GUNZ.

VERSIONES. *Germanice:* Hippokrates von d. Lebensordnung in hitzigen Krankheiten. A. d. Griech. Altenb. 1772. 8.* Opus ſtudioſiſſime elaboratum, cum not. doctiſſ.. in quibus praeſertim medicamenta antiqua Hippocratis illuſtrantur, auct. Jo. Fr. Ca. Grimmio, verſionis operum Hippocratis.

COMMENTARII ſunt, praeter Galeni enarrationes, quas jam dixi, Comment. anon. ſcriptoris in bibl. r. Pariſ. no. 6846. 6869. 6870. 6871. PALLADII in hunc librum ſcholia Venet. exſtitiſſe, JO. SANTALBINUS refert in praef. ad Palladii ſcholia in Hippocr. de fract. Foëſ. ſect. VI. p. 196. Exſtitiſſe ap. Diegum Hurtadum. Venet. Spach. elench. p. 147. — MARSILII (DE S. SOPHIA) comment. in Hipp. de regim. ac. exſtat in bibl. r. Pariſ. no. 4860. Montfauc. II. p. 753. — ANT. MUS. BRASSAVOLI in libros de vict. rat. in morb. acut. Hippocr. et Galeni commentaria et annotatt. Ven. 1546. f.* Poſt textum, ab A. M. Braſſavolo latinitate donatum, leguntur Muſae commentarii. Dein Galeni commentarius ſequitur Jo. VASSAEO interpr. et denique in hunc commentarium A. M. Braſſavoli copioſiſſima enarratio. — HIER. THRIVER. BRACHELII comment. Lugd. ap. Beringos 1552. 8. GUNZ. et Lugd. ap. hered. Jac. Juntae. 1552. 8. GUNZ. — FR. VALLESII comment. Aug. Taur. 1590. 8.* — HIER. MERCURIALIS comm. in Hippocr. prognoſt. prorrhet. de vict. rat. in acut. et epidem. hiſtorias. Frft. 1602. f.* — JO. HEURNII comm. in Hipp. de vict. rat. in morb. ac. libri IV. Edid. poſt. mortem auctoris ejus filius OTTHO HEURNIUS. L. B. 1609. 4.* — LUD. DURETI comm. editi ſunt cum libro de humoribus et comm. in eundem. Pariſ. 1631. 8. cura PT. GIRARDET. Editio nova et accuratiſſima J. G. GUNZII: Hipp. Coi de humor. purgand. lib. et de diaeta acutor. lib. III. c. comm. integr. Lud. Dureti. Acc. conſtitutio prima libri II. epid. c. ejusd. auctoris interpr. PT. GIRARDETUS primum in lucem protulit, recenſuit, emendavit, notas — adjecit JUST.

Godofr. Guenz. Lipſ. 1744. 8.* — Hier. Cardani comm. exſtant in Oper. omn. to. X. Lugd. 1663. f.

XXIII.

Περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. De aëre, aquis, locis. [Eſt in ed. Lind. to. I. p. 327. ed. Froben. gr. p. 75. ſed. a ſigno *) multum a Lindeniana differt, id quod lectores incautos facile turbare poſſit, nec qua de cauſſa id fecerit Lindenius, perſpicitur; qui vero quaedam ex libro *περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων* p. 451. ed. Frob. ſumſit, et huic loco putavit inſinuanda. Ed. Mercur. ſect. I. p. 16. Edit. Foësii ſect. III. p. 63. Ed. Charter. to. VI. p. 187. Ed. Mack. to. I. p. 310. Verſ. Cornar. p. 104. Halleri art. med. pr. I. no. 1. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 205. K.]

Hunc librum Erotianus titulo *περὶ τόπων καὶ ὡρῶν* p. 22. et *περὶ ὡρῶν καὶ τόπων* p. 272. ed. Franz. Galenus vero variis in locis[a]) memoravit et in omnibus ad germanos Hippocratis libros ab eoque editos retulit. Diſerte vero refert hunc librum ad eos, qui *οὐκ ἀλόγως Ἱπποκράτους αὐτοῦ πεπίστευται γράμματα εἶναι* libr. III. de differ. reſp. c. 1. p. 268. to. VIII. Chart. Citavit vero hunc librum partim ſub vulgato titulo, partim ſub aliis[b]) v. c. *περὶ τόπων καὶ ἀέρων καὶ ὑδάτων* (de libr.

---

a) Comm. in aphor. III. 8. 11. 12. 14. in Gloſſ. v. *στρέφεται.* Comm. ms. in Hipp. de humor. paſſim. Ad Thraſybul. to. IV. p. 298. Quod animi mor. etc. to. I. p. 348. (Ed. Lipſ. IV. p. 798. ubi vulg. Baſ. ed. lectio *ποτῶν*, Charterio praeeunte, in *τόπων* mutata eſt.). Schol. Ariſtoph. ad Nub. 331. (p. 217. Vol. I. ed. Dindorf.) eodem libri titulo utitur, cujus gloſſam Suid. in ſuum Lexic. ed. Kuſter. transtulit, hac ſola differentia, ut pro *ὡρῶν*, quod nonnulli in titulum inferunt, vitioſum habeat *ὀρέων*. K.

b) Quod animi mor. etc. p. 349. (ed. Lipſ. IV. p. 804.) *ἐν ὅλῳ τῷ περὶ ὑδάτων καὶ ὡρῶν κράσεως συγγράμματι.* Omnes has tituli variationes fluxiſſe e memoriae lapſu putat Coray in prolegom. ad Hipp. l. l. p. CXXXIX. not. 2. K.

propr. c. 6. p. 44. to. I. Chart.), putatque potius librum inſcribendum fuiſſe περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, οἰκήσεων, ὡρῶν καὶ χωρῶν ib. p. 44. Meminit quoque hujus libri PALLADIUS titulo: περὶ ἀέρων, τόπων, ὑδάτων (Foëſ. ed. Hipp. ſect. VI. p. 147.), atque ATHENAEUS (deipnoſ. II. 7. p. 46. ed. Caſaub. [c])) omnesque recentiores eum, auctoribus inprimis Erotiano atque Galeno, pro genuino habent. Nec ipſa dictionis ionicae et antiquae atticae gravitas puritasque, qua hic liber prae ceteris eminet, adverſatur, quo minus eum pro vere Hippocrateo, et quidem, quod jam HIER. MERCURIALIS autumaverat, (cenſ. Hipp. oper. p. 16.) conſcripto atque edito ab Hippocrate, poſtquam longa peregrinatione perfunctus, certiſſima experientia inſignique judicio omnia didicerat, habeamus. Unicum, quod dubitationem quandam movere poſſit, id eſt, quod, jam Galeno notante, lib. III. de diff. reſp. c. 9. p. 284. to. VI. Chart. in aphoriſmis quaedam occurrant, quae cum dictis in hoc libro plane non conveniant: ſed inde ad ſpurias neque horum locorum, neque ipſius libri totius origines concludere licet.

CODICES exiſtunt vix multi. *Graeci* exſtant in bibl. D. Marci Ven. Montfauc. — in bibl. r. Pariſ. no. 2146. 2254. [Inter codd. graec. Nanian. cod. 248. qui alia opuſc. Hipp. continet, p. 441.] LATINI in bibl. r. Pariſ. no. 7027. *Arabici* in ead. bibl. et e verſ. HONAIN in bibl. Scorial. no. 852. [Cat. Caſir. p. 290.] Vid. HERBEL. in bibl. or. p. 480.

EDITIONES. *Graece.* Hipp. de aëre, aqu. et loc. graec. Pariſ. 1536. . . . *Graeco-latine.* Ἱπποκράτους Κώου περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων· περὶ φυσῶν· gr. lat. Jano Cornario interprete. Baſ. 1529. 4.* Par. 1542. 4.

---

c) Meminit ejus quoque Schol. ad Ariſtoph. Equit. vs. 331. Σύνταγμα δέ ἐστιν Ἱπποκράτους περὶ ἀέρων, τόπων καὶ ὑδάτων. K.

[De graec. lat. LUD. SEPTALII editione vide ſub Commentar. K.] *Latine.* Hippocr. de áëre, aqua et regionibus in Collect. oper. Rhaſis. Ven. 1497. f.* Hipp. Coi de aëre, aqu. locis liber. Roſtock 1591. 8.*

COMMENTARII. Commentatus eſt hunc librum GALENUS, quod ipſe teſtatur c. 6. de libris propriis to. I. p. 44. Chart. ſed qui ſuperſunt, exigui ſunt, latini tantum et compendium libri, non explicationem, quam magis poſtulaſſet, quam alii, continent, ut adeo non plane certum ſit, hos commentarios ad Galenum pertinere. Editi ſunt cum Hippocratis libro a Chart. in Oper. Hipp. et Gal. to. VI. p. 187. — Recentiorum plures notis illuſtrarunt huncce librum. Sic prodiit ex Cornarii verſione cum notis Foeſii. L. B. 1658. 12.* Cum comm. ADR. ALEMANNI. Par. 1557. 8. RAST. ASKEW. 1575. 8. FALC. — Cum comm. HIER. CARDANI. Baſ. 1570. f. et in Oper. to. VIII. p. 1. — Cum ANT. PASHENI interpretatione. Brix. 1574. 4. — Cum BACII BALDINII comm. Flor. 1586. 4.* — Cum LAZ. A SCOTO animadv. et comment. Madrit. 1589. f. — LUD. SEPTALII in libr. Hippocr. de aëre, aqu. loc. comm. V. Appoſitus eſt graecus Hippocratis textus, ope antiquorum exemplarium reſtitutus emendatus, cum nova ejusdem in latinum verſione. Colon. 1590. f. Cat. bibl. Bunav. I. p. 94. — Frft. 1590. f. — 1645. f. — Leid. 1658. f. — In Hipp. libr. de aëre, aqu. et locis paraphraſis CAMILLI FLAVII. Ven. 1596. 4.* — Cum comm. JO. MARTINI. Pariſ. 1646. 4.* 1660. 4. GUNZ. — BALDUS BALDUS in Hipp. text. 23. de aëre, aqu. et loc. Rom. 1637. 4.* — JO. COSTAEUS in miſcell. II. in locum hujus libri commentatus eſt.

VERSIONES. *Gallica* ſine addito textu, prodiit per J. B. DAMASCENE. Paris 1662. 4. et in Les oeuvres d'Hippocrate trad. en françois (p. Ms. DACIER.). Par. 1697. 8.*, to. II. p. 407. — [par M. MAGNAN. Par. 1787. 8. Verſio facta eſſe dicitur ad verbum ideoque ſaepe ſine ſenſu verborum. — Cum addito textu. Ἱπ-

ποκράτους περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. Traité d'Hippocr. des airs, des eaux et des lieux. Traduct. nouvelle. Avec le texte grec collationné ſur deux manuſcrits, des notes crit. hiſt. et médic., un diſcours préliminaire, un tableau comparat. des vents anciens et modernes, une carte geogr. et les index néceſſ. Par CORAY. à Par. 1800. 8.* Voll. II. Editio altera, de qua CONSTANTIN. NICOLOPOULO, ſociet. polytechn. Pariſ. membrum, judicavit in *Claſſ. Journ.* 1818. No. 33. hoc titulo prodiit: Ἱπποκράτους τὸ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων, δεύτερον ἐκδοθὲν μετὰ τῆς Γαλλικῆς μεταφράσεως, ᾧ προσετέθη ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἱπποκράτους καὶ ὁ νόμος, μετὰ τῆς Γαλλ. μεταφρ. καὶ τὸ τοῦ Γαληνοῦ ὅτι ἄριστος ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος. Paris 1816. 8.* Epidemies d'Hippocrate I. et III. des criſes et des jours critiques, trad. ſur le texte grec, d'après la collation des manuſcrits de la bibl. roy. av. une diſſertat. ſur les manuſcrits et les variantes: une analyſe des épidemies et des commentaires; par Ms. le Chev. DE MERCY. à Par. 1815. 12.* Traduction d'Hippocrate des airs, des eaux et des lieux. Traduction litérale, accompagnée du texte grec (du Foes!), de variantes, de notes critiques et médicales et d'une table ſynoptique p. J. N. CHAILLY. à Paris 1817. 8.* De qua verſione judicium latum eſt in MILLINI Annal. encyclop. 1818. meus. Aug. p. 338. ſqq. auctore FR. OSANN, quod et ſeparatim editum eſt titulo: Obſervations ſur une nouvelle traduction françaiſe, ſuivie du texte greo du Traité d'Hippocrate des airs, des eaux et des lieux p. Fr. Oſann. Par. 1818. 8. pg. 17. K.]

Italica exſtat verſio in to. II. itinerum Ramuſii.

Anglice cum commentar. FRC. CLIFTON. Lond. 1734. 8. cum not. et Thucydidis peſtis hiſtoria.

XXIV.

Περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων. De vulneribus capitis. [Eſt in edit. LIND. to. II. p. 687. Edit. FROBEN. gr. p. 445. ſed p. 451. poſt verba: ἀφελὼν δὲ

τὰ λοιπὰ, ἰητρέυειν ὡς ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν τῷ ἕλκει — adjiciuntur haec: ταῦτα προσγεγράφθαι τῷ δε τῷ βιβλίῳ, Γαληνός φησι, atque iterum p. 456. poſt οἱ λιθιῶντες πρὸς τὸν γινόμενον ὀῤῥὸν legitur: καὶ τάδε τά τελευταῖα ὑπό τινος προσγεγράφθαι δῆλόν ἐστιν. Ed. MERCUR. Sect. I. p. 242. Ed. FOËS. Sect. VI. p. 172. Ed. CHART. p. 115. to. XII. Verſio Cornar. p. 590. — HALLER. art. med. princ. to. I. p. 430. Edit. PIERERI in bibl. iatr. to. III. p. 158. K.]

Hunc librum vere Hippocrateis accenſent EROTIANUS l. l. p. 22. atque GALENUS comm. in Hipp. de diaeta acut. IV. prooem. p. 117. to. XI. Libr. VI. meth. med. c. 6. p. 150. to. X. et permultis aliis in locis, omnesque, qui judicium ſuum de hoc opere poſt hos viros tulerant, ſumme germanas origines huic libro adſerunt, in quo etiam brevis et nervoſa, non raro obſcura dictio et ionica dialectus atque theoria vix ulla nos movent, ut hunc librum pro vero atque authentico habeamus. Spurii tamen quid in ultima ejus parte adjectum eſſe, Galenus monet loco paulo ante memorato et in gloſſ. v. ἐκλόυσθω et σφάκερος, in quibus locis Galenus haec τὰ προσκείμενα τοῖς περὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τρωμάτων vocat.

CODICES. Libri hujus, omnium, quos chirurgia veterum tulit, celeberrimi, pauci codices exſtant. Eſt talis in Collect. Nicetae, in bibl. reg. Pariſ. no. 2254. [Et in bibl. Medicea Flor. plut. LXXIV. no. 7. cujus partem ANT. COCCHIUS. Flor. 1554. f. edidit. K.]

EDITIONES. HIPPOCR. de capit. vulner. gr. lat. ex interpr. et c. comment. FRC. VERTUNIANI et c. caſtigationib. SCALIGERI. Lutet. ex off. R. Stephani 1578. 8.* — Hippocr. Coi chirurgia, graec. et lat. edit. STEPH. MANIALDO. Par. 1619. 8. c. emend. in text. Hippocratis. — Tractatus JO. BPT. CORTESII de capitis vulneribus c. graeco Hippocratis textu, ſed vitioſo. Meſſan. 1632. 4.

VERSIONES. Praeter latinas exſtant *gallicae:* Les trois prémiers livres de chirurgie, traduits par FRC.

LE FEVRE, una cum Vidi Vidii commentario. Paris 1555. 8. — Le livre du grand et divin Hyppocrate des playes de teste — traduit du Grec, corrigé et commenté p. M. FRANÇOIS DUSSAUDEAU. à Rouen 1658. 12.* *Belgica.* Hippocrates van de wonden in t'hoofd, door P. HAZARDUS. Antverp. 1595. 8. Amst. 1634. 8. *Germanica.* Hippocrates von den Kopfwunden. Aus dem Griech. von CH. GFR. CA. BRAUNE. Leipz. 1785. 8.*

COMMENTARII. Quos Galenus, absoluto de medendi methodo opere scribere promiserat libro VI. de meth. med. c. 6. p. 150. to. X. quorumque a se scriptorum mentionem facit in comm. II. in III. Epidem. Hipp. p. 230. to. IX, ii ad nos haud pervenerunt. Recentiores autem in hunc librum exstant plurimi commentarii, et quidem VIDI VIDII in collectione Paris. 1545. f. Codex hujus collect. servatur in bibl. r. Paris. n. 6861. — GABRIEL. FALLOPII posthum. comment. a PT. ANGELO AGATHO editus. Venet. 1566. 4.* et in Fallopii Opusc. trib. Ven. 1569. 4.* — NIC. VINCENTII ep. ad Steph. Naudinum ad dictata JO. MARTINI in libr. Hipp. de vulnerib. capit. Colon. 1578. 8.* — POENALIUM in Hippocr. de cap. vulner. Lugd. 1579. 8. nominat Cat. bibl. Koenigsdörfer. Lips. 1790. p. 13. [Sed videtur mihi idem cum sequenti Porralio. K.] — CL. PORRALII comment. in Hippocr. de vuln. cap. ex lect. JUL. CAES. ARANTII. Lugd. 1579. 8.* Brevis comm. cum annotat. margin. CLAUD. PORRAL. Lugd. 1580. 8. — ANDR. DOERER diss. *ἀμφισβήτησις ἰατρικὴ περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τρωμάτων Ἱπποκράτους.* Bas. 1589. 4. RIV. — HIPPOL. PARMAE praxis chirurg., in qua et Hippocr. libellus de vuln. capit. comment. illustratur. Venet. 1608. 8.* — PT. PAWII succenturiatus anatomicus s. comm. in Hippocr. de vulner. capitis. L. B. 1616. 4.* — JUL. CAES. ARANTII in Hippocr. de vulner. capit. c. CLAUD. PORRALII annotationibus. L. B. 1639. 12.* — BERNARDINI FALCINELLI commentario al libro delle ferite del capo. Fiorenz. 1693. 8.

XXV.

LIBRI SPURII.

1.

Ἐπιδημιῶν β΄. δ΄. ἑ. ζ. ή. | *Epidemiorum lib. II. IV. V. VI. VII.* [Sunt in edit LINDEN. to. I. p. 684. ſq. ed. FROBEN. gr. p. 311. ed. MERCUR. ſect. 1. p. 105. ed. FOËS. ſect. VII. p. 73. ed. CHART. to. IX. p. 118. Vers. CORNAR. p. 410. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 222. ſq. PIERER. bibl. iatr. to. III. p. 222. 244. ſq. K.]

Septem de morbis popularibus libros omnes memorat inter genuina Hippocratis opera EROTIANUS p. 23. Ipſi quoque Galeno ſeptem morborum popularium libri probe noti erant, ſed praeter primum atque tertium omnes pro minus germanis habuit, et alios quidem ex Hippocratis pugillaribus πρὸς ὑπόμνημα et πρὸς μνήμην, non πρὸς ἔκδοσιν, ſcriptos, ab aliis excerptos atque editos, alios vere manifeſte ſpurios. Quosdam Theſſalum pro omnium horum librorum auctore habuiſſe Galenus refert, ipſe vero quintum et ſeptimum epidemiorum librum Hippocratis et Theſſali adeo doctrina dignos non cenſet. (Vid. locum principem in II. de diff. reſpir. c. 8. p. 255. to. VII. et ejusdem operis III. c. 1. p. 268.) Sed per ſingulos transeamus.

In II. epid. libro obſcura, brevia, varia, diverſa, a ſe invicem ſejuncta reperiri, quae non ab uno Hippocrate, aut Theſſalo, filio ejus, profecta ſint, jam GALENUS (comm. II. in II. epid. p. 124. to. IX.) notavit, cui hic liber collectus eſſe videtur ex adverſariis Hippocratis, in quae divus ſenex, quae in eo occurunt, recordationis cauſa conjecerat. Collegiſſe haec ex adverſariis hiſce Theſſalum, Galenus in praef. ad comm. I. in VI. epid. p. 354. to. IX. putat; quosdam autem in ea verſatos fuiſſe opinione, ut crederent, Theſſalum quoque ex propriis quaedam addidiſſe, et alios quoque libro quaedam adjeciſſe, idem GALENUS l. c. refert.

Sextus epidem. liber, huic ſecundo valde ſimilis, eodemque modo, quo hic ſcriptus, eaque continens, quae Hippocrates in commentarios ſuos conjecerat, uti res viderat, aut per meditationem eruerat, ab alio deinde, quem Theſſalum fuiſſe Galenus ex antiquioribus refert (Vid. praef. Galeni ad comm. I. in VI. epid. p. 354. 355. to. IX.), ex his Hippocratis adverſariis editus, in quo, Galeno eodem teſtante, τὸ τῆς ἑρμηνείας εἶδος multum differt ab eo in I. et III., epidemior., Hippocratem auctorem certe non habet: omnia enim absque ordine dicta ſunt, disjectis ſententiis, ad ſemioticen, diaeteticen et phyſiologiam pertinentibus, iisque fragmentis morborum interſperſis, quos Hippocrates forſan ipſe obſervaverat. Eaque ſcribendi modo obſcuro, breviſſimo, fere peculiari conſcripta ſunt, ut recte Galenus monuit: ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ μυρίας εἶναι γραφάς. Vid. comm. II. in VI. epid. text. 49. p. 431. to. IX.

Eandem ſententiam de minus genuinis horum librorum originibus inter recentiores tuentur Foësius (praef. ad Epid. II. ſect. VII. p. 70.), Hallerus (bibl. med. pract. I. p. 74.), Grunerus (cenſur. libr. Hipp. p. 144. ſq.), et Grimmius (Hippokr. Werke II. p. 542.) — Pro genuinis autem habuit non ſecundum et ſextum, ſed omnes ſex epidemiorum libros Sponius (praef. ad aphor. nov.) — Secundi origines authenticas Trillerus in ep. ad Jo. Freind in opuſc. vol. II. p. 209. tuetur.

Quartus etiam epidemiorum liber non Hippocratis eſt, ſaltim ab eo non πρὸς ἔκδοσιν conſcriptus; ſed Foësio in praef. ad Epid. IV. ſect. VII. p. 207. putante, obſervationes continet, quas factas in peregrinationibus ſuis, auctor in adverſaria ſua conjecerat. Galenus eum nec ab Hippocrate, neque adeo a Theſſalo compoſitum, ſed recentiorem eſſe adfirmat libr. III. de diff. reſp. c. 1. p. 268. to. VII. Chart. ſubinde tamen in comm. ad VI. Epid. easdem hunc librum cum II. et VI. origines habere, et a Theſſalo ex adverſariis Hippocratis excerptum editumque contendit. Sed recentiorem eſſe Hippocratis

temporibus, et iis conſcriptum, quibus cynici philoſophi florebant, HALLERUS in bibl. med. pr. to. I. p. 77. ex loco ipſo hujus libri, quo auctor de aegrotante verba fecit, πρὸς ὃν Κυνικὸς ἐισήγαγε ipſum, p. 764. to. I. Lind. praeclare probat. Oratio libro fere eadem eſt, quae ſecundo et ſexto. Omnia absque ordine dicta ſunt: multa incerta, non ſatis elaborata et ex aliis libris Hippocratis repetita.

Quintum et ſeptimum librum manifeſte, et ex omnium paene opinione nothos eſſe, Galenus dicit in praef. ad comm. I. in VI. epidem. p. 354. to. IX. Quintum tamen CORN. CELSUS (de re med. VIII. c. 4. p. 432. ed. Targ.), QUINCTILIANUS inſtit. orat. III. p. 45. et PLUTARCHUS (de profect. in virt. p. 82.) pro genuino habent, Autonomi in Omilo hiſtoriam (to. I. p. 778. ed. Lind.) non ſine Hippocratis laude maxima, narrantes. GALENUS eum Hippocrati, magni Hippocratis nepoti, tribuit (libr. III. de diff. reſpir. c. 1. p. 268. to. VII. Chart.). HALLERUS eum ipſo Coo Hippocrate non indignum eſſe cenſet in bibl. med. pract. to. I. p. 74. Si vero hunc librum cum I. et tertio de morb. popul. conferimus, ex ordine turbato, aut neglecto, ex repetitis crebro, quae jam antea dicta fuerant, ipſoque vario dicendi genere facile perſpicitur, hunc librum ad genuinos, ſaltim ad elaboratiores Hippocratis non pertinere. Ultimam libri partem ex VII. epidem. conflatam libro huic additam eſſe, Galenus notat. Vid. GRIMM. (Hippokr. Werke II. p. 550.).

Septimus liber fere eodem modo, quo quintus, elaboratus, et unum forſan cum hoc auctorem habens, quem Galenus ſpurium eſſe expreſſe dixit loco ſupra cit. et II. d. diff. reſp. c. 7. libr. III. c. 1., ex GRIMMII mente l. c. p. 560. medicum e Cnidia ſchola auctorem habet, cum quintus e ſchola Coa proceſſerit.

CODICES. In bibl. reg. Par. no. 2140. 2141. 2142. 2144. 2146. 2253. 2254. 2545. in bibl. Div.

Marci Ven. Duo denique libri in bibl. reg. Parif. no. 2143.

EDITIONES, et quidem libri II. Graece et lat. cum comm. ANUT. FOËSII. Baf. 1560. 8.* Textum emendatiorem et pulcherrime illuftratum exhibuit, quem deinde fecundis laboribus edidit cum reliquis Hippocratis operibus. — Sect. I. libri II. epidem. cum interpr. LUD. DURETI edidit PT. GIRARDET, una cum libro de humor. et de diaet. acutor. de qua editione vid. fupr. p. CI. et infra, ubi de Hipp. libro de humor. expofitum eft.

Liber VI. epidem. jam recens latinitate donatus LEON. FUCHSIO interpr. Addita eft luculenta ejus libri expofitio. — Hagenoae 1532. 4.* Baf. 1537. f.* quae editio eft priore auctior. Textus eft Afulani; Verfio Fuchfii, cum commentario ftudiofiffime elaborato. — Graece prodiit liber. VI. c. aphor. Frft. 1545. 12. — *Latine* ex interpretat. LEON. FUCHSII, cum alia veteri translatione, ftud. Jo. AGRICOL. AMMONII c. aphor. 1537. 4. (HERM. CRUSERII verfio libri VI. epid. fupra p. XLIII. commemorata eft. K.)

COMMENTARII. Libros hos de morb. pop. omnes cum ipfis genuinis explicuiffe videntur interpretes antiqui, quos fupra in Epid. I. III. memoravi. Epidemiorum liber erat Narciffi. Vid. cod. Britann. no. 502. In librum II. faltim Galenus Diofcoridis et Heraclidis Tarentini et VI. eorundem enarrationes memorat, quas jam fupra p. XXXIV. laudavi. Superfunt nobis adhuc Galeni commentarii in lib. II. et VI. fed in utrumque non integri. Partem II. comm. in II. epidem. nuperrime cura J. SOZOMANI prodiiffe, ex Albertino docet HALLER. to. I. bibl. med. pr. I. p. 76. — Exftant adhuc GALENI commentarii fex in libr. VI. Epid. fed non in integrum: pars enim eorum periit. Graece fcripti funt in bibl. D. Marc. Venet. — Quatuor priores commentarii et fextus in libr. II. arabice verfi exftant in bibl. Scorial. CASIRI no. 800. et 801. —

PALLADII commentariorum in VI. Epid. libr. codex ms. proſtat in bibl. reg. Pariſ. no. 2295. ſed nuperus. Vid. Montf. II. p. 739. Alius ſervatur in bibl. Medic. plut. 71. no. 21. 22. quorum prior fragmenta tantum continet, alter plenior, Montfaucono I. p. 389. dicitur. Bandini III. p. 174. Venet. in bibl. Laphilei haec ſcholia graece exſtitiſſe docet JAC. SANTALBINUS in praef. ad Palladii ſchol. in Hipp. de articul. Foëſ. ſect. VI. p. 196. — Palladii ſcholia Hippocr. ſextae epidemiae exſtant in bibl. Scorial. Montf. I. p. 622. Edita ſunt a PA. JUN. CRASSO. Baſ. 1581. 4.* latine. Particulam hujus comment. edidit graece et latine REN. CHARTER. in Hippocr. et Gal. oper. [Cod. ms. Palladii ſchol. in octo ſectt. libri VI. morbor. epidem. Hippocr. fuit quondam in bibl. Meermann. no. 215. K.].

PT. JAC. ESTEVE comm. in II. epid. Valentiae 1551. f. — HIER. CARDANI comm. in Oper. to. X. — HIER. MERCURIAL. prael. Bonon. in hunc librum. Foroliv. 1626. f. — CHR. GFR. STENZEL. Hippocrates fuci non male accuſatus ad loc. in Epid. II. Witteb. 1745. 4. — SGM. SCHMIEDERI obſervatio de equo fictili, locum Hipp. libr. IV. epidem. corruptum priſtinae ſanitati reſtituens, in Miſc. Lipſ. IV. p. 107. — CA. GU. FR. STRUVII locus Hipp. epidem. V. *ἔισπνοον καὶ ἔκπνοον ὅλον τὸ σῶμα.* Nordhus. 1760. 8.* — [ABR. VATER de lienis prolapſione ad illuſtrandum vexatum Hippocrat. locum libr. V. Epid. ſect. II. aph. 30. Vit. 1746. recuſ. in BALDINGERI ſelect. opuſc. etc. p. 223. K.]

JO. ALEXANDRINI comm. in VI. epidem. c. ipſo textu lat. Lugd. 1527. 4.* Corruptos vocat Leon. Fuchſius in comm. ad hunc librum. — Explication d'un paſſage des epidémies d'Hippocrate p. Ms. GOULIN. Par. 1783. 8. Locum explicat, quem quoque Trillerus tractavit de ſcortatione dyſenteriae remedio. Epidem. VII. — [Explication d'un paſſage des Epidémies d'Hippocrates, lequel donne occaſion d'en corriger un

d'Artemidore mal interpreté par Suidas; dans les notes on retablit un endroit alteré de Galien p. Ms. JEAN GAULIN. Paris. 1783. 8. Cf. Journ. encyclop. à Bouillon. 1783. to. VI. pa. II.].

Jo. Gu. ALBRECHT progr. de loco Hippocr. male explicato, epid. VI. ſect. 5. Gotting. 1735. 4.* [Rec. in BALDINGERI ſel. opuſc. in quib. Hippocrates explicatur. Gott. 1782. 8.* K.]

[CHR. GFR. STENZEL defenſio Hippocratis (Morb. epid. libr. VI. ſect. 5. aph. 12.) fuci non male accuſati. Vit. 1745. 4. Bibl. Platn. BECK.]

In omnes libros epidemion commentarios ſcripſit FR. VALLES. quos ſupra in epid. I. et III. enarravi, qui locus p. XLIII. conſuli poteſt.

2.

Κωακαὶ προγνώσεις Coaca praeſagia. [Sunt in ed. LINDEN. to. I. p. 522. in ed. FROBEN. gr. p. 424. in ed. MERCURIAL. ſect. III. p. 463. in ed. FOES. ſect II. p. 96. in ed. CHART. to. VIII. p. 853. ed. MACK. to. I. p. 144. Verſion. CORNAR. p. 563. HALLER. art. m. princ. to. II. p. 142. PIERER. bibl. iatr. to. I. 367. K.]

Deſunt huic libro teſtimonia tam antiqua, quam recentiora. EROTIANUS ejus non meminit. GALENUS eum inter ſpurios repoſuit comm. II. in epid. II. text. 3. p. 126. et comm. III. text. 7. p. 158. 160. nec non comm. I. in III. epid. text. 4. p. 201. to. IX. Chart. omnesque qui de Hippocratis libris judicarunt, eum pro ſpurio habuerunt, ſolo DURETO excepto, qui hunc librum pro ſumme germano Hippocratis habuit, et ſaltim ab uno ex Hippocratis discipulis ſcriptum eſſe putavit in comm. in Coacar. prognos. no. 1. Et ſane ipſum hujus libri argumentum germanis ejus originibus repugnat. Propoſitiones continet de morborum ſignis et eventibus 649. Multa in eo leguntur incerta, non plane vera, minus probata, et quidem dicendi genere obſcuro, obſoleto, minus aut anxie cohaerente. Et in

his omnibus hic liber aphorismis admodum dissimilis est. Ante Hippocratis tempora hunc librum jam exstitisse, cum prorrheticorum primo libro in Aesculapii templo adservatum, quem propriis libris Hippocrates emendaverit, GRIMMIUS (Hipp. Werke B. II. p. 568.) suspicatur.

CODICES *graeci* sunt in bibl. r. Paris. no. 2140. 2141. 2143. 2144. 2254. 2545. in bibl. D. Marci Ven. et in Medicea. Bandini III. p. 45.

EDITIONES et COMMENTARII. *Graece* non exstat. Latine vertente M. Fabio Calvo. . . . 1527. 12. *Graeco-latinae.* Paris. ap. Morelium 1557. 12.* cum aliis, quos vide sub Prognostico p. XLIX. — Cura Jo. OPSOPOEI, cum aliis. Frft. 1587. 12.* — Cum versione FOËSII et notis Jo. JONSTONI. Amst. ap. Elzev. 1660. 12.* — In Hippocratis opusculis aphoristic. Bas. 1748. 8.* — Ex interpr. JAC. HOLLERII, nunc primum editi a DESIDER. JACOTIO, et hujus commentariorum libri XIII. Lugd. 1576. f.* Notae fusissimae in usum praefertim medicum sunt Jacotii, qui a Dureto, quem Montis pessulani 1570. audiverat, omnia habuit, quod Droëtus in peculiari epistola testatur.

Hippocratis magni Coacae praenotiones interprete et enarratore LUD. DURETO. Par. 1588. f.* 1616. f. 1621. f.* 1658. f.* Argent. 1633. 8. LIND. Genev. 1665. f.* Curante ADR. PELÆRYN CHROUET. L. B. 1737. f. Vid. *bibl.* MAPH. PINELLI to. I. p. 288. et Lugd. 1784. f.* Textus subinde e codd. mss. emendatus. Versio paraphrastica. Commentarii practici.

JULII MILLII naturae motus decernentis arcanum opus. Ven. 1654. 4. De crisibus, ad Coac. libr. I. et II.

Magni HIPPOCRATIS Coaca praesagia, brevi enarratione illustrata, decerpta a Galeno, Hollerio, Dureto, Foëso, Jacotio, et aliis non inferioris notae viris. In formam encheiridii ad usum faciliorem composita authore LUD. FERRANT. Lut. Par. 1657. 12.*

HONORATI BICAISSE promptuarium Hippocr. apho-

ifmor., praedict. et Coac. fecund. morbor. nomencla-
uram fub aphorifmis p. XCIII. dixi.

Jo. GFR. BRENDEL commentarioli practici in Coacas Hippocr. praenotiones penfum I-III. Gott. 1752. 4.* Et in Opufc. part. I. p. 171.

3.

Περὶ χυμῶν. De humoribus. [Eft in edit. LINDEN. to. I. p. 315. in ed. FROBEN. graec. p. 100. fed fimul adjicitur: *Πλὴν ἐστιν ἑυρεῖν, τινὰ μὲν ἐς βραχυλογίαν ἐσχάτην ἐσφυγμένα, τινὰ δὲ ἐκτεταγμένα τοῦ συμμέτρου πλέον*. In edit. MERCUR. Sect. I. p. 358. In edit. FOËS. fect. II. p. 14. in ed. CHART. to. VIII. p. 508. in ed. MACK. to. II. p. 165. Verf. CORNAR. p. 167. HALLER. art. med. princ. to. IV. p. 230. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 14. K.]

Inter vere Hippocrateos hunc librum referunt EROTIANUS p. 22. et 378. ed. Franz., PALLADIUS (Comm. in Hipp. de fract. fect. VI. p. 147. Foëf.) atque GALENUS comm. III. in VI. epid. text. 44. p. 472. et comm. IV. p. 475. to. IX. Chart., qui etiam in hunc librum commentatus eft; qui commentarius tantum latine olim proftabat d), et quidem ex HIER. MERCURIALIS (Cenf. Hipp. oper. p. 25. 26.) mente fpurius, ut adeo pro magis genuino is habendus fit, quem cum ipfo libro Jo. VIGOREUS edidit, quemque mox nominabimus. Sed prifcorum interpretum de hoc libro maxima fuit diffenfio. ZEUXIS et HERACLIDES eum a veris Hippocratis libris omnino rejiciendum putarunt. GLAUCIAS et alii antiqui ad Hippocratem retulerunt, fed non ad Coum. Alii Democritum auctorem fuiffe putarunt. Vid. Menagius ad Diog. Laert. IX. 46. Quae in hoc libro leguntur, ad fummam brevitatem redacta, DIOSCORIDES et ARTEMIDORUS CAPITO Hippocrati Coo adfcripferunt, quae magis explicita oratione dicta funt, ab alio effe interjecta putantur. Alii THESSALO, Hip-

d) Vide de hoc Galeni commentario, qui e cod. Par. in mea Galeni operum editione prodibit, Hift. lit. Galen. p. CLXXVIII.

pocratis filio, alii POLYBO, genero ejusdem, hunc librum adſcribunt. Eſſe hunc librum ex iis, quos quidem Hippocrates confecerit, quibus vero plurima ab aliis, et quidem antiquiſſimis temporibus adjecta fuerint, Galeni vera mens est, qui etiam plurimas has interpolationes in commentariis ſuis diligenter notavit. Habent quidem hunc librum pro genuino FOËSIUS atque HALLERUS, qui ſane bonitatis notas non paucas habet, et utiliſſima continet; ſed dicendi genere, quod coactam brevitatem redolet, obſcureque prolata, ut facile conjicias, hunc librum ab alio quodam ad exemplum Hippocrateorum eſſe compoſitum, et quidem ex aliis libris genuinis Hippocratis, ex libris genuinis epidemiorum, prognoſtico, aphoriſmis atque de aëre, aqu. et loc. excerptum: plurima enim, quae in his libris leguntur, in hoc, et quidem absque ullo ordine repetuntur.

CODICES *graeci* exſtant in bibl. reg. Par. no. 2140. 2141. 2143. 2144. 2253. 2254. 2545. in bibl. D. Marc. Venet. in bibl. S. Anton. Ven. in Medicea, Bandini III. p. 72. [in bibl. reg. Monac. no. 71. Vid. HARDT. catal. to. I. p. 441. K.]

EDITIONES. *Ἱπποκράτους περὶ χυμῶν.* Hippocratis Coi liber de humoribus. Galeni in eundem librum commentarius graecus nunc primum in lucem editus, idque cum latina N. VIGOREI, Melodunenſis, med. doct. interpretatione. Lutet. 1555. 4.* Graecus Galeni commentarius breviſſimus, qui hic legitur, non reſpondet commentario latino fuſiſſimo in hunc librum, qui Galeno adſcribitur. Et videtur hic quidem commentarius is eſſe, de quo Galenus ſaepius, inprimis in comm. II. in III. epidem. text. 1. p. 230. to. IX. Chart. quemque *διὰ ταχέων ἐν ἡμέραις ὀλίγαις* ſcripſiſſe dicit. [Vid. hiſtor. liter. Galeni p. CLXXVIII. edit. Lipſ. K.] — Hippocratis de humoribus liber, de diaeta acutor. libr. III. cum comment. LUD. DURETI, emendavit et in ordinem diſtribuit PT. GIRARDETUS. Par. 1631. 8.* —

terum recenfuit, paraphrafin, notas, praefat. et indic. nov. adjecit Just. Godof. Gunz. Lipf. 1745. 8.* — Recentiffimam hujus libri edit. graeco-francogall., curavit de Mercy, cujus titulum vid. infra §. XXXIV. Denique continetur quoque hic liber in Opufcul. aphorift. Zwingeri p. 393—416. quorum integrum titulum vide paulo poft f. *περὶ κρίσιων* K.)

VERSIONES. Praeter *latinas* Vigorei et Rafarii, quae paulo ante memoratae funt, et quarum pofterior cum commentar. Galeni etiam Caefar. Auguft. 1567. 4. prodiit, a Fab. Calvo quoque liber latine factus, ... 1527 12. in lucem emiffus eft. — *Arabicam* verfionem fub titulo: ketab alakhlath le bocrath, laudat Herbelot. p. 478.

COMMENTARII. Praeter Galeni duplicem commentarium, de quo dictum eft in hift. lit. Galen. p. CLXXVIII. ed. Lips., Alex. Piccolhominei quoque Parisiis 1556. 4. excufus eft.

4.

Περὶ κρίσιων. De judicationibus. [Eft in ed. Linden. to. I. p. 438. in ed. Froben. gr. p. 385. in ed. Hier. Mercurial. fect. III. p. 425. in ed. Foës. fect. II. p. 20. in ed. Charter. to. VIII. p. 368. in ed. Mack. to. I. p. 90. Verf. Cornar p. 510. Hall. art. m. pr. to. II. p. 205. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 428. K.]

Hic liber, ad Hippocratei ftyli imitationem confcriptus, excerpta continet ex genuinis Hippocratis operibus ad femioticen fpectantibus, ejusque cum inter genuina Hippocratis opera non meminerint Erotianus atque Galenus, facile liquet, eum ex aliis Hippocratis operibus, et quidem absque omni ordinis ftudio, effe confarcinatum. Mutilum opus in plerisque locis videri, Grimmii l. l. to. II. p. 578. fententia eft.

CODEX exftat in bibl. reg. Paris. no. 2254.

EDITIO *graeco - latina* debetur Jo. Rud. Zwingero in editis ab eo Magni Hippocratis Opufculis aphorift. femeiot. therap. VIII. una c. jurejurando, ex in-

terpr. An. Foësii, aliorumque. Baſ. 1748. 8.* p. 417—436. [Adverſus Hieron. Fracaſtorium Hippocrates et Galenus defenduntur ab ANDR. THURINO de cauſis dierum criticorum. Bon. 1543. 4. FABR.]

5.

Περὶ κρισίμων. De diebus judicatoriis. [Eſt in edit. LINDEN. to. I. p. 432. in ed. FROBEN. gr. p. 388. in edit. MERCURIAL. ſect. I. p. 431. in ed. FOESII ſect. II. p. 24. in ed. Chart. to. VIII. p. 573. in ed. MACK. to. I. p. 98. — Verſio CORNAR. p. 514. HALL. art. m. pr. to. II. p. 215. PIER. bibl. iatr. to. I. p. 438. K.]

CODICES exſtant in bibl. reg. Pariſ. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. in bibl. Medic. Bandini III. p. 44. [et inter. codd. graec. mss. Nanianos no. 248. p. 441.]

EDITIO *graeco-latina* eſt Jo. RUD. ZWINGERI in Hipp. opuſc. aphor. p. 437—448.

6.

Κατ' ἰητρεῖον. Officina medici. [Eſt in ed. LINDEN. to. I. p. 614. in ed. FROBEN. gr. p. 502. in ed. MERCURIAL. ſect. II. p. 335. in edit. FOESII ſect. VI. p. 5. in ed. CHART. p. 1. to. XII. — Vers. CORNAR. p. 598. HALL. art. m. pr. to. I. p. 449. PIER. bibl. iatr. to. III. p. 3. K.]

Libros nunc chirurgicos reliquos Hippocrateos recenſebo, in quibus non pauci ſunt, qui poſt veterum tempora pro ſpuriis demum haberi coeperunt.

Ad hos pertinet hic *de officina medici* liber. Exſtiterunt ejus exemplaria vetuſtiſſima, et, quod innuere videtur GALENUS (in praef. ad comm. I. in hunc librum p. 2. to. XII.), omnia ſub Hippocratis nomine. Ipſe quoque GALENUS huncce librum inter genuinos habuiſſe videtur, etſi uno loco (Comm. I. in hunc libr. text. V. p. 14. to. XII.) non neget, dubitaſſe quosdam, num Hippocratis aut Theſſali ſit, alioque loco (Comm. I. in libr. de fract. 1. p. 153. to to. XII.) quosdam eum Hippocrati, Gnoſidici filio, tribuiſſe referat. Quid?

quod ipſe Galenus hunc librum neque ab Hippocrate, neque a filiis ejus πρὸς ἔκδοσιν ſcriptum (Comm. II. in hunc libr. text. 26. p. 64.), ſed poſt mortem demum Hippocratis editum (Comm. III. in h. l. text. 28. p. 96.) adſerit. Eaque cauſa eſt, quae GRIMMIUM (Hippokr. Werke III. p. 555.) movit, ut ad ſpurios hunc librum referret. Quidam, PALLADIO (Comm. in libr. Hippocr. de fractur. ſect. VI. p. 147. Foëſ.) auctore, eum cum libro de fracturis conjunctum prodiiſſe ſtatuerunt. Non autem movere haec reliquos de libris Hippocratis ſcriptores, ut Hippocratis ingenio, dicendi modo et dignitate indignum putarent. Solo enim fere Galeno excepto, omnes hunc librum ab ipſó Hippocrate, et quidem πρὸς ἔκδοσιν compoſitum eſſe ſtatuunt. Meminit hujus libri inter Hippocrateos EROTIANUS, et jam ante ejus tempora Diocles, Philotimus, Mantias, Heraclides Tarentinus atque Aſclepiades enarrationes in hunc librum ſcripſerant, de quibus vid. Galenus in comm. I. in hunc librum text. 5. p. 15. text. 22. p. 33. et comment II. text. 29. p. 68., ubi exemplum enarrationis ab Aſclepiade compoſitae quoque dedit.

CODICES *graeci* mss. exſtant in bibl. reg. Pariſ. no. 2140. 2141. 2143. 2287. 2545. et in bibl. Medic. plut. LXXIV. no 7. quem COCCHIUS in Graecor. chir. coll. Flor. 1754. p. 2. not. (1.) membraneum, literis colligatis rotundis concinnis ſeculo p. Ch. n. XI. ſcriptum refert. Vid. Bandini III. p. 44.

[EDITIO una tantum mihi innotuit: Hippocratis de officina medici et de fractis libri duo edente FR. MAR. BOSQUILLON. Paris. 1816. 8.* Sunt tamen exempla in forma quoque 4. Poſt mortem Bosquilloni demum prodiit. In animadverſione, titulo libri praemiſſa, praefatio enim deeſt, narratur, has plagulas eſſe initium editionis omnium Hippocratis librorum, quam molitus erat a longo inde tempore Bosquillonus. Quantum equidem e collatione libri cum editione Lindeniana perſpexi, textus immutatus; num ex ingenio, an auctori-

tate codd. mss., quos contulit, id declarabit editio DE MERCYI, si ipsi contigerit, ut Hippocratem suum ad finem perducere possit. Versio latina quoque saepe recedit a vulgata. Denique Hippocratis libro de fractis notas subdidit Bosquillon, res propositas breviter illustrantes. Dolendum, hanc editionem, cui magnam vitae suae partem dicavit, non absolutam fuisse. K.]

VERSIO, praeter *latinam* exstat *Arabica:* Ketab algenak le Bokrath. Herbelot. p. 482. *Gallice* quoque prodiit titulo: Le medicin chirurgien d'Hippocrate le grand. Paris 1560. 16.

COMMENTARII. Galeni tres in hunc exstant, qui a Jo. BERN. FELICIANO et VIDO VIDIO in Chirurgiae scriptorib. antiqu. Par. 1544. f.* latine publicati sunt.

7.

Περὶ ἀγμῶν. De fractis. Est in ed. LINDEN. Vol. II. p. 708. in ed. FROBEN. gr. p. 456. in edit. MERCURIAL. sect. I. p. 259. in edit. FOËSII sect. VI. p. 15. in ed. CHART. p. 151. Vol. XII. — Versio CORNAR. p. 602. HALL. art. m. pr. to. I. p. 282. PIERER. bibl. iatr. to. III. p. 13. K.]

Retulerunt et hunc librum veterum fere omnes inter genuinos. EROTIANUS inter vere Hippocrateos nomiminat. PALLADIUS, quod ad genuinas origines attinet, prognostico, aphorismis atque aliis summe genuinis Hippocratis libris non cedere contendit (Comment. in hunc librum prooem. sect. VI. p. 147. Foësii.) Galenus generatim hunc librum Hippocratis esse non dubitat, imo maxime genuinum esse dicit in comment. II. in III. epid. p. 246. to. IX. eosque stupidos vocat, qui doctrinam absolutissimam Hippocratis in eo non conspiciant; lib. VI. de meth. med. c. 5. p. 144. to. X. attamen de originibus ejus varie sentit. Non separatum hunc librum priscis temporibus ex quorundam sententia a libro de articulis fuisse refert, sed librum de articulis libro de fractis adhaesisse, communemque habuisse titulum: *κατ᾽ ἰητρεῖον*, librum autem, qui hoc titulo inter Hippocratis opera

proſtat, non eſſe Hippocratis Coi, ſed potius Hippocratis, Gnoſidici filii. Hinc etiam in libro de fractis, de luxationibus, et in libro de articulis de fractis ſermonem eſſe. (Comm. I. in hunc libr. text. 1. p. 153. 154. to. XII. conf. libr. IX. de Hipp. et Plat. decr. c. 5. p. 258. to. V.) Hippocratem, Gnoſidici filium, hujus libri auctorem a quibusdam habitum fuiſſe, Galenus in comm. I. in l. de diaet. ac. text. 17. p. 15. to. XI. diſerte refert. Recentiores omnes hunc librum pro genuino habent, ſolo Grimmio excepto, qui eum mox poſt Hippocratis tempora, adeoque non ab avo Hippocratis, Gnoſidici filio, conſcriptum eſſe autumat. Bonus ceterum ordo, gravitas brevitasque in dicendo et ionica dialectus, qua hic et de officina medici libri conſcriptus eſt, hunc librum Hippocrate Coo ſaltim non indignum reddunt.

CODEX libri exſtat in collectione Nicet., ubi hic Hipp. liber ſecundum locum occupat, et in bibl. reg. Par. no. 2545.

EDITIONES. [De graeco - latina Bosquilloni paulo ante §. VI. actum eſt. K.]

VERSIONES. *Latina* omnium prima eſt M. Fab. Calvi, Rhavennatis, quae cum reliquis Hippocratis operibus prodiit Rom. 1525. f.

COMMENTARII. *Latine* quoque prodiit cum comment. Andr. Maximini. Rom. 1776. 4 maj. Antiquos hujus libri commentatores exſtitiſſe, e Galeno perſpicitur. Superſunt nobis in hunc librum Galeni commentarii copioſiſſimi tres, cujus codd. graeci exſtant in bibl. reg. Par. no. 1849. et 6866. nec non in bibl. Medic. v. Bandini III. p. 44. Vertit hos comment. in linguam latin. Jo. Bern. Felicianus et Vid. Vidius in Chirurg. e graec. in lat. verſa. Par. 1544. f.* — Exſtant quoque in hunc librum de fractis Palladii, qui poſt Galeni tempora vixit, ſcholia. Ea graec. et lat. edidit c. notis Anut. Foësius (ſect. VI. p. 196.). Repetiit hanc editionem Ren. Charter. to. XII. oper. Hipp. et Gal. Verſionem latinam confecit Jac. Santalbinus.

8.

Περὶ ἄρθρων. De articulis. [Eſt in edit. LINDEN. to. II. p. 756. in ed. FROBEN. graec. p. 472. in ed. MERCURIAL. Sect. I. p. 285. in ed. FOESII ſect. VI. p. 47. in ed. CHART. to. XII. p. 287. — Verſ. CORNAR. p. 621. HALL. art. med. princ. to. I. p. 326. PIER. bibl. iatr. to. III. p. 49. K.]

In cod. Vatic. ms. occurrit poſt librum de nat. pueri ſub titulo *περὶ ἄρθρων ἐκβολῆς*. Eadem fere, quae de antecedente libro, veterum de hoc libro ſententia eſt. Memorant eum CELSUS libr. VIII. c. 8. EROTIANUS, GALENUS atque PALLADIUS, omnesque praeter GRUNERUM (Cenſur. p. 179.) et GRIMMIUM (l. l. to. III. p. 565.) ad Hippocratem Coum referunt. Sed Galenus, etſi ſaepius hunc librum, ceu vere Hippocrateum, citat v. c. ad aphor. VI. 46. p. 279. et ad aphor. VII. 29. p. 305. to. IX. comm. I. in libr. Hipp. de officina med. text. 1. p. 3. to. XII. cet. tamen non raro in aeſtimandis ejus originibus ambiguus haeret, quosdamque hunc librum, qui cum libro *περὶ ἀγμῶν* cohaeſerat, Hippocrati, Gnoſidici filio, tribuiſſe refert. Palladii adeo temporibus libri ſcripti exſtitiſſe videntur, quibus hi duo libri cohaerebant; is enim in ſcholiis in librum de fractis expreſſe dicit, eum a Galeno in VII. partes eſſe diviſum (ſect. VI. p. 198. ed. Foëſ.). Et ſane Galenus librum de fractis expreſſe in III., de articulis vero in IV. partes, tot in utrumque hunc librum commentarios ſcribens, diviſerat. Utrumque hunc librum unum habuiſſe auctorem, vix credibile eſt: unum idemque argumentum non raro in utroque tractatur, et quidem iisdem paene verbis. Conſcriptus eſſe videtur GRIMMIO (l. l. vol. III. p. 565.) non longe poſt Hippocratis tempora a viro, in chirurgia plurimum verſato.

CODICES libri de fractis et articulis ſunt in bibl. reg. Pariſ. no. 1444. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2254. 2545. Cum IV. Galeni comm. *graeci* ſunt in eadem bibl. 1849. et 2248. in bibl. Medicea. Sine comm.

in bibl. Card. Radulphi in reg. Parif. Montf. II. 767. in Medic. Bandini III. p. 42.

EDITIO. Prodiit Lugd. Bat. vertente ANUT. FOËSIO. 1628. 4.

9.

Μοχλικός. Vectiarius. [Eft in edit. LIND. to. II. p. 851. in ed. FROBEN. gr. p. 506. in ed. FOËS. fect. VI. p. 114. in ed. CHART. to. XII. p. 536. In Frob. et Chart. idem initium, fed in Linden. efficit librum περὶ ὀστέων φύσιος, et poft verba: ἐκ μέσων ἐκπέφυκε καὶ περαίνει tandem incipit fic: Ῥὶς κατεαγεῖσα et definit verbis: ὁμοιότατα ἐκπίπτουσιν. Editiones variae varie fe habent, quare hae inter fe conferendae a quovis harum rerum cupido videntur. Verf. CORNAR. p. . . HALL. art. m. pr. to. I. p. 408. PIER. bibl. iatr. to. III. p. 115. K.]

Meminit inter Hippocrateos hujus libri EROTIANUS p. 22. 152. et GALEN. comm. I. in I. prorrhet. text. 4. p. 699. to. VIII., qui vero eum, quod mutilus fit difficilisque et ex libro de articul. et de fractis excerptus (comm. I. in libr. de fract. text. 1. p. 154. to. XII.), adeoque non ab Hippocrate profectus, illuftratione per commentarium indignum judicavit. Referunt eum etiam ad fpurios libros H. MERCURIALIS, LUD. LEMOSIUS, HALLERUS, GRUNERUS, GRIMMIUS. Foëfius vero fect. VI. p. 116. in hoc libro, quae Hippocrates fufe in aliis dixerat, in anguftiores fines ab ipfo Hippocrate contracta effe adferit. Ordo fane mutilus libri, ex aliis chirurgicis excerpti, cujus adeo prima pars ad librum de offium natura pertinere videtur, obfcura dictio atque ambigua vix permittunt, ut eum pro genuino habeamus. —

CODEX eft in collect. chirurg. Graecor. a Niceta facta.

EDITIO. Seorfim edidit graece F. MORELLUS. Paris 1579. 4. MAITTAIRE.

10.

Περὶ ἑλκῶν. De ulceribus. [Eft in edit. LINDEN. to. II. p. 664. in ed. FROBEN. gr. p. 512. in edit. H.

MERCUR. Sect. I. p. 365. in edit. FOËSII fect. VI. p. 145. in ed. CHARTER. to. XII. p. 130. — Verf. CORNAR. p. 658. HALL. art. m. princ. to. IV. p. 104. PIERER. bibl. iatr. to. III. p. 136. K.]

Antiqua huic libro EROTIANI atque GALENI teftimonia non defunt, quem etiam H. MERCURIALIS (Cenf. p. 18.), LEMOSIUS l. c. fol. 29. et FOËSIUS fect. VI. p. 146. pro genuino habuerunt. Sed ordo valde turbatus medicamentaque plura abfurda, acria, varie inter fe mixta atque compofita, quae in eo occurunt, huncque librum ultimae parti libri de diaeta in acutis fimilem reddunt, effecere, ut ab HALLERO (bibl. chirurg. to. I. p. 11.), GRUNERO (Cenfur. p. 177.) et GRIMMIO (l. l. to. III. p. 583.) pro fpurio haberetur. GRUNERUS eum medico Cnidio cuidam adfcribit.

CODICES exftant in bibl. reg. Parif. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. Nuperus eft no. 2148. Alius reperitur fub no. 2254. In Caj. Gonvill. bibl. Cantabr. no. 949. Graecus eft in bibl. Vind. de Neffel, no. 47. parte III. p. 53. et in Medic. Bandini III. p. 42.

EDITIO graeco-latina c. comment. in Hippocr. chirurgia a Steph. Manialdo edita. Par. 1619. 8.*

VERSIONES. *Latine* in Vidi Vidii chirurgia. Paris 1544. f.* *Arabice* titulo: Ketab albothar. Herbelot bibl. orient. p. 965. *Gallice* [c. comment. Vidi. Lyon 1555. 8. item vertente DUSSAUDEAU. Saumur 1612. 12. Muf. Britann.] Les trois prémiers livres de chirurgie par Frc. le Fevre. Par. 1555. 8. hunc librum continent. *Italice.* Libro d'Ipocrate delle ulcere, con le note pratiche chirurgiche di Giuf. Cignolozzi. In Firenze 1690. 8.

COMMENTARII. Galeni commentarii, quibus librum illuftraverat, hodie defiderantur.

11.

Περὶ συρίγγων. De fiftulis. [Eft in ed. LINDEN. to. II. p. 680. in ed. FROBEN. gr. p. 517. in ed.

Mercurial. Sect. III. p. 361. in ed. Foës. sect. VI. p. 159. in ed. Charter. to. XII. p. 141. — Vers. Cornar. p. 665. Hall. art. med. pr. to. IV. p. 115. Pierer. bibl. iatr. to. III. p. 148. K.]

Erotianus p. 22. hunc librum ad therapeutica Hippocratis refert, et pertinere aut ad ipsum Hippocratem, aut ad virum, qui eum ex Hippocratis pugillaribus conflaverit, curatio fistulae ani per linum probat, quae in hoc libro proponitur, quamque, Foësio jam id notante, isagoges auctor et Paulus Aegineta Hippocrati acceptam referunt. Sed non ad Hippocratem pertinere, verum potius ad virum alium, Hippocratis doctrina imbutum, turbatum dicendi genus probat; probant quoque medicamenta, valde et mire composita, in eo laudata, inprimis vero theoria, ex libro de morbis repetita, de pituita et bile, morbis origines praebente. De fistulis ani inscripsisse hunc librum quosdam, Foësius notat. Continuari cum libello de haemorrhoidibus, manifeste spurio, adeoque ipsum esse spurium, Galenus jam notabat in gloss. s. v. πήρινα et στρυβλὴν, et Hallerus in bibl. chir. to. I. p. 11. Citatur enim in glossario liber περὶ συρίγγων καὶ αἱμοῤῥοΐδων.

CODICES exstant in bibl. reg. Paris. no. 2142. 2144. 2148. 2254. in Medicea. Vid. Bandini III. p. 45.

EDITIONES. Reperitur *latine* in Collect. Vidi Vidii, et graec. lat. in collect. Manialdi Paris. 1619. 8.*

12.

Περὶ αἱμοῤῥοΐδων. De haemorrhoidibus. [Est in ed. Linden. to. II. p. 347. in ed. Froben. gr. p. 520. in edit. Mercur. sect. III. p. 358. in ed. Foesian. sect. VI. p. 168. in edit. Chart. to. XII. p. 147. — Vers. Cornar. p. 667. Hall. art. med. pr. to. IV. p. 122. Pierer bibl. iatr. to. IV. p. 154. K.]

Omnia in hoc libro cum jam dicto de fistulis conveniunt, ut adeo hic liber pars libri de haemorrhoidibus

fuiſſe utique videatur. EROTIANUS et GALENUS gloſſ. v. πήρινα, quos FOËSIUS ſequitur ſect. VI. p. 168. eum pro vere Hippocrateo habent. MERCURIALIS, GRUNER. p. 166. HALLERUS l. c. eum pro ſpurio habent. A Cnidio quodam medico compoſitum eſſe, Grunerus atque Grimmius l. l. III. p. 595. autumant.

CODICEM habet Bandini III. p. 45.

EDITIONES. Seorſim *graece* prodiit Baſ. 1540. 8. Graec. lat. c. commentar. in Collect. Manialdi. Pariſ. 1619. 8.*

COMMENTARII. Praeter adductos comment. Manialdi huc et ad libros Hippocratis chirurgicos in univerſum omnes pertinet MATTH. NARVATH ſylva ſententiarum ad chirurgiam pertinentium, ex libris Hippocr. deſumta. . . . 1632. 8.*

13.

Περὶ ἐγκατατομῆς ἐμβρύου. De exſectione foetus. [Eſt in edit. LINDEN. to. II. p. 662. in ed. FROBEN. gr. p. 53. in edit. H. MERCUR. ſect. IV. p. 45. in ed. FOËSII ſect. VI. p. 193. in ed. CHART. to. XII. p. 550. — Verſ. CORNAR. p. 72. HALL. art. m. pr. to. IV. p. 245. PIERER. bibl. iatr. to. III. p. 188. K.]

Nullam mentionem fecere hujus libri EROTIANUS atque GALENUS, falſoque putat FOËSIUS ſect. VI. p. 194. cum his viris eſſe ſubnotatum. Hinc, cum etiam dicendi genere a reliquis libris Hippocratis magnopere recedat, pro ſpurio habendus eſt.

CODICES. Exſtat graecus in bibl. Vindob. et quidem ex bibliotheca Med. Flor. (vid. Bandini III. p. 44. ubi duo codices memorantur) deſcriptus curante Jo. SAMBUÇO. Cf. de Neſſel Catal. ms. bibl. Vind. pa. III. n. 14. p. 26. In bibl. reg. Pariſ. ſunt no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2257. 2545.

14.

Περὶ ἀνατομῆς. De anatome, aut *de reſectione.* [Eſt in edit. LINDEN. to. I. p. 287. in ed. FROBEN.

gr. p. 54. in ed. MERCURIAL. ſect. IV. p. 47. in ed. FOËSII ſect. VI. p. 194. in ed. CHART. to. XII. p. 552. — Verſ. CORNAR. p. 75. HALL. art. m. pr. to. II. p. 1. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 123. K.]

EROTIANUS atque GALENUS de hoc libro ſilent, quem omnes reliqui, ne FOËSIO quidem excepto, pro ſpurio habent. Hippocratis eſſe, ſaltim non negat TRILLERUS (de nova Hippocratis editione adornanda p. 12. ſq.) Eodem modo ſcriptus eſt, uti IV. ſect. libri epidem. et cum ea aliquo modo nexus, ideoque et ob hanc cauſam ſpurius.

CODICES mſs. exſtant in bibl. reg. Pariſ. no. 2146. et 2254.

EDITIONES. Gr. et lat. edidit hunc libr. cum comment. uberrimo D. W. TRILLERUS in Commentatione de nova Hippocratis editione adornanda, qua ſpeciminis loco libellum de anatome recenſuit, emendavit et comment. med crit. perpetuo illuſtravit. L. B. 1728. 4.* et in Opuſc. vol. II. p. 238. ſq. —

VERSIONES. Praeter Calvi et Cornarii verſiones latinas prodiit quoque, Jo. REUCHLINO interprete, Tubing. 1512. 4. GUNZ. Cum libro de oſſibus, quocum commixtum eum reperit, et de glandulis titulo: *De anatome*, eum edidit Jo. CAIUS. *Gallice* forſan verſus eſt a Jo. DE LA FARGUE. Lugd. 1580. 16. ſub titulo: Hippocrate de la compoſition du corps humain et deſcription de toutes ſes parties. Acceſſit et commentarius. DU VERDIER.

COMMENTARII. Praeter modo laudatum de la Fargue, huc quoque pertinet JUST. GODOFR. GUNZ progr. quo in libr. Hippocratis de anatome aliqua commentatur. Lipſ. 1738. 4.* Non pauca contra Trillerum monet, de quibus vide ipſum Trillerum Opuſc. vol. II. p. 270.

15.

Περὶ παθῶν. De affectionibus. [Eſt in ed. LIND. to. II. p. 161. in ed. FROBEN. gr. p. 179. ſed adji-

citur: *Τοῦτο δὲ ὁ Γαληνὸς τοῦ Πολύβου λέγει εἶναι.* in ed. MERCUR. ſect. III. p. 35. in ed. FOËS. ſect. V. p. 75. in ed. CHARTER. to. VII. p. 619. in ed. MACK. to. II. p. 300. — Verſ. CORNAR. p. 245. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 366. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 146. K.]

Hujus libri, qui EROTIANO notus non eſt, meminit GALENUS; ſed eum retulit ad eos, qui Hippocratis *δυνάμεως* non ſint digni, eumque Polybo adſcripſit in II. comm. in l. de diaeta acut. text. 38. p. 63. to. XI. Cf. gloſſ. ſ. v. *τελεῖν.* Omnesque, qui judicia de Hippocratis operibus tulerunt, eum ſecuti ſunt, ita, ut etiam ALBIN. TORINUS ſub Polybi nomine hunc librum in lucem daret. Sed dignus utique eſt Hippocrate, ſive dictionem, ſive argumenti gravitatem reſpicias, niſi ideo dubites, quod antiquam et ſcholae Hippocrateae propriam doctrinam de quatuor humoribus jam efformatam exhibeat. CAELIO AURELIANO non notum fuiſſe, HALLERI mens eſt, bibl. med. pract. to. I. p. 73.

CODICES *graeci* exſtant in bibl. reg. Pariſ. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2148. 2254. (de Mercy uſus inprimis eſt codd. 2140. 2142. et 2145. K.) in bibl. Vindob. Lambec. VI. p. 85. et de Neſſel pa. III. no. 4. — *Latinus* cod. in bibl. r. Pariſ. no. 7023.

EDITIONES. Sub Polybi nomine editus eſt ab ALBINO TORINO. Baſ. 1544. 4. [et c. franco-gall. verſione ab Equite DE MERCY ſub titulo: Traités d'Hippocrate du ferment, de la loi de médecine, des maladies, des affections, traduits en français, et le texte en regard, revu et corrigé ſur les manuſcr. de la bibl. du Roy les comm. et une table analytique. Par. 1823. 16.* K.]

COMMENTARIOS in hunc librum ſcripſit JO. VARANDAEUS. Lugd. 1658. f.

16.

Περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν. De internis affectionibus. [Eſt in ed. LINDEN. to. II. p. 196. in ed. FROBEN. gr. p. 189. in edit. MERCUR. ſect. III. p. 35. in ed. FOËSII ſect. V. p. 91. in ed. CHART. to. VII. p. 638. —

Verſ. CORNAR. p. 258. HALLER. art m. pr. to. II. p. 401. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 174. K.]

EROTIANO non memoratus hic liber a GALENO variis ſub titulis, et quidem ſub Hippocratis nomine, citatur. Modo enim τὸν μείζονα περὶ παθῶν (in libr. VI. aph. 27. p. 263. to. IX.), modo τὸν δεύτερον περὶ νούσων τὸν μείζονα, modo περὶ ἐμπύων vocat. Confeciſſe hunc librum medicum ex Cnidia ſchola, jam FOESII (ſect. V. p. 282.) mens fuit, quem dein ſequuti ſunt Jo. H. SCHULZE in hiſt. med. per. I. t. III. c. 4. §. 28., HALLERUS bibl. med. pr. to. I. p. 74, GRUNERUS l. l. p. 160. atque GRIMMIUS l. l. Vol. III. p. 607. Et a medico ex hac ſchola eſſe compoſitum, adeoque quoniam, quid ſenſerint Cnidii, per exempla docet, valde memorabilem, probant multiplicata vehementer morborum genera, atque curandi methodus per fortiora purgantia, lac et lactis ſerum, quae Cnidiorum fuit, ut Hippocrates de diaet. ac. §. 1. 2. jam notaverat. Methodus quoque, in morborum deſcriptione ab Hippocrate obſervari ſolita, in hoc libro obſervata non eſt. Euryphontem ejus auctorem fuiſſe, Foëſius, ſed parum firma conjectura, autumat.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. reg. Pariſ. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2148. 2245. in bibl. Medicea. Bandini III. p. 43. Mutilus, a Busbeckio Constantinopoli comparatus reperitur in bibl. Vind. Conf. de Neſſel catal. part. III. p. 19.

COMMENTARII. Praelect. in hunc librum edidit FRC. DE S. ANDRE. Cadom. 1687. 12. et Jo. MARTINI. Pariſ. 1637. 4.*

17.

Περὶ ὄψιος. De viſu. [Exſtat. in ed. LIND. to. II. p. 351. ed. FROB. gr. p. 521. ed. MERCUR. ſect. IV. p. 56. ed. FOËS. ſect. V. p. 256. Edit. CHART. non habet, quamquam in contentorum to. . indice commemoratus eſt. Verſ. CORN. p. 669. HALLER. art. m. princ. to. III. p. 447. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 493. K.]

Sponio (in praef. ad aph. nov.) atque Hallero (bibl. med. pract. tom. I. pag. 73.) principium libri *περὶ παθῶν* esse videtur, sed dicendi genus in utroque hoc libro non convenit. Liber hinc de oculorum affectionibus, quem auctor libri *περὶ παθῶν* se scripturum promiserat, hic de visu liber non est, quem quoque Galenus non novit, neque Erotianus. Fragmentum alius libri esse videtur, et absque plurimo ordine scriptum.

CODICES *graeci* sunt in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2254. 2545. In Medicea Bandini III. pag. 44.

Hippocratis de morbis et remediis oculi liber *arabice* exstat in libris Narcissi, Archiepiscopi Dublinensis. Cod. Brit. nr. 1212. Ketab alain men albeden le bokrath. Herbelot. p. 488.

[EDITIO *graeco-latina*. Ἱπποκράτους περὶ ὄψιος, Hipp. de visu libellus in memor. patris, Jo. Fr. Jugleri separatim et emendatius edid. notisq. et alior. et suis illustr. Jo. H. Jugler. Helmst. 1792. 8.* K.]

Oculorum scarificatio, quae in hoc libro primum proponitur, his libris ansam dedit: Jo. H. Hampe diss. de scarificatione oculari Hippocratica. Duisburg. ad Rhen. 1721. 4.* — B. Dav. Mauchard ὀφθαλμόξυσις nov-antiqua, seu Woolhusiano — Hippocratica operatio, e textu graeco eruta. Tubing. 1726. 4.* — Jo. Zach. Platner diss. de scarificatione oculorum. Lips. 1728. 4.* et in Opusc. tom. I. p. 39. — Ejusd. progr. de chirurgia ocularia. Lips. 1735. 4.* et in Opusc. tom. II. p. 49. — D. W. Triller exercit. de scarificatione et ustione oculorum, ab Hippocrate descripta. in Opusc. vol. I. p. 463.

18.

Περὶ νούσων. De morbis. Lib. I—IV. [Exst. in ed. Lind. to. II. p. 1. ed. Froben. gr. p. 129. cui adjicitur: *πρῶτον Ἱπποκράτους γνήσιον ἦ.* ed. Mercur. sect. III. p. 96. ed. Foes. sect. V. p. 3. ed. Chart. to. VII. p. 531. ed. Mack. to. II. p. 174. Vers. Corn. p. 180.

Hall. art. m. pr. to. III. p. 1. Pierer. bibl. iatr. to. II p. 26. K.] Exſtabant apud veteres libri περὶ νούσων ſub Hippocratis nomine, ſed non iidem, qui hodie ſub hoc nomine proſtant: quae enim veteres ex his libris citant, in iis non leguntur. Galenus duos libros Hippocratis de morbis magnos duosque parvos habet, ipſique adeo Foësio ſect. V. p. 258. non conſtat, quinam de morbis minor primus Galeno dicatur. Caelius Aurelianus etiam conſilia citat ex libro Hippocratis de morbis, quae ſaltem in his, quas nunc enarro, libris non leguntur. Galenus quoque, Foëſio monente, l. c. τυφανίην memorat ex libro de morbis, quae in his non reperitur. Hinc alios libros veteribus exſtitiſſe Hippocratis de morbis, aut hos, qui nobis ſuperſunt, valde eſſe mutilatos, certum eſt. Alterum de morbis librum Galenus comm. I. in Hipp. epid. VI. text. 29. p. 387. 388. tom. IX. citat, et τὸν περὶ νούσων Ἱπποκράτει γεγραμμένον vocat, alios autem de morbis et de paſſionibus libros Hippocratis ſuis temporibus exſtitiſſe, inde patet quod libri de paſſionibus internis initium (in VI. aph. 27. p. 263. tom. IX.) atque loco modo citato et hujus libri prima verba adduxerit, atque locum περὶ πελίης νούσου, qui in hoc libro de morbis altero §. 66. p. 90. tom. II. Lind. occurrit, citaverit et magna ex parte in commentarios ſuos transſcripſerit. Alter itaque, qui in Hippocratis operibus proſtat, de morbis liber Galeno ſimpliciter περὶ νούσων dictus eſt. Hunc vero alterum noſtrum librum priſcis temporibus *primum de morbis* fuiſſe, ex Caelii Aureliani citatione alterius libri de morbis perſpicitur, qui loca quoque quaedam ex eo dedit, quae in tertio, qui de morbis in Hippocratis operibus eſt, libro, repeiuntur, quod, collatis locis Caelii, libr. III. chron. cap. 4. p. 191. cum libr. III. de morbis §. 11. p. 112. Lind. tom. II. et loc. libr. III. acutor. morbor. cap. 17. p. 240. cum libr. III. de morb. §. 15. p. 105. tom. II. Lind. manifeſte intelligitur. Et hic ſecundus et tertius

de morbis liber ſine dubio *περὶ νούσων α'* et *β'* eſt, quem Erotianus p. 22. ceu Hippocrateum citat. Sed primus liber et quartus de morbis quosnam titulos habuerint, difficulter penitus eruitur. Libri enim *περὶ παθῶν* et *περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν* cum titulis libri I. et IV. de morbis confuſi a veteribus ſunt. Liber *περὶ τῶν ἐντὸς παθῶν* Galeno in VI. aph. 27. *ὁ μέγας περὶ παθῶν* dicitur. Duos vero de morbis magnos, et duos parvos aliquoties memoravit Galenus in exegeſi vocum Hippocratis, adeoque liber primus et quartus de morbis et liber de affectionibus tres ſunt, quos Galenus, et quidem *duos parvos de affectionibus* vocavit, unus vero ex majoribus de affectionibus fuit.

Antiquos jam de vero horum librorum auctore incertos fuiſſe, Dioſcoridemque librum de morbis ineditis libris II. Hippocrati, Theſſali filio, adſcripſiſſe, Galenus comm. I. in Hipp. epid. VI. text. 29. p. 387. tom. IX. memorat. Alios Polybo libros *de morbis* tribuiſſe, ex Galeno liquet ad VI. aph. 1. p. 248. tom. IX. Galenum ſaltim *de morbis* libros, quos noverat, Hippocrate dignos non cenſuiſſe, ſed ſpurios, intelligitur ex II. comment. in libr. Hipp. de diaeta acutor. text. 38. p. 63. tom. XI. Et ſane, ſi etiam ordo, qui concinnus in iis utique eſt, non deſideratur, deſideratur tamen Hippocratis doctrina, ingenium, exacta morborum enarratio et medelae ſimplicitas. Multa Cnidiorum ingenium redolent, indeque non eſt, quod diſſentiamus a Foesio, qui hos libros ei tribuit, qui librum *περὶ γυναικείων* ſcripſerit, et quidem medico ex ſchola Cnidia. Eandem ſententiam Hallerus bibl. med pract. tom. I. p. 71. et Grunerus p. 155. habent. Alterius tamen libr. IV. ſcriptoris videri, Hallerus putat, qui poſt Ariſtotelem vixerit. vid. biblioth. botan. tom. II. p. 620. et Hier. Cardan. de ſanit. tuend. lib. III. [Hippocrati abjudicat Reines. epiſt. 49. ad Hofmannum p. 451.]

CODICES graeci *quatuor de morbis librorum* exſtant in biblioth. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143.

2144. 2148. 2254. 2545. In bibl. Medicea Bandini III. p. 42. — Libri III. priores exſtant in bibl. Vindobonenſ. Lambec. VI. p. 85. et de Neſſel. part. III. p. 20. nr. 4.

EDITIONES. Gr. et lat. prodierunt ex verſ. GEORG. PYLANDRI. Pariſ. 1540. 4. FALC. RAST. (Graec. lat. cum praelection. Jo. Martini, ed. a M. Renato Morello, Par. 1637. 4. Muſ. Brit.) [Gr. et gall. auctore de MERCY. Titulum invenies ſupra 15. p. CXXVII. K.]

COMMENTARII. PETRI SALII Diverſi comm. in quatuor Hipp. libr. de morbis. Francof. 1602. fol.* 1612. fol. LIND. 1646. fol.* — G. D. COSCHWITZ de ſpadone Hippocratico lib. I. de morbis. Hal. 1721. 4.* — G. E. STAHL de febre lethifera Hipp. ad libr. de morb. II. 4. Hal. 1711. 4. — ANDR. O. GOELICKE de morbo ructuoſo Hipp. de morb. libr. II. Francof. ad Viadr. 1734. 4. — J. GER. BRENDEL pr. de morbo craſſo Hipp. Gott. 1747. in Opuſc. part. I. p. 166.

19.

Περὶ γυναικείων. ά. β'. De mulierum morbis. [Exſtat in ed. LIND. to. II. p. 415. ed. FROB. gr. p. 231. ſed alter videtur ordiri a verbis: *Ἢν ῥόος ἐν τῇσι μητρῇσιν*. nam a §. 108. p. 500. edition. Lind. deficit quaedam particula in CORNARII verſione, ſimiliterque Foëſ. haud ſatis reſpondet editioni Froben. et Lind. in ed. MERCUR. ſect. III. p. 217. in ed. FOES. ſect. V. p. 152. in ed. CHART. to. VII. p. 728. Secundus vero p. 794. a verbis incipit: *Ῥόος λευκὸς ἐν τῇσι γεραιτέρῃσι* etc. quae apud Lind. p. 529. §. 1. leguntur. Verſ. CORN. p. 309. HALL. art. m. pr. to. III. p. 161. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 272. K.] EROTIANO et GALENO probe notus hic liber, ab illo inter Hippocratis ſcripta relatus, ab hoc vero non plane dignus Hippocrate habitus comm. III. in II. epid. Hipp. t. 95. p. 179. tom. IX. et in permultis ſpuriis Hippocrateis libris citatus, v. g. *περὶ ἐλλεβορισμοῦ*, p. 612. tom. I. Lind. *περὶ γονῆς*, *περὶ ἀφόρων*

περὶ νούσων, ab omnibus pro ſpurio habitus eſt, Lemoſio, qui ejus ne quidem meminit, Mercuriali, Hallero, Grunero. Profectus eſſe videtur ab eo, qui librum IV. *de morbis*, librum *de genitura*, *de virginum morbis* et de *helleboriſmo* confecit, notante quoque FOËSIO ſect. V. p. 306. Ad libros, ex Cnidiorum mente ſcriptos, GRUNERUS p. 172. refert. Et ſane morborum deſcriptiones plurimas fugitivo calamo exaratas et medicamentorum farraginem inconditam, quam vix ab Hippocratis aetate exſpectaveris, continent. Notha ſeu adjecta, quae a p. 520. tom. II. Lind. leguntur, Foëſius ex membranis Vaticanis adpoſuit. vid. not. ad hunc libr. FOES. ſect. V. p. 331. Secundus liber continuatio prioris eſt, et, quod voces eaedem teſtantur, in utroque libro repetitae, ab eodem auctore compoſitus.

CODICES *graeci* exſtant in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. duo 2141. duo 2142. duo 2143. duo 2144. duo 2146. duo 2242. duo 2548. In bibl. Vaticana. In bibl. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 45. In Vindobonenſi Lambec. V. p. 85. de Neſſel. part. III. p. 20. nr. IV. — *Arabice* Herbelot.

EDITIONES. Liber I. prodiit interprete MAUR. CORDAEO. Pariſ. 1585. fol. Baſil. 1586. 4. Et in Gynaeceorum tom. III. Et in Gynaeceis ISR. SPACH. Arg. 1597. fol.*

20.

Περὶ παρθενίων. De virginum morbis. [Exſtat in ed. LIND. to. II. p. 355. ed. FROB. gr. p. 213. in ed. MERCUR. ſect. III. p. 343. ed. FOËS. ſect. V. p. 124. ed. CHART. to. VII. p. 679. Verſ. CORNAR. p. 286. HALLER. art. med. pr. to. III. p. 409. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 451. K.] Veteribus ignotus liber, qui ejusdem auctoris eſſe videtur, qui libros περὶ γυναικείων ſcripſit. Prooemium librorum de muliebribus FOËSIO ſect. V. p. 291. eſſe videtur. GRUNERUS p. 170. auctori libri περὶ ἱερῆς νούσου eum tribuit, cum quo in cauſis pertractandis aliquo modo convenit.

CODICES *graeci* exſtant in bibl. reg. Pariſ. nr. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2545. In Medicea Bandini III. p. 45.

EDITIO. MAURITII CORDAEI edit. graec. et lat. cùm adnotat. prodiit Pariſ. 1574. 8.*

COMMENTARII. Jo. B. DONATI comm. Luccae. 1582. 4. FALC. Francof. 1591. 8. CLAUDII TARDY paraphraſis in libr. de virginum morbis. Pariſ. 1648. 8. BURM. — JO. STEPHANI comment. Venet. 1635. fol.

21.

Περὶ γυναικείης φύσιος. De mulierum natura. [Exſt. in ed. LIND. to. II. p. 358. ed. FROB. gr. p. 213. ed. MERCUR. ſect. III. p. 187. ed. FOËS. ſect. V. p. 126. ed. CHART. to. VII. p. 681. Verſ. CORN. p. 287. HALL. art. m. pr. to. III. p. 331. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 410. K.] Excerpta plurima continet ex libris *περὶ γυναικείων*, notantibus FOËSIO ſect. V. p. 292. et HALLERO bibl. med. pract. tom. I. p. 71. et inſuper morbos et medicamenta infinite multiplicata, multa quoque contra Hippocrateae ſcholae mentem dicta, medicamenta foetum corrumpentia, abortum concitantia. [Egit THEOD. GEORGIADIS in diſſ. de morbis uteri ſec. Hippocratis librum *περὶ γυναικείης φύσιος*. Jen. 1797. 4. K.]

CODICES. *Graeci* ſunt in bibl. reg. Pariſ. nr. 2141. 2142. 2144. 2254. 2545. In Medicea Bandini III. p. 45. (De feminea natura et de feminarum morbis, Fab. Calvo interpr. Par. 1526. 12. Muſ. Brit.)

22.

Περὶ ἀφόρων. De ſterilibus. [Exſt. in ed. LINDEN. to. II. p. 615. ed. FROB. gr. p. 290. cui ad calcem adjicitur: *νόθα, τῇ τελευτῇ τοῦ πρώτου περὶ γυναικείων βιβλίου προσκείμενα.* ed. MERCUR. ſect. III. p. 318. ed. FOËS. ſect. V. p. 242. ed. CHART. to. VII. p. 843. Verſ. CORNAR. p. 386. HALL. art. m. pr. to. III. p. 385. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 454. K.] Librorum *περὶ γυναικείων* veluti adpendix, quam EROTIANUS citat p. 22. et

Galenus in glossar. et in comment. III. in II. epid. Hipp. text. 35, p. 179. tom. IX. verum non ceu talem, qui ab Hippocrate profectus sit.

CODICES *graeci* exstant in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2254. 2545. In Medicea III. p. 45.

23.

Περὶ ἐπικυήσιος. De superfoetatione. [Exst. in ed. Lind. to. II. p. 645. ed. Froben. gr. p. 48. ed. Mercur. sect. III. p. 333. ed. Foës. sect. III. p. 41. ed. Chart. to. VII. p. 860. in ed. Mack. to. I. p. 264. Vers. Cornar. p. 66. Haller. art. m. princ. to. II. p. 103. Pierer. bibl. iatr. to. II. p. 173. K.] Sive, ut Hier. Mercurialis scribit, περὶ κυήσιος καὶ ἐπικυήσεος, cens. p. 36. a veteribus non memoratus.

CODICES exstant in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2254. 2545.

24.

Περὶ ἱερῆς νούσου. De morbo sacro. [Est in ed. Lind. to. II. p. 324. ed. Frob. gr. p. 122. cui statim subjicitur: ὃν γνησίου Ἱπποκράτους, ἀξιολόγου δὲ ἀνδρὸς φησὶ ὁ Γαληνὸς, καὶ κατὰ τὴν ἑρμενείαν καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν. Ἱπποκράτους δὲ οὐδὲν ἐν αὐτῷ, οὔτε κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἑρμηνείας, οὔτε κατὰ τὸ τῆς διανοίας ἀκριβές. in ed. Mercur. sect. III. p. 344. ed. Foës. sect. III. p. 84. ed. Chart. to. X. p. 475. ed. Mack. I. p. 352. Vers. Corn. p. 172. Hall. art. m. pr. to. III. p. 411. Pierer. bibl. iatr. to. II. 475. K.] Memorat hunc librum inter Hippocrateos Erotianus p. 22. et Galenus, etsi alio loco, (comm. in VI. epid. VI. text. 7. p. 550. tom. IX.) auctorem non dicat; alio tamen loco (comm. I. in Hipp. prognost. text. 4. p. 588. tom. VIII.) Hippocratis esse disserte asserit. Caelius quoque Aurelianus I. diut. cap. 4. p. 219. eum ad

Hippocratem refert, nec non ex recentioribus Foësius ſect. III. p. 145. Jul. Caes. Scaliger in comm. in Hipp. de inſomniis atque Trillerus in epiſt. med. critic. ſuper I. et III. epid. p. 196. 197. in Opuſc. vol. II. Democrito hunc librum adſcribere non dubitarunt Andr. Caesalpinus lib. V. art. med. cap. 1. et Antonius Ponce de Sancta Cruce in praelect. Valliſoletanis ſ. comm. ad hunc librum. Vid. Menag. ad Laert. p. 414. Philotimo cuidam tribui, Trillerus refert l. c. [De titulis atque argumento libri vid. Petrum Petitum ad Aretaeum p. 77.]

Memorabilis ceterum liber, qui ſupernaturales morborum cauſas plane rejicit atque elegans, totus dogmaticam ſcholam jam efformatam redolet, adeoque ipſo Hippocrate recentior eſt Neque oratio Hippocrateae brevitati reſpondet. Indeque hunc librum pro ſpurio quoque habuere Lemosius, qui eum ad Hippocratem, Draconis filium, refert cap. 7. p. 33. Hier. Mercurialis, p. 33. qui ſimul memorat, in codicibus graecis ante hunc librum cenſuram oppoſitam legi, in qua ſcriptor teſtatur, eum minime germanum eſſe Hippocratis, Hallerus, bibl. med. pract. tom. I. pag. 69. atque Grunerus p. 162.

CODICES *graeci* ſunt in bibl. reg. Pariſ. Nr. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. In Bibl. Vindobon. Lambec. VI. p. 85. et de Neſſel. part. III. p. 19. nr. IV. In Bibl. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 43.

COMMENTARII. Pontii de Sancta Cruce praelectiones Valliſoletanae in hunc libr. Madrit. 1631. fol.* [quas valde laudat Caſaubon. lib. de enthuſiasmo, cap. 2. p. 21. et cap. 3. p. 67. Heumann.]

25.

Περὶ μανίης. De inſania. [Exſt. in ed. Linden. to. II. p. 345. ed. Frob. gr. p. 535. ed. Mercur. ſect. IV. p. 77. ed. Foës. ſect. VIII. p. 19. edit. Chart. to. I. p. 26.

Verſ. Cornar. p. 685. Haller. art. m. pr. III. p. 431. Pierer. bibl. iatr. librum hunc non habet. K.] Citat auctor libri, veteribus non memorati, de *morbo ſacro* librum etepidem. V. Ipſe vero hic liber citatur in Hippocratis ad Damagetum p. 916. tom. II. Lind. epiſtola.

CODEX *graecus* eſt nr. 2140. bibl. reg. Pariſ. imperfectus.

EDITIO. Seorſim prodiit cum nonnullis aliis Hippocrat. interprete Jano Cornario. Colon. 1542. 8. Gunz. Baſil. 1582. 8. —

26.

Περὶ φαρμάκων. De purgantibus. [Exſtat in edit. Lind. to. I. p. 607. ed. Merc. ſect. IV. p. 93. ed. Foës. Genev. 1657. ſect. VIII. ante indicem, nulla pagina numeris notata, occ. hicce liber. c. comm. Heurnii. Vers. lat. in Haller. art. med. pr. to. IV. p. 238. in Pierer. bibl. iatr. t. II. p. 505. K.] Sive *περὶ καθαιρόντων φαρμάκων*, multa ex aphoriſmis habet, et a veteribus non memoratur. Liber *φαρμακίτιδος*, hodie deperditus, quem auctor libri *de morbis* aliquoties citat, non eſt, quum de alvi purgatione, ſecundum quatuor humores inſtituenda, tantum agat.

CODICES. An ſit liber de ſolutivis, cujus cod. exſtat in bibl. Mertonienſ. no. 729. Cod. Brit. dubium eſt. Exſtat et codex graecus, ni fallor, in Mſ. Js. Voſſii. Montfauc. in bibl. Anglican. nr. 2297. I. p. 677.

EDITIONES. Graece Jo. Cajus, cum quibusdam ſcriptis Galeni edidit. Baſil. 1544. 4. — Graece ad calcem breviarii *Nicephori Conſtantinopolitani* ex Cujaciano codice deſcriptum edidit Dionys. Petavius. Pariſ. 1616. 8. gr. et lat. ex proprio cod. et cum notis edidit F. Morellus. Pariſ. 1617. 12. 1621. 12.

Gr. et lat. cum interpr. et comm. Jo. Heurnii, in libro: *Hippocratis Coi prolegomena et prognoſticorum*

bri III. Lugd. Bat. 1703. 4.* p. 108. et ſaepius
d. ſupr. ſub prognoſt.

Ad calcem poſtremae edit. Foësii. Genev. 1657.
l. cum Heurnii interpretatione et notis. Latine cum
Rhaſis opuſc. et aliis, titulo Hipp. de farmaciis. Venet.
497. fol.* cum Guinterii anat. inſtitut. et Theophili de
orporis humani fabrica libr. V. prodiit Guinterio
nterpr. Baſil. 1539. 4.* cum Apicio et aliis de medi-
amentorum uſu Pariſ. 1541. 8. Inter medicos anti-
uos graecos, ex verſ. Junii Pauli Craſſi. Baſil. 1541. 4.
. 147.

27.

Περὶ ἐλλεβορισμοῦ. De veratri uſu. [Exſt.
n ed. Linden. to. I. p. 610. ed. Frob. gr. p. 27. ed.
Mercur. ſect. IV. p. 78. ed. Chart. to. I. p. 27. Verſ.
Cornar. p. 686. Haller. art. m. princ. to. IV. p. 241.
Pierer. bibl. iatr. non habet. K.] Initium libri περὶ
ἐλλεβορισμοῦ eſſe librum περὶ φαρμάκων Heurnius
. 108. putat; ſed num hunc intellexerit, dubium eſt.
Excerptus eſt hic liber ex aphoriſmis, praenotionibus,
raedictionibus et libro de diaeta acutorum, quos
bros omnes ſe ſcripſiſſe auctor adfirmat. Librum
uoque *de morbis mulierum*, ceu ſuum, memorat.

28.

Περὶ ὑγρῶν χρήσιος. De humorum utilitate.
[Exſt. in ed. Linden. to. I. p. 599. ed. Frob. gr. p. 112.
Mercur. ſect. III. p. 419. ed. Foës. ſect. IV. p. 96.
d. Chart. to. VI. p. 443. Verſ. Cornar. p. 164.
Haller. art. m. pr. to. IV. p. 230. Pierer. bibl. iatr.
o. II. p. 497. K.] Conſarcinatus liber ex aphoriſmis
liisque Foësio monente ſect. IV. p. 33. membranis,
eque ab Erotiano et Galeno memoratus, adeoque
purius, etſi Jo. Nardio ideo legitimus videatur,
uod veteres ejus paſſim meminerint.

CODICES ſunt in bibl. reg. Pariſ. nr. 2253 2254.

COMMENTARIUS in hunc libr. Jo. NARDII exſtat in nocte geniali prima. Bonon. 1656. 4.

29.

Περὶ φυσῶν. De flatibus. [Exſt. in ed. LINDEN. to. I. p. 299. ed. FROB. gr. p. 117. ed. MERCUR. ſect. II. p. 23. ed. FOËS. ſect. III. p. 78. ed. CHART. to. VI. p. 213. in ed. MACK. I. p. 339. Verſ. CORNAR. p. 117. HALLER. art. m. pr. to. III. p. 433. PIERER. bibl. iatr. to. II. p. 1. K.] Referunt hunc librum ad Hippocratem EROTIANUS p. 22. atque GALENUS, nec non GREGORIUS NAZIANZENUS, JO. STOBAEUS, alii. MERCURIALIS ſecundae claſſi accenſet, et jure quidem: mere enim ad *θεωρίαν* ſpectat, neque conſcriptus eſſe poteſt, niſi poſt Hippocratis tempora, efformata penitus dogmaticorum ſecta. Ad Pneumaticorum tamen, quod CLERICUS quidem credidit, hiſt. de medic. part. I. lib. III. 4. p. 137., ſectam non pertinet, quod probavit Cl. OSTERHAUSEN in diſſ. exh. hiſtoriam pneumaticorum. Altorfii, 1791. 8.

CODICES *graeci* exſtant in Bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2143. 2144. 2253. 2545. In Bibl. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 44. Graecus eſt forſan codex, qui exſtat in bibl. Jo. Mori, episc. Norvicenſ. nr. 9239. Montfauc. I. p. 687. *Graecum* hujus libri codicem in bibl. Vaticana nr. 216. memorat Foëſius, in not. in libr. de oſſium natura. *Latini* in biblioth. reg. Pariſ. nr. 7023. 7063.

EDITIONES. Prodiit gr. et lat. JANO CORNARIO interprete. Baſil. 1529. 4. GUNZ.

Vertente ADRIANO ALEMANNO cum commentar. Pariſ. 1557. 8.*

Jo. MORISOTI commentarium graec. citat Spachius 86.

Interprete FRANC. PHILELPHO, aut CONSTANTINO ASCARI. Parif. 1525. 12. HOUSS. —

Latine vertente FABIO CALVO. 1527. 12.

30.

Περὶ ἀδένων. De glandulis. [Exftat in ed. IND. to. I. p. 414. ed. FROBEN. gr. p. 56. ed. MERCUR. ct. IV. p. 51. ed. FOËS. fect. III. p. 52. ed. CHART. . IV. p. 271. ed. MACK. to. I. p. 288. Verf. CORNAR. 78. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 40. PIERER. bibl. tr. to. I. p. 147. K.] Scripturum fe auctor libri εϱὶ ἄϱθϱων §. 12. p. 768. tom. II. Lind. librum περὶ δένων οὐλομελίης promiferat, qui hic περὶ ἀδένων non t, notante jam GALENO in comm. I. in libr. Hippocr. e artic. text. 46. p. 314. tom. XII. fed a juniore meico fcriptus, qui et dicendi genere et ingenio mulım ab Hippocrate Coo fuperatur. Commemorari hunc brum a nullo veterum medicorum, nec ab iis, qui idices fcripferunt, GALENUS l. cit. refert. Nec ERO-IANUS hunc librum memorat.

CODEX exftat in bibl. reg. Parif. nr. 2254. — conf. SAXE diff. Obfervat. medicae. Utrecht. 1782. . 3.]

31.

Περὶ ὀδοντοφυΐης. De dentitione. — [Exat in ed. LIND. to. I. p. 590. ed. FROB. gr. p. 53. ed. IERCUR. fect. IV. p. 55. ed. FOES. fect. III. p. 49. ed. HART. to. VII. p. 871. ed. MACK. to. I. p. 281. Verf. ORNAR. p. 74. HALL. art. m. pr. to. II. p. 123. PIERER. ibl. iatr. to. I. p. 453. K.] Non memoratus ab Eroano atque Galeno, fere practici argumenti eft, et ad nitationem dictionis Hippocrateae confcriptus.

CODICES *graeci* funt in bibl. reg. Parif. nr. 2146. 254.

32.

Περὶ διαίτης. ά. β΄. γ΄. De victus ratione I. II. II
[Exſt. in edit. Lind. to. I. 179. ed. Froben. gr. p. 8
edit. Mercur. ſect. III. p. 179. ed. Foës. ſect. IV
p. 6. Chart. to. VI. p. 447. edit. Mack. to. II. p. 7
Verſ. Cornar. p. 124. Haller. art. med. pr. to. IV
p. 1. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 205. K.] Ab Ero-
tiano[1] non memoratus hic liber, modo *περὶ διαίτη*
a Galeno inſcribitur in I. libr. de alimentor. facult
cap. 6. p. 314. et cap. 28. p. 329. tom. VI. modo *περ*
διαίτης ὑγιεινῆς, in comm. I. in Hippocr. de diaeta acu
tor. text. 17. p. 15. tom. XI., modo *ὑγιεινὸν διαιτητι-*
κόν. *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου καὶ διαίτης* inſcribi librum
in tres partes diviſum, idem Galenus I. de alim. facul
cap. 1. p. 306. tom. VI. refert. Totum vero hun
librum antiquiſſimum eſſe, Galenus teſtatur; verum
non Hippocratis, et aut referri ad *Euryphontem* au
Phaontem aut *Philiſtionem Locrum* (de quo vid. qua
viri docti ad Gellium XVII. 11. et ad Diog. Laert.) au
ad *Ariſtonem*, aut ad *Pherecydem* aut ad *Phileten* ve
ad alium quendam veterum: multis enim hunc librum
eſſe adſcriptum. Monet vero ſimul, hos viros omne
priscos eſſe, nonnullos quidem Hippocrate vetuſtiores
alios ei coaevos fuiſſe. Verba ejus haec ſunt: *εἰ γὰρ*
καὶ μὴ Ἱπποκράτους ἐστὶν ἐκεῖνο τὸ βιβλίον, ἀλλ᾽ Εὐρυ-
φῶντος, ἢ Φαῶντος, ἢ Φιλιστίωνος, ἢ Ἀρίστωνος, ἤ τι-
νος ἄλλου τῶν παλαιῶν, εἰς πολλοὺς γὰρ ἀναφέρουσι
αὐτὸ, πάντες ἐκεῖνοι τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν εἰσιν, ἔνιοι μὲ
Ἱπποκράτους πρεσβύτεροι, τινὲς δὲ συνηκμακότες αὐτῷ
Comm. I. in libr. de diaet. in acut. text. 18. p. 14. 15
tom. XI. confer locum fere penitus eundem, niſi quo
auctorem Hippocratem hujus libri a quibusdam haber
referat, in libr. I. de alim. facult. cap. I. p. 306.

Et haec quidem Galeni ſententia de toto ho
libro fuit, non de primo tantum, ut quidam haec Ga-
leni loca intellexerunt. *τὸ πρῶτον ἀφέστηκε πάμπολλο*

ῆς Ἱπποκράτους γνώμης judicium GALENI de primo est c. de alim. facult. et maximam partem ex Heracliti philosophia petita continet. [Vid. GRUNER. cens. p. 96.]

Alterum Hippocrate satis dignum GALENUS l. c. ex libr. I. de alim. cap. 1. censet; ejus vero duplex initium fuisse refert, quod ex libri principiis ipsis, quae exhibuit, intelligitur. Aliis scilicet in exemplaribus initium libri a §. 7. edit. Lind. tom. I. p. 214. fuit: σιτίων δὲ καὶ πομάτων δύναμιν ἑκάστων, κ. τ. λ. in aliis vero a §. 1. p. 210. χωρέων δὲ θέσιν, κ. τ. λ. Multa ex hoc libro Celsum mutuasse, FOËSIUS sect. IV. p. 106, refert. Multa praeterea, praesertim, quae ad anatomen pertinent, adjecta esse huic libro, Galenus suspicatur libr. VI. de Hippocr. et Platonis decretis cap. 3. p. 186. 187. tom. V.

De tertio libro GALENUS judicium suum non tulit, nisi quod generatim dicat, omnes tres libros ad Hippocratem referri a quibusdam. Ad *Herodicum Selybrianum*, medicinae gymnasticae auctorem, refertur hic liber a CLERICO hist. de med. part. I. lib. III. 15. p. 177. quoniam in eo gymnasiorum exercitia ad bonam valetudinem vehementer commendantur. Diversorum auctorum hos tres libros opus esse, ipsa eorum lectio probat.

CODICES *graeci* librorum III. sunt in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2142. 2145. 2144. 2148. 2254. 2545. In Bibl. Vindob. de Nessel. part. III. p. 20. nr. IV. In Bibl. D. Marci Venet.. In Medicea Bandini III. p. 42. In biblioth. Bodlejana codex latinus est nr. 3541. Liber I. solus exstat in bibl. reg. Paris. nr. 7027.

EDITIO exstat nulla.

COMMENTARII. DES MAIZEUX explication d'une passage d'Hippocrate dans le livre de la diète in histoire de la republique des lettres tom. XI. p. 52. sq. et ibid. p. 290.

JO. MATTH. GESNER ψυχαὶ Ἱπποκράτους. Gott.

1737. 4.* vid. ſuppl. ad Nov. act. erud. tom. III. ſect. X. p. 449. et in Comm. ſoc. reg. Gott. tom. III. — Diſſertation ſur l'origine des êtres animés ſuivant le ſyſtème d'Hippocrate, par Mr. Heinius, in: Mémoir. de l'Acad. Royale des ſciences de Berlin. 1745. p. 101.

33.

Περὶ ἐνυπνίων. De inſomniis. [Exſtat in ed. Lind. to. I. p. 633. ed. Froben. gr. p. 106. ed. Mercur, ſect. III. p. 496. ed. Foës, ſect. IV. p. 44. ed. Chart. to. VI. p. 511. ed. Mack. to. II. p. 78. Verſ. Cornar. p. 156. Haller. art. med. pr. to. IV. p. 88. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 443. K.] Ob initium libri hujus: *περὶ δὲ τῶν τεκμηρίων τῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισι*, Foësius ſect. IV. p. 113. hunc librum pro continuatione lib. III. de diaeta habet, et Hallerus ejusdem ſententiae eſt in bibl. med. pract. tom. I. p. 80. Similia enim praecepta de alimentis addendis, detrahendis, de medicina gymnaſtica in eo proponuntur.

CODICES *graeci* exſtant in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. In bibliotheca Vindobonenſi de Neſſel. cat. Ms. graec. bibl. Vindob. part. IV. nr. 192. p. 109. In Medicea Bandini III. p. 44. [inter codices gr. MSS. Nanianos p. 442.]

EDITIONES. *Graece* editus eſt apud Morellum Pariſ. 1557. 12.* vid. ſub prognoſtico titulum.

Gr. et lat. cura Justi Velsii. Baſil. 1543. 4.

Gr. et lat. cum aliis apud Morellum. Pariſ. 1557. Maittair.

Latine. Editionem anni 1479. citat Spachius in elench. medic. p. 82.

Andrea Brentio interprete. 4. ſ. loc. et anno. 15. foliorum, ſine titulo, cuſtodibus, ſignatura et paginarum numeris. Praemiſſa eſt Andr. Brentii epiſt. ad Zachariam Barbarum, Venetorum oratorem, deinde Brentii epiſtola ad Sixtum (Xyſtum vocat) Pontificem

osteaque fol. 5. liber *de insomniis* sequitur. Post hunc brum Brentii epistola ad Ni. Gupalatinum legitur. Deripsit hunc librum probavitque eum anno 1471. et uidem Romae typis esse excusum M. DENIS in den Merkwürdigkeiten d. K. K. Garellischen Biblioth. nr. 114. . 207. 208.

Apud *Symphorianum Campegium*, sacc. XV. it videtur, vergente. — In Rhazis et alior. opusc. ollect. Veneta. et quidem ex A. Brentii versione, mox lescripta, cum epist. Brentii ibi dictis omnibus 1497. ol. Et in Articella. Vertente FABIO CALVO cum aliis. 527. 12.

JUSTO VELSIO interprete. Antverp. 1541. 8.† AUG. FERRERII liber de somniis, Hippocratis de nsomniis, Galeni de insomniis, Synesii de somniis. Lugd. 1549. 12.* — cum JUL. CAES. SCALIGERI ersione et commentario atque ASISTOTELIS libellis le somno, vigilia, insomniis et divinatione. Lugd. 538. 4. Rast. [Lugd. 1549. 12. Mus. Brit.] Genev. 561. fol. ad calcem ejusdem librorum VII. poëtices. Genev. 1561. fol. Catal. bibl. Bunav. I. p. 95. Giess. 1610. 8. Amst. 1658. 12. — Auctus et recognitus dem l. fol. s. loc. et ann. GUNZ. — J. COLLE de cognitu difficilibus in praxi ex libro Hippocr. de insomniis. Venet. 1628. 4.

34.

Περὶ φύσιος ἀνθρώπου. De hominis natura. [Exst. in edit. LIND. to. I. p. 263. ed. FROB. gr. p. 21. ed. MERCUR. sect. I. p. 4. ed. FOËS. sect. III. p. 3. ed. CHART. to. III. p. 91. ed. MACK. to. I. p. 195. Vers. CORNAR. p. 30. HALLER. art. med. pr. to. I. p. 33. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 65. K.] Si, quod quidem Galenus credidit in comm. I. in hunc librum text. 1. p. 94. 95. tom. III. et text. 42. p. 126. Plato hunc librum coram oculis habuit, quum animi naturam secundum Hippocratis methodum se investigaturum diceret in

Phaedro p. 371. vol. X. edit. Bipont. hic liber ex Hippocratis omnibus is foret, cujus genuinae origines ab antiquiſſimo viro eſſent probatae. Sed Platonem ad hunc in hoc loco librum reſpexiſſe dubium eſt, et, licet hujus libri mentionem faciant Erotianus p. 22. Galenus, Palladius comm. in libr. Hippocr. de fract. ſect. VI. p. 247. Foës. et Macrobius in VI. ſaturn. cap. 5. omnesque hi illum pro genuino habeant; tamen Galeni jam temporibus quidam fuere, qui eum pro ſpurio haberent; et quidem alii Galeno antiquiores, alii vero ipſi coaevi et ſtudio contradicendi Galeno, ut ipſe narrat, in comm. I. ad hunc libr. prooem. p. 94. 95. tom. III. permoti. Quosdam Polybo hunc librum tribuiſſe comm. I. in hunc libr. text. 42. p. 126. et text. 1. p. 95. et comm. II. p. 149., alios vero Theſſalo comm. II. in hunc libr. text. 1. p. 129. tom. III. ipſe Galenus refert.

Sed Galenus, qui ad hunc librum illuſtrandum non solum commentarios duos in eum ſcripſit, verum etiam peculiarem librum: *περὶ τῶν καθ᾽ Ἱπποκράτην στοιχείων*, qui in tomo III. edit. Chart. (to. I. p. 413—508. ed. Lips.) legitur, in defendendis genuinis originibus prioris partis hujus libri acerrimus eſt, quae ſuo tempore 240. *στίχους* continebat, humorumque naturam et conſtitutionem corporum ex calido, frigido, ſicco et humido docebat. Hanc partem eam eſſe, quae Hippocrateae doctrinae prima fundamenta contineat, et quam Plato jam legerit, adeoque ſumme germanam, non ſine acerbitate plurima in aliter ſentientes locis jam citatis inprimis in prooem. ad comm. I. in hunc librum notat. Eaque pars usque ad §. 17. partem plurimam edit. Lind. tom. I. p. 273. progreditur.

Quae in ultima parte §. 17. p. 273. edit. Lind. et in ſequentibus continentur, adjecticia putat, quae plurima, absque ullo ordine enarrata, ad pathologiam, therapeuticen atque diaetam pertinentia contineant. Haec Dioscorides in editione ſua aſteriſco jam, ceu

notha, notaverat, THESSALI, Hippocratis filii, esse suspicatus. vid. Galen. comm. II. in hunc librum text. 1. p. 129. tom. III. Alii POLYBO hanc partem adscripserant. (Gal. comm. II. in hunc libr. text. p. 149.). Et verius quidem: ARISTOTELES enim libr. III. de histor. animal. cap. 3. multa ex hoc libro ad verbum fere excerpsit, quae §. 20. p. 275. tom. I. Lind. leguntur, eaque Polybo expresse tribuit, ita, ut hic pro hujus saltim hujus libri partis vero auctore habendus sit, si, quod ego fere crediderim, non totius libri auctor exstit. Ex multis aliis libris hanc partem esse compositam, et lectio illius probat, et ipsius Galeni testimonium, in prooem. ad comm. I. in hunc libr. p. 95. tom. III. Ejusdem cum GALENO sententiae et recentiores sunt, nisi quod vix certo dici posse, quae in hoc libro Hippocratis sint, statuant. conf. HALLER. bibl. anat. tom. I. p. 17. et art. med. princip. tom. I. p. 33. GRUNER. p. 99. sq. Antiquos hunc librum libris de diaeta adjunxisse, notat Foës. in not. ad hunc libr. sect. III. p. 95. [Vid. G. MANUELIS libri περὶ φύσιος ἀνθρώπου, qui inter Hippocraticos exstat, censura. Jen. 1797. 4. K.]

CODICES MSS. exstant graeci in bibl. reg. Paris. nr. 2140. 2141. 2142. 2144. 2146. 2253. 2254. 2545. et latinus nr. 6865. In bibl. Caj. Gonvill. Cantabrig. nr. 959. In bibl. S. Remigii Rhemens. nr. 548. Montfauc. II. pag. 1289.

Ketab al thabjut, de homine, opera HONAIN arabice versus, forsan hic liber est. vid. Herbelot. Exstat cum expositione Galeni arabice versus ab HONAINO, filio Isaac, Syro Jacobita in bibl. Palat. Medicea vid. ASSEMANNI codices orientales bibl. Palatinae Mediceae. Florent. 1742. fol. nr. 226. p. 354. Ejusdem HONAINI commentarius, sive potius paraphrasis in hunc Hippocr. lib. et Galeni comment. exstat in Bibl. Palatina Medicea nr. 226. ASSEMANN. ibid.

EDITIONES. Prodiit graece cura ALBANI TORINI, cum prognostico et jurejurando. Basil. 1536. 8.*

[1543. 8. Muſ. Brit.] Pariſ. 1548. 4.* [Lugd. 1548. 1558. 12. Muſ. Brit.] Bremae 1584. 4. Lugd. Batav. 1627. 8. [Gr. lat. Lugd. 1570. 12. Muſ. Brit.] [Noviſſima ed. graeco-gallica prod. ſub titulo: Traités d'Hippocr. de la nature de l'homme, de l'ancienne médecine, des humeurs, de l'art médical, trad. en franç. etc. reliqua, uti paulo poſt §. XLVII. K.]

Latine. ANDR. BRENTIO vertente, in collect. Symphoriani Champerii in 8. ſine loco et anno edita.* Eadem verſio exſtat in operum quorundam Rhaſis coll. Venet. 1497. fol. In Articella. Andr. Brentio vertente. Lugd. 1506, 8. Paris 1516. 4. Cum Galeno de ſectis libro et Alexandro Aphrodiſeo, BRENTIO interprete. Pariſ. apud. H. Steph. 1518. 4. Cum Hippocr. de victus rat. in acutis liber de natura humana prodiit Brentio interprete. Pariſ. ex offic. Colinaei. 1524. 12.* — GUIL. COPO vertente. Lugd. 1525. 8. Ex recenſ. RABELAISII et quidem ANDR. BRENTIO interprete. Lugd. 1532. 12.* vid. titulum ſub prognoſtico. [Cum Pauli Sismi commentario Roterod. 1689. 12. laud. in Cat. Muſ. Brit.]

COMMENTARII. Jam ante Galenum plures in hunc librum erant commentati. Sabini in eum commentarium GALENUS citat in comm. II. in hunc libr. text. 22. p. 148. tom. III. Anonymi comment. lat. exſtat in bibl. reg. Pariſ. nr. 7026. Galeni in hunc libr. comment. exſtant lat. in bibl. Medicea plut. 59. Montfauc. I. p. 356. et in bibl. D. Marci Venet.

Galeni in hunc librum commentarii II. prodierunt latine, cum libro ipſo, HERMANNO CRUSERIO interprete. Pariſ. 1531. 4.* Iterum cum ipſo libro et Hippocr. de victus ratione ſalubri libro cum Galeni commentar. HERM. CRUSERIO interprete. Pariſ. 1534. 12.* Venet. 1538. 12. [Pariſ. 1539. 12. Cat. Muſ. Brit.]

ANDR. BRENTIO interprete. Lugd. 1549. 16.

Jo. ROCHON. comm. in hunc libr. exſtant. in bibl.

reg. Parif. nr. 7025. Jo. GOSTLINI praelect. ms. in eundem in coll. Caj. Gonvill. Cantabrig. Cod. Brit. nr. 1127. SYMPHORIANUS CAMPEGIUS hos commentar. in collectionem opusculorum recepit. — Praeter Jo. Guintherii et Jo. Stephani Bellunenfis enarrationes in hunc librum exftant JAC. SYLVII fcholia. Lugd. 1549. 16. EUSTACHII QUERCETANI cum fchol. in Galeni libr. III. de temperament. Bafil. 1549. 8.* STEPHANI Paparellae commentarii II. Venet. 1551. 4.* Jo. BAPT. MONTANI perioche. Venet. 1560. 8.

BLASII HOLLERII cum textu graec. et lat. Galeni comment. latine factis. Bafil. 1536. 8.* 1562. 8.* et in Opp. Maceratae. 1582. fol.*

Lat. verfus cum textu graeco et paraphrafi explicatus ab HIER. MASSARIO. Argent. 1558. GUNZ. 1564. 4.* — lat. cum paraphrafi et explicat. JACOBI SCUTELLARII. Parm 1568. 8* et Jo. FR. SCHROETER. Jen. 1585. 8.*, qui Scutellarii paraphrafin fere repetiit. JACOBI SEGERATAE. Valent. 1596. BODLEJ. — Jo. HEURNII. Lugd. Bat. 1609. 4.* et in Operib.* — BARTH. PERDULCIS in Jac. Sylvii anatomen. et in libr. Hipp. de natura humana commentarii. Parif. 1643. 4.*

Gallice vertit et commentarium addidit Jo. DE BOURGES. Parif. 1548. 16.

35.

Περὶ τροφῆς. De alimento. [Exft. in ed. LINDEN. to. I. p. 592. in ed. FROBEN. gr. p. 100. cui tamen ftatim adjicitur, hunc librum, auctore Galeno, non effe Hipporatis, fed aut Theffali, aut, ut alii malent, Herophili; in ed. MERCURIAL. fect. I. p. 353. edit. FOES. fect. IV. p. 49. ed. CHART. to. VI. p. 238. ed. MACK. to. II. p. 89. Vers. CORNAR. p. 161. HALL. art. m. princ. to. I. p. 102. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 154. K.] A Galeno, qui et IV. commentarios in hunc librum fcripfit, qui valde mutili ad nos pervene-

runt, et in libr. de optima conſtitut. cap. 3. p. 4. to. VI. pro genuino habitus, a nonnullis vero, HIERONYMO MERCURIALI p. 24. teſte, PHILISTIONI et PHERECYDI, vel THESSALO, vel HEROPHILO tributus, EROTIANO, p. 22. GELLIO III. noct. Attic. 16. PALALDIO, comment. in libr. Hippocr. de fracturis apud FOES. ſect. VI. p. 147. STEPHANO Athenienſi, in lib. I. Galeni ad Glaucon. p. 64. memoratus ab HIERON. MERCURIALI. p. 24. JO. COSTAEO, Miscell. I. FOESIO, ſect. IV. p. 115. DAN. CLERICO hiſt. de med. part. I. lib. III. p. 207. atque TRILLERO, Opuſc. vol. II. p. 218. pro genuino habitus, tamen, ut videtur, Ariſtotele, qui arteriarum nomine ad venas ſalientes uſus non eſt, quod tamen hujus libri auctor fecit, recentior, et provectioris anatomici ſtudii ſoboles.

CODICES exſtant *Graeci* in bibl. Medicea Bandin. III. 42. in bibl. D. Marci in bibl. reg. Pariſ. no. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2253. 2545. In Coll. Caj. Gonvill. Cantabrig. lat. interprete Nicolao de Calabria, in bibl. reg. Pariſ. no. 6865. cum comm. Jo. le Conte, in bibl. reg. Pariſ. no. 7079.

Arabice: Ketab Algheda. Herbelot. p. 489.

COMMENTARII. *Sabini* in hunc librum commentarium laudat Gellius lib. III. noct. Attic. cap. 16.

GALENI commentarios jam commemoravi. Acceſſerunt quintae Juntarum editioni, a JO. BAPT. RASARIO communicati Edidit eos ſeorſim Jo. Bapt. Raſarius lat. Caeſar. Auguſt. 1567. 4.

ANTONII FRACANTIANI commentarius prodiit Venet. 1566. 4.

EDITIONES. *Graece* prodiit Pariſ. 1569. 4. ASKEW.

HIPPOCRA. de alimento liber gr. et lat. cum comment. STEPHANI GOURMELINI. Pariſ. 1572. 8. — cum HIER. CARDANI comment. Venet. 1566. 4. Rom. 1574. 8. Baſil. 1582. 8. Et in operib. tom. VII. p. 356. — cum FRANC. VALESII comment. Colon.

1561. 8. Complut. 1589. fol. Colon. 1589. fol. GUNZ. — cum STEPHANI RODERICI Caſtrenſis comm. Florent. 1635. fol.* Sectionem IV. comm. filius Franciscus edidit. Flor. 1679. fol.*

[In Cat. Muſ. Brit. laudatur editio interpr. Lud. Dureto a Pet. Girardeto. Par. 1631. 8.]

63.

Περὶ διάιτης ὑγιεινῆς. De ſalubri victus ratione. [Exſt. in edit. LIND. to. I. p. 626. ed. FROB. gr. p. 25. adjectusque eſt *περὶ φύσιος ἀνθρώπου:* in ed. MERCUR. ſect. III. p. 366. edit. FOËS. ſect. IV. p. 3. ed. CHART. to. VI. p. 447. ed. MACK. to. II. p. 1. Verſ. CORNAR. p. 37. HALLER. art. m. pr. to. IV. p. 81. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 291. K.] Liber hic, quem Erotianus non memorat, et qui, Galeno notante, in antiquiſſimis codicibus medius inter librum *περὶ φύσιος ἀνθρώπου* et *περὶ διαίτης* fuit, a GALENO in prooem. comm. ad hunc libr. p. 220. tom. VI. POLYBO penitus tribuitur, ita, ut vix unquam de Hippocrate ejus auctore, ſed fere ſemper de POLYBO verba faciat, librumque ipſum ſub POLYBI nomine citet. vid. GALEN. comm. II. in Hipp. de natura humana prooem. p. 128. to. III. et comm. I. in Hippocr. de diaet. acut. text. 17. p. 15. tom. XI. cet. POLYBO reliqui quoque fere omnes hunc librum tribuunt, qui et libr. III. de diaeta confecit, cum quo in dicendi genere argumentoque ſimilitudinem habet plurimam.

CODEX *graecus* eſt in bibl. reg. Pariſ. no. 2144.

EDITIONES. Editus eſt, et utplurimum quidem ſub Polybi nomine, lat. ANDR. BRENTIO interprete, in collect. Symphoriani Champerii, quae ſine loco et anno in 8. prodiit et Lugd. 1506. 8. GUIL. COPO interprete Pariſ. 1528. fol. et 1529. 8. 1533. 8. HERM. CRUSERIO interpr. 1534. 12. [Pariſ. 1539. 12. Muſ. Brit.] GUINTERIO interprete cum Scribonio et

Benivenio. Baſil. 1529. fol. Baſil. cura ALBANI TORINI. 1544. 4.* Baſil. 1559. 8. Antwerp. cura Jo. PLACOTOMI. 1561. 12. Pariſ. 1577. 12. Cum Jo. CURIONIS ſchola Salernitana ſaepiſſime prodiit latine. Has editiones vide in regimine ſanitatis Salerni ex edit. ACKERMANNI. p. 118. ſq.

COMMENTARII. GALENI codex eſt graecus in bibl. reg. Pariſ. nr. 2276. In biblioth. Vindob. Lambec. VI. pag. 86. conf. de Neſſel. cat. Ms. graec. biblioth. Vindob. part. III. nr. 34. p. 45. Lat. in biblioth. Laurent. Medic. plut. 59. Montfauc. I. p. 356.

Editus eſt GALENI commentarius cum ipſo textu vertente Jo. VASSAEO et Jo. GUINTHERIO. Baſil. 1533. f. nec non HERM. CRUSERIO interpr. cum comm. Galeni in Hippocr. de natura humana. Pariſ. 1534. 12. — POLYBI de ſalubri victus ratione, cum comm. HIERON. THRIVERII BRACHELII. Lugd. 1548. 8.* POLYBI — ex interpr. et cum comm. GILB. PHILARETI. Antwerp. 1543. 8. — POLYBI lib. utiliſſimi di conſervare la ſanità overo modo di vivere ſani e delle malattie del corpo umano lib. III. vertente Petro Lauro. Venet. 1545. 4. Trew.

37.

Περὶ τόπων τῶν κατ᾽ ἄνθρωπον. De locis in homine. [Exſt. in ed. LIND. to. I. p. 363. ed. FROBEN. gr. p. 63. CHART. to. VII. p. 357. Sed utriusque hujus editionis finis: *τὰ γυναικεῖα νοσεύματα καλούμενα αἱ ὑστέραι* conſtituit initium libri II. de morb. mul. in ed. LIND. In edit. MERCUR. ſect. II. p. 1. ed. FOËS. ſect. IV. p. 78. ed. MACK. to. II. p. 136. Verſ. CORNAR. p. 88. HALL. art. m. pr. to. I. p. 51. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 79. K.] Erotiano inter Hippocrateos libros dictus pag. 22. et a CAELIO AURELIANO V. chron. cap. 1. RUFO EPHESIO de corp. hum. part. appellat. lib. I. p. 111. coll. Henr. Stephani. Athenaeo in deipnoſ. — noſtra vero

aetate a DAN. CLERICO hiſt. de med. part. I. lib. III. 3. p. 120. HALLERO, art. medic. princip. tom. I. p. 51. et TRILLERO in opuſc. vol. II. p. 218. pro vere Hippocrateo habitus, a Galeno non, niſi fugiente quaſi calamo, (in gloſſar. Hippocr. ſ. v. θηρίον, κρημνοὶ) memoratur. Minus quoque probatur ab HIER. MERCURIALI p. 22. LUD. LEMOSIO cap. II. fol. 36. et DURETO. THOMAS REINESIUS eum poſt Ariſtotelis tempora demum eſſe ſcriptum exiſtimat in Var. lect. p. 75. Similem eſſe in dicendi genere et ratiocinii ſubtilitate libro de glandulis LEMOSIUS jam notavit.

CODICES exſtant in bibl. reg. Pariſ. nr. 2142. 2253. et 2254.

Prodiit graece, cura ALBANI TORINI. Baſil. 1536. 8.

Latine, vertente ANDR. BRENTIO. Pariſ. 1524. 12.* Ex edit. RABELAESII. Lugd. 1543. 8.* — Cum comm. H. CRUSERIO interprete. Pariſ. 1531. 4.* Cum explic. HIER. MASSARIAE. Arg. 1564. 8.* — Exſtant in hunc libr. commentarii Adr. Alemanni. Leonhardi Bauſchii. Madrit. 1594. fol. LIND.

Hippocratis liber de locis in homine commentariis illuſtratus a FRANC. PERLA Calvienſi. Rom. 1638. 8.*

38.

Περὶ ὀστέων φύσιος. De oſſium natura. [Exſt. in edit. LINDEN. to. I. p. 294. ed. FROBEN. gr. p. 58. In hac edit. initium libri finem ejusd. conſtituit apud Linden., et a verbis: *Τὸ δὲ σπέρμα οἷον κήριον* — novum librum *περὶ φλεβῶν* Lindenius conflandum cenſuit. Foëſius vero orditur a verbis: *ὀστέα χειρὸς εἰκοσιεπτὰ,* ejusque *Μοχλικὸς,* cujus initium a verbis: *Ὀστέων φύσις* ſit, et cum verbis *ἐκ μέσων ἐκπέφυκε καὶ πειραίνεται* definit, eſt apud Lindenium lib. *περὶ ὀστέων φύσιος.* Ed. MERCUR. ſect. II. p. 40. ed. FOËS. ſect. III. p. 56. ed. CHART. to. IV. p. 1. quae ſimili modo cum Froben. in-

cipit, et tandem poſt verba: τὰ ὀστέα τῷ σώματι στάσιν denuo pergit, a qua tamen part. libri περὶ φλεβῶν abrumpitur. ed. Mack. to. I. p. 296. Si cujus interſit, penitius haec intelligere, ipſum Charterium adeat. — Verſ. Cornar. p. 81. qui etiam videtur Foëſium ſecutus eſſe. Hinc dici vix poteſt, quanta difficultatum multitudine hic liber laboret. Haller. art. m. princ. to. II. p. 19. ubi videatur praefatio Halleri. Pierer. in bibl. iatr. to. I. p. 130. K.] Cum mochlico conjunctus hic liber in permultis membranis, a Jano Cornario ſub mochlici quoque titulo editus eſt, ſed hunc libr. per mochlicum Galenus non ſignificavit, optime quoque probante Foëſio, in not. ad mochlicum, Galeno tamen et Erotiano notus fuit, qui permultas voces in eo explicuerunt. Erotianus tamen librum ipſum non commemorat, Galenus vero titulo τῶν 'προσκειμένων τῷ μοχλικῷ, in gloſſar. ſ. v. κοτυλίδα. Quae de venis in eodem libro leguntur, Galenus citavit ſub voce παραστάτας in eod. gloſſario. Ex iisque de venis peculiarem librum fecit, duce potiſſimum Hieronymo Mercuriali, Lindenius. vid. Gruner. cenſ. p. 107. et 109. qui editionum diverſitates diligenter notavit. — Poſt Ariſtotelem et Herophilum demum ſcriptum eſſe, cum inventa anatomica contineat, Ariſtotelis temporibus ignota, Hallerus autumat in bibl. anat. tom. I. p. 21.

CODICES Mss. exſtant in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. In Vaticana nr. 216. In Medicea Bandini III. p. 44.

39.

Περὶ φλεβῶν. De venis. [Exſt. in edit. Lind. to. I. p. 297. In ed. Froben. gr. continetur in praegreſſa ſcriptione, ſimiliterque factum eſt in ed. Foës. Chart. et Mack. et in verſ. Cornar. Ed. Mercur. ſect. II. p. 40. hunc librum habet. K.] Citatur a Galeno in lexic. Hippocrat., uti jam dixi, neque ſingularis liber eſt, ſed, quod et Foësius optime ſcivit, pars libri

περὶ ὀστέων φύσιος, ex qua singularem librum fecerunt, ossium descriptioni, quae in mochlico legitur, titulum de ossium natura, descriptioni vero venarum, quae in libro de venis legitur, singularem de venis titulum dantes.

40.

Περὶ σαρκῶν. De carnibus. [Exst. in edit. LINDEN. to. I. p. 112. ed. FROBEN. gr. p. 39. ed. MERCUR. sect. III. p. 1. ed. FOËS. sect. III. p. 29. ed. CHART. to. V. p. 302. ed. MACK. to. I. p. 240. Vers. CORNAR. p. 55. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 3. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 110. K.] *Περὶ ἀρχῶν ἢ σαρκῶν* in multis libris scriptis editisque inscriptus, ab Erotiano non memoratus, a Galeno modo pro vero, modo pro supposito habetur in comment. III. in II. Epid. text. 29. p. 175. et text. 33. p. 178. tom. IX. Democrito CONRINGIUS introd. in med. cap. 3. §. 9. tribuit, sed etsi Heracliti doctrinam de calido immortali exponat, simul dogmata continet, quae Erasistrati demum temporibus invaluerunt.

CODICES *graeci* exstant in biblioth. reg. Paris. nr. 2146. 2254.

Prodiit in opusculorum Rhasis coll. Venet. 1497. fol. — GALENI de elementis lib. II. interprete Vict. Trincavelio, acc. Hippocr. liber de elementis cum comment. Jac. Sylvii. Lugd. 1550. 12.* Solus SYLVII commentarius prodiit Venet. 1543. 8.* Paris. 1561. 8. — Cum comm. Jo. HEURNII. Lugd. Batav. 1603. 4. Et in operibus omn.

41.

Περὶ καρδίης. De corde. [Exst. in ed. LINDEN. to. I. p. 289. ed. FROBEN. gr. p. 54. ed. MERCUR. sect. IV. p. 48. ed. FOËS. sect. III. p. 50. ed. CHART. to. IV. p. 269. ed. MACK. to. I. p. 283. Vers. CORNAR. p. 75. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 35. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 141. K.] Pars Foësio sect. III. p. 119. videtur

libri περὶ σαρκῶν, cum eaque plurimum anatomicae ſcientiae inter omnes libros Hippocratis continet. Erotianus atque Galenus eum non memoraverunt, nec alii Hippocrati eum tribuunt. Tribui Ariſtotelico philoſopho cuidam, CONRINGIUS monet cap. 13. de calido innato. Eraſiſtrati placita continet, adeoque ante hujus viri tempora non ſcriptus eſt. Legitimas hujus libri origines defendit GEORG. SEGER in diſſ. de libri Hippocr. περὶ καρδίης ortu legitimo. Baſil. 1661. 4. et in Baldingeri ſelectis doctorum virorum opuſc. quibus Hippocrates explicatur. Gott. 1782. 8. p. 316. — *Codex* exſtat in bibl. reg. Pariſ. nr. 2254. — *Arabice*, Ketab alcalb el Bocrat. Herbelot. p. 490. — Cum comm. JAC. HORSTII. Francof. ad Viadr. 1563. 4. — Commentatus eſt in eundem JO. NARDIUS in noct. genial. X.

42.

Περὶ αἰῶνος. De aetate. [Exſt. in ed. LINDEN. to. I. p. 321. ed. FROBEN. gr. p. 43. ubi finem libri περὶ σαρκῶν conſtituit, id quod in ed. FOËS. ſect. III. p. 34. quoque locum habet. HALLER. art. med. pr. to. IV. p. 208. ubi quoque p. 210. fragmentum ſimilis argumenti occurrit. K.] Hunc libellum cum libro de carnibus jam conjunctum videmus in edit. Frobenii et in edit. Foëſii, qui in not. ad hunc libr. p. 109. ſect. III. in omnibus exemplaribus hanc particulam huic de carnibus libro adſcribi adſerit. Repetuntur in eo multa ex libro de natura pueri et aliis libris, qui frequenter citantur.

Locus ejusdem argumenti, a Philone, libro de mundi opificio, ex Hippocrate laudatus, quem Lindenius libello de aetate ſubjecit, et Charterius ad calcem tom. V. exhibuit, fortaſſe petitus eſt ex libris Hippocratis περὶ ἑβδομάδων, quos laudat CHALCIDIUS part. III. et FAVONIUS EULOGIUS ad ſomn. Scipionis p. 441. edit. Graevii.

Exſtant in hunc libr. gr. et lat. editum a Jo. LALAMANTIO, ejus comm. quiſcum comm. in libr. de ſeptimeſtri et octimeſtri partu prodierunt Lugd. 1571. 8. 1588. 8. — Exſtant quoque Hippocr. de hominis aetate et extremo fine libri Jo. LALAMANTIO interpr. Genev. 1571. 8. vid. biblioth. Thomaſ. tom. II. p. 98.

43.

Περὶ γονῆς. De genitura. [Exſt. in edit. Linden. to. I. p. 124. ed. FROBEN. gr. p. 28. ed. MERCUR. ſect. III. p. 10. ed. FOËS. ſect. III. p. 11. ed. CHART. to. III. p. 180. ed. MACK. to. I. p. 210. Verſ. CORNAR. p. 39. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 50. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 161. K.] Ab Erotiano non memoratur, niſi eum ſub libro *περὶ φύσιος παιδίου*, cum quo ſimilitudinem plurimam habere Foëſius notavit, in not. ad hunc libr. p. 100. ſect. III., comprehenderit. A quibusdam (ut liber de natura pueri) ad Polybum refertur, notante eodem, l. c. Ad Hippocratem ſane non referendus, ob ratiocinii ſubtilitatem et contemplationis copiam. [Laudat hunc librum tanquam Hippocratis Stobaeus eclog. phyſ. to. I. p. 913. ed. Heeren. K.]

CODICES Mss. exſtant in bibl. Coisliniana nr. 335. Montfaucon. in biblioth. Coisliniana part. II. pag. 448. in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2254. In Patavina Canonicorum Lateranenſium bibliotheca. In bibl. Card. Radulphi in reg. Pariſ. nr. 14. Montfauc. II. p. 767. In Medicea Bandini III. p. 42. [Inter codd. gr. Mss. Nanianos p. 442.]

EDITIONES. JOD. WILLICHII obſerv. in libell. Lactantii Firmiani qui de opificio dei inſcribitur. it. Hippocratis libellus de genitura interpr. JOD. WILLICHIO. Argent. 1542. 8 * Francof. ad Viadr. 1542. 8. — Sub POLYBI nomine, vertente ALBANO TORINO. Baſil. 1544. 4. Gr. et lat. cum libro de natura pueri ex verſ. et cum notis Jo. GORRAEI. Pariſ. 1545. 4.* et

1622. fol. — DIDACI DE SYLVA (forte Sylvii) commentarius citatur. Basil. 1556. 4. — JO. SCHEGKIUS in hunc libr. Argent. 1580. 8.

Gallice, per Guillaume Chretien. Paris. 1556. 8. 1559. 8. MAITTAIR. — ITALICE sub Polybi nomine. Venet. 1545. 4.*

44.

Περὶ φύσιος παιδίου. De natura pueri. [Exst. in edit. LIND. to. I. p. 133. edit. FROB. gr. p. 30. ed. MERCURIAL. sect. III. p. 17. ed. FOËS. sect. III. p. 3. ed. CHART. to. V. p. 310. ed. MACK. to. I. p. 217. Vers. CORNAR. p. 43. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 60. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 169. K.] Libri hujus ab Erotiano p. 22. inter Hippocrateos memorati, inscriptiones varias dedit Galenus, *περὶ παίδων φύσεως*, in exeges. voc. Hippocr. *περὶ φύσιος παιδίου τοῦ ἐν τόκῳ* in libro *περὶ γυναικείων* bis vocatur, et semel *γένεσις τοῦ παιδίου ἡ ἐν τόκῳ.* Galeni temporibus dubitatum est, num hic liber Hippocratis, vel Polybi sit, quod probat Galenus in cap. 1. de foetuum formatione p. 286. tom. V. qui tamen etiam crebro eum ceu Hippocrateum citat. Memoraverunt quoque eundem hunc librum PALLADIUS c. in libr. de fract. FOËS. sect. VI. p. 147. CENSORINUS et MACROBIUS in somn. Scipion I, 6. Pars esse videtur libri, Foësio p. 101. sect. III. jam monente, de genitura, quod libri hujus extremum probare videtur et exemplaria scripta, in quibus hic liber cum libro de *genitura* continuatur. Spurium quoque esse putavit Jo. PINCIERIUS p. 234. otii Marburgensis. Partus quoque tempora, notante MEIBOMIO in comm. in jusjurand. Hippocrat. p. 144. in hoc libro secundum solares menses computari videntur, cum in libro de septimestri secundum lunares enarrari videantur. Rejiciunt quoque H. MERCURIALIS, CLERICUS, GRUNERUS p. 91. HALLERUS biblioth. anatom. tom. I. p. 23. hunc librum, qui cum Herophileis temporibus prodiisse putat.

CODICES Mss. exſt. in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2147. 2254. 2545. Scholia in hunc librum ab ore Joannis excepta exſtant at. in biblioth. Laurent. Medic. plut. 79. Montfauc. I. p. 356. vid. Bandini III. p. 42.

Abulabbas Achmet ben Mohammed al Sarakſi circa ann. hegirae 380. *arabice* hunc libr. vertit, titulo Ketab alagennat. vid. HERBELOT. biblioth. oriental. p. 478.

EDITIONES. Prodiit graece cura ALBANI TORINI Baſil. 1538. 8. — Cum Jo. GORRAEI interpret. ejusque ſchol. cum libr. de genitura. Pariſ. 1545. 4.* 1564. 4. 1622. fol. BODLEI — A JOD. WILLICH converſus, cum not. Baſil. 1542. 8. — *Latine* in Articella. — *Gallice* vertit GUILLAUME CHRETIEN, titulo: hiſtoire de la nature de l'enfant à Rheims. 1553. 8. DU VERDIER. 1554. 8. RAST. — DINI DE GARBO recollectiones in Hippocratem de natura foetus. Venet. 1502. fol. 1518. fol.

45.

Περὶ ἑπταμήνου. De partu ſeptimeſtri. [Exſt. in edit. LIND. to. I. p. 167. ed. FROB. gr. p. 44. ed. MERCURIAL. ſect. II. p. 32. ed. FOËSII ſect. III. p. 36. ed. CHART. to. V. p. 342. ed. MACK. to. I. p. 252. Verſ. CORNAR. p. 61. HALLER. art. m. pr. to. II. p. 90. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 192. K.] Liber hic poſt ea tempora, quibus jus Romanum coli coepit, pro genuino habitus, ab Erotiano non memoratur. Galenus ſe commentarium in eum ſcripturum quidem promiſit, comm. VII. ad VI. epid. Hippocr. text. 27. ſed a promiſſo non ſtetit, niſi ipſum GALENI librum *περὶ ἑπταμήνου*, qui in Operum editione Charterii tom. V. legitur, talem commentarium dixeris. Galenus libri hujus genuinas origines in dubium vocare non videtur; vid. libr. ejus de ſeptimeſtri partu tom. V. Oper. p. 348. ſq. ubi eum ſaepiſſime citat, primamque partem in eo dictorum

optime illuſtrat. Hier. Mercurialis ad alteram claſſem hunc librum refert, cenſ. pag. 22. Foësius vero pro ſumme genuino habet et vere Hippocrateó ſect. III. p. 110. Antiquiſſimum eſſe hunc librum cum ſequenti de octimeſtri partu, non negandum eſt. Eique libro, in quo quaedam illuſtravit Samuel Battierius, in ſpecim. philolog. continente varias emendationes et obſervationes in Diogenem Laertium, Euripidem, Hippocratem, Philoſtratum, Baſil. 1696. 4. jungendus eſt.

46.

Περὶ ὀκταμήνου. De octimeſtri partu. [Exſt. in ed. Linden. to. I. p. 175. ed. Frob. gr. p. 46. ed. Mercurial. ſect. II. p. 32. ed Foës. ſect. III. p. 39. ed. Chart. to. V. p. 351. ed. Mack. to. I. p. 260. Verſ. Cornar. p. 64. Haller. art. m. pr. to. II. p. 99. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 199. K.] Libellus prioris de ſeptimeſtri continuatio eſt. Spurius quoque exſtat de ſeptimeſtri partu libellus, quem Lindenius edidit, ex antiquiore et Galeni laciniis conflatus.

CODICES. Uterque liber in *Codd.* Mss. utplurimum jungitur. Sic exſtat in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2146. 2546. 2254. In Medicea Bandini III. p. 45.

EDITIONES. Jo. Cajus ſeorſim edidit *περὶ ἑπταμήνων* 1562. 8. 1569. 8. — Prodierunt cum commentariis Hier. Cardani. Baſil. 1568. fol. et in Oper. tom. IX. p. 1. — Cum comment. Jo. Lallamant adjuncto libro de aetate, gr. lat. Genev. 1571. 8.* 1588. 8.

Textus primum graecus legitur; deinde ſequitur verſio Lallamantii, Fabii Calvi, Jani Cornarii. Tandem ſcholia leguntur Lallamantii doctiſſima, in quibus textus pluribus in locis ad fidem codicis graeci corrigitur.

47.

Ὅρκος. Jusjurandum. [Exſt. in ed. Lind. to. I. p. 42. ed. Froben. gr. p. 1. ed. Mercurial. ſect. IV

p. 1. ed. Foës. sect. I. p. 1. ed. Chart. to. II. p. 1. ed. Mack. to. I. p. 1. Verf. Cornar. p. 3. Haller. art. m. pr. to. IV. p. 197. Pierer. bibl. iatr. to. I. p. 5. K.] De hoc libello doctorum virorum sententiae diversissimae sunt. Memoraverunt eum et Hippocrati Coo adscripserunt Scribonius Largus, in epist. ad Cajum Julium Callistum, p. 2. 3. edit. Jo. Rhod. Erotianus, p. 22. auctor vitae Hippocratis secundum Soranum §. 2. p. 953. tom. II. Lind. S. Hieronymus ad Nepotian. de vita clericor. ep. II. et epist. ad Heliodorum III. Gregorius Nazianzenus in orat. funebr. in Caesarium fratrem XII. p. 166. edit. Colon. 1690. Theodorus Priscianus lib. IV. gynaec. cap. 6. Suidas in lexic. sub voce Ἱπποκράτης, tom. II. p. 145. et Avenzoar. II. libr. theisir. tr. I. cap. 5. Aristophanem adeo in Thesmophoriazusis ad hunc librum respexisse quidam adserunt, inprimis Trillerus in libello de Hippocrate atheismi falso accusato. p. 106. conf. Boerner. noct. Guelph. p. 141. Auctor quoque commentarii in librum aphorismorum, qui Oribasio adscribitur, hunc librum ad Hippocrateos retulit, exstatque adeo in eum commentarius, Galeno adscriptus, quem Johannitius sive Honain arabice vertisse dicitur.

Ex recentioribus genuinas origines defendunt Foësius sect. I. p. 31. Opsopoeus in praef. ad Hippocr. opusc. Jo. Henr. Meibomius in comm. in hunc libr. p. 13. Jo. Sponius in praef. ad aph. nov. Conringius in Antiq. academ. p. 263. et 107. Heidenus in apolog. p. 55. Trillerus in opusc. vol. II. p. 165. Frid. Boerner. in noct. Guelph. p. 135. sq. ut permultos alios omittam. Opiniones doctorum virorum de hujus libri originibus tradidit Turnebus libr. XIX. advers. cap. 21. [Adde Stollium in histor. medic. p. 810.]

Sed quoque non pauca testimonia prostant, contrarium probantia. Galenus hujus libri non meminit, quod sine dubio fecisset, si ad Hippocratem eum retulisset. Putat quidem Jo. Henr. Meibomius, Galenum

jusjurandum Hippocratis coram oculis habuisse libr. X. de simpl. medic. facult. summum scelus esse putantem, medicamenta ἀγώγιμα, παθοποιὰ et θανάσιμα exhibere, seu docere; sed haec nimis conjecturalia sunt. Pro spurio quoque habent JACOBUS SEGARRA comm. in libr. II. de natur. facult. cap. 3. JO. BAPT. SILVATICUS, controvers. med. 82. GARCIAS CARRERUS comm in Gal. de loc. affect. disp. 76. HIER. MERCURIALIS in Praelect. Patavin. et Cens. p. 37. GUNDLINGIUS in otior. part. II. cap. 3. et JO. HENR. SCHULZIUS in histor. med. part. I. sect. III. 4. §. 85. p. 287. HALLERUS quoque biblioth. med. pract. tom. I. p. 65. non pro plane genuino habet, quoniam auctor calculi sectionem iis jubet relinquere, qui peculiariter ei administrationi se dederint; sed hoc argumentum vix multum valet, quoniam Hippocrates hoc medicis, qui scholam suam reliquerant, adeoque parum exercitatis tantum praeceperat, ut adeo, num genuinus sit hic liber, numve spurius, sub judice lis sit.

CODICES multi exstant. In biblioth. reg. Paris. nr. 2047. 2140. 2142. 2143. 2244. 2146. 2148. 2254. 2545. In bibl. Vindobonensi de Nessel part. IV. nr. 219. p. 118. In biblioth. D. Marci. In Medicea plut. 74. nr. XIII. c. aphorism. Montfauc. I. p. 385. Bandini III. p. 42. 102.

Latine, interpr. NIC. PEROTTO in bibl. Laurent. Medic. plut. 73. nr. 38. Montfauc. I. p. 354.

Arabice, Ketab alaiman cum commentario Galeni, quem Johannitius s. Honain e graeco transtulisse dicitur. Vid. Herbelot. p. 480. 488. Ejus fragmentum dedit Jo. Elichmannus, in respons. de vitae termino, ad orientalium doctorum mentem.

EDITIONES. *Graece* prodiit cum Aesopi fabulis et aliis gr. Basil. 1518. 4.* et Basil. 1533. 8. Cura ALBANI TORINI cum prognost. et libr. de natura humana Basil. 1536. 8.* iterum cum libro de natura hominis graece, Paris. apud Wechel. 1548. 4.* Gr. et lat. c.

Galeni de temperam. et de inaequali temperie, interpr. TH. LINACRO. Bafil. 1538. 8. RIV. cum libr. de arte, le antiqua medicina, de medico, interprete JO. GOR-RAEO, adjectis unicuique libello brevibus fcholiis. Pa-rif. apud Ch. Wechelum 1544. 4. — Cum aliis, quos vid. fub prognoft. apud Morellum. Parif. 1557. 12. 1622. *bibl.* BODL. — Cura JO. OPSOPOEI cum aliis. Francof. 1587. 12.* — Gr. et lat. interpr. NIC. PE-ROTTO, cum Aefopi fabul. Venet. 1709. 8. p. 259. Cat. bibl. Bunav. tom. I. p. 92.

Latine ex ANDR. BRENTII verf. in collect. Symph. Champerii in 8. f. loc. et ann.* et Lugd. 1506. 8. — Ex antiqua verfione cum aliis. Venet. 1507. 8. — NIC. PEROTTO interprete. Parif. 1514. 4. Bafil. 1538. MAITTAIR. — Cum ALEXANDRI BENEDICTI anatomice. Argent. 1528. 8.* Ex recenfione RABELAESII. Lugd. 1543. 8. — Ex JANI CORNARII verf. in ejusd. libr. Hippocrat. ad artem medicam praeparatoriis. Bafil. 1543. 4.* — Curante PETR. BLONDELLO Calexio cum ecphrafi. Parif. 1575. 4. MAITTAIR. et in thef. antiq. et hiftoriar. Italiae Burm. tom. IX. 4. — Rudolphopo-li prodiit jusjurandum lat. c. aph. 1672. 64.* — In PH. IAC. SCHENFELDER fynopf. fuper pharmacop. Auguft. Ingolft. 1677. 8.*

Gallice a JO. CANAPAEO, cum diverfis opufc. chi-rurgicis. Lugd. 1552. 8. Verfibus gallicis redditus a MICH. LE LONG. Parif. 1637. 8. Dacierii verfionem infra dicam.

Anglice. The proteftation which Hippocrates caufed his fchollers to make, by Peter Low. Lond. 1597. 8.* Cum prognoft. Anglice, fub quibus vide ti-tulum. Eft paraphrafis magis, quam verfio.

Cum commentariis BLASII HOLLERII. Bafil. 1558. 8. RETRI MEMMII. Roftoch. 1577. 8. BURM. — JO. HEURNII. Lugd. Bat. 1597. 4. 1603. 4.* et in oper. Lugd. Batav. 1609. 4.* — JACOBI FABRICII. Roftoch.

1614. 4.† — FRANCISCI DE FRANCISCIS. Genev. 1618. 8.

Gr. et *lat.* cum Franc. Ranchini commentario et Is. Casauboni notis. Monsp. 1618. 8. [*Graece* et *gallice:* Traités d'Hippocrate, du serment, de la loi de médecine, des maladies, des affections, trad. en franç. et le texte en regard, revu et corr. sur les manuscr. de la bibl. du Roi; av. les varr. les comm. et une table analyt. Par M. le Chev. de MERCY. à Par. 1823. 12.* K.]

HIPPOCRATIS MAGNI ὅρκος, sive jusjurandum, recensitum et libero commentario illustratum a JO. HENR. MEIBOMIO. Lugd. Bat. 1643. 4.* Doctissimum opus et plenissimum eruditionis, plurima ad Hippocratis historiam continens.

[HIPPOCRATIS *jusjurandum*, latino carmine redditum a SCAEV. SAMMARTHANO, exstat inter ejus Poëmata et quidem inter Silvas. p. 140. 141. 142.]

JAC. FABRICII diss. juramentum Hippocratis, seu medici practicam aggredientis institutio. Rostoch. 1614. 4.* — FR. BOERNER super locum Hippocratis in jurejurando maxime vexatum meditationes. Lipf. 1751. 4.* Et in noct. Guelphic. Lipf. 1755. 8. p. 135. — HENR. MOVANTHOLII, medici Parisini, commentarius circa ann. 1606. scriptus, quem G. Patinus edendum receperat, nunquam prodiit.

48.

Νόμος. Lex. [Exst. in edit. LINDEN. to. I. p. 40. ed. FROBEN. gr. p. 21. ed. MERCUR. sect. IV. p. 3. ed. FOËS. sect. I. p. 2. ed. CHART. to. II. p. 145. ed. MACK. to. I. p. 3. Vers. CORNAR. I. p. 4. HALLER. art. m. pr. to. IV. 195. PIERER bibl. iatr. to. I. p. 9. K.] Dictus hic liber ab EROTIANO p. 22. a MERCURIALI, GRUNERO, HALLERO rejectus, praescribenda iis continet, qui medicinam facere instituunt, ne ignari atque imperiti sub

medicorum perſona irrepentes nomen artis turpiter proſtituant.

CODICES exſtant in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. In biblioth. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 42. — *Latinus* in bibl. reg. Pariſ. nr. 6865.

EDITIONES. Saepiſſime cum aphoriſmis prodiit, v. c. *latine* ex verſ. ANDR. BRENTII. in collect. Symph. Champerii in 8. ſine loc. et ann. et Lugd. 1506. 8. — In Hippocratis libellis ad artem medicam praeparatoriis, per JAN. CORNARIUM Baſil. 1543. 4.*

Gr. et lat. cum ſcholiis in MATTH. GARBICII orat. de vita Hippocratis. Tubing. 1564. 8.* Exſtat etiam gr. et lat. cum Hippocr. aphoriſm. ex recenſ. A. VORSTII. Lugd. Bat. 1628. 12.* p. 222. ſq. — Cum comm. STEPH. RODER. A FONSECA. Rom. 1586. 4.— JO. HEURNII. Lugd. Bat. 1597. 4. 1603. 4. et in Oper. Lugd. Bat. 1609. 4. — JO. STEPHANI Bellunenſis. Venet. 1653. fol. [Lex, Determinationes, Diſſectio, Epiſtola ad Theſſalum, gr. lat. a Paulo Magnolo. Venet. 1542. 8. Cat. Muſ. Brit.] (Graece c. verſ. francogall. edid. CORAY in ed. ſecunda Hipp. de aër. aqu. et loc. Par. 1816. 8. et de MERCY. vid. paulo ante XLVII. p. CLXVII. K.)

49.

Περὶ ἰητροῦ. De medico. [Exſtat in ed. LIND. to. I. p. 44. ed. FROBEN. gr. p. 12. ed. MERCUR. ſect. IV. p. 53. ed. FOËS. ſect. I. p. 20. ed. CHART. to. II. p. 348. ed. MACK. Verſ. CORNAR. p. 20. HALLER. art. m. pr. to. IV. p. 149. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 42. K.] De chirurgi praeſertim officiis tractat adeoque ad inſtitutionem junioris chirurgi pertinet hic libellus, quem EROTIANUS non memoravit. Alio, quam Hippocratis, tempore, HALLERO optime monente, biblioth. chirurg. tom. I. p. 12. ſcriptus eſt, ſcilicet quo rara in Graecia bella erant.

EDITIONES. Exſtat gr. et lat. interprete GORRAEO. Pariſ. 1544. vid. ſub jurejurando. Editus eſt lat. interpr. JAN. CORNAR. in Hippocr. libell. ad art. medic. praeparator. Baſil. 1543. 4.* Exſtat cum comm. HEURNII, in editt. quos ſub νόμῳ citavi. Cum comm. FRANCISCI FABRI.

Eſt inter libellos chirurgicos Hippocr. a STEPHANO MANIALDO editos. Pariſ. 1619. 8.*

Graece c. verſ. gallica: Traités d'Hippocrate, des préceptes, de la décence, du médecin. Trad. en Français et le texte en regard, revu et corrigé ſur les manuſcrits de la bibl. du Roi, av. l'analyſe de ces traités p. Ms. le Cheval. DE MERCY. Par. 1824. 12.*

50.

Περὶ εὐσχημοσύνης. De decenti habitu. [Exſt. in ed. LIND. to. I. p. 52. ed. FROBEN. gr. p. 14. ed. MERCUR. ſect. IV. p. 40. ed. FOËS. ſect. I. p. 24. ed. CHART. to. II. p. 352. ed. MACK. to. I. p. 42. Verſ. CORNAR. p. 23. HALLER. art. m. pr. to. IV. p. 178. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 19. K.] A nullo veterum memoratus et ab Hippocratis mente valde alienus. FOËSIUS ſect. I. p. 40. pro genuino habet. Reliqui omnes rejiciunt. [BERNARD. in Epiſt. ad REISKIUM, (vid. ejus vitam, ab illius conjuge editam p. 263. ſq.) multis argumentis probatum it, hujus libri auctorem eſſe philoſophum Stoicum, aut medicum, Stoicorum dogmatibus probe imbutum. coll. ejusdem Bern. epiſtola, ibid. p. 267. HARL.]

CODICES ſunt in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2146. 2254. 2545. In biblioth. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 42.

EDITIONES. Eſt in libell. Hippocr. praeparatoriis JANI CORNARII. Baſil. 1543. 4.

Exſtat cum comm. JO. HEURNII in edit. cit.

Tractatus de philoſophia medici, ſive Ἱπποκράτους Κώου περὶ εὐσχημοσύνης, Hippocratis Coi liber de ho-

neſtate, quem recenſuit, interpretatione latina notisque perpetuis et commentario illuſtravit, itemque prolegomena de ſtatu antiquae philoſophiae et medicinae Graecanicae praemiſit et ex communicatione HENRICI CHR. CRÜGERI adhuc inedita ſcholia graeca et gnomas MS. biblioth. reg. Pariſ. hujusque et edit. Aldin. Venet. 1526. varietatem lectionis atque ipſius laudati viri animadverſiones in eundem librum adjunxit GEORG. MATTHIAE. Gott. 1740. 4.* Laboris plurimi quidem opus; at taedium ob prolixitatem movens legenti.

Edidit noviſſime Eques de MERCY. vid. paulo anteced. num.

COMMENTARII. Idem GEORG. MATTHIAE ann. 1739. edidit epiſt. ad G. Ph. Gesnerum de habitu medicinae ad religionem ſec. Hippocr. περὶ εὐσχημοσύνης, Gott. in 4. Excurſiones in hunc libr. dedit ANDR. MONGAGLIA in libr. de aquae uſu in febribus. Florent. 1700. 4.

51.

Παραγγελίαι. Praeceptiones. [Exſt. in ed. LIND. to. I. p. 60. ed. FROBEN. gr. p. 17. ed. MERCUR. ſect. IV. p. 2. ed. FOËS. ſect. I. p. 27. ed. CHART. to. II. p. 165. ed. MACK. to. I. p. 49. Verſ. CORNAR. p. 27. HALLER. art. m. princ. to. IV. p. 186. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 56. K.] Veteres eas non memorant. Empiricae ſectae medicum auctorem habuerunt, adeoque recentiorem Hippocrate. FOËSIUS ſect. I. p. 43. et SCHELLHAMMERUS in libr. de natura pro genuinis habent; dubitat vero ipſe adeo TRILLERUS vol. II. opuſc. p. 149.

CODICES exſtant graeci in bibl. reg. Pariſ. nr. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545.

EDITIONES. *Latine* edidit JANUS CORNAR. in libr. praeparatoriis, quos nominavi. Gr. et lat. Jo. HEURNIUS in libris, quos modo dixi.

Cum franco-gall. verſione edid. Equ. de MERCY. Pariſ. 1824. Vid. no. 49.

52.

Περὶ ἀρχαίης ἰητρικῆς. De prifca medicina. [Exft. in ed. LIND. to. I. p. 14. ed. FROBEN. gr. p. 4. ed. MERCUR. fect. IV. p. 18. ed. FOËS. fect. I. p. 9. ed. CHART. to. II. p. 153. ed. MACK. to. I. p. 16. Verf. CORNAR. p. 10. HALL. art. m. pr. to. IV. p. 129. PIERER. bibl. iatr. to. IV. p. 22. K.] Liber ab EROTIANO in gloff. f. v. *ἀραιὰ*, *ἀτρεκέως*, *φῦσαν*, memoratus, a GALENO filentio praetermiffus, et ab omnibus, Jo. HENR. SCHULZIO forfan excepto, (comp. hift. med. p. 123.) pro fpurio habitus, qui hoc tempore fcriptus eft, quo jam multi de medicina fcripferant. Poft Ariftotelem fcriptum effe HALLERUS biblioth. med. pract. tom. I. p. 66. probat. CONRINGIUS empirico tribuit. conf. GRUNERI cenf. p. 79.

CODICES graeci funt in bibl. reg. Parif. nr. 2140. 2141. 2143. 2144. 2545. In bibl. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 42.

EDITIONES. *Gr.* et *lat.* prodiit cum jurejurando, quod vide, Parif. interpr. Jo. GORRAEO. 1544. 4.* 1622. 4. 1642. 4. — *Latine*, per JAN. CORNAR. in libr. praeparator. Bafil. 1543. 4.* — Gr. et lat. cum comm. Jo. HEURNII, in editt. fupra fub *νόμῳ* citatis. — *Gallice*, per MASSARD. in libr. de panaceis. Amft. 1676. 12. [Editionis graeco-gallicae, a de Mercy paratae, titulum vid. fupra XXXIV. p. CXLVIII. K.]

COMMENTARII. LUC. ANT. PORTII in hunc libr. paraphrafis. Rom. 1681. 12. Rom. 1691. 12.* Ultraj. 1703. 8. Et in operib. Neap. 1736. 4. tom. I. p. 343.

JO. ANTONII SICCI de optimo medico cap. 1. libri de medicina antiqua. Venet. 1551. 4.

FLORENT. SCHUYL pro veteri medicina l. Leid. 1670. 12.* — WILHELMI TEN RHYNE meditationes in textum 24. lib. de veteri medicina. Lugd. Bat. 1672. 12.* Ad fectam Sylvianam tuendam.

Epitomen hujus libri dedit ANGELUS BLONDUS. Rom 1681. 12.

Pertinent huc EUSEB. SCHENK diff. de iis, quae Hippocr. tradit in prooem. de veteri medicina. Jen. 1619. 4. JO. HENR. SCHULZE de medico vehementer laudari digno, ad Hippocr. de veteri medic. Hal. 1735. 4.

53.

Περὶ τέχνης. De arte. [Exft. in ed. LIND. to. I. p. 1. ed. FROBEN. gr. p. 1. ed. MERCUR. fect. IV. p. 10. ed. FOËS. fect. I. p. 2. ed. CHART. to. II. p. 146. ed. MACK. to. I. p. 5. Verf. CORNAR. p. 5. HALLER. art. m. pr. to. IV. p. 155. PIERER. bibl. iatr. to. I. p. 11. K.] Meminit hujus libri EROTIANUS. p. 22. Suidas Hippocrati, Gnofidici filio, tribuit. Omnes fere reliqui eum rejiciunt.

CODICES *graeci* funt in bibl. reg. Parif. nr. 2140. 2141. 2142. 2144. 2148. 2253. 2254. 2545. In biblioth. D. Marci. In Medicea Bandini III. p. 42. —

EDITIONES. Prodiit gr. et lat. cum jurejurando, quod vide, et aliis interprete JO. GORRAEO. Parif. 1542. 4.* 1622. 4. *Latine* vertente ANDR. BRENTIO Lugd. 1506. — Cum aliis in Hippocr. opufc. ad artem praeparator. ed. JAN. CORNAR. Bafil. 1543. 4.* — Cum comm. JO. HEURNII gr. et lat. Lugd. Bat. 1597. 4. Cum comm. JAC. FONTANI. Avenione 1601. 8. (Noviffime prodiit in collectione Hippocr. opufcul. a de Mercy facta, cujus titulum vid. XXXIV. p. CXLVIII. K.)

COMMENTARII. LANGGUTH progr. de paradoxo Hippocr. in libr. de arte V. 20. Witteb. 1754. 4.*

54.

Ἐπιστολαί. Epiftolae. [Ne quid h. l. deeffet, quod ad fcriptorum Hippocratis hiftoriam literariam pertineret, e libri II. c. 10. §. XVIII. p. 638. to. I.

Bibl. graec. Fabric. huc transferam, quae ibi de hisce epiſtolis expoſita leguntur. K.]

Quarum epiſtolarum 1. Artaxerxis ad Paetum, 2. Paeti ad Artaxerxem; 3. Artaxerxis ad Hyſtanem, 4. Hyſtanis ad Hippocratem, 5—12. Hippocratis ad eundem Hyſtanem, ad Abderitas, ad Philopoemenem, ad Dionyſium, ad Damagetum, iterum ad Philopoemenem, ad Craterum et ad Damagetum, 13. Democriti ad Hippocratem, 14. Hippocratis ad Democritum ſcripta eſſe fingitur. Latinam earum verſionem Cornarius dedit, aliam Anut. Foëſius. Ceterum in Foëſ. edit. ſect. ult. in ed. Chart. in Linden. et plerisque aliis praeter enumeratas quatuordecim epiſtolas, (quas ſolus Eilhardus Lubinus graece et lat. c. nova verſ. ſua recudendas dedit ap. Commel. 1601. 8.* gallice poſtea Claud. Tardyus, qui totum Hippocratem vertit et Colberto inſcripſit Par. 1667. 4. Voll. II.) aliae ſex occurrunt: 15. Hippocratis ad Demetrium regem, 16. Hyſtanis ad Artaxerxem, 17. Artaxerxis ad Coos, 18. Coorum reſponſio, 19. Abderitarum ad Hippocratem et 20. Hippocratis ad Theſſalum filium. Has viginti epiſtolas recudendas dedit Chr. Thomaſius in hiſtoria ſapientiae et ſtultitiae to. II. p. 8. ſſ. obſervationibusque moralibus illuſtravit ſub titulo: DEMOCRITUS u. HIPPOCRATES, *philoſophi morales*. Hal. Sax. 1693. 8. [ſed quae ſunt exigui momenti multumque adfectationis habent. HEUM.] [Alius recens ſcriptor easdem epiſtolas ſeparatim edidit. Pariſ. 1730. 12. v. Journ. des Sav. 1730. Oct. p. 192. Sunt quoque Hippocratis epp. de Democrito et ad illum latinae factae in Stanleii Hiſtor. philoſ. Pa. X. c. 6. p. 21. ſq. to. III. Venet. 1731. 4. Neque Thomaſius, neque Stanleius de earum genuitate dubitarunt. HARL.] Exſtant etiam latine ap. Jo. Pt. Lotichium comment. ad Petron. lib. I. c. 19. Atque ex verſione REINUTII Florentini [f]) eaedem

---

f) Sive Caſtilionenſis potius [ex mente quidem GADDI to. II. p. 170. Sed vide Apoſt. Zeni Diſſ. Voſſ. II. p. 211.] ab

XX epiſtolae leguntur in farragine epiſtol. Laconicar. Gilb. Cagnati. Baſ. 1554. 12. Duas Democriti ad Hippocratem c. Hippocratis epiſt. ad Democritum et alias ad Damagetum graece in ſua poëſi philoſophica p. 181. ſq. recudit H. Stephanus. Epiſtolas has memorat Suidas, itemque Soranus [aut is, qui Sorani nomen mentitus eſt,] in Hippocratis vita. Ceterum ſuſpectae ſunt viris g) eruditis viſae, e quibus Joſ. Scaliger ep. CCCVI. ad Everh. Vorſtium: *De epiſtolis Hippocratis quod ex me quaeris, antiquas eſſe ſcio, ut Democriti, Solonis, Pittaci Mityleni, quae ap. Laërtium leguntur. Sed quia omnes illas, quae illis philoſophis a Laërtio attribuuntur, multis argumentis confictas a Graecis — probare poſſum, ideo, cur et de his Hippocrateis dubitem, juſtiſſima cauſſa eſt. Et certe, ſi animi nervos intendere velim, facile, non eſſe Hippocratis, vincam. Unicuique judicium ſuum relinquimus: tutius tamen eſt de eo dubitare, quod facilius eſt confutare, quam aſſerere.* Hier. Mercurialis judicium legitur in nova bibliotheca Halenſi, germanice edita XXIX. p. 816. ſq. to. III. [Has epiſtolas ſuppoſititias eſſe ſuboluit Conringio lib. I.

Alemanno Rinuccino Florent. diverſi, licet confundatur a Jul. Negri p. 9. Hiſt. ſcript. Florent. [Item a Mattairio A. T. IV. pa. 2. p. 490. et a Burio, ea propter reprehenſo ab Audiffredo in Catal. roman. editt. ſec. XV. p. 404. not.] Nomen vero varie ſcribitur: vid. Giorn. d'Ital. to. XXI. p. 392. Fabr.

g) Ita jam olim Demetrius Magnes libro de ſcriptoribus homonymis ap. Laërtium lib. I. ſect. 112. confictam arguit epiſtolam ſub Epimenidis nomine ad Solonem. Idem de epiſtola Pherecydis ad Thaletem judicat Salmas. p. 842. ſq. ad Solinum ed. Paris. De epiſtolis Thaletis Menagius ad Laërt. lib. I. ſect. 42. [Olearius ad Stanlei. p. 26.] Petavius in Paralipomen. librorum de doctrina tempor. p. 858, Huetius demonſtr. evang. p. 77. Ita Telangis epiſtola ad Philolaum memorata Laërtio VIII. 53. et 74. tanquam ſuppoſita parumque exploratae fidei rejicitur apud eundem VIII. 55.

de medic. Hermet. c. 9. p. 87. et nemo negabit, qui gustum habet. Adeo declamatorie et fcholaftice fcriptae funt! adeo adfectata in iis ineft et jejuna philofophia! Graeculus rhetor fuit illarum architectus. Copiofius id oftendi in Act. erud. Lipf. menf. Octob. 1713. p. 458. Epiftolarum Hippocr. de infania Democriti verfio gallica Parif. 1733. prodiit, fed minus docta. Recenfetur in Journ. des Sçav. to. 92. p. 192. fq. HEUM.] Longe minus pro genuinis habendae funt epiftolae duae, quae Hippocratis nomine ad Antiochum et Maecenatem leguntur latine ante libr. Marcelli Empir. de medicamentis et inter opera Hippocratis to. I. ed. Lind. p. 646. fq. Et altera quidem ad Maecen. rectius in editionibus quibusdam, ut Norimb. 1588. tribuitur Anton. Mufae. Conf. LABB. bibl. nov. mfta p. 215.

CODICES. In cod. Vindob. (155. no. 7. inter theologg. in LAMBEC. Catal. lib. IV. p. . . . .) Hippocratis epift. fuppofititia ad Ptolemaeum regem Aegypti de conftitutione et nat. hom. [Inter codd. Meermann. no. 269. epiftolae Hippocratis ad Ptolem. reg. de ftructura corp. hum., feculo XVI. in 4to exaratus, fuit. De qua epift. cf. LABBE bibl. nov. mft. p. 124. K.] — In IRIARTI cat. codd. gr. Madrit. p. 75. f. Denique ep. ad Hyftan. graece reperitur inter codd. Augult. quart. No. 18, 1. de qua re me certiorem reddidit Erudit. EBERTUS, qui hucufque meis precibus nunquam defuit, fed quamvis multis negotiis ob muneris fui rationem diftrictus votis meis promptiffime fatisfecit. K.

EDITIO. Epift. in qua referre dicitur Hippocrates, quomodo ab Abderitanis publice arceffitus ad Democritum venerit, ab infania eum curaturus, etc. addita eft Epicteto, cura Hadr. Relandi. Traj. a. Rh. 1711. 4.

COMMENTARII. Locus emendatus a cenfore in Act. erudit m. Aug. 1711. p. 374. — [THEOD. CA. SCHMIDT epiftolarum, quae Hippocrati tribuuntur, cenfura. Jen. 1815. 8. K.]

XXVI.
OPERA MANIFESTE SPURIA.

Ἱππιατρικά. Quaedam in hippiatricis Graecis ſub Hippocratis nomine occurrentia, Hippocrate manifeſto recentiora, a veterum nullo memorata et ad Neo-Graecum quendam referenda. Vide, quae infra, libro VI. ubi veterinariae medicinae ſcriptores recenſebo, dicta ſunt.

Ἐπιβώμιος, Sermo brevis ad Theſſalos dictus ante aram Minervae, poſt vaſtatam patriam ſuam ab Athenienſibus, quos poenas hujus rei daturos ominatur, manifeſte ſpurius et glorioſum hominem redolens. *Ὑγιεινὸν πρὸς Δημήτριον βασιλέα.* A Lindenio ad diaeteticos libros refertur. Foëſius rectius ad epiſtolas retulit, de quibus jam dictum.

De ſanitate tuenda ad Antiochum Regem et *de ſanitate tuenda ad Maecenatem* ex verſione, ut in Marcelli Empirici de medicamentis libro. pag. 245. (coll. Henr. Stephán.) docetur, Scribonii Largi. Sed mentiuntur nomen Hippocratis et Scribonii, quod docuit Jo. Rhodius ad Scribonium p. 11. Codex latinus eſt in bibl. reg. Pariſ. nr. 6837. 7027. 6862. in bibl. Taurin. II. p. 102. Hippocratis ſive Alexandri de diaeta epiſtola, in bibl. reg. Pariſ. nr. 2240. Prodiit cum Mizaldi hortenſibus, apud Morellum. Pariſ. 1572. 8.

Hippocratis *de ſtructura hominis ad Perdiccam Macedonum Regem libellus* exſtat in bibl. Coisliniana nr. 325. Montfauc. in bibl.. Coislinianae part. II. p. 448. latine, titulo: de hominis fabrica in biblioth. Ambroſ. Mediol. Montfauc. I. p. 516. et in tom. I. p. 284. edit. Lind. et tom. IV. edit. Charter. Summe alienus ab Hippocrate eſt, quod et jam olim ex nominibus Romanis menſium, niſi illi ſint ab interprete, collegit Georg. Hier. Welschius, quem vid. in curat. medicinal. p. 269. 270. Exſtat in eum Jo. Stephani commentarius. Venet. 1653. fol. Hippocr. *de praepa-*

ratione hominis ad regem Ptolemaeum a Jo. Reuchlino lat. verſus. Tubing. 1512. 4.* Codex eſt in biblioth. Pariſ. reg. nr. 2047. et recentior nr. 2301.

Liber *de ſignificatione vitae et mortis* in editis Hippocr. nonniſi latine exſtat, in biblioth. Vindobonenſi tamen graece. Eſt opus abſurdum, aſtrologicum et a Neo-Graeco profectum. Exſtant ejus codices forſan, verum ſub aliis titulis, in biblioth. Bodlej. nr. 2063. alio ſub titulo apud Montfaucon, alio in Mertonienſi bibliotheca, nr. 729. — Prodiit *latine* titulo: Hippocrat. libellus de ſignificatione mortis et vitae ſecundum curſum lunae et aſpectus planetarum, Gulideolo interprete in lucem eductus a Blondo medico. — apud Blondum. 1548. 8.*

Hippocratis liber *de medicorum aſtrologia*, interprete Petro de Albano. Venet. impr. Erhardo Ratdolt. de Auguſta. 1485. 4.* Lipſ. 1505. 4. Riv. Petri de Albano ſecreta quaedam aſtrologiae extracta ex Hippocrate exſtant MS. in bibliotheca Trewiana. Directorium de coeli figura et aſtronomia Hippocratis prodiit in Jo. Ganiveti amico medicorum. Francof. 1614. 12.*.

Hippocratis *epiſtola ad Ptolemaeum de ſanitate tuenda* eſt gr. in bibl. Coisliniana nr. 321. Montfauc. in biblioth. Coislin. part. II. p. 444. item gr. in biblioth. Vindob. Lambec. VI. pagg. 94. 124. 125. et in bibl. Bodlej. nr. 150. et in bibl. reg. Pariſ. nr. 1884. 2229. in Taurinenſi cum altera ad eundem epiſtola *de differentia alimentorum*. Latine verſa a Jo. Reuchlin. Tubing. 1512. 4. Hippocratis vel *Alexandri medici* epiſt. de diaeta exſtat in bibl. reg. Pariſ. nr. 2699. Montfauc. II. p. 735.

Hippocratis ſecreta lat. exſtant ſcripta in biblioth. fratr. min. Ceſenae. Montfauc. I. p. 435. Hippocr. liber ſecretorum editus eſt in *Rhaſis* opuſc. et aliorum collect. Venet. 1497. fol.*

Hippocratis liber de puſtulis ex Arabico converſus a GOLIO, quem Bartholinus exhibet. vid. Triller. de nov. Hippocr. edit. p. 5.

HIPPOCR. liber ex capſula eburnea. Eſt arabiſtae opus, et *latine* tantum exſtat in opuſculor. Rhaſis coll. Venet. 1497. fol.* Et in Articella. Ad Cod. fidem in Wittwer Archiv für die Geſch. der Heilkunde Part. I. cura ACKERMANNI. Codex is exſtat in biblioth. Ebneriana. Norimberg. Alius exſtat in biblioth. Laurent. Medicea plut. 73. Montfauc. I. p. 382.

Parva Hippocratis tabula, per PETRUM BURCKHARD quibusdam ſcholiis aucta et illuſtrata. Vitebergae, 1529. 4.* Encheiridion fuiſſe dicitur Burckhardo, quod Hippocrates, cum aegros viſitaret, ſecum tulerit. Alius HIPPOCRATIS liber, qui in ſepulchro ejus repertus dicitur, exſtat titulo: *liber myſteriorum de praeſignificatione vitae et mortis humanae* graece in bibl. Vindob. de Neſſel part. III. p. 22. nr. 8. — Antidota HIPPOCRATIS ex Actuario et Nicolao Alexandrino edidit van der Linden in Oper. Hippocrat. tom. I. p. 512. et 514.

Fragmentum HIPPOCRATIS de aetate ex Philone edidit van der Linden in Oper. Hippocr. tom. I. p. 314.

LIBRI SPURII NON EDITI.

Τοῦ Ἱπποκράτους εἰς τὰ ἀναλυτικὰ βιβλία δεκατέσσαρα, καὶ ἐξηγεῖται αὐτὰ ὁ Γαληνός. Exſtant hoc titulo in biblioth. Caeſar. Vindobonenſi et Arabice verſa, teſte Herbelot. vid. Lambecii libr. I. Comm. de bibl. Caeſar. p. 273. edit. Kollar.

Τὴν φαρμακῖτιδα a ſe ſcriptam memorat auctor libri *περὶ παθῶν* p. 77. ſect. V. Foëſ. et paſſim alibi.

Περὶ τραυμάτων καὶ βελῶν inter Hippocratis opera genuina citat EROTIANUS p. 22. edit. Franz.

Παρακαταθήκην Hippocratis memorat POLLUX IX., 6. [ſect. 57. ſed ibi recte nunc repoſitum eſt nomen *Σωσικράτους* Comici. BECK.]

Περὶ τῶν ὀλεθρίων τραυμάτων, qui forte idem fuit cum eo, quem Erotianus memoraverat, citat GALENUS, et quidem ceu ſuſpectum ad libr. VI. aph. 18. p. 258. tom. IX.

Περὶ καιρῶν πρόγνωσις. in biblioth. Vindob. de Neſſel. part. IV. nr. 179. p. 104.

Τὸ περὶ ἑβδομάδων Ἱπποκράτους citat GALENUS in comm. I. ad I. epid. text. 10. pag. 7. tom. IX. conf. CHALCIDIUS p. 111. et FAVONIUS EULOGIUS ad ſomn. Scipion. p. 441. edit. Graev. Exſtat ejus codex latinus in bibl. reg. Pariſ. 7027.

Περὶ ἐμπύων Galenus quoque dixit.

HIPPOCR. liber *διαθήκης* Arabibus notus erat. vid. Gregor. Bar-Hebraei Chron. Arab. part. V. in ASSEMANNI Codd. MS. orient. bibl. Flor. nr. 226. p. 355.

Hippocratis de regimine medicorum in bibl. Laur. Medicea plut. 73. Montfauc. I. p. 383. quis ſit neſcio.

Hippocr. librum regularem, quem diaeteticum vocavit, citat CAELIUS AURELIANUS II. acut. cap. 29. p. 142. [ad q. l. vid. not. Conſ. et GRUNERI cenſ. libr. Hipp. p. 67. not. *t*), et ſupr. §. XXII. *περὶ διαιτ. ὀξέων*. K.]

Hippocrat. de febribus in bibl. reg. Pariſ. nr. 1885. et 1667. 12.

Hippocr. liber de ſignis infirmitatum exſtat in biblioth. Ambroſ. Mediol. Montfauc. I. p. 299.

[HIPPOCR. tractat. *de infirmitatib. ignotis.* Bibl. Guelf. lat. codd. Helmſt. no. 444. K.]

Hippocr. de judiciis aegrotorum exſtat lat. in bibl. Ambroſ. Mediol. Montfauc. I. p. 516.

Hippocr. de phlebotomia. bibl. reg. Pariſ. no. 6837. lat. [Idem opuſculum reperitur in bibl. r. Dreſd. no. 76ª. K.]

Hippocrates de diverſis herbarum generibus exſt.

in biblioth. Laurent. Medicea plut. 73. Montfauc. I. p. 381.

Hippocrates therapeuticus in biblioth. Vindob. Lambec. VI. p. 145.

Hippocr. antidotarium in bibl. Laurent. Medicea plut. 73. Montfauc. p. 382.

Methodus curandi Hippocratica erat in bibl. Narciſſi, archiep. Dublin. nr. 1709.

Hippocr. liber chirurgiae gr. in bibl. reg. Pariſ. nr. 305.

Περὶ φλεβοτομίας Ἱπποκράτους exſtat gr. in bibl. Vindob. de Neſſel cat. MS. bibl. Vindob. part. III. p. 26. nr. 16.

Hippocrat. de venaeſectione et *ventoſis* liber Arabice exſtat. Herbelot. biblioth. p. 489. Et in coll. Ashmoliana *Hippocr. de phlebotomia* nr. 7803.

Hippocrat. de medicamentis ſecundum temperamenta. Herbelot. p. 975.

Librum *Hippocr. de oculis* Arabes citant.

Hippocratis liber de temperamentis. Arabice.

Hippocr. de morborum cauſis et aegrorum decubitu, diagnoſi, prognoſi et curat. Gallice, vertente J. B. Damasceno. Lib. I. Pariſ. 1660. 4. Burm.

Hippocr. epiſt. ad Galenum diſcipulum de corpore humano in bibl. Taurin. I. p. 385. [Inter codd. mss. Meermann. no. 300. cod. ſec. XVI. in forma minore continebat inter alia Hippocratem de ſtructura mundi et hominis. K.]

Hippocr de virtutibus herbar. gallice in biblioth. Taurin. tom. II.

Hippocr. de urinis ab Arabiſtis citatur. Exſtat gallice in biblioth. Britann. Taylori. Inter Jyſoni Codd. nr. 4155. In urinalia Hippocratis exſtabat Magni Eumesini medici explicatio ſcripta in bibl. Mich. Cantacuzeni c. fig. Spach. elench. p. 92.

Hippocratis remedia ad varios morbos exſtabant ſcripta in biblioth. Gunziana p. 470.

Excerpta aliqua ex Hippocrate et *Galeno* et *Moſe Maimonide* in Casiri biblioth. Scorial. nr. 863. Alia in bibblioth. Laurent. Medicea plut. 74. nr. 12. Montfauc. I. p. 385.

Διαθήκη, τῶν τριῶν ἰατρῶν, Γαλήνου, Ἱπποκράτους καὶ Μελετίου τοῦ σοφοῦ περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς exſtat in biblioth. Vindobonenſi, de Neſſel. part. III. nr. 53. p. 56.

Eclogae ex Hippocrate et aliis medicis graece, in 220. capita diviſae: exſtant in biblioth. Vindobonenſi. De Neſſel. nr. 53. p. 56. part. III.

Excerpta *ex Hippocr. de morbis variarum* partium et earum curatione, in biblioth. reg. Pariſ. graece nr. 2178. In Vindobonenſi. Lambec. VI. pag. 101.

Excerpta *de morbis ex Hippocrate, Galeno* et *Meletio* exſtant gr. in biblioth. Coislin. Montfauc. in bibl. Coislin. part. II. p. 448.

Eclogae ex Hippocrate et *Galeno* gr. Lambec. VI. part. II. p. 100. vid. de Neſſel. part. III. nr. VIII. p. 25.

Aliae *eclogae* exſtant gr. in biblioth. Vindob., de Neſſel. part. III. nr. 15. p. 26.

Excerpta *ex Hippocrate* et aliis gr. in biblioth. Vindobon. de Neſſel. part. III. p. 48. nr. 41.

Alia *excerpta ex Hippocrate* lat. in biblioth. reg. Pariſ. nr. 7101. et graece nr. 2269.

Fragmenta *ex libr. chirurgicis Hippocrat.* gr. ſunt in bibl. reg. Pariſ. nr. 2247.

Translationes ex Hippocrate in biblioth. Narciſſi Dublin. Cod. Brit. nr. 1215.

Nathan f. Joel f. Palken ſententiae ex Hippocr. et Galeno excerptae de morbis et medicamentis, in biblioth. Taurin. I. p. 19.

Sub ficto Hippocratis nomine hi recentiores libri prodierunt:

Tractatulus hypocratis medicorum optimi de aſpectibus planetarum verſus lunam. In fine: *Hyppocratis libellus de medicorum aſtrologia finit a* Petro de Abbano in latinum traductus. ſine loc. et ann. in 4.* Praefationem dedit Anthonius Friburgenſis anno 1505.

Hippocratis aſtrologia prodiit cum Jo. Ganiveti amico medicorum. Lugd. 1550. 12. Francof. 1614. 12.

Hippocrates de natura lactis et de ejus in curationibus morborum uſu. Arauſion. 1567. 8. Lugd. 1571. 8.

Hippocrates de inuſtionibus ſive fonticulis opus, hiſtoriis medicis refertum et in praxi utiliſſimum. Autore R. R. (*eſtaurant*). Lugd. 1681. 8.* De inuſtionibus Hippocratis et omnis aevi obſervata enarrat.

Hippocrate de la circulation du ſang et des humeurs. Par M. Pierre Barra. à Paris. 1683. 12.* Loca continet Hippocr., quae ad circulationem referri patiuntur.

Pertinent quoque ad *Hippocratem*

Mich. Angeli Blondi ex libr. Hippocr. de nova et priſca arte medendi epithomae. Rom. 1545. 8.*

Ex Hippocrate et Galeno, omnium medicorum *κορυφαίοις excerpta quaedam*, univerſis ferme hominibus omnique paene tempore ad ſanitatem tuendam utilia per Jo. Kazschium ſ. loc. 1549. 4.*

Theod. Angelutii ars medica ex Hippocratis Galenique theſauris. Venet. 1588. 4.*

Th. Mouffeti noſomantica Hippocratea, ſeu Hippocratis prognoſtica cuncta ex omnibus ipſius ſcriptis methodice digeſta. Francof. 1588. 8.*

Jo. Antonid. van der Linden meletemata medicinae Hippocr. Lugd. Bat. 1660. 4.* Compendium eſt medicinae Hippocr.

Th. Burnet Hippocrates contractus, in quo Hippocr. opera omnia in brevem epitomen redacta habentur. Edinb. 1685. 12. Vienn. 1737. 8.* Lond. 1743. 12. Arg. 1765. 8.

Aphoriſmi novi ex Hippocratis operibus nunc primum collecti, in ſuas claſſes digeſti, notisque illu-

ſtrati ſtudio Jac. Sponii. Lugd. 1684. 12.* 1689. 12. Praefatio cenſuram librorum Hippocr. doctiſſimam exhibet, quam ſupra memoravi. Aphoriſmi ex omnibus libris collecti et commentario medico illuſtrati ſunt.

(Slevogt Jo. Hadr. de inſtrumentis Hippocratis, hodie ignoratis. Jen. 1709. 4. Laudat Haller (bibl. pr. to. IV. p. 89.) ejusd. diſſertationem *Σπάδιον* Hippocratis. Jen. 1712. in qua interpretationes hujus vocis, quae extant, refutantur. K.)

Speculum Hippocraticum Zwingeri cum ejusd. Hippocr. operib. ſemiot. prodiit Baſil. 1748. 8.

[Jo. Henr. Fischeri, diſp. moderante Jo. Ch. Briegleblio, Prof. Coburg. de Hippocrate, ejus ſcriptis, eorumque editionibus. Coburgi, 1777. 4.* Harl.]

[M. Jo. Chr. Rabe diſſ. Hippocratem barbaris operam negantem, Lipſiae, 1722. a crimine, eum fuiſſe *ἄθεον*, defendit quidem Hippocratem, ſed accuſat eum, barbaris opem denegantem, inurbanitatis, vanitatis, injuſtitiae etc. Harl.]

[Jo. Geo. Siegesbeck progr. med. bot. de Tetragono Hippocratis. Petrop. 1737. 4.*

Gust. Bülau d. d. angina Hippocratis. Hal. 1822. 8.*

Jo. H. Dierbach, die Arzneimittel des Hippocrates, od. Verſuch ein. ſyſtem. Aufzählung d. in allen hippokrat. Schriften vorkomm. Medikamente. Heidelb. 1824. 8.* K.]

XXVII.

OPERA HIPPOCRATIS OMNIA.

Operum Hippocratis Galeni temporibus editiones non paucae exſtabant. Exemplaria tamen operum, qualia ante Ptolemaeorum et Attalicorum regum tempora fuerant, Galeni temporibus non amplius exſtitiſſe videntur, ſaltim non librorum omnium, quod ipſe Galenus innuit comm. in III. epid. II. p. 239. tom. IX. et comm. I. in Hippocr. libr. de nat. hum. text. 42.

p. 127. tom. III. Exemplar, quod Galenus memorat, et de quo ſupra locuti ſumus ſub libr. I. et III. epid. quod Mnemon Sidites Alexandriam attulerat τὸ ἐκ πλοίων κατὰ διορθωτὴν Μνήμονα Σιδίτην Galenus non vidit, qui potius ſuo tempore exemplaria tribus ſaeculis antiquiora non exſtitiſſe expreſſe dicit in comm. III. ad libr. definit., et de exemplaribus tribus ſaeculis antiquioribus non ſine dubitatione quadam diſſerit in prooem. comm. in Hippocr. libr. de officina med. p. 2. tom. XII. Memorat Galenus atque laudat exemplar ſcriptorum Hippocratis Alexandrinum.

Adriani temporibus novam recenſionem ſcriptorum Hippocratis dederunt ARTEMIDORUS CAPITO atque DIOSCORIDES. ARTEMIDORI labores Adrianum adeo probaſſe Galenus refert, eosque ſuo adhuc tempore ſummo ſtudio eſſe quaeſitos. conf. GAL. comm. I. in libr. Hippocr. de natura humana text. 1. p. 97. to. III. DIOSCORIDIS editio, iisdem temporibus elaborata at minus aeſtimata, quam Capitonis; attamen laude ſua a Galeno non defraudata, textum fere eundem exhibuit, quem Capitonis editio, quod ex concordantibus utrorumque editorum lectionibus, quas Galenus saepiſſime adducit in commentariis ſuis, perſpicitur. Utrosque antiquam lectionem temere immutaſſe, novis sine cauſa excogitatis, magis tamen in hoc temerarium fuiſſe Artemidorum, Dioscoride, Galenus l. c. et in locis aliis compluribus, v. g. in comm. I. ad VI. epid. prooem. p. 354. tom. IX. et retulit, et per exempla probavit, quae in omnibus fere commentariis ſuis in Hippocratis libros leguntur, et textui ipſi corrigendo multum inſerviunt. Aliam operum Hippocratis, ſaltim plurimorum, antiquam editionem Suidas memorat in lexic. tom. II. p. 145. edit. Kueſter. his verbis: τετάρτην τάξιν (primam habebat apud Suidam jusjurandum, alteram praenotiones, tertiam aphoriſmi) ἐχέτω πολυθρύλλητος καὶ πολυθαύμαστος Ἑξηκοντάβιβλος, ἡ πᾶσαν ἰατρικὴν ἐπιστήμην τε καὶ σοφίαν ἐμπεριέχουσα.

Interpretum quoque numerus inter antiquos non parvus eſt, quorum nomina Erotianus atque Galenus dederunt, qui ſane major evaſiſſet, ſi hi viri omnes nominaſſent: Galenus enim ſaepiſſime de interpretibus Hippocratis, et de his, qui πίνακας ſcripſerunt Hippocratis, v. g. in comm. I. in libr. Hippocr. de articulis text. 48. p. 314. tom. XII. loquitur, nullo nominato. Enarrabo nunc interpretes Hippocratis quos Erotianus atque Galenus citant, et quidem literarum ordine.

Antigonus, Alexandrinus, grammaticus. Erot. p. 13.

Apollonius Cittieus XVIII. libros ad III. Heraclidis Tarentini libros ad Bacchium ſcripſit. Erot. p. 10. Apollonius Empiricus, Galeno ὁ βιβλᾶς dictus, contra Zenonem de characteribus in epid. ſcripſit, et Zenone contradicente reſcripſit. Gal. comm. II. in III. epid. text. 5. p. 244. tom. IX.

Apollonius Opheus Bacchii λέξεις in epitomen redegit. Erot. p. 9.

Aristarchus grammaticus. Erot. p. 12.

Aristocles et Aristopeas, grammatici Rhodii. Erot. p. 13.

Asclepiades obſcuriores libros Hippocratis explicuit. Gal. in prooem. comm. in Hippocr. de officin. medic. p. 2. tom. XII. Locum ex commentario Aſclepiadis in Hippocr. de officina medici dat Galenus in comm. in hunc libr. II. text. 29. p. 68. tom. XII.

Attalio citatur ab Oribaſio in aphoriſm. Hippocr.

Bacchius Tanagraeus, Herophileus medicus, ſcripſit συντάξεις τρεῖς λέξεων Ἱπποκράτους et commentarios in libros epidem. Hippocratis. Primum librum Erotianus, alterum Galenus ſaepiſſime citant. Obſcuriores Hippocr. libros tantum explicuit. Gal. in prooem. comm. in Hippocr. de officina med. p. 2.

tom. XII. Ejusd. comm. in aphorifm. laudat Gal. ad VII. aph. 70.

Callimachus, ὁ ἀπὸ τῆς Ἡροφίλου οἰκίας. Erot. p. 8. et faepius.

Didymus Alexandrinus, grammaticus. Erot. p. 13.

Diocles, Gal. in comm. in Hippocr. de officin. med. I. text. 5. p. 14. tom. XII.

Dionysius in aphorifmos fcripfit. Gal. ad IV. aph. 69.

Dioscorides Alexandrinus, junior, multis libris fcriptis ne quartam quidem partem omnium verborum expofuit. Gal. in prooem. exegefeos gloff. Hippocr. p. 402. edit. Franz. ὀνομασίας τῶν φαρμάκων fcripfit p. 484. γλωττογράφος Galeno dicitur p. 486. Eft idem ille, qui Hippocratem edidit, de quo vid. loca Galeni fupra citata.

Dioscorides Phacas, Herophileus, qui tempore Antonii et Cleopatrae vixit, contradixit expofitioni vocum Hippocr. Philini empirici, Epicleufti Cretenfis et Apollonii. vid. Erot. p. 8. 382.

Domnus citatur ab Oribasio in aphorifm. Hippocr.

Ephicienus. Gal. de ordine legendor. libror.

Epicles Bacchii dictiones in epitomen redegit et literarum ordine de vocibus Hippocr. fcripfit, ob brevitatem Erotiano vehementer taxatus. p. 16.

Epicleustus Cretenfis Bacchii dictiones fecundum ordinem difpofuit. Erot. p. 8.

Erasistratus in libro de febribus contra librum Hippocr. de diaeta in acutis fcripfit. Gal. in comm. I. in Hippocr. de diaet. acut. text. 24. p. 22. tom. XI.

Euphorion omnes voces Hippocratis fex libris explicare ftuduit. Erot. p. 12.

Glaucias, Empiricus, magno libro, fecundum

literarum ordinem voces Hippocratis explicuit. Erot. p. 10. 16. Ex primis fuiſſe Glauciam, qui commentarios in Hippocratis libros ſcripſerint. Gal. in comm. in Hippocr. de humoribus text. 24. p. 535. tom. VIII.

Heraclides Erythraeus literarum characteres in III. epid. explicuit. vid. Gal. comm. II. in III. epid. text. 4. p. 240. tom. IX.

Heraclides Tarentinus cum Xenocrito Coo primus coepit voces Hippocratis exponere. Erot. p. 7. Commentar. Heraclidis in libros VI. epid. citat Galenus in comment. ad VI. epid. In omnes Hippocratis libros commentatum eſſe Gal. in prooem. comm. in libr. Hippocr. de offic. medic. p. 2. tom. XII. et in prooem. comm. in Hippocr. de humoribus p. 508. tom. VIII. adſerit. — Comment. in aph. citat Gal. ad VII. aph. Hippocr. 70.

Herophilus ſolas gloſſas explicuit. Gal. explanat. vocum Hippocr. p. 404. Ad primos refertur interpretes aphoriſm. Hippocr. a Galen. ad aph. VII. 70.

Julianus Alexandrinus contra aph. ſcripſit quem Gal. peculiari libro refutavit.

Lycus, Neapolitanus, comm. in Hippocr. aph. ſcripſit, de quo vide ſupr. et de locis in homine. Ex hoc locum adducit Erot. p. 214. In libr. epid. Gal. comm. II. in VI. epid. text. 31. p. 414. tom. IX. vid. quoque ſupra ſub epidem. Sed Macedonem hunc Lycum expreſſe vocat Galenus in comm. I. in III. epid. text. 4. p. 201. tom. IX.

Lysimachus Cous libros vocum Hippocr. III. ad Cydiam Herophileum, tres ad Demetrium, et praeter hos unum adhuc confecit. Erot. p. 11. 12.

Mantias Gal. in comm. I. in Hippocr de officin. med. text. 5. p. 14. tom. VIII.

Marinus in aph. ſcripſit. Gal. ad VII. aph. 21 et ad VII. aph. 54.

Metrodorus, Sabini discipulus, in epid. Hippocr. commentatus eſt. Vid. ſupra ſub. epidem.

Mnemon, Sidites. De ejus in libr. epid. laboribus vid. Gal. in comm. I. in III. epid. text. 4. p. 238. 239. tom. IX. et nos ſupra ſub epidem. libris.

Numesianus aphoriſmos explicuit. vid. ſupr. ſub aphoriſm. et Gal. in comm. in Hippocr. de humorib. text. 24. p. 535. tom. VIII.

Pamphilus voces Hippocr. expoſuit. Vid. Gal. in explanat. voc. Hippocr. p. 402.

Pelops ſcr. comm. Hippocraticarum introductionum. Secundum citat Gal. libr. VI. de Hippocr. et Platon. decret. cap. 5. p. 191. tom. V.

Phicianus. Ejus comm. in epid. ſupra enarravi ſub epidem.

Philinus Empiricus, Bacchio coaevus, ſex libros contra Bacchium ſcripſit. Erot. p. 9.

Philotimus. Gal. in comm. I. in Hippocr. de officin. med. text. 5. 14. tom. VIII.

Quintus comm. in epid. ſcripſit, de quibus vide ſupra ſub epidem.

Rufus Ephesius. Ejus in epid. libros enarrationes laudat Galenus in comm. II. in VI. epid. text. 31. p. 414. tom. IX.

Sabinus ſcripſit comm. in epidem. textu Hippocratis ſaepe mutato. Gal. comm. II. in VI. epid. text. 31. p. 414. tom. IX.

Satyrus. Comm. in epid. ſcripſit et in prorrhet. de quibus vid. ſub epid.

Thessalus contra libr. Hippocr. de diaeta in acut. ſcripſit. Gal. comm. I. in libr. Hippocr. de diaet. acut. text. 24. p. 22. tom. XI. Et contra aphoriſmos. Gal. adverſ. Julian. cap. 1. p. 377. tom. IX.

Xenocritus, Cous, grammaticus, primus voces Hippocratis interpretatus eſt. Erot. p. 6.

Zeno *Herophileus* interpretatus eſt libros epid. Librum de characteribus literarum in epidem. III. ſcripſit et alium ejusdem argumenti contra Apollonium Empiricum. Vid. ſupra ſub epidem.

Zeuxis ſcr. commentarios in omnes Hippocr. libros, teſte Galeno in prooem. comm. in Hippocr. libr. de offic. medici p. 2. tom. XII. et in prooem. comm. in Hippocr. de humorib. p. 508. tom. VIII. Ad primos atque antiquiſſimos commentatores eum refert Galen. in comm. in Hippocr. de humorib. text. 24. p. 535. tom. VIII. et ad VII. aph. 70. Locum ex ejus comment. in libr. de natur. hominis citat Erot. p. 214.

CODICES operum omnium Hippocratis, aut ſaltim plerorumque, manuſcripti exſtant in bibliotheca Ducis Mutinenſis, Montfauc. I. p. 531. in Vaticana, Bavarica, nr. 133. Montfauc. I. p. 589. in Medicea, quos jam Cordaeus atque Foëſius laudaverant, ex uno adeo lectionum varietas apud Foëſium legitur. Codice Mediceo, qui in Laurentiana bibliotheca Florentiae adſervatur, Stephanus Mackius uſus eſt. Exſtat in plut. 74. Montfauc. I. p. 384. in Ambroſiana Mediolanenſi et quidem voluminibus XVI. cum ſcholiis. Montfauc. I. p. 498. et alius ſaec. XIII. Montfauc. I. p. 529. in Greshamienſi Lond. nr. 3444. in biblioth. reg. Pariſ. nr. 1861. XIV. ſaeculi, Montfauc. palaeol. graec. libr. I. p. 75. et biblioth. Ms. II. p. 726. nr. 2132. 2133. Montfauc. II. p. 729. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2254. 2545. 2670. 2671. 2672. 2673. Montfauc. II. p. 735. nec non nr. 3138. 3139. Montfauc. II. p. 739. Hippocrates et interpretes ejus in biblioth. reg. Pariſ. nr. 5407. Montfauc. II. p. 756. in bibl. D. Marci Veneta. Montfauc. I. p. 472. in biblioth. Ambroſiana Mediolanenſi Montfauc. p. 498. Codices Vindobonenſes enarrat Lambecius et Stephan. Mackius in praefat. ad ſuam oper. Hippocr. edit. Vienn. 1743. fol.

Hippocratis opera omnia cum expoſitione Galeni tomis IV. exſtabant in biblioth. Voſſiana Montfauc. I. p. 675. Operum Hippocr. codex erat apud Antonium Cantacuzenum. Hippocr. plurima opera exſtant in bibl. Alexandr. Petavii in Vaticana graece nr. 396. 397. 1058. 1061. Montfauc. I. p. 96. Hippocratis opuscula exſtant gr. in bibl. Pr. de Mesme. Montfauc. II. p. 1527. Hippocratis tractatus, in eadem biblioth. Montfauc. II. p. 1328. Hippocratis opuscula in biblioth. Scorial. Montf. I. p. 620.

[Reperitur quoque in bibl. reg. Hafn. No. 224. codex papyraceus, quem omnia Hippocratis ſcripta continere, ERICHSENUS in catal. bibl. teſtatur ordine ab editis non nihil diverſo. Praefixus contentorum index ſexaginta enumerat libros Hippocratis, quorum duo primi jusjurandum, et lex, duo poſtremi decretum Athenienſium et oratio Theſſali filii ſunt. Sub indice leguntur haec: Ἰστέον ὅτι οἱ προεξηγησάμενοι τὰ τοῦ Ἱπποκράτους βιβλία πρὸ τοῦ Γαληνοῦ εἰσὶν οὗτοι· Ζεῦξις τε καὶ Ἡρακλείδης· οὐκ εἰς ἅπαντα δυβάκχιος (recte emend. BLOCH. δὲ Βάκχιος)· Ἀσκληπιάδης δ' εἰς ὀλίγιστα. Cujus codicis notitiam Viro Celeberrimo, OTT. DIET. BLOCHIO, bibliothecario acad. Hafn., cujus inſignem erga me benivolentiam, et ſummam mea deſideria literaria explendi promptitudinem animo gratiſſimo colere, et laudibus meritis extollere nunquam deſinam. K.]

Hippocratis opera ſaepe apud Guil. Peliſſier. Montfaucon. II. p. 1199. Exſtant in biblioth. Vindobonenſi *anonymi cujusdam antiqui auctoris Graeci variae lectiones, emendationes et notae in Hippocratis opera, et in vitam ejusdem, a Sorano conſcriptam.* de Neſſel. Cat. Ms. graec. Vindob. part. III. nr. 43. p. 49. Et in eadem biblioth. Vindobonenſi Hippocr. opera ex edit. Aldina adſervantur, quibus Jo. Sambucus varietatem lectionis ex codice Tarentino et ex alio quodam codice Ms. Fontemblenſi adſcripſerat. Lambec. lib. VI. p. 154.

Janus quoque Cornarius editioni ſuae graecae operum Hippocratis plurimas lectiones variantes ex Codd. MSS. adſcripſit, idque exemplar aſſervatur in biblioth. Vindobonenſi. Vid. de Neſſel. l. mox citat. et Mackii praefat. ad Hippocr. [De iis vid. praefat. meam. K.] Caſtigationes in Hippocratem exſtant graece in biblioth. Lugd. Batav. p. 398. *Codex* operum Hippocratis latinus exſtat in monaſter. S. S. Trinit. Tironienſi nr. 38. Montfauc. II. p. 1249. Quaedam Hippocratis exſtant lat. in biblioth. San-Germanenſi nr. 596. Montfauc. II. p. 1133. Conſtantini Africani libri quidam Hippocratis et Galeni in latinam linguam traducti exſtant in biblioth. Divio-Benigniana. Montfauc. II. p. 1285.

Magnum volumen Arabicum, praeter alia etiam converſa ex Hippocrate continens, exſtat in bibl. Lugd. Bat. ex legato Scaligeriano. vid. Catal. bibl. Lugd. Bat. p. 276.

De codicibus MSS. operum Hippocratis quaedam habet Trillerus in epiſt. ad Hahnium de variolis et anthracibus veterum p. 4. 5. opuſc. vol. II. et in epiſt. med. crit. ad Jo. Freind in opuſc. vol. II. p. 183. et in libello de nova Hippocr. editione adornanda paſſim. Codices MSS. qui in biblioth. reg. Pariſ. adſervantur, recenſuit Bosquillon in praefat. ad novam aphoriſmorum et prognoſtici edit. ſupra citatam.

XXVIII.

EDITIONES GRAECAE.

Ἅπαντα τὰ τοῦ Ἱπποκράτους. Omnia opera Hippocratis. Venet. apud Aldum, 1526. fol.* Haec princeps eſt editio et ex Codd. MSS. impreſſa; ſed non bonis et non valde, ut videtur, vetuſtis, quae, juſte monente Trillero in epiſt. ad Jo. Freind p. 180. in opuſc. vol. II. praeter antiquitatis honorem chartaeque nitorem, nil habet, quod ipſam commendet.

Ἱπποκράτους Κώου ἰατροῦ παλαιοτάτου, πάντων ἄλλων κορυφαίου, βιβλία ἅπαντα. Hippocratis Coi medici vetuſtiſſimi et omnium aliorum principis libri omnes ad vetuſtos codices ſummo ſtudio collati et reſtaurati. Baſil. apud Froben. 1538. fol.*

Janus Cornarius editor eſt, qui tribus Codd. MSS. vetuſtis uſus eſt, quorum alterum ab Adolpho Occo, alterum ex Jo. Dalburgii bibliotheca, poſtremum ab Hier. Gemuſaeo acceperat. Galeno ad corrigendum Hippocr. textum etiam uſus eſt, pluribus quater mille, quod ipſe Cornarius in epiſtola dedicatoria narrat, locis redintegratis, qui in Aldina editione aut defuerunt ex toto, aut vitiati habebantur. Atque hoc ea religione factum, ut nihil temere ſit mutatum, ita ut in ambiguis lectionibus eas potiſſimum ſecutus ſit, quas Galenum recepiſſe deprehendit. Praefert hanc Aldinae Trillerus in opuſc. vol. II. p. 181. multa tamen in ea omiſſa eſſe ait. Typi acutiores ſunt et accuratiores. Vid. quoque de his Aldi et Jani Cornarii editionibus judicium Justi Josephi Scaligeri in Scaligerian. p. 162. et Jo. Freind. in praef. ad epidemion. I. et III. ſupra memorata.

XXIX.
EDITIONES LATINAE.

Verſio latina antiqua Hippocratis et Galeni, quam commendat Caſſiodorus cap. 31. divinar. lect. intercidit; ceterum exſtant Hippocratis editiones latinae poſt ſcripta nonnulla ejusdem ſparſim edita et ex Arabico fere translata Venet. 1493. et 1497. Vid. Beughemii incunabula typogr. p. 74. In Articella quoque multi Hippocr. libri leguntur iique ſaltim non omnes ex Arabico verſi.

Prima *latina* operum Hippocratis haec eſt:

Hippocratis Coi, medicorum omnium longe principis, *octoginta volumina,* quibus maxima ex par-

te, annorum circiter duo millia, Latina caruit lingua, Graeci vero, Arabes et prifci noftri medici, pluribus tamen utilibus praetermiffis, fcripta fua illuftrarunt, nunc tandem per M. FABIUM CALVUM *Rhavennatem* — latinitate donata, Clementi VII. Pont. M. dicata ac nunc primum in lucem edita. In fine legitur: M. FABIUS CALVUS *Rhavennas* cum ceteris Hippocratis octoginta voluminibus Romae vertebat XIX. Cal. Septembr. 1515. Cum gratia et privilegio Sanctiffimi Clementis VII. Pont. M. ac fereniffimi Francifci, Regis Francorum ad decem annos. Romae, ex aedibus Francifci Minitii Calvi Novocomenfis anno a partu virginis 1525. fol.*

Juffu Clementis VII. haec verfio facta eft, cujus primam hanc, quam coram habeo, editionem ignorarunt plurimi. Codicibus MSS. Vaticanis ad hanc verfionem ufus eft CALVUS. Repetita eft haec Calvi verfio Romae, 1549.fol. 1619. fol. 1610. fol.

[Antea tamen lucem viderat: *Hippocratis de natura hominis, de victu, de tuenda valetudine, Medicinae lex, Hippocratis jusjurandum, Hipp. demonftratio, quot artes funt, Hipp. invectura* (fic) *in obtrectatores medicinae. Quae quidem opera ut latine et emendare* (fic) *legerent, curavit Andreas Brentius Patavinus.* f. a. 4. Romae, charactere eleganti Steph. Planck. vid. AUDIFFREDI catal. edit. rom. faec. XV. p. 379. HARL.]

HIPPOCRATIS COI *opera* — nunc tandem per M. FABIUM CALVUM Rhavennatem, GUIL. COPUM Bafileenfem, NICOLAUM LEONICENUM et ANDREAM BRENTIUM — latinitate donata. Bafil. in offic. Andr. Cratandri. 1526. fol.*

HIPPOCRATIS COI *opera* ex JANI CORNARII verfione. Venet. 1545. 8.* Parif. 1546. 8. Bafil. 1546. fol.* 1553. fol. edente Jo. CULMANNO Geppingenfi. 1558. fol.* Lugd. 1554. 8. II. voll. 1562. 8. 1564. fol. 1564. 8. 1582. 8. [Hippocr. lat. c. comment. Mari-

nelli et argumentis in ſingulos libros publicav. J. Culmann. Vincent. 1610. f. Ejus notitiam Blochio debeo. K.]

Calvi verſioni nimiam fidem tribuiſſe et codices MSS. non adhibuiſſe, G. H. Welschius, dec. IV. cur V. p. p. 184. notat. Multis codd. MSS. uſum eſſe et Aldina Hippocratis editione et Galeno, Hallerus biblioth. medic. pract. tom. I. p. 93. monet. Sed minus bonam, imo peſſimam hanc verſionem eſſe, recte monuerunt Trillerus in epiſt. med. crit. p. 151. in Opuſc. vol. II. et ſaepius, atque Grunerus in cenſur. libr. Hippocr. p. 38. Argumenta ſtudioſe elaborata Jo. Culmannus ſingulis libris praemiſit.

Eadem Jani Cornarii verſio ſaepiſſime excuſa eſt et quidem cum argumentis Jo. Culmanni et commentariis Jo. Marinelli, Venet. 1575. fol.* 1619. fol. et edente Joanne Baptista Paitono tomis tribus, quorum primus Venet. 1737. in fol. editus, Hippocr. opera ex Jani Cornarii verſione, alter Venet. 1739. fol. editus, Jo. Marinelli commentarios, tertius eodem anno emiſſus, Pt. Matthaei Pini indicem continet.* Utilis eſt haec editio, inprimis ob indicem. Titulus eſt: *Hippocratis Coi opera omnia* ex Jani Cornarii verſione una cum Jo. Marinelli commentariis et Petri Matth. Pini indice. — Eandem Cornarii verſionem in ſuam editionem graeco-latinam recepit Lindenius, de qua mox dicam.

Eandem recuſam dedit Hallerus, non ſine Trilleri et Gruneri indignatione plurima, in principibus artis medicae tom. I—IV. Lauſann. 1769—1771. 8.* nova tamen ſimul operum Hippocratis cenſura data et diſpoſitione facta.

Anutii Foësii verſio cum editt. graeco-latinis Foësii prodiit. Seorſim excuſa eſt Francof. 1596. 8.* Optima eſt et omnibus reliquis praeferenda.

[Hippocratis opera, quae exſtant, in ſectiones VII. diviſa. Ex interpr. A. Foëſii recudi curavit, prole-

gomena de conditione artis medicae ante Hippocr. Hippocratis vita, ſcriptis et meritis, nec non cuique libro praefatiunculam praemiſit, verborumque difficilium minusque cognitor. indicem explicantem adjecit Jo. Fr. Pierer. Altenb. 1806. 8.* Voll. 3. Cum editor collectionem antiquorum omnium et inter recentiores praecipuorum medicorum exhibere apud animum conſtituiſſet, priori titulo jungebat alium: Bibliotheca iatrica uſui medicorum omnis aevi dicata etc. etc. K.]

Multa Hippocratis, ſed non omnia, prodierunt in collect. aliquot ſcriptorum Hippocratis et Galeni. Venet. 1487. 12. Multa quoque, ut jam dixi, in Articella leguntur, ſaepius impreſſa. Hippocratis opera parva, ſcilicet de natura hominis, de tuenda valetudine, medicinae lex, jusjurandum, demonſtratio quot artes ſint, invectiva in obtrectatores medicinae lat. prodierunt ex verſione et emendatione Andr. Brentii cum Symphoriani Campegii opuſculo de claris medicinae ſcriptoribus et aliis. Lugd. 1508. 8.* vid. quoque catal. Biblioth. Bunav. tom. I. p. 92. Alii libri prodierunt 1506. 8. Rabelaeſii collectionem jam indicavi.

Exſtat quoque Hippocr. *de praedictionibus* lib. II. *de Coacis*, *de ſomniis*, *de flatibus*, *de carnibus*, interprete Fabio Calvo. 1527. 12.

Hippocr. opera aliqua, vertente Rasario. Saragoſſ. 1567. 4.

XXX.

EDITIONES GRAECO-LATINAE.

Hippocratis Coi *opera*, quae exſtant graece et latine veterum codicum collatione reſtituta, novo ordine in quatuor claſſes digeſta, interpretationis latinae emendatione et ſcholiis illuſtrata ab Hieron. Mercuriali, Forolivienſi. Venet. induſtria et ſumptibus Juntarum, 1588. fol.* Addita eſt quartae claſſi Hippocratis vocum

explanatio graeco-latina Erotiani, Galeni et Herodoti. Praemiſſa eſt operibus Mercurialis cenſura operum Hippocr. de qua jam dixi. Nimiam fidem tribuiſſe Mercurialem codicibus MSS. praeſertim Vaticanis, et vel ipſa vitia exſcripſiſſe, Trillerus notat in epiſt. med. crit. p. 180. in Opuſc. Vol. II. Varietatem lectionis, ſed non omnem, ex vetere codice, quem non deſcripſit, in margine dedit, notasque ſingulis libris addidit doctiſſimas.

Τοῦ μεγάλου Ἱπποκράτους πάντων τῶν ἰατρῶν κορυφαίου τὰ εὑρισκομένα. Magni HIPPOCRATIS *opera omnia*, quae exſtant in VIII. ſectiones ex Erotiani mente diſtributa, nunc recens latina interpretatione et annotationibus illuſtrata ANUTIO FOËSIO Mediomatrico medico authore. Francof. apud Wechelii haered. 1595. fol.* 1621. fol.* 1624. fol.* 1645. fol. et Genev. 1657. fol. Ultimae huic editioni acceſſerunt liber *περὶ φαρμάκων* cum comm. Jo. HEURNII, liber de ſtructura hominis latine, Erotiani, Galeni atque Herodoti gloſſaria, nec non eorum, qui Hippocratem commentariis illuſtrarunt, enumeratio. [HIPP. opera omnia, Gr. et Lat. c. not. Foëſii et al. Erotiani et Galeni gloſſar. et Palladii ſchol. in lib. de fract. c. ind. dupl. Genev. 1657. f.* K.]

Ordinem et in ſectiones diſtributionem ab Erotiano repetiit vir de Hippocrate omnium longe meritiſſimus. Uſus eſt ad ſuam editionem Codd. MSS. ex bibliotheca Vaticana, quibus M. Fabius Calvus uſus fuerat, tribusque aliis ex bibliotheca regis Franciae Fontanobellaea. Uſus eſt quoque duobus exemplaribus operum Hippocratis Aldino et Frobeniano, cui vir quidam doctus plurimam partem lectionum variantium ex Codd. Pariſinis adſcripſerat, nec non codice M. Cordaei. Novam dedit, eamque optimam omnium, textus recenſionem. Verſionem ipſe elaboravit, eamque accuratiſſimam, luculentiſſimam, cujus ope TRILLERUS corruptum Hippocratis textum ſaepiſſime emendare potuerit. vid. ejusd. epiſt. med. critic. p. 181. in Opuſc.

vol. II. Singulis libris addidit enarrationes doctiſſimas, ad easque Joannis Martini et Aemilii Porti obſervationibus uſus eſt. Additae ſunt cuique ſectioni variae lectiones ex Codd. regiis, quos diximus, et ex codice Mediceo. Sextae ſectioni acceſſerunt PALLADII ſcholia in Hippocratis librum περὶ ἀγμῶν, ultimae editioni praefatio addita eſt, in qua praecipui Hippocratis interpretes enumerantur. Vid. de hac editione operum Hippocratis omnium optima, TRILLERI judicium in epiſt. med. crit. in opuſc. vol. II. p. 181.

Magni Hippocratis Coi opera omnia gr. et lat. edita et ad omnes editiones accommodata induſtria et diligentia Jo. Antonidae van der Linden. Lugd. Bat. 1665. 8. II. Voll. Neapol. 1754. 4. II. Voll. Venet. 1757. 4. II. Voll. — [Inveni et edit. L. B. 1765. 8. niſi mendum fuerit typographi.]

Adhibuiſſe Lindenium vetuſtiſſima exemplaria MS. et textum aliquot millenis locis reſtituiſſe, ejus filius Henricus Antonides van der Linden memoriae prodidit, qui hanc editionem, a patre typis commiſſam, ſed non ad finem perductam, ſua demum, patre mortuo, cura edidit. Textum in capita diviſit, eaque in tmemata, textumque ſuum editionibus Frobenii, Jani Cornarii, Zwingeri et Foëſii textui ſtudioſiſſime adcommodavit, ita ut, quae ſecundum has editiones citantur, in ea non difficulter quaerantur atque inveniantur. Ceterum etiam ex GUIDONIS PATINI tom. III. epiſt. p. 177. ſq. judicio, et TRILLERI epiſt. med. crit. in Opuſc. vol. II. p. 181. haec editio vix magni aeſtimanda eſt. Textum ipſe Lindenius, pro more ſuo, fecit et temere mutavit. Verſione Cornarii editionem ſuam turpiter foedavit, [quippe quae ſaepiſſime alia prorſus habet, quam quae textus a Lindenio mutatus offert. K.] Notas et emendationes non adjecit. [Aeque ſiniſtrum judicium de hac Hippocratis editione tulit Schurzfleiſchius epiſt. CCXCIX. p. 447. K.] Editio tamen ob commodam formam commendabilis et ad uſum aptiſſima eſt.

Hippocratis Coi et Claudii Galeni Pergameni ἀρχιατρῶν opera. Renatus Charterius Vindocinenſis plurima interpretatus univerſa emendavit, inſtauravit, notavit, auxit, ſecundum diſtinctas medicinae partes in XIII. tomos digeſſit et conjunctim graece et latine primus edidit. Lutetiae Pariſiorum apud Jacobum Villery. 1679. fol. XIII. voll.*

Edere incepit Charterius Hippocratem jam anno 1639. editione demum poſt mortem ejus abſoluta. Editiones primae partis duae hinc exiſtunt, altera ann. 1639. altera ann. 1679. quae aliquo modo inter ſe differunt. 50,000 imperiales Charterium Hippocrati impendiſſe refert Goulin in mémoires, et ſeorſim in lettre de Mr. Villiers ſur l'édition grecque et latine des oeuvres d'Hippocrate et de Galene. Pariſ. 1776. 4. maj.

Plurimis Cdod. MSS. praeſertim his, qui in Galliis adſervantur, Charterius uſus eſt, textumque in locis permultis ad eorum ductum mutavit, ſed critices virgam hanc non adhibuit, ut bonis tantum codicibus uteretur, et bonas lectiones in textum reciperet. Multorum quoque aliorum doctorum virorum auxilio uſus eſt. Sed vaſtum eſt opus et ad uſum minus aptum, ob Hippocratis libros communiter cum Galeni libris in claſſes diſpoſitos. Vitiis quoque typographicis quam maxime laborat. Varietas lectionis ex codicibus ſingulis claſſibus addita eſt, quae vero utilis non eſt, quoniam codices non deſcribuntur. Eſt opus, recte monente Trillero in epiſt. med. crit. p. 182. in Opuſc. vol. II. ſomnolenter compoſitum et clauſis paene oculis correctum, adeo, ut praeter ſplendorem, quem bibliothecis afferre poteſt, parum habeat laudis, ſed multum pretii.

Τὰ τοῦ Ἱπποκράτους ἅπαντα. Hippocratis opera omnia cum variis lectionibus non modo hucusque vulgatis, verum ineditis potiſſimum, partim depromtis ex Cornarii et Sambuci Codd. in Caeſarea Vindobon. bibliotheca hactenus adſervatis et ineditis, partim ex aliis

ejusdem bibliothecae MS. libris ac denique ex Mediceis Laurentianis MS. libris collectis. — Acceſſit index Pini cum tractatu de menſuris et ponderibus ſtudio et opera Stephani Mackii. Tom. I. Vienn. Auſtr. 1743. fol. tom. II. ibid. 1749. fol.*

Nitidiſſima omnium haec editio eſt, ſed non ad finem perducta: libros enim tantum continet Hippocratis, qui in I. II. III. IV. et V. ſectione Foësii, quem in claſſibus editor ſecutus eſt, leguntur et reliqui tomi deſiderantur. Uſus eſt editor Codd. MSS. Vindobonenſibus, quorum ſupra mentionem feci et Mediceo. Mercurialem, Foësium adeo, ſaepiſſime correxit, hunc non raro parum feliciter. Lectionis varietatem ex Codd. ſuis textui ipſi ſubdidit. Internam dignitatem et praeſtantiam hujus editionis externo nitori non reſpondere, Trillerus in epiſt. med. crit. p. 182. recte monet. Programma, quo hanc editionem indicavit Mackius, exſtat in Nov. act. eruditor. 1741. menſ. Maj. p. 286.* Loca plura in hac edit. e tomo II. notata atque [ab eruditiſſ. Reiſke] emendata leguntur in Act. eruditor. 1749. menſ. Jul. p. 399. ſq.* [Cenſura to. I. legitur in Act. erudit. 1745. Menſis Jan. init. K.]

Editiones gr. lat. non omnium librorum Hippocratis.

Hippocratis Coi, Aſclepiadeae gentis ſacrae coryphaei, viginti duo commentarii tabulis illuſtrati. Graecus contextus ex doctiſſ. v. v. codicibus emendatus. Latina verſio Jani Cornarii innumeris locis correcta. Sententiae inſignes per locos communes methodice digeſtae Theod. Zwingeri Baſil. ſtudio et conatu. Baſil. 1579. fol.*

Textum dedit Zwingerus admodum correctum et verſionem Cornarii longe emendatiorem, a Conr. Gesnero, ſummo viro, ad hunc laborem incitatus. Obſervationes in Hippocratem, quae in commentariis continentur, ſubtiliſſimae, doctiſſimae atque elegantiſſima ſunt, judicante Trillero de nov. Hipp. ed. adornand

§. 7. p. 9. Analyfis per tabellas legenti plurimum difficultatis parit. Continentur ceterum in hoc opere libri Hippocr. de arte, de veteri medicina, lex, jusjurandum, de medico, de elegantia, praeceptiones, de carnibus, de genitura, de natura pueri, de feptimeftri, de octimeftri, de aetate, de natura humana, de aëre, aquis et locis, de flatibus, de alimento, de locis in homine, de glandulis, de diaeta, de infomniis, de humidorum ufu.

Editiones graeco-latinas libellorum Hippocr. Jo. Opsopoei, Morelli et Jo. Rudolphi Zwingeri jam indicavi. Jo. Heurnius duas collectiones edidit, utramque cum commentariis paraphrafticis. *Prima* titulum habet: *Hippocratis prolegomena et prognofticum gr. c. paraphraftica verfione et brevibus comment. Jo. Heurnii.* Lugd. Batav. 1597. 4. et in Operibus. Prolegomena continent jusjurandum, de medico, legem, de arte, de veteri medecina, de elegantia, praeceptiones, de carnibus, de purgantibus. *Altera* eft: *Hippocr. aphorifmi una cum prognofticis, prorrheticis, Coacis et aliis decem ejusdem opufculis, aphoriftica brevitate confcriptis.* Gr. lat. in Operib. et Lugd. Bat. 1627. 12.

[Hoc loco liceat commemorare plagulam in forma patente, quae hanc infcriptionem habet: Hipppocratis *Coi operum omnium tabula variis ex editoribus* (fic!) *optimis defumta. Haec d. v. c. Aeftimab. Dori.* C. C. Pierquin, Bruxellenfi Dr. P. C. Marchant, Bifuntinus. Inferta Nouv. Annal. clin. 1822. to. III. p. 385. Continet haec plagula omnia fcripta Hippocratis alphabetico ordine enumerata, et cujuslibet lateri addita eft pagina, qua inveniatur liber in ed. Frob. 1558. 2) Corn. verfione edit. c. Baf. tum Par. 3) Zwinger. 1579. 4) Marinelli Comm. Ven. 1575. 5) Mercurial. 6) Foëfii cum 1595. tum 1620. 7) Linden. 8) Chart. 9) Haller. 10) Gardeilii verf. gall. Tolofae 1801. 8. Vol. IV. 11) Pierer. 12) Gruneri cenfura. Debeo notitiam hanc Exp. Julius Hamburgenfi. K.]

XXXI.

EDITIONES PROMISSAE.

De GEORGII SEGERI editione Hippocratis graeco-latina, cujus ſpecimen tantum lucem vidit, conſules Jo. MOLLERI hypomnemata ad Alb. Bartholinum de ſcriptis Danorum p. 225. [Debebat haec editio uno volumine in forma quarta comprehendenda, in capita et ſectiones diſtributa, et indice copioſiſſimo aliisque ornamentis ſplendide inſtructa eſſe, quemadmodum ample promittebatur. Sed operi illi vel immortuus fuit praemature Segerus, vel prudens ab illo, cui recte perficiendo imparem ſe ſentiebat, abſtinuit. Vide, quae de hac re apud Th. Bartholinum Epiſt. med. LXII. et LXVII. Centur. III. leguntur. TRILLER. Poſteriori loco laudata epiſtola Segeri eſt ad Bartholinum, ex qua patet, editionem eo, quo ſcribebatur, anno, ad finem, ſi indicem exceperis, fuiſſe perductam, ſed defuiſſe typographum, qui editionis ſumtus ferre auderet. Paratum quidem ad illos faciendos invenerat Genevenſem bibliopolam, cui tamen, cum laborem, editioni parandae impenſum, remunerari nollet, faciles aures haud praebuit Segerus. K.] Editionem etiam Hippocratis G. H. WELSCHIUS promiſit. — Jam anno 1728. parata erat DANIELIS WILHELMI TRILLERI editio, cujus ſpecimen dedit hoc libello: *de nova Hippocratis editione adornanda commentatio, qua animum aperit atque ſimul ad ſymbolas conferendas eruditos invitat Dan. Wilh. Trillerus, qui et ſpeciminis loco libellum de anatome recenſuit, emendavit, et commentario medico - critico perpetuo illuſtravit.* Lugd. Bat. 1728. 4. maj.* Laborem poſtea fere continuum Hippocrati impendit, ſed ipſa editio non prodiit. Ejus *annotationes in Hippocratem manuſcriptae, quibus adjunctae Samuelis Battierii*, in catalogo librorum viri optimi anno 1783. auctione publica diſtractorum proſtabant, et adhuc venum proſtant apud heredes

ejus. [Nunc totum, quem collegerat Trillerus, apparatum criticum insigni Viri Illustris, CA. CHR. LEBER. WEIGEL, Magno Duci Vinariensi a consiliis aulae, benivolentia, quam iterum iterumque debitis laudibus celebrabo, cum multis aliis novae editionis subsidiis et ornamentis ad me pervenisse, magnopere laetor. In praefatione accuratius hunc apparatum descripsi. K.]

Non prodiit quoque FRANCISCI CLIFTONI editio, qui Hippocratica opera nova et ordinata methodo edere volebat, teste historia literar. Angliae. vol. III. nr. XV. et commercio literar. Norimberg. 1732. hebd. 50. ubi simul exempla quaedam textus Foësiani ab eo emendati leguntur.

KRAMERI judicium conjecturale de hac edit. vid. in comm. lit. Norimb. 1733. hebd. 23. p. 177. Neque prodiit novum omnium Hippocratis operum compendium quod RADULPHUS SCHOMBERG in lucem emittere volebat, cujusque specimen edidit hoc titulo: *Τοῦ μεγάλου Ἱπποκράτους σύνοψις* sive *novi omnium Hippocratis operum compendii specimen, studio et cura Radulphi Schomberg*, M. D. Lugd. Bat. 1746. 4.* Non prodiit tandem versio latina ista pura, quam, quoniam Lindenii versionem impuram esse et Foësium graeca verba omisisse deprehendit, edere voluit THOMAS OKES, et cujus specimen etiam edidit in libro: Two differtations I. the Knowdledge of Anatomy is not principally necessary to the practice of physik. II. the deformity of the foetus do not avise from the imagination of the mother. Cambridge, 1771. 8.

XXXII.

HIPPOCRATIS OPERA IN ALIAS LINGUAS TRANSLATA.

Gallicam collectionem operum quorundam Hippocratis memorat Hallerus: *Les anciens auteurs de la*

médecine et chirurgie, Hippocrate, Galien, Oribafe, le tout traduit du Grec. Lion 1555. 8.

Les oeuvres d'Hippocrate par Claude Tardy, ou toutes les caufes de la vie, de la naiffance, de la confervation de la fanté, les fignes et les fymptomes de toutes les maladies font expliquées, à Paris. 1667. 4. II. voll.

Paraphrafin effe peffimam, in qua auctor omnia corruperit, quae ignorabat, et ex qua Hippocrates ne cognofci quidem poffit, notat ANDR. DACIER in fine praefat. ad opus jam memorandum.

Les oeuvres d' Hippocrate traduites en François, avec des remarques et conferées fur les manufcripts de la bibliothèque du Roi, à Paris. 1697. 8. II. Voll.

Praemifit ANDR. DACERIUS, qui verus auctor hujus verfionis eft, brevem medicinae hiftoriam ad Hippocratis usque tempora, a Daniele Clerico in hoc labore, ut quidam ferunt, adjutus. Textum cum bonae notae Codd. MSS. in bibliotheca regia Parifina contulit, partem varietatis lectionis in notis enarravit, Zwingeri ceterum textu non fine utilitate ufus eft. Verfio ftudiofiffime elaborata eft, et plane fecundum mentem et ingenium Hippocratis. Notae copiofae atque melioris notae funt. Vita Hippocratis addita eft, ex antiquis biographis, quos enarravimus; fed errorum non expers. Ad finem legitur THEOPHRASTI RENAUDOTI epiftola de exiguae operae pretio, quod ex verfionibus Syriacis et Arabicis ferri poteft ad emendandum et illuftrandum Hippocratem, aliosque fcriptores graecos, praefertim medicos. Continentur ceterum in primo volumine liber de arte, de veteri medicina, lex, jusjurandum, de medico, de decenti ornatu, praecepta, de natura humana, de principiis five carnibus, de flatibus, de humidorum ufu; in altero vero de diaeta libri III. nec non libri de diaeta falubri et de aëre, aquis et locis.

[Praeter Equitis de Mercy versionem gallicam variorum Hippocratis librorum, quorum in antecedentibus mentio facta est, prodiit Tolosae 1801. omnium Hippocratis operum traductio gallica, a GARDEILIO facta, voll. IV. 8. K.]

Germanice epitomen operum quorundam Hippocratis dedit GRUNERUS in libro: *Bibliothek der alten Aerzte*, in Uebersetzungen und Auszügen. Volumen I. opera genuina continet contracta ex parte. Leipzig 1780. — Vol. II. 1782. 8.*

Exstat tandem etiam versio in Germanorum linguam *operum Hippocratis*, eaque notae optimae, sed, proh dolor! nondum (scilicet 1791.) ad finem perducta GRIMMII, quam saepissime citavimus, titulo: *Hippokrates Werke. Aus dem Griechischen übersetzt und mit Erläuterungen von Dr. Johann Friedrich Karl Grimm.* Vol. I. Altenburgi, 1784. quod opera genuina continet. Vol. II. Altenburgi, 1784. et Vol. III. ibid. 1785. 8.* [Vol. IV. 1792. K.] Et spes est, fore, ut ultimae quoque partes hujus elaboratissimi operis lucem videant. Mackii textum, ubi fieri poterat, secutus est et Foësii, collata tamen simul editione graeca Jani Cornarii, Lindenii et R. Charterii. Vitam Hippocratis praemisit purgatam a fabularum sordibus. Judicium de singulis libris Hippocratis tulit accuratissimum, eosque novo ordine, quem fere penitus secutus sum, disposuit. In notis multa loca difficilia explicuit, medicamenta inprimis antiqua diligentissime illustravit, et fere omnibus nomina, nostris temporibus usitata, addidit.

Commentariorum omnium, quos Galenus in Hippocratem scripsit, epitomen dedit ANDREAS LACUNA. Lugd. 1554. 8.* *Γαλήνου τὰ χαρακτηρίζοντα τὰ τοῦ Ἱπποκράτους* graece prodierunt cum Galeni libro de septimestri partu, de ptissana, de ossibus, per Jo. Cajum, Basil. 1557. 8.*

In omnes Hippocratis libros exstat anonymi com-

mentarius in bibl. reg. Parif. nr. 6942. latine. Stephani Athenienfis in Hippocratem in biblioth. Ambrof. Mediolan. Montfauc. I. p. 504. Abdolrahham ben Abisadec comm. in Hippocr. exftat arab. in biblioth. reg. Parif. nr. 947. 948. Montfauc. p. 719.

Magnus Hippocrates Cous Profperi Martiani notationibus explicatus. Rom. 1619. fol. — 1626. fol. — Venet. 1652. fol.* [Patav. 1719. auct. BLUMENBACH. Introd. in hift. med. p. 34.]

Non omnes libros, fed potius loca quaedam fufe explicuit, errores etiam, qui in Hippocrateis libris leguntur, ad Hippocratem referens et excufans.

MARINELLI commentarium in Hippocratem jam commemoravi.

XXXIII.

LEXICA HIPPOCRATICA.

Lexicon Hippocr. exftat gr. in bibl. reg. Parif. nr. 3176. Montfauc. II. p. 740. Erat tale lat. in bibl. Guil. Pelliferii Montfauc. II. p. 1199. — [Fuit quondam Lexicon Hippocrat. ordine alphabetico difpofitum, in fine mutilum, in bibliotheca Meermann. no. 215. K.] EROTIANI *τῶν παρ᾽ Ἱπποκράτους λέξεων συναγωγὴ* fuo loco indicabitur. Enarrabuntur quoque fuo loco GALENI libri de Hippocratis et Platonis decretis, de elementis fecundum Hippocratem, in quibus plurima loca Hippocratis explicuit, nec non *ἡ τῶν τοῦ Ἱπποκράτους γλοσσῶν ἐξήγησις* atque eidem Galeno adfcriptae definitiones medicae. Indicabitur quoque fuo loco Herodoti Lycii dictionarium vocum Hippocratis.

Voces, quae in Hippocrate occurrunt HENR. STEPHANUS explicuit, editis fimul Erotiani et Galeni libris huc fpectantibus. Parif. 1564. 8.

Huc porro pertinent Jo. GORRAEI definitionum

medicarum libri XXIV. Parif. 1564. fol. Francof. 1578. fol.* Parif. 1622. fol.*

Oeconomia Hippocratis alphabeti ferie diftincta, in qua dictionum apud Hippocratem omnium, praefertim obfcuriorum, ufus explicatur — ita ut lexicon Hippocrateum merito dici poffit. Anutio Foëfio, Mediomatrico medico authore. Francof. 1588. fol. min.* et Genev. 1662. fol. maj.* Lexicon Hippocrateum eft fummo ftudio elaboratum, et fummae ad Hippocratem recte intelligendum utilitatis.

Guil. Ballonii definitionum medicarum liber, in quo Hippocr. et Galeni obfcura loca explicantur. Parif. 1640. 4.* Et in Operib. Venet. 1734. 4.*

Jatreum Hippocraticum juxta ductum aphorismorum concinnatum a Joh. Conrado Dieterichio. Gieffae Hafforum, 1655. 4.* Prodiit etiam hoc titulo: Jatreum Hippocraticum, continens narthecium medicinae veteris et novae. — Ulmae Suevor. 1661. 4.* Spiffum opus, 1554. paginarum, quod non folum ad aphorifmos pertinet.

INDEX.

Indicem in Hippocratem fcripfit Petrus Matthias Pinus, fub titulo: Compendium inftar indicis in Hippocratis Coi opera omnia. Venet. 1597. * Prodiit quoque cum edit. lat. Venetiis, 1737. fol. a Jo. B. Paitono, III. voll. edita, quae editio inprimis ob hunc indicem commendatur. Locos, quos citat, non fatis definiviffe Pinum, funt, qui querantur.

Indices operum Hippocratis atque editionum fingulorum librorum, nec non veterum et recentiorum fcriptorum in Hippocratem dederunt Casp. Wolphius in catalogo veterum et recentiorum fcriptorum in Hippocratis opera. Sangalli, 1584. 8.* Foëfii editioni Genevenfi 1675. catalogus commentatorum in opera

Hippocratis additus est. Praeclaros, uti solebat, Hippocrati labores impendit HALLERUS in tom. I. bibl. medic. pract. p. 29. nec non in bibliotheca anatomica tom. I. p. 15. chirurgica tom. I. p. 7. botanica tom. I. p. 16. [med. pract. to. I. p. 29—122. K.]

Emendationes et varia notata in Hippocratem reperire licet in HIER. MERCURIALIS, MARSIL. CAGNATI, SCALIGERI, CASAUBONI, REINESII, CASP. HOFFMANNI, JO. TALENTONII, BOCHARTI, MERCERII, MEURSII, BOSII, LEONARDI, CANTERI, WESSELINGII, VALCKENAERII, PIERSONII, LINDENII, VONCKII, PALMERII operibus, quibus antiquos auctores illustrarunt. Multas in Hippocr. emendationes habet ADR. HERINGA in observatt. criticar. libro singulari. Leovard. 1749. 8. Multa eaque egregia in Hippocratem leguntur in D. W. TRILLERI, viri de Hippocrate longe meritissimi, opusculis medicis et philologicis, quorum volumina III. in 4. Francof. 1766—1772. prodierunt. Plurima quoque bona ad medendi methodum Hippocraticam illustrandam reperiuntur in *J. Ern. Hebenstreit palaeologia therapiae studio Gruneri,* Halae in 8. edita. Hippocratem aliquot locis illustravit KRAUSE, senex venerandus, in notis ad Corn. Celsum. *Selecta doctorum virorum opuscula, in quibus Hippocrates explicatur; edidit Ern. Godofr. Baldinger.* Gott. 1782. 8. qui etiam aliquot libellis academicis editis Hippocratis studium medicis magnopere commendavit. vid. GRUNER. delect. diss. Jenens. vol. I. p. 36. 78. et BALDINGERI opusc. medica. Gott. 1787. 8. p. 63. 114. 138.

Reliquorum librorum, qui ad Hippocratem aliquo modo spectant, sed huc non pertinent, titulos dedit Hallerus in bibl. med. pract. tom. I. p. 94. sqq.

XXXIV.

Polybus, gener ac discipulus Hippocratis, et teste GALENO in libr. Hippocr. de natura humana comm. I. prooem. p. 94. tom. III. Chart. *διαδεξάμενος τὴν τῶν νέων διδασκαλίαν, ὃς οὐδὲν ὅλως φαίνεται μετακινήσας τῶν Ἱπποκράτους δογμάτων*, citatur jam ab Aristotele III. 3. historiae animalium, qui librum Hippocratis de natura humana, ut jam supra monuimus, nr. 34. §. 25. illi expresse tribuit. Multi etiam alii libri eidem Polybo adscribuntur, quos suo loco notavimus.

XXXV.

Etiam ad HIPPOCRATEM GNOSIDICI, et ad HIPPOCRATEM, THESSALI filium, scripta nonnulla relata sunt, quae inter libros Hippocratis nostri, Heraclidae filii, leguntur, ut jam suo loco observatum est. Verum de his aliisque medicis, Hippocratis vel filiis, ut Thessalo et Dracone, vel discipulis, ut Prodico, Dexippo, Apollonio, tum Ctesia et Theomedonte, vel aequalibus, aut etiam antiquioribus, ut Phaeone sive Phaone, Philistione, Eudoxi Cnidii praeceptore, Aristone, Pherecyde, Pythocle, Phileta, Acumeno, Pittalo, Archidamo, Metone, Eryximacho, tum de Acrone, auctore sectae empiricae, de Apollonide, Antigene, Aegimio, Euryphonte Cnidio, et de philosophis, medicinae peritis, Thalete, Pherecyde, Epimenide, Toxari, Pythagora, Zamolxi, Empedocle, Pausania, Alcmaeone, Epicharmo, Eudoxo, Timaeo, Heraclito, Democrito et Diagora, denique de Machaone, Podalirio, Melampo, Chirone et aliis antiquioribus Aesculapioque et schola Asclepiadarum consulenda DANIELIS CLERICI historia medica, parte prima, cujus libro tertio diligenter inprimis ad examen revocat scripta Hippocratis ipsius et de inventis ejus atque observatis disputat, et quo usque ille salutarem scientiam provexerit, ostendit. [Ex

Clerici libro in compendium fere redactae ſunt vitae veterum medicorum a Wohlfahrt in libello: *Biographien Griechiſcher Aerzte, zuſammengetragen aus der Geſchichte der Medicin des le Clerc, von L. A. Wohlfahrt.* Halae, 1770. maj. 8.] Multa quoque de eodem argumento praeclare expoſuit Jo. Henr. Schulzius in hiſt. medicinae period. I. ſect. II. cap. I—V. nec non cap. VII. et VIII. Tertia ſectio primae periodi Hippocratem et coaevos illi medicos pertractat. Hiſtoriam et vitas medicorum veterum ſcripſerunt Thomas Reineſius, Aegidius Menagius, Jo. Henr. Meibomius, ſed non editas. —

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΟΡΚΟΣ.

Ed. Chart. to.II. [p.1.2.] Ed. Foës. I. p.1. Ed. Lind. to.I. (p.42.43.)

Ὄμνυμι Ἀπόλλωνα ἰητρὸν καὶ Ἀσκληπιὸν, καὶ Ὑγείαν καὶ Πανάκειαν, καὶ θεοὺς πάντας καὶ πάσας ἵστορας ποιεύμενος, ἐπιτελέα ποιήσειν κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμὴν ὅρκον τόνδε καὶ ξυγγραφὴν τήνδε, ἡγήσασθαι μὲν τὸν διδάξαντά με τὴν τέχνην ταύτην ἶσα γενέτῃσιν ἐμοῖσιν καὶ βίου κοινώσασθαι, καὶ χρεῶν χρηΐζοντι μετάδοσιν ποιήσασθαι, καὶ γένος τὸ ἐξ ἑωυτέου ἀδελφοῖς ἶσον ἐπικρίνειν ἄῤῥεσι, καὶ διδάξειν τὴν τέχνην (43) ταύτην, ἢν χρηΐζωσι μανθάνειν, ἄνευ μισθοῦ καὶ ξυγγραφῆς, παραγγελίης τε καὶ ἀκροήσιος καὶ τῆς λοιπῆς ἁπάσης μαθήσιος μετάδοσιν [2] ποιήσασθαι υἱοῖσί τε

HIPPOCRATIS IVSIVRANDVM.

Per Apollinem medicum et Aefculapium, Hygiamque et Panaceam jurejurando affirmo et deos deasque omnes teftor, me quantum viribus et judicio valuero, quod nunc juro et ex fcripto fpondeo plane obfervaturum: praeceptorem quidem, qui me hanc artem edocuit, parentum loco habiturum eique cum ad victum tum etiam ad ufum neceffaria grato animo communicaturum et fuppeditaturum, ejusque pofteros apud me eodem loco quo germanos fratres fore, eosque fi hanc artem addifcere volent, absque mercede et fyngrapha edocturum, praeceptionum quoque et auditionum totiusque reliquae difciplinae cum meos et

ἐμοῖσι καὶ τοῖσι τοῦ ἐμὲ διδάξαντος καὶ μαθηταῖσι συγγεγραμμένοις τε καὶ ὡρκισμένοις νόμῳ ἰητρικῷ, ἄλλῳ δὲ οὐδενί. διαιτήμασί τε χρήσομαι ἐπ᾽ ὠφελείῃ καμνόντων κατὰ δύναμιν καὶ κρίσιν ἐμήν. ἐπὶ δηλήσει δὲ καὶ ἀδικίῃ εἴρξειν. οὐ δώσω δὲ οὐδὲ φάρμακον οὐδενὶ αἰτηθεὶς θανάσιμον, οὐδὲ ὑφηγήσομαι ξυμβουλίην τοιήνδε. ὁμοίως δὲ οὐδὲ γυναικὶ πεσσὸν φθόριον δώσω. ἁγνῶς δὲ καὶ ὁσίως διατηρήσω βίον τὸν ἐμὸν καὶ τέχνην τὴν ἐμήν. οὐ τεμέω δὲ οὐδὲ μὴν λιθιῶντας, ἐκχωρήσω δὲ ἐργάτῃσιν ἀνδράσι πρήξιος τῆσδε. εἰς οἰκίας δὲ ὁκόσας ἂν ἐσίω, ἐσελεύσομαι ἐπ᾽ ὠφελείῃ καμνόντων, ἐκτὸς ἐὼν πάσης ἀδικίης ἑκουσίης καὶ φθορίης τῆς τε ἄλλης καὶ ἀφροδισίων ἔργων, ἐπί τε γυναικείων σωμάτων καὶ ἀνδρώων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων. ἃ δ᾽ ἂν ἐν θεραπείῃ ἢ ἴδω ἢ ἀκούσω, ἢ καὶ ἄνευ θεραπείης κατὰ βίον ἀνθρώπων, ἃ μὴ χρή ποτε ἐκκαλέεσθαι ἔξω, σιγήσομαι, ἄῤῥητα ἡγεύμενος εἶναι τὰ τοιαῦτα. Ὅρκον μὲν οὖν μοι τόνδε ἐπιτελέα ποιέοντι

ejus qui me edocuit liberos, tum discipulos qui medico jurejurando nomen fidemque dederint, participes facturum, aliorum praeterea neminem. Victus quoque rationem, quantum facultate et judicio consequi potero, aegris utilem me praescripturum, eosque ab omni noxa et injuria vindicaturum. Neque cujusquam precibus adductus alicui medicamentum lethale propinabo, neque hujus rei auctor ero. Neque simili ratione mulieri pessum subdititium ad foetum corrumpendum exhibebo, sed castam et ab omni scelere puram tum vitam tum aetatem meam perpetuo praestabo. Neque vero calculo laborantes secabo, sed magistris ejus artis peritis id muneris concedam. In quamcunque autem domum ingressus fuero, ad aegrotantium salutem ingrediar, omnem injuriae inferendae et corruptelae suspicionem procul fugiens, tum vel maxime rerum venerearum cupiditatem erga mulieres juxta ac viros tum ingenuos tum servos. Quae vero inter curandum, aut etiam medicinam minime faciens in communi hominum vita vel videro vel audiero, quae minime in vulgus efferri oporteat, ea arcana esse ratus silebo. Hoc igitur jusjurandum si religiose ob-

Ed. Chart. II. [2. 145.] Foes. I. 1. 2. Ed. Lind. I. (40. 41.)
καὶ μὴ ξυγχέοντι εἴη ἐπαύρασθαι καὶ βίου καὶ τέχνης, δοξαζομένῳ παρὰ πᾶσι ἀνθρώποις εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον, παραβαίνοντι δὲ καὶ ἐπιορκοῦντι τἀναντία τουτέων.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΝΟΜΟΣ.

[145.] (40.) Ἰητρικὴ τεχνέων μὲν πασέων ἐστὶν ἐπιφανεστάτη, διὰ δὲ ἀμαθίην τῶν τε χρεωμένων αὐτῇ || καὶ τῶν εἰκῇ τοὺς τοιούσδε κρινόντων πολύ τι πασέων ἤδη τῶν τεχνέων ἀπολείπεται. ἡ δὲ τῶνδε ἁμαρτὰς τὰ μάλιστά μοι δοκέει ἔχειν αἰτίην τοιήνδε. πρόστιμον γὰρ ἰητρικῆς μούνης ἐν τῇσι πόλεσιν οὐδὲν ὥρισται πλὴν ἀδοξίης. αὕτη δὲ οὐ τιτρώσκει τοὺς ἐξ αὐτέης συγκειμένους. ὁμοιότατοι γάρ εἰσιν οἱ τοιοίδε τοῖσι παρεισαγομένοισι προσώ(41)ποισιν ἐν τῇσι τραγῳδίῃσιν. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι σχῆμα μὲν καὶ στολὴν καὶ πρόσωπον ὑποκριτοῦ ἔχουσιν, οὐκ εἰσὶ δὲ ὑποκριταὶ, οὕτω καὶ οἱ ἰητροὶ φήμῃ μὲν πολλοὶ, ἔργῳ δὲ πάγχυ βαιοί. χρὴ γὰρ

ſervaro ac minime irritum fecero, mihi liceat cum ſumma apud omnes exiſtimatione perpetuo vitam felicem degere et artis uberrimum fructum percipere. Quod ſi illud violavero et pejeravero, contraria mihi contingant.

HIPPOCRATIS LEX.

Omnium profecto artium medicina nobiliſſima. Verum propter eorum qui eam exercent ignorantiam, eorumque qui temere de his judicant, omnibus artibus jam longe inferior habetur. Cujus quidem erroris iſta mihi potiſſimum eſſe cauſa videtur, quod ſoli arti medicae nulla in urbibus praeterquam ignominiae praefinita poena eſt, quae eos qui ex ea conſtant minime attingit. Qui quidem perſonarum quae in tragoediis producuntur maxime ſimiles eſſe videntur. Quemadmodum enim illi quidem formam, habitum et perſonam hiſtrionis referunt, neque tamen hiſtriones ſunt, ſic et medici nomine quidem multi, re ipſa perpauci. Qui enim medicinae ſcientiam ſibi vere et apte

Ed. Chart. II. [145.] Foës. I. 2. Ed. Lind. I. (41. 42.)

ὅστις μέλλει ἰητρικῆς ξύνεσιν ἀτρεκέως ἁρμόζεσθαι, τῶνδέ μιν ἐπήβολον γενέσθαι· φύσιος, διδασκαλίης, τρόπου εὐφυέος, παιδομαθίης, φιλοπονίης, χρόνου. πρῶτον μὲν οὖν πάντων δεῖ φύσιος· φύσιος γὰρ ἀντιπραττούσης κενεὰ πάντα, φύσιος δὲ εἰς τὸ ἄριστον ὁδηγεούσης διδασκαλίη τέχνης γίνεται. ἣν μετὰ φρονήσιος δεῖ περιποιήσασθαι, παιδομαθέα γενόμενον ἐν τρόπῳ ὁκοῖος εὐφυὴς πρὸς μάθησιν ἔσται. ἔτι δὲ φιλοπονίην προσενέγκασθαι ἐς χρόνον πουλὺν, ὅκως ἡ μάθησις ἐμφυσιωθεῖσα δεξιῶς τε καὶ εὐαλδέως τοὺς καρποὺς ἐξενέγκηται. ὁκοίη γὰρ τῶν ἐν τῇ γῇ φυομένων θεωρίη, τοιήδε καὶ τῆς ἰατρικῆς ἡ μάθησις. ἡ μὲν γὰρ φύσις ἡμέων ὁκοῖον ἡ χώρη· τὰ δὲ δόγματα τῶν διδασκόντων ὁκοῖον τὰ σπέρματα· ἡ δὲ παιδομαθίη τὸ καθ' ὥρην αὐτὰ πεσεῖν εἰς τὴν ἄρουραν· ὁ δὲ τρόπος ἐν ᾧ ἡ μάθησις ὁκοῖον ἐκ τοῦ περιέχοντος ἠέρος τροφὴ γενομένη τοῖσι φυομένοισιν· ἡ δὲ φιλοπονίη ἐργασίη· ὁ δὲ χρόνος ταῦτα ἐνισχύσει πάντα, ὡς τραφῆναι τελέως. ταῦτα ὦν χρὴ ἐς τὴν (42) ἰητρικὴν τέχνην ἐνεγκαμέ-

comparare volet, is horum omnium compos esse debet, ut naturam nactus sit, doctrinam, locum studiis aptum, institutionem a puero, industriam et tempus. Imprimis igitur natura opus est, qua repugnante irrita sunt omnia, eadem vero ad optimum quodque viam commonstrante, artis doctrina paratur, quam ex institutione a puero, in loco ad disciplinam probe a natura accommodato, cum prudentia sibi comparare oportet. Ad haec longi temporis industriam accedere necesse est, quo disciplina veluti gravidata feliciter et bene crescendo maturos fructus efferat. Quomodo enim quae terra producuntur, eadem omnino ratione medicae artis cognitio se habere videtur. Natura namque nostra agri, doctorum praecepta seminum rationem habent. Institutio a puero tempestivae sationi respondet. Locus vero disciplinae accommodatus, aëri ambienti, ex quo iis quae e terra nascuntur alimentum suppetit. Diligens studium agricultura est. Tempus autem omnia haec ad plenam nutritionem confirmat. Quibus certe omnibus ad artem medicam collatis ejusque vera cognitione percepta, hoc modo

νους καὶ ἀτρεκέως αὐτέης γνῶσιν λαβόντας, οὕτως ἀνὰ τὰς πόλιας φοιτεῦντας μὴ λόγῳ μοῦνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἰητροὺς νομίζεσθαι. ἡ δὲ ἀπειρίη κακὸς θησαυρὸς καὶ κακὸν κειμήλιον τοῖσιν ἔχουσιν αὐτέην καὶ ὄναρ καὶ ὕπαρ, [146] εὐθυμίης τε καὶ εὐφροσύνης ἄμοιρος, δειλίης τε καὶ θρασύτητος τιθήνη. δειλίη μὲν γὰρ ἀδυναμίην σημαίνει, θρασύτης δὲ ἀτεχνίην. δύο γὰρ ἐπιστήμη τε καὶ δόξα, ὧν τὸ μὲν ἐπίστασθαι ποιέει, τὸ δὲ ἀγνοεῖν. ἡ μὲν οὖν ἐπιστήμη ποιέει τὸ ἐπίστασθαι, ἡ δὲ δόξα τὸ ἀγνοεῖν. τὰ δὲ ἱερὰ ἐόντα πρήγματα ἱεροῖσιν ἀνθρώποισι δείκνυται, βεβήλοισι δὲ οὐ θέμις πρὶν ἢ τελεσθῶσιν ὀργίοισιν ἐπιστήμης.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ.

(1) Εἰσί τινες οἳ τέχνην πεποίηνται τὸ τὰς τέχνας αἰσχροποιεῖν· ὡς μὲν οἴονται, οὐ τοῦτο διαπρησσόμενοι ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ᾽ ἱστορίης οἰκείης ἐπίδειξιν ποιεύμενοι. ἐμοὶ δὲ τὸ μέν τι τῶν μὴ εὑρημένων ἐξευρίσκειν, ὅ τι καὶ εὑρεθὲν κρέσσον ἢ ἀνεξεύρετον, ξυνέσιος δοκέει ἐπιθύμημά τε καὶ

urbes obeundo non ſolum verbo, ſed etiam opere medici exiſtimationem tueri oportet. At vero imperitia malus eſt theſaurus malaeque opes reconditae iis qui eam tum opinione ipſa tum revera poſſident, ſecuritatis animi et laetitiae expers, timiditatis et audaciae nutrix. Ac timiditas quidem impotentiam, audacia vero artis ignorationem arguit. Duo ſunt enim ſcientia et opinio, quorum illa ſcientiam, haec ignorationem parit. Haec vero cum ſacra ſint, ſacris hominibus demonſtrantur, profanis vero nefas prius quam ſcientiae ſacris initiati fuerint.

HIPPOCRATIS DE ARTE LIBER.

Nonnulli turpiter inſectandis artibus artificium ſuum collocant, neque id quod facere ſe credunt, meo quidem judicio obtinent, ſed ſuae ſcientiae oſtentationem faciunt. At eorum aliquid quae nondum inventa ſunt invenire, quodque inveniſſe quam non inveniſſe praeſtiterit, ſimiliterque imperfecta ad finem deducere, id mihi videtur illius

Ed. Chart. II [146.] Foeſ. I. 2. 3. Ed. Lind. I. (1. 2.)

ἔργον εἶναι· καὶ τὸ τὰ ἡμίεργα ἐς τέλος ἐξεργάζεσθαι ὡσαύτως. τὸ δὲ λόγων οὐ καλῶν τέχνῃ τὰ τοῖς ἄλλοις εὑρημένα αἰσχύνειν προθυμέεσθαι, ἐπανορθοῦντα μὲν μηδὲν, διαβάλλοντα δὲ τὰ τῶν εἰδότων πρὸς τοὺς μὴ εἰδότας ἐξευρήματα, οὐκέτι δοκέει ξυνέσιος ἐπιθύμημά τε καὶ ἔργον εἶναι, ἀλλὰ καταγγελίη μᾶλλον φύσιος ἢ ἀτεχνίη. μούνοισι γὰρ τοῖσιν ἀτέχνοισιν ἡ ἐργασίη αὕτη ἁρμόζει, φιλοτιμουμένων μὲν, οὐδαμᾶ δὲ δυναμένων κακίῃς ὑπουργέειν εἰς τὸ τὰ τοῦ πέλας ἔργα ἢ ὀρθὰ ἐόντα διαβάλ||λειν ἢ οὐκ ὀρθὰ μωμέεσθαι. τοὺς μὲν οὖν εἰς τὰς ἄλλας τέχνας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐμπίπτοντας οἷσι μέλει τε καὶ ἐν οἷς μέλει οἱ δυνάμενοι (2) κωλυόντων· ὁ δὲ παρεὼν λόγος τοῖς ἐς ἰητρικὴν οὕτως ἐμπορευομένοις ἐναντιώσεται, θρασυνόμενος μὲν διὰ τουτέους οὓς ψέγει, εὐπορέων δὲ διὰ τὴν τέχνην ᾗ βοηθεῖ, δυνάμενος δὲ διὰ σοφίην ᾗ πεπαίδευται. δοκέει δή μοι τὸ μὲν σύμπαν τέχνη εἶναι οὐδεμία οὐκ ἐοῦσα. καὶ γὰρ ἄλογον τῶν ἐόντων τὶ ἡγεῖσθαι μὴ ἐόν· ἐπεὶ τῶν γε μὴ ἐόντων τίνα ἄν τις οὐσίην θεασάμενος ἀπαγγεί-

eſſe munus qui intelligens exiſtimari expetit. Qui vero ea quae ab aliis ſunt inventa inhoneſtorum verborum artificio contaminare contendit, neque quicquam corrigit, ſed a peritis inventa apud imperitos traducit, is ſane prudentiae exiſtimationem tueri velle non videtur, ſed potius naturam ſuam aut ignorationem malitioſe prodere. Solis enim artium ignaris hoc opus competit, qui ambitioſius quidem contendunt, neque tamen improbitate ſua ullo modo praeſtare poſſunt ut aliorum opera vel recta calumnientur vel non recta reprehendant. Eos igitur qui in alias artes hoc modo invadunt coërceant, ſi poſſint, quibus haec cura eſt quorumque id intereſt. Haec autem noſtra oratio adverſus eos inſtituitur qui hoc pacto artem medicam quaeſtus gratia inſectantur, animos quidem attollens propter eos quos reprehendit, abundans vero propter artem cui opem fert, potens quoque ob ſapientiam qua eſt exculta. Ac ſane omnino nulla mihi eſſe ars videtur quae non exiſtat. Abſurdum enim eſt quod non ſit eſſe putare; quandoquidem eorum quae non exiſtunt quamnam quis eſſentiam intueri

λειεν ὡς ἔστιν; εἰ γὰρ δὴ ἔστι γ' ἰδεῖν τὰ μὴ ἐόντα ὥσπερ τὰ ἐόντα, οὐκ οἶδ' ὅπως ἄν τις αὐτὰ νοήσειε μὴ ἐόντα ὥσπερ τὰ ἐόντα, ἅ γε εἴη καὶ ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν καὶ γνώμῃ νοῆσαι ὡς ἔστιν. ἀλλ' ὅπως μὴ οὐκ εἴη τοῦτο τοιοῦτον, ἀλλὰ τὰ μὲν ἐόντα αἰεὶ ὁρᾶται καὶ γινώσκεται, τὰ δὲ [147] μὴ ἐόντα οὔτε ὁρᾶται οὔτε γινώσκεται. γινώσκεται τοίνυν δεδειγμένων ἤδη τῶν τεχνέων, καὶ οὐδεμία ἐστὶν ἥ γε ἔκ τινος εἴδεος οὐχ ὁρᾶται. οἶμαι δ' ἔγωγε καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῆς διὰ τὰ εἴδεα λαβεῖν. ἄλογον γὰρ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων τὰ εἴδεα ἡγεῖσθαι βλαστάνειν καὶ ἀδύνατον. τὰ μὲν γὰρ ὀνόματα φύσιος νομοθετήματά ἐστι, τὰ δὲ εἴδεα οὐ νομοθετήματα, ἀλλὰ βλαστήματα. περὶ μὲν οὖν τούτων, εἴ γέ τις μὴ ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων ξυνίησιν, ἐν ἄλλοις ἂν λόγοις σαφέστερον διδαχθείη· περὶ δὲ ἰητρικῆς, ἐς ταύ(3)την γὰρ ὁ λόγος, ταύτης οὖν τὴν ἀπόδειξιν ποιήσομαι. καὶ πρῶτόν γε δὴ ὁριεῦμαι ὃ νομίζω ἰητρικὴν εἶναι· τὸ δὴ πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσεόντων τοὺς καμάτους, καὶ τῶν νοσημάτων τὰς σφοδρότητας ἀμβλύνειν, καὶ τὸ μὴ ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νο-

queat et enunciare quod ſint? Si enim quae minime exiſtunt velut ea quae exiſtunt videre licet, haud ſcio quanam quis ratione ea quae non ſunt animo complecti queat non ſecus ac ea quae ſunt, quae quidem quod ſint et oculis intueri et mente comprehendere licet. Neque iſtud aliter contingere poteſt, ſed ea quae ſunt perpetuo cernuntur et cognoſcuntur; quae vero non ſunt neque cernuntur neque cognoſcuntur. Demonſtratarum igitur artium formae cognoſcuntur, neque ulla eſt quae non ex forma quadam cernatur. Et ſane arbitror eas per formas nomina accepiſſe. Praeter enim rationem eſt exiſtimare ex nominibus formas productas eſſe, neque id fieri poteſt. Nomina namque lege quadam naturae ſunt ſancita, formae vero non ſancita, ſed veluti quaedam naturae ſunt progermina. Ac iſta quidem, ſi quis ex iis quae ante dicta ſunt non ſatis intelligit, in aliis commentationibus apertius docebuntur. Medicinae igitur, circa quam praeſens verſatur oratio, demonſtrationem inſtituam, ac primum mea quidem opinione definiam, me-

σημάτων, εἰδότας ὅτι ταῦτα οὐ δύναται ἰητρική. ὡς οὖν ποιέει τε ταῦτα καὶ οἵη τέ ἐστι διὰ παντὸς ποιέειν, περὶ τούτου μοι δὴ ὁ λοιπὸς ἔσται λόγος. ἐν δὲ τῇ τῆς τέχνης ἀποδείξει ἅμα καὶ τοὺς λόγους τῶν αἰσχύνειν αὐτὴν οἰομένων ἀναιρήσω, ᾗ ἂν ἕκαστος αὐτῶν πρήσσειν τι οἰόμενος τυγχάνῃ. ἔστιν οὖν μοι ἀρχὴ τοῦ λόγου ἣ καὶ ὁμολογηθήσεται παρὰ πᾶσιν. ὅτι μὲν ἔνιοι ἐξυγιαίνονται τῶν θεραπευομένων ὑπὸ ἰητρικῆς ὁμολογέεται· ὅτι δὲ οὐ πάντες, ἐν τούτῳ ἤδη ψέγεται ἡ τέχνη. καὶ φασὶν οἱ τὰ χείρω λέγοντες, διὰ τοὺς ἁλισκομένους ὑπὸ τῶν νοσημάτων καὶ τοὺς ἀποφεύγοντας αὐτὰ, τύχῃ ἀποφεύγειν καὶ οὐ διὰ τὴν τέχνην. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀποστερέω μὲν οὐδ᾽ αὐτὸς τὴν τύχην ἔργου οὐδενός· ἡγεῦμαι δὲ τοῖσι μὲν κακῶς θεραπευομένοισι νουσήμασι τὰ πολλὰ τὴν ἀτυχίην ἕπεσθαι, τοῖσι δὲ εὖ τὴν εὐτυχίην. ἔπειτα δὲ καὶ πῶς οἷόν τέ ἐστι τοῖς ὑγιανθεῖσιν ἄλλό τι αἰτιάσασθαι ἢ τὴν τέχνην, εἴπερ χρώμενοι αὐτῇ καὶ ὑπουργέοντες ὑγιάνθησαν; τὸ μὲν γὰρ τῆς τύ-

dicinam esse, quae sane in totum a morbis aegros vindicet, morborumque vehementiam obtundat, neque iis qui a morbo victi sunt manum admoveat, cum id medicinam praestare non posse probe constet. Quod igitur tum haec praestet tum etiam semper praestare possit, sequenti oratione persequar. Simulque dum artem esse demonstro, eorum rationes qui eam se turpiter insequi existimant diluam, prout eorum quisque aliquid efficere se posse arbitratur. Hinc igitur orationis exordium faciam, in quo etiam omnes assentientur. Nempe plerosque arte medica curatos sanitati esse restitutos in confesso est; quod vero non omnes, ob hoc jam ars ipsa in reprehensionem incurrit. Eique objiciunt qui eam criminantur, morbis detentos quique eos evaserunt fortunae, non artis beneficio evasisse. Ego vero ut fortunae quidem quavis in re nonnihil tribuo, ita certe censeo male a morbis curatis ut plurimum adversam fortunam, bene vero curatis prosperam fortunam contingere. Deinde vero qui sanati sunt cuinam alteri quam arti hoc beneficium acceptum referant, siquidem huic se committentes et subservientes sanitatem sunt consecuti? In quo enim arti

χης εἶδος ψιλὸν οὐκ ἠβουλήθησαν θεήσασθαι, ἐν ᾧ τῇ τέχνῃ ἐπέτρεψαν σφᾶς αὐτούς· ὥστε τῆς μὲν ἐς τὴν τύχην ἀναφορῆς ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ, τῆς μέντοι (4) ἐς τὴν τέχνην οὐκ ἀπηλλαγμένοι. ἐν ᾧ γὰρ ἐπέτρεψαν καὶ ἐπίστευσαν αὐτῇ σφᾶς αὐτοὺς, ἐν τούτῳ αὐτῆς καὶ τὸ εἶδος ἐσκέψαντο καὶ τὴν δύναμιν περανθέντος τοῦ ἔργου ἔγνωσαν. ἐρεῖ δὴ ἐνταῦθα ὁ τἀναντία λέγων ὅτι πολλοὶ ἤδη καὶ οὐ χρησάμενοι ἰητρῷ νοσέοντες ὑγιάνθησαν. καὶ ἐγὼ τῷ λόγῳ οὐκ ἀπιστέω. δοκέει δέ μοι οἷόν τε εἶναι καὶ ἰητρῷ μὴ χρωμένους ἰητρικῇ περιτυχεῖν, οὐ μὴν ὥστε εἰδέναι ὅ τι ὀρθὸν ἐν αὐτῇ ἐνείη καὶ ὅ τι μὴ ὀρθὸν, || ἀλλ' ὥστ' ἂν ἐπιτύχοιεν τοιαῦτα θεραπεύσαντες ἑωυτοὺς ὁποῖά περ ἂν ἐθεραπεύθησαν, εἰ καὶ ἰητροῖσιν ἐχρῶντο. καὶ τοῦτό γε τέως τεκμήριον μέγα τῇ οὐσίῃ τῆς τέχνης, ὅτι ἐοῦσά τέ ἐστι καὶ μεγάλη, [148] ὅπου γε φαίνονται καὶ οἱ μὴ νομίζοντες αὐτὴν εἶναι σωζόμενοι δι' αὐτήν. πολλὴ γὰρ ἀνάγκη καὶ τοὺς μὴ χρωμένους ἰητροῖσιν, νοσήσαντας δὲ καὶ ὑγιασθέντας εἰδέναι ὅτι ἢ δρῶντές τι ἢ μὴ δρῶντες ὑγιάνθησαν. ἢ γὰρ ἀσιτίῃ, ἢ πολυφαγίῃ, ἢ ποτῷ πλείονι, ἢ δίψῃ,

ſeſe commiſerunt, inanem fortunae formam neglexerunt, adeo ut a referenda fortunae gratia liberi ſint, ab ea autem quae arti debetur liberare ſe non non poſſint. Cui cum ſeſe commiſerunt ac crediderunt, in ejus formam intuentes, ipſius etiam facultatem re confecta cognoverunt. Atque hoc ſane loco objicit nobis adverſarius, multos jam aegros etiam citra medici opem ſanitati reſtitutos, quod equidem non diffiteor. Ac fieri mihi poſſe videtur ut qui medicum non adhibent, iis ex arte medica feliciter ſuccedat, neque tamen intelligant rectumne quid in ea, an pravum inſit, ſed quod per ſe curatis eadem quae, ſi medicis adhibitis curati fuiſſent, contigerunt. Quod ipſum ſane magnum eſt artis exiſtentis argumentum et quod inter praeclaras habenda ſit, quando qui ne eam quidem eſſe exiſtimant ejus ope ſervati conſpiciuntur. Qui enim etiam non adhibitis medicis ex morbis convaluerunt, ut intelligant omnino neceſſe eſt, ſe quod aliquid vel fecerint, vel non fecerint, iccirco ſanitatem eſſe conſecutos. Aut enim ine-

ἢ λουτροῖσιν, ἢ ἀλουσίῃ, ἢ πόνοισιν, ἢ ἡσυχίῃ, ἢ ὕπνοισιν, ἢ ἀγρυπνίῃ, ἢ τῇ ἁπάντων τούτων παροχῇ χρώμενοι ὑγιάνθησαν. καὶ τῷ ὠφελεῖσθαι πολλὴ ἀνάγκη αὐτούς ἐστιν ἐγνωκέναι ὅ τι ἦν τὸ ὠφελῆσαν, καὶ εἴ τι τ' ἐβλάβησαν, καὶ τὸ βλαβῆναι, καὶ ὅ τι ἦν τὸ βλάψαν. τὰ γὰρ τῷ ὠφελεῖσθαι καὶ τὰ τῷ βεβλάφθαι ὡρισμένα οὐ πᾶς ἱκανὸς γνῶναι. εἰ τοίνυν ἐπιστήσεται ἢ ἐπαινέειν, ἢ ψε(5)γειν ὁ νοσήσας τῶν διαιτημάτων τὶ οἷοισιν ὑγιάνθη, πάντα ταῦτα τῆς ἰητρικῆς ὄντα εὑρήσει. καὶ ἔστιν οὐδὲν ἧσσον τὰ ἁμαρτηθέντα τῶν ὠφελησάντων μαρτύρια τῇ τέχνῃ εἰς τὸ εἶναι. τὰ μὲν γὰρ ὠφελήσαντα τῷ ὀρθῶς προσενεχθῆναι ὠφέλησαν, τὰ δὲ βλάψαντα τῷ μηκέτι ὀρθῶς προσενεχθῆναι ἔβλαψαν. καίτοι ὅπου τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ μὴ ὀρθὸν ὅρον ἔχει ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ ἂν τέχνη εἴη; τοῦτο γὰρ ἔγωγέ φημι ἀτεχνίην εἶναι, ὅπου μήτε ὀρθὸν εἴη μηδὲν μήτε οὐκ ὀρθόν. ὅπου δὲ τούτων ἔνεστιν ἑκάτερον, πῶς τοῦτο οὐκ ἂν τέχνης ἔργον, ἀλλ' ἀτεχνίης εἴη; ἔτι τοίνυν εἰ μὲν ὑπὸ φαρμάκων τῶν τε

diam, aut copioſiorem cibum et potum, aut ſitim, aut balnea, aut eorum abſtinentiam, aut labores, aut quietem, aut ſomnum, aut vigiliam, aut eorum omnium promiſcuum uſum adhibentes ſanitatem conſecuti ſunt. Quos ex eo ipſo quod utilitatem ſenſerunt, quodnam ſit quod juvet agnoſcere omnino neceſſe eſt, et ſi qua in re laeſi ſunt, tum eos laeſos eſſe, tum quidnam ſit quod laeſit. Neque enim quae utilitate et noxa diſtincta ſunt eſt cujusvis cognoſcere. Qui igitur aegrotavit, ſi eam victus rationem per quam ſanitatem adeptus eſt laudare vel vituperare noverit, ea omnia ad ſanitatem pertinere comperiet. Neque vero minus quae offenderunt quam quae profuerunt artem eſſe comprobant. Siquidem haec quod recte adhibita fuerint, profuerunt, illa vero ob incommodum eorum uſum nocuerunt. Quanquam ubi rectum et pravum ſuis finibus circumſcribitur, quis hoc artem eſſe non exiſtimet? Neque enim artis nomine iſtud donandum exiſtimo, in quo neque rectum neque pravum ineſt. At ubi utrunque adfuerit, quis non hoc ex arte potius quam ſine arte effici ſateatur? Ad haec

Ed. Chart. II. [148.] Foës. I. 4. Ed. Lind. I. (5. 6.)

καθαιρόντων καὶ τῶν ἱστάντων ἡ ἴησις τῇ τε ἰητρικῇ καὶ τοῖς ἰητροῖσι μοῦνον ἐγένετο, ἀσθενὴς ἦν ὁ ἐμὸς λόγος. νῦν δὲ δὴ φαίνονται τῶν ἰητρῶν οἱ μάλιστα ἐπαινεόμενοι καὶ διαιτήμασιν ἰώμενοι καὶ ἄλλοισί τε εἴδεσιν ἃ οὐκ ἄν τις φαίη μὴ ὅτι ἰητρὸς, ἀλλ' οὐδὲ ἰδιώτης ἀνεπιστήμων ἀκούσας, μὴ οὐ τῆς τέχνης εἶναι. ὅπου οὖν οὐδὲν οὔτε ἐν τοῖς ἀγαθοῖσι τῶν ἰητρῶν οὔτε ἐν τῇ ἰητρικῇ αὐτῇ ἀχρεῖόν ἐστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς πλείστοισι τῶν τε φυομένων καὶ τῶν ποιευμένων ἔνεστι τὰ εἴδεα τῶν θεραπειῶν καὶ τῶν φαρμάκων, οὐκ ἔστιν ἔτι οὐδενὶ τῶν ἄνευ ἰητροῦ ὑγιαζομένων τὸ αὐτόματον αἰτιάσασθαι ὀρθῷ λόγῳ. τὸ μὲν γὰρ αὐτόματον οὐδὲν φαίνεται ἐὸν ἐλεγχόμενον. πᾶν γὰρ τὸ (6) γινόμενον διά τι ἀνευρίσκοιτ' ἂν γινόμενον καὶ ἐν τῷ διά τι. τὸ δὲ αὐτόματον οὐ φαίνεται οὐσίην ἔχον οὐδεμίην ἀλλ' ἢ οὔνομα μοῦνον. ἡ δὲ ἰητρικὴ καὶ ἐν τοῖς διά τι προνοουμένοισι φαίνεταί τε καὶ φανεῖται ἔτι οὐσίην ἔχουσα. τοῖσι μὲν οὖν τῇ τύχῃ τὴν ὑγιείην προστιθεῖσι, τῆς δὲ τέχνης ἀφαιρέουσι, τοιαῦτ' ἄν τις λέγοι. τοὺς δ' ἐν

certe si in re medica, aut apud medicos, curatio ex purgantibus aut sistentibus medicamentis tantum constaret, parum efficax nostra esset oratio. Nunc vero qui inter medicos maxime celebrantur et victus ratione et aliis etiam modis curationes faciunt, quae non medicus modo, sed ne plebejus quidem omnino rudis ex arte profecta esse negare audeat. Quando igitur nihil neque in bonis medicis neque in arte medica est inutile, sed in iis quae nascuntur aut parantur quam plurimis insunt quaedam curationum et medicamentorum species, non est certe quod quis eorum qui citra medici operam curati sunt ad id quod temere fit hujus causam re vera referre debeat. Quod enim temere fit, nihil prorsus esse constat. Siquidem quicquid fit, propter quid fieri deprehenditur et ad aliquid refertur. At quod temere fit, nullo modo subsistere videtur, sed nomen tantum inane esse. Ars autem medica ex his esse cernitur quae ob aliquam causam providentia quadam sunt instituta, praetereaque etiam subsistere conspicietur. Atque ad eos qui fortunae sanitatem acceptam ferunt, arti vero eam de-

τῇσι τῶν ἀποθνησκόντων συμφορῇσι τὴν τέχνην ἀφανίζοντας θαυμάζω ὅτῳ ἐπαιρεόμενοι ἀξιοχρέῳ λόγῳ τὴν μὲν τῶν ἀποθνησκόντων ἀκρησίην οὐκ αἰτίην καθιστᾶσι, τὴν δὲ τῶν ἰητρικὴν μελετησάντων σύνεσιν αἰτίην, ὡς τοῖσι μὲν ἰητροῖσιν ἔνεστι τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάξαι, [149] τοῖσι δὲ νοσέουσιν οὐκ ἔστι τὰ προσταχθέντα παραβῆναι, καὶ μὴν πολύ γε εὐλογώτερον τοῖσι κάμνουσιν ἀδυνατέειν τὰ προστασσόμενα ὑπουργέειν ἢ τοῖσιν ἰητροῖσι τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάσσειν. οἱ μὲν γὰρ ὑγιαινούσῃ γνώμῃ μεθ' ὑγιαίνοντος σώματος ἐγχειρέουσι, λογισάμενοι τά τε παρεόντα, τῶν τε παροιχομένων τὰ ὁμοίως διατιθέντα τοῖσι παρεοῦσιν, ὥστέ ποτὲ θεραπευθέντα εἰπεῖν ὅτι ἀπήλλαξαν. || οἱ δὲ οὔτε ἃ κάμνουσιν οὔτε δι' ἃ κάμνουσιν, οὔθ' ὅ τι ἐκ τῶν παρεόντων ἔσται οὔθ' ὅ τι οὖν ἐκ τῶν τούτοισιν ὁμοίων γίνεται εἰδότες ἐπιτάσσονται, ἀλγέοντες μὲν τῷ παρεόντι, φοβεύμενοι δὲ τὸ μέλλον, καὶ πλήρεις μὲν τῆς νόσου, κενοὶ δὲ σι(7)τίων, ἐθέλοντες τὰ πρὸς τὴν νοῦσον

negant, hujusmodi oratione quis uti poſſit. At vero qui ex morientium calamitatibus artem funditus delere conantur, miror quanam ſatis juſta oratione elati in morientium intemperantiam cauſam non rejiciünt, ſed eorum qui medicinam exercent prudentiam accuſant, quaſi medicorum ſit quae non conveniant praeſcribere, in aegrorum autem facultate non ſit aliquid contra imperata admittere. Atqui longe magis eſt rationi conſentaneum, aegros non poſſe imperatis obſequi quam medicos ea quae minime conveniunt imperare. Hi enim ſana mente et corpore tum praeſentia tum ex praeteritis quae cum praeſentibus ſimiliter ſe habent in conſiderationem adhibentes ad curationem aggrediuntur, adeo ut qui curatus eſt aliquando fateatur ſe illorum ope a morbo liberatum. Illi vero neque quo morbo, neque quam ob cauſam laborent, neque quid ex praeſentibus eventurum ſit, neque quid ex his, quae ſunt ejusmodi, fiat, intelligentes, imperata facere jubentur, praeſenti quidem morbo afflicti, eventum vero rerum metuentes et morbo quidem gravati, cibis

ἡδέα μᾶλλον ἢ τὰ πρὸς ὑγιείην προσδέχεσθαι, οὐκ ἀποθανεῖν ἐρῶντες, ἀλλὰ καρτερεῖν ἀδυνατέοντες. οὕτω δὲ διακειμένους, πότερον εἰκὸς τούτους τὰ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ἐπιτασσόμενα ποιέειν, ἢ ἄλλα ποιέειν, ἃ οὐκ ἐπετάχθησαν; ἢ τοὺς ἰητροὺς τοὺς ἐκείνως διακειμένους, ὡς ὁ πρόσθεν λόγος ἡρμήνευσεν, ἐπιτάσσειν τὰ μὴ δέοντα; ἆρ᾽ οὐ πολὺ μᾶλλον, τοὺς μὲν δεόντως ἐπιτάσσειν, τοὺς δὲ εἰκότως ἀδυνατέειν πείθεσθαι, μὴ πειθομένους δὲ περιπίπτειν τοῖσι θανάτοισιν; ὧν οἱ μὴ ὀρθῶς λογιζόμενοι τὰς αἰτίας τοῖς οὐδὲν αἰτίοις ἀνατιθέασι, τοὺς αἰτίους ἐλευθεροῦντες. εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἐγχειρέειν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων μέμφονται τὴν ἰητρικὴν, λέγοντες ὡς ταῦτα μὲν καὶ αὐτὰ ὑφ᾽ αὑτῶν ἂν ἐξυγιάζοιτο, ἃ ἐγχειρέουσιν ἰᾶσθαι· ἃ δ᾽ ἐπικουρίης δεῖται, οὐχ ἅπτονται, δεῖν δὲ, εἴπερ ἦν ἡ τέχνη, πάνθ᾽ ὁμοίως ἰᾶσθαι. οἱ μὲν οὖν ταῦτα λέγοντες εἰ ἐμέμφοντο τοῖς ἰητροῖς, ὅτι αὐτέων τοιαῦτα λεγόντων οὐκ

vero vacui, ea quae morbo grata ſunt potius eligunt quam quae ad ſanitatem conferunt, non quod mori deſiderent, ſed quod toleranter ferre morbum nequeant. Hos vero ſic affectos an eſt veroſimilius quae a medicis imperantur quam alia quae non imperantur facere? an medicos ejusmodi quales antea expoſuimus, ea quae minime conveniunt imperare? Nonne longe aequius eſt, eos quidem recte imperare, illos vero, ut par eſt, parere non poſſe, eamque ob cauſam mortem incurrere? Quorum quidem cauſam qui non recta ratione reputant, in eos qui culpa vacant rejiciunt, illis abſolutis, qui maxime culpae ſunt obnoxii. Non deſunt autem qui artem medicam reprehendunt eo quod nullus iis qui a morbis ſunt ſuperati manus admovere velit, dicentes eos quidem morbos quos curatione aggrediuntur poſſe per ſeſe ſanari, eos vero qui auxilio indigent, non attingere, oportere autem, ſiquidem ars ſit, omnibus ex aequo curationem admovere. Qui ergo hujusmodi verbis utuntur, ſi medicos accuſant, quod talia dicentium tanquam delirorum curam non ſuſcipiunt, multo

Ed. Chart. II. [149.] Foës. I. 5. Ed. Lind. I. (7. 8.)

ἐπιμελοῦνται ὡς παραφρονεύντων, εἰκότως ἂν ἐμέμφοντο μᾶλλον ἢ ἐκεῖνα μεμφόμενοι. εἰ γάρ τις τέχνην ἐς ἃ μὴ τέχνη, ἢ φύσιν ἐς ἃ μὴ πέφυκεν ἀξιώσειε δύνασθαι, ἀγνοεῖ μανίην ἁρμόζουσαν ἀγνοίῃ μᾶλλον ἢ ἀμαθίῃ. ὧν γάρ ἐστιν ἡμῖν τοῖσί τε τῶν φύσεων τοῖσί τε τῶν τεχνέων ὀργάνοις ἐπικρατέειν, τού(8)των ἔστιν ἡμῖν δημιουργοῖς εἶναι, ἄλλων δὲ οὐκ ἔστιν. ὅταν οὖν τι πάθῃ ἄνθρωπος κακὸν, ὃ κρέσσον ἐστὶ τῶν ἐν τῇ ἰητρικῇ ὀργάνων, οὐδὲ προσδοκᾶσθαι δεῖ ὑπὸ ἰητρικῆς κρατηθῆναι ἄν. αὐτίκα γὰρ τῶν ἐν ἰητρικῇ καιόντων πῦρ ἐσχάτως καίει. τούτου δὲ ἧσσον καὶ ἄλλα πολλά· τῶν μὲν οὖν ἡσσόνων τὰ κρέσσω οὔπω δῆλον ὅτι κ' ἀνίητα· τῶν δὲ κρατίστων τὰ κρέσσω πῶς οὐ δηλονότι ἀνίητα; ἃ γὰρ πῦρ οὐ δημιουργέῃ, πῶς οὐ τὰ τούτῳ μὴ ἁλισκόμενα δηλοῖ ὅτι ἄλλης δεῖται τέχνης, καὶ οὐ ταύτης, ἧς ἔνι τὸ πῦρ ὄργανον; ὡυτὸς δέ μοι λόγος καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ὅσα τῇ ἰητρικῇ ξυνεργεῖ, ὧν ἁπάντων φημὶ δεῖν ἑκάστου μὴ κατατυχόντα τὸν ἰητρὸν τὴν

certe juſtius ob ea quam ob illa incuſant. Si quis enim artis facultatem ad ea quae artis non ſunt, aut naturae ad ea ad quae minime apta eſt, requirat, is iſtud non intelligit magis ad inſaniam cum ignorantia conjunctam quam ad imperitiam accedere. Quorum enim facultatem tum per naturae tum per artium inſtrumenta conſequimur, eorum nos opifices profiteri poſſumus, aliorum non item. Si quid igitur homini contigerit, quod medicinae inſtrumenta ſuperet, id ne ſperandum quidem eſt ab arte medica evinci poſſe. Atque ut exemplo rem ipſam doceamus, ignis eorum omnium, quae in medicina urendi facultatem habent, ſumme urit, eo vero minus alia pleraque. Atqui certe ex levioribus quae ſunt praeſtantiora, an curari posſint nondum plane conſtat. Ex potentiſſimis autem quis dubitet ea, quae praeſtantiora ſunt curari non poſſe? In his enim quae ignis non efficit, an non ea, quae ab ipſo ſuperari nequeunt, ſatis arguunt alia opus eſſe arte quam ea quae igne utitur inſtrumento? Eadem vero mihi dicenda ſunt de his quae medicinae ſubſerviunt, in quibus ſingulis

Ed. Chart. II. [149. 150.] Foës. I. 5. 6. Ed. Lind. I. (8. 9.)

δύναμιν αἰτιᾶσθαι τοῦ πάθεος, μὴ τὴν τέχνην. εἰ μὲν οὖν μεμφόμενοι τοῖσι τοῖς κεκρατημένοισι μὴ ἐγχειρέουσι, παρακελεύονται καὶ ᾧ μὴ προσήκει ἅπτεσθαι οὐδὲν ἧσσον ἢ ὧν προσήκει. [150] παρακελευόμενοι δὲ ταῦτα ὑπὸ μὲν τῶν τῷ ὀνόματι ἰητρῶν θαυμάζονται, ὑπὸ δὲ τῶν καὶ τέχνῃ καταγελῶνται. οὐ μὴν οὕτως ἀφρόνων οἱ ταύτης τῆς δημιουργίας ἔμπειροι οὔτε μωμητῶν οὔτ᾽ αἰνετῶν δέονται, ἀλλὰ λελογισμένων πρὸς ὅ τι ἂν αἱ ἐργασίαι τῶν δημιουργῶν τελευτώμεναι πλήρεις εἰσὶ καὶ ὅτευ ὑπολειπόμεναι ἐνδεεῖς. ἔτι δὲ τῶν ἐνδειῶν ἅς τε τοῖς δημιουργέουσιν ἀναθετέον, ἅς τε τοῖσι δημιουρ(9)γεομένοισι. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας ἄλλος χρόνος μετ᾽ ἄλλου λόγου δείξει, τὰ δὲ κατὰ τὴν ἰητρικὴν οἷά τέ ἐστιν, ὥς τέ κριτέα, τὰ μὲν ὁ παρῳχημένος, τὰ δὲ ὁ παρὼν διδάξει λόγος. || ἔστι γὰρ τοῖσι ταύτην τὴν τέχνην ἱκανῶς εἰδόσι τὰ μὲν τῶν νοσημάτων οὐκ ἐν δυσόπτῳ κείμενα καὶ οὐ πολλά, τὰ δ᾽ οὐκ ἐν εὐδήλῳ καὶ

ſi res medico non ſuccedit pro animi ſententia, meo quidem judicio, in morbi vehementiam, non in artem ipſam culpa rejicienda eſt. Qui igitur eos reprehendunt qui victis a morbo manus non admovent, non minus adhortantur ad ea ſuſcipienda quae attingere fas non eſt quam quae fas eſt. In eoque apud eos qui nomine tenus medici ſunt admirationem ſibi conciliant, ab artis vero peritis ridentur. Neque vero hujus artificii periti tam imprudentes aut reprehenſores, aut laudatores morantur, ſed eos qui recta ratione judicant, quemnam ad finem deductae artificum actiones perfectae ſint et quanam in re deficientes imperfectae. Ac praeterea earum imperfectarum actionum quaenam ad artifices, quaenam etiam ad ipſa effecta ſint referendae. Quae igitur alias artes ſpectant, aliud tempus aliamque orationem poſtulant: quae vero ad medicinam pertinent, quaenam ſint et quomodo dijudicanda, partim quidem ſuperiore, partim vero praeſenti oratione dicentur. Sunt enim apud eos qui artem iſtam probe callent morbi partim quidem non obſcuri iique pauci,

πολλά ἐστι. τὰ μὲν γὰρ πρὸς τὰ ἐντὸς τετραμμένα ἐν δυσόπτῳ, τὰ δ᾽ ἐξανθεῦντα εἰς τὴν χροιὴν, ἢ οἰδαίνοντα, ἐν εὐδήλῳ. παρέχει γὰρ ἑωυτῶν τῇ τε ὄψει τῷ τε ψαῦσαι τῆς στερεότητος καὶ τῆς ὑγρότητος αἰσθάνεσθαι. καὶ ἅ τε αὐτῶν θερμὰ, ἅ τε ψυχρὰ, ὧν τε ἑκάστου ἢ παρουσίη ἢ ἀπουσίη τοιαύτη ἐστί. τῶν μὲν δὴ τοιούτων πάντων ἐν ἅπασι τὰς ἀκεσίας ἀναμαρτήτους δεῖ εἶναι, οὐχ ὡς ῥηϊδίας, ἀλλ᾽ ὅτι ἐξεύρηνται. ἐξεύρηνταί γε μὴν οὐ τοῖσι βουληθεῖσιν, ἀλλὰ τούτων τοῖσι δυνηθεῖσι· δύνανται δὲ οἷσι τά τε τῆς παιδείης μὴ ἐκποδὼν τά τε τῆς φύσιος μὴ ταλαίπωρα. πρὸς μὲν οὖν τὰ φανερὰ τῶν νοσημάτων οὕτω δεῖ εὐπορέειν τέχνην· δεῖ γε μὴν αὐτὴν μηδὲ πρὸς τὰ ἧσσον φανερὰ ἀπορέειν. ἔστι δὲ ταῦτα ἃ πρός τε τὰ ὀστέα τέτραπται καὶ τὴν νηδύν. ἔχει δὲ τὸ σῶμα οὐ μίαν, ἀλλὰ πλείους. δύο μὲν γὰρ αἳ τὸν σῖτον δεχόμεναί τε καὶ ἀφιεῖσαι, ἄλλαι δὲ τουτέων πλείους, ἃς ἴσασιν οἷσι του(10)τέων ἐμέλησεν. ὅσα γὰρ τῶν μελέων ἔχει σάρκα περιφερέα, ἣν μῦν καλέουσι, πάντα νηδὺν ἔχει. πᾶν

partim vero non manifesti iique multi. Qui enim ad internas corporis partes vertunt, obscuri, qui vero ad corporis superficiem erumpunt, aut tumorem faciunt, manifesti. Sui enim copiam faciunt tum visu tum tactu, ut eorum durities et mollitudo sentiatur, et quinam calidi, quinam frigidi et quorum in singulis praesentia aut absentia tales existunt. Atque in eorum quidem omnium remediis non peccatur, non quod sint facilia, sed quod inventione constent. Et sane non sunt a quibusvis inventa, sed ab his qui recta inveniendi facultate valent. Valent autem tum qui in bonis disciplinis liberaliter sunt educati tum qui a natura non infeliciter sunt comparati. Hoc igitur modo ad manifestos morbos curandos artem facultate abundare oportet. Neque sane eam in minus manifestis deficere convenit. Sunt autem hi qui ad ossa et cavitatem internam vergunt. Neque vero unam corpus habet, sed plures. Duae namque sunt quae cibum recipiunt et demittunt, aliaeque praeter has plures, quas ii norunt quibus ista curae sunt. Quaecunque enim membra carnem in orbem circumdatam ha-

γὰρ τὸ ἀσύμφυτον, ἤν τε δέρματι ἤν τε σαρκὶ καλύπτηται, κοῖλόν ἐστι, πληροῦταί τε ὑγιαῖνον μὲν πνεύματος, ἀσθενῆσαν δὲ ἰχῶρος. ἔχουσι μὲν τοίνυν οἱ βραχίονες σάρκα τοιαύτην, ἔχουσι δ᾽ οἱ μηροὶ, ἔχουσι δ᾽ αἱ κνῆμαι. ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀσάρκοισι τοιαύτη ἔνεστιν οἵη καὶ ἐν τοῖσιν εὐσάρκοισι εἶναι δέδεικται· ὅ τε γὰρ θώρηξ καλεόμενος, ἐν ᾧ τὸ ἧπαρ στεγάζεται, ὅ τε τῆς κεφαλῆς κύκλος, ἐν ᾧ ὁ ἐγκέφαλος, τό τε νῶτον, πρὸς ὃ ὁ πνεύμων, τούτων οὐδὲν ὅ τι οὐ καὶ αὐτὸ κενόν ἐστι, πολλῶν διαφύσιων μεστόν. οἷσιν οὐδὲν ἀπέχει πολλὸν ἀγγεῖα εἶναι, τῶν μέντοι βλαπτόντων τὸν κεκτημένον, τῶν καὶ ὠφελούντων. ἔτι δὲ πρὸς τούτοισι καὶ φλέβες πολλαὶ καὶ νεῦρα οὐκ ἐν τῇ σαρκὶ μετέωρα, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ὀστέοισι προστεταμένα σύνδεσμός ἐστι τῶν ἄρθρων. καὶ αὐτὰ τὰ ἄρθρα, ἐν οἷσίν αἱ συμβολαὶ τῶν κινεομένων ὀστέων ἐγκυκλέονται. καὶ τούτων οὐδὲν ὅ τι οὐχ ὕπαφρόν ἐστι καὶ ἔχον περὶ αὐτὸ θαλάμας, ἃς καταγγέλλει ἰχὼρ, ὃς ἐκ διοιγομένων αὐτέων πολύς τε καὶ πολλοὺς λυπήσας ἐξέρχεται. [151] οὐ γὰρ

bent, quam musculum nominant, ea omnia cavitatem habent. Quicquid enim minime coaluit, sive pellicula, sive carne tegatur, cavum est, quod dum homo valet, spiritu quidem, dum vero aegrotat, sanie plenum est. Habent itaque brachia hujusmodi carnem, habent et femora, habent et tibiae. Quin et in partibus carnis expertibus hujusmodi caro inest, qualem in bene carnosis inesse diximus. Nam et thorax dictus, quo jecur concluditur, et capitis orbis, in quo cerebrum comprehenditur, ipsumque dorsum, cui annexi sunt pulmones, haec omnia prorsus sunt vacua, multis intervallis referta, quae fere vasorum naturam obtinent, cum res eas continent quae partim quidem eum qui eas possidet juvant, partim etiam laedunt. Ad haec etiam venae sunt multae et nervi, non ii quidem in carne extantes, sed ad ossa protensi articulos colligant. Quinetiam ipsi articuli, in quibus ossium quae moventur connexiones volvuntur. Quorum nihil est quod non aliquantulum spumosum sit et circa se latibula habeat, quae sanies ipsa arguit, quae iis apertis copiosa et multis molesta effluit. Neque

Ed. Chart. II. [151.] Foës. I. 6. 7. Ed. Lind. I. (10. 11.)

δὴ ὀφθαλμοῖσί γε ἰδόντι τούτων τῶν εἰρημένων οὐδενὶ οὐδέν ἐστιν εἰδέναι. διὸ καὶ ἄδηλα ἐμοί τε ὠνόμασται καὶ τῇ τέχνῃ κέκριται εἶναι, οὐ μὴν ὅτι ἄδηλα κεκρά(11)τηκεν, ἀλλ᾽ εἰ δυνατὸν κεκράτηται. δυνατὸν δὲ ὅσον αἵ τε τῶν νοσεόντων φύσιες ἐς τὸ σκεφθῆναι παρέχουσιν, αἵ τε τῶν ἐρευνησόντων ἐς τὴν ἔρευναν πεφύκασι. μετὰ πλείονος μὲν γὰρ πόνου καὶ οὐ μετ᾽ ἐλάσσονος χρόνου τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶταί τε καὶ γινώσκεται. ὅσα γὰρ τὴν τῶν ὀμμάτων ὄψιν ἐκφεύγει, ταῦτα τῇ τῆς γνώμης ὄψει κεκράτηται. ὅσα δὲ ἐν τῷ μὴ ταχὺ ὀφθῆναι οἱ νοσέοντες πάσχουσιν, οὐχ οἱ θεραπεύοντές αὐτοὺς αἴτιοι, ἀλλ᾽ ἡ φύσις ἥ τε τοῦ νοσέοντος ἥ τε τοῦ νοσήματος. ὁ μὲν γὰρ, ἐπεὶ οὐκ ἦν αὐτῷ ὄψει ἰδεῖν τὸ μοχθέον, οὐδ᾽ ἀκοῇ πυθέσθαι, λογισμῷ μετῄει. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἃ πειρῶνται οἱ τὰ ἀφανέα νοσέοντες ἀπαγγέλλειν περὶ τῶν νοσημάτων τοῖσι θεραπεύουσιν, δοξάζοντες μᾶλλον ἢ εἰδότες ἀπαγγέλλουσιν. || εἰ γὰρ ἠπίσταντο, οὐκ ἂν περιέπιπτον αὐτοῖς. τῆς γὰρ αὐτῆς ξυνέσιός ἐστιν, ἧσπερ τὸ εἰδέναι τῶν νούσων τὰ αἴτια,

enim ſane eorum quae dicta ſunt quicquam oculis intuenti conſpicere licet. Ideoque non manifeſti morbi a me appellati ſunt et ab arte eſſe cenſentur, non tamen quia non manifeſti naturam noſtram evincunt, ſed ſi modo fieri poteſt, ab ea ſuperantur. Poteſt autem fieri, cum et aegrorum naturae ſe ad inveſtigationem exhibent et qui perveſtigaturi ſunt ad induſtriam recte ſunt a natura comparati. Neque enim ſine multo labore et longo tempore oculis cernuntur et cognoſcuntur. Quae namque oculorum aſpectum effugiunt, ea mentis acie comprehenduntur. Quae vero ex eo aegris contingunt, quod non protinus ſtatim affectus cernatur, eorum culpa non in medicos, ſed tum in aegrotantis tum in morbi naturam rejicienda eſt. Ille enim cum neque doloris cauſam oculis cernere neque auditione cognoſcere queat, ratiocinatione conſequitur. Qui namque obſcuro morbo laborant, ſi quid de morbo medicis indicare conantur, id ex opinione potius quam ex certa cognitione denunciant. Neque enim, ſi certo ſcirent, ipſis ſe committerent, cum ejusdem ſit prudentiae tum morborum cauſas

Ed. Chart. II. [151.] Foëſ. I. 7. Ed. Lind. I. (11. 12.)

καὶ τὸ θεραπεύειν αὐτὰς ἐπίστασθαι πάσῃσι τῇσι θεραπείῃσιν, αἳ κωλύουσι τὰ νουσήματα μεγαλύνεσθαι. ὅτε οὖν οὐδὲ ἐκ τῶν ἐπαγγελλομένων ἔστι τὴν ἀναμάρτητον σαφηνίην ἀκοῦσαι, προσοπτέον τι καὶ ἄλλο τῷ θεραπεύοντι. ταύτης οὖν τῆς βραδυτῆτος οὐχ ἡ τέχνη, ἀλλ᾽ ἡ φύσις αἰτίη ἡ τῶν σωμάτων. ἣ μὲν γὰρ αἰσθανομένη ἀξιοῖ θεραπεύειν, σκοποῦσα ὅπως μὴ τόλμῃ μᾶλλον ἢ γνώμῃ καὶ ῥαστώνῃ μᾶλλον ἢ βίῃ θεραπεύῃ. ὅδ᾽ ἢν μὲν ἀρκέσῃ πρὸς τὸ (12) ὀφθῆναι, ἐξαρκέσει καὶ πρὸς τὸ ἰαθῆναι· ἢν δ᾽ ἐν ᾧ τοῦτο ὁρᾶται κρατηθῇ, διὰ τὸ βραδέως αὐτὸν ἐπὶ τὸν θεραπεύσοντα ἐλθεῖν, ἢ διὰ τὸ τοῦ νοσήματος τάχος οἰχήσεται. ἐξ ἴσου μὲν γὰρ ὁρμώμενον τῇ θεραπείῃ, οὐκ ἔστι θᾶσσον, προλαβὸν δὲ θᾶσσον. προλαμβάνει δὲ διά τε τὴν τῶν σωμάτων στενότητα, ἐν ᾗ οὐκ ἐν εὐόπτῳ οἰκέουσιν αἱ νοῦσοι, διά τε τὴν τῶν καμνόντων ὀλιγωρίην. ἐπιτίθενται γὰρ, λαμβανόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν νοσημάτων ἐθέλουσι θεραπεύεσθαι, ἐπεὶ τῆς γε τέχνης τὴν δύναμιν, ὁκόταν τινὰ

cognoſcere tum omnibus praeſidiis quae morbos augeri prohibeant eos curare noſſe. Cum igitur ex his quae denunciata ſunt non liceat ad aliquam certam cognitionem pervenire, alio ſane qui curationem inſtituit reſpicere debet. Hujus igitur morae cauſa ad corporum naturam, non ad artem ipſam referenda eſt. Haec enim ubi morbum percepit, curationem inſtituendam cenſet, id unum ſpectans, ne temeritate magis quam conſilio et ut facilitate potius quam vicurationem adhibere videatur. Illa vero ſi tam diu morbum ferre poſſit, ut a medico recte perspici possit, curationem etiam bene feret. Sin vero interim dum morbus cognoſcitur, a morbo evicta fuerit, vel quod ſerius ad medicum acceſſerit, vel ob morbi celeritatem aeger peribit. Neque enim qui ex aequo ad curationem procedit morbus celer exiſtimandus eſt, ſed qui praevertit. Praevertit autem tum ob corporum denſitatem, in qua non conſpicui morbi deliteſcunt, tum etiam propter aegrotantium negligentiam, qua curationem differunt, ſed tum demum morbis correpti curationem expetunt. Quare artis facultatem admirari longe certe aequius eſt, ſi quem

Ed. Chart. II. [151. 152.] Foës. I. 7. Ed. Lind. I. (12. 13.)

τῶν τὰ ἄδηλα νοσεύντων ἀναστήσῃ, θαυμάζειν ἀξιώτερον, ἢ ὁκόταν ἐγχειρίσῃ τοῖς ἀδυνάτοις. οὔκουν ἐν ἄλλῃ δημιουργίῃ τῶν ἤδη εὑρημένων οὐδεμίῃ ἔνεστιν οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλ' αὐτέων ὅσαι πυρὶ δημιουργεῦνται, τούτου μὴ παρεόντος ἀεργοί εἰσι, μετὰ δὲ τοῦ τούτου ἁφθῆναι ἐνεργοί. καὶ ὅσαι καὶ τοῖσιν εὐεπανορθώτοισι τοῖσι σώμασι δημιουργεῦνται, αἱ μὲν μετὰ ξύλων, αἱ δὲ μετὰ σκυτέων, αἱ [152] δὲ γραφῇ, χαλκῷ τε καὶ σιδήρῳ, καὶ τοῖσι τούτων ὁμοίοισιν αἱ πλεῖσται. τὰ δ' ἐκ τούτων καὶ μετὰ τούτων δημιουργεύμενα καὶ εὐεπανόρθωτα, ὅμως οὐ τῷ τάχει μᾶλλον ἢ τῷ ὡς δεῖ δημιουργεῖται, οὐδ' ὑπερβατῶς· ἀλλ' ἢν ἀπῇ τι τῶν ὀργάνων, ἐλινύει. καίτοι κἀκείναις τὸ βραδὺ πρὸς τὸ λυσιτελέστερον ἀσύμφορον, ἀλλ' ὅμως προτιμᾶται. ἰητρικὴ δὲ τοῦτο (13) μὲν τῶν ἐμπύων, τοῦτο δὲ τὸ ἧπαρ ἢ τοὺς νεφροὺς, τοῦτο δὲ τῶν ξυμπάντων ἐν τῇ νηδύϊ νοσεύντων ἀποστερουμένη τῇ δεινοψίῃ, τὰ πάντα πάντες ἱκανωτάτως ὁρῶσιν, ὅμως ἄλλας εὐπορίας συνεργοὺς

ex obscuro morbo laborantem restituerit quam si quae fieri non possunt aggressa fuerit. Neque vero in ulla quapiam arte jam inventa tale quippiam inesse conspicitur, verum ex his quaecunque igne opus suum perficiunt, si eis desit, ab omni opere feriantur, ubi vero eum contrectarunt, in opere continentur. Et quaecunque in facile emendabili materia opus suum exercent, ut in lignis quaedam, aliae in coriis, quaedam etiam stylo, aere, ferro atque id genus aliis quamplurimae. Quae tamen opera ex his et per has perficiuntur, quanquam facile emendari possunt, non tamen celeritatem magis ad opificium requirunt, quam ut rite minimeque perfunctorie tractentur: sed si quod instrumentum defuerit, ab opere quiescunt: et quamvis illis mora sit ad emolumentum incommoda, ea tamen pluris aestimatur. At vero medicina, his quidem ex pure in thorace collecto, aliis vero ex hepate et renibus, aliis etiam ex omnibus, quae ventre continentur laborantibus, cum ea intensa oculorum acie contueri nequeat, quod certe omnes apertissime vident, aliarum tamen facultatum subsidia adhi-

ἐφεῦρε. φωνῆς τε γὰρ λαμπρότητα καὶ βραδυτῆτα καὶ ῥεύματα, ἃ διαῤῥεῖν εἴωθεν ἑκάστοισι, δι᾽ ὧν ἔξοδοι δέδονται. ὧν τὰ μὲν ὀδμῇσι, τὰ δὲ χροίῃσι, τὰ δὲ λεπτότητι καὶ παχύτητι διασταθμωμένη τεκμαίρεται, ὧν τε σημεῖα ταῦτα, ἅ τε πεπονθότων, ἅ τε παθεῖν δυναμένων. ὅταν δὲ ταῦτα μηνύωνται, μηδ᾽ αὐτὴ ἡ φύσις ἑκοῦσα ἀφίῃ, ἀνάγκας εὕρηκεν, ᾗσιν ἡ φύσις ὀζήμιος βιασθεῖσα μεθίησιν. ἀνεθεῖσα δὲ δηλοῖ τοῖσι τὰ τῆς τέχνης ἰδόσιν ἃ ποιητέα. βιάζεται δὲ τοῦτο μὲν πῦρ τὸ σύντροφον φλέγμα διαχεῖν, σιτίων δριμύτητι καὶ πομάτων, ὅπως τεκμαρῆταί τι ὀφθὲν περὶ ἐκείνων ὧν αὐτὴ ἐμηχάνωτο ὀφθῆναι. τοῦτο δ᾽ αὖ πνεῦμα ὂν κατήγορον ὁδοῖσί τε προσάντεσι καὶ δρόμοις ἐκβιᾶται κατηγορέειν, ἱδρῶτάς τε τούτοισι τοῖσι προειρημένοισιν ἄγουσα ὑδάτων θερμῶν ἀποπνοίῃσι τεκμαίρεται. ἔστι δὲ ἃ καὶ διὰ τῆς κύστιος διελθόντα ἱκανώτερα τὴν νοῦσον δηλῶσαί ἐστιν ἢ διὰ τῆς σαρκὸς ἐξιόντα. ἐξεύρηκεν οὖν καὶ τοιαῦτα πόματα || καὶ βρώματα, ἃ τῶν θερμαινόντων θερ-

buit. Ex vocis namque claritate et tarditate et destillationibus, quae singulis, qua exitus datur, defluere consueverunt, earumque partim quidem odoribus, partim coloribus, modo etiam tenuitate ac crassitudine diligenti trutina ponderatis, tum jam affectarum partium tum vero ad affectum opportunarum signa colligit. Ubi vero ista de se significationem praebuerint, neque ea sponte natura dimittit, necessarias vias quasdam invenit, per quas vi impulsa citra noxiam ea emittat, remissa vero et languida artis peritis quae porro facienda sunt plane indicat. Ac partim quidem ignem in nobis connatum cibi potusque acrimonia ut pituitam diffundat cogit, partim vero spiritum ipsum, tanquam morbi delatorem, itinere et cursu per acclivia facto, morbum prodere cogit, quo conjectura colligatur, quid sibi in his visum fuerit, quae ut conspicerentur fabricata est. Quin etiam sudores prius commemoratis ciendos esse ex aquarum calidarum exhalationibus colligit. Quaedam praeterea per vesicam prodeuntia evidentius morbum ostendunt quam quae per carnes exeunt. Hujusmodi igitur cibos et potus adinve-

μότερα γιγνόμενα τήκει τε ἐκεῖνα καὶ διαῤῥεῖν ποιέει. ἃ (14) οὐκ ἂν διεῤῥύη, μὴ τοῦτο παθόντα. ἕτερα μὲν οὖν πρὸς ἑτέρων καὶ ἄλλα δι' ἄλλων ἐστὶ τά τε διιόντα τά τ' ἐξαγγέλλοντα. ὥστ' οὐ θαυμάσιον αὐτῶν τάς τε πίστιας χρονιωτέρας γίνεσθαι τάς τ' ἐγχειρίσιας βραχυτέρας, οὕτω δι' ἀλλοτρίων ἑρμηνειῶν πρὸς τὴν θεραπεύουσαν σύνεσιν ἑρμηνευομένων. ὅτι μὲν οὖν καὶ λόγους ἐν ἑωυτῇ εὐπόρους εἰς τὰς ἐπικουρίας ἔχει ἡ ἰητρικὴ, καὶ οὐκ εὐδιορθώτοισι δικαίως οὐκ ἂν ἐγχειρέοι τῇσι νούσοισιν, ἢ ἐγχευρειμένας ἀναμαρτήτους ἂν παρέχοι, οἵ τε νῦν λεγόμενοι λόγοι δηλοῦσιν αἵ τε τῶν εἰδότων τὴν τέχνην ἐπιδείξιες, ἃς ἐκ τῶν ἔργων ἥδιον ἢ ἐκ τῶν λόγων ἐπιδεικνύουσιν, οὐ τὸ λέγειν καταμελετήσαντες, ἀλλὰ τὴν πίστιν τῷ πλήθει ἐξ ὧν ἂν ἴδωσιν οἰκειοτέρην ἡγεύμενοι ἢ ἐξ ὧν ἀκούσωσι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΑΙΗΣ ΙΗΤΡΙΚΗΣ.

[153] Ὁκόσοι ἐπεχείρησαν περὶ ἰητρικῆς λέγειν ἢ γράφειν,

nit qui cum calidis ſuccis ſint calidiores, eos et eliquant et fluxiles reddunt, qui nunquam effluerent, niſi hoc illis contingeret. Itaque alia ex aliis et alia per alia tum corpus pervadunt tum morbum denunciant, ut proinde nemini mirum videri debeat, ſi ad eorum cognitionem longius tempus requiratur, eosque pauci aggrediantur, cum per aliorum expoſitionem ad medici curantis cognitionem narratione devenerint. Quod igitur ars medica adhibendi remedii abundantem per ſe habeat rationum facultatem, quodque merito morbis qui corrigi nequeunt manus non admoveat, aut in iis aggrediendis inculpatam ſe exhibeat, tum praeſens oratio manifeſte indicat tum viri hujus artis periti re ipſa lubentius quam verbis demonſtrant, qui non tam orationis dictioni ſtudent quam quod vulgi fidem ex his quae vidit firmiorem quam ex his quae audierit ſibi comparaturos exiſtimant.

HIPPOCRATIS DE PRISCA MEDICINA LIBER.

Qui de medicina dicere aut ſcribere conantur et ſuae

ὑπόθεσιν σφίσιν αὐτέοισιν ὑποθέμενοι τῷ λόγῳ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ὑγρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ἄλλ᾽ ὅ τι ἂν ἐθέλωσιν ἐς βραχὺ ἄγοντες, (15) τὴν ἀρχὴν τῆς αἰτίης τοῖσιν ἀνθρώποισι τῶν νούσων τε καὶ τοῦ θανάτου, καὶ πᾶσι τὴν αὐτὴν, ἓν ἢ δύο προθέμενοι, ἐν πολλοῖσι μὲν καὶ οἷσι λέγουσι καταφανέες εἰσὶν ἁμαρτάνοντες. μᾶλλον δὲ ἄξιον μέμψασθαι ἀμφὶ τέχνης ἐούσης, ᾗ χρῶνταί τε πάντες ἐπὶ τοῖσι μεγίστοισι καὶ τιμῶσι μάλιστα τοὺς ἀγαθοὺς χειροτέχνας. εἰσὶ δὲ δημιουργοὶ οἱ μὲν φλαῦροι, οἱ δὲ πολὺ διαφέροντες. ὅπερ, εἰ μὴ ἦν ἰητρικὴ ὅλως, μηδ᾽ ἐν αὐτῇ ἔσκεπτο, μηδ᾽ εὕροιτο μηδὲν, οὐκ ἂν ἦν, ἀλλὰ πάντες ἂν ὁμοίως αὐτῆς ἄπειροί τε καὶ ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ τύχῃ πάντα τὰ τῶν καμνόντων διοικεῖτο. νῦν δ᾽ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλ᾽ ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τεχνέων πασέων οἱ δημιουργοὶ πολλὸν ἀλλήλων διαφέρουσι κατὰ χεῖρα καὶ κατὰ γνώμην, οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ ἰητρικῆς. διὸ οὐκ ἠξίουν ἔγωγε κενῆς αὐτέην ὑποθέσιος δεῖσθαι ὥσπερ τὰ ἀφανέα τε καὶ ἀπορεόμενα· περὶ ὧν ἀνάγκη, ἤν τις ἐπιχειροίη λέγειν, ὑποθέσει

quaeſtionis genus calidum, aut frigidum, aut humidum, aut ſiccum, aut aliud quidvis propoſuerunt, ii, dum rem brevi contrahunt et idem morborum et mortis in univerſum cauſae principium unum vel duo conſtituunt, in multis quidem quae dicunt plane erraſſe arguuntur. At vero juſtius artis nomine reprehendendi ſunt quae re vera exiſtit, quamque omnes in rebus maximis adhibent, cujusque peritos artifices ſummis honoribus dignantur. Sunt autem opifices alii quidem mali, alii vero multum praeſtantes. Quod ſane minime contingeret, ſi prorſus non exiſteret ars medica, nihilque in ea vel obſervatione vel inventione conſtaret, omnesque illius ex aequo inexperti et ignari eſſent, aegrotantiumque rebus fortuna praeeſſet. Verum aliter ſe res habet, ſed non ſecus ac in reliquis omnibus artibus opifices longe inter ſe tum manu tum mente praeſtant, ſic etiam in arte medica. Quamobrem equidem ipſam non cenſeo in inani quaeſtione verſari oportere, ſicuti quae ſunt obſcura et dubia, de quibus ſi quis dicere velit, eum rei de qua agi-

χρῆσθαι. ὃ περὶ τῶν μετεώρων ἢ τῶν ὑπὸ γῆν εἰ λέγοι τις καὶ γινώσκοι ὡς ἔχει, οὔτ᾽ ἂν αὐτῷ λέγοντι οὔτε τοῖς ἀκούουσι δῆλα ἂν εἴη, εἴτε ἀληθέα ἐστὶν εἴτε μή. οὐ γάρ ἐστι πρὸς ὅ τι χρὴ ἐπανενέγκαντα εἰδέναι τὸ σαφές. ἰητρικῇ δὲ πάντα πάλαι ὑπάρχει, καὶ ἀρχὴ καὶ ὁδὸς εὑρημένη, καθ᾽ ἣν καὶ τὰ εὑρημένα πολλά τε καὶ καλῶς ἔχοντα εὕρηται ἐν πολλῷ χρόνῳ, καὶ τὰ λοιπὰ εὑρεθήσεται, ἤν τις ἱκανός τε ὢν καὶ τὰ εὑρημένα εἰδὼς ἐκ τούτων ὁρμώμενος ζητέῃ. ὅστις δὲ ταῦτα ἀποβαλὼν καὶ (16) ἀποδοκιμάσας πάντα, ἑτέρῃ ὁδῷ καὶ ἑτέρῳ σχήματι ἐπιχειρέειν ζητέει καὶ φύσει τι εὑρηκέναι, ἐξηπάτηται καὶ ἐξαπατᾶται. ἀδύνατον γάρ, δι᾽ ἃς δὲ ἀνάγκας ἀδύνατον ἐγὼ πειράσομαι ἐπιδεῖξαι, λέγων καὶ δεικνὺς τὴν τεχνην ὅ τι ἐστίν. ἐκ δὲ τούτου καταφανὲς ἔσται ἀδύνατα ἐόντα ἄλλως πως εὑρίσκεσθαι. μάλιστα δέ μοι δοκέει περὶ ταύτης δεῖν λέγοντα τῆς τέχνης γνωστὰ λέγειν τοῖσιν δημότῃσιν. οὐ γὰρ περὶ ἄλλου τινὸς οὔτε ζητέειν προσήκει οὔτε

tur accommodatam quaeſtionem proponere neceſſe eſt. Velut ſi quis de rebus ſublimibus aut ſub terra poſitis diſſerat, aut earum naturam ſe noſſe profiteatur, ea vera ſint necne, neque iis qui diſſerunt, neque iis qui audiunt ſatis fuerit manifeſtum. Neque enim datur ad quod quis veri cognitionem referat. At vero in medicina jam pridem omnia ſubſiſtunt, in eaque principium et via inventa eſt per quam praeclara multa longo temporis ſpatio ſunt inventa et reliqua deinceps invenientur, ſi quis probe comparatus fuerit, ut ex inventorum cognitione ad ipſorum inveſtigationem feratur. Qui vero his omnibus rejectis ac repudiatis aliam inventionis viam aut modum aggreditur et aliquid ſe inveniſſe jactitat, is cum fallitur tum alios fallit. Neque enim iſtud ullo pacto fieri poteſt. Quas autem ob cauſas iſtud fieri nequeat poſtea oſtendam, ubi artem eſſe dixero ac docuero. Ex quo etiam manifeſtum fiet nihil omnino alia ratione inveniri poſſe. Ac mihi quidem maxime videtur qui de hac arte diſſerere inſtituit quae plebeiis nota ſunt dicere debere, cum de nullo alio vel quaerere vel dicere conveniat

λέγειν ἢ περὶ τῶν παθημάτων ὧν αὐτοὶ οὗτοι νοσέουσιν. [154] || αὐτοὺς μὲν οὖν τὰ σφέων αὐτῶν παθήματα καταμαθεῖν, ὥς τε γίνεται καὶ παύεται καὶ δι᾽ οἵας προφάσιας αὔξεταί τε καὶ φθίνει, ἰδιώτας ἐόντας, οὐ ῥαΐδιον· ὑπ᾽ ἄλλου δ᾽ εὑρημένα καὶ λεγόμενα, εὐπετές. οὐδὲν γὰρ ἕτερον ἀναμιμνήσκεται ἕκαστος ἀκούων τῶν ἑαυτῷ ξυμβαινόντων. εἰ δέ τις τῆς τῶν ἰδιωτέων γνώμης ἀποτεύξεται, καὶ μὴ διαθήσει τοὺς ἀκούοντας, οὗτος τοῦ ἐόντος ἀποτεύξεται. καὶ διὰ ταῦτα οὖν οὐδὲν δεῖται ὑποθέσιος. τὴν γὰρ ἀρχὴν οὔτ᾽ ἂν εὑρέθη τέχνη ἡ ἰητρικὴ οὔτ᾽ ἂν ἐζητήθη. οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἔδει τοῖσι κάμνουσι τῶν ἀνθρώπων, τὰ αὐτὰ διαιτωμένοισί τε καὶ προσφερομένοισιν, ἅπερ ὑγιαίνοντες ἐσθίουσι καὶ πίνουσι καὶ κατ᾽ ἄλλα διαιτωμένοις ξυνέφερε, εἰ μὴ ἦν ἕτερα βελτίω. νῦν δ᾽ αὐτὴ ἡ ἀνάγκη ἰητρικὴν ἐποίησε ζητεῖσθαί τε καὶ εὑρεθῆναι ἀνθρώποισιν· ὅτι τοῖσι (17) κάμνουσιν ταὐτὰ προσφερομένοισιν ἅπερ οἱ ὑγιαίνοντες οὐ ξυνέφερεν, ὡς οὐδὲ νῦν ξυμφέρει. ἔτι δ᾽ ἄνωθεν ἔγωγε ἀξιῶ οὐδ᾽ ἂν τὴν τῶν ὑγιαινόντων δίαιτάν τε καὶ τροφὴν ᾗ νῦν χρέονται εὑρεθῆναι, εἰ ἐξήρ-

quam de morbis quibus ii ipſi tentantur. Cum igitur rudes ſint, neque morbos quibus aegrotant noſſe, neque quomodo oriantur, aut deſinant, neque ob cauſas increſcant, aut minuantur, iis eſt facile; ab alio vero inventos et expoſitos, proclive, cum nil aliud quisque recordetur quam quae ſibi contigiſſe audit. Quod ſi quis popularium ſententiam non aſſequitur, nec ſe audientibus conciliat, is quod vere exiſtit non aſſequetur et neque propterea ulla propoſita materia indiget. Principio ſane neque inventa fuiſſet, neque inveſtigata ars medica, neque enim ea aegrotis opus eſſet, ſi eadem victus ratio iis offeretur, qua qui valent utuntur, quin etiam alia victus ratio contuliſſet, niſi eſſent iſtis alia meliora. At nunc neceſſitate homines coacti artem medicam invenerunt et inveſtigarunt, quod aegrotis oblata bene valentium victus ratio nihil contulerit, ut ne nunc quidem confert. Ad haec ſuperioribus equidem ſaeculis neminem iſtam bene valentium victus rationem et alimoniam, qua nunc utuntur, inventurum fuiſſe exiſtimo, ſi idem cibus et

κει τῷ ἀνθρώπῳ ταυτὰ ἐσθίοντι καὶ πίνοντι βοΐ τε καὶ ἵππῳ καὶ πᾶσιν ἐκτὸς ἀνθρώπου, οἷον τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα, καρπούς τε καὶ ὕλην καὶ χόρτον. οἱ ἀπὸ τουτέων τὲ καὶ τρέφονται καὶ αὔξονται καὶ ἄπονοι διάγουσιν, οὐδὲν προσδεόμενοι ἄλλης διαίτης. καί τοι τὴν ἀρχὴν ἔγωγε ἀξιῶ καὶ τὸν ἄνθρωπον τοιαύτῃ τροφῇ κεχρῆσθαι. τὰ δέ γε νῦν διαιτήματα εὑρημένα τετεχνημένα ἐν πολλῷ χρόνῳ γεγενῆσθαί μοι δοκέει. ὡς γὰρ ἔπασχον πολλά τε καὶ δεινὰ ἀπὸ ἰσχυρῆς τε καὶ θηριώδεος διαίτης σώματα, καὶ ἄκρητα, καὶ μεγάλας δυνάμεις ἔχοντα ἐσφερόμενοι, οἷά περ ἂν καὶ νῦν ὑπ᾽ αὐτέων πάσχοιεν, πόνοισί τε ἰσχυροῖσι καὶ νούσοισι περιπίπτοντες, καὶ διὰ ταχέος θανάτοισιν. ἧσσον μὲν οὖν ταῦτα τότε εἰκὸς ἦν πάσχειν διὰ τὴν συνήθειαν. ἰσχυρῶς δὲ καὶ τότε, καὶ τοὺς μὲν πλείστους τε καὶ ἀσθενεστέρην φύσιν ἔχοντας ἀπόλλυσθαι εἰκὸς, τοὺς δὲ τουτέων ὑπερέχοντας πλείω χρόνον ἀντέχειν. ὥσπερ καὶ νῦν ἐκ τῶν ἰσχυρῶν βρωμάτων, οἱ μὲν γὰρ ῥηϊδίως ἀπαλλάσσονται, οἱ δὲ μετὰ πολλῶν πόνων τε καὶ κακῶν. διὰ δὴ ταύτην τὴν χρείην καὶ οὗτοί μοι δοκέουσι

potus homini, bovi et equo et caeteris praeter hominem animantibus ſatis fuiſſet, ea nempe quae ex terra oriuntur, fructus, herbae et foenum, quibus nutriuntur et augentur, et ſana degunt, nullo alio victu indigentia. Quanquam equidem per initia hominum eodem alimento uſum eſſe exiſtimo. At cibaria, quibus nunc utuntur, non niſi arte inventa et excogitata longoque temporis intervallo in uſum deducta mihi videntur, cum nimirum ex robuſto et firmo victu, intemperatis et nimium valentibus ingeſtis cibariis, in multos et graves morbos homines inciderent, in quos etiam hoc tempore, ſi iisdem uterentur, incurrerent, ex quibus gravibus doloribus et morbis correpti brevi vitam cum morte commutarent. Etſi vero eſt ſimile his malis minus conflictatos fuiſſe propter conſuetudinem, quamvis tunc quidem graviter laborarint et plurimos quidem imbecilliore natura praeditos interiiſſe, eos vero qui viribus praeſtarent diutius exſtitiſſe, non ſecus ac hoc tempore quidam ex valentibus cibariis facile, alii non niſi cum multis dolo-

Ed. Chart. II. [154. 155.] Foës. I. 9. Ed. Lind. I. (17. 18.)

ζητῆσαι τροφὴν ἁρμόζουσαν τῇ φύσει, καὶ εὑρεῖν ταύτην, ᾗ νῦν χρώμεθα. ἐκ μὲν οὖν τῶν πυρῶν βρέξαντες καὶ πτίσαντες πάντα καὶ (18) καταλέσαντες καὶ διασήσαντες καὶ φορύξαντες καὶ ὀπτήσαντες ἀποτέλεσαν ἄρτον· ἐκ δέ γε τῶν κριθέων μᾶζαν, ἄλλα τε συχνὰ περὶ ταύτην πρηγματευσάμενοι, ἥψησάν τε καὶ ὤπτησαν καὶ ἔμιξαν, καὶ ἐκέρασαν ἰσχυρά τε καὶ ἄκρητα τοῖσιν ἀσθενεστέροις, πλάσσοντες πάντα πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν τε καὶ δύναμιν, ἡγεύμενοι, ὅσα μὲν ἰσχυρότερα ᾖ οὐ δυνήσεται κρατέειν ἡ φύσις, ἢν ἐσβάληται, ἀπὸ τούτων δ' αὐτῶν πόνους τε καὶ νόσους καὶ θανάτους ἔσεσθαι. ὅσων δ' ἂν δύνηται ἐπικρατέειν, ἀπὸ τουτέων τροφήν τε καὶ αὔξησιν καὶ ὑγιείην. τῷ δ' εὑρήματι τί ἂν οὖν ὄνομα δικαιότερον ἄν τις προσῆκον μᾶλλον θεῖτο ἢ ἰητρικήν; ὅτι εὕρηται ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνθρώπου ὑγιείῃ τε καὶ τροφῇ καὶ [155] σωτηρίῃ, ἄλλαγμα κείνης τῆς διαίτης, ἐξ ἧς οἱ πόνοι καὶ νοῦσοι γίνονται. εἰ δὲ μὴ τέχνη αὐτὴ νομίζεται εἶναι, οὐκ ἀπεικός. ἧς γὰρ μηδείς ἐστιν ἰδιώτης, ἀλλὰ πάντες ἐπι-

ribus et molestiis vindicantur. Eaque sane necessitate mihi adducti illi videntur consentaneum naturae alimentum investigasse et id quo nunc utimur invenisse. Triticum igitur macerantes et omnino pinsentes, molis frangentes, subigentes et assantes panem confecerunt. Ex hordeo vero mazam et plurima alia magna circa eam adhibita opera coxerunt, assarunt, miscuerunt, valentiaque et intemperata cum imbecillibus temperantes, omnia pro hominis natura et viribus composuere, rati cibos valentiores ingestos, quod a natura superari non possent, dolores, morbos et mortem afferre, eos vero qui a natura superarentur alimentum, incrementum et sanitatem praestare. Huic autem invento quodnam justius aut convenientius quam medicinae nomen imponi queat? quandoquidem ad hominis sanitatem, nutritionem et salutem inventum est, quod in illius victus rationis vicem succederet, ex qua dolores et morbi nascuntur. Quod si quis hanc ipsam artem esse non existimet, non absurde prorsus sentiat. Cujus enim artis propter usum et necessitatem nemo rudis est, sed omnes periti, illius artificem

στήμονες διὰ τὴν χρῆσίν τε καὶ ἀνάγκην, οὐ προσήκει ταύτης οὐδένα τεχνίτην καλέεσθαι, ἐπεὶ τόγε εὕρημα καὶ μέγα καὶ πολλῆς || τέχνης τε καὶ σκέψιος. ἔτι γοῦν καὶ νῦν οἱ τῶν γυμνασίων τε καὶ ἀνακτήσιων ἐπιμελούμενοι ἀεί τι προσεξευρίσκουσι, κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ζητέοντες ὅ τι ἔδων τε καὶ πίνων ἐπικρατήσει τε αὐτέων μάλιστα καὶ ἰσχυρότερος ἑωυτοῦ ἔσται. σκεψώμεθα γοῦν καὶ τὴν ὁμολογουμένως ἰητρικὴν, τὴν ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας εὑρημένην, εἰ καὶ οὔνομα καὶ τεχνίτας ἔχει, καὶ κρατεῖν καὶ αὐτὴ τῶν αὐτέων ἐθέλοι, καὶ (19) ὁπόθεν ποτε ἦρκται. ἐμοὶ μὲν γὰρ ὅπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, οὐδ' ἂν ζητῆσαι δοκέει ἰητρικὴν οὐδεὶς, εἰ ταὐτὰ διαιτήματα τοῖσί τε κάμνουσιν καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσιν ἥρμοζεν. ἔτι γοῦν καὶ νῦν ὅσοι ἰητρικῇ μὴ χρέονται, οἵ τε βάρβαροι καὶ τῶν Ἑλλήνων ὅμοροι, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅν περ ὑγιαίνοντες διαιτέονται, πρὸς ἡδονὴν, καὶ οὔτ' ἂν ἀπόσχοιντο οὐδενὸς ὧν ἐπιθυμέουσιν, οὐδὲ στείλαιντο. οἱ δὲ ζητήσαντές τε καὶ εὑρόντες ἰητρικὴν τὴν αὐτέην κείνοισι διάνοιαν ἔχοντες περὶ ὧν μοι ὁ πρότερος λόγος εἴρηται, πρῶτον μὲν, οἶμαι, ὑφεῖλον τοῦ πλήθεος

aliquem vocari fas non eſt. Quanquam inventum hoc longe praeſtans eſt et multa arte ac obſervatione conſtat. Quin etiam in hodiernum usque diem qui rei gymnaſticae et viribus reficiendis praeſunt eadem via inveſtigando ſemper aliquid inveniunt, quo quis pro cibo et potu uſus reliquis in certamine longe ſuperior et ſeipſo robuſtior evadat. Medicinam igitur, quam omnes aegrorum cauſa inventam eſſe fatentur, in conſiderationem adhibeamus, num et nomen et artifices habeat, ipſisque ſuperior eſſe velit et undenam originem traxerit. Ac mea quidem opinione, quam ſupra dixi, nemo ad medicinam inveſtigandam animum applicaturus fuiſſet, ſi eadem victus ratio et aegris et ſanis accommodata eſſet. Quare etiam in hunc usque diem barbari et Graecis finitimi, apud quos nullus eſt medicinae locus, eadem victus ratione qua ſani ad voluptatem utuntur; neque eo quod expetunt abſtinent, neque ſibi temperant. At vero qui medicinam perſcrutando invenere, eandem quam qui a me ſuperiore oratione dicti ſunt ſententiam ſecuti, primum quidem, ut

τῶν σιτίων αὐτέων τουτέων, καὶ ἀντὶ πλεόνων ὀλίγα ἐποίησαν. ἐπεὶ δ' αὐτέοισι τοῦτό ἐστι μὲν ὅτε πρός τινας τῶν καμνόντων ἤρκεσε καὶ φανερὸν ἐγένετο ὠφελῆσαν, οὐ μέντοι πᾶσί γε, ἀλλ' ἦσάν τινες οὕτως ἔχοντες, ὡς μηδ' ὀλίγων σιτίων δύνασθαι ἐπικρατέειν, ἀσθενεστέρου δή τινος ἐδόκεον οἱ τοιοῦτοι δεῖσθαι, εὗρον ῥοφήματα μίξαντες ὀλίγα τῶν ἰσχυρῶν πολλῷ τῷ ὕδατι, καὶ ἀφαιρεόμενοι τὸ ἰσχυρὸν τῇ κρήσει τε καὶ ἑψήσει. ὁκόσοι δὲ μηδὲ τῶν ῥοφημάτων ἐδύναντο ὑποκρατέειν, ἀφεῖλον καὶ ταῦτα· καὶ ἀφίκοντο ἐς πόματα, καὶ ταῦτα τῇσί τε χρήσεσι καὶ τῷ πλήθει διαφυλάσσοντες ὡς μετρίως ἔχῃ, μήτε πλείω τῶν δεόντων μήτε ἀκρητέστερα προσφερόμενοι, μηδ' ἐνδεέστερα. εὖ δὲ χρὴ εἰδέναι τοῦτο οἷσι τὰ ῥοφήματα ἐν τῇσι νούσοισιν οὐ ξυμφέρει, ἀλλ' ἄντικρυς ὅταν τοῦτο ποιήσωσι παροξύνονται σφίσιν οἵ τε πυρετοὶ καὶ τὰ ἀλγήματα· καὶ δῆλον τὸ προσενε(20)χθὲν τῇ μὲν νούσῳ τροφή τε καὶ αὔξησις γενόμενον, τῷ δὲ σώματι φθίσις τε καὶ ἀῤῥωστίη. ὁκόσοι δ' ἂν τῶν ἀνθρώπων ἐν ταύτῃ τῇ διαθέσει ἐόντες προσενέγκωνται ξηρὸν σιτίον, ἢ μᾶζαν, ἢ ἄρτον, καὶ

ſentio, de ſuis cibis copiam detraxerunt, deinde pro multis paucos ſumpſerunt. Quod cum aegrotantibus quibusdam ſatis eſſet, palamque prodeſſe, non tamen omnibus conſtaret, verum erant quidam ita affecti ut ne paucos quidem cibos conficere poſſent, quibus ſane imbecilliore quodam cibo opus eſſet, ſorbitiones invenerunt, valentes cibos paucos multa aqua diluentes eorumque vim temperatione et coctione detrahentes. Quod ſi qui neque ſorbitiones ſuperare poſſent, iis etiam detractis potiones ſubſtituerunt, obſervantes ut et uſu et copia moderatae eſſent, neque juſto copioſiores, neque meraciores, neque pauciores exhiberentur. Inprimis autem animadvertere oportet, quibus in morbis ſorbitiones minime conveniunt, ſed continuo ubi aſſumptae ſunt, febres ac dolores exacerbari, ex quo efficitur, ut quod aſſumptum eſt morbum quidem foveat et augeat, corpus vero imminuat et imbecillius reddat. At vero qui ita affecti cibum ſiccum, aut mazam, aut panem quantumvis modicum aſſumunt, ii decuplo magis atque manifeſtius

ἢν πάνυ σμικρὸν, δεκαπλασίως ἂν μᾶλλον καὶ ἐπιφανέστερον κακωθεῖεν ἢ ῥοφέοντες, δι᾽ οὐδὲν ἄλλο ἢ διὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ βρώματος πρὸς τὴν διάθεσιν, καὶ ᾧ γε ῥοφεῖν συμφέρει, ἐσθίειν δ᾽ οὔ. εἰ γὰρ πλείω φάγοι, πολὺ ἂν ἔτι κακωθείη· καὶ εἰ ὀλίγα, πονήσειεν ἄν. πάντα δὴ τὰ αἴτια τοῦ πόνου εἰς τὸ αὐτὸ ἄγεται, τὰ ἰσχυρότατα μάλιστά γε καὶ ἐπιφανέστατα, λυμαίνεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ὑγιέα ἐόντα καὶ τὸν νοσέοντα. τί οὖν φαίνεται [156] ἑτεροῖον διανοηθεὶς ὁ καλεύμενος ἰητρὸς καὶ ὁμολογημένως χειροτέχνης, ὃς ἐξεῦρε τὴν ἀμφὶ τοὺς κάμνοντας δίαιτάν τε καὶ τροφὴν, ἢ κεῖνος ὁ ἀπ᾽ ἀρχῆς τοῖσι πᾶσιν ἀνθρώποισι τροφὴν ἣ νῦν χρεόμεθα ἐξ ἐκείνης τῆς ἀγρίης καὶ θηριώδεος εὑρών τε καὶ παρασκευάσας διαίτης; ἐμοὶ μὲν γὰρ φαίνεται ωὐτὸς τρόπος καὶ ἕν τι καὶ ὅμοιον τὸ εὕρημα. ὁ μὲν ὅσων μὴ ἠδύνατο ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπίνη ἐπικρατέειν ὑγιαίνουσα, ἐμπιπτόντων διὰ τὴν ἀγριότητά τε καὶ ἀκρησίην, ὁ δὲ ὅσων ἡ διάθεσις ἐν οἵῃ ἂν ἑκάστοτε ἕκαστος τύχῃ διακείμενος μὴ ἦν δυνατὸς ἐπικρατέειν, ταῦτα ἐζήτησεν ἀφελεῖν. τί δὴ τούτου ἐκεῖνο διαφέρει ἀλλ᾽ ἢ πλέον

laeduntur quam ſi ſorbitione utantur, neque aliam ob cauſam quam quod cibus viribus ſit valentior quam affectus requirat, tum quod cui ſorbere, ei edere minime conveniat. Quo namque plura comederit, eo pejus afficietur; ſi vero pauca, etiam dolebit. Atque ad id ſane referuntur omnes doloris cauſae, quod valentiſſima edulia maxime et evidentiſſime homini tam ſano quam aegro ſunt noxia. Quamnam igitur aliam habuiſſe mentem videtur is qui medicus et omnium confeſſione artifex vocatur, cum victus rationem qua aegri utuntur invenit, aut qui ab initio omnibus mortalibus victum illum quo nunc utimur loco illius agreſtis ac ferinae victus rationis adinvenit et apparavit? Mihi equidem eadem eſſe ratio et uno eodemque modo excogitata videtur. Hic enim ea quae occurrerent et a natura humana bene valente propter feritatem et incommoderationem ſuperari non poterant, ille vero quae quivis quomodolibet affectus minime ſuperare poterat, detrahere ſtuduit. At quid inter hoc et illud eſt diſcriminis, niſi quod hoc multi-

Ed. Chart. II. [156.] Foës. I. 10. 11. Ed. Lind. I. (20. 21.)

τό τε εἶδος καὶ ὅτι ποικιλώτερον καὶ πλείονος πραγματείης, ἀρχὴ δὲ κείνη ἡ πρότερον γενομένη; (21) εἰ δέ τις σκέπτοιτο τίς ἡ τῶν καμνόντων δίαιτα πρὸς τὴν τῶν ὑγιαινόντων, εὕροι ἂν βλαβερωτέρην ἤπερ τὴν ἥ τις τῶν καμνόντων θηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ζώων. || ἀνὴρ γὰρ κάμνων νοσήματι μήτε τῶν χαλεπῶν τε καὶ ἀφόρων μήτ' αὖ παντάπασιν εὐηθέων, ἀλλ' οὔτε αὐτέῳ ἁμαρτάνοντι μέλλει ἐπίδηλον ἔσεσθαι, εἰ ἐθέλει καταφαγεῖν ἄρτον, κρέα, ἢ ἄλλό τι ὧν ὑγιαίνοντες ἐσθίοντες ὠφελέονται, μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλῷ ἂν ἐλάσσω ἢ ὑγιαίνων ἠδύνατο. ἄλλος τε τῶν ὑγιαινόντων φύσιν ἔχων μήτε παντάπασιν ἀσθενέα μήτ' αὖ ἰσχυρὴν, φαγών τι ὧν βοῦς ἢ ἵππος φαγὼν ὠφελοῖτό τε καὶ ἐσθίει ὀρόβους, ἢ κριθὰς, ἢ ἄλλό τι τῶν τοιουτέων μὴ πολὺ, ἀλλὰ πολλῷ μεῖον ἢ δύναιτο. κἂν ἧσσον ὑγιαίνων τοῦτο ποιήσας πονήσειέ τε καὶ κινδυνεύσειε κείνου τοῦ νοσέοντος, ὃς τὸν ἄρτον ἢ τὴν μᾶζαν ἀκαίρως προσηνέγκατο. ταῦτα δὴ πάντα τεκμήρια, ὅτι ταύτη ἡ

plici et vario magis genere conſtat et plus habet negocii, originem autem praebuit quam prius fuit inſtitutum? Quod ſi quis in conſiderationem adhibeat atque inter ſe conferat tum aegrotantium tum bene valentium victus rationem, is eam quae ferarum eſt et caeterarum animantium illa quae aegrorum eſt magis noxiam inveniet. Si quis enim morbo tentetur neque omnino difficili et intolerabili, neque prorſus levi, ſed quem neque qui peccat ſit cogniturus, ſi panem, aut carnem, aut aliud quiddam eorum quod ſanos juvet, comedat, non multum quidem, ſed longe parcius quam ſanus poterat: contra vero aliquis ſanus natura non omnino imbecilla, neque rurſus robuſta, aliquid eorum quae bovi aut equo proſunt comedat, nempe ervum, aut hordeum, aut aliud quippiam ejusmodi, non multum quidem, ſed multo minus quam ferre poſſit: quamvis id ſanus fecerit, non minus utique gravabitur aut periclitabitur quam qui aegrotus panem aut mazam intempeſtive aſſumpſit. Ex quibus omnibus colligitur, artem medicam via quadam inveſtigatam et inventam eſſe. Quod ſi re vera, quemad-

Ed. Chart. II. [156.] Foëſ. I. 11. Ed. Lind. I. (21. 22.)

τέχνη ἡ ἰητρικὴ τῇ ὁδῷ ζητεομένη εὑρίσκοιτο ἄν. καὶ εἰ μὲν ἦν ἁπλῶς ὥσπερ ὑφηγεῖται, ὅσα μὲν ἦν ἰσχυρότερα ἔβλαπτεν, ὅσα δ' ἦν ἀσθενέστερα ὠφέλει τε καὶ ἔτρεφε τὸν κάμνοντα καὶ τὸν ὑγιαίνοντα, εὐπετὲς ἂν ἦν τὸ χρῆμα. πολλὸν γὰρ τοῦ ἀσφαλέος, ἂν ἔδει περιλαμβάνοντας ἄγειν ἐπὶ τὸ ἀσθενέστατον. νῦν δὲ οὐκ ἔλασσον ἁμάρτημα, οὐδὲ ἧσσον λυμαίνεται τὸν ἄνθρωπον, ἢν ἐλάσσονα καὶ ἐνδεέστερα τῶν ἱκανῶν προσφέρηται. τὸ γὰρ τοῦ λιμοῦ μένος δύναται ἰσχυρῶς ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὑγιῶσαι καὶ ἀσθενέα ποιῆσαι καὶ ἀποκτεῖναι. (22) πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα κακὰ ἑτεροῖα μὲν τῶν ἀπὸ πληρώσιος, οὐχ ἧσσον δὲ ἅμα δεινὰ κενώσιος. δι' ὧν πολλὸν ποικιλωτέρη τε καὶ διὰ πλέονος ἀκριβίης ἐστί. δεῖ γὰρ μέτρου τινὸς στοχάσασθαι. μέτρον δὲ οὐδὲ σταθμὸν, οὐδὲ ἀριθμὸν οὐδένα ἄλλον πρὸς ὃ ἀναφέρων εἴσῃ τὸ ἀκριβὲς, οὐκ ἂν εὑροίης ἄλλο ἢ τοῦ σώματος τὴν αἴσθησιν. διὸ ἔργον οὕτω καταμαθεῖν ἀκριβῶς, ὥστε μικρὰ ἁμαρτάνειν ἔνθα ἢ ἔνθα. κἂν ἐγὼ τοῦτον τὸν ἰητρὸν ἰσχυρῶς ἐπαινέοιμι τὸν σμικρὰ ἁμαρτάνοντα. τὸ δ' ἀκριβὲς ὀλιγάκις ἔστι κατιδεῖν.

modum exiſtimant, quae quidem ſunt valentiora laederent, quae vero imbecilliora, tum aegros tum ſanos juvarent et nutrirent, res facili negocio conficeretur. Longe enim tutius ageretur, ſi res ad imbecillimum deducatur. At nunc non levius peccatur, neque minus laeditur, ſi quis pauciora et infra modum aſſumat. Fames enim plurimum poteſt in hominum natura tum ad ſanitatem et imbecillitatem tum ad mortem inferendam. Multa vero alia mala et varia quidem ex plenitudine oriuntur, neque vero minus gravia ex inanitione, ut proinde in his maxima inſit varietas et magna diligentia requiratur. Modum enim quadam conjectura colligere oportet. Modum autem neque pondus, neque ullum alium numerum, ad quem iſta referas, ut exacte cognoſcas, non ullum alium invenias quam corporis ſenſum. Quocirca iſtud adeo exacte cognoſcere, ut leviter in utramque partem pecces, operoſa res eſt. Quanquam equidem vehementer hunc medicum laudarim, qui parum peccet. At exacta certitudo raro cernitur. Quare medicorum pleri-

Ed. Chart. II. [156. 157.] Foës. I. 11. Ed. Lind. I. (22. 23.)

ἐπεὶ οἱ πολλοί γε τῶν ἰητρῶν ταυτά μοι δοκέουσι τοῖσι κακοῖσι κυβερνήταις πάσχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὅταν ἐν γαλήνῃ κυβερνῶντες ἁμαρτάνωσιν, [157] οὐ καταφανέες εἰσίν· ὅταν δὲ αὐτοὺς κατάσχῃ ἄνεμός τε μέγας καὶ χειμὼν, φανερῶς ἤδη πᾶσιν ἀνθρώποισι δι' ἀγνωσίην καὶ ἁμαρτίην δῆλοί εἰσιν ἀπολέσαντες τὴν ναῦν. οὕτω δὴ καὶ οἱ κακοί τε καὶ πλεῖστοι ἰητροὶ, ὅταν μὲν θεραπεύσωσιν ἀνθρώπους μηδὲν δεινὸν ἔχοντας, ἐς οὓς ἄν τις καὶ τὰ μέγιστα ἁμαρτάνων οὐδὲν δεινὸν ἐργάσαιτο, πολλὰ δὲ τὰ τοιαῦτα νοσήματα καὶ πολὺ πλέον τῶν δεινῶν ἀνθρώποισι συμβαίνει, ἐν μὲν δὴ τοῖσι τοιούτοισιν ἁμαρτάνοντες οὐ καταφανέες εἰσὶ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν· ὁκόταν δὲ τύχωσι μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ καὶ ἐπισφαλεῖ νοσήματι, τότε σφέων τὰ ἁμαρτήματα καὶ ἡ τέχνη πᾶσι καταφανής ἐστιν. οὐ γὰρ ἐς μακρὸν αὐτέων ἑκάστου αἱ τιμωρίαι, ἀλλὰ διὰ ταχέος πάρεισιν. (23) ὅτι δὲ οὐδὲν ἐλάσσους ἀπὸ κενώσιος ἀκαίρου κακοπάθειαι γίνονται τῷ ἀνθρώπῳ ἢ καὶ ἀπὸ πληρώσιος, καταμανθάνειν καλῶς ἔχει ἐπαναφέροντας ἐπὶ τοὺς ὑγιαίνοντας. ἔστι γὰρ οἷσιν αὐτέων ξυμφέρει μονοσιτέειν, καὶ τοῦτο διὰ τὸ ξυμφέρον τοῖσιν αὐτοῖσιν ἐτάξαντο, ἄλλοισί

que malorum navium gubernatorum mihi simillimi videntur, qui si tranquillo mari navem regunt, nemo eos peccare deprehendat. Quod si eos vehemens ventus aut tempestas oppresserit, jam omnibus manifeste constat eorum imperitia et culpa navem fuisse perditam. Ad hunc sane modum improbi plerique medici, dum leviter affectos curant, in quibus vel gravissimi errores commissi nihil periculi admittunt, cum multi hujusmodi morbi ac longe frequentius quam graviores hominibus contingant, in iis quidem si delinquant, plebejos latent: ubi vero in magnum et vehementem ac periculosum morbum inciderint, tum ipsorum ars et errores omnibus sunt conspicui. Horum enim cujusque vindices poenae praesto sunt, neque in longum differuntur. Quod autem non minores affectus ex intempestiva vacuatione quam repletione homini contingant, ex bene valentibus probe cognoscas. Quibusdam enim semel tantum cibum sumere confert, idque quod conferat sibi constitue-

τε ἀριστᾶν, διὰ τὴν αὐτὴν ἀνάγκην. οὕτω γὰρ αὐτοῖς ξυμφέρει, καὶ μὴ τούτοισιν οἳ δι᾽ ἡδονὴν ἢ δι᾽ ἄλλην τινὰ συγκυρίην ἐπετήδευσαν ὁπότερον αὐτέων. τοῖσι μὲν γὰρ πλείστοισι τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν διαφέρει πότερον ἂν ἐπιτηδεύσωσιν, εἴτε μονοσιτέειν, εἴτε ἀριστᾶν, τουτέῳ τῷ ἔθει χρῆσθαι. εἰσὶ δέ τινες οἳ οὐκ ἂν δύναιντο ἔξω τοῦ συμφέροντος ποιέοντας ῥηϊδίως ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ ξυμβαίνει αὐτέων ἑκατέροισι παρ᾽ ἡμέρην μίην, καὶ ταύτην οὐ σχολῇ μεταβάλλουσιν, ὑπερφυὴς κακοπαθείη. || οἱ μὲν γὰρ ἢν ἀριστήσωσι μὴ ξυμφέροντος αὐτέοισιν, εὐθὺς βαρέες καὶ νωθροὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν γνώμην, χάσμης τε καὶ νυσταγμοῦ καὶ δίψης πλήρεις· ἢν δὲ ἐπιδειπνήσωσι, καὶ φῦσα καὶ στρόφος καὶ ἡ κοιλίη καταῤῥήγνυται. καὶ πολλοῖσιν ἀρχὴ νούσου αὕτη μεγάλης ἐγένετο, ἢν τὰ αὐτὰ σιτία, ἃ μεμαθήκει ἅπαξ ἀναλίσκειν, δὶς προσενέγκηται καὶ μηδὲν ἔτι πλέον. τοῦτο δὲ εἰ ἀριστᾶν μεμαθηκώς τις καὶ οὕτως αὐτέῳ ξυμφέρον μὴ ἀριστήσῃ, ὅταν τάχιστα παρέλθῃ ἡ ὥρη, εὐθὺς ἀδυναμίη δεινὴ, τρόμος, ἀψυχίη· ἐπεὶ τούτοισιν ὀφθαλμοὶ χλωρότεροι, οὖρον παχὺ καὶ θερμὸν, στόμα πικρὸν,

runt. Quidam etiam prandere ob eandem caufam, quod iis conferat, coguntur. Quod non iis contingit qui propter voluptatem aut alium quemvis cafum horum alterutrum facere ftudent. Plerisque enim nihil refert utrumlibet fecuti, vel femel tantum cibum capere, vel prandere etiam affuefcant. Quidam vero fi quid incommode fecerint, non facile degunt, verum eorum utrisque die altero vix nec temere exacto, fupra modum gravis oritur affectio. Si enim pranfi fuerint quibus prandere non conducit, ii continuo graves totoque corpore et mente fegnes evadunt, cum ofcitatione, fomnolentia multaque fiti. Quod fi infuper etiam coenaverint, et flatus et tormina excitantur et venter erumpit. Ac multis magni morbi origo fuit, fi cibos quos femel abfumere confueverant bis affumpfiffent, nec quicquam amplius. Ad haec fi quis prandere confuetus atque cui prandere conducat, non prandeat, protinus ubi tempus praeteriit, ftatim gravis impotentia exoritur, tremor et animi defectio, ad haec oculi pallidiores fiunt, urina craffa et ca-

καὶ (24) τὰ σπλάγχνα οἱ δοκέει κρεμᾶσθαι, σκοτοδίνη, δυσοργίη, δυσθυμίη. ταῦτα δὲ πάντα, ὅταν δειπνεῖν ἐπιχειρήσῃ, ἀναλίσκειν δὲ οὐ δυνατὸς ὁ ἀριστιζόμενος ἃ πρότερον ἐδείπνει. ταῦτα δὲ αὐτὰ μετὰ στρόφου τε καὶ ψόφου καταβαίνοντα συγκλείει τὴν κοιλίην, δυσκοιτέουσί τε καὶ ἐνυπνιάζονται τεταραγμένα καὶ θορυβώδεα. πολλοῖσι δὲ καὶ τουτέων αὕτη ἀρχὴ νούσου ἐγένετο. σκέψασθαι δὲ χρὴ διὰ τίνας προφάσιας αὐτέοισι ταῦτα ξυνέβη. τῷ μὲν οἶμαι μεμαθηκότι μονοσιτέειν, ὅτι οὐκ ἀνέμεινε τὸν χρόνον τὸν ἱκανὸν μέχρις αὐτέου ἡ κοιλίη τῶν τῇ προτεραίῃ προσενηνεγμένων σιτίων ἀπολαύσῃ τελέως, καὶ ἐπικρατήσῃ, καὶ λαπαχθῇ τε καὶ ἡσυχάσῃ, ἀλλ' ἐπιζέουσάν τε καὶ ἐζυμωμένην καινὰ ἐπεισηνέγκατο. αἱ δὲ τοιαῦται κοιλίαι πολλῷ τε βραδύτερον πέσσουσι καὶ πλέονος δέονται ἀνασπάσιός τε καὶ ἡσυχίης. ὁ δὲ μεμαθηκὼς ἀριστίζεσθαι ὅτι οὐκ ἐπειδὴ τάχιστα ἐδεήθη τροφῆς τὸ σῶμα, καὶ τὰ πρότερα κατανάλωτο, καὶ οὐκ εἶχεν οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν, εὐθέως αὐτέῳ παρεγένετο καινὴ τροφὴ, [158] φθίνει δὲ καὶ συντήκε-

lida redditur, os amarulentum evadit, viſcera ei pendere videntur, tenebricoſa vertigine corripitur, vehementer iraſcitur et moeret. Iſta vero omnia coenare volenti contingunt, neque cibos quos priore coena aſſumpſit qui prandere conſuevit conficere poteſt, ſed cum torminibus et ſtrepitu deſcendunt et alvum concludunt, ipſi vero noctem inquietam agunt et inſomniis perturbatis ac tumultuoſis vexantur, quod plerisque etiam morbi initium extitit. Quae quas ob cauſas his accidunt, conſideranda ſunt. Nempe quod is, opinor, qui ſemel tantum cibum aſſumere conſuevit, non expectaverit idoneum tempus, dum venter heſternos cibos plane confecerit, ſuperaverit, emollitus fuerit, ac conquieverit, ſed in ipſum ferventem et fermentatum recentes ingeſſerit. At hujusmodi ventres multo tardius concoquunt majoreque otio et quiete opus habent. Qui vero prandere conſuevit quoniam, ubi quamprimum alimento corpus indiguit, prioribus cibis conſumptis nec habuit amplius quo frueretur, non ſtatim ipſi novum alimentum adfuit, ideoque fame imminuitur et contabeſcit. Quaecunque enim ejusmodi

ται ὑπὸ λιμοῦ. πάντα γὰρ ἃ λέγω πάσχειν τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, λιμῷ ἀνατίθημι. φημὶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἅπαντας, οἵ τινες ἂν ἄσιτοι δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας γένωνται, ταῦτα πείσεσθαι, οἷα περὶ τῶν ἀναρίστων γενομένων εἴρηκα. τὰς δὲ τοιαύτας φύσιας ἔγωγέ φημι ταχέως τε καὶ ἰσχυρῶς τῶν ἁμαρτημάτων ἀπολαυούσας ἀσθενε(25)στέρας εἶναι τῶν ἑτέρων. ἐγγύτατα δὲ τοῦ ἀσθενέοντός ἐστιν ὁ ἀσθενής. ἔστι δὲ ἀσθενέστερος ὁ ἀσθενῶν, καὶ μᾶλλον αὐτῷ προσήκει ὅ τι ἂν τοῦ καιροῦ ἀποτυγχάνῃ πονέειν. χαλεπὸν δὲ τοιαύτης ἀκριβίης ἐούσης περὶ τὴν τέχνην τυγχάνειν αἰεὶ τοῦ ἀτρεκεστάτου. πολλὰ δὲ εἴδεα κατ᾽ ἰητρικὴν ἐς τοσαύτην ἀκριβίην ἥκει, περὶ ὧν εἰρήσεται. οὔ φημι δὴ διὰ τοῦτο δεῖν τὴν τέχνην ὡς οὐκ ἐοῦσαν, οὐδὲ καλῶς ζητεομένην τὴν ἀρχαίην ἀποβαλέσθαι, εἰ μὴ ἔχει περὶ πάντα ἀκριβίην, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι τοῦ ἀτρεκεστάτου ὁμοῦ δύνασθαι ἥκειν λογισμῷ, ἐκ πολλῆς ἀγνωσίης, θαυμάζειν τὰ ἐξευρημένα, ὡς καλῶς καὶ ὀρθῶς ἐξεύρηται, καὶ οὐκ ἀπὸ τύχης. ἐπὶ δὲ τῶν τὸν καινὸν

hominibus accidunt, ad famem referenda censeo. Quin etiam iis omnibus qui duos aut tres dies sine cibo transierint, eadem contingere dico quae de his qui minime prandent diximus. Ac ejusmodi naturas quae celeriter ac vehementer suorum delictorum incommoda percipiunt equidem reliquis imbecilliores esse censeo. Qui vero imbecillus est, proxime ad eum qui aegrotat accedit, estque imbecillior qui aegrotat, multoque gravius afficitur, si quid intempestive fecerit. Cum autem ejusmodi exacta diligentia in arte medica adhibenda sit, quod est certissimum semper assequi difficile est. Multa tamen in re medica tam exactam diligentiam obtinent, de quibus dicetur. Neque sane priscam artem medicam ideo quod omnium exactam diligentiam non habeat, quasi ars nulla sit, aut non recte investigata, rejiciendam censeo: verum cum prope ad veritatem accedere liceat, simulque eo ratiocinando pervenire, multo magis admiranda veniunt quae sunt ex magna ignoratione eruta, velut probe et recte, non autem fortuito inventa. At vero nunc ad eos qui nova quadam ratione artem ex proposita

τρόπον τὴν τέχνην ἐξ ὑποθέσιος ζητεόντων λόγον ἐπανελθεῖν βούλομαι. εἰ γάρ ἐστι θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν τὸ λυμαινόμενον τὸν ἄνθρωπον, καὶ δεῖ τὸν ὀρθῶς ἰητρεύοντα βοηθεῖν τῷ μὲν θερμῷ ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, τῷ δὲ ψυχρῷ ἐπὶ τὸ θερμὸν, τῷ δὲ ξηρῷ ἐπὶ τὸ ὑγρὸν, τῷ δ᾽ ὑγρῷ ἐπὶ τὸ ξηρόν. ἔστω μοι ἄνθρωπος μὴ τῶν ἰσχυρῶν φύσει, ἀλλὰ τῶν ἀσθενεστέρων. οὗτος δὲ πυροὺς ἐσθιέτω οὓς ἂν ἀπὸ τῆς ἅλω ἀνέλῃ, ὠμοὺς καὶ ἀργοὺς, καὶ κρέα ὠμὰ, καὶ πινέτω ὕδωρ. ταύτῃ χρώμενος τῇ διαίτῃ εὖ οἶδ᾽ ὅτι πείσεται πολλὰ καὶ δεινά. καὶ γὰρ πόνους πονήσει, καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς ἔσται, καὶ ἡ κοιλίη φθαρήσεται, καὶ ζῆν πολὺν χρόνον οὐ δυνήσεται. τί δεῖ τοιγαρ(26)οῦν βοήθημα παρασκευάσασθαι ὧδ᾽ ἔχοντι; || θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρόν; ἁπλοῦν γὰρ ὅτι τούτων τί. εἰ γὰρ τὸ λυμαινόμενον αὐτῶν ἐστι τούτων τὸ ἕτερον, τῷ ὑπεναντίῳ προσήκει λῦσαι, ὡς ὁ ἐκείνων λόγος ἔχει. τὸ μὲν γὰρ βεβαιότατόν τε καὶ προφανέστατον φάρμακον ἀφελόντα τὰ διαιτήματα οἷσιν ἐχρῶτο· ἀντὶ μὲν τῶν πυρῶν ἄρτον διδόναι, ἀντὶ δὲ τῶν ὠμῶν κρεῶν

materia investigant nostra revertatur oratio. Si quidem est calidum, aut frigidum, aut siccum, aut humidum quod hominem laedit, et eum qui recte mederi volet oportet calido per frigidum, frigido per calidum, sicco per humidum et humido per siccum opitulari. Exhibeatur mihi aliquis natura non admodum robusta, sed imbecilliore, qui triticum crudum et inelaboratum edat, quale ex area sustulit, et carnes crudas, et aquam bibat. Ex qua victus ratione non dubium est quin multa et gravia sit perpessurus. Nam et doloribus conflictabitur et imbecillo erit corpore et ventriculus corrumpetur, neque diu vitam tolerare poterit. Quodnam igitur ita affecto praesidium comparandum? calidumne, an frigidum, an siccum, an humidum? si quidem horum quodque simplex est. Namque si quod laedit ab his ipsis est diversum, contrario dissolvere convenit, velut ipsi fatentur. Est enim certissima et evidentissima medela, sublatis quibus utebatur cibis, pro tritico panem exhibere et pro crudis carnibus coctas et insuper vinum propinare. Neque fieri pot-

ἐφθὰ, πιεῖν τε ἐπὶ τούτοισιν οἶνον. ταῦτα μεταβάλλοντα οὐχ οἷόν τε μὴ ὑγιέα γενέσθαι, ἤν γε μὴ παντάπασιν ᾖ διεφθαρμένος ὑπὸ χρόνου τε καὶ τῆς διαίτης. τί δὴ φήσομεν; πότερον αὐτέῳ ὑπὸ ψυχροῦ κακοπαθέοντι θερμὰ ταῦτα προσενέγκαντες ὠφέλησαν, ἢ τἀναντία; οἶμαι γὰρ ἔγωγε πολλὴν ἀπορίην ἐρωτηθέντι παρασχεῖν. ὁ γὰρ τὸν ἄρτον σκευάζων τῶν πυρῶν τὸ θερμὸν, ἢ τὸ ψυχρὸν, ἢ τὸ ξηρὸν, ἢ τὸ ὑγρὸν ἀφείλετο. ὃ γὰρ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι δίδοται καὶ πολλοῖσιν εἴργασται, ὧν ἕκαστον ἰδίην δύναμιν καὶ φύσιν ἔχει, καὶ τὰ μὲν τῶν ὑπαρχόντων ἀποβέβληκεν, ἄλλοισι δὲ κέκρηται καὶ μέμικται. οἶδα μὲν γὰρ καὶ τάδε δήπου, ὅτι διαφέρει εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καθαρὸς ἄρτος ἢ συγκομιστὸς, ἢ ἀπτίστων πυρῶν ἢ ἐπτισμένων, ἢ πολλῷ ὕδατι πεφυρημένος ἢ ἀφύρητος, ἢ ἔξοπτος ἢ ἔνωμος, ἄλλά τε πρὸς τουτέοισι μυρία. ὡς δ᾽ αὔτως καὶ περὶ μάζης. καὶ αἱ δυνάμιες δὲ μεγάλαι τε ἑκάστου, καὶ οὐδὲν ἡ ἑτέρη τῇ ἑτέρῃ ἐοικυῖα. ὅστις δὲ ταῦτα μὴ σκεπτόμενος, οὐκ οἶδε, πῶς ἄν τι οὗτος (27) δύναιτο τῶν κατὰ τὸν ἄνθρωπον παθημάτων εἰδέναι; [159] ὑπὸ γὰρ ἑνὸς ἑκάστου

eſt quin his commutatis convaleſcat, niſi diuturniore iſta victus ratione prorſus fuerit corruptus. Quid ergo dicemus? Num ei a frigido male affecto calida haec exhibita profuerunt, an contraria? Equidem quid ad interrogata reſpondere debeat, multum dubitaturum exiſtimo. Qui enim panem ex tritico apparat, calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum tollit. Quod namque in ignem et aquam mittatur, multisque aliis modis confectus ſit, quorum ſingula propriam facultatem et naturam obtinent, eorum quidem quae natura exiſtunt quaedam rejiciuntur, aliis vero temperantur et commiſcentur. Nam et hoc ſane novi plurimum referre, utaturne quis pane duro, aut ex tritico cortice non repurgato, an purgato, an copioſa aqua ſubacto, aut nullo modo ſubacto, an excocto, aut crudiore, aliisque praeterea innumeris. Similiter quoque de maza. Quorum cujusque magnae ſunt facultates ac nihil inter ſe ſimiles. At qui haec ſubducta ſecum ratione non reputat, quonam modo is affectum ullum quo quis detinetur cognoſcere poterit? Cum

τουτέων πάσχει τε καὶ ἑτεροιοῦται ἄνθρωπος ἢ τοῖον ἢ τοῖον. καὶ διὰ τουτέων πᾶς ὁ βίος καὶ ὑγιαίνοντι καὶ ἐκ νόσου ἀνατρεφομένῳ καὶ κάμνοντι. οὐκ ἂν οὖν ἕτερα τουτέων χρησιμώτερα, οὐδ᾽ ἀναγκαιότερα ἔη εἰδέναι δήπου. ὥστε καλῶς καὶ λογισμῷ προσήκοντι ζητήσαντες πρὸς τὴν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν εὗρον αὐτὰ οἱ πρῶτοι εὑρόντες, καὶ ᾠήθησαν ἀξίην τὴν τέχνην θεῷ προσθεῖναι, ὡς καὶ νομίζεται. οὐ γὰρ τὸ ξηρὸν, οὐδὲ τὸ ὑγρὸν, οὐδὲ τὸ θερμὸν, οὐδὲ τὸ ψυχρὸν, οὐδ᾽ ἄλλο τουτέων οὐδὲν ἡγησάμενοι οὔτε λυμαίνεσθαι οὔτε προσδεῖσθαι οὐδενὸς τουτέων τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ᾽ ὅ τι ἰσχυρὸν ἑκάστου καὶ τὸ κρέσσον τῆς φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης, οὗ μὴ ἠδύνατο κρατέειν, τοῦτο βλάπτειν ἡγήσαντο, καὶ τοῦτο ἐζήτησαν ἀφελέειν. ἰσχυρότατον δέ ἐστι τοῦ μὲν γλυκέος τὸ γλυκύτατον, τοῦ δὲ πικροῦ τὸ πικρότατον, τοῦ δὲ ὀξέος τὸ ὀξύτατον, ἑκάστου δὲ πάντων τῶν ἐόντων ἡ ἀκμή. ταῦτα γὰρ ἑώρων καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐνεόντα καὶ λυμαινόμενα τὸν ἄνθρωπον. ἔνι γὰρ ἀνθρώπῳ καὶ πικρὸν καὶ ἁλμυρὸν καὶ γλυκὺ καὶ ὀξὺ καὶ στρυφνὸν καὶ πλαδαρὸν καὶ ἄλλα μυ-

ab eorum quoque hoc vel illo modo afficiatur et immutetur, atque ex his et bene valentium omnium et ex morbo convalefcentium et aegrotorum vita conftet, ex quo fane efficitur ut nihil neque ad cognitionem utilius neque magis neceffarium exiftat. Ut recte convenienterque ratiocinando inveftigaffe mihi videantur et ad hominum naturam accommodate primi ifta inveniffe, artemque dignam judicaffe quae ad deum auctorem ex majorum inftitutis referretur. Nam neque ficco, neque humido, neque calido, neque frigido, neque horum quoquam hominem laedi exiftimaverunt, neque horum aliquo ei opus effe. Sed quod in unoquoque potentius effet et fupra naturam humanam adeo ut ab ea fuperari non poffet, id laedere cenfuerunt et tollere conati funt. Eft autem valentiffimum inter dulcia dulciffimum, inter amara amariffimum, inter acida aciddiffimum, et quod in re quaque fummum eft. Haec enim in homine ineffe eique nocere videbant. In homine namque ineft et amarum et falfum et dulce et acidum et acerbum et infipi-

ρία παντοίας δυνάμιας ἔχοντα, πλῆθός τε καὶ ἰσχύν. ταῦτα μὲν μεμιγμένα καὶ κεκρημένα ἀλλήλοισιν οὔτε φανερά ἐστιν οὔτε λυπέει τὸν ἄνθρωπον. ὅταν δέ τι τουτέων ἀποκριθῆ καὶ αὐτὸ ἐφ᾽ ἑωυτοῦ γένηται, τότε καὶ φανερόν ἐστι καὶ λυπέει τὸν (28) ἄνθρώπων. τοῦτο δὲ τῶν βρωμάτων ὅσα ἡμῖν ἀνεπιτήδειά ἐστι καὶ λυμαίνεται τὸν ἄνθρωπον ἐμπεσόντα, τουτέων ἕκαστον ἢ πικρόν τι καὶ ἄκρητόν ἐστιν, ἢ ἁλμυρὸν, ἢ ὀξὺ, ἢ ἄλλό τι ἄκρητόν τε καὶ ἰσχυρὸν, καὶ διὰ τοῦτο ταρασσόμεθα ὑπ᾽ αὐτέων, ὥσπερ καὶ ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἀποκρινομένων. πάντα δὲ ὅσα ἄνθρωπος ἐσθίει ἢ πίνει, τὰ τοιαῦτα βρώματα ἥκιστα τουτέου χυμοῦ ἀκρήτου τε καὶ διαφέροντος δῆλα ἔσται μετέχοντα, οἷον ἄρτος τε καὶ μᾶζα καὶ τὰ ἑπόμενα τουτέοισιν οἷσιν εἴθισται ὤνθρωπος πλείστοισί τε καὶ αἰεὶ χρέεσθαι, ἔξω τῶν πρὸς ἡδονήν τε καὶ κόρον ἠρτυμένων τε καὶ ἐσκευασμένων. || καὶ ἀπὸ τουτέων πλείστων ἐσιόντων ἐς τὸν ἄνθρωπον ταραχή τε καὶ ἀπόκρισις τῶν ἀμφὶ τὸ σῶμα δυνάμιων ἥκιστα γίνεται, ἰσχύς τε καὶ αὔξησις καὶ τροφὴ μάλι-

dum, aliaque fexcenta quae pro copia et viribus varias habent facultates. Et haec quidem mixtione et mutua inter fe contemperatione neque cernuntur neque quenquam moleftia afficiunt. At ubi horum quidpiam fecretum fuerit et per fe extiterit, tunc et confpicuum fit et hominem moleftia afficit. Quin etiam ex cibariis quae minime nobis conveniunt, quaeque in corpus ingefta homini funt noxia, eorum quodque aut amarum eft et minime temperatum, aut falfum, aut acidum, aut alio quodam modo intemperatum et vehemens, ideoque perturbationem in corpore efficiunt, non fecus ac ea quae ex corpore excernuntur. At edulia quae homo nunc edit aut bibit, ea hujus intemperati et praeftantis fucci minimam partem habere conftat, panem dico et mazam atque his finitima, quibus homines copiofe et femper uti confuevere, praeter ea, quae ad voluptatem et fatietatem condiuntur et apparantur. Ex quibus quamvis magna copia ingerantur, turbatio et facultatum corporis fecretio minime contingit, fed robur, incrementum et alimentum, idque nullam aliam ob caufam, quam quod pro-

στα δι᾽ οὐδὲν ἕτερον γίνεται ἢ ὅτι εὖ τε συγκέκρηται καὶ οὐδὲν ἔχει ἄκρητον, οὐδὲ ἰσχυρὸν, ἀλλ᾽ ὅλον ἕν τε γέγονε καὶ ἁπλόον καὶ ἰσχυρόν. ἀπορέω δ᾽ ἔγωγε οἱ τὸν λόγον ἐκεῖνον λέγοντες καὶ ἀπάγοντες ἐκ ταύτης τῆς ὁδοῦ ἐπὶ ὑπόθεσιν τὴν τέχνην τίνα ποτὲ τρόπον θεραπεύσουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὥσπερ ὑποτίθενται. οὐ γάρ ἐστιν αὐτέοισι, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐξευρημένον αὐτό τι ἐφ᾽ ἑωυτοῦ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ ξηρὸν, ἢ ὑγρὸν, μηδενὶ ἄλλῳ εἴδει κοινωνέον. ἀλλ᾽ οἶμαι ἔγωγε ταὐτὰ πόματα καὶ βρώματα αὐτέοισιν ὑπάρχειν οἷσι πάντες χρώμεθα. προστιθέασι δὲ τῷ μὲν εἶναι θερμῷ, τῷ δὲ ψυχρῷ, τῷ δὲ ξηρῷ, τῷ δὲ ὑγρῷ, ἐπεὶ ἐκεῖνό γε ἄπορον (29) προστάξαι τῷ κάμνοντι, θερμόν τι προσενέγκασθαι. εὐθὺς γὰρ ἐρωτήσει τί ἐστιν, ὥστε ληρεῖν ἀνάγκη, ἢ ἐς τουτέων τὶ τῶν γενομένων καταφυγεῖν. εἰ δὲ δὴ τυγχάνει τὸ μὲν θερμὸν ἐὸν στριφνὸν, ἄλλο δὲ θερμὸν πλαδαρὸν, ἄλλο δὲ θερμὸν ἄραδον ἔχον, [160] ἔστι γὰρ καὶ ἄλλά τε θερμὰ καὶ ἄλλας δυνάμιας ὑπεναντίας ἑωυτοῖσιν ἔχοντα, δεήσει δὲ τί αὐτέων προσενεγκεῖν, ἢ τὸ θερμὸν καὶ στριφνὸν, ἢ τὸ θερμὸν καὶ πλα-

be contemperata nihil habent intemperati neque vehementis, ſed omnia unum ſiunt et ſimplex et validum. Neque vero mihi ſatis compertum eſt, qui hac oratione utuntur et artem medicam ab iſta via ad materiam propoſitam abducunt, quonam tandem modo homines ex materia propoſita curaturi ſint. Neque enim, opinor, ipſis eſt inventum quidnam ſit per ſe calidum, aut frigidum, aut ſiccum, aut humidum, ac nullius alterius particeps. Verum ut ſentio, iidem apud illos potus et cibi exiſtunt et ii quibus omnes utimur, ſed huic calidi, illi frigidi, huic ſicci, illi humidi nomen apponunt. Quandoquidem illud dubitationem habet, ſi medicus ut aliquid calidum aegro offeratur imperet, cum ſi protinus quaeratur quodnam illud ſit, vel nugari cogatur, vel ad horum aliquid confugere. Quod ſi ſit calidum quoddam acerbum, aliud vero calidum inſipidum, aliud quoque calidum turbulentam in corpore motionem excitans, ſunt enim et alia calida quae contrarias inter ſe facultates habent, quodnam eorum offerri debeat, anne ca-

δαρὸν, ἢ ἅμα τὸ ψυχρὸν καὶ στριφνὸν, ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο, καὶ τὸ ψυχρόν τε καὶ πλαδαρόν; ὡς μὲν γὰρ ἔγωγε οἶδα, πᾶν τοὐναντίον ἐφ᾽ ἑκατέρου αὐτέων ἀποβαίνει, καὶ οὐ μόνον ἐν ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν σκύτει καὶ ἐν ξύλῳ καὶ ἐν ἄλλοισι πολλοῖσι ἅ ἐστιν ἀνθρώπου ἀναισθητότερα. οὐ γάρ τὸ θερμόν ἐστι τὸ τὴν μεγάλην δύναμιν ἔχον, ἀλλὰ τὸ στρυφνὸν καὶ πλαδαρὸν, καὶ τἆλλα ὅσά μοι εἴρηται, καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἔξω τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα, καὶ ἔξωθεν ἐπιχριόμενά τε καί πως πλασσόμενα. ψυχρότητα δ᾽ ἔγωγε καὶ θερμότητα πασέων ἥκιστα τῶν δυνάμιων νομίζω δυναστεύειν ἐν τῷ σώματι διὰ τάσδε τὰς προφάσιας. ὃν μὲν ἂν δήπου χρόνον μεμιγμένα αὐτὰ αὐτέοισιν ἅμα τὸ ψυχρὸν καὶ θερμὸν ᾖ, οὐ λυπέει. κρῆσις γὰρ καὶ μετριότης τῷ μὲν ψυχρῷ γίνεται ἀπὸ τοῦ θερμοῦ, τῷ δὲ θερμῷ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. ὅταν δὲ ἀποκριθείη χωρὶς ἑκάτερον, τότε λυπέει. ἐν δὲ δὴ τουτέῳ τῷ καιρῷ, ὅταν τὸ ψυχρὸν ἐγγένηται καὶ λυπήσῃ τὸν ἄνθρωπον (30) διὰ ταχέος, πρῶτον δι᾽ αὐτὸ τοῦτο πάρεστι τὸ θερμὸν αὐτόθεν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, οὐδεμιῆς βοη-

lidum et acerbum, vel calidum et inſipidum, an frigidum ſimul et acerbum, tale namque quoddam eſt, an frigidum et inſipidum? Namque equidem novi plane contrarium in eorum quoque evenire, neque in homine ſolum, verum etiam in corio et ligno ceterisque plerisque homine longe hebetiorem ſenſum habentibus. Neque enim calidum eſt quod magnam vim habet, verum acerbum et inſipidum, caeteraque de quibus dixi, tum in homine, tum extra hominem, in iis quae eduntur aut bibuntur, vel foris illinuntur, vel quacunque forma corpori admoventur. Frigidum quidem et calidum inter omnes facultates minimum in corpore poſſe has ob cauſas exiſtimo. Quamdiu enim calidum et frigidum inter ſe permixta fuerint, moleſtia neutiquam afficiunt. Contemperationem enim et commoderationem habet frigidum a calido et calidum a frigido. At ubi alterum ab altero ſejunctum fuerit, tunc offendit. Quo itaque tempore frigus innaſcitur et hominem affligit, primum ex eo ipſo calidum indidem ex homine praeſto eſt, ſine ullo

θείης οὐδὲ παρασκευῆς δεόμενον. καὶ ταῦτα καὶ ἐν ὑγιαίνουσι τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἀπεργάζεται καὶ ἐν κάμνουσιν. τοῦτο μὲν εἴ τις θέλει ὑγιαῖνον χειμῶνος διαψῦξαι τὸ σῶμα, ἢ λουσάμενος ψυχρῷ, ἢ ἄλλῳ τῳ τρόπῳ, ὅσῳ ἂν αὐτὸ ἐπιπλέον ποιήσῃ. καὶ ἤν γε μὴ παντάπασι παγῇ τὸ σῶμα, ὅταν εἵματα λάβῃ καὶ ἔλθῃ ἐς τὴν σκέπην, μᾶλλον καὶ ἐπὶ πλέον θερμαίνεται τὸ σῶμα· τοῦτο δὲ εἰ θέλοι ἐκθερμανθῆναι στερεῶς ἢ λουτρῷ θερμῷ, ἢ πολλῷ πυρὶ, ἐκ δὲ τουτέου τὸ ωὑτὸ εἷμα ἔχων ἐν τῷ αὐτέῳ χωρίῳ τὴν διατριβὴν ποιέεσθαι· ὥσπερ ὁ διεψυγμένος πολὺ φανεῖται καὶ ψυχρότερος καὶ ἄλλως φρικαλεώτερος, ἢ ῥιπιζόμενός τις ὑπὸ πνίγεος καὶ παρασκευάζων αὑτὸς ἑωυτῷ ψύχος ἐκ τουτέου τοῦ τρόπου διαπάσαι. τῷ τοῦτο ποιέοντι δεκαπλάσιον πάρεστι τὸ καῦμα καὶ τὸ πνῖγος ἢ τῷ μηδὲν τουτέων ποιέοντι. τὰ δὲ δὴ καὶ πουλὺ μείζω, ὅσοι ἂν διὰ χιόνος || ἢ ἄλλης ψύξιος βαδίσαντες ῥιγώσωσι διαφερόντως πόδας, ἢ χεῖρας, ἢ κεφαλὴν, οἷα πάσχουσιν ἐς τὴν νύκτα, ὅταν περισταλέωσί τε καὶ ἐν ἀλέῃ γένωνται ὑπὸ καύματος καὶ κνησμοῦ, καὶ ἔστιν οἷσι φλυκταῖναι ἀνίστανται ὡς

praesidio atque apparatu, idque tum in sanis, tum in aegrotantibus efficit. Quod si quis sanus hieme sive lotione frigida, sive quovis alio modo corpus refrigerare volet, quo plus id fecerit, si plane corpus non congelarit, is ubi vestimenta sumpserit et sub tectum se receperit, eo magis et vehementius corpore incalescet. At vero si multum calefieri, vel balneo calido, vel copioso igne cupiat, moxque cum eadem veste, eodem loco quo quis perfrigeratus fuerat, commorari, is multo frigidior, atque alias magis inhorrescere conspicietur. Aut qui in magno aestu ventulo per flabellum excitato, hoc modo sibi frigus conciliare parat, is decuplo majorem ardorem et aestum sentiet quam qui horum nihil fecerit. Atque istis sane sunt multo majora, quae qui per nives, aut alia frigora itinere facto, supra modum pedibus, vel manibus, vel capite persfrigerati, noctu patiuntur, cum vestibus contecti et loco calido se continentes, pruritu et ardore divexantur, quibusdam etiam pustulae velut igne

ἀπὸ πυρὸς κατακεκαυμένοισι. καὶ οὐ πρότερον τοῦτο πάσχουσιν πρὶν ἢ θερμανθῶσιν. οὕτως ἑτοίμως ἑκάτερον αὐτέων ἐπὶ θάτερα παραγίνεται. μυρία δ᾽ ἂν καὶ ἕτερα ἔχοιμι (31) εἰπεῖν. τὰ δὲ κατὰ τοὺς νοσέοντας, οὐχ οἷσιν ἂν ῥῖγος γένηται, τουτέοισιν ὀξύτατος ὁ πυρετὸς ἐκλάμπει, καὶ οὐχ οὕτως ἰσχυρῶς, ἀλλὰ καὶ παυόμενος δι᾽ ὀλίγου, καὶ ἄλλως τὰ πολλὰ ἀσινής, καὶ οἷον ἂν χρόνον παρῇ διάθερμος, καὶ διεξιὼν διὰ παντὸς τελευτάων ἐς τοὺς πόδας μάλιστα, οὗπερ τὸ ῥῖγος καὶ ἡ ψύξις νεηνικωτάτη καὶ ἐπὶ πλέον ἐχρόνισε. πάλιν δὲ ὅταν ἱδρώσῃ καὶ ἀπαλλαγῇ ὁ πυρετὸς, πολὺ μᾶλλον ἔψυξεν ἢ εἰ μὴ ἔλαβε τὴν ἀρχήν. ᾧ οὖν διαταχέος [161] οὕτω παραγίνεται τὸ ἐναντιώτατόν τε καὶ ἀφελόμενον τὴν δύναμιν ἀπὸ ταυτομάτου, τί ἂν ἀπὸ τουτέου μέγα ἢ δεινὸν γένοιτο; ἢ τίνος δεῖ πολλῆς ἐπὶ τουτέῳ βοηθείας; εἴποιεν ἄν τις, ἀλλ᾽ οἱ πυρεταίνοντες τοῖσι καύσοισί τε καὶ περιπλευμονίῃσι καὶ ἄλλοισιν ἰσχυροῖσι νουσήμασιν οὐ ταχέως ἐκ τῆς θέρμης ἀπαλλάσσονται, οὐδὲ πάρεστιν ἐνταῦθα τὸ θερμὸν ἐπὶ τὸ ψυχρόν. ἐγὼ δὲ τοῦτό μοι μέγιστον τεκμήριον ἡγεῦμαι εἶναι, ὅτι οὐ

ambuſtis attolluntur, neque id iis ſine caloris ſenſu accidit. Tam facile eorum alteri alterum ſuccedit. Quibus et ſexcenta alia adjicere poſſem, verum quae circa aegrotos accidunt, ſpectemus. Annon quibus rigor exoritur, iis acutiſſima febris inſtar flammae emicat? Et quae non adeo vehementer affligit, ſed intra breve tempus quieſcit et alioqui fere innoxia, quaeque quamdiu adſuerit, calore totum corpus pervadit, ea maxime in pedes deſinit, in quibus rigor et frigus vehementiſſimum diutiſſime perdurarunt. Rurſus ubi ſudor eruperit et febris deceſſerit, multo vehementius perſrigeſcit quam ſi per initia non prehendiſſet. Ab eone igitur quid magnum aut grave exſpectes, aut cujusnam magni praeſidii indigeat, cui contrarium tam cito ſuccedit, quod ejus vires ſponte aufert? At objiciat aliquis febre ardente, aut pulmonum inflammatione, vel aliis vehementibus morbis detentos, qui neque calore cito liberantur, neque frigori calor ſuccedit. Iſtud vero mihi magno argumento eſſe videtur, quod neque calidum ſimpliciter febricitantium,

διὰ τὸ θερμὸν ἁπλῶς πυρεταίνουσιν οἱ ἄνθρωποι, οὐδὲ τοῦτο εἴη τὸ αἴτιον τῆς κακώσιος μοῦνον, ἀλλ᾽ ἔστι καὶ πικρὸν καὶ θερμὸν τὸ αὐτὸ, καὶ θερμὸν καὶ ὀξὺ, καὶ ἁλμυρὸν καὶ θερμὸν, καὶ ἄλλα μυρία, καὶ πάλιν γε ψυχρὸν μετὰ δυνάμιων ἑτέρων. τὰ μὲν οὖν λυμαινόμενα ταῦτά ἐστι· συμπάρεστι δὲ καὶ τὸ θερμὸν, ῥώμης μετέχον, ὡς ἂν τὸ ἡγεύμενον καὶ παροξυνόμενον καὶ αὐξανόμενον ἅμα κείνῳ, δύναμιν δὲ οὐδεμίην πλείω τῆς προσηκούσης δηλαδή. ταῦτ᾽ ὧδε ἔχει. (32) ἐπὶ τῶνδε τῶν σημείων πρῶτον μέν ἐστι φανερώτατα ὧν πάντες ἔμπειροι πολλάκις ἤδη ἐσμέν τε καὶ γινόμεθα. τοῦτο μὲν ὅσοισιν ἂν ἡμέων κόρυζα ἐγγένηται καὶ ῥεῦμα κινηθῇ διὰ τῶν ῥινέων, τοῦτο ὡς πολὺ δριμύτερον τοῦ πρότερον γινομένου τε καὶ ἰόντος ἐκ τῶν ῥινέων καθ᾽ ἑκάστην ἡμέρην, καὶ οἰδέειν μὲν ποιέει τὴν ῥῖνα, καὶ συγκαίει θερμήν τε καὶ διάπυρον ἐσχάτως. ἢν δὲ τὴν χεῖρα προσφέρῃς καὶ πλείω χρόνον παρῇ, καὶ ἐξελκοῦται τὸ χωρίον, ἄσαρκόν τε καὶ σκληρὸν ἐόν. παύεται δέ πως τό γε καῦμα ἐκ τῆς ῥινὸς, οὐχ ὅταν τὸ ῥεῦμα γίνηται καὶ ἡ φλεγμονὴ ᾖ, ἀλλ᾽ ἐπειδὰν παχύτερόν τε καὶ ἧσσον

neque ipſum ſolum affectionis cauſa ſit, ſed eſt et amarum et calidum idem, et calidum et acutum, et ſalſum et calidum, aliaque innumera, ac rurſus frigidum aliis facultatibus conjunctum. Haec ſunt igitur a quibus noxa provenit, ſed et calidum adjunctum eſt, robur ac veluti principatum habens, quod incitat et una cum eo, cui conjunctum eſt, auget, nullam tamen peculiarem vim quam conveniat majorem obtinet. Atque iſta ad hunc modum ſe habent. Ad haec vero accedunt indicia imprimis quidem manifeſtiſſima, quorum jam pridem omnes ſaepius uſum accepimus et in dies periclitationem percipimus. Siquidem ubi nobis gravedo exoritur et ex naribus humor effluit, qui priore et eo qui quotidie per nares fertur cum longe ſit acrior, naſum non modo in tumorem attollit et calentem ſummeque ferventem exurit. Quod ſi longiore tempore perſeveraverit et manum admoveas, etiam locus exulceratur minime carnoſus et durus. At vero narium ardor tum ſedatur, non cum fluxio fit et inflammatio adeſt, ſed cum humor craſſior et minus acris

δριμὺ, πέπον τε καὶ μεμιγμένον μᾶλλον τῷ πρότερον γινομένῳ, τότ᾽ ἤδη καὶ τὸ καῦμα πέπαυται. ἄλλοισι δὲ ὑπὸ ψύχεος φανερῶς αὐτοῦ μόνου γίνεται μηδενὸς ἄλλου ξυμπαραγενομένου. πᾶσιν δὲ αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ, ἐκ μὲν τῆς ψύξιος διαθερμανθῆναι, ἐκ δὲ τοῦ καύματος διαψυχθῆναι, καὶ ταῦτα ταχέως παραγίνεται καὶ πέψιος οὐδεμιῆς προσδεῖται. τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα ὅσα διὰ χυμῶν δριμύτητας καὶ ἀκρησίας φημὶ ἔγωγε γίνεσθαι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀποκαθίστανταί τε κρηθέντα καὶ πεφθέντα. ὅσα τ᾽ αὖ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τρέπεται τῶν ῥευμάτων, ὡς ἰσχυρὰς καὶ παντοίας δριμύτητας ἔχοντα, ἑλκοῖ μὲν βλέφαρα, κατεσθίει δὲ ἐνίων γνάθους τε καὶ τὰ ὑπὸ τοῖσιν ὀφθαλμοῖς, ἐφ᾽ ὅ τι ἂν ἐπιῤῥυῇ, ῥήγνυσί τε (33) καὶ διεσθίει τὸν ἀμφὶ τὴν ὄψιν χιτῶνα. ὀδύναι δὲ καὶ καῦμα καὶ φλογμὸς ἔσχατος κατέχει μέχρι τινὸς, μέχρις ἂν τὰ ῥεύματα πεφθῇ καὶ γένηται παχύτερα, καὶ λήμη ἀπ᾽ αὐτέων εἴη. || τὸ δὲ πεφθῆναι γίνεται ἐκ τοῦ μιχθῆναι, κρηθῆναι τε ἀλλήλοισι καὶ συνεψηθῆναι. τοῦτο δ᾽ ὅσα ἐς τὴν φάρυγγα, ἀφ᾽ ὧν βράγχοι γίνονται, κυνάγχαι, ἐρυσιπέλατα, περιπλευμο-

extiterit, ac concoctus, eique, qui prius aderat magis permixtus. Quibusdam vero ex ſola frigiditate et nullius alterius acceſſione hic affectus plane excitatur. Qui omnes liberantur, ſi ex frigore quidem percaleſcant, ex ardore vero perfrigeſcant, quae celeriter contingunt et nullius concoctionis indigent. Reliqua autem omnia quae ex humorum acrimonia et incommoderatione oriri aſſero, eodem modo ſedantur, commoderata et concocta. At fluxiones in oculos irruentes ex vehementi et cujusvis humorum acrimonia, palpebras quidem exulcerant et quibusdam genas, ſubjectasque oculis partes, ad quas confluxerint; erodunt, tunicam etiam pupillam ambientem rumpunt et exedunt. Dolor autem et ardor ſummaque inflammatio tamdiu detinet, dum fluxio concocta fuerit et craſſior evaſerit, lemaeque ab iis redditae fuerint. Concoquitur vero ubi mutua fuerit permixtio contemperatio et cum aliis coctio. Quinetiam quae in fauces feruntur, ex quibus raucedines oriuntur, anginae, eryſipelata et pulmonum inflammationes, haec omnia primum

νίαι· πάντα ταῦτα τὸ μὲν πρῶτον ἁλμυρά τε καὶ ὑγρὰ καὶ δριμέα ἀφίει· [162] καὶ ἐν τοῖσι τουτέοισιν ἐῤῥωται τὰ νοσήματα. ὅταν δὲ παχύτερα καὶ πεπαίτερα γένηται καὶ πάσης δριμύτητος ἀπηλλαγμένα, τότ᾽ ἤδη καὶ οἱ πυρετοὶ λύονται καὶ τἄλλα τὰ λυπέοντα τὸν ἄνθρωπον. δεῖ δὲ δή που ταῦτα αἴτια ἑκάστου ἡγεῖσθαι· ὧν παρεόντων μὲν τοιοῦτον τρόπον ἀνάγκη γίνεσθαι, μεταβαλλόντων δὲ ἐς ἄλλην κρῆσιν παύεσθαι. ὁκόταν οὖν ἀπὸ αὐτέης τῆς θερμῆς εἰλικρινέος ἢ ψύξιος γίνηται, καὶ μὴ μετέχῃ ἄλλης δυνάμεως μηδεμιῆς, οὕτω παύοιτ᾽ ἂν, ὅταν μεταβάλλῃ ἐκ τοῦ ψυχροῦ ἐς τὸ θερμὸν, καὶ ἐκ τοῦ θερμοῦ ἐς τὸ ψυχρόν. μεταβάλλει δ᾽ ὅν μοι προείρηται τρόπον. ἔτι τοίνυν τἄλλα ὅσα κακοπαθέει ἄνθρωπος, πάντα ἀπὸ δυνάμιων γίνεται, τοῦτο μὲν ὅταν πικρότης τις ἀποχυθῇ, ἣν δὴ χολὴν ξανθὴν καλέομεν, οἷαι ἆσαι καὶ καῦμα καὶ ἀδυναμίαι κατέχουσιν; ἀπαλλασσόμενοί τε τουτέου ἐνίοτε καὶ καθαιρόμενοι ἢ αὐτόματοι, ἢ ὑπὸ φαρμάκου, ἢν ἐν καιρῷ (34) τι αὐτέων γένηται, φανερῶς καὶ τῶν πόνων καὶ τῆς θέρμης ἀπαλλάσσονται. ὅσον δ᾽ αὖ χρόνον ταῦτα μετέωρα

quidem ſalſa, humida et acria demittunt et in his morbi confirmantur. At vero ubi craſſiora et magis cocta fuerint, omnemque acrimoniam depoſuerint, tum jam et febres et quae moleſtia afficiebant deſinunt. Eas vero rei cujusque cauſas exiſtimare oportet, quae quidem cum adſunt, hoc modo provenire neceſſe eſt et quibus in aliud temperamentum commutatis ceſſare. Quando igitur ab ipſa pauca caliditate et frigiditate nulliusque alterius facultatis participe haec contigerint, hac ratione ceſſabunt, ſi ex frigido in calidum et ex calido in frigidum commutata fuerint. Commutantur vero ad eum quem dixi modum. Praeter haec quaecunque hominem male afficiunt, ea omnia ex facultatibus oriuntur. Veluti quidem, ſi amarus humor aliquis, quem bilem flavam nuncupare ſolemus, effuſus fuerit, quaenam anxietates, aeſtus et impotentiae detinent? Quibus interdum liberati vel ſpontanea purgatione, vel medicamento, ſi quid horum tempeſtive contingat, doloribus plane et ca-

ἢ καὶ ἄπεπτα καὶ ἄκρητα, μηχανὴ οὐδεμίη οὔτε τῶν πόνων παύσασθαι οὔτε τῶν πυρετῶν. καὶ οἷσι μὲν ὀξύτητες προσίστανται δριμεῖαί τε καὶ ἰώδεες, οἷαι λύσσαι καὶ δήξιες σπλάγχνων καὶ θώρηκος καὶ ἀπορίη, οὐ παύεται τουτέου πρότερον πρὶν ἀποκαθαρθῇ τε καὶ καταστορεσθῇ καὶ μιχθῇ τοῖσιν ἄλλοισι. πέσσεσθαι δὲ καὶ μεταβάλλειν καὶ λεπτύνεσθαι καὶ παχύνεσθαι ἐς χυμῶν εἶδος, διὰ πολλῶν εἰδέων καὶ παντοίων. διὸ καὶ αἱ κρίσιες καὶ οἱ ἀριθμοὶ τῶν χρόνων ἐν τοῖσι τουτέοισι μέγα δύνανται. πάντων δὴ τουτέων ἥκιστα προσήκει θερμῷ ἢ ψυχρῷ πάσχειν· οὔτε γὰρ ἂν τοῦτό γε σαπῇ, οὔτε παχυνθῇ. τί δ' ἂν αὐτὸ φαίημεν εἶναι; κρῆσίς τε αὐτέων ἐστὶ, πλὴν πρὸς ἄλληλα ἔχουσα δύναμιν. ἐπεὶ ἄλλῳ γε οὐδενὶ τὸ θερμὸν μιχθὲν παύσεται τῆς θέρμης ἢ τῷ ψυχρῷ, οὐδέ γε πάλιν τὸ ψυχρὸν ἢ τῷ θερμῷ. τὰ δ' ἄλλα περὶ τὸν ἄνθρωπον ὅσῳ ἂν πλέοσι μίσγηται, τοσούτῳ ἠπιώτερα καὶ βελτίονα. πάντων δὲ ἄριστα διάκειται ὤνθρωπος, ὅταν πέσσηται καὶ ἐν ἡσυχίῃ ἦ, μηδεμίην δύναμιν ἰδίην ἀπο-

lore defunguntur. At quamdiu iſta ſublata, incocta et minime contemperata fuerint, nulla arte neque dolores neque febres finientur. Et quibus quidem acuti, acres et aeruginoſi humores inſtant, quinam furores et viſcerum ac thoracis lancinationes, animique abjectio inde oriuntur? Neque prius haec quieſcunt quam emaciati, dejecti et aliis permixti fuerint. Multis autem variisque modis concoqui, permutari, tenuari et in humorum naturam craſſeſcere poſſunt. Ideoque in iſtis et judicationes et temporum numeri magnum pondus habere mihi videntur. At nihil iſtorum ſine calido aut frigido contingere ſolet, cum neque putreſcere, neque incraſſari poſſit. Quid vero hoc ipſum eſſe dicemus? Nempe eorum contemperationem eſſe, verum ea cum mutuo inter ſe fiat, tum vim habere. Quandoquidem calidum nullius alterius permixtione quam frigidi calidum eſſe deſinet, neque contra frigidum, quam calidi. At reliqua omnia, quae in homine inſunt, quo pluribus permiſcentur, eo mitiora et meliora evadunt. Isque tum demum optime affectus eſt, ubi concoquit et quietem agit, nihilque in eo exiſtit quod propria facultate praepolleat. Ac de his qui-

Ed. Chart. II. [162. 163.] Foëf. I. 16. 17. Ed. Lind. I. (34. 55.)

δεικνύμενος. περὶ μὲν οὖν τουτέων ἱκανῶς μοι ἡγεῦμαι ἐπιδεδεῖχθαι. λέγουσι δέ τινες καὶ ἰητροὶ καὶ σοφισταὶ ὡς οὐκ ἔνι δυνατὸν ἰητρικὴν εἰδέναι ὅστις (35) μὴ οἶδεν ὅ τί ἐστιν ἄνθρωπος καὶ ὅπως ἐγένετο πρῶτον καὶ ὅπως συνεπάγη. ἐγὼ δὲ τουτέων μὲν ὅσα τινὶ εἴρηται σοφιστῇ, ἢ ἰητρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσιος, ἧσσον νομίζω τῇ ἰητρικῇ τέχνῃ προσήκειν ἢ τῇ γραφικῇ. νομίζω δὲ ὅτι περὶ φύσιος γνῶναί τι σαφὲς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν ἔσται ἢ ἐξ ἰητρικῆς. τοῦτο δὲ οἷόν τε καταμαθεῖν, ὅταν αὐτήν τις τὴν ἰητρικὴν ὀρθῶς πᾶσαν περιλάβῃ, μέχρι δὲ τουτέου πολλούς μοι δοκέει ἰδεῖν. λέγω δὲ τὴν ἱστορίην ταύτην εἰδέναι, ἄνθρωπος τί ἐστι καὶ δι' οἵας αἰτίας γίνεται, καὶ τἆλλα ἀκριβέως. ἐπεί τοί γέ μοι δοκέει ἀναγκαῖον εἶναι παντὶ ἰητρῷ περὶ [163] φύσιος εἰδέναι, καὶ πάνυ σπουδάσαι ὡς εἴσεται, εἴπέρ τι μέλλει τῶν δεόντων ποιήσειν, ὅ τί ἐστιν ἄνθρωπος πρὸς τὰ ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα, καὶ ὅ τι ἀφ' ἑκάστου ἑκάστῳ συμβήσεται, καὶ μὴ ἁπλῶς οὕτω δοκέειν ὅτι πονηρὸν βρῶμα τυρός. πόνον γὰρ φέρει τῷ πληρωθέντι αὐτέου, || ἀλλὰ τίνα τε πόνον καὶ διὰ τί καὶ τίνι τῶν

dem abunde mihi dixiſſe videor. At vero medici quidam et ſophiſtae fieri non poſſe dicunt ut quis artem medicam cognoſcat, niſi idem noverit quid ſit homo, et quaenam ejus prima generatio et compoſitio. Equidem quae ab his de natura vel dicta vel ſcripta ſunt, non tam ad artem medicam quam ad pictoriam ſpectare exiſtimo. At manifeſtam naturae cognitionem non aliunde quam ex arte medica haberi cenſeo, quam is facile percipiet, qui univerſam artem medicam probe complexus fuerit. Quod quidem plerique mihi perveniſſe videntur et iſtorum notitiam habuiſſe, ut quid ſit homo, quaenam ejus ortus cauſae, reliquaque certe cognoſcerent. Quandoquidem naturae cognitio mihi medico eſſe neceſſaria videtur, isque omni ſtudio contendere debet, ſi modo quid recte praeſtare volet, ut intelligat quonam modo quis ad ea quae comeduntur et bibuntur ſe habeat et quidnam cuique ex ſingulis eveniat, neque ſimpliciter tantum exiſtimet caſeum malum eſſe edulium, quod qui ſe eo ingurgitat, dolorem ſentiat, ſed noſcat quemnam

ἀνθρώπων ἐνεόντων ἀνεπιτήδειον. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλα πολλὰ βρώματα καὶ πόματα φύσει πονηρὰ, καὶ διατίθησι τὸν ἄνθρωπον οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον. οὕτως οὖν μοι ἔστω τῷ λόγῳ οἷον οἶνος ἄκρητος πολὺς ποθεὶς, διατίθησί πως τὸν ἄνθρωπον ἀσθενέα. καὶ ἅπαντες ἂν ἰδόντες τοῦτο γνοίησαν, ὅτι αὕτη ἡ δύναμις οἴνου καὶ αὐτός ἐστιν αἴτιος. καὶ οἷσί γε τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦτο μάλιστά γε δύναται, οἴδαμεν. τοιαύτην δὴ βούλομαι ἀληθείην καὶ περὶ τῶν ἄλ(36)λων φανῆναι. τυρὸς γὰρ, ἐπειδὴ τουτέῳ σημείῳ ἐχρησάμην, οὐ πάντας ἀνθρώπους λυμαίνεται, ἀλλ' εἰσὶν οἵτινες αὐτέου πληρεύμενοι οὐδ' ὁτιοῦν βλάπτονται· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἰσχνοῖσιν ἂν ξυμφέρειν θαυμασίως παρέχεται. εἰσὶ δὲ οἳ χαλεπῶς ἀπαλλάσσουσι. διαφέρουσι δὲ τουτέων αἱ φύσιες. διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο, ὅπερ ἐν τῷ σώματι ἔνεστι πολέμιον τυρῷ, ὑπὸ τοιουτέου ἐγείρεταί τε καὶ κινέεται. οἷσιν ὁ τοιοῦτος χυμὸς τυγχάνει πλέον ἐνεὼν καὶ μᾶλλον ἐνδυναστεύων ἐν τῷ σώματι, τουτέους μᾶλλον καὶ κακοπαθέειν εἰκός. εἰ δὲ πάσῃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἦν κακὸν, πάντας ἂν ἐλυμαίνετο.

dolorem et quasnam ob caufas inferat, et cuinam ejus ufus minime fit accommodatus. Cum enim alii plerique fint tum cibi tum potus natura pravi, non tamen eodem modo hominem afficiunt. Quod ita fe habere hac oratione veluti exemplo confirmo. Vinum merum copiofius epotum hominem quadam imbecillitate afficit, idque qui vident omnes noverunt eas effe vini vires et in ipfum noxiam referunt, fed et quasnam hominis partes praecipue afficiat novimus. Quod et in reliquis ita plane conftat. Cafeus fiquidem, quoniam hoc in medium protulimus, non omnibus eft noxius, fed funt nonnulli, qui ubi eo fe expleverint, ne tantillum quidem offenduntur, quin etiam gracilibus mirum in modum conferre perhibetur, quidam etiam non nifi cum moleftia degunt. Horum autem naturae hac ratione inter fe differunt, Quod in corpore cafeo eft inimicum, ab eo excitatur et commovetur, in quibus ejusmodi humor plurimus in corpore redundat, quoque majorem dominatum in corpore habuerit, eo gravius affici aequum eft. Quod fi univerfae hominum naturae infeftus effet, omnibus utique noceret. Quae fi quis

ταῦτα δὲ εἴ τις εἰδοίη, οὐκ ἂν πάσχοι. τὰ δ᾽ ἐν τῇσιν ἀνακομιδῇσι τῇσιν ἐκ τῶν νούσων, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇσι νούσοισι τῇσι μακρῇσι γίνονται πολλαὶ συμπαρατάξιες, αἳ μὲν ἀπὸ ταυτομάτου, αἳ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν προσενεχθέντων τῶν τυχόντων. οἶδα δὲ τοὺς ἰητροὺς τοὺς πολλοὺς, ὥς τοὺς ἰδιώτας, ἢν τύχωσι περὶ τὴν ἡμέρην ταύτην τι κεκαινουργηκότες, ὥς λουσάμενοι, ἢ περιπατήσαντες, ἢ φαγόντες τι ἑτεροῖον, ταῦτα δὲ πάντα βελτίω προσενηνεγμένα ἢ μὴ, οὐδενὸς ἧσσον τὴν αἰτίην τουτέων τινὶ ἀνατιθέντας, τὸ μὲν αἴτιον ἀγνοεῦντας, τὸ δὲ συμφορώτατον, ἢν οὕτως τύχωσιν, ἀφανίσαντες. δεῖ δὲ οὔ· ἀλλ᾽ εἰδέναι τί λουτρὸν ἀκαίρως προσγενόμενον ἐργάσεται, καὶ τί κόπος. οὐδέποτε γὰρ ἡ αὐτὴ κακοπαθίη τουτέων, οὐδ᾽ ἑτέρου, οὐδέ γε ἀπὸ πλη(37)ρώσιος, οὐδέ γε ἀπὸ βρώματος τοίου ἢ τοίου. ὅστις οὖν ταῦτα μὴ εἴσεται ὡς ἕκαστα ἔχει πρὸς τὸν ἄνθρωπον, οὔτε γινώσκειν τὰ γινόμενα ἀπ᾽ αὐτέων δυνήσεται οὔτε χρέεσθαι ὀρθῶς. δεῖν δέ μοι δοκέει καὶ ταῦτ᾽ εἰδέναι, ὅσα τῷ ἀνθρώπῳ παθήματα ἀπὸ δυνάμιων ἔρχεται

noverit, nullo modo ab eis offendatur. In iis vero qui ex morbis convalescunt, ac praeterea longis morbis conflictantur, multi velut instructa acie conflictus fiunt, partim sponte, partim ex iis quae sine delectu offeruntur. Plerosque autem medicos novi, qui non secus ac idiotae, si quid forte eadem die innovassent, lavando videlicet, aut deambulando, vel alienum aliquem cibum edendo, quae omnia etsi adhibuisse quam omisisse praestiterat, nihilominus tamen in eorum aliquod causam rejecerunt, cum quidem causam non agnoscerent et id fortasse quod forte maxime erat commodum prorsus extinguerent. Quod certe minime facere convenit, sed novisse oportet quid balnei usus intempestivi efficiat, quid item defatigatio. Neque enim ista eodem modo male afficiunt, neque quicquam aliud, ut neque repletio, neque hic vel ille cibus. Qui igitur haec singula quemadmodum se ad hominem habeant, ignorat, is neque quae ab iis proveniunt cognoscet, neque iis recte uti poterit. At vero mihi etiam cognoscendae affectiones videntur, quae homini tum a facultatibus, tum a figuris proveniunt. Facul-

καὶ ὅσα ἀπὸ σχημάτων. λέγω δὴ τί τοῦτο; δύναμιν μὲν εἶναι τῶν χυμῶν εἰδέναι τὰς ἀκρότητάς τε καὶ ἰσχῦς, σχήματα δὲ λέγω ὅσα ἔνεστιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. τὰ μὲν γὰρ κοῖλά τε καὶ ἐξ εὐρέος εἰς στενόν ἐστι συνηγμένα, τὰ δὲ καὶ ἐκπεπταμένα, τὰ δὲ στερεά τε καὶ στρογγύλα, τὰ δὲ πλατέα καὶ ἐπικρεμάμενα, τὰ δὲ διατεταμένα, τὰ δέ μακρὰ, τὰ δὲ πυκνὰ, τὰ δὲ μανά τε καὶ τεθηλότα, τὰ δὲ σπογγοειδέα καὶ ἀραιά. τοῦτο μὲν ἑλκύσαι ἐφ᾽ ἑωυτὸ καὶ ἐπισπάσασθαι ὑγρότητα ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος, πότερον τὰ κοῖλά τε καὶ ἐκπεπταμένα, ἢ τὰ στερεά τε καὶ στρογγύλα, ἢ τὰ κοῖλά τε καὶ ἐς στενὸν ἐξ εὐρέος συνηγμένα, δύναιτ᾽ ἂν μάλι[164]στα. οἶμαι μέντοι τὰ τοιαῦτα εἰς στενὸν συνηγμένα ἐκ κοίλου τε καὶ εὐρέος. καταμανθάνειν δὲ δεῖ αὐτὰ ἔξωθεν ἐκ τῶν φανερῶν. τοῦτο μὲν γὰρ τῷ στόματι κεχηνὼς ὑγρὸν οὐδὲν ἀνασπάσαις· προσμυλλήνας δὲ καὶ συστείλας, πιέσας τε τὰ χείλεα, ἔτι τε αὐλὸν προσθέμενος, ῥηϊδίως ἀνασπάσαις ἂν ὅ τι θέλεις. τοῦτο δὲ αἱ σικύαι προβαλλόμεναι ἐξ εὐρέος εἰς στενώτερον ἐστενωμέναι πρὸς τοῦτο τεχνέαται, πρὸς τὸ ἕλκειν ἀπὸ τῆς σαρ-

tatem quidem intelligo extremas humorum qualitates et vires noſſe; figuras vero, ea quae in homine inſunt. Quaedam enim cava ſunt et ex latitudine in anguſtum coacta, quaedam etiam expaſſa, alia ſolida et rotunda, alia lata et pendentia, alia diſtenta, alia longa, alia denſa, alia rara et florida, alia vero ſpongioſa et laxa. Videndum certe quodnam ex his humorem ex reliquo corpore ad ſe attrahat et pelliciat, num quae cava et expaſſa, an ſolida et rotunda, an quae cava et ex latitudine in anguſtum contracta ſunt, id maxime efficere poſſint. Ac mea quidem ſententia, quae ex cavo et lato in anguſtum contracta ſunt. Iſta vero ex rebus externis manifeſte percipere licet. Veluti quidem ſi ore hiante fueris, nullum humorem attraxeris, ubi vero protenſis labris conſtrinxeris ac compreſſeris, praetereaque fiſtulam admoveris, quicquid libuerit, attrahes. Hoc vero quod admoventur cucurbitulae ex latitudine in anguſtum contractae declarant, quae eum in uſum fabricatae ſunt, ut ex carne trahant et avellant, aliaque id genus permulta. Eſt

||κὸς καὶ ἐπισπᾶσθαι, ἄλλα τε πολλὰ (38) τοιουτότροπα. τῶν δ' ἔσω τοῦ ἀνθρώπου φύσις καὶ σχῆμα τοιοῦτον· κύστις τε καὶ κεφαλὴ, καὶ ὑστέρα γυναιξί. καὶ φανερῶς ταῦτα μάλιστα ἕλκει, καὶ πλήρεά ἐστιν ἐπάκτου ὑγρότητος αἰεί. τὰ δὲ κοῖλα καὶ ἐκπεπταμένα ἐπιῤῥυεῖσαν μὲν ἂν ὑγρότητα μάλιστα δέξαιτο πάντων, ἐπισπάσαιτο δ' ἂν οὐχ ὁμοίως. τὰ δέ γε στερεὰ καὶ στρογγύλα οὔτ' ἂν ἐπισπάσαιτο οὔτ' ἂν ἐπιῤῥυεῖσαν δέξαιτο. περιολισθάνοι τε γὰρ ἂν καὶ οὐκ ἔχοι ἕδρην ἐφ' ἧς μένει. τὰ δὲ σπογγοειδέα τε καὶ ἀραιὰ, οἷον σπλὴν, πνεύμων καὶ μαζοὶ, προσκαθεζόμενα μάλιστα ἀναπίοι καὶ σκληρυνθείη καὶ αὐξηθείη ὑγρότητος προσγενομένης ταῦτα μάλιστα. οὐ γὰρ ἂν ἦν ἐν κοιλίῃ ἐνῇ τὸ ὑγρὸν, ἔξω τε περιέχει αὐτέη ἡ κοιλίη τὸ ὑγρὸν καὶ ἐξαγγίζοιτ' ἂν καθ' ἑκάστην ἡμέρην. ἀλλ' ὅταν πίῃ καὶ δέξηται αὐτὸς ἐς ἑωυτὸν τὸ ὑγρὸν τὰ κενὰ καὶ ἀραιὰ καὶ τὰ σμικρὰ πάντα, καὶ ἀντὶ ἀραιοῦ τε καὶ μαλθακοῦ σκληρός τε καὶ πυκνὸς ἐγένετο, καὶ οὔτ' ἐκπέσσῃ οὔτ' ἀφίησι. ταῦτα δὲ πάσχει διὰ τὴν φύσιν τοῦ σχήματος. ὅσα δὲ φῦσαν τε καὶ ἀνειλήματα ἐνεργάζονται ἐν τῷ σώματι, προσήκει ἐν μὲν τοῖσι κοίλοισί τε καὶ εὐρυχωρήσεσιν, οἷον κοι-

autem earum, quae intra hominem ſunt, partium natura et figura ejusmodi, veſicae, capitis et uteri in mulieribus, eaeque maxime attrahere, et ſemper attracto humore refertae conſpiciuntur. Quae vero cava ſunt et expaſſa, ea affluentem quidem humorem omnium maxime recipiunt. Verum non perinde attrahunt. At ſolida et rotunda neque attrahunt, neque affluentem humorem recipiunt, qui certe circum elabitur, cum ſedem in qua permaneat non habeat. Spongioſa autem et rara, velut lien, pulmo et mammae, prope admota maxime exugunt, eaque praecipue accedente humore indureſcunt et augentur. Neque enim ſi in ventriculo humor inſit, eumque foris contineat, et ſingulis diebus evacuetur, verum cum eum in ſeipſo receperit, eumque vacua et rara ac parva penitus imbiberint, pro raro et molli durus et denſus evadit, neque concoquit, neque emittit. Iſtaque illi ex figurae natura contingunt. Quae vero flatus eorumque convolutiones in corpore efficiunt, ea in cavitatibus ac laxioribus ſpaciis, velut ventre et thorace,

λίῃ τε καὶ θώρηκι, ψόφον τε καὶ πάταγον ἐμποιέειν. ὅτε γὰρ ἂν μὴ ἀποπληρώσῃ οὕτως ὥστε στῆναι, ἀλλ' ἔχῃ μεταβολάς τε καὶ κινήσεις, ἀνάγκη ὑπ' αὐτέων καὶ ψόφον καὶ καταφανέας κινήσιας γίνεσθαι. ὅσα δὲ σαρκώδεά τε καὶ μαλθακὰ, ἐν τοῖσι (39) τουτέοισι νάρκαι τε καὶ πληρώματα, οἷα ἐν τοῖσιν ἀποσφαγεῖσι γίνεται. ὅταν δ' ἐγκύρσῃ πλατέϊ τε καὶ ἀντικειμένῳ, καί τι πρὸς αὐτὸ ἀντιπέσῃ, καὶ φύσει τοῦτο τύχῃ μήτε ἰσχυρὸν ἐὸν, ὥστε δύνασθαι ἀντέχεσθαι τῆς βίης καὶ μηδὲν κακὸν παθεῖν, μήτε μαλθακόν τε καὶ ἀραιὸν, ὥστ' ἐκδέξασθαί τε καὶ ὑπεῖξαι, ἁπαλόν τε καὶ τεθηλὸς καὶ ἔναιμον καὶ πυκνὸν, οἷον ἧπαρ, διὰ μὲν τὴν πυκνότητα καὶ πλατύτητα ἀνθέστηκέ τε καὶ οὐχ ὑπείκει. φύσα δὲ ὑποδεχομένη αὔξεταί τε καὶ ἰσχυροτέρη γίνεται, καὶ ὁρμᾷ μάλιστα πρὸς τὸ ἀντιπαῖον. διὰ δὲ τὴν ἁπαλότητα καὶ τὴν ἐναιμότητα οὐ δύναται ἄνευ πόνων εἶναι, καὶ διὰ ταύτας τὰς προφάσιας ὀδύναι τε ὀξύταται καὶ πυκνόταται πρὸς τοῦτο χωρίον γίνονταί ἐκπυήματά τε καὶ φύματα πλεῖστα. γίνεται δὲ καὶ ὑπὸ φρένας ἰσχυρῶς, ἧσσον δὲ πολλόν. διάτασις μὲν γὰρ φρενῶν

ſtrepitum et ſonitum excitare aequum eſt. Cum enim non ſic impleant, ut conſiſtant, ſed mutationes et motiones habeant, ab ipſis ſtrepitum et evidentes motiones fieri neceſſe eſt. Quae vero tum carnoſa tum mollia, in iis ſtupores et repletiones quales jugulatis fiunt. Quod ſi in latum et renitens incurrat, eique aliquid reſiſtat, quod natura neque ſit adeo robuſtum, ut vim ejus ſuſtinere, neque ab eo male affici queat, neque ita molle et rarum, ut in ſe recipiat et cedat, ſed tenerum, floridum, ſanguine praeditum, et denſum velut hepar, ob denſitatem quidem et latitudinem renititur, neque cedit, flatus vero ſubiens increſcit, robuſtior efficitur, et impetu in id quod obluctatur fertur; verum quia tenerum et ſanguine praeditum, doloris expers eſſe non poteſt. Easque ob cauſas tum graviſſimi creberrimique dolores eo in loco excitantur, tum ſuppurationes et tubercula quam plurima. Quae etiam circa ſeptum transverſum, ſed longe minore vi contingunt. Septi enim transverſi natura in latum protenſa et renitens, cumque ſit nervoſior et

πλατείη καὶ ἀντικειμένη, φύσις δὲ νευρωδεστέρη τε καὶ ἰσχυροτέρη, διὸ ἧσσον ἐπώδυνά ἐστι. γίνονται δὲ καὶ περὶ ταῦτα καὶ πόνοι καὶ φύματα. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καὶ ἔσω καὶ ἔξω τοῦ σώματος εἴδεα σχημάτων, ἃ μεγάλα ἀλλήλων διαφέρει πρὸς τὰ παθήματα καὶ νοσέοντι καὶ ὑγιαίνοντι, οἷον κεφαλαὶ σμικραὶ ἢ μεγάλαι, τράχηλοι λεπτοὶ ἢ παχέες, μακροὶ ἢ βραχέες, κοιλίαι μακραὶ ἢ στρογγύλαι, θώρηκος καὶ πλευρέων πλατύτητες ἢ στενότητες, καὶ ἄλλα μυρία, ἃ δεῖ πάντα εἰδέναι ᾗ διαφέρει, ὅπως (40) τὰ αἴτια ἑκάστων εἰδὼς ὀρθῶς τηροίης. [165] περὶ δὲ δυνάμιων χυμῶν, αὐτέων τε ἕκαστος ὅ τι δύναται ποιέειν τὸν ἄνθρωπον ἐσκέφθαι, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέαται, τὰς ξυγγενείας ὡς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους. λέγω δὲ τὸ τοιοῦτον· εἰ γλυκὺς χυμὸς μεταβάλλοι ἐς ἄλλο εἶδος μὴ ἀπὸ ξυγκρήσιος, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἐξιστάμενος, ποῖός τις πρῶτος γένοιτο, πικρὸς, ἢ ἁλμυρὸς, ἢ στρυφνὸς, ἢ ὀξύς. ἄρα ὀξὺς χυμὸς ἀνεπιτήδειος προσφόρων ἂν τῶν λοιπῶν μάλιστα εἴη, εἴπερ ὁ γλυκύς γε πάντων ἐπιτηδειότατος. οὕτως εἴ τις

robuſtior, ideo doloribus minus opportuna. In his tamen et dolores et tubercula exoriuntur. Permultae praeterea tum intra, tum extra corpus exiſtunt figurarum formae, quae pro affectuum ratione magnopere differunt tam in aegris quam in bene valentibus, velut capita parva aut magna, cervices graciles aut craſſae, longae aut breves, ventres longi aut rotundi, thoracis et coſtarum latitudo aut anguſtia, atque alia ſexcenta, quorum omnium differentias noviſſe oportet, quo cognita cujusque cauſa eas recte obſervare poſſis. De humorum autem facultatibus, quemadmodum etiam antea dictum eſt, quid eorum quisque in homine efficere poſſit, conſiderandum, quasque inter ſe cognationes habeant. Quod eſt, ſi dulcis humor in aliam formam mutetur, non per alterius contemperationem, ſed ab aliis ſeparatus, qualisnam plurimum futurus ſit, amarus, an ſalſus, an acerbus, an acidus. Certe omnium humorum qui aſſumuntur acidus minime accommodatus fuerit, ſi quidem dulcis omnium maxime accommodatus exiſtit. Ad hunc modum ſi quis rerum externarum naturam inveſtigando aſſequi poſſit,

Ed. Chart. II. [165. 348.] Foës. I. 18. 19. Ed. Lind. I. (40. 44.)
δύναιτο ζητέων ἔξωθεν ἐπιτυγχάνειν, δύναιτ᾽ ἂν πάντων ἐκλέγεσθαι αἰεὶ τὸ βέλτιον. βέλτιστον δέ ἐστι τὸ προσωτάτω τοῦ ἀνεπιτηδείου ἀπέχον.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΗΤΡΟΥ.

[348] (44) Τὸ μὲν γράμμα ἐστὶν ἰητροῦ προστασίη, παράγγελμα πῶς χρὴ κατασκευάζειν ἰητρεῖον. ἰητροῦ μὲν εἶναι προστασίην, ὁρῆν εὔχρως τε καὶ εὔσαρκος ἔσται πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτῷ φύσιν. ἀξιοῦνται γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν οἱ μὴ εὖ διακείμενοι τὸ σῶμα οὕτως ὡς οὐδ᾽ ἂν ἑτέρων ἐπιμεληθῆναι καλῶς. ἔπειτα περὶ αὐτῶν καθαίρειν ὡς ἔχειν ἐσθῆτι χρηστῇ καὶ χρίσμασιν εὐόδμοις, ὀδμὴν ἔχουσιν ἀνυπόπτως πρὸς ἅπαντα. τοῦτο γὰρ ἡδέως ἔχειν ξυμβαίνει τοὺς νοσέοντας. δεῖ δὲ τοῦτον σκοπέειν τάδε περὶ τὴν ψυχὴν σώφρονα, μὴ μόνον τὸ σιγᾷν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν βίον πάνυ εὔτακτον, μέγιστα γὰρ ἔχει πρὸς δόξαν ἀγαθὰ, τὸ δὲ ἦθος εἶναι καλὸν καὶ ἀγαθὸν, τοιοῦτον δ᾽ ὄντα πᾶσι καὶ σεμνὸν καὶ φιλάνθρωπον. τὸ γὰρ προπετὲς καὶ τὸ

is ſemper ex omnibus quod melius eſt facile eliget. Optimum vero id eſt, quod longiſſime abeſt ab eo quod humanae naturae minime eſt accommodatum.

HIPPOCRATIS DE MEDICO LIBER.

Hoc ſcripto medico imperamus et dicimus quomodo officinam medicam inſtruere debeat. Ad ejus quidem auctoritatem mihi pertinere videtur, ut perſpiciat, quoad ejus natura feret, bene colorato et optime habito ſit corpore. Qui enim bona non ſunt corporis habitudine, vulgo exiſtimantur caeterorum curam non recte habere poſſe. Deinde ejus cultus mundus eſto, veſtis ſit decora, et unguentis utatur beneolentibus, citra omnem odoris ſuſpicionem. Iſtud enim jucundum eſſe aegrotantibus ſolet. Eum quoque ſpectare oportet ut animi temperantiam excolat, non taciturnitate ſolum, verum etiam reliqua totius vitae moderatione. Quod ad illi comparandam gloriam plurimum adfert adjumenti. Bonis etiam ac honeſtis ſit moribus, unaque gravitatem cum humanitate conjunctam habeat. Temeraria nam-

πρόχειρον καταφρονεῖται, κἂν πάνυ χρήσιμον ᾖ. σκοπὸν δὲ ἐπὶ τῆς ἐξουσίης. (45) τὰ γὰρ αὐτὰ παρὰ τοῖς αὐτέοις σπανίως ἔχουσιν ἀγαπᾶται. σχήμασι δὲ ἀπὸ μὲν προσώπου σύννουν μὴ πικρῶς. αὐθάδης γὰρ δοκέει εἶναι καὶ μισάνθρωπος, ὁ δὲ εἰς γέλωτα ἀνιέμενος καὶ λίην ἱλαρὸς φορτικὸς ὑπολαμβάνεται. φυλακτέον δὲ τὸ τοιοῦτον οὐχ ἥκιστα. δίκαιον δὲ πρὸς πᾶσαν ὁμιλίην εἶναι. χρὴ γὰρ πολλὰ ἐπικουρέειν δικαιοσύνην. [349] πρὸς δὲ ἰητρὸν οὐ μικρὰ συναλλάγματα τοῖσι νοσοῦσίν ἐστιν. καὶ γὰρ αὐτοὺς ὑποχειρίους ποιέουσιν τοῖς ἰητροῖς, καὶ πᾶσαν ὥρην ἐντυγχάνουσιν γυναιξὶν, παρθένοις, καὶ τοῖς ἀξίοις πλείστου κτήμασιν. ἐγκρατέως οὖν δεῖ πρὸς ἅπαντα ἔχειν ταῦτα. τὴν μὲν οὖν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα οὕτω διακεῖσθαι, τὰ δὲ εἰς τὴν ἰητρικὴν τέχνην παραγγέλματα, δι᾽ ὧν ἔστιν εἶναι τεχνικὸν, ἀπ᾽ ἀρχῆς συνοπτέον, ἀφ᾽ ὧν καὶ μανθάνειν ἄνθρωπος ἄρξαιτο. τὰ τοίνυν ἐν ἰητρείῳ θεραπευόμενα σχεδὸν μανθανόντων ἐστίν. δεῖ δὲ πρῶτον μὲν τόπον ἔχειν τῆς οἰκίης, ἔσται δὲ τοῦτο ἐὰν μήτε πνεῦμα εἰς αὐτὸν

que proclivitas et promptitudo, quamvis valde ſit utilis, deſpectui eſt. At conſiderandum quando his uti liceat. Eadem enim apud eosdem, cum rara ſunt, aeſtimantur. Quod ad geſtum attinet, vultu ſit ad prudentiam compoſito, non aſpero tamen, ne ſuperbus et inhumanus videatur. Qui vero in riſum effuſus eſt et ſupra modum hilaris, moleſtus habetur, quod vel imprimis vitandum eſt. Aequum autem in omni vitae conſuetudine ſe praeſtare debet. Nam cum omnibus in rebus multum ſit in juſtitia praeſidii, tum vero medico cum aegris non parum eſt commercii. Ii enim ſe huic tractandos ſummittunt, isque nunquam non fere cum mulieribus, virginibus converſatur, resque magni pretii contrectat, a quibus omnibus ſibi temperare debet. Atque his tum animi tum corporis virtutibus eum praeſtare oportet. Quae vero ad artem medicam praecepta pertinent, ex quibus artifex habendus eſt, et a quibus diſcendi initia ſumi debent, ab initio nobis breviter ob oculos ponenda. Quae ergo in officina medica curantur, ea propemodum diſcenda

παραγινόμενον ἐνοχλῇ μήθ᾽ ἥλιος ἢ αὐγὴ λυπέῃ. φῶς δὲ τηλαυγὲς τοῖς μὲν θεραπεύουσι ἄλυπον, οὐχ ὁμοίως δὲ τοῖς θεραπευομένοις ὑπάρχει. πάντως μὲν οὖν τοιαύτην τὴν αὐγὴν μάλιστα φευκτέον, δι᾽ ἣν ξυμβαίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς νοσέειν. τὸ μὲν οὖν φῶς τοιοῦτον εἶναι παρήγγελται. τοῦτο δὲ ὅπως μηδαμῶς ἐναντίως ἕξει τῷ προσώπῳ τὰς αὐγάς. προσενοχλεῖ γὰρ τὴν ὄψιν ἀσθενέως ἔχουσαν. πᾶ(46)σα δ᾽ ἱκανὴ πρόφασις ἀσθενέοντας ὀφθαλμοὺς ἐπιταράξαι. τῷ μὲν οὖν φωτὶ τοῦτον τὸν τρόπον χρηστέον ἐστίν. τοὺς δὲ δίφρους ὁμαλοὺς εἶναι τοῖς ὕψεσιν ὅτι μάλιστα, ὅπως κατ᾽ αὐτοὺς ὦσιν. χαλκώματι δὲ πλὴν τῶν ὀργάνων μηδενὶ χρήσθω, καλλωπισμὸς γάρ τις εἶναί μοι δοκεῖ φορτικὸς σκεύεσι τοιουτέοισι χρῆσθαι. τὸ δ᾽ ὕδωρ παρέχειν δεῖ πότιμον τοῖς θεραπευομένοις καὶ καθαρὸν, τοῖς δὲ ἀπομάγμασιν καθαροῖς καὶ μαλθακοῖς χρῆσθαι, πρὸς μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὀθονίοις, πρὸς δὲ τὰ τραύματα σπόγγοις· αὐτόματα γὰρ ταῦτα βοηθεῖν δοκεῖ καλῶς. τὰ δ᾽ ὄργανα πάντα εὐήρη πρὸς τὴν χρείαν ὑπάρχειν δεῖ τῷ μεγέθει καὶ βάρει καὶ λεπτότητι. τὰ δὲ προσφερόμενα

ſunt. Ac primum quidem domus locus tam commodus habeatur, ut neque accedens ventus moleſtiam afferat, neque ſol aut ſplendor gravis ſit. Lucis enim ſplendor ut non ſit curantibus moleſtus, non item tamen iis qui curantur. Is ergo prorſus vitandus eſt, per quem oculos offendi contingit. Atque hoc quidem de lumine praecipitur. Deinde vero ut nequaquam ſplendori facies ſit adverſa. Oculorum enim aciem debilem moleſtia afficit, cum quaevis occaſio debiles oculos perturbare poſſit. Atque hic luminis uſus eſto. Sellae quoad ejus fieri poteſt, altitudine ſint aequales, ut illis ſeſe accommodent. Aeris, praeterquam in inſtrumentis, nullus uſus eſto. Talis enim ſupellectilis uſus apparatus quidam moleſtus eſſe mihi videtur. Aqua iis qui curantur, potui commoda et pura exhiberi debet. Deterſoriis puris et mollibus utendum, ad oculos quidem linteis, ad vulnera vero ſpongiis. Haec enim per ſe magno auxilio eſſe videntur. Inſtrumenta autem omnia ad uſum apte comparata eſſe oportet, convenienti magnitudine, gravitate et tenuitate. Quae

ἅπαντα μὲν χρὴ συνορῆν ὅπως συνοίση. μάλιστα δὲ πλεῖστον, εἰ ὁμιλεῖν μέλλει τῷ νοσοῦντι μέρει. ταῦτα δέ ἐστιν ἐπιδέσματα καὶ φάρμακα καὶ τὰ περὶ τὸ ἕλκος ὀθόνια καὶ τὰ καταǁπλάσματα. πλεῖστον γὰρ χρόνον ταῦτα περὶ τοὺς νοσέοντας ἐστι τόπους. ἡ δὲ μετὰ ταῦτα ἀφαίρεσις τούτων, ἀνάψυξίς τε καὶ περικάθαρσις, καὶ τῶν ὑδάτων κατάντλησις, ὀλίγου τινός ἐστι χρόνου. καὶ τί ποιῆσαι, ὅπου χρὴ μᾶλλόν τε καὶ ἧσσον ἐσκέφθαι δεῖ, τούτων γὰρ ἀμφοτέρων ἡ χρῆσις εὔκαιρός τε καὶ μὴ γενομένων μεγάλην ἔχει διαφορήν. ἔστι δὲ οἰκείη ἐπίδεσις τῆς ἰητρικῆς, ἀφ᾽ ἧς ὠφελεῖσθαι τὸν θεραπεύοντα. μέγιστα δὲ ὠφελεῖ δύο ταῦτα, οἷς ἐστι χρηστέον, πιέσαι ὅκου δεῖ καὶ ἀνειμένως ἐπιδῆσαι. πρὸς δὲ τοὺς χρόνους τῆς (47) ὥρης, ποτὲ δεῖ σκεπαστικῶς καὶ μὴ, συνορῆν, ὅκως μηδὲ ἀσθενῆ λεληθὼς ποτέρῳ τούτων ἐνισχοῦ χρηστέον. εὐρύθμους δὲ ἐπιδέσιας καὶ θεητρικὰς μηδὲν ὠφελούσας ἀπογινώσκειν. φορτικὸν γὰρ τὸ τοιοῦτον καὶ παντελῶς ἀλαζονικὸν, πολλάκις τε βλάβην οἶσον τῷ θεραπευομένῳ. ζητεῖται ὁ

vero admoventur, omnia quidem ut conferant attendendum, potiſſimumque ſi ad laborantem partem diutius adhaereſcere debeant, cujusmodi ſunt vincula, medicamenta, et ad ulcus adhibita lintea et cataplaſmata, quae diutiſſime in affectis partibus commorantur. At vero quae poſtea conſequuntur, horum ablatio, refrigeratio item et perpurgatio et aquae perfuſio, parvi cujusdam ſunt temporis. In quibus ſi quid faciendum, magisne an minus adhibendum ſit, diligenter attendere oportet. Permagni enim intereſt, an his tempeſtive uſus fueris, an vero ea neglexeris. Eſt autem medicinae accommodata deligatio, ex qua qui curatur utilitatem percipit. Haec autem duo, quibus utendum eſt, maxime juvant, comprimere ubi expedit et remiſſe deligare. Quod ad anni tempora, videndum quando contegere oporteat necne, ſimulque ne imbecillitatis ignarus utro horum utendum ſit haereas. Deligationes autem concinnae et ad ſpeciem comparatae, quaeque nihil proſunt, repudiandae. Sunt enim ejuſcemodi moleſtae et omnino ad

νοσέων οὐ καλλωπισμὸν, ἀλλὰ τὸ [350] συμφέρον. ἐπὶ δὲ τῶν χειρουργιῶν ὅσαι διὰ τομῆς εἰσὶν ἢ καύσιος τὸ ταχέως ἢ βραδέως ὁμοίως ἐπαινεῖται. χρῆσις γάρ ἐστιν ἀμφοτέρων. ἐν οἷς μὲν γάρ ἐστι διὰ μιῆς τομῆς ἡ χειρουργία, χρὴ ποιέεσθαι ταχεῖαν τὴν διαίρεσιν. ἐπεὶ γὰρ συμβαίνει τοὺς τεμνομένους πονέειν μὲν τὸ λυπέον, ὡς ἐλάχιστον χρόνον δεῖ παρεῖναι. τοῦτο δὲ ἔσται ταχείης τῆς τομῆς γενομένης. ὅπου δὲ πολλὰς ἀναγκαῖον γενέσθαι τὰς τομὰς, βραδείῃ χρηστέον τῇ χειρουργίᾳ. ὁ μὲν γὰρ ταχὺς ξυνεχῆ ποιέει τὸν πόνον καὶ πουλὺν, ὁ δὲ διαλιπὼν ἀνάπαυσιν ἔχει τινὰ τούτων τοῖς θεραπευομένοις. τὸ δ᾽ αὐτὸ ἐπὶ τῶν ὀργάνων λέγοιτ᾽ ἄν. τοῖς δὲ μαχαιρίοις ὀξέσι δεῖ χρῆσθαι καὶ πλατέσιν οὐκ ἐπὶ πάντων ὁμοίως παραγγέλλομεν. μέρη γάρ τινά ἐστιν τοῦ σώματος, ἃ ἐν τάχει μὲν ἔχει τὴν ῥύμην τοῦ αἵματος, καὶ κατασχεῖν ἐστιν οὐ ῥηΐδιον. ταῦτα δέ ἐστιν οἵ τε κίρσοι καί τινες ἄλλαι φλέβες. τὰς μὲν τομὰς χρὴ εἶναι τῶν τοιουτέων στενάς. οὐ γὰρ οἷόν τε τὴν ῥύσιν γενέσθαι κατακορῆ. ξυμφέρει δέ ποτε ἀπὸ τῶν τοιου-

ostentationem factae, ac plerunque ei qui curatur noxiam afferunt, qui non tam ornatum quam utilitatem requirit. At vero in iis quae manus operam postulant, et sectione aut ustione efficitur, celeritas ac tarditas ex aequo commendantur, cum utraque opus sit. Nam quibus quidem una sectione manus opera perficitur, ea celeriter fieri debet. Nam cum sine dolore sectio minime contingat, debet id quod dolorem facit quam minimo tempore adesse, quod fiet celeriter administrata sectione. At ubi multas fieri sectiones necesse est, tarda manuum opera utendum. Qui enim celeriter sectionem adhibet, continentem multumque dolorem infert. At qui intermittit, allevationem quandam iis qui curantur exhibet. Quod de instrumentis etiam dicatur. Gladiolis enim acutis et latis ut utendum, ita non in omnibus id ex aequo fieri edicimus. Quaedam namque corporis partes velocem habent sanguinis impetum, quem continere non est facile, cujusmodi sunt varices et aliae quaedam venae, quarum angustas sectiones esse oportet. Sic enim nunquam fiet immodica profusio, ab his tamen sanguinem

τέων αἵματος ἀφαίρεσιν ποιέεσθαι. πρὸς δὲ τοὺς ἀκινδύνους τόπους καὶ περὶ οὓς μὴ λεπτόν ἐστι τὸ αἷμα, πλατυτέροις (48) χρῆσθαι τοῖς μαχαιρίοισι, τὸ γὰρ αἷμα πορεύοιτ᾽ ἂν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς. πάνυ δ᾽ ἔστιν αἰσχρῶς μὴ ξυμβαίνειν ἀπὸ τῆς χειρουργίης ὅ τι θέλει. σικύων δὴ δύο τρόπους εἶναι χρησίμους· ὅτε μὲν γὰρ ῥεῦμα ξυνεστηκὸς πόῤῥω τῆς ἐπιφαινομένης σαρκὸς, τὸν μὲν κύκλον αὐτῆς εἶναι δεῖ βραχὺν, αὐτὴν δὲ μὴ γαστρώδη, προμήκη τὸ πρὸς τὴν χεῖρα μέρος, μὴ βαρεῖαν. τοιαύτην γὰρ οὖσαν ἕλκειν ἐς ἰθὺ ξυμβαίνει, καὶ τοὺς ἀφεστῶτας ἰχῶρας καλῶς ἀνεσπᾶσθαι πρὸς τὴν σάρκα. τοῦ δὲ πόνου πλείονος κατεσκεδασμένου τῆς σαρκὸς, τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίην, τὸν δὲ κύκλον μέγαν. οὕτω γὰρ ἐκ πλείστων μερῶν εὑρήσεις ἄγουσαν ἐς ὃν δεῖ τὸ λυποῦν τόπον. οὐ γὰρ οἷόνται μέγαν εἶναι τὸν κύκλον, μὴ συναγομένης τῆς σαρκὸς ἐκ πλείονος τόπου. βαρεῖα δ᾽ οὖσα ῥέπει καὶ ἐς τοὺς ἄνω τόπους, κάτω δὲ μᾶλλον τὴν ἀφαίρεσιν. καὶ πολλάκις ὑπολείπεσθαι τὰς νόσους. τοῖσι μὲν οὖν ἐφεστῶσι ῥεύμασιν καὶ μακρὰν ἀπέ-

interdum detrahere confert. In his vero partibus in quibus nihil inest periculi et quae tenuem sanguinem minime continent, latioribus gladiolis utendum, alioqui sanguis nequaquam profluet. Est autem turpissimum per manus operam non assequi quod cupias. At vero cucurbitulae duobus modis utiliter admoveri possunt. Cum enim procul ab exteriore carne fluxio constiterit, ejus circulum parvum esse oportet, ipsa vero ventrem minime amplum habeat, sed qua parte manu apprehenditur, prominens sit et minime gravis. Quae enim est ejuscemodi, in directum trahit et procul distantes serosos humores ad carnem probe revellit. At dolore per carnis magnitudinem disperso, in reliquo quidem similis, sed circulus magnus sit. Hoc enim pacto, quod dolorem movet, ex plurimis partibus quo oportet adducere comperies. Neque enim circulus magnus esse potest, quin caro ex pluribus locis contrahatur. Quae vero gravis est, ad superiores partes vergit, ab inferioribus tamen magis detrahit, ita ut plerumque morbos minime attingat. Instantibus igitur flu-

Ed. Chart. II. [350.] Foës. I. 20. 21. Ed. Lind. I. (48. 49.)

χουσιν ἀπὸ τῶν ἄνω τόπων οἱ πλατεῖς κύκλοι πολλὰ ξυνεπισπῶνται παρὰ τῆς ἄλλης σαρκός. ἐπιπροσθεῖν οὖν ξυμβαίνει τὴν ἐντεῦθεν ἑλκομένην νοτίδα τῷ ξυναγομένῳ κάτωθεν ἰχῶρι, καὶ τὰ μὲν ἐνοχλεῦντα ὑπολείπεσθαι, τὰ δ᾽ οὐδὲν λυπέοντα ἀφαιρεῖσθαι. || μέγεθος δὲ σικύης τί χρήσιμον στοχάζεσθαι χρὴ πρὸς τὰ μέρη τοῦ σώματος, οἷς ἂν δέῃ προσβάλλειν· ὅταν δὲ κατακρούειν, κάτωθεν δέχεσθαι. τὸ γὰρ αἷμα φανερὸν εἶναι δεῖ τῶν χειρουργου(49)μένων τόπων. ἄλλως δὲ οὐδὲ τὸν κύκλον τὸν ἑλκυσθέντα χρὴ κατακρούειν. εὐτονωτέρη γάρ ἐστιν ἡ σὰρξ τοῦ πονήσαντος. μαχαιρίοις δὲ τοῖς καμπύλοις ἐξ ἄκρου μὴ λίην στενοῖς. ἐνίοτε γὰρ ἰχῶρες ἔρχονται γλίσχροι καὶ παχεῖς. κίνδυνος οὖν ἐστιν ὑποστῆναι τῇσι τομῇσιν, ὅταν στεναὶ τμηθέωσιν. τὰς δὲ ἐπὶ τῶν βραχιόνων φλέβας τῇσι καταλέψεσιν χρὴ φυλάσσειν. ἡ γὰρ καλύπτουσα σὰρξ πολλοῖς οὐ καλῶς συνήρμοσται τῇ φλεβί. τῆς γὰρ σαρκὸς ὀλισθηρῆς οὔσης, οὐ καθ᾽ ἑαυτὰς ξυμβαίνει τὰς τομὰς ἀμφοτέρων γίνεσθαι. τὴν γὰρ φλέβα ἐκφυσᾶσθαι ξυμβαίνει καλυφθεῖσαν, καὶ τὴν ῥύσιν τοῦ

xionibus proculque a superioribus partibus positis, lati circuli multa simul ex reliqua carne attrahunt. Quod facit ut inde tracta humiditas ad serosum humorem in inferioribus partibus collectum | apponatur, et ea quidem quae molestiam afferunt relinquantur, quae vero nihil nocent detrahantur. Quin et de cucurbitulae magnitudine, ut partibus quibus admoveri debet, sit usui, conjectura capienda est. Cum vero pertundere voles, altius scalpellum adigere oportet. Sanguis enim ex locis manus opera dissectis conspicuus profluere debet. Alioqui ne circulum quidem attractum pertundere oportet. Laborantis namque loci caro contenta magis est. Gladiolis autem recurvis, in summo non valde acutis utendum. Prodeunt enim quandoque humores serosi, glutinosi et crassi, qui in incisuris, si angustae fuerint, ne subsistant periculum est. Ac vero brachiorum venae vinculis comprehensae detinendae. Quae enim eas integit caro, in multis non probe venae coaptata est. Quae cum lubrica existat, utrorumque sectiones sibi invicem respondentes fieri nequeunt. Vena enim contecta intumescit, et

αἵματος κωλύεσθαι, πολλοῖσι δὲ καὶ πῦος διὰ τοῦτο ξυνίστασθαι. καὶ δὴ δοκεῖ δύο βλάβας φέρειν ἡ τοιαύτη χειρουργίη, τῷ μὲν τμηθέντι πόνον, τῷ δὲ τέμνοντι πολλὴν ἀδοξίην. τὸ δ' αὐτὸ κατὰ πασῶν παρήγγελται γίνεσθαι. τὰ μὲν οὖν κατ' ἰητρεῖον ἀναγκαῖα ὄρ[351]γανα, καὶ περὶ ἃ δεῖ τεχνικὸν εἶναι τὸν μανθάνοντα, ταῦτ' ἐστίν. ὀδοντάγρησι γὰρ καὶ σταφυλάγρησι χρῆσθαι τὸν τυχόντα ἐστίν. ἁπλῆ γὰρ ἡ χρῆσις αὐτῶν εἶναι δοκεῖ. περὶ δὲ φυμάτων καὶ ἑλκέων, ὁκόσα μειζόνων ἐστὶ νοσημάτων, τὰ μὲν φύματα τεχνικώτατον ὑπειληφέναι καὶ δύνασθαι διαλύειν, καὶ τὰς συστάσεις αὐτῶν κωλύειν. ἐχόμενον δὲ τουτέων στέλλειν εἰς τὸν ἐπιφανῆ τόπον ὡς εἰς βραχύτατον, καὶ τὴν σύστασιν ὁμαλῶς διὰ παντὸς ποιεῖσθαι τοῦ (50) φύματος. ἀνωμάλως γὰρ ἔχοντος αὐτοῦ ῥαγῆναί τε καὶ δυσθεράπευτον τὸ ἕλκος κίνδυνός ἐστι γενέσθαι. ἐξομαλίζειν τε χρὴ πέσσοντα πανομοίως, καὶ μήτε διαιρεῖν πρότερον μήτε αὐτόματον ἐῆν ῥαγῆναι. τὰ δὲ ἐκπέψαι δυνάμενα ὁμαλῶς ἐν ἑτέροις εἴρηται. τὰ δὲ ἕλκεα δοκεῖ πορείας ἔχειν τέσσαρας, μίαν

ſanguis fluxus impeditur, ob idque in multis pus colligitur. Ac ſane duplici de cauſa ejusmodi manus opera noxia videtur, tum quod ei qui ſecatur dolorem, tum vero ei qui ſecat dedecus adfert. Quod ipſum in omnibus fieri praecipitur. Atque ea ſunt in officina medica inſtrumenta, quibus artificioſe uti eum qui diſcit neceſſe eſt. Volſellis enim quibus tum dentes tum columellae comprehenduntur, quemlibet uti licet, cum ſimplex earum uſus eſſe videatur. De tuberculis autem et ulceribus, quae inter majores morbos recenſentur, iſtud tenendum eſt. Tubercula quidem coërcere ac diſſolvere poſſe, eorumque concretiones prohibere, maxime ad artem pertinere. Deinde vero ea in locum conſpicuum et quam breviſſimum contrahere, ipſamque concretionem aequabilem per totum reddere. Niſi enim aequabile fuerit, ut rumpatur et ulcus aegre curabile evadat, periculum eſt. Aequabile itaque reddere, et ex aequo omne concoquere oportet, ac neque ante tempus aperire, neque ut ſponte rumpatur ſinere. Quae vero aequabilem habent concoquendi vim, alibi dicta ſunt. At vero ulcera quatuor

μὲν εἰς βάθος. ταῦτα δ᾽ ἐστι τὰ συριγγώδη καὶ ὅσα ὕπουλά ἐστι, καὶ ἔνδοθεν κεκοιλασμένα· ἡ δ᾽ ἑτέρη εἰς ὕψος, τὰ ὑπερσαρκεῦντα· τρίτη δέ ἐστιν εἰς πλάτος· ταῦτα δέ ἐστι τὰ καλεόμενα ἑρπιστικά· τετάρτη ὁδός ἐστιν· αὕτη δὲ μόνη κατὰ φύσιν εἶναι δοκέει κίνησις. αὗται μὲν οὖν ξυμφοραὶ τοιαῦται σαρκός εἰσιν. πᾶσαι δὲ κοιναὶ τοῦ ξυμφέροντος· καὶ τὰ μὲν τούτων ἐν ἑτέροις σημεῖα δεδήλωται, καὶ ᾗ χρηστέον ἐστὶν ἐπιμελείᾳ. δι᾽ ὧν δὲ τὸ ξυμφυόμενον διαλυθήσεται, καὶ τὸ πληρεύμενον ἢ κοῖλον γενόμενον, ἢ τὴν εἰς πλάτος πορείαν ποιούμενον, προσηκόντως περὶ τουτέων ἐν ἄλλοις εἴρηται σημεῖα. περὶ δὲ καταπλασμάτων ὧδε τῶν ἐπιτιθεμένων ὀθονίων ὅκου ἂν ἡ χρῆσις κατὰ νοσεύματος ἀκριβὴς εἶναι δοκέῃ, καὶ τῷ ἕλκει ἁρμόζον τὸ ἐπιτιθέμενον ὀθόνιον. τῷ δὲ καταπλάσματι πρὸς τὸν κύκλῳ τόπον τοῦ ἕλκεος χρῶ. χρῆσις γὰρ αὕτη καταπλάσματος ἔντεχνός τε καὶ πλεῖστα ὠφελεῖν δυναμένη. ἐδόκει γὰρ τῷ μὲν ἕλκει βοηθεῖν ἡ (51) τῶν περιτι-

progrediendi modos mihi habere videntur. Unum quidem in profundum, cujusmodi ſunt fiſtuloſa, cicatrice obducta, et intus cava. Alterum quo ad ſuperiora tendunt, velut quae ſuperexcreſcentem carnem habent. Tertium in latum, qualia quae ſerpentia dicuntur. Quartus modus eſt, qui ſolus ſecundum naturam motus videtur. Atque eae quidem ſunt carnis calamitates, quae omnes communem habent utilitatis rationem. Quorum quidem ſigna alibi demonſtrata ſunt, et quaenam curatio adhibenda ſit. Quanam autem ratione quod coaluit diſſolvi poſſit, et quod impletum eſt, aut cavum redditum, aut quod in latitudinem progreſſionem fecit, de eorum ſignis in aliis libris quantum conveniebat dictum eſt. De iis vero, quae in cataplaſmate adhibentur, ſic habeto. Quo in morbo imponendorum linamentorum accuratus uſus eſſe videtur, ipſi ulceri accommodatum linamentum adhibeto, quod vero cataplasmate apponitur, ad ulceris ambitum utitor. Hic enim cataplasmatis uſus multum habet artis, plurimumque utilitatis praeſtat. Siquidem quod ulceri circumponitur juvandi facultatem habere videtur et linamen-

θεμένων δύναμις, τὸ δ᾽ ὀθόνιον φυλάσσειν· τὰ δ᾽ ἔξω μὲν τοῦ ἕλκεος τὸ κατάπλασμα ὠφελέει. τὴν μὲν οὖν χρῆσιν αὐτέων εἶναι δεῖ τοιαύτην, περὶ δὲ καιρῶν, ὁκότε τούτοις ἑκάστοις χρηστέον ἐστὶ, καὶ τὰς δυνάμιας ὡς χρὴ τῶν γεγραμμένων καταμανθάνειν· παραλέλειπται δὲ τὰ τοιαῦτα, ἐπεὶ πλεῖον προῆκται τῆς κατ᾽ ἰητρικὴν ἐπιμελείας καὶ πόῤῥω τοῦ τῆς τέχνης ἤδη προεληλυθότος ἐστίν. || ἐχόμενον δὲ τούτων ἐστὶ καὶ κατὰ στρατιὴν γινομένων τρωμάτων χειρουργίη περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τῶν βελέων. ἐν τῇσι κατὰ πτόλιν διατριβῇσι βραχεῖά τίς ἐστιν τουτέων ἡ χρῆσις. ὀλιγάκις γὰρ ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ γίνονται πολιτικαὶ στρατιαὶ καὶ πολεμικαί. ξυμβαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα πλειστάκις καὶ ξυνεχέστατα περὶ τὰς ξενικὰς στρατιὰς γίνεσθαι. τὸν μὲν οὖν μέλλοντα χειρουργεῖν στρατεύεσθαι δεῖ καὶ παρηκολουθηκέναι στρατεύμασι ξενικοῖς. οὕτω γὰρ ἂν εἴη γεγυμνασμένος πρὸς ταύτην τὴν χρείαν. ὃ δὲ εἶναι δοκεῖ περὶ ταῦτα τεχνικώτερον, εἰρῆσθαι. τῶν γὰρ ὅπλων ἐνόντων καὶ σημεῖα πεπορίσθαι τέχνης ἐστὶ πλεῖστον μέρος καὶ τῆς πρὸς ταῦτα χειρουργίας. τούτου γὰρ ὑπάρξαντος

tum continere. Partes vero ulceris exteriores cataplaſma juvat. Ac eorum quidem uſum talem eſſe convenit. Quod ad tempora attinet, quibus horum ſingulis utendum ſit, et quemadmodum eorum quae ſcripta ſunt facultates addiſcere oporteat, haec a nobis praetermittuntur, quandoquidem majorem artis medicae diligentiam exigunt, et ad eum pertinent qui magnos jam in arte progreſſus fecerit. Ad haec vero conſequitur vulnerum in militia acceptorum tractatio, quo ad telorum extractionem, cujus in urbium commerciis parvus uſus exiſtit. Quandoquidem civiles et hoſtiles expeditiones rarae fere ſunt, quae ſaepiſſime aſſidueque circa externa bella contingere ſolent. Is igitur, qui hanc manus operam exercere volet, ut externos exercitus ſequatur oportet. Hac enim ratione ad eam uſum exercitationem ſibi comparabit. Ac de his quod maxime ad artem mihi pertinere videtur, hoc dixiſſe ſatis eſt. Quod artis et ejus, quae huc ſpectat manus operae non minimum munus eſt tela in corpus ſubeuntia certis notis deprehendere. Ex

οὐκ ἂν παραλίποιτο τρωματίας ἀγνοηθεὶς, ὅταν χειρουργῆται μὴ προσηκόντως. μόνος δ᾽ ἂν ὁ τῶν σημείων ἔμπειρος εἰκότως ἐπιχειροίη. περὶ δὲ τουτέων ἁπάντων ἐν ἑτέροις γεγραμμένον ἐστίν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΥΣΧΗΜΟΣΥΝΗΣ.

[352] (52) Οὐκ ἀλόγως οἱ προβαλλόμενοι τὴν σοφίην πρὸς πολλὰ εἶναι χρησίμην, ταύτην δὴ τὴν ἐν τῷ βίῳ. αἱ γὰρ πολλαὶ πρὸς περιεργίην φαίνονται γεγενημέναι. λέγω δὲ αὗται αἱ μηδὲν χρέος τοῦ πρὸς ἃ διαλέγονται. ληφθείη δ᾽ ἂν τουτέων μέρεα ἐς ἐκεῖνα, ἢ ὅτι οὐκ ἀργίη, οὐδὲ μὴν κακίη. τὸ γὰρ σχολάζον καὶ ἄπρηκτον ζητέει ἐς κακίην καὶ ἀφέλκεται. τὸ δ᾽ ἐγρηγορὸς καὶ πρός τι τὴν διάνοιαν ἐντετακὸς ἐφειλκύσατό τε τῶν πρὸς καλλονὴν βίου τεινόντων ἑαυτοῦ τουτέων τὰς μηδὲν ἐς χρέος πιπτούσας διαλέξιας. χαριεστέρη γὰρ καὶ πρὸς ἕτερον μέν τι ἐς τέχνην πεποιημένην, τέχνην δὲ πρὸς εὐσχημο-

quo efficitur ut ignorari non poſſit, quando is, qui vulnus acceperit, minime convenientem manus operam expertus fuerit. Qui autem ſignorum cognitionem habuerit, is ſolus rite ad curationem aggredietur. At de his omnibus in aliis libris ſcriptum eſt.

HIPPOCRATIS LIBER DE DECENTI HABITU, AUT DECORO.

Qui ſapientiam iſtam, quae in vitae communione verſatur, ad multa eſſe utilem allegant, ii mihi non temere facere videntur. Multae namque ad ambitioſam quandam operam comparatae videntur, eae videlicet, quae de nulla re utili quaeſtiones agitant. Harum tamen partes ad illas referri poſſunt, cum nulla otioſitas, neque vero improbitas adſit. Quod enim otioſum eſt nihilque agit, ad improbitatem viam affectat, ad eamque tendit. Vigilantia vero et ad aliquid mentis contentio earum diſputationes ad nullam utilitatem ſpectantes, ad ſe pertrahit et ad vitae honeſtatem refert. Majorem enim apud alium ſibi gratiam conciliat, ſi

σύνην καὶ δόξαν. πᾶσαι γὰρ αἵ μὴ μετ᾽ αἰσχροκερδείης καὶ ἀσχημοσύνης, κἀκείνοισι μέθοδός τις ἐοῦσα τεχνικὴ ἐργάζεται, ἀλλ᾽ εἴ γε μὴ πρὸς ἀναιτίην δημευταί. νέοι τε γὰρ αὐτέοισιν ἐμπίπτουσιν, ἀκμάζοντες δὲ δι᾽ ἐντροπίην ἱδρῶτας τίθενται βλέποντες. πρεσβῦται δὲ διὰ πικρίην νομοθεσίην τίθενται ἀναίρεσιν ἐκ τῶν πόλεων. καὶ γὰρ ἀγορὴν ἐργαζόμενοι οὗτοι μετὰ βαναυσίης ἀπατέοντες, καὶ ἐν πόλεσιν ἀνακυκλέοντες οἱ αὐτοί. ἴδοι δέ τις καὶ ἐπ᾽ ἐσθῆ(53)τος καὶ τῆσιν ἄλλῃσι περιγραφῇσι. κἢν γὰρ ἔωσιν ὑπερηφανέως κεκοσμημένοι, πολὺ μᾶλλον φευκτέοι καὶ μισητέοι τοῖσι θεωμένοισίν εἰσι. τὴν δὲ ἐναντίην χρειῶδες σκοπέειν οἷς οὐ διδακτὴ κατασκευὴ, οὐδὲ περιεργίη. ἔκ τε γὰρ περιβολῆς καὶ τῆς ἐν ταύτῃ εὐσχημοσύνης καὶ ἀφελίης, οὐ πρὸς περιεργίην πεφυκυίης, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς εὐδοξίην τό τε σύννουν καὶ τὸ ἐν νῷ πρὸς ἑωυτοὺς διακεῖσθαι, πρός τε τὴν πορείην οἵ τε ἑκάστῳ σχήματι τοιοῦτοι, ἀδιάχυτοι, ἀπερίεργοι, πικροὶ πρὸς τὰς συναντήσιας, εὔθετοι πρὸς τὰς ἀποκρίσιας, χαλεποὶ πρὸς τὰς ἀντιπτώσιας, πρὸς τὰς

ad artem traducatur, eique decus et gloriam comparat. Quaecunque namque neque ad turpem quaeſtum ſunt comparatae, neque illiberales, eae via quadam artificiali opus ſuum efficiunt, quod niſi extra culpam ſit, publicatur. Adoleſcentes enim iis ſeſe committunt, ubi vero adoleverint, prae pudore eorum conſpectum ſine ſudore non ſuſtinent. At ſenes effecti, propter amarulentiam, eas publica legum ſanctione urbibus expellunt. Ii enim conventu facto, ambitioſa et quaeſtuoſa ſua profeſſione decipientes, in urbium circulis verſantur. Quos ex veſtitu et caeteris ornamentis quis cognoſcere poterit. Quin etiam quo ſumptuoſius ornati fuerint, eo majore odio averſandi et ab eis qui eos conſpexerint fugiendi. Ex uſu autem fuerit contrarium in his ſpectare, quibus non ineſt exquiſitus neque curioſus ornatus, qui ſeſe ex cultus venuſtate et frugalitate, non tam ad ſuperfluam curioſitatem, quam ad optimam exiſtimationem, prudentiam et animi moderationem compararunt. Ad inceſſum vero eo ſemper ſunt habitu, minime diffluentes aut ſuperflui, in hominum concurſibus graves, ad reſponden-

Ed. Chart. II. [352. 353.] Foës. I. 22. 23. Ed. Lind. I. (53. 54.)
ὁμοιότητας εὔστοχοι καὶ ὁμιλητικοὶ, εὔκρητοι πρὸς ἅπαντας, [353] πρὸς τὰς ἀναστάσιας σιγητικοί. πρὸς τὰς ἀποσιγήσιας ἐνθυμηματικοὶ καὶ καρτερικοὶ, πρὸς τὸν καιρὸν εὔθετοι καὶ λημματικοὶ, πρὸς τὰς τροφὰς εὔχρηστοι καὶ αὐτάρκεες, ὑπομονητικοὶ πρὸς καιρὸν πρὸς ὑπομονὴν, πρὸς λόγους ἀνυστοὶ, πᾶν τὸ ὑποδειχθὲν ἐκφέροντες, εὐεπίῃ χρώμενοι, || χάριτι διατιθέμενοι, δόξῃ τῇ ἐκ τουτέων διισχυριζόμενοι, ἐς ἀληθείην πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν ἀποτελματιζόμενοι. ἡγεμονικώτατον μὲν οὖν τουτέων ἁπάντων τῶν προειρημένων ἡ φύσις. καὶ γὰρ οἱ ἐν τέχναισιν, ἣν προσῇ αὐτέοισιν τοῦτο, διὰ πάντων τουτέων προσπορεύονται τῶν προειρημένων. ἀδίδακτον γὰρ τὸ χρέος ἔν τε σοφίῃ καὶ ἐν τῇ τέχνῃ προσθεμένῃ διδαχθῇ, εἰς τὸ ἀρχὴν λα(54)βεῖν. ἡ δὲ φύσις κατεῤῥύη καὶ κέχυται. τῇ δὲ σοφίῃ ἐς τὸ εἰδῆσαι τὰ ἀπ᾽ αὐτέης τῆς φύσιος ποιεύμενα. καὶ γὰρ ἐν ἀμφοτέροισι λόγοισι πολλοὶ κρατηθέντες οὐδαμῇ σὺν ἀμφοτέροισιν ἐχρήσαντο τοῖσι πράγμασιν ἐς

dum appoſiti, adverſus altercantes difficiles, in ſimilium familiaritatibus contrahendis proſpicientes, erga omnes moderati, ad emotiones taciturni, ad reſpondendum arguti et tolerantes, in occaſione prudenter captanda appoſiti et accommodati, in victu frugales et paucis contenti, ad ſuſtentandam occaſionem tolerantes, oratione efficaces, qui quicquid doctrina acceperunt in medium proferunt, et facultate dicendi utuntur, ad gratiam comparati, et pro gloria quae inde provenit decertare parati, doctrinam ſuam ad veritatis lucem repurgantes. Ad haec igitur praedicta omnia praecipue dux eſt natura. Etenim ſi adfuerit his qui artibus inſtructi ſunt, ad praedicta omnia aditus erit amplisſimus. Uſus namque, qui tum in ſapientia tum in arte ei adjuncta doceri nequit, in doctrinam cadet, ut inde initium ducatur. Defluit autem natura et ſapientiae permiſcetur, ut cognoſcantur quae ab ipſa natura facta ſunt. Multi enim in utrisque rationibus ſuperati, neutiquam utrisque ad rerum demonſtrationem uſi ſunt. Si quis igitur eorum aliquid, quae ratione proponuntur ad veritatem expenderit

δεῖξιν. ἐπὴν οὖν τις αὐτέων ἐξετάζῃ τε πρὸς ἀληθείην τῶν ἐν ῥήσει τιθεμένων, οὐδαμῇ τὰ πρὸς φύσιν αὐτέοισι χωρήσει. εὑρίσκοντες γοῦν οὕτω παραπλησίην ὁδὸν ἐκείνοισι πεπορευμένοι. διόπερ ἀπογυμνούμενοι τὴν πᾶσαν ἀμφιέννυνται κακίην καὶ ἀτιμίην. καλὸν γὰρ ἐκ τοῦ διδαχθέντος ἔργου λόγος. πᾶν γὰρ τὸ ποιηθὲν τεχνικῶς ἐκ λόγου ἀνηνέχθη. τὸ δὲ ῥηθὲν τεχνικῶς, μὴ ποιηθὲν δὲ, μεθόδου ἀτέχνου δεικτικὸν ἐγενήθη. τὸ γὰρ οἴεσθαι μὲν, μὴ πρήσσειν δὲ ἀμαθίης καὶ ἀτεχνίης σημεῖόν ἐστιν. οἴησις γὰρ μάλιστα ἐν ἰητρικῇ αἰτίην μὲν τοῖσι κεχρημένοισιν, ὄλεθρον δὲ τοῖσι χρεομένοισιν ἐπιφέρει. καὶ γὰρ ἢν ἑωυτοὺς ἐν λόγοισι πείσαντες οἰηθῶσιν εἰδέναι ἔργον τὸ ἐκ μαθήσιος, καθάπερ χρυσὸς φαῦλος ἐν πυρὶ κριθεὶς τοιούτους αὐτοὺς ἀπέδειξε. καίτοι γε τοιαύτη ἡ πρόῤῥησις ἀπαρηγόρητον εἰς σύνεσιν ὁμογένεσιν ὡς ἔστιν εὐθὺ, τὸ πέρας ἐδήλωσε γνῶσις. τῶν δ᾽ ὁ χρόνος καὶ τὴν τέχνην εὐοδέα κατέστησεν, ἢ τοῖσιν ἐς τὴν παραπλησίην οἶμον ἐμπίπτουσιν τὰς ἀφορμὰς δήλους ἐποίησε. διὸ δεῖ ἀναλαμβά-

nequaquam iis ſuppeditabuntur quae a natura inſunt. Iſti itaque conſimili cum illis via progreſſi deprehenduntur. Quapropter veritate nudati omnem improbitatem atque ignominiam induunt. Praeclara enim res eſt, quae ex opere quod quis didicit proficiſcitur oratio. Quicquid enim artificioſe factum eſt, a ratione profectum eſt. Quicquid autem artificioſe dictum eſt, non autem factum, viam et rationem artis expertem arguit. Opinabile ſiquidem ſine actione, inſcientiae et nullius artis indicium eſt. Opinatio enim cum praecipue in arte medica, ea quidem utentibus crimini vertitur, his vero qui ea indigent exitium adfert. Si namque ſuis verbis perſuaſi, exiſtimant ſe opus ex ſcientia profectum noviſſe, quemadmodum aurum adulterinum igni probatur, tales ſe ipſi etiam produnt. Quanquam ejusmodi praedictio iis qui cognatam habent naturam, ad intelligentiam nullius eſt ſolatii, quod finis quam rectus ſit cognitio indicet. At horum arti tempus expeditam viam conſtituit, aut his qui ſimili via inſiſtunt facultates manifeſto ſuppeditat. Qua-

νοντα τουτέων τῶν προειρημένων ἕκαστα μετάγειν τὴν σοφίην ἐς τὴν ἰητρικὴν καὶ τὴν ἰητρικὴν ἐς τὴν σοφίην. (55) ἰητρὸς γὰρ φιλόσοφος ἰσόθεος. πολλὴ γὰρ διαφορὴ ἐπὶ τὰ ἕτερα. καὶ ἔνι τὰ πρὸς σοφίην ἐν ἰητρικῇ πάντα, ἀφιλαργυρίη, ἐντροπὴ, ἐρυθρίησις, καταστολὴ, δόξα, κρίσις, ἡσυχίη, ἀπάντησις, καθαριότης, γνωμολογίη, εἴδησις τῶν πρὸς βίον χρηστῶν καὶ ἀναγκαίων καθαρσίων, ἀπεμπόλησις, ἀδεισιδαιμονίη, ὑπεροχὴ θεία. ἔχουσι γὰρ ἃ ἔχουσι πρὸς ἀκολασίην, πρὸς βαναυσίην, πρὸς ἀπληστίην, πρὸς ἐπιθυμίην, πρὸς ἀφαίρεσιν, πρὸς ἀναιδείην ἐνιδεῖν. αὕτη γὰρ γνῶσις τῶν προσιόντων καὶ χρῆσις τῶν πρὸς φιλίην, καὶ ὡς ὁκοίως τε πρὸς τέκνα, πρὸς χρήματα. ταύτῃ μὲν οὖν ἐπικοινωνὸς σοφίη τις, ὅτι καὶ ταῦτα τὰ πλεῖστα ὁ ἰητρὸς ἔχει. καὶ γὰρ μάλιστα ἡ περὶ θεῶν εἴδησις ἐν νόῳ αὐτῇ ἐμπλέκεται. ἐν γὰρ τοῖσι ἄλλοισι πάθεσι καὶ ἐν συμπτώμασιν εὑρίσκεται τὰ πολλὰ [354] πρὸς θεῶν ἐντίμως κειμένη ἡ ἰητρική. οἱ δὲ ἰητροὶ θεοῖσι παρακεχωρήκασιν.

propter praedicta ſingula colligere oportet, et ſapientiam ad medicinam traducere et medicinam ad ſapientiam. Medicus enim philoſophus deo aequalis habetur. Nam neque multum inter ſe differunt, et quae ad ſapientiam requiruntur in medicina inſunt omnia, pecuniae contemptio, pudor, verecundia, modeſtia in veſtitu, exiſtimatio, judicium, lenitas, occurſatio, mundities, ſententiarum elocutio, utilium ac neceſſariarum in vita purgationum cognitio, earumque liberatio, ſuperſtitioſi Deorum metus averſatio, praeſtantia divina. Habent enim quae faciunt ad demonſtrandam incontinentiam, quaeſtuoſam et ſordidam profeſſionem, inexplebilem habendi ſitim, cupiditatem, detractionem, impudentiam. Siquidem iſta ſpectant ad eorum cognitionem cum quibus converſantur, et ad uſum eorum quae ad contrahendam amicitiam pertinent, quoque animo erga liberos et pecunias eſſe oporteat. Hactenus igitur cum ſapientia communionem, eorumque etiam plurima habet medicus. Nam et deorum cognitionem ipſe potiſſimum animo complectitur, cumque aliis in affectibus et caſibus medicina multum deos colere comperitur, tum vero medici diis plu-

οὐ γάρ ἔνι περιττὸν ἐν αὐτέῃ τὸ δυναστεῦον. καὶ γὰρ οὗτοι πολλὰ μὲν μεταχειρέονται, πολλὰ δὲ καὶ κεκράτηται αὐτέοισι δι᾽ ἑωυτέων. ἃ δὲ καταπλεονεκτεῖ νῦν ἡ ἰητρικὴ, ἐντεῦθεν παρέξει. τὶς γὰρ ὁδὸς τῆς ἐν σοφίῃ ὧδε. καὶ γὰρ αὐτέοισιν ἐκείνοισιν, οὕτω δ᾽ οὐκ οἴονται ὁμολογέουσιν ὧδε, τὰ περὶ σώματα παραγενόμενα. ἃ δὴ διὰ πάσης αὐτῆς πεπόρευται, μετασχηματιζόμενα ἢ μεταποιούμε(56)να, ἃ δὲ μετὰ χειρουργίης ἰώμενα, ἃ δὲ βοηθούμενα, θεραπευόμενα ἢ διαιτώμενα. ||τὸ δὲ κεφαλαιωδέστατον ἔστω εἰς τὴν τοιουτέων εἴδησιν. ὄντων οὖν τοιουτέων τῶν προειρημένων ἁπάντων, χρὴ τὸν ἰητρὸν ἔχειν τινὰ εὐτραπελίην παρακειμένην. τὸ γὰρ αὐστηρὸν δυσπρόσιτον καὶ τοῖσιν ὑγιαίνουσι καὶ τοῖσι νοσέουσι. τηρεῖν δὲ χρὴ ἑωυτὸν ὅτι μάλιστα, μὴ πολλὰ φαίνοντα τῶν τοῦ σώματος μερέων, μηδὲ πολλὰ λεσχηνευόμενον τοῖσιν ἰδιώτῃσιν, ἀλλὰ τἀναγκαῖα. νομίζει γὰρ τοῦτο βίη εἶναι ἐς πρόσκλησιν θεραπηΐης. ποιέειν δὲ κάρτα μηδὲν περιέργως

rimum concedunt. Neque enim ipsa supervacaneam potentiam sibi arrogat, cum siquidem ipsi multa aggrediuntur, in multis vero ab iis superantur. In quibus autem medicina nunc superior existit, hinc manifestum erit. Nam et via ejus quaedam secundum sapientiam se habet hoc modo. Etenim illis ipsis, quod tamen non existimant, pro confesso ita se habere concedunt, quae circa corpora obveniunt, quae sane per totam ipsam procedunt, dum transformantur aut permutantur, partim quidem per manus operam sanantur, partim vero per auxilia aut victus rationem curationem accipiunt. Praecipuum vero omnium caput est, ut horum cognitio habeatur. Cum igitur praedicta omnia ita se habeant, medicum urbanitatem quandam sibi adjunctam habere convenit. Austeritas enim tum sanis tum aegris difficilem accessum praebet. Observare autem eum maxime oportet ut ne multas corporis partes nudet, neque cum plebejis de rebus multis, sed tantum necessariis, confabuletur. Hoc enim vis quaedam ad eliciendam curationem esse solet. Horum vero nihil neque nimis curiose neque ex opinione agat. In

αὐτέων, μηδὲ μετὰ φαντασίης. ἐσκέφθω δὲ ταῦτα πάντα, ὅκως ᾖ σοι προκατηρτισμένα εἰς τὴν εὐπορίην, ὡς δέοι· εἰ δὲ μὴ, ἐπὶ τοῦ χρέους ἀπορίη ἀεί. μελετᾷν δὲ χρὴ ἐν ἰητρικῇ ταῦτα μετὰ πάσης καταστολῆς, περὶ ψηλαφίης, καὶ ἐγχρίσιος, καὶ ἐγκαταντλήσιος πρὸς τὴν εὐρυθμίην τῶν χειρέων, περὶ τιλμάτων, περὶ σπληνῶν, περὶ ἐπιδέσμων, περὶ τῶν ἐκ καταστάσιος, περὶ φαρμάκων, ἐς τραύματα καὶ ὀφθαλμικὰ, καὶ τουτέων πρὸς τὰ γένεα, ἵν᾽ ᾖ σοι προκατηρτισμένα ὄργανά τε καὶ μηχαναὶ, καὶ σίδηρος ὁ ἑξῆς. ἡ γὰρ ἐν τουτέοισιν ἀπορίη ἀμηχανίη καὶ βλάβη ἐστίν. ἔστω δέ σοι ἑτέρη παρέξοδος ἡ λιτοτέρη πρὸς τὰς ἐπιδημίας ἡ διὰ χειρέων· ἡ δ᾽ εὐχερεστάτη διὰ μεθόδων. οὐ γὰρ οἷόν τε διέρχεσθαι πάντα τὸν ἰητρόν. (57) ἔστω δέ σοι εὐμνημόνευτα φάρμακά τε καὶ δυνάμιες ἁπλαῖ καὶ ἀναγεγραμμέναι, εἴπερ ἄρα ἐστὶν ἐν νόῳ καὶ τὰ περὶ νούσων ἰήσιος, καὶ οἱ τοιουτέων τρόποι, ὁσαχῶς καὶ ὃν τρόπον περὶ ἑκάστων ἔχουσιν. αὕτη γὰρ ἀρχὴ ἐν ἰητρικῇ

istis autem omnibus videndum ut haec tibi sint ad facultatem ut decet praeparata, alioqui cum opus fuerit, inopia semper aderit. Horum vero omnium diligens in re medica cura habenda est, cum omni habitu demisso, quae ad frictionem, illitionem, et perfusionem pertinent, ut cum concinna manuum tractatione adhibeantur. Quo ad linamenta concerpta, splenia, vincula, ea quae ex temporis conditione petuntur, medicamenta tum ad vulnera tum ad oculos comparata, et ex his quae ad genus quodque referuntur, uti tibi sint accommodata, instrumenta, machinae, ferramenta denique. Horum namque penuria mentis inopiam et detrimentum affert. Alter vero tibi sit apparatus simplicior, quo ad manus operam utaris, ad peregrinationes accommodatus. Promptissimus autem est, qui via quadam et ratione comparatur. Neque enim fieri potest ut omnia medicus enumeret. Medicamenta autem, tum eorum simplices facultates, tum si quae descriptae sunt, probe tibi memoria teneantur. In animi etiam notione reponantur quae ad morborum curationem pertinent, eorumque modi, quot et quo modo in singulis se habeant. Hoc enim in re medica princi-

καὶ μέσα καὶ τέλος. προκατασκευάσθω δέ σοι καὶ μαλαγμάτων γένεα πρὸς τὰς ἑκάστων χρήσιας, ποτήματα τέμνειν δυνάμενα ἐξ ἀναγραφῆς ἐσκευασμένα πρὸς τὰ γένεα. προητοιμάσθω δὲ καὶ τὰ πρὸς φαρμακίην ἐς τὰς καθάρσιας εἰλημμένα, ἀπὸ τόπων τῶν καθηκόντων ἐσκευασμένα, εἰς ὃν δὴ τρόπον πρὸς τὰ γένεα καὶ τὰ μεγέθεα ἐς παλαίωσιν μεμελετημένα, τὰ δὲ πρόσφατα ὑπὸ τὸν καιρὸν καὶ τἄλλα κατὰ λόγον. ἐπὴν δὲ ἐσίῃς πρὸς τὸν νοσέοντα, τουτέων σοι ἀπηρτισμένων, ἵνα μὴ ἀπορῇς, εὐθέτως ἔχων ἕκαστα πρὸς τὸ ποιησόμενον. ἴσθι δὲ γινώσκων, ὃ χρὴ ποιέειν πρὶν ἐσελθεῖν. πολλὰ γὰρ οὐδὲ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ βοηθείης δεῖται τῶν πραγμάτων. προδιαστέλλεσθαι οὖν χρὴ τὸ ἐκβησόμενον ἐκ τῆς ἐμπειρίης. ἔνδοξον γὰρ καὶ εὐμαθές. ἐν δὲ εἰσόδῳ μεμνῆσθαι καὶ καθέδρης, καὶ καταστολῆς, περιστολῆς, ἀνακυριώσεως, βραχυλογίης, ἀταρακτοποιησίης, προσεδρίης, ἐπιμελείης, ἀντιλέξιος πρὸς τὰ ἀπαντώμενα, πρὸς τοὺς ὄχλους τοὺς ἐπιγινομένους, εὐστα-

pium, medium et finem obtinet. Malagmatum quoque genera ad singulos usus praeparata habeas, potiones item incidendi facultate praeditas, ex descriptione praeparatas, cuique generi accommodatas. Ad manum etiam sint quae ad medicamentorum purgationes faciunt, ex locis convenientibus desumpta, eo quo decet modo pro suo quaeque genere et magnitudine praeparata, tum quae ad vetustatem diligenter sunt reposita, tum quae recentia pro temporis occasione in usum veniunt, reliquaque ad eandem rationem, ut his adornatis, cum ad aegrotum ingressus fueris, nequaquam animo haereas, cum singula habeas ad id quod fieri debeat apposite accommodata. Priusquam vero ad aegrum ingrediaris, fac cognitum habeas quid agendum sit. Pleraque enim non ratiocinatione, sed auxilio indigent. Eventa igitur per experientiam cognita praedicenda. Id enim gloriam adfert et cognitu est facile. In egressu autem te meminisse convenit sessionis, demissi habitus, vestitus gravitatis, breviloquentiae, ut ne quid perturbato animo facias, ut aegro assideas, in omnibus diligentiam adhibeas, ut ad ea quae objiciuntur respondeas, et ad omnes perturbationes animi

θίης τῆς ἐν ἑαυτῷ, πρὸς τοὺς θορύβους ἐπιπλήξιος, πρὸς τὰς ὑπουργίας ἑτοιμασίης· [355] ἐπὶ τουτέοισι (58) μέμνησο παρασκευῆς τῆς πρώτης. εἰ δὲ μὴ, τὰ κατ᾽ ἄλλα ἀδιάπτωτον, ἐξ ὧν παραγγέλλεται εἰς ἑτοιμασίην. ἐσόδῳ χρέο πυκνῶς, ἐπισκέπτεο ἐπιμελέστερον, τοῖσιν ἀπατεομένοισιν ἐπὶ τὰς μεταβολὰς ἀπαντῶν, ῥᾷον γὰρ εἴσῃ, ἅμα δὲ καὶ εὐμαρέστερος ἔσῃ. ἄστατα γὰρ τὰ ἐν ὑγροῖσι. διὸ καὶ εὐμεταποίητα ὑπὸ φύσιος καὶ ὑπὸ τύχης. ἀβλεπτηθέντα γὰρ τὰ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ὑπουργίης, ἔφθασαν ὁρμήσαντα καὶ ἀνελόντα. οὐ γὰρ ἦν τὸ ἐπικουρῆσον. || πολλὰ γὰρ ἅμα τὰ ποιέοντά τι χαλεπόν. τὸ γὰρ καθ᾽ ἓν κατ᾽ ἐπακολούθησιν εὐθετώτερον καὶ ἐμπειρότερον. ἐπιτηρεῖν δὲ δεῖ καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν καμνόντων, δι᾽ ὧν πολλοὶ πολλάκις διεψεύσαντο ἐν τοῖσι προσάρμασι τῶν προσφερομένων, ἐπεὶ τὰ μισητὰ ποτήματα λαμβάνοντες ἢ φαρμακευόμενοι ἢ θεραπευόμενοι ἀνηρέθησαν. καὶ αὐτῶν μὲν οὐχ ὡς ὁμολογίαν τρέπεται τὸ ποιηθὲν, τῷ δὲ ἰητρῷ τὴν

conſtantiam adferas, tumultus verbis caſtiges, et ad omnia ſubminiſtranda te promptum exhibeas. Ad haec primum apparatum te memoria tenere oportet, ſin minus, videndum ut in reliquis, quae ut in promptu ſint praecipiuntur, opinione tua minime excidas. Crebro aegrum inviſe, diligentem conſiderationem adhibeas, ut iis qui decepti ſunt per mutationes occurras. Facilior enim tibi cognitio ſuppetet, ſimulque te promtius expedies. Inſtabiliter enim moventur quae in humidis conſiſtunt, ideoque facilem cum a natura tum a fortuna mutationem habent. Quae niſi in tempore cum ſubminiſtrari oportet percipiantur, ſuo impetu praeoccupant et interimunt, cum non adſit quod opem afferre poſſit. Multa enim ſimul concurrunt quae moleſtia afficiunt. At quod ſigillatim ſe conſequitur, promptum quidem magis et ad experientiam accommodatum. Obſervandi ſunt autem aegrotorum errores, ex quibus multi fruſtrati ſunt in oblatis aſſumendis, quandoquidem exoſis ſumptis potionibus, aut medicationibus, aut curationibus, e medio ſublati ſunt. Quod quidem ſe feciſſe minime fatentur, ſed culpam in me-

αἰτίαν προσῆψαν. ἐσκέφθαι δὲ χρὴ καὶ τὰ περὶ ἀνακλίσεων, ἃ μὲν αὐτέων πρὸς τὴν ὥρην, ἃ δὲ καὶ πρὸς τὰ γένεα. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐς θρόνους, οἱ δὲ ἐς καταγείους καὶ σκοτεινοὺς τόπους, τά τε ἀπὸ ψόφων καὶ ὀσμῶν, μάλιστα δ᾽ ἀπὸ οἴνου, χειριστοτέρη γὰρ αὕτη, φυγεῖν δὲ καὶ μετατιθέναι. πρήσσειν δ᾽ ἅπαντα ταῦτα ἡσύχως, εὐσταλέως, μεθ᾽ ὑπουργίης τὰ πολλὰ τὸν νοσέοντα ὑποκρυπτόμενον, ὧδε χρὴ, παρακελεύοντα ἱλαρῶς καὶ εὐδεινῶς, (59) σφέτερα δὲ ἀποτρεπόμενον, ἅμα μὲν ἐπιπλήσσειν μετὰ πικρίης καὶ ἐντάσεων, ἅμα δὲ παραμυθέεσθαι μετ᾽ ἐπιστροφῆς καὶ ὑποδέξιος, μηδὲν ὑποδεικνύντα τῶν ἐσομένων, ἢ ἐνεστώτων αὐτέοισι. πολλοὶ γὰρ δι᾽ αἰτίην ταύτην ἐφ᾽ ἑκάτερα ἀπεώθησαν διὰ τὴν πρόῤῥησιν τὴν προειρημένην τῶν ἐνεστώτων, ἢ ἐπεσομένων. τῶν δὲ μανθανόντων ἔστω τὶς ὁ ἐφεστὼς, ὅκως τοῖσι παραγγέλμασιν οὐ πικρῶς χρήσηται. ποιήσῃ δὲ ὑπουργίην τὸ προσταχθέν. ἐκλέγεσθαι δὲ ἀπ᾽ αὐτέων ἤδη τοὺς ἐς τὰ τέχνης εἰλημμένους, προσδοῦναί

dicum conferunt. In conſiderationem vero etiam adhibendi ſunt eorum decubitus, partim quidem pro anni tempeſtate, partim vero pro ſuo quique genere. Quidam enim in ſublimibus, alii vero in ſubterraneis et obſcuris locis decumbunt. Strepitus quoque et odores, vinique praecipue, hic enim deterrimus eſt, fugiendi et permutandi. Quae omnia placide et ſuccincte facienda, ita ut plerumque in ipſa adminiſtratione aegrum celet, hilari et ſereno vultu eſſe jubeat, eumque a ſuis cupiditatibus deterreat, et ſimul quidem cum amarulentia vehementer increpet, ſimulque eum commonefaciendo et blande excipiendo conſoletur, neque quicquam eorum quae inſtant aut facta ſunt ipſis indicet. Iccirco enim multi ob commemoratam inſtantium aut poſt futurorum praedictionem ad extremorum alterutrum detruſi ſunt. Adſit autem ex diſcipulis aliquis qui praeſit, quo praeceptionibus citra amarulentiam utatur, et quod imperatum eſt ſubminiſtretur. Ex his vero deligendi qui jam in arte provecti ſunt, ut ea quae ſunt uſui exhibere, vel ſecure offerre ſciant, neque in intervallis quicquam te lateat. Nullius vero rei curam ple-

Ed. Chart. II. [355.] Foës. I. 25. Ed. Lind. I. (59. 60.)
τι τῶν ἐς τὸ χρέος, ἢ ἀσφαλέως προσενεγκεῖν. ὅκως τε ἐν διαστήμασι μηδὲν λανθάνῃ σε, ἐπιτροπὴν δὲ τοῖσιν ἰδιώτῃσι μηδέποτε διδοὺς περὶ μηδενός. εἰ δὲ μὴ, τὸ κακῶς πρηχθὲν εἰς σὲ χωρήσει τοῦ ψόγου, ἐὰν μήποτ᾽ ἀμφιβόλως ἔχῃ, ἐξ ὧν τὸ μεθοδευθὲν χωρήσει, καὶ οὐ σοὶ τὸν ψόγον περιάψεις, καὶ τευχθὲν δὲ πρὸς τὸ γένος ἔσται. πρόλεγε οὖν ταῦτα πάντα ἐπὶ τῶν ποιευμένων, οἷς καὶ τὸ ἐπεγνῶσθαι πρόκειται. τουτέων οὖν ἐόντων τῶν πρὸς εὐδοξίην καὶ εὐσχημοσύνην τῶν ἐν τῇ σοφίῃ καὶ ἰητρικῇ καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσι τέχνῃσι, χρὴ τὸν ἰητρὸν διειληφότα τὰ μέρεα περὶ ὧν εἰρήκαμεν περιεννύμενον πάντοτε τὴν ἑτέρην διατηρέοντα φυλάσσειν, καὶ παραδιδόντα ποιέεσθαι. εὐκλέα γὰρ ἐόντα πᾶσιν ἀνθρώποισιν διαφυλάσσεται. οἵ τε δι᾽ αὐτέων ὁδεύσαντες δοξαστοὶ πρὸς γονέων καὶ τέκνων. κἢν τινες (60) αὐτέων μὴ πολλὰ γινώσκωσιν, ὑπ᾽ αὐτέων τῶν πρηγμάτων ἐς σύνεσιν καθίστανται.

bejis unquam committas; alioqui ejus quod malefactum est reprehensio ad te redundabit. Quod si minime fuerit ambiguum, ex quibus quod via et ratione tractatum est procedat, neque tibi vituperationem comparabit, et rei eventus ad genus referetur. Quamobrem ista omnia dum fiunt iis qui ad istorum cognitionem incumbunt, praedicito. Cum igitur haec ad comparandam existimationem et vetustatem, tum in sapientia, tum in medicina, tum in reliquis artibus valeant, medicus eas de quibus diximus partes complecti debet, et semper alteram sibi ipsi superimponere, observare ac custodire, et in opere ipso cum caeteris communicare. Haec enim ab omnibus propter nominis splendorem observantur, quique hac via incedunt gloriam tum apud majores tum apud posteros sibi comparabunt. Qui etsi non multarum rerum cognitionem habent, earum tamen usu assiduo prudentiam assequuntur.

Ed. Chart. II. [165. 166.] Foës. I. 25. 26. Ed. Lind. I. (60.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑΙ.

[165] Χρόνος ἐστὶν ἐν ᾧ καιρὸς, καὶ καιρὸς ἐν ᾧ χρόνος οὐ πολύς. ἄκεσις χρόνῳ. ἔστι δὲ ἡνίκα καὶ καιρῷ. δεῖ γε μὴν ταῦτα εἰδότα μὴ λογισμῷ πρότερον πιθανῷ προσέχοντα ἰητρεύειν, ἀλλὰ τριβῇ μετὰ λόγου. ὁ γὰρ λογισμὸς μνήμη τίς ἐστι ξυνθετικὴ τῶν μετ᾽ αἰσθήσεως ληφθέντων. ἐφαντασιώθη γὰρ ἐναργέως. ἥ τε αἴσθησις προπαθὴς καὶ ἀναπομπὸς ἐοῦσα εἰς διάνοιαν τῶν ὑποκειμένων. ἡ δὲ παραδεξαμένη πολλάκις, οἷς ὅτε καὶ ὁμοίως ταῦτα τηρήσασα καὶ ἐς ἑωυτὴν καταθεμένη, ἐμνημόνευσε. ξυγκαταινέω μὲν οὖν καὶ τὸν λογισμὸν, || ἤν περ ἐκ περιπτώσιος ποιῆται τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν καταφορὴν ἐκ τῶν φαινομένων μεθοδεύῃ. ἐκ γὰρ τῶν ἐναργέως ἐπιτελεομένων, ἢν τὴν ἀρχὴν ποιήσηται ὁ λογισμὸς, ἐν διανοίῃς δυνάμει ὑπάρχων εὑρίσκεται, παραδεχομένης αὐτῆς ἕκαστα παρ᾽ ἄλλων. ὑποληπτέον οὖν τὴν φύσιν ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ [166] παντοίων πρηγμάτων κινηθῆναί τε καὶ διδαχθῆναι, βίης ὑπεού-

HIPPOCRATIS PRAECEPTIONES.

Tempus dicendum eſt, in quo occaſio conſiſtit, occaſio autem in qua tempus non multum. Medicatio in tempore ſit, aliquando etiam occaſionem requirit. Qui igitur iſta norit, ad curationem aggredi debet, neque prius ad ratiocinationis perſuaſionem quam ad uſum cum ratione conjunctum animum adhibere. Ratiocinatio enim in eorum quae ſenſu comprehenduntur recordatione quadam conſiſtit. Senſus namque evidenti imaginatione conceptus, primam eorum quae ſubjecta ſunt perpeſſionem ſuſcipit, et ad cogitationem transmittit. Haec vero ubi receperit, frequenterque quibus, quando et qualiter convenit iſta conſervarit, in ſeſe reponit et recordatur. Ratiocinationem igitur plurimum laudo, ſiquidem ex fortuita occaſione initium ducat, et ipſam delationem ex apparentibus via quadam perſequatur. Ex his enim quae manifeſto perficiuntur, ſi ratiocinatio initium duxerit, in mentis poteſtate, quae ab aliis ſingula recipit, eſſe deprehendetur. Quamobrem exiſtimandum eſt naturam a multis et cujuslibet generis rebus vi quadam co-

σης. ἡ δὲ διάνοια παρ᾽ αὐτῆς λαβοῦσα ὡς (61) προεῖπον, ὕστερον εἰς ἀληθείην ἤγαγεν. εἰ δὲ μὴ ἐξ ἐναργέος ἐφόδου, ἐκ δὲ πιθανῆς ἀναπλάσιος λόγου, πολλάκις βαρείην καὶ ἀνιαρὴν ἐπήνεγκε διάθεσιν. οὗτοι δὲ ἀνοδίην χειρίζουσι. τί γὰρ ἂν ἦν κακὸν, ἢν τὰ ἐπιχείρια ἐκομίζοντο οἱ τὰ τῆς ἰητρικῆς ἔργα κακῶς δημιουργέοντες; νῦν δὲ τοῖσιν ἀναιτίοισιν ἐοῦσι τῶν καμνόντων, ὁκόσοισιν οὐχ ἱκανὴ ἐφαίνετο ἐοῦσα τοῦ νοσέειν βίη, εἰ μὴ ξυνέλθοι τῇ τοῦ ἰητροῦ ἀπειρίῃ. περὶ μὲν οὖν τουτέων ἅλις ἔστω διειλεγμένα. τῶν δ᾽ ὡς λόγου μόνου ξυμπεραινομένων μὴ εἴη ἐπαύρασθαι, τῶν δὲ ὡς ἔργου ἐνδείξιος. σφαλερὴ γὰρ καὶ εὔπταιστος ἡ μετ᾽ ἀδολεσχίης ἰσχύρησις. διὸ καὶ καθόλου δεῖ ἔχεσθαι τῶν γινομένων, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐλαχίστως γίγνεσθαι, ἢν μέλλῃ ἕξιν ῥηϊδίην καὶ ἀναμάρτητον ἕξειν, ἣν δὴ ἰητρικὴν προσαγορεύομεν. κάρτα γὰρ μεγάλην ὠφελίην περιποιήσει τοῖσί γε νοσέουσι καὶ τοῖσι τουτέων δημιουργοῖσιν. μὴ ὀκνέειν δὲ παρὰ ἰδιωτέων

gente moveri ac doceri. Mens autem ubi ab ea acceperit, quemadmodum ante dixi, postea ad veritatem deducit. Quod si non ex evidenti incursione, verum ex probabili rationis fictione initium ducatur, plerumque gravem et molestam infert affectionem. Ii vero nulla via rem ipsam aggrediuntur. Quidnam enim mali contingat, si mercedem auferant qui medica opera publice male exercent? At nunc aegrotis ipsis, cum sint extra culpam, non satis esse vis morbi visa est, nisi etiam medici imperitia accederet. Ac de his quidem haec satis dicta sunt, nisi quod nullum ex his quae sola ratione concluduntur fructum percipere licet, verum ex his quae operis demonstrationem habent. Fallax enim et ad errorem proclivis asseveratio, quae est cum garrulitate conjuncta. Quocirca his quae fiunt in universum insistere oportet, et circa ea vel maxime versari, si quis facilem et eum extra culpam habitum, quem certe medicinam vocamus, sibi comparare velit. Maximam enim utilitatem tum aegrotis tum iis qui illorum res administrant comparabit. Neque vero pigeat ex plebejis sciscitari, si quid ad curandi opportunita-

ἱστορέειν, ἤν τι δοκέει ξυμφέρον εἰς καιρὸν θεραπίης. οὕτω γὰρ δοκέω τὴν ξύμπασαν τέχνην ἀναδειχθῆναι, διὰ τὸ ἐξ ἑκάστου τοῦ τέλους τηρηθῆναι, καὶ εἰς ταῦτα ξυναυλισθῆναι. προσέχειν οὖν δεῖ περιπτώσει τε τῇ ὡς ἐπιτοπολὺ καὶ μετ᾽ ὠφελίης καὶ ἠρεμαιότητος μᾶλλον ἢ ἐπαγγελίης καὶ ἀπολογίης τῆς μετὰ πρήξιος. χρήσιμος δὲ καὶ ποικίλος τῶν προσφερομένων τῷ νοσέοντι καὶ ὁ προορισμὸς, ὅτι μόνον τι προσενεχθὲν ὠφελήσει. οὐ γὰρ ἰσχυρήσιος δεῖ. πάν(62)τα γὰρ τὰ πάθη διὰ πολλὰς περιστάσιας καὶ μεταβολὰς μονῇ τινὶ προσκαθίζει. παραινέσιος δ᾽ ἂν καὶ τοῦτο ἐπιδεηθείη τῆς θεωρίης. εἰ γὰρ ἄρξαιο παρὰ μισθαρίων, ξυμβάλλει γάρ τι καὶ τῷ ξύμπαντι, τῷ μὲν ἀλγέοντι τοιαύτην διανόησιν ἐμποιήσεις, τὴν ὅτι οὐκ ἀπολιπὼν αὐτὸν πορεύσῃ, μὴ ξυνθέμενος, καὶ ὅτι ἀμελήσεις, καὶ οὐχ ὑποθήσεις τινὰ τῷ παρεόντι. ἐπιμελεῖσθαι δεῖ οὖν περὶ στάσιος μισθοῦ. ἄχρηστον γὰρ ἡγεύμεθα ἐνθύμησιν ὀχλεομένου τὴν τοιαύτην, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐν ὀξεῖ νοσήματι. νόσου γὰρ ταχύτης καιρὸν μὴ διδοῦσα ἐς ἀναστροφὴν οὐκ

tem conferre videatur. Sic enim cenſeo, artem univerſam commonſtratam fuiſſe, quod ſingula ex fine obſervata et ad eadem aggregata fuerint. Animum igitur adhibere oportet fortuitae occaſioni, quae plerumque ſe offert, quaeque cum utilitate et lenitudine potius conjuncta eſt quam cum pollicitatione et facti defenſione. Utile vero etiam eorum quae aegro offeruntur varietatum conſtituere. Neque enim aſſeverare oportet quod unum aliquod exhibitum remedium profuturum ſit. Affectiones etenim omnes ob varias caſuum attributiones et mutationes diuturniore quadam mora aſſident. Quin et iſtud ut conſideretur admonitione indiget. Si namque a mercede initium duxeris, quod ad totum negotium aliquid confert, aegroto quidem iſtam injicies opinionem, e eo relicto non diſceſſurum. Quod niſi cum eo conveneris, quod et eum neglecturus ſis, neque de quibusdam ad rem praeſentem neceſſariis ſis admoniturus. De mercede igitur conſtituenda curam habere oportet. Ejusmodi enim animi inductionem aegro inutilem eſſe exiſtimamus, idque multo magis in morbo acuto. Morbi enim celeritas cum nullam

Ed. Chart. II. [166, 167] Foëſ. I. 26. 27. Ed. Lind. I. (62. 63.)

ἐποτρύνει τὸν καλῶς ἰητρεύοντα ζητεῖν τὸ λυσιτελὲς, ἔχεσθαι δὲ δόξης μᾶλλον. κρέσσον οὖν σωζομένοισιν ὀνειδίζειν ἢ ὀλεθρίως ἔχοντας προμύσσειν. καίτοι ἔνιοι νοσέοντες ἀξιοῦσι τὸ ξενοπρεπὲς καὶ τὸ εὔδηλον προκρίνοντες, ἄξιοι μὲν ἀμελίης, οὐ μέντοι γε κολάσιος προκρίνοντες. διὸ τουτέοισιν ἀντιτάξῃ εἰκότως μεταβολῆς ἐπὶ σάλου πορευομένοισι. τίς γὰρ ὁ πρὸς Διὸς ἠδελφισμένος ἰητρὸς, ἰητρεύει πίστει ἢ ἀτεραμνίῃ ὥστ᾽ ἐν ἀρχῇ ἀνακρινέοντας πᾶν πάθος μὴ ὑποθέσθαί τινα ξυμφέροντα ἐς θεραπίην, ἀποθεραπεῦσαί τε τὸν νοσέοντα καὶ μὴ παριδεῖν; τῆς δ᾽ ἐπικαρπίης μὴ ἄνευ τῆς ἐπισκευαζούσης πρὸς μάθησιν ἐπιθυμίης. παρακελεύομαι δὲ μὴ λίην ἀπανθρωπίην εἰσάγειν, ἀλλ᾽ ἀποβλέ(63)πειν || ἔς τε περιουσίην καὶ οὐσίην. ὅτε δὲ προῖκα, ἀναφέρων μνήμην εὐχαριστίη προτέρην ἢ παρεοῦσαν εὐδοκιμίην. ἢν δὲ καιρὸς εἴη χορηγίη ξένῳ τε ἐόντι καὶ ἀπορέοντι, μάλιστα ἐπαρκέειν [167] τοῖσι τοιουτέοισιν. ἢν γὰρ παρῇ φιλανθρωπίη, πάρεστι καὶ φιλο-

ad reverſionem occaſionem exhibeat, bonum medicum minime impellit ut ſuam utilitatem quaerat, verum ut potiorem ſuae exiſtimationis rationem habeat. Itaque longe ſatius eſt a morbo ſervatis exprobrare quam pernicioſe habentes emungere. Quanquam aegroti nonnulli hoſpitii ius aut notitiam quandam praeponendam existimant, qui negligentia quidem digni ſunt, non tamen poena puniendum judicant. Quocirca his inconſtantiae fluctibus agitatis ſicuti decet te oppones. Qui enim genuinus eſt medicus, is medius fidius fide magis quam duritate in medendo utetur. Quare ab initio de toto affectu diligenter inquirere, et quaedam ad curationem conferentia ſubminiſtrare oportet, aegrumque percurare et minime negligere. Neque vero exigendae mercedis cupiditate duci oportet, niſi ut ad artem ediſcendam tuos inſtruas, ſuadeoque ne in eo inhumaniter nimis te geras, ſed et opum affluentiam et facultates reſpicias, interdumque gratis cures, ita ut memoris gratitudinis potiorem quam praeſentis exiſtimationis rationem habeas. Quod ſi vel hoſpiti vel egeno largiendi occaſio ſe offerat, his vel maxime ſuccurrendum eſt. Qui enim erga homines humanum ſe ex-

τεχνίη. ἔνιοι γὰρ νοσέοντες ᾐσθημένοι τὸ περὶ ἑωυτοὺς πάθος μὴ ἐὸν ἐν ἀσφαλείῃ, καὶ τῇ τοῦ ἰητροῦ ἐπιεικείῃ εὐδοκιμέουσι, μεταλλάσσοντες ἐς ὑγιείην. εὖ δ᾽ ἔχει νοσεόντων μὲν ἐπιστατέειν, ἕνεκεν ὑγιείης· ὑγιαινόντων δὲ φροντίζειν, ἕνεκεν ἀνοσίης· φροντίζειν καὶ ὑγιαινόντων, ἕνεκεν εὐσχημοσύνης. οἱ μὲν οὖν ἐόντες ἐν βυθῷ ἀτεχνίης τῶν προλελεγμένων οὐκ ἂν αἰσθάνοιντο. καὶ γὰρ οὗτοι ἀνίητροι ἐόντες, ἔλεγχοι καὶ ποδὸς ὑψεύμενοι, τύχης γε μὴν δεόμενοι, ὑπό τινων εὐπόρων καὶ στενῶν ἔνδοσιν ἀναλαμβάνονται. ἑκάτεροι ἐπὶ τεύχεσιν εὐδοκιμέοντες καὶ διαπίπτοντες ἐπὶ τὸ χεῖρον, καταχλιδοῦσι καταμεμεληκότες τὰ τῆς τέχνης ἀνυπεύθυνα. ἐφ᾽ οἷς ἂν ἰητρὸς ἀγαθὸς ἀκμάζοι ὁμότεχνος καλεόμενος, ὁ δὲ τὰς ἀκέσιας ἀναμαρτήτους ῥηϊδίως ἐπιτελέων οὐθὲν τουτέων παραβαίη, οὐ παντὶ σπάνει τοῦ δύνασθαι. οὐ γὰρ ἄπιστός ἐστιν ὡς ἐν ἀδικίῃ. πρὸς γὰρ θεραπίην οὐ γίνονται σκοπέοντες διάθεσιν, φθογγώδεα φυλασσόμενοι, ἑτέρων ἰητρῶν ἐπεισαγωγὴν, αἰ-

hibuerit, is artis amore teneri censetur. Multi namque aegri cum sciant se morbo minime salutari teneri, etiam medici probitate sanitati restitutos esse celebrari gaudent. Sanitatis autem causa aegris quidem praeesse praeclarum est, et bene valentium curam gerere, ut ne aegrotent. Quin et sanorum quoque cura venustatis causa suscipienda est. Qui igitur in ignorantiae profundo submersi sunt, ii praedicta minime percipiunt, cum medici nomine indigni, re ipsa comprobent, quam repente evecti sint, fortunae tamen egentes, per divites quosdam ex angustiis emergunt, utrique ex eventu nominis celebritatem adepti, et in pejus ruentes luxu diffluunt, et quae in arte nulli rationi reddendae sunt obnoxia negligunt, quibus bonus medicus viget, et ipsius artis opifex nuncupatur. Qui medelas inculpatas facile perficiens, nihil hominum peccat, ne in summa quidem opum penuria. Neque enim infidus est, velut qui injuste se gerunt. Qui certe ad curationem non accedunt, ubi vident miserabilem esse affectionem et ejulatibus plenam, aliorum medicorum congressum fugiunt, et improbos laudant, quod improbum auxi-

νοῦντες ἐν μισοπονηρίῃ βοηθήσιος. οἵ τε νοσέοντες ἀνιώμενοι νήχονται ἐπὶ ἑκατέρῃ μοχθη(63)ρίῃ μὴ ἐγκεχειρικότες ἑωυτοὺς ἕως τέλους τῇ ἐν τῇ τέχνῃ πλείονι θεραπίῃ. ἄκεσις γὰρ νούσου τινὸς κάμνοντι παρέχει μεγάλην ἀλεωρήν. διὸ δεόμενοι τὴν ὑγιεινὴν διάθεσιν, οὐκ ἐθέλουσι τὴν αὐτὴν χρῆσιν αἰεὶ προσδέχεσθαι, ὁμοιοῦντες ἰητροῦ ποικιλίῃ. πολυτελείης γὰρ ἀποῤῥέουσιν οἱ νοσέοντες, κακοτροπίῃ προσκυνεῦντες καὶ ἀχαριστέοντες ξυντυχεῖν, δυνατοὶ δ' ἐόντες εὐπορέειν, διαντλίζονται περὶ μισθαρίων, ἀτρεκέως ἐθέλοντες ὑγίεες εἶναι εἵνεκεν ἐργασίης τόκων, ἢ γεωργίης, ἀφροντιστέοντες περὶ αὐτέων λαμβάνειν. παρασημασίης τοιαύτης ἅλις ἔστω. ἄνεσις γὰρ καὶ ἐπίτασις νοσέοντος ἐπινέμησιν ἰητρικὴν κέκτηνται. οὐκ ἄσχημον δὴ, οὐδ' ἤν τις ἰητρὸς στενοχωρέων τῷ παρεόντι ἐπί τινι νοσέοντι καὶ ἐπισκοτεόμενος τῇ ἀπειρίῃ κελεύῃ καὶ ἑτέρους εἰσάγειν εἵνεκα τοῦ ἐκ κοινολογίης ἱστορῆσαι τὰ περὶ τὸν νοσέοντα, καὶ συνεργοὺς γενέσθαι ἐς εὐπορίην βοηθήσιος. εἰ γὰρ κακοπαθίης παρεδρίης ἐπιτείνοντος τοῦ πάθεος δι'

lium deteſtentur. Aegroti vero dolore conflictati in utraque improbitate natant, cum ſeſe pleniori in arte curationi ad finem usque non commiſerint. Morbi nempe cujusdam remiſſio magnum affert aegro ſolatium. Quapropter cum ſanitatem maxime cupiant, eundem ſemper remediorum uſum recipere recuſant, medici varietatem imitantes. Sumptuum quidem magnificentia cum aegroti careant, morum improbitatem venerantur, et ingrati evadunt, utque facultatum copiam conſequi poſſint, de mercede plurimum laborant, cum vero ſani eſſe velint, quaeſtum tamen ex foenore et agricultura percipere negligunt. Atque de tam inſigni admonitione iſta ſatis ſint. Aegroti enim remiſſio et intenſio medici adminiſtrationi moderantur. Neque ſane indecorum fuerit, ſi medicus in rei praeſentis anguſtia circa aegrum verſatur, imperitiae etiam tenebris circumfuſus, alios quoque accerſiri jubeat, quo communi conſilio quae in rem aegri ſunt diſquirantur, et illi ad praeſidiorum facultatem operas ſuas conferant. Ubi enim aſſidue urget affectio, morbusque in-

Ed. Chart. II. [167. 168.] Foës. I. 27. Ed. Lind. I. (63. 64.)

ἀπορίην τὰ πλεῖστα ἐκκλίνουσι τῷ παρεόντι. θαῤῥητέον οὖν ἐν καιρῷ τοιουτέῳ. οὐδέποτε γὰρ ἐγὼ τὸ τοιοῦτο ὁριεῦμαι, ὅτι ἡ τέχνη κέκριται, περὶ τουτέου μηδέποτε φιλονικέειν, προσκυρέοντας ἑωυτοῖσι κατασιλλαίνειν. ὃ γὰρ ἂν μεθ' ὅρκου ἐρέω, οὐδέποτε ἰητροῦ λογισμὸς φθονήσειεν ἂν ἑτέρῳ, ἀκιδνὸς γὰρ ἂν φανείη. (64) ἀλλὰ μᾶλλον οἱ ἀγχιστεύοντες ἀγοραίης ἐργασίης πρήσσουσι ταῦτα εὐμαρέως. καίτοι γε οὐδὲ ψευδέως κατανενόηται. πάσῃ γὰρ εὐπορίῃ ἀπορίη ἔνεστι. [168] μετὰ τουτέων δὲ πάντων μέγα ἂν τεκμήριον φανείη σὺν τῇ οὐσίῃ τῆς τέχνης, εἴ τις καλῶς ἰητρεύων προσαγορεύσιος τοιαύτης μὴ ἀποσταίη, κελεύων τοῖσιν νοσέουσι μηδὲν ὀχλέεσθαι κατὰ διάνοιαν, ἐν τῷ σπεύδειν ἀφικέσθαι εἰς καιρὸν σωτηρίης. ἡγεύμεθα γὰρ ἀχρηστίην, καὶ προτασσόμενός γε οὐ διαμαρτήσει. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ νοσέοντες διὰ τὴν ἀλγεινὴν διάθεσιν ἀπαυδέοντες ἑωυτούς τε μεταλλάσσουσι τῆς ζωῆς. ὁ δ' ἐγκεχειρισμένος τὸν νοσέοντα, ἐὰν ἀποδείξῃ τὰ τῆς τέχνης ἐξευρέματα, σώζων οὐκ ἀλλοίην φύσιν, ἀποίσει τὴν παρεοῦ-

crefcit, plurima in animi anguſtia ad rem praeſentem opportuna elabuntur. Tunc igitur conſidenti animo eſſe oportet. Neque enim unquam tale quid definio, cum id ad artem pertinere cenſeatur, de eo minime ambitioſe contendere, ſeipſos ludibrio exponere. Hoc namque jurejurando affirmare audeam, medicum ratione utentem, alterum nunquam invidioſe calumniaturum. Sic enim animi impotentiam prodet. Verum id promptius faciunt qui forenſem quaeſtum ſectantur. Quanquam neque hoc perperam excogitatum videtur, cum in omni copia inopia inſit. Praeter haec autem omnia magnum fuerit exiſtentis artis argumentum, ſi quis rectam curationem inſtituens, compellando aegros cohortari non deſinat, ne nimium animo perturbentur, dum ſalutis tempus praevertere ſtudent. Hoc nempe inutile eſſe cenſemus, neque ſi id imperarit, peccabit. Ipſi enim aegri ob affectionem doloris plenam animum deſpondentes, vitam cum morte commutant. Cui vero aegri cura commiſſa eſt, ſi ea quae ad artis inventionem faciant demonſtraverit, quod

σαν ἐπικαρπίην, ἢ τὴν παραυτίκα ἀπιστίην. ἡ γὰρ τοῦ ἀνθρώπου εὐεξίη φύσις || τίς ἐστι φύσει περιπεποιημένη, κίνησιν οὐκ ἀλλοτρίην, ἀλλὰ λίην τε εὐαρμοστεῦσα πνεύματί τε καὶ θερμασίῃ, καὶ χυμῶν κατεργασίῃ, πάντῃ τε καὶ πάσῃ διαίτῃ καὶ τοῖσι ξύμπασι δεδημιουργημένη, ἥν μή τις ἐκ γενετῆς ἢ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἔλλειμμα ᾖ. ἢν δ᾽ ἂν γένηταί τι ἐξιτήλου ἐόντος, πειρᾶσθαι ἐξομοιοῦν τῇ ὑποκειμένῃ. παρὰ γὰρ φύσιν τὸ μινύθημα καὶ διὰ χρόνου. φευκτέη δὲ καὶ τρίψις ἐπικρατίδων διὰ προσκύρησιν ἀκέσιος, ὀδμή τε περίεργος. διὰ γὰρ ἱκανὴν ἀξυνεσίην διαβολὴν κέκτησαι, διὰ δὲ τὴν ὀλίγην, εὐσχημοσύνην. ἐν γὰρ (66) μέρει πόνος ὀλίγος, ἐν πάσῃ ἱκανός. εὐχαριστίην δὲ οὐ περιαιρέω. ἀξίη γὰρ ἰητρικῆς προστασίης. προσθέσιος δὲ δι᾽ ὀργάνων καὶ σημαντικῶν ἐπιδείξιος, καὶ τῶν τοιουτοτρόπων μνήμην παρεῖναι. ἢν δὲ καὶ εἵνεκα ὁμίλου θέλῃς ἀκρόασιν ποιήσασθαι, οὐκ ἀγακλεῶς ἐπιθυμέεις, μὴ

naturam conſervare, non alienam inducere debeat, praesentem fructum reportabit, aut ei ſtatim nulla fides adhibebitur. Eſt enim hominis bona habitudo, natura quaedam arte ſingulari a natura comparata, motum non alienum adhibens, ſed valde concinna, tum ſpiritu, tum calore, tum humorum concoctione, et in univerſum ex omni victus ratione reliquisque omnibus comparata, niſi aliquod abortu aut initio erratum adſuerit. Quod tamen ſi adfuerit, ſiquidem exile ſit, conandum ut ad priorem naturam reducatur. Praeter naturam enim cenſetur, quod imminutum eſt, etiam quod temporis ſpatio contigit. Vitanda autem etiam frictio per ſudaria, propter medendi auctoritatem, odorque ambitioſe affectatus. Ut enim peregrinus cultus immodicus calumniam, ita modicus venuſtatem tibi comparabit. Eſt namque in parte dolor modicus, in toto multus. Neque vero gratiam qua tibi homines demerearis ſubtraho, cum ſit medici praeſtantia digna. Eorum autem quae per inſtrumenta adhibentur, et demonſtrationis eorum quae ſignificant, reliquorumque ejusmodi memoriam adeſſe oportet. Quod ſi vulgi tibi audientiam comparare voles, id non valde glorioſe

μέντοι γε μετὰ μαρτυρίης ποιητικῆς. ἀδυναμίην γὰρ ἐμφαίνει φιλοπονίης. ἀπαρνέομαι γὰρ εἰς χρῆσιν ἑτέρην φιλοπονίην μετὰ πόνου ἱστοριευμένην. διὸ ἐν ἑωυτῇ μούνῃ αἵρεσιν ἐοῦσαν χαρίεσσαν. περιποιήσῃ γὰρ κηφῆνος μετὰ παραπομπῆς ἑτοιμοκοπίην. εὐκτὴ δὲ καὶ διάθεσις ἐκτὸς ἐοῦσα ὀψιμαθίης. παρεόντων μὲν, οὐδὲν ἐπιτελέει· ἀπεόντων δὲ μνήμη ἀνεκτή. γίνεται τοίνυν πάμμαχος ἀτυχίη, μετὰ λοιμέης νειαρῆς, ἀφροντιστεῦσα εὐπρεπίης, ὁρισμοῖς τε καὶ ἐπαγγελίῃ, ὅρκοις τε παμμεγεθέσι θεῶν, εἵνεκεν ἰητροῦ προστατέοντος νόσου, ἀναγνώσιος ξηνεχείης, κατηχήσιός τε ἰδιωτέων φυλαλυστέων λόγους ἐκ μεταφορῆς διαζηλευόμενον, καὶ πρινὴ νούσῳ καταπορέω ξυνηθροισμένοι. τῶν μὲν οὖν τοιουτέων ὅποι ἂν καὶ ἐπιστατήσαιμι, οὐκ ἂν ἐπὶ θεραπίης ξυλλόγου. αἰτήσαιμι δ᾽ ἂν θαρσαλέως βούσθην. ἱστορίης γὰρ εὐσχήμονος σύνεσις ἐν τουτέοισι διεσπαρμένη. τουτέων οὖν δι᾽ ἀνάγκην ἀξυνέτων ἐόντων παρακελεύομαι χρησίμην εἶναι τὴν τριβὴν μεθ᾽ ὑστέρησιν

instituas, neque tamen cum ostentatione poetica fiat. Industriae enim impotentiam arguit. Neque certe probo industriam multo labore partam in alium usum transferri, quod per se sola ut eligatur grata sit. Inanem enim fuci laborem cum ambitiosa ostentatione tibi impones. Optabilis autem dispositio qua quis longe absit, ut grandis natu ad discendum accessisse videatur. Quod quidem nihil praesentium perficit, absentium vero memoria toleranda est. Incidit igitur omne genus infortunii cum vehementi pernicie, quod decorum negligit, tum in definitionibus et denunciatione, tum maximis juramentis deorum causa interpositis, dum medicus morbo praeest, cum assidua lectione, et plebejorum tumultuantium instructione, et priusquam in morbo quid agat incertus sit, congregati sunt. Hujusmodi igitur ubi praeessem, non tamen de curandi ratione cum illis conferrem, verum ut auxilium ferrent audacter peterem. Venustae enim cognitionis intelligentia apud istos sparsa est. Cum igitur hi ex necessitate indocti existant, eos ad utilem exercitationem cohortor, ubi praeceptorum cognitione destituuntur. Quis

Ed. Chart. II. [169.] Foëf. I. 28. Ed. Lind. I. (66. 67.)

δογμάτων (67) ἱστορίης. τίς γὰρ ἐπιθυμεῖ δογμάτων μὲν πολυσχεδίην, ἀτρεκέως ἐθέλειν ἱστορέειν, μήτε χειροτριβίης ἀτρεμεότητι; διὸ παραινέω τουτέοισι λέγουσι μὲν προσέχειν, ποιέουσι δὲ ἐγκόπτειν ξυνεσταλμένης διαίτης μὴ μακρὴν [169] ἐγχειρέειν, τοῦ κάμνοντος χρονίην ἐπιθυμίην ἀνίστησι. καὶ ξυγχωρίη ἐγχρονίη νούσου. ἤν τις προσέχῃ τυφλᾷ τὸ δέον, ὡς μέγας φόβος φυλακτέος. καὶ χάριν δι᾽ ἧς ἑνότης ἠέρος αἰφνιδίη ταραχῇ φυλακτέη. ἀκμὴ ἡλικίης πάντα ἔχει χαρίεντα, ἀπόληξις δὲ τοὐναντίον. ἀσαφίη δὲ γλώττης γίνεται ἢ διὰ πάθος, ἢ διὰ τὰ οὔατα. πρίν τε πρότερα ἐξαγγεῖλαι, ἕτερα ἐπιβαλεῖν, ἢ πρὶν τὸ διανενοημένον εἰπεῖν, ἕτερα ἐπιδιανοεῖσθαι. τὸ μὲν ἄνευ πάθους ὁρατοῦ λελεγμένου μάλιστα ξυμβαίνει φιλοτεχνοῦσιν. ἡλικίη σμικροῦ ἐόντος τοῦ ὑποκειμένου, δύναμις ἐνίοτε πάμπολυς. νόσου ἀταραξίη μῆκος σημαίνει. κρίσις δὲ ἀπόλυσις νόσου. μικρὴ αἰτίη ἄκεσιν λύεται, ἤν μή τι περὶ τόπον καίριον πάθῃ. διότι ξυμπάθησις ὑπὸ

enim varie diffufam praeceptorum cognitionem habere exacte cupiat, citra exercitationis manuum fecuritatem? Quare hoc unum fuadeo, ut eorum verbis quidem animum advertant, opus autem in fubtrahenda victus ratione interpellent, neque eam diutius inftituant. Aegri enim diuturnam appetentiam erigit indulgentia, quae interdum morbum fovet. Si quis coeco quantum opus eft morem gerat, is velut res horrenda vitari debet, et gratia vitanda per quam unitas deperit. Aeris repentina turbatio vitanda eft. In aetatis vigore omnia gratiora funt, in definente vero aetate contra. Linguae obfcuritas aut propter affectionem contingit, aut propter aures, ut fi altera fuperinferat priusquam priora enunciarit, aut fi antequam id quod mente conceptum eft eloquatur, aliud infuper animo concipiat. Hoc quidem his qui artium ftudio tenentur praecipue contingit, citra vifioni fubjectam appellatam affectionem. Aetatis cum parvum fubjectum exiftat, valde magna interdum eft facultas. In morbo non perturbari diuturnitatem indicat, judicatio vero morbi diffolutio eft. Parva caufa curationibus folvitur, nifi quis praecipuus locus affectus fit. Quandoquidem ex dolore per

λύπης ἐοῦσα ὀχλέει, ἐξ ἑτέρου συμπαθείης τινὲς ὀχλεῦνται. καταύδησις λυπέει φιλοπονίης κρατερῆς ὕπο. παραίτησις ἀλυώδης, τόπος ὀνηιοφόρος.

consensionem exortus affectus affligit, quidam per alterius consensionem vexantur. Vociferatio dolore afficit. Prae laboris vehementia indulgens concessio, locus amoenus utilitatem affert.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΟΝ.

Ed. Chart. VIII. [583.] Foës. I. 36. Ed. Lind. I. (447.)

Τὸν ἰητρὸν δοκέει μοι ἄριστον εἶναι πρόνοιαν ἐπιτηδεύειν. προγινώσκων γὰρ καὶ προλέγων παρὰ τοῖσι νοσέουσι τά τε παρεόντα καὶ τὰ προγεγονότα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι, ὁκόσα τε παραλείπουσιν οἱ ἀσθενέοντες ἐκδιηγεύμενος, πιστεύοιτ' ἂν μᾶλλον γινώσκειν τὰ τῶν νοσεόντων πρήγματα, ὥστε τολμᾷν ἐπιτρέπειν τοὺς ἀνθρώπους σφέας ἑωυτοὺς τῷ ἰητρῷ. τὴν δὲ θεραπείην ἄριστα ἂν ποιέοιτο προειδὼς τὰ ἐσόμενα τῶν παθημάτων. ὑγιέας μὲν γὰρ ποιέειν ἅπαντας τοὺς ἀσθενέοντας ἀδύνατον. τοῦτο γὰρ τοῦ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἀποβήσεσθαι κρεῖττον ἂν ἦν. ἐπειδὴ δὲ οἱ ἄνθρωποι

HIPPOCRATIS PRAENOTIONVM LIBER.

Operae pretium mihi facturus medicus videtur, ſi ad providentiam ſibi comparandam omne ſtudium adhibeat. Cum namque praeſenſerit et praedixerit apud aegrotos tum praesentia, tum praeterita, tum futura, quaeque aegri omittunt expoſuerit, res utique aegrotantium magis agnoſcere credetur, adeo ut majore cum fiducia ſeſe homines medico committere audeant. Curandi vero rationem optime molietur, ſi ex praeſentibus affectionibus futura praenoverit. Neque enim fieri poteſt ut omnes aegroti ſanitatem aſſequantur. Hoc nempe longe praeſtantius foret quam futurorum con-

ἀποθνήσκουσιν οἱ μὲν πρὶν καλέσαι τὸν ἰητρὸν, (448) ὑπὸ ἰσχύος τῆς νόσου, οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσάμενοι παραχρῆμα ἐτελεύτησαν, οἱ μὲν ἡμέρην μίην ζήσαντες, οἱ δὲ ὀλίγῳ πλέονα χρόνον, πρὶν ἢ τὸν ἰητρὸν τῇ τέχνῃ πρὸς ἕκαστον νόσημα ἀνταγωνίσασθαι, γνόντα οὖν χρὴ τῶν παθέων τῶν τοιουτέων τὰς φύσιας, ὁκόσον ὑπὲρ τὴν δύναμιν εἰσὶ τῶν σωμάτων, ἅμα δὲ καὶ εἴ τι θεῖον ἔνεστιν ἐν τῇσι νούσοισι, καὶ τούτου τὴν πρόνοιαν ἐκμανθάνειν. οὕτω γὰρ ἂν θαυμάζοιτό τε δικαίως καὶ ἰητρὸς ἀγαθὸς ἂν εἴη. καὶ γὰρ οὓς οἷόν τε περιγίνεσθαι, τούτους ἔτι μᾶλλον δύναιτ᾽ ἂν ὀρθῶς διαφυλάσσειν, ἐκ πλείονος χρόνου προβουλευόμενος πρὸς ἕκαστα, καὶ τοὺς ἀποθανουμένους τε καὶ σωθησομένους προγινώσκων τε καὶ προαγορεύων ἀναίτιος ἂν εἴη. σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος, εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων, μάλιστα δὲ, εἰ ωὐτὸ ἑωυτῷ. οὕτω γὰρ ἂν ἢ ἄριστον, τὸ δ᾽ ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου δεινότατον. εἴη δ᾽ ἂν τὸ τοιόνδε, ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρό-

ſecutionem praenoſcere. Quandoquidem vero quidam vi morbi intereunt prius quam medicum accerſant, quidam etiam vocato medico confeſtim, partim quidem unum diem, partim etiam paulo diutius vitam trahentes mortui ſunt, priusquam medicus arte ſua ſingulis morbis viriliter ſe opponere poſſit, proinde ubi talium affectionum naturam, quantum ſcilicet vires corporis ſuperant, cognoverit, ſimulque et ſi quid divini in morbis ineſt, hujus quoque providentiam ediſcere oportet. Hac enim ratione merito ſibi admirationem et boni medici exiſtimationem conciliaverit. Qui namque morbo ſuperiores eſſe poſſunt, eos utique longe rectius conſervaverit, ex longo antea intervallo ad ſingula conſilium dirigens, tum etiam morituros, tum evaſuros ubi praenoverit et praedixerit, extra culpam poſitus erit. In morbis autem acutis imprimis quidem aegroti facies ſic in conſiderationem adhibenda, ſitne bene valentium, praecipueque ſui ipſius ſimilis. Ita enim optima exiſtimanda, quae vero ab eo plurimum recedit, graviſſimum periculum portendit. Qualis ſuerit naſus acutus, oculi concavi, collapſa

ταφοι ξυμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ ξυνεσταλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ τὸ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον καὶ καρφαλέον ἐόν. καὶ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου χλωρόν τε ἢ καὶ μέλαν ἐὸν, καὶ πελιὸν, [591] || ἢ μολιβδῶδες. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νούσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, καὶ μήπω οἷόν τε ᾖ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι ξυντεκμαίρεσθαι, ἐπανερέσθαι χρὴ, μὴ ἠγρύπνησεν ὤνθρωπος, ἢ τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγρασμένα ᾖ ἰσχυρῶς, ἢ λιμῶδές τι ἔχῃ αὐτὸν, κἢν μέν (449) τι τουτέων ὁμολογῇ, ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι. κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτὶ, ἢν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ. ἢν δὲ μηδὲν τουτέων φησὶν εἶναι, μηδὲ ἐν τῷ χρόνῳ τῷ προειρημένῳ καταστῇ, εἰδέναι χρὴ ἐγγὺς ἐόντα τοῦ θανάτου. ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος, ἢ τριταίου, ἢ τεταρταίου, τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, περὶ τουτέων ἐπανερέσθαι, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐκέλευσα καὶ τἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τά τε ἐν τῷ ξύμπαντι προσώπῳ, τά τε ἐν τῷ σώματι, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἢν γὰρ τὴν αὐγὴν φεύγωσιν, ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ δια-

tempora, aures frigidae et contractae, imisque ſuis fibri inverſae, cutis circa frontem dura, intenta et reſiccata, e totius faciei calor ex viridi palleſcens, aut etiam niger, au lividus, aut plumbeus. Itaque ſi per initia morbi ejusmod facies fuerit, neque adhuc ex aliis ſignis conjicere potueris interrogare convenit, num aeger vigilaverit, aut alvus admodum liquida fuerit, aut eum inedia aliqua oppreſſerit Quod ſi quid horum fateatur, minus formidandum eſſe exiſtimandum. Dijudicantur autem iſta die ac nocte, ſi ex hi cauſis ejusmodi facies fuerit. At ſi nihil horum praeceſſiſſ dixerit, neque intra dictum tempus ad priſtinum ſtatum redierit, in propinquo mortem eſſe ſciendum eſt. Si vero vetuſtiore jam morbo, aut triduo, aut quatriduo, talis facie extiterit, inquirenda ea ſunt de quibus antea praecepi, e reliqua ſigna tum ex univerſa facie, tum ex corpore, e oculis, in conſiderationem adhibenda. Si namque lucem re fugiunt, aut illachrymant praeter voluntatem, aut perver

στρέφωνται, ἢ θάτερος θατέρου ἐλάσσων γίνηται, ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχωσιν, ἢ πελιὰ βλέφαρα, ἢ φλέβια μέλανα ἐν αὐτέοισιν ἔχωσιν, ἢ λῆμαι φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι, ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι, ἢ αἱ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπεῖς, ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ἦ, ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν καὶ ὀλέθρια εἶναι. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι, ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες λίαν. ἢν δὲ καμπύλον, ἢ ῥικνὸν γένηται, ἢ πελιὸν, ἢ ὠχρὸν βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, μετά τινος τῶν ἄλλων σημείων, εἰδέναι χρὴ ἐγγὺς ἐόντα θανάτου. θανατῶδες δὲ καὶ χείλεα ἀπολυόμενα, καὶ κρεμάμενα, καὶ ψυχρὰ, καὶ ἔκλευκα γινόμενα. (450) κεκλιμένον δὲ χρὴ καταλαμβάνεσθαι τὸν νοσέοντα ὑπὸ τοῦ ἰητροῦ ἐπὶ τὸ πλευρὸν τὸ δεξιὸν, ἢ τὸ ἀριστερόν. καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ὀλίγον ἐπικεκαμμένα ἔχοντα, καὶ

tuntur, aut alter ex iis minor ſit, aut quae in iis alba eſſe debent rubeſcunt, aut in iisdem venulae liveſcunt; aut nigricant, aut lippientium oculorum ſordes circa eorum aciem appareant, aut etiam aſſidue mobiles, aut tumidi, aut vehementer cavi fuerint, aut eorum aſpectus ſqualidus et minime lucidus, aut totius faciei color immutatus, haec omnia mala perniciofaque exiſtimanda. Quinetiam per ſomnum an ex oculis aliquid ſubappareat ſpectare oportet. Ubi namque non commiſſis palpebris ex albo quid ſubapparet, id ſi neque alvi profluvium, neque medicamentum purgans expresſit, neque ita dormire conſueverit aeger, pravum eſt indicium et lethale admodum. Quod ſi pervertatur aut corrugetur palpebra, aut liveſcat, aut palleſcat, itemque labrum, aut naſus, cum alio aliquo ſigno, mortem in propinquo eſſe ſciendum eſt. Lethale quoque labra reſoluta, pendentia, frigida et exalbida eſſe. At aegrum a medico in latus dextrum aut ſiniſtrum recumbentem deprehendi oportet, manibusque et cervice ac cruribus paulum reductis, totoque

τὸ ξύμπαν σῶμα ὑγρὸν κείμενον. οὕτω γὰρ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ὑγιαινόντων κατακλίνονται. ἄρισται δὲ εἰσι τῶν κατακλίσεων αἱ ὅμοιαι τῇσι τῶν ὑγιαινόντων. ὕπτιον δὲ κεῖσθαι καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα ἧσσον ἀγαθόν. εἰ δὲ καὶ προπετὴς γένοιτο καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστιν. εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας εὑρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ τὸν τράχηλον, καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διεῤῥιμμένα καὶ γυμνὰ κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν αἰεὶ καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. ἐπὶ γαστέρα δὲ κεῖσθαι ᾧ μὴ σύνηθές ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην τινὰ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα τῆς νόσου ἀκμαζούσης πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖς ὀξέσι νουσήμασι, κάκιστον δὲ ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν. ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν ὁκόσοισι μὴ ξύνηθές ἐστιν ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες, ἀλλὰ προλέγειν ἀπ᾽ ἀμφοῖν κίνδυνον ἐσόμενον. ἢν δὲ καὶ παραφρονέων

corpore molliter pofito. Hic enim fere fani jacentis eft habitus. Is autem habetur optimus decubitus, qui bene valentium fimilis eft. Supinum vero jacere, manibus, cervice et cruribus porrectis, minus bonum. Quod fi pronus ad pedes de lecto delabatur, magis formidandum. Ubi vero pedes nudos, neque admodum calidos habere comperietur, et manus cervicem, et crura inaequaliter, difperfa et nuda, malum, anxietatem enim indicat. Lethale quoque et hianti ore affidue dormire, et ubi fupinus jacet cruribus valde contortis et implexis. At in ventrem jacere ei qui per bonam valetudinem ita dormire minime confuevit, delirium aut partium circa ventrem dolorem indicat. Aegrum vero refidere velle in ipfo morbi impetu, pravum quidem in omnibus morbis acutis, et pulmonum inflammatione laborantibus peffimum. In febribus autem dentibus ftridere, quibus a puero minime eft confuetum, infaniam et mortem fignificat. Verum ex utrisque periculum praedicendum.

Ed. Chart. VIII. [591. 606.] Foës. I. 37. 38. Ed. Lind. I. (450. 451.)
τοῦτο ποιῇ, ὀλέθριον γίνεται κάρτα ἤδη. ἕλκος δὲ ἤν τε καὶ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων ἤν τε καὶ ἐν τῇ νούσῳ γένηται, καταμανθάνειν δεῖ. ἢν γὰρ μέλλῃ ἀπόλλυσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου, πε(451)λιδνόν τε καὶ ξηρὸν ἔσται, ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν. [606] || περὶ δὲ χειρῶν φορῆς τάδε γινώσκω. ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν, ἢ περιπλευμονίῃσιν, ἢ φρενίτισι, ἢ ἐν κεφαλαλγίῃσι, πρὸ τοῦ προσώπου φερομένας καὶ θηρευούσας διὰ κενῆς, καὶ ἀποκαρφολογούσας, καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτιλλούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας εἶναι κακὰς καὶ θανατώδεας. πνεῦμα δὲ πυκνὸν μὲν ἐὸν πόνον σημαίνει ἢ φλεγμονὴν ἐν τοῖσιν ὑπὲρ τῶν φρενῶν χωρίοισι. μέγα δὲ ἀναπνεόμενον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου παραφροσύνην δηλοῖ. ψυχρὸν δὲ ἐκπνεόμενον ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τοῦ στόματος ὀλέθριον κάρτα ἤδη γίνεται. εὔπνοιαν δὲ χρὴ νομίζειν κάρτα μεγάλην δύναμιν ἔχειν εἰς σωτηρίην ἐν ἅπασι τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασιν, ὅσα ξὺν πυρετοῖσιν ἐστὶ καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι κρίνεται. οἱ δὲ ἱδρῶτες ἄριστοι μέν εἰσιν ἐν πᾶσι τοῖς ὀξέσι νουσήμασιν, ὁκόσοι ἐν ἡμέρῃσί τε κρισίμοισι γίνονται καὶ τελείως τὸν πυρετὸν ἀπαλ-

Quod si etiam deliranti id accidat, exitiale admodum jam est. Ulcus quoque sive ante morbum, sive in morbo natum sit, nosse oportet. Nam si periturus aeger est, ante mortem lividum et siccum, aut pallidum et siccum erit. De manuum vero motione ita censeo. In febribus acutis, aut pulmonum inflammationibus, aut phrenitide, aut capitis doloribus, quibus ante faciem feruntur, et aliquid frustra venantur, et festucas colligunt, aut floccos e vestibus evellunt, et ex pariete paleas carpunt, ex his omnibus malum et mortem portendi. Spiritus frequens dolorem aut inflammationem in locis septo transverso superioribus indicat. Qui vero magnus inspiratur et ex magno intervallo, delirium. At frigidus ex naribus et ore expiratus exitialis admodum jam est. Facile autem spirare valde magnum ad salutem momentum existimandum, cum in omnibus morbis acutis, quibus febris conjuncta est, tum in his qui intra dies quadraginta judicantur. Sudores optimi quidem per omnes morbos acutos, qui die-

λάττουσιν· ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὁκόσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος γινόμενοι ἀπέδειξαν τὸν ἄνθρωπον εὐπετέστερον φέροντα τὸ νόσημα. οἳ δ᾽ ἂν μὴ τοιοῦτόν τι ἐργάσωνται, οὐ λυσιτελέες. κάκιστοι δὲ οἱ ψυχροί τε καὶ μοῦνον περὶ τὴν κεφαλήν τε καὶ τὸ πρόσωπον γινόμενοι καὶ τὸν αὐχένα. οὗτοι γὰρ ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ θάνατον προσημαίνουσι· ξὺν δὲ πρηϋτέρῳ, μῆκος νούσου, καὶ οἱ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ὡσαύτως γινόμενοι τοῖσι περὶ τὴν κεφαλήν. οἱ δὲ κεγχροειδέες καὶ μοῦνον περὶ τὸν τράχηλον γινόμενοι πονηροί. οἱ δὲ μετὰ σταλαγμῶν καὶ ἀτμίζοντες ἀγαθοί. κατανοεῖν δὲ χρὴ τὸ σύνο(452)λον τῶν ἱδρώτων. γίνονται γὰρ οἱ μὲν δι᾽ ἔκλυσιν σωμάτων, οἱ δὲ διὰ συντονίην φλεγμονῆς. ὑποχόνδριον δὲ ἄριστον μὲν ἀνώδυνόν τε ἐὸν καὶ μαλθακὸν καὶ ὁμαλὸν, καὶ ἐπὶ δεξιὰ καὶ ἐπ᾽ ἀριστερά. φλεγμαῖνον δὲ, ἢ ὀδύνην παρέχον, ἢ ἐντεταμένον, ἢ ἀνωμάλως διακείμενα τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερὰ, ταῦτα πάντα φυλάσσεσθαι χρή. εἰ δὲ καὶ σφυγμὸς ἐνείη ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, θόρυβον σημαίνει, ἢ παραφροσύνην. ἀλλὰ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπικα

bus judicatoriis contingunt, et penitus febre liberant. Boni vero quicunque toto corpore oriuntur, faciuntque ut aeger morbum facilius ferre videatur. At qui nihil tale efficiunt minime ſunt utiles. Peſſimi autem frigidi, quique circa caput tantummodo, faciem et cervicem exoriuntur. Ii namque cum acuta febre mortem, cum mitiore vero morbi longitudinem praenunciant. Quique per totum corpus eodem modo atque ex capite fiunt. Qui vero milii formam referunt, et circa cervicem tantum oboriuntur, pravi, boni autem qui guttatim et cum exhalatione fiunt. Atque hoc in totum de ſudoribus animadvertere oportet, quod nonnulli quidem ex corporis diſſolutione, quidam etiam ex inflammationis vehementia contingunt. Praecordia optima quidem quae dolore vacant, mollia ſunt et aequalia, tum dextra, tum ſiniſtra parte. Incenſa vero, aut dolentia, aut intenta, aut inaequaliter affecta dextra parte ad ſiniſtram, haec omnia animadvertenda ſunt. Quod ſi etiam pulſus in praecordiis inſit, perturbationem aut delirium indicat. Verum etiam eorum oculos intueri oportet. Si namque oculi crebro movean-

τιδεῖν τῶν τοιουτέων. ἢν γὰρ αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μανῆναι τούτοις ἐλπίς. οἴδημα δὲ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρόν τε ἐὸν καὶ ἐπώδυνον, κάκιστον μὲν, εἰ παρ᾿ ἅπαν εἴη τὸ ὑποχόνδριον· εἰ δὲ εἴη ἐν τῷ ἑτέρῳ μέρει, ἀκινδυνότερόν ἐστιν ἐν τῷ ἐπ᾿ ἀριστερά. σημαίνει δὲ τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ἐν ἀρχῇ μὲν θάνατον ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι· ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ εἴκοσιν ἡμέρας ὅ τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθιστάμενον, ἐς διαπύησιν τρέπεται. γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ καὶ αἵματος ῥῆξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελέει. ἀλλ᾿ ἐπανερωτᾷν χρὴ, εἰ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν, ἢ ἀμβλυωποῦσιν. ἢν γάρ τι τοιοῦτον εἴη, ἐνταῦθα ῥέποι. μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων, τὴν τοῦ αἵματος ῥῆξιν προσδέχεσθαι χρή. τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ ὑπείκοντα χρονιωτέρας τὰς κρίσιας ποιέεται, καὶ ἧσσον ἐκείνων δεινότερά ἐστιν. εἰ δὲ ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας ὅ τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθίσταται, (453) ἔμπυον ἔσεσθαι σημαίνει. καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ τὠυτό. ὁκόσα μὲν οὖν ἐπώδυνά τέ

tur, insania expectanda est. At tumor in praecordiis durus et dolens pessimus quidem ubi tota praecordia occuparit; sin vero altera parte sit, minore cum periculo sinistra. Hujusmodi autem tumores circa principia quidem mortem brevi affore indicant. Quod si neque intra vigesimum diem febris quiescat, neque tumor subsidat, ad suppurationem res vertitur. His autem primo circuitu etiam sanguinis e naribus fluxus contingit, valdeque juvat. Verum eos interrogare oportet, num capite doleant, aut obtusam oculorum aciem sentiant. Quod si quid ex his accidat, eo rem tendere sciendum. In junioribus tamen neque dum trigesimum quintum annum attingentibus, sanguinis eruptio magis expectanda est. Molles autem tumores et doloris expertes digitisque cedentes longiores judicationes faciunt illisque minus graves sunt. Quod si intra dies sexaginta neque febris cesset, neque tumor subsidat, fore suppurationem hoc loco, et reliquo ventre eodem modo significat. Itaque tumores dolentes,

Ed. Chart. VIII. [606. 615.] Foes. I. 38. 39. Ed. Lind. I. (453.)
ἔστι καὶ σκληρὰ καὶ μεγάλα, σημαίνει κίνδυνον θανάτου ὀλιγοχρόνιον· ὁκόσα δὲ μαλθακά τε καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ πιεζόμενα ὑπείκει, χρονιώτερα ἐκείνων. [615] || τὰς δὲ ἀποστάσιας ἧσσον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν. ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς ἐπιπύησιν τρέπεται. αἵματος δὲ ῥῆξιν ἐκ τῶν ἄνω τόπων μάλιστα προσδέχεσθαι. ἁπάντων δὲ χρὴ τῶν οἰδημάτων χρονιζόντων περὶ ταῦτα τὰ χωρία ὑποσκέπτεσθαι τὰς ἐκπυήσιας. τὰ δὲ διαπυήματα ὧδε δεῖ σκέπτεσθαι τὰ ἐντεῦθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω τρέπεται, ἄριστά ἐστι, μικρά τε ἐόντα καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα ἔξω καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα. τὰ δὲ μεγάλα τε ἐόντα καὶ πλατέα καὶ ἥκιστα ἐς ὀξὺ ἀποκορυφούμενα, κάκιστα. ὅσα δὲ εἴσω ῥήγνυται, ἄριστά ἐστιν, ἃ μηθὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει, ἀλλ᾽ ἔστι προεσταλμένα τε καὶ ἀνώδυνα. καὶ πᾶν τὸ ἔξω χωρίον ὁμόχροον φαίνεται.|| τὸ δὲ πῦον ἄριστον λευκόν τε εἶναι καὶ ὁμαλὸν καὶ ὡς ἥκιστα δυσῶδες. τὸ δὲ ἐναντίον τουτέου κάκιστον. οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νουσημάτων πάντες κακοί. οὔτε γὰρ τοῦ πυρὸς ἀπαλλάσσουσιν,

duri et magni, periculum mortis intra paucos dies affore significant. Molles vero et minime dolentes, quique digito pressi cedunt, illis diuturniores esse solent. Ac ventris tumores minus abscedere nati sunt quam qui in praecordiis oriuntur, minime vero qui infra umbilicum in pus vertuntur. Sed ex superioribus locis sanguinis eruptio maxime expectanda est. Longorum vero omnium in his regionibus tumorum suppurationes in considerationem adhibendae. Suppurationum autem quae inde proveniunt ea observatio facienda est. Quae quidem foras vertuntur, optimae sunt, ubi parvae sunt et quam maxime foras feruntur et in acutum tendunt. Pessimae vero quae magnae sunt et latae, minimeque in mucronem attolluntur. At quae intro rumpuntur, optimae, ubi nihil cum externa sede communicant, in sese contrahuntur, nullo dolore afficiunt, totaque regio externa unius coloris apparet. Pus vero optimum est album, aequale et laeve, et quam minimum graveolens, huic autem contrarium pessimum. Aqua inter cutem quae ex acutis morbis

ἐπώδυνοί τέ εἰσι κάρτα καὶ θανατώδεες. ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. (454) οἷσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οἵ τε πόδες οἰδέουσι καὶ διάῤῥοιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐκ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος οὔτε τὴν γαστέρα λαπάσσουσαι· ὁκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται, καὶ οὐδέν τι ἀποπτύουσιν ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει, εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην, καὶ περὶ τὴν κοιλίην γίνονται οἰδήματα τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ' ἐπ' ἀριστερὰ, ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα. κεφαλὴ δὲ καὶ χεῖρες καὶ πόδες ψυχρὰ ἐόντα κακὸν τῆς τε κοιλίης καὶ τῶν πλευρῶν θερμῶν ἐόντων. ἄριστον δὲ καὶ ὅλον τὸ σῶμα θερμόν τε ἐὸν καὶ μαλθακόν. στρέφεσθαι δὲ χρὴ ῥηϊδίως τὸν ἀλγεῦντα καὶ ἐν τοῖσιν μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. εἰ δὲ βαρὺς ἐὼν φαίνοιτο καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἐπικινδυνότερον. εἰ δὲ πρὸς τῷ βάρει καὶ οἱ ὄνυχες καὶ οἱ δάκτυλοι πελιδνοὶ γίνονται, προσ-

oritur, mala. Nam neque febre liberat, vehementesque dolores excitat, et lethalis eſt. Oritur autem fere ex laterum inanitate, et lumbis, partimque ex jecore. Quibus igitur ex laterum inanitate et lumbis initia ducuntur, iis pedes intumeſcunt, et longa alvi profluvia detinent, quae neque dolores ex laterum inanitate ac lumbis tollunt, neque ventrem molliorem efficiunt. A quibus a jecore aqua inter cutem ortum ducit, his tuſſis et tuſſiendi cupiditas ineſt, ſed nihil effatu dignum expuunt, pedesque intumeſcunt, ac venter non niſi dura aegreque egerit, et circa alvum tumores fiunt, qui partim dextra, partim ſiniſtra parte oriuntur et deſinunt aliter *aliud*. Caput autem et manus et pedes frigere, ventre et lateribus calentibus, malum denunciat. At corpus totum aequaliter calidum eſſe ac molle, optimum. Aegrum quoque facile converti oportet, et cum ſeſe attollit levem eſſe. Quod ſi gravis eſſe videatur, cum reliquo corpore, tum manibus et pedibus, majori cum periculo eſt. Praeter gravitatem vero, ſi ungues et digiti liveſcant, mors confeſtim

δόκιμος ὁ θάνατος παραυτίκα. μελαινόμενοι δὲ παντελῶς οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ πόδες ἧσσον ὀλέθριοι τῶν πελιδνῶν εἰσίν. ἀλλὰ καὶ τἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι χρή· ἢν γὰρ εὐπετέως φέρων φαίνηται τὸ κακὸν, καὶ ἄλλό τι τῶν περιεστηκότων πρὸς τουτέοισι τοῖσι σημείοισιν ὑποδεικνύῃ, τὸ νόσημα ἐς ἀπόστασιν τραπῆναι ἐλπὶς, ὥστε τῶν μὲν ἄνθρωπον περιγενέσθαι, τὰ δὲ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπεσεῖν. ὄρχιες δὲ καὶ αἰδοῖα ἀνεσπασμένα πόνους ἰσχυροὺς σημαίνει καὶ κίνδυνον θανατώδεα. (455) περὶ δὲ ὕπνων ὥσπερ κατὰ φύσιν σύνηθες ἡμῖν ἐστι, τὴν μὲν ἡμέρην ἐγρηγορέναι χρὴ, τὴν δὲ νύκτα καθεύδειν. ἢν δὲ εἴη τοῦτο μεταβεβλημένον, κάκιον. ἥκιστα δ' ἂν λυπέοιτο, εἰ κοιμῷτο τὸ πρωῒ ἐς τὸ τρίτον μέρος τῆς ἡμέρης. οἱ δὲ ἀπὸ τουτέου τοῦ χρόνου ὕπνοι πονηρότεροι εἰσί. κάκιστον δὲ μὴ κοιμᾶσθαι μήτε τῆς νυκτὸς μήτε τῆς ἡμέρης. ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε καὶ πόνων ἀγρυπνίη ἢ παραφροσύνη ἔσται ἀπὸ τουτέου τοῦ σημείου. διαχώρημα δέ ἐστιν ἄριστον τὸ μαλθακόν τε καὶ ξυνεστηκὸς, καὶ τὴν ὥρην ἥνπερ καὶ ὑγιαίνοντι ὑπεχώρει. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν ἐσιόντων. τοιαύ-

expectanda est. At omnino nigri tum digiti tum pedes minus quam liventes perniciosi sunt. Sed alia quoque signa in considerationem adhibenda. Etenim si facile malum ferre videatur et praeter haec aliud quoddam ex salutaribus signis adfuerit, morbum ad abscessum converti sperandum, ita ut aeger quidem morbo superesse et partes corporis denigratae decidere debeant. Testes autem et pudenda ubi sursum contrahuntur, vehementes dolores et mortis periculum denunciant. Quod ad somni rationem attinet, quemadmodum a natura nobis est consuetum, interdiu quidem vigilandum, noctu vero dormiendum. Quod si istud immutatum fuerit, deterius existimandum. At minimum offenditur aeger, si prima luce dormiat ad tertiam diei partem. Qui vero postea somnus contingit, deterior est. Pessimum autem, si neque noctu neque interdiu dormiat. Nam aut ob dolorem insania adest, aut delirii affuturi haec nota est. Alvi dejectio optima est, si mollis est et consistat, eoque tempore quo per sanitatem dejici soleat, copia vero ciborum ingestorum ra-

της γὰρ ἐούσης τῆς διεξόδου ἡ κάτω κοιλίη ὑγιαίνοι ἄν. [627] || εἰ δὲ εἴη ὑγρὸν τὸ διαχώρημα, ξυμφέρει μήτε τρύζειν μήτε πυκνόν τι εἶναι, καὶ κατ᾽ ὀλίγον ὑποχωρέειν. κοπιῇ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς ξυνεχέος ἐξαναστάσιος καὶ ἀγρυπνοίη ἄν. εἰ δὲ ἀθρόον πολλάκις διαχωρέει, κίνδυνος λειποθυμῆσαι. ἀλλὰ χρὴ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν εἰσιόντων ἢ δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρης ὑποχωρέειν, τῆς δὲ νυκτὸς ἅπαξ, πλείονα δ᾽ ἐπὶ τὸ πρωῒ, ὥσπερ σύνηθές ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ. παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα ἰούσης πρὸς κρίσιν τῆς νόσου. ὑπόπυῤῥον δὲ ἔστω καὶ μὴ λίην δυσῶδες. ἐπιτήδειον δὲ καὶ ἕλμινθας στρογγύλας διεξιέναι μετὰ τοῦ διαχωρήματος πρὸς κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου. δεῖ δὲ ἐν παντὶ τῷ νοσήματι λαπαρὴν τὴν κοιλίην εἶναι καὶ εὔ(456)ογκον. ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν, ἢ χλωρὸν, ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς, ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα. ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον, καὶ λευκὸν, καὶ ὑπόχλωρον, καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη τὰ μέλανα, ἢ λιπαρὰ, ἢ πέλια, ἢ ἰώδεα, ἢ κάκοδμα. τὰ δὲ ποικίλα χρονιώτερα μὲν τουτέων,

tioni reſponderit. Talis enim exitus inferiorem alvum bene valere declarat. At liquida alvi egeſtio ex uſu eſt, ſi neque ſtridet, neque crebro, neque ex brevibus intervallis excernitur. Frequens enim deſidendi labor aegrum fatigat, eique inſomniam adfert. Quod ſi affatim et ſaepe dejicit, periculum eſt ne animus deficiat. Verum pro ingeſtorum ciborum copia bis aut ter interdiu et noctu ſemel dejici debet, plus tamen prima luce, pro hominis conſuetudine. Craſſiorem autem fieri dejectionem oportet, morbo ad judicationem procedente. Sit etiam ſubſulva, neque admodum graveolens. Lumbricos quoque rotundos cum alvi excretione prodire, morbo in judicationem tendente expedit. In omni vero morbo ventrem mollem eſſe et mediocriter extumeſcere convenit. At valde aquoſum, aut album, aut ex viridi pallidum, aut vehementer rubrum, aut ſpumans dejici, haec omnia mala ſunt. Praeter haec quoque malum eſt, quod exiguum, glutinoſum, candidum, ex viridi ſubpallidum et laeve exiſtit. His vero magis lethalia ſunt nigra, aut pin-

Ed. Chart. VIII. [627.] Foes. I. 40. Ed. Lind. I. (456. 457.)

ὀλέθρια δὲ οὐδὲν ἧσσον. ἔστι δὲ τὰ τοιαῦτα ξυσματώδεα, καὶ χολώδεα, καὶ πρασοειδέα, καὶ μέλανα, ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος. φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου καὶ περδήσιος διεξιέναι ἄριστον. κρέσσον καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι. καὶ οὕτω διελθοῦσα σημαίνει ἢ πονέειν τι τὸν ἄνθρωπον, ἢ παραφρονέειν, ἢν μὴ ἑκὼν ὁ ἄνθρωπος οὕτω τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης ποιήσηται. τοὺς δὲ ἐκ τῶν ὑποχονδρίων πόνους τε καὶ κυρτώματα, ἢν ᾖ νεαρὰ καὶ μὴ ξὺν φλεγμονῇ, λύει βορβορυγμὸς ἐγγενόμενος ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλιστα μὲν διεξιὼν ξὺν κόπρῳ τε καὶ οὔρῳ καὶ φύσῃ, ἢν δὲ μὴ, καὶ αὐτὸς δὴ περαιωθεὶς ὠφελέει. ὠφελέει δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία. τὸ δὲ οὖρον ἄριστόν ἐστι, ὅταν εἴη λευκή τέ ἡ ὑπόστασις καὶ λείη καὶ ὁμαλὴ παρὰ πάντα τὸν χρόνον, ἔστ᾽ ἂν κριθῇ ἡ νοῦσος. σημαίνει γὰρ ἀσφάλειάν τε καὶ νούσημα ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. εἰ δὲ διαλείποι, καὶ ποτὲ μὲν καθαρὸν οὐρέοιτο, ποτὲ δὲ ὑφίσταται τὸ λευκὸν καὶ λεῖον, (457) χρονιωτέρα γίνεται ἡ νοῦσος καὶ ἧσσον ἀσφαλής. εἰ δὲ εἴη τό τε οὖρον ὑπέρυθρον καὶ ἡ

guia, aut livida, aut aeruginofa aut foetida. Varia autem his quidem funt diuturniora, nihilo tamen minus exitialia. Hujusmodi funt ftrigmentofa, biliofa, cruenta, porracea et nigra, modo fimul inter fe mixta, modo per vices prodeuntia. Flatum autem fine fonitu quidem ac crepitu exire optimum. Praeftat tamen cum ftrepitu prodire quam iflhic revolvi. At qui eo modo prodit, aegrum aliquo dolore vexari aut delirare indicat, nifi aeger fua fponte hoc modo flatum emiferit. At praecordiorum dolores et tumores recentes quidem et fine inflammatione murmur folvit circa praecordia exortum, idque potiffimum fi cum ftercore, urina et flatu prodierit, alioqui ubi ipfum per fe transmiffum fuerit, juvat, idque magis si ad inferiores fedes defcenderit. Urina optima eft in qua per omne tempus, quoad morbus judicatus fuerit, fubfidet album, laeve et aequale. Securitatem enim brevemque morbum fore fignificat. Quod fi intermittat et interdum quidem pura mejatur, interdum etiam fubfidet album et laeve, diuturnior et minus fecurus morbus evadit. At urina fubrubra fimilequ

ὑπόστασις αὐτέου ὁμοίη καὶ λείη, πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ πρώτου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. κριμνώδεες δὲ ἐν τοῖσιν οὔροισιν αἱ ὑποστάσιες πονηραί. τουτέων δέ εἰσι κακίους αἱ πεταλώδεες. αἱ λευκαὶ δὲ καὶ λεπταὶ κάρτα φλαῦραι. τουτέων δ' ἔτι κακίους εἰσὶν αἱ πιτυρώδεες. νεφέλαι ἐμφερόμεναι τοῖσιν οὔροισι λευκαὶ μὲν ἀγαθαὶ, μέλαιναι δὲ φλαῦραι. ἔστ' ἂν δὲ πυῤῥόν τε εἴη τὸ οὖρον καὶ λεπτὸν, σημαίνει τὸ νούσημα ἄπεπτον εἶναι. ἢν δὲ καὶ πουλυχρόνιον εἴη τοιοῦτον ἐὸν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι, ἔστ' ἂν πέπανθῇ τὸ οὖρον. θανατωδέστερα δὲ τῶν οὔρων τά τε δυσώδεα καὶ ὑδατώδεα, καὶ μέλανα καὶ παχέα. ἔτι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ τὰ μέλανα τῶν οὔρων κάκιστα, τοῖσι δὲ παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα. ὁκόσοι δ' ἂν οὖρα λεπτὰ καὶ ὠμὰ οὐρέουσι πουλὺν χρόνον, ἢν τἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ, τουτέοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία καὶ τὰς λιπαρότητας δὲ τὰς ἄνω ὑφισταμένας ἀραχνοειδέας μέμφεσθαι. συντήξιος γὰρ σημεῖα. σκοπεῖν δὲ χρὴ τῶν οὔρων ἐν οἷσι αἱ νεφέλαι ἤν τε ἄνω ἤν τε κάτω ἔωσι, καὶ

quod ſubſidet et laeve, haec longe quidem diuturnior quam prima fit; valde tamen ſalutaris. Sedimenta autem in urinis craſſiores hordei toſti non exacte moliti partes referentia, prava ſunt, hisque pejora laminis ſimilia. Alba vero et tenuia valde prava, atque his etiam deteriora furſuracea. Nubeculae quae per urinas feruntur, albae quidem bonae, nigrae vero malae ſunt. Quoad autem urina fulva fuerit et tenuis, crudum eſſe morbum indicat. Quod ſi diutius talis urina perſeveret, periculum eſt ne non poſſit aeger ſufficere, quoad urina concoquatur. At exitioſiores ſunt urinae foetidae et aquoſae et nigrae et craſſae. Ad haec in viris quidem et mulieribus urinae nigrae, in pueris aquoſae deterrimae. Quibus urinae tenues et crudae multo tempore redduntur, ſi reliqua ſigna ſalutaria ſint, in iis abſceſſus ad loca infra ſeptum transverſum expectari debet. Quinetiam pinguedines ſupra innatantes araneorum telas referentes damnare oportet, colliquationem namque ſignificant. In urinis autem quae nubeculas habent, conſiderandum venit an ſuperne, an

Ed. Chart. VIII. [627. 637.] Foës. I. 40. 41. Ed. Lind. (457. 458.)

τὰ χρώματα ὁκοῖα ἴσχουσι, καὶ τὰς μὲν κάτω φερομένας ξὺν τοῖς χρώμασιν οἷσιν εἴρηται ἀγαθὰς εἶναι νομίζειν καὶ ἐπαινέειν, τὰς δὲ ἄνω ξὺν τοῖσι χρώμασιν οἷσιν εἴρηται κακὰς εἶναι καὶ μέμφεσθαι τὰς τοιάσδε. [637] || μὴ ἐξαπατάτω δέ (458) σε, ἤν γε ἡ κύστις τι νούσημα ἔχουσα τῶν οὔρων τὰ τοιαῦτα ἀποδιδῷ. οὐ γὰρ τοῦ ὅλου σώματος σημεῖόν ἐστιν, ἀλλ᾽ αὐτῆς καθ᾽ ἑωυτῆς. ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς κάρτα, μηδὲ πολὺς, ὡς μάλιστα. οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι κακίους εἰσίν. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμεύμενον πρασοειδὲς, ἢ πέλιον, ἢ μέλαν, ὅ τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι. εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ ὡυτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πέλιον τῶν ἐμεσμάτων, εἰ ὄζει δυσῶδες. πᾶσαι δὲ αἱ ὑπόσαπροι καὶ δυσώδεες ὀσμαὶ κακαὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἐμεομένοισιν. πτύελον χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀλγήμασι τοῖσι περὶ τὸν πλεύμονα καὶ τὰς πλευρὰς ταχέως τε ἀναπτύεσθαι καὶ εὐπετέως, ξυμμεμιγμένον τε φαίνεσθαι τὸ ξανθὸν ἰσχυρῶς τῷ πτυέλῳ. εἰ γὰρ πολλῷ

inferne ferantur et quosnam habeant colores. Et quae quidem deorsum feruntur cum dictis coloribus, bonae censendae et commendandae, at quae sursum feruntur, malae et vituperandae. Neque vero tibi imponat vesica quoquo modo affecta, si hujusmodi urinas reddiderit. Non enim totius corporis, sed ipsius per se indicium est. Vomitus perquam est utilis, qui bilem pituitae quam maxime permixtam habet, ac neque admodum crassus est neque multus. Qui enim sinceriores, pejores sunt. Si vero quod vomitione rejicitur porrum colore referat, aut lividum, aut nigrum fuerit, quisquis horum colorum adfuerit, pravus existimandus est. Quod si eodem vomitu omnes hi colores rejiciantur, id exitiale est admodum. At lividus vomitus, si graviter olet, celerrimam mortem denunciat. Omnesque subputres et graves odores in omnibus vomitionibus mali. In omnibus pulmonis et laterum doloribus sputum celeriter prompteque expui convenit, sputoque flavum valde permixtum apparere. Etenim si multo post doloris initium, quod flavum est, tot

ὕστερον μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ὀδύνης ἀναπτύοιτο, ξανθὸν ἐὸν, ἢ πυῤῥὸν, ἢ πολλὴν βῆχα παρέχον καὶ μὴ ἰσχυρῶς ξυμμεμιγμένον, κάκιον γίνεται· τό τε γὰρ ξανθὸν ἄκρητον ἐὸν κινδυνῶδες, τὸ δὲ λευκὸν καὶ γλίσχρον καὶ στρογγύλον ἀλυσιτελές. κακὸν δὲ καὶ τὸ χλωρὸν ἐὸν κάρτα καὶ τὸ ἀφρῶδες. εἰ δὲ εἴη οὕτως ἄκρητον ὥστε καὶ μέλαν φαίνεσθαι, δεινότερόν ἐστι τοῦτο ἐκείνων. κακὸν δὲ καὶ ἢν μηδὲν ἀνακαθαίρηται, μηδὲ προΐῃ ὁ πλεύμων, ἀλλὰ πλήρης ἐὼν ζέῃ ἐν τῷ φάρυγγι. κορύζας δὲ καὶ πταρμοὺς ἐπὶ πᾶσι τοῖσι περὶ τὸν πλεύμονα νουσήμασι προγεγονέναι, ἢ (459) ἐπιγενέσθαι κακόν. ἀλλ᾽ ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν νουσήμασι τοῖς θανατωδεστάτοισιν οἱ πταρμοὶ λυσιτελοῦσιν. αἵματι δὲ ξυμμεμιγμένον μὴ πολλῷ πτύελον ξανθὸν ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου πτυόμενον περιεστικὸν καὶ κάρτα ὠφελέει· ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι καὶ παλαιοτέρῳ ἧσσον ἀσφαλές. πάντα δὲ πτύελα πονηρά ἐστιν ὁκόσα ἂν τὴν ὀδύνην μὴ παύῃ. κάκιστα δὲ τὰ μέλανα, ὡς διαγέγραπται. τὰ δὲ παύοντα ὀδύνην πάντων ἀμείνω ἀναπτυόμενα. ὁκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τουτέων τῶν χωρίων

fulvum, aut multam tuſſim exhibeat, neque valde permixtum expuatur, deterius eſt. Flavum quippe ſi ſincerum fuerit, periculum ſubeſſe teſtatur, album autem et viſcidum et rotundum inutile. Malum quoque valde viride, aut pallidum, itemque ſpumans. At ſi adeo ſincerum fuerit ut etiam nigrum appareat, id illis deterius eſt. Malum quoque ubi nil expurgatur, neque ipſum projicit pulmo, ſed propter multitudinem fervet in gutture. In omnibus pulmonis morbis gravedines et ſternutationes tum praeire tum ſubſequi malum. Verum in aliis maxime lethalibus morbis ſternutamenta utilitate non carent. At in pulmonis inflammationibus ſi inter initia morbi ſputum excernitur flavum non multo permixtum ſanguine, ſalutare eſt et confert admodum. Septimo vero die ac tardius non adeo ſecurum. Omnia autem ſputa mala ſunt, quae dolorem non ſedant, peſſima etiam nigra, velut prius ſcriptum eſt. At omnium quae excreantur optima quae dolorem ſedant. Horum vero locorum do-

Ed. Chart. VIII. [637. 648.] Foës. I. 41. Ed. Lind. I. (459. 460.)

μὴ παύηται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πτυέλων καθάρσιας μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρωσιν μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσοντα. τῶν δὲ ἐκπυημάτων ὁκόσα μὲν ἔτι χολώδεος ἐόντος τοῦ πτυέλου ἐκπυΐσκεται, ὀλέθρια κάρτα, ἤν τε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπτύοιτο, ἤν τε ὁμοῦ· μάλιστα δέ, ἢν ἄρξηται χωρέειν τὸ ἐμπύημα ἀπὸ τουτέου τοῦ πτυέλου, ἑβδομαίου ἐόντος τοῦ νοσήματος. ἐλπὶς δὲ τὸν τὰ τοιαῦτα πτύοντα ἀποθανεῖσθαι τεσσαρεσκαιδεκαταῖον, ἢν μή τι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν [648] ἔστι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ τάδε, εὐπετέως φέρειν τὸ νούσημα, εὔπνουν εἶναι, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τό τε πτύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν, τό τε σῶμα ὁμαλῶς φαίνεσθαι θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακὸν, καὶ δίψαν μὴ ἔχειν, οὖρά τε καὶ διαχωρήματα καὶ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας ὡς διαγέγραπται ἕκαστα εἰδέναι ἀγαθὰ ἐόντα ἐπιγίνεσθαι. οὕτω μὲν γὰρ ἁπάντων τουτέων ἐπιγινομένων οὐκ ἂν (460) ἀποθάνοι ὁ ἄνθρωπος. ἢν δὲ τὰ μέν τοι αὐτέων ἐπιγίνοιτο, τὰ δὲ μὴ, οὐ πλείονα χρόνον ζήσας ἢ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας ἀπόλοιτ᾽ ἂν ὁ ἄνθρωπος. κατὰ δὲ

lores, qui neque per ſputorum purgationes, neque faecum alvi dejectionem, neque venae ſectionem, aut medicamenta purgantia et victus rationem ſedantur, eos ad ſuppurationem tendere ſciendum eſt. Ex ſuppurationibus autem admodum exitiales ſunt quae ſputo adhuc quidem bilioſo exiſtente ſuppurantur, ſive bilioſum illud ſeparatim, ſive una cum pure expuatur, idque potiſſimum, ſi ab hujusmodi ſputo ſuppuratio procedere coeperit, cum morbus ad diem ſeptimum pervenerit. Qui vero talia ſpuit, ne decimo quarto die moriatur metus eſt, niſi quid boni acceſſerit. At in bonis quidem ſignis haec numerantur, facile morbum ſuſtinere, bene ſpirare, dolore levari, ſputum ſine difficultate rejicere, corpus aequaliter calidum et molle videri, ſine ſiti eſſe, urinas etiam et alvi excrementa et ſomnos et ſudores, velut deſcriptum eſt, ſingula ſupervenire, bona exiſtimanda ſunt. His enim omnibus ſic contingentibus, haudquaquam aeger morietur. Quod ſi ex his quaedam quidem contingant, quaedam minime, non ultra decimum quartum diem aeger

τὰ ἐναντία τουτέων, δυσπετέως φέρειν τὴν νοῦσον, πνεῦμα μέγα καὶ πυκνὸν εἶναι, τὴν ὀδύνην μὴ παύεσθαι, τὸ πτύελον μόλις ἀναβήσσειν, διψῆν κάρτα, τό τε σῶμα ὑπὸ πυρὸς ἀνωμάλως ἔχεσθαι, καὶ τὴν μὲν κοιλίην καὶ τὰς πλευρὰς θερμὰς εἶναι ἰσχυρῶς, τὸ δὲ μέτωπον καὶ τὰς χεῖρας || καὶ τοὺς πόδας ψυχροὺς, οὖρα δὲ καὶ διαχωρήματα καὶ ὕπνους καὶ ἱδρῶτας ὡς διαγέγραπται ἕκαστα εἰδέναι, κακὰ ἐόντα. οὕτως γὰρ εἰ ἐπιγένοιτό τι τῷ πτυέλῳ τουτέων, ἀπόλοιτο ἂν ὁ ἄνθρωπος πρὶν ἢ ἐς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας ἀφικέσθαι, ἢ ἐναταῖος, ἢ ἑνδεκαταῖος. οὕτως οὖν ξυμβάλλεσθαι χρὴ, ὡς τοῦ πτυέλου τουτέου θανατώδεος ἐόντος μάλα, καὶ οὐ περιάγοντος ἐς τὰς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας. τὰ δὲ ἐπιγενόμενά τε κακὰ καὶ ἀγαθὰ ξυλλογιζόμενον ἐκ τουτέων χρὴ τὰς προῤῥήσιας προλέγειν. οὕτω γὰρ ἄν τις ἀληθεύοι μάλιστα. αἱ δὲ ἄλλαι ἐκπυήσιες ῥήγνυνται αἱ πλεῖσται, αἱ μὲν εἰκοσταῖαι, αἱ δὲ τριηκοσταῖαι, αἱ δὲ τεσσαρακονθήμεροι, αἱ δὲ πρὸς τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐμπυήματος ἔσεσθαι λογιζόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρης ᾗ τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν,

vitam producet. Contra vero morbum aegre ſuſtinere, ſpirationem magnam et denſam eſſe, dolorem minime ſedari, ſputum aegre rejicere, vehementem ſitim eſſe, corpus a febre inaequaliter detineri, alvum quidem et latera vehementer calere, fronte, manibus et pedibus frigidis, urinas vero et alvi excrementa et ſomnos et ſudores, unaquaeque qualia deſcripta ſunt, mala eſſe noſſe convenit. Si quid enim ex his ſputo ſupervenerit, morietur aeger prius quam ad decimumquartum diem perveniat, aut nono aut undecimo die. Sic igitur conjicere oportet, quod cum ſputum iſtud valde lethale ſit, neque etiam ad decimum quartum diem perducit. Ex his vero tum malorum tum bonorum ſubducta ratione praedictiones facere oportet. Sic enim quis potiſſimum verum aſſequatur. Reliquae vero ſuppurationes magna ex parte rumpuntur, partim quidem vigeſimo die, partim etiam trigeſimo, quaedam quoque quadrageſimo, aliquae etiam ad ſexageſimum diem deveniunt. Suppurationis autem initium fore ratione comprehendere oportet, ab

ἢ εἴποτε αὐτὸν πρῶτον ῥῖγος ἔλαβε, καὶ εἰ φαίη ἄν τι τῆς ὀδύνης αὐτῷ βάρος γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγεεν. ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχῇσι γίνεται τῶν ἐμπυημάτων. (461) ἐξ οὖν τουτέων τῶν χρόνων τὴν ῥῆξιν χρὴ προσδέχεσθαι τῶν ἐμπυημάτων ἔσεσθαι ἐς τοὺς χρόνους τοὺς προειρημένους. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μοῦνον, στρέφειν τε καὶ καταμανθάνειν χρὴ ἐπὶ τουτέοισι, μή τι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλευρῷ. καὶ ἢν θερμότερον ᾖ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κατακλινομένου ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾷν εἴ τι αὐτῷ δοκέει βαρὺ ἐκκρέμασθαι ἐκ τῶν ἄνωθεν. εἰ γὰρ εἴη τοῦτο, ἐπὶ θάτερόν ἐστι τὸ ἐμπύημα, ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλευρὸν τὸ βάρος γίνηται. τοὺς δὲ ξύμπαντας ἐμπύους γινώσκειν χρὴ, τοισίδε τοῖσι σημείοισι. πρῶτον μὲν, εἰ ὁ πυρετὸς οὐκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων, καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισιν, καὶ ἀποπτύουσιν οὐθὲν ἄξιον λόγου, καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἔγκοιλοι γίνονται, αἱ δὲ γνάθοι ἐρυθήματα ἴσχουσι, καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν γρυποῦνται, οἱ δὲ δάκτυλοι θερμαίνονται, καὶ μάλιστα ἄκροι,

eo die quo primum aeger febricitavit, aut etiam primum rigor prehendit, et si pro dolore sibi pondus inesse in eo loco qui dolore affligebatur dixerit. Ista namque circa suppurationum initia fieri solent. Ex hoc igitur tempore suppurationum ruptionem fore intra praedicta tempora expectandum est. Quod si in altero tantum latere suppuratio fuerit, tum vertere, tum ediscere ad haec convenit, num dolor aliquis alterum latus detineat et num altero calidius fuerit, atque ubi in latus sanum decubuerit, interrogare si quod ei pondus desuper impendere videatur. Sic enim altero latere, in quo pondus extiterit, suppuratio est. At purulentos omnes his signis dignoscere oportet. Primum quidem si febris non demittit, verum interdiu levior quidem, noctu vero major detinet et sudores multi oboriuntur, tussesque et tussiendi cupiditas ipsis inest, nihil tamen effatu dignum expuunt, oculique cavi redduntur, malae ruborem contrahunt et ungues quidem in manibus adunci fiunt, digiti vero maximeque summi incalescunt et in pedibus tumo-

καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα γίνεται, καὶ σιτίων οὐκ ἐπιθυμέουσι, καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα. ὁκόσα μὲν οὖν ἐγχρονίζει τῶν ἐμπυημάτων, ἔχει τὰ σημεῖα ταῦτα, καὶ πιστεύειν αὐτέοισι χρὴ κάρτα· ὁκόσα δὲ ὀλιγοχρόνιά ἐστι, σημαίνεσθαι τουτέων, ἤν τι ἐπιφαίνηται, οἷα καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇσι γινομένοισιν. ἅμα δὲ καὶ ἤν τι δυσπνούστερος ᾖ ὁ ἄνθρωπος. τὰ δὲ ταχύτερον αὐτέων καὶ βραδύτερον ῥηγνύμενα τοῖσδε γινώσκειν χρή. ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γίνεται, καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ βὴξ καὶ ὁ πτυαλισμὸς διατείνῃ, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας (462) ἔχων, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι πρόσθεν. ἢν δὲ ἡσυχαίτερος ὁ πόνος ᾖ καὶ τἄλλα πάντα τουτέοισι κατὰ λόγον τουτέου, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν ἐς ὕστερον. γίνεσθαι δὲ ἀνάγκη καὶ πόνον καὶ δύσπνοιαν καὶ πτιελισμὸν πρὸ τῆς τοῦ πύου ῥήξιος. [653] περιγίνονται δὲ τουτέων μάλιστα μὲν οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμῶσιν, καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι, καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε καὶ ξυνεστηκότα ὑποχωρέῃ, καὶ τὸ πῦον λευκόν τε καὶ λεῖον καὶ ὁμόχροον ᾖ καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον,

res fiunt, cibos minime appetunt, et pustulae toto corpore oriuntur. Diuturnae igitur suppurationes his indicantur signis, quibus multa fides habenda est. Quae vero breve habent spatium sic indicantur, si quid eorum appareat, quae inter initia fiunt, simulque si etiam aliquando difficilius spiret aeger. At ex his quae citius aut tardius rumpuntur, sic deprehendere licet. Si quidem dolor inter initia oriatur, et spirandi difficultas, ac tussis sputatioque perseverant et ad vigesimum diem extenduntur, intra hoc tempus, aut adhuc prius ruptionem expectato. Quod si mitior dolor fuerit, iisque caetera omnia pro hujus ratione respondeant, tardius ruptionem sperato. At ante puris eruptionem dolorem oboriri et spirandi difficultatem et sputi excretionem necesse est. Supersunt autem ex morbo hi potissimum, quos febris eodem post ruptionem die dimisit, quique cibos celeriter expetiverint et siti liberantur, venterque tum exigua tum coacta dejicit et si pus album et laeve ejusdemque coloris

Ed. Chart. VIII. [653.] Foës. I. 42. 43. Ed. Lind. I. (462. 463.)

καὶ ἄτερ πόνου τε καὶ βηχὸς ἰσχυρῆς ἀνακαθαίρηται. ἄριστα μὲν οὕτως καὶ τάχιστα ἀπαλλάσσουσιν, ἢν δὲ μὴ, οἷσιν ἂν ἐγγυτάτω τουτέων γίνηται. ἀπόλλυνται δὲ οὓς ἂν ὅ τε πυρετὸς μὴ ἀφείη, ἢ δοκέων αὐτέους ἀφιέναι, αὖθις φαίνηται ἀναθερμαινόμενος, καὶ δίψαν μὲν ἔχωσι, σιτίων δὲ μὴ ἐπιθυμέωσι, καὶ ἡ κοιλίη ὑγρὴ ᾖ καὶ τὸ πῦον χλωρὸν καὶ πέλιον πτύῃ, ἢ φλεγματῶδες καὶ ἀφρῶδες. ἢν ταῦτα || πάντα γίγνηται, ἀπόλλυνται. ὁκόσοισι δ᾽ ἂν τουτέων τὰ μὲν ἐπιγένηται, τὰ δὲ μὴ, οἱ μὲν αὐτέων ἀπόλλυνται, οἱ δὲ ἐν πολλῷ χρόνῳ περιγίνονται. ἀλλ᾽ ἐκ πάντων τῶν τεκμηρίων τῶν ἐόντων ἐν τουτέοισι σημαίνεσθαι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσιν. ὁκόσοισι δὲ ὑποστάσιες γίγνονται ἐκ τῶν περιπλευμονικῶν νουσημάτων παρὰ τὰ ὦτα καὶ ἐμπυοῦσιν ἐς τὰ κάτω χωρία καὶ συριγγοῦνται, οὗτοι δὲ περιγίνονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὧδε. ἢν ὅ (463) τε πυρετὸς ἔχῃ καὶ ἡ ὀδύνη μὴ παύηται καὶ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέῃ κατὰ λόγον, μηδὲ χολώδεες αἱ τῆς κοιλίης διαχωρήσιες, μηδὲ εὔλυτοί τε καὶ ἄκρητοι γιγνοιν-

fuerit et a pituita liberum, citraque dolorem aut tuſſim vehementem educatur. Sic quidem optime et celerrime liberantur, ſin minus, qui ad iſta proxime accedent. Moriuntur vero quos febris non dimiſerit, aut cum dimiſiſſe videatur, iterum accenditur, et ſiti quidem vexantur, cibos vero non expetiverint et ſi alvus liquida dejecerit, pusque ex viridi pallidum et lividum, aut pituita permixtum et ſpumoſum expuerint. Si haec omnia contigerint, moriuntur. At quibus eorum partim quaedam contigerint, partim minime, ex his nonnulli quidam intereunt, quidam etiam ex longo temporis intervallo ſuperſunt. Sed ex omnibus his ſignis exiſtentibus tum in his tum in reliquis omnibus conjecturam facito. Quibus ex morbis pulmonis ad aures abſceſſus oboriuntur et ad inferiores ſedes ſuppurant et fiſtula facta aperiuntur, iis ſecunda valetudo contingere ſolet. Iſta vero hunc in modum conſideranda ſunt. Si febris detinet, neque dolor conquieſcit, neque ſputum ex ratione procedit, neque bilioſae ſunt alvi egeſtiones, neque bene ſolutae ac ſincerae,

το, καὶ μηδὲ τὸ οὖρον πουλύ τε κάρτα καὶ πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον, ὑπηρετῆται δὲ περιεστικῶς ὑπὸ τῶν λοιπῶν πάντων τῶν περιεστικῶν σημείων, τουτέοισι χρὴ τὰς τοιαύτας ὑποστάσιας ἐλπίζειν ἔσεσθαι. γίνονται δὲ αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω χωρία, οἷσιν ἂν περὶ τὰ ὑποχόνδρια τοῦ φλέγματός τι ἐγγένηται· αἱ δὲ ἄνω, οἷσι τὸ ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον διατελέῃ, δύσπνους δέ τινα χρόνον γενόμενος παύσηται, ἄτερ φανερῆς προφάσιος ἄλλης. αἱ δὲ ἀποστάσιες αἱ ἐς τὰ σκέλεα ἐν τῇσι περιπλευμονίῃσι τῇσιν ἰσχυρῇσί τε καὶ ἐπικινδύνοισι λυσιτελέες μὲν πᾶσαι, ἄρισται δὲ αἱ τοῦ πτυέλου ἐν μεταβολῇ ἐόντος γιγνόμεναι. εἰ γὰρ τὸ οἴδημα καὶ ἡ ὀδύνη γίγνοιτο, τοῦ πτυέλου ἀντὶ ξανθοῦ πυώδεος γενομένου καὶ ἐκχωρέοντος ἔξω, οὕτως ἂν ἀσφαλέστατα ὅ τε ἄνθρωπος περιγίνοιτο καὶ ἡ ἀπόστασις ἀνώδυνος τάχιστα παύσεται. εἰ δὲ τὸ πτύελον μὴ ἐκχωρέῃ καλῶς, μηδὲ τὸ οὖρον ὑπόστασιν ἀγαθὴν ἔχον φαίνοιτο, κίνδυνος χωλὸν γενέσθαι τὸ ἄρθρον, ἢ πολλὰ πρήγματα παρασχεῖν. ἢν δὲ ἀφανίζωνται καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες τοῦ πτυέλου μὴ ἐκχωρέοντος καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος, δει-

neque urina admodum multa et copiosum habet sedimentum, suffragantur vero ad salutem reliqua omnia salutaria signa, in his hujusmodi fore abscessus expectato. Ac hi oriuntur quidem in locis inferioribus, quibus circa praecordia inflammationis aliquid subest, illi autem in superioribus, quibus praecordia mollia et doloris expertia perseverant, cumque difficultate spirandi aliquamdiu vexatus fuerit, quae citra ullam aliam evidentem occasionem quieverit. In vehementibus et periculo proximis pulmonum inflammationibus abscessus ad crura omnes sane utiles. Optimi vero qui fiunt sputo mutationem subeunte. Si namque tumor et dolor suboriatur, sputo pro flavo in pus verso et foras prodeunte, hoc modo tum securissime aeger superstes futurus est, tum citissime citra dolorem abscessus conquiescet. Quod si neque sputum recte excernatur, neque urina bonam subsidentiam habere videatur, periculum est ne articulo claudicet aeger, aut ei multum negotii exhibeatur. Si vero dispareant abscessus et intro recurrant, sputo non prodeunte et detinente

νόν. κίνδυνος γὰρ μὴ παραφρονήσῃ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος. τῶν δὲ ἐμπύων τῶν ἀπὸ τῶν περιπλευμονικῶν οἱ γεραίτεροι μᾶλλον ἀπόλλυνται. ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐμπυημάτων οἱ νεώτεροι μᾶλλον ἀποθνήσκουσιν. (464) αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γινόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφῦν τε καὶ τὰ κάτω χωρία, ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται, τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθρια κάρτα. προσέχειν οὖν δεῖ τὸν νόον τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισιν, ὡς ἤν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐπιφαίνηταί τι πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος. ὁκόσοι δὲ τῶν ἐμπύων καίονται, οἷσιν ἂν καθαρὸν μὲν τὸ πῦον ᾖ καὶ λευκὸν καὶ μὴ δυσῶδες, σώζονται· οἷσι δὲ ὕφαιμόν τε καὶ βορβορῶδες, ἀπόλλυνται. εἰ δὲ ἀναΐσσοντος τοῦ νοσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας, τἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἔμπυον ἔσεσθαι τοῦτον πολλαὶ ἐλπίδες. κύστιες δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι δειναὶ μὲν παντελῶς καὶ ὀλέθριαι. ὀλεθριώταται δὲ ὁκόσαι ξὺν πυρετῷ συνεχεῖ γίνονται. καὶ γὰρ οἱ ἀπ᾽ αὐτέων τῶν κύστεων πόνοι ἱκανοὶ ἀποκτεῖναι, καὶ αἱ κοιλίαι οὐ διαχωρέουσιν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ, εἰ μὴ σκληρόν

febre gravis morbi periculum et delirii et mortis aegro imminet. Ex ſuppuratis autem quos pulmonum morbi concitarunt, fere ſeniores moriuntur, at ex caeteris ſuppurationibus, juniores potius intereunt. At lumborum et inferiorum partium dolores, qui cum febre affligunt, ſi relictis inferioribus ad ſeptum transverſum tranſeant, exitiales ſunt admodum. Ad alia igitur ſigna animum adhibere oportet. Si quidem ex pravis ſignis quippiam apparuerit, omni ſpe deſtitutus eſt aeger. Cum vero ſuppurati uruntur, quibus purum quidem pus eſt et album et minime foetidum, ii ſervantur, at quibus ſubcruentum et coenoſum, moriuntur. Quod ſi irruente ad ſeptum transverſum morbo reliqua ſigna minime prava ſe oſtenderint, hunc ſuppuratum fore magna ſpes eſt. At veſicae tum durae, tum dolentes, grave prorſus et exitiale periculum minantur. Maxime autem exitiales quae cum febre aſſidua fiunt. Nam et ipſarum veſicarum dolores ad mortem inferendam ſatis ſunt, neque alvi hoc tempore excernunt, niſi durum quiddam et coa-

τι καὶ πρὸς ἀνάγκην. λύει δὲ οὖρον πυῶδες οὐρηθὲν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον τὴν ὑπόστασιν. ἢν δὲ μήτε τῷ οὔρῳ μηδὲν ἐνδιδῷ ὁ πόνος, μήτε ἡ κύστις μαλάσσοιτο, ὅ τε πυρετὸς ξυνεχὴς ᾖ ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι τοῦ νοσήματος, ἐλπὶς τὸν ἀλγέοντα ἀπολέσθαι. [666] ὁ δὲ τρόπος οὗτος ἅπτεται τῶν παιδίων μάλιστα τῶν ἑπταετέων, ἕως ἂν ἐς τὰ πεντεκαίδεκα ἔτεα γένωνται. οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέῃσιν ἡμέρῃσι τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν τε περιγίνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐξ ὧν ἀπόλλυνται. οἵ τε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων βεβῶτες τεταρταῖοι παύονται, ἢ πρόσθεν. || οἵ τε δὲ κακοηθέστατοι καὶ ἐπὶ σημείων (465) δεινοτάτων γινόμενοι τεταρταῖοι κτείνουσιν, ἢ πρόσθεν. ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος αὐτέων οὕτω τελευτᾷ· ἡ δὲ δευτέρη ἐς τὴν ἑβδόμην περιάγεται· ἡ δὲ τρίτη ἐς τὴν ἑνδεκάτην· ἡ δὲ τετάρτη ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· ἡ δὲ πέμπτη ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην· ἡ δὲ ἕκτη ἐς τὴν εἰκοστήν. αὗται μὲν οὖν ἐκ τῶν ὀξυτάτων νουσημάτων διὰ τεσσάρων ἐς τὰς εἴκοσιν ἐκ προσθέσιος τελευτῶσιν. οὐ δύναται δὲ ὅλῃσιν ἡμέρῃσιν οὐδὲν τουτέων ἀριθμεῖ-

ctum. Solvit autem purulente micta urina album et laeve habens fedimentum. Quod fi neque cum urina quicquam dolor remiferit, neque mollior vefica reddatur, febrisque affidua fuerit, laborantem intra primos morbi circuitus moriturum fperandum eft. Hoc autem modo potiffimum tentantur pueri a feptimo anno ad decimumquintum. Febrium judicationes iisdem numerantur diebus, quibus et evadunt et moriuntur homines. Nam et mitiffimae febres et quae fecuriffimis fulciuntur fignis, die quarto aut ante defınunt. Maxime vero malignae et quae cum graviffimis fignis fiunt, quarto vel prius interficiunt. Primus itaque earum infultus ad hunc modum definit, fecundus ad feptimum deducitur, tertius ad undecimum, quartus ad decimum quartum, quintus ad decimum feptimum, fextus ad vigefimum. Hi igitur circuitus ex acutiffimis morbis per quatuor facta acceffione, ad vigefimum terminantur. Neque vero horum quicquam integris diebus exacte numerari poteft, cum neque annus

σθαι ἀτρεκέως. οὐδὲ γὰρ ὁ ἐνιαυτός τε καὶ οἱ μῆνες ὅλησιν ἡμέρῃσιν πεφύκασιν ἀριθμεῖσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ αὐτέῳ τρόπῳ κατὰ τὴν αὐτὴν πρόσθεσιν ἡ πρώτη περίοδος τεσσάρων καὶ τριήκονθ᾽ ἡμερέων, ἡ δὲ β′ τεσσαράκοντα ἡμερέων, ἡ δὲ τρίτη ἑξήκονθ᾽ ἡμερέων. τουτέων δ᾽ ἐν ἀρχῇσιν ἐστὶν χαλεπώτατον διαγινώσκειν τὰ μέλλοντα ἐν πλείστῳ χρόνῳ κρίνεσθαι. ὁμοιόταται γὰρ αἱ ἀρχαί εἰσιν αὐτέων. ἀλλὰ χρὴ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρης ἐνθυμέεσθαι, καὶ καθ᾽ ἑκάστην τετράδα προστιθεμένην σκέπτεσθαι· καὶ οὐ λήσεται ὅπῃ τρέψεται τὸ νούσημα. γίνεται δὲ ἡ τῶν τεταρταίων κατάστασις ἐκ τοῦ τοιούτου κόσμου. τὰ δὲ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλοντα κρίνεσθαι εὐπετέστερα γινώσκεσθαι· μέγιστα γὰρ τὰ διαφέροντα ἀπ᾽ ἀρχῆς αὐτέων ἐστίν. οἱ μὲν γὰρ περιεσόμενοι εὔπνοοί τε καὶ ἀνώδυνοί εἰσι καὶ κοιμῶνται τὰς νύκτας, τά τε ἄλλα σημεῖα ἔχουσιν ἀσφαλέστατα. οἱ δὲ ἀπολλύμενοι δύσπνοοι γίνονται, ἀλλοφάσσοντες, ἀγρυπνέοντες, τά τε ἄλλα σημεῖα κάκιστα ἔχοντες. ὡς οὖν τουτέων οὕτω γινομένων ξυμβάλλεσθαι χρὴ κατά (466) τε τὸν χρόνον κατά τε τὴν πρόσθεσιν ἑκάστην ἐπὶ τὴν κρίσιν

etiam neque menſes integris diebus numerari ſoleant. Poſt haec autem eadem ratione juxta eandem adjectionem primus circuitus eſt quatuor et triginta dierum, ſecundus quadraginta, tertius ſexaginta. At inter horum initia perquam difficile dignoſcere quinam longo temporis ſpatio judicari debeant, quod ſimillima ſint eorum principia. Verum a primo die advertere animum oportet et pro ſingulorum quaternariorum additione conſiderationem adhibere, nec latebit quonam ſe vertat morbus. Quartanarum quoque conditio eundem ſervat ordinem. Qui vero intra breviſſimum temporis ſpatium judicationem ſunt ſubituri, facilius dignoſcuntur, cum maxime inter ſe ab initio diſſideant. Qui enim ex morbo ſuperfuturi ſunt, facile ſpirant, dolore vacant, noctu dormiunt, aliaque ſecuriſſima ſigna habent. At perituri difficultate ſpirandi vexantur, delirant, vigilant, caeteraque peſſima ſigna habent. His igitur ſic ſe habentibus, de morbis ad judicationem tendentibus, tum ex tempore, tum ex unaquaque adjectione conjectura facienda eſt. Ad eandem quo-

Ed. Chart. VIII. [660. 672.] Foës. I. 44. Ed. Lind. I. (466.)

ἰόντων τῶν νουσημάτων. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τῇσι γυναιξὶν αἱ κρίσιες ἐκ τῶν τόκων γίνονται. κεφαλῆς δὲ ὀδύναι ἰσχυραί τε καὶ ξυνεχέες ξὺν πυρετῷ. ἢν μέν τι τῶν θανατωδέων σημείων προσγίνοιτο, ὀλέθριον κάρτα. εἰ δὲ ἄτερ τῶν τοιούτων σημείων ἡ ὀδύνη ὑπερβάλλοι εἴκοσιν ἡμέρας, ὅ τε πυρετὸς ἔχοι, ὑποσκέπτεσθαι χρὴ αἵματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀπόστασιν ἐς τὰ κάτω χωρία. ἔστ᾽ ἂν δὲ καὶ ἡ ὀδύνη ᾖ νεαρὰ, προσδέχεσθαι χρὴ ὡσαύτως αἵματος ῥῆξιν διὰ ῥινῶν, ἢ ἐκπύησιν, ἄλλως τε ἢν ἡ ὀδύνη περὶ τοὺς κροτάφους καὶ τὸ μέτωπον ᾖ. μᾶλλον δὲ χρὴ προσδέχεσθαι τοῦ μὲν αἵματος τὴν ῥῆξιν τοῖσι νεωτέροισι, πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων, τοῖσι δὲ γεραιτέροισι τὴν ἐκπύησιν. ὠτὸς δὲ ὀξείη ὀδύνη ξὺν πυρετῷ ξυνεχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπολέσθαι. ὡς οὖν τουτέου τοῦ τρόπου σφαλεροῦ ἐόντος, ταχέως δεῖ προσέχειν τὸν νόον τοῖσι σημείοισι πᾶσιν ἀπὸ πρώτης ἡμέρης. [672] ἀπόλλυνται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι θᾶσσον ὑπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος· οἱ δὲ γέροντες πολλῷ βραδύτερον.

que rationem et mulieribus judicationes ex partu contingunt. Capitis dolores vehementes ac continentes cum febre, aliquo quidem ex ſignis accedente, admodum exitiales. Quod ſi ſine ſignis ejusmodi dolor vigeſimum diem ſuperet et febris detineat, ſanguinis ex naribus eruptionem, aut alium quendam abſceſſum ad inferiores ſedes ſuſpectari oportet. Verum quoad dolor recens fuerit, eodem modo ſanguinis ex naribus eruptionem aut ſuperationem exſpectare convenit, cum alias tum ſi dolor circa tempora et frontem affuerit. At ſanguinis eruptio magis exſpectanda venit in his qui nondum quintum et trigeſimum annum attigerunt, in ſenioribus vero ſuppuratio. Auris dolor acutus cum febre continua et vehementi gravis. Periculum enim delirii et mortis aegro adfert. Cum igitur his modus ſit lubricus, celeriter a primo die ad omnia ſigna animum adhibere oportet. Moriuntur autem ex hoc morbo juniores quidem homines ſeptimo die aut etiam citius, ſenes vero multo tardius. Nam

Ed. Chart. VIII. [672.] Foeſ. I. 44. 45. Ed. Lind. I. (466. 467.)

οἵ τε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι ἧσσον αὐτέοισιν ἐπιγίνονται, καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπυΐσκεσθαι. ἀλλὰ ταύτῃσι μὲν τῇσιν ἡλικίῃσιν ὑποστροφαὶ τοῦ νοσήματος ἐπιγινόμεναι ἀποκτείνουσι τοὺς πλείστους. οἱ δὲ νεώτεροι, πρὶν ἐκπυῆσαι τὸ οὖς, ἀπόλλυνται. ἐπήν γε ῥυῇ πῦον λευκὸν ἐκ τοῦ ὠτὸς, ἐλπὶς τῷ νεωτέρῳ περιγενέσθαι, ἤν γε καὶ ἄλλό(467)τι αὐτέῳ ἐπιγένηται χρηστὸν σημεῖον. || φάρυγξ δὲ ἑλκουμένη σὺν πυρετῷ δεινόν. ἀλλ᾽ ἤν τι καὶ ἄλλο σημεῖον γένηται τῶν προκεκριμένων πονηρῶν εἶναι, προλέγειν ὡς ἐν κινδύνῳ ἐόντος τοῦ ἀνθρώπου. αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μέν εἰσι καὶ τάχιστα ἀναιροῦσιν, ὁκόσαι μήτε ἐν τῇ φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι μήτε ἐν τῷ αὐχένι. πλεῖστον δὲ πόνον παρέχουσι καὶ ὀρθόπνοιαν. αὗται γὰρ καὶ αὐθημερὸν ἀποπνίγουσι καὶ δευτεραῖαι καὶ τριταῖαι καὶ τεταρταῖαι. ὅσαι δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλησίως πόνον παρέχουσιν, ἐπαίρονται δὲ καὶ ἐρυθήματα ἐν τῇ φάρυγγι ποιέουσιν, ὀλέθριαι μὲν κάρτα, χρονιώτεραι δὲ μᾶλλον τῶν πρόσθεν, ἢν τὸ ἐρύθημα μέγα γίνηται. ὁκόσοισι ξυνεξερευθείη ἡ φάρυγξ καὶ ὁ αὐχὴν, αὗται

et febres et deliria minus eis ſuboriuntur, aureſque eam ob cauſam ſuppuratio praeoccupat. Verum his quidem aetatibus ſuccedentes morbi reverſiones plurimos interficiunt, juniores vero prius quam auris ſuppuret, intereunt. Quandoquidem ſi pus album ex aure fluxerit, juniorem ſuperfuturum ſpes eſt, ſi quidem aliud quoddam ei bonum ſignum ſupervenerit. Fauces exulceratae cum febre, grave aliquid portendunt. At ſi aliud aliquod etiam ſignum adfuerit, ex his quae ante prava eſſe cenſuimus, aegrum in periculo verſari denunciandum eſt. Angina graviſſima quidem eſt et celerrime interimit quae neque in faucibus neque in cervice quicquam conſpicuum facit, plurimum vero dolorem exhibet et difficultatem ſpirandi, quae erecta cervice obitum inducit. Haec enim eodem etiam die et ſecundo et tertio et quarto ſtrangulat. At quae in reliquis quidem ſimiliter dolorem exhibet, in faucibus vero tumorem ac rubores excitat, admodum quidem exitialis eſt, priore tamen diuturnior, ſi ingens rubor fuerit. Haec vero diuturnior, cum

δὴ χρονιώτεραι, καὶ μάλιστα ἐξ αὐτέων τινὲς περιφεύγουσιν, ἢν ὅ τε αὐχὴν καὶ τὸ στῆθος ἐρύθημα ἔχῃ καὶ μὴ παλινδρομέῃ τὸ ἐρυσίπελας εἴσω. ἢν δὲ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν ἀφανίζηται τὸ ἐρυσίπελας, μήτε φύματος ξυστραφέντος ἐν τῷ ἔξω χωρίῳ, μήτε πῦον ἀποβήσσῃ, ῥηϊδίως τε καὶ ἀπόνως ἔχειν δοκέῃ, θάνατον σημαίνει, ἢ ὑποστροφὴν τοῦ ἐρυθήματος. ἀσφαλέστερον δὲ τὸ οἴδημα καὶ τὸ ἐρύθημα ὡς μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι. ἢν δὲ ἐς τὸν πνεύμονα τραπείῃ, παράνοιάν τε ποιέει καὶ ἔμπυοι ἐξ αὐτέων τινὲς ὡς τὰ πολλὰ γίνονται. οἱ δὲ γαργαρεῶνες ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτάμνεσθαι καὶ ἀποσχάζεσθαι, ἔστ᾽ ἂν ἐρυθροί τε ὦσι καὶ μεγάλοι. καὶ γὰρ φλεγ(468)μοναὶ ἐπιγίνονται τουτέοισι καὶ αἱμοῤῥαγίαι. ἀλλὰ χρὴ τὰ τοιαῦτα τοῖσιν ἄλλοισι μηχανήμασι πειρῆσθαι κατισχναίνειν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. ὁπόταν δὲ ἀποκριθῇ ἤδη πᾶν, ὃ δὴ σταφυλὴν καλέουσι, καὶ γένηται τὸ μὲν ἄκρον τοῦ γαργαρεῶνος μεῖζόν τε καὶ περιφερὲς, τὸ δὲ ἀνωτέρω λεπτότερον, ἐν τουτέῳ τῷ καιρῷ ἀσφαλὲς διαχειρίζειν. ἄμεινον δὲ καὶ τὴν κοιλίην ὑποκενώσαντα χειρουργίῃ χρῆσθαι, ἢν ὅ τε χρόνος ξυγχωρέῃ καὶ μὴ ἀποπνί-

non solum fauces, sed cervicem quoque rubor occupat, ex eaque praecipue evadunt, si cervicem et pectus rubor detineat, neque ad interna erysipelas revertatur. Quod si neque diebus judicatoriis dispareat erysipelas, neque tuberculum ad exteriorem sedem se vertat, neque pus per tussim rejiciat, facileque ac sine dolore habere videatur, mortem indicat, aut ruboris reversionem. At securius est tumorem et ruborem ad externa converti. Quod si ad pulmonem se vertat, dementiam excitat et ex his nonnulli suppurati plerumque evadunt. Curgulio, quoad rubor et tumor occupat, non sine periculo resecatur aut pertunditur. Inflammationes enim et sanguinis profluvia ei succedunt. Verum talia ut extenuentur aliis rationibus eo tempore tentanda sunt. Ubi vero id totum, quod *σταφυλὴν* Graeci, hoc est uvam nominant, jam secretum fuerit et summa curgulionis pars major et rotunda, superior autem tenuior exiterit, per id tempus manum admovere tutum est. Praestat tamen ubi alvum subduxeris, manus operam adhibere, si per tempus liceat, ne-

Ed. Chart. VIII. [672.] Foeſ. I. 45. Ed. Lind. I. (468. 469.)

γηται ὁ ἄνθρωπος. ὁκόσοισι δ' ἂν οἱ πυρετοὶ παύωνται, μήτε σημείων γενομένων λυτηρίων, μήτε ἐν ἡμέρησι κρισίμησιν, ὑποστροφὴν προσδέχεσθαι χρὴ τουτέοισιν. ὅστις δ' ἂν τῶν πυρετῶν μηκύνῃ περιεστικῶς διακειμένου τοῦ ἀνθρώπου, μηκέτι ὀδύνης ἐχούσης διὰ φλεγμονήν τινα, μήτε διὰ πρόφασιν ἄλλην μηδεμίην ἐμφανέα, τουτέῳ προσδέχεσθαι ἀπόστασιν μετ' οἰδήματός τε καὶ ὀδύνης εἴς τι τῶν ἄρθρων, καὶ οὐχ ἧσσον ἐκ τῶν κάτω. μᾶλλον δὲ γίνονται καὶ ἐλάσσονι χρόνῳ αἱ τοιαῦται ἀποστάσιες τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἐτέων. ὑποσκέπτεσθαι δὲ χρὴ εὐθέως τὰ περὶ τῆς ἀποστάσιος, ἢν εἴκοσιν ἡμέρας ὁ πυρετὸς ἔχων ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ γεραιτέροισιν ἧσσον γίνεται πολυχρονιωτέρου ἐόντος τοῦ πυρετοῦ. χρὴ δὲ τὴν μὲν τοιαύτην ἀπόστασιν προσδέχεσθαι, συνεχέος ἐόντος τοῦ πυρετοῦ, ἐς δὲ τεταρταῖον καταστήσεσθαι, ἢν διαλείπῃ τε καὶ καταλαμβάνῃ πεπλανημένον τρόπον, καὶ ταῦτα ποιέων τῷ φθινοπώρῳ προσπελάσῃ. ὥσπερ δὲ τοῖσι νεωτέροισι τῶν τριήκοντα ἐτέων αἱ ἀποστάσιες γίνονται, οὕτως οἱ τεταρταῖοι μᾶλλον τοῖσι (469) τριήκοντα ἐτέων καὶ γεραιτέροισι. τὰς δὲ ἀποστάσιας εἰδέναι

que ſuffocetur aeger. Quibus febres ceſſant neque apparentibus ſolutionis ſignis, neque diebus judicatoriis, iis recidiva exſpectanda eſt. In longa febre, ſalutariter tamen affecto aegro; ſi neque ob inflammationem aliquam, neque ob ullam aliam evidentem occaſionem dolor detinet, in hoc abſceſſus cum tumore aut dolore ad articulum aliquem exſpectandus, maximeque in inferioribus locis. Magis tamen et breviori tempore hujusmodi abſceſſus contingere ſolent iis qui trigeſimum annum non attigerunt. At ſtatim in conſiderationem adhibenda ſunt quae ad abſceſſum ſpectant, ſi ultra vigeſimum diem febris detinet, quae tamen per longiores febres, ſenioribus minus contingunt. Hujusmodi autem abſceſſum expectare convenit, ſi febris continua fuerit, in quartanam vero firmari debere, ubi intermiſerit et errabundum in modum prehenderit et ita ad autumnum deducatur. Ut vero abſceſſus oriuntur in his qui triginta annis minores ſunt, ita quartanae potius annum agentibus trige-

[680] χρὴ τοῦ χειμῶνος μᾶλλον γινομένας χρονιώτερόν τε παυομένας, ἧσσον δὲ παλινδρομεύσας. ὅστις δ᾽ ἂν ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει φῇ τὴν κεφαλὴν ἀλγέειν, ἢ καὶ ὀρφνῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι, || ἢ καρδιωγμὸς τουτέῳ προσγένηται, χολώδης ἔμετος πάρεστι. ἢν δὲ καὶ ῥῖγος προσγένηται καὶ τὰ κάτω μέρη τοῦ ὑποχονδρίου ψυχρὰ ἔχῃ, καὶ θᾶσσον ἔτι ὁ ἔμετος παρέσται. ἢν δέ τι πίῃ ἢ φάγῃ ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον, κάρτα τοῦτο ταχέως ἐμεῖται. τουτέων δὲ οἷσιν ἂν ἄρξηται ὁ πόνος τῇ πρώτῃ ἡμέρῃ γίνεσθαι, τεταρταῖοι πιέζευνται μάλιστα καὶ πεμπταῖοι. ἐς δὲ τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσσονται. οἱ μέντοι πλείονες αὐτῶν ἄρχονται μὲν πονέεσθαι τριταῖοι, χειμάζονται δὲ μάλιστα πεμπταῖοι, ἀπαλλάσσονται δὲ ἐναταῖοι ἢ ἑνδεκαταῖοι. οἳ δ᾽ ἂν ἄρξωνται πεμπταῖοι πονέεσθαι, καὶ τἄλλα κατὰ λόγον αὐτέοισι τῶν πρόσθεν γίνηται, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην κρίνεται ἡ νοῦσος. γίνεται δὲ ταῦτα τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ ἐν τοῖσι τριταίοισι μάλιστα· τοῖσι δὲ νεωτέροισι γίνεται μὲν καὶ ἐν τούτοισι, μᾶλλον δὲ ἐν τοῖσι ξυνεχεστέροισι πυρετοῖσιν καὶ ἐν τοῖσι γνησίοισι τριταίοισι.

ſimum, aut ſenioribus. Scire autem convenit abſceſſus hieme magis contingere et tardius deſinere et minus intro recurrere. Si quis in febre non lethali dixerit caput dolere, aut tenebricoſum quiddam ante oculos obverſari, ſi etiam oris ventriculi morſus acceſſerit, bilioſa vomitio aderit. Quod ſi quoque rigor ſubortus fuerit et inferiores praecordiorum partes frigidas habuerit, adhuc citius vomitio aderit. Si vero ſub id tempus biberit quidpiam aut ederit, id quam celerrime evomitur. Inter hos autem quibus primo die dolor coepit, ii quarto et quinto die potiſſimum affliguntur, at ſeptimo liberantur. Quinetiam eorum plerique tertio die dolore vexari incipiunt, conflictantur autem maxime quinto, verum nono aut undecimo periculo defunguntur. Qui vero quinto die dolore affligi coeperint et reliqua pro ratione prioribus reſpondeant, ad decimumquartum diem judicatur morbus. Iſta autem viris quidem et mulieribus in tertianis praecipue contingunt; junioribus vero cum in iis ipſis, tum etiam magis in febribus peraſſiduis et legitimis

οἷσι δ' ἂν τοιουτοτρόπῳ πυρετῷ κεφαλὴν ἀλγέουσι, ἀντὶ μὲν τοῦ ὀρφνῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαίνεσθαι ἀμβλυωγμὸς γίνεται, ἢ μαρμαρυγαὶ προφαίνονται, ἀντὶ δὲ τοῦ καρδιώσσειν ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ ἐπὶ δεξιὰ ἢ ἐπ' ἀριστερὰ ξυντείνεταί τι μήτε ξὺν ὀδύνῃ μήτε ξὺν φλεγμονῇ, αἷμα διὰ τῶν ῥινῶν τούτοισι ῥυῆναι προσδόκιμον ἀντὶ τοῦ ἐμέτου. (470) μᾶλλον δὲ καὶ ἐνταῦθα τοῖσι νέοισι τοῦ αἵματος τὴν ῥῆξιν προσδέχεσθαι. τοῖσι δὲ τριήκοντα ἔτεσι καὶ γεραιτέροισιν ἧσσον, ἀλλὰ τοὺς ἐμέτους τούτοις προσδέχεσθαι. τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται, ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ᾖ καὶ ἡ γαστὴρ μὴ διαχωρέῃ, καὶ ἀγρυπνέωσί τε καὶ ἐκπλαγέωσι, καὶ κλαυθμηρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι καὶ χλωρὸν ἢ πέλιον ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι. γίνεται δὲ ταῦτα ἐξ ἑτοιμοτάτου μὲν τοῖσι παιδίοισι τοῖσι νεωτάτοισιν ἐς τὰ ἑπτὰ ἔτεα· τὰ δὲ πρεσβύτερα τῶν παιδίων καὶ οἱ ἄνδρες οὐκ ἔτι ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ὑπὸ τῶν σπασμῶν ἁλίσκονται, ἢν μή τι τῶν σημείων προσγένηται τῶν ἰσχυροτάτων τε καὶ κακίστων, οἷά περ ἐν τῇσι φρενίτισι γίνεται. τοὺς δ' ἀπολουμένους τε καὶ περιεσομένους τῶν παιδίων τε καὶ τῶν

tertianis. At quibus per hujusmodi febrem caput dolet et pro tenebris ante oculos apparentibus visus hebetudo contingit, vibrantesque splendores obversari videntur et pro oris ventriculi morsu in praecordiis dextra aut sinistra parte contentio quaedam neque cum dolore neque cum inflammatione suboritur, iis pro vomitu sanguinem e naribus profluxurum exspectandum est. Potius tamen et eo casu in juvenibus sanguinis fluorem exspectato. Iis vero qui trigesimum annum attingunt et senioribus minus, sed in his vomitiones exspectabis. Pueris convulsiones accidunt, si febris acuta fuerit, venter non dejiciat, si vigilent, perterreantur, plorent assidue et color immutetur et ex viridi pallidus, aut lividus, aut rubor contrahatur. Haec autem pueris quidem recens natis ad septimum usque annum promptissime eveniunt. At grandiores pueri et viri non adeo per febres convulsionibus prehenduntur, nisi vehementissimum et pessimum quoddam signum, ex his quae in phrenitide fieri solent, affuerit. Morituros autem et superfuturos tum

ἄλλων τεκμαίρεσθαι τοῖς ξύμπασι σημείοισιν, ὥς ἐφ᾽ ἑκάστοισιν ἕκαστα διαγέγραπται. ταῦτα δὲ λέγω περί τε τῶν ὀξέων νοσημάτων καὶ ὅσα ἐκ τουτέων γίνεται. χρὴ δὲ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς προγινώσκειν τοὺς περιεσομένους καὶ τοὺς ἀποθανουμένους, ὅσοισί τε ἂν μέλλῃ πλέονας ἡμέρας παραμένειν τὸ νούσημα καὶ ὅσοισιν ἂν ἐλάσσους, τὰ σημεῖα ἐκμανθάνοντας πάντα δύνασθαι κρίνειν, λογιζόμενον τὰς δυνάμεις αὐτέων πρὸς ἀλλήλας, ὥσπερ διαγέγραπται περί τε τῶν ἄλλων καὶ τῶν οὔρων καὶ τῶν πτυέλων, ὅταν ὁμοῦ πῦόν τε ἀναβήσσῃ καὶ χολήν. χρὴ δὲ καὶ τὰς φορὰς τῶν νουσημάτων ἀεὶ ἐπιδημεύντων ταχέως ἐνθυμεῖσθαι τήν τε τῆς ὥρης (471) κατάστασιν. εὖ μέντοι χρὴ εἰδέναι περὶ τῶν τεκμηρίων καὶ τῶν ἄλλων σημείων, καὶ μὴ λανθάνειν ὅτι ἐν παντὶ ἔτει καὶ πάσῃ ὥρῃ τά τε κακὰ κακὸν σημαίνει καὶ τὰ χρηστὰ ἀγαθὸν, ἐπεὶ καὶ ἐν Λιβύῃ καὶ ἐν Δήλῳ καὶ ἐν Σκυθίῃ φαίνεται τὰ προγεγραμμένα ἀληθεύοντα σημεῖα. ἐξ ὧν χρὴ εἰδέναι ὅτι ἔν τε τοῖσιν αὐτοῖσιν χωρίοισιν οὐδὲν δεινὸν τὰ πολλαπλάσια αὐ-

pueros tum alios ex omnibus fignis conjicies, velut in fingulis fingula defcripta funt. Atque haec a me et de morbis acutis et de his qui ab iis oriuntur dicuntur. Qui vero fuperfuturos ex morbo et morituros, eosque quibus pluribus diebus et quibus paucioribus perfeverabit morbus, recte praenofcere volet, is intelligentia comprehenfam omnium fignorum doctrinam, aeftimare debet et eorum vires inter fe collatas ratione expendere, velut fcriptum eft cum in aliis tum in urinis et fputis, ubi una et pus et bilis tuffi rejecta fuerint. Quinetiam morborum femper vulgariter graffantium impetum et tempeftatis conditionem cito animo concipere oportet. Atqui quod ad proprias cujusque rei notas et reliqua figna attinet, probe noffe minimeque ignorare convenit quod quovis anno et quovis anni tempore mala malum et bona bonum denunciant. Quandoquidem et in Libya et in Delo et in Scythia praedicta figna vera effe comprobantur. Ex quibus fcire licet quod non difficile eft in iisdem regionibus, ut quis longe plurima ex ipfis affe-

τῶν ἐπιτυγχάνειν, ἣν ἐκμαθών τις αὐτὰ κρίνειν τε καὶ λογίζεσθαι ὀρθῶς ἐπίστηται. ποθέειν δὲ χρὴ οὐδενὸς νουσήματος ὄνομα, ὅ τι μὴ τυγχάνῃ ἐνθάδε γεγραμμένον. πάντα γὰρ ὁκόσα ἐν τοῖσι χρόνοισι τοῖσι προειρημένοισι κρίνεται, γνώσῃ τοῖσι αὐτέοισι σημείοισιν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΧΥΜΩΝ.

[509] (315) || Τὸ χρῶμα τῶν χυμῶν, ὅκου μὴ ἄμπωτίς ἐστι τῶν χυμῶν, ὥσπερ ἀνθέων. ἀκτέα ᾗ ῥέπει διὰ τῶν συμφερόντων χωρίων, πλὴν ὧν οἱ πεπασμοὶ ἐκ τῶν χρόνων. οἱ πεπασμοὶ ἔξω, ἢ εἴσω ῥέπουσιν, ἢ ἄλλῃ ὅπῃ δεῖ. εὐλαβείη, ἀπειρίη, δυσπειρίη, μαδαρότης, σπλάγχνων κενότης τοῖσι κάτω, πλήρωσις τοῖσιν ἄνω, τροφὴ, ἀναῤῥοπίη, καταῤῥοπίη, τὰ αὐτόματα ἄνω καὶ κάτω, ἃ ὠφελέει καὶ βλάπτει, συγγενὲς εἶδος, χώρη, ἔθος, ἡλικίη, ὥρη, κατάστασις νούσου, ὑπερβολὴ, ἔλλειψις, οἷσιν ὁκόσον λείπεται, ἢ οὔ, ἄκη, ἔκκλισις, παρο(316)χέτευσις ἐς κεφαλὴν, ἐς τὰ πλάγια, ᾗ μάλιστα ῥέπει, ἢ ἀντί-

quatur, si ea cognitione complexus, recta mentis acie dijudicare et perpendere noverit. Neque vero est quod ullius morbi nomen, quod hic adscriptum non sit, desideres. Omnes etenim qui praedictis temporibus judicantur, ex iisdem signis cognosces.

HIPPOCRATIS DE HVMORIBVS LIBER.

Humorum color, nisi ii ad profunda corporis se receperint, velut in cute efflorescens conspicitur. Ducere oportet quam in partem momento feruntur, per loca accommodata, nisi quorum maturationes progressu temporis contingunt, quae vel foras, vel intro, vel alio quo expedit tendunt. Cautio, imperitia, experiendi difficultas, glabrities, viscerum vacuitas, inferioribus repletio, superioribus nutritio, sursum inclinatio, deorsum inclinatio, quae sua sponte sursum aut deorsum tendunt, quae juvant aut nocent, connata forma, regio, consuetudo, aetas, anni tempestas, morbi constitutio, exuperantia, defectio, quibus quantum linquitur, aut non, purgatio, evacuatio, remedia, declinatio, derivatio in caput, in latera, qua praecipue tendit,

σπασις ἐπὶ τοῖσιν ἄνω κάτω, ἄνω ἐπὶ τοῖσι κάτω, ἢ ξηρῆναι, ἢ οἷσι τὰ κάτω, ἢ οἷσι τὰ ἄνω, ἢ ἐκπλύνεται, ἢ οἷσι παρηγορήσεται. μὴ τὰ ἐκκεχυμωμένα εἰς τὸ εἴσω ἀπολαμβάνειν, ἀλλὰ τὰς ἀφόδους ξηραίνειν. τάραξις, κατάκλυσις, διάνιψις, οἷσιν ἀποστήσεται πρὸς ἕδρην, ὅθεν ἀθέλγεται, ἢ φάρμακον, ἢ ἕλκος, ἢ χυμός τις συνεστηκὼς, ἢ βλάστημα, ἢ φῦσα, ἢ σῖτος, ἢ θηρίον, ἢ καῦμα, ἢ ἄλλο τι πάθος. σκεπτέα ταῦτα, τὰ αὐτόματα λήγοντα, ἢ οἷον αἱ ἀπὸ καυμάτων ἐπεγειρόμεναι φλύκτεις, ἐφ᾽ οἷσιν οἷα βλάπτεται, ἢ ὠφελέει, σχήματα, κίνησις, μετεωρισμὸς, παλινίδρυσις, ὕπνος, ἐγρήγορσις, ἅ τε ποιητέα ἢ κωλυτέα φθάσαι, παίδευσις ἐμέτου, κάτω δι᾽ ἐξόδου, ἢ πτυάλου, μύξης, βηχὸς, ἐρεύξιος, λυγμοῦ, φύσις οὔρου, πταρμοῦ, δακρύων, κνησμῶν, τιλμῶν, ψαυσίων, δίψης, λιμοῦ, πλησμονῆς, ὕπνων, πόνων, ἀπονίης, σώματος, γνώμης, μαθήσιος, μνήμης, φωνῆς, σιγῆς. [532] τῇ ὑστερικῇ καθάρσεις, τὰ ἄνωθεν καταῤῥηγνύμενα

aut revulſio, in ſuperioribus deorſum, ſurſum in infernis, aut exiccare, aut quibusdam inferiora, aut quibusdam ſuperiora, aut eluitur, aut quibusdam lenietur. Humores ex vaſis effuſos intro ne intercipito, ſed aditus exiccato. Conturbatio, perfuſio, abluitio, quibus ad ſedem aliquid abscedit, unde emulgetur, aut medicamentum, aut ulcus, aut humor aliquis concretus, aut pullulatio, aut flatus, aut cibi recrementum, aut animalculum, aut aeſtus aliave quaepiam affectio. Haec diligenter confideranda quae ſua ſponte deſinunt, an velut puſtulae ab ardoribus excitatae, in quibus quaenam nocent aut juvant. Figurae, motio, in tumorem ſublatio, ac rurſum depreſſio, ſomnus, vigilia, quaeque fieri aut perhiberi debent, praevertito. Vomitionis inſtitutio, eorum quae per inferiora ſubducuntur, aut ſputi, muci, tuſſis, ructus, ſingultus, flatus, urinae, ſternutamenti, lachrymarum, prurituum, vellicationum, contactuum, ſitis, famis, repletionis, ſomnorum, laborum, ocii, corporis, mentis, diſciplinae, memoriae, vocis, ſilentii. Mulieri uteri affectibus laboranti purgationes, ſupra prorumpentia et in-

Ed. Chart. VIII. [532.] Foef. I. 47. Ed. Lind. I. (316. 317.)

καὶ στροφοῦντα, λιπαρὰ, ἄκρητα, ἀφρώδεα, θερμὰ, δάκνοντα, ἰώδεα, ποικίλα, ξυσματώδεα, τρυγώδεα, αἱματώδεα, ἄφυσα, ὠμὰ, ἑφθὰ, αὖα, ὅσα περιῤῥέοι, εὐφορίην (317) καθορέον, δυσφορίην, πρὶν κίνδυνον ἰέναι, οἷα οὐ δεῖ παύειν, πεπασμὸς, κατάβασις τῶν κάτω, ἐπιπόλασις τῶν ἄνω, καὶ τὰ ἐξ ὑστερέων, καὶ ἐν ὠσὶ ῥύπος, ὀργασμὸς, ἄνοιξις, κένωσις, θάλψις, ψύξις, ἔσωθεν, ἔξωθεν, τῶν μὲν, τῶν δ᾽ οὔ. ὁκόταν ἔῃ κάτωθεν ὀμφαλοῦ τὸ στρέφον, βραδὺς, μαλθακὸς ὁ στρόφος ἐς τοὐναντίον. τὰ διαχωρέοντα, ᾗ ῥέπει, ἄναφρα, πέπονα, ὠμὰ, ψυχρὰ, δυσώδεα, ξηρὰ, ὑγρὰ, ὀδμηκακώδεα, δίψα πρόσθεν μὴ ἐνεοῦσα, μηδὲ καῦμα, μηδὲ ἄλλη πρόφασις, οὖρον, ῥινὸς ὑγρασμὸς, τὴν ἔῤῥιψιν, καὶ τὸν αὔασμὸν, καὶ τὸ ἀσύμπτωτον, καὶ τὸ θολερὸν πνεῦμα, ὑποχόνδριον, ἄκρεα, ὄμματα προσκακούμενα, χρώματος μεταβολὴ, σφυγμοὶ, ψύξις, παλμοὶ, σκληρυσμὸς δέρματος, νεύρων, ἄρθρων, φωνῆς, γνώμης, σχῆμα ἑκούσιον, τρίχες, ὄνυχες, τὸ εὔφορον,

testina torquent, pinguia, meraca, spumantia, calida, mordacia, aeruginosa, varia, ramentosa, faeculenta, cruenta, flatu carentia, cruda, cocta, sicca, quaecunque undique confluunt, tolerandi levitas spectanda et molestia priusquam in periculum incidatur, quaeque sedare minime oportet. Maturatio, eorum quae infra sunt per inferiora demissio, fluitatio eorum quae supra sunt et quae ex uteris exeunt, et sordes quae est in auribus, emollitio, adaperitio, vacuatio, calefactio, refrigeratio, intra, extra, horum quidem, horum vero minime. Ubi infra umbilicum fuerit quae intestina torquet, tardus et levis est intestinorum cruciatus, vice versa, contra. Quae per alvum secedunt, qua tendunt, minime spumantia, cocta, cruda, frigida, foetida, sicca, humida, malum odorem spirantia, sitis non prius existens, neque aestus, neque alia occasio, urina, nasi humectatio. Projectionem et siccitatem, corporis molem in se non subsidentem, spiritum turbidum, praecordia, extremitates, oculos male affectos spectabis. Coloris mutatio, pulsus, refrigeratio, palpitationes, cutis durities, nervorum, articulorum, vocis, mentis, figura voluntaria, pili, ungues, tolerandi

ἢ μὴ, οἷα δεῖ. [537] σημήϊα ταῦτα, ὀδμαὶ χρωτὸς, στόματος, διαχωρήματος, ὠτὸς, φύσης, οὔρου, ἕλκεος, ἱδρῶτος, πτυάλου, ῥινὸς, χρὼς ἁλμυρὸς, ἢ πτύαλον, ἢ ῥὶς, ἢ δάκρυον, ἢ ἄλλοι χυμοὶ, πάντῃ ὅμοια τὰ ὠφελέοντα, τὰ βλάπτοντα, ἐνύπνια, οἷα ἂν ὁρέῃ, καὶ ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν, οἷα ἂν ποιέῃ, ἢν ἀκούῃ ὀξὺ || καὶ πείθεσθαι προθυμέηται ἐν τῷ λογισμῷ, μέζω, (318) ἰσχυρότερα τὰ πλείω, ἐπίκαιρα τὰ σώζοντα τῶν ἑτέρων, ἢν αἰσθάνωνται πάσῃ αἰσθήσει, πάντων καὶ φέρωσιν, ὁκοῖον ὀδμὰς, λόγους, εἵματα, σχήματα, τοιαῦτα εὐφόρως, ἅπερ καὶ αὐτόματα ἐπιφαινόμενα ὠφελέει, καὶ ὁκότε κρίσιν τὰ τοιαῦτα ἐμποιέει, καὶ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα οἷον φῦσαι, οὖρον, οἷον καὶ ὁκόσον καὶ ὁκότε. ὁκόσα δὲ τἀναντία, ἀποτρέπειν μάχεσθαι αὐτοῖσι. τὰ ἐγγὺς καὶ τὰ κοινὰ τοῖσι παθήμασι πρῶτα καὶ μάλιστα κακοῦται, κατάστασιν δὲ ἐκ τῶν πρώτων ἀρχομένων, ὅ τι ἂν ἐκκρίνηται ἐκ τῶν οὔρων, ὁκοῖα ἂν ἔῃ, καὶ οἵη τις σύμπτωσις, χροιῆς ἀπάλλαξις, πνεύματος μινύθησις, καὶ τἄλλα μετὰ τούτων τὰ διαιτήματα, [542] τὸ

levitas, aut ſecus, et qualia oportet conſideranda. Signa ſunt haec, corporis odores, oris, egeſtionis alvi, auris, flatus, urinae, ulceris, ſudoris, ſputi, naris. Corpus ſalſum, aut ſputum, aut naſus, aut lachryma, aut alii humores, omnino ſimilia quae juvant, quae nocent. Inſomnia qualia quis cernat ſpectanda et in ſomnis quae faciat, an acute audiat et prompto animo obediat, an quae commoda ſunt et ſalutem adferunt, reliquis plura ſint et valentiora, an erga omnia omnibus ſenſibus vigeant et ferant, velut odores, ſermones, veſtitus, figuras, atque haec facile, quae etiam cum ſponte apparent, juvant, et quando ejusmodi judicationem afferunt et tot et talia, velut flatus, urina, qualis et quanta et quando. Quae vero contraria ſunt, avertere iisque adverſari oportet. Quae propinqua et communia ſunt affectionibus, ea prima et maxime vitiantur. Conſtitutionem autem ſpectato, ex his quae prima incipiunt, quicquid tandem excernatur, ex urinis quaenam ſint, et quaenam ſit corporis concidentia, coloris immutatio, ſpiritus imminutio, reliquaeque cum his victus rationes. Id quidem ſciendum, num

μὲν εἰ ὅμοια τὰ ἀπιόντα δεῖ εἰδέναι, διέξοδοι, οὖρα καθ' ὑστέρας, πτύαλα κατὰ ῥῖνας, ὄμματα, ἱδρὼς ἐκ φυμάτων, ἐκ τραυμάτων, ἐξανθημάτων, ὁκόσα αὐτόματα, ὁκόσα τέχνησιν. ὅτι ὅμοια ἀλλήλοισι πάντα τὰ κρίνοντα, καὶ τὰ ὠφελέοντα, καὶ τὰ βλάπτοντα, καὶ τὰ ἀπολλύοντα, ὡς τὰ μὲν περιφεύγων ἀποτρέπῃ, τὰ δὲ προσκαλέων καὶ ἄγῃ καὶ δέχηται, καὶ τἄλλα δὲ οὕτω, δέρματος, ἀκρέων, ὑποχονδρίων, ἄρθρων, ὄμματος, στόματος, σχημάτων, ὕπνων, οἷα κρίνει, καὶ ὅ τε τὰ τοιαῦτα μηχανάασθαι καὶ ἔτι ὅσαι τοιαῦται ἀποστάσιες γίνονται, οἷαι ὠφελέουσι, βρώμασι, πόμασιν, ὀδμῇσιν, ὁράμασιν, ἀκούσμασιν, ἐννοήμασιν, ἀφόδοισιν, ὑγροῖσιν, θάλψει, ψύξει, (319) ξηροῖσιν, ὑγρῆναι, ξηρῆναι, χρίσμασιν, ἐγχρίσμασιν, ἐπιπλάστοισιν, ἐμπλάστοισιν, ἐπιπάστοισιν, ἐπὶ δὲ τοῖσιν ἐπιθέτοισι, σχήματα, ἀνάτριψις, ἴησις, πόνος, ἀργίη, ὕπνος, ἀγρυπνίη, πνεύμασιν ἄνωθεν, κάτωθεν, κοινοῖσιν, ἰδίοισιν, τεχνητοῖσιν, ἐν τοῖσι παροξύσμοῖσι μήτε ἐοῦσι μήτε μέλλουσι, μήτε ποδῶν ψύξει, ἀλλ' ἐν καταῤῥόπῳ τῇ

quae prodeunt fint fimilia, transitus, urinae per uteros, fputa per nares, oculi, fudor ex tuberculis, ex vulneribus, puftulis quae fua fponte, quae per artem. Quod fimilia funt inter fe omnia quae judicationem faciunt, quaeque profunt, quaeque nocent et quae tollunt, ut illa quidem evitans avertat, haec vero provocans admoveat ac fufcipiat. Aliaque etiam eodem modo, in cute, extremis partibus, praecordiis, articulis, oculo, ore, figuris, fomnis, quaenam judicationem denunciant et quando ejusmodi omni ratione moliri oportet. Ad haec vero quinam hujusmodi abfceffus oriuntur, quaenam juvant, cibis, potionibus, odoribus, vifis, auditionibus, notionibus, feceffibus, humoribus, calefactione, refrigeratione, ficcitatibus, humectando, ficcando, inunctionibus, illitionibus, iis quae in cataplasmate apponuntur, emplaftris, iis quae infperguntur et iis quae imponuntur. Figurae, frictio, medela, labor, otium, fomnus, vigiliae. Spiritus, fupra, infra, communibus, propriis, arte comparatis. In acceffionibus nec praefentibus, nec futuris, neque dum pedes refrigerantur, fed cum morbus

νούσῳ. τοῖσιν ἐν ταῖσι περιόδοισι παροξυσμοῖσι τὰ προσάρματα, μὴ διδόναι μηδὲ ἀναγκάζειν, ἀλλ᾽ ἀφαιρέειν τῶν προθεσίων πρὸ τῶν κρισίων. τὰ κρινόμενα καὶ τὰ κεκριμένα, ἀρτίως μὴ κινέειν, μήτε νεωτεροποιέειν μήτε φαρμακίοισι μήτε ἄλλοις ἐρεθισμοῖσιν, ἀλλ᾽ ἐᾷν. πέπονα φαρμακεύειν, καὶ κινέειν μὴ ὠμὰ, μηδὲ ἐν ἀρχῇσιν, εἰ μὴ ὀργᾷ. τὰ δὲ πολλὰ οὐκ ὀργᾷ. [546] ἃ δεῖ ἄγειν ὅπῃ ἂν μάλιστα τῶν ξυμφερόντων χωρίων, ταύτῃ ἄγειν, τὰ χωρέοντα μὴ τῷ πλήθει τεκμαίρεσθαι, ἀλλ᾽ ἕως ἂν χωρέῃ, οἷα δεῖ, καὶ φέρῃ εὐφόρως. ὅκου δὲ δεῖ γνῶσαι, ἢ λειποθυμῆσαι ἕως ἂν τοῦτο ποιήσῃς, ἐπ᾽ ἄλλα ῥέψαι, ἢ ξηρῆναι, ἢ ὑγρῆναι, ἢ ἀντισπάσαι, οὕνεκα τοῦτο ποιέεται, ἢν ἐξαρκέῃ ὁ νοσέων, τούτοισι τεκμαίρεσθαι. τὰ μὲν ξηρὰ θερμὰ ἔσται, τὰ δὲ ὑγρὰ ψυχρά. διαχωρητικὰ δὲ τἀναντία ὡς ἐπιτοπολύ. ταῦτα τῇσι περισσῇσιν ἄνω, ἢν καὶ αἱ περίοδοι καὶ ἡ κατάστασις τοιαύτη ἔῃ τῶν παρο(320)ξυσμῶν. γίνεται δὲ τὰ πλεῖστα τῇσιν ἀρτίῃσι κάτω. οὕτω γὰρ καὶ αὐτόματα ὠφε-

inclinat. In accessionibus quae per circuitus repetunt, nulla alimenta offerenda, neque adurgenda, sed ante judicationes de his quae apponuntur auferendum. Quae judicationem faciunt, aut perfecte judicata sunt, neque movere neque ullo modo innovare, sive medicamentis, sive aliis irritamentis, sed sinere oportet. Concocta medicamentis purgantibus agitanda, non cruda, neque in principiis, nisi impetu suo ad excretionem ferantur, plerumque vero minime ad exitum festinant. Quae ducenda sunt, quo maxime vergunt, eo per loca convenientia ducere oportet. Quae prodeunt, copia minime sunt aestimanda, sed quamdiu prodeant qualia oportet et aeger facile ferat. Ubi vero virium debilitatem, aut animi defectionem judicare oportet, quamdiu hoc feceris alio vertendum, aut siccandum, aut humectandum, aut refellendum cujus gratia id fit, si sufficere aeger possit. Quod ex his est conjectandum, sicca quidem calida erunt, humida vero frigida, alvum autem dejicientia, plerumque contraria. Haec imparibus diebus supra fiunt, si et circuitus et constitutio ex ipsis accessionibus talis extiterit. Plurima autem diebus paribus infra contingunt. Sic enim etiam quae

Ed. Chart. VIII. [546.] Foës. I. 48. 49. Ed. Lind. I. (320.)

λέει, ἢν μὴ αἱ περίοδοι τοὺς παροξυσμοὺς ἐν τῇσιν ἀρτίῃσι ποιέωνται. ἐν δὲ τοῖσι τοιούτοισιν, ἐν μὲν ἀρτίῃσιν ἄνω, ἐν δὲ τῇσι περισσῇσι κάτω. ὀλίγαι δὲ τοιαῦται. αἱ δὲ τοιαῦται καὶ δυσκριτώτεραι καταστάσιες. ἀτὰρ καὶ τὰ πρόσω χρόνου προήκοντα ἀνάγκη οὕτως, οἷον τρισκαιδεκαταῖα, τεσσαρεσκαιδεκαταῖα· τρισκαιδεκάτῃ μὲν κάτω, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ δὲ ἄνω. πρὸς γὰρ τὸ κρίσιμον οὕτω ξυμφέρει. || καὶ ὁκόσα εἰκοσταῖα, πλὴν ὁκόσα κάτω, πολλὰ δὲ δεῖ καθαίρειν. ταῦτα δὲ ἐγγὺς οὕτω κρίσιος, ἀλλὰ προσωτέρω. δεῖ δὲ ὀλιγάκις ὀξέσι, πολλὰ ἄγειν. τοῖσι κοπώδεσι τὸ σύμπαν, ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν εἰς ἄρθρα, καὶ παρὰ γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται ἐγγύς τι τῶν πόνων ἑκάστου, ἐπὶ τὸ ἄνω μᾶλλον καὶ τὸ σύμπαν. ἢν ἀργὸς ἡ νοῦσος ἔῃ καὶ κατάῤῥοπος, κάτω καὶ ἀποστάσιες. μάλιστα δὲ πόδες θερμοὶ κάτω σημαίνουσι, ψυχροὶ δὲ ἄνω. οἷσι δὲ ἀνισταμένοισιν ἐκ τῶν νούσων, αὐτίκα δὴ ἐν χερσὶν ἢ ποσὶ πονέουσί τι, ἐν τούτοισιν ἀφίστανται. ἀτὰρ καὶ ἢν τι πεπονηκὸς ἔῃ, πρὶν ἢ νοσέειν ἐς ταῦτα ἀποστηρίζεται,

ſponte eveniunt juvant, niſi circuitus acceſſiones diebus paribus faciant. In talibus autem paribus diebus ſupra, imparibus vero infra fiunt. Paucae autem ſunt ejusmodi, talesque conſtitutiones difficiliorem habent judicationem. Quinetiam quae ultra tempore procedunt, ſic contingere neceſſe eſt, velut quae ad diem decimumtertium et ad decimumquartum perveniunt, decimotertio quidem infra, decimoquarto vero ſupra fiunt. Sic enim ad judicationem confert. Et quae ad vigeſimum diem pertingunt, praeterquam quae infra feruntur, plerumque purgare oportet, eaque non prope judicationem, ſed longius. In acutis autem raro multa ducenda ſunt, in his vero qui laſſitudinis ſenſim habent totum. In febribus ad articulos et ad maxillas praecipue abſceſſus contingunt, in vicinia dolorum cujusque, ad ſuperiorem partem magis et in totum. Si tardus fuerit morbus et deorſum feratur, infra etiam abſceſſus contingent. Maximeque pedes calidi, infra futurum abſceſſum, frigidi vero ſupra, denunciant. Iis qui ex morbis convaleſcunt, ſi ſtatim in manibus et pedibus dolores contingunt, in his abſceſſus

οἷον καὶ τοῖσιν ἐν Περίνθῳ βηχώδεσι καὶ κυναγχικοῖσιν. ποιέουσι γὰρ αἱ βῆχες τὰς ἀποστάσιας, ὥσπερ οἱ πυρετοὶ τοιαύτας. κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον συμβαίνει ἢ ἀπὸ χυμῶν ἢ σώματος συντήξιος καὶ ψυχῆς. τοὺς μὲν οὖν χυμοὺς εἰδέναι ἐν ᾗσιν ὥρῃσιν ἀνθέουσι, καὶ οἷα ἐν ἑκάστοισι νοσή(321)ματα ποιέουσι, καὶ οἷα ἐν ἑκάστῳ νουσήματι παθήματα. τὸ δὲ σῶμα τὸ ἄλλο, ἐς ὅ τι μάλιστα νόσημα ἡ φύσις ῥέπει, οἷόν τι σπλὴν ἐνοιδέων ποιέει, τούτων τι καὶ ἡ φύσις, σχεδόν τι καὶ χρώματα κακίω, καὶ σώματα σειρεοῖ, καὶ εἴ τι ἄλλο, ταῦτα διαγεγυμνάσθαι. [552] ψυχῆς ἀκρασίη ποτῶν καὶ βρωμάτων, ὕπνου, ἐγρηγόρσιος, ἢ δι' ἔρωτάς τινας, οἷον κύβων, ἢ διὰ τέχνας, ἢ δι' ἀνάγκας καρτερίη πόνων, καὶ ὧν τινων τεταγμένη, ἢ ἄτακτος. αἱ μεταβολαὶ ἐξ οἵων εἰς οἷα. ἐκ τῶν ἠθέων φιλοπονίη ψυχῆς. ἢ ζητέων, ἢ μελετέων, ἢ ὁρέων, ἢ λέγων, ἢ εἴ τι ἄλλο, οἷον λῦπαι, δυσοργησίαι, ἐπιθυμίαι, τὰ ἀπὸ συγκυρίης, λυπήματα

oriuntur. Quinetiam si quae pars ante morbum laborarit, ibi morbi sedes erit, velut iis contingit qui in Perintho tussi et angina laborarunt. Tusses enim non secus ac febres abscessus excitant. Simili etiam ratione contingit vel ab humoribus, vel corporis colliquatione et animi. Humores igitur quibus anni temporibus efflorescunt, nosse oportet et quales in singulis morbos efficiant et quasnam in unoquoque morbo affectiones pariant. Reliquum quoque corpus, quem ad morbum natura praecipue inclinat, quale quid lien in tumorem sublatus facit. Quorum quiddam etiam natura facit, fereque colores deteriores sunt et corpora arefacit. Et si quid sit aliud, in his te exercitatum esse oportet, velut si quis animi intemperantia ducatur ad cibos et potiones, somnum et vigilias, vel amore quodam, ut alearum, vel arte, vel necessitate labores toleret, iique vel certo, vel non certo ordine contingunt. Mutationes ex quibus ad quaenam fiant, considerandae. Ex moribus animi industria, vel si quid investiget, vel cogitet, vel videat, vel dicat, vel aliud quid faciat, velut dolores, iracundiae cupiditates, quae ex casu accidunt, mentis molestiae, quae per visionem

Ed. Chart. VIII. [552. 558.] Foës. I. 49. Ed. Lind. I. (321. 322.)
γνώμης, ἢ διὰ τῶν ὀμμάτων, ἢ διὰ τῆς ἀκοῆς, οἷα τὰ σώματα. μύλης μὲν τριφθείσης πρὸς ἑωυτὴν, ὀδόντες ἡμώδησαν. παρά τε κοῖλον παριόντι, σκέλεα τρέμει. ὅταν δὲ τῆσι χερσὶν ὧν δεῖται ἆραι, αὗται τρέμουσιν, ὄφις ἐξαίφνης ὀφθεὶς χλωρότητα ἐποίησεν, οἱ φόβοι, οἷον αἰσχύνη, λύπη, ἡδονὴ, ὀργὴ, τἄλλα τοιαῦτα οὕτως ὑπακούει. ἑκάστῳ δὲ τὸ προσῆκον τοῦ σώματος τῇ πρήξει, ἐν τούτοισιν ὑπακούει, ἱδρῶτες, καρδίης παλμὸς, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν δυνάμιων τὰ ἔξωθεν ὠφελέοντα, ἢ βλάπτοντα, ἄλειψις, κατάχυσις, κατάχρισις, κατάπλασις, ἐπίδεσις ἐρίων καὶ τῶν τοιούτων, καὶ τὰ ἔνδοθεν ὑπακούει τῶν τοιούτων, οὐ μόνον ὥσπερ τὰ ἔξω τῶν εἴσω προσ(322)φερομένων, ἀτὰρ καὶ τάδε, ἐν ἐρίοισι κοίτη πινώδεσι, καὶ τὸ παρὰ βασιλεῖ λεγόμενον κύμινον ὁρῶσιν. ὀσφραινομένοισιν ὅσα κεφαλῆς ἀγωγὰ, [558] ταρακτικὰ, λόγοι, φωνὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, μαζοὶ, γονὴ, ὑστέρη, σημήϊα τά τε ἐν τῆσιν ἡλικίῃσι, καὶ ἐν τοῖσι πνιγμοῖσι, καὶ βηξὶ, τὰ πρὸς ὄρχιν. ὥσπερ τοῖσι δένδροισιν ἡ γῆ, οὕτω

aut auditionem contrahuntur, quales corporum affectiones. Molae quidem in sese attritu, dentium stupor oboritur. Iuxta foveam transeuntem, crurum tremor occupat. Cum quis ea quibus opus habet manibus sustulerit, eas tremor corripit. Serpens derepente conspectus pallorem inducit. Metus, velut pudor, dolor, laetitia, ira atque reliqua hujusmodi sic afficiunt. Quod autem in corpore ad actionem pertinet, horum unicuique morem gerit. Sudores, cordis palpitatio, atque id genus facultates. Quae foris juvant aut nocent, unctio, perfusio, illitus, quae in cataplasmate adhibentur. Lanarum et eorum quae sunt ejusmodi deligatio. Interna etiam talibus afficiuntur, non solum velut externa ab his quae intro assumuntur. Quinetiam quae in lanis ovium sorde inquinatis admoventur et quod regium dictum est cuminum videntibus, olfacientibus. Quae ex capite deducunt, perturbationem adferunt sermones, vox et talia. Mammae, genitale semen, uterus, signa quaeque in aetatibus et in suffocationibus et tussibus, quae ad testes perveniunt. Ut se habet terra in arboribus, ita in animantibus venter

τοῖσι ζώοισιν ἡ γαστὴρ καὶ τρέφει καὶ θερμαίνει καὶ ψύχει. ψύχει μὲν κενουμένη, θερμαίνει δὲ πληρουμένη. ὥσπερ γῆ κοπρευομένη χειμῶνος θερμὴ, οὕτω καὶ ἡ κοιλίη. δένδρεα φλοιὸν λεπτὸν ξηρὸν ἔχει, ἔσωθεν δὲ ξηρόσαρκα, ὑγιηρὰ, ἄσηπτα, χρόνια. καὶ ζώων, οἷον χελῶναι καὶ ὅ τι τοιοῦτον. ἡλικίῃσιν, ὥρῃσιν, ἐνιαυτοῖσιν ὅμοια. τὰ ζῶντα οὐ τρίβεται χρωμένοισι μετρίως βελτίω. ὥσπερ ὑδρίον νέον διαπηδᾷ, παλαιούμενον στέγει, οὕτω καὶ ἡ γαστὴρ διΐει τὴν τροφὴν, || καὶ ὑποστάθμην ἴσχει ὥσπερ ἀγγεῖον, οἱ τρόποι τῶν νούσων, τὰ μὲν συγγενικά ἐστιν εἰδέναι πυθόμενον, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης. οἰκέονται γὰρ διὰ πλειόνων καὶ πολλοὶ ἴσασι. τὰ δὲ ἐκ τοῦ σώματος καὶ τῶν διαιτημάτων καὶ καταστάσιος τῆς νούσου, ἢ ἀπὸ ὡρέων. αἱ δὲ χῶραι πρὸς τὰς ὥρας κακῶς διακείμεναι τοιαῦτα τίκτουσι νουσήματα, ὁκοίῃ ἂν ὥρῃ ὁμοῖαι ὦσιν· οἷον ἀνώμαλον θάλπος ἢ ψῦχος τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὅταν τοιαῦτα ποιέῃ φθινοπωρινὰ ἐν τῇ χώρῃ τὰ (323) νουσή-

lit, calefacit et refrigerat. Refrigerat quidem dum vacuatur, calefacit vero cum impletur. Non secus ac stercorata terra hieme calida est, ita etiam ventriculus. Arbores corticem tenuem siccum habent, intrinsecus autem carne sunt sicca, sanae, imputres, diuturnae. Et ex animantibus velut testudines et quicquid est ejuscemodi. Aetatibus, anni temporibus, annis similia. Quae vivunt non atteruntur et quibus moderate utuntur, melius habent. Quemadmodum hydria parva recens transmittit, inveterata continet, ita et ventriculus alimentum transmittit et subsidens retrimentum retinet velut conceptaculum quoddam. Morborum formae diversae sunt, cum partim quidam sint congeniti, de quibus percontando licet cognoscere, partim quidam ex regionibus oriuntur, cum multis sint familiares et plerique ipsos norint, partim vero ex corpore et vitae institutis et morbi constitutione, vel ex anni temporibus. Regiones autem ad anni tempora male affectae, cujus temporis similitudinem habent, ejusmodi morbos pariunt. Verbi gratia inaequalis calor et frigus, si eadem die contigerint, autumnales mor-

ματα. καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσι κατὰ λόγον τὰ μὲν ἀπὸ ὀδμέων βορβορωδέων, ἢ ἑλωδέων, [562] τὰ δὲ ἀπὸ ὑδάτων, λιθιῶντα, σπληνώδεα, τὰ δὲ ἀπὸ πνευμάτων χρηστῶν τε καὶ κακῶν ἄρχονται. ὥρης δὲ οἷα ἔσονται νοῦσοι, καὶ καταστάσιες ἐκ τῶνδε. ἢν αἱ ὧραι ὡραίως, εὐτάκτως, εὐκρινέας νόσους ποιέουσιν. αἱ δὲ ἐπιχώριοι τῇσιν ὥρῃσι νοῦσοι δηλοῦσι τοὺς τρόπους. ὅ τι δ᾽ ἂν ἐξαλλάξῃ ἡ ὥρη, ὅμοια ἢ ἀνόμοια ἔσται τὰ νουσήματα, οἷα ἐν τῇ ὥρῃ ταύτῃ γίνεται. ἢν δ᾽ ὁμοίως ἄγῃ, ἢ τοιουτότροπα καὶ ἐπὶ τοιοῦτο εἱλκυσμένα, οἷον ἴκτερον φθινοπωρινὸν, ψύχεα γὰρ ἐκ θαλπέων καὶ θάλπος ἐκ ψύχεος. καὶ ἢν τὸ θερινὸν χολῶδες γένηται, καὶ αὐξηθὲν ἐγκαταλειφθῇ, καὶ ὑπόσπληνοι. ὅταν οὖν καὶ ὁ ἀὴρ οὕτως ἀγάγῃ, καὶ ἦρος γίνονται ἴκτεροι. ἐγγυτάτω γὰρ αὕτη ἡ κίνησις τῇ ὥρῃ κατὰ τοῦτο εἶδός ἐστιν. ὅταν δὲ θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ εὔτροποι καὶ οὐ κατόξεες, οὐδὲ κατάξηροι γλώσσῃσιν. ὅταν δὲ χειμέριον γένηται ἦρ καὶ

bos in regione creabunt et in reliquis anni temporibus eadem ratio servabitur. Alii quidem ab odoribus coenosis aut palustribus, alii vero ab aquis, calculosi, lienosi, alii a ventis tum bonis tum malis originem ducunt. Quales vero futuri sunt anni temporis morbi, tales etiam ex his constitutiones ducentur. Si anni tempora tempestivam et ordine procedentem temperiem habuerint, judicatu faciles morbos pariunt. Familiares autem anni temporibus morbi, mutationes indicant. Pro anni autem temporis varietate, similes aut dissimiles erunt morbi, qui hoc tempore oriuntur. Quod si similiter procedat, aut ejusmodi morbi erunt, aut ad tale quid deducentur, velut ad morbum regium autumnalem, cum frigora caloribus et calor frigori succedit. Si vero aestas biliosa extiterit, bilisque increscens intus remanserit, etiam aliquantulum lienosi erunt. Cum igitur ver quoque hoc modo processerit, vere etiam morbi regii oriuntur. Ad hanc enim formam hic morbus anni tempori proximus est. At ubi aestas veri similis extiterit, sudores in febribus, eaeque faciles, neque peracutae erunt, neque linguas vehementer aridas habebunt. Cum vero ver hibernum fuerit et ex-

ὀπισθοχειμὼν, χειμεριναὶ καὶ αἱ νοῦσοι καὶ περιπνευμονικαὶ, ἢ κυναγχικαὶ, καὶ φθινοπώρου, ἢν μὴ ἐν ὥρῃ καὶ ἐξαίφνης χειμάσῃ, μὴ συνεχῶς τοιαύτας νόσους ποιέει, διὰ τὸ μὴ ἐν ὥρῃ ἦρχθαι, ἀλλὰ ἀνώμαλα γίνεσθαι. διόπερ καὶ αἱ ὧραι ἄκριτοι καὶ ἀκατάστατοι γίνονται, ὥσπερ καὶ αἱ νοῦσοι, ἐὰν προεκρηγνύωνται, ἢ προεκκρίνωνται, ἢ ἐγκαταλείπωνται. φιλυπόστροφοι (324) γὰρ καὶ αἱ ὧραι γίνονται, ὥσπερ αἱ οὕτω νοσοποιέουσαι. προολογιστέον οὖν ὁκοίως ἂν ἔχοντα τὰ σώματα αἱ ὧραι παραλαμβάνωσι. [567] νότοι βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοί. ὅταν οὗτος δυναστεύῃ, τοιουτότροπα ἐν τῇσι νούσοισι πάσχουσιν ἕλκεα μαδαρὰ μάλιστα στόμα, αἰδοῖον, καὶ τἄλλα· ἢν δὲ βόρειον, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληρότεραι, δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων, ὁκόταν οὗτος δυναστεύῃ. τοιαῦτα προσδέχεσθαι μᾶλλον τὰ νουσήματα. ἢν μᾶλλον πλεο-

tremae hiemis frigora fenferit, hiberni etiam morbi fient, et tuffes et pulmonum inflammationes et anginae. Et autumnus fi non fuo tempore, ac derepente ad hiemis naturam vergat, non continenter tales morbos facit propterea quod non fuo tempore incepit, fed inaequaliter fit. Quapropter etiam anni tempora judicatione carent et inftabilia fiunt, quemadmodum morbi quoque, fi ante tempus erumpant, aut excerni anticipent, aut intus relinquantur. Anni enim tempora morborum reverfiones plerumque afferre folent, ficut et ejusmodi morbos facere. Illud praeterea fpectandum eft, quomodo affecta fint corpora, cum ab anni temporibus excipiuntur. Auftri auditus gravitatem afferunt, oculis caliginem offundunt, capitis gravitatam inducunt, membrorum torporem ac languorem faciunt. Cum hic invaluerit, ejufcemodi in morbis contingunt, ulcera madentia, os praefertim, pudendum, aliasque partes occupat. Quod fi aquilonia fuerit tempeftas, tuffes fiunt, faucium afperitates, alvi duriores, urinae difficultates, horrores, laterum et pectoris dolores. Hac praevalente, ejusmodi morbi maxime expectandi funt. Quod fi magis redundarit, magnas

Ed. Chart. VIII. [567.] Foes. I. 50. 51. Ed. Lind. I. (324. 325.)

νάζῃ, αὐχμοῖσιν οἱ πυρετοὶ ἕπονται, καὶ ὄμβροισιν ἐξ ὁποίων ἂν οἱ πλεονασμοὶ μεταπέσωσι, καὶ ὅκως ἂν ἔχοντα τὰ σώματα παραλάβωσιν ἐκ τῆς ἑτέρης ὥρης, καὶ ὁκοίου τινὸς οὖν χυμοῦ δυναστεύοντος ἐν τῷ σώματι. ἀτὰρ ἀνυδρίαι νότιαι, βόρειαι. διαφέρει γὰρ καὶ τἄλλα οὕτω. μέγα γὰρ καὶ τοῦτο, ἄλλος γὰρ ἐν ἄλλῃ ὥρῃ καὶ χώρῃ μέγας. οἷον τὸ θέρος χολοποιὸν, ἦρ ἔναιμον, τἄλλα ὡς ἕκαστα. αἱ μεταβολαὶ μάλιστα τίκτουσι νουσήματα. καὶ αἱ μέγισται μάλιστα, καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσιν αἱ μεγάλαι μεταλλαγαὶ, καὶ ἐν τοῖσιν ἄλλοισι. τὰ δὲ ἐκ προσαγωγῆς γίνεται. αἱ ὧραι αὗται ἀσφαλέσταται, ὥσπερ καὶ δίαιται, καὶ ψῦχος καὶ θάλπος μάλιστα ἐκ προσαγωγῆς, καὶ ἡλικίαι οὕτω μεταβαλλόμεναι. φύσιες δὲ ὡς πρὸς τὰς || ὥρας, αἱ μὲν πρὸς θέρος, αἱ δὲ πρὸς χειμῶνα εὖ καὶ κακῶς (325) πεφύκασιν, αἱ δὲ πρὸς χώρας καὶ ἡλικίας καὶ διαίτας καὶ τὰς ἄλλας καταστάσιας τῶν νούσων, ἄλλαι πρὸς ἄλλας εὖ καὶ κακῶς πεφύκασι. καὶ ἡλικίαι πρὸς ὥρας καὶ χώρας καὶ διαί-

ſiccitates ſebres conſequuntur, itemque imbres, qualescunque humorum redundantiae contigerint et quomodocunque affecta corpora ex alio anni tempore exceperint et quicunque tandem humor in corpore praevaluerit. Quinetiam ſiccitates auſtrinae ſunt et aquilonales. Differunt enim et alia ad hunc modum. Nam et hoc magnum eſt, et alius in alio anni tempore et regione magnus eſt. Velut aeſtas bilem gignit, ver ſanguinem, et alia tempora ut ſingulorum fert natura. Mutationes potiſſimum morbos pariunt, eaeque praecipue maximae. Et in anni temporibus magnae mutationes, itemque in aliis. Quaedam ſenſim acceſſione facta fiunt, eaque anni tempora ſunt ſecuriſſima, non ſecus ac victus rationes et frigus et calor, maxime ſi paulatim ex additione progrediantur, itemque aetates ad hunc modum immutatae. Naturae quod ad anni tempora attinet, aliae ad aeſtatem, aliae ad hiemem bene aut male affectae ſunt, quaedam vero ad regiones et aetates, victus rationem et alias aeris conditiones. Morbi alii ad alia anni tempora bene vel male ſe habent, aetates quoque ad tempora et regiones et victus genera et morborum conſtitutiones. Atque in anni tempori-

Ed. Chart. VIII. [567. 573.] Foës. I. 51. Ed. Lind. I. (325.)
τας, καὶ πρὸς καταστάσιας νούσων. καὶ ἐν τῇσιν ὥρῃσι δίαιται καὶ σιτία καὶ ποτὰ, οἷα ὅτι ὁ μὲν χειμὼν ἀργὸς ἔργον, καὶ πέπονα τὰ εἰσιόντα καὶ ἁπλᾶ. μέγα γὰρ καὶ τοῦτο. αἱ ὀπῶραι δὲ ἐργάσιμοι, ἡλιώσιες, τὰ πινόμενα πυκνὰ, ἀκατάστατα σιτία· οἶνοι, ἀκρόδρυα. [573] ὥσπερ δὲ ἐκ τῶν ὡρέων τὰς νούσους ἐστὶ τεκμήρασθαι, ἔστι ποτὲ καὶ ἐκ τῶν νούσων, ὕδατα, καὶ ἀνέμους, καὶ ἀνυδρίας προγινώσκειν. οἷον βόρεια, νότια. ἔστι γὰρ εὖ μαθόντι καὶ ὀρθῶς ὅθεν σκεπτέα. οἷον καὶ λέπραι τινὲς, καὶ περὶ τὰ ἄρθρα πόνοι, ὕδατα ὅταν μέλλει, κνησμώδεές εἰσι καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ τῶν ὑσμάτων οἷα ἢ διὰ τρίτης, ἢ ἑκάστης, ἢ διὰ περιόδων ἄλλων· καὶ τὰ συνεχέα. καὶ ἀνέμων οἱ μὲν πολυήμεροι πνέουσι καὶ ἀντιπνέουσιν ἀλλήλοισιν, ἄλλοι δὲ διὰ βραχυτέρων, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περίοδον. ταῦτα ἔχει τῇσι καταστάσεσιν ὁμοιότητας, ἐπὶ βραχύτερον δὲ τὰ τοιαῦτα. ἢν μὲν ἐπὶ πλέον τὸ ἔτος τοιοῦτο ἔῃ οἵην κατάστασιν ἐποίησεν, ἐπὶ πλεῖον καὶ τὰ νουσήματα τοιαῦτα. καὶ ἢν μᾶλλον ἰσχυρότερα, καὶ μέγιστα νουσή-

bus victus genera, cibi et potiones quales ſint videndum, quod hiems quidem ab operibus ceſſans, quae ingeruntur cocta et ſimilia poſtulat. Id enim permagni etiam refert. Autumnus autem laboribus dicatus eſt, inſolatus habet, crebros potus, cibos inſtabiles, vina et arboreos fructus. Ac quemadmodum ex anni temporibus de morbis conjecturam facere licet, ita quandoque ex morbis aquas, ventos et ſiccitates cognoſcere licet, velut aquilonales et et auſtrinos ſtatus. Hoc enim ei erit integrum, qui probe et recte noverit, unde haec ſpectanda ſint. Velut etiam leprae quaedam et circa articulos dolores. Ubi aquae futurae ſunt, pruritum excitant, aliaque ejuscemodi. Et quae pluviae aut tertio quoque die, aut ſingulis diebus, aut per alios circuitus, aut continenter contingunt. Et venti quidam per multos dies et inter ſe adverſi ſpirant, aliique per pauciores dies, iidemque per circuitum. Atque haec ſimilitudines habent cum temporum conſtitutionibus, ejusmodi tamen breviores. Quod ſi annus magna ex parte talis eſſe pergat, ejusmodi quoque morbi magna ex parte erunt et quo magis invaluerint, ſic

ματα οὕτως ἐγένετο καὶ κοινότατα, καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον. ἐκ τῶν πρώτων ὑδάτων, (326) ὅταν ἐξ ἀνυδρίης πολλῆς μέλλῃ ὕδωρ ἔσεσθαι, ἔστι περὶ ὑδρώπων προειπεῖν. καὶ ὁκόταν τἄλλα σμικρὰ σημήϊα φανῇ ἐν νηνεμίῃ, ἐν μεταβολῇ. συνακτέον οὖν ὅσαι μὲν ἐφ᾽ οἵοισιν ὕδασιν ἢ ἀνέμοισιν αἱ νοῦσοι ἐπισημαίνουσι, καὶ ἀκουστέον εἴ τις οἶδεν ὅτι τοιούτου χειμῶνος προγενομένου, τοῖον ἦρ ἢ θέρος ἔσται. τὰ χρώματα οὐχ ὁμοῖα ἐν τῇσιν ὥρῃσιν, οὐδὲ ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισιν, οὐδ᾽ ἐν τῇσιν ἡλικίῃσιν, αὐτὸς πρὸς ἑωυτὸν, οὐδ᾽ ἄλλος ἄλλῳ οὐδέν. σκεπτέον δὲ ἐξ ὧν ἴσμεν καὶ παρεόντων καὶ ἀτρεμεόντων περὶ χροιῶν. καὶ ὅτι αἱ ἡλικίαι τῇσιν ὥρῃσιν ἐμφερέες εἰσὶ καὶ χροιῇ καὶ τρόπῳ. οἱ αἱμοῤῥοΐδας ἔχοντες οὔτε πλευρίτιδι, οὔτε περιπνευμονίῃ, οὔτε φαγεδαίνῃ, οὔτε δυθίῃσιν, οὔτε θερμίνθοισιν ἁλίσκονται, ἴσως δὲ οὐδὲ ἀλφοῖσιν. [578] ἰητρευθέντες γε μὴν ἀκαίρως συχνοῖσι τοῖσι τοιούτοισιν οὐ βραδέως

quoque maximi morbi maximeque communes erunt et longiſſimo tempore perdurabunt. Ex primis aquis, cum poſt multam ſiccitatem aqua futura eſt, licet aquam inter cutem praedicere et cum alia parva ſigna in ventorum ceſſatione et aeris mutatione apparuerint. Colligendum igitur qui quidem morbi, qualibus aquis aut ventis de ſe ſignificationem praebeant, atque negligendus eſt, qui cujusmodi hiems praeceſſerit, tale ver aut aeſtatem fore noverit. Colores neque in anni temporibus, neque in aquilonalibus, neque in auſtralibus conſtitutionibus ſimiles ſunt, neque in aetatibus, neque cum ſibi quispiam, neque cum alter ad alterum confertur. Spectandi autem colores ſunt ex his quae praesentia et quieſcentia eſſe novimus, quodque aetates anni temporibus et colore et modo ſimiles ſunt. Qui ſanguinem per ora venarum quae in ano ſunt perfundere ſolent, ii neque lateris dolore, neque pulmonis inflammatione, neque ulcere exedente, phagedaenam vocant, neque furunculis corripiuntur, neque tuberculis, quae a ciceris ſimilitudine therminthi dicuntur, ac forte ne lepra quidem, fortaſſis vero neque vitiliginibus. Intempeſtive tamen curati multi, non ita multo poſt hujusmodi morbis

ἤλωσαν, καὶ ὀλέθρια οὕτως, καὶ ὅσαι ἄλλαι ἀποστάσιες, οἷον σύριγγες ἑτέρων ἄκος. ὅσα πέφυκεν ἐπιφαινόμενα παύειν, ῥύεται τούτων προσγενόμενα κωλύματα ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι. οἱ ὕποπτοι τόποι, ὑποδεξάμενοι πόνῳ, ἢ βάρει, ἢ ἄλλῳ τινὶ ῥύονται. ἄλλοισιν αἱ κοινωνίαι διὰ τὴν ῥοπὴν, οὐκ ἔτι αἷμα ἔρχεται, ἀλλὰ κατὰ τοῦ χυμοῦ τὴν συγγενείην, τοιαῦτα πτύουσιν ἔστιν οἷσιν αἷμα ἀφίεσθαι ἐν καιρῷ, ἐπὶ τοῖσι τοιούτοισιν. ἐπ᾽ ἄλλοισι δὲ ὥσπερ ἐπὶ τούτοισιν, (327) τοῦτο οὐκ εἰκὸς κώλυσις. ἐπὶ τοῖσι δὲ δὴ αἱματώδεα πτύουσιν ὥρη, πλευρίτης, χολή. τὰ παρὰ τὸ οὖς ὅσοισιν ἂν ἀμφὶ κρίσιν γινόμενα, ἢν μὴ ἐκπυήσῃ, τούτου ἀπαλλασσομένου ὑποστροφὴ γίνεται. καὶ κατὰ λόγον τῶν ὑποστροφέων τῆς ὑποστροφῆς κρινόμενα, || αὖθις αἴρεται καὶ παραμένει, ὥσπερ αἱ τῶν πυρετῶν ὑποστροφαὶ ἐν ὁμοίῃ περιόδῳ. ἐπὶ τούτοισιν ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι οὖρον παχὺ, λευκὸν, οἷον τὸ τοῦ ἀρτιγενέος ἐπὶ τοῖσι κοπιώδεσι τεταρταίοισιν ἔστιν ὅτε ἔρχεται, καὶ ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. ἢν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ αἷ-

correpti ſunt, neque ita pernicioſe habuerunt. Quod in reliquis abſceſſibus contingit, velut fiſtulis quae aliorum medela ſunt. Quae ſedare ſolent, cum poſtea apparent, ea ſi prius fiant, impedimenta ab iis liberant. Cum aliis communionem habent ſuſpecta ad excipiendum loca, aut ob dolorem, aut ob gravitatem, aut ob aliud quippiam et liberant. Quae cum aliis communionem habent, iis ob inclinationem non amplius ſanguis prodit, ſed juxta humoris cognationem talia expuunt. Interdum in talibus tempeſtive ſanguis mitti poteſt, in aliis vero perinde atque his minime conſentaneum. Impedimento eſt iis qui cruenta expuunt, anni tempus, lateris dolor, bilis. Quibus ſub judicationis tempus juxta aures exorta tubercula minime ſuppurarint, iis ſubſidentibus morbi reverſionem fieri contingit. Factaque pro recidivarum ratione judicatione, rurſus attolluntur et permanent, non ſecus ac febrium reverſiones, eodem circuitu. In his aliquid ad articulos abſcedere poſſe ſperandum eſt. Urina craſſa, alba, qualis Archigenis puero aderat, in febribus cum laſſitudinis ſenſu quarto die interdum prodit, abſceſſuque liberat, idque ſi praeter haec ſanguis e

Ed. Chart. VIII. [578. 368.] Foës. I. 52. Ed. Lind. I. (327. 438.)

μοῤῥαγήσῃ, ἀπὸ ῥινῶν ἱκανῶς καὶ πάνυ, καὶ ᾧ τὸ ἔντερον ἐπὶ δεξιὰ ἀρθρητικῷ πάθει ἐγένετο, ἦν ἡσυχαίτερος· ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἰητρεύθη, ἐπιπονώτερος.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΩΝ.

[368] (438) Περὶ κρισίων ξυντόμων ἐπὶ τὸ ἄμεινον τὰ μὲν πλεῖστα ταῦτ᾽ ἐστὶν, ἅπερ ἐς ὑγίην σημεῖα. ἱδρῶτες γὰρ ἄριστοί εἰσιν καὶ τάχιστα πυρετὸν παύοντες οἳ ἐν τῇσι κρισίμῃσιν ἡμέρῃσιν γινόμενοι καὶ τελέως τὸν πυρετὸν ἀπαλλάσσοντες. ἀγαθοὶ δὲ καὶ ὅσοι διὰ παντὸς τοῦ σώματος γενόμενοι εὐπετεστέρως τὸ νόσημα φέρειν ποιήσωσιν. οἳ δ᾽ ἂν τουτέων τὶ μὴ ἐργάσωνται, οὐ λυσιτελέσουσιν γινόμενοι. παχύνεσθαι δὲ χρὴ τὸ διαχώρημα πρὸς τὴν κρίσιν ἰούσης τῆς νόσου. ἔστω δὲ τὸ ὑπόπυῤῥον καὶ μὴ σφόδρα δυσῶδες. ἐπιτήδειοι δὲ καὶ ἕλμινθας ἐξιέναι πρὸς τὴν κρίσιν. οὖρον δὲ ἄριστόν ἐστιν ὃ ἂν ἔχῃ λευκότατον ὑπόστημα καὶ λεῖον καὶ ὁμαλὸν παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἕως ἂν κριθῇ τὸ νόσημα. σημαίνει γὰρ ἀσφαλέα καὶ ὀλιγοχρονίην τὴν νοῦσον ἔσεσθαι. ἢν ἱδρῶτος

naribus abunde et copiose profluat. Qui articulari morbo detentus, intestini dolore dextra parte vexabatur, quietior erat, hoc autem curato, magis dolebat.

HIPPOCRATIS DE JVDICATIONIBVS LIBER.

Judicationum quae brevi meliorem fore statum portendunt eadem fere quae sanitatis signa sunt. Sudores enim optimi et citissime febrem sedare censentur qui decernentibus diebus contingunt et febrem ex toto finiunt. Boni etiam aestimandi qui ex toto corpore proveniunt et leviorem morbum reddunt. Qui vero horum nihil praestant, inutiles si contingant. Morbo autem ad judicationem tendente, dejectionem crassiorem reddi oportet, subsulva vero nec admodum graveolens esto. Lumbricos etiam sub judicationem exire commodum est. Urina optima est quae per totum morbi tempus, quoad judicationem subierit, albissimum, laeve et aequale habet sedimentum. Securum enim ac brevem fore morbum indicat. Si suborto sudore morbus cesset et urina fulva cum

ἐγγενομένου ἡ νοῦσος ἐκλίπῃ, καὶ τὸ οὖρον πυῤῥὸν θεωρηθῇ λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, τουτέοισιν αὐθημερὸν ὑποστροφὴ τοῦ πυρετοῦ γίνεται, οὗτος καὶ ἐν πέντε ἀκινδύνως κρίνεται. τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ὑγιάζεσθαι μέγιστα σημεῖα ἅπαν γίνεται. ἀπονώτεροι γὰρ διατελοῦσιν καὶ ἀκίνδυνοι, καὶ τὰς νύκτας κοιμέονται, καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα προφαίνουσιν ἀσφαλέα. [369] οἷς ἐν πυρετῷ μὴ θανατώδει κεφαλῆς ἄλγημα καὶ τὰ ἄλλα περιέστηκε σημεῖα, χολὴ τουτέων κρατεῖ. οἷς ἂν ἄρξηται ὁ πόνος τῇσι πρώτῃσιν ἡμέρῃσιν, τεταρ(439)ταῖοί τε μᾶλλον καὶ πεμπταῖοι πιέζονται. ἐς δὲ τὴν ἑβδόμην ἀπαλλάσσονται τοῦ πυρετοῦ. οἱ δὲ πυρετοὶ κρίνονται ἐν τῇσιν αὐτέῃσιν ἡμέρῃσιν τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν ἀπόλλυνται οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐξ ὧν περιγίνονται. οἵ τε γὰρ εὐηθέστατοι τῶν πυρετῶν καὶ ἐπὶ σημείων ἀσφαλεστάτων τεταρταῖοι παύονται ἢ πρόσθεν, οἵ τε φονικώτατοι καὶ ἐπὶ σημείων δεινοτάτων γινόμενοι τεταρταῖοι κτείνουσι ἢ πρόσθεν. ἡ μὲν οὖν πρώτη ἔφοδος οὕτως τελευτᾷ, ἡ δ᾽ ἑτέρη ἐς ἑπτὰ περιάγει, ἡ δὲ τρίτη ἐς τὴν ἑνδεκάτην, ἡ δὲ τετάρτη ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἡ δὲ πέμπτη ἐς τὴν ἑπτακαιδεκάτην, ἡ δὲ ἕκτη ἐς τὴν εἰκο-

ſedimento albo conſpiciatur, iis eodem die febris revertitur, quae quinto die ſine periculo judicatur. Qui pauciſſimo tempore ſani futuri ſunt, iis in totum maxima ſigna contingunt. i enim citra dolorem et periculum perſeverant, noctu dormiunt, caeteraque ſecuritatis ſigna prae ſe ferunt. Quibus n febre minime lethali capitis dolor eſt aliaque ſigna circumſiſtunt, in his bilis ſuperat. Qui primis diebus dolore vexati, quarto et quinto die magis urgentur, hi ſub ſeptimum diem febre liberantur. Febrium vero judicationes iisdem numero diebus contingunt, quibus homines moriuntur et quibus ſuperſtites evadunt. Leviſſimae enim febres et cum ſecuriſſimis ſignis quarto die aut prius finiunt. Maxime vero lethales et quae cum periculoſiſſimis ſignis contingunt, quarto die aut prius interficiunt. Primus igitur earum impetus ſic finitur, alter ad ſeptimum deducit, tertius ad undecimum, quartus ad decimum quartum, quintus ad decimum ſeptimum, ſextus ad vigeſimum. Hae igitur in acu-

Ed. Chart. VIII. [369.] Foës. I. 52. 53. Ed. Lind. I. (439. 440.)

στήν. αὗται μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ὀξυτάτων διὰ τεσσάρων ἐς τὰς εἴκοσι προσθέσεις. οὐ δύναται δὲ ὅλαις ἡμέραις οὐθὲν τουτέων ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. οὐδὲ γὰρ οἱ ἐνιαυτοί τε καὶ μῆνες ὅλαις ἡμέραις πεφύκασιν, οὐδὲ ξυνεστήκασιν ἐν τοῖσι καύσοισι τὰ ἀγαθὰ σημεῖα γινόμενα, οἷα ἐν τοῖσιν ὑγιεινοῖσι γέγραπται. μείονα μὲν ἐόντα ἐς τρίτην ἄνεσιν δηλοῖ, παχύτερα δὲ αὔριον πάνυ, παχέα δὲ αὐθημερόν. ἐν τοῖσι καύσοισιν ἢν ἑβδομαίῳ ὕστερον ἐπιγένηται ἴκτερος, δῆλον ἱδρῶτος. τὸ γὰρ νόσημα οὐ φιλέει ἐξιδροῦν, οὐδὲ ἄλλῃ ἀφίστασθαι οὐδαμῇ, ἀλλὰ ὑγιὴς γίνεται. ἀνάγκη τοῦ θερμοῦ ἀπιόντος ἐφ᾽ ἑωυτὸ τὸ ὑγρὸν ἑλκύσαντος, τῷ πυρετῷ κρίσιν γενέσθαι, || καὶ τὰ οὖρα τὰ ἀποχωρέοντα ἢ καὶ τὰ διαχωρήματα κοιλίης, ἢ αἵματος ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιν, ἢ οὔρησιν πολλὴν, ἢ διὰ ὑγρίην ἰσχυρὴν, [ἢν] ἱδρῶτα, ἢ ἔμετον, γυναικὶ δὲ καὶ ἐπιμηνίων ὁδόν. μάλιστα μὲν (440) οὖν ταῦτα ποιέει κρίσιν, ἢ ὅ τι ἂν τουτέων ἐγγὺς γίνεται. ποιέει δὲ καὶ ἑτέρας κρίσεις, ἧττον μὲν τουτέων. ἴκτερος δὲ ἢν ἑβδομαίῳ ἐπιγένηται, ἢ

issimis morbis accessiones per quatuor fiunt et ad viginti dies producuntur. Fieri vero non potest ut horum quicquam integris exacte diebus numeretur. Neque enim anni, neque menses integris diebus constare solent. In febribus ardentibus bona signa, si qualia in sanis scripta sunt existant, minora quidem tertio die remissionem fore indicant, crassiora vero in crastinum omnino, sed crassa eodem die. Febribus ardentibus si post septimum diem morbus regius succedat, sudoris indicium est. Neque enim exudare morbus, neque alias usquam abscessum facere consuevit, sed sanescit. Cum calor discesserit et humiditatem ad se attraxerit, febri judicationem fieri necesse est et urinas aut etiam alvi egestiones procedere, aut sanguinis ex naribus fluxionem, vel copiosam mictionem, aut ob humiditatem vehementem, sudorem aut vomitum. Mulieri vero etiam mensium via patefit. Haec igitur praecipue judicationem faciunt, aut quodcunque ad haec proxime accedit. Subit autem et alias judicationes, minus quidem quam has. At si morbus regius in febre ardente septimo die aut postea contingat, aegreque multum

ὕστερον ἐν καύσῳ καὶ δυσχερείᾳ σιάλου πολλοῦ ἀποχώρησις, ἔν τε τοῖς καυσώδεσι πυρετοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις, ἢν μηδενὸς τουτέων τῶν σημείων γενομένων ἀφίῃ ὁ πυρετὸς, ἀνάγκη τοιάσδε κρίσιας ἀντὶ τουτέων γενέσθαι, ἢ φυμάτων μεγάλων ἀπόστασιν, ἢ ὀδύνας ἰσχυρὰς ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος, ἢ κηκεδόνας τῶν ὑγρῶν ἐκ τοῦ θερμοῦ. κρίσιες δὲ καὶ ἀφέσιες τῶν καῦσον σημαινόντων μακροτέρα ἡ νοῦσος· τῶν δὲ ἰσχυρῶν θάνατος ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. οἱ δὲ λοιποὶ ἀσφαλέες παύονται καῦσοι ἑβδομαῖοι ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι. φιλέει δὲ καὶ ἐς λιπυρίην περιίστασθαι, καὶ λαμβάνει μάλιστα τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ ἐξηπιαλοῦται. καὶ ἡ λιπυρίη τῆς αὐτῆς ἡμέρης λαμβάνει τε καὶ μεθίησι. γίνεται δὲ καὶ τῆς κεφαλῆς ὀδύνη. ἐὰν δὲ μὴ μεθίῃ αὐτὸν ἡ λιπυρίη ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις, ἀλλ' ἄχθη καὶ ὀδύνη ἔχῃ τὴν κεφαλὴν, καὶ φλυηρέῃ, ἐπικάθηρον αὐτόν. λήγοντος δὲ καύσου ἂν ἐπιγένηται ἴκτερος, οὐ φιλέει ἔτι ἱδροῦν, οὐδ' ἄλλῃ ἐφίστασθαι οὐδαμῇ, ἀλλ' ὑγιὴς γίνεται. τριταῖος κρίνεται ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν ὡς ἐπὶ τὸ πουλύ. ὁκόσοις ἐν ἀφορήτοις πυρετοῖς τῇ ἑβδόμῃ, ἢ τῇ

ſputum procedat, tam in ardentibus quam in aliis febribus, ſi nullis ex his ſignis contingentibus febris dimittat, has judicationes pro illis fieri neceſſe eſt, aut majorum tuberculorum abſceſſus contingere, vel dolores vehementes ex absceſſu, aut humorum ex calore colliquationes. Eorum quae febrem ardentem denunciant, judicationes et remiſſiones longiorem morbum oſtendunt. Si vero vehementia fuerint, fere mortem adferunt. Reliquae febres ardentes ſecurae ſeptimo aut decimoquarto finiunt. Solet autem in lipyriam transire, fereque quadraginta diebus occupat et in epialum hoc eſt febrem algidam deſinit. Et lipyria eodem die prehendit et dimittit, capitis etiam dolor oritur. Quod ſi eum lipyria febris per quadraginta dies non dimiſerit, ſed longius deducta fuerit, dolorque caput detinuerit, ac deliraverit, eum purgato. At febre ardente finiente ſi morbus regius ſuccedat, non ſolet amplius ſudare, neque alibi usquam abſceſſum facere, ſed ſanus evadit. Tertiana ut plurimum ſeptem circuitibus judicatur. Quibus in moleſtis febribus

ἐνάτη, [370] ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτη ἴκτεροι γίνονται, ἀγαθὸν, ἐὰν μὴ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον σκληρὸν γένηται, εἰ δὲ μὴ, ἐνδοιαστόν. τὰ ὀξέα νοσήματα κρίνεται ἐν τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρῃσιν ὡς ἐπὶ τὸ (441) πουλύ. ἱδρῶτες πυρεταίνοντι ἢν γίνωνται τριταίοις καὶ πεμπταίοις καὶ ἑβδομαίοις καὶ ἐναταίοις καὶ ἑνδεκαταίοις καὶ τεσσαρεσκαιδεκαταίοις καὶ μίῃ καὶ εἰκοσταίοις καὶ τριηκοσταίοις, οὗτοι οἱ ἱδρῶτες νούσους κρίνουσιν· οἱ δὲ μὴ οὕτως γινόμενοι πόνους σημαίνουσιν. αἱ πεπάνσιες τῶν οὔρων κατὰ μικρὸν ἐκπεπαινόμεναι ἐν τοῖς κρισίμοις ἐὰν πεπανθῶσιν, λύουσι τὴν νοῦσον. παράδειγμα δεῖ τῶν οὔρων τὰ ἕλκεα ποιέεσθαι. τά τε γὰρ ἕλκεα, ἢν μὲν ἀνακαθαίρηται πύῳ λευκῷ, ταχείην θεραπείην δηλοῖ· ἐὰν δὲ μεταβάλλῃ ἐς τοὺς ἰχῶρας, κακοήθη γίνεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ οὖρα σημαίνει. ἐὰν ἐκ πόνου λεπτὰ γένηται, ἀπὸ τῆς προφάσιος δεῖ λογίζεσθαι, ἢν τὸ νόσημα παρεγένετο, καὶ ταύτην ὁρᾷν ἐπιπαύεται, ὡς ταύτης ἐπιλειπομένης, τῶν ἄλλων σημείων ἐπιγινομένων οἵων δεῖ, οὐκ εἶναι ἀπαλλαγὴν τῇ νούσῳ οἰητέον. ἐὰν ἀλγέῃ ἡ κεφαλὴ, καὶ ἀπὸ τουτέου πυ-

ſeptimo, nono, aut decimo quarto die morbi regii oriuntur, bonum eſt, niſi dextra praecordia obduruerint, ſin minus, res in dubium venit. Acuti morbi intra dies quatuordecim fere judicantur. Sudores febricitanti ſi tertio, quinto, ſeptimo, nono, undecimo, decimo quarto, vigeſimo primo et trigeſimo die contingunt, hujusmodi ſudores morbos judicant. Qui vero non ſic contingunt, labores portendunt. Urinarum concoctiones paulatim matureſcentes, ſi diebus judicatoriis concoctae fuerint, morbum ſolvunt. Urinas cum ulceribus conferre oportet. Ulcera namque ſi repurgando pus album rejiciant, celerem curationem denunciant, ſed ſi ad ſanioſos humores convertantur, maligna evadunt. Ad eundem etiam modum urinae praenunciant, ſi ex dolore tenues evadunt, occaſionem ex qua morbus adeſt ratione colligere oportet, eamque inſpicere cum ſedatur. Si enim haec deficiat, aliaque ſigna qualia oportet accedant, nullam eſſe morbi ſolutionem eſt exiſtimandum. Si capitis dolor ad-

ρετὸς ἐπιγένηται, τουτέου μὴ καταπαύσηται, μηδὲ τῆς ὀδύνης παυομένης, οὐ κρίσιμος ὁ πυρετός. κρίσεως μακρῆς ἔτι ἐπὶ τὸ ἄμεινον, πλεῖστα ταῦτ᾽ ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τουτέων ἅπερ ἐς ὑγίην ἐόντα. ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν οἰδήματα μαλθακὰ καὶ ἀνώδυνα καὶ ὑπείκοντα ἐπεὶ θιγγάνῃς αὐτέου, χρονιωτέρας μὲν τὰς κρίσιας ποιέει, ἧσσον δὲ φοβερὰς τῶν ἐναντίων τουτέοις φυμάτων. ὡσαύτως δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ φυμάτων. οὔρων δὲ ἢν τὸ μὲν οὐρηθὲν μὴ καθαρὸν ᾖ, τὸ δ᾽ ὑπόστημα λευκόν τε καὶ λεῖον ἔχῃ, χρονιωτέρη ἡ κρίσις, ἢ καὶ ἧσσον ἀσφαλὲς τοῦ (442) βελτίστου οὔρου. ἢν δέ ποτε ὑπέρυθρον οὖρον καὶ τὸ ὑπόστημα ὑπέρυθρον καὶ λεῖον, πουλυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ προτέρου, σωτήριον δὲ κάρτα. || ὁκόσα δὲ ποδαγρικὰ νοσήματα γίνεται, ταῦτα ἐν τεσσαράκονθ᾽ ἡμέραις ἀφλέγμαντα καθίστανται κρίσεως μακρᾶς ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἐπὶ τουτέων τὰ πλεῖστα ἐστίν. ἅπερ ἐς θάνατον ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ κρίνεται. ἅπερ ἀσθενεώσεως σημεῖα, οἷον φαρμακοποσίης, κοιλίης ἐκταράξεως καὶ ἄνω καὶ κάτω, ἄσης,

fit, ex quo febris fuccedat, neque haec fedetur, dolore non ceffante febris judicatione non finitur. Plurima fane ejusmodi funt judicationis longae ad melius tendentis, quae etiam cernuntur in his quae ad fanitatem tendunt. Praecordiorum tumores molles, doloris expertes et tactui cedentes, longiores quidem, fed minus formidandas, quam his contraria tubercula, judicationes faciunt. Ad eundem fe habent modum reliqua ventris tubercula. Ex urinis fi partim quidem reddita pura fit, partim vero fubfidentiam albam et laevem habeat, longiorem judicationem, aut minorem quam optima urina fecuritatem portendit. Quod fi quandoque urina fubrubra fuerit, fubfidentiamque fubrubram ac laevem habeat, longe quidem diuturniorem quam prior haec morbum fignificat, admodum tamen falutarem. Quibus pedum dolores contingunt, ii citra inflammationem diebus quadraginta definunt, in his pleraque longa judicatione in melius tendunt. Quae ad mortem inclinant, intra diem et noctem judicantur, quae debilitatis figna funt, velut epoto medicamento, alvo furfum et deorfum exturbata, anxietudine et

καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιουτέων. ἢν μὲν οὖν ἀπαλλάσσηται τούτων τὰ σημεῖα ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτί· εἰ δὲ μὴ, θανατώδη νομίζειν εἶναι. τῶν ἱδρώτων κάκιστοί εἰσιν οἱ ψυχροί τε καὶ περὶ τὸν αὐχένα γενόμενοι, οὗτοι γὰρ θανάτους καὶ μῆκος νούσων προσημαίνουσιν. τὰ ποικίλα ὑποχωρήματα χρονιώτερα μὲν τῶν μελάνων καὶ τῶν ἄλλων θανασίμων ὑποχωρημάτων, οὐδὲν δὲ ἧσσον ὀλέθρια. ἔστι δὲ τοιάδε, ξυσματώδεα, χολώδεα, αἱματώδεα, πρασοειδέα, μέλανα, καὶ τοτὲ μὲν ὁμοῦ πάντα διαχωρέει, τοτὲ δὲ κατὰ μέρος ἕκαστον. οὖρον δὲ ἐὰν τοτὲ μὲν καθαρὸν οὐρηθῇ, τοτὲ δὲ ὑπόστημα ἔχον λευκόν τε καὶ λεῖον, χρονιώτερα καὶ ἧσσον ἀσφαλῆ ταῦτ᾽ ἐστὶ τοῦ βελτίστου οὔρου. ἐὰν πυῤῥὸν καὶ λεπτὸν ᾖ τὸ οὖρον πολὺν χρόνον, κίνδυνος μὴ οὐ δύνηται διαρκέσαι ὁ ἄνθρωπος, ἕως ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον, καὶ ἢν ἄλλως περιεσομένου σημεῖα ᾖ, προσδέχου τουτέοις ἀπόστασιν προσεσομένην ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία. ἐν τοῖσι πυρετοῖσι ἐὰν μεταβο(443)λὰς ἔχῃ τὸ οὖρον, χρόνον τε σημαίνει καὶ ἀνάγκη τῷ ἀσθενέοντι μεταβάλλειν καὶ ἐπὶ τὰ χείρω καὶ ἐπὶ θάτερα. ἢν ἀρχόμενα οὖρα

aliis id genus. Horum igitur ſigna ſi die ac nocte ſolvuntur ſatis eſt, alioqui lethalia reputanda ſunt. Sudores peſſimi frigidi quique circa cervicem oboriuntur, hi enim mortem et morborum longitudinem praenunciant. Alvi dejectiones variae nigris aliisque exitialibus dejectionibus diuturniores quidem, nihilo tamen minus pernicioſae. Cujusmodi ſunt ramentis ſimiles, bilioſae, cruentae, porri colorem referentes, nigrae, eaeque interdum ſimul quidem omnes, interdum etiam ſingulae per ſe dejiciuntur. Urina quandoque quidem pura reddita, quandoque vero ſedimentum album et laeve habens, tardiorem minoremque ſecuritatem quam optima urina portendit, ſi per multum tempus urina ſulva et tenuis fuerit, periculum eſt ne quoad concocta fuerit aeger ſufficere non poſſit. Quod ſi alioqui ſalutaria ſigna fuerint, his abſceſſum fore in locis ſepto transverſo inferioribus expecta. In febribus ſi urina mutationes habeat, temporis longitudinem indicat, aegrumque tum ad deteriora tum in alteram partem neceſſario commutari. Si urinae pri-

μὴ ὅμοια ᾖ, ἀλλὰ γένηται παχέα ἐκ λεπτῶν καὶ παντελῶς λεπτὰ, δύσκριτα καὶ ἀβέβαια τὰ τοιαῦτα. [371] ψυχροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ θανάσιμοι, ξὺν δὲ πρηϋτέρῳ μῆκος σημαίνουσι τῆς νούσου. καὶ ὅκου τοῦ σώματος θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ὅπου τοῦτο ἔνι, ἐνταῦθα ἡ νοῦσος. καὶ τουτέῳ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ ὀξεῖαι γίνονται, καὶ ἢν τὸ σῶμα ψύχηται, ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ τὸ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου μεταβάλληται, μῆκος νούσου σημαίνουσιν, κἢν πυρέσσοντι ἱδρὼς ἐπιγένηται μὴ ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ, κακόν. μηκύνει γάρ ἡ νοῦσος καὶ ὑγρασίην σημαίνει. πυρέσσοντι ψυχροὶ ἱδρῶτες ἐπιγενόμενοι μακρὸν τὸν πυρετὸν σημαίνουσιν. ἱδρὼς πουλὺς ἀκρήτως γινόμενος ὑγιαίνοντι νόσον σημαίνει, θέρεος μὲν μείω, ψύξεος δὲ πλείω ἐς τὸ αὐτὸ χωροῦντα, ἐὰν ἐάσῃς ξυστῆναι, ὑφίσταται ὁκοῖον ξύσματα, ἢν ὀλίγα, ὀλίγη ἡ νοῦσος, ἢν πολλὰ, πολλή. τουτέοισι ξυμφέρει τὴν κοιλίην ἐπικλύζειν. ὁκόσοις δὲ ἐν τῇ κάτω ὑποχωρήσει χολῆς μελαίνης ὕπεστιν, ἢν πλεῖον, πλείων ἡ νοῦσος, ἢν ἐλάσσω, ἐλάσσων.

mis minime similes, sed ex crassis tenues evadant et omnino tenues, eae difficilem et minime certam judicationem faciunt. Sudores frigidi cum acuta quidem febre lethales, cum mitiore vero morbi longitudinem denunciant. Et quacunque corporis parte calor aut frigus inest, ibi morbus est, eique celeres in toto corpore mutationes contingunt. Quod si corpus perfrigescat, aut rursus incalescat, colorque subinde mutetur, ista morbi longitudinem portendunt. Si febricitanti sudor succedat, neque febris desinat, malo est, producitur enim morbus et humiditatem significat. Febricitanti sudores frigidi contingentes febrem longam denunciant. Sano sudor copiosus immodice contingens morbum portendit, aestate quidem minorem, frigore vero majorem. Quae eodem concedunt, si consistere permiseris, veluti ramenta subsident, si parum, parvus est morbus, si multum, magnus, his alvum subluere confert. Quibus in inferiore per alvum dejectione bilis atrae quid subest, si copiosius, major est morbus, si parcius, minor. Si venae pulsent et

ἐὰν αἱ φλέβες σφύζωσι, καὶ τὸ πρόσωπον ἐῤῥωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ λαπαρὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα, χρονίη ἡ νοῦσος, καὶ ἄνευ σπασμοῦ οὐ λύεται, ἢ αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινέων ῥύσιος, ἢ ὀδύνης ἰσχυρῆς. καὶ οἱ παλμοὶ ἐν τῇσι χερσὶν πουλυχρονίου πυρετοῦ σημεῖον, ἢ κρίσεως ξυντόμου ἐπὶ τὸ κά(444)κιον. καὶ ἐπὶ τούτων τὰ πλεῖστα ἅπερ ἐς θάνατον. τοῖσιν ἐλαχίστῳ χρόνῳ μέλλουσιν ἀπόλλυσθαι μέγιστα σημεῖα ἀπ᾽ ἀρχῆς γίνεται. δυσπνόητοι γάρ εἰσιν καὶ οὐ κοιμέονται τὰς νύκτας καὶ τὰ σημεῖα προφαίνουσι ἐπικίνδυνα. ξυνεχοῦς δὲ πυρετοῦ ἐὰν τεταρταῖος πονεῖται καὶ ἑβδομαῖος, καὶ μὴ κριθῇ ἑνδεκαταῖος, ὀλέθριος ὡς τὰ πολλά. ὅσοι ὑπὸ τετάνου ἁλίσκονται, ἐν ταῖς τέσσαρσιν ἡμέραις ἀπόλλυνται. ἢν δὲ ταύτας ἀποφύγωσιν, ὑγιέες γίνονται. ἐν τοῖσι καύσοισιν ἐὰν ἐπιγένηται ἴκτερος καὶ λύξη πεμπταίῳ ἐόντι, θανατῶδες. ὑποστροφαὶ λαμβάνονται οἷς ἂν ἀπυρέτοισιν γενομένοισιν ἀγρυπνίαι ἐῤῥωμέναι προσγίνωνται, || ἢ ὕπνοι ταραχώδεες, ἢ ῥώμη τοῦ σώματος, ἢ ἀλγήματα ἑνὸς ἑκάστου τῶν μελέων, καὶ ὅσοις ἂν οἱ πυρετοὶ παύσονται, μήτε σημείων γενομένων λυτηρίων

facies bene habita fuerit, praecordia minime mollia, sed sublata, diuturnus morbus significatur, neque sine convulsione, aut copiosa ex naribus sanguinis profusione, aut vehementi dolore solvitur. In manibus etiam palpitationes admodum longam febrem, aut brevem in pejus tendentem judicationem indicant, praetereaque plurima quae ad mortem inclinant. His qui brevi perituri sunt, maxima signa per initia contingunt. Nam et difficilem habent spirationem neque noctu dormiunt et periculi plena signa ostentant. In febre continente, qui quarto et septimo die laborat, neque undecima die judicationem subierit, is plerumque perniciose habet. Qui distentione (tetanos dicitur) corripiuntur, intra quatuor dies pereunt, quos si effugiunt, convalescunt. In febribus ardentibus, si morbus regius et singultus quinto die contingat, lethalis est. Morborum reversionibus tentantur quibus citra febrem vehementes vigiliae, aut turbulenti somni adveniunt, aut corporis robur solvitur, aut singulorum membrorum dolores adsunt, et quibus febres, non ac-

μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι. καὶ ἐὰν ἐκλελοιπότος τοῦ πυρετοῦ καὶ ἱδρῶτος ἐπιγενομένου πυῤῥὸν οὖρον οὐρήσει, λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, προσδέχου τούτοις ὑποστροφὴν πυρετοῦ αὐθημερόν. αὗται δὲ καὶ ὑποστροφαὶ πεμπταῖαι κρίνονται ἀκίνδυνοι. καὶ ἢν κρίσιος ἐκγενομένης οὖρον ἐρυθρὸν οὐρήσει ὑπόστασιν ἔχον ἐρυθρὴν, καὶ τουτέοις ὑποστροφὴ γίνεται τοῦ πυρετοῦ αὐθημερὸν, καὶ ὀλίγοι ἐκ ταύτης σώζονται ὅταν ὑποστρέφῃ ὁ καῦσος, τὰ πολλὰ καὶ ἐξιδροῖ. καὶ ἢν ἡμέρας λάβῃ ὑποστρέψας ὅσας τὸ πρῶτον, ὑποτροπιάζει δὲ καὶ τρὶς πυρετὸς, ἢν μὴ περισσῇ ἡμέρῃ ἀφῇ. ὑποτροπιάσας τὰ πολλὰ ἐὰν ἀπέπτων ἐόντων τῶν οὔρων, καὶ τῶν ἄλλων σημείων μὴ (445) κατὰ λόγον ἐόντων ἡ νοῦσος κρισίμῃ ἡμέρῃ ὑποτροπιάζει. ὅταν δὲ καὶ ὑποστρέφει ἐν κρισίμῃ ἡμέρῃ, τουτέων καταλειπομένων τοιούτων [372] τὰ παρ' οὓς οἷς ἀμφὶ κρίσιν γενόμενα μὴ ἐκπυήσῃ, τουτέωκ ἀπαλλασσομένων ὑποστροφὴ γίνεται κατὰ λόγον τῶν ὑποστροφῶν, ὁμοίᾳ περιόδῳ ἐπὶ τουτέοις ἐλπὶς ἐς ἄρθρα ἀφίστασθαι. ἢν οὖρον παχὺ, οἷον τὸ λευκὸν,

cedentibus ſolutionis ſignis, neque diebus judicatoriis quiescunt. Quod ſi deficiente febre et accedente ſudore, urinam fulvam albam ſubſidentiam continentem reddiderint, his eodem die febris reverſionem ſperato. Ejusmodi vero reverſiones quinto die citra periculum judicantur. At ſi judicatione facta, urina rubra ſubſidentiam rubram continens reddita fuerit, his quoque febris reverſio eodem die contingit, ex eaque pauci ſervantur. Febris ardens cum reverſionem facit, plerumque etiam ſudorem profundit, praeſertim ſi poſt reverſionem tot diebus quot prius detineat. Tertio etiam febris revertitur, niſi poſt reverſionem die impari dimiſerit et plerumque ſi non coctae fuerint urinae, neque alia ſigna ſecundum rationem proceſſerint, morbus judicatorio die revertitur, interdum vero his ejusmodi relictis etiam die judicatorio reverſionem facit. Quibus judicationis tempore exorta ad aures tubercula non ſuppurantur, his ſolutis morbi reverſio pro recidivarum ratione ſimili circuitu contingit. In his ad articulos aliquid abſcedere posse ſperandum eſt. Si urina craſſa fuerit, qualis alba in morbis

Ed. Chart. VIII. [372.] Foës. I. 55. Ed. Lind. I. (445.)

ἐπὶ τοῖς κοπιώδεσι τεταρταίοισι, ῥύεται τῆς ἀποστάσιος. ἐνίοις δὲ τουτέων καὶ αἱμοῤῥαγίαι γίνονται ἐκ τῶν ῥινέων, ἥτις τεταρταίοις οὐ λυτικὴ, καὶ τοῖς πῦα ἀποχωρέοντα ὑγιάζειν νούσοις. τοῖς μελαγχολικοῖς μετὰ φρενιτίδων ἐχομένοις αἱμοῤῥοΐδες ἐγγενόμεναι ἀγαθόν. ὅσοι μαίνονται, ἢ αὐτόματοι ἀπαλλασσόμενοι ἐκ τῶν νούσων, τουτέοις τὴν μανίην ὀδύνη ἐς τοὺς πόδας εἰσελθοῦσα, ἢ ἐς στῆθος, ἢ βὴξ ἰσχυρὴ γενομένη λύει. ἐὰν τουτέων μηδὲν γένηται λυομένης τῆς μανίης, στέρησις τοῦ ὀφθαλμοῦ γίνεται. ὁκόσοι ἐν τῇ γλώσσῃ παφλάζουσι τῶν χειλέων μὴ κρατέοντες, ἐὰν ταῦτα παύσηται, ἔμπυοι γίνονται, ἢ ὀδύνη ἰσχυρὴ ἐν τοῖς κάτω χωρίοις λύει, ἡ κυφότης, ἢ αἷμα πολὺ ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυὲν, ἢ μανίη τοῦ μεγάλου νοσήματος, ἐν ἔθει γενομένου λύσις. ὅσοις ἐν τοῖσι καύσοισιν ἰσχίων ὀδύνη, ὀφθαλμῶν διαστροφὴ, ἢ τύφλωσις, ἢ ὀρχέων οἰδήσεις, ἢ τιτθῶν ἄρσις, καῦσον λύει ἢ καὶ αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥύσις. ἐν καύσῳ ἐὰν ἐπιλάβῃ ῥῖγος, φιλέει ἐξιδροῦν. ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ῥίγεος ἐπιγενομένου λύσις. ὅσοις ἐν τοῖσι καύ-

cum laſſitudinis ſenſu quarto die accidit, ab abſceſſu liberat horum vero quibusdam etiam ſanguinis ex naribus proflu-via contingunt, quae quarto die minime liberant, neque morbos quos pus prodiens ſanat. Atra bile vexatis et phrenitide detentis, ſanguinis profluvium per ora venarum quae in ano ſunt, bonum eſt. Qui inſania corripiuntur, aut per ſe a morbis liberantur, iis dolor ad pedes aut pectus ſubiens aut vehemens tuſſis oborta, inſaniam ſolvit. Quod ſi ſoluta inſania nihil ex his accidit, caecitas ſequitur. Qui inter loquendum haeſitant ac balbutiunt, ut nec labris moderari queant, ſi haec ceſſent, purulenti evadunt. Vehementem in locis inferioribus dolorem ſurditas ſolvit, aut copioſus ex naribus ſanguis profluens. Inſania magnum morbum invadendi conſuetudine jam familiarem ſolvit. Quibus in febribus ardentibus coxendicum dolor eſt, oculorum perverſio aut caecitas, aut teſtium tumores, aut mammarum elevatio haec febrem ardentem ſolvunt, aut etiam ſanguinis ex naribus profluvium. In febre ardente ſi rigor corripiat, ſudorem evocare ſolet. In febre ardente detento, rigore ſuccedente

σοισι τρόμοι ἐγγίνονται, (446) παρακοπὴ λύει. ὅσοις ἂν ἐν τοῖς πυρετοῖς τὰ ὦτα κωφωθῇ, τουτέοισι μὴ λυθέντος τοῦ πυρετοῦ μανῆναι ἀνάγκη. λύει δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα χολώδεα, ἢ δυσεντερίη ἐπιγενομένη, ἢ ὀδύνη ἰσχίων, ἢ γονάτων. ὅσοισι πυρετοῖσι ῥῖγος ἐπιγένηται, ὁ πυρετὸς λύεται. ὅσοισιν ὀδύναι γίνονται ἐξαπίνης, τὸ ὑποχόνδριον ἀπῆρται ἄνω. καὶ ἐὰν περὶ τὴν νόθον πλευρὴν περισκελέες αἱ ὀδύναι γίνονται, τουτέοισι λύσις φλεβοτομίη καὶ κάθαρσις κάτω. οὐ γὰρ λαμβάνει πυρετὸς ἰσχυρὸς ἀδυνατούντων τῶν χωρίων. ὑπὸ ὕδρωπος ἐχομένων κατὰ τὰς φλέβας ες τὴν κύστιν, ἢ κοιλίην ὑδατώδους ῥυέντος, λύσις. ἢν ὑπὸ λευκοῦ φλέγματος ἐχομένῳ διάῤῥοια ἐπιγίνηται ἰσχυρὴ, λύσις. ὅσοι ὑπὸ διαῤῥοίης πολὺν χρόνον λαμβάνονται ξὺν βηχὶ, οὐκ ἀπαλλάσσονται, ἐὰν μὴ ὀδύναι ἰσχυραὶ ἐν τοῖς ποσὶν ἐμπέσωσιν, || εἰ βούλεται διαστροφὴ γίνεσθαι φύσιος, ἐπειδὰν μὴ διαῤῥοιαίη, ἢ κενὴν διαχώρησιν πρὸς πᾶσαν λάβῃ. ἐπιγίνονται γὰρ φῦσαι ἔξωθεν οὖσαι. δῆλον τοίνυν οὐκ ἔχου-

ſolutio contingit. Tremores in febribus delirium ſolvit. Quibus in febribus aures obſurduerunt, his niſi febris ſolvatur, furorem contingere neceſſe eſt. Solvit autem ſanguis ex naribus effluens, aut alvus bilioſa effundens, aut inteſtinorum difficultas, aut coxendicum aut genuum dolor ſuccedens. Febribus ſi rigor ſuccedat, febris ſolvitur. Quibus dolores derepente oriuntur, praecordia ſurſum attolluntur, ſi dolores vehementes ad notham coſtam contingant, his venae ſectio et deorſum purgatio ſolutionem adfert. Neque enim locis invalidis vehemens febris invadit. In aqua intercute detentis, ſi aquoſus humor per venas in alvum aut veſicam effluat, ſolutio contingit. Si pituita alba detento, vehemens alvi profluvium ſuccedat, ſolutio contingit. Qui alvi profluvio diutius cum tuſſi detinentur, non liberantur, niſi dolores vehementes ad pedes contigerint, ſi velit naturae perverſio fieri, ubi nullum amplius alvi profluvium adfuerit, aut inanis alvi egeſtio corripuerit, flatus enim foris exiſtentes ſuperveniunt. Manifeſtum igitur nullum humo-

σιν οὐδὲν ὑγρὸν, ὥστε προσφέρειν εἰδήσει τὰ ἀσφαλῶς τῷ οὕτως ἔχοντι. εἰλεοῦ ἐπιγενομένου, οἶνον ψυχρὸν δίδου πίνειν πουλὺν ἄκρατον κατ᾽ ὀλίγον ἕως ὕπνος, ἢ σκελέων ὀδύνη γίνεται. λύει δὲ καὶ πυρετὸς, ἢ δυσεντερίη. κεφαλὴν περιωδυνοῦντι, καὶ νοσέοντι πύου ῥέοντος ἢ κατὰ τὰ ὦτα, ἢ κατὰ τὰς ῥῖνας, λύει τὸ νόσημα. ὁκόσοισιν ὑγιαίνουσιν ἐξαπίνης ὀδύναι ἐγγίνονται, ἐν ταῖς κεφαλαῖς, (447) καὶ παραχρῆμα [373] ἄφωνοι γίνονται, καὶ ῥέγκουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέραις, ἐὰν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. κεφαλὴν περιωδυνέοντι ὅ τι ἂν τῶν ἄνω χωρίων πονήσῃ, σικύην πρόσβαλε, λύει ὀδύνη ἐς ἰσχία καὶ γούνατα καὶ ἆσθμα, ὅ τι ἂν τουτέων γίνεται. ὀφθαλμιῶντι ὑπὸ διαῤῥοίης ἁλῶναι ἀγαθόν. ὑπὸ σπασμοῦ ἢ τετάνου ἐχομένῳ πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὸ νόσημα. ὑπὸ πυρετοῦ ἐχομένῳ σπασμὸς ἢν λάβῃ, παύεται ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ. ὁπόταν ξυντεταμένος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, μανίην ἐμποιέουσιν. ἢν αἱ φλέβες σφύζωσιν αἱ ἐν ταῖς χερσὶν καὶ τὸ πρόσωπον ἐῤῥωμένον ᾖ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μὴ μαλακὰ, ἀλλὰ ἐπηρμένα ᾖ, χρονίη ἡ νοῦσος ἄνευ τοῦ σπασμοῦ.

rem habent, ut proinde quae ita habenti adhibentur, tuta esse noscas. Si tenuioris intestini morbus superveniat, vinum frigidum copiosum, meracum, paulatim propinato, quoad somnus aut crurum dolor oboriatur, quem etiam febris aut intestinorum difficultas solvit. Capitis morbo vehementer affecto, si pus per aures aut nares effluxerit, morbum solvit. Quibus per sanitatem derepente capitis dolores obveniunt, confestimque vox deficit, ac stertunt, intra dies septem pereunt, nisi febris prehenderit. Ex capite vehementer dolenti, quicunque ex superioribus locis afficiatur, cucurbitulam admoveto. Coxendicum et genuum dolor et crebra spiratio quicquid horum contigerit solvit. Lippitudine laboranti alvi profluvio detineri bonum. Convulsione aut corporis distentione vexato si febris superveniat, morbum solvit. Si febre detentum convulsio prehenderit, febris eodem die, aut postero, aut tertio definit.

Ed. Chart. VIII. [373. 374.] Foes. I. 56. Ed. Lind. I. (432.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΡΙΣΙΜΩΝ.

(432) Μέγα μέρος ἡγέομαι τῆς τέχνης εἶναι τὸ δύνασθαι κατασκοπέεσθαι περὶ τῶν γεγραμμένων ὀρθῶς. ὁ γὰρ γνοὺς καὶ χρεόμενος τούτοισιν οὐκ ἄν μοι δοκέει μέγα σφάλλεσθαι κατὰ τὴν τέχνην. δεῖ δὴ καταμανθάνειν τὴν κατάστασιν τῶν ὡρῶν ἀκριβῶς καὶ τῶν νούσων. ἑκάστη ὅ τι νόσημα ἀγαθὸν, καὶ ὅ τι κινδυνῶδες, ἢ ἐν τῇ καταστάσει, ἢ ἐν τῇ νούσῳ. μακρὸν, ὅ τι νούσημα καὶ θανάσιμον. μακρὸν, ὅ τι περιεστικόν. ὀξὺ, ὅ τι θανάσιμον. ὀξὺ, ὅ τι περιεστικόν. τάξιν τῶν κρισίμων ἐκ τουτέων σκοπεῖσθαι, καὶ τὸ προλέγειν ἐκ τούτων εὐπορέεται. ἔτι δὲ ἀπὸ τούτων ἔστι οὓς, ὅτε καὶ ὡς δεῖ διαιτῆν. μέγιστον τοίνυν σημεῖον ἐν τοῖσι μέλλουσι τῶν καμνόντων βιώσασθαι, ἐὰν μὴ παρὰ φύσιν ᾖ ὁ καῦσος, καὶ τἄλλα δὲ νουσήματα ὡσαύτως. οὐδὲ γὰρ δεινὸν τῶν κατὰ φύσιν γίνεται, οὐδὲ θανατῶδες. δεύτερον δὲ, ἐὰν αὐτή τε ἡ ὥρη τῷ νουσήματι [374] ξυμμαχήσῃ. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ νικᾷ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις τὴν τοῦ ὅλου δύναμιν. ἔπειτα δὲ ἢν τὰ

HIPPOCRATIS DE DIEBVS JVDICATORIIS LIBER.

Artis magnam partem esse duco posse quae recte scripta sunt speculari. Qui enim haec noverit, iisque utitur, is mihi in arte non multum falli videtur. Unamquamque sane tempestatum anni et morborum conditionem exacte addiscere oportet et quisnam morbus bonus, quis periculo conjunctus, aut in temporis conditione, aut in morbo, quinam morbus longus sit et lethalis, longus quinam salutaris, acutus quinam lethalis, acutus quinam salutaris. Ex quibus tum judicatoriorum dierum series contemplanda est, tum etiam praedicendi facultas suppetit. Praetereaque ex his, quibus et quando et quamnam victus rationem praescribere oporteat, cognoscere licet. Maximum igitur in aegris qui superstites futuri sunt signum est, si febris ardens caeterique morbi eodem modo praeter naturam non fuerint. Nihil enim in his quae sunt secundum naturam, neque formidandum, neque lethale contingit, secundum vero si ipsa etiam anni tempestas, una cum morbo minime repugnet. Neque enim fere contingit ut humana natura universi vim su-

Ed. Chart. VIII. [374.] Foës. I. 56. 57. Ed. Lind. I. (432. 433.)

περὶ τὸ πρόσωπον ἰσχναίνηται, καὶ αἱ φλέβες αἱ ἐν τῇσι χερσὶ, καὶ ἐν τοῖσι κανθοῖσι, καὶ ἐπὶ τῇσιν ὀφρύσιν, ἡσυχίην ἔχωσι, πρότερον μὴ ἡσυχά(433)ζουσαι. τούτῳ δὲ ἢν ἡ φωνὴ ᾖ ἀσθενεστέρη, καὶ λειοτέρη γίνεται, καὶ τὸ πνεῦμα μανότερον, καὶ λεπτότερον, ἐς τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέρην ἄνεσις τῆς νούσου. ταῦτα οὖν χρὴ σκοπεῖν, πρὸς τὰς κρίσιας, καὶ ἐς τὸ παραδικροῦν τῆς γλώττης ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ ἐπαλείφεται, καὶ ἐν ἄκρῃ τῇ γλώττῃ ταυτὸ τοῦτο γεγένηται. ἧσσον δὲ εἰ μὴ οὖν σμικρὰ ταῦτα εἴη, ἐς τὴν τρίτην ἄνεσις τῆς νούσου. ἢν δέ τι παχύτερον, αὔριον. ἢν δὲ παχύτερον, αὐθημερινόν. τοῦτο δὲ ὁκόταν τῶν ὀφθαλμῶν τὰ λευκὰ ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου, ἀνάγκη μελαίνεσθαι, ἐὰν ἰσχύῃ ἡ νοῦσος. ταῦτα οὖν καθαρὰ γινόμενα τελείην ὑγείην δηλοῖ. ἀτρέμα μὲν βραδύτερον, σφόδρα δὲ γινόμενον, θᾶσσον. || τὰ δὲ ὀξέα τῶν νοσημάτων γίνεται ἀπὸ χολῆς, ὁκόταν ἐπὶ τὸ ἧπαρ ἐπιῤῥυῇ, καὶ ἐς τὴν κεφαλὴν καταστῇ. τάδε οὖν πάσχει, τὸ ἧπαρ οἰδέει καὶ ἀναπτύσσεται πρὸς τὰς φρένας ὑπὸ τοῦ οἰδήματος, καὶ εὐθὺς ἐς τὴν κεφαλὴν ὀδύνη ἐμπίπτει, μάλιστα δὲ ἐς τοὺς κροτάφους.

peret. Deinde si faciei partes extenuentur, et venae quae in manibus sunt, et oculorum angulis ac superciliis quiescant, cum antea minime quiescerent. Huic si vox remissior et exilior, spiratioque rarior et tenuior fuerit, in sequentem diem morbi remissio contingit. Haec igitur ad judicationem in considerationem adhibenda sunt, et si linguae bifurculum velut saliva alba obducitur, sique in summa lingua hoc idem contigerit, minus tamen. Siquidem igitur parva haec extiterint, ad tertium diem morbi remissio expectanda est, si vero aliquanto crassius, in crastinum, si autem adhuc crassius, eodem ipso die. Quin etiam oculorum alba per initia quidem morbi nigrescere necesse est, si morbus invaluerit. Haec igitur si pura existunt, perfectam sanitatem, remisse quidem tardius, vehementer vero citius contingere denotant. At vero acuti morbi ex bile oriuntur, cum ad jecur confluxerit et ad caput pervenerit. Sic vero afficitur: jecur intumescit, et propter tumorem ad septum transversum expanditur, statimque ad caput, praecipue vero ad

καὶ τοῖσί τε ὠσὶν οὐκ ὀξὺ ἀκούει, πολλάκις δὲ καὶ τοῖσι ὀφθαλμοῖσι οὐχ ὁρῇ. καὶ φρίκη καὶ πυρετὸς ἐπιλαμβάνει. ταῦτα μὲν οὖν κατ᾽ ἀρχὰς τοῦ νοσήματος αὐτέῳ γίνεται διαλιμπάνοντα, τοτὲ μὲν σφόδρα, τοτὲ δὲ ἧσσον. ὁκόσῳ δὲ ἂν ὁ χρόνος τῆς νούσου προΐῃ, ὅ τε πόνος πλείων ἐν τῷ σώματι, καὶ αἱ κόραι σκίδνανται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ σκιαυγεῖ. καὶ ἢν προσφέρῃς τὸν δάκτυλον πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐκ αἰσθήσεται διὰ τὸ μὴ ὁρῇν. τοῦτο δ᾽ ἂν γνοίης ὅτι οὐχ ὁρῇ, οὐ γὰρ σκαρδαμύσσει προσφερομένου τοῦ δακτύλου, καὶ τὰς κροκίδας ἀφαιρέει ἀπὸ τῶν ἱματίων, ἤν περ εἴδῃ, δοκέων φθεῖρας εἶναι. (434) καὶ ὁκόταν τὸ ἧπαρ μᾶλλον ἀναπτυχθῇ πρὸς τὰς φρένας, παραφρονέει. καὶ προσφέρεσθαί οἱ δοκέει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἑρπετὰ καὶ ἄλλα παντοδαπὰ θηρία, καὶ ὁπλίτας μαχομένους, καὶ αὐτὸς αὐτοῖς δοκέει μάχεσθαι, καὶ τοιαῦτα λέγει ὡς ὁρέων, καὶ ἐξέρχεται, καὶ ἀπειλεῖ, ἢν μή τις αὐτὸν ἐῷη διεξιέναι, καὶ ἢν ἀναστῇ, οὐ δύναται αἴρειν τὰ σκέλεα, ἀλλὰ πίπτει. οἱ πόδες δὲ γίνονται αἰεὶ ψυχροὶ, καὶ ὁκόταν καθεύδῃ, ἀναΐσσει ἀπὸ τοῦ ὕπνου, καὶ ἐνύπνια ὁρῇ

tempora dolor ingruit, neque auribus acute audit, saepe vero oculis non videt, horrorque et febris invadit. Haec igitur per morbi initia ei contingunt, et quandoque valde quidem, quandoque etiam minus intermittunt, quoque magis morbi tempus processerit, eo corporis dolor major est, oculorum pupillae dissipantur eorumque acies hebescit, sique digitum ad oculos admoveris, non percipiet, eo quod non videat. Istud autem quod non videat hinc cognosces, quod admoto digito non nictatur et floccos ex vestibus stragulis detrahit, si quos videat, pediculos esse ratus. Cumque jecur ad septum transversum magis explicatum fuerit, delirat, sibique ante oculos reptilia et varias cujusvis generis feras ferri existimat, et homines armatos cum quibus pugnare videtur, et tanquam videat ejusmodi loquitur, irruit minaturque si quis eum exire non permittat. Et si surrexerit, crura attollere nequit, sed cadit pedesque perpetuo sunt frigidi, cumque dormit ex somno exilit horrendaque insom-

Ed. Chart. VIII. [374. 375.] Foës. I. 57. Ed. Lind. I. (434. 435.)

φοβερά. τοῦτο δὲ γινώσκομεν ὅτι ἀπὸ ἐνυπνίων ἀναΐσσει καὶ φοβέεται, ὅταν ἔννοος γένηται. ἀφηγεῖται γὰρ τὰ ἐνύπνια τοιαῦτα ὁκοῖα καὶ τῷ σώματι ἐποίέέ τε καὶ τῇ γλώσσῃ ἔλεγε. ταῦτα μὲν οὖν ὧδε πάσχει. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ ἄφωνος γίνεται ὅλην τὴν ἡμέρην, καὶ τὴν νύκτα ἀναπνέων πουλὺ ἀθρόον πνεῦμα. ὅταν δὲ παύσηται παραφρονέων, εὐθὺς ἔννοος γίνεται, καὶ ἢν ἐρωτᾷ τις αὐτὸν, ὀρθῶς ἀποκρίνεται, καὶ γινώσκει πάντα τὰ λεγόμενα. εἶτα πάλιν ὀλίγῳ ὕστερον ἐν τοῖσιν αὐτοῖσιν ἄλγεσι κεῖται. αὕτη ἡ νοῦσος προσπίπτει μάλιστα ἐν ἀποδημίῃ, καὶ ἤν πη ἐρήμην ὁδὸν βαδίσῃ. λαμβάνει δὲ καὶ ἄλλως. [375] τέτανοι δύο ἢ τρεῖς, ἢν μὲν ἐπὶ τρώματι γένηται, πάσχει τάδε. αἱ γνάθοι πήγνυνται, ὥσπερ ξύλα, καὶ τὸ στόμα ἀνοίγειν οὐ δύνανται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δακρύουσι θαμινὰ καὶ ἑλκοῦνται, καὶ τὸ μετάφρενον πέπηγε, καὶ τὰ σκέλεα οὐ δύνανται ξυγκάμπτειν, οὐδὲ τὰς χεῖρας (435) καὶ τὴν ῥάχιν, ὁκόταν δὲ θανατώδης ᾖ, τὸ ποτὸν καὶ τὰ βρώματα ἃ πρότερον ἐβεβρώκεεν ἀνὰ τὰς ῥῖνας ἐνίοτε ἔρχεται. ὁ δὲ ὀπισθότονος τὰ μὲν ἄλλα πάσχει διὰ πλῆθος τὰ αὐτὰ, γίνεται δὲ

nia videt. Quod autem per somnos exiliat et terreatur, cognoscimus, cum ad mentem redierit. Insomnia enim ejusmodi exponit et quae corpore gessit quaeque lingua locutus est. Istaque ejusmodi patitur, interdum vero per totum diem ac noctem voce privatur, cum multa et conferta respiratione, cum delirium cessavit, statim ad mentem redit, et si quis eum interroget, recte respondet et omnia quae dicuntur intelligit, deinde rursus paulo iisdem prostratus doloribus decumbit. Hic morbus potissimum in peregrinatione contingit, et si quando per deserta loca quis iter fecerit, etsi etiam aliter invadit. Nervorum distentiones duae vel tres. Siquidem ex vulnere nervorum distentio contingit, sic aeger afficitur, maxillae velut ligna rigescunt, os aperire non potest, oculi frequenter illachrymantur et contrahuntur, dorsum rigidum est, neque crura, neque manus, neque spinam inflectere potest. Cum vero lethalis fuerit, potus et edulia quae prius devoravit, per nares interdum exeunt. In distentione ad posteriora, opisthothono dicta, in reliquis eodem ut

ὁκόταν τοὺς ἐν τῷ αὐχένι τένοντας τοὺς ὄπισθεν νοσήσῃ. νοσέει δὲ ἢ ἀπὸ συνάγχης, ἢ ἀπὸ σταφυλῆς, ἢ τῶν ἀντιβραγχίων ἐμπύων γινομένων. ἐνίοισι δὲ καὶ ἀπὸ κεφαλῆς πυρετῶν ἐπιγεγενημένων σπασμὸς ἐπιγίνεται. ἤδη δὲ καὶ ὑπὸ τρωμάτων οὗτος ἕλκεται εἰς τοὔπισθεν, καὶ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τὸ μετάφρενον πέπηγε, καὶ τὰ στήθεα οἰμώζει. οὗτος σπᾶται σφόδρα, ὥστε μόλις κατέχεται ὑπὸ τῶν παρεόντων, μὴ ἐκ τῆς κλίνης ἐκπίπτειν. ὁ δὲ τέτανος ἧσσον θανατώδης τῶν πρόσθεν. γίνεται δὲ ἀπὸ τῶν αὐτέων, καὶ σπᾶται πᾶν τὸ σῶμα ὁμοίως. καῦσος δὲ τοῖσι προειρημένοισιν οὐχ ὁμοίως γίνεται. φῦσαι γὰρ ἅπαξ, ὡς ἠνάγκασθαι πυριάσασθαι. δίψα μὲν οὖν πολλὴ ἔχει τὸν ἄνθρωπον καὶ πυρετὸς σφοδρός. γλῶσσα δὲ ῥήγνυται τρηχυνομένη, καὶ ξηρὴ γίνεται, καὶ τὸ χρῶμα αὐτῆς τὸ μὲν πρῶτον ὠχρόν ἐστι, οἷόν περ εἴωθε, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνεται, καὶ ἢν μὲν ἐν ἀρχῇσι μελαίνοιτο, θάσσους αἱ κρίσιες εἰσὶν, ἢν δὲ ὕστερον, χρονιώτεραι. || ἰσχιάδες δὲ ἀπὸ τῶνδε μάλιστα γίνονται τοῖσι πολλοῖσιν, ἢν ἔλθῃ ἐν ἡλίῳ πουλὺν χρόνον, καὶ τὰ ἰσχία διαθερμανθῇ· καὶ τὸ

plurimum modō afficitur aeger. Oritur autem cum ad posteriora cervicis tendones, aut ex angina, aut uva, aut locis ad tonsillas purulentis affectus fuerit. Quibusdam etiam ex capite, cum febres supervenerint, convulsio contingit. Jam vero etiam ex vulneribus in posteriora distrahitur, et prae dolore dorsum et pectus rigescit et lamentatur. Is vehementer convellitur, ut vix ab iis qui adsunt contineatur, quin e lecto excidat. Alia nervorum distentio minus ex prioribus lethalis, ex iisdem autem oritur, eodemque modo totum corpus convellitur. At febris ardens non similiter ut praedicta oritur. Semel enim natura sua prehendit, ut accendi necesse sit. Sitis igitur multa et vehemens febris hominem detinet. Lingua autem exasperata finditur et resiccatur, coloreque primum quidem pallida est, uti consuevit, procedente vero tempore nigrescit. Quod si quidem per initia nigrescat, celeriores judicationes contingunt; si postea, tardiores. Coxendicum morbi plerisque ex his potissimum causis oriuntur, si quis diutius in sole versetur et coxendices in-

Ed. Chart. VIII. [375.] Foës. I. 58. Ed. Lind. I. (435. 436.)

ὑγρὸν ἀναξηρανθῇ τὸ ἐνεὸν τοῖς ἄρθροισιν ὑπὸ τοῦ καύματος. ὡς δ᾽ ἀναξηραίνεται καὶ πήγνυται τόδε μέγα τεκμήριον. ὁ γὰρ νοσέων ἐνστρέφεσθαι καὶ κινέειν τὰ ἄρθρα οὐ δύναται (436) ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος τῶν ἄρθρων καὶ τοῦ ξυμπεπηγέναι τοὺς σπονδύλους. ἀλγέει δὲ μᾶλλον τὴν ὀσφῦν καὶ τοὺς σπονδύλους τοὺς ἐκ τοῦ πλαγίου τῶν ἰσχίων καὶ τὰ γούνατα. ἵσταται δὲ ἡ ὀδύνη πλεῖστον χρόνον ἐν τοῖσι βουβῶσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν, ὀξείη καὶ καυματώδης, καὶ ἤν τις αὐτὸν ἀνιστῇ, οὐ μετακινέεται, οἰμώζει δὲ ὑπὸ τῆς ἀλγηδόνος, ὅσον ἂν μέγιστον ὀδυνῆται. ἐνίοτε δὲ καὶ σπασμὸς ἐπιγίνεται καὶ ῥῖγος καὶ πυρετός. γίνεται δὲ ἀπὸ χολῆς. γίνεται δὲ καὶ ἀπὸ αἵματος, καὶ ὀδύναι παραπλήσιοι ἀπὸ πάντων τῶν νουσημάτων, καὶ ῥῖγος, καὶ πυρετὸς, ἐνίοτε δὲ ἐπιλαμβάνει βληχρός. ἀλλὰ χρὴ ὧδε μελετῆν. ἴκτερος δὲ ἐστιν ὀξὺς καὶ ταχέως ἀποκτείνων. ἡ χροιὴ δὲ ὅλη σιδιοειδής. σφόδρα δέ ἐστι χλωροτέρη, καθὰ καὶ οἱ σαῦροι οἱ χλωρότεροι. παρόμοιος δέ οἱ ὁ χρὼς, καὶ ἐν τῷ οὔρῳ ὑφίσταται οἷον ὀρόβιον πυῤῥὸν, καὶ πυρετὸς καὶ φρίκη βληχρὴ ἔχει. ἐνίοτε δὲ

caluerint, humorque qui in articulis ineſt ab ardore reſiccatus fuerit. Quod autem reſiccetur et concreſcat, id magno eſt indicio. Aeger enim articulos prae dolore qui in eis eſt inflectere ac movere non poteſt et eo quod ſpinae vertebrae conſtrictae ſunt. Dolor autem magis eſt ad lumbos et vertebras, quae ex obliquo coxendicum ſitae ſunt, et ad genua. Dolor autem acutus et aeſtuoſus plurimo tempore in inguinibus, ſed etiam in coxendicibus inſiſtit, et ſi quis eum erigat, non transmovetur, ingemiſcit autem quam maxime poteſt prae dolore. Interdum vero etiam convulſio et rigor et febris ſupervenit. Oritur autem a bile et pituita, oritur quoque etiam a ſanguine, et dolores ab omnibus morbis ſunt ſimiles, et rigor et febris levis interdum prehendit. Morbus regius acutus eſt et qui celeriter necat, color totus mali punici corticem refert, vehementer autem ex viridi palleſcit, et quemadmodum lacerti virides, ſimile ei corpus eſt, in urina quod ſubſidet velut ervum fulvum, et febris et horror levis detinet. Interdum vero etiam veſtem ſtragulam

καὶ τὸ ἱμάτιον οὐκ ἀνέχεται ἔχων, ἀλλὰ δάκνεται καὶ ξύεται τὰ ἑωθινὰ, ἄσιτος ἐὼν τὰ ἔνδοθεν. ἔπειτα μύζει τὰ σπλάγχνα ὡς ἐπιτοπολύ. καὶ ὁκόταν ἀνιστῇ τις αὐτὸν ἢ προσδιαλέγηται, οὐκ ἀνέχεται. οὗτος ὡς ἐπιτοπολὺ θνήσκει ἐντὸς τεσσαρεσκαίδεκα ἡμερέων. ταύτας δὲ διαφυγὼν ὑγιαίνει. [376] ἡ δὲ περιπλευμονίη τοιάδε ποιέει. πυρετός τε ἰσχυρὸς ἴσχει, καὶ πνεῦμα πυκνὸν, καὶ θερμὸν ἀναπνέει. καὶ ἀπορίη καὶ ἀδυναμίη ἔχει, καὶ ῥιπτασμὸς, καὶ ὀδύναι περὶ τὴν ὠμοπλάτην, καὶ τὴν κληΐδα, καὶ τὸν τιτθὸν, καὶ βάρος ἐν τοῖσι στήθεσι, καὶ παραφροσύναι. ἔσται δ᾽ ὅτε καὶ ἀνώδυνός ἐστιν, ἕως ἂν ἄρξηται βήσσειν, (437) πολυχρονιωτέρη δὲ ἐκείνης καὶ χαλεπωτέρη. τὸ δὲ σίαλον λευκὸν καὶ ἀφρῶδες πτύει τὸ πρῶτον. ἡ δὲ γλῶσσα ξανθὴ, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου μελαίνεται. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ μελαίνοιτο, θάσσους αἱ ἀπαλλαγαί· ἢν δὲ ὕστερον, σχολαίτεραι. τελευτῶσαι δὲ καὶ ῥήγνυται ἡ γλῶσσα. κἢν προσθῇς τὸν δάκτυλον, ἔχεται. τὴν δὲ ἀπαλλαγὴν τῆς νούσου σημαίνει ἡ γλῶσσα, ὅπερ καὶ ἐν τῇ πλευρίτιδι ὁμοίως. ταῦτα δὲ πάσχει ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα τὸ ἐλάχιστον. τὸ πλεῖστον δὲ εἴκοσι καὶ μίαν, καὶ βήσσει τοῦτον τὸν χρόνον

habere non ſuſtinet, ſed matutino tempore jejunus intus mordetur et traditur, deinde ut plurimum viſcera ſtrepitum edunt, et ſi quis eum erigat aut alloquatur, non ſuſtinet. Hic fere intra dies quatuordecim moritur, quos ſi effugerit, convaleſcit. In pulmonis inflammatione haec eveniunt, febris vehemens detinet, crebra eſt et calida reſpiratio, anxietudo et impotentia vexat, et corporis jactatio dolorque ad ſcapulas, jugum et mammam, in pectore pondus, et deliria. Interdum vero quoad tuſſis coeperit, ſine dolore eſt, ſed illa longior et moleſtior eſt. Primis diebus ſputum album et ſpumoſum exſpuit, lingua vero flava eſt, ſed procedente tempore nigreſcit. Si igitur per initia nigreſcat, celeriores ſunt liberationes, poſtea vero tardiores. Tandem etiam lingua ſinditur et ſi digitum admoveris adhaereſcit. Morbi autem liberationem non ſecus ac in morbo laterali lingua denotat. Haec contingunt diebus ut minimum quatuordecim, ut plurimum vero uno et viginti, quo tempore vehementer

σφόδρα, καὶ καθαίρεται ἅμα τῇ βηχὶ τὸ μὲν πρῶτον πουλὺ καὶ ἀφρώδεες σίαλον, ἑβδόμῃ δὲ καὶ ὀγδόῃ, ὅταν ὁ πυρετὸς ἀκμάζῃ, καὶ ὑγρὰ εἴῃ ἡ περιπλευμονίη, παχύτερον· ἢν δὲ μὴ, οὔ· ἐνάτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ ὑπόχλωρον καὶ ὕφαιμον· δωδεκάτῃ δὲ μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης πουλὺ καὶ πυῶδες. ὧν ὑγραί εἰσιν αἱ φυσικαὶ διαθέσεις τοῦ σώματος καὶ ἡ νοῦσος ἰσχυρή. ὧν δὲ ἥ τε φύσις καὶ ἡ στάσις τῆς νόσου ξηρὴ, ἧσσον οὗτοι. περὶ δὲ κρισίμων ἡμερέων ἤδη μέν μοι καὶ πρόσθεν λέλεκται. κρίνονται δὲ οἱ πυρετοὶ τεταρταῖοι, ἑνδεκαταῖοι, τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι, ἑπτακαιδεκαταῖοι, εἰκοστῇ πρὸς τῇ μίᾳ. ἐκ δὲ τούτων τῶν ὀξέων τριακοσταῖοι, εἶτα τεσσαρακοσταῖοι, εἶτα ἑξηκοσταῖοι. ὅταν δὲ τούτους τοὺς ἀριθμοὺς ὑπερβάλλῃ, χρονίη ἤδη γίνεται ἡ κατάστασις τῶν πυρετῶν.

tussit, unaque cum tussi rejicit, primum quidem copiosa sputa et spumosa, at septimo ac octavo die cum febris in vigore et humida pulmonis inflammatio fuerit, crassius, alioqui minime, nono vero et decimo die aliquantulum ex viridi pallescens et subcruentum, duodecimo autem ad decimumquartum usque copiosum et purulentum. Quibus a natura humidae insunt corporis affectiones, iis vehementior morbus est. At quibus natura et morbi conditio sicca est, hi minus conflictantur. Atque de judicatoriis diebus jam quidem etiam ante a me dictum est. Judicantur autem febres quarto die, septimo, undecimo, decimoquarto, decimoseptimo, uno et vigesimo. Ex his vero acutis trigesimo, deinde quadragesimo, postea sexagesimo. Ubi vero hos numeros superant, diuturna jam evadit febrium conditio.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Α.

Ed. Chart. VIII. [693.] Foës. I. 67. Ed. Lind. I. (471.)

Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι γινόμενοι, μετὰ κεφαλῆς, ὀσφύος, ὑποχονδρίου, τραχήλου ὀδύνης, ἀγρυπνέοντες, ἆρά γε φρενιτικοί εἰσιν; μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων ὀλέθριον, ἄλλως τε καὶ ἢν τεταρταίοισιν ἀρχομένοισιν.

Κοιλίης περίπλυσις ἐξέρυθρος κακὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι νουσήμασι, οὐχ ἥκιστα δὲ ἐπὶ τοῖς προειρημένοις.

Αἱ δασεῖαι γλῶσσαι καὶ κατάξηροι φρενιτικαί.

HIPPOCRATIS PRAEDICTORVM LIBER PRIMVS.

Qui inter initia sopore detenti, capitis, lumborum, praecordiorum, cervicis dolore ac insomnia conflictantur, eos considerare oportet, num sint phrenitici. In his narium stillatio perniciem ostentat, idque praecipue si quarto inter initia die contingat.

Alvi praerubra proluvies, cum in omnibus quidem morbis, tum vero vel maxime in praedictis, malo est.

Lingua ex resiccatione densa et aspera phrenitidem portendit.

Ed. Chart. VIII. [693. 706] Foës.I. 67. 68. Ed. Lind. I. (471. 472.)

Τὰ ἐπὶ ταραχώδεσιν ἀγρύπνοισιν οὖρα ἄχροα, μέλανα, ἐναιωρούμενα ἐφ᾽ ἱδρῶσι, φρενιτικά.

Ἐνύπνιά τε ἐν φρενιτικοῖσιν ἐναργῆ.

Ἀνάχρεμψις πυκνὴ, ἢν δή τι καὶ ἄλλο σημεῖον προσῇ, φρενιτικά.

(472) *Τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα καύματα ἐν ὑποχονδρίῳ πυρετοῦ περιψυχθέντος κακὸν, ἄλλως τε κἂν ἐφ᾽ ἱδρῶσιν.*

Αἱ προεξαδυνατησάντων παραφροσύναι κάκισται, οἷον καὶ Θρασύνοντι.

[706] || *Τὰ φρενιτικὰ νεανικῶς τρομώδεα τελευτᾷ.*

Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσι ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος ἀγρυπνώδεα ταχὺ ἐκμαίνει.

Τὰ ἐν ὀξέσι κατὰ φάρυγγα ὀδυνώδεα, ἰσχνὰ, σμικρὰ, πνιγώδεα, ὅτε χάνοι μὴ ῥηϊδίως συνάγειν τε καὶ κλείειν τὸ στόμα, παρακρουστικὰ, ἐκ τουτέων φρενιτικοὶ καὶ ὀλέθριοι.

In iis qui praeter rationem perturbantur et vigiliis torquentur, urinae decolores, nigris ſublimamentis interſperſae, cum tenuibus ſudoribus circa caput obortis, phrenitidem praenunciant.

Quin et quae in phreniticis manifeſta apparent inſomnia providenda ſunt.

Excreatio frequens et irrita, ſiquidem aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitidem portendit.

Relicti in praecordiis aeſtus cum febre in qua totius corporis habitus perfrigeratur, malo ſunt, idque praeſertim ſi cum ſudoribus contingat.

Deſipientiae quae jam admodum fractis et debilitatis viribus ſuccedunt, peſſimae ſunt, non ſecus ac Thraſynonti.

Vehementes phrenitides in tremorem deſinunt.

Vomitus virulenti et aeruginoſi cum capitis dolore, ſurditate et inſomnia promptam inſaniam ſignificant.

Ubi fauces in morbis acutis dolent, graciles ſunt, parvae et ſuffocantur, atque ubi os hiarit non prompte adduci ac claudi poſſit, mentis emotionem portendi oportet. Ex his phrenitis pernicioſa eſt.

Ed. Chart. VIII. [706.] Foës. I. 68. Ed. Lind. I. (472. 473.)

Ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇ τὸ ἐπιεικὲς, πυκνὰ δὲ μεταπίπτειν κακὸν τοιοῦτον. καὶ πτυελισμὸς κακόν.

Ἐν φρενιτικοῖσι λευκὴ διαχώρησις κακὸν, ὥς καὶ Ἀρχεκράτει. ἆρά γε ἐπὶ τούτοισι καὶ νωθρότης γίνεται; ῥῖγος ἐπὶ τούτοισι κάκιστον.

Τοῖσιν ἐξισταμένοισιν μελαγχολικῶς, οἷσι τρόμοι ἐπιγίνονται, κακόηθες.

Οἱ ἐκστάντες ὀξέως, ἐπιπυρέξαντες σὺν ἱδρῶτι, φρενιτικοὶ γίνονται.

Οἱ φρενιτικοὶ βραχυπόται, ψόφου καθαπτόμενοι, τρομώδεες.

Τὰ ἐξ ἐμέτου ἀσώδεος, κλαγγώδης φωνὴ, ὄμματα ἐπίχνουν ἔχοντα μανικὰ, οἷον καὶ ἡ Ἑρμοζύγου ἐκμανεῖσα ὀξέως ἄφωνος, ἀπέθανε.

Ἐν πυρετῷ καυσώδει ἤχων προσγενομένων μετὰ ἀμβλυωγμοῦ, καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας προσελ(473)θόντος βαρέος ἐξίστανται μελαγχολικῶς.

In phreniticis initio moderatum esse, sedatum et facilem, crebro vero permutari malum est. Quin et sputatio frequens mala est.

Albicans dejectio in phreniticis malo est, quod Archecrati accidit. Num et in his torpor sit? His si rigor contingat, pessimum.

In furiosa et vehementi mentis emotione succedentes tremores malignitatem denunciant.

In graviter et acute mente emotis, si febris iterum repetat cum sudore, phrenitici evadunt.

Phrenitici parum bibunt, ex levibus strepitibus facile irritantur ac percelluntur, tremuli sunt.

Ubi post vomitum anxiosum vox stridula est, oculi squalidi et pulvere obliti, insania portenditur, non secus ac Hermozygae conjugi accidit, quae vehementi insania correpta, voce defecta interiit.

In febre ardente si tinnitus aurium cum visus hebetudine fiant, et ad nares accedat gravitatis sensus, furiosa mentis emotio indicatur.

Ed. Chart. VIII. [706. 713.] Foes. I. 68. 69. Ed. Lind. I. (473.)

Αἱ παρακρούσιες σὺν φωνῇ κλαγγώδει, γλώσσης σπασμοὶ τρομώδεες. καὶ αὗται τρομώδεες γενόμεναι ἐξίστανται, σκληρυσμὸς τουτέοισιν ὀλέθριον.

[713] || *Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον οὐχ ἱδρυμένης γνώμης.*

Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι ἀκρήτοισι διαχωρήμασι τὸ ἀφρῶδες ἐπάνθισμα κακὸν, ἄλλως τε καὶ ὀσφῦν προηλγηκότι καὶ παρενεχθέντι.

Τὰ ἀραιὰ κατὰ πλευρὸν ἐν τουτέοισιν ἀλγήματα παραφροσύνην σημαίνει.

Αἱ μετὰ λυγγὸς ἀφωνίαι κάκιστον.

Αἱ μετ᾽ ἐκλύσιος ἀφωνίαι κάκιστον.

Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα οἷον τοῖσι πνιγομένοισι πρόχειρον, πονηρόν. ἆρά γε καὶ παρακρουστικὸν τὸ τοιοῦτον.

Αἱ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασεῖαι παρακρούσιες θηριώδεες εἰσίν.

Αἱ μετα καταψύξεως οὐκ ἀπυρέτῳ ἐφιδρώοντι τὰ

Desipientiae cum voce stridula et linguae convulsione tremula, voces quoque ipsae tremulae mentis vehementem alienationem significant. In his durities aut asperitas perniciem minatur.

Linguae tremulae instabilem mentem et a sede constantiae deturbatam significant.

In biliosis et sinceris dejectionibus spumosa efflorescentia mala est, iis praesertim quos antea lumborum dolor ac desipientia vexavit.

In his leves et per intervalla lateris dolores delirium significant.

Vocis defectiones cum singultu pessimae.

Vocis defectiones cum virium exolutione pessimae.

In vocis defectione respiratio, velut in iis qui suffocantur, conspicue elata et visui exposita, perniciosa est. Num vero etiam delirium praenunciet animadvertere oportet.

Quae pauco tempore feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas evadunt.

Corporis jactationes et incontinentiae in febre cum perfrictione et superiorum partium tenui sudore phrenitim

ἄνω δυσφορίαι φρενιτικαὶ, ὡς καὶ Ἀρισταγόρῃ, καὶ μέν τοι καὶ ὀλέθριαι.

Τὰ ἐν φρενίτισι πυκνὰ μεταπίπτοντα σπασμώδεα.

Τὰ οὐρούμενα μὴ ὑπομνησάντων ὀλέθρια. ἆρά γε τουτέοισιν οὐρέεται οἷον εἰ τὴν ὑπόστασιν ἀναταράξειας;

Οἱ παλμώδεες δι' ὅλου ἆρά γε ἀφώνως τελευτῶσιν;

Τὰ ἐν τοῖς φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξεως πτυελίζοντα μέλανα ἀνεμεῖται.

Κώφωσις καὶ οὖρα ἀκατάστατα, ἐξέρυθρα, ἐναιωρούμενα, παρακρουστικά. τοῖσι τουτέοισιν ἰκτεροῦσθαι κακόν. κακὴ δὲ καὶ ἡ ἐπὶ ἰκτέρῳ μώρωσις. τούτους ἀφώνους μὲν, αἰσθανομένους δὲ συμβαίνει γίνεσθαι. οἶμαι δὲ καὶ κοιλίαι (474) καταῤῥήγνυνται τουτέοισιν, οἷον ἐγένετο Ἑρμίππῳ καὶ ἀπέθανεν.

[720] || Κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ ταραχώδεσι παρακολουθοῦσα κακόν.

denunciant, quod in Ariſtagora expertum eſt, atque etiam perniciem.

Crebrae in phreniticis permutationes convulſiones denunciant.

Si quibus urinae non recordantibus nec admonitis effluunt, pernicies portenditur. Animadvertendum etiam eſt, num et ab iis tales redduntur quales fiunt ubi ſubſidentiam conturbaveris.

Quos palpitationes in totum occupant, num plerumque voce defecti pereunt?

Crebrae in phreniticis ſputationes cum perfrictione non longe poſtea nigrorum vomitum affuturum indicant.

Surditas cum urinis praerubris non ſubſidentibus et ſublimamentis mentis emotionem minantur. In his morbo regio corripi malum eſt. Quin etiam malo eſt ex morbo regio fatuitas aut ſtupiditas. Hos quidem vox deficere ſolet absque ſenſuum laeſione. Quin et alvus nonnunquam affatim prorumpit, quale quid Hermippo contigit et mortuus eſt.

In praecipitibus et turbulentis morbis obveniens ſurditas perniciem minatur.

Αἱ τρομώδεες, ἀσαφέες, ψηλαφώδεες παρακρούσιες πάνυ φρενιτικαὶ, ὡς καὶ τῷ Διδυμάρχῳ ἐν Κῷ.

Αἱ ἐκ ῥίγεος νωθρότητες οὐ πάνυ παρ᾽ ὡυτοῖσιν.

Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες, ἔχουσι μέν τι καὶ γνώμης παράφορον, περὶ κρίσιν δὲ τουτέοισι πνεῦμα ἅλις ξὺν τόνῳ διέρχεται, καὶ οἱ κατὰ γαστροκνημίην πόνοι ἐν τούτοισι γνώμης παράφοροι.

Ἢν ἐναιωρηθῇ τι τῷ οὔρῳ, τοῦ κατὰ τὸν μηρὸν ἀλγήματος ἀφανισθέντος, παρακρουστικὸν, καὶ οἷα περὶ ἤχους τοιαῦτα.

Ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ, κοπώδει, κεφαλαλγικῷ, διψώδει, ἀγρύπνῳ, ἀσαφεῖ, ἀδυνάτῳ, οἷσι τὰ τοιαῦτα, ἐλπὶς ἐκστῆναι.

Οἱ ἐφιδροῦντες καὶ μάλιστα κεφαλὴν ἐν ὀξέσιν ὑποδύσφοροι κακόν. ἄλλως τε καὶ ἐπ᾽ οὔροισι μέλασι καὶ τὸ θολερὸν ἐπὶ τουτέοισι πνεῦμα κακόν.

Dementiae in quibus tremuli fiunt aegri, obſcure aut vix quidem deſipere videntur, aut aliquid inveſtigantium more ſenſim contrectant et palpant, miro quodam modo phrenitim praenunciant, non ſecus ac Didymarcho in Coo contigit.

Ubi rigori torpor ſuccedit, mentis alienatio ſignificatur.

Dolores circa umbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatae ſignificationem quandam praebent. Sub judicationem vero his plurimus et creber flatus cum ſingulari contenſione prodit. Quin et ad ſuram dolores in his mentis alienationem indicant.

Femoris dolore evaneſcente, ſi quid ſublime per urinam innatet, mentis emotionem expectare oportet, taliaque qualia circa aurium ſonitus contingunt.

Ubi alvus humeſcit, aeger laſſitudine, capitis dolore, ſiti, vigiliis torquetur, obſcure loquitur et admodum eſt impotens, in his caſibus vehementem mentis emotionem expectare oportet.

In gravibus malis tenues maxime circa caput ſudores oboriri et corporis incontinentia quadam jactari, malum indicat: tum vero praecipue pernicies intenditur, ſi iſta cum urinis nigris contigerint et ſpiritus magnus et concitatus adfuerit.

Αἱ παρὰ λόγον κενεαγγικὸν ἀδυναμίαι μὴ ἐούσης κενεαγγείης κακόν.

Κοιλίαι ἀπολελαμμέναι, σμικρὰ δὲ μέλανα σπυραθώδεα πρὸς ἀνάγκην χαλῶσαι, μυκτὴρ ἐπὶ τουτέοισι ῥηγνύμενος κακόν.

Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα ἐπὶ πολὺ, μετὰ καύματος ἀσώδεος, ἐφιδροῦντες οὗτοι, κακόν. ἆρά γε τουτέοισι τρομώδεα γίγνεται; καὶ φωνὴ δὲ ὡς ἐν ῥίγει αὐτοπτική.

Ἄκρεα ἐπ᾽ ἀμφότερα ταχὺ (475) *μεταπίπτοντα κακόν. καὶ δίψα τοιαύτη πονηρόν.*

[730] *Ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀπόκρισις κακόν.*

|| *Φωνὴ ὀξεῖα, ὑποχόνδρια τουτέοισιν εἴσω εἰρύαται.*

Ὄμμα ἀμαυρούμενον, φλαῦρον, καὶ τὸ πεπηγὸς καὶ ἀχλυῶδες κακόν.

Ὀξυφωνίη κλαγγώδης πονηρόν.

Quae praeter vacuationem fiunt impotentiae, neque vacuatione exiftente, perniciem intentant.

Ubi alvus intercepta eft et arcte conclufa, parvaque et nigra caprarum ftercoribus fimilia, nec nifi coacta emittit: hoc cafu fanguis e naribus erumpens periculo eft.

Si lumborum dolor diu detinet cum aeftu implacido, tenui fudore circa caput et thoracem oborto, pernicies denunciatur. Num plerumque ii tremuli evadunt et vox velut in rigore confpicue tremula exiftit?

Celeres extremorum corporis ad utraque extrema permutationes perniciem denuntiant. Quin et fitis hujusmodi (hoc eft celeriter in contraria permutata) malo eft.

Ab homine moderato ferox et audax refponfum malum portendit.

Quibus vox in morbis acuta redditur, iis praecordia intro trahuntur et tendunt.

Hebefcentes oculi et obtufi improbandi funt. Quin et fixi ac caligine obducti malum portendunt.

Vox acuta et ftridula malo eft.

Ὀδόντων πρίσις ὀλέθριον οἷσι μὴ σύνηθες καὶ ὑγιαίνουσιν. πνιγμὸς ἐν τούτοισι πάνυ κακόν.

Προσώπου εὔχροια καὶ τὸ λίην σκυθρωπὸν πονηρόν.

Τὰ τελευτῶντα ὑποχωρήματα εἰς ἀφρώδεα, ἄκρητα, παροξυντικά.

Αἱ ἐκ καταψύξιος ἐν ὀξέσι οὔρων ἀπολήψιες κάκισται.

Τὰ ὀλέθρια ἀσήμως ῥαστωνήσαντα θάνατον σημαίνει.

Τὰ ἐν ὀξέσι χολώδεσιν ἔκλευκα, ἀφρώδεα, περίχολα διαχωρήματα κακόν. κακὸν δὲ καὶ οὖρα τοιαῦτα. ἆρα τουτέοισιν ἧπαρ ἐπώδυνον;

Αἱ ἐν πυρετοῖσι ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον ἐξίστανται σιγῇ, ὀλέθριον.

Αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι δυσθάνατοι.

Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγημάτων πυρετοὶ κακοήθεες.

Dentium ſtridor quibus per ſanitatem minime eſt conſuetus periculum denunciat. Suffocatio in his valde prava.

Bene colorata facies et valde tetrica ac ſuperciliosa perniciem intentat.

Alvi recrementa ſi in ſpumoſa et ſincera deſinant, mali incrementum ſignificant.

Urinarum in praecipitibus malis ex perfrictione interceptiones peſſimae.

Quae perniciem minantur, ea ſi absque ulla ſignificatione alleviant, mortis periculum denunciant.

In gravibus malis et bilioſis exacte candicantes, ſpumantes et circumbilioſae egeſtiones, malo ſunt. Quin et hujusmodi urinae damnantur. In his animadvertendum eſt num jecur affectum ſit.

Vocis in febribus defectiones, quae convulſionis ſpeciem prae ſe ferunt, in vehementem mentis emotionem cum ſilentio vertunt et perniciem oſtentant.

Vocis ex dolore defectiones tandem cum ſummo cruciatu mortem afferunt.

Ex praecordiorum doloribus obortae febres malignae ſunt.

Δίψα παραλόγως λυθεῖσα ἐν ὀξέσι κακόν.

Ἱδρὼς πολὺς ἅμα πυρετοῖσιν ὀξέσι γιγνόμενος φλαῦρος.

Καὶ οὖρα δ' ἐπίπονα πονηρὸν, [741] καὶ τὰ ἐρυθρὰ ἐκ τουτέων ἐπανθίσματα κατεχόμενα, καὶ τὰ ἰώδεα πονηρὰ, καὶ τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι οἷον στάξιας.

|| *Καὶ ἔμετοι μετὰ ποικιλίας κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντων.*

Ὁκόσα ἐν κρισίμοισιν ἄλυσμῷ ἀνιδρωτὶ περιψύχεται, κακόν. καὶ τὰ (476) ἐπιῤῥιγώσαντα ἐκ τουτέων κακά.

Ἐμέσματα ἄκρητα, ἀσώδεα, πονηρά.

Τὸ γαρῶδες ἆρά γε πανταχοῦ κακόν;

Μετὰ ῥίγεος ἄγνοια κακόν. κακὸν δὲ καὶ λήθη.

Αἱ ἐκ ῥίγεος καταψύξιες μὴ ἀναθερμαινόμεναι κακαί.

Οἱ ἐκ καταψύξιος ἱδρώδεες ἀναθερμαινόμενοι κακόν.

In praecipitibus malis, si sitis temere ac praeter rationem cesset, malo est.

Sudor in febribus acutis multus et copiosus damno est.

Quin et laboriosae urinae damnantur, atque ab his detentae rubrae quaedam efflorescentiae et aeruginosae parvaeque veluti quaedam stillae apparentes.

Vomitiones quoque variae malo sunt, praesertim si continenter et assidue prodeant.

Summi totius corporis perfrictiones in diebus judicatoriis, cum angore et corporis inquietudine, si sine sudore fiunt, damno sunt, praecipue vero damnantur qui ex his superveniunt rigores.

Vomitiones sincerae et cum angore aut incontinenti corporis jactatione damnandae sunt.

Animadvertendum est diligenter num profundus et altus sopor omnino damnari debeat.

In rigore familiares non agnoscere et eorum quae gesta sunt oblivisci, malum indicat.

Ex rigore perfrictiones quae ad colorem non revocantur, malae sunt.

Ex perfrictione exudantes ad calorem revocati pericu-

ἐπὶ τούτοις ἐν πλευροῖς καῦμα ὀδυνῶδες, καὶ τὸ ἐπιῤῥιγῶσαι κακόν.

Τὰ καυματώδεα ῥίγεα ὑπό τι ὀλέθρια, καὶ τὸ φλογῶδες ἐν προσώπῳ μεθ' ἱδρῶτος ἐν τούτοις κακόν. ἐπὶ τούτοις ἡ ψύξις τῶν ὄπισθεν σπασμὸν ἐπικαλέεται.

Οἱ ἐφιδρῶντες ἄγρυπνοι, ἀναθερμαινόμενοι κακόν.

Ἐξ ὀσφύος ἀναδρομῆς ὀφθαλμοῦ ἴλλωσις, κακόν.

Ὀδύνη ἐς στῆθος ἱδρυνθεῖσα σὺν νωθρότητι κακόν. ἐπιπυρεττήναντες οὗτοι καυστικοὶ, ὀξέως ἀποθνήσκουσιν.

Οἱ ἐπανεμέοντες μέλανα, ἀπόσιτοι, παράφοροι, καθ' ἥβην μικρὰ ὀδυνώδεες, ὄμμα θρασὺ, κεκλεισμένον, τούτους μὴ φαρμακεύειν, ὀλέθριον γάρ. μηδὲ τοὺς ἐποιδέοντας, σκοτώδεας, ἐν τῷ πλανᾶσθαι ἐκλείποντας, ἀποσίτους, ἀχρόους. μηδὲ τοὺς ἐν πυρετῷ, εἰ κωματώδεες, κατακεκλασμένους, ὀλέθριον γάρ.

Καρδίης πόνος ἅμα ὑποχονδρίῳ συντόνῳ καὶ κεφαλαλγίῃ

lum denunciant: praesertim vero si accedat lateris aestus cum dolore et subinde rigeant, malum impendet.

Rigores cum aestu nonnihil periculi denunciant et facies incensa cum sudore in his malum significat. Insuper posteriorum partium frigus convulsionem provocat.

Ex sudoribus pervigiles et ad calorem revocati male habere judicantur.

Ex recursatione dolorum in lumbis oculi perversio et distortio malo est.

Dolor in pectore fixus cum torpore malum denunciat. Hi si suborta febre exaestuent, celeriter mortem oppetunt.

Qui nigra vomitione refundunt, cibos aversantur, desipiunt, ad pubem nonnihil dolent, cum aspectu feroci et clausis oculis, eos medicamentis purgare tutum non est. Neque vero subtumidos, aut tenebricosa vertigine vexatos, aut eos qui vel leviter moti animo deficiunt, aut cibos aversantur et decolores sunt, ut nec eos qui in febre exoluti aut fracti decumbunt, si sopore tententur, purgatione aggredi tutum est.

Oris ventriculi dolor cum praecordiorum contensione,

κακόηθες, καί τι ἀσθματῶδες. ἆρά γε ἐξαίφνης οὗτοι τελευτῶσιν; ὡς ἐν Δυσώδει, τούτῳ καὶ οὖρα ἐζυμωμένα ἐγένετο βιαίως ἐξέρυθρα.

[749] || Τραχήλου πόνος κακὸν μὲν ἐν παντὶ πυρετῷ, κάκιστον δὲ οἷς ἐκμανῆναι ἐλπίς.

Κωματώδεες, κοπιώδεες, (477) ἀχλυώδεες, ἄγρυπνοι, ἐφιδρῶντες πυρετοὶ κακοήθεες.

Ἐκ νώτου φρῖκαι πυκναὶ, ὀξέως μεταπίπτουσαι, δύσφοροι οὔρου ἀπόληψιν ἐπώδυνον σημαίνουσιν.

Καὶ οἱ ἀσώδεες, ἀνεμέτως παροξυνόμενοι, κακοί.

Κατάψυξις μετὰ σκληρυσμοῦ σημεῖον ὀλέθριον.

Ἀπὸ κοιλίης λεπτὰ μὴ αἰσθανομένῳ διιέναι, ἐόντι παρ' ἑωυτῷ κακὸν, οἷον τῷ ἡπατικῷ.

Τὰ σμικρὰ ἐμέσματα χολώδεα κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐπαγρυπνήσωσιν. μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων ὀλέθριον.

atque etiam capitis dolor, malignum quidpiam et suspiriosam quandam affectionem indicat. In his certe animadvertendum est num derepente moriantur, velut in Dysode evenit, cui urinae valde fermentatae et praerubrae aderant.

Cervicis dolor in omni quidem febre malo est. In his vero pessimus in quibus vehementem insaniam metuimus.

Febres quae soporem lassitudinemve inducunt, aut in quibus caligant aegri, insomnia ac tenuibus sudoribus vexantur, malignae sunt.

Crebri ex dorso horrores subinde locum commutantes, graves et difficiles, laboriosam urinae suppressionem minantur.

Quin et corporis aestuatione et jactatione conflictati, citra vomitum ingravescentes, male habent.

Corporis perfrictio cum rigiditate perniciem denunciat.

Tenues ex alvo absque mordacitatis sensu prodeuntes dejectiones, ei qui sibi bene constat, malum portendunt, velut nonnunquam jecinoroso contingit.

Vomitiones exiguae, biliosae malo sunt, tum vero potissimum si pervigilio conflictentur aegri. In quibus stillans nasus perniciem minatur.

Ed. Chart. VIII. [749. 753.] Foës. I. 73. 74. Ed. Lind. I. (477.)

Αἷς ἐκ τόκου γε λευκὰ, ἐπιστάντα δ' ἅμα πυρετῷ, κώφωσις, καὶ εἰς πλευρὸν ὀδύνη ὀξείη, ἐξίστανται ὀλεθρίως.

Ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν ὑποπεριψύχουσι διαχωρήμασιν, ὑδατοχόλοις, συχνοῖσιν, ὀφθαλμῶν ἴλλωσις σημεῖον κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἢν κάτοχοι γένωνται.

Τὰ ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως ἐπιπυρεττήναντι χρονίως ὀλέθρια, οἷόν τι ἐπεπόνθη ὁ Νουμηνίου υἱός.

[753] Ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομαὶ εἰς καρδίην, πυρετώδεες, φρικώδεες, ἀνεμοῦσαι ὑδατώδεα, λεπτὰ, πλέονα, παρενεχθεῖσαι, ἄφωνοι, ἐμέσασαι μέλανα, τελευτῶσιν.

Ὄμματος κατάκλεισις ἐν ὀξέσι κακόν.

Ἆρά γε τοῖς ἀσώδεσιν ἀνεμέτοισιν, ὀσφυαλγέσιν, ἢν θρασέως παρακρούσωσιν, ἐλπὶς μέλανα διελθεῖν;

|| Φάρυγξ ἐπώδυνος ἰσχνὴ μετὰ δυσφορίης, πνιγώδης, ὀλεθρίη ὀξέως.

Quibus ex partu purgamenta alba subsistunt cum febre et surditatem ac acutum lateris dolorem afferunt, eae in vehementem et perniciosam mentis emotionem incidunt.

In febribus ardentibus cum aliqua summi corporis perfrictione, ac egestionibus aquae similibus et crebris, oculorum perversio et distortio malum significat, tum vero praecipue, si alto quodam stupore, quem catochon vocant, deprehensi detineantur.

Siderationes quae repente contingunt, si insuper febris mediocris accedat, quae diu trahat, perniciem minantur, quale quid Numenii filio contigit.

Ex lumborum dolore ad os ventriculi recursationes, cum febre, horrore, multorum tenuium et aquosorum vomitu, delirio, vocis defectione, eae in nigrorum vomitionem desinunt.

In praecipitibus malis oculi obseratio aut persractio malo est.

Considerandum est in aestuabundis et corporis jactatione citra vomitum et lumborum dolore conflictatis aegris, si audacter desipuerint, num nigra per secessum prodituri sint.

Dolentes fauces absque tumore, cum labore et molestia ac suffocatione, praeceps exitium minantur.

Οἷς πνεῦμα ἀνέλκεται, φωνὴ δὲ πνιγώδης, ὁ σπόνδυλος ἐγκά(478)θηται, τουτέοισιν ἐπὶ τῶν τελευτῶν ὡς συσπῶντος τινὸς τὸ πνεῦμα γίνεται.

Οἱ κεφαλαλγικοὶ, κατόχως παρακρούοντες, κοιλίης ἀπολελαμμένης, ὄμμα θρασύνοντες, ἀνθηροὶ, ὀπισθοτονώδεες γίνονται.

[757] Ἐπ᾽ ὀμμάτων διαστροφῇ πυρετώδει, κοπιώδει, ῥῖγος ὀλέθριον. καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τούτοισι κακόν.

Αἱ ἐν πυρετοῖσι πρὸς ὑποχόνδριον ὀδύναι ἀναύδως ἱδρῶτι λυόμεναι κακοήθεες. τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα ἅμα καυσώδει πυρετῷ, καὶ ἢν κοιλίη καταῤῥαγῇ, ὀλέθριον.

Οἷσι φωναὶ ἅμα πυρετοῖσιν ἐκλείπουσαι μετὰ κρίσιν τρομώδεες, καὶ κωματώδεες τελευτῶσιν.

Οἷσι καυστικὰ, μεμωρωμένα, κάτοχα, ποικίλλοντα ὑποχόνδρια, καὶ κοιλίην ἐπηρμένοι, σίτων ἀπολελαμμένων, ἐφ᾽

Qui ſpiritum trahunt cum voce ſtrangulabunda, ſi cervicis vertebra intro ſubſidet, iis ad exitum, velut ex convulſione, reſpiratio ducitur.

Ex capite dolentes et alto ſtupore, catochum vocant, detenti ac delirantes cum alvi interceptione et ferociente intuitu, floridi, in ſcapulas rigeſcunt ac poſteriorum partium diſtenſione tentantur.

Febribus et laſſitudinis ſenſu detento, cum oculorum perverſione, rigor perniciem minatur. Atque in hujusmodi caſibus ſoporati malum denunciant.

Praecordiorum dolores in febribus cum loquendi impotentia, ſi ſudore non ſolvantur, maligni ſunt. In his dolores ad coxendices cum ardente febre, atque alvus affatim prorumpens, perniciem oſtentant.

Quibus cum febribus voces poſt judicationem deficiunt, ii tremore et ſopore correpti intereunt.

Quibus ardore conflictatis, fatuitate et alto ſtupore, quem catochum dicunt, detentis praecordia variant et in contrarias ſubinde affectiones transmutantur, ac venter in tumorem praeter naturam ſublatus eſt cum ciborum interceptione et tenui circa caput et thoracem oborto ſudore:

Ed. Chart. VIII. [757. 763.] Foës.I. 74. 75. Ed. Lind.I. (478. 479.)

ἱδρῶσι, ἆρα τούτοις τὸ θολερὸν πνεῦμα, καὶ τὸ γονοειδὲς ἐπελθὸν, λύγγα διασημαίνει, καὶ κοιλίη δὲ ἔπαφρα χολώδεα προσδιέρχεται; τὸ λαμπῶδες ἐν τούτοισι ὠφελέει οὐρηθὲν, κοιλίη δὲ τούτοισιν ἐπιταράσσεται.

[763] Οἷς κῶμα γίνεται ἐπ᾽ ἄφρων περιελθόντων, πυρετὸς παροξύνεται ὀξύς.

Αἱ ἐκ κεφαλαλγίης ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶτι πυρετώδεες χαλῶνται ἐφ᾽ ἑαυτοὺς, ἐπανιέντα χρονιώτερον, ἐπιῤῥιγῶσαι τούτοισιν οὐ πονηρόν.

Χεῖρες τρομώδεες, κεφαλαλγέες, τραχήλου ὀδυνώ||δεες, ὑπόκωφοι, οὐρέοντες μέλανα δεδασυμένα, οἷσιν ταῦτα ἦ, μέλανα προσδέχεσθαι ἥξειν ὀλέθριον.

Αἱ μετ᾽ ἐκλύσεως κατόχως ἀφω(479)νίαι ὀλέθριαι.

Πλευροῦ ἄλγημα ἐπὶ πτύσεσι χολώδεσιν ἀλόγως ἀφανισθὲν, ἐξίστανται.

in his animadvertendum eſt, num, ſi concitatus et magnus ſpiritus, aut geniturae ſimilis excretio accidat, ſingultum praenunciet, aut etiam ex alvo ſpumantia et billoſa proditura ſint? Eos ſplendeſcens quiddam aut coruſcans per urinam redditum juvat, alvus vero in his etiam commovetur.

In ſopore affectis aegris, ſpumantibus prodeuntibus dejectionibus, febris acuta ingraveſcit.

In febre cum ſudoribus, vocis ex capitis dolore defectiones, ſi per ſe reſolvuntur aegri ac praeter voluntatem excrementa demittunt, malumque remitti videatur, diuturniorem morbum metuere oportet. In his novus ſubortus rigor damnandus non eſt.

Quibus manus ſunt tremulae, cum capitis et cervicis dolore, levi aliqua ſurditate affecti, nigricantes reddunt urinas et denſas. In his caſibus nigrorum progreſſum expectare et ſuſpectum habere oportet.

Vocis defectiones cum virium exolutione, alto ſtupore, catochon vocant, detentis perniciem minantur.

Lateris dolor cum bilioſis ſputis temere ac praeter rationem evaneſcens aegros in vehementem et furioſam mentis emotionem agit.

Ἐπὶ τραχήλου ἀλγήματι κωματώδει, ἱδρώδει κοιλίη φυσηθεῖσα, εἰ δέ τι πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα ὑποπεριπλυθεῖσα, ἐκ τουτέων ἄχολα ἐξίστανται, τὰ τοιαῦτα διασωζόμενα μακροτέρως διανοσέει. ἆρά γε εἰσὶν ἄχολοι περιπλύσιες εὐηθέστεραι, καὶ τὸ φυσῶδες ὄγκῳ προσωφελέοι;

Κοιλίης περίτασις πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα, ταχὺ ὀγκουμένη, ἔχει τι σπασμῶδες, οἷον καὶ τῷ Ἀσπασίου υἱῷ, τὸ ἐπιῤῥιγοῦν τούτοις ὀλέθριον. ἐκ τουτέων σπασμώδης γενηθεὶς, καὶ ἐμφυσηθεὶς, μακρότερον διανοσήσας, στόματι σῆψις χλωρὴ ἐπεγένετο.

Τὰ κατ᾽ ὀσφῦν κατὰ λεπτὸν χρόνια ἀλγήματα πρὸς ὑποχόνδριον γριφόμενα ἀποσιτικὰ ἅμα πυρετῷ, τούτοισιν εἰς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν κτείνει ὀξέως τρόπῳ σπασμώδει.

Τὰ ἐπιῤῥιγοῦντα καὶ ἐς νύκτα μᾶλλόν τι παροξυνόμενα, ἄγρυπνα, φλεβοδοτώδεα ὄντα ἐν τοῖς ὕπνοις, ἔστιν ὅτε οὖρα ὑφ᾽ ἑαυτοὺς χαλῶντα, ἐς σπασμοὺς ἀποτελευτᾷ κωματώδεας.

Ex cervicis dolore cum ſopore et ſudore inflata alvus, ſi quidem ex medici induſtria liquida demittat cum aliqua proluvie, deinde quae biliofa non ſunt reſtitent, hujusmodi aſſervata diuturniorem morbum efficient. In his animadvertendum eſt, num proluvies alvi non biliofae benigniores ſint, ac flatuoſo tumori conducant?

Alvus circumtenſa, ex medici induſtria liquida demittens, celeriter intumeſcens, convulſionis ſignificationem quandam prae ſe fert, quod Aſpaſii filio contigit. In his novus ſubortus rigor perniciem facit. Ex his caſibus convulſione tentato ac inflato, ubi diutius morbum traxerit, ex ore putrida et virulenta prodeunt.

Lumborum dolores diuturni qui ſenſim fiunt circum praecordia involuti, cum febre et ciborum faſtidio, ſi intenſum capitis dolorem advehunt, non ſine convulſionis ſpecie celeriter interficiunt.

Qui ſubinde rigore prehenduntur et ſub noctem aliquanto gravius habent, pervigiles, in ſomnis nugantes aut delirantes, interdum ſeſe lotio perfundentes, ii in convulſiones cum ſopore tendunt.

Ed. Chart. VIII. [771. 775.] Foës.I. 75. 76. Ed. Lind.I. (479. 480.)

Οἱ ἐξ ἀρχῆς ἐφιδροῦντες, οὔροισι πέποσι καυστικοὶ, ἀκρίτως περιψύχοντες διὰ ταχέως περικαέες, νωθροὶ, κωματώδεες, σπασμώδεες ὀλέθριοι.

Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ, καρώδεα μετὰ βαρέος γινόμενα, φλαῦρα, ἴσως δὲ ταύτῃσι καὶ σπασμῶδές τι παθεῖν ὀφείλει.

|| Τὰ ἐν φάρυγγι ἰσχνῷ ἀλγήματα πνιγώδεα (480) ἔχει τι σπασμῶδες, ἄλλως τε καὶ ἀπὸ κεφαλῆς ὁρμῶντα, οἷον καὶ τῇ Θρασίνοντος ἀνεψιῇ.

[775] Τὰ τρομώδεα σπασμώδεα γενόμενα ἐφ᾽ ἱδρῶσι φιλυπόστροφα, τούτοις ἡ κρίσις ἐπιῤῥιγώσασιν. οὗτοι ἐπιῤῥιγέουσι περὶ κοιλίην καύματι προκληθέντες.

Ὀσφύος πόνος καὶ κεφαλαλγικὸς καὶ καρδιαλγικὸς μετὰ ἀναχρέμψιος βιαίης ἔχει τι σπασμῶδες.

Τὸ ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος.

Ἀπὸ κοιλίης ὑποπέλια, ταραχώδεα, καὶ οὖρα λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα, ὕποπτα.

Quibus circa initia tenues ſuboriuntur ſudores et urinae concoctae emittuntur cum magna totius corporis aeſtuatione, ſi praeter rationem perfrigeſcant et rurſus celeriter perurantur et torpore, ſopore aut convulſione tententur, ii pernicioſe affecti ſunt.

Uterum gerentibus capitis dolores cum ſopore et gravitate, malo ſunt. Quin et hujusmodi naturae convulſionibus quibusdam forte ſunt obnoxiae.

Faucium gracilium dolores ſuffocantes convulſionem minantur, tum vero praecipue ſi ex capite originem ducunt, quale quid Thraſynontis conſobrinae contigit.

Tremoribus quae convulſiones accedunt cum ſudoribus, recidivas minantur. In his judicationem facit novus obortus rigor, qui prius ardore circa ventrem oborto provocatur.

Lumborum et capitis ac oris ventriculi dolor, cum forti excreatione, convulſionem ſuſpectam facit.

Quin etiam nonnihil metuendus eſt cum judicatione rigor.

Ex ventre quae prodeunt ſubliveſcentia et turbulenta, urinae etiam tenues ac dilutae ſuſpectae ſunt.

Φάρυγξ τρηχυνθεῖσα ἐπ᾽ ὀλίγον, καὶ κοιλίη διαβορβορίζουσα κεναῖς ἐξαναστάσεσι, καὶ μετώπου ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, κοπιώδεες, ἐν στρώμασι καὶ ἱματίοισιν ὀδυνώδεες, τὰ ἐκ τούτων αὐξανόμενα δύσκολα. ὕπνος πολὺς ἐν τούτοισι σπασμώδης, καὶ τὰ εἰς μέτωπον ἀλγήματα βαρέα, καὶ οὔρησις δυσκολαίνουσα.

Οὔρου ἐπίστασις καὶ οἷσι ῥίγεα ἐπὶ τούτοισι σπασμώδεσι, οἷον καὶ αὐτὴ φρίξασα ἐφίδρωσεν.

Αἱ ἄκρητοι τελευτᾶσαι καθάρσιες ἐν πᾶσι παροξυντικαί. τούτοισι δὲ καὶ πάνυ ἐκ τοιούτων καὶ τὰ παρ᾽ οὗς ἀνίστανται.

Αἱ ταραχώδεες θρασύταται ἐπεγέρσιες σπασμώδεες, ἄλλως τε καὶ μεθ᾽ ἱδρῶτος.

Καὶ αἱ τραχήλου καὶ αἱ μεταφρένου καταψύξιες δοκέουσαι, καὶ ὅλου δὲ τοῦ σώματος. ἐν τούτοισι καὶ ἀφρώδεες οὐρήσιες ἅμα ἀψυχίῃ, καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις, σπασμὸν ἐγγὺς σημαίνει.

Fauces leviter exaſperatae et alvus ad inanes et irritas exurrectiones obmurmurans, frontis dolores, in aegris palpitantibus et more inveſtigantium ſenſim contrectantibus, delaſſatis et ex ſtragulis aut veſtimentis dolentibus et ſi quae ex his increſcunt, moleſtiam exhibent. Somnus in his multus convulſionem minatur et frontis dolores graves, ac mictio moleſta eſt.

In iis quibus rigores imminent urina reſtitat et in convulſoriis affectionibus, velut huic mulieri contigit, quae ubi inhorruit ſudore correpta eſt.

Quae in ſinceras tendunt vacuationes, omnibus quidem ingraveſcentis mali ſignificationem praebent, his vero, ſupradictis, vel maxime. Atque in hujusmodi caſibus ad aures tubercula exoriri ſolent.

Turbulentae et valde confidentes e ſomno exurrectiones convulſiones minantur, praeſertim vero ſi cum ſudore contingant.

Cervicis et dorſi perfrictiones et quae totum corpus videntur pertingere, inſuper et ſpumantes mictiones, cum animi deliquio, ac oculorum hebetatio, convulſionem in proximo eſſe ſignificant.

[780] || *Πῆχεος ἀλγήματα μετὰ τραχήλου σπασμώδεα. ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα καὶ κατὰ φάρυγγα, ἦχοι συχνοὶ σιελίζοντες. ἐν* (481) *τούτοισι ἐν ὕπνοις ἱδρῶτες ἀγαθοί. ἆρά γε καὶ τῷ ἱδρῶτι κουφίζεσθαι τοῖς πλείστοις οὐ πονηρόν; οἷς εἰς τὰ κάτω μέρη πόνοι τούτοισιν εὔφοροι.*

Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδροῦντες κεφαλαλγέες, κοιλίης ἀπολελαμμένης, σπασμώδεες.

Τὰ ὑποψάθυρα ὑγρὰ διαχωρήματα περιψύχοντα οὐκ ἀπύρως φλαῦρα. τὰ ἐπὶ τούτοισι ῥίγεα, κύστιν καὶ κοιλίην ἐπιλαμβάνοντα, ὀδυνώδεα. ἆρα τὸ κωματῶδες τούτοισιν ἔχει τι σπασμῶδες; οὐκ ἂν θαυμάσαιμι.

Τὰ ἐν ὀξέσι ἐμετωδέως ἑλκόμενα φλαῦρα, καὶ αἱ λευκαὶ διαχωρήσιες δύσκολοι. ἄγλισχρα ἐκ τούτων διεξελθόντα ἐξίστανται καύματι πολλῷ. οἱ ἐκ τούτων κωματώδεες νωθροὶ ἀπογίνονται. τὰ ἐκ τοιούτων μακροτέρως ἐπινοσέει. ἆρα περὶ κρίσιν οὗτοι ξηρώδεες δύσπνοοι;

Cubiti cervicisque dolores convulſionem minantur. Ex facie autem prodeunt iſta, fauciumque ſonitus crebri cum ſalivatione. Iis ſudores in ſomnis bono ſunt. Nempe et ex ſudore levari plurimos conſentaneum eſt. Quibus ſi dolores inferiores partes occupent, toleratu faciles evadunt.

In febribus tenuiter exudantes, cum capitis dolore et alvo intercepta, ad convulſiones proni ſunt.

Quae inter ſe non cohaerent, ſed facile diſſolvuntur et aliquantulum friabilia ſunt alvi recrementa, liquida cum ſummi totius corporis perfrictione, non ſine febre improbanda ſunt. Ac praeter haec ſi rigores veſicam et ventrem cum dolore invadant. Proinde in his ex ſopore aliquod convulſionis periculum impendere, nemini mirum videri debet.

In gravibus et praecipitibus malis diſtorqueri velut qui vomitione conflictantur malum eſt, quin et albae alvi egeſtiones moleſtae ſunt. Quae ex his prodeunt non viſcoſa, in vehementem mentis emotionem cum multo ardore agunt, videndumque eſt, num poſtea ſoporati ac torpeſcentes evadant. Qui ex his conflictantur, diutius laborant. In his animadvertendum eſt, num imminente judicatione areſcentes difficultate ſpirandi teneantur.

Τὰ ἐξ ὀσφύος εἰς τράχηλον καὶ κεφαλὴν ἀναδιδόντα καὶ παραλύσαντα, παραπληκτικὸν τρόπον σπασμώδεα παρακρουστικά. ἆρά γε καὶ λύεται τὰ τοιαῦτα σπασμῷ; ἐκ τῶν τοιούτων ποικίλως διανοσέουσι καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντες.

Οἱ ἐν ὑστερικαῖσιν ἀπύρως σπασμοὶ εὐχερεῖς, οἷον καὶ Δορκάδι.

[786] *Κύστις ἀποληφθεῖσα, ἄλλως τε καὶ μετὰ κεφαλαλγίης, ἔχει τι σπασμῶδες. τὰ ναρκωδέως ἐν τούτοισιν ἐκλυόμενα δύσκολα, οὐ μὴν ὀλέθρια. ἆρά γε καὶ παρακρουστικὸν τὸ τοιοῦτον;*

Ἆρά γε καὶ περὶ κρόταφον ὀστέων διακοπαὶ σπασμὸν ἐπικαλέονται; ἢ τὸ μεθύοντα πληγῆναι, ἢ τὸ ῥυῆναι πολὺ ἐν ἀρχῇσι, εἰ τοῦτο ποιεῖ σπασμώδεα;

Ἐν ἱδρῶτι πτύελα παραῤ(482)ῥέοντα πυρετώδει ἐόντι, || ἀήθεα, ἆρά γε τουτέοισιν ἐπί τινας ἡμέρας κοιλίαι καθυγραίνονται; οἶμαι. ἆρά γε τούτοισιν εἰς ἄρθρον ἀπόστημα ἔσεσθαι;

Quae ex lumbis in cervicem et caput redundant et levis ſiderationis more reſolutionis ſenſum inducunt, convulſionem ac mentis emotionem minantur. Videndumque eſt num talia convulſione ſolvantur. Qui hujusmodi conflictantur, varie morbum trahunt, atque eadem diutius perſeverant.

Mulieres quae ab utero prompte ſtrangulantur, idque ſine febre, in convulſiones propenſae ſunt, quod etiam Dorcadi contigit.

Veſica intercepta, praeſertim cum capitis dolore, convulſionem minatur. Quae in his cum torporis ſenſu exolvuntur, moleſtiam exhibent, non tamen perniciem afferunt. Videndumque eſt num tale quid etiam mentem excutiat.

Quinetiam conſiderandum eſt num oſſium ad tempora praeciſiones convulſionem provocent, an vero madido vulnus inflictum, aut circa initia ſanguis magna copia effluens, convulſionem accerſit?

Febricitanti cum ſudore ſputa defluentia levia ſunt et minime maligna. In quibus videndum eſt num ad aliquot dies alvi madeſcant, quod equidem reor. Animadvertendum quoque eſt, num his ad articulos aliquid abſceſſurum ſperes.

Τὰ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασέως παρακρούοντα, μελαγχολικά. ἢν δὲ ἀπὸ γυναικείων ᾖ, θηριώδεα. ἐπὶ πλείω δὲ ταῦτα συμπίπτει. ἆρά γε καὶ σπασμώδεες αὗται; ἆρά γε καὶ αἱ μετα κάρου ἀφωνίαι σπασμώδεες αὗται; οἷον τῇ τοῦ Σκυτέως θυγατρί. ἤρξατο γυναικείων παρεόντων.

Οἷσιν ἐν σπασμώδεσιν ὀφθαλμοὶ ἐκλάμπουσιν ἀτενέως, οὔτε παρ᾽ ἑωυτοῖσιν εἰσὶν, διανοσέουσί τε μακροτέρως.

Τὰ ἀνάπαλιν αἱμοῤῥαγέοντα κακὸν, οἷον ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ δεξιοῦ ῥέειν, καὶ τὰ καθ᾽ ὑποχόνδριον ὡσαύτως, ἐφιδρῶντι δὲ κάκιον.

Ἐκ ῥινῶν μικροῖς ἱδρῶσιν περιψυχόμενα, κακοήθεα, μοχθηρά.

Μεθ᾽ αἱμοῤῥαγίαν μελάνων δίοδος κακόν. πονηρὰ δὲ καὶ τὰ ἐξέρυθρα, εἰ δὲ ἆρά γε τεταρταίοισι ταῦτα αἱμοῤῥα-

Quae sensim feroces fiunt mentis emotiones, in vehementes et melancholicas evadunt. Quod si ex muliebrium suppressione accidat, in ferinas tendunt, qualia saepius contingunt. Videndum igitur num foeminae hujusmodi convulsionibus sint obnoxiae. Animadvertendum quin etiam est, num vocis defectiones cum alto sopore convulsionem quoque minentur, qualiter Cerdonis filiae comparentibus muliebribus purgationibus contingere coepit.

Quibus dum convelluntur oculi fixi et immoti splendent, iis mens e sede constantiae deturbatur et diutius morbum trahunt.

Quae ex parte adversa et praepostere fiunt sanguinis eruptiones, malo sunt velut in lienis tumore, si ex nare dextra effluat. Quod et circa praecordia eodem modo se habere expectandum est. Majus autem malum denunciatur, si cum tenui circa frontem et thoracem sudore istud contingat.

Ubi sanguis ex naribus effluit cum tenuibus sudoribus et corporis totius perfrictione, morbi malignitas et pernicies denunciatur.

A sanguinis eruptione nigrarum dejectionum pertransitus malo est. Quin et praerubra damno sunt, praecipue vero si sanguinis ista eruptio quarto die contingat, quod animad-

γέει, κωματώδεες; ἐκ τοιούτων σπασμῷ τελευτῶσιν. ἆρα μελάνων προδιελθόντων καὶ κοιλίης ἐπαρθείσης;

[791] *Τὰ αἱμοῤῥαγέοντα ἐφιδροῦντα τρώματα κακοήθεα. οὗτοι διαλεγόμενοι λαθραίως τελευτῶσιν.*

Ἡ μεθ' αἱμοῤῥαγίαν βραχεῖαν καὶ μελάνων διαχώρησιν ἐν ὀξέσι κώφωσις κακόν. αἵματος διαχώρησις ἐν τούτοισι ὀλέθριον, κώφωσιν δὲ λύει.

Ὀσφύϊ ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσιόντα σημεῖα αἱμοῤῥαγώδεα. οἶμαι δὲ (483) καὶ προγεγενημένον σημεῖον.

Τὰ τεταγμένοισι χρόνοισιν αἱμοῤῥαγέοντα διψώδεα, δύσκολα, ἐκλυόμενα, μὴ αἱμοῤῥαγήσαντα, ἐπιληπτικὰ τελευτᾷ.

|| *Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα, ἄγρυπνα, ἀποστάξαντα, ἑκταῖα κουφισθέντα, νύκτα πονήσαντα, εἰς τὴν αὔριον ἐφιδρώσαντα, κατενεχθέντα, παρακρούσαντα αἱμοῤῥαγήσει λαύρως. ἆρά γε τὸ ὑδατῶδες οὖρον τοιοῦτόν τι σημαίνει;*

vertendum eſt. Quibus iſta contingunt, ii tandem ſopore et convulſione conflictati moriuntur, ac forte praegreſſis nigris dejectionibus et ventre in tumorem ſublato.

Qui ex vulnere cum tenui ſudore ſanguinem fundunt, ii maligne habent et inter loquendum derepente moriuntur.

In praecipitibus malis, quae poſt paucam ſanguinis eruptionem, aut nigrorum per alvum refuſionem ſurditas obvenit, malum denunciat. In his ſanguinis egeſtio perniciem affert, ſurditatem tamen discutit.

Lumbis dolentibus ſi oris ventriculi dolor acceſſerit, futurae per haemorrhoidas vacuationis ſignum eſt, ac forte etiam eam praeceſſiſſe ſignificat.

Qui ſtatis temporibus ſanguinem fundunt, ſi ſiticuloſi ſint, moleſtiam ac virium exolutionem ſentiant, nec ſanguinem effuderint, in morbum comitialem transeunt.

Qui ſtatim ſine ratione perturbantur, pervigiles ſunt, ſanguinem e naribus ſtillant, ſexto die allevantur, noctu laborant, ac poſtridie tenui ſudore correpti et in ſomnum delati delirant, iis largam ſanguinis e naribus fluxionem affore ſpes eſt. Ac forte etiam tale quid diluta urina ſignificat.

Ed. Chart. VIII. [791. 795.] Foëf. I. 79. Ed. Lind. I. (483.)

Οἷσιν αἱμοῤῥαγίαι πλείους, προεληλυθότος χρόνου κοιλίαι πονηρεύονται, ἢν μὴ τὰ οὖρα πεπανθῇ.

Ἐν κρισίμοις περιψύξεσι τῶν αἱμοῤῥαγιῶν αἱ νεανικαὶ κάκισται.

Οἱ καρηβαρικοὶ, κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι, αἱμοῤῥαγικοὶ, ἄλλως τε καὶ ἤν τι ἐν τραχήλῳ ἐντείνει.

Τὰ ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης ἀλυσμῷ αἱμοῤῥαγεῖ, ἄλλως τε καὶ ἢν μή τι προεῤῥύη, ἆρά γε φρίξαντα;

Τραχήλου ὀδυνώδεα, ὄμματα ἐξέρυθρα, αἱμοῤῥαγικά.

Οἷσι κοιλίης ἐπιστάσης αἱμοῤῥαγέει, καὶ ἐπιριγέει, ἆρα κοιλίη λειεντεριώδης, καὶ ἐπίσκληρος, ἢ ἀσκαρίδες, ἢ ἀμφότερον;

[795] Οἷσιν ἐξ ὀσφύος ἀναδρομὴ ἐς κεφαλὴν καὶ χεῖρας, ναρκώδεες, καρδιαλγικοὶ, ἰχωρώδεες, αἱμοῤῥαγέουσι

Quibus ſanguinis fluxus diu perſeveravit, in his temporis proceſſu alvus male habet, niſi urinae concoctionem prae ſe ferant.

Sanguinis eruptiones vehementes cum totius corporis perfrictionibus judicatoriis, peſſimae ſunt.

Qui capite gravati ad ſynciput dolorem ſentiunt, pervigilio torquentur, iis ſanguinis eruptionem fore ſpes eſt, tum vero praeſertim ſi aliquis tenſionis ſenſus in cervice apparet.

Qui inſomnia vexantur cum ſubita corporis jactatione et inquietudine, iis ſanguinem erupturum ſperare oportet, idque praeſertim ſi non antea quid profluxerit. Animadvertendum vero num id poſt horroris ſenſum contingat.

Cervicis dolor, oculi praerubri, ſanguinis eruptionem praenunciant.

Qui ſuppreſſa alvo ſanguinem ex naribus fundunt, aut novo ſubinde oborto rigore corripiuntur, iis fortaſſe alvus inteſtinorum laevitate laborat et obdureſcit, aut tenues lumbrici, aſcarides dicti, infeſtant, aut utrumque.

Quibus lumborum dolor in caput et manus recurſat et corpore affectioris ventriculi dolorem ſentiunt, tenuibus ac ſeroſis humoribus abundant, ii liberaliter ſanguinem pro-

Ed. Chart. VIII. [795.] Foës. I. 79. 80. Ed. Lind. I. (483. 484.)

λάβρως, καὶ κοιλίη δὲ καταῤῥήγνυται τούτοισι ταραχώδεσιν.

Οἷς ἐφ᾽ αἱμοῤῥαγίῃ λάβρως πυκνῇ με(484)λάνων συχνῶν διαχώρησις, ἐπίτασις αἱμοῤῥαγοῦσιν, οὗτοι κοιλίης ὀδυνώδεες, ἅμα δέ τινι ῥύσει εὔφοροι. ἆρα οὗτοι ψυχροῖς ἐφιδρῶσι πολλοῖς; τὸ ἀνατεταραγμένον ἐν τούτοισιν οὖρον οὐ πονηρὸν, οὐδὲ τὸ ὑφιστάμενον γονοειδές. ἐπίσυχνον δὲ οὗτοι ὑδατώδεα οὐρέουσιν.

Οἷς ἂν ἀπὸ ῥινῶν ἐπικώφωσις καὶ νωθρίη μικρὰ ἡ ἀπόσταξις, ἔχει τι δύσκολον, ἔμετος τούτοις συμφέρει καὶ κοιλίης ταραχή.

|| Οἷσιν ἐκ ῥίγεος πυρετοὶ κοπιώδεες γυναικεῖα κατατρέχει, τράχηλος δ᾽ ἐν τούτοις ὀδυνώδης, αἱμοῤῥαγικόν.

Καὶ διὰ ῥινῶν αἱμοῤῥαγῆσαι ἐλπίζειν τὰ σείοντα κεφαλὴν, καὶ τὰ ἠχώδεα αἱμοῤῥαγέει ἢ γυναικεῖα καταβιβάζει,

fundunt. At vero his cum mentis perturbatione alvus effunditur.

Quibus ex frequenti et larga sanguinis eruptione nigrorum recrementorum copiosa fit dejectio, cum alvi contensione, aut suppressione et dolore, ii sanguinem profundunt, cum aliqua vero fluxione bene habent. Ac forte hi frigidos, crebros, tenues sudores emittunt. In his returbida urina mala non est, neque quod in ea subsidet genitali semini simile. Crebro autem dilutas urinas reddunt.

Quibus pauca sanguinis e naribus stillatio cum surditate et torpore obveniens, molestiam quandam exhibet, iis vomitio et alvi perturbatio confert.

Quibus ex rigore febres adsunt, cum lassitudinis sensu, in iis muliebrium profluvium expectare oportet. Quod si cervicis dolor prehenderit, sanguinis ex naribus eruptionem fore spes est.

Quin etiam sanguinis ex naribus eruptionem sperare oportet in his quae caput concutiunt et aurium sonitus excitant, aut muliebria deturbatum iri spes est, idque prae-

Ed. Chart. VIII. [795.] Foëſ. I. 80. Ed. Lind. I. (484. 485.)

ἄλλως τε καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρακολουθήσῃ, ἴσως δὲ καὶ δυσεντερικόν.

Καὶ οἱ κατὰ κοιλίην παλμοὶ ὑποχονδρίου ἐν τάσει ὑπομάκρῳ, ὀγκώδει, αἱμοῤῥαγικοὶ, φρικώδεες οὗτοι.

Ἐκ ῥινῶν λάβρα βίαια πολλὰ ῥυέντα, ἕτοιμον εἰς σπασμοὺς προσάγεται, φλεβοτομία λύει.

Αἱ πυκναὶ καὶ κατὰ μικρὰ ἐπαναστάσιες ὑπόξανθοι, γλίσχραι, ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα μεθ' ὑποχονδρίου ἀλγήματος, καὶ πλευροῦ, ἰκτεριώδεες. ἆρα δὲ ἐπιστάντων αὐτῶν οὗτοι ἐκλύονται; οἶμαί γε καὶ αἱμοῤῥαγέει, τούτοις τάσις ὀσφύος, ἀλγήματα ἐν τούτοισιν αἱμοῤῥαγικά.

Ὑποχονδρίου τάσις μετὰ (485) καρηβαρίης καὶ κωφώσεως, καὶ τὰ πρὸς αὐγὰς ὀχλέοντα αἱμοῤῥαγικά.

Ἑνδεκαταίοισι στάξιες δύσκολαι, ἄλλως τε καὶ ἢν ἐπίσταξις.

ſertim ſi ad ſpinam ardor ſentiatur. Fortaſſis autem et inteſtinorum difficultas expectanda eſt.

Quin et quae contingunt circa ventrem palpitationes, cum praecordiorum contenſione oblonga et intumeſcente, ſanguinis ex naribus profluvium denunciant, idque quandoque cum horroris ſenſu.

Larga, vehemens et multa ſanguinis e naribus eruptio, interdum ad convulſiones deducit, ex quo venae ſectio liberat.

Frequentes deſidendi labores pauca aliquantulum flava, glutinoſa excernentes, cum paucis alvi recrementis, praecordiorum et lateris dolore, morbum regium praenunciant. Animadvertendum vero num ex iſtorum ſuppreſſione ii exolvantur, aut fortaſſe ſanguinem profundant. In his lumborum tenſio et dolores ſanguinis erupturi fidem faciunt.

Praecordiorum contenſio cum capitis gravitate et ſurditate, ad haec quae oculorum aciem perturbant, ſanguinis eruptionem ex naribus praenunciant.

Sanguinis e naribus ſtillationes quae undecimo die contingunt, moleſtiam exhibent, tum vero praecipue ſi denuo nares ſtillare coeperint.

Τὰ ἐν φρίκησιν ἅμα ἱδρώσαντα κρισίμως, εἰς δὲ τὴν αὔριον φρίξαντα, παραλόγως ἀγρυπνέοντα, αἱμοῤῥαγήσειν οἴομαι.

Οἷσιν ἐξ ἀρχῆς αἱμοῤῥαγίαι λάβραι, ῥῖγος ἵστησι ῥύσιν.

Ἐξ αἱμοῤῥαγίας ῥίγεα μακρά.

Οἷσι κεφαλαλγίαι καὶ τραχήλου πόνοι, καὶ ὅλου δέ τις ἀκράτεια τοῦ σώματος τρομώδης, αἱμοῤῥαγικὰ λύουσιν. ἀτὰρ καὶ χρόνῳ οὕτω λύονται.

|| Οὖρα τοῖσι παρ᾽ ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον πεπαινόμενα, φλαῦρα. καὶ τὸ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν.

[801] Τὰ ὑποκαρώδεα ἰκτερώδεα οὐ πάνυ αἰσθανόμενα οἷσι λύγγες, κοιλίη καταῤῥήγνυται, ἴσως καὶ ἐπίστασις, οὗτοι ἐκλύονται. ἆρα τούτοισι καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα;

Τὰ ἐπεσχημένα μετὰ ῥίγεος οὖρα πονηρὰ, ἄλλως τε καὶ προκαρωθέντα τὰ παρ᾽ οὖς. ἆρα ἐπὶ τούτοισιν ἐλπίς;

Quibus ubi inhorruerint judicatorii ſudores ſimul contingunt, poſtridie vero ſi horror repetierit et temere pervigilent, iis forte ſanguinem e naribus erupturum ſperare oportet.

Liberalium ab initio ſanguinis eruptionum curſum rigor ſiſtit.

Rigores ubi ſanguinis eruptioni ſuccedunt, diuturni ſiunt.

Quibus capitis ac cervicis dolor et totius corporis impotentia cum tremore adeſt, ab iis ſanguinis eruptio liberat. Quin etiam iſta tempore diſſolvuntur.

In his quae ad aures abſcedunt urinae, quae celeriter et parvo tempore concoquuntur, damno ſunt. Quin et perfrigerari itidem malum eſt.

In his qui quodam ſopore aut morbo regio detinentur, nec admodum ſentiunt et quibus ſingultus adeſt, alvus affatim prorumpit, fortaſſis etiam ſupprimitur, atque ii exolvuntur. Videndum num abſceſſus ad aures in his expectare oporteat.

Vrinae quae cum rigore reſtitant, damno ſunt, idque praeſertim ſi altus ſopor praegreſſus ſit. Animadvertendum eſt, num in his abſceſſus ad aures ſperare oporteat.

Ἐκ στροφώδους ὑπόστασις ἰλυώδης, ὑποπέλιος, κακή. ἆρά γε ἐκ τῶν ὑποχονδρίων ὀδυνᾶται, δοκέω δὲ δεξιόν; ἐκλύονται. ἆρα τὰ παρ᾽ ὦτα τοιούτοισιν ὀδυνώδεα ἐπ᾽ ὀλίγῳ; κοιλίη καταῤῥαγεῖσα τούτοισιν ἐν ἅπασιν ὀλέθριον.

Ἔν τισιν ἀσώδεσιν ἀγρυπνίῃσι τὰ παρ᾽ οὖς μάλιστα.

Ἐπὶ εἰλεοῖσι δυσώδεσι πυρετῷ ὀξεῖ, ὑποχονδρίῳ μετεώρῳ χρονιωτέρῳ, (486) τὰ παρ᾽ οὖς ἐπανθέντα κτείνει.

Ἐκ κωφώσιος ἐπιεικῶς τὰ παρ᾽ ὦτα, ἄλλως τε καὶ ἢν ἀσῶδές τι ἐπιγένηται, καὶ τοῖσι κωματώδεσιν, ἐπὶ τούτοισι μᾶλλον.

Τὰ παρ᾽ ὦτα φλαῦρα τοῖσι παραπληγικοῖς.

Τὰ σπασμώδη τρόπον παροξυνόμενα κατόχως, τὰ παρ᾽ οὖς ἀνίστησιν.

[805] Τὸ σπασμῶδες, τρομῶδες, ἀσῶδες, κατόχως, μικρὰ παρ᾽ οὖς ἐπιπάροξυνόμενα.

In alvi recrementis quae cum torminibus dejiciuntur, ſedimentum limoſum, ſublividum malo eſt. Ac fortaſſe quidem ad praecordia dextra dolor adeſt et in his vires exolvuntur. Videndum num abſceſſus ad aures paulo poſt cum dolore excitentur. In his omnibus alvus affatim prorumpens periculum intentat.

In pervigiliis quibusdam quae cum angore et anxietate fiunt, ad aures abſceſſus maxime obveniunt.

In tenuioris inteſtini morbis graveolentibus, cum febre acuta et ex longo intervallo tumeſcentibus praecordiis, qui ad aures oboriuntur abſceſſus, mortem adferunt.

Ex ſurditate abſceſſus ad aures contingere conſentaneum eſt, praeſertim vero ſi implaciditas quaedam aut inquies corporis jactatio ſuccedat. Ac inter hos, in iis qui ſopore detinentur, iſta magis ſperare oportet.

In leviter ſideratis abſceſſus qui ad aures contingunt, malo ſunt.

Quae convulſionis in morem affligunt, cum alto ſtupore quem catochon vocant, abſceſſus ad aures excitant.

Convulſio cum tremore, corporis jactatione et implaciditate ac alto ſtupore, quem catochon vocant, parvulorum circa aures obortorum abſceſſuum ſpem facit.

|| Ἆρά γε εἰσὶ τὰ παρ᾽ ὦτα κεφαλαλγικοί; ἆρά γε καὶ ἐφιδρῶσι τὰ ἄνω, εἶτα καὶ κοιλίη καταῤῥήγνυται καί τι κωματῶδες; ἆρά γε καὶ ὑδατώδεα, οὖρα ἐναιωρευμένα λευκοῖς, καὶ ποικίλως ἔκλευκα, δυσώδεα ποιέει τὰ παρ᾽ οὖς; ἆρά γε εἰσὶ τὰ τοιαῦτα οὖρα, στάξιες πυκναί; ἆρά γε καὶ γλῶσσα τούτοις λείη;

Οἷσι πνευματουμένοισιν ἐοῦσιν ἴκτεροι, καὶ πυρετοὶ ὀξέες μεθ᾽ ὑποχονδρίων σκληρῶν κατεψῦχθαι, εἰ τὰ παρ᾽ ὦτα μεγάλα ἵστανται.

Τὰ κωματώδεα, ἀσώδεα, ὑποχόνδρια ὀδυνώδεα, ἐμετώδεα μικρὰ, ἐν τούτοισι τὰ παρ᾽ οὖς ἐπανίστανται, πρόσθεν δὲ καὶ τὰ περὶ πρόσωπον.

Κοιλίης μέλανα κοπρώδεα διείσης, κῶμα ἐπιφανὲν, τὸ παρ᾽ οὖς ἀνίστησιν.

Confiderandum in quibus fperamus abfceffus circa aures futuros, num ex capite doleant, aut fuperiorum partium tenues fudores oboriantur, aut novus infuper rigor, ac deinde num alvus affatim prorumpat, aut aliquo fopore detineantur. Videndum quoque num urinae dilutae, cum fublimibus quibusdam innatantibus albidis et quae varie exalbefcunt et graveolent, abfceffus ad aures excitent? Ac forte quidem quibus hujusmodi urinae adfunt, iis crebra e naribus ftillatio contingit. An et his quidem lingua laevis eft (ac minime afpera)?

In fpirituofis et anhelatoribus morbo regio laborantibus et febre acuta, cum praecordiorum duritie et tumore, fi corporis fumma perfrigerentur, magnorum circa aures absceffuum exortum fortaffis expectare oportet.

Qui fopore detinentur cum corporis incontinenti jactatione, praecordiorum dolore et pauca vomitione, in iis tuberculorum ad aures exortum fperare oportet. Sed et antea quae circa faciem contingere folent in confiderationem adhibere convenit.

Alvo ftercora nigra demittente, fi fopor appareat, tubercula ad aures excitat.

Ed. Chart. VIII. [805.] Foes. I. 82. Ed. Lind. I. (486. 487.)

Βήχεα μετὰ πτυελισμοῦ ὄντα τὸ παρ' οὖς ἀπαλλάσσει.

Ἐν κεφαλαλγίῃ κῶμα καὶ κώφωσις παρ' οὖς τι ἐξερεύγεται.

Ὑποχονδρίου σύντασις (487) μετὰ κώματος ἀσώδους καὶ κεφαλαλγίης, τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει.

Τὰ ἐπώδυνα παρ' οὖς ἀκρίτως καταμωλυνθέντα φλαῦρα.

Tuſſes cum crebra oris ſalivatione abſceſſum circa aures emolliunt.

In capitis dolore ſopor et ſurditas aliquem ad aures abſceſſum effundunt.

Praecordiorum contenſio cum ſopore, corporis incontinenti jactatione et capitis dolore, tubercula ad aures attollit.

Graves aurium abſceſſus qui citra judicationem ſenſim conquieſcunt et diſſipantur, damno ſunt.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ Β.

Ed. Chart. VIII. [809.] Foëſ. I. 83. Ed. Lind. I. (487.)

Τῶν ἰητρῶν προῤῥήσιες ἀπαγγέλλονται συχναί τε καὶ καλαὶ καὶ θαυμασταὶ, οἵας ἐγὼ μὲν οὔτ᾽ αὐτὸς προεῖπον οὔτ᾽ ἄλλου του ἤκουσα προλέγοντος. εἰσὶ δ᾽ αὐτῶν αἱ μὲν τοιαῖδε. ἄνθρωπόν δοκέειν ὀλέθριον εἶναι καὶ τῷ ἰητρῷ τῷ μελεδαίνοντι αὐτέου καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν. ἐπεισιόντα δὲ ἰητρὸν ἕτερον εἰπεῖν ὅτι ὁ μὲν ἄνθρωπος οὐκ ἀπολεῖται, ὀφθαλμῶν δὲ τυφλὸς ἔσται. καὶ παρ᾽ ἕτερον δοκέοντα παγκάκως ἔχειν εἰσελθόντα προειπεῖν τὸν μὲν ἄνθρωπον ἀναστήσεσθαι, χεῖρα

HIPPOCRATIS PRAEDICTORVM LIBER SECVNDVS.

Praedictiones medicorum referuntur permultae tum praeclarae tum admiratione dignae, quales neque equidem praedixi, neque qnenquam qui praediceret audivi. Ex quibus quaedam ſunt hujusmodi. Hominem qui medico ejus curam habenti et caeteris periclitari videretur, ingreſſum vero alium medicum de eo pronunciaſſe, hunc non periturum, verum oculis captum fore. Et ad alium qui prorſus male affectus exiſtimabatur, ingreſſum praedixiſſe, eum quidem ex morbo relevaturum, verum mancum futurum. Et in alio qui ne ſupereſſe quidem poſſe exiſtimabatur, pro-

δὲ χωλὴν ἕξειν, καὶ ἄλλῳ τῷ δοκέοντι οὐ περιέσεσθαι εἰπεῖν αὐτὸν μὲν ὑγιέα ἔσεσθαι, τῶν δὲ ποδῶν τοὺς δακτύλους μελανθέντας ἀποσαπήσεσθαι. καὶ τἄλλα τοιουτότροπα προῤῥήματα λέγεται ἐν τοιουτέῳ τῷ εἴδει. ἕτερος δὲ τρόπος προῤῥήσεως ὠνεομένοισί τε καὶ διαπρησσομένοισι προειπεῖν τοῖσι μὲν θανάτους, τοῖσι δὲ μανίας, τοῖσι δὲ ἄλλας νόσους, ἐπὶ πᾶσι τούτοισί τε καὶ τοῖσι προτέροισι χρόνοισι προφητίζειν καὶ πάντα ἀληθεύειν. ἄλλο δὲ σχῆμα (488) προῤῥήσεων τόδε λέγεται· τοὺς ἀθλητὰς γινώσκειν καὶ τοὺς τῶν νούσων εἵνεκα γυμναζομένους τε καὶ ταλαιπωρέοντας, ἤν τι ἢ τοῦ σιτίου ἀπολίπωσιν, ἢ ἑτεροῖόν τι [810] φάγωσιν, ἢ ποτῷ πλέονι χρήσωνται, ἢ τοῦ περιπάτου ἀπολίπωσιν, ἢ ἀφροδισίων τι πρήξωσι. τούτων πάντων οὐδὲν λανθάνει, οὐδ᾽ εἰ σμικρόν τι εἴη, ἀπειθήσας ὤνθρωπος, οὕτως ἐξηκριβῶσθαι οὗτοι πάντες οἱ τρόποι λέγονται τῶν προῤῥησίων. ἐγὼ δὲ τοιαῦτα μὲν οὐ μαντεύσομαι, σημεῖα δὲ γράφω οἷσι χρὴ τεκμαίρεσθαι τούς τε ὑγιέας ἐσομένους τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ἀποθανουμένους τούς τε ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἢ

nunciasse ipsum quidem sanum fore, at pedum digitos denigratos putrilaginem contracturos. Atque talia multa id genus praedicta narrantur. Aliud quoque praedictionis genus ad eos qui in auctione et negociatione versantur spectat, cum partim quidem mortem, partim vero insaniam, quibusdam etiam varios morbos praedicunt, ad haec omnia quae instant et retro actis temporibus evenerunt vaticinantur et vera efferunt. Alia praeterea praedictionum forma esse dicitur, quae circa athletas eosque qui propter morbos se exercent et laboribus fatigant versatur et dignoscit si quid in cibo sit ab his praetermissum aut mutatum, aut potu pleniore utantur, aut deambulationem intermittant, aut quid circa res venereas agitent. Quorum omnium nihil eos fugit, ne vel si pusillum quidem quis medico non paruerit, cujus exactam cognitionem non habeant. Atque haec omnia narrantur praedictionum genera. Ego autem hujusmodi vates esse nolo, signa vero describam ex quibus quis sanos fore aut morituros homines conjectura cognoscat, eosque qui tum brevi tum longiore temporis intervallo sani sunt futuri

ἐν πολλῷ ὑγιέας ἐσομένους, ἢ ἀπολουμένους. γέγραπται δέ μοι καὶ περὶ ἀποστασίων ὡς χρὴ ἐπισκέπτεσθαι ἑκάστας. δοκέω δὲ καὶ τοὺς προειπόντας περί τε τῶν χωλωσίων καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιουτέων ἤδη ἀποστηριζομένου τοῦ νοσήματος προειπεῖν, καὶ δήλου ἐόντος ὅτι οὐ παλινδρομήσει ἡ ἀπόστασις, εἴ περ νόον εἶχον, πολὺ μᾶλλον [ἢ] πρὶν ἄρχεσθαι τὴν ἀπόστασιν γινομένην. ἐλπίζω δὲ καὶ τἄλλα προῤῥηθῆναι, θανάτους τε καὶ νοσήματα καὶ μανίας. ταῦτα δέ μοι δοκέει τοιαῦτα γενέσθαι, καὶ οὐδέν τι δοκέει χαλεπὰ εἶναι προειπεῖν τῷ βουλομένῳ τὰ τοιάδε διαγωνίζεσθαι. πρῶτον μὲν γὰρ τοὺς ἐφύδρους τε καὶ φθινώδεας τίς οὐκ ἂν γνοίη; ἔπειτα τοὺς παραφρονήσαντας ἐστὶ (489) μὴ πολὺ λανθάνειν, εἴ τις εἰδείη οἷσι τὸ νόσημα τοῦτο ἢ ξυγγενές ἐστιν, ἢ πρόσθεν ποτ᾽ ἐμάνησαν. εἰ γὰρ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι οἰνοφλύγες εἶεν, ἢ κρεηφαγοῖεν, ἢ ἀγρυπνοῖεν, ἢ τῷ ψύχει ἢ τῷ θάλπει ἀλογίστως ὁμιλοῖεν, πολλαὶ ἐλπίδες ἐκ τουτέων τῶν διαιτημάτων παραφρονῆσαι αὐτούς. τούς τε αἱμοῤῥοΐδας ἔχοντας, εἴ τις ὁρῴη

aut morituri. Scriptum eſt autem a nobis de his quae abscedunt et quomodo eorum quidque exiſtimare oporteat. Ac eos quidem exiſtimo qui claudicationes et caetera id genus praedicunt, ſi modo quid mentis habuerunt, firmato jam morbo eas praedictiones feciſſe et cum manifeſtum foret id quod abſcedere natum eſt, intro recurrere non poſſe, idque longe potius quam ante abſceſſus initia. In ſpem autem adducor et alia praedicta eſſe, mortesque et morbos et inſanias, eaque mihi videntur ita accidiſſe, nihilque eorum non facile praedici poſſe videtur, ſi quis modo ad ea mentis acie velit contendere. Imprimis namque quotus quisque eſt qui aqua intercute aut tabe laborantes non noverit? Denique deliraturi ne longe quidem latere poſſunt eos qui norint quibus aut innata eſt ac congenita ad hunc morbum propenſio, aut qui jam antea inſaniverunt. Si namque hujusmodi temulenti fuerint, aut carnibus veſcantur, aut pervigilatione, aut frigore, aut calore inconſulte utantur, ex eo vitae genere magna ſpes eſt ipſos deliraturos. Ac eos qui per ora venarum ſanguinem fundere ſunt ſoliti, ſi quis

Ed. Chart. VIII. [810.] Foëſ. I. 83. 84. Ed. Lind. I. (489.)

τοῦ χειμῶνος πολυποτέοντάς τε καὶ εὐχρόους ἐόντας, ἔστι προειπεῖν ἀμφὶ τούτων. ἐς γὰρ τὸ ἔαρ καταῤῥαγῆναι τὸ αἷμα πολλαὶ ἐλπίδες, || ὥστε ἀχρόους τε καὶ ὑδαλέους ὑπὸ τὴν θερείην τούτους εἶναι. ἀλλὰ χρὴ προλέγειν καταμανθάνοντα πάντα ταῦτα, ὅστις τῶν τοιουτέων ἐπιθυμέει ἀγωνισμάτων. ἔστι γὰρ ἐκ τῶν γεγραμμένων προειπεῖν καὶ θάνατον καὶ μανίην καὶ εὐεξίην. εἴποιμι δ' ἂν καὶ ἄλλα πάμπολλα τοιαῦτα, ἀλλὰ τὰ εὐγνωστότατα ἔδοξέ μοι γράψαι. συμβουλεύω δὲ ὡς σωφρονεστάτους εἶναι καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ τέχνῃ καὶ ἐν τοῖσι τοιούτοισι προῤῥήμασι, γνόντας ὅτι ἐπιτυχὼν μὲν ἄν τις τοῦ προῤῥήματος θαυμασθείη ὑπὸ τοῦ ξυνιόντος ἀλγέοντος, ἁμαρτὼν δ' ἄν τις πρὸς τῷ μισεῖσθαι τάχ' ἂν καὶ μεμηνέναι δόξειεν. ὧν δὴ ἕνεκα κελεύω σωφρόνως τὰ προῤῥήματα ποιέεσθαι καὶ τἄλλα πάντα καὶ ταῦτα. καίτοι γε ἀκούω καὶ ὁρῶ οὔτε κρίνοντας ὀρθῶς τοὺς ἀνθρώπους τὰ λεγόμενά τε καὶ ποιεύμενα ἐν τῇ τέχνῃ οὔτ' ἀπαγγέλλοντας.

per hiemem liberaliore potu uſos aut bene coloratos conſpiciat, hic facile praedixerit, ipſo vere erupturi ſanguinis magnam ſpem affore, adeo ut ſub aeſtatem decolores et aquoſi evadant. Nempe ſic decet eum qui haec omnia addidicerit praedicere, ſi hujusmodi contentionum praemium reportare deſiderat. Ex his namque quae ſcripta ſunt et mortem et inſaniam et bonum corporis habitum praedicere licet. Quin et alia id genus multa referre poſſem, niſi in animo eſſet quae ſunt cognitu facillima ſcribere. Quod ſi quis me audiat, is quam prudentiſſime et conſultiſſime tum in caetera arte tum in praedictis hujusmodi ſe geret, probe intelligens, qui praedictionis ſucceſſum conſecutus ſit, apud prudentem aegrum admirationi fore, qui vero deerraverit, praeterquam quod odio gravabitur, eum ne inſaniae quidem ſuſpicionem effugere poſſe. Quapropter praecipio praedicta tum haec tum alia omnia prudenter fieri, etſi ſentio et video quae in arte dicuntur aut fiunt perperam ab hominibus aeſtimari et referri.

Ed. Chart. VIII. [810. 811.] Foës. I. 84. 85. Ed. Lind. I. (489. 490)

Ἀμφὶ δὲ τῶν γυμναζομένων καὶ ταλαιπωρεόντων τὰς μὲν ἀτρεκείας τὰς λεγομένας ὡς λέγουσιν [811] οἱ λέγοντες οὔτε δοκέω (490) εἶναι, οὔτ᾽ εἴ τις δοκέει, κωλύω δοκέειν. ὑπὸ σημείου μὲν γὰρ οὐδενὸς βλάπτεται τὰ ὑπονοήματα οὔτε καλοῦ οὔτε κακοῦ, ᾧ χρὴ πιστεύσαντα εἰδέναι εἴτε ὀρθῶς ἀπήγγελται εἴτ᾽ οὔ. ἄλλως δὲ ἐκποιέει τῷ βουλομένῳ πιστεύειν, οὐ γὰρ ἐμποδὼν ἵσταμαι, δοκέω δὲ αὐτῶν εἴ τι ἀληθὲς λέγεται ἢ τῶνδε τῶν περὶ τοὺς γυμναζομένους, ἢ ἐκείνων τῶν πρότερον γεγραμμένων, πρῶτον μὲν τῶν σημείων τεκμήρασθαι τοῦτον γνόντα, ἔπειτα ἐνδοιαστῶς τε καὶ ἀνθρωπίνως || προειπεῖν, ἅμα δὲ καὶ τοὺς ἀπαγγέλλοντας τερατωδεστέρους διηγεῖσθαι ἢ ὡς ἐγένοντο, ἐπεὶ οὐδὲν τῇσι νούσοισιν εὐπετὲς γινώσκειν τὰ ἁμαρτήματα, καί τοι κατάκεινταί γε οἱ ἄνθρωποι καὶ διαιτήμασιν ὀλιγοτρόφοισι χρῶνται, ὥστε μὴ πάμπολλα δεῖ ὁρᾶσθαι ὑποσκεπτόμενον τὸν μελεδαίνοντα. οἱ μὲν γὰρ πίνουσι μόνον, οἱ δὲ πρὸς τῷ πίνειν ἢ ῥόφημα ἢ σιτίον βέλτιστον ἐπιφέρονται. ἀνάγκη οὖν ἐν τῷ τοιούτῳ τοὺς μὲν

Quod autem attinet ad eos qui exercitationibus et laboribus fatigantur, quae quidem pro certo asseverantur, ut asserunt qui ea narrant, nec esse puto, neque si quis existimet, prohibeo. Etenim quam quis animo concepit opinionem nullum signum neque bonum neque malum refellit, quo quis fretus num recte renunciatum sit necne possit cognoscere. Alioquin sane suppetit ei qui volet ut credat, nihil enim impedit. Verum existimo si quid ex his veri effertur, aut de his qui exercentur, aut de illis quos antea scripsimus, primum quidem, qui hujus cognitionem habuit ex signis conjecturam captasse, deinde dubie et ut fert humana natura praedixisse, simulque eos qui renunciant prodigiosius quam res extitit commemorare, quando neque proclive est in morbis errata cognoscere, etiam si aegri decumbant et parum nutrientibus cibis utantur, adeo ut non admodum multa medicum intueri oporteat, qui haec in considerationem adhibere velit. Etenim quidam solo potu utuntur, alii ad potum vel sorbitionem, vel optimum cibum adjungunt. Quare tum necesse est eos qui largiore potu utuntur diffici-

Ed. Chart. VIII. [811.] Foës. I. 85. Ed. Lind. I. (490. 491.)

τῷ ποτῷ πλέονι χρησαμένους δυσπνοωτέρους γίνεσθαι, καὶ οὐρέοντας πλέον φαίνεσθαι, τοὺς δὲ τῷ ῥοφήματι ἢ τῷ σιτίῳ πλεονάσαντας διψῆν τε μᾶλλον καὶ πυρεταίνειν. εἰ δέ τις ἀμφοτέροις, καὶ τῷ ποτῷ καὶ τοῖσι περὶ τὰ σιτία, ἀμέτρως χρήσαιτο, πρὸς τῷ πυρεταίνειν καὶ δυσπνοεῖν καὶ τὴν γαστέρα περιτεταμένην ἂν καὶ μείζω ἔχειν. ἔξεστι δὲ καὶ ταῦτα πάντα καταβασανίζειν κάλλιστα καὶ τἄλλα τοῖσιν δοκιμίοισι, οἷσιν ἔχομέν τε καὶ χρεόμεθα εὖ πάντα. πρῶτον μὲν γὰρ τῇ γνώμῃ τε καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν ἄνθρωπον κατακείμενον ἐν τῷ αὐτῷ καὶ ἀτρεκέως διαιτώμενον ῥᾷόν ἐστι γνῶναι, ἤν τι ἀπειθήσῃ, ἢ περιοδοιπορέοντα καὶ πάμπολλα ἐσθίοντα. ἔπειτα τῇσι (491) χερσὶ ψαύσαντα τῆς γαστρός τε καὶ τῶν φλεβῶν ἧσσόν ἐστιν ἐξαπατᾶσθαι ἢ μὴ ψαύσαντα. αἵ τε ῥῖνες ἐν μὲν τοῖσι πυρεταίνουσι πολλά τε καὶ καλῶς σημαίνουσιν. αἱ γὰρ ὀδμαὶ μέγα διαφέρουσιν. ἐν δὲ τοῖσιν ἰσχύουσί τε καὶ ὀρθῶς διαιτωμένοισιν οὐκ οἶδα τί ἂν χρησαίμην, οὐδ' ἐν τούτῳ τῷ δοκιμίῳ. ἔπειτα τοῖς ὠσὶ, τῆς φωνῆς ἀκούσαντα καὶ τοῦ πνεύματος ἔστι διαγινώσκειν, ἃ ἐν τοῖσιν

lius ſpirare et majorem urinae copiam reddere, eos vero qui ſorbitione aut cibo abunde uſi ſunt, ſiti majori et febre tentari. Quod ſi quis ad utraque, et potum et cibos, immoderate ſe geſſerit et etiam ad febrem et ſpirandi difficultatem, ventris circumtenſionem et magnitudinem adjunget. Licet autem et in his omnibus optime periclitandis caeterisque eam probationem facere, quam in omnibus adhibemus et recte utimur. Imprimis quidem facile eſt mente ac oculis complecti, eodem loco decumbentem et diligenti victus ratione utentem, num qua in re aut obambulando, aut multum edendo non obſecutus ſit. Deinde manibus tum ventrem tum venas attrectantem minus falli convenit quam qui non attrectavit. Nares quoque in febricitantibus quidem multaque et pulchre denunciant, odores namque multum inter ſe differunt. At in valentibus et recta victus ratione utentibus non video qua in re hac exploratione uti poſſim. Ad hoc vocem et ſpiritum audiendo licet auribus dignoſcere, quae in valentibus non aeque ſunt manifeſta, verum quali-

ἰσχύουσιν οὐχ ὁμοίως ἐστὶ δῆλα, ἀλλ' οἵως πρόσθεν. ἢν τὰ ἤθεα τῶν νοσημάτων τε καὶ τῶν ἀλγεόντων ἐκμάθῃ ὁ ἰητρὸς, οὐ χρὴ προλέγειν οὐδέν. οὐ γὰρ ἂν δυσπνούστερος ὥνθρωπος γένοιτο, ἔτι πλανωμένης τῆς νόσου, καὶ πυρετήνειεν ὀξυτέρῳ πυρὶ, καὶ ἡ γαστὴρ ἐπιταθείη. ὥστε διὰ ταῦτα οὐκ ἀσφαλὲς προλέγειν πρόσθεν πρὶν ἂν κατάστασιν λαβεῖν τὸ νόσημα. μετὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ὅ τι ἂν παράλογον γένηται λέγειν χρή. δῆλα δὲ τὰ διὰ τὴν ἀπειρίην γινόμενα κακά. αἵ τε γὰρ δύσπνοιαι καὶ τἄλλα ταῦτα τῇ ὑστεραίῃ πεπαύσεται, ἢν δι' ἁμαρτάδα γένηται. ἢν οὖν τις ταύτην τὴν κρίσιν περιϊδὼν λέγῃ, οὐχ ἁμαρτήσεται. ἐγὼ μὲν νῦν τόνδε τὸν τρόπον ἐσηγέομαι τῶν ἐπισκεψίων, καὶ περὶ τῶν οἴκοι μενόντων, οἷα ἐξαμαρτάνουσιν, καὶ περὶ τῶν γυμναζομένων τε καὶ τῶν ἄλλων πάντων. τὰς δ' ἀκριβείας κείνας ἀκούω τε καὶ καταγελῶ τῶν ἀπαγγελλόντων. σμικρὰ μὲν γὰρ ἀπειθούντων τῶν ἀνθρώπων οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν ἐλέγξαιμι. εἰ δ' εἴη μείζονα τὰ ἁμαρτήματα, ὅντινα τρόπον ὑποσκέπτεσθαι χρὴ γράφω. [812] (492) χρὴ

ter antea se habent. Quod si morborum et aegrorum naturam medicus cognoverit, nihil necesse est quicquam praedicere. Nam nec difficilius quis spiraverit adhuc inerrante morbo et graviore febre tentabitur, venterque intensior fuerit. Quas ob causas, ante quam morbus consistat, secura non est praedictio. Sed hoc elapso tempore enunciare oportet quicquid praeter rationem evenerit. Neque vero obscura sunt quae ob aegrorum contumaciam mala contingunt. Spirandi namque difficultas caeteraque id genus, si ob erratum contingunt, postridie desinent. Quare qui hanc judicationem in considerationem ad dicendum adhibuerit, non aberrabit. Atque hunc quidem in modum habendam esse rationem tum eorum qui domi manent tum eorum qui exercentur, caeterorumque omnium, in his erratis quae committunt nunc suadeo, exquisitas autem illas narrationes et audio et derideo. Neque enim video quanam ratione eos qui parum a medici monitis aberrant deprehendere queam. Quod si majora fuerint errata, quonam modo in considerationem venire debeant, scriptis complecti est animus. Im-

δὲ πρῶτον μὲν τὸν ἄνθρωπον ἐν ᾧ μέλλει τις γνώσεσθαι τὰ ἀπηθευμένα, ἅπασαν ἡμέρην ὁρᾷν ἐν τῷ αὐτῷ τε χωρίῳ καὶ τὴν αὐτὴν ὥρην, μάλιστα τ᾽ ἦμος ἠέλιος νεωστὶ καταλάμπει. τοῦτον γὰρ τὸν χρόνον ὑποκεκενωμένος ἂν εἴη, καὶ νῆστις ἂν ἔτι ἐστὶ, καὶ τεταλαιπωρηκὼς οὐδὲν πλὴν τῶν ὀρθρινῶν περιπάτων, ἐν οἷς ἥκιστα ἀπηθεῖ, ἤν γε ἐπανεγερθεὶς ὤνθρωπος ἐς τὴν περίοδον καταστῇ, ὥστε ἀνάγκη τὸν δικαίως διαιτώμενον μάλιστα ταύτην τὴν ὥρην ὁμαλῶς ἔχειν τὴν κατάστασιν τοῦ χρώματός τε καὶ τοῦ ξύμπαντος σώματος, διὸ καὶ ὁ ἐπιμελούμενος ὀξύτατός τ᾽ ἂν εἴη καὶ τὸν νόον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον. ἐνθυμέεσθαι δὲ χρὴ καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὴν γνώμην, τοὺς τρόπους, τοῦ σώματος τὴν δύναμιν. || ἄλλοι γὰρ ἄλλα ῥηϊδίως ἐπιτελοῦσι τῶν προστασσομένων καὶ χαλεπῶς. πρῶτον μὲν οὖν ὁ λιμαγχεόμενος εἰ πλείονα φάγῃ τε καὶ πίῃ, τούτοισι δῆλος ἔσται· καὶ ὀγκηρότερον αὐτοῦ τὸ σῶμα φανεῖται, καὶ λιπαρώτερον καὶ εὐχρούστερον ἔσται, ἢν μὴ κακῶς διακεχωρήκῃ τὰ ἀπὸ τῆς γαστρὸς

primis quidem oportet, si quis horum cognitionem habere volet, quae committit aeger medicis non auscultando, eum tota die intueri et eodem in loco ac eadem hora, praesertimque cum primum sol collucet. Tunc enim aliquantum exinanitus fuerit et adhuc jejunus est, neque ullo labore praeterquam matutinis deambulationibus fessus, in quibus minime medico contradicit, si quidem somno experrectus ad deambulandum se contulerit. Quare necesse est eum qui absoluta victus ratione utitur, ea hora praecipue, aequabilem cum coloris tum etiam totius corporis statum nactum esse. Ideoque et qui ad hoc negotium incumbit, tunc temporis maxime mentis acumine atque oculorum acie valuerit. Praeter haec in cogitationem etiam adhibere oportet hominis mentem, mores et corporis vires, quandoquidem quidam facilius aut difficilius imperata exequuntur. Imprimis igitur qui inediam subit, si abundantiorem cibum et potum sumpserit, his se prodet indiciis. Nam et ejus corporis moles major videbitur et plenior, ac melius coloratus fuerit, nisi male prodierint alvi excrementa, eritque ad fatigatio-

αὐτῷ. ἔσται δὲ καὶ εὐθυμότερος ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ. σκεπτέον δὲ καὶ ἤν τι ἐρυγγάνῃ ἢ ὑπὸ φύσης ἔχηται. ταῦτα γὰρ προσήκει γίνεσθαι τοῖσι ὧδε διακειμένοισι ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἁμαρτάδι. ἢν δὲ ἐσθίειν τε ἤδη ἀναγκαζόμενος συχνὰ, καὶ ταλαιπωρέειν ἰσχυρῶς, ἢ τὸ σιτίον μὴ καταφάγῃ, ἢ θωρηχθῇ, ἢ μὴ περιέλθῃ ἀπὸ τοῦ δείπνου συχνοῦ, ὧδ᾽ ὑποσκέπτεσθαι. τὸ μὲν δεῖπνον εἰ μὴ καταφάγοι, περιπατήσαι δὲ τὰ με(493)μαθηκότα, ἡδίων τε ἂν προσιδεῖν, ὀξύτερός τε καὶ ἐργαστικώτερος ἐν τοῖσι γυμνασίοισι. ὁ δ᾽ ἀπόπατος σμικρότερός τε καὶ ξυνεστηκὼς μάλιστ᾽ ἂν τούτῳ γένοιτο. ἢν δὲ τὸ δεῖπνον καταφαγὼν μὴ περιπατήσῃ, ἐρυγγάνοι τ᾽ ἂν καὶ φυσώδης εἴη, καὶ πλῆθος οὐκ ἔλασσον φαίνοιτο, καὶ ἱδρώῃ ἂν μᾶλλον ἢ πρόσθεν ἐν τῇ ταλαιπωρίῃ καὶ δύσπνοος ἂν εἴη καὶ βαρύς. αἵ τε διέξοδοι τῆς κοιλίης μέζονές τε καὶ ἧσσον γλίσχραι τουτέων γένοιντ᾽ ἄν. εἰ δὲ μήτε τὸ σιτίον καταναλώσειε, μήτε περιπατήσειε, νωθρότερος ἂν εἴη καὶ ὀγκωδέστερος. εἰ δὲ μεθυσθείη, ἱδρώῃ τ᾽ ἂν μᾶλλον ἢ πρόσθεν καὶ δύσπνοος ἂν εἴη, καὶ βαρύτερος αὐτὸς ἑωυτοῦ καὶ ὑγρότερος. εἴη δ᾽ ἂν καὶ εὐθυμό-

nem alacrior. Videndum quoque est num qui eructatione rejecerit, aut flatibus vexetur, quae fieri assolent his qui in eo victus errato hunc in modum se habent. Quod si ubi pleniorem cibum edere cogitur, aut valenter fatigari, aut cibum non comederit, aut inebriatus fuerit, aut post copiosiorem coenam non deambulaverit, hunc in modum explorare poteris. Coenam siquidem non sumpserit, deambulet autem uti consuevit, tum aspectu jucundior fuerit, tum in exercitationibus obeundis acrior et efficacior, secessus vero et minor et maxime compactus huic contigerit. Quod si coenam sumpserit nec deambulaverit, ructatione et flatibus conflictabitur, neque plenitudo minor videbitur et in fatigatione magis quam antea sudabit, spirandique difficultate et gravitate laborabit et alvi secessus copiosiores et minus glutinosi his fuerint. Si vero neque cibum absumpserit, neque deambulaverit, languidior et turgidior fuerit. Sed si inebriatus fuerit, utique quam prius magis sudaverit et difficilius spirabit et seipse gravior et humidior evadet. Quin

Ed. Chart. VIII. [812. 813.] Foës. I. 86. 87. Ed. Lind. I. (493. 494.)
τερος, ἢν μή τι αὐτῷ ἡ κεφαλὴ ἀνιῶτο. γυναικὶ δὲ χρησάμενος ἅπαξ ὀξύτερός τ' ἂν εἴη καὶ λελυμένος μᾶλλον· εἰ δὲ πλειστάκις διαπρήξαιτο, σκληρότερος ἂν γένοιτο, καὶ αὐχμηρόν τι ἔχων, καὶ ἀχρούστερός τε καὶ κοπιώδης μᾶλλον.

[813] Ἀποπάτους δὲ χρὴ διαχωρέειν τοῖσι ταλαιπωρέουσιν, ἔστ' ἂν ὀλιγοσιτέωσί τε καὶ ὀλιγοποτέωσι, σμικρούς τε καὶ σκληρούς. ἤν δὲ πᾶσαν ἡμέρην, ἤν τε καὶ διὰ τρίτης, ἢ τετάρτης; ἢ διὰ πλέονος χρόνου διαχωρέῃ, κίνδυνος ἢ πυρετὸν ἢ διαῤῥοίην ἐπιλαβεῖν. ὅσα δὲ ὑγρότερά ἐστι τῶν διαχωρημάτων ἢ ὥστε ἐκτυποῦσθαι ἐν τῇ διεξόδῳ, ταῦτα δὲ πάντα τοῖσι κακίω. τοῖσι δὲ συχνὰ ἐσθίουσιν ἤδη καὶ πολλὰ ταλαιπωρέουσι τὴν διέξοδον χρὴ μαλθακὴν ἐοῦσαν ξηρὴν εἶναι, πλῆθός τε τῶν εἰσιόντων κατὰ λόγον τῆς ταλαιπωρίης. δια-(494)χωρέει δὲ ἀπὸ τῶν ἴσων σιτίων τοῖσι μὲν ἐλάχιστα ταλαιπωρέουσι πλεῖστα, τοῖσι δὲ ταλαιπωρέουσι πλεῖστα σμικρὸν, ἢν ὑγιαίνωσί τε καὶ δικαίως διαιτῶνται, ἀλλὰ πρὸς ταῦτα συμβάλλεσθαι. αἱ δὲ ὑγρότεραι τῶν διαχωρήσεων καὶ

et alacrior fuerit, nisi caput aliquatenus dolore vexetur. Uxore vero semel usus et acrior fuerit et magis expeditus. At si saepius venerem exercuerit, durior evadet cum quodam squalore, corpusque decoloratius erit et majore lassitudine tentatum.

Secessus vero necesse est his qui defatigantur, dum parvo cibo aut potu contenti sunt exiguos et duros procedere, sive quotidie, sive tertio quoque aut quarto die, aut longiore ex intervallo prodeant. Tuncque metus est ne febris aut alvi prosluvium ipsos prehendat. Quibus tamen pejores sunt dejectiones omnes, quae tam sunt liquidae ut in exitu figuratae esse nequeant. Frequentem vero cibum sumentibus ac multum defatigatis mollem in transitu dejectionem siccam esse oportet, ciborumque ingestorum copiam pro defatigationis ratione respondere. Sumpta autem aequali ciborum copia, his quidem qui minimum defatigantur plurimae, his vero qui plurimum defatigantur paucae dejectiones prodeunt, si sani sint et proba victus ratione utantur. Ea namque ad haec conferre existimandum est.

ἄτερ πυρετῶν γινόμεναι, καὶ ἑβδομαῖαι, καὶ θᾶσσον κρινόμεναι, λυσιτελέες, ἐς ἅπαξ πᾶσαι γινόμεναι, καὶ μὴ ὑποστρέφουσαι. εἰ δ' ἐπιπυρεταίνοιεν οἱ ἄνθρωποι, ἢ ὑποστρέφοιεν αἱ διάῤῥοιαι εἰ μακραὶ γιγνοιντο, πάντως πονηραὶ, εἴ τε χολώδεες ἦσαν, εἴ τε φλεγματώδεες, εἴ τε ὠμαὶ, καὶ διαιτημάτων τε ἰδίων προσδεόμεναι ἕκασται, καὶ φαρμακευσίων ἄλλαι ἄλλων.

|| Οὖρον δὲ χρὴ κατά τε τὸ τοῦ πινομένου πλῆθος διουρέεσθαι καὶ ἶσον αἰεὶ καὶ ἀθρόον ὡς μάλιστα καὶ ῥοπῇ ὀλίγον παχύτερον ἢ οἷον ἐπόθη. εἰ δὲ εἴη ὑδατῶδές τε καὶ πλεῖον τοῦ προστασσομένου πίνεσθαι, σημαίνει μὴ πείθεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ πλέονι ποτῷ χρῆσθαι, ἢ οὐ δύνασθαι ανατραφῆναι, ἔστ' ἂν τὰ τοιαῦτα ποιέῃ τὸ οὖρον. εἰ δὲ κατ' ὀλίγον τρύζοι τὸ οὖρον, σημαίνει ἢ φαρμακεύσιος δεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἢ νόσημά τι τῶν περὶ κύστιν ἔχειν. αἷμα δὲ οὐρῆσαι ὀλιγάκις μὲν καὶ ἄτερ πυρετοῦ καὶ ὀδύνης οὐδὲν κακὸν σημαίνει, ἀλλὰ κόπων λύσις γίνεται. εἰ δὲ πολλάκις οὐρέοι,

At liquidiores dejectiones, quae citra febrem et die ſeptimo aut citius judicio terminantur, utiles, ſi ſemel univerſae effluant, neque repetant. Quod ſi febris acceſſerit, alvique profluvia repetant, ſi diu perſeverent, omnino vitioſa, ſive bilioſa fuerint, ſive pituitoſa, ſive cruda, egentque ſingula cum propria victus ratione tum medicatione.

Urinam autem copia potui reſpondentem reddere oportet et ſemper aequalem et quam maxime effuſam et ad paulo craſſius inclinantem quam quod potu ſumptum eſt. Quod ſi diluta fuerit et copia major quam quod potui ſit aſſignatum, hominem dicto non audientem ſignificat, ſed abundantiore uti potu, aut non poſſe nutritionem accipere, quamdiu talis urina reddetur. Si vero paulatim cum ſtridore urina emittatur, aut medicamenti potione hominem indigere, aut veſicam quodammodo male affectam denunciat. At ſanguinis mictus rarus quidem et ſine febre ac dolore, nihil mali indicat, verum laſſitudinum ſenſus ſolvitur. Quod ſi ſaepius mictu reddatur, aut horum aliquid acceſſerit, periculum

Ed. Chart. VIII. [813. 814.] Foëſ. I. 88. 89. Ed. Lind. I. (494. 495.)
ἤ τι τούτων προσγίνοιτο, δεινόν. ἀλλὰ προλέγειν ἤν τε ξὺν ὀδύνησιν οὐρέηται, ἤν τε ξὺν πυρετῷ πῦον ἐπιδιουρήσειν, καὶ οὕτω παύεσθαι τῶν ἀλ(495)γεόντων. παχὺ δὲ οὖρον λεπτὴν ὑπόστασιν ἔχον σημαίνει ἢ περὶ τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην καὶ ἔπαρσιν. αἱ δ᾽ ἄλλαι ὑποστάσεις αἱ ἐν τοῖσιν οὔροισιν τῶν γυμναζομένων πᾶσαι ἀπὸ τῶν νοσημάτων γίνονται τῶν περὶ τὴν κύστιν. δῆλον δὲ ποιήσουσι, ξὺν ὀδύνησί τε γὰρ ἔσονται καὶ δυσαπάλλακτοι. καὶ ταῦτα μὲν γράφω περὶ τούτων καὶ λέγω τοιαῦτα ἕτερα. ὧν δὲ δι᾽ ἀκρίβειαν κατηγορέονται τῶν προῤῥήσεων, τοῖσι μὲν αὐτῶν αὐτὸς ξυνεγενόμην, τῶν δὲ παισί τε καὶ μαθητῇσιν ἐλεσχηνευσάμην, τῶν δὲ ξυγγράμματα ἔλαβον. ὥστε εὖ εἰδὼς οἷα ἕκαστος αὐτῶν ἐφρόνει καὶ τὰς ἀκριβείας οὐδαμοῦ εὑρὼν ἐπεχείρησα τάδε γράφειν.

[814] || Περὶ δὲ ὑδρώπων τε καὶ φθισίων καὶ τῶν ποδαγρῶν, τῶν τε λαμβανομένων ὑπὸ τῆς ἱερῆς νόσου καλεομένης, τάδε λέγω, κατά μέν τι περὶ πάντων τὸ αὐτό. τὸν

minatur. At praedicendum eſt, ſive cum dolore, ſive cum febre mictu reddatur, pus inſuper per urinam effluxurum, atque eo pacto dolores tolli. Urina vero craſſa, in qua quod ſubſidet album eſt, articulorum dolorem aut tumorem denunciat. Quae autem ſunt reliqua ſedimenta in urinis eorum qui exercentur, ea omnia a morbis fiunt qui circa veſicam affligunt. Quod manifeſtum facient dolores qui aderunt et a quibus vix liberari queant. Atque haec quidem de his ſcribenda, aliaque id genus dicenda exiſtimavi. Cum his vero qui praedictionum exquiſitas narrationes praedicant, partim ipſe commercium habui, partim cum eorum filiis et diſcipulis diu diſſerui, quorundam etiam ſcripta nactus ſum, ideoque cum cujusque ſenſum probe percepiſſem, neque usquam exactam diſciplinam comperiſſem, ad hoc ſcribendum aggreſſus ſum.

De his vero qui aqua inter cutem et tabe laborant et podagricis et morbo ſacro dicto correptis, haec dicenda exiſtimo, et aliqua quidem ex parte de omnibus idem. Qui

γὰρ ξυγγονέα τουτέων τῶν νουσημάτων ἔστιν εἰδέναι δυσαπάλλακτον ἐόντα, τὰ δὲ ἄλλα καθ᾽ ἕκαστον γράψω. χρὴ δὲ τὸν ὑπὸ τοῦ ὕδρωπος ἐχόμενον καὶ μέλλοντα περιέσεσθαι εὔσπλαγχνόν τε εἶναι καὶ ἀνατείνεσθαι, καὶ φύσιν ἅμα πέπτεσθαί τε εὐπετέως εὔπνοόν τε ὄντα ἀνώδυνον εἶναι καὶ χλιαρὸν, ὁμαλῶς πᾶν τὸ σῶμα ἔχειν καὶ μὴ περιτετηκὸς περὶ τὰ ἔσχατα. κρέσσον δὲ ἐπάρματα μᾶλλον ἔχειν ἐν τοῖσιν ἀκρωτηρίοισι. ἄριστον δὲ μηδὲ ἕτερον τούτων, ἀλλὰ μαλακά τε χρὴ καὶ ἰσχνὰ (496) εἶναι τὰ ἀκρωτήρια. καὶ τὴν γαστέρα μαλθακὴν εἶναι ψαυομένην. βῆχα δὲ μὴ προσεῖναι, μηδὲ δίψαν, μηδὲ τὴν γλῶσσαν ἐπιξηραίνεσθαι, ἔν τε τῷ ἄλλῳ χρόνῳ καὶ μετὰ τοὺς ὕπνους. γίνεται δὲ ταῦτα κάρτα. τὰ δὲ σιτία ἡδέως δέχεσθαι καὶ ἐσθίοντα ἱκανὰ μὴ πονεῖσθαι. τὴν δὲ κοιλίην πρὸς μὲν τὰ φάρμακα ὀξέην εἶναι, τὸν δ᾽ ἄλλον χρόνον διαχωρέειν μαλθακὸν ἐκτετυπωμένον. τὸ δὲ οὖρον φαίνεσθαι περαιούμενον πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τῶν οἴνων τὰς μεταβολάς. τὴν δὲ ταλαιπωρίην εὐπετῶς φέρειν καὶ ἄκοπον εἶναι. ἄριστον μὲν οὕτω πάντα διακεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον,

namque morbos iſtos connatos habet, eum ab his non facile vindicari poſſe compertum eſt. Caetera vero in ſingulis ſcribam. Qui aqua inter cutem detentus eſt et ſervari volet, eum robuſtis viſceribus et contentis viribus eſſe convenit, ſimulque ſuapte natura facile concoquere, ac bene ſpirare, ſine dolore eſſe, totumque corpus aequaliter calere, neque extremis partibus eſſe colliquefactum. Praeſtat namque potius extrema tumefacta eſſe, etſi optimum eſt nihil horum adeſſe. Verum tum mollia tum gracilia extrema eſſe oportet, ventrem contactu mollem. At neque tuſſim neque ſitim adeſſe convenit, neque linguam cum alias tum ne a ſomno quidem, quod admodum fieri aſſolet, inareſcere. Cibos autem ſuaviter aſſumere, ac ubi quis abunde comederit, nihil affligi. Ventrem quoque medicamentis quidem celeriter moveri, alias vero mollia et ſigurata excernere. Urinam in transitu, pro inſtituta victus ratione et vinorum mutatione, mutationem ſentire. Defatigationem facile ſuſtinere, nec laſſitudinem ſentire. Atque ſic quidem in totum hominem ſe

Ed. Chart. VIII. [814.] Foës. I. 89. 91. Ed. Lind. I. (496. 497.)

καὶ ἀσφαλέσται' ἂν γένοιτο ὑγιής. εἰ δὲ μὴ, ὡς πλεῖστα τουτέων ἐχέτω. ἐν ἐλπίδι γὰρ ἔσται περιγενέσθαι. ὃς δ' ἂν μηδὲν τούτων ἔχῃ, ἀλλὰ τὰ ἐναντία, ἀνέλπιστον ἐόντα εἰδέναι. ὃς δ' ἂν τούτων ὀλίγα ἔχῃ, ἃ φημὶ χρηστὰ εἶναι τῷ ὑδρωπιῶντι προσόντα, ὀλίγαι ἐλπίδες αὐτῷ. ᾧ δ' ἂν αἱμοῤῥαγέῃ πολλὸν ἄνω καὶ κάτω, καὶ πυρετὸς ἐπιγένηται, ὕδατος ἐμπλησθῆναι πολλαὶ ἐλπίδες τοῦτον, καὶ τῶν ὑδρώπων, οὗτος ὀλιγοχρονιώτατός τε καὶ ἐν τοῖσιν ἀφυκτοτάτοισιν. ἄλλῳ δὲ προσημαίνειν περὶ τούτου. οἷσι δὲ οἰδήματα μεγάλα γινόμενα καταμαραίνεται, καὶ αὖθις ἐπαίρεται, οὗτοι δὲ μᾶλλον περιγίνονται τῶν ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς ἀναῤῥήξιος ἐμπιπραμένων. ἐξαπατέουσι δὲ τοὺς ἀλγέοντας οὗτοι οἱ ὕδρωπες, ὥστε ποιέουσιν αὐτοὺς ἀπιόντας τοῖσιν ἰητροῖσιν ἀπόλλυσθαι.

|| Περὶ δὲ τῶν φθινόντον κατὰ (497) μὲν τὸ πτύελον καὶ τὴν βῆχα ταὐτὰ λέγω ἅπερ περὶ τῶν ἐμπύων ἔγραφον. χρὴ γὰρ τὸ πτύελον τῷ μέλλοντι καλῶς ἀπαλλάξειν εὐπετέως τε ἀναβήσεσθαι καὶ εἶναι λευκὸν, καὶ ὁμαλὸν, καὶ ὁμόχροον, καὶ ἀφλέγμαντον, τὸ δ' ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταῤῥέον εἰς τὰς

gerere optimum, ut quam securissime convalescat. Sin minus, horum ut plurima habeat. Sic enim spem fore ut evadat. In quo vero nihil horum inest, sed contraria subsequuntur, in eo spem tolli animadvertendum est. Et cui ex his quae in aqua inter cutem laborante probavimus pauca affuerint, parum relictum esse spei. At ne is cui multus sanguis supra infraque perruperit, praetereaque febris accesserit, aqua impleatur magnus metus est. Et hujus generis aqua intercus brevissimi est temporis et inter inevitabiles numeranda, idque alteri denunciare oportet. Quibus autem tumores magni suborti desinunt, rursusque assurgunt, hi potius supersunt quam qui ex sanguinis eruptione complentur. Fallunt tamen aegros hujusmodi hydropes, cum eos relictis medicis in exitium praecipitent.

At de sputo et tussi eorum quos tabes male habet eadem mihi dicenda sunt quae de purulentis scripsi. Eum namque qui probe levari volet, convenit sputum facile tussi rejicere, esseque album et aequale, unius coloris et sine pituita. Quod

ῥῖνας τρέπεσθαι, πυρετὸν δὲ μὴ λαμβάνειν, ὥστε τῶν δείπνων [815] μὴ κωλύεσθαι, μηδὲ διψῆν. ἡ δὲ γαστὴρ ὑποχωρείτω πᾶσαν ἡμέρην, καὶ τὸ ὑποχωρέον ἔστω σκληρόν. πλῆθος δὲ κατὰ τὰ εἰσιόντα. τὸν δὲ ἄνθρωπον ὡς ἥκιστα λεπτὸν εἶναι. τὸ δὲ στῆθος ἐπαινεῖν χρὴ τετράγωνόν τε ἐὸν καὶ λάσιον. καὶ ὁ χόνδρος αὐτοῦ μικρὸς ἔστω καὶ σεσαρκωμένος ἰσχυρῶς. ὅστις μὲν γὰρ ταῦτα πάντα ἔχει, περιεστηκότατος γίνεται· ὃς δ' ἂν μηδὲν τούτων ἔχῃ, ὀλεθριώτατος. ὅσοι δ' ἂν ἔμπυοι γένωνται, νέοι ἐόντες ἐξ ἀποσκήψιος, ἢ σύριγγος, ἢ ἀπ' ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων, ἢ ἐκ παλινδρομίης ἀποστάσιος, οὐ περιγίνονται, ἢν μὴ πολλὰ κάρτα αὐτοῖσιν ἐπιγένηται τῶν ἀγαθῶν σημείων. ἀπόλλυνται δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐς τὸ φθινόπωρον, ἰσχυρῶς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων νοσημάτων μακρῶν ἐς τὴν ὥραν ταύτην τελευτῶσιν οἱ πλεῖστοι. τῶν δ' ἄλλων ἥκιστα περιγίνονται αἵ τε παρθένοι καὶ αἱ γυναῖκες, ᾗσιν ἀπολήψει ἐπιμηνίων ἡ φθίσις γένηται. εἰ δὲ μέλλοι τις περιέσεσθαι τῶν παρθένων, ἢ τῶν γυναικῶν, τῶν τε ἄλλων σημείων τῶν ἀγαθῶν δεῖ πολλὰ ἐπιγενέσθαι καὶ τὰ ἐπι-

a capite defluit ad nares vertatur, neque febris prehendat, ut nec cibos impediat, neque ſitim faciat. Alvus autem quotidie dejiciat et quod ſecedit durum eſto et iis quae aſſumuntur conveniens. Hominem quam minime tenuem eſſe convenit. Pectus vero laudandum quadratum et hiſpidum, cujusque cartilago exigua et admodum carnoſa eſt. In quo namque haec omnia inerunt, is maxime ſuperſtes futurus eſt. At qui nihil horum habuerit, exitio maxime eſt affinis. Iuvenes vero qui in pectore pus colligunt ex humorum decubitu aut fiſtula, aut alio quopiam id genus, aut ex abscesſus reverſione, ii niſi multa admodum bona ſigna aſſecuti ſint, minime evadunt. Moriuntur vero ejusmodi homines ſub autumnum, valdeque et ex aliis morbis longis plerique ſub hoc tempus pereunt. Ex reliquis autem minime evadunt tum virgines tum mulieres quibus ex menſtruorum ſuppresſione tabes contingit. Quod ſi ex his aliqua ſupereſſe volet, cum multa laudabilia ſigna accedere, tum vero men-

Ed. Chart. VIII. [815.] Foëf. I. 91. Ed. Lind. I. (497. 498.)

μήνια λαμπρῶς τε καὶ καθαρῶς ἐπιφαίνεσθαι, ἢ οὐδεμία ἐλπίς. οἱ δὲ ἐκ τῶν αἱμάτων τῆς ἀναῤῥήξιος ἔμπυοι γινόμενοι τῶν τε (498) ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παρθένων περιγίνονται μὲν οὐχ ἧσσον, τὰ δὲ σημεῖα χρὴ πάντα ἀναλογισάμενον τά τε περὶ τῶν ἐμπύων καὶ τῶν φθινόντων προλέγειν, τόν τε περιεσόμενον καὶ τὸν ἀπολλύμενον. μάλιστα δὲ περιγίνονται ἐκ τῶν αἵματος ἀναῤῥήξεων οἷσιν ἂν ἀλγήματα ὑπάρχῃ μελαγχολικὰ ἔν τε τῷ νώτῳ καὶ ἐν τῷ στήθει, καὶ μετὰ τὴν ἀνάῤῥηξιν ἀνωδυνώτεροι γένωνται. βῆχές τε γὰρ οὐ κάρτα ἐπιγίνονται, καὶ πυρετοὶ οἱ πλεῖστοι διατελέουσιν ἐόντες, δίψαν εὐπετέως φέροντες. ὑποστροφαὶ δὲ τῆς ἀναῤῥήξιος μάλιστα γίνονται τούτοισιν, εἰ μὴ ἀποστάσιες ἐπιγένωνται. ἄρισται δὲ τῶν ἀποστασίων αἱ αἱματηρόταται. ὁκόσοι δὲ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἀλγήματα ἔνεστι, καὶ διὰ χρόνου λεπτύνονταί τε καὶ βήσσουσι, καὶ δύσπνοιαι γίνονται, οὔτε πυρετῶν ἐπιλαμβανόντων, οὔτε ἐμπυημάτων ἐπιγινομένων, τούτους ἐπανερέσθαι, ὁκόταν βήσσωσί τε καὶ δύσπνοοι ἔωσι, καὶ ξυνεστραμμένον τι καὶ μικρὴν ὀδμὴν ἔχον, ἐκβήσσωσι.

ſes luculenter et manifeſte comparere oportet, alioqui nihil ſpei relictum eſt. At qui ex ſanguinis eruptione pectore pus colligunt tum viri tum mulieres ac virgines, ii certe haud minus ſuperſunt. Caeterum omnia ſigna tam ſuppuratorum quam tabeſcentium animo reputantem, tum ſuperfuturum, tum etiam periturum praedicere oportet. Ex ſanguinis autem eruptione maxime ſuperſunt quibus in dorſo et pectore dolores adſunt melancholici et ex ſanguinis eruptione dolore quodammodo levantur. Neque enim tuſſes admodum neque febres ſuccedunt, ac plerique ſitim ad extremum usque facile tolerant. Sed recurrunt fere ſanguinis eruptiones, niſi abſceſſus ſuccedant, ex quibus ii ſunt optimi qui maxime cruenti. Qui vero in pectore dolores ſentiunt et temporis tractu extenuantur, tuſſi et difficultate ſpirandi conflictantur, ſi neque febres prehendant, neque ſuppurationes ſuccedant, ex iis percontrari oportet, ſi quando tusſiunt et difficulter ſpirant, num etiam concretum quiddam et modice olens per tuſſim rejiciant.

Ed. Chart. VIII. [815. 816.] Foes. I. 92. 93. Ed. Lind. I. (498. 499.)

|| Περὶ δὲ ποδαγριώντων τάδε. ὅσοι μὲν ἢ γέροντες, ἢ περὶ τοῖσιν ἄρθροισιν ἐπιπωρώματα ἔχουσιν, ἢ τρόπον ταλαίπωρον ζῶσι κοιλίας ξηρὰς ἔχοντες, οὗτοι μὲν πάντες ἀδύνατοι ὑγιέες γίνεσθαι ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ, ὅσον ἐγὼ οἶδα. ἰῶνται μὲν τούτους ἄριστα μὲν δυσεντερίαι, ἢν ἐπιγένωνται, ἀτὰρ καὶ ἄλλαι ἐκτήξιες ὠφελέουσι κάρτα αἱ ἐς τὰ κάτω χωρία ῥέπουσαι. ὅστις δὲ νέος ἐστὶ καὶ ἀμφὶ τοῖσιν ἄρθροισιν οὔπω ἐπιπωρώματα ἔχει καὶ τὸν τρόπον ἐστὶν ἐπιμελής τε καὶ φιλόπονος καὶ κοιλίας ἀγαθὰς ἔχων ὑπακούειν πρὸς τὰ ἐπιτηδεύματα, οὗτος δὴ (499) ἰητροῦ γνώμην ἔχοντος ἐπιτυχὼν ὑγιὴς ἂν γένοιτο.

Τῶν δ' ὑπὸ τῆς ἱερῆς νόσου λαμβανομένων χαλεπώτατοι μὲν ἐξίστασθαι, ὁκόσοισι δ' ἂν ἀπὸ παιδὸς [816] ξυμβήσεται καὶ συνανδρωθῇ τὸ νόσημα. ἔπειτα δὲ ὅσοισιν ἂν γένηται ἐν ἀκμάζοντι τῷ σώματι τῆς ἡλικίης. εἴη δ' ἂν ἀπὸ εἴκοσι καὶ πέντε ἐτέων ἐς πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἔτεα. || μετὰ δὲ τούτους, ὅσοις ἂν γένηται τὸ νούσημα μηδὲν προσημαῖνον, ὁκόθεν ἄρχεται τοῦ σώματος. οἷσι δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς δοκέει

At de his qui podagra tentantur ista nobis dicenda videntur. Quin in senectute tosos aut callos in articulis induratos habent, aut laboriose vitam tolerant, cum alvo sicca, ii sane omnes, ut sentio, humana arte sanari nequeunt. His certe succedentes intestinorum difficultates optime medentur, quin et quaecunque aliae colliquationes infernae eos valde juvant. Juvenis vero cui nec dum circum articulos calli induruerunt, cuique victus ratio curae est, ad laborem est impiger, alvumque habet vitae instituto probe cedentem, is sane prudentem nactus medicum, sanus evadet.

Ex morbo sacro, quem comitialem dicunt, aegerrime emergunt quibuscum una a puero increscit morbus et in virilem aetatem simul adolescit, deinde quibus aetate florente ortus est, nempe post annum quintum et vigesimum, ad quadragesimum quintum usque. Quod deinceps consequuntur quibus morbus accidit, neque ante in corporis partibus aliquis venientis mali sensus est. Quibus namque ex

Ed. Chart. VIII. [816.] Foëſ. I. 93. 94. Ed. Lind. I. (499. 500.)

ἄρχεσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ, ἢ ἀπὸ τῆς χειρὸς, ἢ ποδὸς, εὐπετέστερα ἰᾶσθαι. διαφέρει γὰρ καὶ ταῦτα. τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τούτων χαλεπώτατα. ἔπειτα τὰ ἀπὸ τοῦ πλευροῦ. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν μάλιστα οἷά τε ἐξυγιαίνεσθαι. ἐπιχειρέειν δὲ χρὴ τουτέοισι τὸν ἰητρὸν, εἰδότα τὸν τρόπον τῆς ἰήσιος, ἢν ἔωσιν οἱ ἄνθρωποι νέοι τε καὶ φιλόπονοι. πλὴν ὅσον αἱ φρένες τι κακὸν ἔχουσιν. ἢ εἴ τις ἀπόπληκτος γέγονεν, αἱ μὲν γὰρ μελαγχολικαὶ αὗται ἐκστάσιες οὐ λυσιτελέες. αἱ δὲ ἄλλαι αἱ εἰς τὰ κάτω τρεπόμεναι πᾶσαι ἀγαθαί. ἄρισται δὲ καὶ ἐνταῦθα πολλῷ αἱ αἱματηρόταται. ὁπόσοι δὲ γέροντες ἤρξαντο λαμβάνεσθαι, ἀποθνήσκουσί τε μάλιστα, καὶ ἢν μὴ ἀπόλλωνται, τάχιστα ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου, ὑπὸ δὲ τῶν ἰητρῶν ἥκιστα ὠφελέονται.

|| Οἷσι δὲ τῶν παιδίων ἐξαπίνης οἱ ὀφθαλμοὶ διεστράφησαν, ἢ μεῖζόν τι κακὸν ἔπαθον, ἢ φύματα ὑπὸ τὸν αὐχένα (500) ἐφύη ἢ ἰσχνοφωνότεροι ἐγένοντο, ἢ βῆχες ξηραὶ χρόνιοι προσέχουσιν, ἢ ἐς τὴν γαστέρα μείζοσι γενομένοισιν ὀδύνη

capite initium ducere videtur, aut latere, aut manu, aut pede, ii facilius ſanantur. Haec tamen etiam inter ſe differunt. Ex his namque moleſtiſſimi ſunt qui a capite originem trahunt, deinde ex latere, qui vero a manibus ac pedibus, praecipue ſanitatem recuperant. His autem manum admovere medicum oportet, qui recte curationis rationem tenuerit, ubi juvenes fuerint et laboribus dediti, niſi ſi cui mens male ſit affecta, aut quis attonitus fuerit. Ejusmodi namque vehementes mentis emotiones nihil conducunt. Reliquae vero omnes naturae emotiones, quae ad inferna tendunt, probantur, longeque optimae hoc loco cenſendae ſunt quae maxime cruentae. At ſenes qui corripi coeperunt praecipue moriuntur, ac niſi pereant, celerrime ſua ſponte ſervantur, minimumque a medicis juvantur.

Pueri vero quibus oculi derepente pervertuntur, aut pejus affecti ſunt, aut tubercula ſub cervicem enaſcuntur, aut aliquantulum lingua haeſitant, aut tuſſes ſiccae trahentes permanent, aut ubi adoleverint, ad ventrem dolor contendit, neque conturbatur, aut iis latera diſtorquentur, aut

Ed. Chart. VIII. [816.] Foëſ. I. 94. 95. Ed. Lind. I. (500)

φοιτᾷ, καὶ οὐκ ἐκταράσσεται, ἢ ἐν τοῖσι πλευροῖσι διαστρέμματα ἔχουσιν ἢ φλέβας παχέας περὶ τὴν γαστέρα κιρσώδεας, ἢ ἐπίπλοον καταβαίνει, ἢ ὄρχις μέγας γέγονεν, ἢ χεὶρ λεπτὴ καὶ ἀκρατὴς, ἢ πούς, ἢ κνήμη ξύμπασα ἐχωλώθη, ἄτερ προφάσιος ἄλλης, τούτοισι πᾶσιν εἰδέναι ὅτι ἡ νοῦσος προεγένετο πρὸ τούτων ἁπάντων, καὶ οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν τρεφόντων τὰ παιδία ἐρωτώμενοι ὁμολογήσουσι, τοὺς δὲ καὶ λανθάνειν, καὶ οὐ φασὶν εἰδέναι τοιοῦτον οὐδὲν γενόμενον.

|| Τὸν δὲ περὶ τῶν ἑλκέων μέλλοντα γνώσεσθαι, ὅκως ἕκαστα τελευτήσῃ, πρῶτον μὲν χρὴ τὰ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων ἐξεπίστασθαι, τά τε ἀμείνω πρὸς τὰ ἕλκεα καὶ τὰ κακίω. ἔπειτα τὰς ἡλικίας εἰδέναι, ὁποίῃσιν ἕκαστα τῶν ἑλκέων δυσαπάλλακτα γίνεται. τά τε χωρία ἐπεσκέφθαι τὰ ἐν τοῖσι σώμασιν, ὅσον διαφέρει θάτερα θατέρων, τά τε ἄλλα ὁκοῖα τὰ ἐφ᾽ ἑκάστοισιν ἐπιγίνεται ἀγαθά τε καὶ κακὰ εἰδέναι. εἰδὼς μὲν γὰρ ἄν τις ταῦτα πάντα εἰδῇ ἂν καὶ ὅκως ἕκαστα ἀποβήσεται. μὴ εἰδὼς δὲ ταῦτα, οὐκ ἂν εἰδῇ, ὅπως αἱ τελευταὶ ἔσονται ἀμφὶ τῶν ἑλκέων. εἰδέα μὲν γὰρ ἀγαθά ἐστι τὰ τοιάδε. ἐλα-

venae craſſae circa ventrem in varices convertuntur, aut omentum deſcendit, aut teſtis intumuit, aut manus extenuatur et impotens redditur, aut pes et tibia tota citra aliam occaſionem claudicat. In his omnibus animadvertendum eſt, morbum iſta omnia praeceſſiſſe. Id quod plerique eorum qui pueros educant interrogati fatebuntur, quidam etiam, quod eos lateat, tale quid accidiſſe ſe ſcire negant.

At ulcera qui noſſe volet qualem quaeque exitum habitura ſint, is imprimis quidem hominum naturas animadvertere debet, quaenam ad ulcera melius, quaenam etiam deterius affectae ſunt. Deinde aetates in quibus ſua cujusque generis ulcera non facile profligantur. Locos etiam corporis in conſiderationem adhibere, quantum alii aliis praeſtent. Ac praecipue quaenam horum cuique bona malave accedunt, noſſe debet. His ſiquidem omnibus cognitis, quaenam cujusque eventa futura ſint facile aſſequetur. Neque exiſtimandum eſt eum qui haec non cognoverit, quinam futuri ſint ulcerum exitus perſpicere poſſe. Corporis autem naturae

Ed. Chart. VIII. [816. 817.] Foës. I. 95. Ed. Lind. I. (500. 501.)
φρὰ καὶ ξύμμετρα, καὶ εὔσπλαγχνα, καὶ μήτε σαρκώδεα ἰσχυρῶς μήτε σκληρά. κατὰ δὲ χρῶμα ἔστω λευκὸν, ἢ μέλαν, ἢ ἐρυθρόν. ταῦτα γὰρ πάντα ἀγαθὰ ἄκρητα ἐόντα, εἰ δ᾽ εἴη μι(501)ξόχλωρον, ἢ χλωρὸν, ἢ πελιδνὸν τὸ χρῶμα, κάκιον γίνεται. τὰ δὲ εἴδεα ὅσα ἂν τοῖσι προγεγραμμένοισι τἀναντία πεφύκῃ, εἰδέναι χρὴ κακίω ἐόντα.

[817] Περὶ δὲ ἡλικιῶν, φύματα μὲν ἔμπυα γίνεται, καὶ τὰ χοιρώδεα ταῦτα πλεῖστα τῶν παιδίων ἴσχουσι, καὶ ῥᾷστα ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσει. τοῖσι δὲ γεραιτέροισί τε τῶν παιδίων καὶ νεηνίσκοισιν φύεται μὲν ἐλάσσω, χαλεπώτερον δὲ ἐξ αὐτέων ἀπαλλάσσουσι. τοῖσι δὲ ἀνδράσι τὰ μὲν τοιαῦτα φύματα, οὐ κάρτα ἐπιγίνεται. τὰ δὲ κηρία δεινὰ, καὶ οἱ κρυπτοὶ καρκῖνοι οἱ ὑποβρύχιοι, καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐπινυκτίδων ἕρπητες ἔστ᾽ ἂν ἑξήκοντα ἔτεα συχνῷ ὑπερβάλλωσι. τοῖσι δὲ γέρουσι τῶν μὲν τοιουτοτρόπων φυμάτων οὐδὲν ἐπιγίνεται. οἱ δὲ καρκῖνοι οἱ κρυπτοὶ καὶ οἱ ἀκρόπαθοι γίνονται, καὶ ξυναποθνήσκουσι. τῶν δὲ χωρίων μασχάλαι δυσιητότεραι, καὶ κενεῶ-

probandae sunt leves, moderata firmis visceribus praeditae, neque admodum carnosae, neque durae, tum quae colore sunt albo, aut nigro, aut rubro. Hae etenim omnes probantur si purae sunt. Deterius est, si ex pallido mixtum colorem, aut pallidum, aut lividum habeant. Quae vero naturae supra positis adversantur, eas deteriores esse constat.

Quod ad aetates autem attinet, tubercula quidem suppurantur, atque eadem strumosa magna ex parte pueros exercent, facileque ex his levantur. At iisdem, ubi paulum aetate processerint atque adoleverint, nascuntur quidem minus ac difficilius tolluntur. Viris autem id genus tubercula non admodum fiunt, verum favi formidabiles et cancri abditi, tametsi et ex pustulis noctu inquietantibus, quas ἐπινυκτίδας vocant, ulcera serpentia, quos herpetes nominant, donec annos sexaginta longe superarint. Senibus vero ex hujuscemodi tuberculis nullum accidit, at cancri latentes quique summa corporis infestant, fiunt et ad mortem comitantur. Ex locis difficilius sanantur alae, ac laterum

Ed. Chart. VIII. [817.] Foës. I. 95. 96. Ed. Lind. I. (501. 502.)

νές τε καὶ μηροί. ὑποστάσιές τε γὰρ ἐν αὐτοῖσι γίνονται καὶ ὑποστροφαί.

|| Τῶν δὲ περὶ ἄρθρα ἐπικινδυνότατοι οἱ μεγάλοι δάκτυλοι, καὶ μᾶλλον οἱ τῶν ποδῶν. οἷσι δὲ τῆς γλώττης ἐν τῷ πλαγίῳ ἕλκος γίνεται πολυχρόνιον, καταμαθεῖν τῶν ὀδόντων, ἤν τις ὀξὺς τῶν κατ' αὐτό.

Τὰ δὲ τρώματα θανατωδέστερα μὲν τὰ ἐς τὰς φλέβας τὰς παχείας τὰς ἐν τῷ τραχήλῳ τε καὶ τοῖς βουβῶσιν, ἔπειτα ἐς τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἐς τὸ ἧπαρ, ἔπειτα τὰ ἐς ἔντερον καὶ ἐς κύστιν. ἔστι δὲ ταῦτα πάντα ὀλέθρια ἐόντα ἰσχυρῶς, οὐχ οὕτως ἄφυκτα ὡς δοκέει. τά τε γὰρ χωρία ὀνόματα ἔχοντα ταῦτα, μέγα διαφέρει καὶ οἱ αὐτοὶ τρόποι. (502) πολὺ δὲ διαφέρει τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος ἡ παρασκευή. ἔστι μὲν γὰρ ὅτε οὔτ' ἂν πυρετήνειεν οὔτε φλεγμήνειεν τρωθείς. ἔστι δ' ὅτε καὶ ἄνευ προφάσιος ἐπυρέτηνεν ἄν, καὶ φλεγμανθείη τι τοῦ σώματος πάντως. ἀλλ' ἢν ὅ τε ἕλκος ἔχων παραφρονέῃ, εὐπετέως τε φέρῃ τὸ τρῶμα, ἐγχειρέειν χρὴ τῷ τρώματι ὡς

cavitates et femora. In his namque humores fubfident et recidivae fiunt.

In his quae circum articulos contingunt, in maximum difcrimen praecipitant pollices, ac praecipue pedum. Quibus vero ad linguae latus ulcus fit diuturnum, animadvertendum ex dentibus qui juxta funt num aliquis acutus fit.

Vulnera autem fere quidem mortem afferunt, quae magnas venas quae funt in collo et inguinibus laeferunt, deinde quae cerebrum et hepar, deinceps quae in inteftina et veficam pertingunt. Quae fane omnia magnam perniciem afferunt, non eam tamen, ut, quod quidam exiftimant, nemo ex his fervari poffit. Nam et his nominibus praediti loci multum inter fe differunt, atque ipfi modi. Nec parum etiam cujusque corporis conftitutio differt. Incidit enim interdum ut neque febre, neque inflammatione tentetur fauciatus, interdum etiam nulla ex caufa febricitat, nec aliquam corporis partem inflammatio prorfus occupat. At ubi is qui ulcere infeftatur delirat et vulnus facile perfert, ad vulnus aggredi oportet, quod ex arte medica et eorum quae

Ed. Chart. II. [817.] Foës. I. 96. 97. Ed. Lind. I. (502.)
ἀποβησομένῳ κατὰ λόγον τῆς ἰητρείης τε καὶ τῶν ἐπιγινομένων. ἀποθνήσκουσι μὲν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τρωμάτων παντοίων. πολλαὶ μὲν γὰρ φλέβες εἰσὶ καὶ λεπταὶ καὶ παχεῖαι, αἵτινες || αἱμοῤῥαγοῦσαι ἀποκτείνουσιν, ἢν αὐτῷ τύχωσιν ὀργῶσαι. ἃς ἐν ἑτέρῳ καιρῷ διακόπτοντες, ὠφελέουσι τὰ σώματα. πολλὰ δὲ τῶν τρωμάτων ἐν χωρίοισί τε εἶναι εὐηθέσι καὶ οὐδέν τι δεινὰ φαινόμενα, οὕτως ὠδύνησεν ἡ πληγὴ ὥστε μὴ δύνασθαι ἀναπνεῦσαι. ἄλλοι δὲ ὑπὸ τῆς ὀδύνης τοῦ τρώματος οὐδὲν δή τι δεινοῦ ἐόντος, τὸ μὲν πνεῦμα ἀνήνεγκαν, παρεφρόνησαν δὲ καὶ πυρετήναντες ἀπέθανον. ὅσοι γὰρ ἂν ἢ τὸ σῶμα πυρετῶδες ἔχουσιν, ἢ τὰς γνώμας θορυβώδεας, τὰ τοιαῦτα πάσχουσιν. ἀλλὰ χρὴ μήτε ταῦτα θαυμάζειν, μήτε ὀῤῥωδέειν κεῖνα εἰδότα ὅτι αἵ ψυχαί τε καὶ τὰ σώματα πλεῖστον διαφέρουσιν αἱ τῶν ἀνθρώπων, καὶ δύναμιν ἔχουσι μεγίστην. ὅσα μὲν οὖν τῶν τρωμάτων καιροῦ ἔτυχεν, ἢ σώματός τε καὶ γνώμης τοιαύτης, ἢ ὀργῶντος οὕτω τοῦ σώματος, ἢ μέγεθος τοσαῦτα ᾖ ὥστε μὴ δύνασθαι καταστῆναι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἴησιν καταφρονέοντα, τοῖσι μὲν ἐξίστασθαι χρὴ

consequuntur ratione adhibita, speratum exitum est habiturum. Ex cujusvis enim generis vulneribus mori homines contingit. Multae namque in corporibus venae tum tenues tum crassae, si eo sponte sua ferri contingat, sanguinis profusione interimunt, quae si alio tempore pertundantur, utilitatem afferunt. Non pauca autem vulnera, quae in contemnendis locis, ac nulla re formidabilia esse videntur, in iis tanto dolore plaga cruciat, ut aegri respirare nequeant. Quidam vero prae vulneris dolore, quod nullo merito terreat, spiritum quidem traxerunt, delirio tamen ac febre perierunt. Quibus enim aut corpus ad febrem est opportunum, aut mens prompte perturbatur, iis talia contingunt. Sed haec mirari aut formidare desinet qui illud in animum induxerit, quod et cujusque animi et corpora plurimum inter se differunt et praestant. Vulnera igitur quae talem occasionem, aut corpus, aut mentem nacta sunt, aut adeo concitatum sanguinem, aut magnitudinem tantam habent, ut curatione sensuum integritas restitui nequeat, ab iis qui-

ὁποῖα ἂν ᾖ, [818] πλὴν τῶν ἐφημέρων λειποθυμιῶν. (503) τοῖσι δ' ἄλλοισι πᾶσιν ἐπιχειρέειν, νεοτρώτοισι ἐοῦσιν, ὡς ἂν τούς τε πυρετοὺς διαφεύγωσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰς αἱμοῤῥαγίας τε καὶ τὰς νομὰς περιεσομένων. ἀτρεκέστατα δὲ καὶ ἐπὶ πλεῖστον χρόνον τὰς φυλακὰς αἰεὶ τῶν δεινοτάτων ποιέεσθαι. καὶ γὰρ δίκαιον οὕτως.

|| Αἱ δὲ νομαὶ θανατωδέσταται μὲν ὦν αἱ σηπεδόνες βαθύταται, καὶ μελάνταται, καὶ ξηρόταται. πονηραὶ δὲ καὶ ἐπικίνδυνοι ὅσαι μέλανα ἰχῶρα ἀναδιδοῦσιν. αἱ δὲ λευκαὶ καὶ μυξώδεες τῶν σηπεδόνων ἀποκτείνουσι μὲν ἧσσον, ὑποστρέφουσι δὲ μᾶλλον, καὶ χρονιώτεραι γίνονται. οἱ δ' ἕρπητες ἀκινδυνότατοι πάντων ἑλκέων ὅσα νέμεται. δυσαπάλλακτοι δὲ μάλιστα, κατά γε τοὺς κρυπτοὺς καρκίνους. ἐπὶ πᾶσι δὲ τοῖσι τοιουτέοισι πυρετόν τε ἐπιγενέσθαι ξυμφέρει μίην ἡμέρην καὶ πῦον ὡς λευκότατον καὶ παχύτατον. λυσιτελεῖ δὲ καὶ σφακελισμὸς νεύρου, ἢ καὶ ὀστέου, ἢ καὶ ἀμφοῖν, ἐπί τε τῇσι βαθείῃσι σηπεδόσι καὶ μελαίνῃσι. πῦον γὰρ ἐν τοῖσι σφακελισμοῖσι ῥεῖ πουλὺ καὶ λύει τὰς σηπεδόνας.

dem, cujusque modi ſint, praeter diarias animi defectiones, abſtinere oportet. Caeteris vero omnibus recens illatis manus admovere oportet, quo eos qui ſuperſuturi ſunt, a febribus et ſanguinis profuſione, ac depaſcentibus ulceribus, nomas vocant, vindices. Diligentiſſime autem ac diutiſſime adverſus ea quae maxime terrent munire ſe aequum eſt.

Nomae vero maxime ſunt lethales quae putredines altiſſime deſcendentes habent, ſuntque nigerrimae et ſiccisſimae. Vitioſae quoque et in periculum praecipitant quae ſaniem nigram reddunt. At albae et mucoſae putredines mortem quidem afferunt minus, ſed potius recidivas faciunt, et diutius perſeverant. Herpetes autem ex his quae depaſcendo ſerpunt, minimum habent periculi, at ſecundum abditos cancros difficilius tolluntur. Ac his omnibus febrem uno die ſuccedere confert et pus quam maxime candidum et craſſum. Prodeſt quoque in alte conditis et nigris putredinibus, nervi ſideratio, aut oſſis, aut amborum. Pus enim multum in ſiderationibus effluit et putredines liberat.

Τῶν δὲ ἐν κεφαλῇ τρωμάτων θανατωδέστατα μὲν τὰ ἐς τὸν ἐγκέφαλον, ὡς καὶ προγέγραπται. δεινὰ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὀστέον ψιλὸν μέγα, ὀστέον ἐμπεπλασμένον, ὀστέον κατεῤῥωγός. εἰ δὲ καὶ τὸ στόμα τοῦ ἕλκεος σμικρὸν εἴη, ἡ δὲ ῥωγμὴ τοῦ ὀστέου ἐπὶ πολὺ παραμείνοι, ἐπικινδυνότερόν ἐστι. ταῦτα δὲ πάντα δεινότερα γίνεται καὶ κατὰ ῥαφήν τε ὄντα καὶ τῶν χωρίων αἰεὶ τὰ ἐν τοῖσι ἄνω(504)τάτω τῆς κεφαλῆς. πυνθάνεσθαι δὲ χρὴ ἐπὶ πᾶσι τοῖσιν ἀξίοις λόγου τρώμασιν, ἢν ἔτι νεότρωτοι αἱ πληγαὶ ἔωσιν, ἢ βλήματα εἴη, ἢ κατέπεσεν ὥνθρωπος, ἢ εἰ ἐκκαρωθῇ. ἢν γάρ τι τούτων ᾖ γεγονὸς, φυλακῆς πλείονος δεῖται, ὡς τοῦ ἐγκεφάλου ἐσακούσαντος τοῦ τρώματος. εἰ δὲ μὴ νεότρωτος εἴη, ἐς τἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι καὶ βουλεύεσθαι. ἄριστον μὲν οὖν μήτε πυρετῆναι τὸν τὸ ἕλκος ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ μήθ᾽ αἷμα ἐπαναῤῥαγῆναι αὐτῷ, μηδὲ φλεγμονὴν, μήθ᾽ ἅμα μηδεμίην ὀδύνην ἐπιγενέσθαι. εἰ δέ τι τούτων ἐπιφαίνοιτο, ἐν ἀρχῇσί τε γίνεσθαι ἀσφαλέστατον, καὶ ὀλίγον χρόνον παραμένειν. ξυμφέρει δὲ ἐν

Quod ad vulnera capitis attinet, praecipue mortem afferunt, ut antea ſcripſimus, quae cerebrum attingunt; quin et hujusmodi omnia terrent, os inſigne denudatum, os medium deſidens, os diſſiſſum. At ſi ulceris oſculum exiguum fuerit, oſſis vero fiſſura longe pertingat, majus periculum ſubeſt. Quae omnia magis terrent, ubi juxta ſuturam contingant et in ſumma capitis parte exiſtunt. Percentari autem convenit in omnibus effatu dignis capitis vulneribus, ubi adhuc recentes plagae ſunt aut ictus, num qui laeſus fuit conciderit, aut profundo ſopore correptus fuerit. Hoc enim in caſu majore cura opus eſt, nimirum quod vulnus cerebrum ſenſerit. Quod ſi recens plaga non fuerit, alia ſigna in conſiderationem ac conſilium adhibere oportet. Praeſtat igitur eum qui capitis ulcere laborat, neque febricitare, neque inſuper ſanguinis profuſionem, aut inflammationem, aut ſimul dolorem aliquem accedere: aut ſi eorum quippiam appareat, circa initia tutiſſimum eſt fieri, paucoque tempore perſeverare. Confert quoque in doloribus etiam inflammationes, quae in ulceribus fieri aſſolent, ſupervenire. In ſan-

Ed. Chart. VIII. [818. 819.] Foës. I. 98. 99. Ed. Lind. I. (504. 505.)
τῇσιν ὀδύνῃσιν καὶ τὰς φλεγμονὰς τὰς ἐπὶ τοῖσιν ἕλκεσιν ἐπιγίνεσθαι, τῇσι δ' αἱμοῤῥαγίῃσι πῦον ἐπὶ τῇσι φλεψὶ φαίνεσθαι. τοῖσι δὲ πυρετοῖσιν ἃ ἐν τοῖσιν ὀξέσι νοσήμασιν ἔγραψα, ξυμφέρει ἐπὶ τούτοισι γενέσθαι ταῦτα, καὶ ἐνθάδε λέγω ἀγαθὰ εἶναι, τὰ δ' ἐναντία κακά. || ἄρξασθαι δὲ πυρετὸν ἐπὶ κεφαλῆς τρώσει τεταρταίῳ, ἢ ἑβδομαίῳ, ἢ ἑνδεκαταίῳ, θανατῶδες μάλα. κρίνεται δὲ τοῖσι πλείστοισιν, ἢν μὲν τεταρταίου ἐόντος τοῦ ἕλκεος πυρετὸς ἄρξηται, ἐς τὴν ἑνδεκάτην· ἢν δ' ἑβδομαῖος ἐὼν πυρετήνῃ, ἐς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην [819] ἢ ἑβδακαιδεκάτην. ἢν δὲ τῇ ἑνδεκάτῃ ἄρξηται πυρεταίνειν, ἐς τὴν εἰκοστὴν, ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσι διαγέγραπται τοῖς ἄνευ προφάσεων ἐμφανέων γινομένοισι. τῇσι δ' ἐν ἀρχῇσι τῶν πυρετῶν (505) ἤν τε παραφροσύνη ἐπιγένηται, ἤν τε ἀπόπληξις τῶν μελέων τινὸς, εἰδέναι τὸν ἄνθρωπον ἀπολλύμενον, ἢν μὴ παντάπασι ἢ τῶν καλλίστων τι σημεῖον ἐπιγένηται, ἢ σώματος ἀρετὴ ὑπόκειται, ἀλλ' ὑποσκεπτέσθω τὸν τρόπον. τῷ ἀνθρώπῳ ἔτι γὰρ αὐτὴ ἐλπὶς γίνεται σωτηρίας. χωλὸν δὲ γενέσθαι τὸ ἄρθρον ἐς ὃ ἀπεστήριξεν, ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἢν ἄρα καὶ περιγένηται ὁ ἄνθρωπος.

guinis autem profusionibus pus in venis conspici. Quae etiam in morbis acutis febribus conferre scripsi, ea in his conducere bonaque hic esse, ut contraria mala, existimanda sunt. At febris in capitis vulnere die quarto, aut septimo, aut undecimo exorta valde exitialis est. Quamplurimis autem judicationem subit, si quarto quidem ulceris die febris coeperit, undecimo. Si vero die septimo febricitarit, decimo quarto ant decimo septimo. Quod si undecimo febris coeperit, vigesimo, velut scriptum est in febribus quae ex non evidentibus causis originem trahunt. At si febrium initiis delirium succedat, aut aliquod membrum sideretur, de hominis morte existimatio facienda est, nisi aut prorsus optimum aliquod signum supervenit, aut corporis virtus subsit. Verum quanam id ratione contingat animadvertendum est. Nam et homini spes salutis adhuc restat, at claudum fieri articulum in quem malum decubuit necesse est, si modo aeger superstes futurus est.

|| *Τὰ δὲ τρώματα τὰ ἐν τοῖσιν ἄρθροισι μεγάλα μὲν ὄντα καὶ τελέως ἀποκόπτοντα τὰ νεῦρα τὰ συνέχοντα, εὔδηλον ὅτι χωλοὺς ἀποδείξει. εἰ δὲ ἐνδοαστὸν εἴη ἀμφὶ τῶν νεύρων, ὅπως ἔχοι, ὀξέος μὲν ἐόντος τοῦ βέλεος τοῦ ποιήσαντος, ὀρθὸν τὸ τρῶμα εἶναι ἄμεινον ἐπικαρσίου. εἰ δ' εἴη βαρύ τε καὶ ἀμβλὺ τὸ τρῶσαν, οὐδὲν διαφέρει. ἀλλ' ἔσται βάθος τε τῆς πληγῆς σκέπτεσθαι καὶ τἄλλα σημεῖα. ἔστι δὲ τάδε, πῦον ἢν ἐπιγένηται ἐπὶ τὸ ἄρθρον, σκληρότερον ἀνάγκη γενέσθαι. ἢν δὲ καὶ οἰδήματα συμπαραμείνῃ, σκληρὸν ἀνάγκη πουλὺν χρόνον τοῦτο τὸ χωρίον γίνεσθαι. καὶ τὸ οἴδημα ὑγιέος ἐόντος τοῦ ἕλκεος παραμένειν ἀνάγκη, συγκάμπτεσθαί τε καὶ ἐκτείνεσθαι ὁκόσα ἂν τοῦ ἄρθρου καμπύλου ἐόντος θεραπεύηται. οἷσι δ' ἂν καὶ νεῦρον δοκέῃ ἐκπεσεῖσθαι, ἀσφαλεστέρως τὰ περὶ χωλώσιος ἢ προλέγειν, ἄλλως τε καὶ ἢν τῶν κάτωθεν νεύρων ἢ τὸ ἐκλυόμενον. γνώσῃ δὲ τοῖσι νεῦρον μέλλον ἐκπίπτειν, πῦον λευκόν τε καὶ παχὺ, καὶ πουλὺν χρόνον ὑποῤῥεῖ. ὀδύναι τε καὶ φλεγμοναὶ γίνονται περὶ τὸ ἄρθρον ἐν ἀρχῇσι. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα γίνεται καὶ ὀστέου μέλλοντος ἐκπεσεῖσθαι.*

Magna autem vulnera quae in articulis fiunt, ſi penitus abſciſſi nervi ſunt qui continebant, absque dubio claudos reddent. Sin dubium eſt quomodo nervi affecti ſint, ſi quidem ex acuto telo recta plaga eſt, ea transverſa melior. Quo ſi grave fuerit et retuſum quod vulnus inflixit, nihil ineſt diſcriminis. Sed et vulneris altitudo aliaque ſigna hujusmodi conſideranda ſunt. Pus ſi ad articulum accedat, duriorem eum reddi neceſſe eſt. Quod ſi etiam tumores ſimul perſeverarint, neceſſe eſt eum locum in multum tempus durum eſſe et ſano quoque ulcere tumorem permanere, ſimulque ea inflecti ac extendi, ubi recurvato articulo curatio adhibita eſt. At quibus nervus exciſurus eſſe ſperatur, iis cum majore ſiducia claudicationem praedixeris, idque tum maxime, ſi quis nervorum inferiorum exolutus fuerit. Nervus autem exciſurus his indiciis deprehenditur, ſi pus album craſſumque et diuturnum ſub eo effluit, doloresque ac inflammationes ad articulum circa initia oriuntur. Quae etiam contingere ſolent ubi os exciſurum eſt.

Τὰ δὲ ἐν τοῖσι ἀγκῶσι (506) διακόμματα ἐν φλεγμονῇ μάλιστα ἐόντα ἐς διαπύησιν ἀφικνέεται καὶ τομάς τε καὶ καύσιας. ὁ δὲ νωτιαῖος μυελὸς ἢν νοσέῃ, ἤν τε ἐκ πτώματος, ἤν τε ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, ἤν τε ἀπὸ αὐτομάτου, τῶν τε σκελέων ἀκρατὴς γίνεται ὁ ἄνθρωπος, ὥστε μηδὲ θιγγανόμενος ἐπαΐειν καὶ τῆς γαστρὸς καὶ τῆς κύστιος. ὥστε τοὺς μὲν πρώτους χρόνους μήτε κόπρον μήτε οὖρον διαχωρέειν, ἢν μὴ πρὸς ἀνάγκην. ὅταν καὶ παλαιότερον γένηται τὸ νούσημα οὐκ ἐπιόντι τῷ ἀνθρώπῳ, ἥ τε || κόπρος διαχωρέει καὶ τὸ οὖρον. ἀποθνήσκει δὲ μετὰ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον χρόνῳ. ὧν δὲ ἐμπίπλαται αἵματος ἡ φάρυγξ, πολλάκις τῆς ἡμέρης τε καὶ τῆς νυκτὸς ἑκάστης, οὔτε κεφαλὴν προαλγήσαντι, οὔτε βηχὸς ἐχούσης, οὔτε ἐμέοντι [820] οὔτε πυρετοῦ λαμβάνοντος, οὔτε ὀδύνης ἐχούσης, οὔτε τοῦ στήθεος, οὔτε τοῦ μεταφρένου, τούτου κατιδεῖν ἐς τὰς ῥῖνας καὶ τὴν φάρυγγα, ἢν ἕλκος τι ἔχων φανῆται ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἢ βδέλλαν.

Ὀφθαλμοὶ δὲ λημῶντες ἄριστα ἐπαλλάττουσιν, ἢν τό τε δάκρυον καὶ ἡ λήμη καὶ τὸ οἴδημα ἄρξηται ὁμοῦ γενόμενα. ἢν δὲ τὸ μὲν δάκρυον τῇ λήμῃ μεμιγμένον ᾖ καὶ μὴ θερμὸν

Quae in cubitis discissa sunt, praecipue cum inflammatione, ad suppurationem sectionemque et ustionem perveniunt. At vero si spinalis medulla, aut ex casu, aut alia quapiam externa causa, aut sua sponte laborarit, et crurum impotentiam facit, ut ne tactum quidem percipiat aeger et ventris et vesicae, adeo ut ne primis quidem diebus stercus aut urina nisi coacte reddatur. Quod si morbus inveteraverit, et stercus et urina aegro inscio prodit, tandemque non longo post intervallo perit. Quibus fauces sanguine frequenter et noctu et interdiu replentur, dum neque capitis dolor praegressus fuerit, neque tussis, neque vomitus, neque febris prehenderit, neque pectoris aut dorsi dolor tenuerit, in his nares et fauces inspiciendae, num quod ulcus eo in loco, aut hirudo compareat.

Oculi gramiosi optimum habent successum, si simul lachryma et gramia et tumor coeperint. Aut si lachryma gramiae permixta neque vehementer calida fuerit, gramia

Ed. Chart. VIII. [820.] Foës. I. 101. 102. Ed. Lind. I. (506. 507.)

ἰσχυρῶς, ἡ δὲ λήμη λευκή τε ᾖ καὶ μαλθακὴ, τό τε οἴδημα ἐλαφρόν τε καὶ λελυμένον. εἰ γὰρ οὕτω ταῦτ᾽ ἔχοι, ξυμπλάσσοιτ᾽ ἂν ὀφθαλμὸς ἐς τὰς νύκτας ὥστε ἀνώδυνος εἶναι, καὶ ἀκινδυνότατον οὕτως ἂν εἴη καὶ ὀλιγοχρονιώτατον. εἰ δὲ δάκρυον χωρέει πουλὺ καὶ θερμὸν ξὺν ὀλιγίστῃ λήμῃ καὶ σμικρῷ οἰδήματι, εἰ μὲν ἐκ τοῦ ἑτέρου τῶν ὀφθαλμῶν, χρόνιον μὲν κάρ||τα γίνε(507)ται, ἀκίνδυνον δέ. καὶ ἀνώδυνος οὗτος ὁ τρόπος. ἐν τοῖσι μάλιστα τήνδε κρίσιν ὑποσκέπτεσθαι, τὴν μὲν πρώτην, ἐς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας· ἢν δ᾽ ὑπερβάλλῃ τοῦτον τὸν χρόνον, ἐς τὰς τεσσαράκοντα προσδέχεσθαι. ἢν δὲ μηδ᾽ ἐν ταύτῃσι παύηται, ἐν τῇσιν ἑξήκοντα κρίνεται. παρὰ πάντα δὲ τὸν χρόνον τοῦτον ἐνθυμεῖσθαι τὴν λήμην, ἢν ἐν τῷ δακτύλῳ τε μίσγηται καὶ λευκή τε καὶ μαλθακὴ γίνεται. μάλιστα δ᾽ ὑπὸ τοὺς χρόνους τοὺς κρισίμους. ἢν γὰρ μέλλῃ παύεσθαι, ταῦτα ποιήσει. εἰ δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμφότεροι ταῦτα πάθοιεν, ἐπικινδυνότεροι γίνονται ἑλκωθῆναι. ἡ δὲ κρίσις ἐλάσσονος χρόνου ἔσται. λῆμαι δὲ ξηραὶ ἐπώδυνοι κάρτα. κρίνονται δὲ ταχέως, ἢν μὴ τρῶμα λάβῃ ὁ ὀφθαλμός. οἴδημα δὲ ἢν μέγα ᾖ, ἀνώδυνόν τε καὶ ξηρὸν ἀκίνδυνον. εἰ δὲ εἴη ξὺν

vero alba et mollis et tumor levis ac ſolutus. His etenim ſic ſe habentibus noctu oculus conglutinabitur, ut dolorem non ſentiat: isque caſus minime periculoſus minimeque diuturnus fuerit. At ſi lachryma multa et calida, cum pauciſſima gramia et exiguo tumore, idque ex altero oculo profluat, valde diuturnum id quidem, ſed ſine periculo ſit, idque lippitudinis genus doloris expers eſt. Et in his praecipue judicatio conſideranda eſt, quae prima quidem ſit circa vigeſimum diem. Quod tempus ſi ſuperat, quadrageſimus dies expectandus eſt, aut ſi neque in his deſinit, in ſexaginta diebus ſolvitur. At toto tempore ad gramiam attentum eſſe oportet, num in digito miſceatur et alba ac mollis fiat, idque praecipue ſub judicationis tempus, tum namque ubi ſinitur, id evenire ſolet. Quod ſi haec utrumque oculum invaſerunt, majus eſt ulcerum periculum, ſed brevi ſolventur. Gramiae autem ſiccae vehementes dolores afferunt, brevi tamen ſolvuntur, niſi oculus vulnus acceperit. Tumor vero magnus, doloris expers et ſiccus, ſine periculo eſt. Quod ſi

ὀδύνῃ, κακὸν μὲν ξηρὸν ἐὸν καὶ ἐπικίνδυνον ἑλκῶσαί τε τὸν ὀφθαλμὸν καὶ ξυμφῦσαι. δεινὸν δὲ καὶ ξὺν δακρύῳ τε ὂν καὶ ὀδύνῃ. εἰ γὰρ δάκρυον χωρέει, θερμὸν καὶ ἁλμυρὸν, κίνδυνος τῇ τε κόρῃ ἑλκωθῆναι καὶ τοῖσι βλεφάροισιν. εἰ δὲ τὸ μὲν οἴδημα κατασταίη, δάκρυον δὲ πολὺ ἐπιχέεται πολὺν χρόνον, καὶ λῆμαι ἔωσι, τοῖσι μὲν ἀνδράσι βλεφάρων ἐκτροπὴν προλέγειν, τῇσι δὲ γυναιξὶ καὶ τοῖσι παιδίοισιν ἕλκωσιν καὶ τῶν βλεφάρων ἐκτροπήν. ἢν δὲ λῆμαι χλωραὶ καὶ πελιδναὶ ἔωσι, καὶ δάκρυον πουλὺ καὶ θερμὸν, καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ καῦμα ᾖ, καὶ διὰ τοῦ κροτάφου ὀδύναι ἐς τὸν ὀφθαλμὸν καταστηρίξωσι, καὶ ἀγρυπνίη τουτέοισιν ἐπιγένηται, ἕλκος ἀνάγκη γενέσθαι ἐν τῷ ὀφθαλμῷ. ἐλπὶς δὲ καὶ (508) ῥαγῆναι τὸ τοιοῦτον. ὠφελέει δὲ καὶ πυρετὸς ἐπιγενόμενος ἢ ὀδύνη ἐς τὴν ὀσφῦν στηρίξασα. προλέγειν δὲ δεῖ τούτοισι τὰ ἐσόμενα, ἔς τε τὸν χρόνον σκεπτόμενον ἔς τε τὰ ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ ῥέοντα, ἐς τὰς περιωδυνίας τε καὶ ἀγρυπνίας. ἐπὴν δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμὸν οἷόν τε ᾖ κατιδεῖν, ἢν μὲν εὑρεθῇ ἐῤῥωγός τε καὶ διὰ τῆς ῥωγμῆς ὑπερέχουσα ἡ ὄψις, πονηρὸν καὶ χαλεπὸν καθιδρύσαι. εἰ δὲ καὶ

cum dolore eſt, ſiccus quidem malus, metusque eſt ne oculum exulceret ac palpebrae coeant. Formidabilis quoque eſt, ubi cum lachryma conjunctum dolorem habet. Nam ſi lachryma calida et ſalſa profluit, in pupilla et palpebris exulcerationis periculum eſt. At ſi tumor quidem conſtiterit, lachryma vero multa diutius effunditur et gramiae tenent, viris quidem palpebrarum everſionem recte praedixeris, at mulieribus et pueris exulcerationem et palpebrarum everſionem. Si vero gramiae pallidae aut lividae fuerint, lachrymaque multa et calida, caput ardor occupet, ex temporibus ad oculum dolor tendat, inſomniaque his acceſſerit, ulcus in oculo factum eſſe neceſſe eſt, ac ut rumpatur metus eſt. Juvat autem ſuccedens febris, aut dolor in lumbos firmatus. His vero futurorum praedictionem recte inſtitues, ſi et temporis et eorum quae ex oculo fluunt rationem inieris, tum etiam graviſſimorum dolorum, tum vigiliarum. Sed ubi oculum introſpicere licet, ſi quidem ruptum inveneris et per rimam pupilla extiterit, malum ſignificat,

Ed. Chart. VIII. [820. 821.] Foës. I. 102. Ed. Lind. I. (508.)

σηπεδὼν ὑπῇ τῷ τοιούτῳ, τελέως ἄχρηστος ὁ ὀφθαλμὸς γίνεται. τοὺς δ' ἄλλους τρόπους τῶν ἑλκέων ἐς τὰ χωρία σκεπτομένους προλέγειν, καὶ τάς τε σηπεδόνας καὶ βαθύτητας ἀναγκαῖον κατὰ τὴν ἰσχὺν τῶν ἑλκέων τὰς οὐλὰς γίνεσθαι. οἷσι μὲν οὖν ῥήγνυνται οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ μετὰ ὑπερίσχουσιν ὥστε ἔξω τὴν ὄψιν τῆς χώρης εἶναι, ἀδύνατοι ὠφελέεσθαι καὶ χρόνῳ καὶ τέχνῃ εἰς τὸ βλέπειν. τὰ δὲ σμικρὰ μετακινήματα τῶν ὄψεων οἷά τε καθιδρύεσθαι, ἢν μήτε κακὸν ἐπιγένηται μηδὲν, ὅ τε ἄνθρωπος νέος ᾖ. αἱ δὲ ἐκ τῶν ἑλκέων οὐλαὶ, [821] οἷσιν ἂν μὴ κακόν τι ἄλλο προσῇ, πᾶσαι οἴεσθαι ὠφελέεσθαι καὶ ὑπὸ τῶν χρόνων καὶ ὑπὸ τῆς τέχνης. μάλιστα δὲ αἱ νεώταταί τε καὶ ἐν τοῖσι νεωτάτοισι τῶν σωμάτων. τῶν δὲ χωρίων μάλιστα μὲν αἱ ὄψιες βλάπτονται ἑλκόμενοι. ἔπειτα τὸ ὑπερ́νω τῶν ὀφρύων. ἔπειτα δὲ καὶ ὅ τι ἂν ἄγχιστα ᾖ τούτων τῶν τόπων. αἱ δὲ κόραι γλαυκούμεναι, ἢ ἀργυροειδέες γινόμεναι, ἢ κυάνεαι, οὐδὲν χρηστόν. τουτέων δὲ ὀλίγῳ ἀμείνους ὁκόσαι ἢ σμικρότεραι φαίνονται, ἢ εὐρύτεραι, ἢ γωνίας ἔχουσαι, εἴτ'

nec facile restituitur. Quod si etiam putredo subsit, nulli amplius est usui. Reliqua vero ulcerum genera praedicere licet et locorum putredines et altitudines intuenti. Pro ulcerum magnitudine cicatrices fieri necesse est. Quibus igitur rumpuntur oculi, posteaque adeo extant ut pupilla loco mota esse videatur, iis nec ullo tempore, neque arte, ut videant, opem ferre licet. At parvae pupillarum dimotiones restitui possunt, dum ne quid mali accesserit et juvenis sit aeger. Ulcerum vero cicatrices, si non aliud malum subsit, omnes et a tempore et ab arte juvari posse existimandae sunt, ac praecipue quae recentissime et in juvenum corporibus contractae sunt. Ex locis autem insignem facit noxiam pupillae acies si exulceretur, secundum eam id quod est supra supercilia, deinde vero quicquid his locis fuerit proximum. Pupillae quoque caesium, aut argenteum, aut caeruleum colorem nactae, improbandae sunt. His aliquantum meliores existimandae sunt quae aut minores, aut ampliores apparent, aut angulos habent, sive id ex manifesta causa, sive

Ed. Chart. VIII. [821.] Foës. I. 102. 103. Ed. Lind. I. (508. 509.)

ἐκ προφασίων τοιαῦται γενοίατο, εἴτ' αὐτόμαται. ἀχλύες, καὶ νεφέλαι, καὶ αἰγίδες ἐκλεαί(509)νονταί τε καὶ ἀφανίζονται, ἢν μὴ τρῶμά τι ἐπιγένηται ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ, ἢ πρόσθεν τύχῃ οὐλὴν ἔχων ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἢ πτερύγιον. ἢν δὲ παράληψις γένηται ἀπολευκάνῃ τοῦ μέλανος μόριόν τι, εἰ πουλὺν χρόνον παραμένῃ, καὶ τρηχείη τε καὶ παχείη, καὶ μνημόσυνον ὑποκαταλιπεῖν. αἱ δὲ κρίσιες ὡς ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἔγραψα, οὕτω καὶ ἐνθάδε ἔχουσιν. ἀλλὰ χρὴ τὰ σημεῖα ἐκμαθόντα προλέγειν. τὰς μὲν διαφορὰς τῶν ὀφθαλμιῶν, ὅταν τὰ κάκιστα τῶν σημείων ἐπιγένηται, τὰς δὲ πολυχρονίους τῶν ὀφθαλμιῶν, || ὡς διαγέγραπται ἐφ' ἑκάστῃσι. τὰς δὲ ὀλιγοχρονίους, ὅταν τὰ σημεῖα προφαίνηται τὰ ἄριστα, τότε προλέγειν ἑβδομαίας παύσασθαι, ἢ ἐγγὺς τουτέων, καὶ ἄλλως ἀσφαλῶς νομίζειν ἔχειν. τὰς δὲ ὑποστροφὰς προσδέχεσθαι, οἷσιν ἂν ῥάστῶναι γένωνται, μήτ' ἐν ἡμέρῃσι κρισίμοισι, μήτε σημείων ἀγαθῶν ἐπιφανέντων. πάντων δὲ χρὴ μάλιστα τὴν κατάστασιν τοῦ οὔρου ἐν τοῖσι περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνθυμεῖσθαι. οἱ γὰρ καιροὶ ὀξέες.

ſponte contingat. Caligines et nubeculae ac ſubalbicantes cicatrices, aegides dictae, exteruntur ac evaneſcunt, niſi eo in loco vulnus aliquod ſubortum ſit, aut illic antea cicatricem aut unguem eſſe contigerit. Quod ſi in oculi nigro reſplendens cicatrix orta ſit, nigri aliquid dealbat, ita ut ſi diutius perſeveret et aſpera et craſſa, etiam veſtigium aliquod poſtea relinquat. Judicationes vero non ſecus ac in febribus ſcripſi, ita et hic ſe habent. Sed et obſervatis ſignis, pro genere quidem lippitudinum praedictionem inſtituas licet. Nempe diuturnas lippitudines fore, ubi peſſima ſigna affuerint, velut in ſingulis deſcriptum eſt: breves vero, ubi optima ſigna comparuerint, easque ſeptimo die aut proximis diebus ſiniendas praedicere, ac alioqui in tuto eſſe exiſtimare oportet. Quibus autem levamentum adfuerit, ſi id neque judicatoriis diebus, neque cum bonis ſignis contingat, in iis recidivae metuendae ſunt. Imprimis vero in oculorum affectibus urinae ſtatus in conſiderationem adhibendus eſt. Occaſio namque praeceps eſt et lubrica.

|| *Αἱ* δὲ δυσεντερίαι ξὺν πυρετῷ μὲν ἢν ἐπίωσιν, ἢ ποικίλοισί τε διαχωρήμασιν, ἢ ξὺν φλεγμονῇ ἥπατος, ἢ ὑποχονδρίου, ἢ γαστρὸς, ἢ ὅσαι ἐπώδυνοι, ἢ ὅσαι τῶν σιτίων ἀπολαμβάνουσιν, δίψαν τε παρέχουσιν, αὗται μὲν πᾶσαι πονηραί. καὶ ὃς ἂν πλεῖστα ἔχῃ τούτων τῶν κακῶν, τάχιστα ἀπολεῖται· ᾧ δ᾽ ἂν ἐλάχιστα τῶν τοιούτων προσῇ, πλεῖσται αὐτῷ ἐλπίδες. ἀποθνήσκουσι δὲ ὑπὸ ταύτης τῆς νόσου μάλιστα παιδία τὰ (510) πενταετέα, καὶ γεραίτερα ἔς τε τὰ δεκαετέα. αἱ δ᾽ ἄλλαι ἡλικίαι ἧσσον. ὅσαι δὲ τῶν δυσεντεριῶν λυσιτελέες, τὰ μὲν κακὰ ταῦτα οὐκ ἐμποιέουσιν, αἷμα δὲ καὶ ξύσματα διαχωρήσαντα, ἐπαύσαντο ἑβδομαῖα, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταῖα, ἢ εἰκοσταῖα ἢ τεσσαρακονθήμερα, ἢ ἐντὸς τούτων τῶν χρόνων. τὰ τοιαῦτα γὰρ διαχωρήματα καὶ ὑπάρχοντα πρόσθεν ἐν τοῖσι σώμασι νοσήματα ὑγιάζει, τὰ μὲν παλαιότερα, ἢν πλείονι χρόνῳ, τὰ δὲ νεώτερα δύναται καὶ ἐν ὀλίγῃσιν ἡμέρῃσιν ἀπαλλάσσειν. ἐπεὶ καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι καὶ αὗται περιγίνονται, μᾶλλον ἔς τοὺς τόκους τε καὶ ἐκ τῶν τόκων, καὶ τὰ ἔμβρυα διασώζουσιν, αἵματός τε καὶ ξύσματος διαχωρεόντων, καὶ πολλοὺς μῆνας,

At tormina ea quidem omnia mala ſunt, ſi cum febre quidem invadunt, aut variis alvi recrementis, aut jecoris inflammatione, aut praecordiorum, aut ventris, aut quaecunque doloribus cruciant, aut cibos cohibent, ſitimque inferunt. Ac celerrime is perit quem maxima pars horum malorum occupat. Huic vero plurimum ineſt ſpei, cui horum pauciſſima adſunt. Isque morbus praecipue pueros a quinto anno perimit et qui eum ſuperant ad decimum usque, caeterae aetates tutiores ſunt. Utilia autem tormina ſunt quae his malis non affligunt. At ubi ſanguis et ſtrigmenta per alvum rejecta fuerint, ſeptimo die deſinunt, aut decimoquarto, aut vigeſimo, aut quadrageſimo, aut intra hoc tempus. Hujusmodi namque dejectiones etiam eos qui ante fuerunt in corporibus morbos tollunt: inveteratos quidem ſpatio temporis majore, recentes vero etiam paucis diebus levare poſſunt. Siquidem et praegnantes ipſae etiam plerumque ad partum ſuperſunt et ex partu, foetumque conſervant, etiam ſi per multos menſes ſanguis et ſtrigmenta

Ed. Chart. VIII. [821. 822.] Foes. I. 104. 105. Ed. Lind. I. (510. 511.)

ἢν μή τις ὀδύνη αὐτῇσι προσῇ, ἢ ἄλλο τι τῶν πονηρῶν ὧν ἔγραψα σημείων εἶναι ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι ἐπιγένοιτο. εἰ δέ τι κείνων ἐπιφαίνοιτο, τῷ τε ἐμβρύῳ ὄλεθρον σημαίνει [822] καὶ τῇ ἐχούσῃ κίνδυνον, ἢν μὴ μετὰ τοῦ ἐμβρύου τὴν ἀπόφευξιν καὶ τοῦ ὑστέρου τὴν ἀπόλυσιν ἡ δυσεντερίη παύσηται αὐθημερὸν, ἢ μετ᾽ ὀλίγον χρόνον.

|| Αἱ δὲ λειεντερίαι ξυνεχέες μὲν καὶ πολυχρόνιοι καὶ πᾶσαν ὥρην ξὺν ψόφοισί τε καὶ ἄνευ ψόφων ἐκταρασσόμεναι, καὶ ὁμοίως νυκτός τε καὶ ἡμέρης ἐπικείμεναι, καὶ τοῦ διαχωρήματος ὑπιόντος, ἢ ὠμοῦ ἰσχυρῶς, ἢ μέλανός τε καὶ λείου καὶ δυσώδεος, αὗται μὲν πᾶσαι πονηραί. καὶ γὰρ δίψαν παρέχουσι καὶ τὸ ποτὸν οὐκ ἐς τὴν κύστιν τρέπουσιν ὥστε διουρέεσθαι, καὶ τὸ στόμα ἐξελκοῦσι, καὶ ἔρευθος ἐξηρμένον ἐπὶ τῷ προσώπῳ ποιέουσι καὶ ἐφήλιδας παντοῖα χρώματα (511) ἐχούσας· ἅμα δὲ καὶ τὰς γαστέρας ἀποζόμους τε καὶ ῥυπαρὰς ἀποδεικνύουσι, καὶ ῥυτιτώδεας. ἐκ δὲ τῶν τοιούτων ἐσθίειν τε ἀδύνατοι γίνονται οἱ ἄνθρωποι καὶ τῇσι περιόδοισι χρῆσθαι, καὶ τἄλλα τὰ πρασσόμενα ποιέειν. τὸ δὲ νούσημα τοῦτο

per alvum secedant, nisi si dolore affligantur, aut aliquod ex malis signis quae in difficultatibus intestinorum adesse scripta sunt accesserit. Quod si horum aliquod adesse visum fuerit et foetui perniciem ac praegnanti periculum denunciat, nisi post foetus absolutionem, aut secundarum dimissionem, ipsa tormina eodem die, aut non multo post, cessaverint.

Laevitates autem intestinorum assidue quidem et multo tempore perseverantes, ac omnibus horis et cum strepitu et sine hoc exturbatae et similiter noctu et interdiu affligentes, si quod excernitur valde crudum est, aut nigrum et laeve, ac mali odoris, eae quidem omnes malae sunt. Nam et sitim exhibent, neque potionem per urinam reddunt, quod in vesicam non descendat, os exulcerant et elatum faciei ruborem, ejusque cutis vitia omni colorum genere distincta, ephelidas vocant, excitant, simulque ventrem quasi fermentatum, sordidum ac rugosum efficiunt. Ex quibus aut cibum capere, aut deambulare ad res obeundas nequeunt.

Ed. Chart. VIII. [822.] Foëſ. I. 105. 106. Ed. Lind. I. (511.)

δεινότατον μὲν τοῖσι πεσβυτέροισιν, ἰσχυρὸν δὲ γίνεται καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν, τῇσι δὲ ἄλλῃσιν ἡλικίῃσι πολλῷ ἧσσον. ὅστις δὲ μήτε ἐν τῇσιν ἡλικίῃσιν ἐστι ταύτῃσιν ᾗσι φημὶ ὑπὸ τοῦ νοσήματος τούτου κακῶς περιέπεσθαι, ἐλάχιστά τε τῶν σημείων ἔχει τῶν πονηρῶν ἃ ἔγραψα εἶναι, ἀσφαλέστατα διάκειται οὗτος, θεραπείης δὲ προσδεῖται ἡ νοῦσος αὕτη, ἔστ᾽ ἂν τό τε οὖρον χωρέηται τοῦ πινομένου κατὰ λόγον καὶ τὸ σῶμα τῶν σιτίων εἰσιόντων αὔξηται, καὶ τῶν χροιῶν τῶν πονηρῶν ἀπαλλαχθῇ.

|| Αἱ δὲ ἄλλαι διάῤῥοιαι ὅσαι ἄνευ πυρετῶν καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ εὐήθεες. ἢ γὰρ καταντιφθεῖσαι πεπαύσονται, ἢ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου. προσαγορεύειν δὲ χρὴ παύεσθαι τὴν ὑπέξοδον, ὅταν τῇ τε χειρὶ ψαύοντι τῆς γαστρὸς μηδεμία κίνησις ὑπῇ καὶ φῦσα διέλθοι ἐπὶ τελευτῇ τοῦ διαχωρήματος. ἕδραι δὲ ἐκτρέπονται, ἀνδράσι μὲν οὓς ἂν διάῤῥοια λάβῃ ἔχοντας αἱμοῤῥοΐδας, παιδίοισι δὲ λιθιῶσί τε καὶ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι τῇσι μακρῇσί τε καὶ ἀκρήτοισι, πρεσβυτάτοισι δὲ οἷς ἂν προσπήγματα μύξης ἐνῇ.

Morbus hic ſeniores graviſſime infeſtat, quin et viros vehementer affligit, caeteras vero aetates multo minus. At qui eas aetates quas ab hoc morbo male affici diximus non attingit et pauciſſima ſigna habet quae mala eſſe ſcripta ſunt, is ſecuriſſime conſtitutus eſt. Curationem autem poſtulat hic morbus, quoad et urina pro potionis modulo feratur, corpusque cibos ingeſtos ſentiat et vitioſum cutis dolorem deponat.

Reliqua alvi profluvia quae ſine febre ſunt et parvo tempore durare et mitia eſſe ſolent. Aut enim elota, aut ſua ſponte deſinent. Ceſſaturum autem alvi ſeceſſum denunciaveris, ubi contrectato manu ventre nullus motus ſuberit et ad extremam dejectionem flatus prodierit. Sedes autem procidit, viris quidem, quibus ora venarum ſanguinem fundunt, haemorrhoidas vocant, et alvi fluxus corripit, pueris quoque calculoſis et in diuturnis ac ſinceris inteſtinorum difficultatibus, ſenibus vero quibus mucoſae quaedam concretiones affixae ſunt.

Τῶν δὲ γυναικῶν ὅσαι μᾶλλον καὶ ἧσσον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν πεφύκασιν ὧδε ὑποσκέπτεσθαι. πρῶτον μὲν τὰ εἴδεα. σμικραί τε γὰρ μειζόνων ἀμείνονες ξυλλαμβάνειν, λεπταὶ παχειῶν, (512) λευκαὶ ἐρυθρῶν, μέλαιναι πελιδνῶν, φλέβας ὅσαι ἐμφανέας ἔχουσιν, ἀμείνονες ἢ ὅσῃσι μὴ καταφαίνονται. σάρκα δὲ ἐπίθρεπτον ἔχειν πρεσβυτικῇ πονηρὸν, μαζοὺς δὲ ὀγκηρούς τε καὶ μεγάλους ἀγαθόν. ταῦτα μὲν πρὸς τῇ ὄψει δῆλά ἐστι. πυνθάνεσθαι χρὴ καὶ περὶ τῶν καταμηνίων, ἢν πάντας φαίνωνται, καὶ ἢν πλῆθος ἱκανὸν, καὶ ἢν εὔχροά τε καὶ ἶσα ἐν ἑκάστοισι τῶν χρόνων, καὶ ἐν τῇσιν αὐτῇσιν ἡμέρῃσι τῶν μηνῶν. [823] οὕτω γὰρ ταῦτα γίνεσθαι ἄριστον. τὸ δὲ χωρίον ἐν ᾧ ἡ σύλληψίς ἐστιν, ὃ δὴ μήτρην ὀνομάζομεν, ὑγιές τε χρὴ εἶναι καὶ ξηρὸν καὶ μαλθακὸν, καὶ μήτ᾽ ἀνεσπασμένον ἔστω μήτε προπετὲς, μήτε τὸ στόμα αὐτοῦ ἀπεστράφθω μήτε ξυμμεμυκέτω μήτ᾽ ἐκπεπλήχθω. ἀμήχανον γὰρ ὅ τι ἂν ᾖ τῶν τοιούτων κωλυμάτων σύλληψιν γενέσθαι.

|| Ὀκόσαι μὲν οὖν τῶν γυναικῶν μὴ δύνανται ἐν γαστρὶ λαμβάνειν, φαίνονται δὲ χλωραὶ, μήτε πυρετοῦ μήτε τῶν

At mulieres quaenam magis aut minus uterum gestare sint idoneae, hunc in modum aestimare licet, imprimis quidem in formas intuendo. Parvae namque grandioribus ad conceptum praestant, tenues crassis, candidae rubris, nigrae liventibus. Praestant item quibus venae extant iis quibus minime apparent. Quinetiam grandiori natu exuberans carnis moles malo est: mammae autem turgidae et magnae probantur. Atque ista quidem visui sunt exposita. At sciscitari oportet num menstrua singulis mensibus appareant et num satis idonea copia et an boni sint coloris, aequali copia in singulis temporibus et ratis mensium diebus effluant, quod quidem optimum est. Locus vero conceptui idoneus, quem sane uterum nominamus, sanus esse et siccus et mollis debet, ac neque contractus, neque proclivis, neque ore distorto aut compresso, aut diducto. Etenim quicquid horum contigerit conceptum fieri impedit.

Mulieres igitur quae concipere nequeunt et pallidae videntur absque febre, neque aliqua causa in visceribus

Ed. Chart. VIII. [823.] Foës. I. 107. Ed. Lind. (512. 513.)

σπλάγχνων αἰτίων ἐόντων, αὗται φήσουσι κεφαλὴν ἀλγέειν καὶ τὰ καταμήνια πονηρῶς τε σφίσι καὶ ἀκρήτως γίνεσθαι. καὶ ὀλίγως δὲ καὶ πολὺν χρόνον ἐν τῇσιν οὕτω διακειμένῃσιν ἀφανέα ᾖ, αἱ μῆτραι καθάρσιος ταύτῃσι προσχρῄζουσιν. ὁκόσαι τε εὔχροιοί τε εἰσι καὶ σάρκα πολύν τε καὶ πιηρὰν ἔχουσι, καὶ φλέβια κεκρυμμένα, ἀνώδυνοί τε εἰσι καὶ τὰ καταμήνια ταύτῃσιν ἢ παντάπασιν οὐ φαίνεται, ἢ ὀλίγα τε καὶ ἀκρήτως γίνεται. τῶν τρόπων οὗτος ἐν τοῖσι χαλεπωτάτοισιν ἐστὶ καταναγκάσαι ὡς ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. ἢν δὲ ἐπιφαινομένων τῶν καταμηνίων ἀπροφασί(513)στως τό τε σῶμα ὧδε διάκειται ἡ γυνὴ, κἢν μὴ συλλαμβάνῃ, τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἡ μήτρη αἴτιον, ὥστε μὴ δύνασθαι γίνεσθαι ἔκγονα. ἢ γὰρ ἀνεσπασμένον ἐστὶν, ἢ ἐκπεπληγμένον. τὰ γὰρ ἄλλα καταγινόμενα ἐνταῦθα ξὺν ὀδύνῃσί τε γίνεται καὶ ἀχροίῃσί τε καὶ τήξει.

Ἧισι δ᾽ ἂν ἕλκος γένηται ἐν τῇσι μήτρῃσιν, εἴτε ἐκ τόκου, εἴτε ἐκ φύματος, εἴτε ἐξ ἄλλης τινὸς προφάσιος, πυρετούς τε καὶ βουβῶνας ταύτῃσιν ἀνάγκη ἐπιγίνεσθαι καὶ ὀδύνας ἐν τοῖσι χωρίοισι τούτοισιν. εἰ δὲ καὶ τὰ λοχεῖα συναπολειφθείη, ταῦτα ὑπάρχοντα κακὰ πάντη ἀκρητότερά τε καὶ

existente, iis caput dolet et menses male ac sincere prodeunt, aut certe pauci, neque ex longo intervallo sic affectis apparent et uteri purgatione indigent. At quae tum bene coloratae sunt tum bene carnosae et pingues et venas latentes habent et doloris expertes sunt, hisque menstrua aut nullo modo prodeunt, aut pauca et sincera fluunt, in hujusmodi naturis difficillime conceptus procuratur. Quod si libere apparentibus menstruis, inculpato sit corpore mulier, neque concipiat, locus in quo uterus continetur in causa existimandus est, quo minus foetus tollatur. Aut enim contractus est, aut diductus. Reliqua enim quae huc contingere solent, cum dolore et decoloratione ac colliquatione fiunt.

Quibus vero ulcus in utero ortum est, sive ex partu, sive ex tuberculo, aut alia quapiam causa, iis febres et inguinum tumores obveniunt illorumque locorum dolores. Quod si partus purgamenta simul quoque restiterint, tum eamala omnino sunt immoderata et diuturna, acceduntque

χρονιώτερα. καὶ πρὸς τούτοισιν ὑποχονδρίων τε καὶ κεφαλῆς ὀδύναι. ἕλκεος δὲ γινομένου καὶ ἐξυγιασθέντος, τὸ χωρίον τοῦτο ἀνάγκη λειότερον καὶ σκληρότερον γίνεσθαι, καὶ ἧσσον δύνασθαι ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. εἰ δὲ μοῦνον ἐν τοῖσιν ἐπ᾽ ἀριστερὰ γένοιτο ἕλκος, ἡ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ λάβοι, εἴτε τὸ ἕλκος ἔτι ἔχουσα, εἴτε λοιπὸν ἤδη ὑγιὴς ἐοῦσα, ἄρσεν μᾶλλον τεκεῖν αὐτὴν ἐλπίς ἐστιν. εἰ δὲ ἐν τοῖσι ἐπὶ δεξιὰ τὸ ἕλκος γένοιτο, ἡ δὲ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχοι, θῆλυ μᾶλλον τὸ ἔκγονον χρὴ δοκέειν ἔσεσθαι. ἢν δὲ πυρετοὶ γένωνται οὐ δυναμένη ἐν γαστρὶ λαβεῖν, καὶ λεπτῆς βηχὸς ἐχούσης, πυνθάνεσθαι χρὴ, μή τι αἱ μῆτραι ἕλκος ἔχουσιν, ἢ ἄλλο τι τῶν πονηρῶν ὧν ἔγραψα. εἰ γὰρ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ μηδὲν ὑπεὸν κακὸν φαίνοιτο αἴτιον τῆς λεπτύνσιος τε καὶ τοῦ μὴ συλλαμβάνειν δύνασθαι, αἷμα ἐμέσαι τὴν γυναῖκα προσδόκιμον. τὰ δὲ καταμήνια τῇ τοιαύτῃ ἠφανίσθαι ἀνάγκη. ἢν δὲ ὁ πυρετὸς λυθῇ ὑπὸ τῆς ῥήξιος τοῦ αἵματος, καὶ τά (514) τε καταμήνια φανῇ, ἐν γαστρὶ λήψεται. ἢν δὲ τὰ τῆς γαστρὸς πρὶν ἢ τὸ αἷμα ἀναῤῥαγῆναι ὑγρὰ γένηται πονηρὸν τρόπον, κίνδυνος ἀπολέσθαι τὴν γυναῖκα ἔμπροσθεν ἢ τὸ αἷμα ἐμέσαι.

et praecordiorum et capitis dolores. At vero ubi ulcus sanatum est, locus ille laevior ac durior necessario efficitur et minus conceptui idoneus. Quod si ulcus sinistra tantum occupet mulierque concipiat, aut ubi adhuc ulcus habet, aut postea ubi convaluit, eam marem potius enixuram spes est. Sed si ulcus dextra teneat et mulier concipiat, foetus foemineus magis expectandus est. At si febris prehendat eam quae concipere nequit et tussicula detineat, quaerendum num uterum ulcus aliquod occupet, aut ex his malis quae scripsimus aliud quippiam. Etenim ubi nihil mali eo in loco subesse constiterit, quod extenuationem aut conceptus impedimentum afferat, sanguinis vomitione refusi metus impendet. Ei vero mulieri menstrua ex necessitate disparuerunt. Si vero febris sanguinis eruptione tollatur et menses appareant, concipiet. Quod si ante sanguinis eruptionem alvus effusa fuerit pravum in modum, periculum est ne mulier ante sanguinis eruptionem intereat.

Ed. Chart. VIII. [823. 824.] Foës. I. 108. Ed. Lind. I. (514.)

|| Ὁκόσαι δὲ ἐν γαστρὶ δοκέουσιν ἔχειν, οὐκ ἔχουσαι, καὶ πολλοὺς μῆνας ἐξαπατῶνται τῶν καταμηνίων οὐ φαινομένων, καὶ τὰς γαστέρας ὁρῶσιν αὐξανομένας τε καὶ κινεομένας, αὗται κεφαλήν τε ἀλγέουσι καὶ τράχηλον καὶ ὑποχόνδρια. καὶ ἐν τοῖσι τιτθοῖσι γάλα οὐκ [824] ἐγγίνεται σφίσιν, εἰ μὴ ὀλίγον τι καὶ ὑδαρές. ἐπὴν δὲ τὸ κύρτωμα τὸ τῆς γαστρὸς ἀπολυθῇ, καὶ λαπαραὶ γένωνται, αὗται ἐν γαστρὶ λήψονται, ἢν μή τι ἄλλο κώλυμα γένηται σφίσιν. ἐπεὶ τὸ πάθος γε τοῦτο ἀγαθόν ἐστι μεταβολὴν ποιῆσαι ἐν τῇ ὑστέρῃ, ὥστε μετὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐν γαστρὶ λαμβάνειν. τῇσι δ' ἐχούσῃσιν ἐν γαστρὶ τὰ ἀλγήματα ταῦτα οὐ γίνεται, ἢν μὴ ξυνήθεα ἔωσι ταύτῃσιν αἱ κεφαλαλγίαι, καὶ γάλα ἐν τοῖσι τιτθοῖσιν ἐγγίνεται. τὰς δὲ ὑπὸ τῶν ῥοῶν τῶν πολυχρονίων ἐχομένας ἐρωτᾷν, εἰ κεφαλὴν ἀλγέουσι καὶ ὀσφῦν, καὶ τὸ κάτω τῆς γαστρός. ἐρέσθαι δὲ καὶ περὶ αἱμωδίας, καὶ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ ἤχων. ὁκόσαι δὲ νήστιες ἐοῦσαι ὑπόχολα ἐμέουσι πολλὰς ἡμέρας, μήτε ἐν γαστρὶ ἔχουσαι μήτε πυρεταίνουσαι, πυνθάνεσθαι ἕλμινθας στρογγύλας εἰ

At quaecunque ſe concepiſſe exiſtimant, neque conceperunt, et multis menſibus decipiuntur, quod menſtrua non compareant, ac venter turgeſcere ac moveri videatur, eae capitis ac cervicis praecordiorumque dolore conflictantur, neque lac in ipſarum mammis innaſcitur, niſi paucum quiddam et aquoſum. Cum vero ventris tumor diſſolutus fuerit, ac molles evaſerint, eae niſi quid aliud obſtet concipient. Quandoquidem affectio iſta ad mutationem utero afferendam valet, adeo ut poſt hoc tempus concipiant. Eae vero quae conceperunt, doloribus iſtis non tentantur, niſi conſueti fuerint. His capitis dolores accedunt et lac in mammis innaſcitur. Quas autem longae fluxiones exercent, de capitis dolore, lumborum et imi ventris interrogandae ſunt. Sciſcitari quoque oportet, num dentium ſtuporem ſentiant, aut viſus hebetudinem, aut aurium ſonitum. At quaecunque jejunae multis diebus aliquantulum bilioſa vomitione rejiciunt, ſi neque uterum gerunt, neque febre detinentur, interrogabis num lumbricos rotundos una etiam vomitu refun-

Ed. Chart. VIII. [824.] Foës. I. 108. 109. Ed. Lind. I. (514. 515.)
ξυμμέουσιν. ἢν γὰρ μὴ ὁμολογέουσι, προλέγειν αὐτῇσι τοῦτο ἔσεσθαι. γίνεται δὲ μάλιστα μὲν τῇσι γυναιξὶ τὸ νόσημα τοῦτο, ἔπειτα δὲ καὶ παρθένοις, τοῖσι δ᾽ ἄλλοισι ἀνθρώποισιν ἧσσον.

(515) Ὅσαις δὲ ἄνευ πυρετῶν ὀδύναι γίνονται, θανάτους μὲν οὐκ ἐξεργάζονται, πολυχρόνιοι δὲ αἱ πλείους εἰσὶ καὶ πολλὰς μεταστάσιας ἔχουσι καὶ ὑποστροφάς. οἱ δὲ τρόποι πρῶτον μὲν τῶν περὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγημάτων, τὰ μὲν εὐήθεα, τὰ δὲ χαλεπώτερα πολλῷ. χρὴ δὲ ὑποσκέπτεσθαι ἑκάτερα αὐτῶν ὧδε. ὁκόσοι δὲ αὐτῶν ἀμβλυώσσουσι καὶ ἔρευθός τι ἔχουσιν, ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῖσι γίνεται καὶ κνησμὸς ἔχει τὸ μέτωπιν, τούτοισιν ἀρήγει αἷμα ῥυὲν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου καὶ ἐξ || ἀνάγκης. ἁπλοῦς οὗτος ὁ τρόπος. οἷσι δὲ ὀδύναι περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ μέτωπον ἔκ τε τῶν μεγάλων γίνονται καὶ ἐκ τῶν ψυχέων ὅταν θαλφθῶσιν, ἰσχυρῶς, τούτους δὲ κόρυζαι μὲν τελείως μάλιστα ἀπαλλάσσουσιν, ὠφελέουσί τε καὶ πταρμοὶ, καὶ βλένναι ἐν τῇσι ῥισὶ γινόμεναι, μᾶλλον μὲν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, εἰ δὲ μὴ, ἐξ ἀνάγκης. κόρυζαι γίνονται τελέως, ὥστε

dant. Id enim ni fateantur, ipſis affuturum praedices. Potiſſimum autem mulieres invadit hic morbus, deinde etiam virgines, reliquos vero homines minus.

Dolores qui ſine febre invadunt, ne interficiunt quidem, at plurimum diuturni ſunt, multasque mutationes ac recurſus habent. Atque horum genera primum quidem in capitis doloribus ſpectantur, quorum quidam leves ſunt, quidam etiam longe graviores. Utrorumque vero ea ſic ineunda eſt ratio. Quibus autem viſus caligat et rubor quidam in ipſis oculis fit, cum quadam frontis prurigine, eos juvat ſanguis ſua ſponte aut ex neceſſitate profluens. Atque hic modus ſimplex eſt. At quibus dolores capitis et frontis contingunt, tum ex ingentibus ventis tum ex frigore poſt vehementem aeſtum, eos gravedines potiſſimum quidem omnino liberant. Juvant quoque et ſternutamenta et mucoſae pituitae in naribus ortae, praecipue quidem ſponte fluentes, ſin minus, vi expreſſae. Gravedines vero in totum fiunt adeo ut tuſſes conſequantur. Et ſternutamenta ubi ſuccedunt,

Ed. Chart. VIII. [824. 825.] Foës. I. 109. Ed. Lind. I. (515. 516.)
καὶ βῆχας ἐπιγενέσθαι. οἵ τε πταρμοὶ ἐπιγενόμενοι, τὰς ὀδύνας ἢν μὴ παύωσι, φύματα ἀνάγκη ἐπιγενέσθαι καὶ ἀχροίας τούτοισιν. ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι ἄνευ προφάσεών τε γίνονται καὶ πολυχρόνιοι, καὶ ἐν πάσῃ τῇ κεφαλῇ ἰσχνοῖσι τε ἐοῦσι καὶ ἀμενηνοῖσι, προορᾶσθαι τούτοισιν τὸ νόσημα πολλῷ χαλεπώτερον τοῦ πρόσθεν. ἢν δὲ καὶ ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ ἐς τὸν νῶτον ἡ ὀδύνη καταβαίνῃ τὴν κεφαλὴν ἀπολιποῦσα, καὶ αὖθις πάλιν παλινδρομέῃ εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἔτι χαλεπώτερον γίνεται. τούτων δὲ πάντων δεινότατον, εἰ ξυντείνοι ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐς τὸν τράχηλόν τε καὶ τὸν νῶτον. τὰς δὲ ὠφελείας τουτέοισι προσδέχεσθαι ἐξ ἀποστασίων ἔσεσθαι, ἢ πῦον βήξασιν, ἢ αἱ(516)μοῤῥοΐδας ἔχουσιν, ἢ ἐξανθήματα ἐν τοῖς σώμασι. λυσιτελέει δὲ καὶ πιτυρωθεῖσα ἡ κεφαλή.

Νάρκαι δὲ κνιδώσιες οἷσι διὰ τῆς κεφαλῆς διαΐσσουσι, τοτὲ μὲν διὰ πάσης, τοτὲ δὲ διὰ [825] μέρους τινὸς, πολλάκις δὲ καὶ ψυχρόν τι δοκέει αὐτοῖσιν, εἰ διαχωρέει διὰ τῆς κεφαλῆς, τούτους ἐπανερέσθαι, εἰ καὶ ἐς τὴν γλῶσσαν ἄκρην ἀφικνεῖται ἡ κνίδωσις. εἰ γὰρ τοῦτο ποιέοι, τέλεον τὸ νούσημα

neque dolores sedant, iis tubercula et coloris pravitates ex necessitate aderunt. Quos vero dolores sine causa et diuturni et totum caput occupantes jam graciles et viribus exhaustos affligunt, in his attendendum morbum priore multo esse graviorem. Quod si in cervicem et dorsum relicto capite dolor descendit, rursusque in caput recurrit, adhuc gravior existimandus est. At omnium maxime terret, si a capite ad ceruicem et dorsum pervenit. Eos vero juvari spes est, si abscessus aliquis eruperit, aut pus tussi rejectum fuerit, aut sanguinem per ora venarum fundere sint soliti, aut pustulae toto corpore pullularint. Ex usu etiam est caput porrigine tentari.

Quibus autem torpores et prurigines pungentes per caput interdum quidem totum, interdum etiam aliqua in parte percurrunt, saepius vero frigoris alicujus sensus caput pervagari videtur, ab iis scitari oportet, num etiam ad summam linguam pungens ille pruritus pertingat. Sic enim

γίνεται, καὶ χαλεπώτερον ἀπαλλάξαι, εὐπετὲς δὲ ἄνευ τούτου. οἱ δὲ τρόποι τῶν ὠφελειῶν ἐξ ἀποστασίων οἵσπερ προγέγραπται. ἧσσον μέντοι ἐπιγίνονται ἀποστάσιες ἐπὶ τούτοισιν ἢ ἐκείνοισιν. ὁκόσους δὲ ξὺν τῇσιν ὀδύνῃσιν σκοτόδινοι λαμβάνουσι, δυσαπάλλακτον καὶ μανικόν. γέρουσι δὲ ὁ τρόπος οὗτος μάλιστα γίνεται. || αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι αἱ ἀμφὶ κεφαλὰς ἀνδράσι τε καὶ γυναιξὶν ἀσφαλῶς ἰσχυρόταται καὶ πολυχρονιώτεραι. γίνονται δὲ καὶ νεανίσκοισί τε καὶ παρθένοισι τῇσιν ἐν ἡλικίῃ, καὶ μάλιστα τῶν καταμηνίων ἐς τὴν πρόοδον. τῇσι δὲ γυναιξὶν ἐν τῇσι κεφαλαλγίῃσι τὰ μὲν ἄλλα πάντα γίνεται ἃ καὶ τοῖσιν ἀνδράσιν· αἱ κνιδώσιες δὲ καὶ τὰ μελαγχολικὰ ταύτῃσιν ἧσσον ἢ τοῖσιν ἀνδράσιν, ἢν μὴ τὰ καταμήνια τελέως ἠφανισμένα ᾖ.

Οἷσι δὲ τὰ χρώματα νέοις ἐοῦσι πονηρά ἐστι πολὺν χρόνον, ξυνεχέως δὲ μὴ ἰκτεριώδεα τρόπον, οὗτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν κεφαλὴν ἀλγέουσι. καὶ λίθους τε καὶ (517) γῆν τρώγουσι, καὶ αἱμοῤῥοΐδας ἔχουσι. τὰ δὲ χλωρὰ

magnus morbus eſt et qui aegre ſolvatur: alioqui vero facilis. Auxilium autem conſequuntur ex abſceſſibus, velut antea ſcriptum eſt. Qui tamen his minus quam illis contingunt. Tenebricoſae autem vertigines ſi cum doloribus adfuerint, malum in inſaniam erumpit, nec facile profligatur et ſenes praecipue affligit. Reliqui capitis morbi tum viris tum mulieribus vehementiſſimi ſunt ac diutius perſeverant ac cum ſecuritate. Contingunt autem et juvenibus et virginibus in aetatis flore, potiſſimumque circa menſtruorum exitum. At mulieribus circa capitis dolores reliqua quidem omnia quae etiam viris contingunt. Pungentes tamen prurigines et atrae bilis vitia minus hae quam viri ſentiunt, niſi menſes penitus evanuerint.

Quibus juvenibus diu coloris foedatio ineſt, non tamen continenter ad inſtar regii morbi, ii et viri et foeminae capitis dolore conflictantur et lapides ac terram edunt, aut profluvium per ora venarum ſanguinem fundere ſolita patiuntur, haemorrhoidas Graeci dicunt. At colores cum vi-

χρώματα ὅσα χρόνιά εἰσι, καὶ μὴ ἰσχυροὶ ἴκτεροί εἰσι, τὰ μὲν ἄλλα τὰ αὐτὰ ποιέειν αὐτοῖσι ξυμβαίνει, ἀντὶ δὲ τῶν λίθων τούτους καὶ τῆς γῆς τρώξιος τὰ ὑποχόνδρια λυπέει μᾶλλον ἢ τοὺς ἑτέρους. ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτους τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους, ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐν ἑωυτοῖσι. τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν τοιούτων φαινομένων οὐχ ἕν τι τούτων τῶν κακῶν φαίνεται, ἀλλ' ἔστιν ὅτε πολλὰ, ἢ καὶ πάντα.

Οἱ δὲ τῆς νυκτὸς ὁρῶντες, οὓς δὴ νυκτάλωπας καλέομεν, οὗτοι ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νοσήματος νέοι, ἢ παῖδες ἢ καὶ νεανίσκοι. καὶ ἀπαλλάσσονται ὑπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ μὲν τεσσαρακονθήμεροι, οἱ δὲ ἑπτάμηνοι, τισὶ δὲ καὶ ἐνιαυτὸν ὅλον παρέμεινε. σημαίνεσθαι χρὴ περὶ τοῦ χρόνου ἔς τε τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος ὁρῶντα ἔς τε τὴν ἡλικίην τοῦ νοσέοντος. αἱ δὲ ἀποστάσιες ὠφελέουσι μὲν τούτους ἐπιφαινόμεναί τε καὶ ἐς τὰ κάτω ῥεόμεναι, ἐπιγίνονται δὲ οὐ κάρτα διὰ τὴν νεότητα. αἱ δὲ γυναῖκες οὐχ ἁλίσκονται ὑπὸ τοῦ νοσήματος τού-

rore pallidi diuturni, absque vehementi regio morbo, caetera quidem eadem facere solent: verum praecordiorum dolores eos magis vexant quam caeteros, neque tamen lapides aut terram edunt. Qui vero diu pallidi faciem habent tumidam, eos certum est aut capitis, aut viscerum dolore laborare, aut sedem internam quodammodo male affectam esse. Magna autem ex parte ubi haec adfuerint, non unum aliquod malum inesse videtur, sed interdum multa, aut etiam omnia.

Quos nyctalopas nuncupamus, qui noctu cernunt, hi morbo prehenduntur juvenes, aut pueri, aut etiam adolescentes, et sponte evadunt partim quidem quadragesimo die, partim vero septimo mense, quibusdam etiam toto anno perseverat. Et tempus quidem aestimari debet et magnitudinis morbi et aegri aetatis ratione adhibita. Hos juvant quidem supervenientes abscessus et ad infernas partes tendentes, qui tamen per juventutem non admodum contingunt. At neque mulieres neque virgines quibus menses

του. οὐδὲ παρθένοι ἧσι τὰ ἐπιμήνια φαίνονται. οἷσι δὲ ῥεύματα δακρύων πολυχρόνια ᾖ, νυκτάλωπες γίνονται, τούτους ἐπανερωτᾷν, ἢν τὴν κεφαλήν τι προηλγηκότες ἔωσι πρὸ τῶν ἀποκηρυγμάτων τουτέων.

Ὁκόσοι δὲ μήτε πυρετήναντες μήτε ἄχροιοι ἐόντες ἀλγέουσι πολλάκις τήν τε κορυφὴν καὶ τοὺς κροτάφους, ἢν || μὴ τὴν ἄλλην φανερὴν ἔχωσιν ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ, (518) ἢ βαρὺ φθέγγωνται, ἢ ὀδόντας ἀλγέωσι, τούτοισιν αἱμοῤῥαγῆναι διὰ τῶν ῥινῶν προσδέχεσθαι. οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ, δοκέουσιν οἵδ᾽ ὑγιαίνειν τἄλλα. τούτους δὲ ἢ σπλῆνα εὑρήσεις ἐπηρμένον ἔχοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγέοντάς τε καὶ μαρμαρυγῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαινόμενον σφίσι. τοῖσι δὲ πλείστοισι τῶν τοιούτων ἅμα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς οὕτως ἔχοντα φαίνεται καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ σπληνός.

Οὖλα δὲ πονηρὰ καὶ στόματα δυσώδεα οἷσι σπλῆνες μεγάλοι. ὁκόσοι δὲ ἔχουσι σπλῆνας μεγάλους, μήτε αἱμοῤῥαγίαι γίνονται μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι καὶ οὐλὰς μελαίνας. ἢν δ᾽ ἄλλην φανερὴν ἔχωσιν

apparent hoc morbo tentantur. Qui vero ex diuturno lachrymarum fluxu nyctalopes fiunt, eos interrogare oportet, num quis dolor ante istorum indicationem caput occupaverit.

Quibus absque febre et coloris foeditate frequens adest verticis et temporum dolor, si plane nullus alius adsuerit faciei abscessus, aut vocis gravitas, aut dentium dolor, iis sanguinis ex naribus eruptionem fore spes est. At quibus sanguis e naribus profluit, etsi alioqui sani videntur, iis tamen aut lienem tumidum, aut caput dolore aut splendicans quiddam ante oculos obversari comperies. Magna vero ex parte una et caput et lien hunc in modum se habere videntur.

Quibus lienes magni, iis gingivae vitiantur et os graveolet. Quibus autem lienes magni sunt, neque sanguinis eruptiones contingunt, neque os graveolet, in tibiis ii mala ulcera habent et nigras cicatrices. Quod si manifestus quis-

Ed. Chart. VIII. [825. 826.] Foës. I. 111. 112. Ed. Lind. I. (518. 519.)

ἀπόστασιν ἐν τῷ προσώπῳ, ἢ βαρὺ φθέγγωνται, ἢ ὀδόντας ἀλγέωσι τουτέοισιν αἱμοῤῥαγίην διὰ ῥινῶν προσδέχεσθαι. [826] οἷσι δὲ τὰ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπαίρεται ἰσχυρῶς, τούτους σπλῆνας μεγάλους εὑρήσεις ἔχοντας. εἰ δὲ καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα προσγίνονται, καὶ ὕδωρ φανήσονται ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ τὴν γαστέρα καὶ τὴν ὀσφῦν ἐπικατιδεῖν.

Τὰ δὲ ἐν τοῖσι προσώποισι παραστρέμματα ἢν μηδενὶ ἄλλῳ τοῦ σώματος ἐπικοινωνέῃ, ταχέως παύεται, καὶ αὐτόματα καὶ πρὸς ἀνάγκας. οἱ δ' ἄλλοι ἀπόπληκτοι. οἷσι μὲν τῷ μὴ δύνασθαι κινέειν λεπτύνεται τὸ νενοσηκὸς τοῦ σώματος, οὗτοι ἀδύνατοι εἰς τοῦτο καθίστασθαι. οἷσι δὲ ξυντήξιες μὴ ἐπιγένωνται, οὗτοι δὴ ἔσονται ὑγιέες. περὶ δὲ τοῦ χρόνου ὁπότε ἔσονται, προλέγειν ἔς τε τὴν ἰσχὺν τοῦ νοσήματος ὁρῶντα, || καὶ ἐς τὸν χρόνον, καὶ ἐς τὴν ἡλικίην τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐς τὴν ὥρην, εἰδὼς ὅτι τὰ παλαιότατα (519) τῶν νοσημάτων καὶ τὰ κάκιστα καὶ κυλινδούμενα βαρύτατα ὑπακούει, καὶ τὰ ἐν τοῖσι γεραιτάτοισι τῶν σωμάτων. ἔστι δὲ καὶ τὸ φθινόπωρόν τε καὶ ὁ χειμὼν τοῦ ἦρός τε καὶ τοῦ θέρεος ἀνεπιτηδειότερος ταῦτα τὰ νοσήματα ἀφιέναι.

piam adfuerit faciei abſceſſus, aut vox gravis ſit, aut dentium dolor, iis ſanguinis eruptionem ex naribus fore ſpes eſt. At qui partes eas quae ſubſunt oculis vehementer ſublatas habent, magnos habere lienes comperies. Quod ſi pedum quoque tumores adſint, ex aqua etiam laborare videbuntur. Sed et ventrem et lumbos praeter haec inſpicere oportet.

Oris perverſiones quae nulli corporis parti conſentiunt, celeriter aut ſua ſponte, aut ex neceſſitate ſedantur. In reliquis vero corporis ſiderationibus, quibus praeter motionis impotentiam pars corporis affecta extenuatur, ii reſtitui non poſſunt. At quibus colliquationes non ſuccedent, ii profecto ſanitatem conſequentur. Tempus autem quo iſta contingent praedicere licet, ad morbi vim et tempus et hominis aetatem, ac anni tempeſtatem attendendo ubi in animum induxeris vetuſtiſſimos morbos et peſſimos et qui ſaepius repetunt, eosque qui in corpore ſunt admodum ſenili, non facile cedere. Eſt etiam autumnus et hiems vere et aeſtate ad eos morbos tollendos minus accommodatus.

Αἱ δὲ ἐν τοῖσι ὤμοισι γενόμεναι ὀδύναι ὁκόσαι μὲν ἐς τὰς χεῖρας ἐπικαταβαίνουσαι νάρκας τε καὶ ὀδύνας παρέχουσιν, ταύτῃσιν ἀποστάσιες μὲν οὐκ ἐπιγίνονται, ὑγιάζονται δὲ μελαίνας χολὰς ἐμέοντες. ὁκόσαι δὲ αὐτοῦ μένουσι ἐν τοῖσιν ὤμοισιν, ἢ καὶ ἐς τὸν νῶτον ἀφικνέονται, ταύτας πῦον ἐμέσαντες ἐκφυγγάνουσιν, ἢ μέλαιναν χολήν. καταμανθάνειν δὲ περὶ τουτέων ὧδε. ἢν μὲν γὰρ εὔπνοοι ἔωσι καὶ ἰσχνοὶ, μέλαιναν χολὴν αὐτοὺς μᾶλλον ἐλπὶς ἐμέσαι. εἰ δ᾽ ἂν δυσπνοώτεροι, καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐπιτρέχει τι αὐτοῖσι χρῶμα, ὃ πρόσθεν οὐκ ἐπεγένετο, ὑπέρυθρον, εἴτε μέλαν, τούτους πῦον ἐλπὶς μᾶλλον πτύσειν. σκέπτεσθαι δὲ πρὸς τούτοισι καὶ εἰ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα ἔνεστι. καὶ γὰρ τοῦτο τὸ σημεῖον τούτοισι ὁμολογέον ἐστὶ. τὸ δὲ νόσημα τοῦτο τοῖσιν ἀνδράσι προσγίνεται ἰσχυρότατον τοῖσιν ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτέων ἐς τὰ ἑξήκοντα. τὴν ἡλικίην δὲ ταύτην μάλιστα ἰσχιάδες βιάζονται.

Σκέπτεσθαι δὲ δεῖ ὧδε περὶ ἰσχιάδων. ὁκόσοισι γὰρ τῶν γεραιτέρων αἵ τε νάρκαι ἰσχυρόταται καὶ καταψύξιες τῆς ὀσφύος τε καὶ τῶν σκελέων, καὶ τὸ αἰδοῖον ἐπαίρειν ἀδυνατέουσι, καὶ

Humerorum vero dolores, qui ad manus tendunt, torporesque et dolores exhibent, abſceſſus certe non conſequuntur, at bilis atrae vomitione ſanantur. Eos autem qui in humeris perdurant et ad dorſum pertingunt, puris aut atrae bilis vomitione effugiunt, quorum haec ineunda eſt ratio, facile quidem ſpirantes et extenuatos vomitione nigram bilem effuſuros magis ſperare oportet. At difficultate ſpirandi laborantes, ſi in faciem color ſubruber aut niger, antea non viſus, ſubvehitur, pus expuitione potius reddituros ſpes eſt. Praeterea etiam animadvertendum num pedes tumoribus infeſtentur. Hoc enim iis indubitatum eſt ſignum. Hic autem morbus viris vehementiſſimus accidit a quadrageſimo anno ad ſexageſimum usque. Quam aetatem etiam coxendicum dolores praecipue vexant.

De coxendicum autem doloribus ſic exiſtimandum eſt. Quibus ſenioribus vehementiſſimi torpores adſunt et lumbi ac crura frigeſcunt, nec pudendum erigere valent, alvusque

Ed. Chart. II. [827] Foes. I. 112. 113. Ed. Lind. I. (519. 520.)

ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει, εἰ μὴ πρὸς ἀνάγκην, καὶ κοπρώδης μύξα πολλὰ διεξέρχεται, τουτέοισι χρονιώτατον τὸ (520) νούσημα ἔσται, καὶ προλέγειν ἐνιαυτὸν τὸ ἐλάχιστον, ἀφ' οὗ χρόνου ἤρξατο τὸ νούσημα γίνεσθαι. καὶ τὰς ὠφελείας ἐς τὸ ἔαρ τε καὶ τὸ θέρος προσδέχεσθαι, τοῖσι δὲ νεανίσκοισιν ἐπώδυνοι μὲν οὐχ ἧσσον αἱ ἰσχιάδες, βραχύτεραι δέ· καὶ γὰρ τεσσαρακονθήμεροι ἀπαλλάσσονται. ἀλλ' οὐδὲ αἱ νάρκαι ἐπιγίνονται ἰσχυραὶ οὔτε, αἱ καταψύξιες τῶν σκελέων τε καὶ τῆς ὀσφύος. οἷσι δὲ τὸ νούσημα τοῦτό ἐστι μὲν ἐν τῇ ὀσφύϊ καὶ τῷ σκέλεϊ, βιάζεται δὲ οὐχ οὕτως ὥστε κατακέεσθαι, ξυστρέμματα σκέπτεσθαι μὲν ἤπου ἐν τῷ ἰσχίῳ, καὶ ἐπανερέσθαι εἰ εἰς τὸν βουβῶνα ἡ ὀδύνη ἀφικνεῖται. ἢν γὰρ ταῦτ' ἔχῃ ἄμφω, χρόνιον τὸ νούσημα γίνεται. ἐπανερέσθαι δὲ καὶ εἰ ἐν τῷ || μηρῷ νάρκαι ἐγγίνονται, καὶ ἐς τὴν ἰγνύην ἀφικνοῦνται. καὶ ἢν φῇ, αὖθις ἐρέεσθαι, καὶ ἢν διὰ τῆς κνήμης, ἐπὶ τὸν ταρσὸν τοῦ ποδός. ὁπόσοι δ' ἂν τουτέων τὰ πλεῖστα ὁμολογέωσι, εἰπεῖν αὐτοῖσι ὅτι τὸ σκέλος σφὶν τοτὲ μὲν θερμὸν γίνεται, τοτὲ δὲ ψυχρόν. ἡ δὲ νοῦσος αὕτη ὁκόσοισι μὲν ἀνὰ τὴν ὀσφῦν ἐκλεί-

que non nisi coacta egerit et mucosum alvi recrementum plurimum prodit, his maxime diuturnum fore ac praedicendum ex quo morbus coepit, annum ut minimum perseveraturum, juvamentumque non nisi aut vere aut aestate sperandum. At juvenibus quidem non minores dolores afferunt coxendicum morbi, sunt tamen breviores: etenim quadragesimo die liberantur. Quin nec vehementes torpores, neque crurum ac lumborum perfrictiones fiunt. Quos autem morbus iste in lumbis et cruribus vexat, neque tamen adeo ut decumbere cogantur, animadvertere oportet, num aliquid uspiam in coxa concrescat, percontarique num ad inguen dolor perveniat. Etenim si utraque adfuerint, morbus efficitur diuturnus. Percontandum quoque num femur torpores sentiat et ad poplitem pertingant. Quo concesso rursus petendum num per tibiam ferantur ad primam summi pedis partem, quae tarsos dicitur. Qui enim istorum bonam partem fatentur, his ipsis crus modo calidum, modo frigidum fieri recte praedixeris. At quibus hic morbus relictis parti-

πουσα ἐς τὰ κάτω τρέπεται, θαρσύνει. ὁκόσοισι δὲ τά τε ἰσχία καὶ τὴν ὀσφὺν μὴ ἐκλείπουσα εἰς τὰ ἄνω τρέπεται, προλέγειν δεινὰ εἶναι. οἷσι δὲ περὶ τὰ ἄρθρα ὀδύναι τε γίνονται καὶ ἐπάρσιες καὶ καταπαύονται, οὐκ ἐν τῷ ποδαγρικῷ τρόπῳ, εὑρήσεις τά τε σπλάγχνα μεγάλα καὶ ἐν τῷ οὔρῳ λευκὴν ὑπόστασιν. καὶ τοὺς κροτάφους ἢν ἐπαίρῃ, φήσει πολλάκις ἀλγέειν. φήσει δὲ καὶ ἱδρῶτας αὐτῷ γίνεσθαι (521) νυκτερινούς. ἢν δὲ μήτε ὑπὸ τῷ οὔρῳ ὑφίσταται ἡ ὑπόστασις αὕτη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνονται, κίνδυνος ἢ χωλωθῆναι τὰ ἄρθρα, ἢ ὃ δὴ μελικηρίδα καλέουσι γίνεσθαι ὑπ᾽ αὐτοῖσι. γίνεται δὲ τὸ νούσημα τοῦτο οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι ξύνηθες ἐὸν, αἷμα ῥεῖν ἐκ τῶν ῥινῶν πέπαυται. ἐπανερέσθαι οὖν περὶ τῆς τοῦ αἵματος ῥήξιος, εἰ ἐγένετο ἐν τῇ νεότητι. καὶ αἱ κνιδώσιες ἔν τε τῷ στήθει καὶ τῷ μεταφρένῳ εἰ ἔνεισι. καὶ ὁκόσοις αἱ κοιλίαι ἰσχυρὰς ὀδύνας παρέχουσιν ἄνευ ἐκταραξίων. καὶ ὁκόσοισιν αἱμοῤῥοΐδες γίνονται. αὕτη γὰρ ἡ ἀρχὴ τῶν νουσημάτων τούτων. ἢν δὲ κακόχροοι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι φαίνωνται, ἐπανερέσθαι καὶ κεφαλὴν εἰ ὀδυνῶνται. φήσουσι γάρ.

bus quae ad lumbos ſunt, infra vergit, eos bene ſperare jubeto. Quibus vero coxendicem et lumbos occupat et ſupra vergit, iis gravem fore praedicito. Quibus autem ad articulos dolores oriuntur et tumores, deſinuntque ſine podagra, iis et magna viſcera adeſſe comperies et in urina quod ſubſidet album. Ac ſi cui tempora attollentur, ea ſaepe dolere fatebitur et ſibi nocturnos ſudores contingere. Quod ſi neque tale quicquam in urina ſubſidet, neque ſudores contingunt, metus eſt ne articuli claudicent, aut in his abſceſſus fiat, quem melicerida vocant. Iis autem morbus iſte contingit, quibus pueris aut juvenibus ex naribus ſanguinis fluor conſuetus deſiit. Ex quibus percontari oportet num in juventute ſanguinis fluxus contigerit et num pungentes prurigines ipſis in pectore aut dorſo inſint. Aut eadem contingunt quibus vehementes alvi dolores absque perturbatione adſunt, aut quibus per ora venarum quae ſunt in ano ſanguis effunditur. Hinc namque iſtorum morborum origo petenda eſt. Quod ſi viris hujusmodi foedus color appareat,

τούτων δὲ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι ἐπώδυνοι ἔν τε τοῖς δεξιοῖς [828] εἶεν, τὰ ἀλγήματα ἰσχυρότερα γίνεται, καὶ μάλιστα, ὅταν πρὸς τῷ ὑποχονδρίῳ κατὰ τὸ ἧπαρ τὸ ὑπόλειμμα τῆς ὀδύνης ᾖ· ὠφελέει δὲ ταύτας τὰς ὀδύνας τὸ παραυτίκα ψόφος ἐν τῇ γαστρὶ γενόμενος. ὁκόταν δὲ ἡ ὀδύνη παύσηται, τὸ οὖρον παχὺ καὶ χλωρὸν οὐρέουσιν. ἔστι δὲ θανατώδης μὲν οὐδαμῶς ὁ τρόπος οὗτος, χρόνιος δὲ κάρτα. ὁκόταν δὲ παλαιὸν ἤδη ᾖ τὸ νούσημα, ἀμβλυώσσουσιν οἱ ἄνθρωποι ὑπ᾽ αὐτοῦ. ἀλλ᾽ ἐπανερέσθαι περὶ τοῦ αἵματος, εἰ νέῳ ἐόντι ἐῤῥει, καὶ περὶ τοῦ ἀμβλυωσμοῦ, καὶ περὶ τοῦ οὔρου τῆς κενώσιος χλωρότητος. καὶ ἀμφὶ τῶν ψόφων εἰ ἐγγίνονταί τε καὶ ὠφελέουσιν ἐπιγινόμενοι. φήσουσι γὰρ πάντα ταῦτα, εἴτε ἐρυθρὸν, εἴτε μέλαν, τουτέοισι πῦον ἐλπίζειν μᾶλλον ἢ πτύειν. σκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα. τοῦτο τὸ σημεῖον τουτέοισιν ὁμόλογον ἐστίν.

|| *Λειχῆνες* δὲ καὶ λέπραι (522) καὶ λεῦκαι, οἷσι μὲν νέοισιν ἢ παισὶν ἐοῦσιν ἐγένετό τι τούτων, ἢ κατὰ μικρὸν φανὲν αὔξεται ἐν πολλῷ χρόνῳ, τούτοισι μὲν οὐ χρὴ ἀπόστασιν νομίζειν τὸ ἐξάνθημα, ἀλλὰ νόσημα. οἷσι δὲ ἐγένετο τού-

num etiam capitis dolor adfit percontandi funt, quod fatebuntur. Ex quibus qui ventris dextra parte dolores fentiuut, iis vehementes dolores fiunt, idque vel maxime fi in praecordiis ad hepar dolor reftiterit. Quibus malis confeftim levat ftrepitus qui in ventre fit. At ubi dolor conquievit, urina craffa et pallida redditur. Atque hoc morbi genus neutiquam letale eft, fed valde diuturnum. At ubi jam morbus inveteraverit, homines oculorum caligine vexat. Percontari igitur oportet, num fanguis in juventute fluxerit, aut oculorum caligatio contigerit, aut urina pallida vacuata fuerit, aut intus excitati fpiritus et fuperveniens juvamentum attulerint. Ifta namque omnia fatebuntur.

Impetigines et leprae albicantesque vitiligines, fi juvenibus quidem aut pueris horum aliquid contingat aut fenfim fe prodens, diuturnitate temporis augetur: in iis quidem eae puftulae abfceffus effe minime exiftimandae funt, fed morbi. At quibus ex his aliquid fubito multumque contin-

των τι πολύ τε καὶ ἐξαπίνης, τοῦτο ἂν εἴη ἀπόστασις. γίνονται δὲ λεῦκαι μὲν ἐκ τῶν θανατωδεστάτων νοσημάτων, οἷον καὶ ἡ νοῦσος ἡ φθινικὴ καλεομένη. αἱ δὲ λέπραι καὶ οἱ λειχῆνες ἐκ τῶν μελαγχολικῶν. ἴησθαι δὲ τουτέων εὐπετέστερά ἐστιν ὅσα νεωτάτοισί τε γίνεται καὶ νεώτατά ἐστι, καὶ τοῦ σώματος ἐν τοῖσι μαλθακωτάτοισι καὶ σαρκωδεστάτοισι φύεται.

git, id certe abſceſſus dici poſſit. Oriuntur autem albicantes vitiligines ex maxime quidem lethalibus morbis, velut quae tabes dicitur. Leprae vero et impetigines ex iis qui ab atra bile fiunt. Ex quibus quae valde juvenibus contingunt et recentiſſima quaeque ſunt, ea facilius curationem recipiunt, tum quae in ſumme mollibus et carnoſis corporis partibus naſcuntur.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΚΩΑΚΑΙ ΠΡΟΓΝΩΣΕΙΣ.

Ed. Chart. VIII. [853.] Foës. I. 118. Ed. Lind. I. (522.)

Οἱ ἐκ ῥίγεος περιψυχόμενοι κεφαλαλγέες τράχηλον ὀδυνώδεες ἄφωνοι, ἐφιδροῦντες, ἐπανενέγκαντες, θνήσκουσιν.

Αἱ μετὰ καταψύξιος δυσφορίαι κάκισται.

Κατάψυξις μετὰ σκληρυσμοῦ ὀλέθριον.

Ἐκ καταψύξιος φόβος καὶ ἀθυμίη ἄλογος ἐς σπασμὸν ἀποτελευτᾷ.

Αἱ ἐκ καταψύξιος οὔρων ἀπολήψιες κάκιστον.

Μετὰ ῥίγους ἄγνοια κακόν. κακὸν δὲ καὶ λήθη.

HIPPOCRATIS COACAE PRAENOTIONES.

Qui ex rigore perfrictione detinentur, cum capitis ac cervicis dolore, vocis defectione ac tenui ſudore, ii ubi vires reſumpſerint ac ſeſe velut recollegerint, moriuntur.

Corporis jactationes et incontinentiae cum perfrictione peſſimae.

Ubi totum corpus ita perfrixit ut obrigeat, perniciem affert.

Ex perfrictione metus ac animi abjectio praeter occaſionem in convulſionem tendit.

Urinarum ex perfrictione interceptiones peſſimae.

In rigore familiares non agnoſcere malum, malum quoque eorum quae geſta ſunt oblivifci.

Ed. Chart. VIII. [853. 854.] Foës.I. 118. 119. Ed. Lind. I. (522. 523.)

Τὰ κωματώδεα ῥίγεα ὑπολέθρια, καὶ τὸ φλογῶδες ἐν προσώπῳ μεθ' (523) ἱδρῶτος ἐν τούτοισι κακόηθες. ἐπὶ τουτέοισι ψύξις τῶν ὄπισθεν σπασμὸν ἐπικαλέεται. καὶ ὅλως δὲ ψύξις τῶν ὄπισθεν σπασμῶδες.

|| Αἱ ἐκ νώτου φρῖκαι πυκναὶ καὶ ὀξέως μεταπίπτουσαι δύσφοροι. οὔρου γὰρ ἀπόληψιν καὶ ἐπώδυνον σημαίνουσι. τὸ ἐφιδροῦν τούτοισι κάκιστον.

Ῥῖγος ἐν συνεχείᾳ τοῦ σώματος ἀσθενέος ἤδη ἐόντος θανάσιμον.

Οἱ πυκνὰ ἐφιδροῦντες καὶ ἐπιῤῥιγέοντες ὀλέθριον, καὶ ἐπὶ τῇσι τελευτῇσιν ἀναφαίνονται ἐμπύημα ἔχοντες καὶ κοιλίας ταραχώδεας.

[854] Τὰ ἐκ νώτου ῥίγεα δυσφορώτερα. ὃς δ' ἂν ἑπτακαιδεκάτῃ ῥιγώσας, τετάρτῃ καὶ εἰκοστῇ ἐπιῤῥιγοῖ, δύσκολον.

Οἱ φρικώδεες κεφαλαλγικοὶ ἐφιδροῦντες κακοήθεες.

Οἱ φρικώδεες ἐφιδροῦντες πολλῷ δύσκολοι.

Rigores cum ſopore nonnihil periculi denunciant et facies incenſa cum ſudore malignitatem ſignificat. Inſuper poſteriorum partium frigus convulſionem provocat. Ac omnino poſteriorum partium refrigeratio convulſionem minatur.

Crebri ex dorſo horrores, ſubinde locum commutantes graves ſunt et difficiles, Laborioſam quippe urinae ſuppreſſionem minantur. His tenuiter exudare peſſimum.

Continenter et aſſidue vexans rigor imbecillo jam corpore lethalis eſt.

Qui crebro tenuiter exudant ac ſubinde rigent, ii perniciose habent et tandem ſub mortem ſuppurati et alvum conturbatam habere deprehenduntur.

Qui rigores ex dorſo proficiſcuntur graviores ſunt et moleſtiores. Ubi vero quis decimo ſeptimo die rigore correptus, quarto ac vigeſimo die inſuper riguerit, difficulter habet.

Qui ſubinde inhorreſcunt, ex capite laborantes, tenuiter exudantes, ii maligne habent.

Qui ſubinde inhorreſcunt, ſaepe tenui ſudore corripiuntur, difficili morbo laborant.

Ed. Chart. VIII. [854.] Foës. I. 119. 120. Ed. Lind. I. (523. 524.)

Τὰ πολλὰ νωθρώδεα ῥίγεα κακοήθεα.

Οἷσιν ἑκταίοισι ῥίγεα γίνεται, δύσκριτον.

Ὁκόσοισι φρῖκαι πυκναὶ ὑγιαίνουσιν, οὗτοι ἐξ αἵματος ῥύσιος ἐκπυΐσκονται.

Τὸ φρικῶδες καὶ τὸ δύσπνουν ἐν τοῖσι πόνοισι σημεῖα φθινώδεα.

Ἐξ ἐμπυήσιος πλεύμονος καὶ κατὰ κοιλίην ἐνίοτε ἀλγήματα καὶ κληῗδα, καὶ τὸ ὑπορέγχειν ἀσώδεα, σημαίνει πτυέλου πλῆθος ἐν τῷ πλεύμονι.

|| Οἱ φρικώδεες, ἀσώδεες, κοπιώδεες, ὀσφυαλγέες, κοιλίας καθυγραίνονται.

Τὰ ἐπιῤῥιγέοντα ἐς νύκτα μᾶλλόν τι παροξυνόμενα, ἄγρυπνα, φλεγματώδεα, ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ἔστιν ὅτε οὖρον ὑφ᾽ ἑωυτοὺς χαλῶντα, φλεβοδονώδεα ἐς σπασμὸν ἀποτελευτᾷ.

Τὰ ξυνεχέα ῥίγεα (524) ἐν ὀξέσι πονηρόν.

Rigores multi cum torpore malignum quiddam denunciant.

Rigores qui in ſextum diem incidunt, difficile judicium adferunt.

Qui per ſanitatem crebro inhorreſcunt, ii ex ſanguinis fluxu purulenti evadunt.

Ubi horror in malis ſubinde incidit cum difficultate ſpirandi, tabes denunciatur.

Ex pulmonis ſuppuratione interdum circa ventrem dolores ac claviculam et cum incontinenti corporis jactatione aliquantulum ſtertere, ſputi copiam in pulmone indicant.

Qui ſubinde inhorreſcunt, ac incontinenti corporis jactatione cum laſſitudinis ſenſu et lumborum dolore conflictantur, iis alvi effunduntur.

Qui ſubinde rigore prehenduntur et ſub noctem aliquando gravius jacent, pervigiles in ſomnis nugantes ac delirantes, interdum ſeſe lotio perfundentes, ii in convulſionem tendunt.

Continentes in praecipitibus malis rigores malo ſunt.

Αἱ ἐκ ῥίγεος μετὰ κεφαλαλγίης ἐκλύσιες ὀλέθριον. τὰ αἱματώδεα οὖρα ἐν τούτοισι πονηρόν.

Ῥῖγος ὀπισθοτονῶδες κτείνει.

Τὰ φρικώσαντα καὶ ἀνιδρώσαντα κρισίμως, ἐς δὲ τὴν αὔριον φρίξαντα παραλόγως, μὴ ἀγρυπνεῦντα, μήτε πεπαινόμενον, αἱμοῤῥαγήσειν οἴομαι.

|| *Τὰ μετὰ ῥίγεος ἐπισχόμενα οὖρα πονηρὰ καὶ σπασμώδεα, ἄλλως τε καὶ προκαρωθέντι. ἐλπὶς δὲ ἐπὶ τούτοισι καὶ τὰ παρὰ τὰ ὦτα.*

Τριτοφυέα ῥίγεα ἢν ἐν μέσῳ παροξυνόμενα πυρετῷ ἀτάκτῳ πάνυ κακοήθεα. τἀναντία δὲ παροξυνόμενα τῶν σπώντων, τῶν μετὰ ῥίγους καὶ πυρετοῦ, ὀλέθριον.

Αἱ ἐκ ῥίγεος ἀφωνίαι τρόμῳ λύονται, καὶ τοὺς ἐπιῤῥιγέοντας τρομώδεα γινόμενα κρίνει.

Οἱ ἐκ ῥίγεος μετὰ κεφαλαλγίης ἐκλυόμενοι σφαλεροί. τὸ αἱματῶδες οὖρον τουτέοισι κακόν.

Virium exolutiones ex rigore cum capitis dolore perniciem denunciant. Cruentae in his urinae malo ſunt.

Rigor cum poſteriorum partium diſtentione mortem adfert

Quibus ubi inhorruerint judicatorii ſimul ſudores contingunt, poſtridie vero ſi horror repetierit et temere pervigilent, iis forte ſanguinem erupturum ſperare oportet.

Urinae quae cum rigore reſtitarunt malum et convulſionem praenunciant, tum vero praecipue ſi antea alto ſopore aeger detentus fuerit. In his autem abſceſſus ad aures ſperare oportet.

Rigores velut in iis febribus quae propius ad tertianarum naturam accedunt, ſi in medio ingraveſcunt, febre nullum ordinem ſervante, maligni valde ſunt. Quae vero contra ingraveſcunt, in convulſione vexatis cum rigore et febre perniciem denunciant.

Quae ex rigore fiunt vocis defectiones, tremore ſolvuntur, atque eos qui ſubinde novo rigore corripiuntur, ſuccedentes tremores judicant.

Qui ex rigore virium exolutiones et capitis dolores ſentiunt, ii in dubium de vita veniunt. In his cruenta urina malum denunciat.

Οἷσι ῥῖγος, οὔρου ἐπίστασις.

Σπασμὸς ἐν πυρετῷ, χειρῶν καὶ ποδῶν πόνοι, κακόηθες. κακόηθες δὲ καὶ ἐκ μηροῦ ὁρμὴ ἀλγήματος, ἀλλ' οὐδὲ γουνάτων πόνος κρήγυον. ἀτὰρ καὶ γαστροκνημιῶν πόνοι κακοήθεες, καὶ γνώμης παραφορὴ, ἄλλως τε καὶ οὖρον ἢν ἐναιωρηθῇ.

|| *Οἱ ἐξ ὑποχονδρίων ἀλγήματος πυρετοὶ κακοήθεες. τὸ καρῶδες ἐπὶ τούτοισι κάκιστον.*

Οἱ μὴ διαλείποντες ἐφιδροῦντες πυκνὰ μετὰ ὑποχονδρίου ἐντάσεως, ὡς ἐπιτοπολὺ κακοήθεες, καὶ ἐς ἀκρώμιον καὶ κληῖδα στηρίζοντα ἀλγήματα ἐν τούτοισι πονη(525)ρά.

Οἱ τριταιοφυέες ἀσώδεες πυρετοὶ κακοήθεες.

Αἱ ἐν πυρετῷ ἀναυδίαι κακόν.

Κοπιώδεες, ἀχλυώδεες, ἄγρυπνοι, κωματώδεες, ἐφιδροῦντες ἀναθερμαινόμενοι, κακόν.

Οἱ κοπιώδεες μετὰ φρίκης ἐφιδρώσαντες κρισίμως, ἀναθερμανθέντες ἐν ὀξεῖ, κακὸν, ἄλλως τε κἢν ταῦτα ἐπιστά-

Quibus rigor adest, iis urina restitat.

In febre convulsio manuumque ac pedum dolores malignum quiddam praenunciant. Malignus quoque ex femore doloris impetus. Sed et neque genuum dolor probari potest. Quin et surarum quoque dolores maligni sunt, ac mentis emotio, tum vero praecipue si sublime quid in urina innatet.

Ex praecordiorum dolore obortae febres malignae sunt. In his profundus ac altus sopor pessimus.

Qui in febre non intermittente tenuiter et crebro exudant, cum praecordiorum distensione, ii ut-plurimum maligne habent, atque in his dolores in humeri caput ac jugulum affixi pravi sunt.

Febres quae proxime ad tertianarum naturam accedunt, cum incontinenti corporis jactatione, malignae sunt.

In febre mutum esse malo est.

Delassati aegri, caligine obducti, pervigiles et sopore detenti, cum tenui sudore recalescentes, male habent.

Lassitudine laborantes cum horrore, judicii modo leviter exudantes, celeriter ad calorem revocati, male habent, tum vero praesertim si ista insuper sanguinem e naribus

ζωσι. περὶ ταῦτα ἰκτερώδεες κατακορέες θνήσκουσι, λευκὸν διαχώρημα τουτέοισι προσδιέρχεται.

Οἱ τριταιοφυέες πλανώδεες, ἐς ἀρτίας μεταπεσόντες, δύσκολοι.

Οἱ ἐν κρισίμοισιν ἀλυσμοὶ ἀνιδροῦντες περιψυχόμενοι, || καὶ ἅπαντες δὲ οἱ ἄνευ ἱδρῶτος περιψυχόμενοι ἀκρίτως κακόν.

Καὶ οἱ ἐπιῤῥιγώσαντες ἐκ τούτων ἐμέσαντες ἄκρητα, ἀσώδεες, τρομώδεες ἐν πυρετῷ, κακόν. καὶ φωνὴ δὲ ἐκ ῥίγεος.

Τὰ δὲ ἐκ ῥινῶν μικροῖσιν ἱδρῶσι περιψύχοντα κακόν.

Οἱ ἐφιδροῦντες ἄγρυπνοι ἀναθερμαινόμενοι κακόν.

Οἱ ἐφιδροῦντες ἐν πυρετῷ κακοήθεες.

Οἷσι χολώδεος διαχωρήσιος ἐούσης, περὶ στῆθος δῆξις καὶ πικρότης, κακόν.

Ἐν πυρετοῖσι κοιλίης ἐμφυσωμένης, πνεῦμα μὴ διεκπῖπτον, κακόν.

stillarint. Circa haec aurigine admodum foedati et largius colorati moriuntur, iisque album alvi recrementum prodit.

Febres ad tertianarum naturam accedentes, vagae et errantes, ubi in dies pares transierint, molestiam exhibent.

Qui in diebus judicatoriis cum angore aut incontinenti corporis jactatione, absque sudore perfrigerantur, atque omnino qui sine sudore perfrigerantur citra judicationem, male habent.

Quin et qui subinde riguerunt, post haec sincera vomitione refuderunt, anxietate vexati, tremuli in febre, malum portendunt. Quin etiam ex rigore vox intercepta perniciem denunciat.

Qui vero post sanguinis ex naribus eruptionem ex tenuibus sudoribus perfrigescunt, male habent.

Ex tenuibus sudoribus pervigiles, ad calorem revocati, male habent.

In febre tenuiter exudantes maligne habent.

Quibus prodeunte egestione alvi biliosa, ad pectus morsus ac amaritudo sentitur, ii male habere judicantur.

In febribus alvo a flatibus distenta, flatum non erumpere, malum.

Κοπιώδεες, λυγγώδεες, κάτοχοι, κακοί.

Ἐκ νώτου πυκινῇσι καὶ λεπτῇσι φρίκησιν ἐφιδροῦντες δύσφοροι. οὔρου ἀπόληψις ἐπώδυνον σημαίνει. τὸ ἐφιδροῦν τούτοισι κακόν.

|| Τὸ παρὰ τὸ ἔθος ποιέειν τι, οἷον προθυμέεσθαί τι πρότερον μὴ εἰθισμένον, ἢ τοὐναντίον, πονηρὸν, καὶ πλησίον (526) παρακοπῆς.

Τὰ ἐν πονηροῖσι σημείοισι κουφίζοντα καὶ τὰ ἐν χρηστοῖσι μὴ ἐνδιδόντα δύσκολα.

Οἱ ἐφιδροῦντες καὶ μάλιστα κεφαλὴν ἐν ὀξέσι ὑποδύσφοροι κακὸν, ἄλλως τε καὶ ἐπ' οὔροισι μέλασι, καὶ τὸ θολερὸν ἐπὶ τούτοισι πνεῦμα κακόν.

Ἄκρεα ταχὺ ἐπ' ἀμφότερα μεταπίπτοντα, καὶ δίψα δὲ τοιαύτη, πονηρόν.

Ἐκ κοσμίου θρασεῖα ἀπόκρισις, φωνὴ ὀξεῖα, κακόν. ὑποχόνδρια τουτέοισιν εἴσω εἰρύαται.

Lassitudine conflictati aegri, singultuosi et alto stupore, quem catochum vocant, detenti male habere significantur.

In crebris et tenuibus ex dorso horroribus tenuiter exudantes aegri moleste habent. Laboriosa quippe urinae interceptio significatur. In his tenuiter exudare malo est.

Praeter consuetudinem aliquid facere, ut verbi gratia aliquid propensius curare et magno studio eniti, prius non consuetum, aut contra, pravum et delirio proximum.

Quae cum malignis signis allevamentum adferunt et quae cum bonis non remittunt molestia sunt et difficilia.

In praecipitibus malis tenues circa caput maxime sudores oboriri et corporis incontinentia quadam jactari malum indicat, tum vero praecipue pernicies intenditur, si ista cum urinis nigris contigerint et spiritus magnus et concitatus adfuerit.

Celeres summitatum corporis in utraque extrema permutationes perniciem denunciant. Quin et sitis hujusmodi, hoc est celeriter in contraria permutata, malo est.

In homine moderato ferox et audax responsio et vox acuta malum portendunt. Iis praecordia intro trahuntur et tendunt.

Τὰ ἐκ καταψύξιος ἱδρώδεος ταχὺ ἀναθερμαινόμενα κακόν.

Οἱ ἐν ὀξέσι ἐφιδροῦντες ὑποδύσφοροι κακόν.

Οἱ παραλόγως κενεαγγείης μὴ ἐούσης ἀδύνατοι κακόν.

Ἐν πυρετῷ ἕλξις οἷον ἀπὸ ἐμέτου ἐς ἀνάχρεμψιν τελευτῶσα κακόν.

|| *Νάρκη ἐς ἀμφότερα ταχὺ μεταπίπτουσα κακόν.*

Στάξιες αἱ ἐλάχισται κακαί.

Κακὸν δὲ πάντως ἐν ὀξεῖ δίψα παραλόγως λυθεῖσα.

Οἱ πρὸς χεῖρα ἀναΐσσοντες κακοί.

Οἷσιν ἅμα πυρετῷ καυσώδει, οἰδήματα ὑπνώδεα νενωθρευμένα, ἐς πλευρὸν ὀδύνη ἐπελθοῦσα, παραπληκτικῶς κτείνει.

Πνιγμὸς ἐν ὀξέσιν ἐλθοῦσιν ἰσχνοῖσιν ὀλέθριον.

[856] || *Ἐπὶ τοῖσιν ἤδη ὀλεθρίοισι τὰ σμικρὰ τρομώδεα,*

Qui ex ſudoribus perfrigerantur ac celeriter recaleſcunt, male habere judicantur.

Qui in gravibus malis tenuiter exudant et quadam corporis incontinentia jactantur, male habent.

Qui temere ac praeter rationem nulla exiſtente vaſorum inanitione impotentes fiunt, ii male habent.

In febre diſtractio velut a vomitu, in exſcreationem deſinens, malum portendit.

Torpor in contraria celeriter permutatus perniciem denotat.

Perpuſillae ſanguinis e naribus ſtillae damno ſunt.

Ac penitus quidem in gravi morbo ſitim temere ac praeter rationem ceſſare malum eſt.

Qui ad manus contactum reſiliunt, male habere judicantur.

Quibus in febre ardente tumores cum ſomnolentia et torpore obveniunt, eos lateris dolor accedens cum levi partis alicujus ſideratione necat.

In praecipitibus malis ſtrangulatus, gracileſcentibus faucibus, perniciem minatur.

Ubi jam pernicies imminet, parvi tremores et aerugi-

Ed. Chart. VIII. [856.] Foëf. I. 126. 127. Ed. Lind. I. (526. 527.)
καὶ ἰώδης ἔμετος. οἱ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν ὑποψοφέοντες καὶ ὑποβορβορύζοντες ξηροῖσι, καὶ οἱ χαλεπῶς καταβροχθίζοντες πνεύματι βηχώδει, ὀλέθριοι ἐν ὀξέσι κατεψυγμένοισι.

Τὰ ἐν χερσὶ καὶ ποσὶν ἐρυθήματα ὀλέθρια.

Οἱ ἐκφυσῶντες καὶ ἀνακεκλασμένοι ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν ὑποβλέποντες, (527) ἰκτερώδεες κατακορέες θνήσκουσι. λευκὸν διαχώρημα τούτοισι προέρχεται.

Αἱ ἐν πυρετοῖσι ἐκστάσιες σιγῶσαι μὴ ἀφώνῳ ὀλέθριαι.

Τὰ πελιδνὰ γινόμενα ἐν πυρετῷ σύντομον θάνατον σημαίνει.

|| Οἷσιν ἐν πυρετῷ ἀλγήματος πλευροῦ γενομένου κοιλίης ὑδατόχολα πολλὰ διαδιδούσης, ῥηΐζει. ἀσιτίαι δὲ παρακολουθοῦσι καὶ ἱδρῶτες μετὰ προσώπου εὐχροίης, καὶ κοιλίης ὑγρῆς, καί τι καὶ καρδιαλγίης, οὗτοι μακροτέρως νοσήσαντες περιπλευμονικῶς τελευτῶσι.

nofa vomitio et in quibus inter potandum ftrepitus quidam percipitur, quique prae ficcitate murmur quoddam fentiunt, et qui ob fpiritum tufficulofam aegre devorant, in gravibus malis perfrigeratis perniciofe habere judicandi funt.

Manuum ac pedum tumores cum rubore perniciem denunciant.

Qui vehementer efflant et reflexis funt palpebris, ac per fomnum leviter fufpiciunt, aurigine admodum foedati et largius colorati moriuntur. In his album alvi recrementum praecedit.

In febribus vehementes mentis emotiones cum taciturnitate, in eo qui voce defectus non eft, perniciem minantur.

Ubi livores in febre fiunt, prope affore mors fignificatur.

Quibus cum febre lateris dolore accedente, alvus aquofa multa bile permixta transmittens allevationem adfert, deinde vero cibos averfantur et fudoribus diffluunt, cum bene colorata facie ac humefcente alvo et dolor aliquis oris ventriculi fuccedit, ii diutius morbum trahentes pulmonum vitiis laborantium more intereunt.

Πυρέσσοντι ἐν ἀρχῇ μέλαινα χολὴ ἄνω ἢ κάτω διελθοῦσα θανάσιμον.

Οἱ μετὰ καταψυξίων οὐκ ἀπύρων ἐφιδροῦντες ἄνω δύσφοροι, φρενιτικοί τε καὶ ὀλέθριοι ἐν ὀξεῖ.

Τὰ ἐπ᾽ ὀλίγον ὀξέα ἀλγήματα εἰς κληῗδα καὶ τὰ ἄνω πίπτοντα ὀλέθρια.

Ἐν μακροῖσι ὀλεθρίοισιν, ἕδρης ἄλγημα θανάσιμον.

Τοῖσιν ἀσθενέως ἤδη διακειμένοισι, μὴ βλέπειν, ἢ μὴ ἀκούειν, ἢ διαστρέφεσθαι χεῖλος ἢ ὀφθαλμὸν, ἢ ῥῖνα, θανάσιμον.

Ἐν πυρετοῖσι βουβῶνος ἄλγημα νοῦσον χρονίην σημαίνει.

|| *Αἱ ἐν πυρετοῖσιν ἀκρισίαι χρόνους μὲν ἐμποιέουσιν, ἀτὰρ οὐχὶ ὀλέθριαι.*

Οἱ ἐξ ἀλγημάτων ἰσχυρῶν πυρετοὶ πολυχρόνιοι.

Αἱ τρομώδεες, ψηλαφώδεες παρακρούσιες φρενιτικαί. καὶ οἱ κατὰ γαστροκνημίην πόνοι ἐν τούτοισι, γνώμης παράφοροι.

Febrium initio fi atra bilis furfum aut deorfum prodeat, lethale eft.

Quibus adfunt fuperiorum partium tenues fudores cum perfrictionibus, nec fine febre, ii corporis incontinentia et phrenitide vexati, praeceps periculum denunciant.

Dolores fenfim ingravefcentes, fi ad jugulum et fuperiores partes transeant, perniciem minantur.

In longis periculis fedis dolor mortem affert.

In his qui propter imbecillitatem non vident, nec audiunt, aut quibus labrum, aut oculus, aut nafus pervertitur, mors denunciatur.

In febribus ex glandularum tumoribus dolores morbi diuturnitatem praenunciant.

Judicationis ceffationes in febribus temporis quidem longinquitatem, non tamen perniciem inducunt.

Ex vehementibus doloribus obortae febres diuturnae.

Dementiae in quibus aegri funt tremuli, aut aliquid inveftigantium more fenfim contrectant aut palpant, phrenitim praenunciant. Quin et ad furam dolores, in his mentem emovent.

Ed. Chart. VIII [856. 857.] Foës. I. 128. 129. Ed. Lind. I. (527. 528.)

Ὅσοι ἐν ξυνεχεῖ ἄφωνοι κείμενοι, μύοντες σκαρδαμύσσουσιν, ἢν αἵματος ῥυέντος ἐκ ῥινῶν ἐμέ(528)σαντες φθέγξωνται, καὶ παρ᾽ αὐτοῖσι γένωνται, σώζονται. μὴ γενομένων δὲ τούτων, δύσπνοοι γενόμενοι θνήσκουσι συντόμως.

Οἱ λαβόντες ἐς τὴν αὔριον παροξυνθέντες κακόν.

Τρίτην ἐπισχόντες τετάρτην παροξυνθέντες κακόν. ἆρά γε καὶ φρενιτικοὶ οἱ τοιοῦτοι παροξυσμοί.

Ὁκόσοισιν ἐκλείπουσιν οἱ πυρετοὶ μὴ κατὰ κρισίμους, ὑποτροπικόν.

Οἱ ἐν ἀρχῇ λεπτοὶ μετὰ κεφαλῆς σφυγμοῦ καὶ οὔρου λεπτοῦ πρὸς κρίσιν παροξύνονται, θαῦμα δὲ οὐδὲν εἰ καὶ παρακοπὴ καὶ ἔτ᾽ ἀγρυπνίη γένοιτο.

|| Ἐν ὀξέσι κίνησις, ῥυπτασμὸς, ὕπνος ταραχώδης, σπασμὸν ἐνίοισι σημαίνει.

[857] Αἱ ταραχώδεες θρασύτητι ἐγέρσιες παράφοροι, πονηρὸν, καὶ σπασμώδεες, ἄλλως τε καὶ μεθ᾽ ἱδρώτων. σπασμώ-

Qui in febre assidua voce defecti jacent et oculis conniventibus nictantur, hi evadunt quidem si post sanguinis ex naribus fluxum ac vomitum, ad loquelam et ad seipsos redeant. Sin vero secus accidat, cum spirandi difficultate celeriter intereunt.

Qui accessione correpti, postero die gravius habent, iis malum denunciatur.

Quibus tertio die subsistit accessio et quarto ingravescit, malum denunciatur. Ac metus est ne hujusmodi accessiones phrenitim inducant.

Febres si alio die quam judicatorio desierint, recidivam metuere oportet.

Qui circa initia tenuiter febricitantes, ad judicationem cum capitis pulsatione et urina tenui ingravescunt, eos mentis emotione ac insuper pervigilio corripi nil mirandum est.

In praecipitibus malis corporis motio, jactatio ac turbulentus somnus, nonnullis convulsionem portendit.

Turbulentae cum confidentia expergefactiones quae mentem emovent malo sunt, ac convulsiones minantur, praesertim vero si cum sudore contingant. Quin et cervicis

Ed. Chart. VIII. [857.] Foes. I. 129. 130. Ed. Lind. I. (528. 529.)
δεες δὲ καὶ τραχήλου καὶ μεταφρένου δοκέουσι ψύξιες, ἀτὰρ καὶ ὅλου τοῦ σώματος, ἐν τούτοισιν ὑμενώδεες οὐρήσιες.

Αἱ ἐν κώματι παρακρούσιες σπασμώδεες.

Αἱ ἐπ' ὀλίγον θρασεῖαι παρακρούσιες θηριώδεες, καὶ σπασμοὺς δὲ προσημαίνουσιν.

Ἐν τοῖσι μακροῖσι κοιλίης ἄλογοι ἐπάρσιες σπασμώδεες.

Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα ἄγρυπνα, ἐπιστάζοντα ἐκ ῥινῶν, ἑκταῖα κουφισθέντα νύκτα, πονήσαντα δὲ ἐς τὴν αὔριον, ἐφιδρώσαντα, κατενεχθέντα, παρακρούσαντα, αἱμοῤῥοεῖ λαύρως, καὶ λύει τὰ πάθεα. τὸ ὑδατῶδες οὖρον τοιαῦτα σημαίνει.

|| *Μετὰ τῶν εἰρημένων, τῶν ἐξισταμένων μελαγχολικῶς, οἱ τρομώδεες γενόμενοι κακοήθεες.*

Παρα(529)φροσύνη ἐν πνεύματι καὶ ἱδρῶτι θανατώδης. θανατώδης δὲ καὶ ἐν πνεύματι καὶ λυγμῷ.

Ἐνύπνια τὰ ἐν φρενίτιδι ἐναργῆ ἀγαθόν.

ad dorſi perſrictiones, convulſiones portendere videntur, ac multo magis quae totum corpus pervadunt, in quibus mictiones membranularum ſpeciem referunt.

Deſipientiae cum ſopore convulſiones minantur.

Quae ſenſim feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas evadunt. Quin et convulſiones quoque praenunciant.

Temerarii ventris tumores in morbis longis convulſiones afferunt.

Qui ſtatim ſine ratione perturbantur, pervigiles ſunt, ſanguinem e naribus ſtillantes, ſexto die noctu allevantur, poſtridie vero laborantes tenui ſudore correpti et in ſomnum delati delirant, iis larga ſanguinis e naribus profuſio morbum ſolvit. Cujus rei indicio eſt diluta urina.

Qui cum his quae ſupra dicta ſunt furioſa et vehementi mentis emotione tenentur, ii ſi tremuli evadunt, maligne habere judicantur.

Deſipientia cum difficultate ſpirandi et ſudore lethalis eſt. Quin etiam cum difficultate ſpirandi et ſingultu mortem adfert.

Quae in phreniticis manifeſta apparent inſomnia, probanda ſunt.

Ἐν φρενίτιδι διαχωρήσιες λευκαὶ, καὶ νωθρότης κακόν. ῥῖγος τουτέοισι κάκιστον.

Ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐν ἀρχῇσι τὰ ἐπιεικῶς ἔχοντα, πυκνά τε μεταπίπτοντα κακόν.

Τῶν ἐξισταμένων μελαγχολικῶς, οἷς τρόμοι ἐπιγίνονται, κακόν.

Οἱ ἐξιστάμενοι μελαγχολικῶς, τρομώδεες γινόμενοι καὶ πτυαλίζοντες, ἆρά γε φρενιτικοί.

Οἱ ἐκστάντες ὀξέως ἐπιπυρέξαντες φρενιτικοὶ γίνονται.

Οἱ φρενιτικοὶ βραχυπόται ψόφου καθαπτόμενοι τρομώδεες ἢ σπασμώδεες.

|| *Τὰ ἐν φρενιτικοῖσι νεανικῶς τρομώδεα θανάσιμα.*

Αἱ περὶ ἀναγκαῖα παραφροσύναι κάκισται, αἱ ἐκ τούτων παροξυνόμεναι ὀλέθριοι.

Αἱ παρακρούσιες φωνῇ κλαγγώδεες, γλώσσῃ σπασμώδεες, καὶ αὐτοὶ τρομώδεες γινόμενοι ἐξίστανται. σκληρυσμὸς ταύτῃσιν ὀλέθριον.

In phrenitide albicans dejectio ac torpor malum denunciat. His ſuccedens rigor peſſimus.

In phreniticis cum omnia circa initia moderate et ſedate ſe habeant, ac ſubinde permutentur, malum denunciatur.

In vehementi et furioſa mentis emotione accedentes tremores exitio ſunt.

Vehementi inſania detenti tremuli, cum crebra ſputatione, metus eſt ne phrenitici evadant.

Vehementer et acute mente emoti, ſi febris iterum repetat, phrenitici evadunt.

Phrenitici parum bibunt, ex levibus ſtrepitibus facile irritantur, tremuli ſunt aut convulſionibus tentantur.

In intenſa phrenitide tremores lethales.

Deſipientiae quae circa neceſſaria fiunt, peſſimae et quae ex his ingraveſcunt, exitium portendunt.

Deſipientiae cum voce ſtridula, linguae revulſione, ac ipſi quoque tremuli, vehementem mentis alienationem ſignificant. In his durities aut aſperitas perniciem minatur.

Αἱ προεξαδυνατησάντων παραφροσύναι κάκισται.

Τὰ ἐν φρενιτικοῖσι πυκνὰ μεταπίπτοντα, σπασμώδεα πονηρά.

Οἱ ἐν φρενιτικοῖσι μετὰ καταψύξιος πτυαλίζοντες μέλανα ἔμετον δηλοῦσι.

Τοῖσι ποικίλως διανοσέουσι καὶ παρακρούουσι, πυκνὰ κωμάδεσι προσδέχεσθαι λέγε μέλανα ἔμετον.

Τὰ παροξυνόμενα τρόπον σπασμώδεα κάτοχα.

|| *Τὰ παρ᾽ οὖς ἐπάρματα ἐν μακροῖσι μικρὰ, αἱμοῤῥώδεα καὶ σκοτώδεα ἐπιφαινόμενα ὀλέθρια.*

Οἱ ἰλιγγώδεες πυρετοὶ καὶ ἄνευ ἰλέων καὶ μετὰ ἰλέων ὀλέθριοι.

Τοῖσι (530) *πνευματίοισιν ἐοῦσι πυρετὸς ὕστερον ὀξὺς, μετὰ ὑποχονδρίου ξυντόνου καταψυχθεῖσι, παρ᾽ οὖς μέγα ἔπαρμα.*

[858] *Οἷσιν ἂν ἐν πυρετῷ ὀδύναι γενόμεναι περὶ ὀσφῦν*

Desipientiae quae jam admodum fractis et debilitatis viribus succedunt pessimae sunt.

Crebrae in phreniticis permutationes convulsiones denunciant ac pravae sunt.

Crebrae in phreniticis cum perfrictione sputationes nigrorum vomitionem praenunciant.

In his qui varie morbum trahunt et mente moventur, si subinde sopor incidat, praenuncia expectandam esse nigram vomitionem.

Quae convulsionis in morem affligunt, ea altum stuporem, catochum vocant, inducunt.

Parvi in longis morbis aurium tumores, si subinde sanguis e naribus profluat et tenebricosa vertigo excitetur, exitio sunt.

Febres vertiginosae et cum tenuis intestini morbo et sine hoc perniciem intentant.

In anhelatoribus et suspiriosis febris postea acuta, cum praecordiorum contensione perfrigeratis, magnum circa aures tumorem expectare oportet.

Lumborum atque inferiorum partium dolores quibus

καὶ τὰ κάτω χωρία φρενῶν ἅπτονται, ἐκλείπουσαι τὰ κάτω ὀλέθρια, ἄλλως τε κἢν ἄλλο τι σημεῖον προσγένηται πονηρόν. ἢν δὲ τἆλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ γένηται, ἔμπυον γενήσεσθαι ἐλπίς.

Παιδίοισιν ὀξὺς πυρετὸς καὶ κοιλίης ὑπόστασις μετὰ ἀγρυπνίης, καὶ τὸ ἐκλακτίζειν, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλειν, καὶ ἴσχειν ἔρευθος σπασμῶδες.

|| *Τὰ εὐθὺ ταραχώδεα ἄγρυπνα, μέλανα δὲ τὰ σύνθετα, αἱμοῤῥοεῖ ἔνια.*

Τὰ ἀγρυπνήσαντα ἐξαίφνης ἀλυσμῷ αἱμοῤῥοέει, ἄλλως τε καὶ ἤν τι προεῤῥυήκῃ. ἦρά γε καὶ μεταφρίξαντες οἱ ἐπ' ὀλίγον περιψύχοντες;

Περὶ δὲ τοὺς παροξυσμοὺς βήσσοντες, καὶ ἐφιδροῦντες μικρὸν κακοήθεες.

Ἐς πλευρὸν ὀδύνης καὶ πνιγμοῦ προγενομένου, οὗτοι ἐμπυοῦνται.

febris etiam accedit, ſi relictis inferioribus ſeptum tranſverſum appetant, tum vero praeſertim exitio ſunt ſi aliquod periculoſum ſignum acceſſerit. Quod ſi reliquorum ſignorum nullum periculum oſtenderit, futurae ſuppurationis metus eſt.

In pueris febris acuta cum alvi ſuppreſſione et pervigilio, calces velut jactare, ac colorem mutare et ruborem contrahere, convulſionem minatur.

Qui ſtatim ſine ratione perturbantur, pervigilio torquentur, nigra et compacta ex alvo demittunt, interdum ſanguinem e naribus profundunt.

Qui inſomnia vexantur cum ſubita corporis jactatione et inquietudine, iis ſanguinem e naribus erupturum ſperare oportet, idque praeſertim, ſi quid antea profluxerit. Animadvertendum vero num in modice perfrigeratis id poſt horroris ſenſum contingat.

At vero qui per acceſſiones tuſſiunt et tenuiter exudant, ii maligne habere judicandi ſunt.

Ad lateris dolorem inſuper accedente ſtrangulatu, ſuppurationis futurae ſpes eſt.

Οἷσιν ἐν συνεχέσι φλυζάκια κατὰ πᾶν τὸ σῶμα ἐκφύει, θανάσιμον, μὴ γινομένου πυώδους ἀποστήματος. μάλιστα δὲ εἴθισται γίνεσθαι τούτοισι παρ' οὖς.

Ἐν ὀξεῖ τὰ μὲν ἔξωθεν περιψύχεσθαι, τὰ δὲ εἴσωθεν καίεσθαι, καὶ διψῆν κακόν.

Οἱ συνεχέες διὰ τρίτης ἐπιτείνοντες ἐπικίνδυνοι.

Οἷσιν ἄν ποτε πυρετὸς διαλίπῃ, ἀκίνδυνον.

|| *Ἐν μακροῖς πυρετοῖσιν, ἢ φύματα, ἢν ἐς ἄρθρα πόνοι ἐγγίνονται, καὶ ἢν γένωνται, οὐκ ἄχρηστοι.*

Κεφαλαλγίη ἐν ὀξεῖ, ὑποχόνδριον ἀνεσπασμένον, μὴ (531) *ῥυέντος αἵματος ἐκ ῥινέων, ἐς φρενιτικὸν περιΐσταται.*

Τὰ λειπυρικὰ, μὴ χολέρας ἐπιγινομένης, οὐ λύεται.

Ἴκτερος πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης ἡμέρης ἐπιγενόμενος κακόν· ἑβδόμη δὲ καὶ ἐνάτη καὶ ἑνδεκάτη καὶ τεσσαρεσκαιδεκάτη κρίσιμον, μὴ σκληρύνων ὑποχόνδρια. ἢν δὲ μὴ, ἐνδοιαστόν.

Quibus per febres aſſiduas puſtulae toto corpore enaſcuntur, lethale eſt, niſi quid purulentum abſcedat. In his vero praecipue adnaſci ad aures tubercula ſolent.

In praecipiti morbo, ſi partes externae perfrigerentur, internae vero urantur, ac ſitis urgeat, malum denunciatur.

Febres aſſiduae, quae tertio quoque die intenduntur, in periculum ducunt.

Si quibus aliquando febris intermiſerit, periculum abeſſe ſignificat.

In febribus longis, aut tubercula, aut ad articulos dolores proveniunt, quos neque tamen temere fieri exiſtimandum eſt.

In praecipiti morbo, capitis dolor et praecordia revulſa, niſi ſanguis ex naribus profluat, ad phrenitidem deveniunt.

Febres lipyriae, non niſi per choleram effuſa bile, ſolvuntur.

Morbus regius ſi ante diem ſeptimum acceſſerit, malum ſignificat: ſeptimo autem, nono, undecimo ac decimo quarto judicationem adfert, dum praecordia non induret. Quod ſi ſecus contingat, res in dubium vertitur.

Ed. Chart. VIII. [858.] Foëſ. I. 134. 135. Ed. Lind. I. (531.)

Αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὑποστροφαὶ, περὶ κρίσιν αἱματώδεες, μελάνων ἔμετον ποιέουσι. γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες.

|| *Τὰ ἐν τριταίοισι πυρετοῖσι ἀλγήματα παροξυνόμενα τριταιογενῆ ποιέεται, καὶ θρομβώδεα αἵματα διαχωρέει.*

Ἐν πυρετοῖσι κατὰ φλέβα τὴν ἐν τῷ τραχήλῳ σφυγμὸς καὶ πόνος ἐς δυσεντερίην ἀποτελευτᾷ.

Τὸ μεταβάλλον πολλάκις χρῶμα καὶ θερμασίην χρήσιμον.

Τοῖσι χολώδεσι πνεῦμα μέγα, καὶ πυρετὸς ὀξὺς μετὰ ὑποχονδρίου ἐντάσιος, παρ᾽ οὖς ἀφίστησιν.

Οἱ ἐκ μακρῶν ἀναλαμβάνοντες εὔσιτοι, μηδὲν ἐπιδιδόντες, ἐπιστρέφουσι κακοήθεις.

Οἷσιν ἐν πυρετοῖσι φλέβες αἱ ἐν κροτάφοισι σφυγματώδεες, καὶ πρόσωπον ἐῤῥωμένον, καὶ ὑποχόνδριον μὴ λαπαρὸν χρόνιον, καὶ οὐ παύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλῆς, ἢ λυγγὸς, ἢ σπασμοῦ ἢ ὀδύνης ἰσχίων.

Crebrae iisdem perſeverantibus caſibus morborum reverſiones, impendente judicatione ſanguinem profundentes, nigram vomitionem excitant. Quin etiam tremulos aegros faciunt.

Qui in febribus tertianis ingraveſcunt dolores tertianarum naturam aſſumunt et ſanguinis grumos per ſeceſſum egerunt.

In febribus venae quae eſt in cervice pulſatio et dolor rem ad inteſtinorum difficultatem deducit.

Frequens coloris cum calore mutatio bono eſt.

In bile redundantibus magna ſpiratio cum febre acuta et praecordiorum contenſione abſceſſum juxta aures promovet.

Qui ex longa valetudine ſeſe recolligentes cibum bene ſumunt ac nihil proficiunt, ii maligne relabuntur.

Si venae temporum in febribus pulſent et facies bene habita fuerit, absque praecordiorum mollitie, longum fore morbum ſperare oportet, qui nec ſine liberali ſanguinis ex naribus profuſione, aut ſingultu, aut convulſione, aut coxendicum dolore, deſinet.

Ed. Chart. VIII. [858. 859.] Foës.I. 135. 136. Ed. Lind.I. (531. 532.)

Ἐν καύσῳ κοιλίη καταῤῥαγεῖσα θανάσιμον.

[859] Ἐκ κοιλίης ἀλγήματος ἐπιπόνου πυρετὸς καυσώδης ὀλέθριον.

|| Ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ἤχων προσγενομένων μετὰ ἀμβλυωγμοῦ, καὶ κατὰ ῥῖνας βάρους, (532) ἐξίστανται μελαγχολικῶς μὴ αἱμοῤῥαγήσαντες.

Τοὺς ἐν καύσεσι τρόμους παρακοπὴ λύει.

Ἐν καύσῳ ῥύσις ἐκ μυκτήρων τεταρταίῳ κακὸν, ἢν μή τι ἄλλο ἀγαθὸν ξυμπέσῃ. πεμπταίῳ δὲ ἧσσον κινδυνῶδες.

Οἱ ἐν τοῖσι καυσώδεσιν ὑποπεριψύχουσι διαχωρήμασι ὑδατοχόλοισι συχνοῖσι, ὀφθαλμοῖσι κακὸν, ἄλλως τε κἢν κάτοχοι γένωνται.

Καῦσος ῥίγεος ἐπιγενομένου λύεται.

Καῦσοι ὑποτροπιάζειν εἰώθασι, καὶ ἡμέρας τέσσαρας ἐπισημήναντες, ἔπειτα ἐφιδροῦσι. εἰ δὲ μὴ, τῇ ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ.

Alvus in febre ardente affatim prorumpens mortis periculum adfert.

Febris ardens ex laborioso ventris dolore perniciem minatur.

In febre ardente laborantibus, si aurium sonitus cum visus hebetudine et ad nares gravitate accedant, nisi sanguis ex naribus profluat, furiosa et vehemens mentis emotio metuenda est.

In febribus ardentibus tremores delirio solvuntur.

Sanguinis ex naribus fluxus in febre ardente quarto die obveniens malo est, nisi aliud quippiam bene ceciderit. Quod si die quinto contingat, minus adfert periculi.

In febre ardente laborantibus cum aliqua summi corporis perfrictione, egestionibus aquae similibus et crebris, oculis periculum intenditur, tum vero praecipue, si alto stupore, quem catochon vocant, detineantur.

Febrem ardentem succedens rigor solvit.

Febres ardentes quae recurrere solent, quatuor diebus de se significationem exhibent, deinde exudant. Sin minus, die septimo et undecimo.

|| *Τοὺς καυσώδεας διακρίνουσιν αἱ τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέραι, κουφίζουσαι ἢ ἀναιροῦσαι.*

Ἐκ καύσου μὴ γενομένου πυώδους παρ᾽ οὖς ἀποστήματος, οὐ πάνυ σώζονται.

Οἱ ληθαργικοὶ τρομώδεες ἀπὸ χειρῶν, ὑπνώδεες, δύσχρωτες, οἰδηματώδεες, σφυγμοῖσι νωθροῖσι, καὶ μετάρσια τὰ ὑποφθάλμια, καὶ ἱδρῶτες ἐπιγίνονται, καὶ κοιλίας ὑποιδέουσι χολώδεας καὶ ἀκρατέας ἢν καταξήρους ἴσχωσιν, οὖρα καὶ διαχωρήματα προϊόντα λαθραίως, τὸ οὖρον ὑποζυγίου, πιεῖν τε οὐκ αἰτέουσιν, οὐδὲ θάτερον οὐδέν. ἔμφρονες δὲ γενόμενοι, τράχηλον ἐπώδυνον φασὶν ἔχειν, καὶ διὰ τῶν ὠτων ἤχους διαΐσσειν.

|| *Ὁκόσοι δὲ σώζονται τῶν ληθαργικῶν, ἔμπυοι ὡς ἐπιτοπολὺ γίνονται.*

Ὁκόσοισι ἐν πυρετοῖσιν ἀκρίτως τὰ τρομώδεα παύεται, τουτέοισι χρόνῳ ἐς ἄρθρα ἀπόστασις ὀδυνώδης ἐκπύουσα, καὶ κύστις ἐπώδυνος.

De febre ardente laborantibus dies quatuordecim, aut allevando, aut perimendo decernunt.

Ex febre ardente, nisi qui circa aurem fit abscessus suppuret, non admodum liberantur.

Qui lethargo aut veterno conflictantur, ex manibus tremunt, somnolenti sunt, male colorati, tumidi, pulsus habent tardos et lentos, ac oculorum genas inferiores sublatas, sudores superveniunt, alvique subtumescunt, impotentes sunt, ac biliosa effundunt. Quod si resiccatae fuerint, urinae alvique recrementa clam prodeunt, urinae quales in veterino genere redduntur, neque potum, neque aliud quicquam postulant. Mentis vero compotes facti, de cervicis dolore conqueruntur, ac incertos sonitus per aures impetu ferri sentiunt.

Qui vero ex lethargo evadunt, magna ex parte pus intro colligunt.

Quos febris detinet, si tremor absque judicatione conquiescit, iis temporis successu abscessus cum dolore purulenti ad articulos decumbunt et vesica dolet.

Τῶν πυ(533)ρεσσόντων οἷσι μὲν ἐρυθήματα ἐπὶ προσώπων, καὶ πόνος κεφαλῆς ἰσχυρὸς, καὶ σφυγμὸς φλεβῶν, αἵματος ῥύσις τὰ πολλὰ γίνεται. οἷσι δὲ ἆσαι καὶ καρδιωγμοὶ καὶ πτυαλισμοὶ ἔμετος. οἷσι δὲ ἐρευγμοὶ, φῦσαι, ψόφοι κοιλίης, καὶ ἐπάρσιες, καὶ ἐκτάραξις κοιλίης.

Τοῖσι χρονίζουσιν ἀσφαλέως ἐν πυρετῷ ξυνεχεῖ, χωρὶς πόνου ἢ φλεγμονῆς, ἢ ἄλλης προφάσιος, ἀπόστασιν προσδέχεσθαι, μετὰ πόνου καὶ οἰδήματος, καὶ μᾶλλον ἐς τὰ κάτω χωρία. προσδέχεσθαι δὲ δεῖ τὰς ἀποστάσιας, τοῖσιν ὑπὲρ τριήκοντα ἔτεα μᾶλλον, ὑποσκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι τὰς ἀποστάσιας, ἢν τὰς εἴκοσιν ἡμέρας πυρετὸς ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν || ἧσσον γίνονται, καὶ πολλῷ χρόνῳ γενομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ διαλείποντες καὶ λαμβάνοντες πεπλανημένως φθινοπώρου μάλιστα ἐς τεταρταῖον ἐπιεικέως μεθίστανται, καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὑπὲρ τὰ τριήκοντα ἔτεα γεγονόσιν. αἱ δὲ ἀποστάσιες τοῦ χειμῶνος γίνονταί τε μᾶλλον καὶ παύονται βραδύτερον καὶ ἧσσον παλινδρομέουσι.

Quos febris detinet cum faciei rubore et capitis vehementi dolore, in iis si venae pulsent, sanguinis fluxus plerumque expectandus est. Quos vero stomachi fastidia vexant, cum oris ventriculi morsu et crebra sputatione, iis vomitio adsutura est. Quibus autem ructus adsunt, flatus, ventris sonitus cum inflatione, iis alvus exturbatur.

Quibus febris assidua diutius cum securitate trahitur, si neque ex dolore, neque ex inflammatione, neque ex alia ulla manifesta causa contingat, in iis abscessum cum dolore et tumore, praecipueque ad inferiores partes sperare oportet. Maxime autem in his expectare abscessus oportet, qui trigesimum annum superarunt. Tum vero in his considerandi sunt abscessus, ubi febris vigesimum diem praeterierit. Majoribus autem natu minus accidunt, etsi febres longo tempore detinent. Quae vero febres intermittunt, incertoque ac vago ordine prehendunt, eae autumno praecipue in quartanam fere transeunt, idque in his maxime qui trigesimum annum superarunt. Per hiemem vero abscessus potius accidunt et tardius cessant, minusque recurrunt.

Ed. Chart. VIII. [858.] Foes. I. 139. 140. Ed. Lind. I. (533. 534.)

Τοῖσι δὲ πολλάκις ὑποτροπιασθεῖσιν, ἢν ἑξάμηνον ὑπερβάλλωσιν, ἰσχιαδικὴ φθίσις ἐπιεικέως γίνεται.

Ὁκόσα πυρετῷ ἀντιδίδοται, καὶ μὴ ἀποστηματώδεα, σημεῖα κακοήθεα.

|| Τῶν πυρετῶν οἳ μήτε ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσι, μήτε μετὰ σημεῖον λυτήριον ἀφιέντες ὑποτροπιάζουσι.

Τὰ ὀξέα τῶν νοσημάτων ἐν ἡμέρῃσι κρίνεται τεσσαρεσκαίδεκα.

Τριταῖος ἀκριβὴς ἐν πέντε, ἢ ἐν ἑπτὰ περιόδοισιν, ἢ τὸ μακρότατον ἐν ἐννέα κρίνεται.

Οἷσιν ἀρχομένοισι πυρέσσειν αἵματος στάξιες ἐκ (534) ῥινῶν πταρμοῦ γενομένου, λευκὴν ὑπόστασιν τὸ οὖρον ἴσχει ἐν τῇ τετάρτῃ, λύσιν ἐν τῇ ἑβδόμῃ σημαίνει.

Τὰ δὲ ὀξέα κρίνεται αἵματος ἐκ ῥινῶν ῥυέντος ἐν κρισίμῳ, καὶ ἱδρῶτος πολλοῦ γενομένου, καὶ οὔρου πυώδεος καὶ ὑαλώδεος γενομένου, ὑπόστασιν χρηστὴν ἔχοντος, καὶ ἀθρόου γενομένου, καὶ ἀποστήματος ἀξιολόγου, καὶ κοιλίης μυξώδεος

Quibus autem saepius recidivae contingunt, si sextum mensem superaverint, in tabem coxariam fere incidunt.

Quaecunque febri ex adverso respondent, nisi abscessum faciant, malignitatem denunciant.

Febres quae neque diebus criticis, neque post apparentes solutionis notas dimittunt, repetere solent.

In praecipitibus morbis judicatio in quatuordecim diebus expectanda est.

Tertiana exacta quinto aut septimo, aut summum nono circuitu terminatur.

Febricitare incipientibus, sanguinis stillationes cum sternutatione accedentes et quod in urina desidet album quarto die visum, septimo solutionem afferre denunciant.

Morbi vero praecipites et acuti effluente ex naribus sanguine judicatione absolvuntur, idque die judicatorio, ac sudore copioso exorto, urinaque purulenta ac vitrea affatim reddita, in qua quod subsidit laudabile sit, aut abscessu effatu digno et alvo mucosa et sanguinea dejiciente, ac

καὶ αἱματώδεος, καὶ ἐξαπίνης καταῤῥαγείσης, καὶ ἐμέτων οὐ μοχθηρῶν κατὰ κρίσιν.

|| Ὕπνοι βαθέες μὴ ταραχώδεες, βεβαίαν κρίσιν σημαίνουσιν· οἱ δὲ ταραχώδεες μετὰ ὀλγήματος σώματος ἀβέβαιοι.

|| Ἑβδομαίοισιν, ἢ ἐναταίοισιν, ἢ τεσσαρεσκαιδεκαταίοισι ῥύσιες ἐκ ῥινέων λύουσιν ὡς ἐπιτοπολὺ τοὺς πυρετούς. ὁμοίως δὲ καὶ κοιλίης ῥύσις χολώδης, καὶ δυσεντεριώδης, καὶ πόνος γουνάτων, ἢ ἰσχίων, καὶ οὖρον πεπανθὲν πρὸς τὴν κρίσιν, ἐν γυναικὶ δὲ καὶ ἐπιμηνίων ῥύσις.

Οἱ ἐν πυρετοῖσιν αἱμοῤῥαγήσαντες ἱκανῶς ὁκοθενοῦν ἐν τῇσιν ἀναλήψεσι κοιλίας καθυγραίνονται.

Οἱ ἐν πυρετοῖσιν ἐφιδρώοντες κεφαλαλγέες, κοιλίην ἀπολελαμμένοι σπασμώδεες.

Αἱ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασέως παρακρούσιες, καὶ θηριώδη καὶ σπασμὸν σημαίνουσι.

Σπασμὸς ἐν πυρετῷ γενόμενος καὶ παυόμενος αὐθημερὸν ἀγαθόν.

derepente prorumpente, vomitionibusque non pravis ſub judicationem contingentibus.

Profundi ſomni neque turbulenti judicii firmitatem denunciant, turbulenti vero non ſine corporis offenſione inſtabiles ſunt et infirmi.

Quibus ex naribus fluxiones, quae ſeptimo, nono, aut decimo quarto die contingunt, ut plurimum a febribus vindicant. Eodem vero modo et bilioſus alvi fluxus et qualis in inteſtinorum difficultate fieri aſſolet, ac genuum et coxendicum dolor, urinaque ſub judicationem concocta, et vero in muliere menſium profluvium.

Quibus per febres alicunde ſanguis largiter effluxerit, iis dum ſeſe recolligunt, alvi hemeſcentes effunduntur.

Qui per febres tenuiter exudant, cum capitis dolore et alvo intercepta, ad convulſiones proni ſunt.

Quae ſenſim feroces fiunt mentis emotiones, in ferinas evadunt et convulſiones portendunt.

Convulſio in febre ſuborta eademque die deſinens bono eſt.

Σπασμὸς ἐν πυρετῷ γενόμενος παύει τὸν πυρετὸν αὐθημερὸν, ἢ τῇ ὑστεραίῃ, ἢ τῇ τρίτῃ. ὑπερβάλλων δὲ τὴν ὥρην ἐν ᾗ ἤρξατο, καὶ μὴ παυόμενος κακόν.

|| *Οἱ διαλείποντες ἀνωμάλως δὲ χλιαινόμενοι,* (535) *κοιλίης ἐμφυσωμένης μικρὰ διαδιδούσης, ὀσφυαλγήσασι μετὰ κρίσιν, τουτέοισι κοιλίαι καταῤῥήγνυνται. οἱ δὲ περικαέες πρὸς χεῖρα, νωθροὶ, διψώδεες, ἀσώδεες, κοιλίης ἀπειλημμένης βαρυνόμενοι ἐκλύονται. ἔστι δ' ὅτε καὶ τὰ ἐξέρυθρα ἐν ποσὶ κατακαύματα τὰ αὐτὰ σημαίνει.*

Οἱ χειμερινοὶ τεταρταῖοι πυρετοὶ, ἐπιεικέως μεθίστανται ἐς τὰς ὀξείας νόσους.

Κεφαλῆς πόνος σύντονος μετ' ὀξέος πυρετοῦ, καὶ ἄλλου σημείου τῶν δυσκόλων θανάσιμον. ἄνευ δὲ σημείου φαύλου, ὑπερβάλλοντας εἴκοσιν ἡμέρας [861] *αἵματος ῥύσιν, ἢ πῦον ἐκ ῥινὸς, ἢ ἀποστάσιας ἐς τὰ κάτω σημαίνει. μάλιστα μὲν νεωτέροισι τῶν τριήκοντα πέντε τὰς ῥύσιας· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι τὰς ἀποστάσιας προσδέχεσθαι. περὶ μέτωπον δὲ καὶ κροτάφους ὄντος τοῦ πόνου, καὶ συντόμους τὰς ῥύσιας.*

Convulſio in febre ſuborta febrem primo die, aut poſtero, aut tertio finit. Quod ſi horam qua prehendit ſuperet nec deſinat, malo eſt.

Qui per febres intermittentes, inaequaliter incaleſcentes, alvum habent flatibus diſtentam, pauca transmittentem, iis poſt judicationem lumborum dolore ſuborto, alvi prorumpunt. Qui autem ad manus contactum exardeſcunt, torpore, ſiti ac corporis incontinenti jactatione vexantur, ii alvo intercepta gravati exolvuntur. Interdum vero etiam praerubra in pedibus ambuſta eadem denunciant.

Hibernae quartanae fere in morbos acutos transeunt.

In febre acuta continens capitis dolor, cum gravibus aliis ſignis, mortem minatur. Quod ſi neque alia praeterea ſigna mala ſunt et viginti dies ſuperat, aut ſanguinis ex naribus, aut puris effluxum, aut abſceſſus ad inferiores corporis partes denunciat. Praecipue quidem in his qui nondum trigeſimum quintum annum attigerunt fluxiones, in ſenioribus autem abſceſſus ſperare convenit. Si vero dolor vehemens circa frontem ac tempora affligat, fluxiones expectandae ſunt.

|| *Οἷσι κεφαλαλγίαι καὶ ἦχοι ἀπυρέτοισι, καὶ σκοτοδινίη, καὶ φωνῆς βραδυτὴς, καὶ ναρκὴ χειρῶν, ἢ ἀποπλήκτους, ἢ ἐπιληπτικοὺς προσδέχου τούτους ἔσεσθαι, ἢ καὶ ἐπιλήσμονας.*

Οἱ κεφαλαλγέες κατόχως παρακρούοντες, κοιλίης ἀποληφθείσης, ὄμμα θρασυνθέντες, ἀνθηροὶ, ὀπισθοτονώδεες γίνονται.

Τὰ ὑποσείοντα κεφαλῆς ὄμματα ἐξέρυθρα, παρακρούοντα σαφῶς, ὀλέθρια. οὐ ξυναποθνήσκει τοῦτο, ἀλλὰ παρ᾽ οὖς οἴδημα ποιέει.

Κεφαλαλγίαι μεθ᾽ ἕδρης καὶ αἰδοίων ἀλγήματος, καὶ νωθρότητα καὶ ἀκρησίην παρέχει, καὶ φωνὴν παραλύει. ταῦτα οὐ χαλεπὰ, ὑπνώδεες δὲ καὶ λυγγώδεες γίνονται ἐνάτῳ μηνὶ ἐκ τούτων. φωνῆς λυθείσης ἐς τὸ αὐτὸ καθίστανται.

Ἀσκαριδώδεες δὲ γενόμενοι ἐν κεφα(536)λαλγίῃ, κώφωσις καὶ κῶμα παρακολουθοῦντα, τὰ παρ᾽ οὖς ἐπαίρει.

Qui capitis doloribus et aurium tinnitibus citra febrem aut tenebricoſa vertigine et vocis tarditate, manuumque ſtupore tentantur, in iis aut ſiderationem, aut morbum comitialem, aut etiam oblivionem ſperare convenit.

Ex capite dolentes et alto ſtupore, quem catochum dicunt, detenti ac delirantes, cum alvi interceptione et ferociente intuitu floridi, in ſcapulas rigeſcunt, ac poſteriorum partium diſtentione tentantur.

Quae caput quodammodo concutiunt, cum intenſa oculorum rubedine, ac manifeſto delirio, perniciem denunciant. Neque tamen hoc ad mortem comitatur, verum circa aurem tumorem excitat.

Dolor capitis cum ſedis ac pudendorum dolore torporem ac impotentiam adfert, vocemque exolvit, neque iſta moleſtiam exhibent. Verum ex his ſomnolenti ac ſingultuoſi nono menſe evadunt et voce libera reddita in integrum reſtituuntur.

Lumbricis vero tenuibus et longis, qui aſcarides dicuntur, in capitis dolore vexatis, conſequente ſurditate et ſopore, tubercula ad aures excitantur.

|| Οἱ κεφαλαλγέες κατόχως ὀδυνώδεες, ὄμμα ἐξέρυθρον, αἱμοῤῥοεῖ.

Τὰ σείοντα κεφαλὴν τὰ ἠχώδεα αἱμοῤῥοεῖ, ἢ γυναικὶ τὰ γυναικεῖα καταβιβάζει, ἄλλως τε καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρακολουθέῃ. ἴσως δὲ καὶ δυσεντερικά.

Οἱ καρηβαρικοὶ κατὰ βρέγμα ὀδυνώδεες, ἄγρυπνοι αἱμοῤῥαγέουσιν, ἄλλως τε καὶ ἤν τις ἐς τράχηλον συντείνῃ.

Τὰ ἐν κεφαλαλγίῃσιν ἰώδεα ἐμέσματα μετὰ κωφώσιος, ἀγρυπνοῖσι ταχὺ ἐκμαίνει.

Οἷσι κεφαλῆς καὶ τραχήλου πόνος, καὶ ὅλου δέ τις ἀκρατίη τρομώδης, αἱμοῤῥαγίη λύει, ἀτὰρ καὶ οὕτω χρόνῳ λύονται. αἱ δὲ κύστιες ἐν τουτέῳ ἀπολαμβάνονται.

Ἐν τῇσιν ὀξείῃσι κεφαλαλγίῃσι καὶ τῇσιν ναρκώδεσι μετὰ βαρέος ἐθέλει σπασμώδεα γίνεσθαι.

Κεφαλαλγίην λύει πῦον διὰ ῥινῶν, ἢ πτύελα παχέα καὶ

Qui capitis dolore vexantur, ac alto ſtupore, quem catochum vocant, cum dolore detinentur, oculos habent praerubros, in iis ſanguinis proſluvium ſperandum eſt.

Quae caput concutiunt et aurium ſonitus excitant, ſanguinem e naribus profundunt, aut mulieri menſtrua deturbant, idque praeſertim ſi ad ſpinam ardor conſequatur. Fortaſſe etiam difficultas inteſtinorum expectanda eſt.

Qui capite gravati ad ſynciput dolorem ſentiunt, pervigilio torquentur, iis ſanguinis eruptionem fore ſpes eſt, tum vero praecipue, ſi aliquis contenſionis ſenſus ad cervicem pertingat.

Vomitus virulenti et aeruginoſi in capitis doloribus cum ſurditate et inſomnia promptam inſaniam ſignificant.

Quibus capitis et cervicis dolor ac totius corporis impotentia quaedam cum tremore adeſt, ab his ſanguinis eruptio liberat, fortaſſisque iſta tandem diſſolvuntur. Verum interim veſicae intercipiuntur.

In gravibus et acutis capitis doloribus, cum torpore et gravitatis ſenſu, proclives ſunt convulſiones.

Ex capitis dolore liberat pus e naribus effluens, aut

ἄνοσμα, λύει δὲ καὶ ἑλκέων ἔκθυσις, ποτὲ δὲ καὶ ὕπνος καὶ κοιλίης ῥύσις.

|| *Κεφαλῆς ἄλγημα μέτριον μετὰ δίψης νηδιούσης, ἢ μετὰ ἱδρῶτος μὴ λύοντος τὸν πυρετὸν, ἀποστάσιας ἐν οὔλοισιν, ἢ παρ᾽ οὖς σημαίνει μὴ κοιλίης ἐκταραχθείσης.*

Κεφαλαλγίη καρώδης μετὰ βαρέος ποιεῖ τι σπασμῶδες.

Οἱ κεφαλαλγικοὶ διψώδεες, ὑπάγρυπνοι, ἀσαφέες, ἀδύνατοι, ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ κοπιώδεες. ἦρά γε ἐξανίστανται;

Κεφαλαλγέες, ὑπόκωφοι, χεῖρας τρομώδεες, τράχηλον ὀδυνώδεες, οὐρέοντες μέλανα δεδασυμένα, ἐμέοντες (537) *μέλανα, ὀλέθριοι.*

|| *Οἱ κεφαλαλγέες ἐφιδροῦντες, κοιλίην ἀπειλημμένοι, σπασμώδεες.*

Τὸ καρῶδες πανταχοῦ κακόν.

[862] *Οἱ κωματώδεες ἐν ἀρχῇσι γενόμενοι μετὰ κεφαλῆς, ὀσφύος, τραχήλου ὑποχονδρίου ὀδύνης, ἀγρυπνέοντες, ἦρά γε*

ſputa craſſa et inodora. Liberat quoque et ulcerum eruptio, interdum vero et ſomnus ac alvi fluxus.

Moderatus capitis dolor cum inexhauſta ſiti, aut ſudore febrem non ſolvente, gingivarum abſceſſus, aut circa aures tubercula denunciat, niſi alvus erumpat.

Capitis dolor cum ſopore et gravitatis ſenſu, quodammodo convulſionem accerſit.

Qui capitis dolore, ſiti, levi pervigilio detinentur, obſcure loquuntur, ad motum impotentes, humeſcente alvo laſſitudine vexantur. In iis fortaſſe inſania metuenda eſt.

Qui capite dolent cum levi aliqua ſurditate, manuum tremore, cervicis dolore, nigricantes reddentes urinas et denſas, ii ſi nigra vomitione refuderint, pernicioſe habere ſuſpicandi ſint.

Tenuiter exudantes cum capitis dolore et alvo intercepta, ad convulſiones proni ſunt.

Sopor profundus et altus omnino damnandus eſt.

Qui inter initia ſopore detenti, capitis, lumborum, cervicis, praecordiorum dolore ac inſomnia conflictantur, conſiderandi num phrenitici evadant. In his narium ſtillatio

φρενιτικοί; μυκτὴρ ἐν τουτέοισιν ἀποστάζων ὀλέθριον, ἄλλως τε καὶ τεταρταίοισιν ἐοῦσι, ἢ ἀρχομένοισι. κακὸν δὲ καὶ κοιλίης περίπλευσις ἐξέρυθρος.

Οἱ κωματώδεες ἐξ ἀρχῆς ἐφιδρώσαντες, οὖροισι πέποσι καυστικοὶ, ἀκρίτως δὲ περιψύχοντες, διὰ ταχέων περικαέες, νωθροὶ, κωματώδεες, σπασμώδεες, ὀλέθριοι.

Οἱ κωματώδεες ὕπνοι καὶ αἱ καταψύξιες ὀλέθριον.

Κωματώδεας, κοπιώδεας, κεκωφωμένους, κοιλίης κατεῤῥωγυίης ἐρυθρὰ διελθόντα περὶ κρίσιν ὠφελέει.

Κωματώδεες, ἀσώδεες, ὑποχόνδριον ὀδυνώδεες, σμικρὰ ἐμετώδεες, τὰ παρ᾽ οὖς ἴσχουσι. πρόσθεν δὲ περὶ τὸ πρόσωπον ἐπάρματα μετὰ κώματος.

Τὰ ἐξαίφνης παρακρούσαντα ἀλυσμῷ αἱμοῤῥαγικά.

Τὰ κωματώδεα, ἀσώδεα, ὀδυνώδεα ὑποχόνδρια, θαμινὰ

perniciem oſtentat, tum vero vel maxime, ſi quarto die, aut inter initia contingat. Alvi quoque praerubra proluvies malo eſt.

Qui ſopore oppreſſi circa initia, tenuiter exudantes, concoctas urinas emittunt, cum magna corporis aeſtuatione, citra judicationem vero perfrigeſcunt et rurſum ex brevibus intervallis peruruntur, torpore, ſopore, aut convulſione tentati, pernicioſe affecti ſunt.

Somni, quales ſopore oppreſſis et totius corporis perfrictiones, perniciem oſtentant.

Sopore, laſſitudine ac ſurditate tentatos, alvus erumpens et ad judicationem rubra demittens juvat.

Qui ſopore detinentur cum incontinenti corporis jactatione, praecordiorum dolore et parva vomitione, ii tubercula ad aures habent. Sed et antea circa faciem tumores apparent cum ſopore.

Quibus in morbis ſubita fit mentis perculſio, cum inquieta corporis jactatione, iis ſanguinis eruptionem fore ſpes eſt.

Qui ſopore, corporis inquietudine, praecordiorum dolore affliguntur, cum frequenti et pauca ſputatione, iis tu-

Ed. Chart. VIII. [862.] Foës. I. 147. 148. Ed. Lind. I. (537. 538.)

σμικρὰ πτύοντα, τὰ παρ᾽ οὖς ἐπάρματα, κωματώδεες ἦρά τι ἔχει σπασμῶδες.

Κωματώδεα, μεμωρωμένα, κάτοχα, ποικίλλοντα ὑποχόνδρια, καὶ κοιλίην ἐπηρμένοι, ἀπόσιτοι, ἀπολελαμμένοι ἐφιδροῦντες. ἦρα τουτέοισι || τὸ θολερὸν πνεῦμα καὶ τὸ γονοειδὲς διελθὸν λύγγα σημαίνει; κοιλίη δὲ ἦρα χολώδης προσδιέρχεται; τὸ λαμπῶδες ἐν τουτέοισιν οὐρηθὲν ὠφελέει, καὶ κοιλίαι δὲ τουτέοισιν (538) ἐπιταράσσονται.

Ἐγκεφάλου σφακελίσαντος, οἱ μὲν ἐν τῇσι τρίτῃσιν ἡμέρῃσιν, οἱ δὲ ἐν τῇσιν ἑβδόμῃσι τελευτῶσι, ταύτας δὲ διαφεύγοντες σώζονται. οἷσι δὲ ἀνατμηθεῖσι τῶν τοιουτέων διεστηκὸς εὑρεθῇ τὸ ὀστέον ἀπόλλυνται.

Τοῖσι κεφαλαλγικοῖσιν ὀστέα ῥαγεῖσιν ἐκ τῶν ὄπισθεν, ῥύσις ἐκ μυκτῆρος λαῦρος, παχεῖα, κακόν. ὀφθαλμὸν προαλγήσαντες οὗτοι ῥιγέουσιν. ἦρα αἱ κατὰ κρόταφον ὀστέον διαῤῥαγαὶ σπασμώδεες;

bercula ad aures exoriuntur, ac fortassis sopore tentati ad aliquam convulsionem deveniunt.

Quibus sopore conflictatis, fatuitate et alto stupore, quem catochon vocant, detentis praecordia variant, ac venter in tumorem praeter naturam sublatus est, cum ciborum fastidio ac alvi interceptione, tenui circa caput et thoracem oborto sudore. In his animadvertendum est, num concitatus et magnus spiritus, aut geniturae similis excretio prodiens, singultum praenunciet? alvus vero fortassis etiam biliosa demittat. Eos splendescens quiddam per urinam redditum juvat, alvus vero in his etiam commovetur.

Ubi cerebrum sideratione periclitatur, quidam tribus diebus, quidam etiam septem moriuntur, quos si evaserint, servantur. Ex quorum numero pereunt quibus per sectionem os disparatum apparuerit.

Quibus ex posteriore parte ossibus fractis, capitis dolor inest, vehemens et crassa e naribus fluxio malo est. Ii dolore antea ad oculum suborto, rigore corripiuntur. Quin etiam ossium ad tempora effracturae convulsiones accersere solent.

Ὠτὸς πόνος σύντονος μετὰ πυρετοῦ ὀξέος, καὶ ἄλλου του σημείου τῶν ὑποδυσκόλων, τοὺς μὲν νέους ἑβδομαίους κτείνει, καὶ συντομώτερον παραφρονήσαντας, μὴ ῥυέντος πολλοῦ πύου ἐκ τοῦ ὠτὸς, ἢ ἐκ ῥινῶν αἵματος, μηδὲ ἄλλου του σημείου χρηστοῦ γενομένου· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους βραδύτερον καὶ ἧσσον ἀναιρεῖ. τά τε γὰρ ὦτα φθάνει ἐκπυέειν, καὶ παραφρονέουσιν ἧσσον. ὑποστρέφουσι δὲ οἱ πολλοὶ τουτέων, καὶ οὕτως ἀπόλλυνται.

Κώφωσις ἐν ὀξέσι καὶ ταραχώδεσι παρακολουθοῦσα κακὸν, κακὸν δὲ καὶ ἐν τοῖσι μακροῖσιν. ἄγει δὲ τουτέοισι καὶ ἐς ἰσχία πόνους.

|| *Ἐν πυρετοῖσι κώφωσις κοιλίην ἐφίστησιν.*

Ὦτα ψυχρὰ καὶ διαφανέα, καὶ συνεσταλμένα ὀλέθριον.

Βόμβος ἐν ὀξέσι καὶ ἦχος ἐν ὠσὶ θανάσιμον.

[863] *Ἦχοι μετὰ ἀμβλυωσμοῦ καὶ κατὰ ῥῖνας βάρεος παρακρουστικὸν, καὶ αἱμοῤῥαγέει.*

Auris intenſus dolor cum febre acuta, ac caeteris aliquanto gravioribus ſignis, juvenes quidem intra ſeptimum diem, aut etiam celerius cum delirio necat, niſi puris copia ex aure, aut ſanguis ex naribus effluat, aut aliud quoddam laudabile ſignum extiterit. Aetate autem provectiores tardius aut minus tollit. Nam et in his aures ante ſuppurant et delirium minus infeſtat. Sed et in hac aetate multis morbus revertitur, ac proinde interficere ſolet.

In praecipitibus et turbulentis morbis obveniens ſurditas malo eſt. Quin et in longis morbis malum portendit, ac in his ad coxendices labores convehit.

In febribus enata ſurditas alvum remoratur et ſiſtit.

Aures frigidae, pellucidae contractaeque perniciem minantur.

In praecipitibus morbis murmur edentes ac tinnientes aures mortem praenunciant.

Aurium ſonitus cum viſus hebetudine et ad nares gravitatis ſenſu, mentis exceſſum, ac ſanguinis ex naribus profluvium praeſagiunt.

Ed. Chart. VIII. [863.] Foeſ. I. 149. 150. Ed. Lind. I. (538. 539.)

Οἷσι κώφωσις μετὰ καρηβαρίης καὶ ὑποχονδρίου εντάσιος, καὶ πρὸς αὐγὰς ἐνοχλεῖν αἱμοῤῥοεῖ.

Ἐν ὀξεῖ πυρετῷ ὦτα κωφοῦσθαι μανικόν.

Οἱ δύσκωφοι ἐν τῷ λαμβάνειν τρομώδεες, (539) γλῶσσαν παραλελυμένοι, νωθροὶ, κακόν.

Προσηκούσης ἀῤῥωστίης κώφωσις, καὶ οὖρον ὑπέρυθρον, ἀκατάστατον, ἐναιωρεύμενον, παρακρουστικόν. τὸ ἰκτεροῦσθαι ἐν τούτοισι κακὸν, κακὸν δὲ καὶ ἐπὶ ἰκτέρου μώρωσις. τούτους ἀφώνους αἰσθανομένους ξυμβαίνει πνίγεσθαι. τάχα δὲ καὶ κοιλίη πονηρεύεται τούτοισι.

|| *Τὰ δὲ ὀδυνηρῶς παρ᾽ οὖς ἀνιστάμενα ὀλέθρια.*

Τὰ παρ᾽ οὖς ἐκ τοῦ ἔμπροσθεν ἀλγήματος ἐρυθήματα ἐν πυρετοῖσι γινόμενα, σημεῖον μὲν ἐρυσιπέλατος ἐπὶ προσώπου ἐσομένου. ἀτὰρ καὶ σπασμοὶ ἐκ τῶν τοιουτέων γίνονται μετὰ ἀφωνίης καὶ ἐκλύσιος.

Qui ſurditate cum capitis gravitate ac praecordiorum contenſione vexantur, ſi oculorum acies perturbatur, in iis ſanguinis e naribus fluxum ſperare oportet.

In acuta febre aures obtuſae vehementem inſaniam portendunt.

Gravi ſurditate tentati, dum aliquid prehendunt tremuli, linguae reſolutione ac torpore affecti, male habere judicantur.

Procedente morbo ſurditas ac urina ſubrubra, cum nullo ſedimento, ſed cum ſublimamentis in medio innatantibus, mentis emotionem praenunciant. In his morbo regio corripi malum eſt. Quin etiam malo eſt ex morbo regio fatuitas. Hos voce defectos absque ſenſuum laeſione praeſocari contingit. Ac fortaſſis etiam in his alvus male afficitur.

Quae cum dolore exoriuntur ad aures tubercula perniciem minantur.

In febribus ex praegreſſo dolore rubores ad aures ſubnaſcentes, ignis ſacri in facie ſpem faciunt. Quin et convulſiones cum vocis privatione et virium exolutione ad haec conſequi par eſt.

Ed. Chart. VIII. [863.] Foës. I. 150, 151. Ed. Lind. I. (539.)

Τὰ παρ᾽ οὖς ἐπὶ πλείστοισι δυσώδεσι πυρετῷ ὀξεῖ, ὑποχονδρίῳ συντόνῳ, χρονιωτέρως ἀρθέντα κτείνει.

Τὰ παρ᾽ οὖς φαῦλα τοῖσι παραπληκτικοῖσι.

Τὰ παρ᾽ οὖς ἐν μακροῖσι μὴ ἐκπυοῦντα θανάσιμον. κοιλίαι δὲ τοῖσι τουτέοισι τάχα φέρονται. ἦρά γε οἷσι τὰ παρ᾽ ὦτα κεφαλαλγικοῖσιν; ἦρά τι ἐφιδροῦσι τὰ ἄνω; ἦρά τι καὶ ἐπιῤῥιγέουσιν; ἦρά γε αἱ κοιλίαι καταῤῥήγνυνται, καί τι καὶ κωματώδεες, ἆρα καὶ τὸ ὑδατῶδες οὖρον, ἐναιωρεύμενον λευκοῖσι, καὶ τὰ ὑποποίκιλα, ἔκλευκα, δυσώδεα.

|| *Τὰ παρ᾽ οὖς λαπάσσει βηχία μετὰ πτυαλισμῶν ἰόντα.*

Οὖρα τοῖσι παρ᾽ ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον πεπαινόμενα φλαῦρα. καὶ τὸ καταψύχεσθαι ὧδε πονηρόν.

Τὰ παρ᾽ οὖς ἐν τοῖσι χρονίοισιν ἐκπυεύμενα, μὴ λευκῷ σφόδρα καὶ ἀνόδμῳ κτείνει, καὶ μάλιστα γυναῖκας.

In plurimis graveolentibus dejectionibus cum febre acuta, praecordiorum contensione, ex longo intervallo oborta ad aures tubercula mortem adferunt.

Tubercula ad aures excitata in leviter sideratis malo sunt.

In diuturnis morbis non suppurantia aurium tubercula mortem adferunt. Iis autem alvi fere demittuntur. Quin et in his considerandum in quibus speramus abscessus circa aures futuros, num ex capite doleant, num superiorum partium tenuibus sudoribus diffluant, nunquid etiam subinde novum rigorem sentiant, an forte etiam alvi affatim perrumpant, aut aliquo sopore detineantur. Videndum quoque num et in his urina diluta cum sublimibus quibusdam in medio suspensis, albidis et aliquantum variantia, exalbicantia, aut graveolentia appareant.

Tussiculae quae cum crebris oris sputationibus procedunt, tubercula ad aures emolliunt.

In tumoribus ad aures urinae celeriter ac pauco tempore concoctae damno sunt. Quin et perfrigerari itidem malum est.

In diuturnis morbis suppurati ad aures tumores, nisi pus admodum album ac sine odore reddant, exitium, praecipue mulieribus, afferunt.

Τὰ παρ᾽ οὖς (540) μάλιστα ἐκ τῶν ὀξέων ἐν τοῖσι καυσώδεσι γίνεται, κἢν μὴ κρίσιν ποιήσῃ καὶ ἐκπεπαίνηται, ἢ ἐκ ῥινῶν αἷμα ῥυῇ, ἢ οὖρα ὑπόστασιν παχεῖαν λάβῃ, ἀπόλλυνται. τὰ πολλὰ δὲ τῶν τοιούτων οἰδημάτων προαπυκαθίστανται. προσεπιθεωρέειν δὲ καὶ τοὺς πυρετοὺς ἤν τε ἐπιτείνωσιν, ἤν τε ἀνιῶσι, καὶ οὕτως ἀποφαίνεσθαι.

Ἐπὶ κωφώσει καὶ νωθρίῃ ἐκ ῥινῶν ὑποστάζειν, ἔχει τι δύσκολον. ἔμετος τουτέοισι ἁρμόσει, καὶ κοιλίης ταραχή.

Ἐκ κωφώσιος ἐπιεικέως τὰ παρ᾽ ὦτα, ἄλλως τε καὶ ἢν ἀσῶδές τι γίνηται, ἀτὰρ καὶ τοῖσι κωματώδεσιν ἐπὶ τουτέοισι καὶ μᾶλλόν τι τὰ παρ᾽ ὦτα.

Κώφωσιν ἐκ πυρετῶν ῥύσις ἡ ῥινῶν λύει, καὶ κοιλίης ταραχή.

[864] || *Πρόσωπον ἐκ μετεώρου ταπεινούμενον, καὶ φωνὴ λειοτέρη καὶ ἀσθενεστέρη γινομένη, καὶ πνεῦμα μανώτερον, ἄνεσιν ἐς τὴν ἐπιοῦσαν σημαίνει.*

Ex praecipitibus morbis in febribus ardentibus maxime tubercula ad aures exoriuntur, ac niſi judicatorie ſolvantur et matureſcant, aut ſanguis ex naribus profluxerit, aut craſſum ſedimentum urina acceperit, aegros interimunt. Prius vero hujusmodi tumores ſubſidunt ac conquieſcunt. Sed et inſuper febres ipſas in conſiderationem adhiberi convenit, num intendantur aut remittant, atque ita de tota re ſententiam ferre.

In ſurditate ac torpore ex naribus ſubſtillatio moleſtiam quandam exhibet. Iis vomitio ac alvi perturbatio conveniet.

Ex ſurditate tubercula ad aures exoriri conſentaneum eſt, idque praeſertim ſi anxietas quaedam contingat. Quin etiam iis qui ſopore detinentur, tumores ad aures ſperare magis oportet.

Surditatem in febribus enatam ſanguinis ex naribus profluvium ac alvi perturbatio tollit.

Facies ex tumida depreſſa, ac vox laevior ac remiſſior evadens, ſpiritus quoque rarior ac lenior, poſtera die remiſſionem fore denunciat.

Προσώπου διαφθορὴ θανάσιμον, ἧσσον δ', εἰ δι' ἀγρυπνίην, ἢ λιμὸν, ἢ κοιλίης ἐκτάραξιν γένηται. καθίσταται δὲ ἐν ἡμέρῃ καὶ νυκτὶ τὸ διὰ ταῦτα διαφθαρέν. γένοιτο δ' ἂν τοιοῦτον, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, ῥὶς ὀξεῖα, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα, δέρμα σκληρὸν, χρῶμα ὠχρὸν ἢ μέλαν. πελιαινόμενον δὲ ἐπὶ τουτέοισι βλέφαρον, ἢ χεῖλος, ἢ ῥὶς, συντόμως θανάσιμον.

Προσώπου εὔχροια καὶ σκυθρωπότης ἐν ὀξεῖ κακόν. μετώπου ξυναγωγὴ ἐπὶ τουτέοισι φρενιτικόν.

Περὶ πρόσωπον εὔχροια, καὶ ἱδρῶτες ἀπυρέτοισι, κόπρανα παλαιὰ (541) ὑπεόντα οἱ σημαίνει, ἢ διαίτης ἀταξίαν.

Τὰ κατὰ ῥῖνας ἐρυθήματα, κοιλίης ὑγραινομένης σημεῖα.

Τοῖσι κατὰ τὰ ὑποχόνδρια ἢ τὸν πλεύμονα πόνοισι ἐμπυομένοισι κακόν.

Ὀφθαλμῶν καθαρότης καὶ τὰ λευκὰ αὐτέων ἐκ μελάνων ἢ πελίων καθαρὰ γίνεσθαι κρίσιμον. ταχέως μὲν οὖν

Faciei corruptela lethalis est, minus tamen si ob pervigilium, aut inediam, aut alvi perturbationem contingat. Nam quae ex his causis orta est corruptelae species, una die aut nocte in integrum restituitur. Hujusmodi autem faciei hae sunt notae, oculi concavi, nares acutae, collapsa tempora, frigidae aures contractaeque, cutis dura, color pallidus aut niger. Ad haec quoque livescens palpebra, aut labrum, aut nasus mortem in propinquo esse significat.

Vultus bene coloratus, tetricus ac superciliosus in morbo acuto malo est. Insuper frons contracta phrenitidem denunciat.

Bene colorata facies cum sudoribus diffluentibus absque febre, vetusta stercora subesse, aut inordinatam victus rationem prae se fert.

Narium rubores alvi liquidae et diffluentis sunt indicia.

Quae ad praecordia aut pulmonem dolores faciunt, si in pus vertuntur, malum denotant.

Oculorum claritas, ac eorum album ex nigro aut livido clarum fieri, ad judicationem confert. Ac quo celerius cla-

καθαιρομένων ταχεῖαν σημαίνει κρίσιν, βραδέως δὲ βραδυτέραν.

|| Τὸ ἀχλυῶδες τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ τὸ λευκὸν ἐρυθραινόμενον, ἢ πελιαινόμενον, ἢ φλεβῶν μελάνων πληρούμενον, οὐκ ἀστεῖον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ τὴν αὐγὴν φεύγειν, ἢ δακρύειν, ἢ διαστρέφεσθαι, καὶ τὸν ἕτερον ἐλάσσω γίνεσθαι, πονηρόν. καὶ τὸ τὰς ὄψιας πυκνὰ διαῤῥίπτειν, ἢ λημία μικρὰ περὶ αὐτὰς, ἢ αἰγίδα λεπτὴν ἴσχειν, ἢ τὸ λευκὸν μέζω γίνεσθαι, τὸ δὲ μέλαν ἐλάσσω, ἢ κρύπτεσθαι τὸ μέλαν ὑπὸ τὸ ἄνω βλέφαρον. πονηρὸν δὲ καὶ κοιλότης ὀμμάτων, καὶ ἔκθλιψις ἔξω σφοδρὰ, καὶ λαμπηδόνος ἔκθλιψις, ὥστε μὴ δύνασθαι τὴν κόρην ἐκτείνεσθαι, καὶ βλεφαρίδων καμπυλότης, καὶ πῆξις ὀμμάτων, συνεχέως τε μύειν, καὶ χρώματα μεταβάλλειν, καὶ βλέφαρα μὴ συμβάλλειν ἐν τῷ καθεύδειν ὀλέθριον. κακὸν δὲ καὶ ἰλλαίνων ὀφθαλμός.

|| Ὀφθαλμῶν ἔρευθος ἐν πυρετῷ γενόμενον κοιλίης πονηρίην χρονίην σημαίνει.

rescunt, eo celeriorem judicationem, at tardius tardiorem significant.

Caligine obducti oculi, aut eorum album rubescens, aut livescens, aut nigris venis refertum, nihil probi prae se fert. Malum quoque est et lucem refugere, aut illachrymare, aut perverti, atque ex his alterum minorem esse perniciem denunciat et oculos crebro disjicere, gramias ac parvas sordes ipsis adhaerescere, aut albescentem humorem concretum et tenuem, aegida nominant, habere, aut eorum album augeri, nigrum autem imminui, aut nigrum a superiore palpebra contegi. Vitiosa quoque est oculorum cavitas et vehemens oculi foras expressio, ac splendoris elisio, adeo ut pupilla extendi nequeat et cilia retorta, ac fixi oculi ac continenter conniventes, coloris immutatio, aut palpebras per somnum non committere, perniciem ostentat. Quin et distortus oculus malo est.

In febre ortus oculorum rubor diuturnam alvi malignitatem prae se fert.

Αἱ παρ᾽ ὀφθαλμῶν ἐπαναστάσιες ἐν τῇσιν ἀνακομιδῇσι κοιλίην καταῤῥηγνύουσιν.

Ἐπὶ ὀμμάτων διαστροφῇ κοπιώδει, πυρετώδει ῥῖγος ὀλέθριον. καὶ οἱ κωματώδεες ἐν τουτέοισι κακόν.

Ὀφθαλμιῶντι ἀνδρὶ πυ(542)ρετοῦ ἐπιγενομένου λύσις· εἰ δὲ μὴ, κίνδυνος τυφλωθῆναι, ἢ ἀπολέσθαι, ἢ ἀμφότερα.

Οἷσιν ὀφθαλμιῶσι κεφαλαλγίη προσγίνεται, καὶ παρακολουθεῖ χρόνον πουλὺν, κίνδυνος τυφλωθῆναι.

Ὀφθαλμιῶντι διάῤῥοια ἀπὸ ταυτομάτου χρήσιμον.

Ὀμμάτων ἀμαύρωσις, καὶ τὸ πεπηγὸς ἀχλυῶδες κακόν.

[865] || *Ὀμμάτων ἀμαύρωσις ἅμα ἀψυχίῃ σπασμῶδες συντόμως.*

Ὀμμάτων ὀρθότης ἐν ὀξεῖ, καὶ κίνησις ὀξείη, καὶ ὕπνος ταραχώδης, ἀγρυπνίη, ποτὲ δὲ καὶ στάξιες ἐκ ῥινῶν οὐδὲν ἀγαθόν.

Πρὸς τὴν ἁφὴν μὴ περικαέες, φρενιτικοὶ γίνονται, καὶ μᾶλλον, ἢν αἷμα ῥυῇ.

Erumpentes circa oculos eminentiae, dum aegri ex morbo recreantur, prorumpentis alvi ſpem faciunt.

Cum oculorum perverſione, febribus et laſſitudinis ſenſu detento, rigor perniciem minatur. Atque in hujusmodi caſibus ſoporati malum denunciant.

Lippitudine affecto ſuborta febris ſolutionem affert, ſin minus, caecitatis, aut mortis, aut etiam utriusque metus eſt.

Quibus cum lippitudine capitis dolor accedit et longo tempore perſeverat, caecitatis metus impendet.

Lippitudine laborantem ſponte alvus profluens juvat.

Oculi hebeſcentes et obtuſi, concreti ac caligantes malum portendunt.

Oculorum hebetatio cum animi defectione promptam convulſionem denunciat.

In praecipiti malo rectus oculorum obtutus ac motus pernicitas, ſomnus turbulentus, pervigilium, interdumque ſanguinis ex naribus ſtillationes, nihil boni denunciant.

Qui in febribus ad tactum nullum ardoris ſenſum prae ſe ferunt, phrenitici fiunt, idque magis, ſi ſanguis fluxerit.

Γλῶσσα δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν πεφρικυῖα, τῷ δὲ χρώματι διαμένουσα, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τραχυνομένη, καὶ πελιαινομένη καὶ ῥηγνυμένη θανάσιμον. σφόδρα δὲ μελαινομένη ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κρίσιν γενέσθαι δηλοῖ. χαλεπωτάτη δέ ἐστιν ἡ μέλαινα καὶ χλωρή.

|| *Γλῶσσα παρὰ τὸ δικροῦν ὥσπερ σιάλῳ λευκῷ καταλείφεσθαι, σημεῖον ἀνέσεως πυρετοῦ, παχέος μὲν ἐόντος τοῦ ἐπιγενήματος αὐθημερὸν, λεπτοτέρου δὲ ἐς τὴν ὑστεραίην, ἔτι λεπτοτέρου τριταίην. τὰ δὲ αὐτὰ σημαίνει καὶ ἐπ' ἄκρην τὴν γλῶσσαν γινόμενα, ἧσσον δέ.*

Γλῶσσα τρομώδης μετὰ ἐρυθήματος κατὰ ῥῖνας καὶ κοιλίης ὑγρῆς, τὰ δὲ ἄλλα ἀσήμως ἔχοντα κατὰ πλεύμονα πονηρὰ, καὶ ὀξείας καθάρσιας ὀλεθρίους σημαίνει.

Γλῶσσα παρὰ λόγον ἁπαλυνομένη καὶ ἀσώδης μεθ' ἱδρῶτος ψυχροῦ ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ (543) *μελάνων ἐμέτων ἐστὶ σημεῖον. τὸ κοπιῶδες ἐν τουτέοισι κακόν.*

Lingua circa initia quidem horrida, in eodem vero colore perſeverans, procedente vero tempore ubi exaſperatur, liveſcit, finditur, mortem denunciat. Quod ſi admodum nigreſcat, decimo quarto die judicationem promittit. Periculi autem maxime plena eſt nigra et ex virore palleſcens.

Linguae biſulcum velut ſaliva alba obductum, febris remiſſionem indicat, eo quidem quod agnatum eſt craſſo exiſtente, eodem die, ſi vero tenuius fuerit, poſtridie, perendie quoque, ſi adhuc tenuius fuerit. Eadem etiam ſignificatio eſt, ſi haec circa ſummam linguam contingant, minus tamen firma.

Lingua tremula cum narium rubore et alvo humecta, ſi reliqua quae ſunt circa pulmonem nullam judicationis ſignificationem prae ſe ferant, malo eſt, ac celeres pernicioſas purgationes denunciat.

Lingua praeter rationem mollis reddita, ac nauſeabunda, cum ſudore frigido, ab alvo liquida, nigrae vomitionis ſignificationem affert. In his laſſitudinis ſenſus malum denunciat.

Ed. Chart. VIII. [865.] Foës. I. 156. 157. Ed. Lind. I. (543.

Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι τισὶ καὶ κοιλίην ὑγρὴν ποτε ποιέουσι. μελανθεῖσαι δὲ ἐν τουτέοισι ταχὺν θάνατον σημαίνουσιν. ἦρά γε τρομώδης γλῶσσα σημαίνει οὐχ ἱδρυμένην γνώμην

|| Αἱ δασεῖαι κατάξηροι φρενιτικαί.

Ὀδόντας συνερίζειν ἢ πρίειν, ᾧ μὴ σύνηθες ἐκ παιδίου μανικὸν καὶ θανάσιμον. ἤδη δὲ παραφρονέων ἢν ποιέῃ τοῦτο παντελῶς ὀλέθριον. ὀλέθριον δὲ καὶ ξηραίνεσθαι τοὺς ὀδόντας

Ὀδόντος σφακελισμὸς ἀπόστημα παρὰ οὖλον γενόμενον λύει.

Ἐπὶ ὀδόντος σφακελισμῷ πυρετὸς ἐπιγενόμενος σφοδρὸς καὶ παραφροσύνη θανάσιμον. ἢν δὲ σώζονται, ἕλκεα ἐκπυήσει καὶ ὀστέα ἀφίσταται.

Οἷσι περὶ τὴν ὑπερώην ὑγροῦ σύστασις γένηται, ὡς τὰ πολλὰ πυοῦται.

Τὰ περὶ γέννυας ἀλγήματα σφοδρὰ κίνδυνος εἰς ὀστέου ἀνάπλευσιν ἐλθεῖν.

Χεῖλος συσπώμενον σημαίνει κοιλίης χολώδεος καταῤῥηξιν

Linguae tremulae quibusdam etiam alvum humectam nonnunquam reddunt. In his autem si nigricent, etiam mortem denunciant. Ac fortassis lingua tremula instabilem mentem et a sede constantiae deturbatam significat.

Linguae densae et peraridae phrenitidem portendunt.

Dentium collisio aut stridor, praeter consuetudinem a teneris contractam insaniam ac mortem denunciat. Quod si jam deliranti istud accidat, prorsus exitiale est. Quin et dentes resiccari perniciem denotat.

Dentis sideratio abscessum ad gingivas enatum solvit.

Ad dentis siderationem vehemens accedens febris cum delirio mortem minatur. Quod si serventur aegri, ulcera pus colligent et ossa abscedent.

Quibus ad palatum humor colligitur, plerumque in pus vertitur.

In vehementibus circa maxillas doloribus periculum est ut os fluctuet.

Contractum labrum biliosae alvi perruptionem denunciat.

Τὰ ἀπὸ οὔλων αἵματα ἐπὶ κοιλίῃ ὑγρῇ ὀλέθρια.

Πτυάλου ἀναχρέμψιες ἐν πυρετῷ πελιδναὶ, μέλαιναι, χολώδεες, ἐπιστᾶσαι μὲν κακὸν, ἀποχωρέουσαι δὲ κατὰ λόγον χρήσιμον.

Οἷσιν ἁλμώδεα πτύελα, καὶ βὴξ ὑφίσταται, τουτέοισι χρὼς ἐρυθραίνεται οἷον ἐξανθίσματα, πρὸ δὲ τῆς τελευτῆς τραχύνεται.

|| *Ἀνάχρεμψις πυκνὴ, ἢν δή τι καὶ ἄλλο σημεῖον προσῇ, φρενιτικόν.*

Αἱ μετ᾽ ἐκλύσιος ἀφωνίαι κάκισται.

Αἱ ἐπ᾽ ὀλίγον θρασέες παρακρούσιες πονηρὸν καὶ θη-(544)ριῶδες.

Οἷσι φωνὴ ἅμα πυρετῷ ἐκλείπει μετὰ ἀκρισίας, τρομώδεες θνήσκουσιν.

Αἱ ἐν πυρετῷ ἀφωνίαι σπασμώδεα τρόπον, ἐκστᾶσαι σιγῇ, ὀλέθριον.

Αἱ ἐκ πόνου ἀφωνίαι δυσθάνατοι.

Sanguis ex gingivis cum humecta alvo profluens perniciem minatur.

In febre sputi exſreationes lividae, nigrae, bilioſae, ſubſiſtentes quidem malae ſunt, ſi vero pro ratione excernantur, utiles.

Quibus ſalſa ſputa cum tuſſi ſubſiſtunt, iis corpus velut efflorescentibus puſtulis rubeſcit, ante obitum vero exaſperatur.

Exſcreatio frequens, ſiquidem etiam aliud quoddam ſignum affuerit, phrenitidem portendit.

Vocis defectiones cum virium exolutione peſſimae.

Quae brevi tempore durant feroces mentis emotiones, malae ſunt et in ferinas evadunt.

Quos vox cum febre et absque ulla judicatione deficit, ii tremuli intereunt.

Vocis defectiones in febre quae convulſionis ſpeciem prae ſe ferunt et in mentis emotionem cum ſilentio deſinunt, perniciem oſtentant.

Quibus voces cum dolore deficiunt, ii tandem non ſine ſummo cruciatu vitam cum morte commutant.

Αἱ μετ᾽ ἐκλύσιος κατόχως ἀφωνίαι ὀλέθριοι.

Αἱ κατακλώμεναι φωναὶ μετὰ φαρμακείην ἦρα πονηρόν; τουτέων οἱ πλεῖστοι ἐφιδροῦσι, καὶ κοιλίας καθυγραίνονται.

Ἐν ἀφωνίῃ πνεῦμα οἷον τοῖσι πνιγομένοισι πρόχειρον πονηρόν. ἦρά γε καὶ παρακρουστικόν.

|| *Αἱ ἐκ κεφαλαλγίης ἀφωνίαι ἅμα ἱδρῶτι πυρετώδεες, χαλῶντα ἐπ᾽ αὐτοὺς, ἀνιέντα χρονιώτερα. ἐπιῤῥιγοῦντα τουτέοισιν οὐ πονηρόν.*

Αἱ μετὰ ἀφωνίης ἐκστάσιες ὀλέθριαι.

Αἱ τοῖσιν ἐπιῤῥιγέουσιν ἀφωνίαι θανάσιμον. εἰσὶ δὲ κεφαλαλγέες οἱ τοιοῦτοι ἐπιεικέως.

Αἱ μετ᾽ ἐκλύσεως ἀφωνίαι, ἐν πυρετῷ ὀξεῖ ἀνιδρῶτι, εἰσὶ μὲν θανάσιμοι, ἧσσον δὲ τῷ ἐφιδροῦντι, χρόνον δὲ σημαίνει. ἴσως δὲ καὶ οἱ ἐξ ἐπιστροφῆς παθόντες τοιοῦτον ἀσφαλέστατοι.

Vocis defectiones cum virium exolutione ac alto stupore, quem catochon vocant, perniciem minantur.

Confractae voces post medicamenti purgantis potionem considerandae num pravae sint. Horum plerisque tenues sudores diffluunt et alvi humectantur.

In vocis defectione respiratio velut iis qui suffocantur conspicue elata et visui exposita perniciem minatur. Animadvertendum etiam est num delirium praenunciet.

In febre cum sudore vocis ex capitis dolore defectiones, si per se resolvuntur aegri, ac praeter voluntatem excrementa demittantur, malumque remitti videatur, diuturni morbi metus est. In his subinde obortus rigor damnari non debet.

Vehementes insaniae cum vocis defectione perniciem intentant.

Vocis defectiones rigore subinde correptis lethales, fereque ii capitis dolore conflictari solent.

Vocis defectiones cum virium exolutione, in acuta febre sine sudore, sunt quidem lethales, cum sudore vero minus, at temporis diuturnitas significatur. Ac fortasse quidem quibus ex morbi reversione tale quid contingit, securissime

ὀλεθριώτατοι δὲ τῶν τοιούτων οἷσι τὰ ἐκ ῥινέων καὶ οἷσι κοιλίαι καθυγραίνονται.

Ἡ ὀξυφωνίη κλαυθμώδης, καὶ ὀμμάτων ἀμαύρωσις σπασμῶδες. οἱ ἐς τὰ κάτω πόνοι τουτέοισιν εὔφορον.

Ἅμα φωνῇ τρομώδει λύσις κοιλίης παράλο(545)γος, ἐν τρυτέοισι διεστηκόσι χρονίοισιν ὀλέθριον.

Αἱ πυκναὶ ὑποκαρώδεες ἀφωνίαι ξυστᾶσαι φθινώδεα προσημαίνουσι.

Πνεῦμα πυκνὸν μὲν καὶ σμικρὸν ἐὸν φλεγμονὴν καὶ πόνον ἐν τοῖσι καιρίοισι τόποισι σημαίνει, μέγα δὲ καὶ διὰ πολλοῦ παραφροσύνην ἢ σπασμόν, ψυχρὸν μὲν θανάσιμον, θανάσιμον δὲ καὶ πυρετῶδες καὶ λιγνυῶδες πνεῦμα· ἧσσον δὲ τοῦ ψυχροῦ καὶ τὸ μέγα ἔξω πνεόμενον, σμικρὸν δὲ εἴσω, καὶ τὸ μικρὸν ἔξω, μέγα δὲ εἴσω. κάκιστον δὴ καὶ πλησίον θανάτου καὶ τὸ ἐκτεῖνον καὶ κατεπεῖγον, καὶ ἀμαυρόν, καὶ διπλῇ εἴσω ἐπανάκλησις, ὁποῖον ἐπεισπνέουσιν. εὔπνοια δὲ ἐν πᾶσιν, ὁκόσα

habent. Ex iis autem maximo in periculo versantur quibus sanguis ex naribus perfluit et alvi effunduntur.

Vox acuta ejulabunda ac oculorum hebetudo convulsionem minantur. His dolores ad inferiores partes demissi toleratu sunt faciles.

Alvi solutio quae praeter rationem accidit, cum voce tremula, in his diutius perseverante perturbatione pernicies intentatur.

Crebrae et quae cum sopore quodam consistunt vocis defectiones tabem denunciant.

Spiratio frequens quidem et parva aut inflammationem aut dolorem principalium partium indicat, magna vero et ex longis intervallis delirium aut convulsionem. Et frigidus quidem spiritus lethalis est, mortem quoque affert febriculosus et fuliginosus, frigido tamen minus. Et magnus quoque foras expiratus, parvus vero intro et parvus foras, magnus vero intro. Pessimus quidem ad mortemque proxime accedit et qui protensus est ac urgens et obscurus, duplicataque intro revocatio, qualis inspirationem conduplicantibus. Facilis autem spiratio in omnibus morbis qui cum febre

ἐν πυρετῷ ὀξεῖ, κἢν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι κρίνεται, μεγάλην ἔχει ῥοπὴν ἐς σωτηρίην.

|| Τράχηλος σκληρὸς καὶ ἐπώδυνος, καὶ γενύων σύνδεσις, καὶ φλεβῶν σφαγιτίδων παλμὸς ἰσχυρὸς, καὶ τενόντων ξύντασις ὀλέθριον.

Τὰ ἐν φάρυγγι ἰσχνῷ ἀλγήματα πνιγώδεα ἀπὸ κεφαλῆς ἀλγηδόνος ὁρμώμενα σπασμώδεα.

Αἱ τραχήλου καὶ μεταφρένου ψύξιες δοκέουσαι, καὶ ὅλου δὲ τοῦ σώματος, σπασμώδεες,¹ ἐν τουτέοισι κριμνώδεες οὐρήσιες.

|| Οἷσι κατὰ φάρυγγα ἐρεθισμοὶ, ἐπιεικέως τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα.

Φάρυγξ ἐπώδυνος, ἰσχνὴ, μετὰ δυσφορίης, ὀλέθριον ὀξέως.

[867] Οἷσι πνεῦμα ἀνέλκεται, καὶ φωνὴ πνιγμώδης, σπόνδυλός τε ἐγκάθηται, τουτέοισιν ἐπὶ τῇσι (546) τελευτῇσιν οἷον συσπῶντός τινος τὸ πνεῦμα γίνεται.

Φάρυγξ τρηχυνθεῖσα ἐπ' ὀλίγον, καὶ κοιλίη κενεῇσιν

acuta infeftant et in quadraginta diebus judicantur, magnum habere ad falutem momentum exiftimanda eft.

Cervix dura cum dolore et maxillarum connexio, ac jugularium venarum palpitatio vehemens, cum tendinum diftenfione perniciem minantur.

Faucium gracilium praefocantes dolores, ubi ex capitis dolore ortum duxerint, convulfiones adferunt.

Cervicis ac dorfi perfrictiones, quae etiam totum corpus pervadere videntur, convulfiones denunciant, in quibus urinae hordei tofti non exacte moliti craffioribus fruftulis fimilia continent.

Quibus ad fauces irritamenta fiunt, iis moderata aurium tubercula excitantur.

Vehementer dolentes fauces absque tumore, cum labore et moleftia praeceps exitium minantur.

Quibus fpiritus retrahitur et vox ftrangulabunda eft, iis cervicis vertebra intro defidet et ad exitum velut ex convulfione quadam refpiratio ducitur.

Fauces leviter exafperatae et alvus inanibus exurre-

ἀναστάσεσι, μετώπῳ ἀλγήματα, ψηλαφώδεες, ὀδυνώδεες. τὰ ἐκ τουτέων αὐξανόμενα δύσκολα.

Τὰ κατὰ φάρυγγα ἰσχυρὰ ἀλγήματα, τὸ παρ᾽ οὖς ἔπαρμα καὶ σπασμοὺς ἐργάζεται, τραχήλου καὶ νώτου ἀλγήματα.

Μετὰ πυρετοῦ ὀξέος σπασμοὶ ὀλέθριον.

Τραχήλου καὶ πηχέων ἀλγήματα, σπασμώδεα, ἀπὸ προσώπου δὲ ταῦτα, καὶ κατὰ φάρυγγα.

Ὠχροὶ, ἰσχνοὶ πτυαλίζοντες, ἐν τουτέοισιν ἐν ὕπνοισιν ἱδρῶτες ἀγαθοί. ἆρά γε καὶ τῷ ἱδρῶτι κουφίζεσθαι τοῖσιν πλείστοισιν οὐ πονηρόν; οἷ ἐς τὰ κάτω πόνοι τουτέοισιν εὔφορα.

Ἐν ἀλγήματι νώτου καὶ στήθεος αἱματώδης οὔρησις ἐπιστᾶσά ὀλέθριος ἐπιπόνως.

|| Τραχήλου πόνος κακὸν μὲν ἐπὶ πυρετῷ παντὶ, κάκιστον δὲ ἐν οἷσι καὶ ἐκμανῆναι ἐλπίς.

Ἐπὶ στήθεος ἀλγήματι πυρετώδει, καὶ κοιλίη ταραχώδης, ναρκώδης, σημεῖα μελαινῶν ὑποχωρησίων.

ctionibus fatigata, frontis dolores in aegris palpantibus et more investigantium sensim contrectantibus, aut dolore affectis, si quae ex his increscunt molestiam exhibent.

Vehementes faucium dolores aurium tubercula et convulsiones excitant, itemque cervicis ac colli dolores.

Convulsiones cum febre acuta perniciem denunciant.

Cervicis cubitorumque dolores convulsiones minantur, ex facie autem ad fauces ista procedunt.

Pallidis, gracilibus et crebra oris salivatione laborantibus, in somnis sudores boni sunt. Nempe quidem et horum plurimos sudore levari non improbandum. Quibus si dolores ad inferiora decumbant, toleratu faciles existunt.

In dorsi ac pectoris dolore cruentae mictionis suppressio laboriosum exitum affert.

Cervicis dolor in omni quidem febre malum. In his vero pessimum in quibus etiam vehementis insaniae metus est.

Pectoris dolor cum febre et alvus perturbata cum torpore nigras dejectiones prae se fert.

Ed. Chart. VIII. [867.] Foes. I. 163. 164. Ed. Lind. I. (546. 547.)

Τὰ ἐν ὀξέσι κατὰ φάρυγγα ἰσχνὴν μικρὰ, ὀδυνώδεα, ὅτε χάνοι μὴ ῥηϊδίως συνάγοντι ἰσχνῷ, παρακρουστικά. ἐκ τουτέων φρενιτικοὶ ὀλέθριον.

Φάρυγξ ἑλκουμένη ἐν πυρετῷ μετ᾽ ἄλλου σημείου τῶν δυσκόλων κινδυνῶδες.

Ἐν πυρετοῖσιν ἐξαπίνης πνίγεσθαι, καὶ καταπίνειν μὴ δύνασθαι χωρὶς οἰδήματος κακόν.

Τράχηλον ἐπιστραφῆναι μὴ δύνασθαι, μηδὲ καταπίνειν, θανάσιμον ὡς τὰ πολλά.

Ὑποχόνδριον δὲ χρὴ μαλθακὸν εἶναι, καὶ (547) ἄπονον καὶ ὁμαλές. φλεγμαῖνον δὲ ἢ ἀνωμάλως ἔχον, ἢ ἀλγούμενον, σημεῖον ἀῤῥωστίης ἐστὶν οὐκ εὐήθεος.

|| Οἴδημα δὲ ἐν ὑποχονδρίοισι σκληρόν τε ἐὸν καὶ ἐπώδυνον κάκιστον μὲν εἰ παρὰ πάντων εἴη τῶν μερέων. τῶν δὲ ἐκ τοῦ ἑνός μέρεος ἀκινδυνότερον τὸ ἐκ τῶν ἀριστερῶν. σημαίνει δὲ ἐν ἀρχῇ μὲν τὰ τοιαῦτα θάνατον σύντομον, ὑπερβάλλοντα δὲ τὰς εἴκοσι, τοῦ πυρετοῦ μένοντος, ἐμπύησιν.

Ubi fauces in morbis acutis graciles ſunt, parvae ac dolentes atque ubi os hiarit, ſi gracile appareat, nec facile contrahi poſſit, mentis emotionem metuere oportet, indeque ſuccedens phrenitis pernicioſa eſt.

Ubi febricitanti fauces exulcerantur, ſi aliud quoque ex gravioribus ſignis affuerit, periculum denunciandum eſt.

Per febres repente ſtrangulari et devorare non poſſe, citra tumorem malum eſt.

Collum neque converti, neque devorare poſſe plerumque lethale.

Praecordia vero ſine ullo doloris ſenſu aequaliter mollia eſſe oportet. At inflammatione tentata, aut inaequaliter affecta, aut dolore vexata, non contemnendae aegritudinis notas prae ſe ferunt.

Praecordia vero tumida, dura ac dolentia, ſi in univerſum ſic affecta ſunt, maximum quidem malum portendunt: ſi vero altera parte duntaxat, ex ſiniſtra minus periculum impendet. Caeterum per exordia quidem mortem prope afſore iſta denunciant, ubi vero vigeſimum diem ſuperarunt

Ed. Chart. VIII. [867. 868.] Foëf. I. 164. Ed. Lind. I. (547.)
γίνεται δὲ τοῦτο ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ. ῥῆξις αἵματος διὰ ῥινῶν κάρτα ὠφελέει. τὰ γὰρ πολλὰ κεφαλὴν οὗτοι πονέουσι, καὶ ὄψις ἀμαυροῦται, καὶ μᾶλλον εἰς ταῦτα προσγίνεσθαι προσδέχου τὴν ῥῆξιν. ἡλικίῃσι δὲ πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον.

Τὰ μαλθακὰ δὲ καὶ ἀνώδυνα τῶν οἰδημάτων, χρονιάτερα δὲ τὰς κρίσιας ποιέεται, καὶ ἧσσόν ἐστιν ἐπικίνδυνα. τὰς δὲ ἑξήκοντα καὶ ταῦτα ὑπερβάλλοντα, τοῦ πυρετοῦ μένοντος, ἐμπυοῦται, παραπλήσια δὲ σημαίνει τοῖσιν ἐν ὑποχονδρίοισι καὶ τὰ περὶ κοιλίην, πλὴν ἧσσον ἐκπυοῦται ταῦτα ἐκείνων, ἥκιστα δὲ ὑπ᾽ ὀμφαλόν, καὶ γίνεται δὲ ταῦτα μὲν ἐν χιτῶνι, τὰ δ᾽ ἄνω κεχυμένα. θανάσιμα δ᾽ ἐστὶν αὐτῶν ὅσα ἂν εἴσω ῥαγῇ. τῶν δὲ λοιπῶν ἐμπυημάτων τὰ μὲν ἔξω ῥηγνύμενα βέλτιστον μὲν ὡς εἰς ἐλάχιστον καὶ ὀξύτατον συλλέγεσθαι, τὰ δὲ εἴσω μήτε ὄγκῳ, μήτε πόνῳ, [868] μήτε χρώματι διάδηλον ἔξω ποιέει. τὸ δὲ ἐναντίον κάκιστον. τινὰ δὲ τούτων διὰ πάχος

et febris detinuerit, in pus vertuntur. Atque intra primum circuitum iſtud contingit, ac ſanguinis e naribus fluxus plurimum conducit. Etenim plerumque his caput dolet et oculorum acies hebeſcit: atque tum ſanguinis eruptio magis expectari debet, idque circa quintum et trigeſimum aetatis annum. In ſenioribus vero non item.

At vero molles et doloris expertes tumores longiore ſpatio finiuntur, nec ita grave periculum afferunt. Quod ſi neque intra ſexaginta dies deſinunt, ac febris detinet, ſuppurationem expectare oportet. Idem vero haud ſecus quam in praecordiis perpenditur in tumoribus qui circa ventrem fiunt, niſi quod hi quam illi minus ſuppurant, minimum vero qui ſub umbilico conſtituuntur. Atque hi quidem in tunica concluduntur, illi autem ſurſum diffunduntur. Ex quibus etiam mortem magis afferunt quicunque intro rumpuntur. Reliquas autem ſuppurationes quae quidem foras erumpunt, maxime ſane conducit in quam exiguum et acutiſſimum locum colligi. Quae autem intro vergunt, ut neque tumore, neque dolore, neque colore, manifeſtas foris notas edant. Quod vero contra fit peſſimum eſt. Harum autem

πύου, (548) οὐ διασημαίνει. τὰ δὲ πρόσφατα τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν ἐπαρμάτων, ἢν μὴ σὺν φλεγμονῇ ᾖ, καὶ τοὺς ἀπ᾽ αὐτῶν πόνους λύει βορβορυγμὸς γενόμενος ἐν ὑποχονδρίῳ, καὶ μάλιστα μὲν διεκπεσὼν δι᾽ οὔρων καὶ διαχωρημάτων· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτὸς διαπεραιωθείς. ὠφελεῖ δὲ καὶ ὑποκαταβὰς ἐς τὰ κάτω χωρία.

|| Σφυγμὸς ἐν ὑποχονδρίῳ μετὰ θορύβου παρακρουστικὸν, καὶ μᾶλλον ἢν ὄψιες πυκνὰ κινέωνται.

Καρδίης πόνος καὶ σφυγμὸς ὑποχονδρίων, πυρετοῦ περιψυχθέντος, κακὸν, ἄλλως τε κἢν ἐφιδρῶσιν.

Ἐς ὑποχόνδριον ἐμπίπτοντα ἀλγήματα ἄλλως τε πονηρὸν καὶ ἢν κοιλίας καθυγραίνῃ. κακίω δὲ ἐν ὀλίγῳ γινόμενα. καὶ τὰ παρ᾽ οὖς τε ἀνιστάμενα ἐκ τουτέων κακοήθεα, καὶ τὰ ἄλλα ἐκπυήματα.

Καρδιαλγικὰ καὶ μετὰ στρόφου κοιλίης θηρία καταῤῥήγνυται.

quaedam propter puris craſſitudinem nullam de ſe ſignificationem oſtendunt. At recentes praecordiorum tumores inflammationis expertes, ac dolores qui in ipſis fiunt, murmur circa praecordia exortum ſolvit, ſed potiſſimum quidem ubi per urinas ac dejectiones elapſum fuerit, ſin minus, ubi etiam hoc ipſum transmiſſum fuerit. Quin etiam ad infernas ſedes devolutum juvat.

Praecordiorum pulſus cum turbatione mentem emovet, idque praecipue ſi oculi frequenter moveantur.

Oris ventriculi dolor ac praecordiorum pulſus cum febre in qua totus corporis habitus perfrigeratur, malum denunciant, idque praeſertim ſi cum tenuibus ſudoribus contingunt.

Ingruentes ad praecordia dolores cum alias pravi ſunt, tum vero ſi alvos profundant. Deteriores autem ſi parvo tempore fiant. Quin et inde ſuborta ad aures tubercula, aliaeque ſuppurationes malignitatem prae ſe ferunt.

Oris ventriculi dolores cum inteſtinorum cruciatu interaneorum animalia dejiciunt.

Καρδίης ἄλγημα πεσβυτέρῳ πυκνὰ ἐπιφοιτέον, θάνατον ἐξαπίναιον σημαίνει.

Οἷσιν ὑποχόνδρια μετεωρίζεται κοιλίης ὑπόστασις, κακόν· μάλιστα δὲ φθινώδεσι τῶν μακρῶν καὶ οἷσι κοιλίαι ὑγραίνονται.

Ἐν ὑποχονδρίῳ φλεγμονὴ ἀποπυητικὴ ἐστιν, οἷς πρὸ τῶν θανάτων μέλανα διαχωρέει.

Ὑποχονδρίων σύντασις μετὰ κώματος ἀσώδεος, κεφαλαλγικῷ, τὰ παρ᾽ οὖς ἐπαίρει.

Μετὰ ὑποχονδρίων ἔπαρσιν τοῖσι χολώδεσι πνεῦμα μέγα καὶ πυρετὸς ὀξὺς τὰ παρ᾽ οὖς ἐπαίρει.

|| Ἐν ὑποχονδρίων ἀλγήματι ὑποβορβορύζοντι ὀσφύος ἄλγημα ἐπιγενόμενον ἐν πυρετοῖς κοιλίας ἐπιπολὺ καθυγραίνει, (549) ἢν μὴ φῦσα καταῤῥαγῇ ἢ οὔρου πλῆθος ἔλθῃ.

Ἐπὶ ὑποχονδρίῳ χρονίῳ καὶ κοιλίῃ δυσώδει παρ᾽ οὖς ἀπόστημα κτείνει.

Τοῖσιν ἀπὸ ὑποχονδρίων ἀλγήμασιν κοιλίη κατὰ μικρὸν

Oris ventriculi dolor ſeniori crebro adveniens repentinam mortem denunciat.

Praecordia ſublata ſubſiſtente alvo malum denunciant, praecipue vero in his qui ex longo intervallo contabeſcunt et quibus alvi diffluunt.

Quibus praecordia inflammatione tentantur et pus colligunt, iis ſub mortem nigra dejiciuntur.

Praecordiorum contenſio cnm ſopore et incontinenti corporis jactatione, capitis dolore vexato tubercula ad aures excitat.

Ex praecordiorum tumore bilioſis ſpiratio magna et febris acuta tubercula ad aures ſuſcitat.

In praecordiorum dolore cum aliquo murmure ſuccedens lumborum dolor in febribus alvos plerumque humectat, niſi flatus eruperit aut urinae copia prodierit.

In praecordiis ex longo intervallo afflictis et graveolente alvo ſubnatum ad aures tuberculum mortem adfert.

Ex praecordiorum doloribus alvus aliquantum viſcida

Ed. Chart. VIII. [868.] Foef. I. 166. Ed. Lind. I. (549.)
ὑπόγλισχρα διαδιδοῦσα, βραχέα κοπρώδεα ἐκχέοι, ἆρα καὶ αἱμοῤῥαγεῖ.

Οἷσιν ἐξαίφνης ἀπυρέτοισιν ἐοῦσιν ὑποχονδρίου καὶ καρδίης πόνος, καὶ περὶ σκέλεα καὶ κάτω μέρεα, καὶ κοιλίη ἐπῆρται, λύει φλεβοτομίη, καὶ κοιλίης ῥύσις. πυρέξαι βλαβερὸν τούτοισι. μακροὶ γὰρ οἱ πυρετοὶ καὶ ἰσχυροὶ γίνονται, καὶ βῆχες, καὶ πνεῦμα, καὶ λυγμοὶ γίνονται. λύεσθαι δὲ μελλόντων τούτων πόνος ἰσχυρὸς ἰσχίων, ἢ σκελέων, ἢ πύων πτύσις, ἢ ὀφθαλμῶν στέρησις ἐπιγίνεται.

Οἷσιν πόνοι ὑποχονδρίων, καρδίης, ἥπατος, τῶν περὶ ὀμφαλὸν μερῶν, αἵματος διαχωρήσαντος σώζονται, μὴ διαχωρήσαντος δὲ θνήσκουσιν.

Οἷσιν ὑποχόνδρια λαπαρὰ, πρόσωπον ἐῤῥωμένον, οὐ λύονται χωρὶς αἵματος ῥύσιος ἐκ ῥινῶν πολλοῦ, ἢ σπασμοῦ, ἢ ὀδύνης ἰσχίων.

Αἱ πρὸς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδύναι ἀναύδῳ, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακόν. τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα.

paulatim transmittens, ſtercoracea pauca effundit, ac fortaſſis ſanguinem profundit.

Quos derepente absque febre praecordiorum aut oris ventriculi dolor, aut crurum et inferiorum partium affligit, alvusque intumeſcit, venae ſectio, aut alvi fluxus ſolutionem adfert. Iis febricitare noxium eſt. Nam et longae et vehementes febres ſubnaſcuntur, ac tuſſes et ſpirandi difficultas atque ſingultus fiunt. Quibus in ſolutionem ſpectantibus, vehemens coxarum dolor aut crurum, aut purulenta ſputatio, aut oculorum orbitas ſuccedit.

Qui praecordiorum doloribus oris ventriculi jecoris, ac earum quae ſunt circa umbilicum partium conflictantur, cruenta alvi dejectione liberantur, ſecus autem moriuntur.

Praecordia non mollia et facies bene habita, non niſi liberali ſanguinis ex naribus profluvio, aut convulſione, aut coxendicum dolore ſolutionem accipiunt.

Praecordiorum dolores in febre aegro fari nequeunte, ſi absque ſudore ſolvantur, malum indicant. His ad coxendices dolores decumbunt.

[869] || Οἱ κατὰ κοιλίην ἐν πυρετῷ παλμοὶ ἐκστάσιας ποιέουσιν. αἱμοῤῥοίη δὲ φρικώδης.

Αἱ ἐς ὑποχόνδρια ἐν πυρετῷ ὀδύναι ἀναΐσσουσαι, ἀνιδρωτὶ λυόμεναι, κακοήθεες, τούτοισιν ἐς ἰσχία ἀλγήματα ἅμα πυρετῷ καυσώδει, κοιλίη καταῤῥαγεῖσα ὀλέθριον.

Οἱ περὶ ὀμφαλὸν πόνοι παλμώδεες ἔχουσι μέν (550) τι καὶ γνώμης παράφορον. περὶ κρίσιν δ᾽ οὖν τούτοισι φλέγμα ἅλις συχνὸν σὺν πόνῳ διέρχεται.

Μετὰ κοιλίης ὑπόστασιν ὑποχόνδρια μετέωρα κακὸν, μάλιστα δὲ τοῖσι φθινάδεσι τῶν μακρῶν, καὶ οἷσι κοιλίαι ὑγραίνονται.

Τοῖσιν ἀλυσμώδεσιν ἐν ὑποχονδρίῳ τὰ παρ᾽ οὖς ἐπαρθέντα κτείνει.

Τὰ κατὰ κοιλίην σκληρύσματα μετὰ πόνου πυρετοῖσι φρικώδεσιν, ἀποσίτοισι σμικρὰ ἐφυγραινομένης, κάθαρσιν οὐ διδόντα ἐς ἐμπύησιν ἥξει.

Ὑπὲρ ὀμφαλὸν πόνος, καὶ ὀσφύος ἄλγημα, φαρμακείῃ μὴ λυόμενα, ἐς ὑδρωπιῶδες ξηρὸν ἀποτελευτᾷ.

Quae contingunt in febre circa ventrem palpitationes, mentis emotiones adferunt. Quin et ſanguinis ex naribus profluvium cum horroris ſenſu interdum accedit.

Dolores in febre ad praecordia aſſilientes, ſine ſudore ſoluti maligni ſunt. In his dolores ad coxendices cum ardente febre, atque alvus affatim erumpens perniciem oſtentant.

Dolores circa umbilicum cum palpitatione, mentis quidem alienatae ſignificationem quandam praebent. At iis ſub judicationem conferta et crebra pituita cum dolore prodit.

Ex alvi ſuppreſſione ſublata praecordia malum denunciant, praecipue vero in his qui ex longo intervallo contabeſcunt et quibus alvi humectantur.

Anxietate vexatis praecordiis oborta ad aures tubercula mortem adferunt.

Alvi durities cum dolore, in febribus horroris ſenſu inſignibus, ac cibi faſtidio laborantibus, niſi paulum humectata alvo purgationem faciat, ad ſuppurationem tendet.

Supra umbilicum labor ac lumborum dolor, qui remediis non cedit, in hydropem ſiccum deſinit.

Ed. Chart. VIII. [869.] Foes. I, 167, 168. Ed. Lind. I. (550. 551.)

Τὰ ἐξ ὀσφύος ἀλγήματα χρονιώτερα, πυρετῷ παροξυνόμενα τριταιογενῶς, ποιέει τὰ θρομβώδεα αἵματα διαχωρέειν.

|| Τὰ ἐν ὀσφύϊ ἀλγήματα αἱμοῤῥοϊκά.

Αἱ ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος αἱμόῤῥοιαι λαῦραι.

Οἷσιν ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομὴ ἐς κεφαλὴν, καὶ χεῖρες ναρκώδεες, καὶ καρδιαλγικὰ, καὶ ἠχώδεα, αἱμοῤῥαγικὰ λάβρως, καὶ κοιλίαι καταῤῥήγνυνται τούτοισι, καὶ γνῶμαι ταραχώδεες ἐπιπολύ.

Αἱ ἐκ νώτου ἀλγήματος ἀῤῥωστίης ἀρχαὶ δύσκολοι.

Ἐν ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ, καὶ ὑποφορῇ πλέονι, ἀπ᾽ ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἀφρώδεα, συχνὰ, ὠφελεῖ.

Ῥάχιος διαστροφὴν καὶ δύσπνοιαν αἵματος ῥύσις λύει.

Ἐν ὀσφύϊ ἐπωδύνῳ καρδιαλγικὰ προσελθόντα σημεῖα αἱμοῤῥοώδεα, ἢ καὶ προγεγενημένα.

Τὰ ἐξ ὀσφύος ἐς τράχηλον καὶ κεφαλὴν ἀναδιδόντα (551)

Diuturni lumborum dolores, qui cum febre ad tertianae naturam propius accedente ingravescunt, sanguinis grumosi secessuri spem faciunt.

Lumborum dolores sanguinis profluvium excitant.

Ex lumborum dolore liberales sunt et largae sanguinis fluxiones.

Quibus lumborum dolor in caput recursat et manus torpore affectae, ac oris ventriculi dolorem sentiunt, aut aurium sonitus, ii liberaliter sanguinem profundunt. Sed et his alvus effunditur et mentis perturbatione ut plurimum tentantur.

Quae ex dorsi dolore initia ducunt aegritudines difficiles.

In intenso lumborum dolore et alvi subductione largiore, sumpto veratro spumosorum crebra vomitio prodest.

Spinae perversionem et spirandi difficultatem sanguinis fluxus liberat.

Dolentibus lumbis si oris ventriculi dolor accesserit, futurae per haemorrhoidas vacuationis signum est, aut etiam eam praecessisse significat.

Quae ex lumbis in cervicem et caput redundantia, le-

παραλύοντα παραπληκτικὸν τρόπον, σπασμώδεα, παρακρουστικά. ἆρα καὶ λύεται τὰ τοιαῦτα σπασμοῖσιν; ἢ τῶν τοιούτων κοιλίαι νοσέουσι διὰ τῶν αὐτῶν ἰόντων.

Ἐξ ὀσφύος ἀναδρομῆς πόνου, ὀφθαλμῶν ἴλλωσις, κακόν.

|| Πόνος ἐς στῆθος ἱδρυνθεὶς νωθρότητι κακὸν ἐπὶ πυρετῷ. οὗτοι ὀξέως ἀπόλλυνται.

Ἐξ ὀσφύος ἀλγήματος ἀναδρομαὶ ἐς καρδίην πυρετώδεες, φρικώδεες, ἀνεμέοντες λεπτὰ, ὑδατώδεα, παρενεχθέντες, ἄφωνοι, ἐμέσαντες μέλανα τελευτῶσι.

Τὰ κατ᾽ ὀσφῦν καὶ τὸ λεπτὸν χρόνια ἀλγήματα, καὶ πρὸς ὑποχόνδρια πόνοι, ἀπόσιτοι ἅμα πυρετῷ. τούτοισιν ἐς κεφαλὴν ἄλγημα σύντονον ἐλθὸν, κτείνει ὀξέως τρόπον σπασμώδεα.

[870] Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα, οὗτοι κακοί. ἆρα τούτοισι τρομώδεα γίνεται καὶ φωΐδες ἐν ῥίγει;

vis ſiderationis more reſolutionis ſenſum inducunt, convulſionem ac mentis emotionem minantur. Videndumque eſt num talia convulſionibus ſolvantur, aut in hujusmodi habentibus alvi male habeant, atque eadem diutius perſeverent.

Ex recurſatione doloris in lumbis oculorum perverſio aut diſtortio mala eſt.

Dolor in pectore fixus cum torpore, ſuborta febre malum indicat, iique celeriter mortem oppetunt.

Lumborum dolores ad os ventriculi recurſantes, cum febre, horrore, ſi tenuia et aquoſa vomitione rejecerint, delirarint, voce defecti ſint, ii poſt nigrorum vomitione moriuntur.

Lumborum ac tenuioris inteſtini diuturni dolores et circum praecordia labores, in aegris una cum febre cibum faſtidientibus, eos dolor intenſus ad caput progreſſus, non ſine convulſionis ſpecie celeriter interficit.

Qui lumborum dolore conflictantur, ii male habent. Num his tremores fiunt et maculae rubentes quales in tibiis, cum rigore?

Ἆρα τοῖς ὀσφυαλγέσιν, ἀσώδεσιν, ἀνεμέτοισιν, ὀλίγα θρασέως παρακρούσασιν, ἐλπὶς μέλανα διελθεῖν;

Ὀσφύος πόνος καρδιαλγικῷ, μετὰ ἀναχρέμψιος βιαίης, ἔχει τι σπασμῶδες.

Ὑπάφωνον ἅμα κρίσει ῥῖγος.

Ὀσφύος ἄλγημα, ἄνευ προφάσιος πυκνὰ ἐπιφοιτέον, κακοήθεος ἀῤῥωστίης σημεῖον.

Ὀσφύος ἄλγημα μετὰ καύματος ἀσώδεος πονηρόν.

Ὀσφύος σύντασις ἐκ γυναικείων πλήθεος ἐκπυητικόν. καὶ τὰ ποικίλως ἰόντα, γλίσχρα, δυσώδεα, πνιγώδεα ἐπὶ τοῖσι προειρημένοισιν, ἐκπυητικόν. || οἶμαι δὲ καὶ παρακρούειν τι τὰς τοιαύτας.

(552) Οἷσιν ὀσφύος ἄλγημα καὶ πλευροῦ ἄνευ προφάσιος, ἰκτεριώδεες γίνονται.

Αἱ ἐν κρισίμοισιν ἐκ τῶν αἱμοῤῥαγιῶν περιψύξιες νεανικαὶ κάκισται.

Confiderandum eft in lumborum dolore conflictatis et anxietate citra vomitum et paulifper endings ferociter defipientibus aegris, num nigra per feceffum proditura fint?

Lumborum et oris ventriculi dolor cum forti fcreatione, convulfionem quodammodo fufpectam facit.

Subabfurdus eft qui cum judicatione rigor fit.

Lumborum dolor absque caufa manifefta crebro invadens morbi malignitatem indicat.

Lumborum dolor cum aeftu implacido et anxio malum fignificat.

Lumborum contenfio ex menfium copia fuppurationem fore indicat. Quin et varie prodeuntia glutinofa, graveolentia, ftrangulatum cum antea commemoratis inducentia, fuppurationem denunciant. Fortaffis vero et tales aliquantum delirare contingit.

Qui lumborum et lateris dolore absque ulla occafione tentantur, ii in morbum regium incidunt.

Ex fanguinis eruptionibus vehementes die judicatorio obvenientes perfrictiones peffimae.

Τὸ ἀνάπαλιν αἱμοῤῥαγέειν πονηρὸν, οἷον ἐπὶ σπληνὶ μεγάλῳ ἐκ τῶν δεξιῶν. κατὰ ὑποχόνδρια ὡσαύτως.

Τὰ αἱμοῤῥαγεῦντα, ἐπιῤῥιγοῦντα τρώματα, κακοήθεα, διαλεγόμενοι λαθραίως τελευτῶσι.

Τὰ πεμπταῖα αἱμοῤῥαγοῦντα λάβρως, ἕκτῃ ἐπιῤῥιγώσαντα, ἑβδόμῃ περιψυχθέντα, ἀναθερμανθέντα ὀξέως, τούτοισι κοιλίαι πονηρεύονται.

Μεθ' αἱμοῤῥαγίην μελάνων διαχώρησις κακόν. πονηρὸν δὲ καὶ τὰ ἐξέρυθρα ἰώδεα. τεταρταίοισιν αἱ τοιαῦται αἱμοῤῥαγίαι, κωματώδεες ἐκ τοιούτων σπασθέντες θνήσκουσι, μελάνων προδιελθόντων, καὶ κοιλίης ἐπαρθείσης.

Μεθ' αἱμοῤῥοίας καὶ μελάνων διαχώρησιας ἐν ὀξεῖ κώφωσις κακόν. αἵματος διαχώρησις τούτοισιν ὀλέθριον, κώφωσις δὲ λύει.

Οἷσιν αἱμοῤῥαγίαι πλείους, προϊόντος χρόνου κοιλίαι πο-

Sanguinis ex parte adverſa profluvium malum eſt, velut ſi in lienis tumore ex dextra nare effluat. Et circa praecordia idem ſpectari oportere exiſtimandum eſt.

Qui ex vulnere ſubinde rigentes ſanguinem profundunt, ii maligne habent, ac inter loquendum derepente moriuntur.

Quibus quinto die liberales ſanguinis profuſiones contingunt et ſexto novo oborto rigore corripiuntur, ſeptimo perfrictionibus tentati celeriter recaleſcunt, iis alvi male afficiuntur.

A ſanguinis eruptione nigrorum per alvum egeſtio malo eſt. Quin et praerubrae ac aeruginoſae dejectiones damno ſunt. Quibus ejusmodi ſanguinis eruptiones quarto die contingunt, tandem ſopore et convulſione conflictati moriuntur, praegreſſis nigris dejectionibus et ventre in tumorem ſublato.

In praecipiti malo quae poſt ſanguinis eruptiones et nigrorum per alvum refuſiones ſurditas obvenit, malum denunciat. In his ſanguinis egeſtio perniciem affert, ſurditas autem ſolvit.

Quibus ſanguinis eruptiones diu perſeverant, in iis

νηρεύονται, ἢν μὴ οὖρον πέπον ἔλθῃ. ἆρά γε τὸ ὑδατῶδες οὖρον τοιοῦτόν τι σημαίνει;

|| Οἷσιν ἐπὶ αἱμοῤῥαγίῃ λάβρα πυκνῇ μετὰ μελάνων συχνὴ διαχώρησις, ἐπιστάσης δὲ αἱμόῤῥοοι, οὗτοι κοιλίης ὀδυνώδεες, ἅμα δέ τισι φύσησιν εὔφοροι. ἆρα οἱ τοιοῦτοι ἐφιδροῦσι πολλοῖσι ψυχροῖσι; τὸ ἀνατεταραγμένον οὖρον ἐν τούτοισιν οὐ πονηρὸν, οὐδὲ τὸ ἐφιστάμενον γονοειδές. ἐπιπολὺ δὲ οὗτοι ὑδατώδεα (553) οὐρέουσιν.

Οἷσιν ἐκ ῥινῶν ἐπὶ κωφώσει καὶ νωθρότητι μικρὰ ἀποστάζει, ἔχει τι δύσκολον. ἔμετος τούτοισι συμφέρει καὶ κοιλίης ταραχή.

Αἱ ἐν ἀρχῇσι μεγάλαι αἱμοῤῥαγίαι περὶ ἀνακομιδὴν κοιλίας καθυγραίνουσι.

Τὰ ἐκ ῥινῶν λάβρα βίῃ ἀποληφθέντα ἔστιν ὅτε σπασμὸν ἐπικαλεῖται, φλεβοτομίη λύει.

[871] Αἱ ἐνδεκαταῖαι στάξιες δύσκολοι, ἄλλως τε κἢν δὶς ἐπιστάξῃ, καὶ ἢν ἐπιστάξῃ.

temporis progreſſu alvus male afficitur, niſi urina concocta prodierit. Ac fortaſſis tale aliquid diluta urina denunciat.

Quibus ex larga et frequenti ſanguinis eruptione copioſa fit nigrorum dejectio, cum alvi vero ſuppreſſione ſanguinem profundunt, iis alvus dolore conflictatur, una autem cum quibusdam flatibus tolerabilius ferunt. Ac forte hi copioſis, frigidis et tenuibus ſudoribus diffluunt. In his returbata urina mala non eſt, neque quod in ea inſidet genitali ſemini ſimile. Ut plurimum autem hi dilutas urinas reddunt.

Quibus cum ſurditate et torpore paucus e naribus ſanguis ſtillat, nonnihil moleſtiae exhibet, iis vomitus et alvi perturbatio confert.

Quae magnae ſunt in principiis ſanguinis eruptiones, dum aegri vires recolligunt, alvos effundunt.

Largae ſanguinis ex naribus eruptiones per vim ſuppreſſae interdum convulſiones accerſunt, unde liberat venae ſectio.

Sanguinis e naribus ſtillationes quae undecimo die contingunt, moleſtiam afferunt, tum vero praeſertim, ſi bis ſanguis ſtillarit, aut rurſus nares ſtillare coeperint.

Ἐπὶ αἵματος ῥύσει πολλῇ ἢ λυγμὸς, ἢ σπασμὸς, κακόν.

Τοῖσιν ἕως ἐτῶν ἑβδόμων δύναμιν μετὰ ἀχροίης, καὶ πνεῦμα ἀλιζόμενον ἐν τῇσιν ὁδοῖσι, καὶ γῆς ἐπιθυμίην, αἵματος φθορὴν καὶ ἔκλυσιν σημαίνει.

|| *Ἐν τοῖσι μακροῖσι τὰ μικρὰ ἐπιφαινόμενα αἱμοῤῥοώδεα ὀλέθρια.*

Τὰ σκοτώδεα ἐξ ἀρχῆς αἱμοῤῥοίη ῥινὸς λύει.

Τὰ ἐκ ῥινῶν σμικροῖς ἱδρῶσι περιψυχόμενα κακοήθεα.

Αἵματος ἀφαίρεσις ἐν καταψύξει νενωθρευμένῃ κακόν.

Ὅσοι κοιλίης ἐπιστάσης αἱμοῤῥοέουσι, καὶ ἐπιῤῥιγοῦσιν ἅμα τῷ αἱμοῤῥοεῖν, τούτοισι κοιλίην λειεντεριώδεα ποιέει, καὶ ἐπίσκληρον καὶ ἀσκαρίδας, ἢ ἀμφότερα.

Τὰ τεταγμένοισι χρόνοισιν αἱμοῤῥοώδεα, διψώδεα, μὴ αἱμοῤῥαγήσαντα, ἐπιληπτικῶς θνήσκει.

In copiosa sanguinis fluxione aut singultus, aut convulsio, malum denunciant.

In his qui ad septimum progressi sunt cum coloris foedatione, inter ambulandum spiratio coacervata et terrae appetentia, sanguinis corruptionem ac virium exolutionem denunciat.

Diuturnis in morbis parvae apparentes sanguinis ex naribus fluxiones, perniciem ostentant.

Tenebricosas vertigines circa initia sanguinis ex naribus fluxio solvit.

Ubi sanguis ex naribus effluxit, totius corporis perfrictio cum tenuibus sudoribus morbi malignitatem denunciat.

In corporis perfrictione cum torporis sensu sanguinis detractio malo est.

Qui suppressa alvo sanguinem ex naribus fundunt et una cum sanguinis profluvio subinde rigent, iis alvus intestinorum laevitate laborat et obdurescit, aut tenues lumbrici, ascarides dicti, infestant, aut utrumque.

Qui statis temporibus sanguinem fundunt, si siticulosi sint, neque sanguinem prosuderint, comitiali morbo pereunt.

Ed. Chart. VIII. [871.] Foës. I. 172. 173. Ed. Lind. I. (553. 554.)

Ἐξ αἱμοῤῥοΐδος ὅσον ἐπιφανείσης σκοτώδεα ἐλθόντα, παραπληγικὸν μικρὸν καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον σημαίνει, λύει φλεβοτομίη. καὶ πᾶν τὸ οὕτως ἐπιφαινόμε(554)νον κακόν τι σημαίνει.

Οἱ παλμώδεες δι᾽ ὅλου ἆρα καὶ ἄφωνοι τελευτῶσι;

Τὰ τρομώδεα σπασμώδεα γενόμενα ἐφιδροῦσι, φιλυπόστροφα. τούτοισι κρίσις ἐπιῤῥιγώσασιν. ἐπιῤῥιγοῦσι δ᾽ οὗτοι ἐπὶ κοιλίην καύματι προκληθέντες. ὕπνος πολὺς ἐν τούτοισι σπασμῶδες, καὶ τὰ ἐς μέτωπον βάρεα, καὶ οὔρησις δυσκολαίνουσα.

|| Οἱ ἐν ὑστερικοῖσιν ἄπειροι σπασμοὶ εὐχερεῖς.

Τὰ σπασμώδεα ἀνιδρῶντι πτύελα παραῤῥέοντα πυρετώδει ἐόντι εὐήθεα. τούτοισι ἐπεὶ κοιλίαι τι καθυγραίνονται. τάχα δέ τι καὶ ἐς ἄρθρα ἀποστήσονται.

Οἷσιν ἐν σπασμώδεσιν ὀφθαλμοὶ ἐκλαμπάνουσιν ἀτενέες, οὔτε παρ᾽ ἑωυτοῖσιν εἰσὶ, διανοσέουσί τε μακροτέρως.

Ex venis in ano sanguinem fundere solitis aliquantum apparentibus, tenebricosae vertigines obortae, parvam ac sensim factam partium resolutionem indicant, ex quo liberat venae sectio. Et quicquid hujusmodi apparere solet, mali aliquid denunciat.

Quos palpitationes in totum occupant, num voce defecti intereunt;

Ex tremoribus quae convulsiones fiunt cum sudoribus, recidivas minantur. In his judicationem facit novus subinde obortus rigor. Sed is prius ardore circa ventrem exorto provocatur. Somnus in his multus convulsionem minatur et frontis gravitates, ac mictio molesta est.

In uteri strangulatu non antea expertae convulsiones faciles sunt.

Cum convulsionibus et sudore febrienti defluentia sputa minime mala sunt. His praeterea alvi aliquantulum madescunt, ac fortassis aliquid ad articulos abscessurum sperandum est.

Quibus in convulsionibus oculi intente splendent, iis mens non constat, et diutius morbum trahunt.

Ed. Chart. II. [871. 872.] Foës. I. 173. 174. Ed. Lind. I. (554.)

Τὰ σπασμώδεα τρόπον παροξυνόμενα κατόχως τὰ παρ' οὖς ἐπαίρει.

Τρομώδεσιν, ἀσώδεσι, μικρὰ τὰ παρ' οὖς ἐπάρματα σπασμὸν σημαίνει κοιλίης πονηρευομένης.

Τὰ σπασμώδεα καὶ τετανώδεα πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει.

Σπασμὸς ἐπὶ τρώματι θανάσιμον.

Σπασμὸς ἐπὶ πυρετῷ γενόμενος ὀλέθριον. ἥκιστα δὲ παιδίοισιν.

Οἱ πρεσβύτεροι ἑπτὰ ἐτέων ἐν πυρετῷ οὐχ ἁλίσκονται ὑπὸ σπασμοῦ. εἰ δὲ μὴ, ὀλέθριον.

Σπασμοῦ λυτικὸν πυρετὸς ἐπιγενόμενος ὀξὺς, μὴ πρότερον γεγονώς. εἰ δὲ εἴη πρότερον γεγονὼς, παροξυνθείς. ὠφελέει δὲ καὶ οὔρου διέξοδος ὑαλοειδὴς [872] πολλὴ, καὶ ῥύσις κοιλίης, καὶ ὕπνοι. τῶν δὲ ἐξαπίνης σπασμῶν λυτικὸν πυρετὸς, κοιλίης ῥύσις.

|| Ἐν τοῖσι σπασμοῖσιν ἀναυδίη ἐπὶ πολὺ κακόν. τὸ δὲ

Quae convulsionis in morem affligunt, cum alto stupore, quem catochum vocant, tubercula ad aures attollunt.

In tremulis et anxietate vexatis, parvi ad aures tumores excitati convulsionem denunciant, si alvus male affecta sit.

Convulsiones et nervorum distentiones succedens febris solvit.

Ex vulnere convulsio lethalis.

Convulsio febri succedens periculum denunciat, minimum vero pueris.

Adultiores et qui septimum annum excesserunt, convulsione in febre non prehenduntur, alioqui periculum denunciatur.

Convulsionem solvit febris succedens acuta, quae prius non aderat, aut si prius adfuit, ingravescens. Confert autem et urinae vitreae copiosus pertransitus et alvi fluxio et somnus. Convulsiones autem derepente ortas febris solvit ac alvi fluxus.

Loquendi impotentia in convulsionibus multum perseverans malo est. Quae vero parum durat, aut linguae si-

μικρόν· ἤτοι γλώσσης ἀποπληξίην, ἢ βραχίο(555)νος, καὶ τῶν ἐπὶ δεξιὰ σημαίνει. λύεται δὲ οὔροισιν ἐξαπίνης ἐλθοῦσιν, πολλοῖσιν, ἀθρόοισιν.

Ἱδρῶτες δὲ οἱ μὲν μετὰ μικρὸν ὠφελέουσιν, οἱ δὲ ἀθρόα καὶ αἱ τῶν αἱμάτων ἀφαιρέσιες αἱ ἀθρόοι βλάπτουσιν.

Ἐν τοῖσι τετάνοισι καὶ ὀπισθοτόνοισι γένυες λυόμεναι θανάσιμον. θανάσιμον δὲ καὶ ἱδροῦν ἐν ὀπισθοτόνῳ, καὶ τὸ σῶμα διαλύεσθαι, καὶ ἀνεμεῖν ὀπισθοτόνῳ διὰ ῥινῶν, ἢ ἐξ ἀρχῆς ἄφωνον ἐόντα βοᾶν, ἢ φλυηρεῖν. ἐς γὰρ τὴν ὑστεραίην θάνατον σημαίνει.

|| Πυρετώδεα ὀπισθοτονώδεα, γονοειδέες οὐρήσιες λύουσι.

Τὰ κυναγχικὰ τὰ μήτε ἐν τῷ τραχήλῳ μήτε ἐν τῇ φάρυγγι, μηδὲν εὔδηλον ποιέοντα, πνιγμὸν δὲ νεανικὸν καὶ δύσπνοιαν παρέχοντα, αὐθημέρους καὶ τριταίους κτείνει.

Τὰ δὲ ἐπάρματα καὶ ἔρευθος ἐν τῷ τραχήλῳ λαμβάνοντα τὰ μὲν λοιπὰ παραπλήσια, χρονιώτερα δέ.

derationem, aut brachii, aut eorum quae in dextra parte sunt, denunciat. Solvitur autem magna urinarum consertim et derepente prodeuntium abundantia.

Sudores autem partim quidem sensim procedentes juvant, partim vero universim effusi, et quae effatim fiunt sanguinis detractiones nocent.

In nervorum distentionibus et iis quae in posteriorem partem fiunt, dissolutae maxillae mortem afferunt. Quinetiam lethale est in posteriorum partium distentione sudare et corpus dissolvi, ac in eodem malo per nares revomere, aut ubi per initia vox desecta fuit, clamare aut nugari. Postridie enim affuturam mortem significat.

Febres cum posteriorum partium distentione urinae genitale semen referentes solvunt.

Anginae in quibus neque in collo, neque in faucibus quicquam apparet, sed quae vehementem suffocationem ac spirandi difficultatem adferunt, eodem aut tertio die necant.

Quae vero tumorem ac ruborem in collo capiunt, in reliquis quidem eodem modo se habent, verum diuturniores sunt.

Ed. Chart. VIII. [872.] Foes. I. 175. 176. Ed. Lind. I. (555. 556.)

Ὅσοισι δὲ συνεξερευθείη ἥ τε φάρυγξ καὶ ὁ αὐχὴν καὶ τὸ στῆθος, χρονιώτερα, καὶ μάλιστα ἐξ αὐτῶν σώζονται ἢν μὴ παλινδρομέῃ τὰ ἐρυθήματα. ἢν δὲ ἀφανίζηται μήτε φύματος συστραφέντος ἔξω, μήτε πύου ἀναχρεμπτομένου πρηέως καὶ απόνως, ἐν ἡμέρῃσι κρισίμῃσιν, ὀλέθρια γίνεται. ἆρά γε ἔμπυοι γίνονται; ἀσφαλέστατον δὲ τὸ ἔρευθος καὶ τὰς ἀποστάσιας ὅτι μάλιστα ἔξω τρέπεσθαι.

Ἐρυσίπελας δὲ ἔξωθεν μὲν ἐπιγίνεσθαι χρήσιμον, εἴσω δε τρέπεσθαι θανάσιμον. τρέπεται δὲ ὅταν ἀφανιζομένου τοῦ ἐρυθή(556)ματος βαρύνηται τὸ στῆθος, καὶ δυσπνοώτερος γίνεται.

Οἷς δὲ κυνάγχη ἐς τὸν πλεύμονα τρέπεται, οἳ μὲν ἐν τῇσιν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀπόλλυνται, οἳ δὲ διαφυγόντες ἔμπυοι γίνονται, μὴ γινομένης αὐτοῖς ἀναγωγῆς φλεγματώδεος.

Οἷσι διὰ σφοδρότητος σφυγμοῦ κόπριον ἐξαπίνης διαχωρέει θανάσιμον.

|| Ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσι τὰ ὑπόξηρα πτύσματα ἰσχνῶν κακόν.

Praecipue autem malum prorogatur quibus non solum fauces, sed cervicem quoque et pectus una rubor occupat. Maxime vero potest inde secunda valetudo contingere, si rubores ad interna maxime revertantur. Quod si evanescant, neque in exteriores partes conversum sit tuberculum, neque pus facile et sine dolore excreetur, aut neque ista diebus judicatoriis contingant perniciem denunciant. Ac fortasse etiam suppurati fiunt. Securitatis autem indicium est ruborem et abscessus ad externas quam maxime partes vergere.

Erysipelas vero foris quidem extare utile, intro autem vergere lethale. Cujus quidem rei indicium est cum rubore evanescente pectus gravatur, et aegrius spiritum trahit aeger.

Quibus angina ad pulmonem divertit, partim quidem intra septem dies pereunt, partim vero liberati, pus intro colligunt, nisi pituitosa sursum educantur.

Quibus in vehementi pulsatione stercus derepente dejicitur, lethale.

In angina laborantibus subarida sputa gracilescentibus faucibus malum praenunciant.

Ed. Chart. VIII. [872. 873.] Foës. I. 176. Ed. Lind. I. (556.)

Τὰ κυναγχικὰ ἐν γλώσσαις οἰδήματα ἀσήμως ἀφανιζόμενα ὀλέθρια. καὶ τὰ ἀλγήματα ἀφανιζόμενα χωρὶς προφάσιος ὀλέθρια.

Ἐν τοῖσι κυναγχικοῖσιν οἱ μὴ ταχὺ ἀναπτύοντες πέπονα ὀλέθριοι.

Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως εἰς κεφαλὴν ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ ὀλέθρια.

Ἐν κυνάγχῃ ἀσήμως ἐς σκέλη ἀλγήματα μετὰ πυρετοῦ ὀλέθρια.

Ἐκ κυναγχικῶν ἀκρίτως ὑποχονδρίου ἄλγημα, μετὰ ἀκρασίης καὶ νωθρότητος γενόμενον, κτείνει λαθραίως, εἰ καὶ πάνυ δοκοῖεν ἐπιεικῶς ἔχειν.

[873] Ἐκ κυναγχικῶν ἀσήμως ἰσχνανθέντων ἐς στῆθος ἄλγημα καὶ ἐς κοιλίην ἐλθὸν σύντονον ποιέει πυῶδες διαχωρέειν, ἄλλως καὶ λυομένου τὸ τοιοῦτον.

Ἐκ κυναγχικῶν πάντα ὀλέθρια, ὅσα μὴ ἔκδηλον ἐποίησεν ἄλγημα. ἀτὰρ καὶ ἐς σκέλεα ἀλγήματα χρόνια φοιτᾷ, καὶ ἐκπυοῦται δυσκόλως.

In anginis linguae tumores absque ulla ſignificatione evaneſcentes periculum denunciant. Quinetiam dolores citra evidentem cauſam diſparentes, perniciem oſtentant.

Angina laborantes niſi celeriter cocta expuant, pernicioſe habent.

In angina absque ulla ſignificatione redundantes in caput dolores cum febre periculum indicant.

In angina absque ulla ſignificatione delati ad crura dolores cum febre pernicioſi.

In angina laborantibus citra judicationem praecordii dolor, cum impotentia et torpore obveniens, latenter necat, etſi moderate admodum habere videantur.

In angina laborantibus absque ulla ſignificatione gracileſcentibus faucibus dolor intenſus ad pectus aut ad alvum progreſſus, purulentas dejectiones facit. Alioqui autem tale quid ſolutionem prae ſe fert.

In angina quaecunque conſpicuum dolorem non produnt, periculi plena ſunt. Quinetiam diuturni ſunt qui ad crura progrediuntur dolores, aegreque ad pus deducuntur.

Τὰ ἐκ κυνάγχης πτύαλα γλίσχρα, παχέα, ἔκλευκα, βιαίως ἀναγόμενα κακὸν, καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος πεπασμὸς κακόν. κάθαρσις πολλὴ κάτω τοὺς τοιούτους παραπληκτικῶς ἀπόλλυσιν.

Ἐκ κυνάγχης ὑπόξηρα πυκνὰ πτύελα, βηχώδεα, πλευροῦ ὀδυνώδεα ὀλέθρια. (557) καὶ τὰ ἐν τοῖσι ποτοῖσιν ὑποβήσσοντα, καὶ κατάποσις βιαία πονηρόν.

|| Τῶν πλευριτικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ πάμπυοι αἱ πτύσιες, τριταῖοι θνήσκουσιν, ἢ πεμπταῖοι. φυγόντες δὲ ταύτας, μὴ πολὺ ῥᾷον ἔχοντες, τῇ ἑβδόμῃ, ἢ ἐννάτῃ, ἢ ἑνδεκάτῃ, ἄρχονται ἐμπυοῦσθαι.

Οἷσι δὲ ἄνω ὠτὸς ἔρευθος, τῶν πλευριτικῶν, καὶ ὁμοίως θερμαίνονται, καὶ κοιλίη ταράσσεται χολώδεα καὶ δυσώδεα· εἰκοσταῖοι καὶ τεσσαρακοσταῖοι κινδυνεύουσι. φυγόντες δὲ ταύτας σώζονται.

Αἱ ξηραὶ τῶν πλευριτίδων καὶ ἄπτυστοι χαλεπώταται· φοβεραὶ δὲ ἐν οἷσιν ἄνω τὰ ἀλγήματα.

Sputa ex angina viſcida, craſſa, exalbida, vi educta, malum denunciant, omnisque ejusmodi maturatio mala eſt. In his multa deorſum purgatio levis ſiderationis modo mortem adfert.

Sputa ex angina ſubarida, crebra, per tuſſim et cum lateris dolore educta perniciem minantur. Atque ea quae inter potandum per tuſſim rejiciuntur, quaeque difficulter deglutiuntur, malum portendunt.

In morbo laterali, quibus circa initia in totum purulentae ſunt ſpuitiones, ii tertio die aut quinto moriuntur. Quos ſi ſuperent, nec longe melius habuerint, ſeptimo, aut nono, aut undecimo, ſuppurati fiunt.

Quibus ſupra autem rubor contingit, neque aliter quam morbo laterali affecti incaleſcunt, alvusque bilioſa et graveolentia exturbat, ii vigeſimo et quadrageſimo die periculum ſubeunt; quos ſi ſuperaverint, ſervantur.

Morbi laterales ſicci et in quibus nihil expuitur graviſſimi ſunt. Metuendi quoque in quibus dolores ad ſuperiora tendunt.

Ed. Chart. VIII. [873.] Foës. I. 177. 178. Ed. Lind. I. (557. 558.)

Αἱ ἄνευ σπασμάτων πλευρίτιδες χαλεπώτεραι τῶν μετὰ σπασμάτων.

|| *Τῶν πλευριτικῶν οἷσιν ἐν ἀρχῇ γλῶσσα χολώδης γίνεται, ἑβδομαῖοι κρίνονται. οἷσι δὲ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, περὶ τὴν ἐννάτην.*

Πομφόλυγος δὲ ὑποπελίου γινομένης ἐπὶ τῆς γλώσσης ἐν ἀρχῇ, οἵη σιδηρίου βαφέντος ἐς ἔλαιον, χαλεπωτέρη ἡ ἀπόλυσις γίνεται, καὶ ἡ μὲν κρίσις ἐς τὴν ιδ´ ἀφικνεῖται. αἷμα δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πτύουσι.

Πτύαλον δ᾽ ἐν τῇσι πλευρίτισι τρίτον μὲν ἀρχόμενον πεπαίνεσθαι καὶ πτύεσθαι, θάσσους ποιέει τὰς ἀπολύσιας, ὕστερον δὲ βραδυτέρας.

Τὰ δὲ ἀλγήματα τοῖσι πλευριτικοῖσι χρήσιμον κοιλίην μαλάσσεσθαι, πτύαλα χρωματίζεσθαι, ψόφους ἐν τῷ στήθει μὴ γίνεσθαι, τὸ οὖρον εὐοδεῖν. τὰ δὲ τούτων ἐναντία δυσχερέα, καὶ πτύαλον γλυκαινόμενον.

Αἱ δὲ χολώδεες ἅμα καὶ αἱματώδεες πλευρίτιδες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ (558) κρίνονται ἐναταῖαι, ἢ ἑνδεκαταῖαι, καὶ μάλι-

Morbi laterales graviores qui ſine divulſionibus quam qui cum divulſionibus contingunt.

Quibus in morbo laterali lingua circa initia bilioſa eſt, hi intra ſeptimum judicantur, quibus vero tertio ac quarto die, circa nonum.

Quod ſi bulla aliquantulum liveſcens in lingua appareat initio, qualis excitatur ferro candente in oleum intincto, difficilior fit ſolutio, et judicatio quidem ad decimum quartum diem deducitur. Sanguinem autem plurimum expuunt.

Sputum vero in morbo laterali ubi matureſcere et expui tertio die coeperit, celeriores ſolutiones facit; quod ſi poſterius, tardiores.

In morbo laterali affectis dolores et alvum emolliri utile eſt, ſputa colorari, nullos in pectore ſtrepitus fieri, urinam recte procedere. Quibus contraria moleſta ſunt, ſputumque dulceſcere.

At vero bilioſi ſimul et ſanguinei morbi laterales fere nono die aut undecimo judicantur ac maxime ſaneſcunt.

στα ὑγιάζονται. οἷσι δὲ τῶν πλευριτικῶν ἐν ἀρχῇ μὲν οἱ πόνοι μαλθακοὶ, ε δὲ ἢ ς' παροξύνονται, μᾶλλον πρὸς τὰς ιβ' ἀφικνέονται, καὶ οὐ πάνυ σώζονται. κινδυνεύουσι δὲ μάλιστα ἑβδομαῖοι, καὶ δωδεκαταῖοι. τὰς δὲ δὶς ἑπτὰ φυγόντες σώζονται.

|| Ὁσοισι τῶν πλευριτικῶν ψόφος τοῦ πτυάλου πολὺς ἐν τῷ στήθει, καὶ πρόσωπον κατηφὲς, καὶ ὀφθαλμὸς ἰκτεριώδης καὶ ἀχλυώδης ἀπόλλυνται.

Οἱ ἐκ πλευριτικοῦ ἔμπυοι γενόμενοι ἐν τῇσι μ' ἡμέρῃσιν ἀναπτύουσιν ἀπὸ τῆς ῥήξιος.

[874] Πτύαλον δὲ χρὴ πᾶσι τοῖσι πλευριτικοῖσι καὶ περιπλευμονικοῖσι εὐπετέως τε καὶ ταχέως ἀναπτύεσθαι, μεμίχθαι τε τὸ ξανθὸν τῷ πτυάλῳ. τὸ δ' ὕστερον πολλῷ τῆς ὀδύνης ἀναγόμενον ξανθὸν, ἢ μὴ μεμιγμένον, καὶ πολλὴν βῆχα παρέχον πονηρόν. πονηρὸν δὲ πάντως καὶ τὸ ξανθὸν ἄκρητον, καὶ τὸ γλίσχρον, καὶ λευκὸν, καὶ τὸ στρογγύλον, καὶ τὸ χλωρὸν σφόδρα, καὶ τὸ ἀφρῶδες, καὶ τὸ πελιῶδες, καὶ ἰῶδες. χεῖρον δέ τι τὸ οὕτως ἄκρητον ὥστε μέλαν φαίνεσθαι. αἵματι

Quibus autem in morbo laterali initio quidem dolores leves ſunt, quinto vero aut ſexto die ingraveſcunt, fere ad duodecimum perveniunt, raroque ſervantur, ſed praecipue ſeptimo ac duodecimo die periculum ſubeunt. Quod ſi bis ſeptem evaſerint, ſervantur.

Quibus in morbo laterali plurimus ex ſputo ſtrepitus in pectore ſonat, et vultus demiſſus eſt, oculusque aurugine ſuffuſus, et caligine obductus, in his mors expectanda eſt.

Qui ex morbo laterali ſuppurantur, in quadraginta diebus poſt ruptionem pus ſpuitione rejiciunt.

In omnibus autem laterum et pulmonum morbis ſputum prompte ac cito excreari neceſſe eſt, flavumque ſputo permixtum eſſe. Quod ſi multo poſt dolorem flavum, aut non commixtum rejicitur, nec non ſine multa tuſſi, vitioſum cenſetur. Omnino autem pravum flavum, ſi ſincerum eſt, et glutinoſum, et candidum, et rotundum, itemque vehementer ex virore palleſcens, quodque ſpumoſum eſt, et lividum, et aeruginoſum. Aliquanto vero deterius quod ſic eſt ſincerum ut nigrum quoque videatur. At flavum cui

δὲ μὴ πολλῷ συμμεμιγμένον τὸ ξανθὸν ἐν ἀρχῇ μὲν σωτήριον, ἑβδομαίῳ δ' ἢ παλαιοτέρῳ ἧσσον ἀσφαλὲς, αἱματῶδες δὲ λίην, ἢ πέλιον εὐθέως ἐν ἀρχῇ, κινδυνῶδες, πονηρὰ δὲ καὶ τὰ ἀφρώδεα, καὶ τὰ ξανθὰ, καὶ μέλανα, καὶ ἰώδεα, καὶ ἰξώδεα, καὶ ὅσα ταχέως χρωματίζεται. τὰ δὲ μυξώδεα καὶ λιγνυώδεα καὶ χρωματίζεται ταχέως, καὶ ἔστιν ἀσφαλέστερα. τὰ δ' ἐντὸς πέμπτης ἐς πέψιν χρωματιζόμενα βελτίω.

(559) Πᾶν δὲ πτύαλον μὴ λῦον τὴν ὀδύνην πονηρὸν, λῦον δὲ χρήσιμον.

Ὅσοι δὲ μετὰ τοῦ χολώδεος πυῶδες ἀνάγουσιν, ἢ χωρὶς, ἢ μεμιγμένον ὡς ἐπιτοπολὺ τεσσαρεσκαιδεκαταῖοι θνήσκουσιν, ἢν μή τι κακὸν ἢ ἀγαθὸν ἐπιγένηται τῶν προγεγραμμένων. εἰ δὲ μὴ, κατὰ λόγον. μάλιστα δὲ οἷσιν ἑβδομαίοισιν ἄρχεται τὸ τοιοῦτον πτύαλον.

|| Ἔστι δὲ ἀγαθὸν μὲν καὶ τούτοισι καὶ πᾶσι τοῖσι περὶ πλεύμονα φέρειν ῥηϊδίως τὸ νόσημα, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι,

paulum ſanguinis ammixtum eſt, initio quidem ſalutem pollicetur, quod vero ſeptimo die, aut longiore ſpatio tale apparet, non adeo tutum. Admodum autem ſanguinolentum, aut quod ſtatim initio liveſcit, perniciem prae ſe fert. Pravitatem etiam indicant et ſpumantia, et flava, et nigra, et aeruginoſa viſcoſaque, et quaecunque celeriter colorantur. Mucoſa autem et fuliginoſa, tum celeriter colorantur, tum ſecuriora ſunt. Quae vero intra quintum diem dum coctionem accipiunt, colorantur, meliora cenſentur.

Sputum autem quodcunque dolorem non tollit, malum ſignificat, quod vero ſolvit, bonum.

Quibus cum bilioſo purulentum ſputum, aut ſeorſum, aut ſimul permixtum educitur, ii ut plurimum decimoquarto die intereunt, niſi malum aut bonum aliquod ex his quae prius deſcripta ſunt, contingat. Alioqui certe pro ratione mors expectanda eſt, atque in his praecipue quibus ſeptimo die ſputum hujusmodi procedere coepit.

In his igitur et omnibus qui pulmonem affligunt morbis, bonum quidem eſt facile morbum ſuſtinere, dolore de-

τὸ πτύαλον εὐπετέως ἀνάγειν, εὔπνοον εἶναι καὶ ἄδιψον, τὸ σῶμα ἅπαν ὁμαλῶς θερμαίνεσθαι, μαλθακὸν εἶναι. καὶ πρὸς τοῖσιν ὕπνους, ἱδρῶτας, οὔρων διαχώρησιν χρηστὰ γίνεσθαι, κακὰ δὲ τἀναντία τούτων. εἰ μὲν οὖν πάντα προσγένοιτο τῷ πτύσματι τούτῳ τὰ χρήσιμα, σώζοιτ᾽ ἄν· εἰ δὲ τὰ μὲν, τὰ δὲ μὴ, οὐ πλείους τῶν τεσσαρεσκαίδεκα βιώσας. τῶν δ᾽ ἐναντίων σημείων ἐπιγενομένων συντομώτερον.

Ὅσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐν τοῖσι τόποισι τούτοισι μὴ παύσηται, μήτε πρὸς τὰς ἀναπτύσιας, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ διαίτας ἐμπυοῦται.

Ὅσοισι δὲ ἐκ περιπλευμονίης ἀποστάσιες παρ᾽ οὖς, ἢ ἐς τὰ κάτω γίνονται, καὶ ἐκπυοῦσί τε καὶ ἐκσυριγγοῦνται. περιγίνονται δὲ οἷσιν ἂν ὅ τε πυρετὸς καὶ ὁ πόνος παρακολουθῇ, καὶ τὸ πτύαλον χωρέῃ κατὰ λόγον. μηδὲ χολώδεες αἱ διαχωρήσιες, εὔλυτοί τε καὶ ἄκρητοι γίνονται, μηδὲ οὖρον παχύ τε σφόδρα καὶ πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον, τά τε ἄλλα σωτηρίας

fungi, ſputum prompte expuere, facile ſpirare, ſiti eſſe vacuum, reliquum corpus aequaliter incaleſcere ac molle eſſe. Ad haec ſomnos, ſudores, urinarum eductionem laudabiliter fieri: quibus contraria mala ſunt. Quandocunque ergo bona haec omnia huic ſputo aderunt, poterit ſecunda valetudo contingere. Quod ſi quaedam adſuerint, quaedam etiam abſuerint, non ultra decimumquartum diem vita producetur. At vero ſi contraria ſigna acceſſerint, celerius mors continget.

Dolores in locis hujusmodi, qui neque ad expuitiones, neque ad venae ſectionem, aut victus rationem deſinunt, ad ſuppurationem tendunt.

Quibus ex pulmonis inflammatione abſceſſus ad aures aut inferiores partes fiunt, tum ſuppurant, tum per fiſtulam via aperta effunduntur. His autem ſecunda valetudo contingit, quos febris et dolor conſequitur, ſi ſputum non ſatis pro ratione ejicitur, neque bilioſae fuerint alvi dejectiones, ſed ſolutu faciles ac ſincerae, neque urina admodum craſſa, aut multum habens ſedimentum ac in reliquis omnia ſecu-

ἔχοιεν. γίνονται δὲ αἱ μὲν ἐς τὰ κάτω, οἷσιν ἂν (560) περὶ ὑποχόνδρια φλεγμονὴ γίνηται, αἱ δὲ ἐς τὰ ἄνω, οἷσιν ἂν τὸ μὲν ὑποχόνδριον λαπαρόν τε καὶ ἀνώδυνον ᾖ. δύσπνοοι δέ τινα χρόνον γενόμενοι παύσωνται χωρὶς προφάσιος.

Αἱ δὲ ἐς τὰ σκέλεα τῶν ἀποστασίων ἐν τῇσιν ἐπικινδύνοισι περιπλευμονίῃσι λυσιτελέες μὲν πᾶσαι, βέλτισται δὲ αἱ τοῦ πτυέλου πυώδεος ἀντὶ ξανθοῦ γενομένου. μὴ χωρέοντος δὲ τοῦ πτυέλου κατὰ λόγον, μηδὲ τοῦ οὔρου χρηστὴν ὑπόστασιν ἔχοντος, κίνδυνος χωλωθῆναι τὸν ἄνθρωπον, ἢ καὶ πολλὰ πρήγματα παρασχεῖν. ἢν δὲ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, πυρετοῦ παρακο[875]λουθοῦντος, καὶ τοῦ πτυάλου μὴ χωρέοντος, κίνδυνος θανεῖν καὶ παραφρονῆσαι. ὅσοι δὲ τῶν περιπλευμονικῶν μὴ ἀνεκαθάρθησαν ἐν τῇσι κυρίῃσιν ἡμέρῃσιν, ἀλλὰ παρακόψαντες διέφυγον τὰς τεσσαρεσκαίδεκα, κίνδυνος ἐμπύους γενέσθαι.

|| Τῶν περιπλευμονιῶν αἱ ἐκ πλευριτικοῦ μεταστᾶσαι τῶν ἐξ ἀρχῆς γενομένων ἀσφαλέστεραι.

ritatem polliceantur. Fiunt autem aliis quidem in partibus inferioribus, quos circa praecordia inflammatio fatigat, aliis vero in superioribus partibus, quibus praecordia tumoris et doloris sunt expertia, spirandi autem difficultas pro tempore accesserit, quae deinde sine ulla evidenti occasione quiescat.

At vero in pulmonis inflammationibus quae periculum creant, abscessus in cruribus non inutiliter fiunt. Quibus nec potest quicquam melius accidere, quam si sputum pro flavo purulentum existat. At si neque sputum pro ratione excernitur, neque in urina bonum apparet sedimentum, periculum est ne claudicet aeger, aut ne res multum negotii sit exhibitura. Quod si abscessus intro recurrant, perseverante febre neque prodeunte sputo, periculum aut mortis, aut delirii imminet. Quicunque vero pulmonis inflammatione laborant, neque diebus judicatoriis repurgantur, verum cum delirio quatuordecim dies superarunt, iis suppurationis metus impendet.

Pulmonis inflammationes quae ex morbo laterali permutationem accipiunt, iis quae ab initio fiunt securiores sunt.

Ed. Chart. VIII. [875.] Foës. I. 181. Ed. Lind. I. (560. 561.)

Τῶν δὲ σωμάτων τὰ γεγυμνασμένα καὶ πυκνὰ θᾶσσον ὑπὸ τῶν πλευριτικῶν καὶ περιπλευμονικῶν ἀπόλλυνται τῶν ἀγυμνάστων.

Κορύζας καὶ πταρμοὺς τοῖσι περὶ πλεύμονα καὶ προγενέσθαι καὶ ἐπιγενέσθαι πονηρόν. τοῖσι δὲ λοιποῖσι πταρμὸς οὐκ ἀλυσιτελής.

Τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν οἷσι γλῶσσα πᾶσα λευκὴ καὶ τρηχεῖα γίνεται, ἀμφότερα φλεγμαίνει τὰ μέρεα τοῦ πλεύμονος· οἷσι δὲ τὸ ἥμισυ, ἓν καθ᾽ ὃ φαίνεται. καὶ οἷσι μὲν πρὸς τὴν ἀκληΐδα ὁ πόνος γίνεται, ἡ ἄνω πτέρωξ τοῦ πλεύμονος ἡ μία νοσέει· οἷσι δὲ πρὸς ἄμφω τὰς κληΐδας ὁ πόνος γίνεται, αἱ ἄνω πτέρυγες τοῦ πλεύμονος ἄμφω νο(561)σέουσιν. οἷσι δὲ κατὰ μέσην τὴν πλευρὴν, ἡ μέση. οἷσι δὲ πρὸς τὴν διάτασιν, ἡ κάτω. οἷσι δὲ πᾶν τὸ ἓν μέρος πονέουσι, πάντα τὰ κατὰ τοῦτο μέρος νοσέει. ἢν μὲν οὖν σφόδρα φλεγμαίνωσιν αἱ ἀορταὶ, ὥστε προαθῆσθαι πρὸς τὸ πλευρὸν, παραλύονται τὸ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῦ σώματος, καὶ πελιώματα περὶ τὴν

Densa et exercitationi dedita corpora citius ex morbo laterali et pulmonis inflammatione intereunt quam quae sine exercitatione degunt.

In morbis pulmonis gravedines et sternutamenta tum praecedere tum vero succedere malo est. In reliquis vero morbis sternutamentum utilitate non vacat.

In pulmonis inflammationibus si lingua tota alba fiat ac aspera, ambae pulmonis partes inflammatione vexantur, quibus vero dimidiata lingua, qua parte id apparet, inflammatio affligit. At quibus quidem ad unam claviculam dolor subit, iis una superior pulmonis ala laborat: quibus vero ad ambas claviculas dolor extenditur, ambae superiores pulmonis alae laborant: quibus ad mediam costam, media: quibus vero ad quam partem pulmo extenditur dolor permeat, inferna ala laborat: quibus una tota pars laborat, quae ei parti respondent omnia aegrotant. Si quidem igitur suspensae utrinque pulmonis partes aortae dictae tanta inflammatione tententur, ut ad latus adhaereant, illa corporis parte resolutionem sentiunt, et ad costam livores

πλευρὴν || ἔξω γίνεται. τούτους δὲ ἐκάλεον οἱ ἀρχαῖοι βλητούς. ἢν δὲ μὴ σφόδρα φλεγμαίνωσιν, ὥστε μὴ προσκαθῆσθαι, ἀλγηδὼν μὲν γίνεται παρ᾽ ὅλον, οὐ μὴν παραλύονταί γε οὐδὲ πελιώματα ἴσχουσιν.

Οἷσι δ᾽ ἅπας ὁ πλεύμων φλεγμήνῃ μετὰ τῆς καρδίης, ὥστε καὶ προσπεσεῖν πρὸς τὴν πλευρὴν, παραλύεται πᾶς ὁ νοσέων, καὶ κεῖται ψυχρὸς ὁ νοσέων ἀναίσθητος. θνήσκει δὲ δευτεραῖος, ἢ τριταῖος. ἢν δὲ καὶ χωρὶς τῆς καρδίης συμβῇ, καὶ ἧσσον πλείονα χρόνον ζῶσιν. ἔνιοι δὲ καὶ διασώζονται.

Τοῖσιν ἐμπύοις γινομένοισι, μάλιστα δὲ ἐκ πλευριτικοῦ καὶ περιπλευμονικοῦ θέρμαι παρακολουθοῦσι, τὴν μὲν ἡμέρην λεπταὶ, τὴν δὲ νύκτα συντονώτεραι, καὶ πτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἱδροῦσί τε καὶ τράχηλον καὶ κληῖδα, καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς κοιλαίνονται, τὰς δὲ γνάθους || ἐρεύθονται, χειρῶν δὲ θερμαίνονται μὲν δακτύλους ἄκρους καὶ τραχύνονται, γρυποῦνται δὲ ὄνυχας καὶ καταψύχονται, περί τε τοὺς πόδας ἐπάρματα ἴσχουσι, καὶ κατὰ τὸ σῶμα φλυκταινίδια, σίτων τε

foris fiunt, quos veteres ictos aut sidere percussos vocabant. Quod si tanta non est inflammatio ut adhaereant, dolor quidem totum occupat, neque tamen resolutionem sentiunt, neque livores habent.

Quibus autem una cum corde pulmo totus inflammatur, ita ut in latus incumbat, ii toto corpore nervorum resolutionem sentiunt, et sine sensu jacet aeger frigidus, secundo autem aut tertio die interit. Quod si contingat ut cor nihil tale quiddam, aut etiam minus patiatur, diutius vivunt, nonnulli vero etiam servantur.

Ex lateris morbo praecipue aut pulmonis inflammatione purulentos, calores interdiu quidem tenues, noctu vero intensiores consequuntur, neque quicquam effatu dignum expuunt, circa cervicem et claviculam sudores occupant, oculi cavantur, malae vero rubent, digiti quidem manuum summi calent et scabri redduntur, ungues autem unci fiunt et perfrigescunt, in pedibus tumores et pustulas toto corpore habent, ac cibos refugiunt. Atque hae sunt

ἀφίστανται. τὰ μὲν οὖν χρονίζοντα τῶν οἰδημάτων ἴσχει τὰ σημεῖα ταῦτα· τὰ δὲ συντόμως ῥηγνύμενα σημειοῦσθαι τούτων τε τοῖσι ἐπιγενομένοισι καὶ τοῖσιν ἐν ἀρχῇ πόνοισι, ἅμα δὲ καὶ ἤν τι δυσπνοώτερος γίνηται. (562) ῥήγνυται δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ἐμπυημάτων, τὰ μὲν εἰκοσταῖα, τὰ δὲ τεσσαρακοσταῖα, τὰ δὲ πρὸς τὰ ἑξήκοντα. οἷσι μὲν οὖν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇ ἔγκειται σύντονος, καὶ δύσπνοια, καὶ βὴξ μετὰ πτυαλισμοῦ, πρὸς τὰς εἴκοσιν ἢ συντομώτερον, προσδέχου τὴν ῥῆξιν. οἷσι δὲ ἐλαφρότερα ταῦτα ἐστὶν, κατὰ λόγον. λογίζεσθαι δὲ τὸν χρόνον ἀφ' οὗ πρῶτον ἤλγησεν, ἢ ἐβαρύνθη, ἢ ἐπύρεξεν, ἢ εἴποτε ῥῖγος ἔλαβε. προγίνεσθαι δὲ ἀνάγκη καὶ πόνον καὶ δύσπνοιαν καὶ πτυαλισμὸν πρὸ τῆς ῥήξιος. οἷσι μὲν οὖν ὅ τε πυρετὸς εὐθέως ἀπογίνεται μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ἐπιθυμέουσι, καὶ τὸ πῦον ἀνάγεται ῥηϊδίως λευκὸν ἐὸν, καὶ ἄνοσμον, καὶ λεῖον, [876] καὶ ὁμόχροον, καὶ ἀφλέγμαντον, κοιλίη τε μικρὰ συνεστηκότα ὑποχωρέει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σώζονται συντόμως.

diuturnarum vomicarum notae. Quae vero celerem eruptionem habent, tum ex notis quae ad eas consequuntur comprehenduntur, tum etiam ex doloribus qui circa initia fiunt, simulque si spiritus aliquanto majori cum difficultate trahitur. Rumpuntur autem magna ex parte suppurationes, partim quidem vigesimo die, partim quadragesimo, partim etiam sexagesimo. Quibus igitur inter initia intensus dolor instat, nec non spirandi difficultas, et tussis cum frequenti sputatione, circa vigesimum diem, aut celerius ruptio expectanda est. Quibus autem leviora haec insunt, pro ratione serior eruptio futura est. Sed et dolorem et spirandi difficultatem ac crebram spirationem eruptionem ipsam praecedere necesse est. Temporis autem ratio ineunda est, ex quo primum quis dolorem aut gravitatem sensit, aut febricitavit aliquis, aut si quando etiam rigor prehendit. Ut plurimum igitur brevi servantur, quos febris statim atque eruptio facta est dimittit, et cibos appetunt, et quibus pus facile educitur album, odoris expers, laeve, ejusdemque coloris, sine pituita, ac alvus exigua et coacta reddit. At

Ed. Chart. VIII. [876.] Foës. I. 183. 184. Ed. Lind. I. (562. 563.)

οἷσι δὲ πυρετοί τε παρακολουθοῦσι, καὶ δίψα, καὶ ἀποσιτίη, καὶ τὸ πῦον πελιὸν ἢ χλωρὸν, ἢ φλεγμαντῶδες, ἢ ἀφρῶδες, κοιλίη τε ἐφυγραίνεται, τελευτῶσι. οἷσι δὲ τὰ μὲν ἐπιγίνεται ἐκ τῶν προειρημένων, τὰ δὲ μὴ, τούτων οἱ μὲν ἀποθνήσκουσιν, οἱ δὲ πολλῷ χρόνῳ σώζονται.

Οἱ δὲ μέλλοντες ἔμπυοι γίνεσθαι πτύουσιν, τὸ μὲν πρῶτον ἁλμυρὸν, εἶτα γλυκύτερον.

Οἷσι δ' ἐν πλεύμονι φύματα γίνεται, τὸ πῦον ἀνάγουσιν ἐς μ' ἡμέρας μετὰ τὴν ῥῆξιν. ταύτας δὲ ὑπερβάλλοντες ὡς τὰ πολλὰ φθισικοὶ γίνονται.

Ἐπὶ πλευροῦ ἀλγήματι στάξις ἀπὸ ῥινῶν αἵματος κακόν.

|| *Οἷσιν ἐμπύοισιν ἐπιεικέστερον ἔχουσιν, δυσωδίαι τῶν πτυσμάτων παρακολουθοῦσι, τούτους ὑποτροπὴ κτείνει.*

Οἱ ἐν πλευριτικοῖσιν ἀναπτύοντες πυώ(563)*δεα, ὑπόχολα, στρογγύλα, ἢ πυώδεα ὕφαιμα, προεληλυθότος χρόνου. ὀλέθριοι δὲ καὶ οἱ τὰ μέλανα λιγνυώδεα πτύοντες, ἢ οἷσιν ἀπὸ οἴνου μέλανος γίνεται πτύσματα.*

vero ii moriuntur, quos febres consequuntur, et sitis, et cibi fastidium, si pus lividum, aut ex pallido virescens, aut pituitosum, aut spumans, ac insuper si alvus est liquida. Quibus autem ex praedictis partim quaedam adsunt, partim vero absunt, hi quidem moriuntur, illi vero post longa temporum intervalla sani evadunt.

Qui pus intro collecturi sunt, iis primum quidem salsuginosum sputum expuitur, deinde dulcius.

Quibus tubercula in pulmone oriuntur, ii pus intra dies quadraginta, ex quo fit ruptio, expuunt, quos si superent, ut plurimum tabidi fiunt.

In dolore lateris sanguinis e naribus stillatio mala est.

Purulentos moderatius habentes, si sputa graveolentia consequantur, recidiva interimit.

Qui in morbo laterali sputa rejiciunt purulenta, aliquantulum biliosa, rotunda, aut purulenta aliquantulum cruenta, iis temporis progressu periculum creatur. Perniciem etiam denunciant sputa nigra, fuliginosa, aut quibus qualia ex vino nigro fiunt.

Ὅσοι αἷμα ἀφρῶδες πτύουσι, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσι, καὶ οἱ πολλοὶ ἀπόλλυνται.

Οἷσι σειομένοισι πῦον βορβορῶδες ἔρχεται καὶ δυσῶδες, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά.

Οἷσιν ἀπὸ τοῦ πύου ἡ μήλη χρωματίζεται, καθάπερ ἀπὸ πυρὸς, ἀπόλλυνται ὡς τὰ πολλά.

Μετὰ πλευροῦ ἀλγήματος, μὴ πλευριτικοῦ δὲ καὶ ταραχωδέων λεπτῶν ἐπιεικῶν, οὗτοι φρενιτικοὶ ἀποβαίνουσιν.

Ἐν τοῖσι κατὰ πλεύμονα αἱ λίην ἐξέρυθροι ἀποστάξιες πονηρόν.

Μετὰ βράγχου πτύελα γλίσχρα, ἁλμυρώδεα κακόν. ἢν δέ τι καὶ ἐπαίρηται κατὰ στῆθος, ἐπὶ τούτοισι κακόν. τὰ ες τράχηλον ἀλγήματα τούτων ἰσχνανθέντων ὀλέθριον.

Βράγχος μετὰ βηχὸς καὶ κοιλίης ὑγρῆς πῦον ἀνάγει.

Οἷσι ἐν περιπλευμονίῃ οὖρα παχέα ἐν ἀρχῇ, εἶτα πρὸ τῆς τετράδος λεπτύνεται θανάσιμον.

Qui ſpumantem ſanguinem ſpuitione rejiciunt, cum praecordiorum dextrorum dolore, iis ex jecinore prodit, et plerumque pereunt.

Quibus ſi concutiuntur, pus lutulentum et graveolens prodit, ut plurimum moriuntur.

Quibus ſpecillum a pure velut ab igne coloratur, ſii fere moriuntur.

Lateris dolore citra inflammationem affecti, cum turbulentis, tenuibus, moderatis, in phrenitidem labuntur.

In pulmonum vitiis ſupra modum rubrae ſanguinis ſtillae malum denunciant.

Sputa viſcida, ſalſuginoſa, cum raucitate malo ſunt. Quod ſi ad haec aliquid etiam in pectore ſublatum ſit, malum ſignificat. In his extenuatis cervicis dolores perniciem denotant.

Raucitas cum tuſſi et alvo liquida pus educit.

In pulmonis inflammatione, quibus circa initia urinae craſſae ſunt, deinde ante quartum diem tenues evadunt, mors impendet.

Οἱ ἐν ξηροῖσι περιπλευμονικοῖσιν ὀλίγα πέπονα ἀνάγοντες φοβεροί.

|| Τὰ ἐν τοῖσι στήθεσιν ἐρυθήματα ὑποπλατέα γίνεται τοῖς τοιούτοισιν ὀλέθρια.

Πλευροῦ ἄλγημα ἐν πτύσει χολώδει ἀλόγως ἀφανισθὲν ἐξίσταται.

Οἱ δι' ἐμπύησιν πυρετοὶ διαλείποντες ἐφιδροῦντες οἱ πολλοί εἰσι.

Τοῖσιν ἐμπύοισι κώφωσις γενομένη αἱματώδεα διαχώρησιν σημαίνει. τούτοισι πρὸς τὴν τελευτὴν μέλανα διαχωρέει.

Πλευροῦ ἄλγημα μετὰ πυρετοῦ χρονίου σημαίνει πῦον (564) ἀνάξειν.

[877] Οἱ φρικώδεες πυκνὰ ἐς ἐμπύησιν ἔχονται. ἀτὰρ καὶ πυρετὸς τὸν τοιοῦτον ἄγει ἐς ἐμπύησιν.

Οἷσιν ἐκ πλευροῦ ἀλγήματος ἀσιτίαι παρακολουθοῦσιν, ὑπό τι καρδιαλγικοὶ ἱδρώδεες. ἔχοντες δὲ προσώπου ἄνθη, καὶ κοιλίης ὑγροτέρης, ἐκπυήματα κατὰ πλεύμονα ἴσχουσι.

In pulmonis inflammationibus ſiccis qui pauca concocta educunt, metuendi ſunt.

His aliquantulum extenti in pectoribus rubores fiunt et perniciem denunciant.

Lateris dolor cum bilioſo ſputo praeter rationem evaneſcens, aegros in vehementem et furioſam mentis emotionem agit.

Quae ob puris intro collectionem febres intermittunt, in his magna ex parte aegri tenuibus ſudoribus diffluunt.

Surditas pus intro colligentibus ſuborta ſanguinolentam dejectionem denunciat. His ſub mortem nigra egeruntur.

Lateris dolor cum diuturna febre puris eductionem fore denotat.

Qui ſubinde horrore corripiuntur, ad ſuppurationem deveniunt. Quin etiam febris talem ad ſuppurationem ducit.

Quos ex lateris dolore cibi faſtidia comitantur, iis os ventriculi aliquantulum dolet et ſudoribus diffluunt. Ubi autem facies ruboribus velut effloreſcit et alvus eſt liquidior, pus in pulmonibus collectum habent.

Τὰ ὀρθοπνοϊκὰ ποιέει ὑδρωπιώδεα σκληρά.

|| *Τὰ σπάσματα μὲν πάντα ὀχληρὰ γίνεται, καὶ πόνους τε ἐν ἀρχῇ συντόνους παρέχει καὶ ἐξ ὑστέρου ἐνίους ὑπομιμνήσκει. δυσκολώτατα δὲ τὰ περὶ θώρηκα, μάλιστα δὲ κινδυνεύουσιν.*

Οἷσιν ἔμετος αἵματος, πυρετὸς πολὺς, καὶ πόνος περὶ μαζὸν, καὶ θώρηκα, καὶ μετάφρενον. οἷσι γὰρ γίνεται πάντα ταῦτα, συντόμως θνήσκουσιν· οἷσι δὲ μὴ πάντα, μηδὲ σφόδρα, βραδύτερον. φλεγμαίνουσι δὲ τὸ μακρότατον ἡμέρας τεσσαρεσκαίδεκα.

Τοῖσιν αἷμα πτύουσιν ἀπυρέτοις εἶναι συμφέρει καὶ βήσσειν καὶ πονέειν ἐλαφρῶς, καὶ τὸ πτύαλον λεπτύνεσθαι πρὸς τὰς δὶς ἑπτά. πυρέσσειν δὲ καὶ βήσσειν, καὶ πονέειν συντόνως, καὶ αἷμα πρόσφατον αἰεὶ πτύειν ἀσύμφορον.

Ὅσοισι τὸ πλευρὸν μετέωρον καὶ θερμότερον, ὅταν ἐγκεκλισμένοισιν ἐπὶ θάτερον βάρος ἐξηρτῆσθαι δοκέῃ, τούτοισι τὸ πῦον ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρεός ἐστιν.

Spirationes quae non niſi erecta cervice ducuntur, hydropem ſiccum faciunt.

Divulſa omnia quidem moleſtiam exhibent et intenſos dolores circa initia creant, ac interpoſito temporis ſpatio quibusdam ſui ſenſum in memoriam ſuggerunt. Graviſſima autem ſunt quae circa thoracem ſiunt, praecipueque in periculum adducunt.

Qui ſanguinem evomunt cum febre multa, dolore ad mammam, thoracem et dorſum, quibus inquam haec inſunt omnia, ii brevi moriuntur, quibus autem non omnia, neque intenſe adſunt, tardius. Ad ſummum autem diebus quatuordecim inflammationem concipiunt.

Sanguinem ſpuitione rejicientibus ſine febre eſſe conducit, ac tuſſi et dolore leviter conflictari, ſputumque ad dies quatuordecim tenuari. Intenſe autem febricitare ac tuſſire, aut dolere, ſanguinemque recentem ſemper ſpuere minime conducibile.

Quibus latus in tumorem ſublatum eſt ac calidius exiſtit, ubi in alterum latus incumbentibus pondus quoddam ſuſpenſum eſſe videtur, iis pus una in parte collectum eſt.

Τοῖσιν ἐμπύοισι τὸν πλεύμονα κατὰ κοιλίην πῦον ὑποχωρέειν θανάσιμον.

|| Ὅσοι τρωθέντες ἐς τὸν θώρηκα τὸ μὲν ἐκτὸς τοῦ τρώματος ὑγιάσθησαν, τὸ δ᾽ ἐντὸς μὴ, κινδυνεύουσιν ἔμπυοι γενέσθαι. ὅσοις δ᾽ ἂν ἀσθενὴς ἔνδοθεν ἡ οὐλὴ γένηται, ῥηϊδίως ἀναῤῥήγνυται.

Ἀπόλλυνται δὲ ἐκ μὲν τῶν περιπλευμονικῶν ἐμπυημά-(565)των οἱ γεραίτεροι μᾶλλον, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν οἱ νεώτεροι.

Τῶν ἐμπύων οἷσι σειομένοισιν ἀπὸ τῶν ὤμων πολὺς γίνεται ψόφος, ἔλασσον ἔχουσι πῦον ἢ οἷσιν ὀλίγον δυσπνοωτέροισιν ἐοῦσι καὶ εὐχροωτέροισιν. οἷσι δὲ ψόφος μὲν μηδὲ εἷς ἐγγίνεται, δύσπνοια δὲ ἰσχυρὴ, καὶ ὄνυχες πέλιοι, πλήρεες οὗτοι εἰσὶ πύου καὶ ὀλέθριοι.

Ὅσοι ἀφρῶδες αἷμα ἐμέουσι, πόνου μὴ ἐόντος κάτω τοῦ διαφράγματος, ἀπὸ τοῦ πλεύμονος ἐμέουσι, καὶ οἷσι μὲν ἡ μεγάλη φλὲψ ἐν αὐτῷ ῥήγνυται, πολύ τε ἐμέουσι καὶ εἰσὶν ἐπι-

In pulmone pus colligentibus per alvum pus secedere mortiferum.

Vulnere in thoracem accepto, siquidem externa vulneris pars sanitatem receperit, interna vero nequaquam, suppurationis periculum impendet. Quibus autem interni vulneris cicatrix debilis effecta est, prompte rescinditur.

At sane ex suppurationibus quas pulmonum morbi excitarunt, fere senes moriuntur, ex caeteris vero juniores.

Quibus purulentis ab humeris concussis multus editur strepitus, ii minus habent puris quam quibus paulo difficilior inest spiratio, iique melius colorati videntur. Quibus vero nullus intus fit strepitus, difficultas tamen spirandi vehemens adest et livescunt ungues, ii pure pleni sunt et perniciose habent.

Qui spumantem sanguinem evomunt, partibus infra septum transversum dolorem nequaquam sentientibus, iis ex pulmone vomitio fit. Ac quibus quidem insignis in eo venae ruptio fit, copiosus vomitione rejicitur, periculumque im-

Ed. Chart. VIII. [877. 878.] Foës. I. 187. 188. Ed. Lind. I. (565.)
κίνδυνοι. οἷσι δὲ ἡ ἐλάσσων, ἔλασσόν τε ἀνάγουσι καὶ εἰσὶν ἀσφαλέστεροι.

Τῶν φθισικῶν οἷσιν ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὄζει τὸ πτύαλον κνίσσης βαρὺ καὶ αἱ τρίχες ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν, ἀπόλλυνται.

|| Τῶν φθισικῶν οἷσιν ἐπὶ θάλασσαν πτύουσιν, ἐς τὸν πυθμένα βαδίζει τὸ πῦον, ὀλέθριον συντόμως. ἔστω δὲ ἐν χαλκῷ ἡ θάλασσα.

Ὅσοισι τῶν φθισικῶν αἱ τρίχες ἐκ τῆς κεφαλῆς ῥέουσιν, ὑπὸ διαῤῥοίης ἀπόλλυνται. καὶ ὅσοισι φθισικοῖσιν ἐπιγίνονται διάῤῥοιαι, θνήσκουσιν.

Αἱ ἐν φθινώδεσιν ἐπισχέσιες πτυάλων ἐξιστᾶσι ληρωδῶς. αἱμοῤῥοΐδα τούτοισιν ἐλπὶς ἐπιφανῆναι.

[878] Φθίσιες ἐπικινδυνόταται αἵ τε ἀπὸ ῥήξιος φλεβῶν τῶν παχειῶν καὶ ἀπὸ κατάῤῥου τοῦ ἀπὸ κεφαλῆς.

Τῶν δὲ ἡλικιῶν ἐπικινδυνόταται πρὸς φθίσιν ἀπὸ ιή ἐτέων μέχρι έ καὶ λ'.

Τὰ κνησμώδεα σώματα μετὰ κοιλίης στάσιν ἐν φθισικοῖσι κακόν.

minet. Quibus vero minor, minus rejiciunt et majorem sanitatem promittunt.

Tabidi quorum sputum igni impositum gravem nidorem redolet et capilli e capite defluunt, moriuntur.

Tabidis in aquam marinam expuentibus, si pus fundum petit, celerem perniciem denunciat. Sit autem marina aqua in aeneo vase.

Tabidi, si capilli e capite defluunt, alvi profluvio moriuntur. Et tabidis si succedant alvi profluvia, moriuntur.

Sputorum retentiones in tabescentibus mentem ad delira verba commovent. In his sanguinis profluvium per ora venarum in ano sanguinem fundere solita existere posse spes est.

Tabes maxime periculosae sunt quae ex ruptione venarum crassarum et ex capitis distillatione contingunt.

Tabe maxime periclitantur aetates ab anno decimo octavo ad trigesimum quintum.

In tabidis pruritum sentientia corpora ab alvi suppressione malo sunt.

Ed. Chart. VIII. [878.] Foës. I. 188. 189. Ed. Lind. I. (565. 566.)

Ἐπὶ τῇσι φθινώδεσιν ἔξεστι μετὰ πυρετοῦ ἐς οὖλα καὶ ὀδόντας ῥεύματα ἐπιφαινόμενα κακόν.

Ἐπὶ πᾶσιν ὑποχόνδρια (566) μετέωρα κακόν. κάκιστον δὲ ἐπὶ τοῖσι φθισικοῖσι τῶν μακρῶν.

Ἐπὶ τοῖσι τετηκόσιν ὀλεθρίοισιν ἔνιοι πρὸ τᾶν τελευτῶν ἐπιῤῥιγοῦσι.

Τὰ ἀμυχώδεα ἐξανθίσματα φθίσιν ἕξιος σημαίνει.

Οἱ δύσπνοοι ξηρώσει, πολλὰ ἄπεπτα ἀνάγοντες ἐν φθίσει ὀλέθριοι.

Οἷσιν ἡπατικοῖσιν πολὺ πτύαλον αἱματῶδες, εἴτε ἐνυπόσαπρον εἴτε χολῶδες ἄκρητον, ὀλέθριον εὐθέως.

Ἐφ᾽ ἡπατικῷ τῆξις ἅμα βράγχῳ κακὸν, ἄλλως τε ἢν ὑποβήσσῃ.

Οἱ καθ᾽ ἧπαρ ὀδυνώδεες, καρδιαλγικοὶ, καρώδεες, ῥιγώδεες, κοιλίαι ταραχώδεες, λεπτοὶ, ἀπόσιτοι, ἐφιδροῦντες πολλῷ, πυώδεα κατὰ κοιλίην προΐενται.

In naturis ad tabem prompte comparatis, ſi fluxiones ad gingivas et dentes compareant, malum denunciant.

Praecordia in tumorem ſublata omnibus quidem mala ſunt, praeſertim vero his qui ex longo intervalló tabidi exiſtunt.

Ex his qui cum pernicie conſumpti ſunt, nonnulli ante mortem ſubinde rigoribus corripiuntur.

Puſtularum eruptiones velut ſumma cute leviter lacerata aut vellicata, totius habitus tabem et corruptionem denunciant.

Cum ſpirandi difficultate areſcentes, in tabe cruda multa educentes, exitialiter habent.

Hepaticis ſputum multum cruentum, ſive intus ſubputridum, ſive ſincere bilioſum fuerit, ſtatim perniciem denotat.

Hepatico colliquatio cum raucedine malum portendit, idque praecipue ſi cum quadam tuſſi contingat.

Quibus hepar dolet, cum oris ventriculi dolore, ſopore, rigore, ii alvo exturbata, cum corporis extenuatione, ciborum faſtidio, multis tenuibus ſudoribus diffluunt et purulenta per alvum demittunt.

Τοῖσιν ἧπαρ ἐξαπίνης περιωδυνοῦσιν πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει.

Ὅσοι δὲ ἀφρῶδες αἷμα πτύουσι, πονέοντες ὑποχόνδριον δεξιὸν, ἀπὸ τοῦ ἥπατος πτύουσι, καὶ θνήσκουσιν.

Οἷσιν ἧπαρ καυθεῖσιν οἷον ἀμόργη ἔρχεται, θανάσιμον.

|| Οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων ἐπίπονοι γίνονται καὶ ὀλέθριοι. ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι μὲν ἀπὸ τῶν κενεώνων, οἱ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος. τοῖσι μὲν οὖν ἀπὸ τῶν κενεώνων ἀρχομένοισιν οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ διάῤῥοιαι πολυχρόνιοι παρακολουθοῦσιν, οὐ λαπάσσουσαι κοιλίην, οὐδὲ τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐξ ὀσφύος καὶ κενεώνων. ὅσοις δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος βὴξ ἔτ᾽ ἐτύμως ἐγγίνεται, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ κοιλίη σκληρὰ διαδίδωσι καὶ πρὸς ἀνάγκην, οἰδήματά τε καὶ περὶ αὐτὴν γίνεται, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ᾽ ἐπ᾽ ἀριστερὰ, καὶ πάλιν καταπαύε(567)ται.

Ἐπὶ τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι τὰ στραγγουρικὰ μοχθηρόν. φλαῦρα δὲ καὶ τὰ μικρὰς ὑποστάσιας ἔχοντα.

Quibus jecur derepente vehementer dolet, iis febris ſuccedens remedio eſt.

Quicunque ſpumantem ſanguinem expuunt, cum praecordiorum dextrorum dolore, iis ex jecore expuitur et pereunt.

Quibus ex hepatis uſtione pus amurcae ſimile prodit lethale.

Aqua inter cutem quae ex acuto morbo coepit, moleſtiam ac perniciem affert. Oritur vero fere et a laterum inanitate vel a jecore. Sed ubi a laterum inanitate ortum contraxit, pedum tumor et alvi diuturnus fluor conſequitur, qui neque ventrem emollit, neque lumborum aut ilium tumorem ſolvit. At quibus e jecore aqua inter cutem proficiſcitur, ii prompte etiam tuſſi vexantur, pedes intumeſcunt et alvus non niſi dura et aegre reddit, tumoresque modo dextra, modo ſiniſtra parte ventris oriuntur, ac rurſus deſinunt.

In hydrope ſicco urina ſtillatim effluens malum denunciat. Mala quoque eſt quae exigua habet ſedimenta.

Τοῖσιν ὑδρωπιωειδέσιν ἐπιληπτικὰ ἐπιγενόμενα ὀλέθριον, ἀλλήλων σημείων μοχθηρῶν, καὶ κοιλίης ἐξυγραίνουσιν.

Ἐν τοῖσι χολώδεσι κοιλίη ταραχώδης διαδιδοῦσα σμικρὰ γονώδεα, μυξώδεα, καὶ πόνον περὶ ἦτρον ἐμποιέοντα, καὶ οὖρα οὐκ εὐλύτως ἰόντα, ἐς ὕδρωπα ἀποτελευτᾷ ἐκ τῶν τοιούτων.

Ὑδεριῶντι πυρετώδει οὖρον μικρὸν καὶ τεταραγμένον ὀλέθριον.

|| Ἐπὶ δὲ ὑδέρῳ ἀρχομένῳ διάῤῥοια γενομένη ὑδατώδης, χωρὶς ἀπεψίης, λύει τὸ νόσημα.

[879] Τοῖσι ξηροῖσιν ὑδρωπιώδεσι προσημαίνουσι στρόφοι περὶ τὸ λεπτὸν ἐμπίπτοντες κακόν.

Τὰ ἐξ ὑδρωπικῶν ἐπιληπτικὰ ὀλέθρια.

Ὕδερος πρὸς θεραπείην ἐνδιδοὺς παλινδρομέων ἀνέλπιστος.

Τοῖσιν ὑδρωπιώδεσι κατὰ φλέβας ἐς κοιλίην ῥαγέντος τοῦ ὕδατος λύσις.

Hydropicis ſuccedentes morbi comitialis offenſiones, perniciem adferunt, pravis invicem ſuccedentibus ſignis, et alvos humectant.

Bilioſis alvus perturbata exigua reddens geniturae ſimilia et mucoſa, doloremque ad imum ventrem inferentia, urinae quoque non facile prodeuntes, ad hydropem tendunt ex hujusmodi caſibus.

Aqua inter cutem laboranti cum febre urina pauca et conturbata perniciem denotat.

Aquae inter cutem initio aquoſum alvi profluvium absque cruditate exortum morbum ſolvit.

Ubi hydrops ſiccus de ſe ſignificationem praebet, tormina ad tenue inteſtinum incumbentia malum denunciant.

Ex aqua inter cutem morbus comitialis perniciem adfert.

Aqua inter cutem quae curationi ceſſit, ubi recurrit, ſpem tollit.

Aqua inter cutem laboranti aqua quae in venis eſt ad alvum erumpente, ſolvitur morbus.

Δυσεντερίη ἀκαίρως ἐπιστᾶσα ἀπόστασιν ἐν πλευροῖσιν, ἢ σπλάγχνοισιν, ἢ ἐν ἄρθροισιν ποιέει. ἆρα ἡ μὲν χολώδης ἐν ἄρθροισιν, ἡ δὲ αἱματώδης ἐν πλευροῖσιν, ἢ σπλάγχνοισι;

Δυσεντερικοῖσιν ἔμετος χολώδης ἐν ἀρχῇ κακόν.

Οἷσιν ἐκ δυσεντερίης ὀξείης ἐς πυώδεα ἥκει τὸ ὑγρὸν, τὸ ἐφιστάμενον ἔκλευκον ἔσται καὶ πολύ.

Τὰ δυσεντεριώδεα, ὑπέρυθρα, ἰλυώδεα, λάβρα διαχωρήματα, ἐπιφλογώδεσιν, ἐξερύθροισι χρώμασι λυόμενα, ἐλπὶς ἐκμανῆναι.

|| Δυσεντερίη σπληνώδεσι μὴ μακρὴ, χρήσιμον, μακρὴ δὲ πονηρόν. ληγούσης γὰρ εἰ ὕδρωπες ἢ λειεν(568)τερίαι γίνονται, θανάσιμον.

Ἐν λειεντερικοῖσι μετὰ θηρίων ὀδύναι στρόφῳ λυόμεναι τὰ περὶ ἄρθρα μετεωρίζουσιν. ἐκ τοιούτων λέπια ἐξέρυθρα, φλυκταινούμενα. ἐφιδρώσαντες οὗτοι διαφοινίσσονται οἷα μάστιξιν.

Intempeſtive ſuppreſſa inteſtinorum difficultas abſceſſum in coſtis, aut viſceribus, aut articulis inducit. Ac forte bilioſa quidem articulis, ſanguinea vero in coſtis ac viſceribus abſceſſum facit.

Inteſtinorum difficultate laborantibus vomitio bilioſa circa initia malo eſt.

In gravi inteſtinorum difficultate quibus humor ad pus pervenit, quod ſummum inſidet exalbidum erit et copioſum.

Inteſtinorum difficultate laborantibus, aliquantulum rubrae, limoſae et copioſae dejectiones, in flammeo colore et praerubro perſuſis ſolutae, inſaniam ſuſpectam faciunt.

Lienoſis difficultas inteſtinorum non longa utilis; longa vero mala. Ubi enim deſinit, ſi aquae inter cutem aut inteſtinorum laevitates oriuntur, mortem afferunt.

In inteſtinorum laevitate laborantibus, cum ſaeviſſimis ulceribus, dolores ex inteſtinorum cruciatu ſoluti, articulorum partes attollunt, ac ex hujusmodi tenues ſquamae cum rubore et puſtulis fiunt. Ii poſt multos ac tenues ſudores velut acceptis ex flagris vibicibus rubeſcunt.

Οἱ ἐν λειεντεριώδεσι μακροῖσι ἅμα θηρίοισι στροφώδεες, ὀδυνώδεες, λυομένων ἐποιδέουσι. τὸ ἐπιῤῥιγοῦν τούτοισι κακόν.

Λειεντερικὰ μετὰ δυσπνοίης, καὶ πλευροῦ τῇ κνήσει, ἐς φθίσιν ἀποτελευτᾷ.

Εἰλεώδεσιν ἔμετος καὶ κώφωσις κακόν.

Κύστιες δὲ σκληραί τε καὶ ἐπώδυνοι πάντων μὲν κακὸν, κάκιστον δὲ πυρετῷ συνεχεῖ, καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων πόνοι ἱκανοὶ ἀνελεῖν, καὶ κοιλίαι τουτέοισιν οὐ πάνυ διαχωρέουσιν. λύει δὲ τούτους οὖρον πυῶδες ἐλθὸν, λευκὴν καὶ λείην ἔχον ὑπόστασιν. μὴ λυομένων δὲ τούτων, μηδὲ τῆς κύστιος λαπασσομένης ἐν τῇσι πρώτῃσι περιόδοισι ἐλπὶς ἀπολέσθαι τὸν νοσέοντα. μάλιστα δὲ γίνεται τοῦτο τοῖσιν ἀπὸ ἑπτὰ ἐτέων μέχρι πεντεκαίδεκα.

Οἱ λιθιῶντες σχηματισθέντες, ὥστε τὸν λίθον μὴ προσπίπτειν πρὸς τὸν οὐρητῆρα, ῥηϊδίως οὐρέουσιν.

|| Οἷσι δὲ φῦμα περὶ τὴν κύστιν ἐστὶ τὸ παρέχον τὴν δυσ-

Longis inteſtinorum laevitatibus laborantes una cum ſaeviſſimis ulceribus inteſtinorum cruciatu et dolore, iis ſolutis intumeſcunt. His inſuper exortus rigor malo eſt.

Inteſtinorum laevitates cum ſpirandi difficultate et pectoris morſu ad tabem tendunt.

In tenuioris inteſtini morbo laborantibus vomitio et ſurditas malo ſunt.

Veſica dura et graviter dolens omnino quidem mala eſt. Peſſima vero, ſi febris continua acceſſerit, veſicae namque dolores interimendi vim obtinent, et alvus his nihil admodum reddit. Eos autem metu liberat urina purulenta procedens, in qua album et laeve ſubſidet. Quod ſi neque haec levata fuerint, neque veſica mollior reddatur, intra primos circuitus laborantem moriturum expectandum eſt. Hoc vero pueris a ſeptimo anno ad decimum quintum praecipue contingere ſolet.

Calculo laborantes eo habitu conſtituti, ut ne in urinariam fiſtulam calculus illabatur, prompte urinam reddunt.

At quibus tuberculum ad veſicam adnaſcitur, urinae

ουρίην, παντοίως σχηματισθέντες ὀχλέονται. λύσις δὲ τούτου γίνεται πύου ῥαγέντος.

Οἷσι λανθάνει τὸ οὖρον προσπῖπτον καὶ τὸ αἰδοῖον ἕλκονται, ἀνέλπιστοι.

Ἐπὶ στραγγουρίῃ εἰλεὸς ἐπιγενόμενος ἑβδομαίους ἀπόλλυσιν, ἢν μὴ πυρετοῦ ἐπιγενομένου ἀθρόον οὖρον ἔλθῃ.

Νάρκαι καὶ (569) ἀναισθησίαι γινόμεναι παρὰ τὸ ἔθος, ἀποπληκτικῶν συμβησομένων σημεῖον.

Ὅσοι ἐκ τρώματος ἀκρατέες γίνονται τοῦ σώματος, πυρετοῦ μὲν ἐπιγενομένου χωρὶς ῥίγεος ὑγιάζονται, μὴ γενομένου δὲ ἀποπληκτικοὶ γίνονται τὰ δεξιὰ ἢ τὰ ἀριστερά.

[880] Ἀποπληκτικοῖσιν αἱμοῤῥοΐδες ἐπιγενόμεναι χρήσιμον. ψύξιες δὲ καὶ ναρκώσιες πονηρόν.

|| Ἐν τοῖσιν ἀποπληκτικοῖσιν ἐπὶ τῇ δυσφορίῃ τοῦ πνεύματος ἱδρὼς ἐπιγενόμενος θανάσιμον. ἐν αὐτοῖσι δὲ πάλιν τούτοισιν ἢν πυρετὸς ἐπιγένηται, λύσις.

Τὰ ἐξαίφνης ἀποπληκτικὰ λελυμένως ἐπιπυρετήναντα χρόνῳ ὀλέθρια.

difficultatem adſerens, iis quivis corporis habitus negotium faceſſit, cujus quidem ſolutio contingit per puris eruptionem.

Quibus incogitantibus urina decidit ac pudendum contrahitur, ii deſperati ſunt.

Tenuioris inteſtini morbus urinae ſtillicidio ſuccedens intra ſeptimum diem interimit, niſi ſuborta febre urina affatim prodierit.

Torpores et ſtupores praeter conſuetudinem evenientes adfuturam ſiderationem denunciant.

Quibus ex vulnere corporis impotentia accidit, ii quidem febre citra rigorem oborta ſani evadunt, alioqui dextra aut ſiniſtra parte ſiderantur.

In ſideratis ſuccedentes haemorrhoides utiles, refrigerationes vero et torpores malum denunciant.

In ſideratis ex magna ſpirandi moleſtia ſubortus ſudor mortem adfert. In his rurſus ſi febris accedat, ſolutio contingit.

Siderationes quae repente fiunt, ſi inſuper ſebris exolutionis in modum contingat, quae diutius trahat, perniciem minantur.

Ed. Chart. VIII. [880.] Foes. I. 194. 195. Ed. Lind. I. (569. 570.)

Οἷσιν ἐκ τινὸς ἀῤῥωστίης ἐς ὕδερον περιΐσταται, τούτοισι κοιλίαι ξηραὶ σπυραθώδεες ἔρχονται, μετὰ περιτήξιος μυξώδεος καὶ οὔρου οὐ καλοῦ. διατάσιές τε περὶ ὑποχόνδρια, καὶ πόνοι καὶ ἐπάρματα περὶ κοιλίην, καὶ πόνοι περὶ κενεῶνας, καὶ περὶ τοὺς ῥαχιαίους μύας προσπίπτουσι. πυρετοί τε καὶ δίψαι, καὶ βῆχες ξηραὶ παρακολουθοῦσι, καὶ δύσπνοια περὶ τὰς κινήσιας, καὶ σκελέων βαρύτης, σιτίων τε ἀφιστᾶσι, καὶ προσενεγκάμενοι μικρὰ πληροῦνται.

Τοὺς λευκοφλεγματοῦντας διάῤῥοια παύει. αἱ μετὰ σιγῆς ἀθυμίαι, καὶ ἀπανθρωπίαι, ἐπιεικῶς αὐτῶν κατεργαστικαί.

|| Οἷσι φόβου μετὰ καταψύξιος ἐξίστανται, πυρετοὶ μεθ᾽ ἱδρώτων, καὶ ὕπνοι αἱ πάναυδοι ταῦτα λύουσιν.

Ἐκ μανίης ἐς βράγχον μετὰ βηχὸς ἀπόστασις.

Ἐν τοῖσι μανικώδεσι σπασμὸς προσγινόμενος ἀμαύ(570)ρωσιν ἴσχει.

Αἱ σιγῶσαι ἐκστάσιες οὐχ᾽ ἡσυχάζουσαι, ὄμμασι περιβλέπουσαι, πνεῦμα ἔξω ἀναφέρουσαι ὀλέθριαι; ποιοῦσαι δὲ

Quos ex aliqua aegritudine hydrops circumvenit, iis alvi resiccatae caprinis stercoribus similia dejiciunt, cum mucosa eliquatione, neque laudabili urina. Praecordiorum autem distentiones, ventris dolores ac tumores et circa laterum inanitates ac spinae musculos dolores incidunt. Febres quoque, sitis et tusses siccae comitantur et ad motiones spirandi molestia et crurum gravitas. Cibos etiam aversantur, paucisque sumptis explentur.

Aquae inter cutem vitio, cui leucophlegmatias nomen est, laborantes, alvi profluvium sedat. Animi abjectiones cum silentio et ab hominibus solitudines fere eos conficiunt.

Quibus vehemens mentis emotio ex metu cum perfrictione contingit, febres cum sudoribus et somni sermonem omnino intercipientes haec solvunt.

Ex insania in raucedinem cum tussi fit secessio.

Insanientibus accedens convulsio oculorum aciem retundit.

Vehementes mentis emotiones silentes, absque quiete, oculis quoquoversum intuentes spiritum efflantes, perni-

παραπληκτικὰ χρόνια. ἀτὰρ καὶ ἐκμαίνονται οὗτοι. οἷσι δὲ ἐπὶ ταραχῇ κοιλίης οὕτω παροξύνονται, περὶ κρίσιν μέλανα διέρχεται.

Οἷσιν ὑγιαίνουσι χειμῶνος ἐόντος περὶ τὴν ὀσφῦν ψυχρότης καὶ βάρος ἀπὸ βραχείης προφάσιος, καὶ κοιλίης ἐπίστασις, τῆς ἄνω καλῶς ὑπηρετούσης, ἰσχιὰς, ἢ νεφρῶν πόνος, ἢ στραγγουρίης τάχα ἂν συμβαίνοι.

Οἷσι τὰ κάτω κακοῦται, κνησμῶν ἐγγενομένων ἔμπροσθεν ἰσχυρῶν, τούτοισιν ἀμμῶδες οὖρον γίνεται καὶ ἐφίσταται. τοῖσι δὲ ὀλεθρίοισιν αὐτῶν ἡ διάνοια ἀποναρκοῦται.

Οἱ τὰ ἄρθρα φλυκταινούμενοι ἐξερύθροισιν ἐπιπολαίοις, ἐπιῤῥιγώσαντες, οὗτοι κοιλίας καὶ βουβῶνας διαφοινίσσονται, οἷα πληγῇσιν ἐπωδύνοισι, καὶ ἀποθνήσκουσι.

|| Τὰ ἰκτερώδεα οὐ πάνυ τι ἐπαισθανόμενα, οἷσι λύγγες, κοιλίαι καταῤῥήγνυνται, ἴσως δὲ καὶ ἐπίστασις, οὗτοι ἐκχλοιοῦνται.

Τὰ κατὰ πλευρὸν ἀλγήματα ἐν πυρετοῖσιν ἰσχνῶς ἐστη-

ciem minantur, diuturnas vero faciunt partium reſolutiones. Quinetiam vehementer inſaniunt hoc modo affecti. Quibus autem cum ventris perturbatione hujusmodi affectus ingraveſcunt, iis nigra per alvum ad judicationem prodeunt.

Si per ſanitatem hiemis tempore lumborum frigiditas et gravitas levi ex occaſione orta ſit, et alvi ſuppreſſio, ſuperiore ventre probe officio ſuo fungente, coxendicum, vel renum dolor, aut urinae ſtillatio forte expectanda eſt.

Quibus inferiores partes male afficiuntur, vehementibus pruritibus prius obortis, iis urina ſabuloſa fit et ſubſiſtit. At qui pernicioſe habent, iis mens obtorpeſcit.

Quibus ad articulos praerubrae puſtulae ſuperficiales enatae ſunt, ac ſubinde rigent, iis velut ex acceptis plagis cum dolore venter et inguina rubeſcunt et pereunt.

In morbo regio affectis, nec admodum ſentientibus, quibus ſingultus adeſt, iis alvus effunditur, forte vero etiam ſupprimitur, atque hi cum virore palleſcunt.

Lateris dolores in febribus leviter firmatos, et absque

κότα, ἄσημα, φλεβοτομίη βλάπτει, κἢν ἀπόσιτος ᾖ, κἢν ὑποχόνδριον μετέωρον. καὶ ἐν καταψύξει οὐκ ἀπύρους νενωθρευμένους αἵματος ἀφαίρεσις βλάπτει. καὶ δοκέοντες δὲ ἐπιεικέστερον ἔχειν οὗτοι θνήσκουσι.

Κεφαλὴν καὶ πόδας καὶ χεῖρας κατεψῦχθαι κοιλίης καὶ πλευρῶν θερμῶν ἐόντων κακόν. βέλτιστον δὲ πᾶν ὁμοίως τὸ σῶμα (571) *θερμόν τε εἶναι καὶ μαλθακόν.*

Στρέφεσθαι δὲ ῥηϊδίως χρὴ τὸν νοσέοντα, καὶ ἐν τοῖσι μετεωρισμοῖσιν ἐλαφρὸν εἶναι. βαρύτης δὲ ὅλου τοῦ σώματος καὶ χειρῶν καὶ ποδῶν πονηρόν. εἰ δὲ καὶ πρὸς τῷ βάρει πέλιοι γίγνονται οἱ δάκτυλοι καὶ οἱ ὄνυχες, πλησίον [881] *ὁ θάνατος. μελαινόμενα δὲ παντελῶς ἧσσον ὀλέθρια τῶν πελίων. ἀλλὰ τὰ λοιπὰ θεωρεῖν. ἢν γὰρ εὐπετέως φέρῃ τὸ νόσημα, καὶ ἄλλό τι τῶν χρησίμων ὑποδεικνύῃ, τὸ νόσημα ἐς ἀπόστασιν τρέπεται, καὶ τὰ μελανθέντα τοῦ σώματος ἀποπίπτει.*

Ὄρχιες καὶ αἰδοῖον ἀνεσπασμένα πονηρὸν σημαίνει.

Φῦσαν δὲ ἄνευ ψόφου περδήσιος διεξιέναι βέλτιστον.

ulla ſignificatione, venae ſectio laedit, ſive averſum a cibis animum, ſive ſublata praecordia aeger habeat. Quinetiam in corporis perfrictione torpeſcentes non ſine febre ſanguinis detractio laedit, et cum videantur levius habere, moriuntur.

Caput, pedes et manus frigidas eſſe, ventre et lateribus calentibus, mali morbi ſignum eſt. Optimum vero totum corpus aeque calidum et molle eſſe.

Aegrum quoque facile converti oportet, et dum ſurgit levem eſſe. At gravitas quae totum corpus, vel manus ac pedes premit, vitioſa eſt. Quod ſi cum gravitate digiti quoque ac ungues lividi ſiant, in propinquo mors eſt. At ſi omnino nigreſcant, minus quam liventes periculum portendunt. Verum tunc reliqua conſideranda ſunt. Etenim ſi facile morbum ſuſtinet aeger, et aliud quiddam ex his quae ſecuritatem pollicentur ſe prodit, morbus in abſceſſum vergit, et denigratae corporis partes decidunt.

Teſticuli pudendumque retractum malum denunciant.

Flatum vero absque crepitus ſono emitti inter optima

Ed. Chart. VIII. [881.] Foës. I. 196. 197. Ed. Lind. I. (571. 572.)

κρέσσον δὲ καὶ σὺν ψόφῳ διελθεῖν ἢ αὐτοῦ ἀνειλέεσθαι. καί τοι τὸν τοιοῦτον διελθοῦσα σημαίνει πονηρὸν καὶ παραφροσύνην, ἢν μὴ ἑκὼν τοῦτο ποιέηται τὴν ἄφεσιν τῆς φύσης.

Ἕλκος πέλιον καὶ ξηρὸν, ἢ χλωρὸν γινόμενον, θανάσιμον.

|| Ἀνάκλισις βελτίστη μὲν ὡς εἴθισταί τις ὑγιαίνων. ὕπτιον δὲ κεῖσθαι, τὰ σκέλεα ἐκτεταμένον, οὐκ ἀστεῖον. εἰ δὲ καὶ καταῤῥέοι προπετὴς ἐπὶ πόδας, χεῖρον, θανάσιμον δὲ καὶ κεχηνέναι, καὶ καθεύδειν ἀεί. καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου συγκεκαμμένα τε εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. τὸ δ᾽ ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι οἷσι μὴ σύνηθες, παραφροσύνην σημαίνει, καὶ πόνους περὶ κοιλίην. πόδας δὲ γυμνοὺς ἔχειν καὶ χεῖρας, μὴ θερμὸν ἐόντα ἰσχυρῶς, καὶ τὰ σκέλεα διεῤῥίφθαι κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι κακὸν ἐν τοῖσιν ὀξέσι, κάκιστον δὲ ἐν περι(572)πλευμονικοῖσι, καθεύδειν δὲ χρὴ τὴν νύκτα, τὴν δὲ ἡμέρην ἐγρηγορέναι. τὸ δ᾽ ἐναντίον πονηρόν. ἥκιστα δ᾽ ἂν βλάπτοι τὸ πρωῒ κοιμώμενος ἕως

signa est. Praestat tamen cum strepitu prodire quam illic revolvi. Quanquam hoc pacto prodiens dolorem et delirium denunciat, nisi sua sponte id aeger fecerit et flatum emiserit.

Ulcus lividum et aridum, aut pallidum effectum, mortem indicat.

Optimus ille quidem jacentis habitus, quem sanus aliquis usurpare consuevit. Supinum vero jacere cruribus porrectis probari non potest. Id quoque deterius ubi subinde deorsum ad pedes prolabitur. Exitiosum est ubi hiat, aut assidue dormit, aut ubi supinus jacet cruribus vehementer contractis ac reductis. Pronum autem jacere ei qui non consuevit, delirium aut circa ventrem dolores portendit. Quod si pedes et manus nudat, neque vehemens calor ei subest, et crura dispergit, mali morbi signum est, angorem namque portendit. Ubi vero residere vult aeger, malum quidem indicium in acutis morbis, sed longe pessimum in pulmonum et laterum affectibus. Noctu dormiendum, interdiu vigilandum, contra vero malum. Minimum autem offendit, si quis matutino tempore ad tertiam diei partem

τοῦ τρίτου τῆς ἡμέρης· οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ὕπνοι πονηροί. κάκιστον δὲ μὴ καθεύδειν μήτε ἡμέρης μήτε νυκτός. ἢ γὰρ ὑπὸ ὀδύνης τε καὶ πόνου ἀγρυπνοίη ἂν, ἢ παραφρονήσει ἀπὸ τούτου τοῦ σημείου.

Ὀκόσοισι κρόταφος τάμνεται, σπασμὸς ἐκ τῶν ἐναντίων τῆς τομῆς ἐπιγίνεται.

Ὅσοισιν ἂν ὁ ἐγκέφαλος σεισθῇ, καὶ πονέσῃ πληγεῖσιν, ἢ ἄλλως πίπτουσι, παραχρῆμα ἄφωνοι γίνονται, καὶ οὔτε ὁρῶσιν οὔτε ἀκούουσι, καὶ τὰ πολλὰ θνήσκουσιν.

Οἷς ἐγκέφαλος τιτρώσκεται, πυρετὸς ὡς ἐπιτοπολὺ καὶ χολῆς ἔμετος ἐπιγίνεται, καὶ ἀποπληξίη σώματος, καὶ ὀλέθριοι οἱ τοιοῦτοι.

|| Τῶν ῥηγνυμένων κεφαλῆς ὀστέων χαλεπώτατον τὸ γνῶναι τὰ κατὰ τὰς ῥαφὰς ῥηγνύμενα. ῥήγνυται δὲ ὑπὸ τῶν βαρέων καὶ στρογγύλων βελέων μάλιστα, καὶ ἐκ τῶν ἐξ ὑπεναντίου φερομένων, καὶ μὴ ἐξ ἰσοπέδου. τὰ δ᾽ ἀπορεύμενα, πότερον ἔῤῥωγεν ἢ οὐ κρίνειν δεῖ, διαμασᾶσθαι διδόντα ἐφ᾽ ἑκα-

dormiat. Qui vero ab hoc tempore ſomnus eſt, malus. Peſſimum tamen eſt ſi ſomnus neque noctu neque interdiu accedit. Id enim ob dolorem laboremque accidit, vel delirium fore ſignificatur.

Quibus tempora ſecantur, iis ex adverſa ſectionis parte convulſio contingit.

Quibus concuſſum fuerit cerebrum, vel ex plaga doluerit, aut aliquo caſu, his illico vox deficit, neque vident, neque audiunt, fereque intereunt.

Ex cerebri vulnere febris ut plurimum ac bilis vomitus ſuccedit, et corporis reſolutio, iique pernicioſe habent.

Oſſium capitis fracturae cognitu difficillimae quae circa ſuturas ſunt. Fiunt autem potiſſimum a gravibus ac rotundis telis, aut ex his quae ex oppoſito feruntur, neque ex plano. At oſſa, de quibus fiſſa ſint necne ambigitur, ſic diſcernas, ſi in utramque maxillam albucum aut ferulam manducandam exhibueris, atque animum advertere juſſeris, num os ali-

Ed. Chart. VIII [881. 882.] Foës. I. 198. 199. Ed. Lind. I. (572. 573.)

τέρην τὴν σιηγόνα ἀνθέρικον ἢ νάρθηκα, καὶ προσέχειν κελεύειν, εἴ τι ψοφεῖν αὐτῷ δοκέει τὸ ὀστέον. τὰ γὰρ κατεηγότα δοκέει ψοφεῖν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου τὰ ἐῤῥωγότα μὲν ζ', τὰ δὲ ιδ', τὰ δὲ καὶ ἄλλως διασημαίνει. τῆς τε γὰρ σαρκὸς ἀπόστασις ἀπὸ τοῦ ὀστέου γίνεται, καὶ τὸ ὀστέον πελιὸν καὶ πόνοι, ἰχώρων ὑποῤῥεόντων.

|| Ὅσοισιν ἐπί(573)πλοον ἐκπίπτει, ἀνάγκη ἀποσαπῆναι.

Ἢν ἔντερον διακοπῇ τῶν λεπτῶν, οὐ συμφύεται.

Νεῦρον διακοπὲν, ἢ γνάθου τὸ λεπτὸν, ἢ ἀκροποσθίη, οὐ συμφύεται.

[882] Ὅ τι ἂν ἐν τῷ σώματι ὀστέον ἀποκοπῇ, ἢ χόνδρος, οὐκ αὔξεται.

Ἐπὶ τρώματι σπασμὸς ἐπιγενόμενος κακόν.

Ἐπὶ τρώματι χολῆς ἔμετος ἐπιγενόμενος κακὸν, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῖσι κεφαλικοῖσι.

Νεῦρα ὅσα παχέα τιτρώσκεται, ὡς ἐπιτοπολὺ χωλοῦνται, καὶ λοξὰ τιτρωσκόμενα μάλιστα, καὶ τῶν μυῶν αἱ κεφαλαὶ, μάλιστα τῶν ἐν μηροῖσιν.

quod ſtrepere videatur, confracta namque ſtrepere videntur. At proceſſu temporis, fiſſa quidem ſeptimo die, partim vero decimoquarto, partim etiam alias, ſui ſignificationem edunt. Nam vel caro ab oſſe abſcedit, aut os liveſcit, aut dolores ex ſaniei influxu excitantur, eaque jam remediis aegre cedunt.

Quibus omentum procidit, ut putreſcat neceſſe eſt.

Ex tenuibus inteſtinis ſi quod diſſectum fuerit, non coaleſcit.

Praecifus nervus, aut quod in gena eſt tenue, aut praeputium, non coaleſcit.

Neque corporis os quodcunque reſectum, neque cartilago augetur.

Vulneri ſuccedens convulſio malo eſt.

Bilis vomitus vulneri ſuccedens malum denunciat, praecipueque in capitis vulneribus.

Nervi quicunque craſſi vulnus accipiunt, ut plurimum claudos reddunt, praecipueque ſi obliquum vulnus fuerit, ac in muſculorum capitibus, praeſertim femorum.

Ed. Chart. VIII. [882.] Foës. I. 199. 200. Ed. Lind. I. (573. 574.)

Ἀποθνήσκουσι δὲ μάλιστα ἐκ τῶν τρωμάτων, ἤν τις ἐγκέφαλον τρωθῇ, ἢ ῥαχίτην μυελὸν, ἢ ἧπαρ, ἢ φρένας, ἢ καρδίην, ἢ κύστιν, ἢ φλέβα τῶν παχειῶν. θνήσκει δὲ, κἢν ἐς ἀρτηρίην καὶ πλεύμονα μεγάλαι σφόδρα αἱ πληγαὶ γένωνται, ὥστε τοῦ πλεύμονος πληγέντος ἔλασσον προερχόμενον πνεῦμα κατὰ στόμα γίνεσθαι ἢ τὸ ἐκπῖπτον ἐκ τοῦ τρώματος. θνήσκουσι δὲ καὶ οἱ ἐς τὰ ἐντὸς νεῦρα, ἤν τέ τι τῶν λεπτῶν τιτρωθῶσιν, ἤν τε τῶν παχέων, ἢν ἐπικάρσιος ἡ πληγὴ γένηται καὶ μεγάλη. εἰ δὲ μικρὴ καὶ εὐθεῖα, περιγίνονται ἔνιοι. ἥκιστα δὲ θνήσκουσιν οἱ τιτρωσκόμενοι ἐν οἷσι ταῦτα μὴ ἔνι τῶν τοῦ σώματος μερῶν, ἢ τούτων προσωτάτω.

|| Τὴν δὲ ὄψιν ἀμαυροῦνται ἐν τοῖσι τρώμασιν ἐς τὴν ὀφρῦν, καὶ μικρὸν ἐπάνω. ὅσῳ δ᾽ ἂν τὸ τρῶμα νεώτερον ᾖ, μάλιστα βλέπουσι. χρονιζομένης δὲ τῆς οὐλῆς, ἀμαυροῦσθαι μᾶλλον συμπίπτει.

Αἱ σύριγγες χαλεπώταταί εἰσιν ὅσαι (574) ἐν τοῖσι χονδρώδεσί τε καὶ ἀσάρκοισι τόποισι πεφύκασιν, εἰσί τε κοῖλαι,

Ex vulnere autem fere mors contingit, ſi cui vulneratum fuerit cerebrum aut ſpinalis medulla, aut jecur, aut ſeptum transverſum, vel cor, aut veſica, aut quaedam grandis vena. Mors quoque ſubit ſi in arteriam et pulmonem inſignes valde plagae inflictae ſunt, ita ut percuſſo pulmone minor ſit qui per os prodit ſpiritus quam qui per vulnus excidit. Intereunt vero quibus nervi interiores, ſive tenuis aliquis ſive craſſus vulnus acceperit, ſi plaga transverſa fuerit et magna: quod ſi parva et recta, nonnulli periculo eximuntur. Minime autem ab his vulneribus mors impendet, quae in corporis partes, in quibus haec non ſunt, aut ab his quam longiſſime abſunt, infliguntur.

At in vulneribus quae in ſupercilium, aut paulo altius inſeruntur, viſus acies obtunditur, et quo vulnus recentius eſt, eo magis vident. Inveteraſcente autem aut tardante cicatrice magis obtundi ſolet.

Ex fiſtulis maxime moleſtiam adferunt quae in cartilaginoſis aut carne vacuis locis fieri ſolent, cavae ſunt, et

μολοῦνταί τε καὶ ἰχωρορροοῦσιν αἰεὶ, σαρκίον τε ἐπὶ τῷ στόματι ἔπεστιν αὐταῖς. εὐθεραπευτότεραι δὲ ὅσαι ἐν τοῖσι μαλθακοῖσι τόποισι καὶ σαρκώδεσί τε καὶ ἀνεύροισι πεφύκασι.

|| Τὰ δὲ πρὸ ἥβης οὐ γίνεται νοσήματα, περιπλευμονικὰ, περιπλευριτικὰ, ποδαγρικὰ, νεφρῖτις, κιρσὸς περὶ κνήμην, ῥοῦς αἱματηρὸς, καρκῖνος μὴ σύμφυτος, λεύκη μὴ συγγενὴς, κατάῤῥους νωτιαῖος, αἱμοῤῥοῒς, μὴ σύμφυτος χορδαψός. τούτων τῶν νοσημάτων πρὸ ἥβης οὐ χρὴ προσδέχεσθαι γενησόμενον οὐδὲν ἀπὸ ιδ΄ μέχρι β΄ καὶ μ΄ ἐτέων, πάμφορος ἡ φύσις νοσημάτων ἤδη τοῦ σώματος γίνεται. πάλιν δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς ἡλικίης μέχρι ξγ΄ ἐτέων οὐ γίνονται χοιράδες. οὐδὲ λίθος ἐν κύστει, ἢν μὴ τύχῃ πρότερον ὑπάρχων, οὐδὲ κατάῤῥους νωτιαῖος, οὐδὲ νεφρῖτις, ἢν μὴ παρακολουθῶσιν ἐξ ἄλλης ἡλικίης. οὐδὲ αἱμοῤῥοΐδες, οὐδὲ ῥοῦς αἱματηρὸς, ἢν μὴ πρότερον τύχῃ γεγεννημένος. ταῦτα μέχρι γήρως ἀπέχεται νοσήματα.

longius excurrunt, aſſidueque ſanie manant, et in quarum oſculo caruncula ineſt. Facilius autem curantur quae in mollibus et carnoſis locis et non nervoſis oriuntur.

Sed neque ante pubertatem occupant hi morbi, pulmonum inflammationes, laterum dolores, podagrae, renum vitia, varix in tibia, fluor ſanguineus, cancer non innatus, albicans vitiligo, non cognata deſluxio in ſpinalem medullam, ſanguinis per ora venarum profluvium, tenuioris inteſtini morbus, quem χορδαψὸν vocant, non a natura inſitus. Horum morborum nullus ante pubertatem metuendus eſt. Ab anno autem decimo quarto ad quadrageſimum ſecundum usque natura omnis generis morborum corporis ferax eſt. Contra vero ab hac aetate ad annum ſexageſimum tertium neque ſtrumae fiunt, neque veſicae calculus, niſi antea occupet, neque in ſpinalem medullam defluxio, neque renum morbus, niſi ex alia aetate ſequantur, neque ſanguinis per ora venarum profluvium, neque fluor ſanguineus, niſi prius adſuerit. Atque hi morbi ad ſenectutem usque abſunt.

|| Ἐν γυναικείοισι τὰ πρὸ τῶν τόκων ἰόντα ὑδατώδεα κακόν.

Στόματα ἀφθώδεα τῇσιν ἐπιφόροισιν οὐ χρηστόν. ἆρα καὶ κοιλίαι καθυγραίνονται.

Ἐκ κενεώνων μεθιστάμενα ἀλγήματα ἐς τὸ λεπτὸν ἐν μακροῖσιν ἐκ διαφθορῆς καὶ μὴ λίην καθαρθείσης ὀλέθριον.

Τὰ ἐκ τόκου καὶ διαφθορῆς πολλὰ ὀξέως ὁρμήσαντα, ἐπιστάντα δύσκολα. ῥῖγος ταύτῃσι πολέμιον καὶ κοιλίης ταραχή. ἄλλως τε καὶ ὑποχονδρίου ὀδυνώδεες.

Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ καρώδεα, μετὰ βάρεος γινόμενα καὶ σπασμοῦ, φλαῦρα ὡς ἐπιτοπολύ.

[883] Ἧισιν ἐκ γυναικείων περὶ τὸ ἄνω καὶ τὸ λεπτὸν πόνοι σύντονοι, κοιλίας καθυγραίνουσιν, ὑπασώδεες, ταύτῃσι περὶ κρίσιν καταφοραὶ καὶ ἀδύνατοι κεναλγικῶς, ἐφιδροῦσι καὶ περιψύχουσιν, αἱ τοιαῦται ὑποστροφαὶ τῇσι πλείστῃσι γενόμεναι μετὰ τὴν ἄφεσιν ταχέως κτείνουσι.

In muliebribus purgamentis quae ante partus aquoſa prodeunt, malum denunciant.

Serpentia oris ulcera in praegnantibus bono non ſunt. Ac forte etiam alvi humectantur.

Ex laterum inanitate ad tenue inteſtinum migrantes dolores in diuturnis morbis ex abortione, neque admodum purgata muliere, perniciem denunciant.

Quae ex partu et abortu copioſa celeriter cum impetu feruntur, ſi ſubſiſtant, moleſtiam exhibent. Hujusmodi mulieribus rigor inimicus eſt et alvi perturbatio, praecipue vero ſi praecordiorum dolore vexentur.

In uterum geſtantibus capitis dolores qui cum ſopore, gravitate et convulſione fiunt, ut plurimum malo ſunt.

Quibus ex muliebribus purgamentis dolores intenſi ad ſuperiorem ventris partem et tenuius inteſtinum excitati, alvos humectant, et levem anxietatem inducunt, his ad judicationem in ſomnum propenſiones fiunt, et impotentes ex capitis dolore cum tenuibus ſudoribus et perfrictionibus vexantur. Hujusmodi recidivae plurimis poſt remiſſionem obortae celeriter interimunt.

|| Τὰ μετὰ μυχθισμοῦ ἔξω ἀναφερόμενα πνεύματα, καὶ τῆξις παράλογος, τῇσιν ἐπιφόροισιν ἐκτιτρώσκει.

Ὀδύνη κοιλίης μετὰ τόκον ἐπὶ ταύτῃσι πυώδεα καθαίρει.

Αἱ ναρκώδεες καὶ μάλιστα ἐν τῇσι κινήσεσι μετὰ ἀδυναμίης κατακεκλασμέναι, περὶ κρίσιν ἐνοχληθεῖσαι, ἀσώδεες, ἐφιδροῦσι πολλῷ. κοιλίαι καθυγρανθεῖσαι ταύτῃσι κακόν.

Τὰ δὲ γυναικεῖα μὴ ἐπιστῆναι χρήσιμον. ἐπιληπτικὰ ἐκ τῶν τοιούτων οἶμαι. ἐνίῃσι δὲ ὑποφοραὶ μακραὶ, ἐνίῃσι δὲ αἱμοῤῥοΐδες.

Τῇσιν ἐπιφόροισιν ὑποχονδρίου ἄλγημα κακὸν, καὶ κοιλίαι ταύτῃσι φερόμεναι κακόν. καὶ τὸ ἐπιῤῥιγοῦν ταύτῃσι κακόν. ὀδύνη κοιλίης ἐν τῇσι τοιαύτῃσιν ἧσσον κακὸν, || ἢν ἰλυώδεα καθαίρῃ. ᾗσι ῥηϊδίως τῶν τοιούτων τίκτεται, μετὰ τόκον δύσφορα σφόδρα.

Τῇσι κυούσῃσι φθινώδεσιν, ᾗσιν ἔρευθος ἐπὶ προσώπου γίνεται, αἱ ἀπὸ ῥινῶν ἀποστάξιες τοῦτο ἀποτρέπουσι γινόμεναι.

Spirationes ſuſpirioſae quae foras educuntur, ac citra rationem facta colliquatio in uterum gerentibus abortiones indicant.

Ventris dolor a partu in his purulenta expurgat.

Quae torporis ſenſu afficiuntur, praecipueque ad motiones impotentes et perſractae, circa judicationem vexatae, anxietate laborantes, multo et tenui ſudore diffluunt, in his alvus effuſa malum denunciat.

Muliebria purgamenta non ſubſiſtere utile, ac forte ex talibus comitiales morbi oriuntur, partim vero diuturnae alvi ſubductiones; partim etiam ſanguinis per ora venarum profluvium.

Uterum gerentibus praecordiorum dolor malum denunciat, hic etiam alvi euntes et rigore ſubinde corripi malo eſt. Ventris dolor, ſi limoſa expurget, in hujusmodi levius malum indicat. Quae ex his faciles partus habent, eae poſtea vehementer anguntur.

Quibus praegnantibus tabi opportunis faciei rubor exoritur, hunc ſtillationes e naribus avertunt.

Ed. Chart. VIII. [883.] Foës. I. 204. Ed. Lind. I. (575. 576.)

Ἥισιν ἐκ τόκου λευκὰ, ἐπιστάντων δὲ ἅμα πυρετῷ κώφωσις, καὶ ἐς πλευρὸν ὀδύνη ὀξεῖα, (576) ἐξίστανται ὀλέθριοι.

Τὰ ἐν τῇσιν ἐπιφόροισι ἁλμυρώδεα σημαίνει μετὰ τόκον δύσκολα λευκοῖσιν, δακνώδεσιν. αἱ τοιαῦται καθάρσιες ἀποσκληρύνουσι. λὺγξ ἐπὶ τούτοισι φλαῦρον καὶ πτύσις ὑστερῶν, καὶ συντείνει.

Ἐς πόδας καὶ ἐς ὀσφῦν συντάσιες ἐκ γυναικείων ἐκπυητικὸν, καὶ τὰ ἀπὸ κοιλίης γλίσχρα, δυσώδεα ἐπιπόνως ἰόντα. πνιγμοὶ ἐπὶ τοῖσι προγεγραμμένοισιν ἐκπυητικόν.

Τὰ ὑστερικὰ ἐν κοιλίῃσι σκληρύσματα ἐπώδυνα, ὀξέως ὀλέθριον.

Τῇσιν ἐπιφόροισιν ἤδη ἀφθώδεα ῥεύματα ἐπώδυνα πονηρόν. αἱμοῤῥοῖς ταύτῃσι κάκιστον.

Ἥισι κοιλίης ἐπαρθείσης ἐς αἰδοῖον ἔρευθος ἦλθε, γυναικείων λευκῶν ὑγρῶν κατελθόντων ἐξαπίνης, ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι τελευτῶσι.

Quibus a partu alba prodeunt, et his subsistentibus surditas cum febre et lateris dolor acutus excitatur, eae in vehementem et perniciosam mentis emotionem incidunt.

Praegnantibus salsuginosa, post partum molestias ex albis, mordacibus denunciant. Purgationes hujusmodi duritiem adferunt. In his singultus malo est, et uterorum procidentia, quae et una interficit.

Ex purgamentis muliebribus ad pedes et lumbos pertingentes tensiones suppurationes indicant, et viscosa graveolentia ex alvo cum dolore prodeuntia. Ex praescriptis quoque suffocationes, suppurationes denunciant.

Uterinae ventris duritates cum dolore celerem perniciem denunciant.

In uterum jam gerentibus fluxiones serpentia oris ulcera cum dolore excitantes malum denunciant. In his sanguinis per ora venarum profluvium pessimum.

Quibus in tumorem sublato ventre, pudendum rubor occupavit, muliebribus purgamentis albis humidis subito procedentibus, diuturnis febribus intereunt.

Ed. Chart. VIII. [883. 884.] Foës. I. 205. Ed. Lind. I. (576. 577.)

|| Σπασμῷ, γυναικείων ἐν ἀρχῇσι φανέντων, πυρετοῦ μὴ ἐπιγενομένου λύσις.

Οὖρα λεπτὰ ὑπονέφελα ἐν μέσῳ ἐρεύμενα ῥῖγος σημαίνει.

Ἢν ἀπὸ τῆς τετράδος αἵματος ῥύσις γένηται, χρόνια σημαίνει, καὶ κοιλίη καταῤῥήγνυται, καὶ σκελέων οἰδήματα.

Τῇσιν ἐπιφόροισι κεφαλαλγικὰ καρώδεα μετὰ βάρους γενόμενα φλαῦρα, ἴσως δὲ ταύτῃσι καὶ ἅμα σπασμῶδές τι ὠφελέει.

Αἱ προαλγήσασαι τρόπον χολερώδεα πρὸ τῶν τόκων τίκτουσι μὲν ῥηϊδίως, πυρέξασαι δὲ κακοήθεες, ἄλλως τε κἢν τι κατὰ φάρυγγα ὀχλῇ, ἤ τι τῶν ἐν πυρετῷ κακοήθων ἐπιφανῇ σημεῖον.

[884] Τὰ πρὸ τῶν τόκων ῥηγνύμενα ὑδατώδεα φλαῦρα.

Τῇσιν ἐπιφόροισι κατὰ φάρυγγα (577) ἁλμυρώδεες ῥύσιες πονηρόν.

Τὸ πρὸ τῶν τόκων ἐπιῤῥιγοῦν καὶ τὰ ἀνωδύνως τικτόμενα κινδυνώδεα.

Convulſionem, muliebria ſi circa initia appareant, neque febris acceſſerit, ſolvunt.

Urinae tenues nubeculam quandam in medio aſſumentes rigorem denunciant.

Sanguinis fluxus ſi quarto die oriatur, diuturnitatem indicat, et alvus effunditur, cruraque intumeſcunt.

In uterum gerentibus capitis dolores cum ſopore et gravitate malo ſunt: forteque hujusmodi naturae una etiam convulſionibus quibusdam ſunt obnoxiae.

Quae ante partionem in modum cholerae morbi affliguntur, faciles quidem partus edunt. Febre autem tentatae, malignae habent, tum vero praecipue, ſi quid fauces vexet, aut in febre maligni aliquid appareat.

Erumpentia ante partus aquoſa mala.

In uterum gerentibus ſalſuginoſae ad fauces fluxiones malum denunciant.

Ante partus ſubinde rigore corripi et citra dolorem parere periculum indicat.

Ed. Chart. VIII. [884.] Foës. I. 205. 206. Ed. Lind. I. (577.)

Τῇσιν ἐπιφόροισι τὰ ἀφθώδεα ῥεύματα πονηρόν. σπασθεῖσαι, ἐκλυθεῖσαι, μετακαταψυχθεῖσαι, ἐκθερμαίνονται ὀξέως. καὶ μέντοι καὶ δύσκολα ἀποβαίνει τῇσιν ἐπιφόροισι τὰ περὶ τὸ λεπτὸν οἰδήματα, οἷα τὰ περὶ τὰς ὀσχίας γίνονται, ἀπολαμβανόμενα ὀρθοπνοίῃσιν. ἆρα τὰ τοιαῦτα οἰδήματα διδυμοτοκεῖ; ἆρα καὶ σπασμῶδες τὰ τοιαῦτα οἰδήματα ποιέει.

|| Τὰ μυχθώδεα ἐξαναφέροντα πνεῦμα ἐν πυρετοῖσιν ἐκτιτρώσκονται.

Φρικώδεσι, κοπιώδεσι, καρηβαρικοῖσι, γυναικεῖα καταῤῥήγνυται.

Αἱ πρὸς χεῖρα νωθραὶ, κατάξηροι, ἄδιψοι, γυναικεῖα πολλὰ χαλῶσαι, ἐκπυητικαί.

Τὰ ἐξαίφνης λευκὰ κατατρέχοντα ἐπὶ τρωσμῷ, ἤν τι ῥιγῇ, καὶ ἐς μηρὸν ὁρμαὶ, τρόμος δύσκολον.

Τὰ ἀφθώδεα στόματα τῇσιν ἐπιφόροισι κοιλίας καθυγραίνει.

Praegnantibus fluxiones cum ſerpentibus oris ulceribus malo ſunt. Hae convulſionibus, exolutionibus, poſtea perfrictionibus tentatae, celeriter calefiunt. Quinetiam praegnantibus moleſtiam exhibent, qui circa tenue inteſtinum contingunt tumores, quales extremas uteri oſculi oras, in erectae cervicis ſpirationis difficultate detentis eveniunt. Quinetiam fortaſſis hujusmodi tumores gemellorum partum praenunciant aut forte convulſiones tumores hujusmodi indicant.

Quae ſuſpirioſae ſpirationes foras educuntur in febribus, abortionis periculum afferunt.

Horrore ſubinde tentatis, laſſitudine et capitis gravitate conflictatis, muliebres purgationes erumpunt.

Quae ad manus contactum torpeſcunt, peraridae, ſitis expertes, muliebria multa profundentes, pus intro colligunt.

Ex abortione ubi alba derepente percurrunt, ſi rigor aliquis corripiat, et ad femur impetus fiat, tremor moleſtus ſubit.

Serpentia oris ulcera in uterum gerentibus alvos humectant.

Ed. Chart. VIII. [884.] Foes. I. 206. 207. Ed. Lind. I. (577. 578.)

Αἱ δὲ τῶν κυουσέων προνοσέουσαι πρὸ τῶν τόκων ἐπιῤῥιγοῦσι.

Αἱ ναρκώδεες ἐκλύσιες δύσκολοι μὲν ἐκ τῶν τόκων ἀποβαίνουσι καὶ παρακρουστικαὶ, οὐ μέντοι ὀλέθριοι. ἀτὰρ καὶ πλῆθος γυναικείων προσημαίνουσιν.

Αἱ ἐν τόκῳ καρδίην προαλγήσασαι ὀλίγῳ ὕστερον ἀποβάλλουσι.

Τὰ φρικώδεα, κοπιώδεα, καρηβαρικὰ, τραχήλου ὀδυνώδεα γυναικεῖα καταῤῥήγνυσι. περὶ κρίσιν τὸ τοιοῦτον γινόμενον μετὰ βηχίου ἐπιῤῥιγεῖ.

Ἧισι κύησιν ὀρθοπνοϊκὰ συμβαίνει, ἐν τῇσιν ἐπιφόροισι, τιτθοὺς ἐκπυοῦνται. γυναικεῖα (578). *ἐπιφαίνεσθαι ἐν ἀρχῇ κακόν.*

|| *Τὰ μανικὰ πυρετοὺς ὀξεῖς ταραχώδεας ἀχόλῳ καρδιαλγικῷ λύουσι.*

Τῇσιν ἀτόκοισιν αἵματος ἔμετος πρὸς τὸ συλλαβεῖν ὠφελεῖ.

Quae praegnantes ante partus laborarunt, subinde rigore corripi solent.

Quae ex partionibus contingunt exolutiones cum torpore, molestiam quidem exhibent et mentem emovent, nullam tamen perniciem afferunt. Verum etiam purgamentorum muliebrium abundantiam denunciant.

Quae in partu oris ventriculi dolorem antea sensere, paulo post foetus deponunt.

Horroris et lassitudinis, capitis gravitas cum cervicis dolore, muliebres purgationes dejiciunt. Quod si quid hujusmodi circa judicationem cum tussicula contingat, subinde rigorem adfert.

Quae puellae erectae cervicis spiratione vexantur, iis uterum ferentibus mammae pus colligunt. Muliebria purgamenta circa initia apparere malum.

Febres acutas cum mentis perturbatione, in oris ventriculi dolore non bilioso, insania solvit.

His quae non pariunt, ad conceptum sanguinis vomitus prodest.

Ed. Chart. VIII. [884. 885.] Foëſ. I. 207. Ed. Lind. I. (578.)

Τὰ ἀχλυώδεα γυναικείων συχνῶν ἐπιφανέντων λύεται.

Ὅσῃσι γυναιξὶν ἐκ πυρετῶν ἄλγημα τιτθῶν γίγνεται πτύσις αἱμάλωπος οὐ τρυγώδης γενομένη, λύει τοὺς πόνους.

Οἵ ἐν ὑστερικῇσιν ἀπύροισι σπασμοὶ εὐχερέες, οἷον καὶ Δορκάδι.

Ἧισιν ἐκ ῥίγεος πυρετὸς κοπιώδης, γυναικεῖα κατατρέχει. τράχηλος ἐν τούτοισιν ὀδυνώδης αἱμοῤῥαγικόν.

Ἔμετος δὲ ἀλυπότατος φλέγματος καὶ χολῆς συμμεμιγμένος. μὴ πολὺς δὲ κάρτα ἐμείσθω. τὰ δὲ ἀκρητέστερα τῶν ἐμουμένων κακίω. πρασοειδὴς δὲ ἔμετος, καὶ μέλας, καὶ πελιὸς πονηρόν. εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἐμέοι, ὀλέθριον. τάχιστον δὲ θάνατον σημαίνει ὁ πελιὸς καὶ κακώδης. ἔστι δὲ θανάσιμος ὁ ἐρυθρὸς ἔμετος, καὶ μάλιστα εἰ μετὰ ἀνάγκης ἐμέοιτο ἐπωδύνου.

[885] Οἵ ἀσώδεες ἀνεμέτως παροξυνόμενοι κακὸν, καὶ οἳ σπαρασσόμενοι ἀνεμέτως.

Oculorum caligines crebris apparentibus menſibus ſolvuntur.

Quaecunque mammarum dolore ex febribus vexantur, eas sanguinis concreta ſpuitio non foeculenta dolore liberat.

In mulieribus quae uteri ſuffocationibus tentantur, idque ſine febre, faciles ſunt convulſiones, quale quid etiam Dorcadi contigit.

Quibus ex rigore febris cum laſſitudinis ſenſu adeſt, in his muliebrium profluvium expectare oportet. Quod ſi cervicis dolor prehenderit, ſanguinis e naribus eruptionem fore ſpes eſt.

Vomitio autem maxime eſt innoxia, quae pituita et bile permixta eſt, dum ne admodum copioſa ſit. At ſinceriores vomitiones deteriores ſunt. Viridis quoque vomitus et niger et lividus vitioſus eſt. Quod ſi omnes colores idem vomat, exitiale eſt. Celerrimum autem exitium indicat lividus et mali odoris. Mortem quoque adfert ruber vomitus, isque praecipue ſi cum majore conatu et dolore contingat.

Corporis aeſtuatione et inquieta jactatione conflictati, citra vomitum ingraveſcentes, male habent, atque etiam qui vellicantur citra vomitum.

Τὰ μικρὰ ἐμέσματα, χολώδεα, ἄλλως τε κἢν ἀγρυπνέωσιν.

|| *Ἐπὶ μελάνων ἐμέτων κώφωσις οὐ βλάπτει.*

Οἱ κατὰ μικρὰ ταχεῖς, χολώδεες, ἄκρητοι ἔμετοι κακὸν, ἐν ὑποφορῇ πλείονι καὶ ὀσφύος ἀλγήματι συντόνῳ.

Τὰ ἐξ ἐμέτων ἀσώδεα, κλαγγώδεα, ὄμματα ἐπιχνοῦν ἴσχοντα μανικά. ὀξέως μανέντες θνήσκουσιν (579) ἄφωνοι.

Ἐν ἐμέτῳ διψώδεα ἐόντα ἄδιψον γενέσθαι κακόν.

Ἐν ἀσώδεσιν ἀγρύπνοις τὰ παρ᾽ οὖς μάλιστα.

Τοῖς ἀσώδεσι κοιλίης ταραχώδης ἐπίστασις, διὰ ταχέων ἐξανθεῖ οἷα κωνώπων κεντήματα, καὶ ἐς ὄμματα δακρυώδης ἀπόστασις ἔρχεται.

Ἐπὶ ἀκρήτοις ἐμέτοις λυγμὸς κακόν. κακὸν δὲ καὶ σπασμός. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσι τῇσιν ἐκ τῶν φαρμακείων.

Vomitiones exiguae, biliosae, malum denunciant, tum vero praecipue, si pervigilio conflictentur aegri.

Ex nigris vomitibus oborta surditas noxia non est.

Vomitus parvi et frequenter repetentes, biliosi, sinceri mali sunt in copiosiore ventris subductione et intenso lumborum dolore.

Ubi ex vomitu anxietudo occupat, vox stridula est, oculi pulvere obsiti, insania portenditur, ac tales vehementi insania correpti, voce defecti intereunt.

In vomitu eum qui siti prematur sitis expertem esse malum est.

In angore et pervigilio vexatis ad aures abscessus maxime obveniunt.

In anxietate laborantibus cum alvi turbulenta suppressione, celeriter velut culicum puncturae in cutem erumpunt, et ad oculos lachrymosus abscessus procedit.

Ex sinceris vomitionibus singultus malus est, mala quoque convulsio. Quinetiam idem existimandum est in immodicis purgationibus, quae ex medicamentorum potionibus fiunt.

Οἱ μέλλοντες ἐμεῖν πτυαλίζουσιν ἔμπροσθεν.

Ἐπὶ ἐλλεβόρῳ σπασμὸς ὀλέθριον.

|| *Ἐπὶ πάσῃ καθάρσει πλεοναζούσῃ ψύξις μεθ᾽ ἱδρῶτος ὀλέθριον, καὶ οἱ ἐπανεμέοντες διψώδεες ἐν τούτοισι κακόν. οἱ δὲ ἀσώδεες ὀσφυαλγέες, κοιλίην καθυγραίνονται.*

Αἱ ἐξερύθρων, μελάνων, ὑπὸ ἐλλεβόρου καθάρσιες, πονηραί. καὶ ἔκλυσις δὲ μετὰ τοιούτων κακόν

Ἀπὸ ἐλλεβόρου ἐμέσαι ἐρυθρά, ἀφρώδεα, ὀλίγα, ὠφελέει. ποιέει μέντοι σκληρύσματα, καὶ ἐμπυήσιας μεγάλας ἀφίστησιν. εἰσὶ δὲ οἱ τοιαῦτα ἐμέοντες ἄλλως τε καὶ στῆθος ἐπώδυνοι, καὶ ἐν τοῖς ῥίγεσιν ἐφιδροῦντες, καὶ ὄρχιας ἐπαίρονται. τούτου προσγενομένου ἐπιῤῥιγοῦσι καὶ ἰσχναίνονται.

Αἱ πυκναὶ διὰ τῶν αὐτῶν ὑποστροφαὶ ἐμετώδεες περὶ κρίσιν μέλανα ἔμετον ποιέουσι. γίνονται δὲ καὶ τρομώδεες.

Ἱδρὼς ἄριστος μὲν ὁ λύων τὸν πυρετὸν ἐν ἡμέρῃ κρισίμῳ. χρήσιμος δὲ καὶ ὁ κουφίζων. ὁ δὲ ψυχρὸς καὶ μοῦνον

Qui vomituri ſunt, iis antea os crebra ſalivatione impletur.

Ex epoto veratro convulſio exitium adfert.

In omni ſuperflua purgatione frigus cum ſudore exitiale. Et inter haec qui ſubite vomunt, et ſiticuloſi ſunt, male habent. Qui vero anxietate laborant cum lumborum dolore, iis alvus humectatur.

Ex epoto veratro praerubrorum et nigrorum purgationes vitioſae. Virium exolutio cum talibus mala eſt.

Epoto veratro rubra, ſpumantia, pauca vomitione rejicere juvat. Duritias tamen facit, et magnas puris intro collectiones eximit. Qui vero talia vomitione refundunt, pectoris praecipue dolore conflictantur, et in rigoribus crebro et tenuiter exudant, teſtes in tumorem ſublatos habent. Quo in caſu ſubinde rigent et graciles evadunt.

Crebro repetentes iisdem perſeverantibns caſibus vomitiones ad judicationem nigra vomitione refundunt. Quinetiam tremulos aegros faciunt.

Sudor optimus ſane qui febrem die judicatorio tollit. Utilis autem et qui allevat. Malus vero frigidus, et ubi ca-

περὶ κεφαλὴν καὶ τράχηλον γινόμενος φλαῦρος. καὶ γὰρ χρόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει.

Ἱδρὼς δὲ ψυχρὸς ἐν ὀξεῖ μὲν πυρετῷ θανάσιμος, ἐν πρηϋτέρῳ δὲ χρόνον σημαίνει.

|| *Ἱδρὼς (580) ἅμα πυρετῷ γενόμενος ἐν ὀξεῖ φλαῦρον.*

Οὖρον ἐν πυρετῷ λευκὴν ἔχον καὶ λείην ὑπόστασιν ἱδρυμένην ταχεῖαν ἄφεσιν σημαίνει. ταχεῖαν δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀκρίτου λίπος ἴσχον τι ἐξυδατούμενον. τὸ δὲ ὑπέρυθρον καὶ τὴν ὑπόστασιν ἔχον ὑπέρυθρόν τε καὶ λείην, πρὸ μὲν τῆς ἑβδόμης γενόμενον, ἑβδομαῖον ἀπολύει· μετὰ δὲ τὴν ἑβδόμην χρονιώτερον, ἢ πάντως χρόνιον. τό τε ἐν τετάρτῃ λαβὸν ἐπινέφελον ὑπέρυθρον ἑβδομαῖον, ἀπολύει, τῶν λοιπῶν κατὰ λόγον ἐχόντων. τὸ δὲ λεπτὸν καὶ χολῶδες, καὶ τὸ μόλις γλίσχρον ἔχον ὑπόστασιν, καὶ τὸ μεταβάλλον ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ χεῖρον χρόνιον. ἐπιπλεῖον δὲ τοῦτο ἐπακολουθοῦν, ἢ περὶ κρίσιν χρόνων γενομένων οὐκ ἀκίνδυνον.

put duntaxat et cervix insudat. Nam et temporis diuturnitatem et periculum denunciat.

Sudor autem frigidus, cum acuta quidem febre exitium, cum mitiore vero diuturnum fore morbum significat.

Sudor una cum febre, acuto morbo urgente, malus.

Urina in febre album et laeve depositum habens sedimentum celerem liberationem denunciat. Celerem quoque quae diluta indiscretam quandam habet pinguedinem. Quae vero aliquantulum rubet, subrubrum habet sedimentum et laeve, si quidem ante septimum diem appareat, septimo die solutionem fore designat, post septimum autem tardiorem, aut plane diuturnam. Et quae quarto die subrubram nubeculam capit, septimo die liberat, dum reliqua pro ratione habeant. Tenuis autem et biliosa et aegre lentum habens sedimentum, et quae in melius ac deterius commutatur, temporis diuturnitatem postulat. Quod si istud diutius perseverat, aut ad judicationem temporis longinquitas requiratur, periculo non vacat.

Ed. Chart. II. [886.] Foës. I. 210. 211. Ed. Lind. I. (580. 581.)

[886] Ὑδατῶδες δὲ καὶ λευκὸν διατελέως ἐν χρονίοισι δύσκριτον γίνεται καὶ οὐκ ἀσφαλές.

Νεφέλαι δὲ ἐν οὔροισι λευκαὶ μὲν καὶ κάτω λυσιτελέες. ἐρυθραὶ δὲ καὶ μέλαιναι καὶ πελιαὶ δύσκολοι.

Κινδυνῶδες τῶν οὔρων ἐστὶ τὸ χολῶδες, μὴ ὑπέρυθρον, ἐν τοῖσιν ὀξέσι, καὶ τὸ κριμνῶδες λευκὰς ἔχον ὑποστάσιας, καὶ τὸ ποικίλον χροιῇ καὶ ὑποστάσει, καὶ μάλιστα τοῖσιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥευματισμοῖσι. κινδυνῶδες δὲ καὶ τὸ ἐκ μέλανος μεθιστάμενον ἐς λεπτὸν χολῶδες, καὶ τὸ ἐξ ὑποστάσιος διασπώμενον, καὶ τὸ ἐκ τροφιώδεος ὑπόστασιν ἴσχον ὑποπέλιον, ἰλυώδεα. || ἆρα ἐκ τοιούτων ὑποχόνδριον ὀδυνῶνται; δοκέω δεξιόν. ἢ καὶ χολώδεες γί(581)νονται, καὶ τὰ παρ᾽ οὖς ὀδυνώδεες. τούτοισιν ἐπὶ βραχὺ κοιλίη καταῤῥαγεῖσα ὀλέθριον.

Οὖρα ἐξαίφνης παραλόγως ἐπ᾽ ὀλίγον πεπαινόμενα φλαῦρα, καὶ ὅλως τὸ παραλόγως πέπον ἐν ὀξεῖ φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ἐξέρυθρον ἐκ τούτων ἐπάνθισμα ἰῶδες κατεχόμενον.

Diluta vero et alba in diuturnis morbis perseverans difficilem et non securam judicationem facit.

In urinis nubeculae, albae quidem et quae infimum locum tenent, utiles sunt, rubrae vero, nigrae ac lividae, molestiam exhibent.

In praecipitibus morbis periculum denunciat urina biliosa, neque aliquantulum rubra, et quae hordei tosti non exacte moliti crassioribus frustulis similia habet sedimenta, alba, et quae colore ac sedimento variat, praecipueque in iis quae ex capite fiunt defluxionibus. Perniciem etiam prae se fert quae ex nigra in biliosam tenuem transit, et quae sedimentum habet divulsum, quaeque ex his quae densata per urinam feruntur, quod subsidet habet aliquantulum livescens et limosum. Ac fortasse ex his quidem praecordia dextra dolor occupat, aut ex virore pallescunt, aut abscessus ad aures cum dolore excitantur. In his paulo post effusa alvus periculum denunciat.

Urinae derepente praeter rationem parum concoctae vitiosae sunt. Ac in totum quae in morbo acuto urina praeter rationem cocta est, vitium denotat. In his quoque malo

Ed. Chart. VIII. [886.] Foëſ. I. 211. 212. 213. Ed. Lind. I. (581.)
λευκὸν δὲ καὶ καταχεόμενον διαφανὲς οὖρον πονηρόν. μάλιστα ἐν φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται. πονηρὸν δὲ καὶ τὸ μετὰ ποτὸν ταχέως διουρούμενον, καὶ μάλιστα πλευριτικοῖσι καὶ περιπλευμονικοῖσι. πονηρὸν δὲ καὶ τὸ πρὸ ῥίγους ἐλαιῶδες οὐρούμενον. πονηρὸν δ' ἐν τοῖσιν ὀξέσι καὶ τὰ χλοιώδεα μὴ ἐπὶ χροιῇ ἐόντα.

|| Ὀλέθριον δ' ἐστὶν τῶν οὔρων τό τε μέλαιναν τὴν ὑπόστασιν ἔχον καὶ τὸ μέλαν. μᾶλλον δ' ἐν τοῖσι παισὶ τὸ λεπτὸν τοῦ παχέος. τοῖσι δὲ λεπτοῖσι τὸ ἀνάπαλιν τοῖσι συνεστραμμένοις, καὶ τὸ χαλαζῶδες γονοειδὲς διαχεόμενον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπίπονον. ὀλέθριον δ' ἐστὶ καὶ πᾶν τὸ λαθραίως οὐρούμενον. περιπλευμονικοῖσι δ' ἐστὶν ὀλέθριον καὶ τὸ ἐν ἀρχῇ μὲν πέπον, μετὰ δὲ τὴν τετράδα λεπτυνόμενον.

|| Πλευριτικοῖσιν οὖρον αἱματῶδες, ζοφῶδες, μεθ' ὑποστάσιος ποικίλης, ἀδιακρίτου, θανάσιμον ἐν δ' καὶ ι' ἡμέρησιν ὡς ἐπιτοπολύ. θανάσιμον δὲ καὶ ἐν τοῖσι πλευριτικοῖσι

eſt praerubra efflorefcentia contenta atque aeruginoſa. Alba vero effuſa et perſpicua urina mala eſt, praecipue in phreniticis apparens. Mala quoque quae poſt potionem celeriter mejitur, praeſertimque in lateris doloribus et pulmonis inflammationibus. Mala etiam quae ante rigorem oleoſa redditur. Malae quoque et in acutis morbis, et quae ex viridi palleſcunt, nec in colore perſiſtunt.

Perniciem vero indicat urina in qua nigrum eſt quod ſubſidet, et quae nigra eſt. In pueris etiam tenuis potius quam craſſa. (In tenuibus autem contra quam in commutatis urinis accidit.) Et quae grandinem refert et geniturae ſimilis effunditur, itemque dolorem exhibet. Perniciofa quoque eſt quaecunque inſcio aegro redditur. At in pulmonum inflammationibus periculum indicat, quae initio coctionem habet, verum poſt quartum diem tenuis evadit.

In laterum doloribus urina cruenta, obſcura, cum eo quod ſubſidet vario et indiſcreto, ut plurimum in quatuordecim diebus mortem adfert. Laterum quoque dolore affectis in propinquo mortem eſſe ſignificat, quae viridis nigrum

συντόμως, καὶ τὸ πρασοειδὲς μέλαιναν ἔχον ὑπόστασιν, ἢ πιτυρώδεα. καυσώδεσι δὲ κατόχως κάκιστον οὖρόν ἐστι τὸ ἔκλευκον.

Οὖρον δὲ ὠμὸν πλεῖον χρόνον γινόμενον, τῶν ἄλλων σωτηρίων ἐόντων, ἀπόστασιν καὶ πόνον σημαίνει, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖσιν ὑπὸ φρένα. ἀλγημάτων δὲ ἐν ὀσφύϊ (582) πλανωμένων, ἐς ἰσχίον καὶ ἐν πυρετῷ, καὶ ἄνευ πυρετοῦ. τὸ δὲ ἐκπεμπόμενον λίπος ἴσχον οὖρον ὑπόστασιν σημαίνει πυρετόν· τὸ δὲ αἱματῶδες ἐν ἀρχῇ οὐρηθὲν χρόνιον. τὸ δ᾽ ἀνατεταραγμένον μεθ᾽ ἱδρῶτος ὑποτροπήν. τὸ δὲ λευκὸν οἷον τῶν ὑποζυγίων κεφαλαλγίην. τὸ δ᾽ ὑμενῶδες σπασμόν. τὸ δὲ πτυαλώδεας ἔχον ὑποστάσιας οὖρον, ἢ ἰλυώδεας, ῥίγεος δηλωτικόν. τὸ δὲ ἀραχνιῶδες συντήξιος. τὰ δ᾽ ἐν πλανώδεσι πυρετοῖσι μέλανα νεφέλια τεταρταίου. τὰ δ᾽ ἄχροα μέλασιν ἐνεωρεύμενα μετὰ ἀγρυπνίης καὶ ταραχῆς φρενιτικά. τὰ δὲ κονιώδεα μετὰ δυσπνοίης ὑδατώδεα.

habet ſedimentum, aut furfuribus ſimile. Febri vero ardente cum alto ſtupore, quem catochum dicunt, detentis, ex albida urina peſſima eſt.

Urina cruda, quae ſic diu perſeverat, ut reliqua ſigna ſalutaria ſint, abſceſſum et dolorem praecipueque infra ſeptum transverſum denunciat. Doloribus [1] vero ad lumbos oberrantibus, ad coxam, idque in febre et ſine febre. At quae emittitur urina, in qua quod ſubſidet pinguedinem habet, febrem ſignificat, cruenta vero circa initia reddita morbi diuturnitatem. Returbida quoque cum ſudore morbi reverſionem. Alba autem qualis in veterino genere redditur, capitis dolorem: membranoſa convulſionem. Quae vero ſputo ſimilia habet ſedimenta, aut limoſa, rigorem denunciat, quae araneorum telis ſimilia quaedam habet, colliquationem. At in errantibus febribus nigrae nubeculae quartanam denunciant, decolores autem urinae ſuſpenſa quaedam in medio nigra habentes, cum pervigilio et perturbatione, phrenitidem, cineritiae vero cum ſpirandi difficultate, aquam inter cutem.

|| Οὖρον ὑδατῶδες ἢ τεταραγμένον ψαφερῇ τρηχύτητι, κοιλίην ὑγρὴν ἐσομένην σημαίνει. τὸ δὲ ἔκλεπτον οὖρον δασυνόμενον ἆρα ἱδρῶτα μέλλοντα δηλοῖ, γεγενημένον δὲ ἀφρῶδες ἐφ' αὐτὸ ἐφιστάμενον.

[887] Τὰ δ' ἐν τριταίοισι μετὰ φρίκης οἷα νεφέλια μέλανα φρίκης ἀκαταστάτου δηλωτικά. καὶ ὑμενώδεες οὐρήσιες, καὶ αἱ μετὰ φρίκης ὑφιστάμεναι σπασμώδεες.

|| Οὖρον χρηστὴν ἔχον ὑπόστασιν, ἐξαπίνης μὴ ἔχον, πόνον καὶ μεταβολὴν σημαίνει. τὸ δὲ ὑπόστασιν ἔχον, ἐπιταραχθὲν καθιστάμενον, ῥῖγος περὶ κρίσιν. τάχα δὲ καὶ ἐς τριταῖον ἢ τεταρταῖον μετάστασιν.

Ἐν πλευριτικοῖσιν οὖρον, ὑπέρυθρον ἔχον λείην ὑπόστασιν ἀσφαλέα κρίσιν σημαίνει, τὸ δ' ὑπόχλωρον εὐανθὲς, λευκὴν ἔχον ὑπόστασιν καὶ ταχεῖαν. τὸ δὲ ἐρυθρὸν σφόδρα καὶ εὐανθὲς, ὑπόστασιν χλωρὴν ἔχον λείην, εἰ(583)λικρινέα, πολυχρόνιον, σφόδρα ταραχώδεα νοῦσον μεταβάλλουσαν ἐς ἄλλην,

Urina diluta aut arenida et facile diſſolubili aſperitate returbata, liquidam fore alvum denunciant. Quae vero admodum tenuis ſpiſſa evadit, fortaſſe erupturum ſudorem indicat, jam autem erupiſſe, quae ſpumam in ſeipſam inſidentem habet.

In tertianis cum horrore nubeculis nigris ſimilia, inconſtantem horrorem indicat. Membranoſae quoque mictiones, et quae cum horrore ſubſidunt, convulſiones praedicunt.

Urina in qua quod ſubſidet bonum eſt, et derepente evaneſcit, dolorem ac mutationem denunciat. At quae ſedimentum habet, returbida, reſidens, rigorem circa judicationem, forte etiam et in tertianam aut quartanam tranſitum.

Laterum dolore affectis urina aliquantulum rubra, laevem habens ſubſidentiam, ſecuram judicationem praenunciat. Quae vero aliquantulum pallida, bene florulenta eſt, et albam habet ſubſidentiam, celerem quoque. At quae admodum rubra et bene florulenta, ſedimentum pallidum, laeve ac purum habet, diuturnum valdeque turbulentum morbum fore et in alium tranſiturum, non tamen pernicioſum. Alba vero, diluta, hordei toſti non exacte moliti craſſioribus

οὐ μὴν ὀλέθριον. τὸ δὲ λευκὸν ὑδατῶδες κριμνώδεα πυῤῥὴν ἔχον ὑπόστασιν πόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει. καὶ τὸ χλωρὸν πυῤῥὴν ἔχον ὑπόστασιν κριμνώδεα χρόνον καὶ κίνδυνον σημαίνει.

Οὖρα τοῖσι παρ᾽ ὦτα ταχὺ καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον πεπαινόμενα φλαῦρον. καὶ τὸ κατεψῦχθαι ὧδε πονηρόν.

Κύστις ἀποληφθεῖσα, ἄλλως τε καὶ μετὰ κεφαλαλγίης, ἔχει τι σπασμῶδες. τὰ ναρκώδεα ἐν τοιούτοισιν ἐκλυόμενα δύσκολα, ὀλέθρια. ἆρά τι καὶ παρακρούουσι;

Νεφρῶν ἐξαπίναιον ἄλγημα, μετὰ οὔρου ἐπισχέσιος, λιθιδίων οὔρησιν ἢ παχέων οὔρων σημαίνει.

Τρομώδεα πρεσβυτέροισιν ἐν πυρετῷ, καὶ οὕτως ἐπιφαινόμενα λιθίδιά που διουρέει.

Οὔρου ἀπόληψις καὶ βάρος ἐν νειαίρῃ σημαίνει ὡς τὰ πολλὰ στραγγουρίην ἐσομένην. εἰ δὲ μὴ ἄλλην, ἀῤῥωστίην ἣν εἴωθεν ἀῤῥωστεῖν.

|| Ἐν χολώδεσιν οὔρου ἀπόληψις κτείνει συντόμως.

frustulis simile habens sedimentum, fulvum, dolorem et periculum denunciat. At quae pallida, fulvum habet sedimentum, hordei tosti non exacte moliti crassioribus frustulis simile, diuturnitatem ac periculum indicat.

In his quae circa aures abscedunt, urinae quae celeriter et parvo tempore concoquuntur, damno sunt. Quin et perfrigerari itidem malum est.

Vesica intercepta maximeque cum capitis dolore convulsionem quandam minatur. Quae in his cum torporis sensu exolvuntur, molestiam, non perniciem afferunt. Ac forte etiam aliquantulum desipiunt.

Derepente obortus renum dolor cum urinae suppressione, calculorum aut urinae crassae mictionem indicat.

Tremores senioribus in febre contingunt, atque ubi apparent, calculi fortasse per urinas excluduntur.

Urina intercepta et ad imum ventrem pondus ut plurimum futurum urinae stillicidium denunciat: sin minus, alium aliquem morbum ex consuetudine affligentem.

In biliosis urina intercepta mortem brevi affore significat.

Ed. Chart. VIII. [887.] Foës. I. 216. Ed. Lind. I. (583. 584.)

Οὖρον ἐν πυρετῷ δάσος ἔχον διασπώμενον, ὑποτροπικὸν, ἢ ἱδρῶδες.

Ἐν μακροῖσι πυρετοῖσι, λεπτοῖσι, πλανώδεσι, λεπτῶν οὔρων οὐρήσιες μηκύνουσι.

Ἐν πυρετῷ ἄλλοτε ἀλλοίων οὐρήσιες μηκύνουσι.

Τὰ οὐρούμενα μὴ ὑπομνησάντων, ἄλλως δὲ ὀλέθρια, ἆρα τούτοισιν οὐρεῖται οἷον εἰ τὴν (584) ὑπόστασιν ταράξειας.

Οἷσιν οὖρα ὀλίγα, θρομβώδεα, οὐκ ἀπυρέτοις, πλῆθος ἐκ τούτων ἐλθὸν λεπτὸν ὠφελεῖ. ἔρχεται δὲ τοιούτοις ἐξ ἀρχῆς, ἢ διὰ ταχέων ὑπόστασιν ἔχει.

Οἷσιν οὖρα ταχέως ὑπόστασιν ἴσχει ταχέως οὗτοι κρίνονται.

Ἐπιληπτικοῖς οὖρα λεπτὰ καὶ ἄπεπτα παρὰ τὸ ἔθος ἄνευ πλησμονῆς ἐπίληψιν σημαίνει, ἄλλως τε κἢν τις ἐς ἀκρώμιον, ἢ τράχηλον, ἢ μετάφρενον πόνος, ἢ σπασμὸς ἐμπεπτώκῃ, ἢ νάρκη περιγίνηται τοῦ σώματος, ἢ ταραχῶδες ἐνύπνιον ἑωράκῃ.

Febricitanti urina denſitatem habens divulſam morbi reverſionem aut ſudorem portendit.

In febribus longis, parvis, vagis, tenuium urinarum ejectiones lienis affectionem denunciant.

In febre variarum interdum urinarum mictiones morbum producunt.

Urinae quae non ſentientibus effluunt, alias perniciem denunciant. Animadvertendum num tales his reddantur quales fiunt ubi ſubſidentiam conturbaveris.

Quibus urinae paucae, grumoſae, non ſine febre, ſi ab iis tenues et copioſae prodierint, juvat. Talibus autem circa initia procedunt, aut non multo poſt ſedimentum habent.

Quibus in urinis cito aliquid ſubſidet, hi brevi judicantur.

Urinae praeter conſuetudinem tenues et crudae, absque repletione, in morbo comitiali obnoxiis, morbi inſultum denunciant, idque praecipue ſi in ſummum humerum, aut cervicem aut dorſum dolor aut convulſio indicat, aut torpor totum corpus occupet, aut turbulentum inſomnium viſum fuerit.

Ed. Chart. VIII. [887. 888.] Foës. I. 216. 217. Ed. Lind. I. (584.)

Τὸ μικρὰ ἐπιφαίνεσθαι, οἷον στάξιας, καὶ οὖρον, καὶ ἔμετον, καὶ διαχωρήματα κακὸν μὲν πάντως, κάκιστον δὲ ἐγγὺς ἀλλήλων ἰόντα.

Διαχώρημα κοιλίης βέλτιστον μαλθακὸν, συνεστηκὸς, ὑπόπυῤῥον, μὴ σφόδρα δυσῶδες, διαχωρέον τὴν εἰθισμένην ὥρην. πλῆθος δὲ πρὸς λόγον τῶν εἰσιόντων. παχυνέσθω δὲ πρὸς τὴν κρίσιν. χρήσιμον δὲ καὶ ἕλμινθας στρογγύλας διεξιέναι, πρὸς κρίσιν προσάγον.

|| Ἐν ὀξέσι τὸ ἀφρῶδες, περίχολον διαχώρημα κακόν. κακὸν δὲ καὶ τὸ ἔκλευκον. ἔτι δὲ καὶ κάκιον τὸ ἀλητοειδὲς, κοπριῶδες. κάρος ἐπὶ τούτοισι κακὸν, καὶ αἱματώδης διαχώρησις, καὶ κενεαγγίη παράλογος.

Κοιλίης ἀπόληψις μικρὴ, μέλανα, σπυραθώδεα, πρὸς ἀνάγκην χαλῶσα, μυκτὴρ τούτοισι ῥηγνύμενος κακόν.

Γλίσχρον ἄκρητον, ἢ λευκὸν διαχώρημα φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ἅλις ἐζυμωμένον, ὑποφλεγματῶδες, πονηρὸν δὲ

Quae parva copia apparent, velut ſtillae ſanguinis, urinae, vomitiones et dejectiones malam quidem penitus denunciant, peſſimum vero ſi exiguis intervallis ſeſe conſequantur.

Alvi recrementum optimum eſt molle, conſtans, aliquatenus fulvum, nec admodum graveolens, eoque tempore quo per ſecundam valetudinem dejici ſolet, excretum, copia vero ingeſtis cibis reſpondens. Craſſum autem fieri oportet in judicationem eunte morbo. Utile quoque quod lumbricos teretes ad judicationem exire cogit.

In praecipitibus malis ſpumans et circumbilioſum alvi recrementum malo eſt. Malum quoque et exacte candicans. Adhuc vero deterius farinae molitiae inſtar et ſtercoroſum. Praeter haec ſopor malo eſt et cruenta alvi dejectio, ac immoderata vaſorum inanitio.

Ubi alvus modice intercepta, nigra ſtercoribus caprarum ſimilia, nec niſi coacta demittit, hoc caſu naſus erumpens, malo eſt.

Alvi recrementum glutinoſum, ſincerum, aut album, in vitio eſt. Vitioſum quoque quod abunde fermentatum eſt,

καὶ ἐκ τροφιωδέων ὑπό(585)στασις ὑποπέλιος, πυώδης μετὰ χολώδεος.

Αἷμα λαμπρὸν διαχωρέειν κακὸν, ἄλλως τε κἤν τις ὀδύνη παρῇ.

Τὸ ἀφρῶδες περίχολον διαχώρημα φλαῦρον, καὶ ἰκτεροῦνται δὲ ἐκ τοιούτων.

Ἐπὶ τοῖσι χολώδεσι τὸ ἀφρῶδες ἐπάνθισμα κακόν. μάλιστα δὲ ὀσφῦν πεπονηκότι καὶ παρενεχθέντι. ἆρα δὲ τούτοισι τὰ ἀλγήματα;

|| Λεπτὸν ἔπαφρον διαχώρημα ὑδατόχλοον ἴσχον ὑπόστασιν πονηρόν. πονηρὸν δὲ καὶ τὸ πυῶδες, καὶ τὸ μέλαν αἱματῶδες πονηρὸν σὺν πυρετῷ, καὶ ἄλλως καὶ τὸ ποικίλον κατακορὲς διαχώρημα φλαῦρον. καὶ χεῖρον ὅσῳ φοβερώτερον τῇ χροιῇ, πλὴν ἐν φαρμακείῃσιν. ἐν δὲ ταύτῃσιν ἀκίνδυνον μὴ πλήθει ὑπερβάλλον, καὶ τὸ ψαφερὸν μαλθακὸν ἐν πυρετῷ διαχώρημα. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ ξηρὸν, ψαθαρὸν, ἄχλοον, καὶ

et aliquantulum pituitoſum. Pravum etiam cum ex his quae denſata feruntur, quod ſubſidet aliquantulum liveſcit, purulentum ac bilioſum eſt.

Sangui ſplendidus alvo per ſeceſſum rejectus malo eſt, praeſertimque ſi dolor aliquis adſit.

Spumans et bile obductum alvi recrementum vitio eſt. Quin et inde morbus regius contrahitur.

In bilioſis dejectionibus ſpumoſa effloreſcentia malo eſt, iis vero praecipue quos antea lumborum dolor aut deſipientia vexarit. Forteque etiam dolores iis adſunt.

Tenue alvi excrementum et ſpumans, in quo quod ſubſidet aqueum eſt et ex pallido vireſcens, malo eſt malum quoque purulentum. Nigrum etiam cruentum malum cum febre atque alias. Vitioſum quoque varium abunde coloratum alvi excrementum, eoque deterius quo color formidandum magis, praeterquam in medicamenti potione. Tunc namque periculo vacat, copia non exuperans. Friabilis quoque mollis in febre alvi ſeceſſus vitio eſt. Vitioſus quoque ſiccus, qui facile diſſolvitur, nec cohaeret, decolor

Ed. Chart. VIII. [888.] Foës. I. 218. Ed. Lind. I. (585. 586.)
ἄλλως καὶ ἢν κοιλίην καθυγραίνῃ. μελάνων δὲ προδιελθόντων κτείνει.

Ὑγρὸν διαχώρημα καὶ ἀθρόον κατὰ μικρὸν κακόν. τὸ μὲν γὰρ κακὸν καὶ ἀγρυπνίην, τὸ δὲ ἔκλυσιν τάχ᾽ ἂν ποιήσῃ.

Ἔνυγρον ὑποψάφαρον διαχώρημα περιψυχόμενον μὴ ἀπύρῳ φλαῦρον. τὰ ἐπὶ τούτοισι ῥίγεα κύστιν καὶ κοιλίην ἐπιλαμβάνει. ὑδατῶδες δὲ σφόδρα διαχώρημα μὴ παυόμενον ἐν ὀξέσι κακόν. καὶ μᾶλλον εἰ καὶ ἀδιψήσει.

Ἐξέρυθρον ἐν περιπλύσει διαχώρημα φλαῦρον. φλαῦρον δὲ καὶ τὸ σφόδρα χλωρὸν, ἢ λευκὸν, ἢ ἀφρῶδες, ἢ ὑδαρές, καὶ τὸ μικρόν τε καὶ γλίσχρον, καὶ λεῖον καὶ ὑπόχλωρον κακόν. καὶ τὸ κω(586)ματώδεσι νενωθρευμένοισιν ὑγρὸν διαχώρημα κάκιστον. θανατῶδες δὲ καὶ αἱμοῤῥοεῖν αἱματῶδες πολὺ θρομβῶδες, λευκόν τε καὶ ὑγρὸν μετὰ κοιλίης μετεώρου.

Διαχώρημα μέλαν οἷον αἷμα καὶ σὺν πυρετῷ καὶ ἄνευ

idque praecipue si alvum humectet, lethalis vero, si nigra antea prodierint.

Liquidum alvi recrementum et brevibus intervallis cumulatum malo est. Partim namque vitium et insomniam, partim vero exolutionem pariet.

Perliquidum et aliquantulum friabile alvi recrementum, cum summi totius corporis persrictione, non sine febre, vitiosum est. Rigores praeterea vesicam et alvum corripiunt. Valde vero aquosa dejectio in praecipitibus malis non desinens malo est, atque eo magis si sitis vacuitatem fecerit.

Praerubrum in alvi proluvie excrementum vitio est. Vitiosum etiam admodum ex viridi pallescens, aut albicans, aut spumans, aut aquosum. Item malum est quoque exiguum, glutinosum, laeve et ex viridi subpallidum. Pessima quoque dejectio liquida in sopore et torpore detentis. Lethale vero est etiam multum sanguinem grumosum ex alvo effluere, itemque candidum et liquidum excrementum cum alvi tumore.

Alvi excrementum nigrum velut sanguis et cum febre

Ed. Chart. VIII. [888. 889.] Foes. I. 218. 219. Ed. Lind. I. (586.)

πυρετοῦ πονηρόν. πονηρὸν δὲ καὶ πάντα τὰ ποικίλα, καὶ τὰ κατακορέα πονηρά.

Τὰ ἐς ἀφρώδεα ἄκρητα τελευτῶντα διαχωρήματα παροξυντικὰ μὲν πᾶσι, τοῖσι δὲ σπασμώδεσι καὶ πάνυ. ἐκ τοιούτων τὰ παρ᾽ οὖς ἀνίστανται. τὰ δὲ ἐξυγραινόμενα καὶ πάλιν συνιστάμενα ἄκρητα, κοπρώδεα, μῆκος νούσου σημαίνει· τὸ δὲ ἐξέρυθρον ἐν πυρετῷ παρα[889]κοπήν. τὸ δὲ λευκὸν κοπρῶδες ἰκτέρῳ δύσκολον. τὸ δὲ ὑγρὸν ἐν τῷ τεθεῖναι λαβὸν ἔρευθος.

Αἱμοῤῥαγέσι γλίσχρον διαχώρημα μέλασι διαποίκιλον, κακόηθες, μάλιστα δὲ ἐκλεύκοις.

Ἔκλευκον διαχώρημα ἐν πυρετῷ οὐκ εὔκρινές.

Κοιλίη ταραχώδης σμικρῇσι πυκνῇσιν ἀναστάσεσι σιηγόνας ἐκτείνει. λύει δὲ καὶ ἐπὶ προσώπου γενόμενα ἐρυθήματα.

Κοπρώδης μετὰ τόνου διαχώρησις κοιλίης πονηρίην σημαίνει. φλεγματώδης δὲ ὀξέως μετὰ καρδιωγμοῦ δυσεντερίην.

et ſine febre malo eſt. Mala item quaecunque varia, et quae bile abunde ſunt ſaturata.

Alvi recrementa quae in ſpumoſa et ſincera deſinunt, omnibus quidem ingraveſcentis mali ſignificationem praebent, convulſione vero tentatis vel maxime. In hujusmodi caſibus ad aures tubercula oriri ſolent. At quae perliquida ac rurſus conſiſtentia, ſincera, ſtercoracea, morbi longitudinem denunciant, praerubrum vero in febre, delirium. Candicans autem ſtercoroſum in morbo regio moleſtiam exhibet, ac liquidum etiam, ubi reſederit ruborem adeptum.

Sanguinem effundentibus glutinoſum alvi recrementum, maculis nigris diſtinctum, malignitatem denotat, praecipueque in exalbidis.

Exacte candicans alvi recrementum in febre nullam bonam judicationem denunciat.

Alvus perturbata cum frequenti deſidenti labore maxillas intendit, rubores etiam faciei ſolvit.

Stercoracea alvi egeſtio cum tenſione alvum male affectam denunciat. Pituitoſa vero repente cum oris ventriculi dolore, inteſtinorum difficultatem, et fortaſſe etiam

Ed. Chart. VIII. [889.] Foës. I. 219. Ed. Lind. I. (586. 587.)

τάχα δὲ καὶ ὀσφυαλγίην. τοῖσι τοιούτοισι κοιλίης περίστασις πρὸς ἀνάγκην ὑγρὰ χαλῶσα τάχιον κυλλομένη, ἔχει τι σπασμῶδες. τὸ ἐπιῤῥιγοῦν τούτοισιν ὀλέθριον.

Οἷσι μέλανα διαχωρέει, ἐφιδροῦσι ψυχροῖς.

Οἷσι κοιλίη κατ' ἀρχὰς ταράσσεται, τὰ δὲ οὖρα μικρὰ, προαγόντων κοιλίη μὲν (587) ξηραίνεται, τὸ δ' οὖρον πληθύει λεπτὸν, τούτοισιν ἀποστάσιες ἐς ἄρθρα.

Αἱ κατὰ μικρὰ ἀναστάσιες ῥιγώδεες. καὶ οἷς φλαῦρον διαχώρημα, δυσκολώτατον τεταρταίοισιν ἀρχόμενον.

Αἱ πυκναὶ κατὰ μικρὰ ἀναστάσιες ὑπόγλισχροι, ἔχουσαι μικρὰ κοπρώδεα, μεθ' ὑποχονδρίου καὶ πλευροῦ ἀλγήματος, ἰκτερώδεες. ἆρα ἐπιστάντων οὗτοι ἐκχλοιοῦνται. οἶμαι δὲ καὶ αἱμοῤῥοεῖν τούτους. τὰ δ' ἐς ὀσφῦν ἀλγήματα ἐν τούτοισιν αἱμοῤῥοοῦσιν αἷμα διαχωρέει λαμπρόν. μετὰ κάρου καὶ κεφαλαλγίης τὸ ἐπιχλιαίνεσθαι ὀλέθριον.

lumborum dolorem. In talibus alvus circumtenſa, ex neceſſitate liquida demittens, celeriter intumeſcens, quandam convulſionis ſignificationem prae ſe fert. In his novus ſubinde rigor periculum creat.

Quibus nigra per alvum ſecedunt, ii tenuibus et frigidis ſudoribus diffluunt.

Quibus circa initia alvus turbatur, urinae autem paucae ſunt, temporis progreſſu alvus quidem reſiccatur, urina vero tenuis abundat, his abſceſſus ad articulos fiunt.

Frequentes deſidendi labores rigorem adferunt, et quibus alvi recrementum vitioſum eſt, id maximam moleſtiam exhibet, ſi quarto die initium fecerit.

Frequentes et ex parvis intervallis deſidendi labores, aliquantulum glutinoſa excernentes, cum paucis ſtercoraceis, praecordiorum et lateris dolore, morbum regium praenunciant. Animadvertendum autem num ex iſtorum ſuppreſſione ii virore pallescant. Eos vero etiam exiſtimo ſanguinem profundere. Hos quoque lumborum dolores affligunt, et his ſanguinem profundentibus, ſanguis ſplendidus prodit. Cum ſopore et capitis dolore ſubinde incaleſcere perniciem denunciat.

|| Τὰ γλίσχρα, χολώδεα μᾶλλόν τι τὰς ἀποστάσιας παρ᾽ οὖς ποιέει.

Ὅσα κοιλίης καθυγραινομένης οἰδήματα μετεωρίζεται μετὰ ἀλγημάτων κακόν. κοιλίης δ᾽ ἐπιστάσης, ἄλλου δέ τινος μὴ νεωτερισθέντος, ταχέως καταῤῥήγνυνται, καὶ κακοηθέστερον, τὰ ἐμούμενα ἐπὶ τούτοισι πονηρὰ καὶ θηριώδεα.

Οἷσιν ἐπὶ φλογώδεσι καὶ ἐξερύθροις λυομένοις, δυσῶδες, λάβρον, ὑπέρυθρον, ἐλπὶς ἐκμανῆναι.

Ὁ αὐχμώδης χρὼς σημαίνει κοιλίην πονηρευομένην. ἐπὶ τούτοισιν ἐξέρυθρα σαρκόπυα μάλιστα δίεισιν.

Ἐπὶ κοιλίην χολώδη μαλθακὴν, κοπρώδη, καύματα ἐπιφανέντα, παρ᾽ οὖς ἔπαρμα ποιέει.

Χολώδεα διαχωρήματα κώφωσις παύει. κώφωσιν δὲ παύει χολῶδες διαχώρημα.

Τὰ ἑρπηστικὰ ὑπεράνω βουβῶνος πρὸς κενεῶνα καὶ ἥβην γινόμενα, σημαίνει κοιλίην πονηρευομένην.

Glutinosae, biliosae dejectiones magis quodammodo abscessus juxta aures excitant.

Tumores humescente alvo sublati in altum cum doloribus, malo sunt, alvo vero suppressa, dum ne quid aliud innovetur, celeriter rumpuntur et maligniores sunt. In his vomitus pravi et maligni.

Quibus faciei incendium et intensus rubor solvitur et graveolens est alvi egestio, redundans et subrubra, in his insaniae metus est.

Cutis corporis squallida et plus aequo sicca male affectae alvi index est. In his praerubrae carunculae purulentae fere ex alvo prodeunt.

In biliosa alvo, molli, stercoracea egerente, apparentes aestus tumorem ad aures excitant.

Biliosas alvi dejectiones surditas et surditatem biliosa alvi dejectio sedat.

Serpentia ulcera supra inguina ad laterum inanitatem et pubem enata male affectam alvum denunciant.

Ed. Chart. VIII [889. 890.] Foës. I. 220. 221. Ed. Lind. I. (587. 588.)

Ἔκλυσις ὀδύνην λύουσα κοιλίην (588) μάλα καθυγραίνει.

Τὰ καθ᾽ ἕδρην ὀδυνώδεα ἐκπυήματα κοιλίην ἐπιταράσσει.

Θανατώδεά ἐστι τῶν διαχωρημάτων τὸ λιπαρὸν, καὶ τὸ μέλαν, καὶ τὸ πελιὸν μετὰ δυσωδίης, καὶ τὸ χολῶδες ἔχον ἐν ἑωυτῷ φακῶν ἢ ἐρεβίνθων ἐρίγμασι παραπλήσια, ἢ οἷον [890] θρόμβους αἵματος εὐανθεῖς, κατὰ τὴν ὀδμὴν ὅμοιον τῷ τῶν νηπίων, καὶ τὸ ποικίλον, τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ χρόνιον. γίνοιτο δ᾽ ἂν τοιοῦτον αἱματῶδες, ξυσματῶδες, χολῶδες, μέλαν, πρασοειδὲς, καὶ ὁμοῦ καὶ ἐναλλάξ. θανατῶδες δὲ καὶ πᾶν ἐστὶ τὸ ἀναισθήτως διεξιόν.

|| *Ποτὸν χαλεπῶς καταβρογχίζοντι πνεύματι βηχώδει, ἐρευγμὸς ὑποσπώμενος, εἴσω κατειλούμενος, σημαίνει πόνον κοιλίης. πονηρὸν δὲ καὶ ἐξέρυθρα ἰώδεα τεταρταίοισι, καὶ αἱ τοιαῦται αἱμόῤῥοιαι κωματώδεες. ἐκ τούτων σπασμῷ τελευτῶσι, μελάνων προδιελθόντων.*

Οἷσι μέλανα διαχωρέει, ἐφιδροῦσι ψυχροῖς.

Virium exolutio dolorem ſolvens alvum maxime humectam reddit.

Quae circa ſedem cum dolore ſuppurant, alvum conturbant.

Exitialis eſt dejectio pinguis et nigra, ac livida cum odoris gravitate, itemque bilioſa ſimile quiddam lentium aut cicerum lomento continens, aut veluti bene florulentos ſanguinis grumos, et infantium egeſtionem odore referens, ac varia, eademque diu perſeverans. Talis etiam fuerit cruenta, ſtrigmentoſa, bilioſa, nigra, viridis, et ſimul et per vices excreta. Exitialis quoque quaecunque prodeundo ſenſum aegri fallit.

Potum aegre deglutienti cum ſpiritu tuſſiculoſo, eructatio quodammodo revulſa, intro convoluta, ventris dolorem denunciat. Vitioſae etiam ſunt praerubrae dejectiones, aeruginoſae quarto die apparentes, ac ejusmodi ſanguinis profluvia ſoporem inducunt. In his caſibus ex convulſione moriuntur, nigris ante prodeuntibus.

Quibus nigra per alvum ſecedunt, ii tenuibus et frigidis ſudoribus diffluunt.

Αἱ ἐξαίφνης παράλογοι ἐκλύσιες κοιλίης, ἐν τοῖσι τετηκόσι χρονίοισιν, ἅμα ἀφωνίῃ τρομώδει ὀλέθριοι.

Αἱ λεπταὶ μελάνων διαχωρήσιες αἱ φρικώδεες βελτίους τοῖσι τοιούτοισιν. αἱ τοιαῦται ὠφελοῦσι μάλιστα κατὰ τὴν ἡλικίην ἣ προακμάζουσι.

Πᾶσι τὰ κνησμώδεα μελάνων διαχώρησιν σημαίνει, καὶ ἔμετον θρομβώδεα. καὶ τρομώδεα σὺν δηγμῷ μετὰ κεφαλαλγίης. τὰ μέλανα διαχωρήματα πρὸ τῶν τοιούτων ἔμετος διέρχεται, καὶ ἐμέσασι συχνὰ τοιαῦτα προσκατασπᾶται.

Οἷσι δὲ ἐπὶ ταραχῆς κοιλίης παροξύνεται περὶ κρίσιν, κάτω μέλανα διέρχεται.

Ἐπὶ κοιλίῃ μακρῇ ἐμετώδεσι, χολώδεσιν, ἀποσίτοις, ἱδρὼς πολὺς μετὰ ἀδυναμίης ἐξαπίνης κτείνει.

Ἐν φαρμακείῃσιν ἐν περιῤῥόῳ λεπτὸν συχνῶς αἷμα ἐκτηκόμενον φλαῦρον.

Τὰ κατὰ κοιλίην σκληρύσματα μετὰ πόνου, πυρετοῖσιν

In iis qui longo tempore conſumpti ſunt, temerariae et qui praeter rationem ſiniunt alvi exolutiones, una cum vocis defectione tremula, perniciem denunciant.

Tenues nigrorum dejectiones horrorem inducentes in talibus meliores. Tales praecipue juvant aetatem quae vigorem antecedit.

Pruritus omnibus nigrorum ſeceſſum denunciant et grumos vomitione refuſos. Tremulae etiam affectiones cum morſu ac capitis dolore nigras dejectiones praedicunt. Tales vero praecedit vomitus, et ubi vomuerint, talia multa praeterea revelluntur.

Quibus autem cum alvi perturbatione ſub judicationem morbus ingraveſcit, iis nigra per alvum prodeunt.

Ex diuturno ventris affectu, vomentibus, bilioſis, cibum averſantibus, copioſus ſudor obortus cum repentina virium impotentia lethalis.

In medicamentorum purgantium uſu et circumfluo humorum affluxu, ſanguis tenuis frequenter eliquatus vitio eſt.

Alvi durities cum dolore, una cum febribus horroris

Ed. Chart. VIII. [890.] Foëf. I. 221. 222. Ed. Lind. I. (588. 589.)

ἅμα φρικώδεσιν, ἀποσίτοις, σμικρὰ ἐφυγραινομένης ἐς κάθαρσιν κοιλίης, οὐ τὰ ἐς ἐμπύησιν.

|| Ἅμα πυρετῷ κοιλίη ταραχώδης τρόπον ἁλμυρώδεα, κωματώδεσι νωθροῖς οὐ πάνυ παρέπεται.

Ἐπὶ (589) κοιλίῃ ὑγρῇ, κοπιώδει, κεφαλαλγικῷ, διψώδει, ἄγρυπνοι, ἐξερύθρῳ χρώματι λυομένους ἐλπὶς ἐκμανῆναι, ἢν δύσπνοοι ἔωσι. πρὸς τὸ ἐκχλοιοῦσθαι εὔπνοον, σινόν τε κοιλίης ἐπεισελθούσης.

Τὰ καυματώδεα διαχωρήματα τόνον ἴσχοντα κοιλίην πονηρευομένην σημαίνει.

Τοῖσι χολώδεσι κοιλίη ταραχώδης, μικρὰ πυκνὰ διαδιδοῦσα, τονώδεα μικροῖσι μυξώδεσι, πόνον περὶ τὸ λεπτὸν ποιέουσι, καὶ οὖρον οὐκ εὐλύπως ἰὸν, ἐς ὕδρωπα ἐκ τοιούτων ἀποτελευτᾷ.

Αἱ τρομώδεες γλῶσσαι σημεῖον ἐνίοισι κοιλίης καταῤῥαγησομένης.

Οἷσι καῦμα γίνεται, ἐφιδροῦσι δὲ ἐλθόντων, πυρετὸς παροξύνεται.

ſenſu inſignibus, ac cibi faſtidio laborantibus, paulum humectata ad purgationem alvo, ad ſuppurationem non tendit.

Alvus perturbata ſalſuginoſa demittens, una cum febre non admodum ſopore et torpore oppreſſos conſequitur.

Ubi alvus humecta eſt, aegri laſſitudine, capitis dolore, ſiti, inſomnia torquentur, in praerubro colore liberatis inſaniam metuere oportet, ſi ſpirandi difficultas adfuerit. Quos etiam ex virore palleſcentes facilis ſpiratio juvat, alvo ſubinde prorumpente.

Aeſtuoſae dejectiones et cum contentione procedentes male affectam alvum praenunciant.

In bilioſis perturbata alvus, pauca crebro reddens et cum paucis mucoſis diſtenſionem facientia, oborto circa tenue inteſtinum dolore, nec facile prodeunte urina, ex his caſibus in aquam intercutem tendit.

Lingua tremula nonnullis prorupturae alvi ſignificationem praebet.

Qui aeſtum ſentiunt et progreſſis dejectionibus tenuibus ſudoribus diffluunt, iis febris ingraveſcit.

Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσι κατάψυξις μεθ' ἱδρῶτος φλαῦρον.

Ἐπὶ κοιλίῃσιν ὑγρῇσι τὰ ἀπὸ οὔλων αἵματα ἐπιῤῥυέντα θανατῶδες.

Διαχώρημα καθαρὸν ἐπιγενόμενον λύει πυρετὸν ὀξὺν μεθ' ἱδρῶτος.

In humecta alvo perfrictio cum ſudore vitioſa.

Humeſcente alvo ſanguis ex gingivis effluens lethalis.

Alvi recrementum purum ſuccedens febrem acutam ſolvit cum ſudore.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Ed. Chart. III. [91. 99.] Foës. I. 224. Ed. Lind. I. (263.)

Ὅστις μὲν εἴωθεν ἀκούειν λεγόντων ἀμφὶ τῆς φύσιος τῆς ἀνθρωπίνης προσωτέρω ἢ ὁκόσον αὐτέης ἐς ἰητρικὴν ἀφίκει, τουτέῳ μὲν οὐκ ἐπιτήδειος ὅδε ὁ λόγος ἀκούειν. οὔτε γὰρ τὸ πάμπαν ἠέρα λέγω τὸν ἄνθρωπον εἶναι οὔτε πῦρ οὔτε ὕδωρ οὔτε γῆν οὔτ᾽ ἄλλο οὐδὲν ὅ τι μὴ φανερόν ἐστιν ἓν ἐὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ τοῖσι βουλομένοισι ταῦτα λέγειν παρίημι. [99] δοκέουσι δέ μοι οὐκ ὀρθῶς γινώσκειν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες. γνώμῃ μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ πάντες χρέονται, λέγουσι δὲ οὐ ταὐτὰ,

HIPPOCRATIS DE NATVRA HOMINIS LIBER.

Qui de natura humana ſupra quam ad medicam facultatem attinet differentes audire conſuevit, huic certe minime eſt accommodata haec oratio. Neque enim in totum aerem hominem eſſe dixerim, neque ignem, neque aquam, neque terram, neque aliud quicquam, cum minime appareat unum in homine eſſe. Verum iis qui haec volent dicere, permitto. Nec vero qui talia affirmant, recte mihi ſentire videntur. Si quidem cum eadem omnes ſentiant, eadem tamen non

ἀλλὰ τῆς μὲν γνώμης τὸν (264) ἐπίλογον τὸν αὐτὸν ποιέονται· φασὶ γὰρ ἕν τι εἶναι ὅ τι ἔστι καὶ τοῦτ᾽ εἶναι τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν, κατὰ δὲ τὰ ὀνόματα οὐχ ὁμολογέουσι. λέγει δ᾽ αὐτέων ὁ μέν τις φάσκων ἠέρα τοῦτο εἶναι τὸ ἕν τε καὶ τὸ πᾶν, ὁ δὲ πῦρ, ὁ δὲ ὕδωρ, ὁ δὲ γῆν, καὶ ἐπιλέγει ἕκαστος τῷ ἑωυτοῦ λόγῳ μαρτύριά τε καὶ τεκμήρια ἅ γε ἔστιν οὐδέν. ὅτι μὲν γὰρ τῇ αὐτέῃ γνώμῃ πάντες προσχρέονται, λέγουσι δ᾽ οὐ τὰ αὐτὰ, δῆλον ὅτι οὐδὲ γινώσκουσιν αὐτά. γνοίη δ᾽ ἂν τῷδέ τις μάλιστα παραγενόμενος αὐτέοισιν ἀντιλέγουσι. πρὸς γὰρ ἀλλήλους ἀντιλέγοντες οἱ αὐτοὶ ἄνδρες τῶν αὐτέων ἐναντίον ἀκροατέων οὐδέποτε τρὶς ἐφεξῆς ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος περιγίνεται ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἀλλὰ ποτὲ μὲν οὗτος ἐπικρατέει, ποτὲ δὲ οὗτος, ποτὲ δὲ ᾧ ἂν τύχῃ μάλιστα ἡ γλῶσσα ῥυεῖσα πρὸς τὸν ὄχλον. καί τοι δίκαιόν ἐστι τὸν φάντα ὀρθῶς γινώσκειν ἀμφὶ τῶν πραγμάτων παρέχειν αἰεὶ ἐπικρατοῦντα τὸν λόγον τὸν ἑωυτοῦ, εἴ περ ἐόντα γινώσκει καὶ ὀρθῶς ἀποφαίνεται. ἀλλ᾽ ἐμοί γε δοκέουσιν οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι σφᾶς αὐτοὺς καταβάλλειν ἐν τοῖσιν ὀνόμασι τῶν λόγων αὐτέων ὑπὸ ἀσυνεσίης, τὸν δὲ Με-

dicunt, ſed ſententiae ſuae eandem ratiocinationem adferunt. Ajunt enim unum quid eſſe quodcunque eſt et id ipſum tum unum eſſe tum univerſum, nominibus autem minime conſentiunt. Hic ſiquidem hoc unum et univerſum aërem eſſe aſſerit, alius ignem, ille aquam, alius terram. Tum unusquisque ſuam orationem teſtimoniis et indiciis confirmat quae nullius ſunt momenti. Quod enim eadem omnes ſentiunt, neque eadem dicunt, ex eo patet quod neque ea intelligunt. Idque vel ex eo maxime quis cognoverit, ſi eorum contentionibus interfuerit. Nam cum iidem inter ſe contendant coram iisdem auditoribus, nunquam in disputando idem ter ordine ſuperior exiſtit, ſed modo hic vincit, modo ille, interdumque is cui potiſſimum volubilis lingua et ad popularem auram accommodata contigerit. Quanquam par eſt eum qui recte ſe de rebus ſentire profitetur ut ſemper in diſputatione ſuperiorem ſe praeſtet, ſi quidem de iis quae ſunt recte exiſtimat atque pronunciat. Sed ii quidem, ut mihi videtur, ſuis ipſorum quibus in diſſerendo utuntur

Ed. Chart. III. [99. 101.] Foës. I. 224. 225. Ed. Lind. I. (265. 266.)

λίσσου λόγον ὀρθοῦν. περὶ μὲν οὖν τουτέων ἀρκεῖ μοι τὰ εἰρημένα. [101] τῶν δὲ ἰητρῶν οἱ μέν τινες λέγουσιν ὡς ὁ ἄνθρωπος αἷμα μοῦνόν ἐστιν, οἱ δ' αὐτέων χολὴν φασὶν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἔνιοι δέ τινες φλέγμα, ἐπίλογον δὲ ποιεῦνται καὶ αὐτοὶ πάντες τὸν αὐτόν· ἓν γάρ τι εἶναι φασὶν ὅ τι ἕκαστος ἠθέλησεν ὀνομάσαι αὐτέων. καὶ τοῦτο ἓν ἐὸν μεταλλάσσειν τὴν ἰδέην καὶ τὴν δύναμιν, (265) ἀναγκαζόμενον ὑπό τε τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, καὶ γίνεσθαι καὶ γλυκὺ καὶ πικρὸν καὶ λευκὸν καὶ μέλαν καὶ παντοῖόν τι ἄλλο. ἐμοὶ δὲ οὐδὲ ταῦτα δοκέει ὧδε ἔχειν. οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τοιαῦτά τινα καὶ ἔτι ἐγγύτατα τουτέων ἀποφαίνονται. ἐγὼ δὲ φημὶ εἰ ἓν ἦν ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτ' ἂν ἤλγεεν. || οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ὑπ' ὅτου ἀλγήσειεν ἓν ἐόν. εἰ οὖν καὶ ἀλγήσει, ἀνάγκη καὶ τὸ ἰώμενον ἓν εἶναι. νυνὶ δὲ πολλά. πολλὰ γάρ εἰσιν ἐν τῷ σώματι ἐόντα, ἃ ὁκόταν ὑπ' ἀλλήλων παρὰ φύσιν θερμαίνηταί τε καὶ ψύχηται, καὶ ξηραίνηταί τε καὶ ὑγραίνηται, νούσους τίκτει. ὥστε πολλαὶ μὲν ἰδέαι τῶν νουσημάτων, πολλὴ δὲ καὶ ἡ ἴησις αὐτέων ἐστίν. ἀξιῶ δὲ ἔγωγε τὸν φάσκοντα αἷμα εἶναι

verbis ſe ipſi prae imprudentia oppugnant, Meliſſi vero ſententiam reſtituunt. Ac de his quidem hactenus. At vero ex medicis hi quidem hominem ſanguinem ſolum, alii bilem, quidam etiam pituitam eſſe affirmant. Atque ii omnes eandem afferunt ratiocinationem. Unum enim eſſe quid affirmant quod eorum quisque appellare voluerit, atque id unum cum ſit a calido et frigido coactum, formam ac facultatem mutare, dulceque et amarum et album et nigrum vel aliud quidvis fieri. At haec aliter mihi ſe habere videntur. Plurimi igitur talia quaedam atque amplius his proxima pronunciant. Ego autem ſic ſentio, quod ſi homo unum eſſet, neutiquam doleret. Neque enim eſſet, cum unum exiſtat, a quo doleat. Quod ſi etiam doleat, neceſſe eſt et quod medetur unum eſſe. At nunc plura habentur, ſi quidem multa inſunt in corpore, quae cum mutuo inter ſe praeter naturam caleſcunt et refrigerantur, ſiccanturque et humectantur, morbos pariunt. Ex quo multae quidem ſunt morborum formae et multiplex quoque eorum curatio exiſtit. At mea quidem ſen-

μοῦνον τὸν ἄνθρωπον καὶ ἄλλο μηδὲν δεικνύναι αὐτὸν μὴ μεταλλάσσοντα τὴν ἰδέην, μηδὲ γίνεσθαι παντοῖον, ἀλλ᾽ ἢ ὥρην τινα τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἢ τῆς ἡλικίης τοῦ ἀνθρώπου, ἐν ᾗ αἷμα ἐνεὸν φαίνεται μοῦνον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. εἰκὸς γὰρ εἶναι μίαν τινὰ ὥρην ἐν ᾗ φαίνεται αὐτὸ ἐν ἑωυτῷ ἓν ἐόν. τὰ αὐτὰ δὲ λέγω καὶ περὶ τοῦ φάσκοντος φλέγμα εἶναι καὶ περὶ τοῦ χολὴν φάσκοντος. ἐγὼ μὲν γὰρ ἀποδείξω ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, καὶ κατὰ τὸν νόμον καὶ κατὰ τὴν φύσιν, εἰ ταῦτα ἐόντα ὅμοια, καὶ νέου ἐόντος καὶ γέροντος, καὶ τῆς ὥρης ἐούσης καὶ ψυχρῆς καὶ θερμῆς, καὶ τεκμήρια παρέξω καὶ ἀνάγκας ἀποφανῶ δι᾽ ἃς ἕκαστον αὔξεταί τε καὶ φθίνει ἐν τῷ σώματι. πρῶτον μὲν οὖν ἀνάγκη τὴν γένεσιν γίνεσθαι μὴ ἀφ᾽ ἑνός. πῶς γὰρ ἕν γ᾽ ἐὸν (266) τὶ γεννήσειεν, εἰ μή τινι μιχθείη; ἔπειτα οὐδὲ, ἂν μὴ ὁμόφυλα ἐόντα μίσγηται, καὶ τὴν αὐτὴν ἔχοντα δύναμιν γεννᾷ, οὐδ᾽ ἂν ταῦτα ἡμῖν συντελέοιτο. καὶ πάλιν εἰ μὴ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ καὶ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ μετρίως πρὸς ἄλληλα ἕξει καὶ ἴσως, ἀλλὰ θάτερον θατέρου

tentia, qui hominem ſanguinem ſolum, nihilque aliud eſſe affirmat et neque eum formam mutare, neque omne genus mutationum ſubire, oſtendere deberet. Sed vel tempus anni aliquod, vel hominis aetatem dare, qua ſanguis ſolus in homine ineſſe appareat. Conſentaneum namque rationi videtur ut unum aliquod tempus ſit, quo id ipſum per ſe unum exiſtere appareat. Eademque cenſeo de eo etiam qui pituitam et de eo qui bilem eſſe aſſeverat. Nam et ego quaecunque hominem eſſe dixero, ea et pro lege et pro rerum natura tam in juvene quam ſene, tum tempore tam calido quam frigido, ſemper ſimilia ineſſe demonſtrabo. Tum indicia etiam proferam et cauſas aperiam ex quibus neceſſario unumquodque in corpore auctionem et imminutionem accipit. Primum quidem igitur generationem non ab uno fieri neceſſe eſt. Quonam enim pacto unum cum exiſtat, aliquid generabit, niſi cum aliquo miſceatur? Deinde niſi ejusdem generis ſint quae miſcentur, eandemque facultatem obtineant, neque generent, neque ſimilia nobis efficiantur. Ac rurſus niſi calidum cum frigido et ſiccum cum humido mode-

πολὺ προέξει, καὶ τὸ ἰσχυρότερον τοῦ ἀσθενεστέρου, ἡ γένεσις οὐκ ἂν γένοιτο. [107] ὥστε πῶς εἰκὸς ἀπὸ ἑνός τι γεννηθῆναι; ὅτε γε οὐδ᾽ ἀπὸ τῶν πλειόνων γεννᾶται, ἢν μὴ τύχῃ καλῶς ἔχοντα τῆς κρήσιος πρὸς ἄλληλα. ἀνάγκη τοίνυν τῆς φύσιος τοιαύτης ὑπαρχούσης καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων καὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου, μὴ ἓν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ᾽ ἕκαστον τῶν ξυμβαλλομένων ἐς τὴν γένεσιν ἔχειν τινὰ δύναμιν ἐν τῷ σώματι, οἵην περ ξυνεβάλλετο. καὶ πάλιν γε ἀνάγκη ἀποχωρέειν εἰς τὴν ἑωυτοῦ φύσιν ἕκαστον, τελευτῶντος ἀνθρώπου, τό τε ὑγρὸν πρὸς τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ ξηρὸν πρὸς τὸ ξηρὸν, καὶ τὸ θερμὸν πρὸς τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν πρὸς τὸ ψυχρόν. τοιαύτη δὲ καὶ τῶν ζώων ἐστὶν ἡ φύσις καὶ τῶν ἄλλων πάντων, γίνεταί τε ὁμοίως πάντα καὶ τελευτᾷ ὁμοίως πάντα. ξυνίσταται γὰρ αὐτέων ἡ φύσις ἀπὸ τουτέων τῶν προειρημένων πάντων, καὶ τελευτᾷ κατὰ τὰ εἰρημένα, εἰς τὸ τωυτὸ ὅθεν περ ξύνεστη ἕκαστον, ἐνταῦθα οὖν καὶ ἀπεχώρησε. τὸ δὲ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ἐν ἑωυτῷ αἷμα καὶ φλέγμα καὶ χολὴν

rate et aequabiliter inter ſe reſpondeant, ſed alterum altero et valentius imbecilliore longe excellat, nulla generatio futura eſt. Quocirca quomodo rationi conſentaneum fuerit ut quid ab uno generetur, cum ne a pluribus quidem generetur, niſi probe mutua inter ſe temperie conveniant? Cum igitur ejusmodi ſit natura (cum reliquorum omnium tum hominis, non unum eſſe hominem neceſſe eſt, ſed eorum unumquodque quae ad generationem conferunt, talem in corpore vim qualem contulit obtinere. Rurſus cum homo interit, ſingula in ſuam naturam ſecedere neceſſe eſt, humidum nempe ad humidum, ſiccum ad ſiccum, calidum ad calidum, frigidum ad frigidum. Talis autem tum animantium tum reliquarum omnium rerum eſt natura, oriunturque ſimiliter omnia et ſimiliter occidunt. Eorum enim natura ex praedictis omnibus conſtat et ut praedictum eſt deſinit, in id ipſum unde conflatum eſt unumquodque, eodem etiam ſe recipiens. Hominis autem corpus in ſe ſanguinem et pituitam et bilem duplicem, flavam nempe et nigram,

Ed. Chart. III. [107. 112.] Foës. I. 225. 226. Ed. Lind. I. (266. 267.)

διττὴν, ἤγουν ξανθήν τε καὶ μέλαιναν. καὶ ταῦτ' ἐστὶν αὐτέῳ ἡ φύσις τοῦ σώματος καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει καὶ ὑγιαίνει. ὑγιαίνει μὲν οὖν μάλιστα, (267) ὁκόταν μετρίως ἔχῃ ταῦτα τῆς πρὸς ἄλληλα κρήσιος καὶ δυνάμιος καὶ τοῦ πλήθεος, καὶ μάλιστα ἢν μεμιγμένα ᾖ· ἀλγέει δὲ, ὁκόταν τι τουτέων ἔλασσον ἢ πλεῖον εἴη, ἢ χωρισθῇ ἐν τῷ σώματι καὶ μὴ κεκρημένον ᾖ τοῖσι ξύμπασιν. [112] ἀνάγκη γὰρ, ὁκόταν τι τουτέων χωρισθῇ καὶ ἐφ' ἑαυτῷ στῇ, ἔνθέν τε ἐξέστηκεν, οὐ μόνον τοῦτο τὸ χωρίον νοσερὸν γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἔνθα ἐπιχυθῇ, ὑπερπιμπλάμενον ὀδύνην τε καὶ πόνον παρέχειν. καὶ γὰρ ὅταν τι τουτέων ἔξω τοῦ σώματος ἐκρυῇ πλεῖον τοῦ ἐπιπολάζοντος, ὀδύνην παρέχει ἡ κένωσις. ἢν ταῦτα πάλιν ποιήσηται εἴσω τὴν κένωσιν καὶ τὴν μετάστασιν καὶ τὴν ἀπόκρισιν || ἀπὸ τῶν ἄλλων, πολλὴ αὐτέῳ ἀνάγκη διπλῆν τὴν ὀδύνην παρέχειν κατὰ τὰ εἰρημένα, ἔνθέν τε ἐξέστη καὶ ἔνθα ὑπερέβαλλεν. εἶπον δὴ ἃ ἂν φήσω τὸν ἄνθρωπον εἶναι, ἀποφαίνειν ἀεὶ ταῦτα ἐόντα καὶ κατὰ νόμον καὶ κατὰ φύσιν. φημὶ δὴ εἶναι αἷμα καὶ φλέγμα καὶ χολὴν ξανθήν τε καὶ μέλαιναν. καὶ τουτέων πρῶτον μὲν κατὰ τὸν νόμον τὰ

contininet, ex quibus corporis ipsius natura constat: et per haec dolet et sanum est. Sanum quidem vel maxime, cum haec moderatam inter se tum facultate tum copia temperationem habuerint, idque praesertim, si permixta fuerint. Dolet autem, ubi horum quicquam vel minus, vel copiosius fuerit, aut in corpore separatum, nec reliquis omnibus contemperatum. Cum enim horum aliquid secesserit et per se constiterit, necesse est non solum locum ex quo excessit morbo tentari, sed eum etiam in quem nimia copia influxerit dolore et labore vexari. Nam si quid horum amplius quam redundantia requirat extra corpus effluat, evacuatio ipsa dolorem exhibet. Sin contra intro vacuationem et transitionem ac ab aliis secretionem fecerit, duplicem sane dolorem, velut dictum est, ut concitet necesse est, et unde excessit et ubi redundat. At sane cum dixerim quaecunque hominem esse affirmaro, ea me semper talia esse et pro instituto et pro natura, demonstraturum. Iccirco assero sanguinem esse et pituitam et bilem tum flavam tum ni-

ὀνόματα διωρίσθαι φημὶ καὶ οὐδενὶ αὐτέων τωὐτὸ οὔνομα εἶναι· ἔπειτα τὰς ἰδέας κατὰ φύσιν κεχωρίσθαι καὶ οὔτε τὸ φλέγμα οὐδὲν ἐοικέναι τῷ αἵματι οὔτε τὸ αἷμα τῇ χολῇ οὔτε τὴν χολὴν τῷ φλέγματι. πῶς γὰρ ἂν ἐοικότα εἴη ταῦτα ἀλλήλοισιν, ὧν οὔτε τὰ χρώματα ὅμοια φαίνεται προσορώμενα οὔτε τῇ χειρὶ ψαύοντι ὅμοια δοκέει εἶναι; οὔτε γὰρ (268) θερμὰ ὁμοίως ἐστὶν οὔτε ψυχρὰ οὔτε ξηρὰ οὔτε ὑγρά. ἀνάγκη τοίνυν ὅτι τοσοῦτον διήλλακται ἀλλήλων τήν ἰδέην τε καὶ τὴν δύναμιν μὴ ἓν αὐτὰ εἶναι, εἴ περ μὴ πῦρ τε καὶ ὕδωρ ταὐτόν ἐστι. γνοίης δ᾽ ἂν τοῖσδε ὅτι οὐχ ἓν ταῦτα πάντα ἐστὶν, ἀλλ᾽ ἕκαστον αὐτέων ἔχει δύναμίν τε καὶ φύσιν τὴν ἑωυτέου. ἢν γάρ τινι δίδως ἀνθρώπῳ φάρμακον ὅ τι φλέγμα ἄγει, ἐμέεταί σοι φλέγμα· καὶ ἢν δίδως φάρμακον ὅ τι χολὴν ἄγει, ἐμέεταί σοι χολήν. κατὰ ταὐτὰ δὲ καὶ χολὴν μέλαιναν καθαίρει, ἢν δίδως φάρμακον ὅ τι χολὴν μέλαιναν ἄγει. καὶ ἢν τρώσῃς αὐτέῳ τοῦ σώματος μέρος τι, ὥστε τραῦμα γένεσθαι, ῥυήσεται αὐτέῳ αἷμα. καὶ ταῦτα ποιήσει σοι πάντα πᾶσαν ἡμέρην καὶ νύκτα

gram. Atque horum quidem primum nomina inſtituto diſtincta eſſe aſſevero, nullique ipſorum idem eſſe nomen inditum. Deinde natura formas diſcrepare, nullamque pituitam ſimilem eſſe ſanguini, neque bilem ſanguini, neque pituitae bilem. Quaenam enim eorum inter ſe ſimilitudo eſſe poſſit, quae neque colore ad viſum, neque ad manus contactum ſimilia eſſe videntur, cum neque conſimiliter calida, neque frigida, neque ſicca, neque humida exiſtant? Itaque cum tantum inter ſe tum forma tum facultate differant, ea non unum eſſe neceſſe eſt, ſi quidem neque ignis et aqua idem ſunt. Ex his autem tibi conſtabit, quod haec omnia unum non ſint, ſed ſuam quodque ipſorum facultatem et naturam obtineat. Si enim alicui medicamentum exhibueris quod pituitam educat, pituitam tibi vomitione reddet, et ſi medicamentum quod bilem ducat exhibeas, bilem tibi evomet. Eadem quoque ratione atram bilem purgat medicamentum quod dederis atram bilem ducens. Quod ſi aliqua corporis parte ſauciata vulnus accipias, ſanguis inde effluet. Atque haec omnia tibi uſuvenient ſemper tam interdiu quam no-

καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος, μέχρις ἂν δυνατὸς ᾖ τὸ πνεῦμα ἕλκειν εἰς ἑωυτὸν καὶ πάλιν μεθιέναι, δυνατὸς δὲ ἔσται, ἔστ᾽ ἂν τινὸς τουτέων στερηθῇ τῶν ξυγγεγονότων. ξυγγέγονε δὲ ταῦτα τὰ εἰρημένα. πῶς γὰρ οὐ ξυγγέγονε; πρῶτον μὲν φανερόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἔχων ἐν ἑωυτῷ ταῦτα πάντα ἀεὶ ἕως ἂν ζῇ. ἔπειτα γέγονεν ἐξ ἀνθρώπου ταῦτα πάντα ἔχοντος. ἔπειτα τέθραπται ἐν ἀνθρώπῳ ταῦτα πάντα ἔχοντι ὁκόσα ἔγωγε νῦν φημί τε καὶ ἀποδείκνυμι. [116] οἱ δὲ λέγοντες ὡς ἕν ἐστιν ἄνθρωπος δοκέουσί μοι ταύτῃ τῇ γνώμῃ κεχρῆσθαι ὁρέοντες τοὺς πίνοντας τὰ φάρμακα καὶ ἀπολλυμένους ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσι, (269) τοὺς μὲν χολὴν ἐμέοντας, τοὺς δέ τινας φλέγμα, τοῦτο ἕκαστον αὐτέων ἐνόμισαν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ὅ τι καθαιρόμενον εἶδον αὐτὸν ἀποθανόντα. καὶ οἱ τὸ αἷμα φάντες εἶναι τὸν ἄνθρωπον τῇ αὐτέῃ γνώμῃ χρέονται, ὁρέοντες ἀποσφαζομένους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸ αἷμα ῥέον ἐκ τοῦ σώματος, τοῦτο νομίζουσιν εἶναι τὴν ψυχὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ μαρτυρίοισι τουτέοισι πάντες χρέονται ἐν τοῖσι

ctu et hieme quam aeſtate, quoad ſpiritum ad ſe trahere viciſſimque reddere valebit. Valebit autem donec aliquo ex his, quae illi ſunt connata, privatus fuerit. Sunt autem quae diximus connata. Qua enim ratione connata non ſint? cum primum quidem haec omnia homo quoad vita fruitur, ſemper in ſe manifeſte contineat. Deinde ex homine natus ſit haec omnia obtinente. Poſtea in homine nutritus ſit, iſta omnia quae nunc quidem aſſevero et demonſtro habente. Qui vero unum eſſe hominem aſſerunt, ii mihi in hanc opinionem veniſſe videntur, quod ex iis qui epotis medicamentis per nimias purgationes interiiſſent, hos quidem bilem, illos pituitam evomere conſpicati, horum unumquodque hominem eſſe exiſtimarunt, in cujus purgatione eum morientem viderunt. Eadem etiam ratione nituntur qui ſanguinem eſſe hominem aſſeverant, cum jugulatis hominibus manantem ex corpore ſanguinem conſpicati, eum hominis animum eſſe exiſtimant, hisque argumentis omnes inter diſſerendum utuntur. Quamquam pri-

Ed. Chart. III. [116.] Foëf. I. 226. 227. Ed. Lind. I. (269. 270.)

λόγοισι. καί τοι πρῶτον μὲν ἐν τῇσιν ὑπερκαθάρσεσιν οὐθείς πω ἀπέθανε χολὴν μόνον καθαρθείς· ἀλλ' ὁκόταν τὶς πίῃ φάρμακον ὅ τι χολὴν ἄγει, πρῶτον μὲν χολὴν ἐμέσει· ἔπειτα δὲ φλέγμα· ἔπειτα δὲ ἐπὶ τῇ χολῇ ἐμέουσι χολὴν μέλαιναν ἀναγκαζόμενοι· τελευτῶντες δὲ καὶ αἷμα ἐμέουσι καθαρόν. τὰ αὐτὰ δὲ πάσχουσι καὶ ὑπὸ τῶν φαρμάκων τῶν τὸ φλέγμα ἀγόντων. πρῶτον μὲν γὰρ φλέγμα ἐμέουσιν· ἔπειτα χολὴν ξανθήν· ἔπειτα μέλαιναν· τελευτῶντες δὲ αἷμα καθαρὸν, καὶ ἐν τῷδε ἀποθνήσκουσιν· τὸ γὰρ φάρμακον ὁκόταν ἐσέλθῃ ἐς τὸ σῶμα, πρῶτον μὲν ἄγει ὃ ἂν αὐτέῳ κατὰ φύσιν μάλιστα ᾖ τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων· ἔπειτα δὲ καὶ τἄλλα ἕλκει τε καὶ καθαίρει, ὥσπερ τὰ φυόμενά τε καί σπειρόμενα, ὁκόταν εἰς τὴν γῆν ἔλθῃ, ἕλκει ἕκαστον τὸ κατὰ φύσιν ἑωυτῷ ἐνεὸν ἐν τῇ γῇ, ἔνι δὲ καὶ ὀξὺ καὶ πικρὸν καὶ ἁλμυρὸν καὶ παντοῖον. πρῶτον μὲν οὖν πλεῖ(270)στον τουτέου εἵλκυσεν εἰς ἑωυτὸ ὅ τι ἂν ᾖ ἑωυτέῳ κατὰ φύσιν· ἔπειτα δὲ ἕλκει καὶ τἄλλα. τοιοῦτον δέ τι καὶ τὰ || φάρμακα ποιέει ἐν τῷ σώματι. ὁκόσα ἂν

mum quidem in immodicis purgationibus, ſola evacuata bile nullus unquam mortuus eſt. Verum epoto medicamento quod bilem ducat, primum ſane quis bilem vomitione refundet, mox etiam pituitam, deinde quoque praeter bilem, atram bilem, idque per vim, ſub mortem vero ſanguinem etiam purum evomit. Idem quoque contingit ex medicamentis pituitam ducentibus. Primum enim pituitam evomunt, mox bilem flavam, deinde atram, ſub exitum vero purum ſanguinem, ſub eoque moriuntur. Etenim cum medicamentum corpus ſubierit, primum quidem quodcunque ſibi ex omnibus quae in corpore inſunt, ſecundum naturam maxime familiare fuerit, educit, deinde vero reliqua etiam trahit et purgat, non aliter quam quae ex terra oriuntur et in eam conferuntur, ubi terram ſubierint, eorum quodque trahit quod ſuae naturae accommodatum in terra ineſt. Eſt autem et acidum et amarum et dulce et ſalſum et cujusque modi. Imprimis igitur ex eo plurimum quod ſuae naturae accommodatum fuerit ad ſe allicit, tum etiam reliqua attrahit. Tale quiddam etiam medicamenta in corpore faciunt. Quae enim

χολὴν ἄγῃ πρῶτον ἀκρητεστάτην ἐκάθηρε χολήν· ἔπειτα δὲ μεμιγμένην. καὶ πάλιν τὰ τοῦ φλέγματος φάρμακα πρῶτον μὲν ἀκρητέστατον τὸ φλέγμα ἄγει· ἔπειτα δὲ μεμιγμένον. καὶ τοῖσιν ἀποσφαζομένοισι πρῶτον μὲν τὸ αἷμα ῥέει, θερμότατόν τε καὶ ἐρυθρότατον· ἔπειτα δὲ ῥέει φλεγματωδέστερον καὶ χολωδέστερον. αὔξεται δὲ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸ μὲν φλέγμα χειμῶνος. τοῦτο γὰρ τῷ χειμῶνι κατὰ φύσιν μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων. ψυχρότατον γάρ ἐστι. τεκμήρια δὲ τουτέων ὅτι τὸ μὲν φλέγμα ψυχρότατον· εἰ ἐθέλεις ψαῦσαι φλέγματος καὶ χολῆς καὶ αἵματος, τὸ φλέγμα εὑρήσεις ψυχρότατον ἐὸν καί τοι γλισχρότατόν ἐστι καὶ βίῃ μάλιστα ἄγεται μετὰ χολὴν μέλαιναν. ὁκόσα δὲ βίῃ ἔρχεται θερμότερα γίνεται, ἀναγκαζόμενα ὑπὸ τῆς βίης· ἀλλ' ὅμως καὶ πρὸς πάντα ταῦτα ψυχρότατον ἐὸν τὸ φλέγμα φαίνεται ὑπὸ τῆς φύσιος τῆς ἑωυτοῦ. ὅτι δὲ ὁ χειμὼν πληροῖ τὸ σῶμα φλέγματος γνοίης ἂν τοῖσδε. οἱ ἄνθρωποι πτύουσί τε καὶ ἀπομύσσονται φλεγματωδέστατον τοῦ χειμῶνος, καὶ τὰ οἰδήματα λευκότατα γίνεται μάλιστα

bilem educunt, primum meracissimam quidem bilem purgant, deinde mixtam. Itemque quae pituitam respiciunt medicamenta, primum quidem eam meracissimam educunt, post etiam mixtam. Et in jugulatis primum quidem sanguis tum calidissimus tum maxime ruber, mox vero magis pituitosus magisque biliosus profluit. Per hiemen vero augetur in homine pituita, cum ea ex omnibus quae in corpore insunt, ad hiemis naturam maxime accedat, quod sit frigidissima. Cujus rei haec sunt indicia, pituitam esse frigidissimam, quod si pituitam et bilem et sanguinem attingere voles, pituitam frigidissimam esse comperies. Quae qnamvis est lentissima, nec nisi summa vi, secundum atram bilem, educitur, quae vero per vim veniunt, ea per violentiam compulsa calidiora redduntur, nihilominus tamen prae his omnibus pituita suapte natura frigidissima esse conspicitur. Quod autem hieme corpus pituita repleatur, hinc constat, quod per hiemem homines maxime pituitosa tum expuunt tum emungunt, hocque anni tempore praecipue tumores laxi et albi,

Ed. Chart. III. [116. 119.] Foës. I. 227. Ed. Lind. I. (270. 271.)

ταύτην τὴν ὥρην καὶ τἄλλα νοσήματα φλεγματώδεα. [119] τοῦ δὲ ἦρος τὸ φλέγμα ἔστι μὲν ἰσχυρότερον ἐν τῷ σώματι καὶ τὸ αἷμα αὔξεται· τά τε γὰρ ψύχεα ἐξανίει καὶ τὰ ὕδατα ἐπιγίνεται. τὸ δὲ αἷμα κατὰ ταῦτα αὔξεται ὑπό (271) τε τῶν ὄμβρων καὶ τῶν θερμημεριῶν. κατὰ φύσιν γὰρ αὐτέων ταῦτα ἐστὶ μάλιστα τοῦ ἐνιαυτοῦ. ὑγρόν τε γάρ ἐστί καὶ θερμόν. γνοίης δ᾽ ἂν τοῖσδε· οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἦρος καὶ τοῦ θέρεος μάλιστα ὑπό τε τῶν δυσεντεριῶν ἁλίσκονται καὶ ἐκ τῶν ῥινέων αἷμα ῥεῖ αὐτέοισι. καὶ θερμότατοι εἰσὶ καὶ ἐρυθροί. τοῦ δὲ θέρεος τό τε αἷμα ἰσχύει ἔτι καὶ ἡ χολὴ ἀείρεται ἐν τῷ σώματι καὶ παρατείνει ἐς τὸ φθινόπωρον. ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ τὸ μὲν αἷμα ὀλίγον γίνεται, ἐναντίον γὰρ αὐτέου τὸ φθινόπωρον τῇ φύσει ἐστὶν, ἡ δὲ χολὴ τὴν θερίην κατέχει τὸ σῶμα καὶ τὸ φθινόπωρον. γνοίης δ᾽ ἂν τοῖσδε· οἱ ἄνθρωποι αὐτόματοι ταύτην τὴν ὥρην χολὴν ἐμέουσι καὶ ἐν τῇσι φαρμακοποσίῃσι χολωδέστερα καθαίρονται. δῆλον δὲ καὶ τοῖσι πυρετοῖσι καὶ τοῖσι χρώμασι τῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ φλέγμα τῆς θερίης ἀσθενέστατόν ἐστιν αὐτὸ ἑωυτοῦ. ἐναντίη γὰρ αὐτέου ἐστὶ τῇ φύσει

οἰδήματα dicti, et reliqui morbi pituitosi oriuntur. At vere adhuc quidem in corpore viget pituita, sed sanguis increscit, quod et frigora remittant et imbres succedant. Tuncque sanguis augetur tum ex imbribus tum ex dierum calore. Eorum enim naturae id anni tempus, cum sit calidum et humidum, maxime respondet. Quod hinc cognoscas, quod homines verno aestivoque tempore potissimum intestinorum difficultatibus corripiantur, iisque sanguis ex naribus profluat et sint maxime calidi et rubicundi. Aestate vero sanguis adhuc viget et bilis in corpore attollitur et in autumnum protenditur. At per autumnum modicus quidem sanguis gignitur, quod illius naturae autumnus adversetur. Bilis autem aestate et autumno in corpore obtinet. Quod his indiciis cognoscas, cum hac tempestate homines sua sponte bilem evomant et per medicamentorum potiones biliosa repurgentur. Id quoque ex febribus et hominum coloribus patet. At pituita aestate longe imbecillior est, quod ea tempestate ob siccitatem et calidi-

ἡ ὥρη. ξηρή τε γάρ ἐστι καὶ θερμή. τὸ δὲ αἷμα τοῦ φθινοπώρου ἐλάχιστον γίνεται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· ξηρόν τε γάρ ἐστι τὸ φθινόπωρον καὶ ψύχειν ἤδη ἄρχεται τὸν ἄνθρωπον. ἡ δὲ μέλαινα χολὴ τοῦ φθινοπώρου πλείστη τε καὶ ἰσχυροτάτη ἐστίν. [121] ὁκόταν δὲ ὁ χειμὼν καταλαμβάνῃ, ἥ τε χολὴ ψυχομένη ὀλίγη γίνεται καὶ τὸ φλέγμα αὔξεται πάλιν ἀπό τε τῶν ὑετῶν τοῦ πλήθεος καὶ ὑπὸ τοῦ μήκεος τῶν νυκτῶν. ἔχει μὲν οὖν ταῦτα πάντα αἰεὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὸ δὲ τῆς περιϊσταμένης ὥρης ποτὲ μὲν πλείω γίνεται σφῶν αὐτὰ ἑωυτέων, ποτὲ δὲ ἐλάσσω ἕκαστα κατὰ μέρος καὶ κατὰ φύσιν. (272) ὥσπερ ὁ ἐνιαυτὸς μετέχει μὲν πᾶς πάντων καὶ τῶν θερμῶν καὶ τῶν ψυχρῶν καὶ τῶν ξηρῶν καὶ τῶν ὑγρῶν· οὐ γὰρ ἂν μείνειεν τουτέων οὐδὲν οὐδένα χρόνον ἄνευ πάντων τῶν ἐνεόντων ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, ἀλλ' εἰ ἕν τι ἐκλίποι, πάντ' ἂν ἀφανισθείη. ἀπὸ γὰρ τῆς αὐτέης ἀνάγκης πάντα ξυνέστηκέ τε καὶ τρέφεται ὑπ' ἀλλήλων. οὕτω δὲ καὶ εἴ τι ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκλίποι τουτέων τῶν ξυγγεγονότων, οὐκ ἂν δύναιτο ζῆν ὁ ἄνθρωπος. ἰσχύει δὲ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τοτὲ μὲν ὁ χειμὼν μάλιστα, τοτὲ δὲ τὸ

tatem ejus naturae adversetur. Per autumnum vero sanguis paucissimus in homine gignitur, siquidem siccus est autumnus et hominem jam refrigerare incipit. Bilis autem atra autumno tum plurima tum vehementissima est. At ineunte hieme bilis perfrigerata pauca gignitur et pituita rursus augetur, tum ob pluviarum copiam tum noctium longitudinem. Haec igitur omnia perpetuo hominis corpus obtinet, sed pro circunstantis anni temporis ratione, singula tum pro parte tum pro natura modo inter se augentur, modo etiam imminuuntur. Ut annus omnis omnium quidem et calidorum et frigidorum et siccorum et humidorum est particeps, neque enim eorum quicquam ne minimo quidem tempore sine omnibus quae in mundo existunt, perduraverit, verum si unum quodpiam deficiat, omnia aboleantur, cum ex eadem necessitate consistant omnia et alantur invicem. Ita si quid ex his quae in homine sunt connata defecerit, is utique vivere nequeat. In anno autem modo hiems maxime viget, modo ver, nunc

Ed. Chart. III. [121. 126.] Foëſ. I. 227. 228. Ed. Lind. I. (272. 273.)

ἔαρ, τοτὲ δὲ τὸ θέρος, τοτὲ δὲ τὸ φθινόπωρον. || οὕτω δὲ καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τοτὲ μὲν τὸ φλέγμα ἰσχύει, τοτὲ δὲ τὸ αἷμα, τοτὲ δὲ ἡ χολὴ πρῶτον μὲν ἡ ξανθὴ, ἔπειτα δ᾽ ἡ μέλαινα καλεομένη. μαρτύριον δὲ σαφέστερον, εἰ ἐθέλεις τῷ αὐτέῳ ἀνθρώπῳ δοῦναι τὸ αὐτὸ φάρμακον τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐμέεταί σοι τοῦ μὲν χειμῶνος φλεγματωδέστατα, τοῦ δὲ ἦρος ὑγρότατα, τοῦ δὲ θέρεος χολωδέστατα, τοῦ δὲ φθινοπώρου μελάντατα. ὀφείλει οὖν τουτέων ὧδε ἐχόντων, ὁκόσα μὲν τῶν νοσημάτων τοῦ χειμῶνος αὔξεται θέρεος λήγειν, ὁκόσα δὲ θέρεος αὔξεται χειμῶνος λήγειν, ὁκόσα μὴ αὐτέων ἐν περιόδῳ ἡμερέων ἀπαλλάσσεται. τὴν δὲ περίοδον αὖθις φράσω τὴν τῶν ἡμερέων. ὁκόσα δὲ ἦρος γίνεται νουσήματα, προσδέχεσθαι χρὴ φθινοπώρου τὴν ἀπαλλαγήν. ὁκόσα δὲ φθινοπωρινὰ νουσήματα, τουτέων τοῦ ἦρος ἀνάγκη τὴν ἀπάλλαξιν γενέσθαι. ὅ τι δ᾽ ἂν τὰς ὥρας ταύτας ὑπερβάλλῃ νόσημα, εἰδέναι χρὴ ὡς ἐνιαύσιον (273) αὐτὸ ἐσόμενον. [126] καὶ τὸν ἰητρὸν οὕτω χρὴ ἰῆσθαι τὰ νοσήματα, ὡς ἑκάστου τουτέων ἰσχύοντος ἐν τῷ σώματι κατὰ τὴν ὥρην τὴν ἑωυτῷ κατὰ φύσιν οὖσαν μάλιστα. εἰδέναι

etiam aeſtas, nunc autumnus. Sic quoque in homine modo quidem pituita invaleſcit, modo ſanguis, interdum etiam bilis, primum quidem flava, mox quoque atra appellata. Cujus rei evidentius eſt argumentum, quod ſi eidem homini idem medicamentum quater in anno exhibere voles, hieme quidem maxime pituitoſa tibi evomet, vere autem valde humida, aeſtate admodum bilioſa et autumno nigerrima. Cum igitur haec ita ſe habeant, oportet morbos qui hieme augentur, aeſtate deſinere et eos qui aeſtate increſcunt, hieme ceſſare, niſi intra certum dierum circuitum ſolvantur. De hoc autem dierum circuitu alias nobis dicendum eſt. Morborum vero qui vere oriuntur liberatio ad autumnum expectanda eſt et autumnalium morborum diſceſſum vere fieri neceſſe eſt. Quod ſi quis haec anni tempora morbus ſuperaverit, hunc annuum fore ſciendum eſt. Atque ita medicum morbis mederi convenit, adhibita horum cujusque conſideratione, quod in corpore praevalet, pro anni temporis ratione, quod ſuae naturae maxime accommodatum exiſtit. Inſuper haec quoque noſſe oportet,

δὲ χρὴ καὶ τάδε πρὸς ἐκείνοισιν, ὅτι ὁκόσα πλησμονὴ τίκτει νοσήματα κένωσις ἰῆται· ὁκόσα δὲ ἀπὸ κενώσιος γίνεται νοσήματα πλησμονὴ ἰῆται· ὁκόσα δὲ ἀπὸ ταλαιπωρίης γίνεται ἀνάπαυσις ἰῆται· ὁκόσα δ᾽ ὑπ᾽ ἀργίης τίκτεται ταλαιπωρίη ἰῆται. τὸ δὲ ξύμπαν γνῶναι δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐναντίον ἵστασθαι τοῖσι κατεστεῶσι καὶ νουσήμασι καὶ εἴδεσι καὶ ὥρῃσι καὶ ἡλικίῃσι καὶ τὰ συντείνοντα λύειν καὶ τὰ λελυμένα συντείνειν. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ κάμνον ἀναπαύοιτο, ἥ τε ἴησις τοῦτό μοι δοκέει εἶναι. αἱ δὲ νοῦσοι γίνονται αἱ μὲν ἀπὸ τῶν διαιτημάτων, αἱ δὲ ἀπὸ τοῦ πνεύματος, ὃ ἐσαγόμενοι ζῶμεν. τὴν δὲ διάγνωσιν χρὴ ἑκατέρων ὧδε ποιέεσθαι. ὁκόταν μὲν ὑπὸ νοσήματος ἑνὸς πολλοὶ ἄνθρωποι ἁλίσκονται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, τὴν αἰτίην χρὴ ἀνατιθέναι τουτέῳ ὅ τι κοινότατόν ἐστι καὶ μάλιστα αὐτέῳ πάντες χρεώμεθα. ἔστι δὲ τοῦτο ὃ ἀναπνέομεν. φανερὸν γὰρ ἤδη ὅτι τὰ διαιτήματα ἑκάστου ἡμῶν οὐκ αἴτιά ἐστιν ὅτε ἅπτεται πάντων ἡ νοῦσος ἑξῆς, καὶ τῶν νεωτέρων καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν ὁμοίως, καὶ τῶν θωρησσομένων καὶ τῶν μᾶζαν ἐσθιόντων καὶ

quod morbos quos repletio parit, ſanat evacuatio, et qui ex evacuatione oriuntur, repletione curantur, et qui ex immoderato labore fiunt, eos quies ſanat, quique ex otio gignuntur, immoderato labore tolluntur. Omninoque medicum ſua prudentia obviam ire convenit morbis inſtantibus et naturis et anni temporibus et aetatibus, contentaque ſolvere et ſoluta intendere. Hac namque ratione vel maxime quod moleſtiam exhibet quieverit, eaque mihi curandi ratio eſſe videtur. Morbi vero partim ex vivendi ratione, partim etiam ex ſpiritu quem vivendo trahimus, proveniunt. At utrumque hac ratione diſcernas. Ubi complures uno morbo eadem tempeſtate vexantur, in id quod maxime commune eſt quoque omnes utimur potiſſimum rejicienda cauſa eſt. Id autem eſt quod inſpirando trahimus. Quod enim vivendi cujusque noſtrum ratio in cauſa non ſit, jam liquido conſtat, cum morbus omnes continenter attingat, et juvenes et ſenes et mulieres et viros, perindeque temulentos et abſtemios, tam eos qui maza quam qui pane victi-

Ed. Chart. III. [126. 132.] Foes. I. 228. 229. Ed. Lind. I. (273. 274.)

τῶν ἄρτον σιτεόντων καὶ τῶν πολλὰ ταλαιπωρούντων καὶ τῶν ὀλίγα. οὐκ ἂν οὖν τά γε διαιτή(274)ματα αἴτια εἴη, ὁκόταν διαιτεύμενοι πάντας τρόπους οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκονται ὑπὸ τῆς αὐτέης νόσου. [132] ὁκόταν δὲ αἱ νοῦσοι γίνωνται παντοδαπαὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, δῆλον ὅτι τὰ διαιτήματά ἐστιν αἴτια ἕκαστα ἑκάστοισι. καὶ τὴν θεραπίην χρὴ ποιέεσθαι ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νούσου, ὥσπερ μοι πέφρασται καὶ ἑτέρωθι, καὶ ἐκ τῶν διαιτημάτων μεταβάλλειν. δῆλον γὰρ ὅτι οἷσί γε χρῆσθαι εἴωθεν ὁ ἄνθρωπος διαιτήμασιν, οὐκ ἐπιτήδειά οἵ ἐστιν ἢ πάντα ἢ τὰ πλείω ἢ ἕν γέ τι αὐτέων. ἃ δεῖ καταμαθόντα μεταβάλλειν, καὶ σκεψάμενον τοῦ ἀνθρώπου τὴν φύσιν τήν τε ἡλικίην καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ὥρην τοῦ ἔτεος καὶ τῆς νούσου τὸν τρόπον, τὴν θεραπείαν ποιέεσθαι, ποτὲ μὲν ἀφαιρέοντα, ποτὲ δὲ προστιθέντα, ὥσπερ μοι καὶ πάλαι εἴρηται πρὸς ἑκάστας τῶν ἡλικιέων καὶ τῶν ὡρέων καὶ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν νόσων, ἔν τε τῇσι φαρμακίῃσι προτρέπεσθαι καὶ ἐν τοῖσι διαιτήμασιν. ὁκόταν δὲ νουσήματος ἑνὸς ἐπιδημίη καθεστήκῃ, δηλονότι || οὐ τὰ διαιτήματα αἴτιά ἐστιν, ἀλλ᾽ ὃ ἀνα-

tant et eos qui multis, quam qui paucis excrcitationibus utuntur. Non igitur victus rationi aſſignanda cauſa eſt, cum cujusvis generis victu utentes eodem morbo corripiuntur. Cum vero eodem tempore cujusque modi morbi oriuntur, ſua proculdubio cuique vivendi ratio in cauſa eſt, adhibendaque curatio, adverſus morbi cauſam inſtando, quemadmodum alias etiam a nobis dictum eſt, et victus rationem immutando. Quandoquidem conſtat victus genus quo quis utitur, aut ex toto, aut magna ex parte, aut in eorum aliquo minime ei eſſe accommodatum. Quo cognito immutare et adhibita in conſiderationem cujusque natura, aetate, forma, anni tempore et morbi genere, ad curationem aggredi oportet, nunc quidem detrahendo, nunc vero addendo, ita ut, quemadmodum jamdudum a me dictum eſt, ad ſingulas aetates et anni tempora et naturas et morbos contrariam tum medicamentorum tum victus rationem adhibeas. At vero ubi morbus aliquis populariter graſſatus fuerit, non victus rationem in cauſa eſſe, ſed quod ſpirando

Ed. Chart. III. [132.] Foës. I. 229. Ed. Lind. I. (274. 275.)

πνέομεν, τοῦτο αἴτιόν ἐστι, καὶ δῆλον ὅτι τοῦτο νοσηρήν τινα ἀπόκρισιν ἔχον ἂν εἴη. τοῦτον χρὴ τὸν χρόνον τὰς παραινέσιας ποιέεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι τοιάσδε. τὰ μὲν διαιτήματα μὴ μεταβάλλειν, ὅτι γε οὐκ αἴτιά ἐστι τῆς νόσου, τὸ δὲ σῶμα ὁρᾷν ὅκως ἔσται ὡς ἀογκότατον καὶ ἀσθενέστατον, τῶν σιτίων τε ἀφαιρέοντα καὶ τῶν ποτῶν οἷσιν εἰώθει χρέεσθαι κατ' ὀλίγον. ἢν γὰρ μεταβάλλῃ ταχέως τὴν (275) δίαιταν, κίνδυνος καὶ ἀπὸ τῆς μεταβολῆς νεώτερόν τι γίνεσθαι ἐν τῷ σώματι. ἀλλὰ χρὴ τοῖσι μὲν διαιτήμασιν οὕτω χρέεσθαι, ὅτε γε φαίνονται μηδὲν ἀδικέοντα τὸν ἄνθρωπον· τοῦ δὲ πνεύματος ὅκως ἐλαχίστη ἡ ῥεῦσις ἐς τὸ στόμα ἐσίοι καὶ ὡς ξενοτάτη ἔσται προμηθέεσθαι, τῶν τε χωρίων τοὺς τόπους μεταβάλλοντα εἰς δύναμιν, ἐν οἷσιν ἂν ἡ νοῦσος καθεστήκῃ καὶ τὰ σώματα λεπτύνοντα. οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα πολλοῦ τε καὶ πυκνοῦ πνεύματος χρῄζοιεν οἱ ἄνθρωποι. ὁκόσα δὲ τῶν νοσημάτων ἀπὸ τοῦ σώματος γίνεται τῶν μελέων τοῦ ἰσχυροτάτου, ταῦτα δεινότατά ἐστι. καὶ γὰρ ἢν αὐτοῦ μένῃ ἔνθα ἂν ἄρξηται, ἀνάγκη τοῦ ἰσχυροτάτου τῶν μελέων πονεομένου, ἅπαν τὸ σῶμα πονέε-

ducimus manifestum est, ipsumque morbosam quandam excretionem plane obtinere. Eo igitur tempore his exhortationibus homines sunt admonendi, ut ne victus quidem rationem immutent, cum morbi causa minime existat. Provideant etiam ut corpus quam minime intumescat, sitque attenuatissimum, tum cibos tum potus quibus uti consueverint sensim demendo. Si quis enim subito victus rationem immutet, ne quid in corpore ex immutatione innovetur periculum est. Sed solita victus ratio servanda est, ubi nihil quidem laedere videtur, atque insuper ut aëris quam minimum in corpus influat, isque ut maxime peregrinus sit, providendum tum regionum loca, in quibus morbus consistit, quoad ejus fieri poterit permutando, tum corpora extenuando. Ita enim minime multum ac frequentem spiritum homines ex necessitate attrahent. Morbi autem a validissima corporis parte orti gravissimi existunt. Etenim si unde originem sumpserunt, isthic perstiterint, cum pars valentissima laboret, corpus universum laborare necesse est. Quod si ad

Ed. Chart. III. [132. 135.] Foës. I. 229. Ed. Lind. I. (275. 276.)

σθαι. κἂν ἐπί τι τῶν ἀσθενεστέρων ἀφίκηται ὑπὸ τοῦ ἰσχυροτέρου, χαλεπαὶ αἱ ἀπολύσιες γίνονται. ὁκόσα δ᾽ ἂν ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων ἐπὶ τὰ ἰσχυρότερα ἔλθοι εὐλυτώτερά ἐστιν. ὑπὸ γὰρ τῆς ἰσχύος ἀπαλλάσσεται ῥηϊδίως τὰ ἐπιῤῥέοντα. [135] αἱ παχύταται δὲ τῶν φλεβῶν ὧδε πεφύκασι. τέσσαρα ζεύγεά ἐστιν ἐν τῷ σώματι, καὶ ἓν μὲν αὐτέων ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξωθεν ἐπὶ τὴν ῥάχιν, ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν παρὰ τὰ ἰσχία ἀφικνέεται καὶ ἐς τὰ σκέλεα. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων καὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω καὶ ἐς τοὺς πόδας διήκει. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας τὰς ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων τῶν ἐν τῷ νώτῳ καὶ τοῖσιν ἰσχίοισιν ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. αἱ δ᾽ ἕτεραι φλέβες ἔχουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὔατα διὰ τοῦ αὐχένος, αἱ σφαγίτιδες καλεόμεναι, εἴσωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἑκατέρωθεν φέρονται παρὰ τὰς ψόας ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τοὺς μηροὺς, (276) καὶ διὰ τῶν ἰγνύων ἐκ τοῦ ἔσωθεν μέρεος· ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων παρὰ τὰ σφυρὰ εἴσωθεν καὶ ἐς τοὺς πόδας. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας πρὸς τὰς ὀδύνας ποιέεσθαι τὰς ἀπὸ τῶν ψοῶν καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν εἴσωθεν. αἱ δὲ τρίται φλέβες ἐκ τῶν κροτάφων διὰ τοῦ αὐ-

imbecilliorem aliquam ex validiſſima devenerint, difficiles habent abſolutiones. Quicunque vero ab imbecillioribus ad valentiores veniunt facilius ſolvuntur, quod quae influunt facile per vim liberantur. At venae craſſiſſimae hunc natura ortum ſortitae ſunt. Quarum cum ſint in corpore paria quatuor; unum quidem ex capite retro per cervicem, parte exteriore ad utraque ſpinae latera, indeque in coxendices et crura pervadit, deinde per tibias ad exteriores malleolos et pedes pervenit. In dorſi igitur et coxendicum doloribus ex poplitibus et malleolis exterioribus venae ſectiones fieri debent. Alterae autem venae ex capite exortae, juxta aures per cervicem jugulares dictae, intro ſecundum ſpinam utraque ex parte ad lumbos, in teſtes et femora et per poplites interiore ex parte, indeque per tibias ad malleolos internos et ad pedes deſeruntur. Proinde in lumborum et teſtium doloribus ſanguis ex poplitibus et malleolis interioribus mittendus eſt. Tertium par venarum ex temporibus per cer-

Ed. Chart. III. [135. 140.] Foës. I. 229. Ed. Lind. I. (276.)
χένος ὑπὸ τὰς ὠμοπλάτας. ἔπειτα συμφέρονται ἐς τὸν πλεύμονα καὶ ἀφικνέονται ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐς τὰ ἀριστερὰ, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὰ δεξιὰ, καὶ ἡ μὲν δεξιὴ ἀφικνέεται ἐκ τοῦ πνεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸν σπλῆνα καὶ ἐς τὸν νεφρόν· ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ πλεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸ ἧπαρ καὶ τὸν νεφρόν. τελευτῶσι δὲ εἰς τὸν ἀρχὸν αὗται ἑκάτεραι. αἱ δὲ τέταρται φλέβες ἀπὸ τῶν ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ τὸν αὐχένα καὶ τὰς κληΐδας, ἔπειτα ὑπὲρ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν εἰς τὰς ξυγκαμπάς· ἔπειτα δὲ διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν καὶ ἐπὶ τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους· ἔπειτα ἀπὸ τῶν δακτύλων πάλιν διὰ τῶν πηχέων καὶ τῶν χειρῶν ἄνωθεν εἰς τὰς ξυγκαμπὰς καὶ διὰ τῶν βραχιόνων τοῦ κάτωθεν μέρεος εἰς τὰς μασχάλας. καὶ ἀπὸ τῶν πλευρέων ἄνωθεν ἡ μὲν εἰς σπλῆνα ἀφικνέεται, ἡ δὲ εἰς τὸ ἧπαρ, ἔπειτα ὑπὲρ τῆς γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. καὶ αἱ μὲν παχύταται τῶν φλεβῶν ὧδε ἔχουσιν· εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ἀπὸ τῆς κοιλίης φλέβες ἀνὰ τὸ σῶμα πάμπολλαί τε καὶ παντοῖαι, καὶ δι᾽ ὧν ἡ τροφὴ ἐν τῷ σώματι ἔρχεται. [140] φέρουσι δὲ ἀπὸ

vicem ſubter ſcoptula operta, inde ad pulmonem defertur, et haec quidem ex dextris ad ſiniſtra, illa vero a ſiniſtris ad dextra pervenit. Et dextra quidem ex pulmone mammam ſubiens et ad lienem et ad renem tendit. Quae vero a ſiniſtris ad dextra procedit, ex pulmone mammam ſubiens et jecur et renem petit. Utraque poſtremo in rectum inteſtinum deſinit. Quartum par ex anteriore capitis parte et oculis ſub cervicem et claviculas, indeque per ſuperiora in brachiorum flexus tendit, poſteaque per cubitos ad primas manuum juncturas et digitos, rurſusque a digitis per cubitos et ſuperiores manuum partes in flexuras et per ſuperiorem brachiorum partem ad axillas, perque ſummas coſtas haec quidem ad lienem, altera vero ad jecur devenit, poſtea ſupra ventrem in pudendum utraque deſinit. Atque ea eſt venarum craſſiſſimarum natura. Exiſtunt etiam ex ventriculo permultae et variae venae, per quas in corpus alimentum transmittitur. Quod etiam ex craſſis venis tam externis

Ed. Chart. VIII. [140.] Foës. I. 229. 230. Ed. Lind. I. (276. 277.)

τῶν παχέων φλεβῶν εἰς τὴν κοιλίην καὶ εἰς τὸ ἄλλο σῶμα καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω καὶ ἀπὸ τῶν εἴσω. καὶ εἰς ἀλλήλας διδόασιν αἵ τε εἴσωθεν ἔξω καὶ αἱ ἔξω(277)θεν εἴσω. || τὰς οὖν φλεβοτομίας δεῖ ποιέεσθαι κατὰ τουτέους τοὺς λόγους. ἐπιτηδεύειν δὲ χρὴ τὰς τομὰς ὡς προσωτάτω τέμνειν ἀπὸ τῶν χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι καὶ τὸ αἷμα συλλέγεσθαι. οὕτως γὰρ ἂν ἥ τε μεταβολὴ ἥκιστα μεγάλη γίνοιτο ἐξαπίνης καὶ τὸ ἔθος μεταστήσαις ἂν, ὥστε μηκέτι εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι. ὁκόσοι πῦον πολλὸν πτύουσιν, ἄτερ πυρετοῦ ἐόντες, καὶ ὁκόσοισιν ὑπὸ τὸ οὖρον πῦον ὑφίσταται πολλὸν, ἄτερ ὀδύνης ἐούσης, καὶ ὁκόσοισι τὰ ὑποχωρήματα αἱματώδεα, ὥσπερ ἐν τῇσι δυσεντερίῃσι καὶ χρόνια ἃ νέοισιν ἐοῦσι, πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων καὶ γεραιτέροισι, τουτέοισι πᾶσιν ἀπὸ τοῦ αὐτέου τὰ νουσήματα γίνεται. ἀνάγκη γὰρ τουτέους ταλαιπώρους τε γενέσθαι καὶ φιλοπόνους τῷ σώματι καὶ ἐργάτας νεανίσκους ἐόντας. ἔπειτα δὲ ἐξανεθέντας τῶν πόνων σαρκωθῆναι μαλθακῇ σαρκὶ καὶ πουλὺ διαφερούσῃ τῆς προτέρης, καὶ πολλὸν διακεκριμένον ἔχειν τὸ σῶμα τό τε προϋ-

quam internis in ventriculum et reliquum corpus deferunt, sibique mutuo subministrant internae externis, vicissimque externae internis. Hae igitur mittendi sanguinis rationes servandae sunt, studendumque est ut quam longissime a locis, in quibus dolores fieri et sanguis colligi consuevit, venarum sectiones fiant. Hac namque ratione cum minime magna derepente mutatio continget tum etiam consuetudinem tollendo effeceris ut ne amplius eodem colligatur. Qui pus copiosum citra febrem expuunt, quibusque absque dolore pus multum in urina subsidet et qui alvi dejectiones, velut in difficultatibus intestinorum, cruentas habent et diuturnas, quales in juvenibus annos quinque et triginta natis et grandioribus natu inesse solent, iis omnibus ex eadem causa morbi oriuntur. Hos namque immodicis corporis exercitationibus et laboribus addictos et cum juvenes essent operas exercuisse necesse est. Deinde dimissis laboribus molli carne et multum a superiore differente expletos, tam longe inter se diffidentem corporis habitum habere, ut pristinus

πάρχον καὶ τὸ ἐπιτραφὲν, ὥστε μὴ ὁμονοεῖν. ὁκόταν οὖν νόσημά τι καταλάβῃ τοὺς οὕτω διακειμένους, τὸ μὲν παραχρῆμα διαφεύγουσιν, ὕστερον δὲ μετὰ τὴν νοῦσον χρόνῳ τήκεται τὸ σῶμα καὶ ῥέει διὰ τῶν φλεβῶν, ᾗ ἂν εὐρυχωρίη μάλιστα τύχοι, ἰχωροειδές. ἢν μὲν οὖν ὁρμήσῃ ἐς τὴν κοιλίην τὴν κάτω, σχεδὸν οἷόν περ ἐν τῷ σώματι ἐνείη, τοιοῦτον καὶ τὸ διαχώρημα γίνεται. ἅτε γὰρ τῆς ὁδοῦ κατάντεος ἐούσης, οὐχ ἵσταται πολλὸν χρόνον ἐν τῷ ἐντέρῳ. ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὸ στῆθος ἐσρυῇ ὑπόπυοι γίνονται, (278) ἅτε τῆς καθάρσιος ἀνάντεος ἐούσης, καὶ χρόνον ἐναυλιζόμενον πουλὺν ἐν τῷ στήθει κατασήπεται καὶ γίνεται πυοειδές. ὁκόσοισι δ' ἂν ἐς τὴν κύστιν ἐξερεύγηται, ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ χωρίου τοῦτο καὶ θερμὸν καὶ λευκὸν γίνεται καὶ διακρίνεται· καὶ τὸ μὲν ἀραιότατον ἐφίσταται ἄνω, τὸ δὲ παχύτατον κάτω· ὃ δὴ πῦον καλέεται. [143] γίνονται δὲ καὶ οἱ λίθοι τοῖσι παιδίοισι διὰ τὴν θερμότητα τοῦ χωρίου τουτέου καὶ τοῦ ὅλου σώματος· τοῖσι δὲ ἀνδράσιν οὐ γίνονται λίθοι διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ σώματος. εὖ γὰρ χρὴ εἰδέναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων θερμότατός ἐστιν

cum eo qui poſtea accrevit nulla in re conſentiat. Qui igitur ita affecti ſunt, ſi quando in morbum incidunt, ii confeſtim evadunt, ſed poſt a morbo temporis ſucceſſu corpus liquatur et per venas, qua latiſſime eſſe ſolent, ſaniei quiddam non diſſimile defluit. Si quidem igitur ad inferiorem alvum impetu deferatur, quale quid fere in corpore ineſt, tale etiam per dejectiones ſecedit. Neque enim cum via declivis ſit, diutius in inteſtinis ſubſiſtit. At quibus in pectus influit, ii purulenti fiunt, quod nimirum cum purgatio acclivis ſit et diutius moram trahens in pectore computreſcat et puris ſimile evadat. Quibus vero in veſicam effunditur, ex loci calore incaleſcit, exalbeſcit et ſecernitur, quodque rariſſimum exiſtit ſupra innatat, craſſiſſimum vero, quod ſane pus appellatur, ſubſidet. In pueris quoque ob loci hujus et totius corporis caliditatem gignuntur calculi, quod viris ob corporis frigiditatem minime uſuvenit. Iſtud enim probe noſſe convenit, hominem prima aetate in omni vita eſſe ca-

Ed. Chart. III. [143.] Foëf. I. 230. Ed. Lind. I. (278. 279.)

αὐτὸς ἑωυτοῦ, τῇ δὲ ὑστάτῃ ψυχρότατος. ἀνάγκη γὰρ αὐξανόμενον καὶ χωρέον τὸ σῶμα πρὸς βίην θερμὸν εἶναι· ὁκόταν δὲ ἄρχηται μαραίνεσθαι τὸ σῶμα, καταῤῥέον πρὸς εὐπέτειαν ψυχρότερον γίνεται. κατὰ τουτέον τὸν λόγον, ὁκόσον τουτέων τῶν ἡμερέων τὴν πρώτην πλεῖστον αὔξεται ὁ ἄνθρωπος, τοσοῦτον θερμότερος γίνεται, καὶ τῇ ὑστάτῃ τῶν ἡμερέων ὅσον πλεῖστον καταμαραίνεται, τοσοῦτον ἀνάγκη ψυχρότερον εἶναι. ὑγιέες δὲ γίνονται αὐτόματοι οἱ οὕτως διακείμενοι πλεῖστοι μὲν ἐν τῇ ὥρῃ, ἣν ἄρξωνται τήκεσθαι πέντε καὶ τεσσαρακονθήμεροι. ὁκόσοι δ᾽ ἂν τὴν ὥρην ταύτην ὑπερβάλλωσιν, ἐνιαυτῷ αὐτόματοι ὑγιέες γίνονται, ἢν μή τι ἄλλο κακουργεῖται ὁ ἄνθρωπος. ὁκόσα τῶν νοσημάτων ἐξ ὀλίγου γίνεται καὶ ὁκόσων αἱ προφάσιες εὔγνωστοι, ταῦτα δὲ ἀσφαλέστατά ἐστι προσαγορεύεσθαι. τὴν δὲ ἴησιν χρὴ ποιέεσθαι αὐτέων ἐναντιούμενον τῇ προφάσει τῆς νόσου. οὕτω γὰρ ἂν λύοιτο τὸ τὴν νοῦσον παρασχὸν ἐν τῷ σώματι. (279) ὁκόσοισι ψαμμοειδέα ὑφίσταται ἢ πῶροι ἐν τοῖσιν οὔροισι, τουτέοισι τὴν ἀρχὴν φύματα ἐγένετο πρὸς τῇ φλεβὶ τῇ παχείῃ καὶ διεπύησεν· ἔπειτα δὲ ἅτε

lidiffimum, poftrema vero frigidiffimum. Siquidem quod augefcit corpus et ad robur tendit calidum effe neceffe eft, at ubi marcefcere et ad exitium praecipitare coeperit, frigidius evadit. Atque hac ratione quo magis his primis diebus homo increfcit, eo calidior evadit, et quanto magis ultimis diebus marcefcit, tanto frigidiorem effe neceffe eft. Qui autem fic affecti funt fua fponte fanefcunt, plerique quidem quo anni tempore colliquefcere coeperint, quinto et quadragefimo die. Qui vero hoc anni tempus fuperaverint, anno convalefcunt, nifi quid aliud hominem male habuerit. Qui morbi ex parvo temporis intervallo oriuntur et quorum caufae cognitu funt faciles, ii fecuriffime praedicantur. Quorum curationem fic inftituere oportet, ut morbi caufae occurramus. Ita fiquidem quod morbum in corpore excitavit facile diffolvatur. Quibus in urina arenulae vel lapilli fubfident, iis per initia ad craffam venam tubercula enafcuntur et fuppurant, deinde cum ea tubercula haud ita cito

Ed. Chart. III. [143. 147.] Foës. I. 230. 231. Ed. Lind. I. (279.)

οὐ ταχέως ἐκραγέντων τῶν φυμάτων, πῶροι συνετράφησαν ἐκ τοῦ πύου, οἵτινες ἔξω θλίβονται διὰ τῆς φλεβὸς, σὺν τῷ οὔρῳ ἐς τὴν κύστιν. ὁκόσοισι δὲ αἱματώδεα μὲν τὰ οὐρήματα, τουτέοισιν αἱ φλέβες πεπονήκασιν. [147] ὁκόσοισι δὲ ἐν τῷ οὐρήματι παχεῖ ἐόντι σαρκία μικρὰ τριχοειδέα συνέρχεται, ταῦτα δὲ ἀπὸ τῶν νεφρῶν εἰδέναι χρὴ ἐόντα καὶ ἀπὸ ἀρθριτικῶν. || ὁκόσοισι δὲ καθαρὸν τὸ οὖρον ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, ὁκοῖον δὲ πίτυρα ἐπιφέρεται ἐν τῷ οὐρήματι, τουτέων ἡ κύστις ψωριᾷ. οἱ πλεῖστοι τῶν πυρετῶν γίνονται ἀπὸ χολῆς. εἴδεα δὲ σφέων εἰσὶ τέσσαρα, χωρὶς τῶν ἐν τῇσιν ὀδύνῃσι γινομένων τῇσιν ἀποκεκριμένῃσιν. ὀνόματα δ' αὐτέοισίν ἐστι ξύνοχος, ἀμφημερινὸς, τριταῖος, τεταρταῖος. ὁ μὲν οὖν ξύνοχος καλεόμενος γίνεται ἀπὸ πλείστης χολῆς καὶ ἀκρητεστάτης καὶ τὰς κρίσιας ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ ποιέεται. τὸ γὰρ σῶμα οὐ διαψυχόμενον οὐδένα χρόνον συντήκεται ταχέως, ἅτε ὑπὸ πολλοῦ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον. ὁ δὲ ἀμφημερινὸς μετὰ τὸν ξύνοχον ἀπὸ πλείστης χολῆς γίνεται καὶ ἀπαλλάσσεται τάχιστα τῶν ἄλλων. μακρότερος δέ ἐστι τοῦ ξυνόχου ὁκόσῳ ἀπὸ ἐλάσσονος γίνεται χολῆς, καὶ ὅτι ἔχει

rumpantur, lapilli ex pure coalefcunt, qui per venam cum urina in veficam foras extruduntur. At quibus urinae quidem cruentae funt, iis in venis vitium eft. Quibus una cum urina craffa prodeunt minutae carunculae capillamentorum fpeciem referentes, eas a renibus et articulari morbo laborantibus prodire noffe convenit. Quibus urina pura eft et alias atque alias furfuracea quaedam per fummam urinam feruntur, iis vefica fcabie laborat. Febres magna ex parte a bile oriuntur, quarum genera funt quatuor, praeter eas quae dolores eximios comitantur. Earum autem nomina funt, continens, quotidiana, tertiana et quartana. Quae continens appellatur, ex copiofiffima et meraciffima bile provenit et perquam brevi judicatur. Corpus namque vehementi calore incalefcens neque unquam refrigefcens, celeriter colliquefcit. Quotidiana fecundum continentem ex plurima bile ortum habet et prae aliis citiffime liberat, at continente eo longior quo ex pauciore bile provenit, quod-

ἀνάπαυσιν τὸ σῶμα, ἐν δὲ τῷ ξυνόχῳ οὐκ ἀναπαύεται οὐδένα χρόνον. ὁ δὲ τριταῖος μακρότερός ἐστι τοῦ ἀμφημερινοῦ καὶ ἀπὸ χολῆς ἐλάσσονος γίνεται. ὁκόσῳ (280) δὲ πλείονα χρόνον ἐν τῷ τριταίῳ ἢ τῷ ἀμφημερινῷ τὸ σῶμα διαναπαύεται, τοσούτῳ χρονιώτερος οὗτος ὁ πυρετὸς τοῦ ἀμφημερινοῦ ἐστίν. οἱ δὲ τεταρταῖοι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, χρονιώτεροι δὲ μάλα τῶν τριταίων εἰσὶν, ὁκόσῳ ἔλαττόν τι μέρος μετέχουσι χολῆς τῆς τὴν θερμασίην παρεχούσης, τοῦ τε διαψύχεσθαι τὸ σῶμα πλεῖον μετέχουσι. προσγίνεται δὲ αὐτέοισιν ἀπὸ μελαίνης χολῆς τὸ περισσὸν τοῦτο καὶ δυσαπάλλακτον. μέλαινα γὰρ χολὴ τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων χυμῶν γλισχρότατον καὶ τὰς ἕδρας χρονιωτάτας πεποίηται. γνώσῃ δὲ ἐν τῷδε ὅτι οἱ τεταρταῖοι πυρετοὶ μετέχουσι τοῦ μελαγχολικοῦ. φθινοπώρῳ γὰρ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι ἁλίσκονται ὑπὸ τῶν τεταρταίων καὶ ἐν τῇ ἡλικίῃ ἀπὸ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων ἕως τῶν πέντε καὶ τεσσαράκοντα, ὅτι καὶ ἡ ἡλικίη αὕτη ὑπὸ μελαίνης χολῆς κατέχεται μάλιστα πασέων τῶν ἡλικιῶν, ἥ τε φθινοπωρινὴ ὥρη μάλιστα πασέων τῶν ὡρέων ἐπιτηδειοτάτη. ὁκόσοι δ᾽ ἂν ἁλῶσιν ἔξω

que in ea corpus requietem habet, quod in in continente nullo unquam tempore quiescit. Tertiana vero quotidiana longior et a pauciore bile fit, quoque diutius in ea quam in quotidiana corpus quiescit, eo diuturnior haec febris est quam quotidiana. At quartanae in reliquis eandem rationem obtinent, sed tertianis tanto longiores sunt quanto minus bilis calorem exhibentis obtinent, tum quia in his corpus liberalius refrigeratur, iisque ab atra bile is cumulus accedit, ut non nisi aegre depelli possint. Bilis enim eorum omnium quae in corpore insunt cum sit glutinosissima, maxime diuturnas stationes facit. Quod autem quartanae humoris melancholici sint participes, ex eo cognosces quod autumno praecipue homines quartanis corripiantur et ea aetate quae est ab anno vigesimo quinto ad quadragesimum quintum, tum etiam quod haec aetas inter alias omnes atrae bili potissimum est obnoxia, ut et inter anni tempora autumnale maxime accommodatum. Si qui vero extra hoc anni tempus et

Ed. Chart. III. [147. 180.] Foes. I. 231. Ed. Lind. I. (280. 124. 125.)

τῆς ὥρης ταύτης καὶ τῆς ἡλικίης ὑπό τε τεταρταίου, εὖ χρὴ εἰδέναι μὴ χρόνιον ἐσόμενον τὸν πυρετὸν, ἢν μὴ ἄλλο τι κακουργῆται ὁ ἄνθρωπος.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΓΟΝΗΣ.

[180] (124) Νόμος μὲν πάντα κρατύνει· ἡ δὲ γονὴ τοῦ ἀνδρὸς ἔρχεται ἀπὸ παντὸς τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐν τῷ σώματι ἐόντος τὸ ἰσχυρότατον ἀποκριθέν. τούτου δὲ ἱστόριον τόδε, ὅτι ἀποκρίνεται τὸ ἰσχυρότατον, ὅτι ἐπὴν λαγνεύσωμεν σμικρὸν οὕτω μεθέντες, ἀσθενέες γινόμεθα. ἔχει δὲ οὕτω: φλέβες καὶ νεῦρα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τείνουσιν ἐς τὸ αἰδοῖον, οἷσιν ὑποτριβομένοισι καὶ θερμαινομένοισι καὶ πληρευμένοισιν ὥσπερ κνησμὸς ἐμπίπτει καὶ τῷ σώματι παντὶ ἡδονὴ καὶ θέρμη ἐκ τούτου (125) παραγίνεται, τριβομένου δὲ τοῦ αἰδοίου καὶ τοῦ ἀνθρώπου κινευμένου, τὸ ὑγρὸν θερμαίνεται ἐν τῷ σώματι καὶ διαχέεται καὶ κλονέεται ὑπὸ τῆς κινήσιος καὶ ἀφρέει· καθάπερ καὶ τἄλλα ὑγρὰ σύμπαντα κλονεύμενα ἀφρέει. οὕτω δὲ κἀν τῷ ἀνθρώπῳ ἀποκρίνεται

eam aetatem quartana correpti fuerint, pro comperto habeas hanc febrem, nisi quid aliud hominem male habeat, minime diuturnam fore.

HIPPOCRATIS DE GENITVRA LIBER.

Lex quidem omnia sibi subjicit. At vero viri genitura ex universo humido; quod in corpore continetur, proficiscitur, ubi id, quod validissimum est, excernitur. Cujus rei istud est argumentum, quod ubi rem veneream exercemus, tantillo emisso imbecilles evadimus. Istud vero sic se habet: Ex toto corpore venae et nervi in pudendum procedunt, quorum attritu, excalefactione et repletione velut pruritus exoritur, indeque ad totum corpus voluptas et calor permanat. Trito autem pudendo et moto homine, humidum in corpore concalescit et diffunditur et motum agitatur et spumescit, non secus ac reliqua omnia humida agitata spumescunt. Sic vero etiam in homine quod validissimum est et

ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀφρέοντος τὸ ἰσχυρότατον καὶ τὸ πιότατον, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν. || τείνουσι γάρ ἐς τοῦτον ἐκ παντὸς τοῦ σώματος. καὶ διαχέει ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τὴν ὀσφῦν καὶ ἐς πᾶν τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸν μυελὸν, καὶ ἐξ αὐτοῦ τείνουσιν ὁδοὶ, ὥστε καὶ ἐπιέναι τοῦ ὑγροῦ ἐς αὐτὸν καὶ ἀποχωρέειν. ἐπὴν δὲ ἔλθῃ ἐς τοῦτον τὸν μυελὸν ἡ γονὴ, χωρέει παρὰ τοὺς νεφρούς. ταύτῃ γάρ ἡ ὁδός ἐστι διὰ φλεβῶν. κἢν οἱ νεφροὶ ἑλκωθῶσιν, ἔστιν ὅτε καὶ αἷμα ξυμφέρεται. παρὰ δὲ τῶν νεφρῶν ἔρχεται διὰ τῶν ὀρχίων μεσάτων ἐς τὸ αἰδοῖον. καὶ χωρέει οὐχ ὅπῃ τὸ οὖρον, ἀλλά οἱ ἄλλη ὁδός ἐστιν αὐτῆς ἐχομένη. καὶ οἱ ἐξονειρώσσοντες διὰ τάδε ἐξονειρώσσουσιν· ἐπὰν τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι διακεχυμένον ἔῃ καὶ διάθερμον, εἴτε ὑπὸ ταλαιπωρίης, εἴτε ὑπὸ ἄλλου τινὸς, ἀφρέει. καὶ ἀποκρινομένου ἀπ᾽ αὐτοῦ ὁρᾷν παρίσταται οἵη λαγνείῃ. ἔχει γάρ τὸ ὑγρὸν τοῦτο ὅπερ λαγνεύοντι. ἀλλ᾽ οὐ μοι περὶ ὀνειρωσσόντων καὶ παντὸς τοῦ νοσήματος τί ἐστὶ καὶ ὁκόσα ἐργάζεται καὶ διότι πρὸ λαγνείης.

pinguiſſimum, a ſpumeſcente humore ſecernitur et ad ſpinalem medullam progreditur. In hanc enim ex toto corpore viae quaedam feruntur et ex cerebro in lumbos, univerſum corpus et ſpinalem medullam diffunditur, ex eaque viae quaedam procedunt, ita ut ad eam humidum deferri et ex ea ſecedere queat. At ubi ad ſpinalem medullam genitura pervenerit, per venas quasdam quibus illi via patet, ad renes fertur, quibus exulceratis interdum etiam ſanguis una defertur. A renibus autem per medios teſtes ad pudendum pervenit, neque qua via urinae eſt prodit, ſed alia ipſi via eſt huic proxima. At vero qui per ſomnum veneris ludibrio tentantur, ideo per ſomnum venerea exercent, quod humidum in corpore diffuſum excalefactum, ſive ex vehementi exercitatione, ſive ex alia quavis cauſa, ſpumeſcat, dum ab ipſo exernitur, veneris imaginem quandam exhibet. Perinde enim ſe habet hoc humidum ut in eo qui venerem exercet. Sed neque de his qui per ſomnum venerem exercent, neque de toto morbo quid ſit, quaeve efficiat, neque cur coitus loco ha-

Ed. Chart. III. [180. 181.] Foes. I. 232. Ed. Lind. I. (125. 126.)

καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἰρέαται. [181] οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ ταῦτα οὐ λαγνεύουσιν, ὅτι σφέων ἡ δίοδος ἀμαλδύνεται τῆς γονῆς. (126) ἔστι γὰρ δι᾽ αὐτῶν τῶν ὀρχίων ἡ ὁδός. καὶ νεῦρα τείνει λεπτὰ καὶ πυκνὰ εἰς τὸ αἰδοῖον ἐκ τῶν ὀρχίων, οἷσιν ἀείρεται καὶ καθίεται. καὶ ταῦτα ἐν τῇ τομῇ ἀποτέμνεται, διότι καὶ οὐχ ὑπάρχουσιν οἱ εὐνοῦχοι χρηστοί. τῶν δὲ τάδε ἐκτριβέντων ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς ἐμπέφρακται· πωροῦνται γὰρ οἱ ὄρχιες· καὶ τὰ νεῦρα σκληρὰ καὶ μωρὰ γινόμενα ὑπὸ τοῦ πώρου οὐ δύναται τείνειν καὶ χαλᾷν. ὁκόσοι δὲ παρ᾽ οὓς τετμημένοι εἰσὶν, οὗτοι λαγνεύουσι μὲν καὶ ἀφίασιν· ὀλίγον δὲ καὶ ἀσθενὲς καὶ ἄγονον. χωρέει γὰρ τὸ πλεῖστον τοῦ γόνου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ οὔατα εἰς τὸν νωτιαῖον μυελόν. αὕτη δὲ ἡ δίοδος ὑπὸ τῆς τομῆς οὐλῆς γενομένης στερεὴ γέγονεν. τοῖσι δὲ παιδίοισι λεπτὰ τὰ φλέβια ἐόντα καὶ πληρευμένα, κωλύει τὴν γονὴν ἰέναι. καὶ ὁ κνησμὸς οὐχ ὁμοίως παραγίνεται. διὰ ταῦτα οὐδὲ κλονέεται ἐν τῷ σώματι τὸ ὑγρὸν ἐς ἀπόκρισιν τῆς γονῆς. καὶ τῇσι

beatur, dicendum nobis eſt, et de his quidem hactenus. At vero eunuchi eam ob cauſam venerem minime peragunt, quia geniturae transitus ipſis aboletur. Per ipſos enim teſtes ei via eſt et nervi tenues et crebri ex teſtibus in pudendum feruntur, quibus aſſurgit et demittitur, iique in ipſa exectione dum caſtrantur reſcinduntur, ideoque ad obeundam venerem inutiles exiſtunt. Qui vero iſtorum attritionem paſſi ſunt, iis geniturae via obſtructa eſt. Callum enim contrahere teſtes ſolent, nervique a callo indurati et hebeſcentes, neque pudendum intendere neque laxare poſſunt. At qui juxta aures ſectionem experti ſunt, ii venerem quidem exercent, verum ſemen paucum, imbecillum et infoecundum emittunt. Maxima ſiquidem ſeminis pars e capite ſecundum aures in ſpinalem medullam fertur, ipſe vero transitus ſectione ad cicatricem perducta, ſolidior evaſit. Pueris autem venae exiles et plenae genituram ferri prohibent, neque pruritus eodem modo excitatur, nec proinde humidum in corpore agitatur, ut genitura ſecerni queat. Virginibus quoque ean-

παρθένοισι, μέχρις ἂν νέαι ἔωσιν, οὐ χωρέει κα καταμήνια δι᾽ αἴτιον τὸ αὐτό. ἐπὴν δὲ αὔξωνται καὶ παρθένος καὶ παῖς, αἱ φλέβες αἱ ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσαι τοῦ παιδὸς καὶ τῆς παρθένου καὶ ἐπὶ τὰς μήτρας εὔρυαι γίνονται ὑπὸ τῆς αὔξης καὶ στομοῦνται, καὶ ὁδὸς καὶ δίοδος διὰ στενῶν γίνεται. καὶ τὸ ὑγρὸν κλόνησιν τότε ἴσχει. εὐρυχωρίη γάρ οἱ τότε γίνεται ἔνθα κλονήσεται. καὶ τῷ παιδὶ χωρέει, ἐπὴν ἁδρὸς ἔῃ, διὰ τόδε καὶ τῇ παρθένῳ τὰ καταμήνια. ταῦτα δέ μοι οὕτως ἀποπέφανται. (127) τὴν δὲ γονὴν φημὶ ἀποκρίνεσθαι ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος, καὶ ἀπὸ τῶν στερεῶν καὶ ἀπὸ τῶν μαλθακῶν καὶ ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ παντὸς τοῦ ἐν τῷ σώματι. εἰσὶ δὲ τέσσαρες ἰδέαι τοῦ ὑγροῦ, αἷμα, χολὴ, ὕδωρ καὶ φλέγμα. τοσαύτας γὰρ ἰδέας ἔχει ξυμφυέας ὁ ἄνθρωπος ἐν ἑωυτῷ καὶ ἀπὸ τουτέων αἱ νόσοι γίνονται, ἢ αἱ ἐκ νόσων διακρίσιες. καὶ ταῦτα μὲν εἰρέαταί μοι περὶ γονῆς, ὁκόθεν γίνεται καὶ ὅκως καὶ διότι καὶ οἷσιν οὐ γίνεται ἡ γονὴ καὶ διότι οὐ γίνεται καὶ περὶ καταμηνίων παρθένων. τῇσι δὲ γυναιξὶν ἐν τῇ μίξει τριβομένου τοῦ αἰδοίου καὶ τῶν μητρέων κινευμένων,

dem ob causam intra pubertatis annos menses minime prodeunt. Ubi vero adoleverint tum virgo tum puer, venae quae ad pueri pudendum et in virginis uterum feruntur, incremento accepto ampliores redduntur et aperiuntur, viaque et transitus per illarum angustias patet, tuncque humidum agitari incipit et spatia ampliora in quibus agitetur habet, pueroque, cum adultus fuerit, ob eam causam et virgini menstrua prodeunt. Atque ista mihi ad hunc modum se habere comperta sunt. At vero genituram ex toto corpore et ex solidis et mollibus partibus et ex universo totius corporis humido secerni assevero. Humidi autem quatuor sunt species, sanguis, bilis, aqua et pituita. Homo enim tot sibi cognatas species habet, ex quibus tum morbi fiunt tum dijudicantur. Atque haec mihi quidem de genitura dicta sunt et unde et quanam ratione et quanam ex causa ortum habeat et in quibus et quare nulla insit, simulque de virginum mensibus. Mulieribus autem in coitu attrito pudendo et

ὥσπερ κνησμὸν ἐμπίπτειν ἐς αὐτὰς καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι ἡδονὴν καὶ θέρμην παρέχειν. μεθίει δὲ καὶ ἡ γυνὴ ἀπὸ τοῦ σώματος ὁτὲ μὲν ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι ἰκμαλέαι γίνονται, ὁτὲ δὲ καὶ ἔξω, ἢν χάσκωσιν αἱ μῆτραι μᾶλλον τοῦ καιροῦ. || καὶ ἥδεται ἐπὴν ἄρξηται μίσγεσθαι διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, μέχρις ἂν αὐτὴν μεθιῇ ὁ ἀνήρ· κἢν μὲν ὀργᾷ ἡ γυνὴ μίσγεσθαι, πρόσθεν τοῦ ἀνδρὸς ἀφίει, καὶ τὸ λοιπὸν οὐκ ἔτι ὁμοίως ἥδεται γυνή· ἢν δὲ μὴ ὀργᾷ, συντελέει τῷ ἀνδρὶ ἡδομένη· καὶ ἔχει οὕτως ὥσπερ εἴτις ἐπὶ ὕδωρ ζέον ἕτερον ψυχρὸν ὕδωρ ἐπιχέει, παύεται τὸ ζέον. οὕτω καὶ ἡ γονὴ πεσοῦσα τοῦ ἀνδρὸς ἐς τὰς μήτρας σβέννυσι τὴν [182] θέρμην καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς γυναικός. ἐξαΐσσει δὲ ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ θέρμη ἅμα τῇ γονῇ πιπτούσῃ εἰς τὰς μήτρας, ἔπειτα λήγει· ὥσπερ εἴτις ἐπὶ φλόγα οἶνον ἐπιχέει, συμβαίνει πρῶτα μὲν ἐξαΐσσειν τὴν φλόγα καὶ (128) αὔξεσθαι δι' ὀλίγου πρὸς τὴν ἐπίχυσιν τοῦ οἴνου, ἔπειτα λήγειν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἡ θέρμη ἐξαΐσσει πρὸς τὴν γονὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἔπειτα λήγει. ἧσσον δὲ πολλῷ ἥδεται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρὸς ἐν

commotis uteris, pruritus quidam in seipsis sentitur et reliquo corpore voluptas calorque exoritur. Semen vero e corpore etiam emittit mulier, interdum quidem in uterum, ex quo humidus redditur, nonnunquam vero foras, si plus aequo uterus dehiscat. Illa etiam ubi coire coeperit, toto tempore voluptatem percipit, dum vir semen emiserit. Quod si coitum ardenter quidem mulier appetat, ante quam vir semen emittit, neque deinceps eadem voluptate perfunditur; sin vero venerem non vehementer appetat, una cum viro voluptate affici desinit. Ac habet se res ad hunc modum, ut si quis ad aquam ferventem frigidam affundat, fervere desinit, ita etiam virile semen in uterum illapsum, mulieris calorem et voluptatem extinguit. Effertur autem voluptas et calor simul ac semen in uterum decidit, deinde desinit, non secus ac si quis ad flammam vinum affundat, ea primum ad vini affusionem attollitur et paulatim increscit, deinde desinit: eodem modo in muliere calor ad viri semen

τῇ μίξει, πλείονα δὲ χρόνον ὁ ἀνήρ. διότι δὲ μᾶλλον ὁ ἀνὴρ ἥδεται, ἀποκρίνεται αὐτῷ ἐξαπίνης ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ ταραχῆς ἰσχυροτέρης ἢ τῇ γυναικί. ἔχει δὲ τόδε οὕτως τῇσι γυναιξὶν, ἢν μὲν μίσγωνται ἀνδράσι, μᾶλλον ὑγιαίνουσιν· ἢν δὲ μὴ, ἧσσον. ἅμα μὲν αἱ μῆτραι ἰκμαλέαι γίνονται ἐν τῇ μίξει, καὶ οὐ ξηραὶ ἐοῦσαι μᾶλλον τοῦ καιροῦ συστρέφονται ἰσχυρῶς. συστρεφόμεναι δὲ ἰσχυρῶς πόνον τῷ σώματι παρέχουσιν. ἅμα δὲ ἡ μίξις τὸ αἷμα θερμαίνουσα καὶ ὑγραίνουσα ποιέει ὁδὸν ῥηϊτέρην τοῖσι καταμηνίοισι. τῶν δὲ καταμηνίων μὴ χωρεόντων τὰ σώματα τῶν γυναικῶν ἐπίνοσα γίνονται. διότι δὲ ἐπίνοσα γίνονται, εἰρήσεταί μοι ἐν τῇσι γυναικείῃσι νούσοισι. καὶ ταῦτα μέν μοι εἰρέαται ἐς τοσοῦτον. ἐπὴν δὲ μιχθῇ ἡ γυνὴ, ἢν μὲν δὴ μὴ μέλλῃ λήψεσθαι πρὸς ἑωυτὴν, πρὸς τῷ ἔθει χωρέει ἔξω ἡ γονὴ ἀπ᾽ ἀμφοτέρων, ὁκόταν ἡ γυνὴ ἐθηλήσῃ· ἢν δὲ μέλλῃ λήψεσθαι, οὐ χωρέει ἔξω, ἀλλ᾽ ἐμμένει ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονή. αἱ γὰρ μῆτραι δεξάμεναι καὶ μύσασαι ἔχουσιν ἐν ἑωυτῇσιν, ἅτε συσπασθέντος τοῦ

effertur, postea desinit. At vero in venere exercenda longe minorem quam vir voluptatem mulier percipit, vir vero etiam diuturniorem. Cumque majorem vir percipiat voluptatem, ei repente ab humido majore agitatione quam mulieri secernitur. Sic autem se res habent mulierum, si quidem cum viris rem habeant, magis sanae sunt; sin contra, minus bene habent. Nam et coitu uteri humidiores evadunt, qui si plus aequo siccescant, vehementer contrahuntur, sicque contracti corpori dolorem afferunt, simulque coitus sanguinem excalefaciens et humectans, causa est ut menses facilius profluant, quibus minime prodeuntibus, morbis obnoxiae mulieres redduntur. Cujus rei causam in morbis muliebribrus exponemus. Ac de his quidem haec dixisse satis sit. Post coitum autem, siquidem mulier minime conceptura sit, semen ab utrisque emissum pro more foras cum volet profluet. Quod si conceptura sit, semen minime foras profluit, sed in ipso utero manet. Eo namque excepto uterus clauditur et retinet, ejus nimirum osculo ob humiditatem con-

Ed. Chart. III. [182.] Foës. I. 233. Ed. Lind. I. (128. 129.)
στόματος ὑπὸ τῆς ἐκμάδος, καὶ μίσγεται ὁμοῦ τό τε ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐλθὸν καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικός· καὶ ἢν ἡ γυνὴ τόκων ἔμπειρος ἔῃ καὶ ἐννοήσῃ ὁκόταν ἡ γονὴ μὴ ἐξέλθῃ, ἀλλ' ἐμμείνῃ, εἰ(129)δήσει ᾗ ἡμέρῃ ἔλαβεν ἐς ἑωυτήν. ἔχει δὲ οὕτως καὶ τόδε. ὁτὲ μὲν ἰσχυρότερόν ἐστι τὸ μεθιέμενον ἀπὸ τῆς γυναικὸς, ὁτὲ δὲ ἀσθενέστερον· καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ὡσαύτως. καὶ ἔστι καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ τὸ θῆλυ σπέρμα καὶ τὸ ἄρσεν καὶ ἐν τῇ γυναικὶ ὁμοίως. ἰσχυρότερον δέ ἐστι τὸ ἄρσεν τοῦ θήλεος. ἀνάγκη οὖν ὑπὸ ἰσχυροτέρου σπέρματος γίνεσθαι. ἔχει δὲ καὶ τόδε οὕτω. ἢν μὲν ἀπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρμα ἰσχυρότερον ἔλθῃ, ἄρσεν γίνεται τὸ τικτόμενον· ἢν δὲ ἀσθενὲς, θῆλυ. ὁκότερον δ' ἂν κρατήσῃ κατὰ πλῆθος, ἐκεῖνο καὶ γίνεται. ἢν γὰρ πολλῷ πλέον τὸ ἀσθενὲς σπέρμα τοῦ ἰσχυροτέρου, κρατέεται τὸ ἰσχυρὸν καὶ μιχθὲν τῷ ἀσθενεῖ ἐς θῆλυ περιηνέχθη· ἢν δὲ πλέον ἔῃ τὸ ἰσχυρὸν τοῦ ἀσθενέος, κρατηθῇ τε τὸ ἀσθενὲς, ἐς ἄρσεν περιηνέχθη. ὥσπερ εἴτις κηρὸν καὶ στέαρ μίξας ὁμοῦ, πλέον ποιήσας τὸ

tracto, simulque miscetur tum quod a viro tum quod a muliere procedit. Quod si mulier partum aliquando experta fuerit et animadvertit quando genitura non exciderit, sed intus remanserit, sciet qua die conceperit. Sic quoque se res habet. Quod a muliere emissum est, quandoque quidem robustius est, quandoque vero imbecillius. Similiter quoque quod a viro emissum est se habet. Et in viro tum muliebre tum masculum semen inest, eodemque modo in muliere se habet. Masculum vero foemineo robustius est. Generationem igitur a robustiore fieri necesse est. Hoc quoque modo se res habet. Si quod ab utroque semen prodit robustius fuerit, mas generatur, si debile, foemina. Utrumlibet vero copia superarit, illud ipsum generat. Si namque debilius semen multo majore copia valentius superet, evincitur quod valentius est et debili permixtum ad foeminam transfertur. Quod si validum debili copiosius fuerit, superatur debile et ad marem redigitur. Ac veluti si quis ceram et adipem simul commisceat et adipe multo majore copia addito, ea ad ignem liquefaciat, dum

στέαρ τήξεται πρὸς πῦρ, μέχρις μὲν ὑγρὸν ἔῃ, οὐ διάδηλον γίνεται τὸ κρατέον· ἐπὴν δὲ παγῇ, τότ᾽ ἐμφανὲς γίνεται, ὅτι κρατέει τὸ στέαρ τοῦ κηροῦ κατὰ πλῆθος. οὕτως ἔχει καὶ τοῦ ἄῤῥενος καὶ τοῦ θήλεος ἡ γονή. ξυμβάλλεσθαι δὲ παρέχει ὅτι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ ἔστι γόνος καὶ θήλεος καὶ ἄρσενος τοῖσιν ἐμφανέσι γινομένοισι. πολλαὶ γὰρ γυναῖκες ἤδη ἐθηλυτόκησαν παρ᾽ ἀνδράσιν ἰδίοις· παρὰ δὲ ἑτέροις ἀνδράσιν ἐλθοῦσαι ἐκουροτόκησαν. || καὶ οἱ ἄνδρες οἱ αὐτοὶ κεῖνοι παρ᾽ οἷσιν ἐθηλυτόκεον αἱ γυναῖκες, ἑτέρων γυναικῶν ἐς μίξιν ἀπερχόμενοι ἄρσενα γόνον ἐποίησαν, καὶ οἷσιν ἄρσεν γόνος ἐγίνετο, εἰς ἑτέρας γυναῖκας μι(130)χθέντες θῆλυν γόνον ἐποίησαν. [183] οὕτως ὁ λόγος ἐρέει καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα ἔχειν καὶ θῆλυν γόνον καὶ ἄρσενα, παρὰ μὲν τοῖσιν ἐθηλυτόκεον, ἐκρατέετο τὸ ἰσχυρότερον, πλέονος γενομένου τοῦ ἀσθενέος, καὶ ἐγίνετο θήλεα· παρὰ δὲ τοῖσιν ἐκουροτόκεον, ἐκρατέετο τὸ ἀσθενέστερον, καὶ ἐγίνετο ἄρσενα. χωρέει δὲ οὐκ ἀεὶ τοῦτο ἀπὸ τοῦ αὐτέου ἀνδρὸς ἰσχυρή· ἀλλ᾽ οὐδὲ ἀσθενὴς ἐς ἀεὶ, ἀλλ᾽ ἄλλοτε ἀλλοίη. καὶ

quidem liquida fuerint, quod copia ſuperat manifeſtum non eſt, ubi vero concreta fuerint, tunc quod adeps ceram copia ſuperat conſpicuum eſt. Sic maris et foeminae genituram ſe habere exiſtimandum eſt. Quod autem tam in muliere quam viro tum foemineum tum maſculum ſemen inſit, ex his quae manifeſte contingunt conjicere licet. Pleraeque enim mulieres ſuis viris foeminas jam pepere, quae cum aliis congreſſae ex iis filios ſuſceperunt. Et viri illi ipſi quibus mulieres foeminas peperere, cum aliis mulieribus congreſſi, maſculam prolem genuerunt, et quibus maſculus foetus ſuſcipiebatur, cum aliis mulieribus congreſſi foeminas genuerunt. Eoque modo haec ratio demonſtrat tam virum quam foeminam et foemineum et maſculum ſemen continere. Siquidem quae foeminas ſuſcipiebant, in iis quod erat validius a debilioris copia ſuperabatur, et foemellae generabantur; quae vero mares ſuſcipiebant, in iis quod erat debilius ſuperabatur, et mares gignebantur. Neque vero ab eodem viro ſemen validum, neque ſemper debile procedit,

τῆς γυναικὸς οὕτως ἔχει· ὥς μὴ θαυμάζειν τὰς αὐτὰς γυναῖκας καὶ τοὺς αὐτοὺς ἄνδρας γόνον καὶ ἄρσενα καὶ θῆλυν ποιέειν. ἔχει δὲ καὶ τοῖσι κτήνεσιν οὕτως τὰ περὶ γονῆς θήλεος καὶ ἄῤῥενος. καὶ ἐν αὐτῇ σφὶ τῇ γονῇ ἐξέρχεται καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος καὶ ἀπὸ τῶν ἀσθενέων ἀσθενὴς καὶ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ἰσχυρή. καὶ τῷ τέκνῳ οὕτως ἐστὶν ἀνάγκη ἀποδίδοσθαι. καὶ ὁκόθεν ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ ἀνδρὸς πλέον ἔλθῃ ἐς τὴν γονὴν ἢ τῆς γυναικὸς, τὸ τέκνον κεῖνο κάλλιον ἔοικε τῷ πατρί· ὁκόθεν δὲ πλέον ἔλθῃ ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ σώματος, κεῖνο κάλλιον ἔοικε τῇ μητρί. ἔστι δὲ οὐκ ἀνυστὸν πάντα τῇ μητρὶ ἐοικέναι, τῷ δὲ πατρὶ μηδὲν, ἢ τὸ ἐναντίον τούτου, μηδ' ἑτέρῳ ἐοικέναι μηδέν· ἀλλ' ἀμφοτέροισιν ἀνάγκη τίς ἐστιν ἐοικέναι τινὶ, εἴπερ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν σωμάτων τὸ σπέρμα χωρέει ἐς τὸ τέκνον. ὁκότερος δ' ἂν πλέον ξυμβάληται ἐς τὸ ἐοικέναι καὶ ἀπὸ πλειόνων χωρίων τοῦ σώματος, κείνῳ τὰ πλείονα ἔοικε. καὶ ἔστιν ὅτε θυγάτηρ γενομένη τὰ πλείονα ἔοικε κάλλιον τῷ πα(131)τρὶ ἢ τῇ μητρὶ, καὶ κοῦρος γενόμενος

ſed alias aliud; et in muliere ad eundem modum ſe habet, ut proinde minus mirum videatur easdem mulieres eosdemque viros et maſculam et foemineam prolem gignere. Eadem vero in brutis tum foeminam tum marem procreandi ſeminisque ipſius eſt ratio. Prodit autem et mulieri et viro ab univerſo corpore et ab imbecillibus imbecillum et a validis validum, eodemque modo foetui diſtribui neceſſe eſt. Cumque plus ex viri quam mulieris corpore ad genituram acceſſerit, foetus ille patris magis erit ſimilis, cum vero plus ex muliere prodierit, matrem magis referet. Neque vero fieri poteſt ut per omnia matris ſimilis ſit, patrem nihil referat, aut contra, neque alterum referat. Verum utriusque aliqua in re ſimilem eſſe neceſſe eſt, ſiquidem ex utrisque ſemen ad procreandum foetum provenit. Quisquis autem plus et ex pluribus corporis partibus ad ſimilitudinem contulerit, illius pluribus in rebus ſimilis erit. Ac interdum contingit ut nata filia majore ex parte patrem melius quam matrem referat, et editus filius nonnunquam

Ed. Chart. III. [183.] Foës. I. 234. Ed. Lind. I. (130.)

ἔστιν ὅτε κάλλιον ἔοικε τῇ μητρὶ ἢ τῷ πατρί. καὶ ταῦτά μοι καὶ τοσαῦτα ἐστὶν ἱστόρια τῶν προτέρων λόγων, ὅτι ἔνεστι καὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ καὶ κουρογονίη καὶ θηλυγονίη. γίνεται δὲ καὶ τόδε. ἔστιν ὅτε τὰ τέκνα λεπτὰ καὶ ἀσθενέα γίνεται, ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς παχέων τε καὶ ἰσχυρῶν ἐόντων. κἢν μὲν πολλῶν ἤδη γενομένων τῶν παιδίων τοιοῦτον γένηται, δῆλον ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνόσησε τὸ ἔμβρυον καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς, ἢ τῆς αὔξης αὐτοῦ ἔξω παρῄει, τῶν μητρέων χανουσέων μᾶλλον καὶ διὰ τοῦτο ἀσθενὲς ἐγένετο. νοσέει δὲ ζώων ἕκαστον κατὰ τὴν ἰσχὺν ἑωυτοῦ. ἢν δὲ πάντα τὰ γενόμενα παιδία ἀσθενέα ἔῃ, αἱ μῆτραι αἴτιαι εἰσὶ, στενότεραι ἐοῦσαι τοῦ καιροῦ. ἢν γὰρ μὴ ἔχῃ εὐρυχωρίην ἔνθα τὸ ἔμβρυον τραφείη, ἀνάγκη ἐστὶν αὐτὸ λεπτὸν γενέσθαι, ἅτε οὐκ ἔχον τῇ αὔξῃ εὐρυχωρίην· ἢν δὲ ἔχῃ εὐρυχωρίην καὶ μὴ νοσήσῃ, ἐπιεικές ἐστι μεγάλων τοκέων μέγα τέκνον γίνεσθαι. ἔχει δὲ οὕτως ὥσπερ εἴτις σίκυον ἤδη ἀπηνθηκότα, ἐόντα δὲ νεογνὸν καὶ προσεόντα τῷ σικυηλάτῳ, θείη ἐς ἀρυστῆρα, ἔσται

matris magis quam patris ſimilis exiſtit. Atque haec mihi tamque multa ſunt ſuperioris ſententiae argumenta, quod tum in muliere tum in viro et maſculae et foemineae prolis generandae facultas ineſt. Quinetiam iſtud interdum contingit, ut tenues et imbecilli foetus ex parentibus craſſis et robuſtis gignantur. Quod ſi multis jam editis ejusmodi liberis accidat, foetum in utero aegrotaſſe perſpicuum eſt, vel a matre aliquid ejus incrementi foras prodiiſſe, utero nimirum dehiſcente proindeque debilem exiſtere. Animantium autem quodcunque pro virium ſuarum ratione aegrotare videtur. At vero ſi omnes editi liberi debiles extiterint, uteri plus aequo anguſti in cauſa eſſe exiſtimantur. Siquidem cum deſit amplum ſpatium in quo foetus nutriatur, ipſum debilem exiſtere neceſſe eſt, deficiente nimirum ſatis amplo ad incrementum ſpatio. Quod ſi neque deſit amplum ſpatium, neque foetus aegrotet, aequum eſſe videtur ut ex magnis parentibus magnus partus edatur. Iſtud autem hoc modo ſe habet, perinde ac ſi quis cucumerem jam defloreſcentem, tenellum tamen et adhuc cucumerario adhaereſcentem, in

τοῦ ἀρυστῆρος τῷ κοίλῳ ἶσος καὶ ὅμοιος. ἢν δέ τις εἰς ἄγγος θῇ μέγα, ὅ τι καὶ ἐπιεικές ἐστι σίκυον χαδέειν, ἀλλὰ μὴ πολλῷ κάρτα μέζον τῆς φύσιος τοῦ σικύου, ἶσος ἔσται ὁ σίκυος τοῦ ἄγγεος τῷ κοίλῳ καὶ ὅμοιος· ἐρίζει γὰρ ἐν τῇ αὔξῃ τῷ κοίλῳ τοῦ ἄγγεος. σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ (132) φυόμενα οὕτως ἔχει, ὅκως ἄν τις καταναγκάσῃ αὐτά. οὕτω δὴ ἔχει καὶ τῷ παιδίῳ, ἢν μὲν εὐρυχωρίῃ οἱ ἔῃ ἐν τῇ αὔξῃ, μεῖζον γίνεται· ἢν δὲ στενοχωρίῃ, ἔλασσον. [184] τὸ δὲ πηρωθὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι παιδίον φημὶ αὐτὸ ἢ φλασθὲν πηρωθῆναι, τῆς μητρὸς πληγείσης κατὰ τὸ ἔμβρυον, ἢ πεσούσης, ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου παθήματος προσγενομένου τῇ μητρί. || ῃ δὲ φλασθῇ, ταύτῃ πηροῦται τὸ παιδίον. ἢν δὲ μᾶλλον φλασθῇ τὸ ἔμβρυον τοῦ ὑμένος ῥαγέντος τοῦ περιέχοντος αὐτὸ, φθείρεται τὸ ἔμβρυον. ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ τοιῷδε πηροῦται παιδία, ἐπὴν ἐν τῇσι μήτρῃσι κατὰ τὸ χωρίον καθότι καὶ ἐπηρώθη στενὸν ἔῃ, ἀνάγκη ἐν στενῷ κινευμένου τοῦ σώματος πηροῦσθαι κατ᾽ ἐκεῖνο τὸ χωρίον, ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων ὅσσα ἐν τῇ γῇ ἐόντα μὴ

vas aliquod angustum imposuerit, aequalis ac similis ipsius vasis angusti cavitati evadet. Ac si quis in vas amplum imponat, quod probe cucumerem capere possit, neque eo multo majus sit, aequalis etiam et similis vasis cavitati cucumis evadet. Increscendo enim vasis capacitatem aemulatur et quae e terra fere nascuntur omnia, eodem quo quis ipsa coegerit proveniunt modo. Ad eundem quoque modum in puero se habet, siquidem ampliore loco incrementum accipiat, major, sin vero angustiore, minor evadit. At vero mutilari in utero puerum censeo vel collisione, si circa foetum mater percussa fuerit, vel in eum ceciderit, vel aliam vim quampiam perpessa fuerit. Qua vero parte colliditur, ea mutilatur puer. Quod si vehementius etiam colliditur, ita ut quae eum continet membrana disrupta sit, corrumpitur foetus. Quin et alio hujuscemodi modo mutilantur pueri, ubi uteri locus in quo mutilati fuerint angustus fuerit, cum necesse sit corpus quod angusto loco movetur illic mutilum fieri, non secus ac arbores quae terra continentur, neque satis

Ed. Chart. III. [184. V. 310.] Foes. I. 235. Ed. Lind. I. (132. 133.)
ἔχῃ εὐρυχωρίην, ἀλλ᾽ ὑπὸ λίθου ἢ ὑπό τινος ἄλλου ἀποληφθῇ, ἀνατέλλον σκολιὸν γίνεται, ἢ τῇ μὲν παχὺ, τῇ δὲ λεπτόν. οὕτω δὲ ἔχει καὶ τῷ παιδίῳ γίνεσθαι, ἢν ἐν τῇσι μήτρῃσι κατά τι τοῦ σώματος στενότερον εἴη ἕτερον τοῦ ἑτέρου. ὅτι καὶ ἐκ πεπηρωμένων ἀνθρώπων ὑγιέα τίκτονται τὰ παιδία ὡς ἐπιπλεῖστον συμβαίνει. ἔχει γὰρ τὸν ἀριθμὸν πάντα τὸ πεπηρωμένον τῷ ὑγιεῖ, ἐπὴν δέ τι οἱ νόσημα προσπέσῃ καὶ τοῦ ὑγροῦ αὐτῷ, ἀφ᾽ οὗ σπέρμα γίνεται, τέσσαρες ἰδέαι ἐοῦσαι, ὁκόσαι ἐν φύσει ὑπῆρξαν, τὴν γονὴν οὐχ ὅλην παρέχουσιν, ἀσθενέστερον δὲ τό καὶ τὸ πεπηρωμένον, οὐ θαῦμα δέ μοι δοκέει καὶ πηρωθῆναι, καθάπερ (133) ὁ τοκεύς. ταῦτα δέ μοι εἰς τοῦτο εἰρέαται. ἀναβήσομαι δ᾽ αὖθις ὀπίσω εἰς τὸν λόγον ὃν ἔλεγον.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΙΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ.

[V. 310] Ἢν ἡ γονὴ μείνῃ ἀπ᾽ ἀμφοῖν ἐν τῇσι μήτρῃσι τῆς γυναικὸς, πρῶτον μὲν μίσγεται ὁμοῦ, ἅτε τῆς γυναικὸς

amplum ſpatium habent, ſed vel a lapide vel alia quapiam re detinentur, cum exoriuntur, tortuoſae evadunt aut parte una craſſae, altera tenues. Sic certe circa puerum contingit, ſi pars quaedam corporis in utero anguſtiore loco quam antea contineatur. Ex mutilatis autem hominibus ut integri pueri naſcantur ut plurimum contingere ſolet, cum quod mutilatum eſt omnem partium numerum expleverit perinde ac ſanum. Verum ubi parentes morbo aliquo laborare contigerit, neque humidi ipſius ex quo ſemen oritur, ſpecies quatuor quae natura inſunt genituram totam praebuerint, ſed imbecillior ſit quae ex mutilato membro provenit, nil mirum videri debet, ſi ut parens ita et ſoetus mutiletur. Et haec mihi ea de re dicta ſatis ſunt. Jam vero quem initio propoſui ſermonem repetam.

HIPPOCRATIS DE NATVRA PVERI LIBER.

Si genitura ab utroque parente profecta in mulieris utero permanſerit, primum quidem cum mulier minime qui-

οὐκ ἀτρεμεούσης, καὶ ἀθροίζεται καὶ παχύνεται θερμαινομένη. ἔπειτα πνεῦμα ἴσχει, ἅτε ἐν θερμῷ ἐοῦσα, ἔπειτα τῆς μητρὸς πνεούσης, ἔπειτα δὲ τοῦ πνεύματος ὅταν πλησθῇ, ὁδὸν οἱ αὐτὸ ἑωυτῷ ἔξω ποιέει καὶ κατὰ μέσον τῆς γονῆς τὸ πνεῦμα ἔξεισιν. ὅταν δὲ ὁδὸς γένηται τῷ πνεύματι ἔξω θερμῷ ἐόντι, αὖθις ἕτερον ψυχρὸν εἰσπνέει ἀπὸ τῆς μητρός. καὶ τοῦτο ποιέει διὰ παντὸς τοῦ χρόνου. θερμαίνεται μὲν γὰρ ἅτε ἐν τῷ θερμῷ ἐοῦσα· ψυχρὸν δὲ ἴσχει ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης. πάντα δὲ ὁκόσα θερμαίνεται πνεῦμα ἴσχει. τὸ δὲ πνεῦμα ῥήγνυσι καὶ ποιέει οἱ ὁδὸν αὐτὸ ἑωυτῷ καὶ χωρέει ἔξω. αὐτὸ δὲ τὸ θερμαινόμενον ἕλκει ἐς ἑωυτὸ αὖθις ἕτερον πνεῦμα ψυχρὸν διὰ τῆς ῥαγῆς ἀφ' οὗ τρέφεται. τοῦτο δὲ γίνεται καὶ ἐπὶ τῶν ξύλων καὶ ἐπὶ τῶν φύλλων καὶ βρωτῶν καὶ ποτῶν ὁκόσα θερμαίνεται ἰσχυρῶς. [311] ἐννοῆσαι δὲ παρέξει ξύλα καιόμενα. ἅπαν(134)τα μὲν γὰρ ξύλα ποιήσει τοῦτο. μάλιστα δὲ τὰ ὑπόχλωρα. μεθίησι γὰρ κατὰ τὴν τομὴν πνεῦμα. τὸ δὲ πνεῦμα ὁκόταν ἔξω χωρήσει, ἑλίσσεται περὶ τὴν τομήν. καὶ τοῦτο γινόμενον ὁρῶμεν ἀεί. δῆλος οὖν ὁ ἐκλογισμός

escat, simul permiscetur, condensatur et calore incrassescit, deinde spiritum concipit, tum quia loco calido existit, tum quia mater spirat. Quae cum spiritus plena fuerit, viam ipse sibi foras facit, qua per mediam genituram exeat. Ubi vero via facta spiritus ille calidus foras eruperit, alium rursus frigidum a matre ad se attrahit idque toto tempore perseverat. Incalescit siquidem cum loco calido existat, matre autem spirante frigidum concipit. Quae vero calent omnia spiritum continent. Erumpit autem spiritus viamque ipse sibi aperit et foras fertur. Quod vero incalescit, alium rursus ad se spiritum frigidum, quo nutriatur, per scissuram attrahit. Quod etiam contingit in lignis, foliis et cibis et potibus, quae vehementer incalescunt. Id vero videre licet in lignis ardentibus. Quae quidem omnia istuc faciunt, tum vero praecipue ubi subviridia fuerint. Spiritum siquidem per sectionem emittunt, qui ubi foras prodierit, circa fissuram convolvitur, idque perpetuo fieri videmus. Bene igitur sub-

ἐστι τοῦ πνεύματος, ὅτι ἐν τῷ ξύλῳ ἐὸν θερμὸν ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ᾽ οὗ τρέφεται καὶ ὑπὸ ἑωυτοῦ ἀφίησιν. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀντέσπα, οὐκ ἂν τὸ πνεῦμα εἱλίσσετο ἔξω ἰόν. πᾶν γὰρ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ τρέφεται τῷ μετρίῳ. καὶ ὁκόταν διαθερμανθῇ τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν, πνεῦμα γενόμενον χωρέει ἔξω· καὶ τῇδε ἐξιὸν ἔξω τὸ θερμὸν τὸ ἐν τῷ ξύλῳ ἐνεὸν ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν, ἀφ᾽ οὗ τρέφεται. ποιέει δὲ τοῦτο καὶ φύλλα χλωρά· ὅταν δὲ καίεται, πνεῦμα ἴσχει. || ἔπειτα ῥήγνυσι τὸ πνεῦμα καὶ ὁδὸν ποιέεται καὶ χωρεῖ ἔξω ἑλισσόμενον. χωρέον δὲ ψόφον παρέχει, ᾗ τὴν εἰσπνοὴν ποιέεται. καὶ χέδροπα καὶ σῖτος καὶ ἀκρόδρυα θερμαινόμενα πνεῦμα ἴσχει καὶ ἔξω ἐξέρχεται ῥαγὴν ποιησάμενον. καὶ ἢν νοτερὰ ἔῃ, πλέον τὸ πνεῦμα ἀφίησι καὶ τὴν ῥαγὴν μέζω ποιέεται. καὶ τί δεῖ μακρηγορέειν; πάντα γὰρ ὁκόσα θερμαίνεται, πνεῦμα ἀφίησι καὶ ἕτερον ψυχρὸν κατὰ τοῦτο ἀντισπᾷ ἀφ᾽ οὗ τρέφεται. καὶ αὗταί μοι ἀνάγκαι προηγμέναι εἰσὶν, ὅτι ἡ γονὴ θερμαινομένη ἐν τῇσι μήτρῃσι πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι.

ducta ratione existimare licet, quod spiritus in ligno cum calidus existat alium frigidum a quo nutriatur attrahat et a se ipso dimittat. Nisi enim attraheret, spiritus exiens minime convolveretur. Omne namque calidum frigido moderato nutritur. Et ubi percalefactum fuerit humidum, quod in ligno inest, et in spiritum conversum fuerit, foras prodit, eademque via qua exit, calor ille, qui in ligno existit, alium frigidum quo nutriatur attrahit. Ad eundem quoque modum folia viridia cum uruntur spiritum concipiunt, qui postea erumpit et viam sibi faciens foras convolutus prodit cumque exit strepitum exhibet, qua parte inspirationem facit. Quin et legumina, triticum et arborei fructus, ubi incaluerint, spiritum concipiunt, qui rima facta foras prodit, et si humida fuerint, copiosiorem spiritum emittunt et rupturam majorem efficiunt. Et quid longiore oratione opus est? Quaecunque enim incalescunt spiritum emittunt et alium frigidum vicissim quo nutriuntur attrahunt. Atque eae quidem a me adductae rationes necessario efficiunt ut genitura in utero incalescens spiritum habere et emittere videatur, si-

Ed. Chart. V. [311.] Foes. I. 236. Ed. Lind. I. (134. 135.)

ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς μητρὸς πνεούσης πνοὴν ἴσχει καὶ ἡ γονή. ὁκόταν γὰρ ἡ μήτηρ ψυχρὸν ἑλκύσῃ ἐς ἑωυτὴν ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ἐπαυρίσκεται ἡ (135) γονή. θερμὴ δέ ἐστιν ἅτε δὴ ἐν θερμῷ ἐοῦσα· καὶ τότε δὴ πνεῦμα ἴσχει καὶ ἀφίησι. καὶ ἡ γονὴ ὑμενοῦται φυσωμένη. περιτέτακται γὰρ ἀμφ᾽ αὐτὴν τὸ ἔξωθεν, συνεχὲς γινόμενον, ἅτε γλίσχρον ἐόν, ὥσπερ ἐπ᾽ ἄρτῳ ὀπτωμένῳ, λεπτὸν ἐξίσταται ἐπιπολῆς ὑμενοειδές. θερμαινόμενος γὰρ καὶ φυσώμενος αἴρεται. ᾗ δ᾽ ἂν φυσᾶται, κείνῃ τὸ ὑμενῶδες γίνεται. τῇ δὲ γονῇ θερμαινομένῃ καὶ φυσωμένῃ πάσῃ ὑμὴν ἔξωθεν περιγίνεται, κατὰ δὲ τὸ μέσον τῆς γονῆς τῷ πνεύματι δίοδος καὶ ἔξω καὶ ἔσω γίνεται διὰ τοῦ ὑμένος. καὶ ταύτῃ τοῦ ὑμένος ἀπέχει τὸ λεπτὸν καὶ τῆς γονῆς ἐν αὐτοῖσιν ὀλίγιστόν ἐστιν. αὕτη δὲ ἡ ἄλλη γονὴ στρογγύλη ἐστὶν ἐν ὑμένι. καὶ μὴν ἓξ ἡμέρας μείνασαν ἐν τῇ γαστρὶ γονὴν καὶ ἔξω πεσοῦσαν αὐτὸς εἶδον. καὶ ὁκοίη μοι ἐφαίνετο ἐν τῇ γνώμῃ τότε, ἀπ᾽ ἐκείνων τὰ λοιπὰ τεκμήρια ποιεῦμαι. ὡς δὲ εἶδον τὴν γονὴν ἑκταίην ἐοῦσαν ἐγὼ διηγήσομαι. γυναικὸς οἰκείης μουσοεργὸς ἦν πολύτι-

mulque a matre ſpirante ſpirationem habere. Cum enim mater aërem frigidum ad ſe attraxerit, eo genitura fruitur. Quae cum loco ſit calido, calida eſt, tuncque ſane ſpiritum concipit et emittit et ſpiritu diſtenta membrana obducitur. Ei enim exteriore parte quiddam obtenditur, quod cum viſcidum ſit, undique ſibi cohaeret et non ſecus ac in pane toſto, tenue quippiam ad inſtar membranae in ſuperficie extat, qui incaleſcens et inflatus attollitur. Qua vero parte inflatur, illhinc quod membranam refert, exoritur. At vero ubi genitura tota incaluit et flatu intumuit, ei exteriore parte membrana circumducitur, per quam ad mediam genituram intro et foras ſpiritui transitus ſit, eaque parte membranae tenue quiddam a genitura recedit, quae in his locis pauciſſima ineſt, ipſa vero reliqua in membrana continetur. Equidem genituram ſex diebus in utero retentam et foras prolapſam ipſe vidi, et qualis tunc meo judicio viſa eſt, ex eo reliquorum conjecturam facio. Quanam autem ratione iſtud viderim, enarrabo. Mulieri nobis familiari perelegans erat

μος, παρ᾽ ἄνδρας φοιτέουσα, ἣν οὐκ ἔδει λαβεῖν ἐν γαστρὶ, ὅκως μὴ ἀτιμοτέρη ἔῃ. ἠκηκόει δὲ ἡ μουσοεργὸς, ὁκοῖα γυναῖκες λέγουσι πρὸς ἀλλήλας· ἐπὴν γυνὴ μέλλῃ λήψεσθαι ἐν γαστρὶ, οὐκ ἐξέρχεται ἡ γονὴ, ἀλλ᾽ ἔνδον μένει. ταῦτα ἀκούσασα ξυνῆκε καὶ τοῦτο ἐφύλασσεν ἀεί. καί πως ὡς ᾔσθετο οὐκ ἐξιοῦσαν τὴν γονὴν καὶ ἔφρασε τῇ δεσποίνῃ, καὶ ὁ λόγος ἦλθεν (136) ἕως [312] ἐμέ. καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἐκελευσάμην αὐτὴν πρὸς τὴν γῆν πηδῆσαι, καὶ ἑπταίη ἤδη ἐπεὶ ἐπεπήδητο, ἡ γονὴ κατεῤῥύη ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ψόφος ἐγένετο. κᾀκείνη δὲ ἰδοῦσα ἐθεῆτο καὶ ἐθαύμασεν. ὁκοῖον δὲ ἦν ἐγὼ ἐρέω. οἷον εἴτις ὠοῦ ὠμοῦ τὸ ἔξω λεπύριον περιέλοι, ἐν τῷ ἔνδον ὑμένι τὸ ἔνδον ὑγρὸν διαφαίνοιτο. τρόπος μέν τις ἦν τοιοῦτος ἅλις εἰπεῖν. ἦν δὲ καὶ ἐρυθρὸν καὶ στρογγύλον. ἐν δὲ τῷ ὑμένι ἐφαίνοντο ἐνεοῦσαι ἶνες λευκαὶ καὶ παχεῖαι, εἰλημμέναι ξὺν ἰχῶρι παχέϊ καὶ ἐρυθρῷ καὶ ἀμφὶ τὸν ὑμένα ἔξωθεν αἱμάλωπες. κατὰ δὲ μέσον τοῦ ὑμένος ἀπεῖχε λεπτὸν ὅ τί μοι ἐδόκεεν εἶναι ὀμφαλός· κᾀκείνῳ τὴν πνοὴν καὶ εἴσω καὶ ἔξω ποιέεσθαι τὸ πρῶτον. καὶ

ſidicina, quae cum viris converſabatur, et quam minime decebat gravidam eſſe, ne viliore loco haberetur. Haec audierat, quae mulieres inter ſe narrant, ſi quando mulier conceptura ſit, genituram intus manere, neque foras egredi. Quibus auditis et intellectis, ea ſemper in animo habuit, cumque aliquando genituram non exire percepiſſet, rem ad dominam detulit, quae ad me etiam pervenit. Quo audito ipſa ut in terram deſiliret juſſi. Quod cum jam ſepties feciſſet, genitura in terram cum ſonitu defluxit. Quam illa videns non ſine admiratione ſpectavit, ego vero qualis erat referam. Ut ſi quis ovo crudo externam teſtam undique auferat, in quo interiore membrana contentus humor pelluceat, ad hunc fere modum, ut uno verbo dicam, ſe habebat liquor ille, praetereaque ruber erat et rotundus. Conſpiciebantur autem fibrae albae et tenues in membrana cum ſanie craſſa et rubra contentae, et ipſa membrana exteriore parte cruore ad inſtar ſugillatorum ſuffuſa erat. In cujus medio tenue quiddam extabat, quod mihi umbilicus eſſe videbatur, et per illum primum reſpiraſſe, ex eoque pro-

ὁ ὑμὴν ἐξ ἐκείνου ἐτέτατο ἅπας περιέχων τὴν γονήν. τοιαύτην μὲν ἐγὼ εἶδον ἑκταίην οὖσαν τὴν γονήν. ἐρέω δὲ καὶ ἄλλην διάγνωσιν ὀλίγον ἐπὶ τούτῳ ὕστερον ἐκφανέα παντὶ τῷ βουλομένῳ εἰδέναι τούτου πέρι, καὶ ἱστόριον παντὶ τῷ ἐμῷ λόγῳ, ὅτι ἐστὶν ἀληθὴς, ὡς εἰπεῖν ἀνθρώπος περὶ τοιούτου πράγματος. καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτο μοι εἴρηται. ὅτι δὲ ἡ γονὴ ἐν ὑμένι ἐστὶ καὶ πνοὴν ἔχει καὶ εἴσω καὶ ἔξω καὶ αὔξεται ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ αἵματος κατιόντος ἐπὶ τὰς μήτρας. || τὰ γὰρ καταμήνια οὐ χωρέει, ὁκόταν γυνὴ λάβῃ πρὸς ἑωυτὴν, ἢν μέλλῃ τὸ παιδίον ὑγιαίνειν· εἰ μὴ ἔστιν ᾗσιν ἐπισημαίνει τὸν πρῶτον μῆνα ὁκόσον ὀλίγον· ἀλλὰ κατιὸν τὸ αἷμα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τῆς γυναικὸς κυκλόσε (157) περιΐσταται περὶ τὸν ὑμένα ἔξω. ἅμα δὲ τῇ πνοῇ ἑλκομένου εἴσω τοῦ αἵματος διὰ τοῦ ὑμένος, κατὰ τὸ τετρημένον καὶ ἀπέχον συμπήγνυται καὶ αὔξει τὸ μέλλον ζῶον ἔσεσθαι. ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, αὖθις ἕτεροι ὑμένες εἴσω τοῦ πρώτου ὑμένος λεπτοὶ καὶ πολλοὶ περιτείνονται, τρόπῳ τοιούτῳ οἵῳ καὶ ὁ πρῶτος ὑμὴν ἐγένετο. τεταμένοι δέ εἰσι καὶ οὗτοι ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ

tendebatur membrana tota genituram complectens. Atque haec quidem mihi visa est genitura sex diebus concepta. Adducam autem paulo post aliam cognitionis rationem, his omnibus qui horum desiderio tenentur manifestam, quae quantum homini de re ejusmodi dicere conceditur, omnem orationem meam probabit. Ac de his quidem hactenus. Cum vero genitura in membrana continetur, spirationem intro et foras habet, et sanguine a matre in uterum delapso incrementum accipit. Neque enim menses prodeunt mulieri quae praegnans est, si puer sanus futurus sit, praeterquam quibusdam perpusillum primo mense, sed promanans ab universo muliebri corpore sanguis, omni ex parte foris circum membranam diffunditur, isque una cum spiritu per membranam, qua perforata est et extat, attractus condensatur, et in futuri animalis augmentum cedit. Succedente autem tempore rursus aliae multae tenues membranae, eo modo quo prima, intra primam protenduntur, eaeque ex umbilico dependentes, mutuis inter se vinculis connexae

Ed. Chart. V. [312. 313.] Foes. I. 237. Ed. Lind. I. (137. 138.)

καὶ ἐς ἀλλήλους διαδέσμους ἔχουσιν. ὁκόταν δὲ ἤδη τοῦτο γένηται, κατιόντος τοῦ αἵματος ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ πηγνυμένου σὰρξ γίνεται. κατὰ δὲ μέσον τῆς σαρκὸς ὁ ὀμφαλὸς ἀπέχει, δι' οὗ πνέει καὶ τὴν αὔξησιν ἴσχει. ἡ δὲ γυνὴ ὁκόταν ἐν γαστρὶ ἔχῃ, ὑπὸ τῶν καταμηνίων μὴ χωρεόντων, διὰ τόδε οὐ πονέεται ὅτι τὸ αἷμα οὐ ταράσσεται, βύζην ἀπιὸν κατὰ μῆνα ἕκαστον· ἀλλὰ χωρέει ἡσυχῇ καὶ κατ' ὀλίγον ἄνευ πόνου καθ' ἡμέρην ἐς τὰς μήτρας. καὶ τὸ ἔνδον ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνεὸν αὔξεται. καθ' ἡμέρην δὲ ἑκάστην τούτου ἕνεκα χωρέει, ἀλλ' οὐκ ἐς ἅπαξ κατὰ μῆνα, ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἡ γονὴ ἐνεοῦσα ἕλκει ἀπὸ τοῦ σώματος αἰεὶ, ὅκως ἂν καὶ δυνάμιος ἔχῃ. ταύτῃ καὶ ἡ πνοή. καὶ τὸ μὲν πρῶτον σμικρὴ ἡ πνοὴ γίνεται. καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον χωρέει ἀπὸ τῆς μητρός· ὁκόταν δὲ ἡ πνοὴ ἐπὶ πλεῖον γίνηται, μᾶλλον ἕλκει τὸ αἷμα καὶ ἐπὶ πλεῖον κατέρχεται ἐπὶ τὰς μήτρας. τῇσι δὲ ἐν γαστρὶ μὴ ἐχούσῃσι, ὁκόταν τὰ καταμήνια μὴ χωρέῃ, διὰ τάδε ὁ πόνος γίνεται. πρῶτα μὲν ταράσσεται τὸ αἷμα [313] ἐν τῷ σώματι κατὰ μῆνα ἕκαστον, ὑπὸ ἀνάγκης (138) τοιῆσδε· ὅτι μὴν μηνὸς διαφέρει πουλὺ

ſunt. Quod cum extiterit, ex delapſo et concreto materno ſanguine caro gignitur, ex cujus medio umbilicus extat, per quem ſpiritum et incrementum recipit. At vero mulier cum utero gerit, etiamſi menſes minime prodeant, neque tamen iccirco laborat, quod ſanguis ſingulis menſibus cumulate exire ſolitus non agitetur, ſed ſenſim paulatimque quotidie in uterum circa dolorem ſecedit, ex quo augetur, quod intro in utero continetur. Singulis autem diebus et non quolibet menſe ſemel iccirco deſertur, quod genitura quae in utero continetur, ſemper aliquid e corpore pro virium ratione trahit, ad eundemque modum etiam ſpiratio habet. Ac primo quidem parva eſt ſpiratio, et paucus ſanguis ex matre fertur. Cum vero amplior fit ſpiratio, plus quoque ſanguinis attrahit, et majore copia in uterum deſcendit. Iis vero quae minime utero gerunt, ubi menſes non prodierint, eas ob cauſas dolor accedit. Primum quidem quolibet menſe ſanguis in corpore ex eo neceſſario agitatur, quod menſes plurimum inter ſe frigore et calore

καὶ κατὰ ψύξιν καὶ κατὰ θερμασίην, καὶ τούτου αἰσθάνεται τοῦ γυναικὸς τὸ σῶμα, ὑγρότερον γάρ ἐστιν ἢ τὸ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ταραχθέντος τοῦ αἵματος καὶ πληρώσαντος τὰς φλέβας, ἀπέρχεται ἀπ᾽ αὐτοῦ, καί πως τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ φύσει ὑπῆρξεν. ὥστε ἢν μὲν ἀποκένωται τοῦ αἵματος ἡ γυνὴ, λαμβάνει ἐν γαστρί· ἢν δὲ πλήρης ἔῃ, οὔ. κενέων γὰρ τῶν μητρέων καὶ τῶν φλεβῶν γινομένων τοῦ αἵματος λαμβάνουσι πρὸς σφᾶς αἱ γυναῖκες τοὺς παῖδας. μετὰ γὰρ τῶν καταμηνίων τὴν κάθαρσιν αἱ γυναῖκες λαμβάνουσιν ἐν γαστρί. αἴτιον δὲ τὸ εἰρημένον. ὁκόταν δὲ ταραχθὲν τὸ αἷμα καὶ ἀποκριθὲν μὴ χωρέει ἔξω, ἀλλ᾽ ἐς τὰς μήτρας, αἱ δὲ μῆτραι μὴ χάνωσι, θερμαινόμεναι δὴ ὑπὸ τοῦ αἵματος χρονιώτερον μένοντος, αἱ μῆτραι θέρμην τῷ ἄλλῳ σώματι παρέχουσιν. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ διαδιδοῦσιν αἵματος ἐς τὰς φλέβας τοῦ σώματος, ὅπη αἱ φλέβες πληρεόμεναι πονέονται καὶ οἰδήματα παρέχουσιν. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ κίνδυνος ἐκ τοῦ τοιούτου χωλωθῆναι. ἔστι δ᾽ ὅτε καὶ πρὸς τὴν κύστιν προσίστανται καὶ πιέζουσι καὶ καίουσι τὴν κύστιν καὶ στραγγουρίην παρέχουσι. ἔστι δ᾽ ὅτε πλήρεες αἵματος ἐοῦσαι αἱ

diſtant, id quod mulier ſenſu percipit, cum viro longe ſit humidior. Ubi autem agitatur ſanguis et venas impleverit, ex corpore deorſum fertur, id quod ei quodammodo ab initio a natura inſitum eſt. Quare ſi illo ſanguine vacuata mulier fuerit, concipit, ſi vero is redundarit, minime. Uteris enim et venis ſanguine vacuis mulieres foetus concipiunt. Hae namque poſt menſtruam purgationem ob jam dictas cauſas utero concipiunt. Quod ſi agitatus ille et ſecretus ſanguis minime foras, ſed in uterum feratur, isque non hiarit, tum ſane diutius immorante ſanguine incaleſcit, caloremque reliquo corpori diſtribuit, eſt ubi etiam ſanguine in venas corporis refuſo eae impletae dolent et tumores excitant. Nonnunquam vero ex eo claudicationis periculum impendet. Quin etiam interdum veſicam offendunt, eamque premunt et urunt, urinaeque ſtillicidium adferunt. Quandoque vero uteri ſanguine redundantes in coxendicem et lumbos procumbunt doloresque exhibent. Eſt ubi ſanguis quinque aut ſex menſibus in utero immora-

Ed. Chart. V. [313.] Foes. I. 237. 238. Ed. Lind. I. (138. 139.)

μῆτραι προσπίπτουσιν ἢ πρὸς τὰ ἴσχια, ἢ πρὸς ὀσφῦν, καὶ πόνον παρέχουσιν. ἔστι δὲ ὁκόταν ἐγχρονίσῃ τὸ αἷμα μῆνας πέντε ἢ ἓξ ἐν τῇσι μήτρῃσι σαπὲν, πόνος γίνεται. καὶ ἐνίῃσι κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐξέρχεται τὸ πῦος. ἔστι δὲ ᾗσι καὶ κατὰ τὸν βουβῶνα ὡς φῦμα γίνεται, κἀκεῖ πῦον (139) γενόμενον ἐξῆλθε. καὶ ἄλλα πολλὰ κακὰ τῇσι γυναιξὶ τοιουτότροπα γίνονται, ὁκόταν μὴ ἀποκαθαίρωνται τὰ καταμήνια. ἀλλὰ τί δεῖ λέγειν αὐτὰ ἐνθάδε; εἰρήσεται γὰρ ἐν τοῖσι γυναικείοισι νοσήμασιν. ἀλλ' ὅθεν ἀπέλιπον περανέω τὸν λόγον. || ὁκόταν δὲ γένηται σὰρξ, τότε οἱ ὑμένες αὐξομένου τοῦ ἐν τῇσι μήτρῃσιν αἵματος, αὔξονται καὶ αὐτοὶ καὶ κολποῦνται καὶ μάλιστα οἱ ἔξωθεν. καὶ τὸ αἷμα κατελθὸν τὸ ἀπὸ τῆς μητρὸς ὅ τι ἂν ἡ σὰρξ πνέουσα ἑλκύσῃ καὶ ἡ αὔξη ἐγγένηται καὶ χρηστὸν ἴῃ, ἐς τοὺς κόλπους τῶν ὑμένων ἀποκρίνεται. καὶ ὁκόταν κολπωθῶσι καὶ τὸ αἷμα δέξωνται, τότε ἤδη καλέεται χωρίον. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. ἡ δὲ σὰρξ αὐξομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀρθροῦται καὶ ἔρχεται ἐν ταύτῃ ἕκαστον ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον, τὸ πυκνὸν ὡς τὸ πυκνὸν, τὸ ἀραιὸν ὡς τὸ ἀραιὸν, τὸ ὑγρὸν ὡς τὸ ὑγρόν.

tus, ibique putrefcens in pus vertitur, quod quibusdam per pudendum extra fertur. Nonnullis etiam in inguine velut tuberculum oboritur, ibique in pus converfum foras prodit, et pleraque alia ejusmodi mala mulieribus contingunt, quae per purgationes menftruas non repurgantur. Sed quid ea hoc loco recenfere opus eft? De his fiquidem in morbis muliebribus dicetur. Verum eo unde digreffi fumus revertamur. Cum caro producta fuerit, tum fanguine in utero increfcente, etiam ipfae membranae, praecipueque externae, augentur, et in ampliores finus diftenduntur. Et quicquid fanguinis a matre defcendit, et caro fpirando attraxerit, et in incrementum cefferit, quodque utile fuerit, in membranarum finus fecernitur, quae ubi in finus excavatae fuerint, et fanguinem exceperint, tum recte Graecis χωρίον, Latinis loci et fecundae appellantur. Ac de iftis haec mihi dicta fint. At vero caro dum increfcit, a fpiritu difcernitur, in eaque fimile quodque ad id, quod fibi fimile fertur, denfum ad denfum, rarum ad rarum, humidum ad humidum,

καὶ ἕκαστον ἔρχεται εἰς χώρην ἰδίην κατὰ τὸ ξυγγενὲς, ἀφ᾽ οὗ καὶ ἐγένετο. καὶ ὅσ᾽ ἀπὸ πυκνῶν ἐγένετο πυκνά ἐστι, καὶ ὅσα ἀπὸ ὑγρῶν ὑγρά. καὶ τἄλλα κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον γίνεται ἐν τῇ αὐξήσει. καὶ τὰ ὀστέα σκληρύνεται ὑπὸ τῆς θέρμης πηγνύμενα. καὶ δὴ καὶ διοζοῦται ὡς δένδρον, καὶ ἀρθροῦται ἔτι ἄμεινον καὶ τὰ εἴσω τοῦ σώματος καὶ τὰ ἔξω, καὶ ἥ τε κεφαλὴ γίνεται ἀφεστηκυῖα ἀπὸ τῶν ὤμων καὶ οἱ βραχίονες καὶ οἱ πήχεες ἀπὸ τῶν πλευρέων, καὶ τὰ σκέλεα διΐσταται ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ τὰ νεῦρα ἐπαΐσσεται ἀμφὶ τὰς φύσιας τῶν ἄρθρων καὶ αὐτοστο(140)μοῦται, καὶ ἡ ῥὶς καὶ τὰ οὔατα ἀφίσταται ἐν τῇσι σαρξὶ καὶ τετρήνεται, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐμπίπλανται ὑγροῦ καθαροῦ [314] καὶ τὸ αἰδοῖον δῆλον γίνεται ὁκότερόν ἐστι, καὶ τὰ σπλάγχνα διαρθροῦται. καὶ δὴ καὶ τοῖσιν ἄνω τὴν πνόην ποιέεται τῷ τε στόματι καὶ τῇ ῥινὶ, καὶ ἥ τε κοιλίη φυσᾶται καὶ τὰ ἔντερα καταφυσώμενα κατὰ τὸ ἄνωθεν ἐπιλαμβάνει τὴν διὰ τοῦ ὀμφαλοῦ πνοὴν καὶ ἀμαλδύνει, καὶ ἐς τὸν κύσσαρον ὁδὸς γίνεται ἀπὸ τῆς κοιλίης καὶ τῶν ἐντέρων ἔξω καὶ ἐς τὴν κύστιν ὁδὸς ἔξω. τούτων δὲ διαρθροῦται ὑπὸ τῆς πνοῆς ἑκα-

ferturque unumquodque in proprium locum, ad id cum quo cognationem habet, et ex quo etiam ortum eſt. Et quaecunque ex denſis orta ſunt, denſa ſunt, et quaecunque ex humidis, humida, reliquaque ad eandem rationem augentur, caloreque oſſa condenſata dureſcunt. Ac ſane ad inſtar arboris in ramos etiam dividuntur, multoque melius in membra tum corporis interna tum externa diſtinguntur, ipſumque caput ab humeris diſtans exoritur, brachia item et cubiti a coſtis, et crura inter ſe ſeparantur, nervique ad articulos proſiliunt, os per ſe diducitur, naſus et aures in carne eminent et perforantur, oculi humore puro implentur, pudendum quodnam ſit manifeſtum eſt, et viſcera ipſa conſpicuo diſcernuntur. At ſane ſuperioribus etiam partibus, ore nempe et naribus, ſpiritum trahit, et venter ſpiritu inflatur, eoque inflata inteſtina ex ſuperioribus per umbilicum inſuper ſpiritum accipiunt et abſumunt, et a ventre ac inteſtinis in podicem, ſimiliterque in veſicam via foras patet. Atque horum ſingula vi ſpiritus diſtinguntur.

Ed. Chart. V. [314.] Foes. I. 238. Ed. Lind. I. (140. 141.)
στα. φυσώμενα γὰρ διΐσταται ξύμπαντα κατὰ συγγένειαν. καὶ γάρ εἰ ϑέλοις αὐλίσκον προσδῆσαι τῇ κύστει καὶ διὰ τοῦ αὐλίσκου ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κύστιν γῆν τε καὶ ψάμμον καὶ μολίβδου κνήσματα λεπτὰ καὶ ὕδωρ ἐπιχέας φυσῆν διὰ τοῦ αὐλίσκου, πρῶτον μὲν ἐκεῖνα ἀναμεμίξεται τῷ ὕδατι. ἔπειτα δὲ χρόνῳ φυσώμενα ἐλεύσεται ὅ τε μόλιβδος ὡς τὸν μόλιβδον καὶ ἡ ψάμμος ὡς τὴν ψάμμον καὶ ἡ γῆ ὡς τὴν γῆν. καὶ ἤν τις αὐτὰ αὐανϑῆναι ἐάσῃ καὶ περιῤῥήξας τὴν κύστιν σκέψηται, εὑρήσει αὐτῶν τὸ ὅμοιον ἐς τὸ ὅμοιον ἐληλυϑός. οὕτω δὴ καὶ ἡ γονὴ καὶ σὰρξ διαρϑροῦται καὶ ἔρχεται ἕκαστον ἐν ωὑτῇ τὸ ὅμοιον ὡς τὸ ὅμοιον. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. καὶ γέγονεν ἤδη παιδίον καὶ εἰς τοῦτο ἀφικνέεται, τὸ μὲν ϑῆλυ τὴν πρώτην πῆξιν, ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι καὶ δύο τὸ μακρότατον, τὸ δὲ ἄρσεν ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσι τὸ μακρότατον. ὡς γὰρ ἐπι- (141)πολὺ ξυμβαίνει ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἢ ὀλίγῳ μείονι ἢ ὀλίγῳ πλείονι ταῦτα διαρϑροῦσϑαι. καὶ γὰρ ἡ κάϑαρσις γίνεται τῇσι γυναιξὶ μετὰ τὸν τόκον ὡς ἐπιτοπολὺ, ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἡμέρῃσι τεσσαράκοντα καὶ δύο· οὕτως ἡ χρονιωτάτη

Spiritu namque diſtenta omnia pro generis affinitate diſtant. Quemadmodum ſi veſicae fiſtulam alligaris, per eamque in veſicam terram, arenam et tenuia plumbi ramenta injicias, deinde aqua per fiſtulam affuſa flatum immittas: primum quidem illa cum aqua permiſcebuntur, deinde vero temporis progreſſu flatu agitata ſecedent, plumbumque ad plumbum, arena ad arenam, et terra ad terram ſe conſeret. Ac ſi quis ea areſcere permittat, disruptaque veſica contempletur, ſimile ad ſui ſimile ſe contuliſſe comperiet. Ad eundem certe modum genitura et caro diſcernuntur, in eaque ſimile quodque ad ſui ſimile ſecedit. Atque iſta quidem ea de re a me dicta ſunt. Jam vero genitus eſt infans eoque pervenit ut foemina quidem primam concretionem duobus et quadraginta diebus, cum longiſſime, accipiat, mas vero triginta diebus, quod longiſſimum. Ut plurimum enim intra hoc tempus vel paulo minus, vel majus, iſta diſtingui contingit. Nam et purgatio a partu fit mulieribus ut plurimum, iis quidem quae foeminam ſuſceperunt, duo-

τελείη. ἀκίνδυνος δ᾽ ἂν εἴη καὶ ἐν εἴκοσι καὶ πέντε ἡμέρῃσιν, εἰ καθαίροιτο. ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἡ κάθαρσις γίνεται ἡμέρῃσι τριήκοντα. οὕτως ἡ χρονιωτάτη τελείη. ἀκίνδυνος δ᾽ ἂν εἴη καὶ ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσιν, εἰ καθαίροιτο. τοῦ δὲ ὑστάτου χρόνου ἐλαχίστη χωρέει ἡ κάθαρσις. ἐπὶ δὲ τῇσι νεωτέρῃσιν ἐλάσσοσιν ἡμέρῃσι καθαίρονται· ἐπὶ δὲ τῇσι πρεσβυτέρῃσι πλείοσι. μάλιστα δὲ πονέονται αἱ γυναῖκες ἐν τῷ τόκῳ καὶ ἐν τοῖσι λοχίοισιν αἱ πρωτοτόκοι καὶ αἱ ἐλάσσω τετοκυῖαι τῶν πλείω τετοκυιέων μᾶλλον πονέονται. || αἱ δὲ καθάρσιες αἱ ἐκ τοῦ τόκου τῇσι γυναιξὶ τούτου εἵνεκα γίνονται, ὅτι ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερέων καὶ δύο ἐπὶ τῇ κούρῃ, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ μέχρι τριήκοντα ἡμερέων ἐλάχιστον αἷμα κατέρχεται ἐπὶ τὴν αὔξην τῷ παιδίῳ. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου πλεῖον μέχρι τέκῃ. δεῖ δὴ τὴν κάθαρσιν ἀποδοθῆναι ἐν τοῖσι λοχίοισι καὶ ἐξιέναι ἔξω, κατὰ τὸν λόγον τῶν ἡμερέων. ἀρχὴ δὲ γίνεται τοιαύτη τῇ γυναικὶ ἐν τῇ ὠδῖνι. τὸ αἷμα ταράσσεται τῇ γυναικὶ καὶ θερμαίνεται πάνυ ὑπὸ τῆς κινήσεως τοῦ παιδίου σθεναρῆς ἐούσης.

bus et quadraginta diebus, eaque ut maxime diuturna, ita perfecta eſt. Extra tamen periculum fuerit, ſi etiam quinque et viginti diebus purgetur. In maſculo vero purgatio diebus triginta contingit, ſicque, cum longiſſima, perſecta eſt, quae tamen extra periculum poſita fuerit, ſi diebus viginti perſeveret. Poſtremis vero diebus quam minima purgatio procedit. Quin et juniores paucioribus diebus, ſeniores vero pluribus repurgantur. In partu autem et puerperii purgamentis maxime laborant quae primos partus expertae ſunt, et quae minus ſaepe, quam quae ſaepius peperere, magis conflictantur. At vero purgationes a partu ea de cauſa muliebribus contingunt, quod primo tempore ad duos et quadraginta dies in ſoemina, in maſculo vero ad dies 30, pauciſſimus ſanguis in pueri alimentum cedit, ex eo vero ad partum usque tempore copioſior. Ac ſane purgationem in partus purgamentis reddi et foras exire pro dierum ratione oportet. Cujus in ejusmodi muliere tale eſt principium. In partus doloribus ſanguis mulieri commovetur, et a valido pueri motu vehementer incaleſcit. Commotus vero

Ed. Chart. V. [314. 315.] Foës. I. 239. Ed. Lind. I. (141. 142.)

ταραχθὲν δὲ πρῶτον μὲν ἔρχεται ἔξω. μετὰ δὲ τὸ παιδίον ἰχὼρ παχὺς αἱματώδης· καὶ ὑφήγησις ἐγένετο τούτῳ, ὥσπερ (142) ὕδατι ἐπὶ τραπέζης. ἔπειτα μετ᾽ ἐκεῖνον ἀνὰ πάσας τὰς ἡμέρας χωρέει ἡ κάθαρσις, ἕως τοῦ εἰρημένου χρόνου, πλῆθος ἀττικὴ κοτύλη ὅλη καὶ ἡμίσεια τὸ πρῶτον, [315] ἢ ὀλίγῳ πλείω ἢ ὀλίγῳ ἐλάσσω. κατὰ λόγον τούτου μέχρις ἂν λήξῃ. χωρέει δὲ αἷμα οἷον ἀπὸ ἱερείου, ἢν ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ καὶ ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν, καὶ ταχὺ πήγνυται· ἢν δὲ μὴ ὑγιαίνῃ ἡ γυνὴ μηδὲ μέλλῃ ὑγιαίνειν, χωρέει ἡ κάθαρσις ἐλάττων καὶ εἶδος πονηροτέρη, καὶ οὐ ταχὺ πήγνυται. ὧδε δὲ τοῦτο ἔχει. ἤν τι ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα νόσημα ἔχῃ μὴ συγγενὲς, ἐν τῇ λοχίῳ καθάρσει ἀπόλλυται. ἢν δὲ μὴ ἀποκαθαίρηται ἐν τῇσι πρόσθεν ἡμέρησιν ἐν γαστρὶ ἔχουσα, εὐθὺς ὑγιεινὴ ἐοῦσα εἴτε καὶ μὴ, ἐσσυθῇ δέ οἱ ἡ κάθαρσις, εἴτε ὑπὸ φαρμάκων εἴτε καὶ αὐτομάτη ἐξαίφνης, κατὰ λόγον τῶν ἡμερέων χωρήσει ὧν οὐ χωρέει ἐς ἅπαξ. ἢν γὰρ μὴ ἀποκαθαίρηται τὰ λόχια ἡ γυνὴ, νοῦσος αὐτῇ μεγάλη ἔσται καὶ κινδυνεύσει ἀποθανεῖν, ἢν μὴ μελεδαίνηται ἐν τάχει καί τις αὐτῇ προσήκουσαν ἐπάγῃ τὴν κάθαρ-

is quidem primus foras prodit, post puerum vero sanies crassa et cruenta, sitque huic ductus quidam, non secus ac aqua in mensam effusa. Postquam singulis diebus, toto quo diximus tempore, purgatio foras procedit, primo quidem quantum hemina Attica una et dimidia, vel paulo plus, aut minus, pro eius ratione, dum cesset. Prodit autem velut a victima sanguis, si bene habeat, et bene habitura sit mulier, citoque concrescit. Quod si neque recte valeat, neque sana futura sit, purgatio tum parcior tum specie deterior prodit, neque cito concrescit. Sic autem se res habet. Si mulier uterum gerens morbo aliquo minime cognato laboret, in partus purgatione perit. Quod si uterum gerens statim primis diebus non repurgetur, sive bene valeat, sive non, eique derepente purgatio sive sponte, sive a medicamento commoveatur, pro ratione dierum, quibus non semel profluxit, procedet. Nisi enim a partus purgamentis mulier repurgetur, magno morbo tentabitur, vitaeque periculum incurret, nisi quis celeri adhibita curatione convenientem purgatio-

σιν. ταῦτα εἰσενεγκάμην ὧδε διὰ τοῦτο, ὅκως ἀποφήνω ὅτι τῶν παιδίων γίνεται ἡ διάκρισις τῶν μελέων ἡ μακροτάτη ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσιν. ἱστόριον ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων, ὅτι ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ γίνεται ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα ἡμέρῃσιν ἡ χρονιωτάτη. μέλλω δὴ τὸ δεύτερον νῦν ὀνομάζειν (143) σαφηνίης ἕνεκα. φημὶ γὰρ ἀνταποδίδοσθαι ὅτι ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐνεούσῃ τῇ γονῇ ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐπὶ τὰς μήτρας θῆλυν γονὴν ἐχούσης ἐν τεσσαράκοντα καὶ δυοῖν ἡμέρῃσιν. ἐν γὰρ ταύτῃσι διαρθροῦται τὰ μέλεα τῶν παιδίων. ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου ἐπὶ πλεῖον ἔρχεται τὸ αἷμα. καὶ ἐπὶ τῷ κούρῳ πάλιν κατὰ λόγον τῶν τριήκοντα ἡμερέων. ὧδε δὲ ἔχει ἕτερον ἱστόριον τοιόνδε ὅτι ταῦτα ἐστὶν ἀληθέα. τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων ὁκόταν ἡ γονὴ ἐς τὰς μήτρας πέσῃ, ἐλάχιστον αἷμα ἔρχεται ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἐς τὰς μήτρας. ἔπειτα δὲ ἐπὶ πλεῖον. εἰ γὰρ ἀθρόον καὶ πολὺ ἔλθοι ἐς ἅπαξ, οὐκ ἂν δύναιτο ἡ γονὴ πνοὴν ἔχειν, ἀλλ' ἀποπνιγείη ἂν τοῦ αἵ-

nem promoveat. Haec eo loco a me adducta ſunt, quo demonſtrarem membrorum diſtinctionem in pueris fieri, foeminae quidem intra duos et quadraginta dies et longiſſime, maſculo vero intra dies triginta. Cujus rei fidem faciunt partus purgamenta, quae quidem, ſi ſuſcepta puella fuerit, duobus et quadraginta diebus contingunt, ſi vero maſculus editus fuerit, quam longiſſime triginta diebus. Ac ſane denuo iſta, quo clariora ſint, repetam. Aſſevero enim quod ſemine in utero contento, ſanguis ille qui a muliere in utero foemineam genituram gerente pauciſſimus venit, duobus et quadraginta diebus viciſſim redditur. Puerorum enim membra his diebus diſtinguuntur. Ex eo vero tempore copioſior ſanguis affluit. Quod rurſum in maſculo pro ratione triginta dierum accidit. Quae quidem ita eſſe hoc altero argumento conſtat. Poſteaquam in uteros genitura delapſa eſt, primis diebus pauciſſimus ſanguis a muliere in uterum fertur, deinde vero copioſior. Si enim confertus multusque unico impetu accederet, genitura ſpiritum trahere non

Ed. Chart. V. [315.] Foës. I. 239. 240. Ed. Lind. I. (143. 144.)
ματος ἰόντος πολλοῦ ἀνταποδίδοται δὲ ἐν τῇ καθάρσει τοὐναντίον. χωρέει γὰρ ἡ κάθαρσις τῶν λοχίων ἐν τῇσι πρώτῃσι τῶν ἡμερέων πλείστη, εἶτα ἐπ' ἐλάσσω, ἕως λήξῃ. πολλαὶ δὲ γυναῖκες ἤδη διέφθειραν κοῦρον ὀλίγῳ πρόσθεν τριήκοντα ἡμερέων καὶ ἄναρθρον ἐφαίνετο· ὁκόσα δὲ ὕστερον ἢ ἅμα τῇσι τριήκοντα ἡμέρῃσι, διηρθρωμένα ἐφαίνετο ἐόντα. καὶ ἐπὶ τῇ κούρῃ κατὰ λόγον τῶν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμερέων ὁκόταν διαφθαρῇ, φαίνεται ἡ διάρθρωσις τῶν μελέων, ἤν τε πρόσθεν φθαρῇ τὸ παιδίον ἤν τε ὕστερον, ὧδε φαίνεται καὶ λόγῳ καὶ ἀνάγκῃ ἡ διάρθρωσις ἐοῦσα· ἐπὶ μὲν τῇ κούρῃ ἐν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμέρῃσιν, ἐπὶ δὲ τῷ κούρῳ ἐν τριήκοντα. || ἱστορέουσι γὰρ αἱ ἐξαμβλώσιες τῶν παιδίων καὶ τῶν λοχίων αἱ καθάρσιες. αἴτιον δέ (144) ἐστιν ὅτι τὸ θῆλυ πήγνυται ὕστερον καὶ διαρθροῦται, ὅτι ἡ γονὴ ἀσθενεστέρη ἐστὶ καὶ ὑγροτέρη τῆς θηλείης ἢ τοῦ ἄῤῥενος. καὶ ἀνάγκη ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕστερον πήγνυσθαι τὸ θῆλυ ἢ τὸ ἄῤῥεν· καὶ ἡ κάθαρσις χρονιωτέρη τούτου εἵνεκεν ἐπὶ τῇ θηλείᾳ ἢ

posset, sed sanguinis irruentis copia suffocaretur. Contra vero in purgatione vicissim redditur. Partus enim purgamenta primis diebus plurima prodeunt, deinde sensim imminuuntur, donec desinant. Pleraeque autem jam mulieres foetum masculum paulo ante trigesimum diem abortione reddidere, sed is indistinctus conspectus est. Qui vero paulo post, aut eo ipso die rejecti sunt, omnes distinctis membris visi sunt. Sic etiam in foemella pro ratione duorum et quadraginta dierum, si quando abortu perierit, membrorum distinctio apparet. Sive autem prius, sive posterius puer abortione pereat, sic se habere membrorum distinctio necessaria ratione conspicitur; in puella quidem duobus et quadraginta diebus, in puero vero triginta. Hujus siquidem rei fidem faciunt foetuum abortiones et puerperii purgationes. Quod autem foemella posterius concrescat et membrorum distinctionem recipiat, in causa est ipsius genitura imbecillior et humidior quam mascula, eaque ratione foemellam tardius quam masculum concrescere necesse est, et in puella diuturniorem esse purgationem quam in mascu-

τῷ ἄρσενι. ἀναβήσομαι δὲ αὖθις ὀπίσω ὅθεν ἀπέλειπον. [316] ὁκόταν δὲ διαρθρωθῇ τὸ παιδίον τὰ εἴδεα τῶν μελέων αὐξομένου αὐτοῦ, τά τε ὀστέα ἐπισκληρότερα γίνεται καὶ κοιλαίνεται. καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ πνεύματος γίνεται. κοῖλα δὲ ἐόντα ἕλκει ἐς ἑωυτὰ ἀπὸ τῶν σαρκῶν τοῦ αἱμάλωπος τὸ πιότατον. καὶ χρόνῳ διοζοῦται αὖθις τὰ ἄκρα τῶν ὀστέων, ὥσπερ δενδρέου τὰ ἀκρότατα ὕστατα ὀζοῦται· οὕτω καὶ τοῦ παιδίου διΐστανται ἀπ᾽ ἀλλήλων οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. ἐπὶ δ᾽ αὐτῶν τῶν ἄκρων οἱ ὄνυχες φύονται. τελευτῶσι γὰρ αἱ φλέβες αἱ τοῦ ἀνθρώπου πᾶσαι εἰς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν. καὶ παχύταται μέν εἰσιν αἱ ἐν τῷ σώματι φλέβες αἱ ἐν τῇ κεφαλῇ. ἔπειτα δὲ ἐν τοῖσι σκέλεσι καὶ τοῖσι βραχίοσι καὶ τοῖσι πήχεσιν. ἐν δὲ τοῖσι ποσὶ καὶ τῇσι χερσὶ λεπτόταται καὶ πυκνόταται καὶ πλεῖσται φλέβες εἰσὶ καὶ νεῦρα λεπτότατα καὶ πυκνότατα καὶ πλεῖστα· καὶ ὀστέα ἐλάχιστα τῷ μεγέθει· τῶν δὲ χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἐν τοῖσι δακτύλοισι ταῦτα μάλιστα ἐστίν. ἐκ δὲ τῶν δακτύλων ἅτε πυκνὰ ἐχόντων ὀστέα σμικρὰ καὶ φλέβας καὶ νεῦρα, οὕτως οἱ ὄνυχες

10. Nunc vero ad id unde digreffus fum revertar. Posteaquam in membra diftinctus puer fuerit, tum eorum forma increfcit, tum etiam offa duriora evadunt et excavantur, eaque vi fpiritus proveniunt. Ex quo cava reddita, ad fe a carnibus quicquid in fanguine pinguiffimum eft attrahunt, et temporis fucceffu extrema offa in ramos diducuntur, et quemadmodum arborum fummae partes poftremo in ramos fcinduntur, fic et in puero manuum et pedum digiti inter fe diffident, eorumque partibus extremis ungues adnafcuntur. Venae enim omnes corporis humani in pedem et manuum digitos defınunt. Et craffiffimae quidem venae funt in corpore et in capite, deinde in cruribus, brachiis et cubitis. At in pedibus et manibus tenuiffimae, denfiffimae et plurimae venae funt, itemque nervi tenuiffimi, denfiffimi et plurimi, offaque magnitudine minima, eaque praecipue in manuum ac pedum digitis. Ex digitis autem, nimirum cum offa denfa et parva habeant, venas etiam ac nervos itidem parvos ac denfos, ita ex ipfis ungues tenues

Ed. Chart. V. [316.] Foef. I. 240. Ed. Lind. I. (144. 145.)
φύονται ἐξ αὐτῶν λεπτοὶ καὶ πυκνοί. καὶ ἀπολαμβάνουσι τῶν (145) φλεβῶν τὰ ἄκρα, ὥστε μηκέτι αὔξεσθαι αὐτὰς μηδὲ προέχειν ἑτέρην ἑτέρης. ὥστε μὲ θαυμάζειν ὅτι οἱ ὄνυχες ἐξωτάτω τοῦ σώματος πυκνότατοί εἰσιν. ἐκ γὰρ τῶν πυκνοτάτων εἰσίν. ἅμα δὲ τοῖσιν ὄνυξι καὶ αἱ τρίχες ἐν τῇ κεφαλῇ ῥιζοῦνται. ἔχει δὲ ὧδε τὰ ἀμφὶ τῶν τριχῶν τῆς φύσιος. φύονται μὲν γὰρ μέγισται καὶ πλεῖσται, ὅκου τοῦ σώματος ἡ ἐπιδερμὶς ἀραιοτάτη ἐστὶ καὶ ὅκου ἡ θρὶξ μετρίην ἰκμάδα ἐς τὴν τροφὴν ἔχει. καὶ ὅκου ἡ ἐπιδερμὶς ὕστερον ἀραιὴ γίνεται, ἐκεῖ καὶ ὕστερον αἱ τρίχες φύονται, ἐπί τε τῷ γενείῳ καὶ τῇ ἥβῃ καὶ εἴπου ἄλλοθι. ἅμα γὰρ τῷ γόνῳ γινομένῳ ἡ σὰρξ ἀραιὴ γίνεται καὶ ἡ ἐπιδερμὶς καὶ τὰ φλέβια στομοῦνται μᾶλλον ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ. παιδὶ γὰρ ἐόντι καὶ τῶν φλεβίων λεπτῶν ἐόντων, οὐκ ἐγχωρέει δι᾽ αὐτῶν ἡ γονή. καὶ τῇσι παρθένοισι περὶ τῶν καταμηνίων ὡυτὸς λόγος. ἅμα δὲ ὁδὸς προσγίνεται καὶ τοῖσι καταμηνίοισι καὶ τῇ γονῇ τῇσι παρθένοισι. καὶ τριχοῦται ἡ ἥβη τοῦ παιδὸς καὶ τῆς παρθένου, ἀραιῆς τῆς ἐπιδερμίδος γινομένης. καὶ ἅμα ἡ θρὶξ ἰκμάδα μετρίην εἰς τὴν

et denſi oriuntur, qui extremas venas comprehendunt, adeo ut nec ulterius progrediantur, neque alia aliam excedat. Ut proinde minime mirum videri debeat, ſi ungues exteriore corporis parte denſiſſimi ſint, cum ex denſiſſimis conſtent. Quin etiam una cum unguibus pili in capite radices accipiunt, eorumque natura ſic ſe habet. Hi ſiquidem maximi et plurimi naſcuntur, qua ſumma corporis cuticula rariſſima eſt, et ubi pilus moderatum habet humorem quo nutriatur. Ac ſicubi ſumma cuticula poſtea rara evadit, ibi poſtea quoque pili naſcuntur, veluti in mento, pube et alio quovis loco. Nam ſimul ac genitale ſemen oritur, caro et extrema cuticula rarior evadit, venulaeque magis quam antea aperiuntur. Cum enim adhuc puer eſt, venulaeque tenues exiſtunt, neque per eas genitura ferri poteſt. Eademque ratio eſt de menſibus virginum. At ſimul ac menſibus et geniturae via patet tum puero et virgini, extrema cuticula rareſcente, pilus in pube naſcitur, ſimulque moderatum neque pauciorem quo alatur humorem habet. Ad

τροφὴν ἔχει καὶ οὐκ ἐλάσσονα. οὕτω δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ γενείου τοῦ ἀνδρὸς ἔχει. ἀραιὴ γὰρ γίνεται ἡ ἐπιδερμὶς, χωρεούσης εἰς αὐτὴν τῆς ἰκμάδος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. ἅμα μὲν γὰρ καὶ ἐν τῇ λαγνείῃ, ἅμα δὲ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἡ θρὶξ μετρίην ἔχει τὴν ἰκμάδα ἐς τὴν τροφὴν τότε μάλιστα, ὁκόταν ὁ χρόνος ἐγγένηται τῷ ὑγρῷ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καταβαίνοντι ἐν τῇ λαγνείῃ, ἀπεχὼν τῶν στηθέων ἐπὶ τὸ γένειον. (146) σημήϊον δὲ ὅτι ἐν τοῖσι ἀραιοτάτοισι τῆς ἐπιδερμίδος φύονται αἱ τρίχες εἴτις ἐθέλοι ἐπικαῦσαι τὴν ἐπιδερμίδα καὶ φλυκταίναν μόνον ποιῆσαι καὶ ὑγιῆναι, πυκνὴ γενομένη ἡ ἐπιδερμὶς κατὰ τὴν οὐλὴν τὰς τρίχας οὐκ ἐκφύσεται. [317] ὁκόσοι δὲ εὐνοῦχοι παῖδες ἐόντες γίνονται, διὰ τοῦτο οὔτε ἡβῶσιν οὔτε γενειῶσι, λεῖοί τε γίνονται ὅλοι, ὅτι ἡ ὁδὸς τῇ γονῇ οὐκ ἐπιγενομένη || οὐκ ἀραιοῖ τὴν ἐπιδερμίδα ἐπὶ τῷ ξύμπαντι δέρματι. ἀπολέληπται γὰρ ἡ ὁδὸς τῆς γονῆς, ὥσπερ μοι εἴρηται ὀλίγῳ πρότερον. αἱ δὲ γυναῖκες λεῖαι γίνονται τό τε γένειον καὶ τὸ σῶμα, ὅτι ἐν τῇ λαγνείῃ σφέων τὸ ὑγρὸν οὐχ ὁμοίως κλονεόμενον ὡς τὸ τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἐπιδερμίδα οὐ ποιέει ἀραιήν. ὁκόσοι δὲ

eundem modum de pilo in viri mento ſe res habet. Rareſcit enim ſumma cuticula, delata in eam a capite humiditate. Simul ſiquidem et in coitu et intermedio tempore moderatam humiditatem qua nutriatur pilus habet, tumque maxime, cum humiditas in coitu a capite deſcendens, in mento longe a pectore reſtiterit, ibique moram fecerit. In rariſſimis autem ſummae cuticulae partibus pilos enaſci indicio eſt, quod ſi inuſta extrema cuticula, puſtulam ſolum excites, eamque perſanaveris, ubi ſumma cutis denſior evaſerit, nullum ex cicatrice pilum emittet. Qui vero aetate adhuc puerili eunuchi exiſtunt, eam ob cauſam neque in pube neque in mente pilos habent, levesque toti ſunt, quod cum nondum via geniturae facta ſit, nusquam rareſcit ſumma ſuperficiei cuticula. Nam quemadmodum paulo ante a me dictum eſt, intercepta eſt geniturae via. Mulieres autem mento et toto corpore glabrae ſunt, quod ipſis in actu venereo non perinde agitatus humor ac viris, ſummam cuticulam raram efficere nequeat. At qui calveſcunt, ii ſane

φαλακροὶ γίνονται, οὗτοι δὴ φλεγματώδεές εἰσι. καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτέων ἅμα τῇ λαγνείῃ κλονεόμενον καὶ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα, προσπῖπτον πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα καίει τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας καὶ ἐκρέουσιν αἱ τρίχες. οἱ δὲ εὐνοῦχοι διὰ τοῦτο οὐ γίνονται φαλακροὶ, ὅτι σφέων οὐ γίνεται κίνησις ἰσχυρὴ, οὐδὲ θερμαινόμενον τὸ φλέγμα ἐν τῇ λαγνείῃ καίει τῶν τριχῶν τὰς ῥίζας. αἱ δὲ πολιαὶ διὰ τοῦτο γίνονται, ὅτι ἐν πολλῷ χρόνῳ διϊκνευμένου τοῦ ὑγροῦ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀποκρίνεται τὸ λευκότατον καὶ πίπτει πρὸς τὴν ἐπιδερμίδα. καὶ ἡ θρὶξ λευκοτέρην ἰκμάδα ἕλκουσα ἢ ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ λευκοτέρη γίνεται, καὶ ἡ ἐπιδερμὶς, καὶ μᾶλλον ὅκου αἱ πολιαί εἰσι, λευκοτέρη τῆς ἄλλης γίνεται. καὶ ὁκόσοι ἐκ γενετῆς πο(147)λιόν τι ἔχουσιν ἐν τῇ κεφαλῇ, κείνοισιν ἡ ἐπιδερμὶς ὅκου αἱ πολιαί εἰσὶ λευκοτέρη τῆς ἄλλης ἐστίν· ἐκεῖ γὰρ τὸ λευκότατον ὑγρόν ἐστιν. ἔχει δὲ καὶ τόδε ὧδε. ὁκοίην ἂν ἡ σὰρξ ἰκμάδα ἕλκῃ, ἤν τε λευκὴν ἤν τε πυῤῥὴν ἤν τε μέλαιναν, τοιαύτη τὴν χροιὴν καὶ ἡ θρὶξ γίνεται. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. ἐλεύσομαι δὲ αὖθις εἰς τὸ ἀπόλειπες τοῦ λόγου. ὅταν δὲ δὴ τὰ ἄκρα τοῦ σώματος τοῦ

phlegmate redundant, quod per coitum in eorum capite agitatum et incalescens, in summam cuticulam illapsum pilorum radices exurit, ita ut pili effluant. Eunuchi autem eam ob causam non calvescunt, quod neque vehementius moveantur, neque phlegma in coitu incalescens pilorum radices exurat. Cani autem ob id contingunt, quod longo tempore permeante in homine humido, id quod candidissimum est secernitur, et in summam cuticulam illabitur, ita ut attracta candidiore humiditate pilus quam antea candidior evadat, ipsaque summa cuticula, eo praesertim loco ubi cani sunt, quam quovis alio candidior existat. Quique a prima origine canos habent in capite, illis summa cuticula, ubi cani sunt, quam alia quaevis candidior existit, quod illic albissima humiditas insit. Sic autem se res habet. Qualem humorem caro attraxerit, sive album, sive flavum, sive nigrum, talem etiam colorem capillus imbuit. Ac de his quidem hactenus.

Deinceps vero quod est reliquum persequar. Postea

παιδίου ὀζωθῇ ἔξω, καὶ οἱ ὄνυχες καὶ αἱ τρίχες ἐῤῥιζώθησαν, τότε δὴ καὶ κινέεται. καὶ ὁ χρόνος ἐς τοῦτο γίνεται τῷ μὲν ἄρσενι τρεῖς μῆνες, τῇ δὲ θηλείῃ τέσσαρες. ὧδε γὰρ ἐπιτοπλεῖστον ξυμβαίνει. ἔστι δ' ἃ καὶ πρόσθεν τῶν παιδίων τούτου τοῦ χρόνου κινέεται. κινέεται δὲ πρῶτον τὸ ἄρσεν, ὅτι ἔστιν ἰσχυρότερον τοῦ θήλεος. καὶ πρῶτον πήγνυται τὸ ἄρσεν, ἀπὸ γὰρ ἰσχυροτέρης καὶ παχυτέρης γονῆς γίνεται. ὁκόταν δὲ κινηθῇ τὸ ἔμβρυον, τότε δὴ ἐπισημαίνει καὶ τὸ γάλα τῇ μητρί. οἱ γὰρ μαζοὶ αἴρονται καὶ αἱ θηλαὶ ὀργῶσι. τὸ δὲ γάλα οὐ χωρέει. καὶ τῇσι μὲν πυκνοσάρκοισι τῶν γυναικῶν ὕστερον τὸ γάλα ἐπισημαίνει καὶ ἔρχεται· τῇσι δὲ ἀραιοσάρκοισι πρόσθεν. δι' ἀνάγκην δὲ τοιήνδε γίνεται τὸ γάλα. ὁκόταν αἱ μῆτραι ὀγκηραὶ ἐοῦσαι ὑπὸ τοῦ παιδίου πιέζωσι τὴν κοιλίην τῆς γυναικὸς, τῆς δὲ [ὁκόταν] πλήρεος ἐούσης ὁ πιεσμὸς γένηται, ἀποπηδᾷ τὸ πιότατον ἀπό τε τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν ἔξω ἐς τὸ ἐπίπλοον καὶ τὴν σάρκα. ὥσπερ δέρμα εἴ τις ἀλείψειεν ἐλαίῳ πολλῷ καὶ ἐῴη ἀναπιεῖν, καὶ ἐπὴν (148) ἀναπίῃ, πιέζῃ τὸ δέρμα, διαπηδοίη ἂν πιε-

autem quam summae corporis pueri partes ramos foras emiserint, unguesque ac capilli radices egerint, tunc sane etiam movetur: ad idque masculo trium mensium tempus conceditur, foemellae vero quatuor. Sic enim ut plurimum contingit, etsi etiam quidam pueri ante hoc tempus moventur. Primum autem mas movetur, quod foemella sit robustior, primum quoque concrescit masculus, cum ex validiore et crassiore genitura constet. Cum autem foetus movetur, tunc sane lac de se significationem matri exhibet. Mammae enim attolluntur et papillae turgescunt, neque tamen lac prodit. Et mulieribus quidem, quae denso sunt corporis habitu, tardior est lactis significatio seriusque fertur, citius vero his quae rarum habent corporis habitum. Lac autem propterea necessario gignitur. Cum uterus foetu intumescens mulieris ventrem comprimit, si eo pleno compressio illa contingat, quod in cibo et potu est pringuissimum foras in omentum et carnem prosilit. Ac veluti si corium copioso oleo perunctum quis imbibi sinat, eoque imbi-

Ed. Chart. V. [317, 318.] Foes. I, 241, 242. Ed. Lind. I. (148.)
ζευμένου τοῦ δέρματος ἔξω τὸ ἔλαιον. οὕτω δὴ καὶ τῆς κοιλίης τὸ πιαρὸν ἐν αὐτῇ ἐχούσης ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν πιεζευμένης ὑπὸ τῶν μητρέων διαπηδᾷ τὸ πῖαρ εἰς τὸ ἐπίπλοον καὶ ἐς τὴν σάρκα. [318] κἂν ἀραιόσαρκος ἔῃ ἡ γυνὴ, θᾶσσον αἰσθάνεται τῆς διαπηδήσιος· ἢν δὲ μὴ, ὕστερον. καὶ τὰ ἐν γαστρὶ ἔχοντα κτήνεα, ἢν μή τι νοσέῃ, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ποτοῦ καὶ σίτου πιότερα γίνεται διὰ τοῦτο. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνή. ἀπὸ γὰρ τοῦ πίονος διαθερμαινομένου καὶ λευκοῦ ἐόντος τὸ γλυκαινόμενον ἀπὸ τῆς θέρμης τῆς ἀπὸ τῶν μητρέων ἀποθλιβόμενον ἔρχεται εἰς τοὺς μαζούς. καὶ εἰς τὰς μήτρας δὲ ὀλίγον ἔρχεται διὰ τῶν αὐτέων φλεβῶν. τείνουσι γὰρ εἰς τοὺς μαζοὺς καὶ εἰς τὰς μήτρας φλέβια ταὐτά τε καὶ παραπλήσια ἄλλα. καὶ ὁκόταν ἀφίκηται εἰς τὰς μήτρας, ἰδέην ἴσχει τοῦ γάλακτος καὶ τὸ παιδίον ἀπ᾽ αὐτοῦ ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. οἱ δὲ μαζοὶ δεχόμενοι τὸ γάλα αἴρονται πιμπλάμενοι. || καὶ ὁκόταν τέκῃ, ἀρχῆς κινήσιος ὑπογενομένης, χωρέει τὸ γάλα ἐς τοὺς μαζοὺς τούτους, ἢν θηλάζῃ. ἔχει γὰρ οὕτω. θηλαζομένοιν τοῖν μαζοῖν εὐροώτερα γίνεται τὰ φλέ-

bito corium premat, quo compresso foras oleum exilierit; sic certe ubi venter pinguedinem a cibis et potibus continet et ab utero comprimitur, quod pingue est in omentum et carnem transilit. Et si raro habitu mulier fuerit, hanc exudationem facilius percipit, sin minus, tardius. Quin et pecora cum uterum gerunt, nisi morbo aliquo laborent, potu ciboque ob eam causam pinguiora evadunt, itidemque mulier. Pingui namque incalescente et candido effecto, quod uteri calore edulcatum est, in mammas expressum tendit et in uteros quoque exigua portio per easdem venas defertur. Ad mammas enim et uteros ejusmodi venulae et consimiles aliae feruntur. Cumque ad uterum pervenerit, lactis formam habet eoque exiguo puer fruitur. Mammae vero ubi lac exceperint, attolluntur et implentur. Atque ubi mulier pepererit, suppeditato motus initio ac in ipsas mammas fertur, si puerum lactaverit. Sic enim se res habet. Dum mammae exuguntur, venae quae ad eas tendunt, ampliores red-

βια ἐς τοὺς μαζούς. εὐροώτερα δὲ γενόμενα ἀπὸ τῆς κοιλίης ἕλκοντα τὸ πιαρὸν, τοῖν μαζοῖν διαδιδόασι. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀνὴρ ἢν λαγνεύῃ πολλὰ, εὐροώτερα γινόμενα τὰ φλέβια μᾶλλον ἐπάγει τὴν λαγνείην. ἔχει δὲ καὶ τόδε ὧδε· ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις τῶν παιδίων γίνεται, ὁκόταν ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἴῃ τὰ ἀπὸ τῆς μητρός. καὶ ὅκως (149) ἂν ἡ μήτηρ ἔχῃ ὑγιείης ἢ ἀσθενείης, ὧδε καὶ τὸ παιδίον ἔχει. ὥσπερ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα τρέφεται ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὅκως ἂν ἡ γῆ ἔχῃ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχει ἐν τῇ γῇ. τό τε γὰρ σπέρμα ὁκόταν καταβληθῇ εἰς τὴν γῆν, ἰκμάδος τινὸς ἐμπίμπλαται ἀπ᾽ αὐτῆς. ἔχει γὰρ ἐν αὑτῇ ἡ γῆ ἰκμάδα παντοίην, ὥστε τρέφειν τὰ φυόμενα. ἰκμάδος δὲ πλησθὲν τὸ σπέρμα φυσᾶται καὶ οἰδέει καὶ ἀναγκάζεται ὑπὸ τῆς ἰκμάδος συστρέφεσθαι ἡ δύναμις, ἥ ἐστι κουφοτάτη ἐν τῷ σπέρματι. συστραφεῖσα δὲ ἡ δύναμις ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἰκμάδος φύλλα γενομένης ῥήγνυσι τὸ σπέρμα καὶ ἀνατέλλει πρῶτον ἔξω τὰ φύλλα. ἀνατείλαντα δὲ ὁκόταν μηκέτι δύνηται τρέφεσθαι τὰ φύλλα ὑπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ σπέρματι ἐνεούσης, ῥήγνυ-

duntur, et ampliores effectae, quod pingue est a ventre attrahunt et in mammas transmittunt. Vir namque si venerem crebro exerceat, ampliores venae redditae semen attrahunt. Quin etiam haec se res habet ad hunc modum. Cum quae a matre ferri consueverunt, ad uterum pervenerint, tum pueri nutriri et augeri incipiunt atque ut mater sana ac debilis est, ita etiam puer valet. Et quemadmodum quae e terra gignuntur e terra nutriuntur, quae et eodem quo terra se habent modo. Semen enim cum in terram demissum fuerit, humore quodam ab ipsa impletur, cum cujusvis generis humorem terra in se contineat, quo quae ex ea nascuntur nutrire possit. At semen humoris plenum flatu distenditur et intumescit, et vis quae in semine levissima est ab humore cogitur, illaque vi spiritus coacta et humore in folia verso semen rumpit et primum folia foras emergunt. Quae cum emerserint, ubi amplius ab humore, qui in semine inest, nutriri non possunt, tum folia inferiore parte

Ed. Chart. V. [318. 319.] Foës. I. 242. Ed. Lind. I. (149. 150.)

ταί τε ἐς τὸ κάτω τό τε σπέρμα καὶ τὰ φύλλα, καὶ βιώμενον ὑπὸ τῶν φύλλων μεθίησι τῆς δυνάμιος ἐς τὸ κάτω, ἣ ἐν αὐτῷ ὑπολείπεται διὰ τὴν βαρύτητα. καὶ γίνονται ῥίζαι ἐκ τῶν φύλλων διατεταμέναι. ὁκόταν δὲ κάτω βεβαίως ῥιζωθῇ τὸ φυὲν, καὶ τὴν τροφὴν ἀπὸ τῆς γῆς ποιέηται, τότε ἤδη ἠφάνισται πᾶν καὶ ἀνήλωται ἐς τὸ φυὲν, πλὴν τοῦ λεπυρίου, ὅτι στερεώτατόν ἐστιν. αὖθις δὲ τὸ λεπύριον σαπὲν ἐν τῇ γῇ ἄδηλον γίνεται χρόνῳ δὴ καὶ ὀζοῦταί τινα τῶν φύλλων. ἐκ σπέρματος γοῦν ἅτε ἀφ' ὑγροῦ γενόμενον, τέως μὲν ἁπαλὸν ἔῃ καὶ ὑδαρὲς, εἰς αὔξησιν ὡρμημένον καὶ ἐς τὸ κάτω καὶ ἐς τὸ ἄνω, οὐ δύναται τὸν καρπὸν ἐκβάλλειν. οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ δύναμις (150) ἰσχυρὴ καὶ πίειρα ἐξ ἧς τὸ σπέρμα συστραφήσεται. ὁκόταν δὲ στερεωθῇ μᾶλλον καὶ ῥιζωθῇ τὸ πεφυκὸς ὑπὸ χρόνου, τότε ἤδη καὶ φλέβας ἴσχει εὐρείας καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω. καὶ τότε δὴ ἐκ τῆς γῆς ἕλκεται οὐκ ἔτι ὑδαρὲς, ἀλλὰ παχύτερον καὶ πιότερον καὶ πλεῖον. τὸ δὴ θερμαινόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκζῇ ἐς τὰ ἄκρα [319]

rumpuntur, ipſumque a foliis coactum vim ſuam, quae in eo propter gravitatem eſt reliqua ad inferiora demittit et ex foliis oriuntur radices ex iisque dependent. Ubi vero planta firmas radices in terram jecerit, ex eaque alimentum ſumpſerit, tum ſane totum evaneſcit, et in plantam, excepto cortice, qui ſolidiſſimus eſt, abſumitur. Qui rurſus etiam in terra putreſcens progreſſu ſane temporis evaneſcit et folia quaedam in ramos finduntur. Ex ſemine igitur utpote ex humido ortum, quamdiu quidem molle et aquoſum fuerit, ad incrementum tum inferiore tum ſuperiore parte fertur et nullum fructum edere poteſt. Neque enim facultas valida et pinguis ei ineſt, ut ex eo ſemen cogatur. Ubi vero temporis ſucceſſu ſoliditatem majorem acceperit et firmiores radices egerit, tum jam etiam venas amplas tum ſuperiore tum inferiore parte obtinent, tuncque ſane ex terra non amplius aquoſum attrahit, ſed craſſius, pinguius et copioſius, quod a ſole calefactum in extremitates efferveſcit et fructus naſcitur, cum eo ex quo ortum eſt cogna-

καὶ γίνεται καρπὸς, κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐξ ὁκοίου καὶ ἐγένετο. καὶ πολὺς ἐξ ὀλίγου διὰ τόδε γίνεται, ὅτι ἕλκει ἕκαστον τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς δύναμιν πλείονα ἢ ἐξ οὗ ἐγένετο. καὶ ἐκζῇ οὐ κατὰ ἓν, ἀλλὰ κατὰ πολλά. ὁκόταν δὲ ὁ καρπὸς ἐκζέσῃ, τρέφεται ὑπὸ τοῦ φυομένου. ἕλκον γὰρ τὸ φυόμενον ἀπὸ τῆς γῆς τῷ καρπῷ ἐκδίδωσιν. ὁ δὲ ἥλιος πέσσει καὶ στερεοῖ τὸν καρπὸν, τὸ ὑδαρέστερον πρὸς ἑωυτὸν ἕλκων ἀπ᾽ αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν εἴρηταί μοι περὶ τῶν ἐκ σπέρματος φυομένων ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος· τὰ δὲ ἐκ φυτευτηρίων, ἀπὸ δενδρέων δένδρεα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε. τρῶμα ἴσχει ὁ κλάδος ἐν τῷ κατωτάτω πρὸς τὴν γῆν, ᾗ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐκλάσθη, ὅθεν αἱ ῥίζαι ἀφίενται. τρόπῳ δὲ τοιούτῳ μεθίενται· ὁκόταν τὸ φυτὸν τὸ ἐν τῇ γῇ ἐνεὸν ἰκμάδα λάβῃ ἀπὸ τῆς γῆς, οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει, τὸ δὲ ὑπὲρ τῆς γῆς οὐδέπω. τὸ δὲ πνεῦμα καὶ ἡ ἰκμὰς συστρέψασα ἐν τῷ κάτω τοῦ φυτοῦ τὴν δύναμιν, ὅση ἦν βαρυτάτη, ἔῤῥηξεν εἰς τὸ κάτω, καὶ γίνονται ἐξ αὐτοῦ ῥίζαι ἁπαλαί. ὁκόταν δὲ ἐς τὸ κάτω λάβηται, τότε δὴ ἕλκει ἐκ τῆς ῥίζης ἰκμάδα καὶ διαδίδωσι τῷ ὑπὲρ γῆς

tionem habens, multusque ex pauco iccirco oritur, quod quae e terra nascuntur, copiosiorem ex ea vim trahant quam ex quo orta sunt, neque uno in loco, sed pluribus effervescunt. Quo ex fervore prodiens foetus planta sua nutritur, quae quicquid ex terra trahit, in fructum transfert. Sol autem ab ipso aquosum ad se alliciens, fructum coquit et solidiorem reddit. Atque haec a me quidem dicta sunt de his, quae ex semine de terra et aqua producuntur. At deplantatis in terram surculis, ex arboribus aliae arbores hunc in modum producuntur. Ramus in infirma ad terram parte, qua ab arbore evulsus est, vulnus habet et unde radices prodeunt, quod hoc fit modo. Cum planta in terram defixa, ab ea humorem acceperit, intumescit et spiritum concipit, quod non facit quod terrae supereminet. Spiritus autem et humor, collecta in inferiore plantae parte vi, efficiunt ut quod gravissimum est deorsum erumpat, ex eoque tenerae radices oriuntur. Quod cum inferiore parte acceperit, tunc sane ex radice attractum humorem ei quod

Ed. Chart. V. [319.] Foës. I. 242. 243. Ed. Lind. I. (150. 151.)
ἐόντι. καὶ τότε δὴ (151) αὖθις τὸ ἄνω οἰδέει καὶ πνεῦμα ἴσχει ‖ καὶ ὅση δύναμις ἐν τῷ φυτῷ κούφη ἔνεστι ξυστραφεῖσα φύλλα γινομένη βλαστάνει καὶ ἐς τὸ ἄνω ἤδη τὴν αὔξησιν ποιέεται καὶ ἐς τὸ κάτω. οὕτως ἐς τὸ ἐναντίον ξυμβαίνει ἤδη τῶν ἐκ τοῦ σπέρματος γινομένων καὶ τῶν ἐκ τοῦ φυτευτηρίου περὶ τοῦ βλαστοῦ. πρότερον γὰρ ἐκ τοῦ σπέρματος τὸ φύλλον ἀνατέλλει· ἔπειτα αἱ ῥίζαι εἰς τὸ κάτω ἀφίενται. τὸ δὲ δένδρον ῥιζοῦται πρῶτον· ἔπειτα φυλλοῦται διὰ τόδε, ὅτι ἐν μὲν τῷ σπέρματι αὐτῷ ἰκμάδος πλῆθος ἔνεστι, καὶ ἐν τῇ γῇ παντὶ ἐόντι τροφὴ ἔνεστι τὸ πρῶτον τῷ φύλλῳ ἀρκέουσα, ὅθεν τὸ φύλλον θρέψεται μέχρις ἂν ῥιζωθῇ· ἐν δὲ τῷ κλάδῳ οὐ γίνεται. οὐ γὰρ γίνεται ἐξ ἑτέρου ὅθεν τὸ φύλλον τὸ πρῶτον τροφὴν ἕξει· ἀλλ' αὐτὸς ὁ κλάδος ἐστὶν ὥσπερ καὶ τὸ δένδρον ἔχει· καὶ τοῦτο ὑπὲρ γῆς ἐστι πολύ. ὥστε οὐκ ἂν δύναιτο ὑπὲρ γῆς ἐὸν ἰκμάδος πλησθῆναι, εἰ μὴ ἐκ τοῦ κάτω μεγάλη τις δύναμις ἐλθοῦσα τῷ ἄνω ἐκδώσει τῆς ἰκμάδος. καὶ πρῶτον τὸ φυτευτήριον ἀνάγκη ἐστὶν ἑωυτῷ τροφὴν ποιήσασθαι ἀπὸ τῆς γῆς τῇσι ῥί-

ſupra terram eminet, transmittit, tuncque certe ſuperiore parte intumeſcit et ſpiritum concipit et collecta facultate quae in planta levis ineſt folia germinant, jamque tam ſuperiore quam inferiore parte incrementum capeſſit. Sic jam contrario modo germinant quae ex ſemine et quae ex taleis in terram defixis proveniunt. Prius enim ex ſemine folium oritur, deinde radices ad inferiora demittuntur. At arbor primum radices agit, deinde ſolia accipit, quandoquidem in ipſo ſemine humoris copia ineſt, et ei quod terra continetur tantum per initia alimenti ſuppetit quantum ad alendum folium ſatis ſit, donec radices jecerit. Quod in talea non contingit. Neque enim ex alio naſcitur unde folium primum alatur, verum ramus ipſe arboris loco eſt, ejusque magna pars ſupra terram prominet, ut proinde humore repleri nequeat, niſi ex inferioribus partibus magna vis quaedam proveniat, quae ad ſuperiora humorem transmittat. Et primum quidem neceſſe eſt taleam e terra ſibi ad radices alimentum ſubminiſtrare, deinde a terra attractum

ζησι· ἔπειτα οὕτως ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκον ἄνω ἀποδιδόναι καὶ φύλλα ὁρμῆσαι εἰς βλαστόν τε καὶ αὔξησιν. ὅταν δὲ αὔξηται τὸ φυτὸν, ὀζοῦται ὑπ᾽ ἀνάγκης τοιῆσδε, ἣν ἐρέω, ὁκόταν ἰκμάδος αὐτῷ πλεῖον προσγένηται ἐκ τῆς γῆς ἑλκομένης ὑπὸ τοῦ πλήθεος, ῥήγνυσιν ᾗ ἂν πλείστη ἔῃ, καὶ ταύτῃ ὀζοῦται τὸ φυτόν. αὔξεται δὲ καὶ ἐς τὸ εὖρος καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω διὰ (152) τόδε, ὅτι τὸ κάτω τῆς γῆς τοῦ μὲν χειμῶνος θερμόν ἐστι, τοῦ δὲ θέρεος ψυχρόν. τοῦτο δὲ διὰ τόδε ἐστὶν, ὅτι ἡ γῆ ἰκμαλέη ἐστὶν ἐν χειμῶνι ὑπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντος καὶ πιέζεται ἐφ᾽ ἑωυτῇ, ἅτε βαρυτέρης οὔσης τῆς ἰκμάδος. πυκνοτέρη δέ ἐστιν ὑπὸ τούτου καὶ οὐκ ἔχει διαπνοὴν οὐδεμίην. οὐ γὰρ ἔτι ἔνεστι τὸ ἀραιὸν μέγα καὶ διὰ τοῦτο τὸ κάτω τῆς γῆς τοῦ χειμῶνος θερμόν ἐστι. καὶ γὰρ ἡ κόπρος ἡ νεναγμένη μὲν εὐθερμοτέρη ἐστὶν ἢ ἡ ἀραιὴ ἐοῦσα, καὶ ἄλλως τὰ μὲν ἰκμαλέα καὶ πεπιεσμένα ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἐκθερμαίνεται καὶ ἐν τάχει κάρτα ὑπὸ τῆς θερμασίης συγκαιόμενα σήπεται. οὐ γὰρ δίεισι τὸ πνεῦμα δι᾽ αὐτῶν, ἅτε πυκνῶν ἐόντων. ἢν δὲ ξηρὰ ἔῃ καὶ ἀραιῶς κείμενα, πολλῷ ἧσσω θερμαίνεται καὶ σήπεται. [320] οὕτω δὲ

ſurſum transmittere, indeque folia erumpere et increſcere. Cum autem planta incrementum ceperit, iſta de cauſa neceſſario ramos emittit. Ubi magnam humoris copiam e terra attraxerit, prae copia erumpit, qua parte abundat, illicque planta ramos emittit. Increſcit autem et in latum tum ſupra tum infra, quod terrae inferiora hieme quidem ſint calida, aeſtate vero frigida. Quod ea de cauſa contingit, quoniam terra hieme imbribus e caelo delabentibus madet, iisque gravioribus exiſtentibus in ſeſe comprimitur, ideoque denſior evadit et nullam prorſus tranſpirationem habet. Neque enim amplius magna raritas adeſt, ideoque terrae inferior pars hieme calida eſt. Nam et ſimum denſius preſſum majorem in ſe calorem habet quam quod rarum eſt, praetereaque humecta quidem et compreſſa per ſe ipſa incaleſcunt et a calore exuſta putreſcunt, quod, cum denſa ſint, per ea ſpiritus permeare nequeat. Sicca vero et rara multo minus incaleſcunt et putreſcunt. Sic etiam triticum et hordeum hu-

Ed. Chart. V. [320.] Foes. I. 243. Ed. Lind. I. (152. 153.)

καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ νοτερὰ ἐόντα καὶ βεβρεγμένα, εὐθερμότερά ἐστιν ἢ εἰ ξηρὰ εἴη καὶ ἀραιῶς κείμενα. καὶ ἱμάτια συνδεδεμένα καὶ κατεσφηνωμένα ἰσχυρῶς δορικὰ κατακαίεται ὑπὸ σφέων αὐτῶν, ὡς ἐγὼ ἤδη εἶδον, ὥσπερ ὑπὸ πυρὸς ἐκκαέντα· καὶ τἄλλα εἴ τις θέλοι ἐνθυμηθῆναι, πάντα ὅσα πεπίεσται ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, θερμότερα εὑρήσει ἢ τὰ ἀραιῶς κείμενα· οὐ γὰρ ἔχει ἀναπνέειν ψυχρὸν ὑπὸ τῶν ἀνέμων. οὕτω δὲ καὶ τῆς γῆς κάτω πλείης ἐούσης καὶ αὐτῆς ὑφ᾽ ἑωυτῆς πεπιεσμένης, ἅτε βαρείης καὶ πυκνῆς ἐούσης, ὑπὸ τῆς ἰκμάδος θερμαίνεται ἐν χειμῶνι. οὐ γάρ ἐστιν αὐτῆς διαπνοὴ οὐδεὶς τοῦ θερμοῦ. ἀλλ᾽ ὁκόταν πέσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, (153) ὅταν ἀποπνέῃ ἐν τῇ γῇ ἀπ᾽ αὐτοῦ, οὐ δίεισι πρόσω, ἅτε πυκνῆς ἐούσης τῆς γῆς· ἀλλ᾽ ἡ πνοὴ ὀπίσω ἐς τὸ ὕδωρ ἔρχεται. καὶ διὰ τοῦτο αἱ πηγαὶ καὶ ἡ θάλασσα θερμότεραί εἰσι τοῦ χειμῶνος καὶ μείζους ἢ τοῦ θέρεος· ὅτι ἀποπνέοντος τοῦ πνεύματος ὀπίσω ἔρχεται ἐς τὸ ὕδωρ, ἅτε τῆς γῆς πυκνοτέρης ἐούσης καὶ οὐ διϊείσης δι᾽ αὐτῆς τὸ πνεῦμα. καὶ τὸ ὕδωρ πολὺ ἐὸν ᾗ ἂν τύχῃ, τοῦτο δὴ ῥήγνυσι χωρέον,

midum et madefactum multo citius incalescit quam si siccum fuerit et rarum. Quin et vestes pelliceae vehementer colligatae et compressae per se exuruntur, velut ego vidi, non secus ac si igne conflagrarint. Ac si cui reliqua in considerationem adhibere placeat, is ea omnia quae compressa sunt calidiora ex se comperiet quam quae laxius sunt composita, cum perflari nequeant. Sic quoque cum terrae inferiora humore plena sint, ipsaque, cum humore gravis sit et densa, per se comprimatur, per hiemem incalescit, quod nullam prorsus habeat caloris perspirationem. Verum posteaquam de coelo aqua in ipsam delapsa fuerit, in eaque spiritum excitarit, is ultra propter terrae gravitatem permeare non potest, sed contra in aquam fertur, eamque ob causam et fontes et mare hieme quam aestate tum calidiores tum copiosiores sunt. Excitatus namque spiritus, cum propter terrae densitatem per eam permeare nequeat, in aquam convertitur, quae sua copia quocunque fertur, eo prorumpit,

καὶ ὁδόν οἱ αὐτῷ ποιέεται εὐρυτέρην ἢ εἰ ὀλίγον εἴη. τὸ γὰρ ὕδωρ ἐν τῇ γῇ οὐκ ἕστηκεν, ἀλλ' αἰεὶ χωρέει εἰς τὸ κάταντες. εἰ δὲ διΐησι τοῦ χειμῶνος ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ πνεῦμα ἡ γῆ δι' ἑωυτῆς, ἔλασσον τὸ ὕδωρ ἐχώρεεν ἐξ αὐτῆς καὶ αἱ πηγαὶ οὐκ ἂν ἦσαν τοῦ χειμῶνος μεγάλαι. || πάντα ταῦτα εἴρηταί μοι ὅτι τῆς γῆς τὸ κάτω θερμότερον φαίνεται ἐὸν τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ θέρεος. νῦν δὲ θέλω εἰπεῖν ὅτι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς ψυχρότερον φαίνεται ἐὸν ἢ τοῦ χειμῶνος. ἡ γῆ τοῦ θέρεος ἀραιή ἐστι καὶ κούφη, ἅτε τοῦ ἡλίου σφοδρότερον προσβάλλοντος καὶ ἕλκοντος ἀπ' αὐτῆς πρὸς ἑωυτὸν τὰς ἰκμάδας. ἔχει δὲ ὕδωρ ἡ γῆ ἐν αὑτῇ αἰεὶ πλέον ἢ ἔλασσον. τὰ δὲ πνεύματα ἡμῖν ἐστι πάντα ἀφ' ὕδατος. τούτου δὲ πέρι ἐπιδείξω συμβάλλεσθαι, ὅτι οὕτως ἔχει. ἀπὸ γὰρ τῶν ποταμῶν πάντων πνεύματα χωρέει ἑκάστοτε καὶ τῶν νεφέων. τὰ δὲ νέφεα ἐστὶν ὕδωρ ξυνεχὲς ἐν ἀέρι, καὶ τότε δὴ ἡ γῆ ἀραιή ἐστι καὶ κούφη τοῦ θέρεος καὶ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἔχουσα· καὶ τὸ ὕδωρ ῥέει εἰς τὰ κατάντεα· χωρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος αἰεὶ (154) ἀποπνέει αὐτόθεν ἕτερον ἐξ ἑτέρου πνεῦμα. τὸ δὲ

viamque ſibi ampliorem facit, quam ſi modica eſſet. Neque enim aqua in terra conſiſtere poteſt, ſed ſemper in declivem locum fertur. Quod ſi ſpiritum ex aqua provenientem terra per hiemem transmitteret, paucior ex ipſa aqua prodiret, neque per hiemem fontes increſcerent. Atque iſta omnia eo a me dicta ſunt, quo terrae inferiora hieme quam aeſtate calidiora eſſe conſtet. Nunc vero dicendum eſt cur terrae inferiora aeſtate quam hieme frigidiora eſſe conſpiciantur. Terra aeſtate rara eſt et levis, nimirum cum ſol vehementius irruat et omnem ad ſe ex ea humorem attrahat. Aquam autem plus minusve terra ſemper in ſe continet. Spiritus vero omnes nobis ex aquis proveniunt. Quod ita ſe habere efficiam ut conjicere poſſis. Ex omnibus enim fluminibus et nubibus ſemper ſpiritus prodeunt. Sunt autem nubes aqua in aëre continua. Ac tunc ſane terra per aeſtatem rara eſt et levis, aquamque in ſe continet quae in declive profluit, eaque decurrente, alius ex alio ſpiritus inde

ἀποπνέον διὰ τῆς γῆς ἔρχεται κούφης καὶ ἀραιῆς ἐούσης καὶ ψῦχος τῇ γῇ ποιέει. καὶ αὐτὸ τὸ ὕδωρ συμψύχεται. ἔχει δὲ οὕτως ὥσπερ εἴ τις ἐν ἀσκῷ ὕδωρ ἐνεὸν ἀποπιέσειεν ἰσχυρῶς καὶ παραπνοὴν τῷ ὕδατι ποιήσειεν νύγματι βελόνης ἢ μικρῷ μείζονι, καὶ τὸν ἀσκὸν κρεμάσας αἰωροίη, οὐδὲν διὰ τοῦ τετρημένου πνεῦμα χωρήσει, ἀλλ' ὕδωρ. οὐ γὰρ ἔχει εὐρυχωρίην ᾗ ἀποπνεύσεται τὸ ὕδωρ. ὧδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ χειμῶνος τῷ ὕδατι ἐν τῇ γῇ. ἢν δὲ τῷ ὕδατι ἐν τῷ ἀσκῷ τὴν εὐρυχωρίην ποιήσῃς, καὶ κρεμάσας αἰωροίης τὸν ἀσκὸν, πνεῦμα διαχωρήσει διὰ τοῦ τετρημένου. εὐρυχωρίη γάρ ἐστι τῷ πνεύματι ἀπὸ τοῦ ὕδατος κινευμένου διαχωρέειν διὰ τοῦ ἀσκοῦ. καὶ διὰ τοῦ τετρημένου τὸ πνεῦμα διὰ τόδε διΐεισιν. ὧδε δὴ ἔχει καὶ τοῦ θέρεος ἐν τῇ γῇ τῷ ὕδατι. εὐρυχωρίη γάρ ἐστιν αὐτῷ, ἅτε τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ τοῦ ἡλίου ἕλκοντος ἀπ' αὐτῆς τῆς ἰκμάδος πρὸς ἑωυτὸν, καὶ διϊεῖσα τὸ πνεῦμα, ἅτε ψυχρὸν ἐὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος δι' αὐτῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ κούφης. διὰ τοῦτο ψυχρὸν ἐὸν αὐτῆς τὸ κάτω τοῦ θέρεος. καὶ τὸ ὕδωρ μᾶλλον τοῦ πνεύματος τοῦ ἐν τῇ γῇ ψυχροῦ ἐόντος καὶ αὐτὸ

ſemper excitatur. Is autem ſpiritus per terram levem et raram fertur, terramque ita refrigerat, ut ſimul quoque aqua perfrigeretur. Exempli gratia, veluti ſi quis aquam utre contentam vehementer premat et per acus puncturam, vel paulo minorem, aquae perſpiramentum exhibeat, utremque in ſublimi ſuſpendat, ſpiritus quidem nullus, ſed aqua tantum per foramen prodibit, quod amplum ſatis ſpatium quo exhalet aqua non habeat. Ad eundem ſane modum aqua in terra per hiemem ſe habet. Quod ſi utre ſublimi ſuſpenſo, aquae in eo contentae amplius ſpatium conceſſeris, per foramen ſpiritus exibit. Spatium enim amplius quo per utrem exeat, aqua mota habent, eamque ob cauſam per foramen ſpiritus pervadit. Sic certe per aeſtatem in terra aqua ſe habet. Amplum enim ſatis locum ob terrae raritatem obtinet, quodque ſol ab ea ad ſe humorem attrahit, ipſaque terra ſpiritum frigidum ab aqua excitatum, cum rara ſit et levis, per ſe transmittit. Ideoque pars ejus inferior frigida exiſtit, quin et aqua multo magis quam ſpiritus in terra frigidus, ipſaque in ſeſe et in terram ſpiritum immittit. Si-

ἀφίησιν ἐς ἑωυτὸ τὸ πνεῦμα καὶ ἐς τὴν γῆν. καὶ ἅμα τὸ ἀντλεόμενον ἐν τῷ φρέατι ἀεὶ διακινέει τὸ πνεῦμα [321] ὥσπερ ῥιπὶς, καὶ ποιέει αὐτὸ ψῦχος παρέχειν τῷ ὕδατι. τὸ δὲ μὴ ἀντλεόμενον τοῦ ὕδατος τοῦ θέρεος, ἀλλ᾽ ἑστηκὸς, πυκνὸν ἐὸν, οὐχ ὁμοίως δέχεται τὸ πνεῦμα (155) ἐς ἑωυτὸ ἀπὸ τῆς γῆς· οὐδ᾽ ἐς τὴν γῆν ἀφ᾽ ἑωυτοῦ ἀποδίδωσι, καὶ ἅμα ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος οὐ σκιδναμένου ἐν τῷ φρέατι, ἀλλὰ στασίμου ἐόντος, θερμαίνεται πρῶτον αὐτοῦ τὸ ἐπιπολῆς· ἔπειτα τὸ ἕτερον ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ ἐς τὸ κάτω διαδίδωσι τὴν θερμασίην. καὶ διὰ τοῦτο τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος θερμότερόν ἐστι τοῦ ἀντλεομένου. αἵ τε πηγαὶ αἱ βαθεῖαι μάλα τοῦ θέρεος ἀεὶ ψυχραί εἰσι. καὶ ἀρυσθὲν τὸ ὕδωρ τοῦ χειμῶνος τῆς γῆς θερμῆς ἐούσης, ἐκ ταύτης τὸ μὲν παραυτίκα θερμόν ἐστιν, ὅταν δὲ χρόνος διΐῃ, ψυχρόν ἐστιν ὑπὸ τοῦ ἠέρος δηλονότι γενόμενον, ψυχροῦ ἐόντος. ἐξαεροῦται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τὸ πνεῦμα δι᾽ αὐτοῦ διηθέει, καθάπερ καὶ τὸ ἀντλεόμενον ὕδωρ τοῦ θέρεος, ὁκόταν ἀρυσθῇ, ψυχρὸν αὐτίκα ἐστί. θερμὸν δὲ γίνεται διὰ τόδε, ὅτι τῆς γῆς ἀραιῆς ἐούσης καὶ πνεύματος ἐόντος ἐν αὐτῇ ψύχεται· ὅταν δὲ ἀρυ-

mul quoque aquam quae ex puteo hauritur, ſemper ſpiritus velut flabellum agitat qui et aquae frigiditatem inducit. Quae vero non hauritur aeſtate, ſed immota manens denſatur, ea neque perinde ut illa ſpiritum a terra in ſeſe ſuſcipit, neque ex ſeſe in terram transmittit, ſimulque a ſole et aere per puteum minime diſperſo, ſed ſtabili manente, ſumma ejus ſuperficie primum incaleſcit, deinde altera pars alteri ad imum usque caliditatem ſummam communicat. Eaque cauſa eſt cur aqua quae aeſtate non hauritur, ſit calidior. Quin et fontes multum profundi aeſtate ſemper frigidi ſunt, et aqua ex iis per hiemem hauſta, quando terra calet, ea quidem calida eſt, intercedente vero tempore frigida eſt, ab aere ſcilicet frigido refrigerata. A vento quippe perflatur et per eam ſpiritus percolatur. Quemadmodum etiam aqua per aeſtatem protinus ac hauſta fuerit frigida eſt, eamque ob cauſam caleſcit. Refrigeratur ſiquidem quod terra rara ſit et ſpiritum in ſe contineat. At poſtquam

Ed. Chart. V. [321.] Foes. I. 244. 245. Ed. Lind. I. (155. 156.)

σθέντι χρόνος ἐγγένηται, στάσιμον γίνεται καὶ θερμὸν ὁρᾶται. θερμαίνεται γὰρ ὑπὸ τοῦ ἠέρος θερμοῦ ἐόντος, ὥσπερ καὶ τὸ μὴ ἀντλεόμενον ὕδωρ ἐν τῷ φρέατι τοῦ θέρεος διὰ τοῦτο θερμὸν γίνεται. ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. ἀναλήψομαι δὲ αὖθις ὅτι τοῦ θέρεος τὸ κάτω τῆς γῆς ψυχρόν ἐστι, τοῦ δὲ χειμῶνος θερμόν· τὸ δὲ ἄνω τῆς γῆς τοὐναντίον τούτου. καὶ δεῖ τῷ δένδρει μὴ δύο θερμὰ ὁμοῦ προσγίνεσθαι, μηδὲ δύο ψυχρὰ ὁμοῦ, ἢν μέλλῃ ὑγιαίνειν· ἀλλ' ἢν μὲν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσγίνηται θερμὸν, || ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ ψυχρὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι καὶ (156) πάλιν ἢν ἐκ τοῦ ἄνωθεν προσγένηται ψυχρὸν, ἐκ τοῦ κάτωθεν δεῖ θερμὸν αὐτῷ προσγίνεσθαι. αἵ τε ῥίζαι ὅταν ἑλκύσωσι, τῷ δένδρει προσδιδόασι καὶ τὸ δένδρεον τῇσι ῥίζῃσι. καὶ γίνεται οὕτω ταμιείη καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ, ὥσπερ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσιόντων ἐς τὴν κοιλίην σιτίων, ὅσα πεσσόμενα θερμαίνει, δεῖ ψύξιν ἀποδεδόσθαι ἀπὸ τοῦ πότου, οὕτω καὶ τῷ δένδρει δεῖ ἀνταποδίδοσθαι ἐκ τοῦ κάτω πρὸς τὸ ἄνω καὶ ἀνάπαλιν. καὶ αὔξεται τὸ δένδρεον καὶ ἐς τὸ ἄνω καὶ ἐς τὸ κάτω διὰ τόδε,

hausta fuerit, si tempus intercedat, quia immota manet, calida conspicitur. Incalescit siquidem ab aëre calido, non secus ac putealis aqua per aestatem, quae non hauritur, ob id ipsum calida redditur. Ac ista quidem hac de re a me dicta sunt. Rursus autem repetam quod inferior terrae pars aestate frigida est, hieme vero calida, superior autem terrae pars contrario se habet modo. Neque arbori opus est, si modo valere debeat, geminum simul calorem aut frigus adesse. Verum si superiore quidem parte calor adsit, inferiore refrigerari oportet, contraque si superiore parte frigus accedat, eam inferiore parte incalescere necesse est. Ac radices ubi attraxerint, arbori communicant arborque radicibus, sicque calidi et frigidi mutua fit dispensatio. Atque haud aliter quam in homine ingestis in ventriculum cibis, qui dum concoquuntur calefaciunt, frigiditatem a potu reddi oportet, sic et in arbore mutua quaedam retributio ex imis ad summa et contra fieri debet. Ideoque tum inferiore tum superiore parte arbor increscit, quod alimentum

ὅτι ἡ τροφή ἐστι καὶ ἐκ τοῦ κάτωθεν καὶ ἐκ τοῦ ἄνωθεν. καὶ ἕως μὲν ἂν ἁπαλὸν ἔῃ σφόδρα, οὐ καρποφορεῖ· οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ πίειρα δύναμις οὐδὲ παχείη, ἥτις ἐς καρπὸν ξυμβάλλεσθαι οἵη τέ ἐστιν· ὁκόταν δὲ χρόνος ἐγγένηται, τότε ἤδη ἐν αὐτῷ αἱ φλέβες εὐρεῖαι γινόμεναι ποιεῦνται ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς γῆς πίειραν καὶ παχείην τὴν ῥύσιν. ὁ δὲ ἥλιος διαχέων αὐτὴν ποιέει ἐκζεῖν ἅτε κούφην ἐοῦσαν ἐς τὰ ἄκρα καὶ καρποῦσθαι. καὶ τὴν μὲν λεπτὴν ἰκμάδα ἀπὸ τοῦ καρποῦ ἀποφέρει, τὴν δὲ παχείην πέσσων ὁ ἥλιος καὶ θερμαίνων γλυκαίνει. τὰ δὲ οὐ καρποφορέοντα τῶν δενδρέων οὐκ ἔχει πῖαρ ἐν αὐτοῖσιν, ὅσον ἐς τὸν καρπὸν ἐκδώσεται. τὸ δὲ πᾶν δένδρεον ὁκόταν ὑπὸ χρόνου στερεωθῇ καὶ λάβηται ἐκ τοῦ κάτω τῇσι ῥίζῃσιν, ἤδη βεβαίως πέπαυται αὐξόμενον πάντῃ. ὁκόσοισι δὲ ἐς δένδρεα ἀφ᾽ ἑτέρων δενδρέων ὀφθαλμοὶ ἐνετεύθησαν καὶ δένδρεα γινόμενα ἐν τοῖσι δένδρεσι, ζῇ καὶ καρποφορεῖ καρπὸν οὐχ ὅμοιον οἷσιν ἐγκείμενά ἐστιν. τρόπῳ τοιῷδε τοῦτο γί-(157)νεται. ξυμβαίνει τῷ ὀφθαλμῷ πρῶτον μὲν βλαστάνειν. τροφὴν γὰρ εἶχε πρῶτον μὲν ἀπὸ τοῦ δενδρέου, ἀφ᾽ οὗ ἀπηνέχθη·

ex inferioribus et superioribus partibus capessat. Et quamdiu tenella admodum fuerit, fructum non profert. Neque enim vis illi pinguis et crassa inest, quae ad fructum satis esse possit. Procedente vero tempore, tunc jam ampliores venae effectae, in eam ex terra pinguem et crassum humoris fluxum deducunt, quem sol diffundens et cum levis sit, effervescentem in summas partes educit, fructumque profert et ab eo tenuem quidem humorem deducit, crassiorem vero concoquens et calefaciens condulcat. Quae vero arbores fructum non ferunt, non tantam habent in se pinguedinem, quae in fructum consumatur. Quaecunque autem arbor temporis spatio robur acceperit et firmas radices egerit, jam penitus omni ex parte crescere desiit. At vero arbores quae ex aliarum inoculatione proveniunt, eae non illarum similem, in quas insitae sunt, fructum ferunt. Quod hoc modo contingit. Principio quidem oculus germinare incipit, cum siquidem alimentum habeat, primum quidem ab arbore a qua avulsus est, tum vero ab ea in quam insitus est. Ubi

ἔπειτα ἐν ᾧ ἐνετέθη· ὁκόταν δὲ βλαστήσῃ, οὕτως μεθίησιν ἐς τὸ δένδρεον ῥίζας ἀπ᾽ αὐτοῦ λεπτάς. καὶ πρῶτον ἀπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς ἐν τῷ δενδρέῳ ἐνεούσης, ἐν ᾧ ἔγκειται· [322] ἔπειτα χρόνου ἐγγενομένου ἀφίησι ῥίζας ἐς τὴν γῆν, διὰ τοῦ ἐν ᾧ ἐνετέθη καὶ ἐπαυρίσκεται ἀπὸ τῆς γῆς ἕλκον τὴν ἰκμάδα. καὶ τροφὴ αὐτῷ ἐκεῖθεν ἐστίν. ὥστε μὴ θαυμάζειν ἑτερόκαρπα εἶναι τὰ ἔνθετα τῶν δενδρέων. ζῇ γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς. ταῦτά μοι εἴρηται περὶ τῶν δενδρέων καὶ τῶν καρπῶν διὰ τόδε, ὅτι οὐχ οἷόν τε ἦν μοι τὸν λόγον ἡμιτελέα καταλιπεῖν. ἀναβήσομαι δ᾽ αὖθις ὀπίσω οὗ εἵνεκά μοι λόγου τάδε ἀμφὶ τῶνδε εἴρηται. φημὶ γὰρ τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα ζῇν ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἰκμάδος, καὶ ὅκως ἂν ἡ γῆ ἔχῃ ἰκμάδος ἐν ἑωυτῇ, οὕτω καὶ τὰ φυόμενα ἔχειν. οὕτω καὶ παιδίον ζῇ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐν τῇσι μήτρῃσι. καὶ ὅκως ἂν ἡ μήτηρ ὑγιείης ἔχῃ, οὕτω καὶ τὸ παιδίον ἔχει. ἢν δέ τις βούλεται ἐννοεῖν τὰ ῥηθέντα ἀμφὶ τούτων, ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος εὑρήσει τὴν φύσιν πᾶσαν παραπλησίην ἐοῦσαν τῶν τε ἐκ γῆς φυομένων καὶ τῶν ἐξ ἀνθρώπων. καὶ ταῦτά μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐὸν τὼ χεῖρε ἔχει πρὸς τοῖσι γένυσι καὶ τὴν κεφα-

pullularit, tenues ex se radices in arborem demittit, primumque arboris humore, in quam insitus est, fruitur. Deinde temporis spatio radices in terram demittit per eam in quam insitus est, et attracto e terra humore fruitur, indeque alimentum sumit, ut proinde minime mirum videri debeat, si insitae arbores alios fructus proferant, cum e terra vivant. Haec quidem de arboribus et fructibus istam ob causam dicta sunt, quod imperfecta oratio relinqui a me non debuerit. Nunc vero ad ea revertar quorum gratia ista a me dicta sint. Quae ex terra nascuntur, ea omnia ex terrae humore vivere assero, et quemadmodum terrae humor habet, ita et se habere quae ex ipsa oriuntur. Sic et puer in utero ex matre vivit, et ut valet mater, ita et puer. Quod si quis quae de istis dicta sunt ab initio ad finem usque secum reputare volet, is eorum quae e terra nascuntur et hominum naturam per omnia similem esse comperiet. Ac de his satis. At vero puer ubi in utero existit, manibus ad genas

λὴν πλησίον τοῖν ποδοῖν. καὶ οὐκ ἔστιν ἀτρεκείῃ κρῖναι, οὐδ' ἂν ἴδῃς ἐν τῇσι μήτρῃσι τὸ παιδίον, πότερον τὴν κεφαλὴν ἄνω ἔχει ἢ κάτω. ἐκ δὲ (158) τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι εἰσὶν οἱ ὑμένες, ἀντέχοντες αὐτό. νῦν δὲ ἐρῶ τὴν διάγνωσιν, ἣν ἔφην ἀποφανέειν ὀλίγῳ πρότερον, ὡς ἀνυστὸν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ ἐμφανέα ἐοῦσαν παντὶ τῷ θέλοντι εἰδέναι τούτου πέρι, ὅτι ἥ τε γονὴ ἐν ὑμένι ἐστὶ, ἐπεὶ κατὰ μέσον αὐτῆς ὁ ὀμφαλός ἐστι, κἀκείνη πρῶτον τὴν πνοὴν ἕλκει ἐς ἑωυτὴν καὶ μεθίησιν ἔξω, καὶ ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ ὑμένες εἰσὶ καὶ τὴν ἄλλην φύσιν τοῦ παιδίου ἣν εἴρηκα ὧδε ἔχουσαν εὑρήσεις πᾶσαν μέχρις ἐς τέλος, ὅκως μοι ἐν τοῖσι λόγοισιν ἀποπέφανται, εἰ βούλεταί τις τοῖσιν ἱστορίοισιν ὁκόσοισι μέλλω λέγειν χρῆσθαι. || εἰ γάρ τις ἐθέλει ὠὰ εἴκοσιν ἢ καὶ πλείονα ὅκως ἐκλεπίσηται, ὑποθεῖναι ἀλεκτορίσιν εἴτε δυσὶν εἴτε καὶ πλείοσι, καὶ ἑκάστης ἡμέρης ἀπὸ τῆς δευτέρης ἀρξάμενος μέχρι τῆς ὑστάτης ᾗ ἐκλέψει τὸ ὠὸν, ὑφαιρέων καὶ καταγνύων, σκοπῶν εὑρήσει ἔχοντα πάντα κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, ὡς χρὴ ὄρνιθος φύσιν ξυμβάλλειν ἀνθρώπου φύσει. ὅτι γὰρ ὑμένες

adhaeret, caputque pedibus proximum habet, neque certo dignofcere queas, etiamfi puerum in utero videas, utrum caput furfum an deorfum vergat. Verum quae eum fuftinent membranae ex umbilico protenduntur. Nunc vero rationem eam explicabo, quam paulo antea me demonftraturum dixi, quae quantum humanum ingenium confequi poteft, aperta eft in iis omnibus qui ea de re noffe volent, quod genitura membrana continetur, et in ejus medio umbilicus extat, per quem primum fpiritum ad fe attrahit et foras emittit, quodque ex umbilico membranae protenduntur. Quin et reliquam pueri naturam, velut a me demonftrata eft, ita prorfus fe habere comperiet qui his argumentis quae a me proferentur uti volet. Si quis enim ova viginti aut etiam plura gallinis duabus aut pluribus, ut excludantur, fupponat, et fingulis diebus a fecundo exorfus ad ultimum usque, quo ovi putamen detrahetur, fubtrahat, frangat, diligenter infpiciat, is eo quo dixi modo omnia fe habere deprehendet, fi modo avis naturam cum humana conferre

Ed. Chart. V. [322. 323.] Foës. I. 246. Ed. Lind. I. (158. 159.)

εἰσὶν ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ τεταμένοι, καὶ τἄλλα ὁπόσα εἴρηται περὶ τοῦ παιδίου οὕτως ἔχοντα ἐν τῷ ᾠῷ τῷ ὀρνιθείῳ εὑρήσεις ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος. καίτοι ἥν τις μηδέπω εἶδε, θαυμάσει ἐν ὀρνιθείῳ ᾠῷ ἐνεόντα ὀμφαλόν. ἔχει δὲ ὧδε τάδε, καὶ ταῦτα δέ μοι ὧδε εἴρηται. ὁκόταν δὲ τῇ γυναικὶ ὁ τόκος παραγένηται, ξυμβαίνει τότε τῷ παιδίῳ κινεομένῳ καὶ ἀσκαρίζοντι χερσί τε καὶ ποσὶ ῥῆξαί τινα τῶν ὑμένων τῶν ἔνδον. ῥαγέντος δὲ ἤδη ἑνὸς καὶ οἱ ἄλλοι (159) ἀκιδνοτέρην δύναμιν ἔχουσι. καὶ ῥήγνυνται πρῶτον μὲν οἱ κείνου ἐχόμενοι· ἔπειτα ὁ ὕστατος. ὁκόταν δὲ ῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, τότε λύεται ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τὸ ἔμβρυον· καὶ χωρέει ἔξω κλονηθέν. οὐ γὰρ ἔτι ἔχει σθένος τῶν ὑμένων προδόντων. οὐδὲ αἱ μῆτραι δύνανται ἔτι τὸ παιδίον ἴσχειν, τῶν ὑμένων, ὡς ἔφην, προδόντων καὶ τούτων ἀπενεχθέντων. [323] προσλαμβάνονται γὰρ οἱ ὑμένες καὶ τῶν μητρέων, ὁκόταν ἀμφὶ τὸ παιδίον ἑλίσσονται οὐ πολλῇ δυνάμει. ὁκόταν δὲ χωρέῃ τὸ παιδίον, βιῆται καὶ εὐρύνει τὰς μήτρας ἐν τῇ διεξόδῳ, ἅτε ἁπαλὰς ἐούσας. χωρέει δὲ ἐπὶ κεφαλὴν, εἰ κατὰ φύσιν ἴῃ. βαρύτατα γάρ ἐστιν

licet. Ex umbilico enim membranae protendi aliaque omnia quae de puero dicta sunt, eodem prorsus se habere modo in ovo gallinaceo comperies. Quamquam qui haec nondum observavit, is in ovo gallinaceo umbilicum inesse mirabitur. Atqui ista ad hunc quae a me dicta sunt modum se habere conspiciunt. Quando vere mulieri partus instat, tum se movente puero et manibus ac pedibus se jactante, membranam quandam internam abrumpi contingit. Qua rupta caeterae imbecilliores fiunt, primumque rumpunt quae illam contingunt, deinde postrema. Ruptis autem membranis tum foetus vinculo exolvitur et agitatus foras prodit. Neque enim laxatis membranis quicquam amplius virium habet, neque uteri puerum amplius continere possunt, laxatis, uti dixi, membranis et ab ipsis ablatis. Et membranae quae puerum circumplectuntur, non admodum magna vi utero adhaerescunt. Cum vero puer prodit, utero dilatato qui mollis est, vi sibi viam aperit et in caput fertur, si secundum naturam exierit. Gravissimae enim ei

αὐτῷ τὰ ἄνω ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ σταθμεόμενα. ἐν δὲ τῇσι μήτρῃσιν ἐνεὸν ἐγκρατὲς μᾶλλον γίνεται εἰς τῶν ὑμένων τὴν κατάῤῥηξιν ἅμα δεκάτῳ μηνὶ, ὅτε ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται. ἢν δὲ βίαιον πάθημα πάθῃ τὸ παιδίον, καὶ πρόσθεν τοῦ ὁρισμένου χρόνου ῥαγέντων τῶν ὑμένων ἐξέρχεται. καὶ ἢν ἡ τροφὴ πρόσθεν λήξῃ ἀπὸ τῆς μητρὸς τῷ παιδίῳ, καὶ οὕτω πρόσθεν ὁ τόκος τῇ μητρὶ παραγίνεται, θᾶσσον δὲ δέκα μηνῶν ἐξέρχεται. ἀλλ' ὅσαι δὴ ἔδοξαν πλείονα χρόνον δέκα μηνῶν ἔχειν, ἤδη γὰρ τοῦτο πολλάκις ἤκουσα, κεῖναι διελήθησαν τρόπῳ τοιῷδε ᾧ μέλλω ἐρεῖν. ὁκόταν αἱ μῆτραι πνεῦμα λάβωσιν ἐς σφᾶς αὐτὰς ἀπὸ τῆς κοιλίης φῦσαν παρεχούσης καὶ ἐξαρθῶσι, γίνεται γὰρ τοῦτο, δοκέουσι δὴ αἱ γυναῖκες πρὸς σφῶς ἔχειν τότε. καὶ ἢν καταμήνια μὴ χωρέοντα ξυστραφῇ ἐν τῇσι μήτρῃσι καὶ ἔῃ (160) χρονιώτερα, ἀεὶ διαῤῥεῖ ἐς τὰς μήτρας, ἔστι μὲν ὅτε ξὺν τῷ ἀπὸ τῆς κοιλίης πνεύματι, ἔστι δ' ὅτε καὶ θερμαινόμενα. καὶ δὴ καὶ τότε ἐν γαστρὶ δοκέουσιν ἔχειν αἱ γυναῖκες, ἅτε τῶν καταμηνίων μὴ χωρεόντων καὶ τῶν μητρέων ἠρμένων. εἶτα ἔστιν ὅτε τὰ καταμήνια ἐῤῥάγη αὐτό-

sunt superiores partes ex umbilico libratae. Quamdiu autem in uteris manet, validior semper evadit, dum membranas decimo mense perrumpat, quando matri partus instat. Quod si vis quaedam puero contingat, etiam ante praefinitum tempus ruptis membranis foras prodit. Quin etiam si alimento a matre prius destituatur, sic quoque ante tempus matri partio ingruit et ante decimum mensem puer egreditur. At vero si quae ultra decem menses utero gestare sibi visae sunt, quod jam saepe audivi, eae hoc quam referam modo falluntur. Cum uteri a ventre flatum suppeditante spiritu distenduntur et intumescunt, id enim contingit, tunc mulieres se concepisse existimant. Et si menses minime prodeuntes in uteris collecti fuerint, longioremque moram fecerint, subinde alii eo confluunt, interdum quidem flatibus qui a ventre procedunt permixti, interdum vero incalescentes. Tunc quoque sane non prodeuntibus mensibus et in tumorem sublatis uteris, mulieres utero sibi gestare videntur. Deinde quandoque menses sua sponte erumpunt,

ματα, ἢ ἑτέρων ἐπικατελθόντων ἀπὸ τοῦ σώματος ἐς τὰς μήτρας καὶ κατενεγκάντων τὰ πρότερα καὶ φῦσα ἐξῆλθε, καὶ πολλοῖσιν ἤδη εὐθὺς μετὰ τὴν τῶν καταμηνίων κάθαρσιν αἱ μῆτραι ἔχανον καὶ κατὰ τὸ αἰδοῖον ἐστράφησαν, καὶ τηνικαῦτα μιχθεῖσαι ἀνδράσιν ἔλαβον πρὸς σφᾶς τὸν γόνον αὐθήμερον ἢ ἅμα ὀλίγησιν ἡμέρησιν. λογίζονται δὲ αἱ ἄπειροι τούτων τῶν λόγων καὶ τῶν πρηγμάτων κἀκεῖνον τὸν χρόνον ἐν γαστρὶ ἔχειν, ὅτε τὰ καταμήνια οὐκ ἐχώρεεν αὐτῇσι καὶ αἱ μῆτραι ἠρμέναι ἐτύγχανον. ὅτι δὲ οὐκ ἐστὶ χρονιώτερον δέκα μηνῶν ἐν γαστρὶ ἔχειν ἐγὼ φράσω. ἡ τροφὴ καὶ ἡ αὔξησις ἡ ἀπὸ τῆς μητρὸς κατιοῦσα οὐκ ἔτι ἀρκεῦσα τῷ παιδίῳ ἐστὶν, ὁκόταν οἱ δέκα μῆνες παρέλθωσι καὶ τὸ ἔμβρυον αὐξηθῇ. ἕλκει γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἐς ἑωυτὸ τὸ γλυκύτατον, ἅμα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος ἐπαυρίσκεται ὀλίγον. ὁκόταν δ᾽ αὐτῷ σπανιώτερα ταῦτα γένηται καὶ ἁδρὸν ἔῃ τὸ παιδίον, ποθέον πλείονα τῆς ὑπαρχούσης τροφῆς, ἀσκαρίζει καὶ τοὺς ὑμένας ῥήγνυσι. καὶ μᾶλλον τοῦτο πάσχουσιν αἱ τῶν γυναικῶν πρωτοτόκοι. || ἐπιλείπει γὰρ τοῖσι παιδίοισιν ἡ τροφὴ ἐς τὸ ἀρκέσαι (161) ἄχρις ἂν τῶν δέκα μη-

aut cum alii insuper ad uteros ferantur et priores deturbent, etiam flatus egreditur, ac multis jam statim post menstruam purgationem uteri dehiscunt et ad pudendum convertuntur, atque eo tempore cum viris congressae, eodem ipso die vel paulo post concipiunt. Atque harum rationum ac rerum ignarae, eo tempore se concepisse reputant, quo menses suppressi erant et uteri intumuerant. Cur autem non longiore quam decem mensium spatio foetum utero gestari contingat referam. Post exactos decem menses ubi foetus grandior est, alimentum et incrementum, quod a matre demittitur, non amplius puero sufficere potest. Quod enim in sanguine dulcissimum est ad sese attrahit, simulque aliquantula lactis portione fruitur. Quae cum ipsi pauciora sint puerque jam plenior factus plus alimenti quam adsit requirat, ipse sese jactans membranas disrumpit. Idque frequentius experiuntur mulieres quae primum pariunt. Neque enim pueris alimentum ad decimum mensem satis esse

τῶν. ἐπιλείπει δὲ διὰ τρόπον τοιόνδε. εἰσὶ τῶν γυναικῶν τινὲς, αἳ μὲν ἀρκέοντα τὰ καταμήνια καθαίρονται, αἳ δὲ ἐλάσσονα. τοῦτο δὲ ἢν ἀεὶ γίνεται ἐν φύσει καὶ ἐν γένει, μητρῷόν σφίν ἐστιν, αἱ δὲ τὰ καταμήνια ὀλίγα μεθιεῖσαι, αὗται καὶ τοῖς παιδίοισι τοῦ χρόνου τὸ ὕστατον, ὅταν ἤδη ἁδρὸν ἔῃ, τὴν τροφὴν σπανιωτέρην παρέχουσαι, ποιέουσιν ἀσκαρίζειν καὶ πρόσθεν τῶν δέκα μηνῶν ἐξελθεῖν ἐπείγεσθαι. ὀλίγον γὰρ ἀπὸ τῶν νέων μητρῶν χωρέει τὸ αἷμα. ὡς δὲ καὶ ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξυμβαίνει καὶ ἀγαλάκτους εἶναι ταύτας τὰς γυναῖκας, τὰς ὀλίγα τὰ καταμήνια μεθιείσας. ξηρότεραι γὰρ καὶ πυκνοσαρκότεραί εἰσιν. τούτῳ δὲ τῷ λόγῳ ὅτι ἐπιλειπούσης τῆς τροφῆς, ἐξέρχεται τὸ ἔμβρυον, ἢν μή τι αὐτῷ βίαιον πάθημα προσπέσῃ, καὶ ἱστόριον τόδε ἐστί. [324] τὸ ὄρνεον γίνεται ἐκ τοῦ ὠοῦ τοῦ χλωροῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἐπικαθεζομένης τῆς μητρὸς θερμαίνεται ὠόν. καὶ τὸ ἐν τῷ ὠῷ ἐνεὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς κινέεται. θερμαινόμενον δὲ πνεῦμα ἴσχει τὸ ἐν τῷ ὠῷ ἐνεὸν καὶ ἀντισπᾷ ἕτερον ψυχρὸν ἀπὸ τοῦ ἠέρος διὰ τοῦ ὠοῦ. τὸ γὰρ ὠὸν ἀραιόν ἐστιν οὕτως ὡς πνοὴν ἑλκομένην ἀρκέουσαν διϊ-

poteſt. Quod ad hunc modum deficit. Mulieribus quibusdam quidem menſtruae purgationes abundantes, quibusdam pauciores expurgantur. Quod ſi in natura et in genere ſemper contingat, ipſis uterinum eſt. At quibus pauciora menſtrua effluunt, hae pueris quoque ſub poſtremum tempus, ubi jam auctiores fuerint, cum parcius alimentum ſuppeditent, eos ut jactentur cogunt et ut ante decimum menſem prodeant compellunt. Paucus enim ſanguis de juvenculis matribus fertur. Ut plurimum vero quae pauca menſtrua demittunt, eas ſine lacte eſſe contingit. Sicciores enim ſunt et denſiore côrporis habitu. Quod vero deficiente alimento foetus exeat, niſi vis quaedam inferatur, hoc argumento comprobatur. Avis ex ovi luteo naſcitur hoc modo. Ubi mater inſidet, ovum incaleſcit et quod in ovo continetur a matre agitatur concalſactumque ſpiritum concipit et alium frigidum ab aëre per ovum attrahit. Ovum enim adeo rarum eſt ut attractum ſpiritum ſatis co-

έναι τῷ ἔνδον ἐόντι. καὶ αὔξεται τὸ ὄρνεον ἐν τῷ ὠῷ, καὶ διαρθροῦται τρόπῳ τῷ τε αὐτῷ καὶ παραπλησίῳ ὥσπερ καὶ τὸ παιδίον, ὥς μοι ἤδη καὶ πρότερον εἴρηται. γίνεται δὲ ἐκ τοῦ χλωροῦ τοῦ ὠοῦ τὸ ὄρνεον. τροφὴν δὲ καὶ αὔξησιν ἔχει τὸ λευκὸν τὸ ἐν τῷ ὠῷ. τοῦτο ἤδη πᾶσιν ἐμφανὲς ἐγένετο ὁκόσοι προσέσχον τὸν νόον. ὁκόταν (162) δὲ ἐπιλείπῃ ἡ τροφὴ τῷ νεοσσῷ ἐκ τοῦ ὠοῦ, οὐκ ἔχον ἀρκέουσαν ἀφ᾽ ἧς ζήσεται, κινέεται ἰσχυρῶς ἐν τῷ ὠῷ, ζητέον τροφὴν πλείονα. καὶ οἱ ὑμένες περιῤῥήγνυνται. καὶ ὁκόταν ἡ ὄρνις αἴσθηται τὸν νεοσσὸν κινηθέντα ἰσχυρῶς, κολάψασα ἐξέλεψεν. καὶ ταῦτα ξυμβαίνει γίνεσθαι ἐν εἴκοσιν ἡμέρῃσι. καὶ ἐμφανές ἐστιν ὅτι ὧδε ἔχει. ὁκόταν γὰρ κολάψῃ τὸ ὄρνεον ἐπὶ τοῖσι λεπυρίοισι τοῦ ὠοῦ, ὑγρὸν ἔνεστιν οὐδὲν ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου. ἐξανήλωται γὰρ ἐς τὸν νεοσσόν. οὕτω δὲ καὶ τὸ παιδίον, ὁκόταν αὐξηθῇ, οὐκ ἔτι δύναται ἡ μήτηρ τροφὴν παρέχειν ἀρκέουσαν. ζητέον οὖν πλείω τροφὴν τῆς παρεούσης τὸ ἔμβρυον ἀσκαρίζον ῥήγνυσι τοὺς ὑμένας. καὶ λυθὲν τοῦ δεσμοῦ χωρέει ὁμοῦ ἔξω.

piosum ei quod intus est transmittat. Et increscit avis in ovo et eodem prorsus consimilique modo in membra distinguitur, velut puer, uti jam antea a me dictum est. Procreatur autem avis ex ovi luteo, alimentum vero et incrementum continet quod in ovo est candidum. Quod omnibus qui animum adverterint conspicuum esse potest. Cum autem alimentum ex ovo pullo deficit, neque satis ei suppetit unde vivat, copiosius alimentum postulans vehementer movetur in ovo et membranae circumcirca disrumpuntur. Et ubi avis pullum vehementer moveri senserit, putamen tundendo excavans ipsum excludit. Atque haec intra viginti dies contingere solent, idque ita se habere manifestum est. Nam ubi volucris ovi testam contundendo excavarit, nihil penitus humoris, quod alicujus sit momenti, in ea inest, quod totus in pullum absumptus sit. Sic etiam cum puer increverit, mater ei sufficiens alimentum amplius suppeditare non potest. Plus itaque alimenti quam quod adsit foetus postulans, sese jactando membranas disrumpit, simulque vinculis solutus foras prodit. Atque ista ut longissime de-

καὶ ταῦτα γίνεται ἐν δέκα μησὶ τὸ μακρότατον. καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τοῖσι κτήνεσι καὶ τοῖσι θηρίοισιν ὁ τόκος παραγίνεται ἐν χρόνῳ ᾧ ἕκαστον τίκτει οὐ μακρότερον. ἑκάστῳ γὰρ τῶν ζώων ἀνάγκη ἐστὶ χρόνον εἶναι ἐν ᾧ ἡ τροφὴ σπανιωτέρη ἔσται τῷ ἐμβρύῳ καὶ ἐπιλείψει καὶ ὁ τόκος παρέσται. καὶ τὰ μὲν ἐλάσσω τροφὴν ἐν τοῖσιν ἐμβρύοισιν ἔχοντα θᾶσσον τίκτει, τὰ δὲ πλείω ὕστερον. καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοῦτό μοι εἴρηται. τὸ δὲ παιδίον, ὅταν περιῤῥαγῶσιν οἱ ὑμένες, ἢν μὲν δὴ ἐπικρατήσῃ ἡ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ῥοπὴ, ῥηϊδίως τίκτει ἡ γυνή· ἢν δὲ πλάγιον ἢ ἐπὶ πόδας χωρήσῃ, γίνεται γὰρ οὕτω πολλάκις, ἢν οὕτως ῥοπὴ τύχῃ γενομένη ἢ ὑπὸ εὐρυχωρίης τῶν μητρέων, ἢ καὶ ἢν ἡ μήτηρ ἐν τῇ ὠδῖνι μὴ ἡσυχάσῃ τὸ πρῶτον, κἢν οὕτω χωρέῃ, χαλεπῶς τέξεται ἡ γυνή. πολλαὶ δὲ (163) ἤδη ἢ αὐταὶ ὤλοντο ἢ τὰ παιδία ἢ ἅμα αἱ μητέρες καὶ τὰ ἐν αὐτῇσιν. ἐκ δὲ τῶν τικτουσῶν μάλιστα πονέουσιν αἱ πρωτοτόκοι, διὰ τὴν ἀπειρίην τῶν πόνων. καὶ πονέουσι μὲν πᾶν τὸ σῶμα, μάλιστα δὲ τὴν ὀσφῦν τε καὶ τὰ ἰσχία. διΐσταται γὰρ

cimo menſe contingunt. Eaque eſt ratio cur brutis et feris eo ipſo tempore quo quaeque parere conſuevit, nec tardius, partus ingruat. Unicuique enim animanti tempus eſſe neceſſe eſt, in quo foetui parcius alimentum ſuppetat ac deficiat, tumque partio inſtet. Et quae quidem minus alimenti foetui ſuppeditant, celerius pariunt, quae vero plus, tardius. Atque de his quidem hactenus. Puer autem, ubi circumcirca disruptae ſunt membranae, ſiquidem ſuo momento in caput magis inclinet, facile mulier parit. Quod ſi in latus aut in pedes prodeat, id enim ſaepius contingit, ſi illuc momentum vergat, vel propter uteri amplitudinem, vel ſi mater in ipſo partus dolore primum quieſcere non potuerit, ſi ſic, inquam, prodeat, difficilem partum mulier ſentiet. Jam vero ex his plurimae vel ipſi foetus vel una etiam cum ſuis foetibus matres periere. Ex puerperis autem praecipue laborant quae primos partus experiuntur, eo quod doloribus non aſſueverint et totum quidem corpus dolor occupat, praecipue vero lumbos et coxendices, quae ipſis diducuntur.

Ed. Chart. V. [324. 325.] Foës. I. 247. 248. Ed. Lind. I. (163. 164.)

σφέων τὰ ἰσχία. αἱ δὲ μᾶλλον ἔμπειροι τόκων ἧσσον πονέουσι τῶν πρωτοτόκων. αἱ δὲ πολυτόκοι πάνυ ἧσσον πονέουσι. ἢν δὲ ἐπὶ κεφαλὴν ἴῃ τὸ ἔμβρυον, ἡ κεφαλὴ πρῶτον ἔξω χωρέει, || ἔπειτα τἄλλα μέλεα ἑπόμενα. ὕστατος δὲ ὁ ὀμφαλός. ἐκ δὲ τοῦ ὀμφαλοῦ τὸ χωρίον τεταμένον ἐστί. μετὰ δὲ ταῦτα ὕδρωψ ἔρχεται αἱματώδης ἀπό τε τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἄλλου σώματος, ἀποκριθεὶς ὑπὸ βίης τε καὶ πόνου καὶ θέρμης, καὶ ὁδὸν ἀφηγήσατο τῇ τῶν λοχίων καθάρσει. [325] μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον τοῦ ἰχῶρος ἡ κάθαρσις γίνεται χρόνον τὸν πρόσθεν εἰρημένον καὶ οἵ τε μαζοὶ καὶ τἄλλα μέλεα ὁκόσα ὑγρότερά ἐστι καταῤῥήγνυται τῶν γυναικῶν, ἥκιστα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τόκῳ, ἔπειτα δὲ, ὡς ἂν πλειόνων πειρέωνται τόκων, ἔτι μᾶλλον καταῤῥήγνυται διακενουμένων τῶν φλεβῶν ὑπὸ τῆς καθάρσιος τῶν λοχίων. ταῦτα δέ μοι ἐς τοῦτο εἴρηται. δίδυμα δὲ γίνονται ἀφ᾽ ἑνὸς λαγνεύματος οὕτως. ἔχουσιν αἱ μῆτραι κόλπους συχνοὺς καὶ γαμψοὺς, τοὺς μὲν τηλοτέρω, τοὺς δὲ πλησιαιτέρω τοῦ αἰδοίου. καὶ τὰ πολύγονα τῶν ζώων πλείους ἔχει κόλπους τῶν ὀλίγα κυεόντων. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ πρόβατα θηρία (164)

Quae vero magis partus expertae ſunt, minores dolores ſentiunt quam quae primum pariunt. At quae multoties peperere, omnium minime dolent. Quod ſi foetus in caput feratur, primum caput foras prodit, deinde alia membra conſequuntur, poſtremus eſt umbilicus, ex quo ſecundae dependent. Poſt haec humor exit cruentus a capite et reliquo corpore vi doloris et caloris ſecretus, qui viam partus purgamentis facit. Poſt exitum autem ſaniei purgatio procedit quo ante dictum eſt tempore. Et tum mammae tum aliae partes humidiores mulieribus effunduntur, minimum quidem in ea quae primum parit, ac in aliis deinceps, quo plures partus expertae ſunt, eo magis offenduntur, venis a puerperii purgamentis evacuatione exinanitis. Atque iſta a me hac de re dicta ſunt. Gemelli autem ex uno veneris complexu procreantur ad hunc modum. Uteri ſinus plures et incurvos habent, hos quidem longius diſtantes, illos vero pudendo viciniores. Et ex animalibus quae plura gignunt, plures ſinus habent quam quae pauca. Quod in ovibus, fe-

τε καὶ ὄρνεα. ὅταν δὲ ἡ γονὴ τύχῃ σχισθεῖσα εἰς δύο κόλπους ἀφικομένη καὶ αἱ μῆτραι δέξωνται τὴν γονὴν, οἱ κόλποι τε μὴ ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον χαλάσῃ, ἡ χωρισθεῖσα ἐν ἑκατέρῳ κόλπῳ ὑμενοῦται καὶ ζωοῦται τῷ αὐτῷ τρόπῳ ὥπερ καὶ τὸ ἓν οὗ εἵνεκεν εἴπομεν. ὅτι δὲ ἀφ᾽ ἑνὸς λαγνεύματος δίδυμα γίνεται ἱστόριον τόδε. ἔστι κύων καὶ ὗς καὶ ἄλλα ζῶα ὅσα ἀφ᾽ ἑνὸς λαγνεύματος τίκτει καὶ δύο καὶ πλείονα, καὶ ἕκαστον τῶν ζώων ἐν τῇσι μήτρῃσιν ἐν κόλπῳ καὶ ὑμένι ἐστί. καὶ ταῦτα αὐτοὶ ὁρέομεν γινόμενα. καὶ ταῦτα τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ πάντα ὡς ἐπιτοπλεῖστον. ὧδε δὲ καὶ τῇ γυναικὶ ἀπὸ μιῆς μίξιος γινόμενα τὰ παιδία ἑκάτερον ἐν κόλπῳ καὶ χωρίῳ ἐστὶ, καὶ τίκτει τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ ἀμφότερα καὶ πρότερον θάτερον χωρέει ἔξω καὶ τὸ χωρίον αὐτοῦ. ὅτι δὲ θῆλυ καὶ ἄρσεν δίδυμα γίνεται, φημὶ ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἐν τῷ ἀνδρὶ καὶ ἐν παντὶ ζώῳ, ἑκάστῳ γονῆς ἐνῇ καὶ ἀσθενέστερον καὶ ἰσχυρότερον. καὶ οὐκ ἐς ἅπαξ χωρέει ἡ γονὴ, ἀλλὰ καὶ ἐς δὶς καὶ τρὶς ἀποβράσσεται. καὶ οὐκ ἀνυστὸν ἀεὶ ὁμοίως εἶναι πᾶν ἰσχυρὸν, τό τε πρόσθεν ἐξιὸν καὶ

ris et volucribus ad eundem se habet modum. Cum genitura ad duos sinus divisa pervenerit, eamque uteri receperint, neque sinus alter ad alterum transmiserit, ea utroque sinu separata membrana vestitur, vitamque eo modo accipit quo et unus foetus de quo haec diximus. Quod vero ex uno congressu gemini procreentur, hoc argumento constat. Canis, sus et alia animalia uno congressu duos et plures foetus pariunt, quorum quisque in utero suo sinu et membrana conditur. Atque haec ipsi contingere cernimus, eosque omnes eodem ut plurimum die parere. Ad eundem quoque modum in muliere ex uno veneris complexu nati gemelli, uterque suo sinu et involucro conditur et eadem die in lucem prodit, alterumque prius cum suo involucro foras egreditur. Quod autem ex gemellis unus mas sit, alter foemina, id ideo contingere assevero. In muliere et in viro et in quovis animalium genere, in unoquoque tum imbecillior tum valentior genitura inest, neque unico impetu genitura procedit, sed et secunda et tertia jactatione emittitur, neque fieri potest ut quae prius et quae posterius exit, ejusdem

τὸ ὕστερον. ἐς ὁκότερον ἂν οὖν τῶν κόλπων τύχῃ ἡ γονὴ παχυτέρη καὶ ἰσχυροτέρη ἐσιοῦσα, κεῖθι ἄρσεν γίνεται· ἐς ὁκότερον δ' αὖ ὑγροτέρη καὶ ἀσθενεστέρη, θῆλυ γίνεται. ἢν δ' ἐς ἄμφω ἰσχυρὴ εἰσέλθῃ, ἄμφω ἄρσενα γίνεται· ἢν δὲ ἀσθενὴς ἐς ἄμφω, ἄμφω θήλεα γίνεται. οὗτος ὁ λόγος ὧδε εἰρημένος ἅπας τέλος ἔχει.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΣΑΡΚΩΝ.

[302] (112) Ἐγὼ τὰ μέχρι τοῦ λόγου τούτου κοινῇσι γνώμῃσι χρέομαι ἑτέρων τε τῶν ἔμπροσθεν, ἀτὰρ καὶ ἐμεωυτοῦ. ἀναγκαίως γὰρ ἔχει κοινὴν ἀρχὴν ὑποθέσθαι τῇσι γνώμῃσι βουλόμενον ξυνθεῖναι τὸν λόγον τόνδε περὶ τῆς τέχνης τῆς ἰητρικῆς. περὶ δὲ τῶν μετεώρων οὐδὲ δέομαι λέγειν, ἢν μὴ τοσοῦτον ἐς ἄνθρωπον ἀποδείξω καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, ὁκόσα ἔφυ καὶ ἐγένετο, καὶ ὅτι ψυχή ἐστιν, καὶ ὅτι τὸ ὑγιαίνειν, καὶ ὅτι τὸ κάμνειν, καὶ ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώπῳ κακὸν καὶ ἀγαθὸν, || καὶ ὅθεν ἀποθνήσκει. νῦν δὲ ἀποφαίνομαι αὐτὸς ἐμεωυτοῦ

ſint roboris. Quemcunque ergo ſinum craſſior validiorque genitura ſubierit, in eo mas procreatur, quemcunque vero humidior ac imbecillior, in eo foemella generatur. At ſi in utrumque valida ſubeat, ambo mares naſcuntur, ſin debilis in utrumque, ambo foemellae. Atque omnis iſta oratio ad hunc expoſita modum ad finem perducta eſt.

HIPPOCRATIS DE CARNIBVS LIBER.

Equidem adhuc usque communibus ſententiis tum eorum, qui ante me fuerunt tum etiam meis uſus ſum. Neceſſe enim eſt eum qui hanc de arte medica tractationem ſuſcipere volet, commune ſententiis principium ponere. De caeleſtibus autem rebus et in ſublimi poſitis nihil dicere attinet, niſi quantum conferunt ad demonſtrandum de homine et de reliquis animantibus, quod ex his conſtant et procreata ſunt, quodque animo ſunt praedita et quod ſanitas et morbus, quodque in homine ineſt boni vel mali et mors ipſa inde proficiſcitur. Nunc vero ipſe meam ſententiam

γνώμας. δοκέει δέ μοι ὃ καλέομεν θερμὸν, ἀθάνατόν τε εἶναι καὶ νοεῖν πάντα καὶ ὁρῆν καὶ ἀκούειν καὶ εἰδέναι πάντα καὶ τὰ ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. τοῦτο οὖν τὸ πλεῖστον ὅτε ἐταράχθη πάντα ἐξεχώρησεν εἰς τὴν ἀνωτάτω περιφορήν. καὶ ὀνομῆναί μοι αὐτὸ δοκέουσιν οἱ παλαιοὶ αἰθέρα. ἡ δευτέρα μοῖρα κάτωθεν αὐτῇ καλέεται μὲν γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καὶ πουλὺ κινοῦν· καὶ ἐν τουτέῳ ἐνῇ δὴ πουλὺ τοῦ θερμοῦ. ἡ δὲ τρίτη μοῖρα καὶ τοῦ ἠέρος μέσον χωρίων εἴληφε θερμόν τι ὄν. ἡ δὲ τετάρτη τοῦ ἐγγυτάτω πρὸς τῇ γῇ ὑγρότατόν τε καὶ παχύτατον. [303] κυκλεομένων δὲ τουτέων ὅτε οὖν ἐταράχθη, ἀπελείφθη τοῦ θερμοῦ πουλὺ ἐν τῇ γῇ ἄλλοθι, τὰ μὲν μεγάλα, τὰ δὲ ἐλάσσω, τὰ δὲ καὶ πάνυ σμικρὰ πλῆθος πολλά. καὶ τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινομένης τῆς γῆς, ταῦτα καταληφθέντα περὶ αὐτὰ σηπεδόνας ποιέει οἷον περὶ χιτῶνας. καὶ πολλῷ χρόνῳ θερμαινόμενον, ὁκόσον μὲν ἐτύγχανεν ἐκ τῆς γαίης σηπεδόνος λιπαρόν τε ἐὸν καὶ ὀλίγιστον τοῦ ὑγροῦ ἔχον τάχιστα ἐξεκαύθη καὶ ἐγένετο ὀστέα. ὁκόσα δὲ ἐτύγχανε κολ-

proferam. Quod calidum vocamus id mihi immortale esse videtur, cunctaque intelligere, videre et audire sentireque omnia tum praesentia tum futura. Cujus pars maxima, cum omnia perturbata essent, in supremum ambitum secessit, quod mihi veteres videntur aethera appellasse. Altera pars locum insimum sortita, terra quidem appellatur, frigida et sicca, multasque motiones habens et in qua multum sane calidi inest. Tertia vero pars medium aëris locum nacta est, calidum quid existens. Quarta pars terrae proximum locum obtinens, humidissima et crassissima. His igitur in orbem agitatis, cum turbata essent, calidi magna pars alias in terra relicta est, partim quidem magna, partim vero minor, alias etiam valde parva, sed in multas partes divisa. Et temporis successu a calido resiccata terra, ista in ea tanquam in membranis contenta circum se putredines excitant. Ac longo tempore incalescens, quod quidem ex terrae putredine pinguedinem sortitum est et minimum humidi habet, id citissime exustum ossa produxit. Quae vero naturam glu-

λωδέστερα ἐόντα καὶ τοῦ ψυχροῦ μετέχοντα, ταῦτα δὲ θερμαινόμενα οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, οὐδὲ μὴν τοῦ ὑγροῦ γενέσθαι, διὰ τοῦτο εἰδέην ἀλλοιοτέρην ἔλαβε τῶν ἄλλων καὶ ἐγένετο νεῦρα στερεά. οὐδὲ γὰρ ἐνῆν τοῦ ψυχροῦ αὐτῷ, αἱ δὲ φλέβες τοῦ ψυχροῦ εἶχον πουλύ. καὶ τούτου τοῦ ψυχροῦ τὸ μὲν πέριξ ὅσον κολλωδέστατον ἦν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἐξοπτηθὲν μήνιγξ ἐγένετο, τὸ δὲ ψυχρὸν ἐὸν κρατηθὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διελύθη καὶ ἐγένετο ὑγρὸν διὰ τοῦτο. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ φάρυγξ καὶ ὁ στόμαχος καὶ ἡ γαστὴρ καὶ τὰ ἔντερα ἐς τὸν ἀρχὸν κοῖλα ἐγένοντο. τοῦ γὰρ ψυχροῦ αἰεὶ θερμαινομένου τὸ μὲν πέριξ ἐξωπτήθη ὅσον αὐτὸ κολλῶδες ἦν καὶ ἐγένετο χιτὼν ὁ περὶ αὐτὸν μήνιγξ, τὸ δὲ ἐντὸς τοῦ ὑγροῦ, οὐ γὰρ ἔην οὔτε ἐν αὐτῷ, λιπαρὸν οὔτε κολλῶδες πουλὺ διετάκη καὶ ἐγένετο ὑγρόν. κατὰ δὲ αὐτὸν λόγον καὶ ἡ κύστις πουλὺ ψυχρὸν ἀπολειφθὲν τὸ πέριξ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον διελύθη καὶ ἐγένετο (114) ὑγρόν. οὐ γὰρ ἔην ἐν αὐτῷ οὔτε τοῦ λιπαροῦ οὔτε τοῦ κολλώδεος. ὅσα δὲ περιῆν χιτὼν ἐγένετο.

tinoſiorem ſortita ſunt et frigidi communionem habent, ea neque calefacta exuri potuerunt, neque etiam humida fieri, ideo formam longe ab aliis diverſam nacta ſunt, et nervi ſolidi extiterunt, cum non multum in iis frigidi ineſſet. At venae frigidi multum habebant, huius pars circumcirca ambiens et quod erat glutinoſiſſimum a calido exaſſatum, membrana extitit. Quod vero erat frigidum a calido ſuperatum diſſolutum eſt, ideoque humidum evaſit. Ad eandem omnino rationem fauces, gula, venter et inteſtina ad podicem usque cava extiterunt. Frigido enim ſemper incaleſcente, quod in ejus ambitu glutinoſum erat exaſſatum eſt et ambiens membrana tunica evaſit. Quod vero frigidum intus erat, quoniam in ipſo neque pingue neque glutinoſum multum inerat, colliquatum eſt et humidum extitit. Eadem quoque veſicae ratio fuit; frigidum multum relictum in ejus ambitu, a calido calefactum et diſſolutum, humidum extitit, cum neque in eo pingue neque glutinoſum ineſſet. Quod vero ſuperfuit tunica evaſit. Sed et alia quae cava

ἀτὰρ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅσα κοῖλα τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον. ὅκου μὲν ἦν τοῦ κολλώδεος πλέον ἢ τοῦ λιπαροῦ, χιτὼν μήνιγξ ἐγένετο· ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ πλέον ἢ τοῦ κολλώδεος ὀστέα ἐγένετο. ὡυτὸς δὲ λόγος καὶ τῶν ὀστέων. ὅκου μὲν μὴ ἐνῆν τοῦ κολλώδεος, τοῦ δὲ λιπαροῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, ἐξεκαίετο θᾶσσον διὰ τὸ λιπαρόν. καὶ ταῦτα τῶν ὀστέων καὶ σκληρότατα καὶ στριφνότατα. ὅκου δὲ λιπαρὸν καὶ κολλῶδες, παραπλήσια. ταῦτα δὲ τῶν ὀστέων σηραγγώδεα. περὶ μὲν τουτέων οὕτως. τὸ μὲν ψυχρὸν πήγνυσιν· τὸ δὲ θερμὸν διαχέει. ἐν δὲ τῷ πολλῷ καὶ ξηραίνει χρόνῳ. ὅκου δὲ τοῦ λιπαροῦ ξυνίῃ τὶ, τουτέοισι θᾶσσον ἐκκαίει καὶ ξηραίνει. ὅκου δὲ ἂν τὸ κολλῶδες ξυνίῃ τῷ ψυχρῷ ἄνευ τοῦ λιπαροῦ, οὐκ ἐθέλει ἐκκαίεσθαι, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ θερμαινόμενον πήγνυται. ὁ δὲ ἐγκέφαλος ἔστι μητρόπολις τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ κολλώδεος, τὸ δὲ θερμὸν τοῦ λιπαροῦ μητρόπολις. θερμαινόμενον γὰρ τὸ πρῶτον πάντων διαχεόμενον λιπαρὸν γίνεται, καὶ διὰ τοῦτο ἐγκέφαλος ὅτι ὀλίγιστον ἔχει τοῦ λιπαροῦ, τοῦ δὲ κολλώδεος πλεῖστον, οὐ δύναται ἐκκαυθῆναι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, ἀλλ᾽ ἐν τῷ

ſunt ad eundem habent ſe modum. Ubi enim glutinoſum pingue ſuperavit, membrana in tunicam evaſit. Et ubi pingue ſupra glutinoſum abundavit, oſſa extiterunt. Oſſium vero eadem eſt ratio. Ubi enim glutinoſum minime inerat, ſed pingue et frigidum abundavit, id celeriter propter pinguedinem exuſtum fuit, aſſaque duriſſima et maxime ſolida facta ſunt. Ubi vero pingue et glutinoſum ſimili portione reſpondent, haec oſſa ſunt ſiſtuloſa. Ac de his quidem haec videtur eſſe ratio. Frigidum quidem denſat, calidum vero diſſipat, longo etiam interpoſito tempore exiccat. Quod ſi quid pinguedinis aſſuerit, citius exurit et exiccat. Verum ubi glutinoſum cum frigido aſſuerit, citra pinguedinem exuri non ſolet, ſed temporis ſucceſſu incaleſcens condenſatur. At vero cerebrum frigidi et glutinoſi ſedes eſt et matrix, calidum vero pinguedinis ſedes et matrix. Quod enim dum incaleſcit primum omnium diſſunditur, pingue fit. Atque iccirco cerebrum, quod minimum pinguis, plurimum vero glutinoſi habeat, a calido exuri nequit, ſed temporis ſpatio

χρόνῳ χιτῶνα μήνιγγα παχείην ἔλαβεν. περὶ δὲ τὴν μήνιγγα ὀστέα ὁκόσον τὸ θερμὸν ἐκράτησεν. καὶ ἐν ὅσοισι τοῦ λιπαροῦ ἐνῆν καὶ ὁ μυελὸς ὁ καλεόμενος νωτιαῖος, καθήκει ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου. || καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ὠυτῷ τοῦ λιπαροῦ ἢ [303] τοῦ κολλώδεος πουλὺ, ὥσπερ καὶ (115) τῷ ἐγκεφάλῳ. διὰ τοῦτο οὐκ ἂν δικαίως καὶ αὐτῷ εἴη μυελὸς οὔνομα. οὐ γὰρ ὁμοίως τῷ ἄλλῳ μυελῷ ὡς ἐν τοῖσιν ἄλλοισιν ὀστοῖσιν ἐνῆ. μοῦνος γὰρ μήνιγγας ἔχει, ὁ δὲ ἄλλος οὐκ ἔχει. τεκμήρια δὲ τουτέων σαφέα, εἴ τις ἐθέλοι ὀπτᾷν νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα, καὶ τὰ ἄλλα δὲ, τὰ μὲν ἄλλα ταχὺ ὀπτᾶται, τὰ δὲ νευρώδεά τε καὶ κολλώδεα οὐκ ἐθέλει ὀπτᾶσθαι. ἐλάχιστον γὰρ ἔχει τοῦ λιπαροῦ. τὸ δὲ πιότατον καὶ λιπαρὸν τάχιστα ὀπτᾶται. τὰ δὲ σπλάγχνα ὧδέ μοι δοκέει ξυστῆναι. περὶ μὲν οὖν τῶν φλεβῶν εἴρηταί μοι πρότερον. ἡ δὲ καρδίη πουλὺ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ ψυχροῦ ἔχει. καὶ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ θερμαινόμενον κρέας ἐγένετο σκληρὸν καὶ γλίσχρον, καὶ μῆνιγξ περὶ αὐτὴν, καὶ ἐκοιλώθη οὐχ ὥσπερ φλέβες, καὶ ἔστιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς φλεβὸς τῆς κοιλοτάτης. δύο γὰρ εἰσι κοῖλαι φλέβες ἀπὸ τῆς καρ-

tunicam membranam, videlicet craſſam, nactum eſt, circa membranam vero oſſa, ex eo quod calidum ſuperavit et in quo pingue inerat. Medulla etiam quae dorſalis appellatur a cerebro ducitur, et neque in ipſa multum pinguis neque glutinoſi ineſt, non aliter quam cerebro, eamque ob cauſam neque medullae nomine jure donatur. Neque enim reliquorum oſſium medullae ſimilis eſt, cum ſola membranas habeat, quas alia medulla non habet. Atque horum manifeſta ſunt indicia, quod ſi quis nervoſa et glutinoſa, itemque alia aſſare volet, caetera quidem cito aſſentur, nervoſa tamen et glutinoſa aſſari nequeant, cum minimum pinguedinis habeant, quod vero dulciſſimum eſt et pingue, celerrime aſſatur. At vero viſcera hoc modo mihi conſtare videntur. Et de venis quidem antea a nobis dictum eſt. Cor autem multum glutinoſi et frigidi obtinet, quod a calido calefactum, caro dura et viſcida evaſit, ipſumque membrana involutum cavum factum eſt, non quemadmodum venae, et ad venae maxime cavae caput annexum eſt. Duae enim ſunt

δίης. τῇ μὲν οὔνομα ἀρτηρίη· τῇ δὲ κοίλη φλὲψ, πρὸς ῇ καρδίη ἐστίν. καὶ πλεῖστον ἔχει τοῦ θερμοῦ ἡ ἀρτηρίη ἢ ἡ κοίλη φλέψ, καὶ ταμιεύει τὸ πνεῦμα. πρὸς δὲ τούτοιν τοῖν φλεβοῖν ἄλλαι κατὰ τὸ σῶμα. ἡ δὲ κοιλοτάτη φλὲψ, πρὸς ῇ ἡ καρδίη, διὰ τῆς κοιλίης ἁπάσης διήκει καὶ διὰ τῶν φρενῶν, καὶ σχίζεται ἐς ἑκάτερον τῶν νεφρῶν. καὶ ἐπὶ τῇ ὀσφυὶ σχίζεται καὶ ἀΐσσει ἐπί τε τὰ ἄλλα καὶ ἐς ἑκάτερον σκέλος· ἀτὰρ καὶ ἄνωθεν τῆς καρδίης πρὸς τῷ αὐχένι, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, τὰ δ᾽ ἐπ᾽ ἀριστερά. καὶ τότε ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἄγει καὶ ἐν τοῖς κροτάφοισι σχίζεται ἑκατέρη. ἔστι δὲ καὶ ἀριθμῷ εἰπεῖν τὰς φλέβας τὰς μεγίστας. ἑνὶ δὲ λόγῳ ἀπὸ τῆς κοίλης φλεβὸς καὶ ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης ἄλλαι φλέ(116)βες ἐσχισμέναι εἰσὶ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα. κοιλόταται γὰρ αἱ πρὸς τῇ καρδίῃ καὶ τῷ αὐχένι καὶ τῇ κεφαλῇ καὶ κάτωθεν τῆς καρδίης μέχρι τῶν ἰσχίων. καὶ τὸ θερμὸν πλεῖστον ἐν τῇσι φλεψὶν καὶ τῇ καρδίῃ, καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα ἡ καρδίη ἔχει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ῥηΐδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν, ὅτι θερμόν ἐστι τὸ πνεῦμα.

a corde venae cavae, et haec quidem arteria, illa vero vena cava nominatur, juxta quam cor positum habet. Arteria vero calidi plus continet quam vena cava et ſpiritus penus eſt. Ac praeter has duas venas aliae quoque in corpore inſunt. Quae autem valde cava eſt et cordi annectitur, ventrem totum et ſeptum transverſum pervadit, et in utrumque renem et lumbos ſcinditur, tumque alias in partes tum in utrumque crus fertur. Quin etiam ſupra cor ad cervicem partim quidem dextra, partim etiam ſiniſtra tendit, moxque ad caput aſcendit et in tempora utraque ſcinditur. Poſſunt autem et maximae venae numero recenſeri, ſed ut uno verbo comprehendam, a vena cava et ab arteria reliquae venae in totum corpus diſperſae ſunt. Sunt autem maxime cavae quae ad cor, cervicem et caput tendunt et infra cor ad coxendices usque. Calidumque plurimum in venis et corde ineſt, eamque ob cauſam ſpiritum cor in ſe continet, quod ſit omnium quae in homine ſunt membrorum maxime calidum. Quod autem ſpiritus ſit calidus facile

Ed. Chart. V. [303. 304.] Foës. I. 250. Ed. Lind. I. (116.)

ἡ καρδίη καὶ αἱ κοῖλαι φλέβες κινέονται αἰεὶ καὶ τὸ θερμότατον πλεῖστον ἔνι ἐν τῇσι φλεψίν. καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα ἡ καρδίη ἕλκει θερμὴ ἐοῦσα μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. ἔστι δὲ καὶ ἄλλως γνῶναι. πῦρ εἴ τις θέλει καίειν ἐν οἰκήματι ὁκόταν ἄνεμος μὴ εἰσπνέῃ, φλὸξ κινέεται τοτὲ μὲν μᾶλλον, τοτὲ δὲ ἧσσον. καὶ λυχνὸς καιόμενος τὸν αὐτὸν τρόπον κινέεται, τοτὲ μὲν μᾶλλον, τοτὲ δὲ ἧσσον, ἀνέμου οὐδενὸς κινέοντος, ὅν τινα καὶ ἡμεῖς οἷοί τε ἐσμὲν γινώσκειν πνέοντα. καὶ τροφή ἐστι τῷ θερμῷ τὸ ψυχρόν. τὸ δὲ παιδίον ἐν τῇ γαστρὶ συνέχον τὰ χείλεα μύζει ἐκ τῶν μητρέων τῆς μητρὸς καὶ ἕλκει τήν τε τροφὴν καὶ τὸ πνεῦμα τῇ καρδίῃ εἴσω. τοῦτο γὰρ θερμότατόν ἐστιν ἐν τῷ παιδίῳ, ὅταν περ ἡ μήτηρ ἀναπνέῃ. τοῦτο δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι τὴν κίνησιν παρέχει τὸ θερμὸν καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν. εἰ δέ τις ἐρωτώῃ πῶς τοῦτο οἶδέ τις, ὅτι ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον ἕλκει καὶ μύζει, τάδε αὐτῷ ἔστιν ἀποκρίνασθαι. κόπρον ἔχοντα ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν γίνεται καὶ ἀποπατέει ἐπειδὰν γένηται [304] τάχιστα καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ πρόβατα, καίτοι οὐκ ἂν εἶχε κόπρον, εἰ μὴ ἐν τῇσι μήτρῃσιν

intelligas. Cor et venae cavae semper moventur, calidique plurimum in venis inest, et quia ex omnibus hominis membris cor sit maxime calidum, eam ob causam spiritum attrahit, duero et aliter cognoscas licet. Si quis ignem in domo, in qua nullus ventus spiret, accendere volet, flamma modo minus modo magis movetur. Sed et lucerna accensa ad eundem modum modo magis modo minus agitatur, nullo, quemquidem spirare sentiamus, vento mota, frigidumque calido alimentum est. At vero puer dum in utero est, compressis labris ex matris utero tum alimentum sugit tum etiam spiritum, qui in puero calidissimus est, ubi sane mater respirat, in cor attrahit. Quin etiam hoc calidum reliquo corpori et omnibus aliis partibus motum praebet. Quod si quis roget, unde hoc quis noscit, quod puer in utero trahat et sugat, hoc illi respondere licet. Pueri cum in lucem prodeunt, stercus in intestinis habere conspiciuntur et simul ac in lucem editi sunt tum homines tum pecora, id iis per ventrem secedit. At qui neque starcus haberet, nisi in utero sugeret, neque ut

Ed. Chart. V. [304.] Foëſ. I. 250. 251. Ed. Lind. I. (116. 117.)

ἔμυζεν, οὐδ᾽ ἂν θηλάζειν τὸν μασθὸν ἠπίστατο γεννώμενον αὐτίκα, εἰ μὴ καὶ ἐν τῇ μήτρῃ ἔμυζε. καὶ περὶ μὲν τῆς κι(117)νήσιος τῆς καρδίης καὶ τῶν φλεβῶν οὕτως ἔχει. ὁ δὲ πνεύμων πρὸς τῇ καρδίῃ ἐγένετο ὧδε. τοῦ ὑγροῦ ὁκόσον ἦν κολλωδέστατον ἡ καρδίη θερμαίνουσα ταχὺ ἐξήρανεν ὅκως περ ἀφρὸν, καὶ ἐποίησε σηραγγῶδες, καὶ φλέβια πολλὰ ἐν αὐτέῳ. διὰ δὲ τοῦτο ἐποίησε τὰ φλέβια. ὁκόσον ἐν τῷ κολλώδει ἐνῆν ψυχρὸν, τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διετάκη καὶ ἐγένετο ὑγρόν· || τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ κολλώδεος αὐτὸς ὁ χιτών. τὸ δὲ ἧπαρ ὧδε ξυνέστη. ξὺν τῷ θερμῷ πουλὺ τοῦ ὑγροῦ ἀποληφθὲν ἄνευ τοῦ κολλώδεος καὶ τοῦ λιπαροῦ ἐκράτησε τὸ ψυχρὸν τοῦ θερμοῦ καὶ ἐπάγη. τεκμήριον δέ μοι τόδε. ὁκόταν σφάξῃ τὶς ἱερεῖον, τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρόν ἐστι τὸ αἷμα· ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ἐπάγη. ἢν δέ τις αὐτὸ τινάσσει, οὐ πήγνυται. αἱ γὰρ ἶνες εἰσὶ ψυχραὶ καὶ κολλώδεες. ὁ δὲ σπλὴν συνέστη ὧδε. σὺν τῷ θερμῷ καὶ κολλώδει καὶ τοῦ θερμοῦ πλεῖστον, τοῦ δὲ ψυχροῦ ἐλάχιστον, τοσοῦτον μόνον ὁκόσον πῆξαι τὸ κολλῶδες αὐτό. ὅ εἰσιν αἱ

primum puer natus eſt, ubera ſugere noſſet, niſi in utero ſuxiſſet. Ac de cordis quidem et venarum motione ad hunc ſe res habet modum. Pulmo autem juxta cor ſic extitit. Quod in humido glutinoſiſſimum erat cor caleſaciens celeriter exiccavit veluti ſpumam, et ſiſtuloſum reddidit, multisque venulis reſperſit. At venulas eam ob cauſam condidit. Quod in glutinoſo inerat frigidi, id ipſum a calido colliquatum humidum eſt redditum, quod vero glutinoſi fuit reliquum, in ipſam tunicam abiit. Jecur vero hunc in modum conſtitutum eſt. Humido multo cum calido relicto, absque glutinoſo et pingui, frigidum ſuperavit calidum et condenſatum eſt. Cujus rei hoc a me proponitur argumentum. Cum quis victimam jugulat, quamdiu ſanguis calidus eſt, liquidus etiam manet, ubi vero perfrixit, concreſcit. Quod ſi quis ipſum agitet, minime concreſcit, quod fibrae nimirum glutinoſae ſint et frigidae. Ad lien hunc in modum conſtitus eſt. Cum calido et glutinoſo calidi quidem plurimum, frigidi vero minimum remanſit, quantum ſcilicet

ἐνοῦσαι ἐν τῷ σπληνί. καὶ διὰ τὰς ἶνας ταύτας μαλακός ἐστιν ὁ σπλὴν καὶ ἰνώδης. οἱ δὲ νεφροὶ ξυνέστησαν ὧδε. ὀλίγον τοῦ κολλώδεος, τοῦ θερμοῦ ὀλίγον, τοῦ ψυχροῦ πλεῖστον, καὶ ἐπάγη ὑπὸ τούτου καὶ ἐγένετο σκληρότατον τὸ σπλάγχνον καὶ ἥκιστα ἐρυθρὸν, ὅτι οὐ πουλὺ τοῦ θερμοῦ ξυνέστη. ὁ δὲ ωὑτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν σαρκῶν. τὸ μὲν ψυχρὸν ἔστησε καὶ ξυνέπηξε καὶ ἐποίησε σάρκα, τὸ δὲ κολλῶδες τρῶγλαι ἐγένοντο. ἐν δὲ τῇσι (118) τρώγλοισι ταύτῃσι τὸ ὑγρὸν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶ τῇσι μεγάλῃσιν. τὸ δὲ θερμὸν ἐν παντὶ τῷ σώματι, πλεῖστον δὲ τῷ σώματι· καὶ τοῦ ψυχροῦ πουλὺ ἐν τῷ ὑγρῷ. τοσοῦτο δέ ἐστι τοῦ ψυχροῦ ὁκόσον δύναται πῆξαι τὸ ὑγρόν· ἀλλὰ νενίκηται, ὥστε διακέχυται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἡ δὲ ἀπόδειξις τοῦ ὑγροῦ ὅτι θερμόν ἐστιν, εἴ τις ἐθέλοι τάμνειν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σώματος, ὅκου ἐθέλοι. ῥεύσει τε αἷμα θερμὸν, καὶ τέως μὲν ἂν θερμὸν ᾖ, ὑγρὸν ἔσται· ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ ὑπό τε τοῦ ἐνεόντος ψυχροῦ καὶ τοῦ ἐκτὸς, ἐγένετο δέρμα καὶ ὑμὴν, καὶ εἴ τις ἀφελὼν τοῦτο τὸ δέρμα ἐάσειεν ὀλίγου χρόνου, ὄψεται ἄλλο δέρμα γινόμενον. εἰ δέ τις τοῦτο ἀεὶ ἀφαιρεῖ, ἄλλο δέρμα γί-

ipſum glutinoſum cogat, quod fibrae ipſae in liene exiſtentes conſtituunt, propter quas mollis et fibroſus ipſe redditur. At renes hoc modo compacti ſunt. Glutinoſi parum parumque calidi a plurimo frigido condenſatum eſt et viſcus duriſſimum extitit et minimum rubrum, quod non multum calidi ſimul coierit. Eadem quoque de carnibus ratio eſt; frigidum quidem carnem conſtituit, condenſavit et fecit, glutinoſum autem in foramina abiit, in quibus velut in magnis venis humidum ineſt. Calor per univerſum corpus ſpargitur, isque plurimus in corpore ineſt et multum frigidi in humido, nimirum quantum humidum condenſare queat, verum a calore ſuperatum ab eo diffunditur. Quod autem humidum ſit calidum ſic oſtenditur. Si quis corporis humani particulam quamcunque volet ſecet, ſanguis calidus effluet, et quamdiu quidem calidus fuerit, liquidus erit. Ubi vero tum ab inſito tum ab externo frigido perſrixerit, pellicula et membrana obducitur. Qua detracta ſi quis pauco tempore ſinat, aliam enatam pelliculam videbit, eamque ſi quis

νοιτ᾽ ἂν πρὸς τοῦ ψυχροῦ. τούτου δὲ εἵνεκα πλείω ἔλεξα τέως ἀποδείξω ὅτι τὸ ἔσχατον τοῦ σώματος πρὸς τοῦ ἠέρος ἀναγκαίως ἔχει δέρμα γενέσθαι ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ καὶ τῶν πνευμάτων προσβαλλόντων. τὰ δὲ ἄρθρα ὧδε ἐγένετο. ὅτε τὰ ὀστέα ξυνίστατο, ὁκόσα μὲν αὐτέων λιπαρὰ ἦν, τάχιστα ἐξεκαύθη, ὥσπερ πρόσθεν λέλεκται ἐν τῷ προτέρῳ λόγῳ· ὁκόσον δ᾽ αὐτέων κολλῶδες ἦν, τοῦτο δὲ οὐκ ἠδύνατο ἐκκαυθῆναι, ἀλλὰ μεταξὺ ἀποληφθὲν τοῦ καιομένου ξηραινομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ νεῦρα καὶ σίαλον ἐγένετο· τὸ δὲ σίαλον ὁκόσον τοῦ κολλώδεος ὑγρότατον ἦν, τόδε θερμαινόμενον παχύτερον ἐγένετο ὑγρὸν ἐόν· καὶ ἀπὸ τούτου σίαλον ἐγένετο. οἱ δὲ ὄνυχες ἀπὸ τουτέου ἐγένοντο τοῦ κολλώδεος. [305] ἀπὸ γὰρ τῶν ὀστέων καὶ τῶν ἄρθρων αἰεὶ τὸ ὑγρό(119)τατον αὐτέου ἀπιὸν κολλῶδες γίνεται ἀπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον καὶ ἐξαυαινόμενον θύραζε εἰς ὄνυχας. οἱ δὲ ὀδόντες ὕστερον γίνονται διὰ τόδε. ἀπὸ τῶν ὀστέων τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖν γνάθοιν ἡ αὔξησις γίνεται τοῦ κολλώδεος τοῦ λιπαροῦ. τὸ ἐνεὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ξηραινόμενον ἐκκαίεται καὶ

ſemper auferat, alia a frigido pellicula producetur. Sed hujus rei gratia longior ſum, ut oſtendam corporis ſummum aëri obverſum a frigido et ventis ingruentibus neceſſario pelliculam contrahere. Articuli vero hunc in modum producti ſunt. Quando oſſa conſtituta ſunt, quod quidem in his pingue fuit, celerrime exuſtum eſt, quemadmodum ſuperiore oratione a nobis dictum fuit. Quod autem ex his glutinoſum erat, id cum peruri nequiret, medio loco interuſtum et exiccatum comprehenſum, a calido in nervos et mucum tranſiit. In mucum vero, quatenus quod ex glutinoſo humidiſſimum erat, calefactum craſſius evaſit, cum humidum eſſet, indeque mucus extitit. Ex hoc ipſo autem glutinoſo ungues producti ſunt. Quod enim in eo maxime eſt humidum, ab oſſibus et articulis ſemper in ungues foras ſecedit et a calore exiccatum et areſactum glutinoſum redditur. Dentes autem poſtremi iſtam ob cauſam gignuntur. Ex capitis et maxillarum oſſibus glutinoſo incrementum accedit, et pingue quod ineſt a calido exiccatum exu-

Ed. Chart. V. [306.] Foës. I. 251. 252. Ed. Lind. I. (119.)

γίνονται ὀδόντες σκληρότεροι τῶν ἄλλων ὀστέων, ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ ψυχροῦ. καὶ οἱ μὲν πρῶτοι ὀδόντες φύονται ἀπὸ τῆς διαίτης ἐν τῇ μήτρῃ, καὶ ἐπὴν γένηται ἀπὸ τοῦ γάλακτος θηλάζοντι τῷ παιδίῳ. ἐπειδὰν δὲ οὗτοι ἐκπέσωσιν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ τῶν ποτῶν. ἐκπίπτουσι δὲ ἐπειδὰν ἐπὶ τὰ ἔτεα εἴη τῆς πρώτης τροφῆς, ἔστι δὲ καὶ οἷς πρότερον, ἢν ἀπὸ νοσερῆς τροφῆς φύσωσιν· τοῖς δὲ πλείστοισιν, ἐπειδὰν ἑπτὰ ἔτεα γένηται. οἱ δὲ μεταφύοντες συγκαταγηράσκουσιν, ἢν μὴ ὑπὸ νόσου διαφθαρῶσι. διὰ δὲ τοῦτό φύονται οἱ ὀδόντες ὕστερον τῶν ἄλλων. ἐν τῇ γνάθῳ φλέβες εἰσὶ καὶ ἐν τῇ κάτω κοιλίῃ μούνοισι τῶν ὀστέων αὗται τὴν τροφὴν παρέχουσι τῷ ὀστέῳ. || τὰ δὲ ὀστέα τοιαύτην αὔξησιν ὁποῖά πέρ ἐστι, καὶ τὰ ἄλλα δὲ πάντα τοιαύτην ἀποδίδωσιν αὔξησιν, ὁποῖα αὐτὰ ἐστίν. καὶ γὰρ αἱ φλέβες αἱ ἐκ τῆς νηδύος τῶν ἐντέρων, εἰς ἃ συλλέγεται τὰ σιτία καὶ τὰ ποτά, ἐπειδὰν θερμανθῇ ταῦτα, ἕλκουσι τὸ λεπτότατον καὶ τὸ ὑγρότατον. τὸ δὲ παχύτατον αὐτέου καταλείπεται καὶ γίνεται κόπρος ἐν τοῖσιν ἐντέροισι τοῖσι κάτω. τὸ δὲ λεπτότατον αἱ φλέβες ἕλκου-

ritur et dentes fiunt reliquis ossibus duriores, quoniam nihil frigidi inest. Ac primi quidem dentes ex victus ratione in utero nascuntur et ubi in lucem editus est puer, ex lacte, dum mammam sugit. Cum vero hi exciderint, ex cibo et potu. Excidunt autem ubi ad primi alimenti annos devenerint, quibusdam etiam prius, si ex morbido alimento pullularint, plurimis vero, cum ad annos septem pervenerint. At qui postea nascuntur, ad senectutem usque remanent, nisi ex morbo corrumpantur. Istam vero ob causam dentes reliquis partibus tardius oriuntur. In maxilla venae sunt, eaeque huic ossi inter omnia ossa ex ventre inferiore alimentum exhibent. Ossa autem qualia quidem sunt, tale dant incrementum, ut et reliqua omnia tale exhibent incrementum, qualia ipsa existunt. Venae enim quae per ventrem et intestina feruntur, in quibus cibi et potus coacervantur, ubi hi incaluerint, id quod est tenuissimum et humidissimum attrahunt, crassissimum autem isthic relictum in inferioribus intestinis in stercus abit. Tenuissimum, inquam, venae tra-

σιν ἐκ τῆς νηδύος καὶ τῶν ἐντέρων τῶν ἄνωθεν τῆς νήστιος (120) θερμαινομένων τῶν σιτίων. ἐπὴν δὲ περήσῃ τὴν νῆστιν, ἐς τὰ κάτω ἔντερα ξυνεστράφη καὶ κόπρος ἐγένετο. ἡ δὲ τροφὴ ἐπειδὰν ἀφίκηται, ἕκαστον τοιαύτην ἀπέδωκε τὴν εἰδέην ἑκάστου ὁκοία περ ἦν. ἀρδόμενα γὰρ ὑπὸ τῆς τροφῆς αὔξεται ἕκαστα, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ κολλῶδες καὶ τὸ λιπαρὸν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν καὶ τὰ ὀστέα καὶ τὰ ἄλλα ξύμπαντα ὁκόσα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνῆ. διὰ τοῦτο ὕστερον οἱ ὀδόντες φύονται. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον ὅτι μοῦναι τῶν ὀστέων αἱ γνάθοι φλέβας ἔχουσιν αὗται ἐν ἑωυταῖσι. καὶ διὰ τοῦτο τροφὴ ἕλκεται πλέον ἢ ἐς τὰ ἄλλα ὀστέα. καὶ πλέονα τὴν τροφὴν ἔχοντα καὶ ἀθροωτέρην τὴν ἐπιῤῥοὴν ἀποτίκτει αὔξησιν αὐτὰ ἀφ᾽ ἑαυτέων τοιαύτην οἷά πέρ ἐστιν αὐτὰ τέως ἄν περ καὶ ἄνθρωπος οὖλος αὐξάνηται. αὐξάνεται δὲ ἐπὴν γένηται ἐπίδηλος. ἐπίδηλος δὲ μάλιστα γίνεται ἀπὸ ἑπταετέος μέχρι τεσσαρεσκαιδεκαταῖος. καὶ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ οἵ τε μέγιστοι τῶν ὀδόντων φύονται καὶ ἄλλοι πάντες, ἐπὴν ἐκπέσωσιν οἳ ἐγένοντο ἀπὸ τῆς τροφῆς

hunt ex ventre et inteſtinis quae ſupra jejunum ſunt, ubi cibi incaluerint. Qui ſuperato jejuno in inferiora inteſtina collecti in ſtercus abeunt. At poſtquam alimentum eo pervenerit, unumquodque eam quam habuerat formam cuique reddit. Irrigata namque alimento ſingula incrementum accipiunt, calidum, frigidum, glutinoſum, pingue, dulce, amarum et oſſa et reliqua omnia quae in homine inſunt. Ideoque poſterius dentes producuntur. Dictum autem a me etiam eſt antea, maxillas ſolas inter oſſa venas in ſeſe habere, ut proinde copioſius ad alimentum quam ad reliqua oſſa trahatur. Et quae copioſius habent alimentum et uberiorem affluxum, eae tale ex ſe incrementum pariunt qualia ſane ipſa exiſtunt, quamdiu homo ad integritatem increſcit. Increſcit autem ubi conſpicuo adoleſcere cernitur, quod praecipue a ſeptennio ad decimumquartum annum apparet. Quo tempore tum maximi tum caeteri omnes dentes producuntur, poſtquam exciderint, qui ab ali-

τῆς ἐν τῇ μήτρῃ. αὐξάνεται δὲ καὶ ἐς τὴν τρίτην ἑβδομάδα ἐν ᾗ νεηνίσκος γίνεται μέχρι τεσσάρων καὶ πέντε ἑβδομάδων. καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ δὲ ἑβδομάδι ὀδόντες φύονται δύο τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων, οὗτοι καλέονται σωφρονιστῆρες. αἱ δὲ τρίχες φύονται ὧδε. ὀστέα εἰσὶ καὶ ἐγκέφαλος ἀφ᾽ ὧν ἡ τοιαύτη αὔξησις, ὅτι τοῦ πέριξ κολλώδεος ὅπως περ τοῖσι νεύροισι καὶ τοῦ λιπαροῦ οὐκ ἔνε(121)στιν. εἰ γὰρ ἐνῆν τοῦ λιπαροῦ, ἐξεκαίετο ἂν ἐκ τοῦ θερμοῦ. τάχα δὲ θαυμάσειεν ἄν τις ὅτι καὶ ἐν τῇσι μασχάλῃσι [307] καὶ ἐν τῷ ἐπισείῳ τρίχες πολλαὶ καὶ ἐν τῷ σώματι παντί εἰσιν. οἷσιν οὗτος λόγος περὶ τουτέου. ὅπου τυγχάνει τοῦ σώματος τὸ κολλῶδες ὂν, ἐνταῦθα αἱ τρίχες γίνονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ. ἀκούει δὲ διὰ τόδε. τὰ τρήματα τῶν οὐάτων προσήκει πρὸς ὀστέον σκληρόν τε καὶ ξηρὸν ὅμοιον λίθῳ. τοῦτο δὲ πέφυκε πρὸς ὀστέον κοίλωσις σηραγγώδης. οἱ δὲ ψόφοι ἀπερείδονται πρὸς τὸ σκληρόν. τὸ δὲ ὀστέον τὸ κοῖλον ἐπηχεῖ διὰ τοῦ σκληροῦ. τὸ δέρμα τὸ πρὸς τῇ ἀκοῇ πρὸς τῷ ὀστέῳ τῷ σκληρῷ λεπτόν ἐστιν ὥσπερ ἀράχνιον, ξηρότατον τοῦ ἄλλου δέρματος.

mento ex utero orti ſunt. Increſcit autem et ad tertium annorum ſeptenarium, in quo adoleſcens evadit, ad quartum usque et quintum ſeptenarium. Quin etiam hominibus plerisque quarto ſeptenario duo dentes enaſcuntur, qui moderatores nominantur. Capilli autem ad hunc modum oriuntur. Ab oſſibus et cerebro ejusmodi incrementum provenit, ab eo videlicet glutinoſo, quod circumcirca exiſtit, in quo pinguis nihil ineſt, quemadmodum et nervis accidit. Si quid enim pinguis ineſſet, a calido exuſtum eſſet. Ac fortaſſis mirum aliquem ſubeat, cur in axillis et pube et reliquo corpore pili multi ſuccreſcant. Cujus rei haec eſt ratio, quod ubicunque in corpore glutinoſum exiſtit, ibi pili a calore gignuntur. Hanc vero ob cauſam auditio fit. Aurium foramina ad os durum et ſiccum lapidi ſimile perveniunt, cui cavitas ſiſtuloſa addita eſt. Soni autem in durum impingunt et os cavum per ipſum durum inſonat. Pellicula vero in ipſo meatu auditorio juxta os durum tenuis eſt, ad inſtar telae aranei, prae re-

Ed. Chart. V. [307.] Foës. I. 252. 253. Ed. Lind. I. (121. 122.)

τεκμήρια δὲ πολλὰ ὅτι ξηρότατον ἠχεῖ μάλιστα. ὅταν δὲ μέγιστον ἠχήσῃ, τότε μάλιστα ἀκούομεν. καὶ εἰσί τινες οἳ ἔλεξαν φύσιν ξυγγράφοντες ὅτι ὁ ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ ἠχέων. τοῦτο δὲ οὐκ ἂν γένηται. αὐτός τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρός ἐστι καὶ μῆνιγξ περὶ αὐτόν ἐστιν ὑγρὴ καὶ παχείη, καὶ περὶ τὴν μήνιγγα ὀστέα. οὐδὲ οὖν τῶν ὑγρῶν ἠχεῖ, ἀλλὰ ξηρά. τὰ δὲ ἠχέοντα ἀκοὴν ποιεῖ. ὀσφραίνεται δ᾽ ὁ ἐγκέφαλος ὑγρὸς ἐὼν αὐτὸς τῶν ξηρῶν, ἕλκων τὴν ὀδμὴν ξὺν τῷ ἠέρι διὰ τῶν βρογχίων ξηρῶν ἐόντων. προήκει γὰρ ὁ ἐγκέφαλος τῆς ῥινὸς ἐς τὰ κοῖλα. καὶ ταύτῃ αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐπίπροσθεν ὀστέον οὐδὲν, ἀλλὰ χόνδριον μαλακὸν ὅκως περ σπόγγος, οὔτε κρέας οὔτε ὀστέον. καὶ ὅταν μὲν ξηρὰ ᾖ τὰ κοῖλα τῆς ῥινὸς, ὀσμᾶσθαι τῶν ξηροτέρων αὐτὸς ἑωυτοῦ ἀκριβέστερός (122) ἐστιν. ὕδατος γὰρ οὐκ ὀδμᾶται. || ὑγρότερον γάρ ἐστι τοῦ ἐγκεφάλου, ἐὰν μὴ σαπῇ. σηπόμενον γὰρ τὸ ὕδωρ παχύτερον γίνεται καὶ τὰ ἄλλα πάντα. ὁκόταν δὲ ὑγρανθέωσιν αἱ ῥῖνες, οὐ

liquis pelliculis ſicciſſima. Quod autem ſicciſſimum eſt, id ad ſonum concipiendum maxime facere, multis argumentis comprobari poteſt. Cum ergo plurimum reſonat, tum maxime audimus. Etſi nonnulli naturae hiſtoriam ſcriptis mandantes cerebrum ipſum ſonum facere dixerunt, quod tamen nullo modo fieri poteſt. Cerebrum enim ipſum humidum eſt et ipſum ambiens membrana humida et craſſa, eamque oſſa circumdant. Atqui nullum humidum ſonum facit, ſed quae ſicca ſunt. Quae vero reſonant auditionem faciunt. At vero cerebrum odorandi facultatem habet, cum humidum exiſtat, aridorum odorem cum aëre per cartilaginoſa corpora, quae ſicca ſunt, attrahens. Cerebrum enim ad naſi cavitatem progreditur, hacque parte nullum ei os obtenditur, ſed mollis cartilago ſpongiae inſtar, quam neque carnem neque os appellare queas. Et cum quidem narium cava ſicca fuerint, ipſum per ſe exquiſite magis rerum ſiccarum odorem percipit. Neque enim aquam olfacit, cum cerebro ſit humidior, niſi computruerit. Putrefacta namque aqua craſſior evadit et reliqua omnia. At cum nares humidae fuerint, olfacere nequit, cum ad ſe cerebrum

δύναται ὀσφραίνεσθαι. οὐ γὰρ τὸν ἠέρα ἕλκει αὐτὸς πρὸς ἑωυτόν. ταύτῃ δὲ καὶ ὅταν ἀποτήκῃ ὁ ἐγκέφαλος πλεῖστον αὐτὸς ἀφ᾽ ἑωυτοῦ ἐς τὴν ὑπερώην καὶ τὴν φάρυγγα καὶ τὸν πνεύμονα καὶ ἐς τὴν ἄλλην κοιλίην, γινώσκουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ φασὶ καταῤῥέειν ἐκ τῆς κεφαλῆς. καταῤῥέει δὲ καὶ ἐς τὸ ἄλλο σῶμα. καὶ ἔστι τρόπῳ τῷ θερμῷ. ὁρῇ δὲ διὰ τοῦτο. ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου τῆς μήνιγγος φλὲψ καθήκει ἐς τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τοῦ ὀστέου ἑκάτερον. διὰ ταύταιν ταῖν φλεβοῖν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διηθέεται τὸ λεπτότατον τοῦ κολλωδεστάτου. καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸ περὶ αὐτὸ δέρμα ποιέει τοιοῦτον οἷόν περ περὶ αὐτό ἐστι τὸ διαφανὲς τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ πρὸς τοῦ ἠέρος, πρὸς ὃ προσβάλλει τὰ πνεύματα, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὥσπερ περὶ τοῦ ἄλλου δέρματος ἔλεξα. πολλὰ δὲ ταῦτ᾽ ἐστὶ τὰ δέρματα, πρὸ τοῦ ὁρέοντος διαφανέος, ὁκοῖόν περ αὐτό ἐστιν. τούτῳ γὰρ τῷ διαφανεῖ ἀνταυγέει τὸ φῶς καὶ τὰ λαμπρὰ πάντα. τουτέῳ οὖν ὁρῇ τῷ ἀνταυγέοντι. ὅτι δὲ μὴ λαμπρόν ἐστι, μηδὲ ἀνταυγῇ, τουτέῳ οὐχ ὁρῇ. τὸ δὲ ἄλλο τὸ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς λευκὸν κρέας

aërem non attraeat. Ad eundem etiam modum cum cerebrum colliquatum plurimam materiam ex ſe in palatum et fauces et pulmonem reliquumque ventrem detruſerit, id percipiunt homines et ex capite deſtillare dicunt, etſi in reliquum etiam corpus deſtillat, idque cum calore quodam contingit. At vero eam ob cauſam videt, quod a cerebri membrana vena ad utrumque oculum per os pertinet. Per has duas venas ex glutinoſo, quod eſt maxime tenue, ex cerebro veluti per collum transmittitur, atque ideo ipſam circum ſe tunicam quae aëri obverſatur et ad quam venti ingruunt, talem facit, quale eſt ipſum oculi pellucidum, eadem plane ratione quam de caeteris tunicis diximus. Sunt autem multae hae tunicae, quae oculi pellucido praetenduntur, ipſique ſint ſimiles. In hoc enim pellucido lumen et ſplendida cuncta lucem reflectunt. Per hoc igitur in quo lumen reflectitur, viſio fit. Quod vero minime eſt ſplendidum neque oblucet, per illud viſio non ſit. Reliquum circum ocu-

Ed. Chart. V. [307. 308.] Foës. I. 253. Ed. Lind. I. (122. 123.)

ἐστίν. ἡ δὲ κόρη καλεομένη τοῦ ὀφθαλμοῦ μέλαν φαίνεται διὰ τοῦτο, ὅτι ἐν βάθει ἐστὶ καὶ χιτῶνες περὶ αὐτὸ εἰσὶ μέλανες. χιτῶνα δὲ καλέομεν τὸ ἐνεὸν ὥσπερ (123) δέρμα. ἔστι δὲ οὐ μέλαν ὄψει, ἀλλὰ λευκὸν διαφανές. τὸ δὲ ὑγρὸν κολλῶδες. [308] πολλάκις γὰρ ὀπώπαμεν ἐπὶ συῤῥαγέντος ὀφθαλμοῦ ἐξιὸν ὑγρὸν κολλῶδες. κἢν μὲν ᾖ ἔτι θερμὸν, ὑγρόν ἐστιν. ἐπειδὰν δὲ ψυχθῇ, ἐγένετο ξηρὸν ὥσπερ λιβανωτὸς διαφανὴς καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θηρίων ὅμοιόν ἐστι. τὸν δὲ ὀφθαλμὸν ἀνιᾷ πᾶν ὅ τι ἂν ἐμπέσῃ καὶ τὰ πνεύματα προσβάλλοντα καὶ τὰ ἄλλα ὅσα λαμπρότερα ἢ κατ᾽ αὐτόν ἐστι. καὶ ἤν τις ἐν κρίσει διὰ τόδε, ὅτι ὁμόχροια ἐστίν. ὥσπερ τὸ στόμα καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ ἄλλη κοιλίη ἔνυγρά ἐστιν. διαλέγεται δὲ διὰ τὸ πνεῦμα ἕλκων εἴσω πᾶν τὸ σῶμα. τὸ πλεῖστον δὲ ἐς τὰ κοῖλα αὐτὸς ἑωυτῷ. αὐτὸ δὲ θύραζε ὠθεόμενον διὰ τὸ κενὸν ψόφον ποιέει. ἡ κεφαλὴ γὰρ ἐπηχεῖ· ἡ δὲ γλῶσσα ἀρθροῖ προσβάλλουσα ἐν τῷ φάρυγγι ἀποφράσσουσα καὶ προσβάλλουσα πρὸς τὴν ὑπερώην καὶ πρὸς τοὺς

los album caro est. Pupilla autem oculi nominata nigra ob id apparet, quod in fundo sita sit et tunicae eam ambientes nigrae existunt. Tunicam vero appellamus id quod velut pellicula inest, quae neutiquam ad conspectum nigra est, sed alba et pellucida et oculi humidum, glutinosum. Saepe enim conspeximus oculo disrupto prodiisse humorem glutinosum, qui quamdiu calidus est, liquidus existit, ubi vero perfrixit, siccus evadit ad instar thuris transparens. Quod in hominibus et feris ad eundem modum se habet. At oculo infestum est quicquid in eum incursat, et venti et quaecunque splendidiora quam in se ipso sint. Idque quis ideo fieri judicet, quod unius et ejusdem sint coloris. Quemadmodum os et lingua et reliquus venter humida existunt. Sermonis autem in homine causa est, quod totum corpus spiritum intro trahit, eumque plurimum in suas quisque cavitates. Is vero per inane foras pulsus strepitum facit. Caput enim resonat, lingua vero in faucibus interseptum, suo appulsu format et ad palatum ac dentes impin-

ὀδόντας ποιέει σαφηνίζειν. ἢν δὲ μὴ ἡ γλώσση ἀρθροῖ προσβάλλουσα ἑκάστοτε, οὐκ ἂν σαφέως διαλέγοιτο, ἀλλ᾽ ἢ ἕκαστα φύσει τὰ μονόφωνα. τεκμήριον δέ ἐστι τουτέω, οἱ κωφοὶ οἱ ἐκ γενεῆς οὐκ ἐπίστανται διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τὰ μονόφωνα μοῦνον φωνέουσιν, οὐδ᾽ εἴ τις τὸ πνεῦμα ἐκπνεύσας πειρῷτο διαλέγεσθαι. δῆλον δὲ τόδε. οἱ ἄνθρωποι ὁκόταν βούλωνται μέγα φωνῆσαι, ἕλκοντες τὸ πνεῦμα τὸ ἔξω ὠθέουσι θύραζε καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἀντέχῃ τὸ πνεῦμα. ἔπειτα δὲ καταμαραίνεται τὸ φθέγμα. καὶ οἱ κιθαρῳδοὶ (124) ὁκόταν δέῃ αὐτοῖς μακροφωνέειν, ἐπ᾽ ἄκρον ἑλκύσαντες τὸ πνεῦμα ἔσω πουλὺ ἐκτείνουσι τὴν ἐκφορὰν καὶ φωνοῦσι καὶ φθέγγονται μέγα ὡς ἀντέχωσι τῷ πνεύματι. ἐπὴν δὲ τὸ πνεῦμα ἐπιλίπῃ, καταπαύονται. τουτέοισι δῆλον ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ φθεγγόμενον. εἶδον δὲ ἤδη οἳ σφάξαντες ἑωυτοὺς ἀπέταμον τὸν φάρυγγα παντάπασιν. οὗτοι ζῶσι μὲν, φθέγγονται δὲ οὐδὲν, εἰ μή τις συλλάβῃ τὸν φάρυγγα. οὗτοι δὲ φθέγγονται. δῆλον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ πνεῦμα οὐ δύναται διατετμημένου τοῦ λάρυγγος ἕλκειν ἔσω ἐς τὰ κοῖλα, ἀλλὰ κατὰ

gens clarum reddit. Quod nisi lingua suo semper appulsu formaret, non distincte homo loqueretur, sed singula unam natura vocem ederent. Cujus rei indicio sunt muti a primo ortu, qui distincte loqui nequeunt, sed solam vocem edunt. Neque vero si quis spiritu foras emisso loqui conetur, id facere queat, quod hinc constat. Qui magnam volunt vocem edere, ii attractum externum spiritum foras propellunt et quamdiu perdurat spiritus, magnam vocem fundunt, quae postea deficit. Quinetiam citharoedi, si ut magna voce utantur opus sit, spiritum intro summopere attrahunt et plurimum emittunt ac vociferantur, vocemque quamdiu spiritus suffecerit, magnam edunt. Ubi vero spiritus defecerit desinunt. Ex quibus manifestum est, spiritum vocem edere. Vidi praeterea quosdam, qui cum seipsos jugulassent, guttur in totum sibi praesecuerant. Atque hi vivunt quidem, verum nullam vocem emittunt, nisi quis guttur constringat, ac tum demum ii vocem edunt. Quin et hoc patet quod praesecto summo gutture spiritus in ca-

Ed. Chart. V. [308. 309.] Foës. I. 253. 254. Ed. Lind. I. (124. 312.)

τὸ διατετμημένον ἐκπνέει. οὕτως ἔχει περὶ φωνῆς ἴσως καὶ διαλέξεως. (312) ὁ δὲ αἰὼν ἐστι τοῦ ἀνθρώπου ἑπταήμερος. || πρῶτον μὲν ἐπὴν ἐς τὰς μήτρας ἔλθῃ ὁ γόνος, ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἔχει ὁκόσα περ ἐστὶν ἔχειν τοῦ σώματος. τοῦτο δέ τις ἂν θαυμάσειεν ὅκως ἐγὼ οἶδα. πολλὰ δὲ εἶδον τρόπῳ τοιῷδε. αἱ ἑταῖραι αἱ δημόσιαι αἵτινες αὐτέων πεπείρηνται πολλάκις, ὁκόταν παρὰ ἄνδρα ἔλθῃ, γινώσκουσιν ὁκόταν λάβωσιν ἐν γαστρί· κἄπειτ᾽ ἐνδιαφθείρουσιν. ἐπειδὰν δὲ ἤδη διαφθαρῇ, ἐκπίπτει ὥσπερ σάρξ. ταύτην τὴν σάρκα ἐς ὕδωρ ἐμβαλὼν, σκεπτόμενος ἐν τῷ ὕδατι εὑρήσεις ἔχειν πάντα μέλεα καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὰς χώρας καὶ τὰ οὔατα καὶ τὰ γυῖα καὶ τῶν χειρῶν οἱ δάκτυλοι καὶ τὰ σκέλεα καὶ οἱ πόδες καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν, καὶ τὸ αἰδοῖον καὶ τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα δῆλον. [309] εὔδηλον δὲ καὶ ὅταν λάβῃ ἐς γαστέρα τῇσιν ἐπισταμένῃσιν, αὐτίκα ἔφριξεν, καὶ θέρμη καὶ βρυγμὸς καὶ σπασμὸς ἔχει καὶ τὸ ἄρθρον καὶ τὸ σῶμα πᾶν καὶ τὴν ὑστέρην ὄκνος. καὶ ὁκόσαι καθαραί εἰσι τοῦτο πάσχουσιν.

vitates internas attrahi nequit, ſed praeſectam partem foras effertur. Ita ſane de voce ac ſermone ſimili modo ſe res habet. Hominis autem vita ſeptem dierum numero circumſcribitur. Ac primum quidem ubi genitura ad uteros pervenerit, habet intra ſeptem dies quaecunque ex corpore ei accedere neceſſe eſt. Id vero quomodo noverim fortaſſe quis mirabitur, verum multa ad hunc modum vidi. Meretrices publicae, quae in ſeipſis ſaepius id expertae ſunt, ubi cum viro congreſſae ſunt, noſcunt quando conceperint moxque conceptum intra ſe perdunt. Quo poſtea jam perdito veluti caro excidit. Eam in aquam conjectam ſi accuratius inſpexeris, membra omnia habere deprehendas, et oculorum regiones et aures et brachia. Quin et manuum digiti et crura et pedes et pedum digiti et pudendum et reliquum totum corpus in conſpicuo eſt. Liquido autem conſtat harum rerum peritis, quod mulier ubi concepit, ſtatim inhorreſcit et incaleſcit, ac dentibus ſtridet et articulum reliquumque corpus convulſio prehendit et uterum torpor, idque iis quae purae ſunt accidit. Quae vero craſſae et mu-

Ed. Chart. V. [309.] Foës. I. 254. Ed. Lind. I. (312. 313.)

ὁκόσαι δὲ πάσχουσι παχεῖαι καὶ τὸ βλεννῶδες, οὐ γινώσκουσι τουτέων τῶν γυναικῶν πολλαί. ᾗ δέ μοι ἔδειξαν, κατὰ τοῦτο δὴ καὶ ἐπίσταμαι εἰδέναι. δῆλον δὲ τόδε, ὅτι ἑπτήμερος ὁ αἰὼν, εἴ τις ἐθέλει (313) ἑπτὰ ἡμέρας φαγέειν ἢ πιέειν μηδέν. οἱ μὲν πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν ἐν αὐτῇσιν· εἰσὶ δέ τινες καὶ οἳ ὑπερβάλλουσιν, ἀποθνήσκουσι δ᾽ ὅμως. εἰσὶ δέ τινες οἳ καὶ ἐπείσθησαν ὥστε μὴ ἀποκαρτερῆσαι, ἀλλὰ φαγέειν τε καὶ πιέειν· ἀλλ᾽ ἡ κοιλίη οὐκέτι καταδέχεται. ἡ γὰρ νῆστις συνεφύη ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν· ἀλλὰ θνήσκουσι καὶ οὗτοι. ἔστι δὲ καὶ τόδε τεκμήρασθαι. τὸ παιδίον ἑπτάμηνον γόνον γενόμενον, λόγῳ γεγένηται καὶ ζῇ καὶ λόγον ἔχει τοιοῦτον καὶ ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας. ὀκτάμηνον δὲ γενόμενον οὐδὲν βιοῖ πώποτε. ἐννέα δὲ μηνῶν καὶ δέκα ἡμερέων γόνος γίγνεται καὶ ζῇ καὶ ἔχει τὸν ἀριθμὸν ἀτρεκέα ἐς τὰς ἑβδομάδας. τέσσαρες δεκάδες ἑβδομάδων ἡμέραι εἰσὶν διηκόσιαι ὀγδοήκοντα. ἐς δὲ τὴν δεκάδα τῶν ἑβδομάδων ἑβδομήκοντα ἡμέραι. ἔχει δὲ καὶ τὸ ἑπτάμηνον γενό-

cosae istud experiuntur, earum pleraeque hoc non sentiunt. Ac sane quantum illae mihi ita indicarunt, tantum etiam me scire profiteor. Quod vero hominis vita septem dierum numero circumscribatur, hoc quoque manifestum est. Plerique quidem ex his qui septem diebus nihil edere aut bibere volunt, in his moriuntur, quod si qui eos superaverint, nihilominus tamen moriuntur. Nonnulli etiam ne per inediam a vita discederent, sed ut commederent et biberent persuasi sunt, verum venter non amplius admittit. Jejunum enim intestinum in his diebus cohaerescit, quinetiam illi moriuntur. Quin et illud ipsum ex his conjicere licet. Puer septimo mense natus, certa ratione in lucem prodiit et vitalis est, cum is rationem et numerum exacte ad hebdomadas respondentem habeat. Octavo autem mense natus nullus unquam vixit. Novem autem mensium et decem dierum foetus editur et vitalis est, numerumque ad hebdomadas exacte respondentem habet. Quatuor nempe decades hebdomadarum dies sunt duceuti et octoginta. Hebdomadarum autem decuriam dies septua-

μενον τρεῖς δεκάδας ἑβδομάδων, ἐς δὲ τὴν δεκάδα ἑκάστην ἑβδομήκοντα ἡμέραι. τρεῖς δεκάδες δὲ ἑβδομάδων αἱ σύμπασαι δέκα καὶ διηκόσιαι. καὶ αἱ νοῦσοι οὕτω τοῖς ἀνθρώποις ὀξύταται γίνονται, ἡμερέων παρελθουσέων ἐν τῇσιν ἀνακρίνονται καὶ ἀπέθανον ἢ ὑγιέες ἐγένοντο. καὶ τριταῖοι ἕνδεκα ἡμέρῃσιν ἐν μιᾷ ἑβδομάδι καὶ ἥμισυ ἑβδομάδος. καὶ τεταρταῖοι ἐν δυσὶν ἑβδομάσιν. καὶ αἱ πεμπταῖαι ἐν δυοῖν δέουσαι εἴκοσιν ἡμέρῃσιν. δυοῖν τε ἑβδομάδοιν καὶ ἥμισυ ἑβδομάδος. αἱ δὲ ἄλλαι νοῦσοι οὐκ ἔχουσι διὰ γνώμην ἐν ὁκόσῳ ὑγιέες ἔσονται ἀπο(314)φαίνεσθαι. οὕτω δὲ καὶ τὰ ἕλκεα τὰ μεγάλα τὰ ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι, τεταρταῖα φλεγμαίνειν ἄρχεται. ἐν ἑπτὰ δὲ καθίστανται φλεγμήναντα καὶ ἐν τεσσαρεσκαίδεκα δυοῖν δεούσῃσιν. ἢν δέ τις ἀνακῶς θεραπεύῃ καὶ μὴ καταστῇ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ τὰ ἐν τῇσι κεφαλῇσι μεγάλα ἕλκεα, ἀποθνήσκουσιν οἱ ἄνθρωποι. θαυμάσειε δ᾽ ἄν τις καὶ τοῦτο ὅστις ἄπειρος ᾖ, εἰ ἑπτάμηνον γίνεται παιδίον. ἐγὼ μὲν οὖν αὐτὸ ὄπωπα καὶ συχνά.

ginta conſtituunt. At ſeptimo menſe editus partus tres hebdomadarum decurias obtinet et ad unamquamque decuriam dies concurrunt ſeptuaginta. Tres ita hebdomadarum decuriae in totum dies ducentos decem faciunt. Quin etiam morbi acutiſſimi ad hunc modum hominibus contingunt, volventibus diebus quibus judicantur et moriuntur aut convaleſcunt. Et tertianae diebus undecim, una et dimidia hebdomada. Quartanae duabus hebdomadis. Quintanae duodeviginti diebus, hoc eſt duabus hebdomadis et dimidia. In caeteris vero morbis quoto tempore homines ſani evadent, certa ſententia pronunciari non poteſt. Ad eundem autem modum ulcera quoque magna in capite et reliquo corpore, quarto die inflammatione tentari incipiunt, ſeptimo vero inflammatio ſedatur aut decimoquarto aut duodevigeſimo. Quod ſi quis diligentem curam adhibeat, neque ulcera capitis magna hoc tempore ſedentur, homines moriuntur. Ac forte quis harum rerum imperitus mirabitur foetum ſeptimo menſe naſci, atque id quidem certe et

Ed. Chart. V. [309. 342.] Foës. I. 254. 255. Ed. Lind. I. (314. 167.)

εἰ δέ τις βούλεται καὶ τοῦτο ἐλέγξαι, ῥηΐδιον πρὸς τὰς ἀκεστρίδας αἳ πάρεισι τῇσι τίκτουσι ἐλθὼν πυθέσθω. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο τεκμήριον. τοὺς ὀδόντας οἱ παῖδες ἑπτὰ ἐτέων διελθόντων πληροῦσι· καὶ ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν. ἔστι δὲ λόγῳ καὶ ἀριθμῷ ἀτρεκέως δεκάδες ἑβδομάδων ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιαι. τῆς δὲ φύσιος τὴν ἀνάγκην διότι ἐν ἑπτὰ τουτέων ἕκαστα διοικεῖται, ἐγὼ φράσω ἐν ἄλλοισιν.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΤΑΜΗΝΟΥ.

[342] || (167) Οἱ δὲ ἑπτάμηνοι γίνονται ἐκ τῶν ἑκατὸν ἡμερέων καὶ ὀγδοήκοντα καὶ δύο καὶ προσόντος μορίου. ἢν γὰρ τοῦ πρώτου λογίσῃ μηνὸς πεντεκαίδεκα ἡμέρας, τῶν δὲ πέντε μηνῶν ρμʹ καὶ ζʹ καὶ ἥμισυ ἡμέρας. ἢν γὰρ ἑξήκοντα μιῆς δεούσης ἡμέρης ἐγγύτατα δύο μῆνες ἐκτελεῦνται. οὕτως οὖν τούτων ἐόντων ἐς τὸν ἕβδομον μῆνα περιγίνονται ἡμέραι πλεῖον ἢ εἴκοσιν, ἥμισυ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ τῆς ἡμέρης, τοῦ μέρους τῷ μέρει ποστῷ γινομένῳ. ὁκόταν ἐς τὴν ἀρχὴν τῆς τελειώσεως ἔλθῃ, ταύτην ἁδρυνομένου τοῦ ἐμβρύου καὶ τὴν

ſaepius vidi. Quod ſi quis volet, id facile deprehendet, obſtetrices quae parturientibus praeſunt adeundo et percontando. Eſt vero et aliud argumentum. Pueri ſaepius ſeptimo anno exacto dentes explent. Et ſeptem annos pleno et juſto numero exacte trecentae et quinquaginta hebdomades conficiunt. Quod autem horum ſingula ſeptenariis a natura regantur alias declarabo.

HIPPOCRATIS DE SEPTIMESTRI PARTV LIBER.

Septimeſtres naſcuntur diebus centum et octoginta duobus et inſuper addita quadam diei particula. Si enim primi menſis dies quindecim ſupputaveris, quinque vero menſium dies centum quadraginta ſeptem et dimidium, ſexaginta namque diebus uno dempto fere duo menſes conſtant, his ſic ſe habentibus ad ſeptimum menſem ſuperſunt dies plus quam viginti, quod eſt anni dimidium, una cum aliquantula parte ad diei partem accedente. Cum foetus jam auctior ad hanc perfectionem devenerit et robur increverit,

ἰσχὺν πουλὺ ἐπιδιδόντος ἐν τῇ τελειώσει μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις χρόνοις· οἱ ὑμένες ἐν οἷς τὴν ἀρχὴν ἐτράφη, ὥσπερ καὶ τῶν ἀσταχύων, ὁπότ᾽ ἐξεχάλασαν, πρό(168)σθεν ἀναγκαζόμενοι ἢ τελείως ἐξαδρυνθῆναι τὸν καρπὸν, τὰ μὲν ἰσχυρότατα καὶ ἀδρότατα τῶν ἐμβρύων βιησάμενα καὶ διαῤῥήξαντα τοὺς ὑμένας ἠνάγκασε τὸν τόκον γενέσθαι. καὶ τὰ μὲν πλεῖστα τουτέων ἀπώλλοντο. μικρὰ γὰρ ὄντα τῇ μεταβολῇ μείζονι χρέονται τῶν ἄλλων. καὶ τὴν τεσσαρακονθήμερον κακοπαθείην ἀναγκάζονται κακοπαθεῖν, ἐξελθόντα ἐκ τῆς μήτρης. καὶ τῶν δεκαμήνων πολ[343]λὰ ἀποκτείνει. ἔστι δὲ ἃ τούτων τῶν ἑπταμήνων καὶ περιγίνονται ἐκ πολλῶν ὀλίγα· ὅτι ὁ λόγος καὶ ὁ χρόνος ἐς ὃν ἐτράφη ἐν τῇ μήτρῃ κατέστησεν· ὥστε μετέχειν πάντων ὧν περ καὶ τὰ τελεώτατα μετέχει καὶ μάλιστα περιγινόμενα. καὶ ἐξήλλαξε τῆς μητρὸς πρόσθεν κυούσης, ἅτε ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ νενοσευμένα. τούτοις γὰρ τοῖς πόνοις ἢν ἐπιγίνονται, ὥστ᾽ εἰς τοὐμφανὲς ἐλθεῖν τὸ παιδίον, ἀδύνατον περιγενέσθαι διὰ τὰς πάθας τὰς προειρημένας, ἃς ἐγώ φημι τοὺς ὀκταμήνους ἀποκτείνειν·

ipſo jam perfecte aucto magis quam caeteris temporibus membranae in quibus jam inde ab initio enutritus eſt elaxantur, non ſecus ac ſpicarum membranae, ad id vi impulſae, antequam fructus perfecte auctus fuerit, et fructus quidem robuſtiſſimi et maxime pleni vi illata membranas dilacerant, partimque accelerant et ex his plerique pereunt. Nam cum parvi exiſtant, majore quam caeteri utuntur mutatione et ex utero expreſſi per quadraginta dies ex neceſſitate male afficiuntur, quod etiam multos decimo menſe natos interimit. Ex his autem qui ſeptimo menſe nati ſunt, ſuperſunt quidam, licet ex multis pauci, propterea quod ratio et tempus quo enutriti ſunt in utero effecit ut ea omnia conſequantur quorum etiam perfectiſſimi et qui maxime ſuperſtites evadunt, compotes fiunt, tum etiam quod permutationem ſenſerunt, prius a matre in lucem emiſſi, quam octavo menſe aegrotarent. Etenim ſi hos labores ſuperant, ita ut in lucem puer prodeat, is tamen ſupereſſe nequit ob commemoratas affectiones, quas octavo menſe,

Ed. Chart. V. [343.] Foës. I. 255. Ed. Lind. I. (168. 169.)

πολλοὺς δὲ καὶ τῶν δέκα μηνῶν. τὰ δὲ πολλὰ τῶν ἐμβρύων τῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡλικίῃ τῇ ἑπταμήνῳ, ὅταν οἱ ὑμένες χαλῶσι, μετεχώρησαν ἐς τὸ ὑπεῖξαν, καὶ ἐνθαῦτα τὴν τροφὴν ποιέεται. τὰς μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς πρώτας πονοῦντα τὰ μὲν μᾶλλον, τὰ δὲ ἧττον. διὰ δὲ τὴν μεταβολὴν τὴν ἐκ τῶν χωρίων τῶν θρεψάντων μετεβάλλετο καὶ ἀντὶ τοῦ ὀμφαλοῦ ἔσπασε καὶ μετεχώρησε· καὶ διὰ τῆς μητρὸς τοὺς πόνους. οἱ γὰρ ὑμένες τεινόμενοι καὶ ὁ ὀμφαλὸς σπασθεὶς ὀδύνας ποιέει τῇ μητρί. καὶ τὸ ἔμβρυον ἐκ τοῦ (169) παλαιοῦ συνδέσμου ἐκλυθὲν βαρύτερον γίνεται. πολλαὶ δὲ τῶν γυναικῶν καὶ ἐπιπυρεταίνουσι τούτων γινομένων. αἱ δὲ καὶ ἀπόλλυνται σὺν τοῖς ἐμβρύοις. χρῶνται δὲ πᾶσαι ἐν ὀλίγῳ περὶ τούτου. φασὶ δὲ τοὺς ὀγδόους τῶν μηνῶν καὶ χαλεπώτατα φέρειν τὰς γαστέρας, ὀρθῶς λέγουσαι. ἔστι δὲ ὄγδοος μὴν οὐ μόνον χρόνος οὗτος, ἀλλὰ καὶ ἡμέραι πρόσεισι ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς καὶ τοῦ ἐννάτου καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἀλλὰ τὰς ἡμέρας οὐχ ὁμοίως οὔτε λέγουσιν οὔτε γινώσκουσιν αἱ γυναῖκες. πλανῶνται γὰρ διὰ τὸ μήτε κατὰ ταὐτὸ γίνεσθαι,

multos quoque decimo natos interimere affirmo. Multi autem foetus ejus aetatis, quae eſt ſeptem menſium, cum laxatis membranis in id quod cedit ſecedunt, ibique alimentum capiunt, primis quidem quadraginta diebus hi quidem magis, alii minus laborant. Ac propter permutationem ex locis in quibus alebantur, alterationem ſentiunt et circa umbilicum vellicantur, alioque migrant, tum etiam propter matris labores. Membranae namque dum tenduntur et umbilicus vellicatur, dolores matri pariunt, foetusque priſtino vinculo exolutus gravior evadit. Pleraeque etiam mulieres ex hoc caſu inſuper febre corripiuntur, quaedam quoque una cum foetu pereunt, verum omnes hac febre paucis diebus tentantur. At vero ſe uteros difficillime geſtare nono menſe recte dicunt. Eſt autem octavus menſis non ſolum tempus hoc, verum etiam dies a ſeptimo menſe et nono et ab anno accedunt. Verum dies non eodem modo vel dicunt vel agnoſcunt mulieres. Ex eo enim decipiuntur, quod

ἀλλ᾽ ὁτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου μηνὸς, πλέονας ἡμέρας προσγενέσθαι ἐς τὰς τεσσαράκοντα, ὁτὲ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐννάτου. τότε γὰρ ἀνάγκη γίνεσθαι, ὅκως ἂν τύχῃ ἡ γυνὴ ἐν γαστρὶ λαβοῦσα, τοῦ μηνός τε καὶ τοῦ χρόνου. ὁ δὲ μὴν ὁ ὄγδοος ἀναμφισβήτητός ἐστι. κατὰ τοῦτον γὰρ γίνεται, ὥστε δυσκρίτως ἔχειν· κατ᾽ ἐμὲ καὶ τὸ μέρος ἐν τοῖς ἕνδε||κα μησὶ, μής ἐστιν, ὥστε τοῦτον οὐ μνημόνευτον εἶναι. χρὴ δὲ οὐκ ἀπιστεῖν ταῖς γυναιξὶ περὶ τῶν τόκων. λέγουσι γὰρ πάντα καὶ αἰεὶ λέγουσι καὶ αἰεὶ ἐρέουσιν. οὐ γὰρ ἂν πεισθείησαν οὔτ᾽ ἔργῳ οὔτε λόγῳ, ἀλλ᾽ ὅ τι γνῶναι ἐν τοῖσι σώμασιν αὐτέων γινόμενον. τὰς δὲ βουλομένας ἄλλο λέγειν ἔξεστιν, αἱ δὲ κρίνουσαι καὶ τὰ νικητήρια διδοῦσαι περὶ αὐτέου τοῦ λόγου, αἰεὶ ἐρέουσι καὶ φήσουσι τίκτειν καὶ ἑπτάμηνα καὶ ὀκτάμηνα καὶ ἐννεάμηνα καὶ δεκάμηνα, καὶ τουτέων τὰ ὀκτάμηνα οὐ περιγενέσθαι. (170) φήσουσι δὲ καὶ τοὺς τρωσμοὺς πλείστους ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι γίνεσθαι. καὶ τἄλλα τὰ καταγεγραμμένα ἐν τῇσι τεσσαρακοντάσι καὶ ἐν τοῖσι μησὶν

neque eodem modo se habent, verum etiam quod quandoque plures dies a septimo ad quadraginta accedunt quandoque vero a nono. Sic enim pro ratione mensis ac temporis in quo mulier conceperit, contingere necesse est. At mensis octavus minime ambiguus est. Per hunc enim contingit, ut indicatio difficilis sit. Mea sententia pars in undecim mensibus mensis est, licet non admodum commemorari debeat. Mulieribus autem de partu fides habenda est. Nam et omnia narrant semperque dicunt et semper proferunt. Neque aut opere aut sermone cujusquam se persuaderi sinunt, sed ex eo quod sibi contigisse norunt. Etsi vero volentibus aliud dicere licet, quae tamen decernendi,*aut de hac sententia pronunciandi victoriae potestatem habent, semper proferunt et affirmant septimo mense et octavo et nono et decimo et undecimo partus in lucem prodire, et ex his octavo mense natos minime superesse. Quin et abortiones plurimas primis quadraginta diebus contingere asseverant et caetera quae in quadragenariis ac singulis mensi-

ἑκάστοισιν. ὅταν δὲ τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ περιρραγέωσιν οἱ ὑμένες καὶ τὸ ἔμβρυον μεταχωρήσῃ, ὑπέλαβον οἱ πόνοι οἱ περὶ τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον γενεαλογούμενοι καὶ περὶ τὴν ἕκτην τεσσαρακοντάδα. τούτου δὲ τοῦ χρόνου παρελθόντος ὁπόσαις μέλλει εὖ εἶναι, αἱ φλεγμοναὶ ἐλύθησαν καὶ τοῦ ἐμβρύου [344] καὶ τῆς μητρὸς, ὥστε γαστὴρ μαλαχθῇ καὶ ὁ ὄγκος ὑποκαταβῇ ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων καὶ τῶν κενεώνων εἰς τὰ κάτω χωρία ἐς εὐτρεπίην τὴν ἐπὶ τοὺς τόκους τροπήν. καὶ τὴν ἑβδόμην τεσσαρακοντάδα ἐντεῦθεν ἐστὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου τὰ ἔμβρυα. τὰ γὰρ χωρία αὐτοῖς μαλθακὰ καὶ αἱ μετακινήσιες αὐτοῖς εὐπετέστεραι γίνονται καὶ πυκνότεραι. καὶ διὰ ταῦτα κατέστη πρὸς τὸν τόκον εὐλυτώτερα. καὶ πάσης τῆς τεσσαρακοντάδος ταύτας αἱ γυναῖκες φέρουσι τὰς τελευταίας ἡμέρας εὐπετέστερον τὰς γαστέρας, ἔστ᾽ ἂν ἁρμόσῃ τὸ ἔμβρυον στρέφεσθαι.᾽ μετὰ δὲ ταῦτα αἵ τε ὠδῖνες εἰσὶ καὶ οἱ πόνοι ἐπίκεινται, ἔστ᾽ ἂν ἐλευθερωθῇ τοῦ παιδίου καὶ τοῦ ὑστέρου. ὅσαι δὲ τῶν γυναικῶν ἔτεκον πολλὰ παιδία καί τι αὐτέων ἐγένετο χωλὸν ἢ τυφλὸν ἢ ἄλλό τι κακὸν ἔχον, φή-

bus evenire conscripta sunt. Cum vero septimo mense disruptis membranis foetus sedem mutarit, labores qui circa octavum mensem et circa sextum quadragenarium in partu edendo fieri recensentur, prehendunt. Quo tempore elapso, quibus partus foeliciter successurus est, inflammationes tum foetus tum matris dissolvuntur, adeo ut venter emolliatur, tumorque ex praecordiis et laterum inanitate in loca inferiora descendat ad aptam conversionem, quae facilem partus progressionem faciat. Et septimo quadragenario magnam temporis partem foetus illic permanent. Nam et loci ipsis molles sunt et transmotiones ipsis faciliores et frequentiores contingunt, ideoque ad partum expeditiores redduntur. Et ex toto quadragenario per ultimos hos dies mulieres facilius uteros ferunt, quoad foetum converti contigerit. Postea vero partus dolores et labores incumbunt, donec puero et secundis mulier liberetur. Quae vero mulieres multos pueros pepererunt, in quibus aliquis claudus aut coecus aut alioqui male affectus fuit, eae affirmant se in his gestandis

σουσιν ἐπὶ τῶν τουτέων τοῦ παιδίου τὸν ὄγδοον μῆνα, χαλεπώτερον διαγαγεῖν ἢ ἐφ᾽ ὧν ἔτεκεν, οὐδὲν κακὸν ἐχόντων. τὸ γὰρ ἔμβρυον τὸ πηρωθὲν ἐν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ ἰσχυρῶς ἐνόση-(171)σεν, ὥστε καὶ ἀπόστασιν ἐποίησεν ἡ νοῦσος· ὡς καὶ τοῖς ἀνδράσιν αἱ ἰσχυραὶ νόσοι ἐποίησαν. ὅσα δ᾽ ἂν τῶν ἐμβρύων ἐν ἄλλῳ χρόνῳ ἰσχυρῶς νοσήσῃ, ἀπόλλυται πρόσθεν ἢ αὐτέῳ ἀπόστασιν γενέσθαι· ὅσα δ᾽ ἂν τῶν ὀκταμήνων ἐμβρύων μὴ σφόδρα νοσήσῃ, ἀλλὰ κατά ἕν τι ἐκ τῆς μεθόδου κακοπαθήσῃ, τὰς μὲν τεσσαράκοντα ἡμέρας διετέλεσεν ἐν ἀσθενείῃ. τὰ δὲ πλεῖστα ἐν τῇ μήτρῃ διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς προειρημένας, ἐγένοντο δὲ ὑγιαίνοντα. ὅ τι δ᾽ ἂν γένηται ἐν τεσσαράκονθ᾽ ἡμέραις ταύταις, ἀδύνατον περιγενέσθαι. νοσέοντι γὰρ αὐτέῳ ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ ἐπιγίνονται αἱ μεταβολαὶ καὶ αἱ κακοπάθειαι μετὰ τὸν τόκον. ὅ τι δ᾽ ἂν ἀπονοσῆσαν ἐν τῇ μήτρῃ ἐς τὸν ἔννατον μῆνα ἔλθῃ καὶ ἐν τουτέῳ τῷ μηνὶ γένηται, περιγίνεται. περιγίνεται μὲν οὐκ ἔλασσον ἢ ἑπτάμηνα, ὀλίγα δὲ καὶ τουτέων ἐκτρέφεται. οὔτε γὰρ τὴν παχύτητα ἴσχει ἥνπερ τὰ

pueri octavum menſem moleſtins tuliſſe, quam in his quos nullo modo male affectos pepererunt. Mutilus enim foetus octavo menſe vehementer aegrotavit, adeo ut etiam morbus abſceſſum fecerit, non ſecus ac viris morbi graviſſimi facere conſueverunt. At foetus qui alio quovis tempore vehementer aegrotarint, ii prius intereunt quam ejusmodi abſceſſum morbus experiatur. Octimeſtres autem foetus qui non valde aegrotant, ſed una quapiam parte propter digreſſionem male affecti ſunt, eorum plerique per quadraginta quidem dies ob commemoratas cauſas neceſſarias in utero imbecilles ſunt, verum ſani evadunt. Qui vero intra hos quadraginta dies natus fuerit, is ſupereſſe nequit, cum huic adhuc in utero aegrotanti, poſt partum mutationes et afflictiones praeterea accedant. At qui in utero aegrotans ad nonum menſem pervenerit, eoque editus fuerit, is quidem ſupereſſe poterit. Et ſuperſunt quidem hi non minus quam ſeptimeſtres, quamquam etiam ex his pauci educantur. Neque enim eam habent corpulentiam, quam perfectiſſimi na-

Ed. Chart. V. [344. 345.] Foef. I. 256. 257. Ed. Lind. I. (171. 172.)

τελεώτατα ἔχουσιν, οὔτε πόνοι οἱ ἐν τῇ μήτρῃ οὐ πάλαι πεπονημένοι εἰσὶν αὐτέοις, ὥστε λεπτὸν γενέσθαι. σωθείη δ᾽ ἂν μάλιστα εἰ τοῦ ἐνάτου μηνὸς γένοιτο ἐν ἐξόδῳ. ἰσχυρότερον δ᾽ ἂν γένοιτο καὶ πλεῖστον ἀπέχον τῶν νούσων τῶν τοῖς ὀκταμήνοις γενομένων. καὶ γὰρ τὰ ἐν ἑπτὰ τεσσαρακοντάσι τικτόμενα, τὰ δεκάμηνα καλεόμενα, διὰ ταῦτα μάλιστα ἐκτρέφεται, ὅτι ἰσχυρότατά ἐστι καὶ πλεῖστον ἀπέχει τῶν γνωρίμων παιδίων τοῦ χρόνου ἐν ᾧ ἐκακοπάθησε τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς νοσουμένας περὶ τὸν μῆνα τὸν ὄγδοον. σα(172)φηνίζει δὲ περὶ τῶν νοσημάτων καὶ παθημάτων τῶν τοῖς || ὀκταμήνοις γινομένων καὶ τὰ ἐννεάμηνα λεπτὰ τικτόμενα. κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου ἐγεγόνει κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, ἐκ νόσων κακοπαθίης ἀφιγμένης, οὐχ ὥσπερ τὰ ἑπτάμηνα τίκτεται σεσαρκωμένα καὶ τὰ πάχος ἔχοντα εὐτραφέως, ἄνοσα διατετελεκότα ὃν χρόνον ἐκ τῇ μήτρῃ διεφέρετο. [345] ταῖς δὲ γυναιξὶν αἱ συλλήψιες τῶν ἐμβρύων καὶ οἱ τρωσμοί τε καὶ οἱ τόκοι ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ κρίνονται ἐν ᾧπερ αἵ τε νοῦσοι καὶ αἱ ὑγίειαι καὶ οἱ θάνατοι τοῖς σύμπασιν ἀνθρώποισιν. ταῦτα

cti ſunt et laboribus quos in utero non ita pridem pertulerunt conflictantur, ita ut tenues reddantur. Is vero potiſſimum foetus ſervatur, qui nono menſe jam affecto in lucem editur. Validior autem evadit plurimumque abeſt a morbis qui octimeſtribus contingere conſueverunt. Qui enim ſeptimo quadragenario in lucem eduntur, decimeſtres appellati, hanc ob cauſam praecipue educantur, quod validiſſimi ſunt, plurimumque abſunt ab uſitatorum puerorum tempore, in quo circa octavum menſem diebus quadraginta aegrotantes male habent. Quin et nonimeſtres tenues editi in lucem eorum qui octavo menſe nati ſunt morbos et affectiones declarant. Quamvis enim pro temporis longitudine corporis magnitudo exiſtit, accedente tamen morborum affectione neque eduntur carnoſi neque vegetam habent corpulentiam, velut ſeptimeſtres, qui geſtationis tempus in utero ſine morbis peregerunt. At vero mulieribus foetuum conceptiones et abortiones et partiones eodem tempore judicantur quo et morbi et ſanitas et mors cunctis mortali-

Ed. Chart. V. [345.] Foës. I. 257. Ed. Lind. I. (172. 173.)

δὲ πάντα τὰ μὲν καθ' ἡμέρας, τὰ δὲ κατὰ μῆνας ἐπισημαίνει, τὰ δὲ κατὰ τεσσαρακοντάδας ἡμερῶν, τὰ δὲ κατ' ἐνιαυτόν. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς χρόνοισι τουτέοισιν ἔνεστι πρὸς ἕκαστον πολλὰ μὲν ξυμφέροντα, πολλὰ δὲ πολέμια. ἐκ μὲν οὖν τῶν συμφερόντων αἵ τε ὑγίειαι γίνονται καὶ αἱ αὐξήσιες· ἐκ δὲ τῶν ἐναντίων αἵ τε νοῦσοι καὶ οἱ θάνατοι. αἱ μὲν οὖν ἡμέραι ἐπισημόταταί εἰσιν ἐν τοῖς πλείστοις αἵ τε πρῶται καὶ ἑβδομαῖαι, πολλαὶ μὲν περὶ νούσων, πολλαὶ δὲ καὶ τοῖς ἐμβρύοις. τρωσμοί τε γὰρ γίνονται καὶ οἱ πλεῖστοι ταύταις ταῖς ἡμέραις. ὀνομάζεται δὲ τὰ τηλικαῦτα ἐκρύσεις, ἀλλ' οὐ τρωσμοί. αἱ δὲ ἄλλαι ἡμέραι ὅσαι ἐντὸς τῶν τεσσαράκοντα, ἐπίσημοι μὲν ἧσσον, πολλαὶ δὲ κρίνουσιν. ἐν δὲ τοῖς μησὶ ταῦτά τε καὶ ἐν τῇ ἡμέρῃ γινόμενα ἔνεστι κατὰ λόγον. καὶ καταμήνια γυναιξὶ ταῖς ὑγιαινούσαις φαίνονται καθ' ἕκαστον τῶν μηνῶν, ὡς ἔχοντος τοῦ μηνὸς ἰδίην δύναμιν ἐν τοῖς σώμασιν. ἐξ ὧν (173) δὴ καὶ οἱ ἕβδομοι μῆνες ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις τὰ ἔμβρυα εἰς τὴν ἀρχὴν καθιστᾶσι τῆς τελειώσεως, τοῖσι δὲ παιδίοις ἑπταμήνοισιν ἐοῦσι καὶ ἄλλα διαφέροντα γίνονται ἐν τοῖς σώ-

bus contingunt. Sed iſtorum omnium alia quidem diebus, alia menſibus, alia quadragenariis, alia annuo ſpatio de ſe ſignificationem praebent. In his enim omnibus temporibus multa quidem cuique conferentia, multa quoque adverſa inſunt. Ex qnibus quae conducunt ſanitatem et incrementa, contraria vero morbos et mortem adferunt. Dies igitur inter alios maxime inſignes ſunt primi et ſeptimi ac multum quidem in morbis, multum etiam in foetibus poſſunt. Abortiones enim plurimae his diebus contingunt. Tales vero effluxiones nominatur, non abortus. Reliqui autem dies intra quadrageſimum minus quidem inſignes ſunt, multi tamen decernunt. In menſibus vero omnia, quae in diebus contingunt, eadem ratione. Et ſingulis menſibus bene valentibus mulieribus menſtrua comparent, tanquam peculiarem in corporibus vim menſis habeat. Ex quibus ſane ſeptimi menſes in praegnantibus foetibus perfectionis initium adſerunt. Pueris vero, ubi ſeptem menſes attigerunt, tum alia eximia in corporibus fiunt tum eo tempore

μασι καὶ οἱ ὀδόντες φαίνεσθαι ἄρχονται ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ. ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ κρισίμων, ἤν περ ἴσως καὶ τοῖσδέ τις συγχρέοιτο, ὁκοίας ἔλεξας ἱστορίας τε ἕνεκα εἰρήσθω. σκοπεῖν γὰρ χρὴ τὸν μέλλοντα ἰητρὸν ὀρθῶς στοχάζεσθαι τῆς τῶν καμνόντων σωτηρίας, θεωροῦντα μὲν περὶ τὰς πάσας, τῶν δὲ ἀρτίων τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην καὶ τὴν ὀγδόην εἰκοστὴν καὶ τεσσαρακοστὴν καὶ δευτέρην. οὗτος γὰρ ὁ ὅρος τίθεται τῷ τῆς ἁρμονίης λόγῳ πρός τινων καὶ ὁ ἀρτιφυής τε καὶ τέλειος ἀριθμός. δι᾽ ἣν δὲ αἰτίην, μακρότερον ἂν εἴη ἐπὶ τοῦ παρόντος διεξελθεῖν. θεωρεῖν δὲ χρὴ οὕτως τριάσι τε καὶ τετράσι. ταῖς μὲν τριάσι συνημμέναις ἁπάσαις, ταῖς δὲ τετράσι δύο μὲν παρὰ δύο συνημμέναις, δύο δὲ παρὰ δύο συνεζευγμέναις. αἱ δὲ τεσσαρακοντάδες πρῶτον μὲν κρίνουσιν ἐπὶ τῶν ἐμβρύων. ὅ τι δ᾽ ἂν ὑπερβάλλῃ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας τὰς πρώτας, ἐκφεύγει τοὺς τρωσμοὺς ἐπὶ παντὸς γινομένους. πλέονες δὲ γίνονται ἐν τῇ πρώτῃ τεσσαρακοντάδι τρωσμοὶ ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐούσαις. τοῦδε τοῦ χρόνου παρελθόντος ἰσχυρό-

dentes apparere incipiunt. Eadem quoque eſt ratio dierum judicatoriorum, ſi quis forte ea quae a me dicta ſunt, quaeque cognitionis gratia dicentur, iſtis accommodare velit. Etenim medicum qui de aegrorum ſalute recte conjectare volet, animadvertere oportet ut omnes quidem dies in contemplationem adhibeat, ex paribus vero decimum quartum et vigeſimum octavum et quadrageſimum ſecundum. Hic enim terminus pro harmoniae ratione et integer perfectusque numerus a quibusdam ponitur. Quam vero ob cauſam, longum foret in praeſentia referre. Ad hunc autem modum per ternarios aut quaternarios contemplari oportet, ternariis quidem omnibus copulatis, quaternariis vero duobus ad duos connexis, et duobus ad duos conjugatis. At vero quadragenariae primum quidem in foetibus indicant. Qui vero primos quadraginta dies ſuperaverit, is abortiones quae ex quavis cauſa contingunt effugit. Plures autem primis quadraginta diebus quam aliis omnibus abortiones fiunt. Quo tempore praeterito, foetus va-

τερά ἐστι τὰ ἔμβρυα καὶ διακρίνεται καθ' ἕκαστα τῶν μελέων τὸ σῶμα. καὶ τῶν μὲν ἀρσένων σφόδρα διάδηλα γίνεται πάντα, τὰ δὲ θήλεα ἐς τοῦτον τὸν χρόνον σάρκες φαίνονται ἀποφύσιας μοῦνον ἔχουσαι. πλείονα (174) γὰρ χρόνον τὰ ὅμοια ἐν τῷ ὁμοίῳ ὅμοιόν ἐστι καὶ κρίνεται βραδύτερον, διὰ τὴν συνήθειάν τε καὶ φιλότητα. [346] καίτοι τά γε ἄλλα ὅταν χωρισθῶσιν τῆς μητρὸς αἱ θυγατέρες τῶν κούρων θᾶσσον ἡβῶσι καὶ φρονέουσι καὶ γηράσκουσι διὰ τὴν ἀσθενείην τε τῶν σωμάτων καὶ τὴν δίαιταν. ἄλλη δὲ τεσσαρακοντὰς ἐν ᾗ περὶ τὸν ὄγδοον μῆνα τὰ ἔμβρυα ἐν τῇ μήτρῃ νοσέει, περὶ ὧν ὁ λόγος λέγεται ὧδε σύμπας. τρίτη δὲ ἐν ᾗ τὰ παιδία ὅταν γένηται τὰ κακοπαθήσαντα, ἢν περιφύγῃ τὰς τεσσαράκοντα || ἡμέρας, ἐφάνη ἰσχύοντα δῆτα μᾶλλον καὶ φρονέοντα. καὶ γὰρ τὰς αὐτὰς ὁρᾷ σαφέστερον καὶ τὸν ψόφον ἀκούει πρόσθεν μὴ δυνάμενα, ὡς ἐπίδοσιν ἔχοντος τοῦ χρόνου τούτου κατὰ τὰ ἄλλα καὶ κατὰ τὴν φρόνησιν τὴν διὰ τοῦ σώματος. τὸ μὲν γὰρ ἴδιον φρόνημα δῆλόν ἐστιν ἐνὸν ἐν τῷ σώματι ἔν γε τῇ πρώτῃ

lentiores existunt et singula corporis membra discernuntur. Et in maribus quidem valde manifesta fiunt omnia. In foemellis vero per hoc tempus carnes conspicuae sunt, protuberantias tantum habentes. Longiore enim tempore similia in similibus similiter se habent et propter familiaritatem ac amicitiam tardius discernuntur. Etsi in caeteris, ubi a matre sejunctae fuerint, puellae citius quam pueri pubescunt, sapiunt et senescunt, propter corporum imbecillitatem et victus rationem. Altera vero est quadragenaria, in qua per otavum mensem foetus in utero aegrotant, de quibus haec tota oratio ad hunc modum est instituta. Tertia vero, in qua, si nascuntur pueri, licet male affecti, si quadraginta dies evaserint, valentiores sane magisque intelligentes esse videntur. Nam et splendorem plenius intuentur et strepitum audiunt, cum antea non possent, tanquam hoc tempus plurimum conferat tum ad alia tum ad intelligentiam, quae in corpore inesse percipitur. Singularem siquidem intelligentiam in corpore inesse prima sane die constat. Nam

ἡμέρῃ. ἔν τε γὰρ τοῖς ὕπνοισιν ἐοῦσιν εὐθέως ἐπὴν γένωνται γελῶντα φαίνεται τὰ παιδία καὶ κλαίοντα. ἐγρηγορότα τε αὐτόματα εὐθέως γελᾷ τε καὶ κλαίει πρόσθεν ἢ τεσσαράκοντα ἡμέραι γενοίατο. οὐδε γελᾷ ψαυόμενά τε καὶ ἐρεθιζόμενα πρόσθεν ἢ αὐτὸς ὁ χρόνος οὗτος γένηται. ἀμβλύνονται γὰρ αἱ δυνάμεις ἐν ταῖς μύξῃσι. καί γε ὁ θάνατος διὰ τὴν μοιρίην ἔλαχεν. ὥστε παράδειγμα τοῖς πᾶσιν εἶναι ὅτι πάντα φύσιν ἔχει ἐκ τῶν αὐτέων ἐόντα μεταβολὰς ἔχειν διὰ χρόνων τῶν ἰκνουμένων. σαφηνίζεται δὲ ἐν ἑκάστοισι ἄλλο τῶν γινομένων καὶ ἀπογινομένων. ἐν δὲ τῷ ἐνιαυτῷ τελουμένῳ πολλαὶ μὲν νοῦσοι γίνονται, πολλαὶ δὲ ὑγεῖαι κατὰ λόγον τοῦ χρόνου, (175) πρὸς τοὺς μῆνάς τε καὶ τὰς ἡμέρας ἑκάστας τοῖς ἑβδόμοις, καὶ τἄλλα πολλὰ γίνεται διαφέροντα τοῖς σώμασι. τοῖσι δὲ παιδίοισιν οἱ ὀδόντες ἐκπίπτουσι καὶ ἕτεροι φύονται. τὰ γὰρ ἐπὶ σώμασι, τάδε γράψω.

et in ſomnis pueri ſtatim ubi nati ſunt, ridere et plorare conſpiciuntur. Quin etiam ſponte vigilantes ſtatim rident ac plorant, etiam prius quam diem quadrageſimum attigerint. Neque vero tacti aut irritati ante hoc ipſum tempus rident. Hebetantur enim vires muccorum copia. Quin et mors fatali ſorte contingit. Quod omnibus documento eſt, omnia quae exiſtunt, ex iisdem natura conſtare et mutationes per congruentia tempora obtinere. Quod ex ſingulis manifeſtum ſit, quae partim oriuntur partim decedunt. Anno vero vertente multi quidem morbi, multae etiam ſanitates contingunt, pro temporis ratione quam habent menſes aut dies ſinguli ad ſeptenarios. Quin etiam multa alia eximia in corporibus fiunt, pueris vero dentes excidunt et alii oriuntur. Quae autem corporibus accidunt, haec a me ſcribentur.

Ed. Chart. V. [351.] Foëf. I. 258. Ed. Lind. I. (175. 176.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΚΤΑΜΗΝΟΥ.

[351] Περὶ δὲ ὀκταμήνου γενέσιος φημὶ διssὰς ἐφεξῆς κακοπαθείας γενομένας ἀδυνάτους εἶναι ποιέειν φέρειν τὰ παιδία, καὶ διὰ τοῦτο οὐ περιγίνεσθαι τὰ ὀκτάμηνα. συγκυρεῖ γὰρ αὐτοῖς ἐφεξῆς κακοπαθεῖν τήν τε ἐν τῇ μήτρῃ γενομένην κακοπαθείην καὶ τὴν ὅταν ὁ τόκος γένηται, καὶ διὰ τοῦτο τῶν ὀκταμήνων οὐδὲν περιγίνεται. ἐπεὶ καὶ τὰ δεκάμηνα καλεόμενα λέγω ἐν ἑπτὰ τεσσαράκονθ᾽ ἡμέραις μᾶλλον τίκτεσθαι· καὶ μάλιστα προσήκει ἐκτρέφεσθαι. καὶ τελεώτατον ἐστὶν ἐν ταῖς πρώταις τεσσαράκοντα ἡμέραις. ἐπὴν δὲ γένηται πλείω, ἀπόλλυται. ἀναγκάζεται γὰρ πολλὰ μεταλαμβάνοντα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολλὰ νοσεῖν, ἐξ ὧν οἱ θάνατοι γίνονται. ἄρχεται δὲ πονέειν τὸ παιδίον πρὸς τοῦ τόκου γινόμενον καὶ κινδυνεύειν ἀπολέσθαι, ὅταν ἐν τῇ μήτρῃ στρέφηται. φύεται γὰρ πάντα ἄνω τὴν κεφαλὴν ἔχοντα. τίκτεται δὲ πολλὰ ἐπὶ κεφαλήν. καὶ ἀσφαλέστερον ἀπαλλάσσει τῶν ἐπὶ (176) πόδας τικτομένων. τὰ γὰρ συγκαμπτόμενα τοῦ σώματος ἐπὶ κεφαλὴν οὔπω κωλύει ἰόντος τοῦ παιδίου. ἀλλὰ μᾶλλον ὅταν ἐπὶ πόδας ὁρμήσῃ τὰ

HIPPOCRATIS DE OCTIMESTRI PARTV LIBER.

At vero quod ad partum qui octavo menfe editur attinet, fieri non poffe affevero ut duas continenter confequentes afflictiones pueri perferant, ideoque eos qui octavo menfe nafcuntur, minime fupereffe. Hic etenim accidit ut ea quae in utero eft et ea quae in partu fit afflictione confequenter laborent, propptereaque eorum qui octavo menfe eduntur, nullus eft fuperftes. Quin et decimeftres nuncupatos feptem dierum quadragenariis potiffimum in lucem edi fentio maximeque ut educentur convenire. Et perfectiffimus foetus eft primis quadraginta diebus; fi vero plures acceſſerint, perit. Cum enim multa pauco tempore affumere coguntur, eos multum aegrotare neceffe eft, ex quibus mors confequitur. Puer autem cum partus inftat, laborare incipit et in vitae periculum venire, cum in utero vertitur. Producuntur fiquidem omnes capita furfum, in lucem vero prodeunt in caput multi, ac multo fecurius liberant quam qui in pedes eduntur. Neque enim corporis

Ed. Chart. V. [351. 352.] Foës. I. 258. 259. Ed. Lind. I. (176.)
ἐμφράγματα γίνονται. αἱ γὰρ στροφαὶ ἐν τῇ γαστρὶ καὶ ἄλλος κίνδυνος. καὶ οἱ ὀμφαλοὶ πολλάκις ἤδη τῶν παιδίων ἐφάνησαν περὶ τοὺς τραχήλους. [352] ἢν γὰρ κατὰ τὸ μόριον ὁπότερον ἂν τύχῃ ὁ ὀμφαλὸς τῇ μήτρῃ παρατεταμένος, μᾶλλον ταύτῃ τὸ παιδίον τῆς κεφαλῆς τὴν περιαγωγὴν τοῦ ὀμφαλοῦ στρεφόμενον ποιήσεται ἢ περὶ τὸν αὐχένα. ἢν δὲ κατὰ τὸν ὦμον τὴν περιβολὴν τοῦ ὀμφαλοῦ ἀντιτείνειν, τούτου δὲ γενομένου καὶ τὴν μητέρα ἀνάγκη πονῆσαι μᾶλλον καὶ τὸ παιδίον ἢ ἀπολέσθαι ἢ χαλεπώτερον ἐξελθεῖν. ὥστε ἤδη καὶ πολλὰ ἔνδον τὴν ἀρχὴν τῆς νόσου τῶν παιδίων ἦλθεν ἔχοντα, ἐξ ἧς τὰ μὲν ἀπώλετο, τὰ δὲ νοσήσαντα περιεγένετο. ὁκόσα δ᾽ ἂν εὐπορήσῃ καὶ ἀσφαλέως καὶ ἐς τοὐμφανὲς ἐξίῃ, ἀνεθέντα ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐν τῇ || γαστρὶ, παχύτερα καὶ μέζω παραυτίκα ἢ κατὰ λόγον ἐγένετο, οὐκ αὐξήματος, ἀλλ᾽ οἰδήματος γενομένου, ἐξ ὧν δὴ πολλὰ ἀπώλετο. ἢν γὰρ μὴ συνίζῃ τὸ οἴδημα, θᾶσσον ἢ τριταῖον ἢ ὀλίγῳ πολυχρονιώτερον νοῦσοι γίνονται ἐπ᾽ αὐτέου. ὥστε τροφαὶ καὶ ἀναπνοαὶ σφαλεραὶ μεταλλασσόμεναι.

flexiones puerum in caput procedentem impediunt. Verum ubi in pedes erumpit, obturamenta magis contingunt. Quin et converſiones in utero aliud creant periculum et puerorum umbilici jam ſaepe circa colla implicati conſpecti ſunt. Ad quamcunque enim partem umbilicus in utero ſe extenderit, per hanc, dum umbilicus vertitur, puer caput potius circumaget quam ſi circa cervicem convolvatur. Quod ſi ad humerum umbilici injectio obnitatur, tunc etiam matrem magis laborare et puerum aut interire, aut difficilius exire neceſſe eſt. Quare multi jam pueri morbi initium intus obtinentes, in lucem prodiere, ex quo alii quidem perierunt, alii vero morbum trahentes ſuperfuerunt. At vero qui facilem et tutum exitum nacti, derepente ſublata vi, quam in utero pertulerunt, in lucum exierunt, ii craſſiores et majores ſtatim quam ratio poſtulet evaſerunt. Quod cum iis non ex incremento, ſed ex corporis laxo tumore contingat, ex his ſane multi perierunt. Niſi enim citius quam tertio die, aut paulo longiore tempore ſubſidat, ex eo morbi oriuntur. Quin et lubricae ſunt alimenti

ἤν τι γὰρ νοσηρὸν ἐπάγωνται, κατὰ τὸ στόμα καὶ κατὰ τὰς ῥῖνας ἐπάγονται. καὶ ἀντὶ τοῦ τοσαῦτα εἶναι τὰ ἐσιόντα ὅσα ἐξαρκέει καὶ μὴ περιγίνεσθαι, πολλῷ πλέω εἰσέρχεται, ὥστε ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ἐσιόντων καὶ ὑπὸ τῆς διαθέσιος (177) ἧς διάκειται τὸ σῶμα τοῦ παιδίου ἤδη τὰ μὲν κατὰ τὸ σῶμά τε καὶ τὰς ῥῖνας πάλιν ἐξιέναι, τὰ δὲ κατὰ τὸ ἔντερον καὶ τὴν κύστιν κάτω περαιοῦσθαι, πρόσθεν οὐδενὸς τουτέων οὕτως γινομένων. καὶ ἀντὶ πνευμάτων τε καὶ χυμῶν οὕτω συγγενέων, οἷς δ' ἀνάγκη ἐν τῇσι μήτρῃσι γίνεσθαι συνηθείην τε ἔχοντα καὶ εὐμενείην, πᾶσι ξένοις χρῆται ὠμοτέροισι καὶ ξηροτέροισι καὶ ἧσσον ἐξηνθρωπισμένοισιν, ἐξ ὧν ἀνάγκη πόνους γίνεσθαι πολλοὺς, πολλοὺς δὲ καὶ θανάτους, ἐπεὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι πολλάκις αἱ μεταλλαγαὶ τῶν χωρίων τε καὶ τῶν διαιτημάτων τὰς νόσους ποιέουσιν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ καὶ περὶ τῶν ἐσθημάτων. ἀντὶ γὰρ τοῦ σαρκὶ καὶ χυμοῖς ἠμφιέσθαι χλιεροῖς τε καὶ ὑγροῖς καὶ συγγενέσι τοιαῦτα ἀμφιέννυται τὰ παιδία οἷά περ οἱ ἄνδρες. ὁ δὲ ὀμφαλὸς δι' οὗ αἱ εἴσοδοί εἰσι τοῖσι παιδίοισι μοῦνον τοῦ σώματος τῇ μήτρῃ

et respirationis permutationes. Nam si quid morbosum invehunt, per os et nares inducunt. Et ut tantum alimenti assumatur quantum satis sit, ac minime superet, multo plura ingeruntur, ita ut pro ingestorum copia et pro corporis pueri affectu alia quidem tum per os tum per nares rursus exire cogantur, alia vero per intestinum et vesicam inferne transmitti, cum nihil tale antea contingeret. Quin et loco spirituum et tam cognatorum humorum, cum quibus familiaritatem ac amicitiam in utero intercessisse necesse est, externis omnibus utitur, crudioribus, siccioribus et ad usum humanum minus accommodatis, ex quibus multos suboriri dolores, plerisque etiam mortes necesse est, quandoquidem et plerumque viris tum locorum tum victuum mutationes morbos pariunt. Eadem etiam de vestibus est ratio. Pro eo enim quod carne et succis vestiebantur, tepidis et liquidis ac cognatis, iisdem quibus viri vestibus induuntur pueri. Umbilicus autem, per quem ad pueros ingressus patet, solus ex reliquis corporis partibus matri adhaere-

προσέρχεται διὰ τουτέων καὶ κοινωνεῖ τῶν ἐσιόντων. τὰ δ᾽ ἄλλα ξυμμύει· καὶ οὐκ ἀνεστομωμένα ἐστὶ πρόσθεν ἢ ἐν ἐξόδῳ ᾖ τὸ παιδίον ἐκ τῆς γαστρός. ὁκόταν δὲ ἐν ἐξόδῳ ᾖ, τὰ μὲν ἄλλα ἀναστομοῦται, ὁ δὲ ὀμφαλὸς λεπτύνεταί τε καὶ ξυμμύει καὶ ἀποξηραίνεται. ὥσπερ δὲ τοῖς ἐκ τῆς γῆς φυομένοις οἱ καρποὶ ἁδρυνόμενοι ἀποκρίνονται καὶ ἀποπίπτουσι κατὰ τὴν διάφυσιν, οὕτω καὶ τοῖσι παιδίοισι ἁδρυνομένοις τε καὶ τελείοις γινομένοις ὁ μὲν ὀμφαλὸς ξυνέμυσε, τὰ δὲ ἄλλα ἀνεστομώθη, ὥστε εἰσδέχεσθαί τε τὰ ἐσιόντα καὶ ἐξόδους ἔχειν κατὰ φύσιν, ᾗσιν ἀνάγκη τοὺς ζῶντας χρέεσθαι. ἕκα(178)στα γὰρ χωρίζεται ῥέποντα κατὰ τὰς συλλοχείας. κρατιστεύει δὲ τὰ τῷ ἡλίῳ ξυντροφώτατα. [353] οἱ δὲ δεκάμηνοι τῶν τόκων καὶ ἑνδεκάμηνοι ἐκ τῶν ἑπτὰ τεσσαρακοντάδων τὸν αὐτὸν τρόπον γίνονται καὶ ἐκ τοῦ ἡμίσεως τοῦ ἐνιαυτοῦ οἱ ἑπτάμηνοι. ταῖς γὰρ πλείσταις τῶν γυναικῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν ἐν γαστρὶ λαμβάνειν μετὰ τὰ καταμήνια, ἢν ἴῃ. ἡ λύσις τοίνυν τῇ γυναικὶ χρόνον δοῦναι τοῦ μηνὸς ἐν ᾧ αὐτῇ ἡ κάθαρσις ἔσται.

ſcit; per quas vias eorum quae ingrediuntur participes fiunt, cum reliquae clauſae ſint nec prius apertae quam puer exitum ex utero tentarit. Quod cum ſit, tum reliqua quidem omnia patent, umbilicus vero extenuatur, connivet et exiccatur. Quemadmodum enim in his quae ex terrra oriuntur, fructus turgeſcentes ad interſtitium ex quo enati ſunt, ſecernuntur ac decidunt, ſic etiam adultis pueris perfectis umbilicus quidem clauditur, reliqua vero aperiuntur tum ut ea quae ingrediuntur ſuſcipiant, tum exitus ſecundum naturam habeant, qui ad vitae uſnm ſunt neceſſarii. Secedunt enim ſingula quae ſenſim repentia in modum collectae cohortis coacervata fuerunt. Sunt autem validiſſimi foetus qui ſole maxime nutriti ſunt. Decimeſtres autem et undecimeſtres partus ſeptem quadragenariis eduntur, eodem modo quo et dimidio anno ſeptimeſtres. Pleraeque enim mulieres poſt menſtruas purgationes neceſſario concipiunt, cum ab his liberatae fuerint. Mulieri igitur tempus menſtruum, in quo purgatio ipſa procedet

καὶ ὁ χρόνος οὗτος ἧσιν ἐλάχιστος γίνεται, τρεῖς ἡμέραι, ταῖς δὲ πλείσταις καὶ πολὺ πλείονες. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ κωλύματα καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἐξ ὧν βραδύνεται ἡ σύλληψις. χρὴ δὲ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τόδε λογίζεσθαι, ὅτι ἡ νουμηνίη ἡμέρη μία ἐοῦσα ἐγγύτατα τριηκοστημόριον ἐστὶ τοῦ μηνός. αἱ δὲ δύο ἡμέραι σχεδὸν πεντεκαιδεκατημόριον τοῦ μηνός· αἱ δὲ τρεῖς ἡμέραι δεκατημόριον τοῦ μηνὸς, καὶ τἄλλα κατὰ λόγον τουτέων. καὶ οὐχ οἷόν τε ἐν τοῖς ἐλάσσοσί τε μορίοις μᾶλλον γίνεσθαι οὔτε τὴν λύσιν τῶν καταμηνίων οὔτε τὴν σύλληψιν τῶν ἐμβρύων. ἐκ τούτων οὖν ἁπάντων ἀναγκαῖον ἐστὶ ταῖς πλείσταις τῶν γυναικῶν περὶ διχομηνίην ἐν γαστρὶ λαβοῦσαι καὶποῤῥωτέρω, ὥστε πολλάκις δοκεῖν ἐπιλαμβάνειν τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς τὰς ὀγδοήκοντα καὶ διακοσίας. τοῦτο γάρ ἐστιν ἑπτὰ τεσσαρακοντάδες. ὅτι γὰρ ἢν ἔξω τῆς διχομηνίης ξυλλαμβάνει ἡ γυνὴ, τοῦτο πᾶν ἀναγκαῖόν ἐστι τοῦ ἑνδεκάτου μηνὸς ἐπιλαμβάνειν, ἵνα περ ἐς τελευταίην περίοδον καταστῇ.

concedendum, quod ut breviſſimum tres dies implet, plerisque autem etiam multo plures. Sunt etiam et alia multa quae in viris conceptiones impediunt et morantur. In his iſtud vel maxime in conſiderationem adhibendum, quod novilunium, cum dies unus exiſtat, prope trigeſima menſis pars eſt. Duo autem dies ſere decimam quintam menſis partem conſtituunt, tres vero dies decimam menſis partem, caeteraque ad horum rationem conſideranda, quodque nec minori ſpatio menſium ſolutio contingere poteſt, neque foetuum conceptio fieri. Ex his igitur neceſſe eſt plerasque mulieres circa plenilunium et ulterius utero concipere, ita ut ſaepe videantur ducenti triginta dies undecimum menſem attingere. Hi ſiquidem dies ſeptem quadragenarios complent. Cum enim ultra plenilunium mulier concipit, hoc totum undecimum menſem attingere neceſſe eſt, ut ſiquidem ad extremum circuitum perveniat.

Ed. Chart. VII. [860. 861.] Foës. I. 260. Ed. Lind. II. (645. 646.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΕΠΙΚΥΗΣΙΟΣ.

[860] || (645) Ὁκόταν ἐπικυΐσκηται γυνὴ, ἢν μὲν ἐν τῷ μέσῳ τῆς μήτρης τὸ πρῶτον ἔχῃ παιδίον, καὶ τὸ ἐπικύημα προσπίπτει ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου ἐξωθευμένον. ἢν δὲ ἐν τῷ κέρατι τῷ ἑτέρῳ τὸ ἐπικύημα ἔχῃ, ἐπιτίκτει ὕστερον οὐ γόνιμον, ἐπὴν χαλάσῃ ἡ μήτρη καὶ ὑγρανθῇ, τοῦ γονίμου ἀπολυθεῖσα. ἢν δὲ μὴ αὐτίκα ἀποχωρέῃ τὸ ἀποκύημα, ὀδύνας τε παρέχει καὶ ῥεῦμα δυσῶδες καὶ πυρετόν. καὶ οἰδεῖ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς κνήμας καὶ τοὺς πόδας. καὶ ἢν διάληται, ἀσιτέει ἕως ἂν ἐκπέσῃ. [861] ἐπικυΐσκονται δὲ τῶν γυναικῶν ὧν ἂν ὁ στόμαχος μετὰ τὸ πρῶτον κύημα ξυμμεμύκῃ, κάρτα ἐπιφαινομένων τῶν σημείων. συμμεμύκει δὲ τάδε ἐπικυήματα τὰ ἐπιτικτόμενα ὕστερον, ἢν μήπω διάκρισιν ἔχῃ, ἀλλὰ σὰρξ ᾖ, οἰδέει μὲν οὒ, ἀλλὰ κατασήπεται μέχρι ἂν ἐξέλθῃ τῆς μήτρης. ἤν τινι ἂν ἐκδύῃ τὸ χωρίον τοῦ παιδίου ἐν τῇσι μήτρῃσι, πρὶν ἔξω (646) ἄρχεσθαι χωρέειν τὸ παιδίον, δυστοκέει, μᾶλλον

HIPPOCRATIS DE SVPERFOETATIONE, AVT ALTERO CONCEPTV LIBER.

Cum mulier ſuperfoetarit, ſi quidem primus foetus in medio utero contineatur, ſuperfoetatum quoque a priore expulſum prolabitur. Quod ſi in altero cornu praepoſtere conceptum contineat, ipſum poſtea partu eiicit minime vitam, poſtquam vitali foetu liberatus uterus laxatus et humectus fuerit. Niſi vero ſuperfoetatum confeſtim ſecedat, dolores excitat, fluxum graveolentem et febrem, faciem, tibias et pedes tumor prehendit, qui ſi diſſolvatur, cibum averſatur quoad exciderit. Superſoetant autem mulieres, in quibus uteri os, ſtomachus dicitur, poſt primum conceptum non ita valde clauditur, quod evidentibus quibusdam ſignis conſtat. Clauditur vero, ubi ſuperſoetatum, quod poſterius in lucem emittitur, nondum partium diſtinctionem habet, ſed caro exiſtit, neque intumeſcit, verum putreſcit, donec utero exeat. Si cui foetus in utero involucrum exierit prius quam foetus foras prodeat, ea diffici-

καὶ ἐπικίνδυνος, ἢν μὴ ἡ κεφαλὴ ἡγέηται. ἤν τινι δὲ ἴῃ ἔξω σὺν τῷ χωρίῳ τὸ παιδίον καὶ προσχωρῆσαν πρὸς τὸν στόμαχον ἐκδύῃ τοῦ χωρίου ῥαγέντος εὐτοκέῃ μᾶλλον. καὶ τὸ μὲν παιδίον θύρηφι χωρέει· τὸ δὲ χωρίον ἴσχεται καὶ ἀνασπᾷ ἑωυτὸ καὶ μένει αὐτοῦ. ὁκόταν γόνιμον γένηται τὸ παιδίον, τουτέου ἡ σὰρξ ὑπερέχει τῶν ὀνύχων. οἱ δὲ ὄνυχες ἐλλείπουσι τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν. ὁκόταν γονίμου γενομένου τοῦ παιδίου χεὶρ ὑπερέχῃ, πρῶτον ἀνωθέειν ὀπίσω μέχρις ἂν ἀπώσῃς· καὶ ἢν ἀμφότεραι, ἀμφοτέρας ἀνῶσαι· καὶ ἢν τὸ σκέλος ὑπερέχῃ, ἀνωθεῖν καὶ τοῦτο. ὁκόταν δὲ ἀμφότερα τὰ σκέλεα προφανέντα μείνῃ καὶ μηδετέρωσε προχωρέῃ, πυριήματι δέον χρῆσθαι, ἀπότευ ὑγροτάτη ἔσται ἡ ὑστέρη. ὀδμὴν δὲ ἐχέτω τὸ πυρίημα. καὶ ὁκόταν ἡ μὲν κεφαλὴ προφανῇ, τὸ δ᾽ ἄλλο σῶμα ἐνῇ, καὶ ὧδε πυριῆν. καὶ ὁκόταν τὸ μὲν ἐν τῇσι μήτρῃσι τοῦ σώματος, τὸ δὲ ἐν τοῖσι αἰδοίοισι, τὸ δὲ ἔξω τῶν αἰδοίων οἰδέει καὶ μένει, καὶ οὕτως πυριῆν. καὶ ἢν μὲν ἀπὸ τῆς πυριήσιος ἀποχωρήσει· εἰ δὲ μὴ, περιαλείψας τὸ στόμα τῆς μήτρης

lem habet partum, majoreque cum periculo, nisi caput praecedat. At cui foetus cum suo involucro foras prodierit et ad uteri osculum accedens rupto involucro exierit, ea tanto faciliorem habet partum. Et foetus quidem foras procedit, sed involucrum retinetur et in se contractum illic manet. Cum foetus minime vitalis natus fuerit, hujus ungues caro supereminet, ungues vero tam in manibus, quam pedibus deficiunt. Cum vitali edito foetu manus prominet, ea retro impellenda, quoad supra repuleris, et si ambae promineant, ambas retrudito. Quod si crus promineat, hoc quoque retro propellendum. Cum vero utraque crura in conspicuo permanserint, neque alium processum fecerint, fotu utendum, quo maxime humidus reddatur uterus. Odoratum autem fotum esse oportet. Quin etiam si quidem caput in conspectum venerit, reliquum vero corpus intus fuerit, hoc quoque fotu uteris. Cumque pars quidem corporis in utero, pars vero in pudendis, pars quoque extra pudenda intumuerit et permanserit, eodem etiam fotu utitor. Et si quidem per fomentum discesserit,

Ed. Chart. VII [861. 862.] Foës. I. 260. 261. Ed. Lind. II. (646. 647.)

ἐλατηρίῳ παχεῖ, διεὶς ὕδατι, ὅκως ὠδῖνα ἐμποιήσῃ. καὶ ἀπὸ τῶν ποτῶν καὶ ἐδεστῶν ὠδῖνα ἐμποιέειν. καὶ τὰ αἰδοῖα αὐτὰ ἀλείφειν κηρωτῇ. ἤν σοι δοκέῃ ξηροτέρη εἶναι τοῦ καιροῦ, ὁκόταν τοῦ παιδίου τῆς κεφαλῆς προφανείσης ἐκ τοῦ στομάχου μηκέτι ἐθέλῃ τὸ ἄλλο σῶμα (647) προχωρεῖν, τὸ δὲ παιδίον τεθνήκῃ, τοὺς δακτύλους βρέξας ὕδατι μεταξὺ τοῦ στομάχου καὶ τῆς κεφαλῆς παραβύσας τὸν δάκτυλον, ἐν κύκλῳ περιάγειν. εἶθ᾽ ὑποβάλλων τὸν δάκτυλον ὑπὸ τὸ γένειον διαβύσας ἐς τὸ στόμα ἔξω ἕλκειν. ὁκόταν δέ τὸ μὲν ἄλλο σῶμα θύρηφι ᾖ τῶν αἰδοίων, ἡ δὲ κεφαλὴ εἴσω, ἐπὶ πόδας φερομένου τοῦ ἐμβρύου, ἐπὴν περιάγῃς τὸν δάκτυλον, ἐν κύκλῳ ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας παρεὶς μεταξὺ τοῦ στομάχου καὶ τῆς κεφαλῆς, βρέξας ὕδατι ἐξελκύσαι. ἢν δὲ τοῦ [862] στομάχου ἔξω ᾖ, τῶν δὲ αἰδοίων εἴσω, παρεὶς τὰς χεῖρας περιλαβὼν τὴν κεφαλὴν ἐξέλκειν. || ἢν δὲ τὸ ἔμβρυον ἔνδον μένῃ τετελευτηκὸς καὶ μὴ δύνηται μήτε αὐτόματον μήτε διὰ φαρμάκων ἐκπεσεῖν κατὰ φύσιν, χρίσας τὴν χεῖρα κηρωτῇ, ἥτις ὀλισθητικὴ μάλιστα, ἔπειτα ἐνείρξας ἐς τὴν μήτρην διελεῖν τοὺς ὤμους

bene habet; ſin minus, os uteri medicamento aliquo agitatorio, craſſo, aqua diluto illinito, quod partus dolores adferat. Quin et cibis ac potibus dolores partus promovendi et pudenda ipſa, ſi plus quam conveniat ſicca tibi eſſe videantur, cerato inungenda. Cum pueri capite extra uteri oſculum in apertum veniente corpus reliquum non amplius progrediatur, puer vero mortuus fuerit, digitis aqua madefactis inter uteri oſculum et caput inſertis, digitum in orbem circumducito, deinde digito mento ſubdito, in os trajecto, foras extrahito. Cum vero reliquum corpus extra pudenda, caput autem intus fuerit, ſi quidem foetus in pedes feratur, circumductis in orbem digitis, manus ambas aqua madefactas inter uteri oſculum et caput immittito et extrahito. Quod ſi extra uteri oſculum, verum intra pudenda fuerit, manibus immiſſis caput apprehenſum extrahito. Sin autem foetus intus maneat mortuus, neque ſponte neque per medicamenta naturaliter excidat, manu cerato maxime lubrico illita et in uterum incluſa, humeros a cer-

ἀπὸ τοῦ τραχήλου ἐπερείσαντα τῷ μεγάλῳ δακτύλῳ. ἔχειν δὲ χρὴ πρὸς τὰ τοιαῦτα καὶ ὄνυχα ἐπὶ τῷ δακτύλῳ τῷ μεγάλῳ, καὶ διελόντα ἐξενεγκεῖν τὰς χεῖρας, ἔπειτα πάλιν ἐγείραντα τὴν κοιλίην ἀνασχίσαι, καὶ ἀνασχίσαντα ἡσυχῇ ἐξελεῖν τὰ ἐντοσθίδια, ἔπειτα ἐξελόντα συντρῖψαι τὰ πλευρία, ὅκως συμπεσὸν τὸ σωμάτιον εὐσταλέστερον γένηται καὶ ῥᾷον ἐξίῃ, μὴ ὀγκῶδες ἐόν. τὸ δὲ χωρίον ἢν μὴ ῥηϊδίως ἐκπίπτῃ, μάλιστα μὲν ἐᾷν πρὸς τὸ ἔμβρυον προσκρεμᾶσθαι, καὶ τὴν λεχὼ προστίθεσθαι ὥσπερ ἐπὶ λασάνου. ἔστω δὲ κατεσκευασμένον ὑψηλόν τι, ἵνα τὸ ἔμβρυον ἐκκρεμάμενον συνεπισπᾶται τῷ βάρει ἔξω. ἡσυχῇ δὲ τοῦτο ποιέειν, μὴ πρὸς βίην, ὅκως μὴ ἀποσπασθὲν παρὰ φύσιν φλεγ(648)μονὴν ἐμποιήσῃ. ὑποκεῖσθαι οὖν δεῖ τῷ ἐμβρύῳ εἰρία, ὡς ὀγκωδέστατα νεόξαντα, ἵνα κατὰ μικρὸν ἐνδίδοι. ἢ ἀσκία δύο ἐζευγμένα ὕδατος μεστά. ἐπάνω δὲ τῶν ἀσκίων εἰρία· ἐπάνω δὲ τούτων τὸ ἔμβρυον. ἔπειτα τρυπῆσαι ἑκάτερον τῶν ἀσκίων γραφίῳ, ὅκως ῥυῇ κατὰ μικρὸν τὸ ὕδωρ. ἐκρέοντος δὲ τοῦ ὕδατος ἐνδιδόασιν οἱ ἀσκοί.

vice valido pollicis appreſſu dividito. Quam ad rem unguis pollici adaptandus, eaque diviſione facta brachia educenda, deinde rurſus excitato opere venter diſcindendus, eoque diſciſſo interanea ſenſim eximenda, his deinde exemptis molles coſtas conterito, quo conſidens corpuſculum expeditius reddatur, cumque minime tumidum exiſtat, facilius exeat. At vero ſi ſecundae non facile decidant, eae quidem cum foetu quoad fieri poteſt propendeant, puerperaque velut ſuper laſano collocetur. Sit autem in altum quid comparatum, ut foetus propendens ſuo pondere eas una ſecum foras extrahat. Id vero ſenſim, non vi, faciendum, ne praeter naturam diſtractae ſecundae inflammationem excitent. Supponendae igitur foetui lanae quam maxime ſublatae, recens carptae, quo paulatim cedant, aut utriculi duo copulati aqua pleni, ſupra quos lanae imponendae et ſupra lanas foetus collocandus, deinde uterque utriculus ſtilo pungendus, quo ſenſim aqua defluat, qua effluente utres demittantur ac conſidant, his autem de-

ἐνδιδόντων δὲ ἐπισπᾶται τὸ ἔμβρυον τὸν ὀμφαλὸν, ὁ δὲ ὀμφαλὸς ἐφέλκει τὸ χωρίον. ἢν δὲ μὴ δύνηται καθῆσθαι ἐπὶ τοῦ λασάνου, ἐπ᾽ ἀνακλήτου δίφρου τετρυπημένου καθήσθω. ἢν δὲ ἀσθενέῃ τὸ σύνολον καθῆσθαι, τὴν κλίνην ὡς ὀρθοτάτην ἀπὸ τῶν πρὸς τῆς κεφαλῆς μερῶν ἄραντες, ἵνα κάτω ῥέπῃ, ὡς μάλιστα ξυνεπισπᾶται τὸ κάτω βάρος. ὑπὸ δὲ τὰς μασχάλας δῆσαι τὴν λεχὼ ἔξωθεν τῶν ἱμαντίων πρὸς τῇ κλίνῃ τῇ ταινίῃ, ἢ ἱμάντι πλατεῖ καὶ μαλθακῷ, ὅκως μὴ ὀρθῆς ἐούσης τῆς κλίνης κάτω τὸ σῶμα φέρηται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κἢν ἀποῤῥαγῇ ὁ ὀμφαλὸς, κἢν ἀποταμῇ τὶ πρὸ τοῦ καιροῦ, βάρεα σύμμετρα ἐκκρεμανῦντα τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ χωρίου ποιέεσθαι. βελτίστη γὰρ αὕτη θεραπείη τῶν τοιῶνδε γίνεται καὶ ἥκιστα βλάπτει. ἢν δέ τινι ἐναποθάνῃ τὸ παιδίον ἐν τῇ μήτρῃ καὶ μὴ ἐξέλθῃ, ὑγρῆς ἐούσης τῆς μήτρης καὶ μὴ ἐχούσης ἔτι τὸ ὑγρὸν, ἀλλὰ ξηρανθῇ ἡ μήτρη, πρῶτον μὲν οἰδίσκεται αὐτό· ἔπειτα τήκεται καὶ σήπεται τὰς σάρκας καὶ ῥέει θύρηφι. ὕστατα δὲ τὰ ὀστέα χωρέει. καὶ ῥόος ἐνίοτε λαμβάνει ἢν (649) μὴ πρότερον ἀποθάνῃ. ὁκόταν τὸ παιδίον τεθνήκῃ καὶ ταῖς

missis foetus umbilicum attrahit, umbilicus vero secundas extrahit. Quod si supra lasanum sedere nequeat, in sella recubitoria perforata locetur. Si vero prae imbecillitate prorsus sedere nequeat, lectum a capite quam erectissimum extruito, ut deorsum declinet, sicque foetus suo pondere quam maxime deorsum simul trahat. Sed puerpera ipsa sub alis supra stragula fascia aut loro lato et molli ad lectum alliganda, ut ne lectulo erecto corpus ejus subterlabatur. Ad eundem quoque modum, abrupto aut ante tempus abscisso umbilico, convenientibus appensis ponderibus, secundarum eductio molienda. Haec enim istorum optima est curatio, minimeque noxia. At vero si cui puer immoriatur in utero, neque exeat cum humectus fuerit uterus, sed cum nullum amplius humorem contineat, is siccescat, primum quidem puer intumescit, deinde colliquatae et putresactae carnes foras effluunt, postremo vero loco ossa prodeunt, fluorque eam aliquando prehendit, nisi prius moriatur. Cum mortuus foetus fuerit, tum aliis signis conjicere

Ed. Chart. VII. [862. 863.] Foës. I. 261. 262. Ed. Lind. II. (649.)

ἄλλοις ἐντεκμαίρεσθαι σημείοις καὶ κελεύειν τοτὲ μὲν ἐπὶ δεξια κεῖσθαι, τοτὲ δὲ ἐπ' ἀριστερὰ μεταβάλλειν. μεταπίπτει γὰρ ἐν τῇ μήτρῃ τὸ παιδίον ὁποτέρωθι ἂν καὶ ἡ γυνὴ ὥσπερ λίθος ἢ ἀλλό τι, ἢν τεθνήκῃ, καὶ τὸ ἦτρον ψυχρὸν ἔχει, ἢν δὲ ζώῃ, τό τε [863] ἦτρον θερμὸν ἔχει καὶ ἡ μὲν γαστὴρ ὅλη μεταπίπτει, τεταμένη μετὰ τοῦ ἄλλου σώματος. ἐν αὐτῇ δὲ οὐδὲν μεταπίπτει χωρὶς τοῦ ἄλλου σώματος. ἤν τινι ἂν ὠδινούσῃ πρὸ τοῦ παιδίου ῥόος πολλὸς αἱματώδης γένηται ἀνώδυνος, κίνδυνος τὸ παιδίον τεθνηκὸς ἀπολυθῆναι, ἢ οὐ βιώσιμον γενέσθαι. κυουσέων τῶν γυναικῶν ὁ στόμαχος τῶν πλείστων ἐγγὺς τυγχάνει ἐὼν πρὸ τοῦ τόκου. κυέουσα ἡ γυνὴ, ἢν μὴ λαγνεύηται, ῥηΐτερον ἀπολυθήσεται τοῦ τόκου. ἡ τὰ δίδυμα κύουσα οὐ τίκτει τῇ αὐτῇ ὥσπερ συνέλαβεν. ἔχει δὲ ἑνὶ χωρίῳ τὰ παιδία ἀμφότερα. γυναικὶ δυστοκεούσῃ ἢν τὸ παιδίον ἐν τῇσι γονῇσιν ἔχηται καὶ μὴ εὐπόρως ἐξέλθῃ, ἀλλὰ σὺν πόνῳ καὶ μηχανῇσιν ἰητροῦ, ταῦτα τὰ παιδία ἀρτίζωα. || τουτέων οὐ χρὴ τὸν ὀμφαλὸν ἀποτά-

licet, tum etiam jubere oportet, ut modo quidem dextrum in latus jaceat, modo etiam in finiſtrum convertatur. Dilabitur enim foetus in utero, quocunque ſe vertat mulier, velut ſaxum aut aliud quidpiam, ſi mortuus fuerit, et pectinem frigidum mulier habet. Quod ſi vivat, pecten calidus eſt et totus quidem venter una cum reliquo corpore concidit, nihilque in eo absque reliquo corpore dilabitur. Si parturienti ante foetum multus ſanguinolentus citra dolorem fluxus contingat, periculum eſt ne foetus mortuus exeat aut minime vitalis edatur. Praegnantibus plerisque os uteri ante partum prope extat. Mulier praegnans ſi venerem non exerceat, partu facilius liberabitur. Quae gemellos utero geſtat, eodem die velut concepit parit, uno autem involucro utrumque foetum continet. Muliere aegre pariente, ſi foetus in naturalibus locis haereat, neque facile exeat, ſed cum labore neque ſine medici ope, hujusmodi foetus cum pauci ſint temporis, his non ante abſcindendus umbilicus quam urinam reddide-

μνειν πρὶν ἂν οὐρήσῃ, ἢ πτάρῃ, ἢ φωνήσῃ, ἀλλὰ ἐᾶν, προσχωρῆσαι δὲ τὴν γυναῖκα ὡς ἐγγυτάτω τοῦ παιδίου. καὶ ἢν διψῇ, πινέτω μελίκρητον. καὶ ἢν ὁ ὀμφαλὸς ἐμφυσῆται ὥσπερ στόμαχος καὶ κινηθήσηται, ἢ πταρῆται τὸ παιδίον, ἢ φωνὴν ῥήξῃ, καὶ τότε ἀποτάμνειν ἀναπνέοντος τοῦ παιδίου. ἢν δὲ μὴ φυσῆται ὁ ὀμφαλὸς μηδὲ κινῆται, χρόνου ἐγγενομένου βιώσεται. (650) κυέουσαν γυναῖκα, ἢν μὴ ἄλλως γινώσκῃς, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ ἑλκυσμένοι καὶ κοιλότεροι γίνονται, καὶ τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν οὐκ ἔχει τὴν φύσιν τῆς λευκότητος, ἀλλὰ πελιδνότερα. ἥν τις ἐπίτοκος ἐοῦσα, κοίλη δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ὑποιδέῃ τὸ πρόσωπον καὶ ὅλη αὐτὴ καὶ οἱ πόδες οἰδέουσιν, ὥσπερ ὑπὸ φλέγματος λευκοῦ ἐχομένη φαίνεται. καὶ τὰ ὦτα λευκὰ καὶ τὴν ῥῖνα ἄκρην λευκὴν καὶ τὰ χείλεα πελιδνὰ, αὕτη τεθνηκότα φέρει ἃ τίκτει, ἢ ζῶντα πονηρὰ καὶ οὐ βιώσιμα, καὶ ἄναιμα ὡς νοσηλεύοντα, ἢ προέτεκον οὐ γόνιμα, ταύτῃσι τὸ αἷμα ἐξυδατώθη. δεῖ οὖν τῇ τοιαύτῃ μετὰ τὸν τόκον τὰ εὐώδεα προστιθέναι, καὶ ἐσθίειν καὶ πίνειν εὐώδεα. καὶ πρῶτον τοῦ προσώπου ἡ ῥὶς ἔνσημος γίνε-

rint, sternutarint, aut vocem ediderint, sed sinendi sunt. Mulier vero quam proxime ad foetum accedat, et si sitiat, aquam mulsam bibat. Quod si umbilicus infletur, velut uteri osculum et foetus moveatur, sternutet aut vocem edat, tunc etiam spirante puero umbilicum secato. Si vero non infletur umbilicus neque moveatur, temporis successu vitalis futurus est. Praegnantem mulierem vel oculi retracti et caviores redditi tibi indicabunt et oculorum candidum albedinem nativam non habens, sed lividius. Quae partui vicina cavos habet oculos, faciemque subtumidam, cuique corpus totum et pedes intumescunt, tanquam alba pituita detenta videatur, si ei aures et summus nasus albescant et labra livida fuerint, foetus quos gestat mortuos parit, aut vivos male habentes neque vitales et exangues velut morbosos, aut prius minime vitales peperit. Huic sanguis aquosus evasit. Post partum igitur odorata supponenda sunt, eademque cibo et potu exhibenda. Primumque in facie sum-

Ed. Chart. VII. [863. 864.] Foës. I. 262. Ed. Lind. II. (650. 651.)
ται ἄκρη καὶ χρῶμα λαμβάνει. ἤν τισι κυΐσκουσι γῆν ἐπιθυμῆται ἐσθίεσθαι ἢ ἄνθρακας καὶ ἐσθίονται, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου φαίνεται, ὁκόταν τεχθῇ, σημεῖον ἀπὸ τῶν τοιούτων. [864] γυναικὶ χρὴ εἰδέναι τὸν μαζὸν ὁκότερός ἐστιν αὐτῇ μέζων, κεῖθι γὰρ τὸ ἔμβρυον. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ὀφθαλμόν· ἔσται γὰρ μέζων καὶ λαμπρότερος τὸ πᾶν εἴσω τοῦ βλεφάρου ὁκότερος ᾖ ὁ μαζὸς μέζων. ἤν τινι καὶ ἀπὸ προσθέτων μὴ λίην ἰσχυρῶν ὀδύναι ἐς τὰ ἄρθρα ἀφικέωνται καὶ βριγμὸς ἔχῃ, καὶ σκορδινέηται, καὶ χασμᾶται, ἐλπὶς ταύτην κυῆσαι μᾶλλον ἢ εἴ τις ἂν τουτέων μηδὲν πάσχῃ. γυνὴ ἥτις παχεῖα παρὰ φύσιν ἐγένετο καὶ πίειρα καὶ φλέγματος ἐπλήσθη, οὐ κυΐσκεται τούτῳ τῷ χρόνῳ. ἥτις δὲ φύσει τοιαύτη ἐστὶ, κυΐσκεται τουτέων εἵνεκεν, ἢν (651) μή τι ἄλλο κωλύῃ αὐτήν. τῶν γυναικῶν τῇσι πλείστῃσιν ὅταν τὰ ἐπιμήνια μέλλῃ φαίνεσθαι, ὁ στόμαχος αὐτὸς ἑωυτὸν ἀνέσπακε μᾶλλον ἢ ἄλλοτε. γυνὴ ἥτις ἀρικύμων ἐοῦσα πέπαυται κυϊσκομένη, φλεβοτομείσθω δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ τῶν σκελέων. ἤν τινι ὀδύναι ἐν τῷ ἰσχίῳ ἢ ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ ἐν χερ-

mus nasus simus evadit et colorem resumit. Praegnantibus si terra aut carbones in cibum expetuntur, eaque edant, in foetus capite, ubi in lucem editus fuerit, horum signum apparet. Mulier nosse debet utra ei mamma major sit, ea enim parte foetus existit. Eadem vero oculi consideratio; major enim et lucidior prorsus erit intra palpebram qua parte major mamma existit. Si cui ex appositis subdititiis medicamentis non admodum valentibus dolores ad articulos obveniant et dentium stridor occupet, pandiculatioque totius corporis et oscitatio detineat, eam magis concepisse spes est quam quae nihil tale patitur. Mulier quae praeter naturam crassa et pinguis evasit et pituita repleta, eo tempore non concipit. Quae vero sua natura talis est, horum gratia concipiet, nisi aliud quid impediat. Mulieribus plerisque cum menses venturi sunt, uteri osculum sese magis quam alias contrahit. Quae cito concipiebat, si concipere desinat, his in anno manuum et crurum venam sibi secari jubeat. Quae coxendicum doloribus, aut capitis, aut

σὶν, ἢ ἄλλοθί που τοῦ σώματος, ὅταν δὲ κύῃ, ἐκλείπουσιν. ὁκόταν δ᾽ ἀπολυθῇ ἀπὸ τῶν μητρέων, ἔνεισι, ξυμφέρει τὰ εὐώδεα καὶ πίνειν καὶ προστίθεσθαι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ὅταν τινὰ ἰητρεύῃς γυναῖκα κυήσιος ἕνεκεν, ὁκόταν δοκέῃ κεκαθάρθαι καὶ τὸ στόμα καλῶς ἔχῃ τῆς μήτρης, λουσάσθω· καὶ σμηξάσθω τὴν κεφαλήν. μὴ ἀλειψάσθω δὲ μηδενί. ἔπειτα ὀθόνιον ἄνοδμον περιθεῖσα περὶ αὐτὰς τὰς τρίχας πεπλυμένον κεκρυφάλῳ πεπλυμένῳ, ἢ μηδενὸς ὄζοντι καταδησάσθω τὸ ὀθόνιον ἐπιθεῖσα πρῶτον. ἔπειτα ἀναπαυέσθω προσθεμένη χαλβάνην πρὸς τὸν στόμαχον, ἑψήσασα καὶ μαλθάξασα ἐς πῦρ καὶ μὴ εἰς τὸν ἥλιον. ἔπειτα πρωῒ ἀποδυσαμένη τὸν κεκρύφαλον μετὰ τοῦ ὀθονίου ὀσφρανθῆναι παρεχέτω τινὶ τὴν αὑτῆς κορυφήν· καὶ ἢν μὲν ὀζέσῃ, καλῶς ἔχει τῆς καθάρσιος. ἢν δὲ μὴ, κακῶς. ἄσιτος δὲ ταῦτα ποιείτω. καὶ ἢν μὴ τεκοῦσα ᾖ, οὐδέποτε ὀζέσει, οὔτε καθαιρομένη οὔτ᾽ ἄλλως. οὐδ᾽ ἢν κυεούσῃ προσθῇ, οὐδ᾽ οὕτως καλῶς ὀζέσει· ἥτις δὲ κυήσεται θαμέως, καὶ ἀρικύμων ἐστὶ καὶ ὑγιαίνει, ἢν μὴ προσθῇς μηδὲ καθήρας, ὀζέσει αὐτῆς ἡ

manuum, aut alterius cujuspiam partis conflictatur, si ubi concepit desinunt, cum vero liberatus est uterus, rursus insunt, huic conducit odorata in potu et subdititiis medicamentis ad uteri os apponere. Mulierem cui conceptus gratia medeberis, ubi perpurgata esse osque uteri bene habere videbitur, lotam et capite deterso nullo modo inungito. Deinde linteo inodoro loto circumdatis capillis, reticulo mundo aut nihil olente obligetur, primum imposito linteo, postea galbano cocto et ad ignem, non solem emollito, in subdititio ad os uteri apposito, quiescere permittatur. Deinde mane exuto reticulo cum linteo verticem suum alicui olfaciendum praebeat, qui siquidem oleat, probe purgata videbitur; sin minus, male. Haec autem jejuna faciat. Quae si conceptura non sit nec purgata, nec alias unquam olebit, neque si praegnanti in subdititio apponatur, sic bene olebit. Quae vero crebro praegnans futura est, facile concipit et bene valet, si nullum subdititium medicamentum apponas neque purges, ejus vertex olebit, aliud vero

Ed. Chart. VII. [864. 865.] Foës. I. 262. 263. Ed. Lind. II. (651. 652.)
κορυφὴ, ἄλλο δὲ οὐδέν. || (652) ὅταν δὲ δοκέει καλῶς ἔχειν πάντα καὶ δέῃ παρὰ τὸν ἄνδρα ἐλθεῖν, ἡ μὲν γυνὴ ἄσιτος ἔστω, ὁ δὲ ἀνὴρ ἀθώρηκτος, ψυχρῷ λελουμένος καὶ σιτηθεὶς τὰ ξύμφορα. καὶ ἢν γνῷ ξυλλαβοῦσα τὴν γονὴν, μὴ ἔλθῃ τοῦ χρόνου πρὸς τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἡσυχαζέτω. γνώσεται δὲ ἢν μὲν ὁ [865] ἀνὴρ φῇ ἀφιέναι, ἡ δὲ γυνὴ ἀγνοεῖ ὑπὸ ξηρότητος. ἢν δὲ ἀποδιδοῖ πάλιν ἡ μήτρη τὴν γονὴν ἐς τὰ αἰδοῖα καὶ γένηται ὑγρὴ, πάλιν ξυμμιγέσθω μέχρις ἂν συλλάβῃ. γυνὴ ἥτις κυΐσκεται μὲν, διαφθείρει δὲ δίμηνα τὰ παιδία, ἀκριβῶς ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ μήτε πρότερον μήθ' ὕστερον καὶ τοῦτο πάθῃ δὶς ἢ τρίς· ἀλλὰ καὶ ἢν τρίμηνα ἢ τετράμηνα, ἥν τε πλέονα χρόνον γεγονότα διαφθείρῃ, κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον ταύτῃσιν αἱ μῆτραι οὐκ ἔτι διδόασιν ἐπὶ μέζον τοῦ παιδίου αὐξανομένου καὶ ὑπερβάλλοντος τοῦ ἐκ τοῦ διμήνου, ἢ τριμήνου ἢ ὁπηλίκου· ἤν ποτε ἂν ἄλλοτε μὲν αὐξάνεται, αἱ δὲ μῆτραι οὐκέτι εἰσὶν ἱκαναὶ, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο διαφθείρεται ἐς τὸν αὐτὸν χρόνον, ταύτῃ χρὴ σικύην ἐμποιῆσαι ἐς τὴν μήτρην. δεῖ οὖν ἀποποιῆσαι καὶ

nihil. Cum vero probe omnia habere videbuntur et ad virum accedere oportebit, mulier quidem jejuna esto, vir autem minime ebrius, frigida lotus et commodis alimentis enutritus. Quod si noscat se genituram suscepisse, tunc ne virum adeat, sed quiescat. Id autem cognoscet, si quidem vir se semen emisisse dicat, mulier vero prae siccitate ignoret. Sin uterus genituram ad pudenda remiserit et mulier humecta evadat, rursus cum viro concumbat, quoad concipiat. Mulier quae concipit quidem, foetus autem bimestres perdit, eo exacto tempore, neque prius neque posterius, idque bis aut ter illi contigit, quin etiam si trimestres, aut quadrimestres, aut etiam majores foetus ad eundem istum modum perdat: his uteri in majorem amplitudinem non amplius increscunt, si foetus augeatur et bimestre aut trimestre spatium, aut quantulumcunque tempus superet, vel si quando alias augetur, uteri non amplius capiendo foetui esse possunt, sed hac de causa eo tempore perditur. Huic cucurbitula ad uterum apponenda, qua summota eum per hujusmodi subdititia medica-

Ed. Chart. VII. [865.] Foës. I. 263. Ed. Lind. II. (652. 653.)

φυσῆσαι ὡς μάλιστα προσθέτοισι φαρμάκοις τοῖσιδε. τῆς σικύης τὴν ἐντεριώνην κόψαντα διασῆσαι. ἔπειτα ἐν μέλιτι ἑφθῷ μῖξαι ὀλίγην πλείονι ὄντι τῷ μέλιτι καὶ σιλφίου ὀλίγον. τὸ δὲ μέλι κάθεφθον ἔστω. τοῦτο περιπλάσαι περὶ μήλην, τὸ πάχος ποιέοντα ὁκόσον παραδέχεται ὁ στόμαχος. προστιθέναι δὲ καὶ πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης καὶ ὦσαι ὅκως ἂν περήσῃ ἐς τὸ εἴσω (653) τῆς μήτρης. ὅταν δε ἀποτακῇ τὸ φάρμακον, ἐξελεῖν τὴν μήλην. καὶ τὸ ἐλατήριον ὧδε ποιέων προστιθέναι καὶ τῆς κολοκυνθίδος τῆς ἀγρίης ὡσαύτως. καὶ ἐσθιέτω τοῦτον τὸν χρόνον σκόροδα ὡς πλεῖστα καὶ καυλὸν σιλφίου καὶ ὅ τι φῦσαν ἐμποιέει ἐν τῇ κοιλίῃ. προστιθέσθω δὲ τὸ προσθετὸν διὰ τρίτης τῆς ἡμέρης, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν καὶ πλῆθος ὁκόσον προσίηται. τὰς δὲ μεταξὺ μαλθακτηρίοισι χρῆσθαι. ἐπειδὰν δὲ καταστῇ τοῖσι μαλθακτηρίοισι τὸ στόμα τῆς μήτρης μετὰ τὸ ἐπιφανῆναι ἐπιμείνασαν. ὁκόταν δὲ ξηρὴν μίγνυσθαι. ἤν τινι ἂν ἡ μήτρη ἔμπυος γένηται, ἢ μετὰ τόκον ἢ ἐκ διαφθορῆς, ἢ ἄλλως πως, καὶ μὴ ἐντεύχει ἑτέρως καὶ χιτῶνι τὸ πῦον ὥσπερ ἐπὶ

menta quam maxime inflare oportet. Cucumeris agrestis medullam tusam et cribratam, deinde paucam melle copiosiore cocto subigito, parumque laseris adjicito. Mel autem coctum esto. Hoc medicamentum specillo illitum et ea crassitudine redditum, quam uteri osculum suscipere possit, in subdititio ad os uteri apponito, introque quo ad ejus interiora penetret, pellito. Liquefacto medicamento specillum educito et cucumeris agrestis succum eodem modo praeparatum, similiterque colocynthidem sylvestrem in subdititio apponito. Sub hoc autem tempus in cibo sumat allia quamplurima et laseris caulem et quicquid ventrem inflare potest. Tertio vero quoque die subdititium medicamentum apponatur, donec recte habere videatur ea copia quam recipiet. Intermediis diebus mollientibus utendum. Postea vero quam uteri os emollientibus compositum fuerit, cum menses apparuerint, quiescat, ubi vero sicca fuerit, ad virum accedat. Quae purulentum habet uterum ex partu aut abortione, aut alia quavis causa, neque aliter in alveo et tu-

φύματος ᾖ, ξυμφέρει ταύτην μήλην ὑπαλειπτρίδα καθιέναι ἐς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ἧσσον γὰρ δεήσηται καύσιος, εἰ χωρήσειε πρὸς τὴν μήλην. ἔπειτα κάμπας τὰς ἀπὸ τῆς τιθυμαλίδος ξυλλέξας, ὥσπερ δὲ κέντρα ἔχουσιν, αὐτὰς ἀποτάμνειν ἡσυχῇ ὅκως ἂν ἡ φορβὴ μὴ ἐκρυῇ. ἔπειτα ξηραίνειν αὐτὰς ἐν ἡλίῳ καὶ τρίβειν. καὶ τοὺς σκώληκας δὲ τοὺς κοπρίωνας ὡσαύτως ξηραίνειν ἐν τῷ ἡλίῳ, ἔπειτα τρίβειν. καὶ τῆς μὲν κάμπης δύο ὀβολοὺς σταθμῷ Αἰγιναίους, τῶν δὲ σκωλήκων διπλάσιον, καὶ ἀννήσου ὀλίγον παραμῖξαι, ἢ τῶν τοιουτρόπων τινός. κακῶδες γὰρ γίνεται. ταῦτα δὲ τρίψας λεῖα, διεὶς οἴνῳ λευκῷ εὐώδει. [866] καὶ ἐπὴν πίῃ, βάρος ἐπιγίνεται καὶ νάρκη ἐμπίπτει ἐν τῇ γαστρί. ἢν οὖν ἐπιγένηται, μελίκρη(654)τον ἐπιπινέτω ὀλίγον. κυήσιος δὲ καὶ παιδοποιΐης ἥτις δεῖται καὶ ἄτεκνος ἐοῦσα καὶ ἤδη κυήσασα, ἐοῦσα δὲ τέκνουσα, ἢ ὅταν ὁ στόμαχος ξηρὸς ἢ ἀκρόπαθος, ἢ ξυμμεμύκῃ καὶ μὴ ὀρθῶς ᾖ, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἰσχίον ἀπεστραμμένος τὸ ἕτερον, ἢ ἐς τὸν ἀρχὸν κεκρύφῃ ἢ ἀνεσπάκῃ ἑωυτόν, ἢ τὸ χεῖλος ἐπιβάλλει τοῦ στομάχου. ὁκόθεν οὖν

nica, velut in tuberculo assolet, pus contineatur, huic specillum lenitorium in uteri os demittere confert. Minus enim ustione opus erit, si specillo cedat. Postea erucas ex tithymalide collectas, velut aculeos habentes, quos sensim excindito, ne pabulum effluat, deinde sole siccatos terito. Quin etiam vermes stercorarios eodem modo in sole siccato, deinde terito. Et erucae quidem duorum obolorum Aeginensium pondus, vermium autem duplum et annisi pusillum, aut aliquid id genus permisceto. Mali enim odoris medicamentum evadit. Ista autem leviter trita vino albo odorato diluito, et ubi epota fuerint, venter gravatur et torpor ingruit. Quae si adfuerint, aquam mulsam insuper potui exhibeto. Quae conceptionis et procreationis liberorum est cupida, quaeque liberis caret et jam praegnans fuerit ac pepererit, si uteri os siccum aut summa parte affectum fuerit, aut conniveat neque recte se habeat, sed in alteram coxendicem, aut ad anum obversum lateat, sese contraxerit, aut oris labrum in se incubuerit, undecunque igitur

Ed. Chart. VII. [866.] Foës. I. 263. 264. Ed. Lind. II. (654. 655.)

ἐφ᾽ ἑωυτὸν ἢ τρηχὺς καὶ πεπωρωμένος ᾖ, σκληρὸς δὲ γίνεται καὶ ἀπὸ συμμύσιος καὶ ἀπὸ πωρώσιος, ταύτησι τὰ ἐπιμήνια οὐ φαίνεται, ἢ ἐλάσσονα τοῦ δέοντος, καὶ διὰ πλέονος χρόνου ἐπιφαίνεται. || ἔστι δὲ ἐν ᾗσι τὰ ἐπιμήνια καὶ κατὰ ὑγείην τοῦ σώματος καὶ τῶν μητρέων τὴν ἔξοδον εὑρίσκεται· καὶ κατά γε τὸ ξύμφυτον καὶ δίκαιον καὶ ὑπὸ θερμότητος καὶ ὑγρότητος τῶν ἐπιμηνίων καὶ τοῦ στομάχου μὴ κάρτα βεβλαμμένου. τὴν δὲ γονὴν διὰ τοῦτο οὐ δέχεται κατὰ τὴν βλάβην, ἥν τις ἢν κωλύῃ ἀπὸ τοῦ στομάχου μὴ καλῶς ἔχοντος τοῦ δέχεσθαι, ταύτην χρὴ πυριήσαντα τὸ σῶμα ὅλον, δοῦναι πιεῖν φάρμακον καὶ καθαρὴν ποιήσασθαι τοῦ σώματος πρῶτον, ἤν τε ἄνω καὶ κάτω δέηται, ἤν τε ἄνω μοῦνον. καὶ ἤν τε ἄνω διδοῖς τὸ φάρμακον, μὴ πυριῆν τῆς καθάρσιος. πυριήσεις δὲ μεταπίσας κάτω. ἢν δὲ μὴ δοκέῃ δεῖσθαι ἀνωτερικοῦ, προπυριήσας, κάτω πίσαι. ὅταν δὲ δοκέῃ κα-(655)λῶς ἔχειν καθάρσιος τὸ σῶμα, μετὰ τοῦτο πυριῆν τὰς μήτρας, ἐγκαθίζοντα αὐτὰς πυκνὰ ἂν δοκέῃ ξυμφέρειν. ἐπιβάλλειν δὲ ἐς τὸ πυρίημα κυπαρίσσου ῥινήματα καὶ δάφνης

asperum aut callosum fuerit, durescit autem et connivens et callosum, iis menses non respondent, sed pauciores quam debeant, nec per longius tempus apparent. In nonnullis vero menses, pro corporis sanitate et uterorum exitu, naturalem et justum modum nacti sunt, uteri etiam osculo non admodum ex mensium caliditate et humiditate obtuso. Genituram vero ideo non suscipit, juxta eam laesionem quae impedimento est, quominus eam os uteri male affectum suscipiat. Huic fomentum toto corpore adhibeto, ad medicamentum purgans propinato, primumque toto corpore mundam reddito, sive supra, sive infra opus sit, sive supra tantum. Quod si supra medicamentum purgans exhibueris, ante purgationem foveto, fovebis vero postea infra purgaturus. Si vero supra purgante medicamento minime opus esse videatur, fomento ante adhibito, infra purgans propinato. Ubi autem probe purgatum corpus videbitur, postea uteros, si conferre videatur, crebris insessionibus foveto. Ad fomentum vero cupressi ramenta

φύλλα κόψας. καὶ λούειν πολλῷ καὶ θερμῷ. ὅταν δὲ νεόλουτος ᾖ καὶ νεοπυρίητος, ἀνευρύνειν τὸ στόμα τῆς μήτρης τῇ μήλῃ τῇ κασσιτερίνῃ καὶ ἀνορθοῦν ὅπῃ ἂν δέηται ἢ μολιβδαίνῃ ἀρξάμενος ἐκ λεπτῆς. εἶτα παχυτέρῃς, εἰ παραδέχηται, ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν. βάπτειν δὲ τὰς μήλας ἐν ἑνὶ τῶν μαλθακτηρίων διειμένῳ. ὅταν δὲ δοκέῃ ξυμφέρειν ὑγρὸν ποιήσας τὰς δὲ μήλας ποιέειν ὄπισθεν κοίλας. εἶτα περὶ ξύλοισι μακροτέροισιν ἁρμόσαι καὶ οὕτως χρῆσθαι. τὸν δὲ χρόνον τοῦτον πινέτω καθεψοῦσα ἐν οἴνῳ εὐώδει λευκῷ καὶ ὡς ἡδίστῳ, γλυκεῖ, δαΐδα ὡς πιοτάτην κατασχίσασα λεπτὰ καὶ σελίνου καρπὸν κόψασα καὶ κυμίνου αἰθιοπικοῦ καρπὸν καὶ λιβανωτὸν ὡς κάλλιστον. τουτέου πινέτω νῆστις ὁκόσον ἂν δοκέῃ μέτριον εἶναι πλῆθος. ἡμέρας ὁκόσας ἂν δοκέῃ ἅλις ἔχειν. καὶ ἐσθιέτω σκυλάκια ἑφθὰ καὶ πολύποδα ἐν οἴνῳ ἑφθῷ γλυκεῖ. καὶ τοῦ ζωμοῦ πινέτω καὶ κράμβην ἑφθήν. καὶ οἶνον λευκὸν ἐπιπινέτω καὶ μὴ διψήτω. καὶ λουέσθω θερμῷ δὶς τῆς ἡμέρης. σιτίων δὲ ἀπεχέσθω τοῦτον τὸν χρόνον. μετὰ δὲ τοῦτον ἢν μὲν χωρέῃ κατὰ τὸν στόμαχον καὶ φαίνηταί τι

laurique folia contusa immittito et calida multa lavato. Post recens adhibitum balneum et fomentum, specillo stanneo os uteri diducito et, ubi opus esse videbitur, dirigito. Aut plumbeo utitor initio a tenui ducto, deinde crassius adhibeto, si suscipere queat, donec probe habere videatur. Specilla autem aliquo molliente diluto et, si conferat, liquido reddito, intingito. Quae postrema parte cava reddita, deinde ad longiora ligna adaptato, ad eumque modum utitor. Per hoc autem tempus in potu sumat taedam quam pinguissimam tenuiter concisam, in vino albo odorato, dulci quam gratissimo decoctam et apii semen contusum et cumini Aethiopici semen, thusque quam optimum. Haec moderata copia, quotque diebus satis esse videbitur, jejuna bibat et catellos coctos edat et polypum vino dulci coctum jusculumque in potu sumat et brassicam coctam, superpoto vino albo neque sitiat et bis die calida lavet. Sub hoc autem tempus a cibis abstineat, per quod, siquidem per uteri

ἔξω καθάρσιος, πίνειν τε ἔτι τοῦ πόματος ἡμέρην μίην καὶ δύο καὶ τῇσι μήλῃσι παύεσθαι χρεομένους, καὶ πειρῆσθαι καθαίρειν τὰς μή(656)τρας προσθέτοισιν φαρμάκοισιν. [867] ᾗ τινὶ δὲ τοῦ στομάχου ὀρθοῦ καὶ μεγάλου καὶ ὑγιέος ἐόντος καὶ καλῶς ἔχοντος καὶ ἐν τῷ δέοντι κειμένου τὰ ἐπιμήνια μὴ φαίνηται πάμπαν ἢ ἐλάσσονα καὶ διὰ πλείονος χρόνου καὶ μὴ ὑγιεινά, τὴν νοῦσον ἀνευρὼν ἥν τινα ἔχουσιν αἱ μῆτραι. ἤν τε καὶ τὸ σῶμα ξυμβάλληταί τι ἐξευρὼν τὸ αἴτιον ἀφ᾽ οὗπερ οὐ κυΐσκεται· καὶ ταῦτα οὕτως ἔχῃ τὴν ἴησιν ποιέεσθαι προσφέρων ἢν δέχηται θεραπείην ἀρχόμενος ἐξ ἰσχυρῶν, ὅκως ἂν δοκέῃ καιρὸς εἶναι. τελευτᾶν δὲ ἐς μαλθακώτερα ἕως ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν καθάρσιος ἡ μήτρη καὶ ὁ στόμαχος καθεστηκέναι ὀρθῶς ἔχων καὶ ἐν τῷ ἐξαρκέοντι κείμενος. ἢν δὲ ἀπὸ τοῦ ποτοῦ καὶ τοῦ φαρμάκου μὴ προσχωρήσῃ, μηδὲ πινούσης χρόνον τὸν μέτριον, τουτέου δὲ οὐ παύεσθαι τοῦ πόματος. ὅταν δὲ καλῶς ἔχῃ τοῦ ἀπὸ τῶν μηλέων ἔργου, μαλθάξαι τὸ στόμα τοῦ στομάχου· καὶ

os quid decedat et purgatio quaedam extra ferri videatur, uno aut altero die adhuc potione utendum et ſpecillis abstinendum, tentandaque per ſuppoſititia medicamenta uterorum purgatio. Si cui vero cum uteri os rectum, magnum et ſanum beneque habitum et loco convenienti ſitum fuerit, menſtrua nequaquam apparuerint, vel pauciora et per longius tempus minimeque ſana, quonam morbo uteri laborent, inveſtigato, et ſi corpus etiam aliquid conferre videatur, perveſtigata cauſa ob quam non concipiat: hisque hoc ſe habentibus modo, ſi adhibitam curationem ſuſcipiat, medelam facito, initio a valentibus ducto, quantum temporis ratio poſcere videbitur. In molliora autem deſinendum, donec uterus ex purgatione bene habere, ejusque os recte conſtitutum et bene loco poſitum eſſe videatur. Quod ſi neque a potione neque medicamento menſtrua proceſſerint, nec tamen ſi moderato tempore biberit, ab hac potione deſiſtendum. Ubi vero ex ſpecillorum uſu recte habuerit, os ſtomachi molliendum faciendumque ut dehiſcat,

ποιῆσαι ὅκως ἀναχάνηται ἐς ὁδὸν τῷ προσθέτῳ, ἀπό τε θυμιημάτων καὶ φαρμάκων καὶ μαλθακτηρίων. ὅταν δὲ δοκέῃ καλῶς ἔχειν μαλθάξιος καὶ θυμιήσιος, προστιθεὶς φάρμακον κάθαρσιν ποιέεσθαι τῆς μήτρης ὡς ἂν δοκέῃ καλῶς ἔχειν, ἀρχόμενος ἐκ μαλθακῶν ἐπὶ ἰσχυρότερα. || τελευτῶν δὲ αὖθις εἰς μαλθακὰ καὶ εὐώδεα. τῶν γὰρ ἰσχυρῶν φαρμάκων τὰ πλεῖστα ἑλκοῖ τὸν στόμαχον καὶ δάκνει. ἔπειτα τόν τε στόμαχον καθιστᾶν ἐς ὀρθὸν καὶ ὑγιέα, καὶ καλῶς ἔχοντα πρὸς τὴν δίεξιν τῆς γονῆς· καὶ τὴν μήτρην ξηρὴν ποιέειν καὶ φῦσαν ἐμποιέειν. (657) ἢν γυνὴ δοκέῃ ὑπὸ πιμελῆς τὰς μήτρας βεβλάφθαι ἐς τὴν κύησιν, λεπτύνειν ὡς μάλιστα καὶ ἰσχναίνειν πρὸς τοῖσιν ἄλλοισιν. ὥρη δὲ ἐαρινὴ ἀρίστη κυήσιος. ὁ δὲ ἀνὴρ μὴ μεθυσκέσθω. μηδὲ οἶνον λευκὸν πινέτω, ἀλλ' ὅστις ἰσχυρότατος καὶ ἀκρητέστατος. καὶ σιτία ὡς ἰσχυρότατα. καὶ μὴ θερμολουτείτω. ἰσχυέτω δὲ καὶ ὑγιαινέτω. καὶ σιτίων ἀπεχέσθω τῶν μὴ ξυμφερόντων τῷ πρήγματι. ὅταν βούληται ἄρσεν φυτεύειν, τῶν ἐπιμηνίων ἀποληγόντων ἢ ἐκ-

ad viam medicamento ſubdititio faciendam, ex medicamentis ad ſuffitum accommodatis et emollientibus comparato. Cum vero ex emollitione et ſuffitu bene habuerit, uteri purgationem per ſubdititium medicamentum facito, donec bene habere videatur, ducto ab emollientibus initio et ad valentia progreſſu facto, tum rurſus per emollientia et odorata deſinens. Pleraque enim medicamenta valentia os ulcerant ac mordent. Tum os rectum et ſanum conſtituito et ad ſuſcipiendam genituram bene accommodato, utroque ſicco reddito flatum inducito. Quae uteros prae pinguedine ad conceptum offenſos habere videtur, eam quam maxime extenuato et poſt reliquam curationem gracilem reddito. Vernum autem tempus ad conceptum maxime accommodatum. Vir autem neque inebrietur neque vinum album bibat, ſed valentiſſimum et meraciſſimum, cibisque utatur valentiſſimis, calida ne lavet, robuſtus ſit et ſanus et cibis abſtineat, qui ad rem minime conferunt. Cum marem procreare volet, menſibus deſinentibus aut ceſſantibus uxorem

λελοιπότων μίγνυσθαι· καὶ ὠθέειν ὡς μάλιστα ἕως ἂν ἐκμιαίνηται. ὅταν δὲ θῆλυ βούληται γενέσθαι, ὅταν πλεῖστα ἐπιμήνια εἴη τῇ γυναικὶ καὶ ἔτι δεόντων. τὸν δὲ ὄρχιν τὸν δεξιὸν ἀποδῆσαι ὡς ἂν μάλιστα καὶ ἀνέχεσθαι δύνηται. ἐπὴν δὲ ἄρσεν βούληται φυτεύειν, τὸν ἀριστερὸν ἀποδῆσαι. [868] στόμαχος μήτρης ἀπὸ μὲν θυμιημάτων ξυμμεμυκὼς ἀναχάσκει· ἀπὸ δὲ τῶν μαλθακτηρίων μαλθάσσεται. θυμιῆν δὲ λωτοῦ φλοιὸν, σπέρμα δάφνης καὶ φύλλα τῆς αὐτῆς χλωρὰ κεκομμένα, λιβανωτὸν, σμύρναν, ἀρτεμισίης καρπὸν ἢ φύλλα· καὶ ἄννησον κόψας ἢ στέαρ καὶ κηρὸν καὶ θεῖον καὶ κυπαρίσσου σπέρμα, πευκεδανοῦ ῥίζαν, μυρσίνης φύλλα χλωρὰ κεκομμένα, κάστορος ὄρχιν, ὀνίδας ἄρσενος ὄνου, σκόροδα, στύρακα, ὑὸς στέαρ. κἂν ἀπεστραμμένον ᾖ τὸ στόμα, τουτέοισι θυμιῆν. ἀναχάσκει μὲν οὖν οὕτως καὶ στρέφεται. μαλθάσσειν δὲ ἀπὸ τουτέων τὸ στόμα τῆς μήτρης. σανδαράκην, στέαρ αἰγὸς, ὀπὸν σικύης, ὀπὸν σιλφίου· κυκλαμίνου χυλὸν, θαψίην, ὀπὸν (658) τιθυμάλου, καρδαμώμου καρπόν· ποίην ἣ καλεῖται πέπλος, κάστορος ὄρχιν, λίνου καρπὸν, λίτρον, ἄρου ῥίζαν, σταφίδα ἀγρίην, καλαμίνθης φύλλα χλωρὰ,

adeat et quam penitiſſime intrudat, dum ſemen excernat. At ubi foeminam generare volet, cum plurimi menſes mulieri fluxerint, necdum ceſſarint. Dexter autem teſtis quoad maxime ferri poterit obligandus, ſiniſter vero, ſi maris procreatio expetitur. Uteri oſculum ubi connivet, a ſuffitu quidem dehiſcit, ab emollientibus vero emollitur. Ad ſuffitum autem adhibeto loti corticem, lauri ſemen, ejusque folia contuſa, thus, myrrham, artemiſiae ſemen aut folia, aniſum etiam contuſum aut adipem et ceram, ſulphur, cupreſſi ſemen, peucedani radicem, myrti folia viridia contuſa, caſtoreum, aſini maſculi ſtercus, allia, ſtyracem, adipem ſuillum. Quin et ſi diſtortum os fuerit, et his ſuffitus adhibendus. Hoc quidem igitur modo dehiſcit et convertitur. Ad emolliendum autem os uteri haec adhibeto, ſandaracham, adipem caprinum, fici ſuccum, laſeris ſuccum, cyclamini ſuccum, thapſiam, tithymali ſuccum, cardamomi ſemen, herbam peplum nominatam, caſtoreum, lini ſemen, nitrum, ari radicem, ſtaphim agriam, calaminthae folia

στρουθίου καρπὸν, σκίλλης τὸ ἐκ τοῦ μέσου, φάρμακα μαλθακτήρια. καὶ πρὸς τὸ ἰσχυρὴν κάθαρσιν γενέσθαι ἀνακινῆσαι, θαψίης ῥίζαν, μυελὸν βοὸς, χήνειον στέαρ, ῥόδινον. ταῦτα τρίψασα καὶ ἀναζέσασα προστιθέσθω ἡμέρας τέσσαρας. καὶ πινέτω πράσου χυλὸν, καὶ οἶνον γλυκὺν λευκὸν, καὶ ῥητίνην, καὶ ἔλαιον χλιαρὸν, καὶ κύμινον, λίτρον, ῥητίνην, μέλι ἐν ῥυπαρῷ εἰρίῳ χρήσθω ἡμέρας τέσσαρας, πίνουσα σελίνου καρπόν· καὶ λιβανωτοῦ πυρήνας πέντε· καὶ κύμινον αἰθιοπικὸν ἐν οἴνῳ λευκῷ ἀκρήτῳ γλυκεῖ· καὶ λουέσθω δὶς τῆς ἡμέρης, σμύρνα, λίβανος, βοὸς χολὴ, ῥητίνη τερεβινθίνη ἢ νέτωπον. τουτέων ἶσον ἑκάστου μίξασα προστιθέσθω ἐν εἰρίῳ καθαρῷ ἢ ῥάκει λεπτῷ. βάψασα δὲ τὸ ῥάκος ἐν μύρῳ λευκῷ αἰγυπτίῳ εὐώδει καὶ ἀποδήσασα λίνῳ λουσαμένη προστιθέσθω. καὶ πώλυπον φλάσασα ἐσθιέτω καὶ πινέτω σελίνου καρπὸν καὶ ἀσπαράγου. καὶ οἶνον λευκὸν τρὶς τῆς ἡμέρης νῆστις ἐοῦσα, σμύρνα, κασίη, λιβανωτὸς, κιννάμωμον, νέτωπον. τουτέων ἑκάστου τὸ ἶσον ἐν εἰρίῳ ἢ βαλάνους ποιέουσα

viridia, ſtruthii ſemen, ſcillae interiorem partem. Medicamenta emollientia et vehementem purgationem facientia et cientia. Thapſiae radicem, medullam bovis, anſerinum adipem, roſaceum, haec trita et ſimul ferveſacta, per quatuor dies in ſubdititio medicamento apponat, et porri ſuccum vinumque dulce album bibat. Et reſinam, oleum tepidum, cuminum, nitrum. Reſina et mel lana ſordida excepta per dies quatuor adhibeantur, apii ſemen, thuris granula quinque et cuminum Aethiopicum in vino albo mero dulci bibat, bisque die lavet, myrrha, thus, fel bubulum, reſina terebinthina aut netopum, horum ſingula aequali pondere mixta, in lana pura aut tenui linteo ſubdititio apponantur. Linteum autem unguento albo Aegyptio odorato intinctum et filo obligatum, lota in ſubdititio apponat, et polypum contuſum edat, apii et aſparagi ſemen ex vino albo ter die jejuna bibat. Myrrha, caſia, thus, cinnamomum, netopum, ſingula aequali portione lana excepta aut in glandes efformata, in ſubdititio appo-

Ed. Chart. VII. [868. 869.] Foës. I. 265. 266. Ed. Lind. II. (658. 659.)

προστιθέσθω. κολοκύνθης ἀγρίης, κύμινον πεφρυγμένον, ἀνήθου καρπὸν, κυπαρίσσου ῥίζαν, ταῦτα τρίψας λεῖα μέλιτι ἑφθῷ φυρήσας βαλάνους ποιέων δίδου προστιθέναι· καὶ πινέτω γλυκυσίδης ῥίζαν, σελί(659)νου καρπὸν, σιλφίου χυλὸν σὺν οἴνῳ. ἀλλὰ τὸ βόλβιον καὶ αὐτὸ καθαίρει προστιθέμενον. καὶ σμύρναν πρώτην· ἄνθος ὀλίγον ἐν οἴνῳ λευκῷ εὐώδει προστίθει. [869] || φάρμακα προσθετὰ εἰς τὸ μήτρην καθῆραι ἐπιτηδειότατα. λαβὼν ἄνθος χαλκοῦ καὶ λίτρου τρίτον μέρος, μέλιτι ἑφθῷ φυρήσας βαλάνους ποιῆσαι, ὁκόσαι ἂν δοκέωσι μέτριαι εἶναι μέγεθος καὶ πάχος, οὕτως προστίθει πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρης. ἢν δὲ βούλῃ ἰσχυρότερον εἶναι, ἐλατήριον παραμῖξαι καὶ τὸ ἄνθος μοῦνον. καὶ οὕτως ποιέων δίδου προστίθεσθαι καὶ κράδης παραμιγνύναι φλοιὸν ξύων καὶ τρίβων λεῖον, ὅταν τὸ στόμα δοκέῃ ξηρότερον εἶναι τῆς μήτρης, τὸ ἥμισυ ὡσαύτως. Ἄλλο. τρίψας ἐλατήριον καὶ ἄνθος χαλκοῦ λεῖα, δύο μοίρας ἄνθους, ἐλατηρίου δὲ μίαν, ταῦτα δίεσθαι· κυκλαμίνου τρίψας, ταύτῃ ἀναμῖξαι, ὅκως ἂν

nantur. Cucurbitae agrestis interiorem partem, cuminum tostum, anethi semen, cupressi radicem, laevissime trita et melle cocto subacta, in glandulas efformata, subdititio apponito et paeoniae radicem, apii semen et laseris succum in vino bibat. Quin et bulbulus ipse in subdititio appositus purgat. Et myrrham primariam et floris aeris modicum, cum vino albo odorato in pesso subdito. Medicamenta in subdititio apposita ad uterum purgandum maxime accommodata. Aeris florem et nitri tertiam partem, melle cocto subigito et in glandulas ejus magnitudinis et crassitudinis quae convenire videatur efformata ad uteri os in subdititio apponito. Quod si valentius medicamentum voles, elaterium et solum aeris florem admisceto et ita efformatas glandulas in subdititio apponendas praebeto. Et ficulnei rami corticem derasum ac levissime tritum ammisceto, cum os uteri siccius esse videbitur, dimidia portione eodem modo apponito. Aliud. Elaterium et aeris florem laeviter trita et duas aeris partes una elaterii addita, haec diluito, cyclaminum tritum cum opportunum esse videbitur, huic ammi-

δοκέῃ καιρὸς εἶναι. καὶ ποιησαμένην προσθετὰ προστίθεσθαι ἐν εἰρίῳ. προσθετὰ, λευκὰ, καθαρὸν, ἀρτεμισίην τὴν ποίην, λίτρον, κυκλάμινον ἡμίξηρον, κύμινον. Ἕτερον. ἀρτεμισίην ποίην χλωρὴν τρίψας, καὶ σμύρνης τρίτον μέρος, οἴνου ἀναμίξας εὐώδεος εἰρίῳ λευκῷ περιελίξας αὐτὸ, ἐν οἴνῳ τε βρέξας δὸς προστίθεσθαι. ὅταν δὲ χαλῶσιν αἱ μῆτραι, λίτρον, σικύης ἐντεριώνην, κυκλάμινον ἡμίξηρον ἐν εἰρίῳ προστίθει. προσθετὰ παντοῖα καθαίρειν δυνάμενα. σταφίδα ἀγρίην τρίψας χλωρὴν περιπλάσας, ἀρτεμισίης ποίης τρίψας τὰ φύλλα φλοιῷ τε πλάσας καὶ (660) ξηρήνας ἐν σκίῃ. ἀπὸ τουτέου ποίει προσθετά. καὶ δίδου τῇ γυναικὶ προστίθεσθαι. Ἄλλο. ἄνθος μιγνὺς χαλκοῦ ἢ στυπτηρίην αἰγυπτίην διεὶς τῇ κυκλαμίνῳ, ὥσπερ τὰ πρότερα ἐν ἑφθῷ μέλιτι πλάσας, ἢ ἐν ἰσχάδι ποιήσας καὶ σμύρνην ὀλίγην. Ἄλλο. τὴν κυκλάμινον τρίψας τὴν λευκὴν οἴνῳ εὐώδει παραμίξας, ἐν ῥάκει δήσας ὡς λεπτοτάτῳ λίνῳ καθαρῷ δίδου προστίθεσθαι. Ἄλλο. κυκλάμινον ἡμίξηρον, λίτρον, κανθαρίδας, στέαρ, σανδαράκην. περὶ

ſceto, et in ſubdititia medicamenta efformata in vellere apponito. Medicamenta ſubdititia albos humores purgantia. Artemiſiam herbam, nitrum, cyclaminum ſicciſſimum, cuminum. Aliud. Artemiſiam herbam viridem tritam et myrrhae tertiam partem, vino odorato ammixto, lana alba convolutam eamque vino madefactam, in ſubdititio apponendam exhibeto. Ubi vero laxati fuerint uteri, nitrum, cucumeris agreſtis medullam, cyclaminum ſicciſſimum in vellere apponito. Subdititia medicamenta omnis generis humores purgare valentia. Staphidem agriam viridem tritam in glandulas efformatam, artemiſiae herbae folia trita melle cocto obducta et in umbra ſiccata, in ſubdititia medicamenta redacta, mulieri ut ſubdat exhibeto. Aliud. Aeris florem mixtum aut alumen Aegyptium cyclamino dilutum, velut priora melle cocto obducito, vel in ficum ſiccum etiam myrrhae modicum indito. Aliud. Cyclaminum tritum vino albo odorato ammixto, in linteo tenuiſſimo filo puro obligatum, ſubdendum exhibeto. Aliud. Cyclaminum ſicciſſimum, nitrum, cantharidas, adipem, ſandara-

παρθένου. παρθένῳ ὁκόταν τὰ ὡραῖα μὴ γένηται, πολλὰ καὶ πυρεταίνει καὶ ὀδυνᾶται, διψῇ καὶ πεινῇ, καὶ ἐξεμεῖ καὶ μαίνεται καὶ πάλιν σωφρονέει, κινέονται αἱ μῆτραι, καὶ ὁκόταν πρὸς τὰ σπλάγχνα τράπωνται, ἐξεμεῖν καὶ πυρέσσειν καὶ παραφρονεῖν αὐτῇ ἔρχεται. ὅταν δὲ ἀπολίπωσιν, πεινῇ καὶ διψῇ καὶ ἠπίαλος πυρετὸς ἔχει. χρὴ ταύτῃ γε ἀρνακίδας προστιθέναι θερμὰς πρὸς γαστέρα, καὶ ὑποκαπνίζειν ἐς αὐτὰ τὰ αἰδοῖα ὅτι μάλιστα ἐπ᾽ ἀμφορέως αὐχένι καθίσας. σμύρνης ὅσον κύαμον, λιβανωτόν τε δὶς ὅσον, τοῦτο μίξας καὶ ζέσας, ἐρηριγμένας ὁμοῦ θυμιῆν καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ ἐπιβάλλων, νῆστις ὡς μάλιστα καὶ λούειν πολλῷ θερ[870]μῷ. προσθετόν. Αἰγυπτίην στυπτηρίην μαλθακὴν, εἰρίῳ περιειλήσασα προστιθέσθω. Ἄλλο. ἀρτεμισίην τρίψας ἐν οἴνῳ τε λευκῷ δεύσας δίδου προστιθέναι. Νεοτόκῳ γυναικί. ῥόδινον, σμύρναν, κηρὸν μίξαντα ἐν εἰρίῳ δοῦναι προστίθεσθαι. ὅταν δέ οἱ προσπέσωσιν αἱ μῆτραι, τὰ ξηρὰ καὶ στρυφνὰ προσφέρειν καὶ πίνειν καὶ προσέχειν. σῦκον μέλαν, σκό(661)ροδον, λίτρον,

cam eodem modo apponito. De virgine. Virgini si menses suo tempore non appareant, multum et febricitat et dolet, sitit, esurit, vomit, insania vexatur ac rursus ad mentem redit. Uteri moventur et cum ad viscera vertuntur, vomitus et febris ac delirium accedunt. At ubi cessant, esurit et sitit et febris mitis ac lenta epialos dicta detinet. Huic quidem pelles agninas cum lana et villis calidas ad ventrem adhibere oportet, eaque super amphorae collo desidere jussa, in ipsa pudenda quam penitissime fumum immittere. Myrrham fabae quantitate et thuris duplam portionem, haec mixta et fervefacta simul confracta ad suffitum adhibeto et in ignem injicito maxime cum jejuna est, multaque calida lavato. Subdititium medicamentum. Alumen Aegyptium liquidum lana convolutum, in subdititio medicamento apponat. Aliud. Artemisiam tritam et vino albo maceratam in subdititio apponendam exhibeto. Ad puerperam recens enixam. Rosaceum, myrrham, ceram mixta in vellere subdenda exhibeto. Cum vero uteri prociderint, sicca et acerba tum bibenda tum admovenda offerto: sicum nigram,

κύμινον, ταῦτα πάντα τρίψας λεῖα ἐν εἰρίῳ δοῦναι προστίθεσθαι. Ἕτερον. σηπίης ὄστρακον κόψας λεῖον ἐς οἶνόν τε δεύσας σὺν λαγωοῦ θριξὶ καὶ εἰρίῳ προστίθεσθαι. ἢν δὲ μετὰ τόκον τὰς ὑστέρας ἀλγέῃ, πτισάνην καὶ πράσα καὶ στέαρ αἴγειον ἑψήσασα, ῥοφείτω τούτου ὡς ὀλίγιστον. Προσθετόν. λίτρον, κύμινον, σύκου τὸ ἴσον. καθαρτήριον προσθετὸν καὶ μαλθακτήριον. νέτωπον, ῥόδινον μύρον, χηνὸς ἄλειφαρ ἐς ὀθόνια λεπτά. || Ἢν τὰ ἐπιμήνια πολλὰ γένηται, γλυκυσίδης κόκκους τοὺς μέλανας δὶς ἑπτὰ πίνειν ἐν οἴνῳ δυσὶ κυάθοις. ἢν δὲ ἐξέρχονται αἱ μῆτραι πυκναὶ, βρέξας ὕδατι χλιαρῷ τὰς μήτρας ὑπτίην ἀνακλίνας, μίξας σίδιον, κηκίδα, ῥοῦν τὴν ἐρυθρὴν, ἐν οἴνῳ λευκῷ διατρίψας, τούτῳ χρίσας ἐντιθέναι. ἔπειτα πίσαι δάφνης φύλλα ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ. ὅταν γυνὴ κύουσα προσρέηται, ὀνίδα ξηρὴν καὶ μίλτον καὶ ὄστρακον σηπίης, ταῦτα τρίψασα λεῖα ἐν ῥάκει ἀποδήσασα προστιθέναι. ἢν δὲ μὴ καθαρθῇ τὸ ὕστερον λεῆναι ἐν οἴνῳ λευκῷ ὅσον κυάθου καὶ τρίψας ὀβολὸν ἀττικὸν διδόναι πίνειν, καὶ καθαίρεται.

allium, nitrum, cuminum, haec omnia laevissime trita, in vellere subdenda exhibeto. Aliud. Sepiae testam laevissime tusam et vino maceratam, cum leporinis pilis in vellere subdito. Quod si a partu uteri doleant, ptisanam, porrum et adipem caprinum coquat, ex eo modicum sorbeat. Subdititium medicamentum. Nitrum, cuminum, fici aequam portionem. Purgans subdititium et emolliens. Netopum, rosaceum unguentum, anserinus adeps, tenuibus linteis excepta. Si menses multi decurrant, poeoniae grana nigra bis septem cum vini cyathis duobus propinato. Quod si uteri crebro exeant, muliere supina reclinata, uteros tepida perluito, admixto mali punici putamine, galla, rhoe rubra in vino contrita, eo illito uterum intro reponito. Deinde lauri folia ex vino austero propinato. Si vero praegnans mensium profluvio vexetur, stercus asininum siccum, minium, sepiae testam, laeviter trita, linteo obligata, in subdititio apponito. Quod si secunda non purgetur, elaterium oboli Attici pondere tritum, in vini albi cyathi mensura potui exhibeto et purgabitur.

Ed. Chart. VII. [871.] Foës. I. 267. Ed. Lind. I. (590.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΔΟΝΤΟΦΥΙΑΣ.

[871] (590) Τὰ φύσει εὔτροφα τῶν παιδίων οὐκ ἀνάλογον τῆς σαρκώσεως καὶ τὸ γάλα θηλάζει. τὰ βορὰ καὶ πολὺ ἕλκοντα γάλα οὐ πρὸς λόγον σαρκοῦται. τὰ πουλὺ διουρέοντα τῶν θηλαζόντων ἥκιστα ἐνιαύσια. ὁκόσοισι πολλὴ φέρεται ἡ κοιλίη καὶ εὐπεπτοῦσιν, ὑγιεινότερα. ὁκόσοισιν ὀλίγη βοροῖσιν ἐοῦσι καὶ μὴ ἀνάλογον τρεφομένοισιν, ἐπίνοσα. ὁκόσοισι δὲ πουλὺ γαλακτῶδες ἀπεμεῖται, κοιλίη ξυνίσταται. ὁκόσοισιν ἐν ὀδοντοφυίῃ ἡ κοιλίη πλείω ὑπάγει, ἧσσον σπᾶται ἢ οὕτως ὀλιγάκις. ὁκόσοισιν ἐπὶ ὀδοντοφυίῃ πυρετὸς ὀξὺς ἐπιγίγνεται, ὀλιγάκις σπῶνται. ὁκόσα ὀδοντοφυεῦντα εὔτροφα μένει καταφορικὰ ἐόντα, κίνδυνος σπασμὸν ἐπιλαβεῖν. τὰ ἐν χειμῶνι ὀδοντοφυεῦντα τῶν ἄλλων ὁμοίων ἐόντων βέλτιον ἀπαλλάσσει. οὐ πάντα τὰ ἐπὶ ὀδοῦσι σπασθέντα τελευτᾷ· πολλὰ δὲ καὶ διασώζεται. τὰ μετὰ βηχὸς ὀδοντοφυεῦντα χρονίζει. ἐν δὲ τῇ διακεντήσει ἰσχναίνεται μᾶλλον. ὁκόσα ἐν τῷ

HIPPOCRATIS DE DENTITIONE LIBER.

Pueri natura pleniores etiam pro corpulentiae ratione lac non ſugunt. Voraces et qui magnam lactis copiam trahunt, non pro ratione incraſſantur. Ex lactentibus qui urinam multam reddunt, minime per annum durant. Quibus alvus multum devertur, ſi bene concoquunt, ii melius habent. At quibus parum fertur, ſi voraces fuerint, neque pro ratione nutriantur, ii morboſi ſunt. Quibus vero lacteus cibus multus vomitione refunditur, iis alvus ſiſtitur. Quibus cum dentes erumpunt, alvus crebrius demittit, minus convulſione tentantur quam quibus ſic raro alvus ſubducitur. Quibus in dentitione febris acuta accedit, ii raro convulſionibus tentantur. Qui cum dentitione bene habito corpore permanent, gravi ſomno premuntur, periculum eſt ne eos convulſio prehendat. Quibus hieme dentes erumpunt, ſi catera ſimiliter ſe habeant, ii melius degunt. Non omnes dentibus erumpentibus convulſione tentati moriuntur, plerique etiam ſervantur. Qui cum tuſſi dentiunt, iis tardius dentes erumpunt, in ipſa autem punctione, magis ex-

Ed. Chart. VII. [871. 872.] Foës. I. 267. Ed. Lind. I. (590. 591.)

ὀδοντοφυέειν χειμῶνας ἔχει, ταῦτα καὶ προσεχόντως ἠγμένα ῥᾷον φέρει ὀδοντοφυΐαν. τὰ διουρεῦντα πλέον ἢ διαχωρεῦντα πρὸς λόγον εὐτροφώτερα. [872] ὁκόσοισιν οὐρεῖται μὴ πρὸς λόγον, κοιλίη δὲ πυκνῶς ὠμὸν ἐκ παιδίων παρηθῇ, (591) ἐπίνοσα. τὰ εὔυπνα καὶ εὔτροφα πουλὺ ἀναλαμβάνει καὶ παράκειται οὐχ ἱκανῶς διωκειμένον. τὰ παρεσθίοντα ἐν τῷ θηλάζειν ῥᾷον φέρει ἀπογαλακτισμόν. τὰ πολλάκις παρηθεῦντα δίαιμον καὶ ἄπεπτον κατὰ κοιλίην, πλεῖστα τῶν ἐν πυρετῷ ὑπνώδεα. τὰ ἐν παρισθμίοις ἕλκεα ἄνευ πυρετῶν γιγνόμενα ἀσφαλέστερα. ὁκόσοισιν ἐν τῷ θηλάζειν τῶν νηπίων βὴξ προσίσταται, σταφυλὴν εἴωθεν μείζονα ἔχειν. ὁκόσοισι ταχέως ἐν παρισθμίοις νομαὶ ἐφίστανται τῶν πυρετῶν μενόντων καὶ βηχίων, κίνδυνος πάλιν γενέσθαι ἕλκεα τὰ παλινδρομήσαντα ἐν ἰσθμίοις. ἕλκεα τοῖσιν ὁμοίοισι κινδυνώδη. τοῖσι παιδίοισιν ἀξιολόγοις ἕλκεσιν ἐν παρισθμίοισι, καταπινομένων, σωτηρίας ἐστίν. ὁκόσα δὴ μᾶλλον τῶν πρότερον μὴ δυναμένων καταπίνειν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσι, πολὺ τὸ χο-

tenuantur. Quibus dentientibus hiems supervenit, ii si diligenter curentur, dentitionem facilius ferunt. Qui plus meiunt quam egerunt, ii pro ratione pleniores sunt. Qui non pro ratione meiunt, alvus vero a puero cruda crebro transmisit, ii morbis sunt obnoxii. Qui bene dormiunt et bene habito sunt corpore, ii copiosum alimentum assumunt et corpori apponitur non sufficienter distributum. Qui interim dum lac sugunt cibum capiunt, facilius a mamma depelluntur. Qui saepius cruentum et crudum per alvum transmittunt, plerique cum febricitant, somnolenti sunt. Tonsillarum ulcera quae sine febre contingunt, securiora sunt. Quos infantes dum lac sugunt tussis urget, ii uvam majorem habere consueverunt. Quibus in tonsillis ulcera serpentia cito superveniunt, febribus et tussi perseverantibus periculum est ne ulcera recurrentia suboriantur. His ulcera in faucium angustiis periculi plena. Pueri qui effatu digna habent tonsillarum ulcera, si deglutiant, salutis signum est. Qui vero in tonsillarum ulceribus magis quam priores devorare non possunt, iis bilem vomitione refundere,

λῶδες, ἀνεμεῖσθαι ἢ κατὰ κοιλίαν ἔρχεσθαι, κινδυνῶδες ἐν τοῖσιν ἐν παρισθμίοισιν ἕλκεσιν, ἀραχνιῶδές τι ἐὸν οὐκ ἀγαθόν. ἐν τοῖσι παρισθμίοισιν ἕλκεσι μετὰ τοὺς πρώτους χρόνους διαῤῥεῖν φλέγμα διὰ τοῦ στόματος πρότερον οὐκ ὂν χρήσιμον, || ὅμως ἀνακτέον. ἢν δὲ ἄρξηται ξυνδιδῷ, πάντως ἀσμενιστέον. τὸ δὲ μὴ οὕτως διαῤῥέον εὐλαβητέον. ῥευματιζομένοις παρίσθμια κοιλίη κατενεχθεῖσα πλείω λύει τὰς ξηρὰς βῆχας. παιδίοισιν ἀνενεχθέν τι πεπεμμένον πλείω λύει. τὰ πολὺν χρόνον ἐν παρισθμίοις ἕλκεα ἀναυξῆ μένοντα ἀκίνδυνα πρὸ τῶν πέντε ἢ ἓξ ἡμερέων. τὰ πουλὺ γάλα τῶν θηλαζόντων (592) ἀναλαμβάνοντα, ὡς τὸ πολὺ ὑπνώδη. τὰ μὴ εὐτροφέα τῶν θηλαζόντων ἄτροφα καὶ δυσανάληπτα. ἕλκεα ἐν θέρει γιγνόμενα ἐν παρισθμίοις, χείρονα τῶν ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ὥρῃσιν. τάχιον γὰρ νέμεται. τὰ περὶ σταφυλὴν νεμόμενα ἕλκεα ἐν παρισθμίοισιν, σωζομένοισι τὴν φωνὴν ἀλλοιοῖ. τὰ περὶ φάρυγγα νεμόμενα ἕλκεα χαλεπώτερα καὶ ὀξύτερα, ὡς ἐπιπολὺ δύσπνοιαν ἐπιφέρει.

aut per alvum prodire, periculosum. In tonsillarum ulceribus si quid araneosum insit, non bonum. In tonsillarum ulceribus post prima tempora pituitam per os defluere, quod antea non adfuit utile, educenda tamen est. Quod si cum incoeperit, postea omnino remittat, lubenter amplectendum. Si vero non sic desinat, verendum. Quibus tonsillae destillatione tentantur, plurimum subducta alvus tusses siccas discutit. Pueris quid concoctum superne eductum magis solvit. Tonsillarum ulcera longo tempore citra augmentum manentia, ante quintum aut sextum diem periculo carent. Qui dum mammam sugunt, multum lactis assumunt, ut plurimum somnolenti sunt. Qui cum mammam sugunt, non bene habito sunt corpore, ii macilenti permanent et aegre reficiuntur. Tonsillarum ulcera aestate suborta pejora sunt quam quae aliis oriuntur temporibus, cito enim serpunt. Serpentia circa uvam tonsillarum ulcera, in iis qui servantur, vocem immutant. Serpentia circa fauces ulcera, quae magnam molestiam exhibent et acuta magis sunt, ut plurimum spirandi difficultatam adferunt.

Ed. Chart. IV. [269.] Foës. I. 268. Ed. Lind. I. (289.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΚΑΡΔΙΗΣ.

[269] (289) *Καρδίη σχῆμα μὲν ὁκοίη πυραμὶς, χροιὴν δὲ κατακορὴς φοινικέα. καὶ περιβεβλέαται χιτῶνα λεῖον. καὶ ἔστιν ἐν αὐτέῳ ὑγρὸν σμικρὸν ὁποῖον οὖρον· ὥστε δόξεις ἐν κύστει τὴν καρδίην ἀναστρέφεσθαι. γεγένηται δὲ τούτου ἕνεκα, ὅκως θάλληται ῥωσκομένως ἐν φυλακῇ. ἔχει δὲ τὸ ὕγρασμα ὁκόσον μάλιστα καὶ πυρευμένη ἄκος. τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν διουρέει ἡ καρδίη πίνουσα, ἀναλαμβανομένη καὶ ἀναλίσκουσα, λάπτουσα τοῦ πνεύμονος τὸ ποτόν. πίνει γὰρ ὤνθρωπος τὸ μὲν πολλὸν ἐς νηδύν. ὁ γὰρ στόμαχος ὁκοῖον χῶσνος καὶ ἐκδέχεται τὸ πλῆθος καὶ ἅσσα προαιρούμεθα. πίνει δὲ καὶ ἐς φάρυγγα· τιτθὸν δὲ οἷον καὶ ὁκόσον ἂν λάθοι διὰ ῥύμης ἐσρυέν. πῶμα γὰρ ἀτρεκὲς ἡ ἐπιγλωσσὶς οὐκ ἂν διήσει μεῖζον ποτοῦ οὐδέν. σημήϊον τοῦτο. ἢν γάρ τις κυανῷ ἢ μίλτῳ φορύξας ὕδωρ δοίη δεδιψηκότι πάνυ πιεῖν, μάλιστα δὲ συΐ. τὸ γὰρ κτῆνος οὐκ ἔστιν ἐπιμελὲς, οὐδὲ φιλόκαλον, ἔπειτα δὲ εἰ ἔτι πίνοντος ἀνατέμνοις τὸν λαιμὸν, εὕροις ἂν τοῦτον κε-*

HIPPOCRATIS DE CORDE LIBER.

Cor figura quidem metae similis, colore autem admodum puniceo, tunica laevi circumtegitur, in qua humor modicus qualis urina inest, ut cor in vesica conversari existimes. Ea vero de causa extitit, ut validum in custodia vigeat. Humiditatem autem tantam habet, quanta maxime ad aestuantis medelam satis sit. Hoc humidum cor in serum vertit, pulmonis potum elambendo ebibens, assumens et consumens. Nam cum quis bibit, maximam partem in ventrem demittit. Gula enim velut infundibulum et potus copiam et quaecumque expetimus excipit. Cum bibit autem, in guttur demittit, verum quasi ex mamma sugens, quantum suo impetu influens latere possit. Epiglottis enim Graece dicta operculum exactum ne ampliorem quidem potum transmiserit. Cujus rei hoc est indicium. Si quis enim aquam coeruleo colore aut minio inquinatam valde sitienti potui exhibeat, praecipue vero sui, hoc enim pecus neque curam adhibet et immundum est, deinde adhuc bibenti jugulum secuerit, hunc potu coloratum reperiet. Ve-

Ed. Chart. IV. [269. 270.] Foës. I. 268. Ed. Lind. I. (289. 290.)

χρωσμένον τῷ ποτῷ. ἀλλ᾽ οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἡ χειρουργία. οὔκουν ἀπιστητέον ἡμῖν περὶ τοῦ ποτοῦ (290) εἰ εὐτρεπίζει τὴν σύριγγα τῷ ἀνθρώπῳ. ἀλλὰ πῶς ὕδωρ ἀναιδὲς ἔνουρον ὄχλον καὶ βῆχα παρέχει πολλήν; οὕνεκα, φημὶ, ἀπάντικρυ τῆς ἀναπνοῆς φέρεται. τὸ γὰρ διὰ τῆς ὁρμῆς ἐσρέον, ἅτε παρὰ τοῖχον ἰὸν, οὐκ ἐνίσταται τῇ ἀναφορῇ τοῦ ἠέρος, ἀλλά τινα καὶ λείην ὁδόν οἱ παρέχει ἡ ἐπίτεγξις. τοῦτο δὲ τὸ ὑγρὸν ἀπάγει τοῦ πνεύμονος ἅμα τῷ ἠέρι. τὸν μὲν οὖν ἠέρα χρὴ γενόμενον θεραπείην ἀνάγκῃ ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐκβάλλειν ἔνθεν ἤγαγεν. [270] τὸ δ᾽ ὑγρὸν τὸ μὲν εἰς τὸν κουλεὸν αὐτέης ἀποπίει, τὸ δ᾽ αὖ ξὺν τῷ ἠέρι θύραζε χωρέειν ἐῇ. ταύτῃ καὶ διαίρει τὸν οὐρανὸν, ὁκόταν παλινδρομέῃ τὸ πνεῦμα· παλινδρομέει δὲ κατὰ δίκην. οὐ γάρ ἐστιν ἀνθρώπου φύσιος τροφὴ ταῦτα. κῶς γὰρ ἀνθρώπου τροφὴ ἄνεμος καὶ ὕδωρ τὰ ὠμά; ἀλλὰ μᾶλλον τιμωρίη ξυγγενέος πάθης. περὶ δὲ οὗ ὁ λόγος ἡ καρδίη μῦς ἐστι κάρτα ἰσχυρὸς, οὐ τῷ νεύρῳ, ἀλλὰ πιλήματι σαρκός. καὶ δύο γαστέρας ἔχει δια-

rum non cuivis hanc manuum actionem aggredi datur. Non igitur nobis fides est detrahenda de potu, qui in hominis arteriam convertatur. Verum quanam ratione aqua affatim incidens molestiam et multam tussim exhibet? hac sane de causa quod ex adverso respirationi occurrit. Nam quod per rimam influit, cum juxta parietem feratur, aëris sursum elationi non obsistit, sed quandam vel laevem ipsi viam humectatio praebet. Hunc autem humorem una cum aëre a pulmone abducit. Aërem itaque, cum medela existat, retro ut per eandem viam per quam adduxit, ex necessitate rejiciat oportet. Humoris vero partem quidem in suam vaginam absorbet, partem etiam rursus una cum aëre foras ferri permittit. Istaque via cum spiritus retrofertur palatum dividit. Justa autem ratione retro recurrit. Neque enim haec hominem alere possunt. Qua vero ratione ventus et aqua, cruda cum sint, in hominis alimentum cedant? Verum connatae affectioni potius moderantur. Sed ut ad institutum sermonem revertatur nostra oratio, cor musculus est validus admodum non nervo, verum carnis spissamento,

Ed. Chart. IV. [270.] Foes. I. 268. 269. Ed. Lind. I. (290. 291.)

κεκριμένας ἐν ἑνὶ περιβόλῳ, τὴν μὲν ἔνθα, τὴν δὲ ἔνθα. οὐδὲν δὲ ἐοίκασιν ἀλλήλῃσιν. ἡ μὲν γὰρ ἐν τοῖσι δεξιοῖσι ἐπὶ στόμα κέεται ὁμιλέουσα τῇ ἑτέρῃ φλεβὶ, || ἡ δὲ δεξιὴ φημὶ τῶν ἐν λαιοῖς. ἡ γὰρ καρδίη τουτέοισι τὴν ἕδρην ἐμπεποίηται. ἀτὰρ ἥδε καὶ πάμπαν εὐρυκοίλιος καὶ λαγαρωτέρη πολλῷ τῆς ἑτέρης, οὐδὲ τῆς καρδίης νέμεται τὴν ἐσχατιὴν, ἀλλ' ἐγκαταλείπει τὸν οὔραχον καὶ στερεόν ἐστιν ὥσπερ (291) ἔξωθεν προσεῤῥαμμένη. ἡ δὲ ἑτέρη κέεται ὑπένερθεν μὲν μάλιστα καὶ κατ' ἰθυωρίην, μάλιστα μὲν μαζῷ ἀριστερῷ ὅπη καὶ διασημαίνει τὸ ἅλμα. περίβολον δὲ ἔχει παχὺν καὶ βόθρον ἐμβεβόθρωται τὸ εἶδος εἴκελον ὅλμῳ. ἀλλὰ γὰρ ἤδη καὶ τοῦ πνεύμονος ἐνδύεται μετὰ προσηνίης τε καὶ κολάζει τὴν ἀκρασίην τοῦ θερμοῦ περιβαλλομένη. ὁ γὰρ πνεύμων φύσει ψυχρός· ἀτὰρ καὶ ψυχόμενος τῇ εἰσπνοῇ. ἄμφω γε μὴν δασεῖαι τὰ ἔνδον καὶ ὥσπερ ὑποδιαβεβρωμέναι μᾶλλον τῆς δεξιῆς ἡ λαιή. τὸ γὰρ ἔμφυτον πῦρ οὐκ ἐν τῇ δεξιῇ, ὥστε θαῦμα τρηχυτέρην γενέσθαι τὴν λαιὴν ἐσπνέουσαν ἀκρήτου.

duos discretos habens in uno amictu ventriculos, utrinque quidem unum, qui nullo modo inter se sunt similes. Unus quidem in dextris ad os situm habet, alteram venam attingens, et hic dexter, inquam, in sinistris. In his enim totum cor sedem fixit. Quin etiam hic in totum ampliorem habet capacitatem et longe altero laxior est, neque cordis extremam partem occupat, sed postremum mucronem relinquit, solidus item est, tanquam foris assutus. Alter vero sub sinistra quidem mamma praecipue situs est, cui maxime e directo respondet, ubi etiam saltu ipso de se significationem praebet. Septum autem habet crassum et intus tanquam fossicula excavatur, quae est ad instar pilae. Quin etiam pulmonem subit et suo circumjectu caloris incrementum blande moderatur. Pulmo enim natura frigidus; quin et inspiratione perfrigeratur. Ac ambo quidem interiore parte sunt asperi ac velut aliquantulum erosi et sinister magis quam dexter. Connatus enim a natura ignis in dextro non est, ut mirum subeat sinistrum asperiorem fieri cum intemperatum aërem inspiret. Sed hac parte ut calidi robur

Ed. Chart. IV. [270.] Foes. I. 269. Ed. Lind. I. (291. 292.)

ταύτῃ καὶ παχετὸν ἐνδεδόμηται φυλακῆς εἵνεκα τῆς ἰσχύος τοῦ θερμοῦ. στόματα δ᾽ αὐτέοισιν οὐκ ἀνεώγασιν, εἰ μή τις ἀποκείρῃ τῶν οὐάτων τὴν καρδίην καὶ τῆς καρδίης τὴν κεφαλήν. ἢν δ᾽ ἀποκείρῃ, φανήσεται καὶ δισσὰ στόματα ἐπὶ δυσὶ γαστέραιν. ἡ γὰρ παχείη φλὲψ ἐκ μιῆς ἀναθέουσα, πλανᾷ τὴν ὄψιν, ἢν ἀνατμηθῇ. αὗται πηγαὶ φύσιος ἀνθρώπου· καὶ οἱ ποταμοὶ ἐνταῦθα ἀνὰ τὸ σῶμα τοῖσιν ἄρδεται τὸ σκῆνος, οὗτοι δὲ καὶ ζωὴν φέρουσι τῷ ἀνθρώπῳ, κὴν αὐανθέωσιν, ἀπέθανεν ὥνθρωπος. ἀγχοῦ δὲ τῆς ἐκφύσιος τῶν φλεβῶν σώματα τῇσι κοιλίῃσιν ἀμφιβεβήκασι, μαλθακὰ σηραγγώδεα, ἃ κληΐσκεται μὲν οὔατα, τρήματα δὲ οὐκ ἔστιν οὐάτων. ταῦτα γὰρ οὐκ ἐνακούουσιν ἰαχῆς· ἔστι δὲ ὄργανα τοῖσιν ἡ φύσις ἁρπάζει τὸν ἠέρα. καίτοι δοκέω τὸ (292) ποίημα χειρώνακτος ἀγαθοῦ. κατασκεψάμενος γὰρ σχῆμα στερεὸν ἐσόμενον τὸ σπλάγχνον διὰ τὸ πλατικὸν τοῦ ἐγχύματος, ἔπειτα πᾶν ἐὸν ἑλκτικὸν, παρέθηκεν αὐτέῳ φύσας, καθάπερ τοῖσι χοάνοισιν οἱ χαλκέες. ὥστε διὰ τουτέων χειροῦται τὴν πνοήν. τεκμήριον δὲ τοῦ λόγου· τὴν μὲν γὰρ καρδίην ἴδοις ἂν ῥι-

custodiat, crassitudo intus extructa est. Eorum vero oscula aperta non sunt, nisi quis cordis auriculas ejusque caput praecidat, tuncque duplicia oscula in duobus ventriculis erunt conspicua. Vena enim crassa ex una decurrens, si secetur, visum fallit. Hi sunt humanae naturae fontes, hincque flumina excurrunt quibus corporis alveus irrigatur. Atque haec vitam homini conferunt, et si resiccata fuerint, homo perit. Prope autem venarum exortum, ventriculis circumobducta snnt corpora mollia, cava, quae aures quidem nominantur. Neque aurium foramina habent, non enim clamorem obaudiunt, verum instrumenta sunt, quibus aërem natura ad se rapit. Et certe praestantis artificis opus esse censeo. Qui cum speculatus fuisset, viscus ipsum ex sanguinis extra venas effusi distensione forma solida futurum, totumque trahendi facultate praeditum, huic felles admovit quemadmodum fornacibus fusoriis fabri assolent, per quos spiritum acciperet. Hujus autem orationis inde sumas argumentum, quod cor tota sua natura agitari cernas, aures

πταζομένην οὐλομελῆ, τὰ δὲ οὔατα κατ᾽ ἰδίην ἀναφυσώμενά τε καὶ ξυμπίπτοντα. διὰ τοῦτο δέ φημι καὶ φλεβία μὲν ἐργάζεται τὴν ἀναπνοὴν ἐς τὴν ἀριστερὴν κοιλίην, ἀρτηρίη δ᾽ εἰς τὴν ἄλλην. τὸ γὰρ μαλακὸν ἑλκτικώτερον καὶ ἐπιδοσίας ἔχον. ἔχρη δὲ ἡμῖν μᾶλλον τὰ ἐπικείμενα τῆς καρδίης διάψύχεσθαι βλήματα. ἔστι γὰρ τὸ θερμὸν ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν. ὥστε διὰ τὴν πάθην οὐκ ἔλαβεν εὐπετὲς ὄργανον, ἵνα μὴ πάμπαν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐσιόντος. λοιπός ἐστιν ὁ λόγος ὁ τῆς καρδίης ὑμένες ἀφανέες, ἔργον ἀξιαγαπητότατον. ὑμένες γὰρ καὶ ἄλλοι τινὲς ἐν τῇσι κοιλίῃσιν ὁκοῖον ἀράχναι διαπετέες ζώσαντες πάντη τὰ στόματα, κτηδόνας ἐμβάλλουσιν ἐς τὴν στερεὴν καρδίην. οὗτοί μοι δοκέουσιν οἱ τόνοι τοῦ σπλάγχνου καὶ τῶν ἀγγείων [271] ἀρχαὶ τῇσιν ἀορτῇσιν. ἔστι δὲ αὐτέων ζεῦγος, οἳ θύρεσι μεμηχάνηνται τρεῖς ὑμένες ἑκάστῃ, περιφερέες ἐξ ἄκρου περ ὁκόσον ἡμίτομα κύκλου. οἵ τε ξυνιέντες θαυμάζουσιν ὡς κλείουσι τὰ στόματα τῶν ἀορτέων πέρας καὶ τὴν καρδίην ἀποθανόντος. ἤν τις ἐξεπιστά-

vero privatim tum intumeſcere tum concidere. Atque eam ob cauſam quod ſentio, venulae quidem in ſiniſtrum ventriculum reſpirationem efficiunt, arteria vero in alterum. Quod enim molle, magis attrahit et augetur. Nobis autem erat ex uſu ſuperinjecta cordi tegumenta magis perfrigerari. In dextris enim calor ineſt, adeoque ob affectionem non ſusceperunt amplum inſtrumentum, ut ne in totum ab eo quod ingreditur ſuperarentur. Reliquae ſunt cordis membranae latentes oratione explicandae opus maxime utile. Aliae namque quaedam membranae in ventriculis, velut aranearum telae expanſae, oſcula undique cingunt et in ſolidam cordis ſubſtantiam filamenta immittunt. Hae mihi videntur viſceris eſſe nervi et vaſorum principia aortis exhibere. Eſt autem earum par unum. Tres enim membranae ad oſtiola ſingula excogitatae ſunt, in ſummo rotundae quantum dimidiatus circulus. Adeo ut qui rem intelligunt mirentur quomodo oſcula ipſa, hoc eſt aortarum fines claudant. Ac ſi quis veteris inſtituti probe gnarus, mortui animalis corde

Ed. Chart. IV. [271.] Foës. I. 269. 270. Ed. Lind. I. (292. 293.)

μενος, (293) τὸν ἀρχαῖον κόσμον ἀφελὼν, τὸν μὲν ἀποστερήσει, τὸν δὲ ἐπανακλινεῖ, οὔτε ὕδωρ ἂν διέλθοι εἰς τὴν καρδίην οὔτε φῦσα ἐμβαλλομένη. καὶ μᾶλλον τῶν τῆς ἀριστερῆς. τοιγὰρ ἐμηχανήθησαν ἀτρεκέστερον κατὰ δίκην. γνώμη γὰρ ἡ τοῦ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαιῇ κοιλίῃ, || καὶ ἄρχει τῆς ἄλλης ψυχῆς. τρέφεται δὲ οὔτε σιτίοισιν οὔτε ποτοῖσιν ἀπὸ τῆς νηδύος, ἀλλὰ καθαρῇ καὶ φωτοειδεῖ περιουσίῃ γεγονυίῃ ἐκ τῆς διακρίσιος τοῦ αἵματος. εὐπορέει δὲ τὴν τροφὴν ἐκ τῆς ἔγγιστα δεξαμένης τοῦ αἵματος διαβάλλουσα τὰς ἀκτῖνας. καὶ νεμομένη ὥσπερ ἐκ νηδύος τῶν ἐντέρων τὴν τροφὴν οὐκ ὂν κατὰ φύσιν. ὅκως δὲ μὴ ἀνακωχῇ τὸ σιτίον τὰ ἐνεόντα ἐν τῇ ἀρτηρίῃ ἐν ζάλῃ ἐὸν, ἀποκλείει τὴν ἐπ᾽ αὐτὴν κέλευθον. ἡ γὰρ μεγάλη ἀρτηρίη βόσκεται τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα καὶ γέμει τροφῆς οὐχ ἡγεμονικῆς. ὅτι δὲ οὐ τρέφεται βλεπομένῳ αἵματι ἡ μεγάλη ἀρτηρίη δῆλον ὧδε. ἀποσφαγέντος τοῦ ζώου σχισθείσης τῆς ἀριστερῆς κοιλίης ἐρημίη φαίνεται πᾶσα, πλὴν ἰχῶρός τινος καὶ χολῆς ξανθῆς καὶ τῶν ὑμέ-

exempto, hanc quidem demat, illam vero reclinet neque aqua in cor penetrare neque ſtatus emitti poterit. Eaeque praecipue in ſiniſtrae partis vaſis juſta ratione exactiorem ſunt molitionem adeptae. Mens enim humana in ſiniſtro ventriculo a natura inſita eſt et reliquae animae imperat. Neque vero nutritur cibis ac potibus, qui ex inſeriore ventre prodeunt, verum ex pura et clara abundantia ex ſanguinis ſecretione orta. Alimentum autem ei abunde ſuppetit ex proximo ſanguinis conceptaculo, radios immittens et tanquam diſtribuens ex inferiore ventre inteſtinorum non naturale alimentum. Ne vero quae in arteria inſunt, cibum in fluctuatione conſtitutum remorentur, viam quae ad ipſam tendit concluſit. Arteria enim magna ventrem et inteſtina depaſcitur et alimento non primario referta eſt. Quod vero arteria magna non alatur eo ſanguine qui cernitur, ex hoc manifeſtum eſt. Jugulati animalis aperto ventriculo ſiniſtro, in totum ſolitudo apparet, praeterquam ſeroſi cujusdam humoris et flavae bilis et membranarum, de quibus jam a me

νων, περὶ ὧν ἤδη μοι πέφανται· ἡ δὲ ἀρτηρίη οὐ λειφαιμοῦσα οὐδὲ ἡ δεξιὴ κοιλίη. τουτέῳ μὲν οὖν τῷ ἄγγει κατ᾽ ἐμὸν νόον ἥδε πρόφασις τῶν ὑμένων. τὸ δ᾽ αὖ φερόμενον ἐκ τῆς δεξιῆς ζυγοῦται μὲν καὶ τοῦτο τῇ ξυμβολῇ τῶν ὑμένων, πλὴν οὐ κάρτα ἔθρωσκεν ὑπὸ ἀσθενείης. ἀλλ᾽ ἀνοίγεται μὲν ἐς πνεύμονος ἀγγεῖα αἷμα παρασχεῖν αὐτοῖς τὴν τροφὴν, κλείεται δὲ ἐς τὴν καρδίαν οὐχ (294) ἁρμῷ, ὅκως ἐσίῃ μὲν ὁ ἠὴρ, οὐ πάνυ δὲ πολύς. ἀσθενὲς γὰρ ἐνταῦθα τὸ θερμὸν, δυναστευόμενον χρήματι ψυχροῦ. τὸ αἷμα γὰρ οὐκ ἔστι τῇ φύσει θερμὸν, οὐδὲ γὰρ ἄλλό τι ὕδωρ, ἀλλὰ θερμαίνεται. δοκέει δὲ τοῖσι πολλοῖσι φύσει θερμόν. περὶ δὲ καρδίης τοιαῦτα εἰρήσθω.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΔΕΝΩΝ.

(414) Περὶ δὲ ἀδένων οὐλομελίης ὧδε ἔχει. φύσις μὲν αὐτέοισιν ἡ σπογγῶδες, ἀραιαὶ μὲν καὶ πίονες, καὶ ἔστιν οὔτε σαρκία ἴκελα τῷ ἄλλῳ σώματι, οὔτε ἄλλο τι ὅμοιον τῷ

dictum eſt. At arteria minime ſanguine deſtituta eſt, neque dexter ventriculus. Hoc igitur vas meo quidem judicio membranis occaſionem dedit. At rurſus quod ex dextro ventriculo fertur, id quidem etiam ipſum membranarum commiſſura conjungitur, ſed propter imbecillitatem non magno cum aſſultu impetit. Verum aperitur quidem in pulmones, ut eis ſanguinem ad alimentum praebeat, in cor autem clauditur, non confertim tamen, quo aër quidem ingrediatur, neque tamen admodum multus. Imbecillum enim his eſt calidum frigidi copia ſuperatum. Neque enim ſanguis natura calidus eſt, ut neque alia quaedam aqua, ſed caleſcit. Plerisque tamen natura calidus videtur. Et de corde iſta quidem a me dicta ſint.

HIPPOCRATIS DE GLANDVLIS LIBER.

Glandularum integra et abſoluta natura ſic ſe habet. Eadem quidem natura ſpongioſa, rarae ſiquidem et pingues et neque carnem habent reliquo corpori ſimilem, neque

Ed. Chart. IV. [271. 272.] Foës. I. 270. Ed. Lind. I. (414. 415.)
σώματι, ἀλλὰ ψαφαρὰ καὶ φλέβας ἔχει συχνάς. εἰ δὲ διατάμοις, αἱμοῤῥαγίη λάβρος· τὸ εἶδος λευκὴ καὶ οἷον φλέγμα, ἐπαφομένῳ δὲ οἷον εἰρία. κἢν ἐργάσῃ τοῖς δακτύλοις ἐπιπουλὺ βιησάμενος, ἡ ἀδὴν ὑγρὸν ἀφίησιν ἐλαιῶδες· καὶ αὐτὸ θρύπτεται πολλὰ καὶ ἐξαπόλλυται. πονέουσι δὲ οὐ κάρτα· ἀλλὰ τῷ ἄλλῳ σώματι. ἐπὴν πονέουσι δὲ ἢ δι' ἰδίην νοῦ[272]σον, παῦρα δὲ καὶ τῷ σώματι ξυμπονέουσιν, αἱ νοῦσοι φύματα γίνονται καὶ χοιράδες ἀναπηδῶσι καὶ πῦρ ἔχει τὸ σῶμα. πάσχουσι δὲ ταῦτα ἐπὴν ὑγρασίης πληρωθῶσι τῆς ἐπὶ τοῦ ἄλλου σώματος ἐπιῤῥεούσης εἰς αὐτάς. ἐπιῤῥέει δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος διὰ τῶν φλεβῶν, αἳ δι' αὐτῶν τέτανται πολλαὶ καὶ κοῖλαι, ὥστε ἀκολουθεῖν τὸ ὑγρὸν ὅ τι ἂν ἕλκωσιν εὐπετέως ἐς αὐτάς. κἢν πουλὺ εἴη καὶ νοσῶδες ἡ ῥοὴ, ξυντείνουσιν αἱ ἀδένες ἐπὶ σφᾶς τὸ ἄλλο σῶμα καὶ οὕτω πυρετὸς ἐξάπτεται καὶ ἀείρονται καὶ φλογῶσιν αἱ ἀδένες. ἀδένες δὲ ὕπεισιν ἐν τῷ σώματι πλείους ἢ μείζους ἐν τοῖσι κοίλοισιν αὐτέου ἢ ἐν τοῖσιν (415) ἄρθροισι, καὶ ὁκόσαι ἐν

aliud quicquam corpori ſimile, ſed friabilem et multis venis refertam. Quam ſi ſeces, ſanguis copioſius, ſpecie albus et velut pituita effunditur, ad tactum vero tanquam lana apparet. Ac ſi multa vi digitis contrectaris oleoſum humorem glandula emittit, ipſeque plerumque conteritur ac diſſolvitur. Neque vero admodum aegrotant, verum cum reliquo corpore. Cum autem vel proprio morbo laborant, parum namque etiam cum corpore affectionem communicant, morbi ſuboriuntur, tubercula et ſtrumae ſubſiliunt, febrisque corpus detinet. Quibus afficiuntur ubi humore ad eas ex reliquo corpore confluente impletae fuerint. Ex reliquo autem corpore influit per venas, quae per eas multae et rarae extenduntur, ita ut ad eas attractus humor facile conſequatur. Quod ſi copioſa et morboſa fluxio fuerit, glandulae etiam reliquum corpus diſtendunt eoque modo febris accenditur, glandulae attolluntur et inflammationem concipiunt. Glandulae autem in corpore ſubſunt plures et majores in ipſius cavitatibus quam in articulis et quaecunque in aliis

τοῖσι ἄλλοισιν ὑγρηδὸν καὶ κατὰ τὰ αἱματώδεα χωρία· αἱ μὲν ὡς τὸ ἐπιῤῥέον ἄνωθεν ἐς τὰ κοῖλα ἐπιδεχόμεναι ἐπὶ σφέας ἕλκωσιν, αἱ δὲ ὥστε τὴν αὖθις γινομένην ὑπὸ τῶν πόνων ἐργασίην ἐκδεχόμεναι, ἐν τοῖσιν ἄρθροισιν τὴν πληθὺν, || ἥντινα μεθίησι τὰ ἄρθρα· οὕτω πλάδος οὐκ ἔνι ἐν τῷ σώματι. εἰ γάρ τι καὶ γίνοιτο παραυτίκα, οὐκ ἂν ἐπιγίνοιτο πλάδος ὀπίσω. κατανασιμοῦται γὰρ καὶ τὸ πουλὺ καὶ τὸ ὀλίγον ἐς τὰς ἀδένας. καὶ οὕτως τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος αἱ ἀδένές κέρδος ποιεύμεναι, τροφὴ ξύντροφος αὐτέῃσιν ἐστίν. ὥστε ὅκου τελματώδεα, ἐκεῖ καὶ ἀδένες. σημεῖον. ὅκου ἀδὴν, ἐκεῖ καὶ τρίχες. ἡ γὰρ φύσις ποιέει ἀδένας καὶ τρίχας, ἄμφω χρέος τωὐτὸ λαμβάνουσιν, αἱ μὲν τὸ ἐπιῤῥέον ἐκδεχόμεναι, ὡς καὶ ἔμπροσθεν εἴρηται· αἱ δὲ τρίχες τὴν ἀπὸ τῶν ἀδένων ἐπικαιρίην ἔχουσαι φύονταί τε καὶ αὔξονται, ἀναλεγόμεναι τό τε περισσὸν καὶ ἐκβρασσόμενον ἐπὶ τὰς ἐσχατιάς. ὅκου δὲ αὖον ἐὸν τὸ σῶμα, οὔτε ἀδὴν οὔτε θρίξ· τὰ δὲ ἁπαλὰ καὶ πονεύμενα καὶ κάθυγρα, ἀδὴν ὧδε καὶ τρί-

humectis et ſanguine redundantibus locis continentur. Atque illae quidem ut id quod ex ſuperioribus locis in cavitates influit exceptum ad ſe trahant; hae vero ut in articulis ſubortam ex laboribus copioſam humiditatem, quamcunque articuli emittunt excipiant, ſicque ſuperflua humiditas in corpore minime redundet. Si quid enim ſtatim ſuboriatur, non tamen poſtea ſuccedet nimia corporis humectatio. Etenim tum multa tum pauca in glandulas expenditur. Eoque modo reliqui corporis abundantiam, glandulae in lucro ponunt et iis eſt alimentum accommodatum. Quare ubi uliginoſae corporis partes, ibi etiam glandulae ſunt. Quod hoc indicio conſtat, quoniam ubi glandula ibi etiam ſunt pili. Natura ſiquidem glandulas et pilos creat, ambo ejusdem utilitatis gratia. Illas quidem, ut quod influit, quemadmodum ante dictum eſt, excipiant; pilos vero, ut ex glandulis opportunitatem nacti, producantur et augeantur quodque in extremas partes redundat et expellitur colligant. Ubi autem corpus ſiccum, ibi neque glandula, neque pilus ineſt. Tenerae vero et labore agitatae partes ac humectae, glan-

Ed. Chart. IV. [272.] Foëſ. I. 271. Ed. Lind. I. (415. 416.)

χες. ἀδένες δὲ καὶ κατὰ τοῖν οὐάτοιν ἔνθα καὶ ἔνθα ἑκατέρωθεν κατὰ τὰς σφαγὰς τοῦ τραχήλου, τρίχες τε ἐνταῦθα ἑκατέρωθεν ἐπὶ ταῖς μασχάλησιν ἀδένες καὶ τρίχες. βουβῶνες καὶ ἐπίσειον ἰκέλως μασχάλησιν ἀδένας καὶ τρίχας. ταῦτα μὲν κοῖλα τῶν ἐν τῷ σώματι καὶ ῥηΐδια ἐς περιουσίην ὑγροῦ. καὶ γὰρ πονέει ταῦτα καὶ κινέεται μάλιστα τῶν ἐν τῷ σώματι. (416) τὰ δ᾽ ἄλλα ὁκόσα ἀδένας ἔχει μοῦνον, οἷον ἔντερα, ἔχει γὰρ καὶ ταῦτα ἀδένας ἐς τὸ ἐπίπλοον μείζονας, τρίχας οὐκ ἔχει. καὶ γὰρ ἐν τοῖσι τέλμασι τῆς γῆς καὶ καθύγροισιν οὐ φύεται τὸ σπέρμα οὔτ᾽ ἐθέλει ἀναβαίνειν τῆς γῆς ἄνω, ἀλλ᾽ ἀποσήπεται καὶ ἀποπνίγεται τῇ πλεονεξίῃ. βιῆται γὰρ τὸ σπέρμα. βιῆται δὲ καὶ ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἡ πληθὺς καὶ τὸ ὑγρὸν πουλὺ καὶ οὐκ ἂν φύσαι τρίχας. αἱ δὲ ἀδένες μείζονες ἤ κου ἄλλοθι τοῦ σώματος. καὶ νέμονται αἱ ἀδένες ἐν τοῖσιν ἐντέροισιν ἐκπιεζούμεναι τὸν πλάδον, τὰ δὲ ἔντερα ἐκ τῶν τευχέων ἐς τὰ ἐπίπλοα ἐνδέχεται καὶ καθίησι τὴν ὑγρασίην· τὸ δὲ ἐπίπλοον διαδιδοῖ τῇσιδε ἀδένεσιν.

dulas et pilos habent. Glandulae vero etiam ſunt ad utramque aurium partem, circa jugulares colli venas pili quoque ibidem. Sub alis utraque ex parte et glandulae et pili ſunt. Inguina et pubes non ſecus ac alae glandulas et pilos habent. Hae quidem inter corporis partes cavae ſunt et facile humoris abundantiam excipiunt. Ex omnibus enim corporis partibus hae maxime laborant et moventur. Reliquae autem quae glandulas tantum habent, velut inteſtina, habent enim et haec glandulas ad omentum majores, pilos non habent. Neque enim in uliginoſis et humectis terrae locis ſemen naſcitur, neque ſurſum emergit, ſed humoris redundantia, quae vim ſemini infert, putreſcit et ſuffocatur. Quin etiam in inteſtinis redundantia et humoris copia vim infert, neque pilos exoriri ſinit. Glandulae vero majores ſunt quam alia corporis parte et expreſſam ex inteſtinis redundantem humiditatem depaſcuntur. At inteſtina ex vaſis ad omentum pertingentibus humiditatem excipiunt et emittunt, omentum vero his glandulis transmittit. Sed et renes glan-

Ed. Chart. IV. [272. 273.] Foës. I. 271. Ed. Lind. I. (416. 417.)
ἔχουσιν δὲ καὶ οἱ νεφροὶ ἀδένας· καὶ γὰρ οὗτοι κορίσκονται πολλῆς ὑγρασίης. μείζους δὲ αἱ ἀδένες ταύτῃ ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες ἐοῦσαι. οὐ γὰρ ἐμπίνεται τοῖσι νεφροῖσιν τὸ ὑγρὸν τὸ ἐπιῤῥέον, ἀλλὰ διαῤῥέει ἐπὶ κύστιν κάτω. ὥστε ὅτιοῦν ἀποκερδάνωσιν ἀπὸ τῶν ὀχετῶν, τοῦτο ἕλκουσι πρὸς σφέας. καὶ ἄλλαι δέ εἰσιν ἐν τῷ σώματι [273] ἀδένες σμικραὶ καὶ πάνυ, ἀλλ' οὐ βούλομαι ἀποπλανᾶν τὸν λόγον. ἐς γὰρ τὰς ἐπικαίρους ἡ γραφή. νῦν δὲ ἀναβήσομαι τῷ λόγῳ καὶ ἐρέω περὶ ἀδένων οὐλομελίης τραχήλου. τράχηλος τὰ μέρεα αὐτοῦ ἑκάτερα ἔνθα καὶ ἔνθα ἀδένας ἔχει καὶ παρίσθμια καλέονται αἱ ἀδένες αὗται χροιῇ τοιῇδε. ἡ κεφαλὴ ὑπέρκειται ἄνω κοιλίη ἐοῦσα καὶ περιφερὴς καὶ τῆς περὶ αὐτὴν (417) ἀπὸ τοῦ ἄλλου σώματος ὑγρασίης, καὶ ἅμα ἀναπέμπει τὸ σῶμα ἀτμοὺς ἐς τὴν κεφαλὴν παντοίους ἄνω, οὓς αὖθις ἡ κεφαλὴ ὀπίσω ἀφίησιν· οὐ γὰρ δύναται ἐμμένειν τὸ ἐπιῤῥέον οὐκ ἔχον ἔνθα ἕδρην, ἢν μὴ τὴν κεφαλὴν πονέῃ, τότε οὐκ ἀνίησιν, ἀλλ' αὐτοῦ κρατέει. ἐπὴν δὲ ἀνῇ τὴν ἕλξιν ἐς τὰς ἀδένας, ἡ ῥοὴ γίνεται καὶ οὐδὲν λυπέει τὸ ῥεῦμα, ἔστ' ἂν ὀλί-

dulas habent, hi siquidem multa humiditate redundant Sunt autem hac parte majores quam aliae quaevis glandulae. Neque enim qui influit humor in renes imbibitur, sed infra ad vesicam defluit. Quare quicquid ex ductibus lucrifaciunt, id ad sese attrahunt. Sunt et aliae in corpore glandulae admodum parvae. Sed nolo mea oratione longius aberrare, cum ad insignes tantum haec nostra scriptio instituta sit. Nunc igitur ut ad institutum sermonem revertar, de integra glandularum colli natura dicendum. Collum utraque ex parte hinc et hinc glandulas habet, tonsillas vocant, in hunc usum comparatas. Caput cavum et rotundum superiore parte situm est et humiditatem ex reliquo corpore circum se complectitur, simulque vapores cujusvis generis sursum ad caput transmittit, quos rursus caput retro demittit. Neque enim quod influit, cum illic sedem non habeat, immorari potest nisi caput aegrotet. Tunc enim non dimittit, sed illic retinet. Ubi vero quod attractum est remiserit, fluxio fit in glandulas, quae nullam adfert molestiam, quoad

γον τε ᾖ καὶ ξύμμετρον καὶ ἐγκρατέες ἔωσιν αἱ ἀδένες. ἢν γὰρ πουλὺ ἐπιῤῥυῇ δριμὺ, ἢν μένῃ δριμὺ καὶ χολῶδες, φλεγμαίνει καὶ ἀνοιδίσκεταί καὶ ξυντείνει ὁ τράχηλος καὶ οὕτω προΐει ἐς οὖς. κἢν μὲν ἐς ἑκάτερα τὰ μέρεα, ἑκάτερον· ἢν δὲ ἐς θάτερον, πονέει θάτερον. ἢν δὲ ᾖ φλεγματῶδες καὶ πουλὺ καὶ ἀργὸν ἡ ῥοὴ, φλεγμαίνει δὲ καὶ ὧδε. καὶ ἡ φλεγμονὴ, στάσιμον ἐὸν ὑγρὸν, χοιράδες || ἐγγίνονται, αὗται χείρους αἱ νοῦσοι τραχήλου. μασχάλῃσι δὲ ξυῤῥέει μὲν καὶ ἐνταῦθα, ἀλλ' ὅταν πλῆθος ᾖ, δριμεῖς ἰχῶρες καὶ ὧδε γίνονται φύματα. κατὰ ταῦτα δὲ ἐν τοῖσι βουβῶσιν, ἕλκει τὴν ἀπὸ τῶν ὑπερκειμένων ὑγρασίην ἡ ἀδήν· ἄλλως εἰ πλῆθος λάβοι, βουβωνοῦται καὶ διαπυΐσκεται καὶ φλεγμαίνει ἰκέλως μασχάλῃσί τε καὶ τραχήλῳ. τὰ δ' αὐτὰ καὶ δοκέει παρέχειν ἀγαθὰ καὶ κακά. καὶ ταῦτα μὲν ἀμφὶ τῶνδε. τὰ δὲ ἔντερα ἔχει κόρον πολὺν ἀπό τε σιτίων καὶ ποτῶν· ἔχει δὲ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ δέρματος ὑγρασίην. αὕτη πᾶσα ἀπανασιμοῦται ἰκέλη τῆς (418) πρόσθεν. νούσους δὲ οὐ ποιεῖ τὰ πολλὰ, ὅκώς περ καὶ ἐν

pauca et moderata fuerit eamque glandulae retineant. Si enim copiosa et acris fluxio fuerit et acris et glutinosa perseveret, inflammatur et intumescit collumque distenditur, sicque ad aurem procedit. Et si quidem ad utramque aurem, utraque auris, si vero ad alteram, altera dolet. Quod si pituitosa, copiosa ac lenta fluxio fuerit, sic etiam inflammationem concipit, ex qua, cum humor sit stabilis, strumae generantur, iique pessimi colli morbi numerantur. In alas autem tunc quidem etiam quid confluit, verum ubi copiosi et serosi humores fuerint, ad hunc modum in ipsis quoque tubercula oriuntur. Quin et in inguinibus glandula ex superioribus partibus humiditatem trahit; alioqui si magna copia fuerit, inguinum tumores bubones dicti fiunt, qui pus colligunt et inflammationem concipiunt, non secus ac alae et collum. Atque haec tum bona tum mala praestare videntur. Et de his quidem hactenus. At vero intestina multum a cibis et potibus explentur. Quin et humiditatem sub cute continent, quae tota veluti prior absumitur. Morbos vero non facit, quemadmodum etiam in articulis contingit. Crebrae siqui-

τοῖσιν ἄρθροισιν γίνεται. συχναὶ γάρ τοι ἀδένες καὶ ἀναπετέες καὶ οὐ κοῖλαι καὶ οὐ πολὺ πλῆθος ἐπαυρισκόμεναι ἡ ἑτέρη τῆς ἑτέρης, ἐπεὶ μᾶλλον πλεονεκτεῖν ἐθέλουσα οὐδὲ μίη τότε πλῆθος ἔχειν δύναται, ἀλλ' ἐς ὀλίγον ἑκάστης ξυῤῥέον ἐς τὸ ἄρθρον ἐς πολλὰ διαιρεόμενον, ἰσότης ἐστὶν αὐτέῃσιν. ἡ κεφαλὴ καὶ αὕτη τὰς ἀδένας ἔχει, τὸν ἐγκέφαλον ἴκελον ἀδένι. ἐγκέφαλος γὰρ καὶ λευκὸς καὶ ψαφαρὸς, ὅκως περ καὶ ἀδένες, καὶ ταὐτὰ ἀγαθὰ τῇσιν ἀδέσι ποιεῖ τὴν κεφαλὴν ἐοῦσαν, διὰ τὰ εἰρημένα μοι, τιμωρέων ὁ ἐγκέφαλος ἀποστερέει τὴν ὑγρασίην καὶ ἐπὶ τὰς ἐσχατιὰς ἔξω ἀποστέλλει τὸ πλέον ἀπὸ τῶν ῥόων. μείζων δ' ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἄλλων ἀδένων καὶ αἱ τρίχες μείζους ἢ αἱ [274] ἄλλαι τρίχες. μείζων τε γὰρ ὁ ἐγκέφαλος καὶ ἐν εὐρυχωρίῃ κέεται τῇ κεφαλῇ. ποιέει δὲ νούσους καὶ ἥσσονας καὶ μείζονας ἢ αἱ ἄλλαι ἀδένες. ποιέει δὲ ὁκόταν ἐς τὰ κάτω τοῦ σώματος τὴν σφετέρην πλεονεξίην ἀποστείλῃ. ῥόοι δὲ ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ἀποκρίσιος, δι' ὤτων κατὰ φύσιν, δι' ὀφθαλμῶν, διὰ ῥινῶν· τρεῖς οὗτοι. καὶ ἄλλοι δι' ὑπερώης ἐς φάρυγγα, ἐς στόμαχον.

dem glandulae et expaſſae neque cavae ſunt, neque admodum altera alterius copia fruitur, quando ſi qua plus abundare velit, neque tunc copiam continere queat. Sed quod in articulum influit, in ſingulas paucum et in multas partes diviſum, aequalitatem ipſis praebet. Caput quoque ipſum glandulas habet, cerebrum nempe glandulae ſimile. Cerebrum enim non ſecus ac glandulae album eſt et friabile, iisdemque commodis quibus glandulae ſunt praeditae caput afficit, cum id humiditate, quae ob praedictas a me cauſas ineſt, cerebrum velut auxilium adſerens defraudat et ad extremitates magna ex parte per fluxiones foras emittit. Majus autem eſt cerebrum quam reliquae glandulae, et capilli etiam majores quam reliqui pili. Majus enim cerebrum et in amplo capitis ſpatio ſitum habet. Morbos autem et minores et majores parit quam reliquae glandulae. Parit vero cum ad inferiores corporis partes copiam qua redundat mandarit. De capite autem fluxiones velut ſecretione contingunt per aures ſecundum naturam, per oculos, per nares, tres numero. Aliae per palatum in fauces, in

Ed. Chart. IV. [274.] Foes. I. 272. Ed. Lind. I. (418. 419.)

ἄλλοι διὰ φλεβῶν ἐπὶ νωτιαῖον, ἐς τὸ αἷμα, οἱ πάντες ἑπτά. οὗτοι τοῦ τε ἐγκεφάλου λύματά εἰσιν ἀπιόντες· καὶ εἰ μὴ ἀπίοιεν, νοῦσος αὐτέῳ. οὕτω δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ (419) σώματι. ἢν δ' ἐς τὰ ἔνδον ἀπίωσι καὶ μὴ ἔξω, καὶ αὐτοῖς ὄχλος πολὺς χανδόθεν ἕλκει καὶ ἀδριμὺ μένει, πρόοιτο ὁ ἐγκέφαλος ῥεῦμα, ὃ τὰς ἐπιῤῥοὰς ἐσθίει καὶ ἑλκοῖ. καὶ τὸ μὲν ἐπιὸν ἢν ᾖ πλῆθος κατιὸν, τέλος οὐκ ἂν ἔχοι ὁ ῥόος, ἔστ' ἂν εἰς ἀρίατε τὴν πληθὺν τοῦ κατιόντος. καὶ τὸ μὲν ἐπιῤῥέον ἀποπέμπων ἔξω, ἕτερον δὲ εἰσδεχόμενος ἐς τὸ ὅμοιον αἰεὶ καθιστάμενος· τά τε ὑγρὰ ἕλκει καὶ ποιέει νούσους. ἄμφω δὲ ἐν ἀκηδίῃ καταγυῇ τὴν φύσιν· καὶ ἢν πάθῃ, δύεστον κακίᾳ. τὰ μὲν γὰρ πάθη τῆς φύσεως οἱ προειρημένοι ῥόοι δυσφορέουσι τὸ πλῆθος καὶ ὀδάξονται τὸ ἄλογον καὶ ξύνηθες ὄν. ὁ δὲ ἐγκέφαλος πῆμα ἴσχει καὶ αὐτὸς οὐχ ὑγιαίνων. ἀλλ' εἰ μὲν δάκνοιτο, τάραχον πουλὺν ἴσχει καὶ ὁ νόος ἀφρονεῖ καὶ ὁ ἐγκέφαλος σπᾶται καὶ ἕλκει τὸν ὅλον ἄνθρωπον. ἐν ἑωυτῷ δ' οὐ φωνέει καὶ πνίγεται, ἀποπληξίη τῷ πάθει τοῦ-

gulam, aliae per venas in ſpinalem medullam, in ſanguinem, omnes numero ſeptem. Eae ſi diſcedunt, cerebri purgamenta ſunt, et niſi diſcedant, ipſi morbum creant non ſecus ac reliquo corpori, ſi intro et minime foras diſceſſerint. Ac rurſus multa turbatio affatim attrahit, ſi quidem cerebrum acrem fluxionem emittat, quae caeteras fluxiones corrodit et attrahit. Et ſi quidem quod influit magna copia fuerit, deſcendens fluxio minime ceſſabit, quoad defluentem copiam exhauſerit. Et id quidem quod affluit foras emittens, alterum vero excipiens, ſemper eodem ſtatu conſiſtens, tum humores trahit tum morbos creat. Amboque magna moleſtia naturam debilitant, licet affectiones malitia diſtent. Praedictae ſi quidem fluxiones naturam affligentes, copiam moleſte admodum ferunt, et mordentur, ſi quid praeter rationem et conſuetudinem contingat. At cerebrum noxiam ſentit ipſumque etiam non bene habet. Sed ſi quidem mordeatur, multam turbationem habet et mens deſipit, cerebrumque convulſionem ſentit, totumque hominem trahit, neque in ſe vocem edit, ſed ſuffocatur, huicque affectioni apople-

νομα. ἀλλ᾽ ὅτε δὲ δριμὺ μὲν οὐ ποιέει αὐτῷ τὸ ῥεῦμα, πλῆθος δ᾽ ὂν τὸ ἐμπεσὸν, πονέει τοῦτο καὶ ἡ γνώμη ταράττεται. καὶ παρίησιν ἀλλοῖα φρονῶν καὶ ἀλλοῖα ὁρέων· φέρων τὸ ἦθος τῆς νούσου σεσηρόσι μηδιήμασι καὶ ἀλλοκότοισιν φαντάσμασιν. ἄλλος ῥόος ἐπ᾽ ὀφθαλμία. καὶ οἰδέουσιν αἱ ὄψεις. εἰ δὲ ἐπὶ (420) ῥῖνας ὁ κατάῤῥους, ὀδάξονται μυκτῆρες καὶ ἄλλο οὐδὲν δεινόν. αἵ τε γὰρ ὁδοὶ τουτέων εὐρέες καὶ ἱκαναὶ τιμωρέειν σφίσιν. πρὸς δὲ καὶ ἀσύστροφον τὸ ἀπιὸν αὐτέησι. τὰ δὲ οὔατα σκολιὸς μὲν πόρος καὶ στεινός· ὁ δ᾽ ἐγκέφαλος πλησίον αὐτέου αὐτοῖσιν ἐμπιέζεται. || νόσεων δὲ τὴν νοῦσον ταύτην τὰ πολλὰ ἀποκρίνει καὶ τὸ οὖς ἀπὸ τῆς πυκινῆς ῥόης ἀνὰ χρόνον ὥρισταί τε καὶ ῥέει δυσῶδες πῦον. οὕτως ἐς τὰ ἔξω δῆλοι τῷ ὀφθαλμῷ ῥόοι καὶ οὐ πάμπαν θανατώδεες. ἢν δὲ τὸ ὀπίσω ῥεῦμα ᾖ δι᾽ ὑπερώης τὸ ἀφικόμενον φλέγμα ἐς τὴν κοιλίην, ῥέουσι μὲν καὶ αἱ κοιλίαι τούτων, νοσέουσι δὲ οὔ. ἀναμένοντος κάτω τοῦ φλέγματος εἰλεοὶ τὰ πάθη χρόνια. ἄλλοις δι᾽ ὑπερώης ἐπὶ φά-

xiae nomen est. Verum interdum etiam acris non est fluxio, sed quod copiosum irruit, ipsum affligit et mens conturbatur et obambulat varia cogitans et varia videns, morbi mores circumferens effuso risu et peregrinis imaginationibus. Fluxio alia in oculos ophthalmia appellatur, in qua oculi intumescunt. Quod si ad nares defluxio decumbat, mordentur nares, nihilque aliud gravius accidit. Earum etenim amplae sunt viae et quae sibi auxilium ferre possint, praeterea vero minime coacervatum quod per illas fertur. At vero aurium meatus tortuosus quidem et angustus, cerebrum vicinum habet, ipsis appressum. Quod cum afficitur hoc morbo, plurima excernit et auris cum tempore a frequenti fluxione circumscribitur, effluitque pus graveolens. Sic se habent fluxiones ad exteriores partes oculis conspicuae, neque omnino lethales. Quod si fluxio posteriore parte procedat, aut per palatum pituita ad ventrem perveniat, iis quidem ventres fluunt, non tamen aegrotant. Sed si infra pituita permaneat, volvuli fiunt affectiones diuturnae. Aliis per palatum ad

ρυγγα, ἢν πουλὺ ῥυῇ, καὶ ἐπὶ πουλὺ αἱ νοῦσοι φθειράδες. κορίσκονται γὰρ τοῦ φλέγματος οἱ πνεύμονες καὶ γίνεται τὸ πῦον. τοῦτο διεσθίει τοὺς πνεύμονας, καὶ οἱ νοσέοντος οὐ ῥαῖον περιγίνονται. καὶ ἡ γνώμη τοῦ ἰητροῦ καὶ ἢν ἀγαθὸς καὶ ἢν ἀγχίνοος τὰ πολλὰ ξυνετέει τῆς προφάσιος. ἀλλ' ἡ νοῦσος διὰ φλεβῶν ἐπὶ νωτιαῖον ἀπὸ κατάῤῥου κεφαλῆς· αἴσσει δὲ ἐνταῦθ' ἐπὶ ἱερὸν ὀστέον ἄγων τὴν ἐπιῤῥοὴν ὁ νωτιαῖος καὶ ἐναπέθετο τῇσι κοτύλῃσι τῶν ἰσχίων· καὶ ἢν [275] ποιέῃ φθίσιν καὶ μαραίνεται ὁ ἄνθρωπος ὧδε καὶ ὧδε καὶ ζώειν οὐκ ἐθέλει. ταχὺ γὰρ πονέει τὴν σπάθην καὶ ἅμα τὼ πόδε καὶ μηρὼ παρέπονται. καὶ αἰεὶ τελέως ὄλλυνται χρόνῳ πολλῷ μελεδαινόμενοι καὶ οὔτε ἀπηύδηκε καὶ (421) θνήσκει. ταῦτά μοι περὶ ῥόων ἀπὸ κεφαλῆς εἴρηται. καὶ πάθεα ἐγκεφάλου καὶ ἄλλαι νοῦσοι, παραφροσύναι καὶ μανίαι καὶ πάντα ἐπικίνδυνα, καὶ πονέει ὁ ἐγκέφαλος καὶ αἱ ἄλλαι ἀδένες. ἔχει γὰρ καὶ τόνον καὶ ἄλλη ξύνοδος ἐνταῦθα πάλιν τοῦ σώματος. ἀλλὰ καὶ ἀδένες ἐν τοῖσι στήθεσι μαζοὶ καλέονται καὶ διείρονται καὶ γάλα ποιέουσιν. οἷς δὲ οὐ ποιέου-

fauces multa et frequens fluxio morbos tabificos facit. Pituita enim pulmones implentur, indeque pus gignitur quod pulmones exedit, neque aegroti facile evadunt et medicus sua prudentia, si vir bonus et industrius fuerit, ut plurimum causam disquirit. Alius morbus ex defluxione capitis per venas in spinalem medullam, cum inde ad os sacrum impetu fertur, spinali medulla eo fluxionem deducente et in coxendicum acetabula deponente. Quod si tabem fecerit et utroque modo homo contabescit, neque vivere expetit. Confestim enim scapulae dolent, simulque ambo pedes et crura consequuntur, tandemque pereunt longo tempore curationem trahentes, neque viribus homo deficit et moritur. Atque illa mihi de fluxionibus a capite dicta sint. Sunt etiam cerebri affectiones et alii morbi, deliria, insaniae, periculique plena omnia, et dolet cerebrum et reliquae glandulae. Habet enim contentionem, et hic alia rursus corporis congressio oritur. Sed et glandulae in pectoribus mammae vocantur et attolluntur et lac faciunt, quibusdam vero minime.

σιν γάλα, ποιέουσι μὲν αἱ γυναῖκες, οἱ δὲ ἄνδρες οὐ ποιέουσι, τῇσι μὲν γυναιξὶν ἀραιή τε ἡ φύσις καὶ κατὰ τῶν ἀδένων, ὥσπερ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ τὴν τροφὴν ἥν τινα ἕλκουσιν ἐπὶ σφᾶς ἀλλοιοῦσιν ἐς τὸ γάλα· καὶ ἀπὸ τῆς μήτρης παραγίνεται ἐπὶ τοὺς μαζοὺς ἐς τὴν μετὰ τὸν τόκον τῷ παιδίῳ τροφὴν, ἥν τινα ἀποπιέζει, εἰ καὶ ὑπερβάλλει τὸ ἐπίπλοον ἐς τὰ ἄνω, στενοχωρούμενον ὑπὸ τοῦ ἐμβρύου. τοῖσι δὲ ἄῤῥεσι καὶ ἡ στενοχωρίη καὶ ἡ πυκνότης τοῦ σώματος μετασυμβάλλεται μὴ εἶναι μεγάλας τὰς ἀδένας. τὸ γὰρ ἄῤῥεν ναστόν ἐστι καὶ οἷον εἷμα πυκνὸν καὶ ὁρέοντι καὶ ἐπαφομένῳ· τὸ δὲ θῆλυ ἀραιὸν καὶ χαῦνον καὶ οἱονεὶ ῥέον ὁρέοντι καὶ ἐπαφομένῳ. ὥστε τὴν ὑγρασίην οὐ μεθίησι τὸ ἀραιὸν καὶ μαλθακόν· τὸ δὲ ἄρσεν οὐκ ἄν τι προσδέξαιτο, πυκνόν τε ἐὸν καὶ ἀστεργὲς, καὶ ὁ πόνος κρατύνει αὐτοῦ τὸ σῶμα. ὥστε οὐκ ἔχει δι' οὗ λήψεται τὸ τῶν περισσῶν οὕτως. ἀναγκάζει ὁ δὲ λόγος καὶ στήθεα καὶ μαζοὺς καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τῇσι γυναιξὶν χαῦνα καὶ μαλακὰ εἶναι (422) καὶ διὰ τὴν ἀργείην καὶ διὰ τὰ προειρημένα· τοῖσι δὲ ἀνδράσι τὰ ἐναν-

Et mulieres quidem lac habent, viri autem minime. Mulieribus siquidem rara est etiam glandularum natura, quemadmodum reliquum corpus et alimentum quod ad se trahunt in lac vertunt. Et ex utero ad mammas accedit, ad pueri post partum alimentum, quod sane exprimit aut etiam sursum mittit omentum ad superiores partes ab ipso foetu compressum. At maribus et locorum coarctatio et corporis densatio ad hoc ut ne glandulae magnae sint plurimum confert. Mas enim confertim plenus est, ac vestis instar tum visu tum contactu densus, foemina vero rara et laxa, ac veluti fluida tam ad visum tum ad contactum. Quare cum rara sit et mollis, humiditatem non remittit. Mas vero non suscipit cum densus sit et humorem non desideret, laborque ejus corpus roborat, ut non sit quo superflua excipiat. Sicque haec ratio necessario fateri cogit et pectora et mammas reliquumque corpus mulieribus laxa esse et mollia tum ob vitam desidem tum ob praedicta, viris vero contra.

Ed. Chart. IV. [275. 1.] Foës.I. 273. 274. Ed. Lind. I. (422. 296. 297.)
τία. ποιέουσιν καὶ μαζοὶ φύματα, φλεγμονὰς, τὸ γάλα ἀποσήποντες. ἀγαθὰ δὲ ἔχουσιν τοῖσιν ἔμπροσθεν ὅμοια· ἀποστερίζουσι τὴν πλεονεξίην τοῦ ἄλλου σώματος. μαρτύριον τῆσι γυναιξὶν ᾗσιν ἀφαιρεῖται νούσῳ ἢ ἄλλῃ τινὶ ξυμφορᾷ μαζὸς καὶ ἡ φωνὴ θρασεῖα καὶ ὑγρὰ εἰς στόμαχον καὶ πτυελίζουσιν καὶ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν καὶ ἀπὸ τῶνδε νοσέουσιν. ἰὸν γὰρ ἀπὸ τῆς μητρὸς καὶ ἐπιῤῥέον τὸ γάλα, ὥσπερ μεθίῃ καὶ ἔμπροσθεν ἐς τὰ ἄνω τεύχεα, τὰ οἰκεῖα οὐκ ἔχων τεύχεα συντυγχάνει τοῖσι κυρίοις τοῦ σώματος, καρδίῃ, πνεύμονι, καὶ ἀποπνίγονται.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΟΣΤΕΩΝ ΦΥΣΙΟΣ.

[1] || (296) Ὀστέα χειρὸς εἰκοσιεπτά. ποδὸς εἰκοσιτέσσαρα. τραχήλου ἐς τὸν μέγαν ἑπτά. ὀσφύος πέντε. ῥάχιος εἴκοσι. κεφαλῆς ξὺν ὀπωπίοις ὀκτώ. ξύμπαντα ϟα΄ ξὺν ὄνυ-(297)ξιν ρια΄. ἃ δ᾽ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐξ ἀνθρώπου ὀστέων κατε-

Mammae etiam tubercula et inflammationes pariunt, lac ipsum putrefacientes. Commoda vero superioribus similia obtinent et reliqui corporis abundantiam intervertunt. Cujus rei testimonium praebent mulieres, quibus per morbum aut aliam quandam calamitatem mamma aufertur et vox ferox efficitur, humoresque ad gulam deferuntur, multa sputatione vexantur, caput dolent et ex iis aegrotant. Lac enim ab utero veniens et influens, quemadmodum etiam antea ad superiora vasa transmittebatur, cum ea propria non habeat, in principes corporis partes incidit, cor videlicet ac pulmonem, et suffocantur.

HIPPOCRATIS DE OSSIVM NATVRA LIBER.

Manus ossa septem et viginti numerantur; pedis quatuor et viginti; cervicis ad magnam vertebram usque septem; lumborum quinque; spinae viginti; capitis una cum oculorum ossibus octo. In totum unum et nonaginta, cum unguibus vero centum et undecim. Hominis vero ossa, ut

Ed. Chart. IV. [1.] Foës. I. 274. Ed. Lind. I. (297. 298.)

μάθομεν, σπόνδυλοι οἱ ἄνω τῆς κληΐδος σὺν τῷ μεγάλῳ ἑπτά. οἱ δὲ κατὰ τὰς πλευρὰς ὅσαι περ αἱ πλευραὶ ιβ΄. οἱ δὲ κατὰ κενεῶνας ἐκτὸς ἐν ᾧ τὰ ἰσχία ἐν τῇ ὀσφύϊ πέντε. τὸ δὲ σπέρμα οἷον κηρίον ἑκατέρωθεν τῆς κύστιος. ἐκ δ᾽ αὐτῶν φλέβες ἑκατέρωθεν τοῦ οὐρητῆρος ἐς τὸ αἰδοῖον τείνουσι. ποτὸν διὰ φάρυγγος καὶ στομάχου. λάρυγξ ἐς πλεύμονα καὶ ἀρτηρίην. ἀπὸ δὲ τούτων ἐς ἄκρην κύστιν. ἥπατος πέντε λοβοί. ἐπὶ δὲ τοῦ τετάρτου λοβοῦ ἐπίκειται ἡ χολὴ, ἣ τὸ στόμα ἐπὶ φρένας καὶ καρδίην καὶ πλεύμονα φέρει. καρδίην, ὑμὴν περίεστι. τὰ κῶλα ἔχει κοινῶς μείζω· ἤρτηται δὲ ἐκ τῶν μεσοκώλων, ταῦτα δὲ ἐκ νεύρων ἀπὸ τῆς ῥάχιος ὑπὸ τὴν γαστέρα. νεφροὶ, ἐκ νεύρων ἀπὸ ῥάχιος καὶ ἀρτηρίης. καρδίης πηγὴ ξυγγενής. φλὲψ τείνει διὰ φρενῶν, ἥπατος, σπληνὸς, νεφρῶν ἐς ἰσχίον· περὶ γαστροκνημίην ἐπὶ τὸν ταρσόν. ἑτέρη δὲ ἐκ καρδίης ὑπὸ μασχάλας, κληΐδας, σφαγὰς, κεφαλὴν, ῥῖνα, μέτωπον, παρὰ τὰ ὦτα, (298) ὤμους, μετάφρε-

didicimus, sic habent. Vertebrae supra claviculam una cum magna septem numerantur. Ad costas vero totidem quot et costae, duodecim numero. Ad laterum inanitatem exteriore parte, ubi coxendices et lumbi quinque. Semen vero velut favus ab utraque vesicae parte fertur. Ex his autem locis venae ab utraque meatus urinarii parte in pudendum feruntur. Potus per fauces et gulam, arteriae summum, quod larynx dicitur, in pulmonem et arteriam, ex quibus in summam vesicam. Hepar quinque summas fibras habet, fel autem quartae fibrae adhaerescit, quod osculo suo ad septum transversum, cor et pulmones fertur. Cor autem tunica circumvestit. Homo intestina crassa majora quam canis habet. Appendent autem ex medianis membranis, quae mesocῶla dicuntur. Hae vero ex nervis a spina sub ventre procedentibus, renes ex nervis de spina. Cor arteriae fons cognatus. Vena per septum transversum fertur, hepar, lienem, renes, ad coxendicem circa posteriorem tibiae partem carnosam, ad primam summi pedis partem, quae ταρσὸς dicitur. Altera autem ex corde sub alas, claviculas, jugula, caput, nasum, frontem, juxta aures, humeros, dorsum, pectus,

νον, στήθεα, γαστέρα. διὰ πήχεος. ἡ δὲ διὰ μασχαλῶν ἐπὶ πῆχυν, ἐπὶ ταρσόν. νεύρων ἔκφυσις ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἄχρι παρὰ ῥάχιν. παρὰ ἰσχίον, ἐς αἰδοῖα, ἐς μηρούς, πόδας, κνήμας, ἐς χεῖρας. ἀλλ᾽ ἐς βραχίονας, τὰ μὲν [2] ἐς σάρκας, τὰ δὲ παρὰ τὴν περόνην ἐς τὸν μέγαν δάκτυλον. τὰ δ᾽ ἐκ τῶν σαρκῶν ἐπὶ τοὺς ἄλλους δακτύλους. ἀλλ᾽ ἐς ὠμοπλάτην, στῆθος, γαστέρα ὀστέοισι, συνδέσμοισιν. ἀπὸ δὲ αἰδοίου παρ᾽ ἀρχόν. κοτυληδόνα τὸ μὲν ἄνωθεν μηροῦ, τὸ δὲ κάτωθεν ἐπὶ τὰ γούνατα. ἐντεῦθεν γούνατι ξυνταθὲν, ἐπὶ τένοντα, πτέρναν, πόδας. τὸ δὲ ἐς περόνην. ἄλλα δ᾽ ἐς τοὺς νεφρούς. αὗται δὲ αἱ φλέβες ἐφ᾽ ἑκάτερα διχῇ τὰ μέγιστα σχίζονται. τὰ μὲν ἔνθεν τοῦ νεφροῦ ἑκατέρου, τὰ δὲ ἔνθεν. καὶ διατέτρηνται ἐς τοὺς νεφρούς. καὶ εἶδος καρδίης οἱ νεφροὶ ἔχουσι καὶ οὗτοι κοιλιώδεες. ὁ δὲ νεφρὸς τὰ κοῖλα ἑωυτοῦ πρὸς τὰς φλέβας ἔχων κεῖται τὰς μεγάλας. ὅθεν ἐκπεφύκασιν ἐξ αὐτέου αἱ φλέβες αἱ ἐς κύστιν, ᾗ εἵλκετο τὸ ποτὸν διὰ τῶν φλεβῶν ἐς τοὺς νεφρούς. ἔπειθ᾽ ὥσπερ καὶ διὰ τῶν νεφρῶν διηθεῖται τὸ ὕδωρ. καὶ δι᾽ αὐτέων τουτέων τῶν ἐντέ-

ventrem, per cubitum. Alia vero per alas ad cubitum, in summam manum. Nervorum exortus ab occipitio usque juxta spinam, juxta coxendicem fertur in pudenda, in femora, pedes, tibias et in manus. Quin et ad brachia partim quidem in carnes, partim vero juxta fibulam in magnum digitum, partim etiam ex carnibus ad reliquos digitos. Quin et ad latum scapularum os, pectus, ventrem, ossibus, ligamentis connectuntur. A pudendo vero juxta podicem, ad coxendicis cavitatem, partim quidem supra femur, partim vero infra ad genua. Inde ad genu extentus ad tendinem, calcis os, pedes, alius vero ad fibulam, alii etiam ad renes. At vero venae ipsae utraque ex parte bifariam maxime dividuntur, partim quidem ab ipsa utriusque renis parte, partim vero ab altera et in renes foraminibus sunt perviae. Ipsi vero cordis foramen iidemque cavitatem habent. Ren autem cavitate sua ad magnas venas situs est, unde procedunt ex ipso venae in vesicam, qua parte potus per venas ad renes trahitur, deinde per renes aqua velut excoletur et

Ed. Chart. IV. [2.] Foëſ. I. 274. 275. Ed. Lind. I. (298. 299.)

ρων ὧν ξυνεπακολουθεῖ. σπογγοειδὲς γάρ ἐστι τὸ ἀπ᾽ αὐτέων ἐς τὴν κύστιν. καὶ ἐνταῦθα διηθούμενον καὶ ἀποκρινόμενον ἀπὸ τοῦ αἵματος τὸ οὖρον, διὸ δὴ ἐρυθρόν ἐστιν. οὐδὲ γὰρ ἐς τοὺς νεφροὺς ἦσαν ἄλλαι φλέβες ἢ αἳ εἴρηνται. οὐδ᾽ ὅποι ἂν τὸ ποτὸν ξυντήκοιτο, ὅσον ἐγὼ οἶδα. αἱ περὶ τὰς πλευρὰς κατατείνουσαι κάτωθέν εἰσιν ἑκά(299)στης τῶν πλευρέων, οὐ πρὸς κεφαλῆς, κατωτέρω δὲ καὶ ἀπὸ ἀρτηρίης. ἀρτηρίη μὲν οὖν εἶθ᾽ ὑπορεύσασα διαδιδοῖ τῇσι πλευρῇσι. ἀπὸ δὲ τῆς παχείης ἀπὸ καρδίης παλινδρομέει μία ἐς τὰ ἀριστερὰ ἐγκεκλεισμένη. ἔπειτα ἡ μὲν διὰ μέσων σπονδύλων μέχρις ἄκρων || πλευρέων πορεύεται, πλευρῇσιν οὐκ ἐξ ἴσου διαδιδοῦσα τοῖσι δεξιοῖσι τοῖσιν ἀριστεροῖσι διασχίδας, ἀλλ᾽ ἴσας μὲν, ἀνωτέρωθεν δὲ ἐν τοῖσι δεξιοῖσιν ἀποσχίζεται. παρὰ δὲ κληῖδος ἑκατέρης τῶν φλεβῶν δύο μὲν ἄνω, δύο δὲ ὑπὸ τὸ στῆθος, αἱ μὲν ἐς δεξιὰ, αἱ δὲ ἐς ἀριστερὰ ἀπεσχίσθησαν ἀποσχίδες, πρὸς αὐχένος μὲν μᾶλλον αὗται. δύο δὲ πρὸς καρδίην μᾶλλον, αἱ μὲν ἐπὶ δεξιὰ, αἱ δὲ ἐπ᾽ ἀριστερά. ἀφ᾽ ἑκατέρης παρὰ τὰς πλευράς. καὶ ἀπ᾽ αὐτέων ὥσπερ αἱ κάτω

per ipſa inteſtina, per quae ſimul emittitur. Spongiae enim eſt ſimile quod ab his ad veſicam tendit, illicque urina a ſanguine percolatur et ſecernitur, eamque ob cauſam ſane rubra eſt. Neque enim in renes aliae venae feruntur quam quae dictae ſunt, neque, quantum ego ſentio, alius locus ubi potus colliquetur. Venae quae ad coſtas porriguntur ſub unaquaque coſta ſunt, non ad caput, ſed inferius et ab arteria. Arteria quidem igitur ſubtermeans in coſtas propagines ſuas transfundit. A craſſa autem vena ex corde recurrit una in ſiniſtram partem incluſa. Deinde huic quidem per medias vertebras ad ſummas usque coſtas incedit, non ex aequo ſuas ſectiones coſtis dextris ac ſiniſtris transmittens, ſed aequas quidem, ſuperne vero in dextris ſcinditur. Juxta vero claviculam utramque duae quidem venae ſurſum, duae etiam ſub pectore feruntur, et partim in dextram, partim quoque in ſiniſtram propagines diſcinduntur, ad cervicem hae quidem magis, duae vero ad cor magis, partim quidem ad dextram, partim vero ad ſiniſtram, ex utraque parte ad

Ed. Chart. IV. [2.] Foes. I. 275. Ed. Lind. I. (299. 300.)

ἐσχίζοντο μέχρις ὅτου ξυνέμιξαν τῇ κάτω παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης. ἡ δὲ αἱμόῤῥους ἀπὸ τῆς ἀρτηρίης ταύτης διὰ τοῦτο ἐσχίσθη, ὅτι μετέωρος ἐνταῦθά ἐστι διὰ καρδίας πορευομένη. τὰ δὲ κάτω πλευρέων ἡ αἱμόῤῥους ἡ παχείη καλεομένη, φλὲψ τοῖσι σφονδύλοισιν αὖθις ἐφ᾽ ἑωυτῆς διαδιδοῖ καὶ ἐνταῦθα προσέχεται καὶ οὐκ ἔτι κρέμαται ὥσπερ ἄνω δι᾽ ἥπατος ἰοῦσα. ἔστι δὲ κατὰ μὲν ὀσφῦν ἄνω ἡ ἀρτηρία, ὑποκάτω δὲ ἡ αἱμόῤῥους ἡ ἀπὸ τοῦ ἥπατος διὰ φρενῶν ἐλθοῦσα μετέωρος, παρὰ τὰ ἐπὶ δεξιὰ τῆς καρδίης φέρεται ἄχρι κληΐδων, ἁπλῆ, πλὴν ὅσον αὐτῇ τῇ καρδίῃ κοινωνέει. τὰ μὲν κατ᾽ αὐτὴν σχιζόμενα ἐπιπολαιότερα, τὰ δὲ τὴν κοιλίην τῆς καρδίας διέχοντα, ἔπειτα ἀπὸ τῆς καρδίας τὸ ἐπ᾽ ἀριστερὰ κάθηται ἁπλῆ πρὸς ῥάχιν παλινδρομέει. ἐς μὲν τὸ ἄνω τοῦ σώμα(300)τος ἄχρι τῶν ἀνωτάτω πλευρέων. καὶ ἀποσχίδας ἀφ᾽ ἑαυτῆς ἔχει παρ᾽ ἑκάστην πλευρὴν παρατεταμένας κατὰ φύσιν ἄχρι στήθεος συνοκωχῆς καὶ ἐπ᾽ ἀριστερὰ καὶ ἐπὶ δεξιά. καὶ τὸ ἰθὺ αὐτέης πρὸς σφονδύλῳ μᾶλλόν

coſtas tendunt et ab his velut quae infra ſunt ſcinduntur, donec ei quae infra a corde recurrit commiſceantur. At vero quae ſanguinem fundit ab arteria hac ideo ſcinditur, quod hic ſublimis eſt per cor procedens. Sed infra coſtas quae ſanguine fluit et craſſa eſt appellata, rurſus vertebris ſeſe transmittit et illic adhaereſcit, nec amplius pendet, velut ſupra cum per jecur fertur. Ad lumbos autem ſupra quidem eſt arteria, infra vero quae ſanguinem fundit, quae de jecore per ſeptum transverſum ſublimis procedit et ad cordis dextram partem, ad jugula usque ſimplex fertur, praeterquam quantum cum ipſo corde communicationem habet, partim quidem juxta ipſum leviter ſciſſa, partim vero cordis ventriculum penetrans. Deinde a corde in ſiniſtram ad ſpinam ſimplex demittitur et ad ſuperiora quidem corporis ad ſummas usque coſtas recurrit et propagines habet a ſeipſa, juxta unamquanque coſtam ad pectoris connexionem usque tum in dextram tum in ſiniſtram naturaliter protenſas, ipſiusque rectitudo magis ad vertebram vergit quam arte-

Ed. Chart. IV. [2. 5.] Foes. I. 275. Ed. Lind. I. (300.)
ἐστιν ἢ ὁ τῆς ἀρτηρίης τόνος καὶ ὁ τῆς ἀπὸ τοῦ ἥπατος φλεβός. πρὸς δὲ τὸ κάτω μέρος τῆς καρδίης ὁ μὲν ἰθὺς τόνος ἀπ' αὐτέης πρὸς σφονδύλων μᾶλλόν ἐστιν ἢ ὁ τῆς ἀρτηρίης. [3] ο δ' ἕτερος ὁ παρὰ καρδίην καὶ ἐς τὰ κάτω μέρη φρενῶν ἐτράπετο τὰ πρὸς ῥάχιος ἠρτημένα. ἐντεῦθεν δὲ ἀπόσχιδες ἐς ἰθὺ ἕκαστον ἐπιφέρονται, δι' ὀστέων καὶ σαρκῶν περαιωθεῖσαι ἀλλήλαις. αἱ φλέβες δὲ αἱ παχεῖαι ὧδε πεφύκασιν. ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ παρὰ τὴν ὀφρῦν, διὰ τοῦ νώτου παρὰ τὸν πλεύμονα ὑπὸ τοῦ στήθους, ἡ μὲν ἐκ τοῦ δεξιοῦ ἐς τὸ ἀριστερὸν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ἐς τὸ δεξιόν. ἡ μὲν οὖν ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ διὰ τοῦ ἥπατος ἐς τὸν νεφρὸν καὶ τὸν ὄρχιν, ἡ δὲ ἐκ τοῦ δεξιοῦ ἐς τὸν σπλῆνα καὶ νεφρὸν καὶ ὄρχιν. ταύτῃσι δὲ τὸ στόμα αἰδοῖον. ἀπὸ δὲ τοῦ δεξιοῦ τιτθοῦ ἐς τὸ ἀριστερὸν ἰσχίον καὶ ἐς τὸ σκέλος. καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ ἐς τὰ δεξιά. ὁ δὲ ὀφθαλμὸς ὁ δεξιὸς ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ καὶ ὁ ὄρχις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκ τοῦ δεξιοῦ ὁ ἀριστερός. αἱ παχύταται τῶν φλεβῶν ὧδε πεφύκασι. τέσσαρα ζεύγεά εἰσιν ἐν τῷ σώματι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὄπισθεν διὰ τοῦ αὐχένος, ἔξω-

riae extenſio et venae quae ex hepate proficiſcitur. Ab inferiore vero cordis parte recta ipſius extenſio magis ad vertebras eſt quam quae arteriae. Altera autem juxta cor eſt et ad inferiores ſepti transverſi partes ad ſpinam appenſas convertitur. Hinc vero propagines ad unamquamque rectitudinem inferuntur, per oſſa et carnes ſe invicem trajicientes. Venae autem craſſae ſic ſe habere natura videntur. Ex oculo juxta ſupercilium per dorſum ſecundum pulmonem, ſub pectore altera quidem ex dextra in ſiniſtram fertur, altera vero ex ſiniſtra in dextram. Quae autem ex ſiniſtra procedit per hepar in renem ac teſtem deſcendit, quae vero ex dextra, in lienem, renem et teſtem. His pudendum pro oſculo eſt. A dextra vero mamma in coxendicem ſiniſtram et in crus fertur et ex ſiniſtra in dextram. Oculus vero dexter ex ſiniſtro recipit, ad eundemque modum teſtis ſiniſter ex dextro. At venae craſſiſſimae hoc modo naturaliter ſe habent. Earum quatuor paria ſunt in corpore et quaedam quidem ex capitis parte poſteriore, per cervicem, parte

Ed. Chart. IV. [3.] Foës. I. 275. 276. Ed. Lind. I. (300. 301.)

θεν παρὰ τὴν ῥάχιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς τὰ ἰσχία ἀφικνέεται καὶ ἐς τὰ σκέλεα. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων ἐπὶ τῶν σφυρῶν τὰ ἔξω καὶ ἐς τοὺς πόδας ἀφήκει. (301) δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ἐπὶ τῶν ἀλγημάτων τῶν ἐν τῷ νώτῳ καὶ ἐν τοῖσιν ἰσχίοισιν ἀπὸ τῶν ἰγνύων ποιέεσθαι καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔξωθεν. αἱ δὲ δεύτεραι φλέβες ἐκ τῆς κεφαλῆς παρὰ τὰ ὦτα διὰ τοῦ αὐχένος, σφαγίτιδες καλεόμεναι, ἔσωθεν παρὰ τὴν ῥάχιν, ἑκατέρωθεν φέρουσι παρὰ τὰς ψόας ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τοὺς μηροὺς καὶ ἰγνύων ἐκ τοῦ ἔξωθεν μέρεος. ἔπειτα διὰ τῶν κνημέων ἐπὶ τὰ σφυρὰ τὰ ἔσωθεν καὶ τοὺς πόδας. δεῖ οὖν τὰς φλεβοτομίας ποιέεσθαι πρὸς τὰς ὀδύνας τὰς ἀπὸ τῶν ψοιῶν καὶ τῶν ὀρχίων, ἀπὸ τῶν ἰγνύων καὶ ἀπὸ τῶν σφυρῶν ἔσωθεν. αἱ δὲ τρίται φλέβες ἐκ τῶν κροτάφων διὰ τοῦ αὐχένος ἐπὶ τὰς ὠμοπλάτας, ἔπειτα ξυμφέρονται ἐς τὸν πλεύμονα. καὶ ἀφικνέονται ἡ μὲν || ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐς τὰ ἀριστερὰ ὑπὸ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸν σπλῆνα καὶ ἐς τὸν νεφρὸν, ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ πνεύμονος ὑπὸ τὸν μαζὸν καὶ ἐς τὸ ἧπαρ καὶ ἐς τὸν νεφρόν. τελευτῶσι δὲ ἐς τὸν ἀρχὸν αὗται ἀμφότεραι. αἱ δὲ

externa juxta ſpinam ex utraque parte ad coxendices et crura deveniunt, deinde per tibias ad malleolos exteriores et pedes pertingunt. In dorſi igitur et coxendicum doloribus ex poplitibus et malleolis exterioribus venae ſectiones facere oportet. Alterae venae e capite juxta aures per cervicem, jugulares appellatae parte interiore ſecundum ſpinam, ad lumbos utraque ex parte in teſtes et femora tendunt et poplites interiores, deinde per tibias ad malleolos et pedes interiore ex parte. Ad lumborum igitur et teſtium dolores ex poplitibus et malleolis interioribus venae ſectiones facere oportet. Tertiae venae ex temporibus per cervicem in ſcoptula operta, deinde in pulmonem deferuntur perveniuntque una quidem a dextris in ſiniſtras ſub mammam et in ſplenem et in renem, altera vero a ſiniſtris in dextras ex pulmone ſub mammam, in jecur et renem. Hae autem ambae in rectum inteſtinum deſinunt. Quartae vero

τέταρται ἀπὸ τοῦ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπὸ τὸν αὐχένα καὶ ὑπὸ τὰς κληΐδας. ἔπειτα ἀπὸ τῶν βραχιόνων ἄνωθεν ὑπὸ τὰς συγκαμπάς. ἔπειτα διὰ τῶν πήχεων ἐς τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς δακτύλους. ἔπειτα πάλιν ἀπὸ τῶν δακτύλων διὰ τῶν στηθέων καὶ τῶν πήχεων τῶν χειρῶν ἐς τὰς συγκαμπάς. διὰ δὲ τῶν βραχιόνων καὶ τοῦ κάτωθεν μέρεος ἐς τὰς μασχάλας καὶ ἐκ τῶν πλευρέων ἄνωθεν ἡ μὲν ἐς τὸν σπλῆνα ἀφικνέεται, ἡ δὲ ἐς τὸ ἧπαρ. ἔπειτα ὑπὲρ τῆς γαστρὸς ἐς τὸ αἰδοῖον τελευτῶσιν ἀμφότεραι. καὶ αἱ μὲν παχεῖαι τῶν φλεβῶν οὕτω πεφύκασιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κοιλίης (302) φλέβες ἀνὰ τὸ σῶμα πολλαί τε καὶ παντοῖαι, δι' ὧν ἡ τροφὴ τῷ σώματι ἔρχεται. φέρουσι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν παχειῶν φλεβῶν ἐς τὴν κοιλίην καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ ἀπὸ τῶν ἐξωτάτω καὶ ἀπὸ τῶν ἐσωτάτω. καὶ ἐς ἀλλήλας διαδιδόασιν αἵ τε ἔσωθεν ἔξω καὶ αἱ ἔξωθεν ἔσω. τὰς οὖν φλεβοτομίας ποιέεσθαι χρὴ κατὰ τούσδε τοὺς τρόπους. ἐπιτηδεύειν δὲ δεῖ τὰς τομὰς, ὡς προσωτάτω ταμεῖν ἀπὸ χωρίων, ἔνθα ἂν αἱ ὀδύναι μεμαθήκασι γίνεσθαι καὶ τὸ αἷμα ξυλλέγεσθαι. οὕτω γὰρ ἂν ἥκιστα ἥ τε μεταβολὴ γίνοιτο μεγάλη

venae ex anteriore capitis parte et oculis ſub pulmonem et claviculas feruntur, deinde ex brachiorum ſuperiore parte ſub flexuras et digitos. Poſtea rurſus ex digitis per manuum volas et cubitos ad flexuras, per brachia vero inferiore etiam ex parte ad axillas et ex coſtis ſuperiore parte, una quidem ad lienem pervenit, altera vero ad jecur. Deinde ſupra ventrem ambae in pudendum finiunt. Et craſſae quidem venae ad hunc modum a natura ſe habent. Multae autem et cujusvis generis venae ex ventre per corpus feruntur, per quas alimentum corpori accedit. Tendunt autem et a craſſis venis in ventrem et reliquum corpus, tum ab exterioribas tum ab interioribus et inter ſe mutuo internae foras et externae intro transfundunt. Ad eos igitur modos venae ſectiones faciendae: danda eſt autem opera uti quam maxime procul a locis in quibus dolores fieri et ſanguis colligi ſolet ſectiones faciamus. Ad hunc enim modum vel

ἐξαπίνης καὶ τὸ ἔθος μεταστήσειας ἂν, ὥστε μηκέτι ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον ξυλλέγεσθαι. [4] ἡ δὲ ἡπατίτις ἐν ὀσφύϊ μέχρι τοῦ μεγάλου σπονδύλου, κάτωθεν καὶ σπονδύλοισι προσδιδοῖεν. ἐντεῦθεν μετέωρος καὶ διὰ φρενῶν ἐς καρδίην. καὶ ἡ μὲν εὐθεῖα ἐς κληΐδας. ἐντεῦθεν δὲ αἱ μὲν ἐς τράχηλον, αἱ δ᾽ ἐπ᾽ ὠμοπλάτας, αἱ δὲ ἀποκαμφθεῖσαι κάτω, παρὰ σπονδύλους καὶ πλευρὰς ἀποκλίνουσιν. ἐξ ἀριστερῶν μὲν μία ἐγγὺς κληΐδων. ἐκ δεξιῶν δὲ ἐπί τι αὐτῆς χωρίον. ἄλλη δὲ ἑκατέρωθεν ἀποκαμφθεῖσα. ἄλλη δὲ σμικρὸν κατώτερον ἀποκαμφθεῖσα, ὅθεν μὲν ἐκείνη ἀπέλιπε προσέδωκε τῇσι πλευρῇσιν, ἔστ᾽ ἂν τῇ ἐπ᾽ αὐτέης τῆς καρδίης προστύχῃ ἐπικαμπτομένη ἐς τὰ ἀριστερά. ἀποκαμφθεῖσα δὲ κάτω ἐπὶ σφονδύλους καταβαίνει, ἔστ᾽ ἂν ἀφίκηται. καὶ ἔνθεν ἤρξατο μετεωρίζεσθαι ἀποδιδοῦσα τῇσι πλευρῇσι καὶ τῇσιν ἐπιλοίποις ἁπάσαις καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἀποσχίδας παρ᾽ ἑκάστην διδοῦσα μία ἐοῦσα. ἀπὸ μὲν τῆς καρδίης ἐπί τι χωρίον ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσι μᾶλλον (303) ἐοῦσα. ἔπειτα ὑποκάτω τῆς ἀρτηρίης, ἔστ᾽ ἂν καταναλωθῇ. ὅθεν ἡ ἡπατίτις ἐμετεωρίσθη.

minime magna repente mutatio continget et translata consuetudine efficiet, ut ne amplius ad eundem locum coëat. Jecoraria autem per lumbos ad magnam usque vertebram deorsum fertur et verticulis se adjicit, indeque sublata per septum transversum cor petit, et haec quidem recta ad jugula tendit. Hinc vero partim ad cervicem, partim ad scapulas, quaedam etiam inferius paulo reflexae, ad vertebras et costas declinant, a sinistris quidem una prope jugula, a dextris vero in aliquem ipsius locum. Alia vero utrinque reflexa alia paulo inferius deflexa, ubi illa quidem deficit, costis se adjicit, donec ei quae ab ipso corde procedit ad sinistras deflexa se adjunxerit. Deorsum vero demissa secundum vertebras descendit, donec eo perveniat unde se sublimem erigit, costis adhaerescens et reliquis omnibus utrinque singulis per se sola propagines mittens, a corde quidem in aliquem locum ad sinistra magis deflectit: postea arteriae se submittit, quousque consumpta fuerit, eoque pervenerit unde jecoraria sublimis emersit. Quo antequam perveniat, ad extremas

πρότερον δὲ πρὶν ἐνταῦθ᾽ ἐλθεῖν, παρὰ τὰς ἐσχάτας δύο πλευρὰς ἐδιχώθη. καὶ ἡ μὲν ἔνθα, ἡ δ᾽ ἔνθα τῶν σφονδύλων ἐλθοῦσα κατηναλώθη· ἡ δὲ εὐθεῖα ἀπὸ καρδίης πρὸς κληΐδας τείνουσα ἄνωθεν τῆς ἀρτηρίας ἐστί. καὶ ἀπὸ ταύτης ὥσπερ καὶ παρ᾽ ὀσφὺν κάτωθεν τῆς ἀρτηρίης. καὶ ἀπὸ ταύτης ἀΐσσει ἐς τὸ ἧπαρ ἡ μὲν ἐπὶ πύλας καὶ λοβὸν, ἡ δὲ ἐς τὸ ἄλλο. ἑξῆς ἀφορμῇ κεῖς σμικρὸν κάτωθεν φρενῶν. φρένες δὲ προσπεφύκασι τῷ ἥπατι, ἃς οὐ ῥᾴδιον χωρίσαι. δισσαὶ δ᾽ ἀπὸ κληΐδων, αἱ μὲν ἔνθεν, αἱ δὲ ἔνθεν ὑπὸ στῆθος ἐς ἦτρον. ὅποι δὲ ἐντεῦθεν, οὔπω οἶδα. φρένες δὲ κατὰ τὸν σπόνδυλον τὸν κατὰ τῶν πλευρέων, ᾗ νεφρὸς ἐξ ἀρτηρίης ταύτῃ ἀμφιβεβήκοι. αἱ δὲ ἀρτηρίαι ἐκ τουτέου ἐκπεφύκασιν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἀρτηρίῃσι τρόπον ἔχουσαι. ταύτῃ τῇ παλινδρομησάσῃ ἀπὸ καρδίης, ἡ ἡπατῖτις ἔληγεν. ἀπὸ δὲ τῆς ἡπατίτιδος διὰ τῶν φρενῶν αἱ μέγισται δύο, ἡ μὲν ἔνθεν, ἡ δὲ ἔνθεν φέρονται μετέωροι, πολυσχιδεῖς δὲ διὰ τῶν φρενῶν εἰσὶν ἀμφὶ ταύταις καὶ πεφύκασιν; ἄνωθεν δὲ φρενῶν

duas coſtas biſariam ſcinditur et in utranque verticulorum partem progreſſa ibi conditur. Altera vero recta ex corde jugula petens, ſupra arteriam evadit, indeque quemadmodum quae ad lumbos arteriae ſubtenſa eſt, in jecur inſilit et modo quidem ad portas et fibram, modo vero in id quod eſt reliquum deinceps excurrit paulo infra ſeptum transverſum, quod ita hepati adhaereſcit ut facile ſeparari non poſſit. Bipartito autem ad claviculas ſcinduntur et hinc et inde ſub pectus ad imum ventrem pertingunt. Quonam vero inde ferantur necdum mihi conſtat. Ad ſeptum transverſum ad vertebram juxta coſtas ſitum habet, qua parte renes ex arteria utrinque eminent. Arteriae vero ex his enaſcuntur quae utraque ex parte nervum habent. Eaque in parte cum ea quae a corde recurrit jecoraria deſinit. A jecoraria autem per ſeptum transverſum duae maximae venae hinc et inde ſublevantur, quae multifidam per ſeptum transverſum propaginem emittunt, eique complexa adhaerent, in ſuperna vero illius parte quodammodo magis conſpicuae cernuntur.

Ed. Chart. IV. [4. 5.] Foës. I. 276. 277. Ed. Lind. I. (303. 304.)

αὗται δὲ μᾶλλόν τι ἐμφανέες. || δύο δὲ παχεῖς τόνοι ἀπ᾿ ἐγκεφάλου ὑπὸ τὸ ὀστέον τοῦ μεγάλου σφονδύλου ἄνωθεν καὶ πρὸς τοῦ στομάχου μᾶλλον ἑκατέρωθεν τῆς ἀρτηρίης παρελθὼν ἑκάτερος εἰς ἑαυτὸν ἦλθεν ἴκελος ἑνί. ἔπειτα οἱ σφόνδυλοι καὶ φρένες πεφύκασιν ἐνταῦθ᾿ οὗ ἐτελεύτων. καί τινες ἐνδοιαστοὶ πρὸς ἧπαρ καὶ σπλῆνα (304) ἀπὸ τούτου τοῦ κοινωνήματος ἐδόκεον τείνειν. ἄλλος τόνος ἑκατέρωθεν ἐκ τῶν κατὰ κληῗδα σφονδύλων περὶ ῥάχιν παρέτεινεν, ἐκ πλαγίου σφονδύλου, καὶ τῇσι πλευρῇσιν ἀπένεμεν. ὥσπερ αἱ φλέβες αὗται διὰ φρενῶν ἐς μεσεντέριόν μοι δοκέουσι τείνειν. ὅθεν δὲ αὗται ἐξέλιπον, αὖθις ἔνθεν φρένες ἐξεπεφύκεσαν ἀπὸ τοῦ ξυνεχέες ἐόντες, κατὰ μέσον κάτωθεν ἀρτηρίης. τὸ ἐπίλοιπον παρὰ σπονδύλους ἀπεδίδου. ὥσπερ αἱ φλέβες μέχρι καταναλώθησαν πᾶν διελθόντες τὸ ἱερὸν ὀστέον. [5] τὰ ὀστέα τῷ σώματι στάσιν καὶ ὀρθότητα καὶ εἶδος παρέχονται. τὰ δὲ νεῦρα κάμψιν καὶ ξύντασιν καὶ ἔκτασιν, αἱ δὲ σάρκες καὶ τὸ δέρμα πάντων ξύνδεσιν καὶ ξύνταξιν. αἱ φλέβες διὰ τοῦ σώματος κεχυμέναι πνεῦμα καὶ ῥεῦμα καὶ κίνησιν παρέχονται,

Duo autem crassi nervi ex cerebro infra magnae vertebrae os superiore parte gulam versus magis, ab utraque arteriae parte uterque progressus in se velut in unum coëunt, deinde vertebrae et septum transversum ibi exoriuntur ubi desinunt. Quidam tamen ambigunt et ab hac communione ad jecur et lienem ferri videntur. Alius nervus utrinque ex vertebris ad claviculas secundum spinam, per obliquam vertebrarum partem extenditur et costis distribuitur. Atque ii non secus ac venae ipsae per septum transversum ad mesenterium pertendere mihi videntur. Ubi vero ipsae desinunt rursus ab eo loco unde septum transversum exoritur, continuitate quadam per medium infra arteriam, quod est reliquum ad vertebras quemadmodum venae emittunt, quoad os sacrum totum percurrentes ibi consumpti condantur. Ossa corpori firmitatem, rectitudinem ac formam praebent, nervi vero flexionem contractionem et distentionem. Carnes autem et cutis omnium colligationem ac connexionem. Venae per corpus diffusae spiritum, fluxionem et motum exhi-

Ed. Chart. IV. [5.] Foës. I. 277. Ed. Lind. I. (304. 305.)

μιῆς πολλαὶ διαβλαστάνουσαι καὶ αὕτη μὲν ἡ μία ὅθεν ἦρται καὶ ᾗ τετελεύτηκεν οὐκ οἶδα. κύκλου γὰρ γεγενημένου ἀρχὴ οὐχ εὑρέθη. τὰς δ᾽ ἀποφυάδας αὐτῆς, ὅθεν ἤρτηνται καὶ ᾗ παύονται τοῦ σώματος καὶ ὡς ἡ μίη ταύτῃσιν ὁμολογέει καὶ ἐν ὁποίοις τόποις τέτακται τοῦ σώματος, ἐγὼ δηλώσω. περὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὸ μέσον ἐκ πλαγίου περίκειται ἡ φλὲψ, αὐτὴ πλατεῖα καὶ λεπτὴ, οὐ πολύαιμος. τῷ γὰρ ἐγκεφάλῳ κατὰ τὰς ἁρμονίας ἐνεῤῥίζωκε πολλὰ καὶ λεπτὰ φλέβια. καὶ περὶ τὴν ὅλην κεφαλὴν ἐκ τεσσάρσωται μέχρι τοῦ μετώπου καὶ τῶν κροτάφων. αὐτὴ δὲ ἀπίθυνται ἐς τοὔπισθεν τῆς κεφαλῆς ἐκτὸς παρὰ τῆς ἀκάνθης τὸ δέρμα. ἐντεῦθεν δὲ καθίενται παρὰ τὴν ἔξωθεν καὶ τὴν εἴσωθεν φλέβα τῶν ἐν τῇσι σφαγῇσι. (305) πέρην δὲ τῆς ἀκοῆς ὑποσχισθεῖσα ἀπὸ τῆς γένους ἔξωθεν τοίνυν παχείη. ἀπὸ δὲ ταύτης ἐς τὴν γλῶσσαν πολλαὶ καὶ λεπταί. πλὴν ἢ ὑπὸ τὴν γλῶσσαν ἢ ὑπὸ τοὺς γομφίους. αὐτὴ δὲ παχείη διὰ τῆς κληΐδος καθήκει ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην. καὶ ταύτῃ ἀπ᾽ αὐτῆς βεβλάστηκε φλὲψ διὰ τοῦ νεύρου τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπωμίδα τῆς

bent, ab una multas propagines emittentes. Atque haec una unde exordium ſumat et ubi deſinat, non ſatis mihi compertum eſt. Circulo enim facto principium non invenias. Ejus autem appendices unde pendeant et qua corporis parte deſinant et quod una cum his communionem habeat et ad quae corporis loca diſponantur, ego declarabo. Capiti quidem ad medium ex obliquo vena lata et tenuis, non multi ſanguinis obducitur. In cerebrum enim ad ſuturas multae venulae et tenues radicibus infixae ſunt et circum caput totum ad frontem usque et tempora dilatantur. Ipſa vero retro caput, exteriore parte, ſecundum ſpinae cutem recta tendit, inde autem juxta exteriorem et interiorem venam ex his quae in jugulis ſunt demittitur, ultra aures vero diviſa a gena extra fertur craſſa. Ab hac multae et tenues ad linguam procedunt, praeter eam quae ſub lingua aut ſub maxillares dentes fertur, quae lata per claviculam ſubter ſcapulas pertingit, eaque parte ab ipſa pullulat vena humeralis appellata, per nervum qui ſummo humero ſup-

ἐπωμιαίης ὀνομαζομένης. αὐτὴ δὲ αἱμόῤῥους καὶ αἱματώδης καὶ δυσίητος, ἢν ῥαγῇ ἢ σπασθῇ. τῇ μὲν γὰρ αὐτέη νεῦρον περιέχει πλατὺ, τῇ δὲ χόνδρος. τὸ δὲ μεταξὺ αὐτῶν αὐτή τε ξυνέχει καὶ ὑμὴν ἀφρώδης. ἀσάρκου οὖν ἐόντος τοῦ τόπου, ῥηϊδίως ῥήγνυται οὐκ ἔχουσα περιφύεσθαι σάρκας. ἤν τε ὑποδράμῃ ἐς τὸ αἷμα τοῦτο μέρος ἐπιτυχὸν εὐρυχωρίης, οὐκ ἔχει ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ σκληροῦται. σκληρυνθὲν δὲ νοῦσον παρέχει. αὐτὴ μὲν περαίνει ᾗ πρότερον εἶπον. ἡ δὲ ὑπὸ τὴν ὠμοπλάτην ἀποβεβλάστηκεν ὑπὸ τοῖσι μαζοῖσι πυκνῇσι καὶ λεπτῇσι καὶ ἐπηλλαγμένῃσι φλεψί. καὶ διὰ τῆς ἐπωμιαίης παραλλάσσουσα τὸν χόνδρον, αὐτὴ νέρθεν ὑπονεμομένη ἐς τὸν βραχίονα τείνει, τὸν μῦν ἐν ἀριστερᾷ ἔχουσα. ἡ δὲ δεξιὴ σχίζεται αὐτὴ περὶ τὸν ὦμον καὶ τοῦ ἀγκῶνος τὴν ἄνω μοῖραν. τὸ δ᾽ ἐντεῦθεν διαπέφυκε τοῦ ἀγκῶνος ἑκατέρωθεν. ἔπειτα αὖθις παρὰ τὸν καρπὸν τῆς χειρός. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη ἀποῤῥέουσα δι᾽ ὅλου ἀνὰ τὴν χεῖρα πολυπλανῶς ἐῤῥίζωται. ἡ δ᾽ ἀρχαίη φλὲψ, ἡ νεμομένη περὶ τὴν ἄκανθαν, διὰ δὲ τοῦ μεταφρένου τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ βρόγχου ἐμπέφυκεν ἐς τὴν

ponitur. Haec autem ſanguine fluit et redundat, ruptaque et divulſa non niſi aegre curatur. Altera ſiquidem ex parte nervo lato connectitur, altera vero cartilago eſt. Medium vero horum locum ipſa continet et pellicula ſpumoſa. Loco igitur vacuo exiſtente, cum neque illi carnes adnaſcantur, facile frangitur. Quod ſi hanc in partem ſanguis ſuffundatur, locum amplum nactus liberationem non habet, ſed indureſcit. Induratus vero morbum et dolorem creat. Atque haec quidem qua prius dixi permeat. Illa vero ſub ſcapulis crebris et tenuibus, ac implicatis inter ſe venis, ſub mammas propagines emittit et per humerariam cartilaginem declinans ipſa ſubter diſtributa ad brachium tendit, muſculum ad ſiniſtram habens. Dextra vero circa humerum ſcinditur et cubiti ſuperiorem partem, inde cubitum utrinque interſecans, poſtea rurſus ad primam manus juncturam fertur, indeque jam defluens tota per manum pererrabunde radicibus inhaeret. At vero vena principalis, quae ſecundum ſpinam ſparſa, per dorſum jugula et gulam in cor in-

καρδίην (306) ἀφ᾽ ἑωυτῆς φλέβα εὐμεγέθεα πολύστομον κατὰ τὴν καρδίην. ἐντεῦθεν δὲ ἐς τὸ στόμα ἐσυρίγγωκεν. ἥ περ ἀρτηρίη διὰ τοῦ πλεύμονος || ὀνομάζεται, ὀλίγαιμός τε καὶ πνευματώδης. ἐν γὰρ εὐρυχωρίῃ καὶ ἀραιώσει σπλάγχνου πολλαχῇ μὲν τοῦ πλεύμονος ὀχετεύεται, χονδρώδης δὲ τοὺς ἄλλους πεποίηται. διὸ δὴ καὶ ἤν τι ἐς ταύτας κατηνέχθη τὰς διόδους τοῦ πλεύμονος τῶν ἀήθων, ἢ ἐν τῷ ποτῷ ἢ ἐν τῇ τοῦ πνεύματός τε καὶ αἵματος διόδῳ, ἅτε τῶν φλεβῶν τοιουτέων [6] ἐουσέων καὶ τοῦ σπλάγχνου σπογγοειδέος πολύ τε ὑγρὸν δυναμένου δέξασθαι ἄνω τε πεφυκότος. τῶν γὰρ εἰσιόντων ὑγρῶν νόμος καθέστηκεν. ἔτι τε τὸ αἷμα διὰ τῶν φλεβῶν τούτων οὐ πολὺ περισφύγγεται. καὶ οὐ ταχέως χωρέον οὐκ ἐξάγει τὰ ἐμπίπτοντα. οὐχ ὑπεξαγομένων δὲ αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐμμενόντων γίνεται πῶρος. οὗτος δὲ ἀπολλύεται τὸ πλησιάζον τῆς τροφῆς ταύτης ἐούσης τῆς προσαγωγῆς τοῦ λάρυγγος καὶ πρὸς τὰ ἔξω. ἐγκαταλαμβανομένων δὲ τῶν διόδων ὑπὸ τοῦ πώρου ταχύπνοιά τε καὶ δύσπνοια ἴσχει. τῶν δὲ μὴ

ſeritur, ex ſeſe venam inſignis magnitudinis et multa oſcula habentem circa cor emittit, inde vero ad os procedens fiſtulam fecit, quae arteria per pulmonem permeans nominatur, paucum quidem ſanguinem, ſed multum ſpiritum continens. Nam propter viſceris amplitudinem et raritatem multis quidem locis per pulmonem rivos deducit, caetera vero cartilaginea facta eſt. Quare ſi quid ſane vel in potu, vel in ſpiritus ac ſanguinis transitu, non conſuetum ad has pulmonis vias delatum fuerit, nimirum cum venae ejusmodi exiſtant et viſcus ad inſtar ſpongiae, multum humorem capere poſſit ſupraque ut ſit a natura comparatum habeat: cumque haec lex ſit humoribus ingredientibus conſtituta, praetereaque non multus ſanguis per has venas conſtringatur, neque cito procedens ea quae illabuntur educat, his non ſubductis, ſed intus remanentibus, colloſa concretio et durities enaſcitur, πῶρος Graecis dicitur. Sic autem deperit quicquid alimento vicinum eſt, cum ſummi arteriae capitis aditus etiam ad externas partes talis exiſtat. Atque interceptis a calloſa duritie transitibus, velox et difficilis ſpiratio

Ed. Chart. IV. [6.] Foës. I. 278. Ed. Lind. I. (306. 307.)

δυναμένων τὴν φύσιν ἐξεῖναι τῇδε οὐκ εὐπόρως ἐχόντων καταςπῦν, ἐκ δὴ τοιουτέων αἱ τοιαῦται νοῦσοι γίνονται οἷον ἄσθματα καὶ ξηραὶ φθινάδες. ἢν δὲ ἐν αὐτοῖσι ξυνιστάμενον πλέον τὸ ὑγρὸν κρατήσῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι παχυνθὲν παγῆναι, καὶ σαπρὸν τὸν πλεύμονα ποιέει καὶ τὰ πλησιάζοντα καὶ γίνονται ἔμπυοί (307) τε καὶ φθινώδεες. γίνεται δὲ τὰ νουσήματα ταῦτα καὶ δι᾽ ἄλλας αἰτίας. ἐντεῦθέν τε ἡ φλὲψ αὕτη κατέχει τὸν πλεύμονα. καὶ διὰ τῶν λοβῶν τῶν δύο τῶν μεγάλων τῶν ἔσω τετραμμένων ὑπὸ τὰς φρένας ἐπιτέταται τῇ ἀκάνθῃ λευκὴ καὶ νευρώδης, διαπέμπουσα φλέβια διὰ τοῦ ἄλλου σώματος πεπυκνωμένου. ἔντονα δὲ διά τε τῶν σφονδύλων πυκνοῖσι φλεβίοισιν ἐς τὸν νωτιαῖον μυελὸν ἐγκισσεύεται. καὶ αἱ μὲν ἄλλαι φλέβες ἐν τῷ σώματι τεταγμέναι ἐκ πάντων τῶν μερῶν συντείνουσαι ἐς τὴν ἄκανθαν τὸ λεπτότατον καὶ εἰλικρινέστατον ἑκάστη ξυνάγουσα, ἐνταῦθ᾽ ἐξερεύγεται. αὕτη δὲ ἡ ἐπιτεταμένη διὰ τῶν καθειμένων πλεκτανέων ἐς ταὐτὸ ξυνάγειν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐς τοὺς νεφροὺς ἀπεῤῥίζωται παρὰ τὴν νόθον πλευρὴν λεπτῇσι καὶ ἰνώδεσι

corripit, cum hi ſpiritum neque per hanc viam emittere, neque facile attrahere queant. Ex quibus ſane hi morbi oriuntur, quales ſunt crebrae et denſae ſpirationes, ἄσθματα vocant, et tabes ſiccae. Quod ſi collecta in his humoris copia ſuperet, ita ut craſſior redditus cogi nequeat et putridum pulmonem vicinasque partes reddit, evaduntque ſuppurati et tabidi. Hujusmodi autem morbi ex aliis etiam cauſſis oriuntur. Inde autem vena haec pulmonem occupat et per duas magnas fibras ad interiora converſas, ſub ſepto transverſo ad ſpinam extenditur, alba et nervoſa in reliquum condenſatum corpus venulas emittens, indeque per vertebras crebris venulis in ſpinalem medullam hederae in modum convoluta inſeritur. Atque aliae quidem venae in corpus diſtributae ex omnibus partibus ad ſpinam contendunt, quarum unaquaeque quod tenuiſſimum eſt et puriſſimum colligens, hac effundit. Ipſa vero quae ſuper extenditur per demiſſos cirrhos in idem adducit, indeque in renes tenuibus ac fibroſis venis juxta ſpuriam coſtam radicibus

φλεψὶ, καὶ τὸ ἐντεῦθεν συντείνουσα συμπεπύκνωται. ἔπειτα καὶ νενεύρωται πρὸς τὸν ἀρχὸν, πιέσασά τε τοὺς ξυναγωγέας ἐμπέφυκεν αὐτῷ. τήν τε κύστιν καὶ τοὺς ὄρχιας καὶ τοὺς παραστάτας ἐῤῥίζωκε, πολυπλόκοισι λεπτῆσί τε καὶ στερεῆσι καὶ ἰνώδεσι φλεψίν. ἐντεῦθεν αὐτῆς τὸ παχύτατον καὶ ἰθύτατον ἀνάπαλιν τραπὲν, προσκεκαύληκεν ὅπέρ ἐστιν αἰδοῖον. ἐν δὲ τῇ ἀνακάμψει ἐνῆρται ἐς αὐτὰ ταῦτα. καὶ διὰ τοῦ κτενὸς ἄνω ὑπὸ τὸ δέρμα τῆς γαστρὸς καὶ τῆς φλεβὸς αὐτέης ὡρμήκασι πρὸς τὰς κάτω φερούσας, αἳ ἐς ἀλλήλας ἐποχετεύονται. διαπεφύκασι δὲ καὶ διὰ τοῦ αἰδοίου φλέβες παχεῖαι καὶ λεπταὶ καὶ πυκναὶ καὶ καμπύλαι. τῇσι δὲ θηλείῃσιν αὐτὴ συντείνει ἐς τὰς μήτρας, ἐς τὴν κύστιν καὶ ἐς τὴν οὐρήθρην. ἐντεῦθεν (308) δὲ ἰθυπόρηκε, καὶ τῇσι γυναιξὶ μὲν περὶ τὰς μήτρας ἤρτηται, τοῖσι δὲ ἄῤῥεσι περὶ τοὺς ὄρχιας ἐσπείρωται. διὰ ταύτην τὴν φύσιν αὐτὴ ἡ φλὲψ καὶ τὰ γόνιμα πλεῖστα ξυλλαμβάνει. ἀπὸ γὰρ τῶν πλείστων καὶ εἰλικρινεστάτων μερῶν τρεφομένη, ὀλίγαιμός τε οὖσα καὶ κοίλη καὶ νευρόπαχυς καὶ πνευματώδης, ἐντεινομένη τε ὑπὸ τοῦ αἰδοίου τὰ καθή-

firmatur et hinc contendens condensatur, postea etiam ad podicem in nervum abit, musculosque adducentes comprimens ipsi inseritur et in vesicam, testes et adstites, multiplicibus intextis tenuibus et solidis ac fibrosis venis radices mittit. Inde crassissima et rectissima ipsius pars retroversa in caulem abiit, quod est pudendum. In reflexione autem ad eadem ipsa adaptatur et per pectinem supra, sub ventris et venae ipsius cute, prorumpit ad eas quae deorsum feruntur, quaeque in sese mutuo derivantur. Per pudendum autem enascuntur venae crassae et tenues et densae, et incurvae. In foeminis vero ipsa ad uteros tendit, vesicam et urinae meatum, indeque recta procedit et mulieribus quidem circa uteros suspensa est, masculis vero circa testes disseminatur. Ob eam ipsam naturam haec vena plurima vim genitalem habentia comprehendit. A plurimis enim et maxime sinceris partibus nutrita, cum paucum sanguinem contineat, cava et nervi instar crassa, spirituque referta existat, sub pudendoque contenta, pertingentes ad spinam venulas

μενα ἐς τὴν ἄκανθαν φλέβια βιάζεται, τὰ δὲ μὴ βιαζόμενα ὥσπερ σικύη ἐς ἑωϋτὰ πάντα ἐκδιδοῖ ἐς τὴν ἄνω φλέβα. συλλείβεται δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων μελῶν σώματος ἐς ταύτην. τὸ δὲ πλεῖστον, ὥσπερ εἴρηται, ἀπὸ τοῦ μυελοῦ τοῦτο συναλίζεται. ἡ δὲ ἡδονὴ τουτέῳ παραγίνεται τῆς φλε[7]βὸς ταύτης πληρευμένης τῆς γονῆς. εἰωθυίης οὖν τὸν ἄλλον || χρόνον ὑφαίμου τε εἶναι καὶ πνευματώδεος πληρευμένης τε καὶ θερμαινομένης, καὶ ξυῤῥέοντος κάτω τοῦ σπέρματος περισφίγγει τὰ ἐν ἑωυτῇ. τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐνεὸν καὶ ἡ παροῦσα βίη καὶ ἡ θερμότης καὶ τῶν φλεβίων πανταχόθεν ἡ ξυντονίη γαργαλισμὸν ἐμποιέει. ἐκείνη δὲ ἡ ἀφ᾽ ἑωϋτῆς διέβλασται, διά τε τοῦ μεταφρένου καὶ σφαγῆς παρὰ τὴν ἄκανθαν νεμομένη, πολλοῖσι φλεβίοισι τὰς πλευρὰς διαπέπλοχε. καὶ τοὺς σφονδύλους διὰ τῶν σαρκῶν ἐπηλλαγμένως ξυμπεπύκνωκεν, ὥστε τρόφιμός τε καὶ ἔναιμος εἶναι. αὐτὴ δὲ παρὰ τὸν γλουτὸν ἴεται, διὰ τοῦ μυὸς ὑπὸ τῷ μηρῷ ὑποβρυχίη. πρὸς δὲ τοῦ γλουτοῦ τῇ κοτυληδόνι τοῦ μηροῦ παρὰ τὴν κεφαλὴν ἐστετρύπηκε φλεβὶ ἥ περ ἀναπνοὴν τῷ μηρῷ παρέ-

vi adducit. Quae vero non ſunt vi adducta, tanquam cucurbitula in ſe ipſas trahens, omnia in ſuperiorem venam emittit. De caeteris autem corporis partibus in hanc confluit, ejus vero pars multo maxima de medulla, velut dictum eſt, coacervatur. Ad id vero voluptas accedit, quod vena iſta geniturae ſit plena. Cum ergo per reliquum tempus aliquo ſanguine et ſpiritu abundare ſoleat, ea plena et calefacta deorſumque confluente ſemine, quae in ſe habet conſtringit. Spiritus autem quae ineſt, praeſensque vis et caliditas venularumque continens undique contentio, titillationem intus facit. Illa vero quae ex ſe propaginem deduxit et per dorſum et jugulum ſecundum ſpinam diſtribuitur, venulis multis coſtas involvit et vertebras per carnes alternatim obducit, ita ut bene nutrita et ſemine referta ſit. Ipſa autem juxta nates progreditur, per muſculum ſub femore alte demerſa, ad nates vero in coxae acetabulo juxta caput in venam perforatur, quae femori reſpirationem praebet et

χει, ἐκ πέρα τοῦ μηροῦ παρὰ τὴν πρὸς τὸ γόνυ καμπήν. (309) ἑτέρην δὲ παρὰ τὸν βουβῶνα καθῆκε πυκνόῤῥιζον καὶ δυστράπητον. ἡ δὲ διὰ τοῦ μυὸς τείνουσα περί τε τὸ γόνυ ἐσπείρωται καὶ διὰ τοῦ ὀστέου τοῦ κνημιαίου ἄκρου σεσυρίγγωκε φλέβα, ἣ τρέφει τὸν μυελὸν καὶ ἐξοχετεύεται διὰ τοῦ νερτάτου τοῦ κνημιαίου, παρὰ τὴν ἔνδεσιν τοῦ ποδός. αὐτὴ δὲ διὰ τῆς ἐπιγουνίδος ἐς τὸ ἐντὸς διὰ τῆς κνήμης τοῦ μυὸς βρυχίη τέταται. καὶ ἐμπέπλεχε διὰ τοῦ σφυροῦ. ἐντὸς παχέη καὶ ἔναιμος. καὶ ἐνταῦθα περὶ τὸ σφυρὸν καὶ τὸν τένοντα δυσκρίτους φλέβας μεμύρηκεν, αὐτὴ δὲ ὑποδεδράμηκε κάτωθεν τοῦ ποδὸς ὑπὸ τὸν ταρσόν. καὶ ἐνταῦθα διαπλέξασα καὶ ἐς τὸν μέγαν δάκτυλον ἐνερείσασα, διπλῆν ἔναιμον φλέβα ἄνωθεν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐκ τοῦ ταρσοῦ ἀνακέκαμπται καὶ πέφανται παχυνθεῖσα παρὰ τὸ ἐκτὸς τοῦ σφυροῦ καὶ νέμεται ἄνω παρὰ τοῦ ἀντικνημίου τὴν ἀντιβεβλημένην κερκίδα. παρὰ δὲ τὴν γαστροκνημίην οἷον σφενδόνην πεποίηται. τὸ δ᾽ ἐντεῦθεν τέταται παρὰ τοῦ γούνατος τὸ ἐντός. ἐπιβέβληκε δὲ καὶ τῇ ἐπιγουνατίδι φλέβας. καὶ κατὰ τὸ

ultra femur, flexuram verſus, quae eſt ad genu fertur. Alteram vero ad inguina demittit crebris radicibus et quae non facile convertitur. Quae autem per muſculum tendit, circum genu diſpergitur et per oſſis tibiae ſummam partem venam in fiſtulam excavat, quae medullam nutrit et per infernam tibiam juxta pedis connexionem deducitur. Ipſa vero per genu patellam, interiore parte per tibiae muſculum profunde extenditur et implicatur per malleolum, intus craſſa et ſanguine referta, hicque circum malleolum et tendinem aegre diſcretas venas convolvit. Ipſa vero ad inferiorem pedem ſub primam plantam decurrit, hicque implicata et ad magnum digitum innixa, duplicem venam ſanguine refertam, ſuperiore parte ſub cute ex prima planta reflectit et ad malleolum externum craſſa apparet, ſupraque diſtribuitur juxta oppoſitum anteriori tibiae radium. At juxta poſteriorem tibiae partem carnoſam fundam facit, quodque hinc eſt reliquum juxta internam genu partem extenſum eſt. Immittit etiam et in patellae genu venas et ad

ἐντὸς τῆς ἐπιγουνατίδος, ἐπίκοιλον ἐμπέπλεχε φλέβα. ἥν τις εἰ πονήσῃ, τάχιστα ξυνάγει χελώδεα ἰχῶρα. διώρμηκε δὲ αὐτὴ κατὰ τὸ ἐντὸς καὶ κοῖλον τοῦ γούνατος. ἀποκεκάρπωκε δὲ καὶ εἰς τὰς ἰγνύας πολυπλόκους φλέβας, αἳ ἐντεῦθεν παρατείνουσαι κατὰ τὰ ὑποκάτω νεῦρα τοῦ μηροῦ καὶ κατεῤῥίζωνται ἐς τοὺς ὄρχιας καὶ ἐς τὸν ἀρχόν. καὶ περὶ τὸ ἱερὸν δὲ ὀστέον λελεπτυσμέναι ἑνωμέναι περιτέτανται. ἡ δὲ ἀφιγμένη παρὰ τοῦ γούνατος τὸ ἐντὸς (310) ἄνω, παρὰ τοῦ μηροῦ τὸ ἐντὸς ἀνιοῦται ἐς τὸν βουβῶνα. καὶ διὰ τοῦ ἰσχίου πέρην πρὸς τὴν ἄκανθαν καὶ τὴν ψύαν ἐκτὸς ἔχουσα. παχεῖα καὶ πλατεῖα καὶ ἔναιμος ἄνω ὤρεκται πρὸς τὸ ἧπαρ. καὶ διακρέην ἐκφύσασα ἔναιμον, κατέχει ἐς τὸν νεφρὸν τὸν δεξιὸν λοβὸν τὸν ἡπατιαῖον. αὕτη δὲ ὑποκάτω τὰ τοῦ ἥπατος ὑπονεμησαμένη, ἀπέσχισται ἐς φλέβα παχέην. ἡ δ᾽ ἀποκανθεῖσα ἐσπέφυκεν ἐς τὸ παχὺ τοῦ ἥπατος. καὶ τὸ μὲν αὐτῆς ἐπιπολάζον ἐπὶ τοῦ σπλάγχνου πέφυκεν, ἐν ᾧπερ ἡ χολή ἐστί τε πολύῤῥιζος διὰ τοῦ ἥπατος πεπλεκτανωμένη. τὸ δὲ διὰ τῶν ἐντὸς αὐτοῦ ὀχετεύεται. [8] δύο δὲ ἐκπεπλώκασι

interiorem patellae partem cavam, venam involvit, quam si quis dolore afficiat, celerrime biliosum ac serosum humorem colligit, ipsa vero juxta internam genu cavitatem prorumpit. In poplites vero multas implicatas venas, velut stolones producit, quae inde juxta nervos femoris inferiores extensae etiam in testes et in podicem radices emittunt et circa os sacrum in unum circumtenduntur. Quae vero ad interiorem genu partem pervenit, sursum juxta internam femoris partem ad inguen tendit et per coxendicem ultra ad spinam et lumbum foras procedens, crassa et lata sanguineque referta, sursum porrigitur ad hepar et bifidam producens sanguine plenam, dextram hepatis fibram ad renem continet. Ipsa vero subter hepatis regionem distributa in crassam venam scinditur reflexaque in partem hepatis crassiorem inseritur, et altera quidem ipsius pars in visceris superficie adhaerescens, ubi fel est, multis radicibus tanquam cirrhis per hepar est implicata, altera vero per internam ejus partem velut per rivos deducta. Duae vero venae in-

φλέβες μεταξὺ δύο λοβῶν τῶν πλατέων. καὶ μία μὲν διὰ τῶν κορυφῶν καὶ τοῦ δέρματος διαχοῦσα ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ ἀνῆκται· ἡ δὲ ἑτέρη πιέσασα ἐς τὴν ἄκανθαν καὶ ἐς τὸν νεφρὸν ἠγκυροβόληται ἐς τὴν κύστιν τε καὶ τὸ αἰδοῖον. ἐκ δὲ τοῦ ἰσχίου ἀρχομένη ἀνιέναι ἐπὶ τὸ ἦτρον πολλὰς ἀπεπλάνησε φλέβας. καὶ τάς τε πλευρὰς καὶ τοὺς σφονδύλους ἐνεκρίκωσε πρὸς τὴν ἄκανθαν καὶ τάς τε παραφυάδας ἐνεφλεβοτόμησε καὶ τὰ ἔντερα καὶ τὴν νηδὺν ἐνειλίξατο. καὶ αἱ μὲν ἀπὸ τοῦ ἦτρου ἔς τε τοὺς μαζοὺς || καὶ ὑπὲρ ἀνθερεῶνα καὶ τὰς ἀκρωμίας ἐπορεξάμεναι κατεπλάκησαν· ἡ δ᾽ ἀφιγμένη παρὰ τὸ παχὺ τοῦ ἥπατος καὶ ἀποσυριγγώσασα τὴν χολὴν ἄνω, ὑπὸ τὴν ἄκανθαν νέμεται διὰ τῶν φρενῶν ὁδὸν ποιησαμένη. ἡ δὲ ἐκ τῶν ἀριστερῶν φλὲψ τὰ μὲν ἄλλα τὴν αὐτὴν φύσιν ἐῤῥίζωται τῇ ἐν τοῖσι (311) δεξιοῖσιν, ἐκ τῶν ἀριστερῶν ἐς τὸ ἧπαρ ἀνιοῦσα οὐκ ἐκβάλλει, ἀλλ᾽ ἐς τὸν σπλῆνα ἐμπέφυκε κατὰ τὴν κεφαλὴν τὴν ἐν τῷ πάχει αὐτέου. ἐντεῦθεν δὲ κατεδύσατο ἐς τὸ ἐντὸς καὶ ἠραχνίωκε τοῦ σπληνὸς ἐναίμοισι φλεβίοισιν. ὁ δὲ ὅλος ἐκ τοῦ ἐπιπλόου αἰωρεῖται τοῖσιν

ter duas latas fibras fe explicant et una quidem per vertices et cutem penetrans, ex umbilico emergit. Altera vero fuo appreffu fpinam et renem attingens, in veficam pudendumque ancorae in modum infita eft. De coxendice autem furfum procedens, ad imum ventrem multas errabundas venas deduxit, coftasque et vertebras ad fpinam annulorum modo connexuit et propagines in multas venas transmifit, inteftinaque ac ventrem inferiorem involvit. Et hae quidem ex imo ventre ad mammas et fupra mentum ac fummos humeros exporrectae connexae funt. Quae vero juxta hepatis craffitudinem pervenit, fupra ubi fel in fiftulam excavavit, fub fpinam diftribuitur, via per feptum transverfum facta. At vero vena quae ex finiftris tendit, caetera quidem juxta eandem naturam non fecus ac ea quae de dextris prodit, radicibus firmatur. Ex finiftris tamen afcendens, in hepar propagines non emittit, fed in lienem inferitur ad caput quod in ipfius parte craffa exiftit. Inde intro fubit et lienem fanguinolentis venulis tanquam araneae telis intexuit.

Ed. Chart. IV. [8.] Foëſ. I. 280. Ed. Lind. I. (311.)

ἐξ ἑωϋτέου φλεβίοισιν ἐναιματώσασα αὐτό. αἱ δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ σπληνὸς πρὸς τὴν ἄκανθαν ἐγχρίπτουσαι διὰ τῶν φρενῶν διωρμήκασιν. ἐντεῦθεν δὲ κάτω καὶ ἡ δεξιὴ καὶ ἡ ἀριστερὴ ὑπὸ τὸν πνεύμονα ἐλήλαται. αἱ δὲ ἐναίμονες ἐοῦσαι ὑπ᾽ αὐτὸν καὶ ἐξοχετεύονται ἐς αὐτόν. ὀλίγαιμοι δὲ καὶ λεπταὶ αἱ ἀπὸ πνεύμονος ἔσωθεν γενόμεναι τῇ φύσει ἀραιοῦ ἐόντος ἐς τὴν καρδίην, ἅτε ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐξαθελγόμεναι ἐγκεχαλίνωνται περὶ τὰ ὦτα αὐτέης. καὶ ἐς τὰ κοῖλα τὰ ἐντὸς διεῤῥυήκασιν. ἐμβάλλουσι δὲ καὶ αἱ πρότεραι καὶ αὗται ἐς αὐτήν. ἐν γὰρ στενοχωρίῃ τῆς διόδου ἐνίδρυται ὡς ἐκ παντὸς τοῦ σώματος τὰς ἰνίας ἔχουσα. διὸ καὶ παντὸς τοῦ σώματος περὶ τὸν θώρηκα μάλιστά ἐστιν ἡ αἴσθησις. καὶ τῶν χρωμάτων αἱ μεταβολαὶ γίνονται, ταύτης ἀποσφιγγούσης τὰς φλέβας καὶ χαλώσης. χαλώσης μὲν οὖν ἐρυθρὰ τὰ χρώματα γίνονται καὶ εὔχροα καὶ διαφανέα, συναγούσης δὲ χλωρὰ καὶ πελιδνά. τὰ τοιαῦτα δὲ παραλλάσσει ἐκ τῶν παρεόντων ἑκάστῳ χρωμάτων.

Totus autem ex omento elevatur, ipſum venulis de ſe ſanguine explens. At quae de lienis capite ad ſpinam impingunt, per ſeptum transverſum procedunt. Inde vero inferiorem in partem tum dextra tum ſiniſtra ſub pulmonem ducta eſt. Quae autem ſanguine refertae ſunt, ſub ipſum et in ipſum velut rivi deducuntur. Pauci vero ſanguinis et tenues a pulmone intrinſecus exortae, cum rarus natura exiſtat, in cor, nimirum ab ipſo emulctae, circa ejus auriculas velut fraeni injiciuntur et in cavitates internas deſluunt. Quin et hae priores in ipſum propagines immittunt. In anguſtia enim transitus intus collocatum eſt, velut ex omni corpore fibras habens. Quam ob rem ex omni corpore potiſſimum circa thoracem ſenſus ineſt, colorumque mutationes contingunt, hoc venas conſtringente et laxante. Laxante igitur colores rubicundi ſiunt, bene colorati et pellucidi, conſtringente vero ex virore pallidi et lividi. Qui certe evariant prout praeſentes cuique adſunt colores.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΑΕΡΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΟΠΩΝ.

[187] (327) Ἰητρικὴν ὅστις βούλεται ὀρθῶς ζητεῖν τάδε χρὴ ποιέειν· πρῶτον μὲν ἐνθυμέεσθαι τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος, ὅ τι δύναται ἀπεργάζεσθαι ἑκάστη. οὐ γὰρ ἐοίκασιν οὐδὲν, ἀλλὰ πολὺ διαφέρουσιν αὗταί τε ἑωυτῶν καὶ ἐν τῇσι μεταβολῇσιν. [188] ἔπειτα δὲ τὰ πνεύματα τὰ θερμά τε καὶ τὰ ψυχρά. μάλιστα μὲν τὰ κοινὰ πᾶσιν ἀνθρώποισιν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐν ἑκάστῃ χώρῃ ἐπιχώρια ἐόντα. (328) δεῖ δὲ καὶ τῶν ὑδάτων ἐνθυμέεσθαι τὰς δυνάμιας. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ στόματι διαφέρουσι καὶ ἐν τῷ σταθμῷ, οὕτω καὶ ἡ δύναμις διαφέρει πολὺ ἑκάστου. ὥστε ἐς πόλιν ἐπειδὰν ἀφίκηταί τις ἧς ἄπειρός ἐστι, διαφροντίσαι χρὴ τὴν θέσιν αὐτέης, ὅκως κέεται καὶ πρός τὰ πνεύματα καὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου. οὐ γὰρ τωὐτὸ δύναται ἥτις πρὸς βορέην κέεται καὶ ἥτις πρὸς νότον, οὐδ᾽ ἥτις πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, οὐδ᾽ ἥτις πρὸς δύνοντα. ταῦτα δὲ ἐνθυμέεσθαι ὡς κάλλιστα. καὶ τῶν ὑδά-

HIPPOCRATIS DE AERE LOCIS ET AQVIS LIBER.

Qui artem medicam recta inveſtigatione conſequi volet, is primum quidem anni tempora in conſiderationem adhibere debet, quid horum quidque poſſit. Neque enim quicquam habent ſimile, ſed cum inter ſe plurimum differunt, tum etiam propter varias quae in eis contingunt mutationes. Deinde vero ventos tum calidos tum frigidos, praecipue quidem eos qui omnibus ſunt communes, ac deinceps eos qui cuique regioni ſunt familiares. Quin etiam aquarum facultates animo reputare oportet. Quemadmodum enim guſtu et pondere, ita et facultate ſingulae plurimum differunt. Quare ſi quis ad urbem ſibi ignotam pervenerit, is ejus ſitus curam habere debet, ut cognoſcat quomodo ad ventos aut ſolis exortum ſit expoſita. Neque enim easdem vires habet quae ad ſeptentrionem et quae ad auſtrum ſita eſt, ut neque ejus quae ad exorientem ſolem aut occidentem ſpectat. Et haec quidem optime animo concipienda ſunt

Ed. Chart. VI. [188.] Foëſ. I. 280. 281. Ed. Lind. I. (328. 329.)

των πέρι ὡς ἔχουσι, καὶ πότερον ἑλώδεσι χρέονται καὶ μαλακοῖσιν, ἢ σκληροῖσί τε καὶ ἐκ μετεώρων καὶ ἐκ πετρωδέων, εἴτε ἁλυκοῖσι καὶ ἀτεράμνοισιν. καὶ τὴν γῆν πότερον ψιλή τε καὶ ἄνυδρος, ἢ δασεῖα καὶ ἔφυδρος, καὶ εἴτε ἐν κοίλῳ ἐστὶ καὶ πνιγηρὴ, εἴτε μετέωρος καὶ ψυχρή. καὶ τὴν δίαιταν τῶν ἀνθρώπων, ὁκοίῃ ἥδονται· πότερον φιλοπόται καὶ ἀριστηταὶ καὶ ἀταλαίπωροι, ἢ φιλογυμνασταί τε καὶ φιλόπονοι || καὶ ἐδωδοὶ καὶ ἄποτοι. καὶ ἀπὸ τουτέων χρὴ ἐνθυμέεσθαι ἕκαστα. εἰ γὰρ ταῦτα εἰδείη τις καλῶς, μάλιστα μὲν πάντα, εἰ δὲ μὴ, τά γε πλεῖστα, οὐκ ἂν αὐτὸν λανθάνοι ἐς πόλιν ἀφικνεόμενον, ἧς ἂν ἄπειρος ᾖ, οὔτε νοσήματα ἐπιχώρια, οὔτε τῶν κοινῶν ἡ φύσις ὁκοίη τίς ἐστιν. ὥστε μὴ ἀπορέεσθαι ἐν τῇ θεραπείῃ τῶν νούσων μηδὲ δια(329)μαρτάνειν· ἃ εἰκός ἐστι γίγνεσθαι, ἢν μή τις ταῦτα πρότερον εἰδὼς πρόφρων τις ᾖ. περὶ ἑκάστου δὲ χρόνου προσιόντος καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγοι ἂν ὁκόσα τε νοσήματα μέλλει πάγκοινα τὴν πόλιν κατασχήσειν ἢ θέρεος ἢ χειμῶνος· ὁκόσα τε ἴδια ἑκάστῳ κίνδυ-

et quomodo ad aquas habeant, num paluſtribus et mollibus utantur, an duris et ex ſublimi ac ſaxoſis locis ſcaturientibus, ſive ſalſis ac coctu difficilibus. Terra etiam ipſa inſpicienda, nudane ſit et aquis careat, an denſa et irrigua, et an cavo loco ſita ſit et aeſtuoſo, an vero ſublimi et frigido. Hominum quoque victus ratio, quanam maxime delectentur, inſpicienda, an potui et cibis et otio dediti, an exercitationibus et laboribus gaudeant, et an edaces ſint et a potu ſibi temperent. Et ex his ſingula reputare oportet. Haec enim praecipue quidem omnia, aut certe plurima probe qui agnoverit, cum ad urbem ſibi ignotam pervenerit, eum neque morbi regioni familiares, neque communium quae ſit natura latere poterit, ut neque in eorum curatione haeſitare aut aberrare poſſit. Quae certe contingere ſolent, ſi quis iſtorum cognitionem non ante animo perceptam habuerit. Qui vero iſta recte cognoverit, is cujusque temporis impendentis et anni ſtatum praedicere poterit et quinam morbi tam aeſtate quam hieme in urbe communiter ſint graſſa-

νος γίγνεσθαι ἐκ μεταβολῆς τῆς διαίτης. [189] *εἰδὼς γὰρ τῶν ὡρέων τὰς μεταβολὰς καὶ τῶν ἄστρων ἐπιτολάς τε καὶ δύσιας, καθότι ἕκαστον τουτέων γίγνεται, προειδείη ἂν τὸ ἔτος ὁκοῖόν τι μέλλει γίγνεσθαι. οὕτως ἄν τις ἐρευνώμενος καὶ προγινώσκων τοὺς καιροὺς, μάλιστ᾽ ἂν εἰδείη περὶ ἑκάστου καὶ τὰ πλεῖστα τυγχάνει τῆς ὑγιείης καὶ κατ᾽ ὀρθὸν φέροιτο οὐκ ἐλάχιστα ἐν τῇ τέχνῃ. εἰ δὲ δοκέοι τις ταῦτα μετεωρόλογα εἶναι, εἰ μετασταίη τῆς γνώμης, μάθοι ἂν ὅτι οὐκ ἐλάχιστον μέρος συμβάλλεται ἀστρονομίη ἐς ἰητρικὴν, ἀλλὰ πάνυ πλεῖστον. ἅμα γὰρ τῇσιν ὥρῃσι καὶ αἱ κοιλίαι μεταβάλλουσιν τοῖσιν ἀνθρώποισιν. ὅκως δὲ χρὴ ἕκαστα τῶν προειρημένων σκοπεῖν καὶ βασανίζειν, ἐγὼ φράσω σαφέως. ἥ τις μὲν πόλις πρὸς τὰ πνεύματα κεῖται τὰ θερμά· ταῦτα δ᾽ ἔσται μεταξὺ τῆς τε χειμερινῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν δυσμέων τῶν χειμερινῶν, καὶ αὐτέῃ ταῦτα τὰ πνεύματά ἐστι ξύννομα, τῶν δὲ ἀπὸ τῶν ἄρκτων πνευμάτων σκέπη, ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστὶ τά τε ὕδατα πολλὰ καὶ ὕφαλα καὶ ἀνάγκη εἶναι μὴ μετέωρα, τοῦ μὲν θέρεος θερμὰ, τοῦ δὲ χειμῶνος*

turi, tum etiam quinam cuique privatim ex victus mutatione impendere debeant. Qui enim temporum mutationes aſtrorumque ortus et obitus, ut horum quaeque eveniant, tenuerit, is utique futurum anni ſtatum praevidere poterit. Hac ratione inveſtigando qui temporum occaſiones praeſenſerit, is maxime cujusque naturam cognoverit et plerumque ſanitas illi ſuccedet, minimumque in arte a recta via aberraverit. Quod ſi cui iſta ad rerum ſublimium ſpeculationem pertinere videantur, is ſi ſententia deſtiterit, facile intelliget, ad artem medicam aſtronomiam ipſam non minimum, ſed plurimum potius conſerre, quippe cum una cum anni temporibus hominum ventriculi mutationem accipiant. Quonam autem pacto quae diximus ſingula conſideranda et exploranda ſint, deinceps aperiam. Civitas quae ventis calidis eſt expoſita, iis videlicet qui inter brumalem ſolem exorientem et occidentem perſlant[1], eique ſunt peculiares, a ſeptentrionalibus autem ventis tecta eſt, ea aquarum ſubſalſarum copia abundat, quae cum e ſublimi ſcaturiant, eas

ψυχρά. (330) καὶ ὁκόσαι μὲν τῶν πόλεων κέονταί γε καλῶς τοῦ ἡλίου καὶ τῶν πνευμάτων, ὕδασί τε χρῶνται ἀγαθοῖσιν, αὗται μὲν ἧσσον αἰσθάνονται τῶν τοιουτέων μεταβολέων. ὁκόσαι δὲ ὕδασί τε ἑλείοισι χρέονται καὶ λιμνώδεσιν, κεῖνταί τε μὴ καλῶς τῶν πνευμάτων καὶ τοῦ ἡλίου, αὗται δὲ μᾶλλον. κἢν μὲν τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται, θᾶσσον παύονται αἱ νοῦσοι· ἢν δὲ ἔπομβρον, πολυχρόνιοι γίνονται. καὶ φαγεδαίνας κοινῶς ἐγγίνεσθαι ἀπὸ πάσης προφάσιος, ἢν ἕλκος ἐγγένηται. τοῦ δὲ χειμῶνος ψυχροῦ, τούς τε ἀνθρώπους τὰς κεφαλὰς ὑγρὰς ἔχειν καὶ φλεγματώδεας, τάς τε κοιλίας αὐτέων πυκνὰ ἐκταράσσεσθαι ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ φλέγματος ἐπικαταῤῥέοντος. [190] τά τε εἴδεα ἐπὶ τὸ πλῆθος αὐτέων ἀτονώτερα εἶναι. ἐσθίειν δ᾽ οὐκ ἀγαθοὺς εἶναι οὐδὲ πίνειν. ὁκόσοι μὲν γὰρ κεφαλὰς ἀσθενέας ἔχουσιν, οὐκ ἂν εἴησαν ἀγαθοὶ πίνειν. ἡ γὰρ κραιπάλη μᾶλλον πιέζει. νοσήματά τε τάδε ἐπιχώρια εἶναι. πρῶτον μὲν τὰς γυναῖκας νοσερὰς καὶ ῥοώδεας εἶναι. ἔπειτα πολλὰς ἀτόκους ὑπὸ νόσου καὶ οὐ φύσει, ἐκτιτρώσκεσθαί τε πυκνά. τοῖσί τε παιδίοισιν ἐπιπί-

aestate quidem calidas, hieme vero frigidas esse necesse est. Et urbes quidem quae soli et ventis probe sunt expositae et aquis probis utuntur, eae quidem hujusmodi mutationes minus sentiunt. Quae vero aquis palustribus ac lacustribus utuntur, neque probe ventis ac soli sunt expositae, eae magis sunt obnoxiae. Ac si quidem aestas sicca fuerit, morbi celerius desinunt, sin vero imbribus scateat, diuturni fiunt ulceraque exedentia, phagedaenas vocant, ex quavis occasione in ulceribus suboriri est consentaneum. Hieme vero frigida homines capita humida et pituita redundantia habere aequum est, et pituita ex capite defluente eorum alvos crebro exturbari eosque ut plurimum habitu corporis esse debiliore ac neque probe edere nec bibere posse. Quibus enim capita debilia fuerint, ii nunquam egregii potores fuerint, quod eos crapula magis vexet. Morbi autem hi sunt patrii. Primum quidem mulieres morbis et fluxionibus sunt obnoxiae, deinde multae ex morbo non natura steriles crebrisque abortionibus conflictantur. Pueris vero convulsio-

πτειν σπασμοὺς καὶ ἄσθματα ἃ νομίζουσι τὸ παιδίον ποιέειν καὶ ἱερὴν νοῦσον εἶναι. τοῖσι δὲ ἀνδράσι δυσεντερίας καὶ διαῤῥοίας καὶ ἠπιάλους καὶ πυρετοὺς πολυχρονίους χειμερινοὺς καὶ ἐπινυκτίδας πολλὰς καὶ αἱμοῤῥοΐδας ἐν τῇ ἕδρῃ. πλευρίτιδες δὲ καὶ περιπνευμονίη καὶ καῦσοι καὶ ὁκόσα ὀξέα νοσήματα νομίζονται οὐκ ἐγγίνονται πολλά. οὐ γὰρ οἷόν τε ὅκου ἂν κοιλίαι ὑγραὶ ἔωσι, τὰς νούσους ταύτας ἰσχύειν. ὀφθαλμίαι τε ἐγγίνονται ὑγραὶ καὶ οὐ χαλεπαὶ, ὀλιγοχρόνιοι, ἢν (331) μή τι κατάσχῃ νόσημα πάγκοινον ἐκ μεταβολῆς || καὶ ὁκόταν τὰ πεντήκοντα ἔτεα ὑπερβάλλωσι, [191] κατάῤῥοοι ἐπιγενόμενοι ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου παραπληκτικοὺς ποιέουσι τοὺς ἀνθρώπους, ὁκόταν ἐξαίφνης ἡλιωθέωσι τὴν κεφαλὴν ἢ ῥιγώσωσι. ταῦτα μὲν τὰ νοσήματα αὐτέοισιν ἐπιχώριά ἐστιν. χωρὶς δὲ ἤν τι πάγκοινον κατάσχῃ νόσημα ἐκ μεταβολῆς τῶν ὡρέων, καὶ τουτέου μετέχουσιν. ὁκόσαι δ᾽ ἀντικέονται τουτέων πρὸς τὰ πνεύματα τὰ ψυχρὰ μεταξὺ τῶν δυσμῶν τῶν θερινῶν τοῦ ἡλίου καὶ τῆς ἀνατολῆς τῆς θερινῆς, καὶ αὐ-

nes impendent et crebri anhelitus, quos puerilem affectum efficere et ſacrum eſſe exiſtimant. Viris autem inteſtinorum difficultates et alvi profluvia, febres algidae et hibernae diuturnae, puſtulae multae nocturnae epinyctides dictae et ſanguinis profluvia per ora venarum quae in ano ſunt, haemorrhoides vocantur. Morbi autem laterales pleuritides dictae et pulmonum inflammationes, febres ardentes et quicunque acuti morbi cenſentur, raro contingunt. Neque enim ejusmodi morbi, ubi alvi liquidae fuerint, invaleſcere poſſunt. Lippitudines vero humidae oboriuntur, neque moleſtae neque longae, niſi ex temporum immutatione morbus aliquis omnibus communis invadat. Ac ubi quinquageſimum annum exceſſerint, deſtillationes ex cerebro ſupervenient, quae homines aliqua corporis parte reſolutos reddunt, ubi caput derepente ſoli expoſitum, aut frigore correptum fuerit. Atque ii quidem morbi his ſunt patrii, praeterquam quod ſi morbus aliquis omnino communis ex anni temporum mutatione occupaverit, hujus etiam participes exiſtunt. At quae civitates his contrarium ſitum habent et

Ed. Chart. VI. [191. 192.] Foës. I. 282. Ed. Lind. I. (331. 332.)

τῆσι ταῦτα τὰ πνεύματα ἐπιχώριά ἐστιν, τοῦ δὲ νότου καὶ τῶν θερινῶν πνευμάτων σκέπη, ὧδε ἔχει περὶ τῶν πόλεων τουτέων. πρῶτον μὲν τὰ ὕδατα τά σκληρά τε καὶ ψυχρὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος γλυκαίνεται. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἐντόνους τε καὶ σκελιφροὺς ἀνάγκη εἶναι, τούς τε πλείους τὰς κοιλίας ἀτεράμνους ἔχειν καὶ σκληρὰς τὰς κάτω, τὰς δὲ ἄνω εὐρυτέρας, χολώδεάς τε μᾶλλον ἢ φλεγματίας εἶναι. τὰς δὲ κεφαλὰς ὑγιηρὰς ἔχουσι καὶ σκληράς. ῥηγματίαι τε εἰσὶν ἐπὶ τὸ πλῆθος. νοσεύματα δὲ αὐτέοισιν ἐπιδημεῖ τὰ πλευρίτιδές τε πολλαί, αἵ τε ὀξεῖαι νομιζόμεναι νοῦσοι. ἀνάγκη δὲ ὧδε ἔχειν, ὁκόταν κοιλίαι σκληραὶ ἔωσιν, ἔμπυοί τε πολλοὶ γίνονται ἀπὸ πάσης προφάσιος. τουτέου δὲ αἴτίον ἐστι τοῦ σώματος ἡ ἔντασις καὶ ἡ σκληρότης τῆς κοιλίης. ἡ γὰρ ξηρότης ῥηγματίας ποιέει εἶναι καὶ τοῦ ὕδατος ἡ ψυχρότης. ἐδωδοὺς δὲ ἀνάγκη τὰς τοιαύτας φύσιας εἶναι καὶ οὐ πολυπότας. οὐ γὰρ οἷόν τε ἅμα πολυβόρους τε εἶναι καὶ πολυ[192]πότας. ὀφθαλμίας τε γί(332)γνεσθαι μὲν διαχρόνους, γίγνεσθαι δὲ σκληρὰς καὶ ἰσχυράς. καὶ εὐθέως ῥήγνυσθαι τὰ ὄμματα. αἱ-

ventis frigidis inter ortum et occaſum ſolis aeſtivum ſunt expoſitae, iisque hi venti ſunt patrii, ab auſtro autem et aeſtivis obtectae ſunt, de his ſic ſe res habet. Primum quidem aquae tum durae tum frigidae fere dulces evadunt. Homines autem robuſtos et exuccos eſſe neceſſe eſt et plerosque ventres inferiores indomitos et duros habere, ſuperiores vero fluxiliores bileque magis quam pituita redundare. Capita ſana et dura habent et pleraque vaſa ipſis intro rumpuntur. Morbi autem apud eos paſſim vagantur, laterales multi et qui acuti eſſe cenſentur. Quod ſic ſe habere neceſſe eſt, cum alvi durae exiſtant. Multi quoque quavis ex occaſione pus intro colligunt. Cujus rei cauſa eſt corporis diſtenſio et ventris durities. Siccitas enim et aquae frigiditas in cauſa ſunt ut vaſa intro rumpantur. Ejusmodi autem naturas cibis, non multis potibus obnoxias eſſe neceſſe eſt. Neque enim fieri poteſt ut ſimul multum edant aut bibant. Lippitudines autem iis quidem per intervalla contingunt, ita tamen aſperae ac vehementes ut confertim

μοῤῥοίας δὲ ἐκ τῶν ῥινέων τοῖσι νεωτέροισι τριήκοντα ἐτέων γίγνεσθαι ἰσχυρὸς τοῦ θέρεος. τά τε ἱερὰ νοσεύματα καλεύμενα, ὀλίγα μὲν ταῦτα, ἰσχυρὰ δέ. μακροβίους δὲ τοὺς ἀνθρώπους τουτέους μᾶλλον εἰκὸς εἶναι ἑτέρων. τά τε ἕλκεα οὐ φλεγματώδεα ἐγγίγνεσθαι οὐδὲ ἀγριοῦσθαι. τά τε ἤθεα ἀγριώτερα ἢ ἡμερώτερα. τοῖσι μὲν ἀνδράσιν τὰ νοσήματα ἐπιχώριά ἐστιν. καὶ χωρὶς ἤν τι πάγκοινον κατάσχῃ ἐκ μεταβολῆς τῶν ὡρέων. τῇσι δὲ γυναιξὶν πρῶτον μὲν στρυφναὶ πολλαὶ γίγνονται διὰ τὰ ὕδατα ὄντα σκληρά τε καὶ ἀτέραμνα καὶ ψυχρά. αἱ γὰρ καθάρσιες οὐκ ἐπιγίνονται τῶν ἐπιμηνίων ἐπιτήδειαι, ἀλλὰ ὀλίγαι καὶ πονηραί. ἔπειτα τίκτουσι χαλεπῶς. ἐκτιτρώσκουσί τε οὐ σφόδρα. ὁκόταν δὲ τέκωσιν τὰ παιδία ἀδύνατοι τρέφειν εἰσὶ, τὸ γὰρ γάλα ἀποσβέννυται ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῆς σκληρότητος καὶ ἀτεραμνίης. φθίσιές τε γίγνονται συχναὶ ἀπὸ τῶν τοκετῶν. ὑπὸ γὰρ βίης ῥήγματα ἴσχουσιν καὶ σπάσματα. τοῖς δὲ παιδίοισιν ὕδρωπες ἐγγίνονται ἐν τοῖσιν ὄρχεσιν, ἕως μικρὰ ᾖ. ἔπειτα προϊούσης τῆς ἡλικίης ἀφανίζονται. ἥβωσί τε ὀψὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. περὶ

oculi rumpantur. Aestate vero iis qui nondum trigesimum annum attigerunt vehementes fiunt sanguinis e naribus eruptiones. Morbi enim qui sacri appellantur, pauci ii quidem, sed vehementes. Hos longioris esse vitae quam caeteros aequum est, iisque ulcera citra inflammationem suboriri, neque admodum exasperari moresque, agrestes potius esse quam mansuetos. Ac viris quidem hi morbi sunt familiares, praeterquam si quis omnes communiter ex temporum anni mutatione invadat. Quod autem ad mulieres attinet, multae ob aquas duras, coctu difficiles et frigidas durae sunt. Neque enim commodae contingunt purgationes menstruae, sed paucae et pravae. Deinde non nisi aegre pariunt neque admodum abortionibus tentantur. Cum vero pepererunt, pueros enutrire non possunt. Lac siquidem aquarum duritate et cruditate extinguitur. Tabes etiam frequentes a partu contingunt. Prae violentia enim ruptis ac vulsionibus prehenduntur. Pueris vero dum parvi sunt, testium tumores aquosi suboriuntur, qui procedente aetate

Ed. Chart. VI. [192. 193.] Foës. I. 282. 283. Ed. Lind. I. (332. 333.)
μὲν οὖν τῶν θερμῶν πνευμάτων καὶ τῶν ψυχρῶν καὶ τῶν πόλεων τουτέων ὧδε ἔχει ὡς προείρηται. ὁκόσαι δὲ κέονται πρὸς τὰ πνεύματα μεταξὺ τῶν θερινῶν ἀνατολέων τοῦ ἡλίου καὶ τῶν χειμερινῶν καὶ ὁκόσαι τὸ ἐναντίον τουτέων, ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. ὁκόσαι μὲν πρὸς (333) τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου κέονται, ταύτας εἰκὸς εἶναι ὑγιεινοτέρας τῶν πρὸς τὰς ἄρκτους ἐστραμμένων καὶ τῶν πρὸς τὰ θερμὰ, ἢν καὶ στάδιον τὸ μεταξὺ ᾖ. πρότερον μὲν γὰρ μετριώτερον ἔχει τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν. ἔπειτα τὰ ὕδατα ὁκόσα πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολάς ἐστιν, ταῦτα λαμπρά τε εἶναι ἀνάγκη καὶ εὐώδη καὶ μαλακὰ καὶ ἐρατεινὰ ἐγγίνεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. ὁ γὰρ ἥλιος κωλύει ἀνίσχων καὶ καταλάμπων. τὸ γὰρ ἑωθινὸν ἑκάστοτε αὐτὸς ὁ ἠὴρ ἐπιχεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. || τά τε εἴδεα τῶν ἀνθρώπων εὔχροά τε καὶ ἀνθηρὰ ἐστὶ μᾶλλον, ἢν μή τις νοῦσος ἄλλη κωλύῃ. λαμπρόφωνοί τε οἱ ἄνθρωποι, ὀργήν τε καὶ ξύνεσιν βελτίους εἰσὶν τῶν πρὸς [193] βορέην, εἴπερ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐμφυόμενα ἀμείνω ἐστίν. ἔοικέ τε μάλιστα ἡ οὕτω κειμένη πόλις ἦρι κατὰ τὴν με-

dispares ferique hac in civitate pubescunt. Ac de ventis quidem calidis et frigidis et iis expositis urbibus, quemadmodum ante dictum est, ita se res habet. At vero civitates quae ad ventos inter aestivum solis ortum et hibernum sunt expositae et quae iis contrario modo se habent, de his sic se res habet. Quae quidem soli orienti sunt expositae, eas salubriores esse par est his quae ad septentriones et ventos calidos obversae sunt, etsi stadium unum intersit. Primum siquidem calor et frigus temperate se habent, deinde aquas quae solis ortum spectant omnes limpidas esse et odoratas ac molles et amoenas in hac civitate suboriri necesse est. Sol namque emergens et perlustrans eas reprimit. Diluculum enim ipse aër ut plurimum semper affundit. Hominum habitus coloratiores et vividiores sunt, nisi alius quis morbus prohibeat. Homines clara voce sunt praediti, et ad iram ac prudentiam melius sunt comparati quam septentrionales, siquidem et reliqua illic nascentia praestantiora sunt. Ac fere sic sita civitas, quoad calidi et frigidi

Ed. Chart. VI. [193.] Foes. I. 283. Ed. Lind. I. (333. 334.)

τριότητα τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, τά τε νοσεύματα ἐλάσσω μὲν γίνεται καὶ ἀσθενέστερα, ἔοικε δὲ τοῖς ἐν ταῖς πόλεσιν γενομένοις νοσεύμασιν, ταῖς πρὸς τὰ θερμὰ τὰ πνεύματα ἐστραμμένῃσιν. αἵ τε γυναῖκες αὐτόθι ἐναρικύμονες εἰσὶ σφόδρα καὶ τίκτουσι ῥηϊδίως. περὶ μὲν τουτέων ὧδε ἔχει. ὁκόσαι δὲ πρὸς τὰς δύσιας κεῖνται καὶ αὐτέῃσιν ἔστι σκέπη τῶν πνευμάτων τῶν ἀπὸ τῆς ἠοῦς πνεόντων, τά τε θερμὰ πνεύματα παραῤῥεῖ καὶ τὰ ψυχρὰ ἀπὸ τῶν ἄρκτων, ἀνάγκη ταύτας τὰς πόλιας θέσιν κέεσθαι νοσερωτάτην· πρῶτον μὲν γὰρ τὰ ὕδατα οὐ λαμπρὰ, αἴτιον δὲ ὅτι ὁ ἠὴρ τὸ ἑωθινὸν κατέχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὅστις τῷ ὕδατι ἐγκαταμιγνύμενος τὸ λαμπρὸν ἀφανίζει. ὁ γὰρ ἥλιος πρὶν ἄνω ἀρθῆναι οὐκ ἐπιλάμπει. τοῦ δὲ θέρεος ἕωθεν μὲν (334) αὖραι ψυχραὶ πνέουσι, καὶ δρόσοι πίπτουσιν, τὸ δὲ λοιπὸν ἥλιος ἐγκαταδύνων. ὥστε μάλιστα διέψει τοὺς ἀνθρώπους, διὸ καὶ ἀχρόους τε εἰκὸς εἶναι καὶ ἀῤῥώστους, τῶν τε νοσευμάτων πάντων μετέχειν μέρος τῶν προειρημένων οὐδὲν αὐτέοις ἀποκέκριται. βαρυφώνους τε εἰκὸς εἶναι καὶ βραγχώδεας διὰ τὸν ἠέρα ὅτι

temperationem veri ſimilis eſt, tum etiam morbi quidem pauciores et debiliores gignuntur, eorumque morborum ſunt ſimiles qui in civitatibus quae ad calidos ventos ſpectant oriuntur. Et mulieres illic valde foecundae evadunt facileque pariunt. Ac de his hoc quidem habet modo. At vero quae ad occaſus ſunt expoſitae et a ventis qui ab oriente ſpirant obtectae, tum a calidis ventis, tum etiam frigidis a ſeptentrione leviter perſlantur, harum urbium ſitum maxime morbo eſſe obnoxium neceſſe eſt. Primum ſiquidem aquae minime ſunt limpidae. Cujus rei cauſa eſt, quod aër plurimum matutinum tempus occupat, qui aquae admixtus illius ſplendorem obſcurat. Neque enim niſi in altum evectus ſol ſplendeſcit. Per aeſtatem vero mane quidem aurae frigidae ſpirant et ros decidit, de reliquo vero ad ipſas ſol ſe demittens quam maxime homines percoquit. Quare et decolores eos eſſe par eſt et infirmos, praedictisque omnibus morbis participare, cum nulla ex parte ab eis ſeparentur. Gravem etiam et raucam vocem eos habere eſt

Ed. Chart. VI. [193. 194.] Foës. I. 283. Ed. Lind. I. (334.)

ἀκάθαρτος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτόθι γίγνεται καὶ νοσώδης. οὔτε γὰρ ὑπὸ τῶν βορείων ἐκκρίνεται σφόδρα. οὐ γὰρ προσέχουσι τὰ πνεύματα. ἅ τε προσέχουσιν αὐτέοισιν καὶ προσκεῖνται ὑδατεινότατά ἐστιν. ἐπεὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἑσπέρης πνεύματα ἔοικεν εἴ τε μετοπώρῳ μάλιστα ἡ θέσις ἡ τοιαύτη τῆς πόλιος κατὰ τάς τε ἡμέρης μεταβολὰς, ὅτι πολὺ τὸ μέσον γίγνεται τοῦ τε ἑωθινοῦ καὶ τοῦ πρὸς τὴν δείλην. περὶ μὲν πνευμάτων ἅ τέ ἐστιν ἐπιτήδεια καὶ ἀνεπιτήδεια ὧδε ἔχει. [194] περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ὑδάτων βούλομαι διηγήσασθαι, ἅ τέ ἐστι νοσώδεα καὶ ἃ ὑγιεινότατα καὶ ὁκόσα ἀφ' ὕδατος κακὰ εἰκὸς γίνεσθαι καὶ ὅσα ἀγαθά. πλεῖστον γὰρ μέρος ξυμβάλλεται ἐς τὴν ὑγιείην. ὁκόσα μὲν οὖν ἐστιν ἑλώδεα καὶ στάσιμα καὶ λιμναῖα, ταῦτα ἀνάγκη τοῦ μὲν θέρους εἶναι θερμὰ καὶ παχέα καὶ ὀδμὴν ἔχοντα, ἅτε οὐκ ἀπόῤῥυτα ἐόντα, ἀλλὰ τοῦ τε ὀμβρίου ὕδατος ἐπιτρεφομένου ἀεὶ νέου, τοῦ τε ἡλίου καίοντος ἀνάγκη ἄχροά τε εἶναι καὶ πονηρὰ καὶ χολώδεα, τοῦ δὲ χειμῶνος παγετώδεά τε καὶ ψυχρὰ καὶ τεθολωμένα ὑπό τε χιόνος καὶ παγετῶν, ὥστε φλεγματωδέστατα εἶ-

consentaneum, ob aërem qui isthic ut plurimum impurus et morbosus existit. Neque enim ab aquilonibus multum perpurgatur, cum non assidue perflent, qui vero assidue perflant iisque incumbunt, aquosissimi sunt. Quandoquidem qui ab occasu spirant venti, autumno fere similes sunt, similisque est hic civitatis situs quoad diei mutationem quod multum inter matutinum et vespertinum tempus intercedit. Ac de ventis quidem convenientes sint necne, sic se res habet. Deinceps vero de aquis nobis commemorandum est, et quae morbosae et quae saluberrimae existant, et quae ab aqua tum mala tum bona provenire aequum est. Plurimum enim momenti ad sanitatem confert. Quae igitur sunt palustres et stabiles et lacustres, eas per aestatem quidem calidas, crassas et olidas esse necesse est. Cum enim non perfluant, sed semper novo imbre accedente augeantur et a sole exurantur, eas decolores esse et pravas et biliosas necesse est. Per hiemem vero glaciatas et frigidas, et tum a nive tum a glacie returbidas, adeoque maxime pituitam gignere et

ναι καὶ βραγχωδέστατα. τοῖσι δὲ πίνουσι σπλῆνας μὲν αἰεὶ μεγάλους εἶναι καὶ μεμυωμένους, καὶ τὰς γαστέρας σκληράς τε καὶ λεπτὰς καὶ θερμάς, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τὰς (335) κληΐδας καὶ τὸ πρόσωπον καταλελεπτῆσθαι. ἐς γὰρ τὸν σπλῆνα αἱ σάρκες ξυντήκονται διότι ἰσχνοί εἰσιν. ἐδωδούς τε εἶναι τοὺς τοιουτέους καὶ διψηρούς. τάς τε κοιλίας ξηροτάτας τε καὶ τὰς ἄνω καὶ τὰς κάτω ἔχειν, ὥστε τῶν φαρμάκων ἰσχυροτέρων δεῖσθαι. τοῦτο μὲν τὸ νόσημα αὐτέοισιν ξύντροφόν ἐστιν καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. [195] πρὸς δὲ τουτέοισιν οἱ ὕδρωπές τε καὶ πλεῖστοι γίνονται καὶ θανατωδέστατοι. τοῦ γὰρ θέρεος δυσεντερίαι τε πολλαὶ ἐμπίπτουσι καὶ διάῤῥοιαι καὶ πυρετοί τε τεταρταῖοι πολυχρόνιοι. ταῦτα δὲ τὰ νοσεύματα μηκυνθέντα τὰς τοιαύτας φύσιας ἐς ὕδρωπας καθίστησι καὶ ἀποκτείνει. ταῦτα μὲν αὐτέοισι τοῦ θέρεος γίγνεται. || τοῦ δὲ χειμῶνος τοῖσι νεωτέροισι μὲν περιπνευμονίαι τε καὶ μανιώδη νοσεύματα. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι καῦσοι, διὰ τὴν τῆς κοιλίης σκληρότητα. τῇσι δὲ γυναιξὶν οἰδήματα ἐγγίνεται καὶ φλέγμα λευκὸν, καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι

raucedinem excitare. Bibentibus autem lienes ſemper magnos eſſe et compreſſos, ventres vero duros et tenues ac calidos. Humeros vero et jugula et faciem extenuari. In lienem enim carnes colliqueſcunt, ideoque graciles ſunt. Tales vero edaces et ſiticuloſos eſſe neceſſe eſt, ventresque tum ſuperiores tum inferiores ſicciſſimos habere, proindeque medicamentis valentioribus indigere. Hic quidem morbus ipſis et per aeſtatem et per hiemem eſt conſuetus. Ad haec etiam aquae inter cutem tum frequentes tum maxime lethales contingunt. Multae enim inteſtinorum difficultates et alvi profluvia per aeſtatem incidunt et febres etiam quartanae diuturnae. Hi autem morbi cum longius producuntur, hujusmodi naturas ad aquam inter cutem deducunt et perimunt. Et hi quidem morbi ipſis per aeſtatem contingunt. Per hiemem vero junioribus pulmonum inflammationes et inſaniae, ſenioribus autem febres ardentes, ob ventris duritiem. Mulieribus vero tumores proveniunt et pituita alba, vixque concipiunt et cum difficultate foetus magnos et tu-

μόλις καὶ τίκτουσι χαλεπῶς. μεγάλα τε τὰ ἔμβρυα καὶ οἰδέοντα. ἔπειτα ἐν τῇσι τροφῇσι φθινώδεά τε καὶ πονηρὰ γίγνεται. ἥ τε κάθαρσις τῇσι γυναιξὶν οὐκ ἐπιγίνεται χρηστὴ μετὰ τὸν τόκον. τοῖσι δὲ παιδίοισιν κῆλαι ἐπιγίγνονται. μάλιστα μὲν τοῖσιν ἀνδράσιν κίρσοι καὶ ἕλκεα ἐν τῇσι κνήμησιν, ὥστε τὰς τοιαύτας φύσιας οὐχ οἷόν τε μακροβίους εἶναι, ἀλλὰ προγηράσκειν τοῦ χρόνου τοῦ ἱκνευμένου. ἔτι δὲ αἱ γυναῖκες δοκέουσιν ἔχειν ἐν γαστρὶ καὶ ὁκόταν ὁ τόκος ᾖ, ἀφανίζηται τὸ πλήρωμα τῆς γαστρός. τοῦτο δὲ γίγνεται ὑπὸ ὑδέρου ὁκόταν ὑδρωπιήσωσιν αἱ ὑστέραι. τὰ μὲν τοιαῦτα ὕδατα νομίζω μοχθηρὰ εἶναι πρὸς ἅπαν χρῆμα. (336) δεύτερα δὲ ὅσων εἶεν αἱ πηγαὶ ἐκ πετρέων. σκληρὰ γὰρ ἀνάγκη εἶναι, ἢ εἴ τε ὅκου θερμὰ ὕδατά ἐστιν, ἢ σίδηρος γίγνεται, ἢ χαλκὸς, ἢ ἄργυρος, ἢ χρύσος, ἢ θεῖον, ἢ στυπτηρία, ἢ ἄσφαλτον, ἢ νίτρον. ταῦτα γὰρ πάντα ὑπὸ βίης γίνονται τοῦ θερμοῦ. οὐ τοίνυν ἐκ τοιαύτης γῆς ὕδατα ἀγαθὰ γίνεται, ἀλλὰ σκληρά τε καὶ καυσώδεα. διουρέεται χαλεπὰ καὶ πρὸς τὴν διαχώρησιν ἐναντία εἶναι. ἄριστα δὲ ὁκόσα ἐκ μετεώρων

midos pariunt, quique postea dum educantur contabescunt et deteriores evadunt. Neque bona post partum mulieribus purgatio contingit. Pueris vero herniae potissimum superveniunt et varices viris tibiarumque ulcera, ut proinde ejusmodi naturae longae esse vitae nequeant, sed ante tempus senescant. Praeterea mulieres sibi praegnantes videntur, et cum pariendi tempus instat, ventris moles disparet. Quod contingit ob aquam intercutem, cum ea uteri laborarint. Ac hujusmodi quidem aquas ad quidvis paratas esse censeo. Secundo loco eas quarum fontes in saxosis locis sunt, quas duras esse necesse est, aut si ubi calidae aquae existunt, aut ferrum nascitur, aut aes, aut argentum, aut aurum, aut sulphur, aut alumen, aut bitumen, aut nitrum. Haec enim omnia caloris vi proveniunt. Neque igitur ex hujusmodi terra bonae aquae nascuntur, sed durae et aestuosae, quaeque per urinas non facile feruntur et alvi egestioni adversantur. At vero optimae sunt quae ex sublimibus

Ed. Chart. VI. [196. 197.] Foës. I. 284. Ed. Lind. I. (336. 337.)

χωρίων ῥέει καὶ λόφων γεηρῶν. αὐτά τε γάρ ἐστι γλυκέα καὶ λευκὰ, καὶ τὸν οἶνον φέρειν ὀλίγον οἷά τέ ἐστι. τοῦ δὲ χειμῶνος θερμὰ γίνεται, τοῦ δὲ θέρους ψυχρά. οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἐκ βαθυτάτων πηγέων. μάλιστα δὲ ἐπαινεῖν ὧν τὰ ῥεύματα πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου ἐῤῥώγασι καὶ μᾶλλον πρὸς τὰς θερινάς. ἀνάγκη γὰρ λαμπρότερα εἶναι καὶ εὐώδεα καὶ κοῦφα. ὁκόσα δέ ἐστιν ἁλυκὰ καὶ ἀτέραμνα καὶ σκληρά. τῷ μὲν πάντα πίνειν οὐκ ἀγαθά. εἰσὶ δ᾽ ἔνιαι φύσιες καὶ νοσεύματα εἰς ἃ ἐπιτήδειά ἐστιν τὰ τοιαῦτα ὕδατα πινόμενα, περὶ ὧν φράσω αὐτίκα. ἔχει δὲ καὶ περὶ τουτέων ὧδε. ὁκόσων μὲν αἱ πηγαὶ πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἔχουσιν, ταῦτα μὲν ἄριστα αὐτὰ ἑωυτέων ἐστίν. δεύτερα δὲ τῶν τὰ μεταξὺ τῶν θε[197]ρινῶν ἀνατολέων ἐστὶ τοῦ ἡλίου καὶ δύσεων. καὶ μᾶλλον τὰ πρὸς τὰς ἀνατολάς. τρίτα δὲ τὰ μεταξὺ τῶν δυσμέων τῶν θερινῶν καὶ τῶν χειμερινῶν. φαυλότατα δὲ τὰ πρὸς τὸν νότον καὶ τὰ μεταξὺ θερινῆς ἀνατολῆς καὶ δύσιος. καὶ ταῦτα (337) τοῖσι μὲν νοτίοισιν πάνυ πονηρὰ, τοῖσι δὲ βορέοισιν ἀμείνω. τουτέοισι δὲ πρέπει ὧδε χρέεσθαι. ὅστις μὲν ὑγιαίνει τε καὶ

locis et terrae tumulis profluunt. Hae enim dulces sunt et albae, modicumque vinum ferre queunt, per hiemem calidae, per aestatem frigidae. Tales enim ex profundissimis fontibus proveniunt. Maxime vero commendantur, quarum fontes ad solis exortus, praesertimque aestivos decurrunt. Limpidiores enim et boni odoris et leves esse necesse est. Salsae vero et indomitae et durae, in totum quidem ut bibantur improbandae. Sunt tamen naturae quaedam et morbi, quibus tales aquae potu sunt commodae, de quibus mox dicam. Ac de his res ita se habet. Quarum quidem fontes ad orientes spectant, eae inter omnes optimae, secundum has, quae sunt inter aestivos solis exortus et occasus, sed praecipue ad exortus. Tertio loco, quae sunt inter occasus aestivos et hibernos. Deterrimae vero quae ad austrum spectant, quaeque sunt inter aestivum ortum et occasum. Et hae iis quidem qui sunt ad austrum valde pravae, iis vero qui ad septentrionem praestantiores. His hoc modo uti convenit. Qui sanus est ac valet, is nullo habito dis-

ἔῤῥωται μηδὲν διακρίνειν, ἀλλὰ πίνειν αἰεὶ τὸ παρεόν. ὅστις δὲ νούσου εἵνεκα βούλεται τὸ ἐπιτηδειότατον πίνειν, ὧδε ἂν ποιέων μάλιστα τυγχάνοι τῆς ὑγιείης. ὁκόσων μὲν αἱ κοιλίαι σκληραί εἰσιν καὶ ξυγκαίειν ἀγαθαὶ εἶναι, τουτέοισι μὲν τὰ γλυκύτατα ξυμφέρει καὶ κουφότατα καὶ λαμπρότατα. ὁκόσων δὲ μαλθακαὶ αἱ νηδύες καὶ ὑγραί εἰσι καὶ φλεγματώδεες, τούτοισι δὲ τὰ σκληρότατα καὶ ἀτεραμνότατα καὶ τὰ ὑφαλικὰ, οὕτω γὰρ ἂν ξηραίνοιτο μάλιστα. ὁκόσα γὰρ ὕδατα ἐστὶν ἕψειν ἄριστα καὶ τὰ καιριώτατα, ταῦτα καὶ τὴν κοιλίην διαλύειν εἰκὸς μάλιστα καὶ διατήκειν. ὁκόσα δέ ἐστιν ἀτέραμνα καὶ σκληρὰ καὶ ἥκιστα ἕψειν ἀγαθὰ, ταῦτα δὲ ξυνίστησι μᾶλλον τὰς κοιλίας καὶ ξηραίνει. ἀλλὰ γὰρ ψευσάμενοί εἰσιν οἱ ἄνθρωποι τῶν ἁλμυρῶν ὑδάτων πέρι δι' ἀπειρίην καὶ ὅτι νομίζεται διαχωρητικά. || τὰ δὲ ἐναντιώτατά ἐστιν πρὸς τὴν διαχώρησιν, ἀτέραμνα γὰρ καὶ ἀνέψανα, ὥστε καὶ τὴν κοιλίην ὑπ' αὐτῶν στύφεσθαι μᾶλλον ἢ τήκεσθαι. καὶ περὶ μὲν τῶν πηγέων ὑδάτων ὧδε ἔχει. περὶ δὲ τῶν ὀμ-

crimine ſemper eam quae adeſt bibat. Qui vero morbi cauſa eam quae maxime conveniat bibere volet, is hoc modo praecipue ſanitatem conſequatur. Quorum quidem ventres duri ſunt et qui prompte ſuccenduntur, iis certe dulciſſimae, laeviſſimae et limpidiſſimae conferunt. Quibus vero ventres inferiores molles ſunt, humidi et maxime pituitoſi, iis duriſſimae et maxime coctu difficiles et aliquantulum ſalſe accommodatae ſunt. Hoc enim modo maxime reſiccari poterint. Quae namque aquae coquendo ſunt optimae et facile liquescunt, eas ventrem diſſolvere ac liquefacere maxime equum eſt. Indomitae vero ac durae et quae coquendo minime idoneae, eae ventres magis cogunt et reſiccant. At vero de aquis ſalſis propter imperitiam falluntur quidam, quodque alvum ſolvere exiſtimentur, cum maxime alvi dejectioni repugnent. Indomitae enim ſunt et coqui nequeunt, proindeque ab eis venter potius adſtringitur quam eliquetur. At de fontium quidem aquis hoc modo ſe res habet. Quae autem ex imbribus colliguntur et ex nive

βρίων καὶ ὁκόσα ἀπὸ χιόνος φράσω ὅκως ἔχει. τὰ μὲν οὖν ὄμβρια κουφότατα καὶ γλυκύτατά ἐστιν καὶ λεπτότατα καὶ λαμπρότατα. τήν τε γὰρ ἀρχὴν ὁ ἥλιος ἀνάγει καὶ ἀναρπάζει τοῦ ὕδατος τό τε λεπτότατον καὶ κουφότα(338)τον. δῆλον δὲ αἱ ἅλες ποιέουσιν. τὸ μὲν γὰρ ἁλμυρὸν λείπεται αὐτέου ὑπὸ παχέος καὶ βαρέος καὶ γίγνεται ἅλες. τὸ δὲ λεπτότατον ὁ ἥλιος ἀναρπάζει ὑπὸ κουφότητος, ἀνάγει δὲ τὸ τοιοῦτο οὐκ ἀπὸ τῶν ὑδάτων μόνον τῶν λιμναίων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς θαλάσσης. καὶ ἐξ ἁπάντων ἐν ὁκόσοισιν ὑγρόν τί ἐστιν. ἔνεστι δὲ ἐν παντὶ χρήματι. καὶ ἐξ αὐτέων τῶν ἀνθρώπων ἄγει τὸ λεπτότα[198]τον τῆς ἰκμάδος καὶ κουφότατον. τεκμήριον δὲ μέγιστον, ὅταν ἄνθρωπος ἐν ἡλίῳ βαδίζῃ, ἢ καθίζῃ ἱμάτιον ἔχων. ὁκόσα μὲν τοῦ χρωτὸς ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, οὐχ ἱδρώῃ ἄν· ὁ γὰρ ἥλιος ἀναρπάζει τὸ προφαινόμενον τοῦ ἱδρῶτος. ὁκόσα δὲ ὑπὸ τοῦ ἱματίου ἐσκέπασται, ἢ ὑπ᾽ ἄλλου του, ἱδροῖ. ἐξάγεται μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ βιάζεται. σώζεται δὲ ὑπὸ τῆς σκέπης, ὥστε μὴ ἀφανίζεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ὁκόταν δὲ εἰς σκιὴν ἀφίκηται, ἅπαν τὸ σῶμα ὁμοίως διΐει.

fiunt, quomodo ſe habeant enarrabo. Aquae igitur ex imbribus collectae leviſſimae et dulciſſimae ſunt, tenuiſſimae et limpidiſſimae. Sol enim quod imprimis in aqua eſt tenuiſſimum et leviſſimum ſurſum educit et rapit. Id autem ex ipſo mari patet, in quod quo ſalſum eſt, propter craſſitudinem et gravitatem remanet et mare evadit, tenuiſſimum vero propter levitatem ſol ad ſe rapit. Neque vero tale quid ex aquis ſolum lacuſtribus ſurſum educit, verum etiam ex ipſo mari et ex omnibus in quibus aliquid humoris ineſt, quod quavis in re ineſt. Quin etiam ex ipſis hominibus tenuiſſimum ac leviſſimum humorem educit. Cujus rei maximum eſt indicium, cum homo veſtibus indutus in ſole ambulaverit aut ſederit. Quascunque enim corporis partes ſol aſpicit, hae nullum ſudorem emittunt. Sol enim quicquid ſudoris comparet, ad ſe rapit. Quae vero veſte aut alia quavis re conteguntur, hae exudant. Per vim enim a ſole ſudor elicitur, ſervatur autem a tegumento, ne a ſole deleatur. Cum vero ad umbram pervenerit, tum corpus

οὐ γάρ ἔτι ὁ ἥλιος ἐπιλάμπει. διά ταῦτα δὲ καὶ σήπεται τῶν ὑδάτων τάχιστα ταῦτα καὶ ὀδμὴν ἴσχει ποιηρὴν τὸ ὄμβριον, ὅτι ἀπὸ πλείστων συνῆκται καὶ συμμέμικται, ὥστε σήπεσθαι τάχιστα. ἔτι δὲ πρὸς τουτέοισιν ἐπειδὰν ἁρπασθῇ καὶ μετεωρισθῇ περιφερόμενον καὶ καταμεμιγμένον ἐς τὸν ἠέρα, τὸ μὲν θολερὸν αὐτέου καὶ νυκτοειδὲς ἐκκρίνεται καὶ ἐξίσταται καὶ γίγνεται ἠὴρ καὶ ὀμίχλη. τὸ δὲ λεπτότατον καὶ κουφότατον αὐτέου λείπεται καὶ γλυκαίνεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου καιόμενόν τε καὶ ἑψόμενον. γίγνεται δὲ καὶ τἄλλα (339) πάντα τὰ ἑψόμενα αἰεὶ γλυκέα. ἕως μὲν οὖν διεσκεδασμένον ᾖ καὶ μή πω ξυνεστήκῃ, φέρεται μετέωρον. ὁκόταν δέ κου ἀθροισθῇ καὶ ξυστραφῇ ἐς τὸ αὐτὸ ὑπὸ ἀνέμων ἀλλήλοισιν ἐναντιωθέντων ἐξαίφνης, τότε καταῤῥήγνυται ᾗ ἂν τύχῃ πλεῖστον ξυστραφέν. τότε γὰρ ἐοικὸς τοῦτο μᾶλλον γίνεται, ὁκόταν τὰ νέφεα μὴ ὑπὸ ἀνέμου στάσιν ἔχοντος, ὡρμημένα ἐόντα καὶ χωρέοντα ἐξαίφνης ἀντικόψῃ πνεῦμα ἐναντίον καὶ ἕτερα νέφεα, ἐνταῦθα μὲν πρῶτον αὐτέου ξυστρέφεται. τὰ δὲ ὄπισθεν ἐπιφέρεταί τε καὶ οὕτω παχύνεται καὶ

aequaliter ſudore diffluit. Neque enim amplius ſol affulget. Atque eam ob cauſam inter aquas etiam hae citiſſime putreſcunt odoremque pravum habet aqua pluvia et quod ex pluribus collecta eſt et permixta, proindeque celerrime putreſcat. Ad haec quoque cum rapta eſt in ſublime evecta circumfertur et aëri permiſcetur, quod quidem in ea eſt turbidum et noctem referens, excernitur et ſecedit et aër ac nebula evadit. Tenuiſſimum vero et leviſſimum relinquitur et a ſole uſtum et coctum dulceſcit. Quin et alia omnia quae coquuntur ſemper dulcia evadunt. Dum igitur diſperſa nec dum collecta fuerit, in ſublime fertur. At ubi coacervata et a ventis inter ſe adverſariis derepente in ſe coacta fuerit, tum deorſum prorumpit, qua parte copioſa collecta fuerit. Tunc enim iſtud magis contingere par eſt, cum nubes vento ſtabilitatem minime habente agitatae ac delatae derepente contrario vento et aliis nubibus occurſarint. Hic quidem prima ipſius pars cogitur. Poſterior vero inſuper accedit eaque ratione craſſior et nigrior evadit, ac pondere deorſum prorumpit imbresque oriuntur. Atque

μελαίνεται καὶ ξυστρέφεται ἐς τὸ αὐτὸ καὶ ὑπὸ βαρέος καταῤῥήγνυται καὶ ὄμβροι γίνονται. [199] ταῦτα μέν ἐστιν ἄριστα κατὰ τὸ εἰκός. δεῖται δὲ ἀφέψεσθαι καὶ ἀποσήπεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ὀδμὴν ἴσχει πονηρὴν καὶ βράγχος καὶ βαρυφωνίην τοῖς πίνουσι προΐστασθαι. τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων πονηρὰ πάντα. ὁκόταν γὰρ ἅπαξ παγῇ, οὐκ ἔτι ἐς τὴν ἀρχαίην φύσιν καθίσταται, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτέου λαμπρὸν καὶ κοῦφον καὶ γλυκὺ ἐκκρίνεται καὶ ἀφανίζεται, τὸ δὲ θολωδέστατον καὶ σταθμωδέστατον λείπεται. γνοίης δ' ἂν ὧδε. εἰ γὰρ βούλει ὅταν ᾖ χειμὼν ἐς ἀγγεῖον μέτρῳ ἐγχέας ὕδωρ, θεῖναι ἐς τὴν αἰθρίην, ἵνα πήξεται μάλιστα, ἔπειτα τῇ ὑστεραίῃ εἰσενεγκὼν εἰς ἀλέαν, ὅπου χαλάσῃ μάλιστα ὁ παγετὸς, ὁκόταν δὲ λυθῇ ἀναμετρεῖν (340) τὸ ὕδωρ, εὑρήσεις ἔλασσον συχνῷ. τοῦτο τεκμήριον ὅτι ὑπὸ τῆς πήξιος ἀφανίζεται καὶ ἀναξηραίνεται τὸ κουφότατον καὶ λεπτότατον, οὐ τὸ βαρύτατον καὶ παχύτατον οὐ γὰρ ἂν δύναιτο. || ταύτῃ οὖν νομίζω πονηρότατα ταῦτα τὰ ὕδατα εἶναι τὰ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλου καὶ τὰ τουτέοισιν ἑπόμενα πρὸς ἅπαντα χρήματα.

has quidem aquas optimas esse rationi est consentaneum, ut tamen excoquantur et excolentur opus habent. Sin minus, odorem pravum obtinent et bibentibus raucitatem et vocis gravitatem adesse aequum est. Pravae vero omnes quae ex nive et glacie fiunt. Ubi enim semel concreverint, non amplius ad pristinam naturam redeunt. Sed quod in his quidem est splendidum et leve et dulce, excernitur et evanescit, remanet vero quod turbidissimum et ponderosissimum. Quod hac ratione deprehendas. Si enim hiemis tempore vasculum certa aquae mensura affusa, sub dio exponere voles, uti maxime congeletur, deinde postridie in locum calidum delatum, ubi glacies maxime liquescat, tumque soluta fuerit, iterum aquam metiaris, aquam multo pauciorem reperias. Hoc certe indicio cognosces quod congelatione id quod est levissimum et tenuissimum evanescit et expirat, non quod gravissimum et crassissimum; cum id ei contingere nequeat. Hanc igitur ob causam aquas de nive et glacie liquatas earumque similes ad quidvis pessimas esse existimo. Atque

περὶ μὲν οὖν ὀμβρίων ὑδάτων καὶ τῶν ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων οὕτως ἔχει. λιθιῶσι δὲ μάλιστα ἄνθρωποι καὶ ὑπὸ νεφριτίδων καὶ στραγγουρίης ἁλίσκονται καὶ ἰσχιάδων καὶ κῆλαι γίνονται, ὅκου ὕδατα πίνουσι παντοδαπώτατα καὶ ἀπὸ ποταμῶν μεγάλων, εἰς οὓς ποταμοὺς ἕτεροι ἐμβάλλουσιν, καὶ ἀπὸ λίμνης, εἰς ἣν ῥεύματα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἀφικνεῦνται, καὶ ὁκόσοι ὕδασιν ἐπακτοῖσιν χρέονται διὰ μακροῦ ἀγομένοισι καὶ μὴ ἐκ βραχέος. οὐ γὰρ οἷόν τε ἕτερον ἑτέρῳ ἐοικέναι ὕδωρ. ἀλλὰ τὰ μὲν γλυκέα εἶναι, τὰ δὲ ἁλυκά τε καὶ στυπτηριώδεα, τὰ δὲ ἀπὸ θερμῶν ῥέειν. ξυμμισγόμενα δὲ ταῦτα ἐς ταὐτὸν ἀλλήλοισιν στασιάζει καὶ κρατέει ἀεὶ τὸ ἰσχυρότατον. ἰσχύει δὲ οὐκ ἀεὶ τωὐτό, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο καὶ τὰ πνεύματα· τῷ μὲν γὰρ βορέης τὴν ἰσχὺν παρέχεται, τῷ δὲ ὁ νότος. καὶ τῶν λοιπῶν πέρι ωὑτὸς λόγος. [200] ὑφίστασθαι οὖν τοῖσι τοιουτέοισιν ἀνάγκη ἐν τοῖς ἀγγείοις ἰλὺν καὶ ψάμμον. καὶ ὑπὸ τούτων πινευμένων τὰ νοσήματα γίνεται τὰ προειρημένα. ὅτι δὲ οὐχ ἅπασιν, ἑξῆς φράσω. ὁκόσων μὲν

de aquis quidem quae ex imbribus, nivibus et glacie colliguntur, ad hunc ſe res habet modum. At vero calculo maxime tentantur et renum morbis, ac urinae ſtillicidio et coxendicum affectionibus corripiuntur, herniaeque iis ſuboriuntur, qui cujusque modi aquas bibunt, aut de magnis fluminibus, in quae alia decurrunt, et de ſtagno in quod multarum et cujusvis generis aquarum rivuli deveniunt, quique advectitiis aquis utuntur, quae ex longo et minime brevi intervallo deducuntur. Neque enim fieri poteſt ut aquae inter ſe ſimiles ſint, verum aliae dulces ſunt, aliae ſalſae et aluminoſae, aliae de calidis effluunt. Atque hae ſimul permixtae inter ſe diſſident et ſemper ſuperat quae valentiſſima eſt. Neque ſemper eadem viribus pollet, ſed alias alia. Sed et ex ventis huic quidem boreas vires praebet, illi vero auſter, et de reliquis eadem eſt ratio. Ex his igitur limum et arenam in vaſis ſubſidere neceſſe eſt, et ex earum potu praedicti morbi gignuntur. Quod vero non omnibus, deinceps dicam. Quibus quidem alvus tum fluida tum ſana

ἥ τε κοιλίη εὔροός τε καὶ ὑγιηρής ἐστιν. καὶ ἡ κύστις μὴ πυρετώδης, μηδὲ ὁ στό(341)μαχος τῆς κύστιος ξυμπέπρακται λίην, οὗτοι μὲν διουρεῦσι ῥηϊδίως, καὶ ἐν τῇ κύστει οὐδὲν ξυστρέφεται. ὁκόσων δὲ ἂν ἡ κοιλίη πυρετώδης ᾖ, ἀνάγκη καὶ τὴν κύστιν ταὐτὸ πάσχειν. ὁκόταν γὰρ θερμανθῇ μᾶλλον τῆς φύσιος, ἐφλέγμηνεν αὐτῆς ὁ στόμαχος. ὁκόταν δὲ ταύτη πάθῃ, τὸ οὖρον οὐκ ἀφίησιν, ἀλλ' ἐν ἑωυτέῳ ξυνέψει καὶ συγκαίει. καὶ τὸ μὲν λεπτότατον αὐτέου ἀποκρίνεται καὶ τὸ καθαρώτατον διϊεῖ καὶ ἐξουρέεται, τὸ δὲ παχύτατον καὶ θολωδέστατον ξυστρέφεται καὶ συμπήγνυται. τὸ μὲν πρῶτον μικρὸν, ἔπειτα μεῖζον γίνεται. κυλινδεύμενον γὰρ ὑπὸ τοῦ οὔρου, ὅ τι ἂν ξυνίστηται παχὺ ξυναρμόζει πρὸς ἑωυτό. καὶ οὕτως αὔξεταί τε καὶ πωροῦται. καὶ ὁκόταν οὐρέῃ, πρὸς τὸν στόμαχον τῆς κύστιος προσπίπτει ὑπὸ τοῦ οὔρου βιαζόμενον καὶ κωλύει οὐρέειν καὶ ὀδύνην παρέχει ἰσχυρήν. ὥστε τὰ αἰδοῖα τρίβουσι καὶ ἕλκουσιν τὰ παιδία τὰ λιθιῶντα. δοκέει γὰρ αὐτέοις τὸ αἴτιον ἐνταῦθα εἶναι τῆς οὐρήσιος. τεκμήριον δὲ, ὅτι οὕτως ἔχει· τὸ γὰρ οὖρον λαμπρότατον οὐρέουσιν

est, et vesica minime ignea, neque vesicae os cum ea valde conspirat, ii quidem facile urinam emittunt, neque quicquam in vesica colligitur. Quibus vero alvus ignea fuerit, vesicam etiam eadem affectione teneri necesse est. Cum enim magis quam natura postulet calefacta fuerit, os ipsius inflammatione tentatur, Sic autem affectum urinam non emittit, sed in sese concoquit et adurit, et quod quidem in ea est tenuissimum secernitur, quodque purissimum transit et cum urina educitur, quae vero crassissimum ac turbidissimum, colligitur et concrescit, primum quidem minore copia, deinde majore. Cum enim per urinam volutatur, quicquid crassum constitit ad sese applicat, eoque modo augetur et in totum durescit. Dumque urinam emittit, ab urina vi propulsum ad vesicae os collabitur et urinam impedit doloremque vehementem exhibet. Proindeque pueri calculo laborantes pudenda confricant et vellicant, quod ipsis reddendae urinae causa eo loco esse videatur. Hoc autem ita se habere indicio est, quod qui calculo laborant urinam ad

οἱ λιθιῶντες πρὸς τὸν γινόμενον ὀῤῥὸν, ὅτι τὸ παχύτατον καὶ χολωδέστατον αὐτέου μένει καὶ συστρέφεται, τὰ μὲν πλεῖστα οὕτω λιθιᾷ. γίνεται δὲ παισὶν καὶ ἀπὸ τοῦ γάλακτος, ἢν μὴ ὑγιηρὸν ᾖ, ἀλλὰ θερμόν τε λίην καὶ χολῶδες. τὴν γὰρ κοιλίην διαθερμαίνει καὶ τὴν κύστιν, ὥστε τὸ οὖρον ξυγκαιόμενον ταῦτα πάσχειν. καὶ φημὶ ἄμεινον εἶναι τοῖς παι(342)δίοισιν τὸν οἶνον ὡς ὑδαρέστατον διδόναι. ἧσσον γὰρ τὰς φλέβας ξυγκαίει καὶ συναυαίνει. τοῖσι δὲ θήλεσιν αἰδοίοις γίνεται οὐχ ὁμοίως. ὁ γὰρ οὐρητὴρ βραχύς ἐστιν ὁ τῆς κύστιος καὶ εὐρὺς, ὥστε βιάζεται τὸ οὖρον ῥηϊδίως. οὔτε γὰρ τῇ χειρὶ τρίβει τὸ αἰδοῖον ὥσπερ τὸ ἄρσεν, οὔτε ἅπτεται τοῦ οὐρητῆρος. ἐς γὰρ τὰ αἰδοῖα ξυντέτρηνται. καὶ διότι οἱ οὐρητῆρες εἰσὶν εὐρεῖς καὶ πίνουσι πλεῖον ἢ οἱ παῖδες. περὶ μὲν οὖν τουτέων ὧδε ἔχει, ἢ ὅτι τουτέων ἐγγύτατα. [201] περὶ δὲ ἐτῶν ὧδε ἄν τις ἐνθυμεύμενος διαγινώσκοι, ὁκοῖόν τι μέλλει ἔσεσθαι τὸ ἔτος, εἴτε νοσερὸν εἴτε ὑγιηρόν. ἢν μὲν γὰρ κατὰ λόγον γίνηται τὰ σημεῖα ἐπὶ τοῖς ἄστροισι δύνουσί τε

instar seri limpidissimam reddunt, cum quod in ea est crassissimum ac maxime returbidum isthic maneat ac versetur. Ac plerique quidem hoc modo calculum gignunt. Gignitur autem et pueris ex lacte, si non salubre fuerit, sed valde calidum et biliosum. Ventrem enim concalefacit et vesicam ac proinde dum urina simul aduritur, istam affectionem sentit. Et mea quidem sententia praestat pueris vinum quam maxime dilutum exhibere, cum nimirum venas minus adurat et resiccet. At in muliebribus pudendis non eodem modo contingit. Vesicae enim fistula urinaria brevis est et ampla, ut facile urinam propellat. Neque enim manu pudendum velut masculus confricat, neque fistulam urinariam contingit, quod intra pudenda perforata sit. Cumque meatus urinarii ampli sint, plus enim quam pueri bibunt. Ac de his quidem hoc modo se res habet, aut ad haec quam proxime accedit. De annis autem hoc modo consideratione adhibita quis statuat, qualisnam annus futurus sit, numne salubris an morbosus. Si quidem secundum rationem in si-

καὶ ἐπιτέλλουσιν, ἔν τε τῷ μετοπώρῳ ὕδρωπα γένηται, || καὶ ὁ χειμὼν μέτριος, καὶ μήτε λίην εὔδιος μήτε ὑπερβάλλων τὸν καιρὸν τῷ ψύχει, ἔν τε τῷ ἦρι ὕδατα γένηται ὡραῖα καὶ ἐν τῷ θέρει, οὕτω τὸ ἔτος ὑγιεινότατον εἰκὸς εἶναι· [203] ἢν δὲ ὁ μὲν χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἦρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τὸ θέρος πυρετῶδες γίνεσθαι καὶ ὀφθαλμίας ἐμποιεῖν. ὁκόταν γὰρ τὸ πνῖγος ἐπιγένηται ἐξαίφνης, τῆς τε γῆς ὑγρῆς ἐούσης ὑπὸ τῶν ὄμβρων τῶν ἐαρινῶν καὶ ὑπὸ τοῦ νότου, ἀνάγκη διπλόον τε καῦμα εἶναι, ἀπό τε τῆς γῆς διαβρόχου ἐούσης καὶ θερμῆς καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καίοντος, τῶν τε κοιλιῶν μὴ ξυνεστηκουσῶν τοῖς ἀνθρώποις, μήτε τοῦ ἐγκεφάλου ἀνεξηρασμένου. οὐ γὰρ οἷόν τε τοῦ ἦρος τοιουτέου ὄντος μὴ οὐ πλαδᾷν τὸ σῶμα καὶ τὴν σάρκα, ὥστε τοὺς πυρετοὺς ἐπιπίπτειν ὀξυτάτους ἅπασιν, μάλιστα δὲ τοῖσιν φλεγμα(343)τίῃσι. καὶ δυσεντερίας εἰκός ἐστιν γίγνεσθαι καὶ τῇσι γυναιξὶν καὶ τοῖς εἴδεσιν τοῖς ὑγροτάτοισι. καὶ ἢν μὲν ἐπὶ κυνὸς ἐπιτολῇ ὕδωρ ἐπιγένηται καὶ χειμὼν καὶ οἱ ἐτησίαι πνεύσωσιν, ἐλπὶς παύσασθαι καὶ

derum ortu et occafu figna appareant, fi per autumnum pluat, et hiems fit moderata, neque admodum blanda neque praeter modum frigida, et vere ac aeftate aquae tempeftivae eveniant, fic annum faluberrimum effe confentaneum eft. Quod fi hiems quidem ficca et aquilonia, ver vero pluvium et auftrinum fuerit, aeftatem febribus abundare et lippitudines inducere neceffe eft. Ubi enim ab imbribus vernis et ab auftro terra humectata fuerit, et plenior aeftus derepente fupervenerit, tum a terra madida et calida exiftente, tum a fole adurente ardorem conduplicari neceffe eft, hominum ventribus minime confiftentibus neque reficcato cerebro. Neque enim ubi ver tale extiterit fieri poteft quin corpus et caro nimio humore diffluant, ita ut omnibus ac maxime pituitofis acutiffimae febres immineant. Mulieribus vero et naturis maxime humidis inteftinorum difficultates contingere par eft. Ac fiquidem fub caniculae exortum aqua et hiberna tempeftas fupervenerit etefiaeque fpiraverint, quietis

τὸ μετόπωρον ὑγιηρὸν γενέσθαι· ἢν δὲ μὴ, κίνδυνος θανάτους τε γενέσθαι τοῖσι παιδίοισι καὶ τῇσι γυναιξίν. τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσιν ἥκιστα. τούς τε περιγενομένους εἰς τεταρταίους ἀποτελευτᾷν. καὶ ἐκ τῶν τεταρταίων ἐς ὕδρωπας. ἢν δ᾽ ὁ χειμὼν νότιος γένηται καὶ ἔπομβρος καὶ εὔδιος, τὸ δὲ ἦρ βόρειόν τε καὶ αὐχμηρὸν καὶ χειμέριον, πρῶτον μὲν τὰς γυναῖκας, ὁκόσαι ἂν τύχωσιν ἐν γαστρὶ ἔχουσαι καὶ ὁ τόκος αὐτέῃσιν ᾖ, πρὸς τῷ ἦρι ἐκτιτρώσκεσθαι· ὁκόσαι δ᾽ ἂν καὶ τέκωσιν, ἀκρατέα τὰ παιδία τίκτειν καὶ νοσώδη, ὥστε ἢ αὐτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ ζῶσι λεπτά τε ἐόντα καὶ ἀσθενέα καὶ νοσώδεα. ταῦτα μὲν τῇσι γυναιξίν. τοῖς δὲ λοιποῖσι δυσεντερίας καὶ ὀφθαλμίας ξηράς. καὶ ἐνίοισι κατάῤῥους ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τὸν πνεύμονα. τοῖσι μὲν οὖν φλεγματίῃσι τὰς δυσεντερίας εἰκὸς γίγνεσθαι. καὶ τῇσι γυναιξὶν φλέγματος ἐπικαταῤῥυέντος ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος. τοῖσι δὲ χολώδεσιν ὀφθαλμίαι ξηραὶ διὰ τὴν θερμότητα καὶ ξηρότητα τῆς σαρκός. τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι κατάῤῥους διὰ τὴν ἀραιότητα καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν φλεβῶν, ὥστε

ſpes eſt autumnumque ſalubrem fore. Alioqui periculum eſt ne pueri et mulieres moriantur, minime vero ſenes, aut ne qui evaſerint in quartanas tandem incidant et ex quartanis in aquam inter cutem. At ſi hiems quidem auſtrina, pluvioſa et placida fuerit, ver vero aquilonium, ſiccum et tempeſtuoſum, primum quidem mulieres quae praegnantes extiterint et quibus partus in ver imminet, abortionem facturas eſt veriſimile, quae vero etiam pepererint adeo imbecillos ac morboſos foetus parituras, ut aut ſtatim pereant, aut tenues, debiles et valetudinarii vivant. Atque haec quidem mulieribus, reliquis vero inteſtinorum difficultates et lippitudines ſiccas, nonnullisque defluxiones a capite in pulmonem. Pituitoſis itaque inteſtinorum difficultates fieri par eſt, ac mulieribus pituita a cerebro defluente propter naturae humiditatem. Bilioſis vero lippitudines ſiccas ob carnis caliditatem et ſiccitatem. Senibus autem defluxiones ob venarum raritatem ac diſtentionem, ut ex his nonnulli

ἐξαίφνης τοὺς μὲν ὑπὸ φρενίτιδος ἀπόλλυσθαι, τοὺς δὲ παραπλήκτους γίνεσθαι τὰ δεξιά. ὁκόταν γὰρ τοῦ χειμῶνος ἐόντος νοτίου τοῦ θερμοῦ τοῦ σώματος μὴ ξυνίσταται, μηδὲ φλέβες τοῦ ἦρος ἐπιγενομένου βορείου (344) καὶ αὐχμηροῦ καὶ ψυχροῦ ὁ ἐγκέφαλος, ὁπηνίκα αὐτὸν ἔλη ἅμα καὶ τῷ ἦρι διαλύεσθαι καὶ καθαίρεσθαι ὑπό τε κορύζης καὶ βράγχων, τηνικαῦτα πήγνυταί τε καὶ συνίσταται, ὥστε ἐξαίφνης τοῦ θέρεος ἐπιγενομένου καὶ τοῦ καύματος καὶ τῆς μεταβολῆς ἐπιγινομένης, ταῦτα τὰ νοσεύματα ἐπιπίπτειν. καὶ λειεντερίαι καὶ ὕδρωπες τελευτῶσι τοῖσι νοσεύμασι ἐπιγίγνονται. οὐ γὰρ ἀποξηραίνονται αἱ κοιλίαι ῥηϊδίως. ἢν δὲ τὸ θέρος ἔπομβρον γένηται καὶ νότιον καὶ τὸ μετόπωρον, χειμῶνα ἀνάγκη νοσερὸν εἶναι, καὶ τοῖς φλεγματίῃσι καὶ τοῖς γε[204]ραιτέροισι τεσσαράκοντα ἐτέων καύσους γίγνεσθαι εἰκὸς, τοῖσι δὲ χολώδεσιν πλευρίτιδας καὶ περιπλευμονίας. ἢν δὲ τὸ θέρος αὐχμηρὸν γένηται καὶ βόρειον, τὸ δὲ μετόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίας ἐς τὸν χειμῶνα καὶ σφακέλους τοῦ ἐγκεφάλου εἰκὸς γίγνεσθαι, καὶ προσέτι βράγχους καὶ κορύζας καὶ βῆχας, ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιας. ἢν δὲ βόρειόν τε

repente intereant, alii dextra parte resoluti jaceant. Cum enim hieme existente austrina et calida, corpus non constringatur neque venae vere aquilonio et sicco ac frigido superveniente cerebrum quod una cum vere dissolvi et purgari a gravedine et raucedine oportebat, tunc densatur et cogitur, proindeque accedente derepente aestate, aestuque ac mutatione contingente, hi morbi ingruant, tandemque reliquis morbis cum ventres facile resiccari nequeant, intestinorum laevitates et aquae inter cutem succedant. Si vero aestas pluviosa fuerit et austrina et autumnus similiter, morbosam esse hiemem necesse est, iisque qui pituita abundant et quadragesimum annum excesserunt febres ardentes contingere aequum est, biliosis vero morbos laterales et pulmonum inflammationes. At si aestas sicca et aquilonia fuerit, autumnus vero pluvius et austrinus, sub hiemem capitis dolores et cerebri siderationes fieri par est, ac praeterea raucedines, gravedines et tusses, et nonnullis quoque tabes. Quod

ᾖ καὶ ἄνυδρον καὶ μήτε ὑπὸ κύνα ἔπομβρον || μήτε ἐπὶ τῷ ἀρκτούρῳ, τοῖσι μὲν φλεγματίῃσι φύσει ξυμφέροι μάλιστα καὶ τοῖς ὑγροῖς τὰς φύσιας καὶ τῇσι γυναιξίν· τοῖσι δὲ χολώδεσι τοῦτο πολεμιώτατον γίνεται. λίην γὰρ ἀναξηραίνονται καὶ ὀφθαλμίαι αὐτέοισιν ἐπιγίγνονται ξηραὶ καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ πολυχρόνιοι ἐνίοισιν καὶ μελαγχολίαι. τῆς γὰρ χολῆς το μὲν ὑγρότατον καὶ ὑδαρέστατον ἀναλοῦται, τὸ δὲ παχύτατον καὶ δριμύτατον λείπεται καὶ τοῦ αἵματος κατὰ τὸν αὐτὸν (345) λόγον ἄφνω ταῦτα νοσεύματα αὐτέοις γίγνεται. τοῖσι δὲ φλεγματίῃσι πάντα ταῦτα ἀρωγά ἐστιν. ἀποξηραίνονται γὰρ καὶ ἐς τὸν χειμῶνα ἀφικνέονται, ὑπ᾽ ἄλλων τ᾽ ἐς ἄλλα ἀναξηραινόμενοι. ἢν δὲ ὁ χειμὼν βόρειος γένηται καὶ ξηρὸς, τὸ δὲ ἦρ νότιον καὶ ἔπομβρον, κατὰ τὸ θέρος ὀφθαλμίαι γίνονται ἰσχυραί· τοῖσι δὲ παισὶ καὶ γυναιξὶν πυρετοί. κατὰ ταῦτα τίς ὁ νοεύμενος καὶ σκοπούμενος προειδείη ἂν τὰ πλεῖστα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι ἀπὸ τῶν μεταβολέων. φυλάσσεσθαι δὲ χρὴ μάλιστα τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρέων τὰς μεγίστας καὶ μήτε φάρμακον διδόναι ἑκόντα, μήτε καίειν ὅ τι ἐς κοιλίην μήτε τέμνειν πρὶν παρέλθωσιν αἱ ἡμέραι δέκα

ſi aquilonius et ſiccus fuerit autumnus, ac neque ſub canem, neque ſub arcturum pluvioſus, pituitoſis quidem praecipueque natura humidis et mulieribus confert, bilioſis vero hoc eſt maxime adverſum. Admodum enim reſiccantur, iisque lippitudines aridae contingunt et febres acutae ac diuturnae, quibusdam etiam melancholiae. In bile namque quicquid eſt humidiſſimum et aquoſiſſimum conſumitur, quod vero craſſiſſimum et acerrimum remanet, quod in ſanguine eadem quoque ratione accidit, unde ii morbi illis contingunt. Pituitoſis vero haec omnia auxilio ſunt. Reſiccantur enim et ad hiemem perveniunt, ab aliis temporibus invicem ſuccedentibus reſiccati. Qui igitur haec mente complexus et contemplatus fuerit, is ex mutationibus plurima fere praevidebit. Praecipue vero maximae anni temporum mutationes obſervandae ſunt, ut neque medicamentum purgans lubenter exhibeamus, neque partes circa ventrem uramus aut ſecemus ante dies decem, aut etiam plures. Maxime tamen

Ed. Chart. VI. [204. 205.] Foef. I. 288. Ed. Lind. I. (345. 346.)

ἢ καὶ πλείονες· μέγιστα δέ εἰσιν αἱ δέκα. καὶ ἐπικινδυνόταται ἡλίου τροπαὶ ἀμφότεραι καὶ μᾶλλον θεριναί· καὶ ἰσημεριναὶ νομιζόμεναι εἶναι ἀμφότεραι, μᾶλλον δὲ αἱ μετοπωριναί. δεῖ δὲ καὶ τῶν ἄστρων τὰς ἐπιτολὰς φυλάσσεσθαι καὶ μάλιστα τοῦ κυνός. ἔπειτα ἀρκτούρου καὶ ἐπὶ πληϊάδων δύσει. τά τε γὰρ νοσεύματα μάλιστα ἐν ταύτῃσι τῇσιν ἡμέρῃσιν κρίνεται. καὶ τὰ μὲν ἀποφθίνει, τὰ δὲ λήγει, τὰ δὲ ἄλλα πάντα μεθίσταται εἰς ἕτερον εἶδος καὶ ἑτέρην κατάστασιν. περὶ μὲν τουτέων οὕτως ἔχει. [205] βούλομαι δὲ περὶ τῆς Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης δεῖξαι ὁκόσον διαφέρουσιν ἀλλήλων ἐς τὰ πάντα. καὶ περὶ τῶν ἐθνῶν τῆς μορφῆς, τί διαλλάσσει καὶ μηθὲν ἔοικεν ἀλλήλοισι. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων πολὺς ἂν εἴη λόγος, περὶ δὲ τῶν μεγίστων καὶ πλεῖστον διαφερόντων ἐρέω ὥς μοι δοκέει ἔχειν. τὴν Ἀσίην πλεῖστον διαφέρειν φημὶ τῆς Εὐρώπης ἐς τὰς φύσιας τῶν ξυμπάντων τῶν τε ἐκ τῆς γῆς φυομένων καὶ τῶν ἀνθρώπων. πολὺ γὰρ καλλίονα καὶ μείζονα πάντα γίγνεται ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἥ τε χώρη τῆς χώρης (346) ἡμερωτέρη καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων ἠπιώτερα καὶ ἐνεργό-

fufficient decem. Ac maximi periculi plena funt ambo folftitia, praecipueque aeftivum. Periculofiffima etiam ambo aequinoctia exiftimantur, maxime vero autumnale. Siderum quoque ortus obfervandi, praecipueque caniculae, deinde arcturi et vergiliarum occafus. His enim potiffimum diebus morbi judicationem fubeunt et alii quidem perimunt, alii vero defiuunt, aliique omnes in aliam formam et ftatum transeunt. Ac de his quidem ad hunc fe res habet modum. Ac de Afia et Europa indicare volo quantum inter fe per omnia diftent, tum quantum homines formis varient, nihilque inter fe fimile habeant. De omnibus certe longa foret oratio, verum de praecipuis et plurimum inter fe differentibus dicam ut fe res habere mihi videatur. Mea quidem fententia Afia plurimum Europae praeftat, tum eorum omnium natura quae e terra producuntur tum hominum. Longe enim pulchriora et majora omnia in Afia gignuntur, regioque ipfa hac noftra mitior et hominum mores humaniores

τερα. τὸ δὲ αἴτιον τουτέων ἡ κρᾶσις τῶν ὡρέων, ὅτι τοῦ ἡλίου ἐν μέσῳ τῶν ἀνατολῶν κεῖται πρὸς τὴν ἠῶ, τοῦ τε ψυχροῦ ποῤῥωτέρω. τὴν δὲ αὔξησιν καὶ ἡμερότητα παρέχει πλεῖστον ἁπάντων, ὁκόταν μηδὲν ᾖ ἐπικρατοῦν βιαίως, ἀλλὰ παντὸς ἰσομοιρίη δυναστεύῃ. ἔχει δὲ κατὰ τὴν Ἀσίην οὐ πανταχῇ ὁμοίως, ἀλλ᾽ ὅση μὲν τῆς χώρης ἐν μέσῳ κεῖται τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ, αὕτη μὲν εὐκαρποτάτη ἐστὶν καὶ εὐδενδροτάτη καὶ εὐδιεστάτη καὶ ὕδασι μάλιστα κέχρηται τοῖσί τε οὐρανίοισιν καὶ τοῖσιν ἐκ τῆς γῆς. οὔτε γὰρ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἐκκέκαυται λίην, οὔτε ὑπὸ αὐχμῶν καὶ ἀνυδρίης ἀναξηραίνεται, οὔτε ὑπὸ ψύχεος βεβιασμένη. νοτία τε καὶ διάβροχός ἐστιν ὑπό τε ὄμβρων πολλῶν καὶ χιόνος. τά τε ὡραῖα αὐτόθι πολλὰ ἐοικὸς γίνεσθαι, ὁκόσα τε ἀπὸ σπερμάτων καὶ ὁκόσα αὕτη ἡ γῆ ἀναδιδοῖ φυτά. ὧν τοῖσι καρποῖσι χρέονται ἄνθρωποι, ἡμεροῦντες ἐξ ἀγρίων καὶ εἰς ἐπιτήδειον μεταφυτέοντες. τά τε ἐντρεφόμενα κτήνεα εὐθύνειν εἰκὸς καὶ μάλιστα τίκτειν τε πυκνότατα καὶ ἐκτρέφειν κάλλιστα, || τούς τε ἀνθρώπους εὐτραφεῖς εἶναι καὶ τὰ εἴδεα

et benigniores. Quorum quidem caufa eft tempeftatum anni temperatio, cum in medio folis exortu ad auroram fit expofita, a frigore longe procul remota. Incrementum autem et moderationem omnium maxime praebet, cum nihil fit quod per vim fuperet, fed omnium fit aequabilis poteftas. Neque tamen ubique per totam Afiam ad eundem modum fe habent omnia. Sed quae quidem regio in medio calidi et frigidi fita eft, ea certe feraciffima eft et arboribus maxime confita et blandiffima, aquisque praecipue fruitur coeleftibus et ex terra provenientibus. Neque enim calore admodum exuritur neque fqualoribus et aquarum penuria reficcatur, neque frigore violatur, fed auftro objecta imbribus multis et nive perfunditur, multaque illic fua tempeftivitate nafci par eft, quae ex feminibus quaeque ex terrae plantis proveniunt, quorum fructibus homines fruuntur ex agreftibus domefticos faciendo et in fuum ufum transferendo. Pecoraque illic enutrita abundare vel maxime aequum eft, crebriusque parere et optime educare, hominesque habi-

καλλίστους καὶ μεγέθη μεγίστους, καὶ ἥκιστα διαφόρους ἐς τά τε εἴδεα αὐτῶν καὶ τὰ μεγέθεα, (347) εἰκός τε τὴν χώρην ταύτην προσεγγύτατα εἶναι τοῦ κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν μετριότητα τῶν ὡρέων. τὸ δὲ ἀνδρεῖον καὶ τὸ ἀταλαίπωρον καὶ τὸ ἔμπονον καὶ τὸ θυμοειδὲς οὐκ ἂν δύναιτο ἐν τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεσθαι μήτε ὁμόφυλον μήτε ἀλλόφυλον, ἀλλὰ τὴν ἡδονὴν κρατέειν, διότι πολύμορφα γίνεται τὰ ἐν τοῖς θηρίοις. περὶ μὲν οὖν Αἰγυπτίων καὶ Λιβύων οὕτως ἔχειν μοι δοκεῖ. περὶ δὲ τῶν ἐν δεξιᾷ τοῦ ἡλίου τῶν ἀνατολῶν τῶν χειμερινῶν μέχρι Μαιώτιδος λίμνης, οὗτος γὰρ ὅρος τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίης, ὧδε ἔχει περὶ αὐτέων. τὰ δὲ ἔθνεα ταῦτα ταύτῃ διάφορα αὐτὰ ἑωυτέων μᾶλλόν ἐστι τῶν προδιηγημένων, διὰ τὰς μεταβολὰς [206] τῶν ὡρέων καὶ τῆς χώρης τὴν φύσιν. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τὴν γῆν ὁμοίως ἅπερ καὶ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. ὅκου γὰρ αἱ ὧραι μεγίστας μεταβολὰς ποιέονται καὶ πυκνοτάτας, ἐκεῖ καὶ ἡ χώρη ἀγριωτάτη καὶ ἀνωμαλωτάτη ἐστίν· καὶ εὑρήσεις ὄρη τε πλεῖστα

tiores esse formaque praestantes et magnitudinis eximiae, formaque et corporum proceritate non admodum inter se dissimiles. Hanc regionem ad anni temporum naturam et moderationem proxime accedere consentaneum est. Virilis autem animus, aerumnarum et laborum tolerantia atque audacia in hujusmodi naturis innasci nequit, neque ejusdem generis aut diversi conjunctione ducuntur, verum in ipsis libidinem dominari necesse est. Ideoque multiformes in feris partus gignuntur. Atque de Aegyptiis ac Libycis ad hunc quidem modum se res habere videtur. De his vero qui sunt ad hiberni solis ortus dexteram ad Maeotidem usque paludem, quae est Europae atque Asiae terminus, habet se res ad hunc modum. Atque hae quidem gentes cum propter anni tempestatum mutationes tum ob regionis naturam longe magis inter se differunt quam quae ante sunt enarratae. Habet autem hoc solum eodem plane modo quo etiam apud reliquos homines. Ubi namque anni tempora maximas et creberrimas mutationes faciunt, illic efferatissima et maxime inaequalis regio existit, montesque plurimos et

Ed. Chart. VI. [206.] Foes. I. 289. Ed. Lind. I. (347. 348.)

καὶ δασέα καὶ πεδία καὶ λειμῶνας ὄντας. ὅκου δὲ αἱ ὧραι μὴ μεγάλαι ἀλλάσσουσιν, ἐκείνοις ἡ χώρη ὁμαλωτάτη ἐστίν. οὕτω δὲ ἔχει καὶ περὶ τῶν ἀνθρώπων, εἴ τις βούλεται ἐνθυμέεσθαι. εἰσὶ γὰρ φύσιες αἱ μὲν ὄρεσιν ἐοικυῖαι δενδρώδεσί τε καὶ ἀφύδροισι, αἱ δὲ λεπτοῖσί τε καὶ ἐνύδροις, αἱ δὲ λειμακεστέροις τε καὶ ἑλώδεσι, αἱ δὲ πεδίῳ τε καὶ ψιλῇ καὶ ξηρῇ. (348) αἱ γὰρ ὧραι αἱ μεταλλάσσουσαι τῆς μορφῆς τὴν φύσιν εἰσὶ διάφοροι. ἢν δὲ διάφοροι ἔωσι μετὰ σφῶν αὐτέων, διαφοραὶ καὶ πλείονες γίνονται τοῖς εἴδεσιν. καὶ ὁκόσα μὲν ὀλίγον διαφέρει τῶν ἐθνέων παραλείψω. ὁκόσα δὲ μεγάλα ἢ φύσει ἢ νόμῳ, ἐρέω περὶ αὐτῶν ὡς ἔχει. καὶ πρῶτον περὶ τῶν μακροκεφάλων. τουτέων γὰρ οὐκ ἔστιν ἄλλο ἔθνος ὁμοίως τὰς κεφαλὰς ἔχον οὐδέν· τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν ὁ νόμος αἰτιώτατος ἐγένετο τοῦ μήκους τῆς κεφαλῆς, νῦν δὲ καὶ ἡ φύσις ξυμβάλλεται τῷ νόμῳ. τοὺς γὰρ μακροτάτην ἔχοντας τὴν κεφαλὴν γενναιοτάτους ἡγέονται. ἔχει δὲ περὶ νόμου ὧδε. τὸ παιδίον ὁκόταν γένηται τάχιστα, τὴν κεφαλὴν αὐτέου ἔτι ἁπαλὴν ἐοῦ-

densos, campos item et prata in ea invenias. At ubi anni tempora non admodum variant, illic ea regio maxime aequalis est. Ad eundem vero modum se in hominibus habet, si quis animum advertat. Sunt enim quaedam naturae montosis locis, silvosis et aqua carentibus similes, quaedam tenuibus et aquosis, quaedam etiam pratorum et paludum naturam referunt, quaedam etiam ad planitiei nudorumque et siccorum naturam accedunt. Anni enim tempora, quae formarum naturam variant, inter se differunt, cumque inter se diversa existant, varias et multiplices formas producunt. Ac eas quidem gentes quae parum inter se differunt, praetermittam, quae vero plurimum aut natura aut institutis inter se discrepant, de his quemadmodum se habeant mihi dicendum est, inprimisque de macrocephalis, cum ex his nulla alia gens capita similia habeat. Ac initio quidem hominum institutum longitudinis capitis causa fuisse videtur. Nunc vero natura etiam ad institutum accedit. Longissima enim habentes capita generosissimos existimant. Hujusmodi autem est institutum. Cum primum editus est infans, caput

σαν μαλακοῦ ἐόντος ἀναπλήσσουσι τῇσι χερσὶν καὶ ἀναγκάζουσιν ἐς τὸ μῆκος αὔξεσθαι, δεσμά τε προσφέροντες καὶ τεχνήματα ἐπιτήδεια ὑφ᾽ ὧν τὸ μὲν σφαιροειδὲς τῆς κεφαλῆς κακοῦται, τὸ δὲ μῆκος αὔξεται. αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ὁ νόμος κατειργάσατο, ὥστε τοιαύτην τὴν φύσιν γενέσθαι. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος ἐν φύσει ἐγένετο, ὥστε τὸν νόμον μηκέτι ἀναγκάζειν. ὁ γὰρ γόνος πανταχόθεν ἔρχεται ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν ὑγιηρὸς τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν νοσερῶν νοσερός. εἰ οὖν γίγνονται ἔκ τε τῶν φαλακρῶν φαλακροὶ καὶ ἐκ γλαυκῶν γλαυκοὶ καὶ ἐκ διεστραμμένων στρεβλοὶ, ὡς ἐπὶ τὸ πλῆθος καὶ περὶ τῆς ἄλλης μορφῆς ὁ αὐτὸς λό(349)γος, τί κωλύει καὶ ἐκ μακροκεφάλου μακροκέφαλον γίγνεσθαι; νῦν δὲ ὁμοίως οὐδέ τι γίγνονται ὡς πρότερον. ὁ γὰρ νόμος οὐκ ἔτι ἰσχύει διὰ τὴν ἀμέλειαν τῶν ἀνθρώπων. περὶ μὲν οὖν τουτέων οὕτως μοι δοκεῖ· περὶ δὲ τῶν ἐν Φάσει, ἡ χώρη ἐκείνη ἑλώδης ἐστὶ καὶ θερμὴ καὶ ὑδατεινὴ καὶ δασεῖα, ὄμβροι τε αὐτόθι γίγνονται πᾶσαν ὥρην πολλοί τε καὶ ἰσχυροὶ, ἥ τε δίαιτα τοῖς ἀνθρώποις ἐν τοῖς ἕλεσιν ἐστὶν, τά τε οἰκήματα ξύλινα καὶ καλάμινα ἐν ὕδασι μεμηχανημένα, || ὀλίγῃ τε χρέονται βαδί-

ejus adhuc tenellum et molle manibus effingunt et in longitudinem adolescere cogunt, vinculis et idoneis artibus adhibitis, quibus capitis rotunditas vitietur et longitudo augeatur. Hoc institutum primum hujusmodi naturae dedit initium. Successu vero temporis in naturam abiit, ut proinde instituto nil amplius opus esset. Semen enim genitale ex omnibus corporis partibus provenit, ex sanis quidem sanum et ex morbosis morbosum. Si igitur ex calvis calvi gignuntur, ex caesiis caesii et ex distortis ut plurimum distorti, eademque in caeteris formis valet ratio, quid prohibet cur non etiam ex macrocephalo macrocephalus gignatur? Etsi nunc quoque perinde ut antea non nascuntur, obsolescente per hominum incuriam instituto. Ac de his quidem sic sentio. Jam vero de his qui Phasim accolunt, regio est palustris, calida, aquosa et densa, imbribusque copiosis et vehementibus fere semper perfunditur. Homines in paludibus vitam degunt et domos ligneas et arundineas in aquis fabrefactas habent, raro ur-

σει κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ μονοξύλοις διαπλέουσιν ἄνω καὶ κάτω. διώρυγες γὰρ πολλαὶ εἰσίν. τὰ δὲ ὕδατα θερμὰ καὶ στάσιμα πίνουσιν, ὑπό τε τοῦ ἡλίου σηπόμενα, καὶ ὑπὸ τῶν ὄμβρων ἐπαυξόμενα. αὐτός τε ὁ Φάσις στασιμώτατος πάντων τῶν ποταμῶν καὶ ῥέων ἠπιώτατα. οἵ τε καρποὶ γινόμενοι αὐτέοι πάντες ἀναλθέες εἰσὶν κατατεθηλυσμένοι καὶ ἀτελέες ὑπὸ πολυπληθείης τοῦ ὕδατος. διὸ καὶ οὐ πεπαίνονται. ἠὴρ τε πουλὺς κατέχει τὴν χώρην ἀπὸ τῶν ὑδάτων. διὰ ταύτας δὴ τὰς προφάσιας τὰ εἴδεα ἀπηλλαγμένα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἔχουσιν οἱ Φασιηνοί. τά τε γὰρ μεγέθη μεγάλοι, τὰ πάχεα δ᾽ ὑπερπαχέες. ἄρθρον τε κατάδηλον οὐδὲν οὐδὲ φλέψ. τήν τε χροιὴν (350) ὠχρὴν ἔχουσιν, ὥσπερ ὑπὸ ἰκτέρου ἐχόμενοι. φθέγγονταί τε βαρύτατον ἀνθρώπων τῷ ἠέρι χρεώμενοι οὐ λαμπρῷ, ἀλλὰ χνοώδει τε καὶ διερῷ. πρὸς ταλαιπωρέειν τε τὸ σῶμα ἀργότεροι πεφύκασιν. [207] αἵ τε ὧραι οὐ πολὺ μεταλλάσσουσιν οὔτε πρὸς τὸ πνῖγος οὔτε πρὸς τὸ ψῦχος. τά τε πνεύματα πολλὰ νότια, πλὴν αὐτῆς μιῆς ἐπιχωρίης. αὕτη δὲ πνέει ἐνίοτε βίαιος καὶ

bes et emporia adeunt, verum navigiis ex ligno uno cavatis ſurſum ac deorſum trajiciunt, cum foſſas habeant plurimas. Aquas bibunt calidas, ſtatarias, ſole putrefactas et imbribus auctas. Ipſeque Phaſis prae caeteris fluminibus maxime ſtagnans eſt et leviſſime defluit, fructusque qui illic naſcuntur, nullum incrementum accipiunt, effeminati ſunt et prae aquarum copia imperſecti, ideoque ad maturitatem minime perveniunt. Aer quoque caliginoſus ab aquis ſublatus hanc regionem occupat. His ſane de cauſis Phaſiani corporis formam a caeteris hominibus longe diverſam habent. Proceritate enim corporis et craſſitudine valde excedunt, neque articulus ullus neque venae comparent, pallidoque ſunt colore velut morbo regio detenti, cumque aere utantur minime puro, ſed caliginoſo et maxime humido, graviſſimam prae aliis omnibus vocem edunt. Sunt etiam ad corporis exercitationem natura pigriores, annique tempeſtates quoad aeſtum aut frigus non multum variant. Venti iis plurimi ſunt auſtrini, potiſſimum unus ejus regionis peculiaris, qui

χαλεπὴ καὶ θερμὴ καὶ κέγχρονα ὀνομάζουσιν τοῦτο τὸ πνεῦμα. ὁ δὲ βορέης οὐ σφόδρα ἀφικνεῖται. ὁκόταν δὲ πνέῃ, ἀσθενὴς καὶ βληχρός. περὶ μὲν τῆς φύσιος καὶ τῆς διαφορῆς καὶ τῆς μορφῆς τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ καὶ τῇ Εὐρώπῃ οὕτως ἔχει. περὶ δὲ τῆς ἀθυμίης τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀνανδρείης, ὅτι ἀπολεμώτεροί εἰσιν τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἀσιηνοὶ καὶ ἡμερώτεροι τὰ ἤθεα, αἱ ὧραι αἴτιαι μάλιστα, οὐ μεγάλας τὰς μεταβολὰς ποιεύμεναι οὔτε ἐπὶ τὸ θερμὸν οὔτε ἐπὶ τὸ ψυχρὸν, ἀλλὰ παραπλήσιαι. οὐ γὰρ γίνονται ἐκπλήξιες τῆς γνώμης οὔτε μετάστασις ἰσχυρὴ τοῦ σώματος. ἀφ᾽ ὅτων εἰκὸς τὴν ὀργὴν ἀγριοῦσθαί τε καὶ τοῦ γνώμονος καὶ θερμοῦ μετέχειν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ αὐτέῳ ἀεὶ ὄντα. αἱ γὰρ μεταβολαὶ εἰσὶ τῶν πάντων, ἀεί τε ἀγείρουσι τὴν γνώμην τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὐκ ἐῶσι ἀτρεμίζειν. διὰ ταύτας ἐμοὶ δοκέει τὰς προφάσιας ἄναλκες εἶναι τὸ γένος τὸ Ἀσιηνόν. καὶ προσέτι διὰ τοὺς νόμους. (351) τῆς γὰρ Ἀσίης τὰ πολλὰ βασιλεύεται. ὅκου δὲ μὴ αὐτοὶ ἑωυτέων εἰσὶ καρτεροὶ ἄνθρωποι μη-

interdum violentior, molestior et calidior spirat, quem Cenchrona nominant. Boreas vero non admodum huc pervenit, quod si aliquando spiret, debilis tamen et valde lenis existit. Atque hunc quidem in modum qui Asiam et Europam incolunt tum natura tum forma inter se differunt. Quod autem ad animi ignaviam et mollitiem attinet, cur Asiatici Europaeis minus pellicosi existant et moribus sint lenioribus, anni tempestates in causa sunt, quae non magnas tum ad calorem tum ad frigus permutationes faciunt, verum similes permanent, unde neque mens stupore percellitur, neque corpus vehementer a suo statu dimovetur. Ex quibus iram exasperari, ac prudentiae et caloris compotes fieri magis aequum est, quam si eodem semper statu permaneant. Mutationes enim inter omnia hominis mentem semper excitant, neque sinunt quiescere. Quas ob causas mihi Asiaticorum genus omni ope destitutum videtur, quibus praeterea eorum instituta accedere debent. Multo enim maxima Asiae pars regum imperio regitur. Qui vero sui potestatem non ha-

δὲ αὐτόνομοι, ἀλλὰ δεσπόζονται, οὐ περὶ τουτέου αὐτέοισιν ὁ λόγος ἐστὶν, ὅκως τὰ πολέμια ἀσκήσωσιν, ἀλλ᾽ ὅκως μὴ δόξωσι μάχιμοι εἶναι. οἱ γὰρ κίνδυνοι οὐχ ὅμοιοι εἰσίν. τοὺς μὲν γὰρ στρατεύεσθαι εἰκὸς καὶ ταλαιπωρέειν καὶ ἀποθνήσκειν ἐξ ἀνάγκης ὑπὲρ τῶν δεσποτῶν, ἄπο τε παιδίων καὶ γυναικὸς ἐόντας καὶ τῶν λοιπῶν φίλων. καὶ ὁκόσα μὲν ἂν χρηστὰ καὶ ἀνδρεῖα ἐργάσωνται, οἱ δεσπόται ἀπ᾽ αὐτέων αὔξονταί τε καὶ ἐκφύονται, τοὺς δὲ κινδύνους καὶ θανάτους αὐτοὶ καρποῦνται. ἔτι δὲ πρὸς τούτοισιν τῶν τοιούτων ἀνθρώπων ἀνάγκη ἐρημοῦσθαι τὴν γῆν ὑπό τε πολεμίων καὶ ἀργίης, ὥστε καὶ εἴ τις φύσει πέφυκεν ἀνδρεῖος καὶ εὔψυχος, ἀποτρέπεσθαι τὴν γνώμην ἀπὸ τῶν νόμων. μέγα δὲ τεκμήριον τούτων. ὁκόσοι γὰρ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες ἢ βάρβαροι μὴ δεσπόζονται, ἀλλ᾽ αὐτόνομοί εἰσι καὶ ἑωυτέοισιν ταλαιπωρεῦσιν, οὗτοι μαχιμώτατοι εἰσὶ πάντων. τοὺς γὰρ κινδύνους ἑωυτέων πέρι κινδυνεύουσιν. καὶ τῆς ἀνδρείης ἀντέοι τὰ ἆθλα φέρονται καὶ τῆς δειλίης τὴν ζημίην ὡσαύτως. || εὑρήσεις δὲ καὶ τοὺς Ἀσιηνοὺς διαφέροντας αὐτοὺς ἑωυτέων, τοὺς μὲν βελτίονας, τοὺς δὲ φαυλοτέρους ἐόντας. τουτέων δὲ αἱ

bent, neque ſui juris ſunt, ſed dominis ſubditi, ii rerum bellicarum nullam curam habent, ſed ut ne bellicoſi videantur. Neque enim aequalia pericula impendent. Hos ſiquidem pro dominis in militiam proficiſci et labores tolerare mortemque oppetere neceſſe eſt, relictis domi liberis, uxore ac reliquis amicis. Quod ſi probe ac viriliter ſe geſſerint, inde dominis opes augentur et creſcunt, ipſi praeter pericula et caedes nullum fructum percipiunt. Ad haec ab hujusmodi hominibus propter rei militaris inertiam ac otium, regionem relinqui neceſſe eſt, cum ut quisque natura fortis eſt et magni animi, ita maxime leges detrectat. Cujus rei hoc magnum eſt indicium, quod quicunque in Aſia Graeci ac barbari dominis minime ſunt ſubditi, ſed liberi et ſui laboris quaeſtum faciunt, ii omnium bellicoſſiſſimi exiſtunt. Sibi enim ipſis pericula ſubeunt et ut fortitudinis praemia reportant, ita ignaviae poenas luunt. Aſiaticos autem plurimum inter ſe differre, et hos quidem nobiliores, illos vero ignobi-

Ed. Chart. VI. [207. 208.] Foës. I. 291. Ed. Lind. I. (351. 352.)

μεταβολαὶ αἴτιαι τῶν ὡρέων, ὥσπερ μοι εἴρηται ἐν τοῖς (352) προτέροισι. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὕτως ἔχει. ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ ἔστιν ἔθνος Σκυθικὸν, ὃ περὶ τὴν λίμνην οἰκεῖ τὴν Μαιῶτιν, διαφέρον τῶν ἐθνέων τῶν ἄλλων, Σαυρομάται καλεῦνται. τουτέων αἱ γυναῖκες ἱππάζονταί τε καὶ τοξεύουσιν καὶ ἀκοντίζουσιν ἀπὸ τῶν ἵππων καὶ μάχονται τοῖς πολεμίοις, ἕως ἂν παρθένοι ἔωσιν. οὐκ ἀποπαρθενεύονται δὲ μέχρις ἂν τῶν πολεμίων τρεῖς ἀποκτείνωσι, καὶ οὐ πρότερον [208] συνοικέουσιν ἤπερ τὰ ἱερὰ θύουσαι τῷ ἐν νόμῳ. ἣ δ᾽ ἂν ἄνδρα ἑωυτῇ ἄρηται, παύεται ἱππαζομένη, ἕως ἂν μὴ ἀνάγκη καταλάβῃ παγκοίνου στρατείης. τὸν δεξιὸν δὲ μαζὸν οὐκ ἔχουσιν. παιδίοις γὰρ ἐοῦσιν ἔτι νηπίοις αἱ μητέρες χάλκεον τετεχνημένον ἢ ἐπ᾽ αὐτῷ τουτέῳ διάπυρον ποιέουσαι πρὸς τὸν μαζὸν τιθέασιν τὸν δεξιὸν καὶ ἐπικαίεται, ὥστε τὴν αὔξησιν φθείρεσθαι, ἐς δὲ τὸν δεξιὸν ὦμον καὶ βραχίονα πᾶσαν τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ πλῆθος ἐκδιδόναι. περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Σκυθέων τῆς μορφῆς, ὅτι αὐτοὶ αὐτοῖσιν ἐοίκασι καὶ οὐδαμῶς ἄλλοις· ὠυτὸς λόγος καὶ περὶ τῶν

liores esse comperior. Quorum quidem causa ad anni tempestatum mutationes, quemadmodum antea diximus, referenda est. Atque sic quidem de his qui Asiam incolunt. In Europa autem gens est Scythica, quae Maeotim paludem incolit et a reliquis plurimum differt; Sauromatae appellantur. Eorum feminae equitant, arcu utuntur et ex equo jaculantur et cum hostibus bellum gerunt, quoad virgines existunt, neque ante virginitatem deponunt quam tres hostes interfecerint, neque prius cum viris congrediuntur quam sacra deo patrio more peregerint. Quod si qua sibi virum delegerit, equitatu soluta est, nisi communis expeditionis necessitas ingruat. Dextram autem mammam non habent. Puellis enim adhuc infantibus ferro ad id fabricato et candente dextrae mammae admoto eam matres exurunt, ut ne incrementum accipiat, sed ad dextrum humerum et brachium omne robur et copia transmittatur. De reliquis autem Scythis, cum forma inter se sint similes et aliis dissimiles, eadem

Ed. Chart. VI. [208.] Foes. I. 291. Ed. Lind. I. (352. 353.)

Αἰγυπτίων, πλὴν ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ εἰσὶ βεβιασμένοι, οἱ δ᾽ ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ. ἡ δὲ Σκυθέων ἐρημίη καλευμένη πεδιάς ἐστι καὶ λειμακώδης καὶ ψιλὴ καὶ ἔνυδρος μετρίως. ποταμοὶ γάρ εἰσι μεγάλοι οἳ ἐξοχετεύουσι τὸ ὕδωρ ἐκ τῶν πεδίων. ἐνταῦθα καὶ οἱ Σκύθαι διαιτεῦνται, Νομάδες δὲ καλεῦνται ὅτι οὐκ ἔστιν οἰκήματα, ἀλλ᾽ ἐν ἁμάξαις (353) οἰκεῦσιν. αἱ δὲ ἁμάξαι εἰσὶν αἱ μὲν ἐλάχισται τετράκυκλοι, αἱ δὲ ἑξάκυκλοι. αὗται δὲ πιλοῖς περιπεφραγμέναι. εἰσὶ δὲ καὶ τετεχνασμέναι ὥσπερ οἰκήματα τὰ μὲν ἁπλᾶ, τὰ δὲ τριπλᾶ. ταῦτα δὲ καὶ στενὰ πρὸς ὕδωρ καὶ πρὸς χιόνα καὶ πρὸς τὰ πνεύματα. τὰς δὲ ἁμάξας ἕλκουσι ζεύγεα τὰς μὲν δύο, τὰς δὲ τρία βοῶν κέρως ἄτερ. οὐ γὰρ ἔχουσι κέρατα ὑπὸ ψύχεος. ἐν ταύταις μὲν οὖν ταῖς ἁμάξαις γυναῖκες διαιτεῦνται. αὐτοὶ δ᾽ ἐφ᾽ ἵππων ὀχεῦνται οἱ ἄνδρες. ἕπονται δὲ αὐτέοις καὶ τὰ πρόβατα ἐόντα καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ἵπποι. μένουσι δ᾽ ἐν τῷ αὐτέῳ τοσοῦτον χρόνον, ὅσον ἂν ἀπόχρη ωὐτέοισιν τοῖς κτήνεσιν ὁ χόρτος· ὁκόταν δὲ μηκέτι, εἰς ἑτέρην χώρην ἔρχονται. αὐτοὶ δ᾽ ἐσθίουσι κρέα ἑφθὰ καὶ πί-

ratio quae de Aegyptiis habenda eſt, niſi quod hi calore, illi frigore urgentur. At vero ſolitudo Scythica appellata in planitie ſita eſt et pratis abundat, nuda et modice aquoſa eſt. Magni enim fluvii aquam ex campis per rivos deducunt. In hac Scythae Nomades dicti degunt, quod domos nullas habeant, ſed in curribus habitent, quorum vel minimi quatuor, reliqui ſex rotis aguntur. Hi autem inſuper coactilibus ex lana craſſa compactis ſunt obducti et ad inſtar domorum fabricati, alii quidem ſimplici, alii etiam triplici tabulato, ipſique in anguſtum coarctati adverſus omnes aquarum, nivis ac ventorum injurias. Currus trahunt alios quidem duo boum paria, alios tria, atque hi prae frigore cornua non habent. His igitur in curribus mulieres degunt, ipſi vero viri in equis vehuntur. Eos ſequuntur pecorum greges et boves et equi. Tam diuque uno in loco ſubſiſtunt, quoad ipſis pecoribus pabulum ſufficit, quo deficiente ad aliam regionem commigrant. Carnibus coctis veſcuntur et

Ed. Chart. VI. [208.] Foëſ. I. 291. 292. Ed. Lind. I. (353. 354.)

νουσι γάλα ἵππων. καὶ ἱππάκην τρώγουσιν, τοῦτο δ' ἐστὶ τυρὸς ἵππων. τὰ μὲν εἰς τὴν δίαιταν αὐτέων οὕτως ἔχει καὶ τοὺς νόμους περί τε τῶν ὡρέων καὶ τῆς μορφῆς, ὅτι πολὺ ἀπήλλακται τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων τὸ Σκυθικὸν γένος καὶ ἔοικεν αὐτὸ ἑωυτέῳ, ὥσπερ τὸ Αἰγύπτιον. καὶ ἥκιστα πολύγονον ἐστίν· καὶ ἡ χώρη ἐλάχιστα θηρία τρέφει κατὰ μέγεθος καὶ πλῆθος. κεῖται γὰρ ὑπ' αὐταῖς ταῖς ἄρκτοις καὶ τοῖς ὄρεσιν τοῖς Ῥιπαίοισιν, ὅθεν ὁ βορέης πνέει. ὅ τε ἥλιος τελευτῶν ἐγγύτατα γίγνεται, ὁκόταν ἐπὶ τὰς θερινὰς ἔλθῃ περιόδους, καὶ τότε ὀλίγον χρόνον θερμαίνει. καὶ οὐ σφόδρα τὰ διαπνεύματα τὰ ἀπὸ τῶν θερμῶν πνέοντα ἀφικνεῖται, ἢν μὴ ὀλιγάκις καὶ ἀσθενέα, ἀλλ' ἀπὸ (354) τῶν ἄρκτων ἀεὶ πνέουσιν πνεύματα ψυχρὰ ἀπό τε χιόνος καὶ κρυστάλλων καὶ ὑδάτων πολλῶν. οὐδέποτε δὲ τὰ ὄρεα ἐκλείπει. ἀπὸ τουτέων δὲ δυσοίκητά ἐστιν. ἠήρ τε κατέχει πουλὺς τῆς ἡμέρης τὰ πεδία. || καὶ ἐν νότοισι διαιτεῦνται. ὥστε τὸν μὲν χειμῶνα ἀεὶ εἶναι, τὸ δὲ θέρος ὀλίγας ἡμέρας, καὶ ταύτας μὴ λίην. μετέωρα γὰρ τὰ πεδία καὶ ψιλὰ καὶ οὐκ ἐστεφάνωνται ὄρεσιν,

lacte equino in potu utuntur et hippaco, hoc eſt caſeo equino victitant. Ac de eorum victus ratione et curribus hactenus quidem dictum eſt, ſimulque de anni temporibus, quodque Scythica gens forma multum a reliquis hominibus diverſa eſt, ſibi ipſi ſimilis non ſecus ac Aegyptii. Minime foecundum eſt hoc hominum genus, ipſaque regio pauciſſimas feras alit neque magnitudine neque multitudine inſignes. Sub ipſis enim urſis Ripaeisque montibus, unde boreas ſpirat, eſt poſita, ſolque cum ad extremam converſionem aeſtivam venerit, proxime accedit et tunc quidem exiguo tempore calefacit. Neque venti ex calidis locis ſpirantes, niſi rari ac debiles huc admodum perveniunt, ſed venti frigidi ab urſis, nive, glacie et multis aquis perpetuo ſpirant, neque unquam montes deſerunt, unde non niſi aegre habitari poſſunt. Aërque multus tota die campos occupat, ipſique in humidis locis degunt. Quare perpetua fere illis eſt hiems, aeſtas vero pauciſſimis diebus, neque his admodum magna. Planities enim illis ſublimis eſt et nuda, neque montibus cincta, ſed

Ed. Chart. VI. [208. 209.] Foes. I. 292. Ed. Lind. I. (354. 355.)

ἀλλ᾽ ἀνάντη ὑπὸ τῶν ἄρκτων αὐτόθι. καὶ τὰ θηρία οὐ γίγνεται μεγάλα, ἀλλ᾽ οἷά τέ ἐστιν ὑπὸ γῆν σκεπάζεσθαι. ὁ γὰρ χειμὼν κωλύει καὶ τῆς γῆς ἡ ψιλότης. καίτοι οὐκ ἔστιν ἀλέα οὐδὲ σκέπη. αἱ γὰρ μεταβολαὶ τῶν ὡρέων οὐκ εἰσὶ μεγάλαι οὐδὲ ἰσχυραὶ, ἀλλ᾽ ὅμοιαι καὶ ὀλίγον μεταβάλλουσαι. διότι καὶ τὰ εἴδεα ὅμοια αὐτὰ ἑωυτέοις εἰσίν. σίτῳ τε χρέονται ἀεὶ ὁμοίως, ἐσθῆτί τε τῇ αὐτέῃ καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος, τόν τε ἠέρα ὑδατεινὸν ἕλκοντες καὶ παχὺν, τά τε ὕδατα πίνοντες ἀπὸ χιόνος καὶ παγετῶν, τοῦ τε ταλαιπώρου ἀπεόντος. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ σῶμα ταλαι[209]πωρέεσθαι οὐδὲ τὴν ψυχὴν, ὅκου μεταβολαὶ μὴ γίγνονται ἰσχυραί. διὰ ταύτας τὰς ἀνάγκας τὰ εἴδεα αὐτῶν παχέα ἐστὶ καὶ σαρκώδεα, καὶ ἄρθρα καὶ ὑγρὰ καὶ ἄτονα, αἵ τε κοιλίαι ὑγρόταται πασέων κοιλιῶν αἱ κάτω. οὐ γὰρ οἷόν τε νηδὺν ἀναξηραίνεσθαι ἐν τοιαύτῃ χώρῃ καὶ φύσει καὶ ὥρης καταστάσει, ἀλλὰ διὰ πιμελήν τε καὶ ψιλὴν τὴν (355) σάρκα, τά τε εἴδεα ἔοικεν ἀλλήλοισιν τά τε ἄρσενα τοῖς ἄρσεσιν καὶ τὰ θήλεα τοῖς θήλεσι. τῶν γὰρ ὡρέων παραπλησίων ἐουσέων φθοραὶ οὐκ ἐγ-

ſub urſis acclivis. Neque ferae illis magnae, ſed quae ſub terra abſcondi poſſint naſcuntur. Hiems enim et terrae nuditas prohibet, quanquam et apricis et opacis locis caret. Nam neque magnae neque vehementes ſunt anni temporum mutationes, ſed ſimiles et parum differentes, unde et formas inter ſe ſimiles habent. Eodem etiam victu ſemper et amictu utuntur hieme et aeſtate, aëremque aquoſum et craſſum attrahunt et aquas ex nivibus et glacie bibunt, nullaque corporis exercitatione utuntur, cum vel corpus, vel animus exerceri nequeat, ubi mutationes non ſunt vehementes. Has ob cauſas eos habitu eſſe craſſo et carnoſo neceſſe eſt, articulis vero humidis et enervatis et ventribus maxime humidis, omnium tamen maxime inferiore alvo. In hac enim regione natura et tempeſtatum anni conſtitutione ipſa reliccari nequit. Sed propter pinguedinem et carnis glabritiem forma inter ſe ſunt ſimiles tum mares maribus tum feminae feminis. Cum enim anni tempora ſimiliter ſe habeant,

γίγνονται οὐδὲ κακώσιες ἐν τῇ τοῦ γονοῦ ξυμπήξει, ἢν μή τινος ἀνάγκης βιαίου τύχῃ ἢ νούσου. μέγα δὲ τεκμήριον ἐς τὴν ὑγρότητα παρέξομαι. Σκυθέων γὰρ τοὺς πολλοὺς, ἅπαντας ὅσοι Νομάδες, εὑρήσεις κεκαυμένους τούς τε ὤμους καὶ τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς καρποὺς τῶν χειρέων καὶ τὰ στήθεα, ἰσχία καὶ τὴν ὀσφὺν, δι᾽ ἀλλ᾽ οὐδὲν ἢ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος καὶ τὴν μαλακίην. οὐ γὰρ δύνανται οὔτε τοῖς τόξοις ξυντείνειν οὔτε τῷ ἀκοντίῳ ἐμπίπτειν τῷ ὤμῳ ὑπὸ ὑγρότητος καὶ ἀτονίης. ὁκόταν δὲ καυθῶσιν, ἀναξηραίνεται ἐκ τῶν ἄρθρων τὸ πολὺ τοῦ ὑγροῦ, καὶ ἐντονώτερα μᾶλλον γίνεται καὶ τροφιμώτερα καὶ ἠρθρωμένα τὰ σώματα μᾶλλον. ῥοϊκὰ δὲ γίνεται καὶ πλατέα πρῶτον μὲν ὅτι οὐ σπαργανοῦνται ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ, οὐδὲ νομίζουσιν διὰ τὴν ἱππασίην ὅκως ἂν ἔνεδροι ἔωσιν. ἔπειτα δὲ διὰ τὴν ἕδρην. τά τε γὰρ ἄρσενα ἕως ἂν οὐχ οἷά τε ἐφ᾽ ἵππου ὀχέεσθαι, τὸ πολὺ τοῦ χρόνου κάθηται ἐν τῇ ἁμάξῃ καὶ βραχὺ τῇ βαδίσει χρέονται, διὰ τὰς μεταναστάσιας καὶ περιελάσιας. τὰ δὲ θήλεα θαυμαστὸν οἷον ῥοϊκὰ εἶναι τὰ εἴδεα. πυῤῥὸν δὲ τὸ

nullae corruptiones neque vitia in prima seminis conformatione contingunt, nisi violento aliquo casu aut morbo id accidat. Eorum autem humiditatis magnum hoc est argumentum, quod Scythas plerosque ac praecipue Nomadas, humeris, brachiis, primis manuum juncturis, pectoribus, coxendicibus et lumbis exustis esse comperias, nullam sane aliam ob causam quam naturae humiditatem et mollitiem. Nam neque arcus intendere neque humero jaculum contorquere, ob humiditatem ac impotentiam possunt. Cum vero uruntur, ex articulis humoris copia resiccatur, eorumque corpora validiora, habitiora et firmioribus articulis redduntur, fluida vero fiunt et lata primum quidem quod fasciis non involvantur, quemadmodum fieri solet in Aegypto, neque id pro more habent ob equitationem, quo firmius equis insideant, deinde vero ob vitam sedentariam. Ex his namque mares quoad equis vehi nequeunt, longo tempore in curribus sedent parumque propter locorum transmutationes et peragrationes inambulant. At mulieres stupendum in

γένος (356) ἐστὶν τὸ Σκυθικὸν διὰ τὸ ψύχος, οὐκ ἐπιγενομένου ὀξέως τοῦ ἡλίου. ὑπὸ δὲ τοῦ ψύχεος ἡ λευκότης ἐπικαίεται καὶ γίγνεται πυῤῥή. πολύγονον δὲ οὐχ οἷόν τε εἶναι φύσιν τοιαύτην. οὔτε γὰρ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἐπιθυμίη τῆς μίξιος γίνεται πολλὴ διὰ τὴν ὑγρότητα τῆς φύσιος καὶ τῆς κοιλίης τὴν μαλθακότητά τε καὶ τὴν ψυχρότητα, ἀπὸ τῶν ἥκιστα εἰκὸς εἶναι ἄνδρα οἷόν τε λαγνεύειν· καὶ ἔτι ὑπὸ τῶν ἵππων ἀεὶ κοπτόμενοι ἀσθενεῖς γίγνονται εἰς τὴν μίξιν. τοῖσι μὲν ἀνδράσιν αὗται αἱ προφάσιες γίγνονται· τῇσι δὲ γυναιξὶν ἥ τε πιότης τῆς σαρκὸς καὶ ὑγρότης. οὐ γὰρ δύνανται ἔτι ξυναρπάζειν αἱ μῆτραι τὸν γόνον. οὔτε γὰρ ἐπιμήνιος κάθαρσις αὐτέῃσιν γίγνεται ὡς χρεὼν ἐστιν, ἀλλ' ὀλίγον καὶ διὰ χρόνου, τό τε στόμα τῶν μητρέων ὑπὸ πιμελῆς ξυγκλείεται καὶ οὐχ ὑποδέχεται τὸν γόνον, αὗταί τε ἀταλαίπωροι καὶ πιεραὶ, καὶ αἱ κοιλίαι ψυχραὶ καὶ μαλακαί. || καὶ ὑπὸ τουτέων τῶν ἀναγκαίων οὐ πολύγονόν ἐστιν τὸ γένος τὸ Σκυθικόν. μέγα δὲ τεκμήριον αἱ οἰκέτιδες ποιέουσιν. οὐ γὰρ φθάνουσι παρὰ ἄνδρα ἀφικνεύμεναι καὶ ἐν γαστρὶ ἴσχουσι

modum habitu ſunt corporis fluxo. Gens autem Scythica propter frigus fulvo eſt colore, cum ad eos ſol vehemens non accedat. A frigore autem albedo exuritur fitque fulva. Foecunda vero ejusmodi natura eſſe non poteſt. Neque enim viri multa coeundi cupiditate tenentur, ob corporis humiditatem ventrisque mollitiem et frigiditatem. Ex quibus viros minime venerem exercere poſſe par eſt. Eo accedit, quod perpetua equitatione fracti, ad coitum imbecilles redduntur. Atque eae quidem in viris cauſae ſunt. In mulieribus vero carnis pinguedo et humiditas. Neque enim uteri genitale ſemen ad ſe rapere queunt. Neque eis ut decet menſtrua purgatio, ſed parcior et longiore tempore contingit, ipſumque uteri os prae pinguitudine concluditur, ſemenque genitale mimime ſuſcipit. Ipſaeque nulla corporis exercitatione utuntur et praepingues ſunt, earumque ventres frigidi et molles. Ex quibus neceſſario conſequitur non admodum foecundam eſſe Scytharum gentem. Cujus rei magnam conjecturam praebent famulae, quae cum viro-

διὰ τὴν ταλαιπωρίην καὶ ἰσχνότητα τῆς σαρκός. ἔτι τε πρὸς τουτέοισιν εὐνουχίαι γίνονται οἱ πλεῖστοι ἐν Σκύθῃσιν, καὶ γυναικεῖα ἐργάζονται καὶ ὡς αἱ γυναῖκες διαλέγονταί τε ὁμοίως. καλεῦνταί τε οἱ τοιοῦτοι ἀνανδριεῖς. οἱ μὲν ἐπιχώριοι τὴν αἰτίην προστιθέασι θεῷ καὶ σέβονται [210] τουτέους τοὺς (357) ἀνθρώπους καὶ προσκυνέουσι, δεδοικότες περί τε ωὑτέων ἕκαστοι. ἐμοὶ δὲ καὶ αὐτέῳ δοκεῖ ταῦτα τὰ πάθεα θεῖα εἶναι καὶ τἄλλα πάντα, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου θειότερον, οὐδὲ ἀνθρωπινώτερον, ἀλλὰ πάντα θεῖα. ἕκαστον καὶ ἔχει φύσιν τῶν τοιουτέων καὶ οὐδὲν ἄνευ φύσιος γίγνεται. καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὥς μοι δοκέει γίγνεσθαι φράσω. ὑπὸ τῆς ἱππασίης αὐτέους κέδματα λαμβάνει, ἅτε ἀεὶ κρεμαμένων ἀπὸ τῶν ἵππων τοῖς ποσίν. ἔπειτα ἀποχωλοῦνται καὶ ἕλκονται τὰ ἰσχία οἳ ἂν σφόδρα νοσήσωσιν. ἰῶνται δὲ σφᾶς αὐτοὺς τρόπῳ τοιῷδε. ὁκόταν ἄρχηται ἡ νοῦσος, ὄπισθεν τοῦ ὠτὸς ἑκατέραν φλέβα τάμνουσιν. ὅταν δὲ ἀποῤῥυῇ τὸ αἷμα, ὕπνος ὑπολαμβάνει ὑπὸ ἀσθενείας καὶ καθεύδουσιν. ἔπειτα ἀναγείρονται οἱ μέν τινες ὑγιεῖς ἐόντες, οἱ δ᾽ οὔ. ἐμοὶ μὲν

rum congressum non appetant, propter exercitationem et carnis gracilitatem concipiunt. Ad haec quoque plerique Scythae eunuchi fiunt et munia muliebria obeunt, ac velut mulieres factitant et loquuntur vocanturque hi evirati aut effeminati. Ac regionis quidem incolae causam deo acceptam referunt et hujusmodi homines reverentur et colunt, sibi quisque timentes ne quid tale contingat. At mea quidem sententia hi omnes affectûs divini sunt, ut et reliqui omnes, nullusque altero divinior aut humanior existit, sed divini omnes, cum horum quodque suam naturam habeat, neque quicquam citra naturam fiat. Atqui quomodo hic affectus mihi contingere videatur enarrabo. Ex equitatione eos prehendunt diuturnae ex defluxione affectiones, quae *κέδματα* dicuntur, nimirum semper pendentibus exequis eorum pedibus. Deinde qui vehementer aegrotant, claudicant, iisque coxendices contrahuntur. Hac autem ratione sibi medentur. Cum aegrotare coeperint, utramque venam post aures incidunt, cumque sanguis effluxerit, prae imbecillitate somno corripiuntur et ob-

οὖν δοκέει ἐν ταύτῃ τῇ ἰήσει διαφθείρεσθαι. εἰσὶ γὰρ παρὰ τὰ ὦτα φλέβες, ἃς ἐάν τις ἐπιτάμῃ, ἄγονοι γίνονται οἱ ἐπιτμηθέντες. ταύτας τοίνυν μοι δοκέουσι τὰς φλέβας ἐπιτάμνειν. οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἐπειδὰν ἀφίκωνται παρὰ γυναῖκα, καὶ μὴ οἷοί τε ὦσι χρῆσθαι σφίσιν αὐταῖς, τὸ πρῶτον οὐκ ἐνθυμεῦται, ἀλλ' ἡσυχίην ἔχουσιν. ὁκόταν δὲ δὶς καὶ τρὶς καὶ πλεονάκις αὐτέοισι πειρωμένοισιν μηδὲν ἀλλοιότερον ἀποβαίνει, νομίσαντές τι ἡμαρτηκέναι τῷ θεῷ ὃν ἐπαιτιῶνται, ἐνδύονται στολὴν γυναικείην καταγνόντες ἑωυτέων ἀνανδρείην. (358) γυναικίζουσί τε καὶ ἐργάζονται μετὰ τῶν γυναικῶν ἃ καὶ ἐκεῖναι. τοῦτο δὲ πάσχουσιν Σκυθέων οἱ πλούσιοι, οὐχ οἱ κάκιστοι, ἀλλ' οἱ εὐγενέστατοι καὶ ἰσχὺν πλείστην κεκτημένοι διὰ τὴν ἱππασίην, οἱ δὲ πένητες ἧσσον· οὐ γὰρ ἱππάζονται. καίτοι ἐχρῆν, ἐπεὶ θειότερον τοῦτο τὸ νόσευμα τῶν λοιπῶν ἐστιν, οὐ τοῖς γενναιοτάτοις τῶν Σκυθέων καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις προσπίπτειν μούνοις, ἀλλὰ τοῖς ἅπασιν ὁμοίως, καὶ μᾶλλον τοῖσιν ὀλίγα κεκτημένοισιν, οὐ τιμωμένοισιν ἤδη, εἰ χαίρουσιν οἱ θεοὶ καὶ θαυμαζόμενοι ὑπ' ἀνθρώπων καὶ

dormiscunt, deinde alii quidem ſani excitantur, alii minime. Ac mihi quidem videntur hac curatione ſeipſos perdere. Juxta aures enim venae ſunt, quas ſi quis incidat, ſectione ſterilitatem inducunt. Has igitur venas mihi ſecare videntur. Poſtea vero ubi ad uxorem accedunt, neque cum iis rem habere poſſunt, primum nil animo reputantes quieſcunt, cum autem bis, ter aut ſaepius id tentantes nihil profecerint, dum in quem culpam conferunt ſe offendiſſe exiſtimantes, muliebri ſtola amicti, ſuam ignaviam accuſant, et cum mulieribus victitantes earum opera tractant. Qua affectione tentantur opulentiſſimi quique Scythae, minime vero infimi, ſed generoſiſſimi, et qui ad maximas opes per equitationem ascenderunt, pauperes autem, qui non equitant, minus. Quamquam oportebat, ſi haec affectio caeteris divinior eſſet, ut non generoſiſſimos et opulentiſſimos Scythas ſolos, ſed omnes ex aequo invaderet, idque potius eos qui paucas opes poſſident, neque honorem exhibent, ſi modo dii hominum cultu gaudent et pro eo his beneficia

ἀντὶ τουτέων χάριτας ἀποδιδοῦσιν. εἰκὸς γὰρ τοὺς μὲν πλουσίους θύειν πολλὰ τοῖς θεοῖς καὶ ἀνατιθέναι ἀναθήματα ὄντων χρημάτων καὶ τιμᾷν, τοὺς δὲ πένητας ἧσσον διὰ τὸ μὴ ἔχειν. ἔπειτα καὶ ἐπιμεμφομένους ὅτι οὐ διδόασιν χρήματα αὐτέοισιν, ὥστε τῶν τοιουτέων ἁμαρτιῶν τὰς ζημίας τοὺς ὀλίγα κεκτημένους φέρειν μᾶλλον ἢ τοὺς πλουσίους. ἀλλὰ γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον ἔλεξα, θεῖα μὲν καὶ ταῦτα ἐστὶν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις· γίγνεται δὲ κατὰ φύσιν ἕκαστα. καὶ ἡ τοιαύτη νοῦσος ἀπὸ τοιαύτης προφάσιος τοῖς Σκύθαις γίνεται οἵην εἴρηκα. ἔχει δὲ καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ὁμοίως. ὅκου γὰρ ἱππάζονται μάλιστα καὶ πυκνότατα, ἐκεῖ πλεῖστοι ὑπὸ κεδμάτων καὶ ἰσχιάδων καὶ ποδαγριῶν ἁλίσκονται, λαγνεύειν κάκιστοι εἰσί. ταῦτα δὲ τοῖσιδε Σκύθησι πρόσ(359)εστι καὶ εὐνουχοειδέστατοι εἰσὶν ἀνθρώπων διὰ τὰς προφάσιας, καὶ ὅτι ἀναξυρίδας ἔχουσιν ἀεὶ, || καὶ εἰσὶν ἐπὶ τῶν ἵππων τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου, ὥστε μήτε χειρὶ ἅπτεσθαι τοῦ αἰδοίου, ὑπό τε τοῦ ψύχεος καὶ τοῦ κόπου ἐπιλα-

conferunt. Divites enim cum pecunias quidem possideant, diis saepe sacra facere et donaria offerre, eosque honoribus afficere aequum est, pauperes vero minus, cum nihil habeant, qui etiam eos incusant, quod eis opes non suppeditent, ac proinde qui pauca possident, suorum scelerum poenas luere potius quam divites videantur. Verum, quemadmodum jam ante dixi, haec quidem divina sunt, perinde ut reliqua, et secundum naturam quaeque accidunt. Et hic quidem morbus ob eam quam dixi causam Scythis contingit. Quin et in reliquis hominibus ad eundem se habet modum. Ubi enim plurimum et creberrime homines equitant, ibi plurimi diuturnis ex defluxione affectionibus, coxendicum morbis pedumque doloribus corripiuntur, et ad venerem exercendam pessime se habent. Haec autem Scythis adsunt, et ob eas causas omnium ineptissimi ad coitum redduntur, tum etiam quod feminalia semper gestant, et in equis magnam temporis partem degunt, ut ne quidem pudenda manu attrectare liceat, neque prae frigore et lassi-

θέσθαι τοῦ ἱμέρου καὶ τῆς μίξιος καὶ μηδὲν παρακινεῖν πρότερον ἢ ἀνανδρωθῆναι. περὶ μὲν οὖν τῶν Σκυθέων οὕτως ἔχει τοῦ γένεος. [211] τὸ δὲ λοιπὸν γένος τὸ ἐν τῇ Εὐρώπῃ διάφορον αὐτὸ ἑωυτῷ ἐστὶ, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος καὶ κατὰ τὰς μορφὰς διὰ τὰς μεταλλαγὰς τῶν ὡρέων, ὅτι μεγάλαι γίνονται καὶ πυκναὶ, καὶ θάλπη τε ἰσχυρὰ καὶ χειμῶνες καρτεροὶ, καὶ ὄμβροι πολλοὶ καὶ αὖθις αὐχμοὶ πολυχρόνιοι καὶ πνεύματα, ἐξ ὧν μεταβολαὶ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί. ἀπὸ τουτέων εἰκὸς αἰσθάνεσθαι καὶ τὴν γένεσιν ἐν τῇ συμπήξει τοῦ γόνου ἄλλην καὶ μὴ τῷ αὐτῷ τὴν αὐτέην γίγνεσθαι, ἔν τε τῷ θέρει καὶ τῷ χειμῶνι· μηδὲ ἐν ἐπομβρίῃ καὶ αὐχμῷ. διότι τὰ εἴδεα διηλλάχθη νομίζω τῶν Εὐρωπαίων μᾶλλον ἢ τῶν Ἀσιηνῶν. καὶ τὰ μεγέθη διαφορώτατα αὐτὰ ἑωυτοῖσι εἶναι κατὰ πόλιν ἑκάστην. αἱ γὰρ φθοραὶ πλείονες ἐγγίγνονται τοῦ γόνου ἐν τῇ ξυμπήξει ἐν ταῖς μεταλλαγαῖς τῶν ὡρέων πυκναῖς ἐούσαις ἢ ἐν τῇσι παραπλησίῃσι καὶ ὁμοίοισιν. περί τε τῶν ἠθέων ὁ αὐτὸς λόγος, τό τε ἄγριον καὶ τὸ

tudine coeundi appetentiam sentiant, nilque aliud pensi habent quam ut virilitate priventur. Atque hactenus quidem de Scytharum gente. At reliquum in Europa hominum genus tum magnitudine tum forma inter se est dissimile, propter magnas et crebras anni temporum mutationes. Habent enim calores vehementes et hiemes acres ac imbres multos rursusque squalores diuturnos et ventos multos, ex quibus multae et omnis generis mutationes contingunt. Neque est a ratione alienum ex his aliam percipi generationem in seminis conformatione, neque ex eodem eandem esse, vel aestate, vel hieme, vel pluvioso, vel sicco tempore. Eaque de causa, ut existimo, Europaei magis quam Asiatici forma inter se variant, et per singulas urbes magnitudines maxime inter se sunt differentes. Plures enim corruptiones circa seminis concretionem contingunt, ubi crebae fiunt anni temporum mutationes, quam si eaedem sint et similes. Eadem autem est de moribus ratio. Agrestes, hominum societate minime gaudentes, et animosae hu-

(360) ἀμίαντον καὶ τὸ θυμοειδὲς ἐν τῇ τοιαύτῃ φύσει ἐγγίγνεται. αἱ γὰρ ἐκπλήξιες πυκναὶ γιγνόμεναι τῆς γνώμης τὴν ἀγριότητα ἐντιθέασιν· τὸ δὲ ἥμερόν τε καὶ ἤπιον ἀμαυροῦσιν. διότι εὐψυχοτέρους νομίζω τοὺς Εὐρώπην οἰκοῦντας εἶναι ἢ τοὺς τὴν Ἀσίην. ἐν μὲν γὰρ τῷ αἰεὶ παραπλησίως αἱ ῥαθυμίαι ἔνεισιν, ἐν δὲ τῷ μεταβαλλομένῳ αἱ ταλαιπωρίαι τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ ἀπὸ μὲν ἡσυχίης καὶ ῥαθυμίης ἡ δειλίη αὔξεται, ἀπὸ δὲ τῆς ταλαιπωρίης καὶ τῶν πόνων αἱ ἀνδρεῖαι, διὰ τοῦτο εἰσὶ μαχιμώτεροι οἱ τὴν Εὐρώπην οἰκοῦντες, καὶ διὰ τοὺς νόμους, ὅτι οὐ βασιλεύονται ὥσπερ οἱ Ἀσιηνοί. ὅκου γὰρ βασιλεύονται, ἐκεῖ ἀνάγκη δειλοτάτους εἶναι. εἴρηται δέ μοι καὶ πρότερον. αἱ γὰρ ψυχαὶ δεδούλωνται καὶ οὐ βούλονται παρακινδυνεύειν ἑκόντες εἰκῇ ὑπὲρ ἀλλοτρίης δυνάμιος. οὗτοι δὲ αὐτόνομοι, ὑπὲρ αὐτῶν γὰρ τοὺς κινδύνους αἱρεῦνται καὶ οὐκ ἄλλων, προθυμεῦνται ἑκόντες καὶ ἐς τὸ δεινὸν ἔρχονται. τὰ γὰρ ἀριστεῖα τῆς νίκης αὐτοὶ φέρονται. οὕτως οἱ νόμοι οὐχ ἥκιστα τὴν εὐψυχίην ἐργάζονται. τὸ μὲν οὖν ὅλον καὶ τὸ ἅπαν οὕτως ἔχει περί τε τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς

jusmodi naturae exiſtunt; frequentes enim mentis emotiones morum ferociam inducunt, lenitatem autem et comitatem retundunt. Quocirca eos qui Europam incolunt plus animi quam Aſiaticos habere cenſeo. Rerum ſiquidem uno ſe habentium modo aequabilitas ſocordiam ingenerat, varietas vero corpus et animum ad laborem excitat. Quin etiam ſocordia et quiete ignavia creſcit, exercitatione vero et laboribus animi fortitudo. Hanc ob cauſam bellicoſiores ſunt qui Europam incolunt, jam etiam propter leges, quoniam regum imperio non parent Aſiatici. Qui enim regibus ſubjiciuntur, eos timidiſſimos eſſe neceſſe eſt, et velut antea a nobis dictum eſt, ſervitute preſſi animi, neque lubenter neque volentes temere ſeſe pro alieno imperio periculis objiciunt. Hi vero cum ſuis legibus vivant, ſibi, non aliis pericula ſubeunt et magna animi alacritate volentes ad gravia quaeque feruntur, cum pro re geſta victoriae praemia ſint accepturi. Ita ut conſtet leges ad animi magnitudinem plurimum facere. De Europa igitur et Aſia in genere ac toto

Ed. Chart. VI. [211.] Foës. I. 294. 295. Ed. Lind. I. (360. 361.)
Ἀσίης. ἔνεισι δὲ καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ φῦλα διάφορα ἕτερα ἑτέροις καὶ τὰ μεγέθεα καὶ τὰς μορφὰς καὶ τὰς ἀνδρείας. τὰ δὲ διαλλάσσοντα ταῦτά ἐστιν, ἃ καὶ ἐπὶ τῶν πρότερον εἴρηται. ἔτι δὲ σαφέστερον φράζω. ὁκόσοι μὲν χώρην ὀρεινήν τε οἰκοῦσι τρηχείην καὶ ὑψη(361)λὴν καὶ ἔνυδρον, καὶ αἱ μεταβολαὶ αὐτέοισι γίνονται τῶν ὡρέων μέγα διάφοροι, ἐνταῦθα εἰκὸς εἴδεα μεγάλα εἶναι καὶ πρὸς τὸ ταλαίπωρον καὶ τὸ ἀνδρεῖον εὖ πεφυκότα. καὶ τό τε ἄγριον καὶ τὸ θηριῶδες αἱ τοιαῦται φύσιες οὐχ ἥκιστα ἔχουσιν. ὁκόσοι δὲ κοῖλα χωρία καὶ λειμακώδεα καὶ πνιγηρὰ καὶ τῶν θερμῶν πνευμάτων πλέον μέρος μετέχουσι ἢ τῶν ψυχρῶν, ὕδασί τε χρῶνται θερμοῖς, οὗτοι δὲ μεγάλοι μὲν οὐκ ἂν εἴησαν οὐδὲ κανονίαι. ἐς εὖρος δὲ πεφυκότες καὶ σαρκώδεες καὶ μελανότριχες. καὶ αὐτοὶ μέλανες μᾶλλον ἢ λευκότεροι, φλεγματίαι δὲ ἧσσον ἢ χολώδεες. τό τε ἀνδρεῖον καὶ ταλαίπωρον ἐν τῇ ψυχῇ, φύσει μὲν οὐκ ἂν ὁμοίως ἐνείη, νόμος δὲ προσγενόμενος ἀπεργάσοιτ᾽ ἄν. || καὶ εἰ μὲν ποταμοὶ ἐνείησαν ἐν τῇ χώρῃ, οἵτινες

ſic ſe res habet. Sunt autem in Europa gentes tum magnitudine, tum forma, tum magnanimitate inter ſe differentes. Varietatis cauſae eaedem quae ſupra dictae ſunt, quasque jam manifeſtius aperiam. Qui regionem quidem montanam, aſperam, altam et aquis carentem incolunt, et anni temporum mutationes habent admodum differentes, illic hominum formas magnas eſſe par eſt tum ad laborem, tum ad robur a natura optime eſſe comparatas, at agreſtibus et ferinis moribus ejusmodi naturae non parum ſunt praeditae. At qui loca concava, herboſa et aeſtuoſa habitant, quique ventis calidis magis quam frigidis perflantur, et aquis utuntur calidis, hi magni quidem eſſe non poſſunt, neque recti et ventre ſubſtricto, in amplam vero corporis molem a natura producuntur, corpore ſunt carnoſo et capillis nigris, colore potius nigro quam candido et minus pituitoſi quam bilioſi. At animi robore et laborum tolerantia, non aeque a natura valent, ſed accedens vitae inſtitutum id efficit. Quod ſi flumina ea regio habeat, quae ſtagnantes et pluvias

ἐκ τῆς χώρης ἐξοχετεύουσιν τό τε στάσιμον καὶ τὸ ὄμβριον, οὗτοι ἂν ὑγιηροί τε [212] εἴησαν καὶ λαμπροί. εἰ μέντοι ποταμοὶ μὲν μὴ εἴησαν, τὰ δὲ ὕδατα κρηναῖά τε καὶ στάσιμα πίνοιεν καὶ ὀδώδεα, ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα τῆς γαστρὸς ἀτηρέα εἶναι καὶ σπληνός. ὁκόσοι δὲ ὑψηλήν τε οἰκέουσι χώρην καὶ λείην καὶ ἀνεμώδεα καὶ ἔνυδρον, εἴη ἂν εἴδεα μεγάλα καὶ ἑωυτοῖς παραπλήσια καὶ ἀνορθότερα, καὶ ἠπιώτεραι αἱ γνῶμαι. ὁκόσοι λεπτά τε καὶ ἄνυδρα καὶ ψιλά, ταῖς δὲ μεταβολαῖς τῶν ὡρέων οὐ κέκρηνται, ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ τὰ εἴδεα εἰκός τε σκληρά τε εἶναι καὶ ἔντονα καὶ ξανθότερα ἢ μελάντερα καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεις τε καὶ ἰδιογνώμονας. ὅκου γὰρ (362) μεταβολαί εἰσι πυκνόταται τῶν ὡρέων καὶ πλεῖστον διάφοροι αὗται ἑωυτέοισιν, ἐκεῖ καὶ τὰ εἴδεα καὶ τὰ ἤθεα καὶ τὰς φύσιας εὑρήσεις πλεῖστον διαφερούσας. μέγισται μὲν οὖν εἰσιν αὗται τῆς φύσιος διαλλαγαί. ἔπειτα δὲ καὶ ἡ χώρη ἐν ᾗ ἄν τις τρέφεται καὶ τὰ ὕδατα. εὑρήσεις γὰρ ἐπὶ τὸ πλῆθος τῆς χώρης τῇ φύσει ἀκολουθοῦντα καὶ εἴδεα τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς τρόπους. ὅκου μὲν γὰρ ἡ γῆ

aquas educant, ii incolumes degunt et colore cutis sunt splendido. Sin vero nulla sint flumina, aquasque fontanas statarias et male olentes bibant, has ventri et lieni noxias esse necesse est. Qui vero regionem altam, planam, ventis perflatam et aquosam incolunt, ii corporis habitu sunt praegrandi, inter se similes et erecti et animo tranquilliore. At qui gracilia et arida loca, aquis carentia et nuda tenent, neque temperatas habent anni temporum mutationes, hac in regione homines duro et robusto corporis habitu esse par est, et colore flavo potius quam nigro, moribus et animi appetitionibus sibi nimis placentes et superbos, et in concepta opinione permanentes. Ubi enim anni temporum mutationes tum crebrae, tum plurimum inter se differunt, ibi et formas et mores et naturas plurimum diversas comperias. Atque hae quidem maximae causae sunt, cur naturae permutentur, deinde etiam regio in qua quis nutritur et aquae. Magna enim ex parte hominum formas et mores regionis naturam imitari reperias. Ubi enim terra pinguis

Ed. Chart. IV. [212.] Foës. I. 295. Ed. Lind. I. (362.)

πιθηρὰ καὶ μαλθακὴ καὶ ἔνυδρος καὶ τὰ ὕδατα κάρτα μετέωρα, ὥστε θερμὰ εἶναι τοῦ θέρεος καὶ χειμῶνος ψυχρὰ καὶ τῶν ὡρέων καλῶς κέεται, ἐνταῦθα καὶ οἱ ἄνθρωποι σαρκώδεες εἰσὶ καὶ ἄναρθροι καὶ ὑγροὶ καὶ ἀταλαίπωροι καὶ τὴν ψυχὴν κακοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τό τε ῥάθυμον καὶ τὸ ὑπνηρόν ἐστιν ἐν αὐτέοισιν· ἔς τε τὰς τέχνας παχέες, οὐ λεπτοὶ οὐδ᾽ ὀξέες. ὅκου δ᾽ ἐστὶν ἡ χώρη ψιλή τε καὶ ἀνώχυρος καὶ τρηχείη καὶ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πιεζομένη καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένη, ἐνταῦθα δὲ σκληρούς τε καὶ ἰσχνοὺς καὶ διηρθρωμένους καὶ ἐντόνους καὶ δασεῖς. τό τε ἐργατικὸν ὀξὺ ἔνθεν ἐν τῇ φύσει τῇ τοιαύτῃ καὶ τὸ ἄγρυπνον, τά τε ἤθη καὶ τὰς ὀργὰς αὐθάδεας καὶ ἰδιογνώμονας, τοῦ τε ἀγρίου μᾶλλον μετέχοντας ἢ τοῦ ἡμέρου, ἔς τε τὰς τέχνας ὀξυτέρους τε καὶ συνετωτέρους καὶ τὰ πολέμια ἀμείνους εὑρήσεις, καὶ τἄλλα τὰ ἐν τῇ γῇ φυόμενα πάντα, ἀκόλουθα ὄντα τῇ γῇ. αἱ μὲν ἐναντιώταται φύσιές τε καὶ ἰδέαι ἔχουσιν οὕτως. ἀπὸ δὲ τουτέων τεκμαιρόμενος τὰ λοιπὰ ἐνθυμέεσθαι, καὶ οὐχ ἁμαρτήσῃ.

est et mollis et aquofa, aquae vero valde fublimes, ita ut aeftate fint calidae et hieme frigidae, quaeque ad anni tempora probe habet, ibi homines carnofi funt, articulis non discreti, humidi, labores non ferentes, ac ut plurimum pravi animi. Quin etiam fegnes funt et fomnolenti et ad artes craffi, neque fubtiles, neque acuti. Aft ubi regio nuda eft, non munita, afpera, quaeque hieme prematur et fole exuratur, ibi duros, graciles, articulis discretos, carnofos et hirfutos homines cernas, et qui ad aliquid agendum natura funt induftrii et vigilantes. Mores autem habent fuperbos, in iram proclives et pertinaces, magisque feritatis quam lenitatis participes, eosque ad artes acutiores et folertiores et ad res bellicas gerendas meliores deprehendas. Quin et reliqua omnia quae e terra producuntur, terrae ipfius naturam fequuntur. Atque maxime quidem contrariae naturae et formae fic fe habent, ex quibus conjectura ducta, fi reliqua confideres, minime aberrabis.

Ed. Chart. VI. [213.] Foës. I. 295. Ed. Lind. I. (399. 400.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΥΣΩΝ.

[213] (399) *Εἰσὶ τινὲς τῶν τεχνέων αἳ τοῖσι μὲν κεκτημένοισιν εἰσὶν ἐπίπονοι, τοῖσι δὲ χρεομένοισιν ὀνηϊστοὶ, καὶ τοῖσι μὲν ἰδιώτῃσι ξυνὸν ἀγαθὸν, τοῖσι δὲ μεταχειριζομένοισιν* (400) *σφᾶς λυπηραί. τῶν δὲ δὴ τοιούτων ἐστὶ τεχνέων καὶ ἣν οἱ Ἕλληνες καλέουσιν ἰητρικήν. ὁ μὲν γὰρ ἰητρὸς ὁρέει τὰ δεινὰ, θιγγάνει τε ἀηδέων καὶ ἐπ᾽ ἀλλοτρίῃσιν ξυμφορῇσιν ἰδίας καρποῦται λύπας. οἱ δὲ νοσέοντες ἀπαλλάσσονται τῶν μεγίστων κακῶν διὰ τὴν τέχνην νούσων, πόνων, λύπης, θανάτου. πᾶσι γὰρ τουτέοισιν ἄντικρυς ἰητρικὴ εὑρίσκεται ἀκεστορίς. ταύτης δὲ τῆς τέχνης τὰ μὲν φλαῦρα χαλεπὸν γνῶναι, τὰ δὲ σπουδαῖα ῥηΐδιον. καὶ τὰ μὲν φλαῦρα τοῖσι ἰητροῖσι καὶ οὐ τοῖσιν ἰδιώτῃσιν· οὐ γὰρ σώματος, ἀλλὰ γνώμης ἔργα εἰσίν. ὅσα μὲν χειρουργῆσαι δεῖ χρὴ συνεθισθῆναι. τὸ γὰρ ἔθος τῇσι χερσὶ κάλλιστον διδασκαλεῖον. περὶ δὲ τῶν ἀφανεστάτων καὶ χαλεπωτάτων νουσημάτων δόξῃ μᾶλλον ἢ τέχνῃ κρίνεται· διαφέρει δὲ ἐν αὐτέοισι πλεῖστον*

HIPPOCRATIS DE FLATIBUS LIBER.

Artes quaedam ſua quidem cognitione quibusdam multum laboris exhibent, uſu vero nonnullis utiles exiſtunt et vulgo quidem commune bonum conferunt, his autem qui eas tractant plenae ſunt moleſtiae. Ex quarum artium numero eſt quam Graeci medicinam appellant. Medicus enim non niſi quae periculo ſunt proxima intuetur et quae ſunt ingrata contrectat, ac ex aliorum calamitatibus ſibi dolorem conciliat. Aegrotantes vero artis opera maximis malis, morbis, laboribus, dolore et morte vindicantur. His enim omnibus medicina manifeſtam medelam adhibere deprehenditur. Hujus autem artis vilia noſſe difficile, ſeria vero facile. Ac vilia quidem ipſis medicis, vulgo autem minime ſunt cognita cum mentis quidem non corporis opera exiſtant. Quaecunque quidem manuum tractationem poſtulant, ea in uſum traducere oportet. Eſt enim manuum uſus optimus docendi magiſter. At obscuriſſimos et maxime difficiles morbos opinio magis quam ars judicat, etſi in his

Ed. Chart. VI. [213. 214.] Foës. I. 295. 296. Ed. Lind. I. (400. 401.)
ἡ πεῖρη τῆς ἀπειρίης. || ἓν δή τι τῶν τοιούτων ἐστὶ τόδε. τί ποτε τὸ αἴτιόν ἐστι τῶν νούσων καὶ τίς ἀρχὴ καὶ πηγὴ γίνεται τῶν ἐν τῷ σώματι κακῶν. εἰ γάρ τις εἰδείη τὴν αἰτίην τοῦ νοσήματος, οἷός τ᾽ ἂν εἴη προσφέρειν τὰ ξυμφέροντα τῶν ἐν τῷ σώματι, ἐκ τῶν ἐναντίων ἐπιστάμενος τὰ νουσήματα. [214] αὕτη γὰρ ἡ ἰητρικὴ μάλιστα κατὰ φύσιν ἐστίν. αὐτίκα γὰρ λιμὸς νοῦσος ἐστίν. ὅ τι γὰρ ἂν λυπέῃ τὸν ἄνθρωπον, τοῦτο καλέεται νοῦσος. τί οὖν λιμοῦ (401) φάρμακον; ὅ τι παύει λιμὸν, τοῦτο δ᾽ ἐστὶ βρῶσις. τούτῳ ἄρα ἐκεῖνο ἰητέον. αὖθις αὖ δίψην ἔπαυσε πόσις. πάλιν αὖ πλησμονὴν ἰῆται κένωσις, κένωσιν δὲ πλησμονή. πόνον δὲ ἀπονίη, ἀπονίην δὲ πόνος. ἑνὶ δὲ συντόμῳ λόγῳ τὰ ἐναντία τῶν ἐναντίων ἐστὶν ἰήματα. ἰητρικὴ γάρ ἐστι πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις· ἀφαίρεσις μὲν τῶν ὑπερβαλλόντων, πρόσθεσις δὲ τῶν ἐλλειπόντων. ὁ δὲ κάλλιστα τοῦτο ποιέων ἄριστος ἰητρὸς, ὁ δὲ τουτέου πλεῖστον ἀπηλλαγμένος, πλεῖστον ἀπήλλακται καὶ τῆς τέχνης. τὰ μὲν οὖν ἐν παρέργῳ τοῦ λόγου τοῦ μέλλον-

plurimum imperitiae peritia praeſtat. In quibus ſane hoc praecipuum eſt, quaenam ſit morborum cauſa et ex quo principio ac veluti fonte corporis vitia oriantur. Qui enim morbi cauſam cognoverit, is utique ex his quae in corpore inſunt, adepta per contraria morborum cognitione, facile poterit quae conferunt offerre. Ipſa enim ars medica maxime a natura ineſt. Ne longe abeam, fames morbus eſt. Quicquid enim homini moleſtiam adfert morbus appellatur. Quodnam igitur famis eſt remedium? hoc certe quod famem ſedat. Id autem cibus facit, illius ergo hic medela eſt. Rurſus quoque ſitim potio ſedat. Plenitudinem itidem evacuatio ſanat, evacuationem vero plenitudo, laborem otium et otium labor. Atque ut uno verbo dicam, contrariorum contraria ſunt remedia. Medicina enim additio eſt et ſubtractio. Et eorum quidem quae exuperant ſubtractio, eorum vero quae deficiunt additio. Qui vero iſtud optime facit, is optimus medicus exiſtimandus eſt, quique plurimum abeſt ab eo praeſtando, is plurimum in arte medica deficere cenſetur. Atque haec quidem obiter praeter inſtituti ſermonis rationem

τος εἴρηται. τῶν δὲ δὴ νούσων ἁπασέων ὁ μὲν τρόπος ὁ αὐτὸς, ὁ δὲ τόπος διαφέρει. δοκέει μὲν οὖν τὰ νουσήματα οὐδὲν ἀλλήλοισιν ἐοικέναι, δια τὴν ἀλλοιότητα καὶ ἀνομοιότητα τῶν τόπων. ἔστι δὲ μία τῶν νουσέων ἁπασῶν καὶ ἰδέη καὶ αἰτίη ἡ αὐτή. τίς δέ ἐστιν αὕτη διὰ τοῦ μέλλοντος λόγου φράσαι πειρήσομαι. τὰ γὰρ σώματα τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ζώων ἀπὸ τρισσέων τροφῶν τρέφονται. ἔστι δὲ τῇσι τροφῇσι ταύτῃσι ταῦτα τὰ ὀνόματα, σῖτα, ποτὰ, πνεύματα. πνεύματα δὲ τὰ μὲν ἐν τοῖσι σώμασι φῦσαι καλέονται, τὰ δὲ ἔξω τῶν σωμάτων ἀήρ. οὗτος δὲ μέγιστός ἐστιν ἐν ἅπασι τῶν συμπτωμάτων δυνάστης. ἄξιον δὲ (402) αὐτοῦ θεάσασθαι τὴν δύναμιν. ἄνεμος γάρ ἐστιν ἠέρος ῥεῦμα καὶ χεῦμα. ὅταν οὖν πολὺς ἀὴρ ἰσχυρὸν τὸ ῥεῦμα ποιήσῃ, τά τε δένδρεα ἀνασπαστὰ πρόῤῥιζα γίνεται διὰ τὴν βίην τοῦ πνεύματος, τό τε πέλαγος κυμαίνεται, ὁλκάδες τε ἄπειροι τῷ μεγέθει ἐς ὕψος διαῤῥίπτονται. τοιαύτην μὲν οὖν ἐν τουτέοισιν ἔχει δύναμιν. ἀλλὰ μὴν ἐστί γε τῇ μὲν ὄψει ἀφανὴς, τῷ δὲ λογισμῷ φανερός. τί γὰρ ἄνευ τουτέου γένοιτο ἂν, ἢ

dicta ſunt. Morborum autem omnium cum idem modus ſit locus, tamen diverſus eſt. Morbi igitur ob locorum varietatem et diſſimilitudinem nihil inter ſe habere ſimile videntur. Eſt tamen una et eadem omnium morborum forma et cauſa, quam procedente oratione quaenam ſit declarare conabor. Hominum enim et reliquorum animantium corpora triplici alimento nutriuntur, cujus haec ſunt nomina, cibus, potus, ſpiritus. Ac ſpiritus quidem qui in corporibus inſunt, flatus nominantur, qui vero extra corpora, aër. Qui cum in omnia quae corpori accidunt plurimum habeat facultatis, illius vim inſpicere operae pretium videtur. Ventus enim eſt aëris fluxio et effuſio. Cum igitur copioſus aër vehementem fluxionem fecerit, tum et arbores vi ſpiritus e terra radicitus evelluntur, mare aeſtu fluctuat et immenſae naves onerariae in altum jactantur. Hanc igitur vim in iſta obtinet. Qui etſi oculis minime cernitur, ratione tamen conſpicuus eſt. Quid enim ſine hoc ſit tan-

Ed. Chart. VI. [214.] Foës. I. 296. Ed. Lind. I. (402. 403.)

τίνος οὗτος ἄπεστιν; ἢ τίνι οὐ ξυμπάρεστιν; ἅπαν γὰρ τὸ μεταξὺ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ πνεύματος συμπλέον ἐστί. τοῦτο καὶ χειμῶνος καὶ θέρεος αἴτιον, ἐν μὲν τῷ χειμῶνι πυκνὸν καὶ ψυχρὸν γινόμενον, ἐν δὲ τῷ θέρει πραῢ καὶ γαληνόν. ἀλλὰ μὴν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων ὁδὸς διὰ τοῦ πνεύματός ἐστι. τῷ γὰρ πυρὶ τὸ πνεῦμα τροφή. τοῦ δὲ πνεύματος τὸ πῦρ στερηθὲν οὐκ ἂν δύναιτο ζώειν. ὥστε καὶ τὸν τοῦ ἡλίου δρόμον ἀέναον ἐόντα ὁ ἀὴρ ἀέναος καὶ λεπτὸς ἐὼν τὸ εἶναι παρέχεται. ἀλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ πελάγους ὅτι μέθεξιν ἔχει τοῦ πνεύματος παντί που δῆλον. οὐ γὰρ ἄν ποτε τὰ πλωτὰ ζῶα ζώειν ἠδύνατο μὴ μετέχοντα πνεύματος. μετέχοιειν δὲ πῶς ἂν ἄλλως ἀλλ᾿ ἢ διὰ τοῦ ὕδατος καὶ ἐκ τοῦ ὕδατος ἕλκοντα τὸν ἀέρα; καὶ τῇ μήνῃ ἐπὶ τουτέου τὸ βάθριον, οὗτός γε τῆς γῆς ὄχημα, κενεόν τε οὐδέν ἐστιν τούτου. διότι μὲν τοῖσιν ἄλλοισιν ὁ ἀὴρ ἔῤῥωται εἴρηται. τοῖσι δ᾿ αὖ θνητοῖσιν οὗτος αἴτιος τοῦ τε βίου καὶ τῶν νοσέων τοῖσι νοσέουσι. τοσαύτη δὲ τυγχάνει πᾶσι χρείη τοῖσι σώμασι (403) τοῦ πνεύματος ἐοῦσα, ὥστε τῶν μὲν ἄλλων

dem? aut a quonam hic abeſt, aut cui non praeſens eſt? Quod enim coelum et terram interjacet, id omne ſpiritu plenum eſt, idque hiemis et aeſtatis cauſa exiſtit, per hiemem quidem condenſatum et frigidum, per aeſtatem vero leve et tranquillum. Quin etiam ſolis, lunae et aſtrorum viam ſpiritus dirigit. Igni enim ſpiritus nutrimentum praebet, eoque privatus ignis vivere non poteſt. Atque adeo perennem ſolis curſum aër perennis et tenuis eſſe facit. Quin et in mari quandam eſſe ſpiritus communionem cuivis eſt manifeſtum. Neque enim natantia animantia ſine ſpiritu vivere poſſent. Quonam autem alio pacto cum illo commercium habeant, ſi non per aquam et ex aqua ſpiritum attraherent? Et lunae in eo ſedes eſt ac fundamentum, hicque terrae vehiculum neque quicquam ſpiritu eſt vacuum. Atque haec quidem cauſa cur in caeteris aër tantum poſſit dicta eſt. Mortalibus autem hic tum vitae, tum morborum aegrotis cauſa eſt. Tantaque corporibus omnibus ſpiritus ineſt neceſſitas, ut ſi quidem aliis omnibus et cibis,

Ed. Chart. VI. [214. 215.] Foës. I. 296. 297. Ed. Lind. I. (403.)

ἁπάντων ἀποσχόμενος ὁ ἄνθρωπος καὶ σιτίων καὶ ποτῶν δύναιτ᾽ ἂν ἡμέρας δύο καὶ τρεῖς καὶ πλείονας διάγειν, [215] ἢν δέ τις ἐπιλάβοι τὰς τοῦ πνεύματος εἰς τὸ σῶμα διεξόδους ἐν βραχεῖ μέρει ἡμέρης, ἀπόλλοιτο ἂν ὡς μεγίστης χρείης ἐούσης τῷ σώματι τοῦ πνεύματος. || ἔτι τοίνυν τὰ μὲν ἄλλα πάντα διαλείπουσιν ἄνθρωποι πρήσσοντες. ὁ γὰρ βίος μεταβολέων πλέως ἐστὶ, τοῦτο δὲ μοῦνον ἀεὶ διατελέουσιν ἅπαντα τὰ θνητὰ ζῶα πρήσσοντα, τοτὲ μὲν ἐμπνέοντα, τοτὲ δὲ ἐκπνέοντα. ὅτι μὲν οὖν μεγάλη κοινωνίη ἅπασι τοῖσι ζώοισι τοῦ ἠέρος ἐστὶν εἴρηται. μετὰ τοῦτο τοίνυν εὐθέως ῥητέον ὅτι οὐκ ἄλλοθέν ποθεν εἰκός ἐστι γίνεσθαι τὰς ἀῤῥωστίας μάλιστα ἢ ἐντεῦθεν, ὅταν τοῦτο ἢ πλέον ἢ ἔλασσον ἢ καὶ ἀθροώτερον καὶ μεμιησμένον νοσεροῖσι μιάσμασιν ἐς τὸ σῶμα ἐσέλθῃ. περὶ μὲν οὖν ὅλου τοῦ πρήγματος ἀρκεῖ μοι ταῦτα. μετὰ δὲ ταῦτα πρὸς αὐτὰ τὰ ἔργα τῷ λόγῳ πορευθεὶς ἐπιδείξω τὰ νοσήματα τούτου ἀπόγονά τε καὶ ἔκγονα πάντα ἐόντα. πρῶτον δὲ ἀπὸ τοῦ κοινοτάτου νοσήματος ἄρξομαι πυρετοῦ. τοῦτο γὰρ τὸ νόσημα πᾶσι ἐφεδρεύει τοῖσιν ἄλλοισιν νουσήμασι, μάλιστα δὲ

et potionibus quis abstineat, duos tamen et tres, vel plures dies possit vitam ducere. At si quis spiritus in corpus vias intercipiat, vel exigua diei parte homini pereundum sit. Adeo necessarius est usus spiritus in corpore. Ad haec quoque cum ab omnibus aliis actionibus homines quiescant, quod mutationibus innumeris vita sit exposita, ab hac tamen sola actione nunquam desistunt animantia, quin aut spiritum adducant aut reddant. Quod igitur omnibus animantibus cum aëre maxima intercedit communio dictum est. Huic quoque orationi subjiciendum, morbos unquam vix aliunde quam ab aëre oriri posse, cum is aut copiosior, aut parcior, aut etiam plenior, aut et morbidis inquinamentis infectus in corpus subierit. De tota re igitur haec mihi sufficere videntur. Deinceps autem ad opera ipsa oratione progressus, morbos omnes istius sobolem esse et ab hoc oriundos demonstrabo. Ac primum a febre maxime communi morbo exordium ducam, quae omnium aliorum morborum, praecipue

φλεγμονῇ. δηλοῖ δὲ τὰ γινόμενα προσκόμματα. ἅμα γὰρ τῇ φλεγμονῇ εὐθὺς βουβὼν καὶ πυρετὸς ἕπεται. ἔστι δὲ δισσὰ ἔθνεα πυρετῶν, ὡς ταύτῃ διελθεῖν, ὁ μὲν κοινὸς ἅπασι, καλεόμενος λοιμός· ὁ δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν ἰδίην τοῖσι πονηρῶς διαιτεομένοισι γινόμενος. (404) ἀμφοτέρων δὲ τουτέων αἴτιος ὁ ἀήρ. ὁ μὲν οὖν κοινὸς πυρετὸς διὰ τοῦτο τοιοῦτός ἐστιν ὅτι τὸ πνεῦμα τωὐτὸ πάντες ἕλκωσιν. ὁμοίῳ δὲ ὁμοίως τοῦ πνεύματος τῷ σώματι μιχθέντος ὅμοιοι καὶ οἱ πυρετοὶ γίνονται. ἀλλ᾽ ἴσως φήσει τις, διὰ τί οὖν οὐχ ἅπασι τοῖσι ζώοισι, ἀλλ᾽ ἔθνει τινὶ αὐτέων ἐμπεριπίπτουσιν αἱ τοιαῦται νοῦσοι; διότι, φαίην ἂν, διαφέρει σῶμα σώματος καὶ φύσις φύσιος καὶ τροφὴ τροφῆς. οὐ γὰρ πᾶσι τοῖσιν ἔθνεσι τῶν ζώων ταὐτὰ οὔτ᾽ ἀνάρμοστα οὔτ᾽ εὐάρμοστά ἐστιν, ἀλλ᾽ ἕτερα ἑτέροισι ξύμφορα. ὁκόταν μὲν οὖν ὁ ἀὴρ τοιουτέοισι πλησθῇ μιάσμασι ἃ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει πολέμια ἐστὶν, ἄνθρωποι τότε νοσέουσιν. ὅταν δὲ ἑτέρῳ τινὶ ἔθνει ζώων ὁ ἀὴρ ἀνάρμοστος ᾖ, τὸ νούσημα κεῖνο νοσέουσιν. αἱ μὲν οὖν

vero inflammationis comes est. Quod indicant ex pedum offensionibus exortae noxiae. Mox enim cum inflammatione inguinum tumor et febris consequitur. Febrium autem duo sunt genera, ut id quoque hic attingam, unum quidem omnibus commune pestis appellatur, alterum vero ob privatam cujusque malam victus rationem contingens. Horum autem utriusque aër auctor existit. Communis igitur febris ideo communiter omnes invadit, quod eundem omnes spiritum attrahunt, et simili corpori spiritu similiter permixto similes oriuntur febres. At forte objiciat quispiam, cur igitur non omnibus animantibus, sed alicui ipsorum generi ejusmodi morbi contingunt? Cujus rei causam esse dixerim, quod corpus a corpore, natura a natura, et alimentum ab alimento differt. Neque enim cuivis animantium generi eadem sunt commoda aut incommoda, sed alia aliis conveniunt. Cum igitur aër inquinamentis hujusmodi quae hominum naturae adversantur plenus fuerit, tum homines aegrotant. Quando vero alteri cuidam animantium generi aër incommodus fuerit, tunc eo morbo corripitur. Quinam

Ed. Chart. VI. [215. 216.] Foës. I. 297. Ed. Lind. I. (404. 405.)

δημόσιαι οὖσαι τῶν νούσων εἴρηται. καὶ ὅ τι καὶ ὅκως καὶ οἷσι καὶ ἀφ' οὗ γίνονται, τὸν δὲ διὰ πονηρὴν δίαιταν γινόμενον πυρετὸν διέξειμί σοι. πονηρὴ δέ ἐστιν ἡ τοιήδε δίαιτα· τοῦτο μὲν οὖν ὅταν τις πλείονας τροφὰς ἢ ὑγρὰς ἢ ξηρὰς δίδωσι τῷ σώματι ἢ τὸ σῶμα δύναται φέρειν καὶ πόνον μηδένα τῷ πλήθει τῶν τροφῶν ἀντιτίθησι, τοῦτο δὲ ὅταν ποικίλας καὶ ἀνομοίους ἀλλήλησιν ἐσπέμπῃ τροφάς. τὰ γὰρ ἀνόμοια στασιάζει, καὶ τὰ μὲν θᾶσσον, τὰ δὲ σχολαίτερον πέσσεται. μετὰ δὲ πολλῶν σιτίων ἀνάγκη καὶ πολλὸν πνεῦμα εἰσιέναι. μετὰ πάντων γὰρ τῶν (405) ἐσθιομένων καὶ πινομένων εἴσεισι πνεῦμα ἐς τὸ σῶμα ἢ πλέον ἢ ἔλασσον. φανερὸν δὲ τοῦτο τῷδε ἐστίν. ἐρευγμοὶ γὰρ γίνονται μετὰ τὰ σιτία καὶ τὰ ποτὰ τοῖσι πλείστοισιν. ἀνατρέχει γὰρ ὁ κατακλεισθεὶς ἀὴρ, ὁκόταν ἀναῤῥήξῃ τὰς πομφόλυγας ἐν ᾗσι κρύπτεται. ὅτε οὖν τὸ σῶμα σιτίων πλησθῇ καὶ πνεύματος πλησμονὴ ἐπὶ πλεῖον γίνεται, [216] τῶν σιτίων χρονιζομένων. χρονίζεται δὲ τὰ σιτία διὰ πλῆθος οὐ δυνάμενα διελ-

igitur populares ſint morbi, et quamnam ob cauſam et quanam ratione, ex quibus et unde oriantur dictum eſt, febrem autem quae ex prava victus ratione oritur tibi deinceps exponam. Eſt autem ejusmodi prava victus ratio, primum quidem cum quis copioſiores cibos, aut liquidos aut ſiccos corpori exhibeat quam ipſum ferre poſſit, neque labore aliquo ciborum copiam compenſat: deinde cum varios et diſſimiles inter ſe cibos immittat. Diſſimilia enim ſeditionem excitant, et alia citius, alia tardius concoquuntur. At cum multis cibis multum etiam ſpiritum ingeri neceſſe eſt. Nam cum omnibus his quae eduntur, aut bibuntur, ſpiritus aut copioſior, aut paucior ſubit. Atque id inde manifeſtum eſt, quod eructationes plerisque poſt aſſumptos cibos et potus accidunt, nimirum cum incluſus aër recurrat, ubi bullas in quibus latet perfregerit. Quando igitur corpus cibis expletum fuerit, tum ſpiritus quoque magna copia accedit, diutius immorantibus cibis, qui quidem cum prae multitudine exire nequeant diutius, immorantur. Obſtructo autem inferiore ventre in univerſum corpus flatus

Ed. Chart. VI. [216.] Foes. I. 297. 298. Ed. Lind. I. (405. 406.)
θεῖν. ἐμφραχθείσης δὲ τῆς κάτω κοιλίης εἰς ὅλον τὸ σῶμα διέδραμον αἱ φῦσαι. προσπεσοῦσαι δὲ τὰ ἐναιμότατα τοῦ σώματος ἔψυξαν. τουτέων δὲ τῶν τόπων ψυχθέντων ὅκου αἱ πηγαὶ καὶ αἱ ῥίζαι τοῦ αἵματος εἰσὶ, διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἡ φρίκη διῆλθεν. ἅπαντος δὲ τοῦ αἵματος ψυχθέντος ἅπαν τὸ σῶμα φρίσσει. διὰ τοῦτο μὲν οὖν πρῶτον αἱ φρῖκαι γίνονται πρὸ τῶν πυρετῶν. ὅκως δ' ἂν ὁρμήσωσιν αἱ φῦσαι πλήθει καὶ ψυχρότητι, τοιοῦτον γίνεται καὶ ῥῖγος, || ἀπὸ μὲν πλειόνων καὶ ψυχροτέρων ἰσχυρότερον, ἀπὸ δὲ ἐλασσόνων καὶ ἧσσόν τι ψυχρῶν ἧσσον ἰσχυρόν. ἐν δὲ τῇσι φρίκῃσι καὶ οἱ τρόμοι τοῦ σώματος κατὰ τόνδε γίνονται τὸν τρόπον. τὸ αἷμα φοβεόμενον τὴν παροῦσαν φρίκην, συντρέχει καὶ διέξεισι κατὰ παντὸς τοῦ σώματος ἐς τὰ θερμότατα. αὗται μὲν οὖν αἱ ἅλλαι. καθαλλομένου δὲ τοῦ αἵματος ἐκ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ σώματος τὰ σπλάγχνα τρομέουσι καὶ αἱ σάρκες. τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος γίνεται (406) πολύαιμα, τὰ δὲ ἄναιμα. τὰ μὲν οὖν ἄναιμα διὰ τὴν ψύξιν οὐκ ἀτρεμέουσιν, ἀλλὰ πάλλονται. τὸ γὰρ θερμὸν ἐξ αὐτέων ἐκλέλοιπε. τὰ δὲ

percurrunt, et ad ſanguine refertas corporis partes illapſi eas refrigerant. At refrigeratis his locis, in quibus fontes et radices ſanguinis continentur, per univerſum corpus horror penetrat. Univerſo autem ſanguine perfrigerato totum quoque corpus horror occupat. Hanc igitur ob cauſam primum horrores ante febres oriuntur, et quo majore copia et frigiditate flatus irruperint, talis quoque rigor conſequitur, a pluribus quidem et frigidioribus vehementior, a paucioribus vero minusque frigidis minus quoque vehemens. Cum horroribus autem corporis quoque tremores ad hunc modum contingunt. Sanguis enim praeſentem horrorem metuens, per totum corpus perreptat, et ad maxime calidas partes concurrit. Atque hi ſunt ejus ſaltus. Deſiliente autem ab extremis corporis partibus ſanguine et viscera et carnes contremiscunt. Aliae enim corporis partes copioſo ſanguine refertae, aliae exangues exiſtunt. Atque exangues quidem ob frigus minime conquiescunt, ſed concutiuntur, quod eas calor deſtituerit. Quae vero ſanguine

Ed. Chart. VI. [216.] Foës. I. 298. Ed. Lind. I. (406.)

πολύαιμα διὰ τὸ πλῆθος τοῦ αἵματος τρέμουσι καὶ φλεγμονὰς ἐμποιέει. οὐ γὰρ δύναται πολλὸν γινόμενον ἀτρεμίζειν. χασμῶνται δὲ πρὸ τῶν πυρετῶν ὅτε πολὺς ἢ ὁ ἀὴρ ἀθροισθεὶς, ἀθρόον τε ἄνωθεν διεξιὼν ἐξεμόχλευσε καὶ διέστησε τὸ στόμα. ταύτῃ γὰρ εὐδιέξοδός ἐστιν. ὡς γὰρ ἀπὸ τῶν λεβήτων ἀτμὸς ἀνέρχεται πολὺς ἑψομένου τοῦ ὕδατος, οὕτω καὶ σώματος θερμαινομένου δίεισι διὰ τοῦ στόματος ὁ ἀὴρ ξυνεστραμμένος καὶ βίῃ φερόμενος. καὶ τά τε ἄρθρα διαλύονται πρὸ τῶν πυρετῶν. χλιαινόμενα γὰρ τὰ νεῦρα διΐστανται. ὁκόταν δὲ συναλισθῇ ἀθροισθὲν τὸ πλεῖστον τοῦ αἵματος, διαθερμαίνεται πάλιν ὁ ἀὴρ ὁ ψύξας τὸ αἷμα κρατηθεὶς ὑπὸ τῆς θερμότητος. διάπυρος δὲ καὶ μύδρος γενόμενος ἐν ὅλῳ τῷ σώματι τὴν θερμασίην ἐνειργάσατο. συνεργὸν δὲ αὐτῷ τὸ αἷμά ἐστι· τήκεται γὰρ πυρούμενον καὶ γίνεται πνεῦμα ἐξ αὐτοῦ. τοῦ δὲ πνεύματος προσπίπτοντος πρὸς τοὺς πόρους τοῦ σώματος οἱ ἱδρῶτες γίνονται. τὸ δὲ πνεῦμα συνιστάμενον ἐς ὕδωρ ἔρχεται καὶ διὰ τῶν πόρων διεξελθὸν ἔξω περαιοῦται τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ ἀπὸ

replentur ob ſanguinis copiam contremiscunt et inflammationes excitant. Neque enim fieri poteſt ut ſanguinis copia conquiescat. Oscitationes autem febres praecedunt, cum magna copia coacervatus aër fuerit, confertimque ad ſuperiora erumpens tanquam machinatione aliqua os diducit, quod hac ei facillimus exitus pateat. Quemadmodum enim ab aqua in lebetibus ebulliente vapor copioſus evehitur, ſic corpore concalefacto aër coacervatus et vi quadam delatus per os erumpit. Articuli quoque ante febres exolvuntur. Calefacti enim nervi relaxantur. Coacto autem cumulatim plurimo ſanguine aër ipſe qui ſanguinem refrigeravit a calore ſuperatur, rurſus incalescit incenſusque ac velut igneus exiſtens in toto corpore calorem excitat, ad id etiam ſubſerviente ipſo ſanguine. Quod enim incenſum eſt liquatur, ex eoque ſpiritus oritur, quo ad corporis meatus irrumpente ſudores fiunt. Coactus autem ſpiritus in aquam abit, et per meatus ſubiens ad eundem modum foras erum-

Ed. Chart. VI. [216. 217.] Foës. I. 298. Ed. Lind. I. (406. 407.)
τῶν ἑψομένων ὑδάτων ὁ ἀτμὸς ἐπανιὼν, ἢν ἔχῃ στερέωμα πρός ὅ τι χρὴ προσπίπτειν, παχύνεται καὶ πυκνοῦται καὶ σταγόνες ἀποπίπτουσιν ἀπὸ τῶν σωμάτων, οἷσιν ἂν ὁ ἀτμὸς προσ(407)πίπτῃ. πόνοι δὲ τῆς κεφαλῆς ἅμα τῷ πυρετῷ γίνονται διὰ τόδε. στενοχωρίη τῇσι διεξόδοισιν ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ αἵματος γίνεται. πεπλήρωνται γὰρ ἠέρος. πλησθεῖσαι δὲ καὶ πρησθεῖσαι τὸν πόνον ἐμποιέουσι ἐν τῇ κεφαλῇ. βίᾳ γὰρ τὸ αἷμα βιαζόμενον διὰ στενῆς ὁδοῦ θερμὸν ἐὸν, οὐ δύναται περαιοῦσθαι ταχέως. πολλὰ γὰρ ἐμποδών ἐστιν αὐτῷ κωλύματα καὶ ἐμφράγματα. διὸ δὴ καὶ οἱ σφυγμοὶ γίνονται ἀμφὶ τοὺς κροτάφους. οἱ μὲν οὖν πυρετοὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἔφην, γίνονται καὶ τὰ μετὰ τῶν πυρετῶν ἀλγήματα καὶ νοσήματα. [217] τῶν δὲ ἄλλων ἀῤῥωστημάτων ὁκόσοι μὲν ἂν εἰλεοὶ εἶεν, ἢ εἰλήματα ἢ στρόφοι ἢ ἕτερα ἀποστηρίγματα, φύσας εἶναι αἴτια ἅπασιν ἡγέομαι φανερὸν εἶναι. πάντων γὰρ τῶν τοιουτέων αἰτίη τοῦ πνεύματος ἡ διόδευσις. τοῦτο γὰρ ὁκόταν προσπέσῃ πρὸς τόπους ἁπαλοὺς καὶ ἀήθεας καὶ ἀθίκτους, ὥσπερ τόξευμα ἐγκείμενον διαδῦνον, διὰ τῆς σαρκὸς

pit, quo a ferventibus aquis fublatus vapor, fi ad folidum quiddam impingat, incraffefcit ac condenfatur, guttaeque ab his corporibus in qua vapor impegit decidunt. Capitis autem dolores una cum febre hanc ob caufam oriuntur. Sanguinis in capite viis anguftia contingit, cum aëre replentur eaeque repletae ac diftentae capiti dolorem afferunt. Sanguis enim vi pulfus cum calidus exiftat, per anguftam viam tranfire celeriter nequit, quod eum multa remorentur quae impediunt et obftruunt. Eamque fane ob caufam pulfationes circa tempora contingunt. Ad hunc ergo modum quem dixi febres contingunt, et cum febribus dolores et morbi. Aliarum autem aegritudinum, quales funt volvuli, aut inteftinorum convolutiones, aut tormina, aut alii obfirmati et inhaerentes morbi, a flatibus caufam dependere cuivis effe manifeftum exiftimo. Horum enim omnium fpiritus trajectio caufa eft. Hic enim ubi ad loca tenera, inaffueta nec prius attacta incubuit, ad inftar fpiculi infixi carnes fub-

προσπίπτει ποτὲ μὲν πρὸς τὰ ὑποχόνδρια, ποτὲ δὲ πρὸς τὰς λαπάρας, ποτὲ δὲ ἐς ἀμφότερα. διὸ δὴ καὶ θερμαίνοντες ἔξωθεν πυριήμασι πειρῶνται μαλθάσσειν τὸν πόνον. ἀραιουμένου γὰρ ὑπὸ τῆς θερμασίης τοῦ χρωτὸς τοῦ πυριήματος, διέρχεται τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ σώματος ὥστε παῦλάν τινα γενέσθαι τῶν πόνων. ἴσως δ' ἄν τις εἴποι, πῶς οὖν τὰ ῥεύματα γίνεται διὰ τὰς φύσας; ἢ τίνα τρόπον τῶν αἱμοῤῥαγιῶν τῶν περὶ τὰ στέρνα τοῦτο αἴτιον ἐστίν; οἶμαι δὲ καὶ ταῦτα δηλώσειν διὰ ταὐτὰ γινόμενα. ὅταν περὶ (408) τὴν κεφαλὴν αἱ φλέβες γεμισθῶσιν ἠέρος, πρῶτον μὲν ἡ κεφαλὴ βαρύνεται τῶν φυσέων ἐγκειμένων· ἔπειτα ἐνειλεῖται τὸ πνεῦμα κατὰ τὸ || αἷμα διὰ τὴν στενότητα τῶν ὁδῶν. τὸ δὲ λεπτότατον τοῦ αἵματος διὰ τῶν φλεβῶν ἐκθλίβεται. τοῦτο δὴ τὸ ὑγρὸν ὅταν ἀθροισθῇ, ῥεῖ δι' ἄλλων πόρων. ὅκου δ' ἂν ἀθρόον ἀφίκηται τοῦ σώματος, ἐνταῦθα ξυνίσταται ἡ νοῦσος. ἐπὴν μὲν οὖν ἐπὶ τὴν ὄψιν ἔλθῃ, ταύτης ὁ πόνος· ἢν δὲ ἐς τὰς ἀκοὰς, ἐνταῦθ' ἡ νοῦσος· ἢν δὲ ἐς τὰς ῥῖνας,

bit, et interdum quidem ad praecordia, interdum etiam ad laterum inanitates, quandoque vero ad utramque partem irrumpit. Eam ſane ob cauſam etiam foris adhibitis calidis fomentis dolorem lenire conantur. Rarefacta enim cute per fomenti calorem ſpiritus extra corpus pervadit, ac proinde dolorem quies quaedam conſequitur. Ac fortaſſe dixerit quispiam, quanam ergo ratione fluxiones a flatibus contingunt? aut quonam modo ſanguinis eruptionum circa pectus cauſa exiſtunt? Haec autem iſtis de cauſis fieri me declaraturum exiſtimo. Cum capitis venae aëre repletae fuerint, primum quidem caput urgentibus flatibus gravatur. Deinde ſpiritus una cum ſanguine propter viarum anguſtiam intus eonvolvitur, id vero quod in ſanguine eſt tenuiſſimum per venas foras eliditur. Hoc ſane humidum ubi copioſum coacervatum fuerit, per alios meatus effluit, cumque confertum ad aliquam corporis partem pervenerit, ibi morbus contrahitur. Ubi igitur ad oculos venerit, ii laborant; ſi ad aures, ibi morbus eſt; ſi ad

κόρυζα γίνεται· ἢν δὲ ἐς τὰ στέρνα, βράγχος καλέεται. τὸ γὰρ φλέγμα δριμέσι χυμοῖσι μεμιγμένον, ὅποι ἂν προσπέσῃ ἐς ἀήθεας τόπους, ἑλκοῖ. τῇ δὲ φάρυγγι ἁπαλῇ ἐούσῃ καὶ τὸ ῥεῦμα προσπῖπτον τραχύτητα ἐργάζεται. τὸ γὰρ πνεῦμα τὸ διαπνεόμενον διὰ τῆς φάρυγγος ἐς τὰ στέρνα βαδίζει καὶ πάλιν ἐξέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης. ὅταν δὲ ξυμβάλλῃ τῷ πνεύματι τὸ ῥεῦγμα κάτωθεν τῷ ἀνιόντι, βὴξ ἐπιγίνεται καὶ ἀναῤῥίπτεται ἄνω τὸ φλέγμα. τουτέων δὲ τοιουτέων ὄντων ἡ φάρυγξ ἑλκοῦται καὶ τρηχύνεται καὶ θερμαίνεται καὶ ἕλκει τὸ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑγρὸν θερμὴ ἐοῦσα. ἡ δὲ κεφαλὴ πάλιν παρὰ τοῦ ἄλλου σώματος λαμβάνουσα ταύτῃ δίδωσιν. ὁκόταν γοῦν ἐθισθῇ τὸ ῥεῦμα οὕτως ῥέειν καὶ χαραδραθέωσιν οἱ πόροι, διαδίδωσι δὴ καὶ ἐς τὰ στέρνα. δριμὺ δὲ ὂν τὸ φλέγμα προσπῖπτόν τε τῇ σαρκὶ ἑλκοῖ καὶ ἀναῤῥηγνύει τὰς φλέβας. ὁκόταν δὲ ἐκχυθῇ τὸ αἷμα εἰς ἀλλότριον τόπον χρονιζόμενον καὶ σηπόμενον, γίνεται πῦον καὶ οὔτε ἄνω δύναται ἀνελ(409)θεῖν οὔτε κάτω ὑπελθεῖν. ἄνω γὰρ οὐκ εὔπορος ἡ πορείη προσάντης τὶς οὖσα ὑγρῷ πρήγματι καὶ ἑτέρῳ

nares, gravedo exoritur; si ad pectus, raucedo appellatur. Pituita namque acribus humoribus permixta, ubi in loca minime assueta irruperit, ea exulcerat. Cum vero ad fauces teneras etiam fluxio ingruit, eas exasperat. Spiritus enim per fauces respiratione attractus ad pectus fertur, ac rursus per eandem viam effertur. At ubi deorsum de lata pituita spiritui ascendenti occurrerit, tussis supervenit et pituita superne rejicitur. Quibus ita se habentibus fauces exulcerantur, exasperantur et incenduntur, calefactae vero humorem ex capite attrahunt, caput autem rursus a reliquo corpore assumens iis transmittit. Cum igitur hunc in modum fluxio effluere consueverit, meatusque velut in torrentis alveum excavati fuerint, ad pectus quoque transfundunt. Acris autem existens pituita et in carnem irrumpens venas exulcerat et refringit. Sanguis vero in alienum locum effusus mora computrescens in pus vertitur, neque sursum conscendere, neque infra subire potest. Neque enim naturae humidae, ut neque quibusvis aliis rebus quae in se admix-

παντὶ βάρος ἔχοντι· κάτω δὲ κωλύει φραγμὸς ὁ τῶν φρενῶν. διότι δή ποτε τὸ ῥεῦμα τὸ ἄνευ πνεύματος ἀναῤῥηγνύμενον ἀναῤῥήγνυται τὸ μὲν αὐτόματον, τὸ δὲ διὰ πόνους· αὐτόματον μὲν οὖν ὅταν αὐτόματος ὁ ἀὴρ εἰσελθὼν εἰς τὰς φλέβας στενοχωρίην ποιήσῃ τῇσι τοῦ αἵματος διεξόδοισι. τότε γὰρ πιεζόμενον τὸ αἷμα πολὺ γενόμενον ἀναῤῥηγνύει τοὺς πόρους ᾗ ἂν ὡς τὰ μάλιστα βρίσῃ. ὁκόταν δὲ πλῆθος αἱμοῤῥαγῆσαν καὶ τούτοισιν οἱ πόνοι πνεύματος ἐνέπλησαν τὰς φλέβας, ἀνάγκη γὰρ τὸν πονέοντα τόπον κατέχειν τὸ πνεῦμα, τἄλλα τοῖσιν εἰρημένοισιν ὅμοια γίνεται. [218] τὰ δὲ ῥήγματα γίνεται διὰ τάδε. ὁκόταν ὑπὸ βίης διαστέωσιν αἱ σάρκες ἀπ᾽ ἀλλήλων, ἐς δὲ τὴν διάστασιν ὑποδράμῃ πνεῦμα, τοῦτο τὸν πόνον παρέχει. ἢν δὲ διὰ τῶν σαρκῶν αἱ φῦσαι διεξιοῦσαι τοὺς πόρους τοῦ σώματος ἀραιοὺς ποιήσωσιν· ἕπεται δὲ τῇσι φύσεσιν ὑγρασίη, ἧς τὴν ὁδὸν ὁ ἀὴρ ἀπειργάσατο. διαβρόχου δὲ γενομένου τοῦ σώματος ὑπεκτήκονται μὲν αἱ σάρκες, οἰδήματα δὲ ἐς τὰς κνήμας καταβαίνει· καὶ λέγεται τὸ τοιοῦτον νόσημα ὕδρωψ. μέγιστον δὲ σημεῖον ὅτι

tam gravitatem habent, facilis est sursum via cum acclivis existat. Infra autem subire septum transversum vetat. Quam sane ob causam fluxionem interdum citra spiritum perrumpi contingit, et partim sponte quidem, partim vero ob dolores. Ac sponte quidem, cum aër ultro venas subiens sanguinis vis coarctat. Compressus enim sanguis sua copia, qua maxime impressionem fecerit venas perrumpit. Ubi vero sanguinis copia effusa fuerit, in his etiam dolores spiritu venas complent. Affectum enim locum spiritum continere necesse est aliaque dictis similia contingere. At vero ruptiones has ob causas contingunt, cum vi quadam a se invicem carnes discedunt ac divelluntur et in ipsam discessionem spiritus dolorem inferens subierit. Quod si flatus per carnes perrumpentes corporis meatus rarefecerint, eos humiditas consequitur, cui viam aër antea struxit. Corpore autem madore perfuso carnes quidem colliquescunt, tumores ad tibias descendunt, et morbus hic hydrops

Ed. Chart. VI. [218.] Foës. I. 299. 300. Ed. Lind. I. (409. 410.)

φῦσαι τοῦ νοσήματος εἰσὶν αἴτιαι τόδε ἐστίν. ἤδη τινὲς ὀλεθρίως ἔχοντες ἐκλύθησαν καὶ ἐκενώθησαν τοῦ ὕδατος. παραυτίκα μὲν οὖν τὸ ἐξιὸν ἐκ τῆς κοιλίης ὕδωρ πολὺ φαίνεται· χρονιζόμενον δὲ ἔλασσον γίνεται. διὰ τί δὴ γίγνεται καὶ τοῦτο δῆλον· ὅτι παραυτίκα μὲν τὸ ὕδωρ (410) ἠέρος πλῆρές ἐστιν, ὁ δὲ ἀὴρ ὄγκον παρέχεται μέγαν, ἀπιόντος δὲ τοῦ πνεύματος ὑπολείπεται τὸ ὕδωρ αὐτό. διὸ δὴ φαίνεται μὲν μικρὸν ἐὸν, ἔστι δὲ ἶσον. ἄλλο δὲ αὐτῶν τόδε σημεῖον. κενωθείσης γὰρ παντελῶς τῆς κοιλίης οὐ τρεῖς ἡμέραι διέλθωσι καὶ πάλιν πλήρης γίνεται. τί οὖν ἄρα ἐστὶ τὸ πληρῶσαν ἀλλ᾽ ἢ τὸ πνεῦμα; τί γὰρ ἂν οὕτως ἄλλο ταχέως ἐξεπλήρωσεν; οὐ γὰρ δήπου ποτὸν ἴσως τοσοῦτον ἐσῆλθεν ἐς τὸ σῶμα. καὶ μὴν οὐδὲ σάρκες ὑπάρχουσιν αἰτίαι ἀποτακησόμεναι. λείπεται γὰρ ὀστέα καὶ νεῦρα καὶ ἶνες, ἀφ᾽ ὧν οὐδενὸς οὐδεμίη δύναιτ᾽ ἂν αὔξησις ὕδατος γεγενῆσθαι. τὸ μὲν οὖν αἴτιον τοῦ ὕδρωπος ἤδη εἴρηται· || αἱ δὲ ἀποπληξίαι γίνονται καὶ αὗται διὰ τὰς φύσας. ὅταν γὰρ αἱ φῦσαι ψυχραὶ οὖσαι

dicitur. Quod autem hujus morbi causa ad flatum referri debeat id maximo est argumento quod jam perniciose affecti quidam aqua evacuata plane sunt liberati. Quae quidem simulatque e ventre erumpit, multa apparet, paulum autem morata imminuitur. Cujus rei etiam causa manifesta est, quod quae quidem statim erumpit aqua aëre plena est, eoque valde intumescit. Cum autem spiritus decesserit eadem plane aqua relinquitur, quae sane quidem pauca apparet, cum tamen aequalis sit. Est et hoc aliud ejus rei indicium, quod venter penitus vacuatus intra tridui spatium rursus impletur. Quidnam igitur aliud quam spiritus impleat? quidve aliud tam cito implere possit? Neque enim tanta potus copia in corpus ingesta est, ac neque carnes quae colliquescent in causa esse possunt, cum ossa supersint et nervi et fibrae, ex quibus nulla quidem tanta aquae copia augeri potest. Atque hydropis quidem causa jam dicta est. At vero et siderationes corporis, apoplexiae dictae, ex flatibus oriuntur, nimirum quando fla-

καὶ πολλαὶ διαδύνωσι καὶ ἐμφυσήσωσιν ἐς τὰς σάρκας, ἀναίσθητα γὰρ ταῦτα γίνεται τοῦ σώματος, ἢν μὲν οὖν πολλαὶ φῦσαι ἐν ὅλῳ τῷ σώματι διατρέχωσιν, ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἀπόπληκτος γίνεται· ἢν δὲ ἐν μέρει τινὶ, τοῦτο τὸ μέρος. καὶ ἢν μὲν οὖν ἀπέλθωσιν αὗται, παύεται ἡ νοῦσος, ἢν δὲ παραμένωσι, παραμένει. ὅτι δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, χασμῶνται συνεχῶς. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὴν ἱερὴν καλεομένην νόσον τοῦτο εἶναι τὸ παρεχόμενον. οἷσι δὲ λόγοισιν ἐμαυτὸν ἔπεισα τούτοισιν αὐτέοισι καὶ τοὺς ἀκούοντας πείσειν πειράσομαι. ἡγέομαι δὲ ἔμπροσθεν μηδὲν εἶναι μᾶλλον τῶν ἐν τῷ σώματι ξυμβαλλομένων ἐς φρόνησιν ἂν ἢ τὸ (411) αἷμα. τοῦτο δὲ ὅταν ἐν τῷ καθεστηκότι σχήματι μένῃ, μένει καὶ ἡ φρόνησις· ἐξαλλόσσοντος δὲ τοῦ αἵματος μεταπίπτει καὶ τὸ φρόνημα. ὅτι δὲ ταῦθ᾽ ὧδ᾽ ἔχει πολλὰ τὰ μαρτυρέοντα. πρῶτον μὲν ὅπερ ἅπασι ζώοισι κοινόν ἐστιν, ὁ ὕπνος, οὗτος μαρτυρεῖ τοῖσιν εἰρημένοισιν. ὅταν γὰρ ἐπέλθῃ τῷ σώματι ὁ ὕπνος, τότε τὸ αἷμα ψύχεται. φύσει γὰρ πέφυκεν ὁ ὕπνος ψύχειν. ψυ-

tus frigidi et copiosi carnes subierint et inflarint. Hae enim corporis partes stupidae redduntur. Et siquidem multi flatus totum corpus permeant, totus homo attonitus redditur, si vero partem aliquam, pars illa. Atque ubi quidem flatus illi discesserint, morbus cessat, ubi vero permanserint, permanet et morbus. Haec autem ita se habere continuae oscitationes indicant. Ac mea quidem opinione hi etiam morbum sacrum vulgo dictum producere videntur. Quibus autem rationibus adductus sim, iisdem eos qui audire volent persuadere conabor. Imprimis autem in animum induco, ex iis quae in corpore insunt nihil magis ad intelligentiam conferre quam sanguinem. Is namque ubi consistente habitu persistit, prudentia etiam constat. Permutato vero sanguine, simul quoque intelligentia concidit. Cujus rei multa sunt testimonia. Ac primum quidem somnus, qui animantibus omnibus communis est, quae dicta sunt confirmat. Is enim ubi corpus corripuerit, tum sanguis refrigeratur, cum suapte natura somnus refrigerare so-

Ed. Chart. VI. [218. 219.] Foës. I. 300. Ed. Lind. I. (411. 412.)

χθέντος δὲ τοῦ αἵματος νωθρότεραι γίνονται αἱ διέξοδοι. δῆλον δέ. ῥέπει γὰρ τὰ σώματα καὶ βαρύνεται. πάντα γὰρ τὰ βάρεα πέφυκεν ἐς βυθὸν φέρεσθαι. καὶ τὰ [219] ὄμματα καίεται. καὶ ἡ φρόνησις ἀλλοιοῦται, δόξαι δέ τινες ἕτεραι ἐνδιατρίβουσιν, ἃ δὴ ἐνύπνια καλέονται. πάλιν ἐν τῇσι μέθῃσι πλέονος ἐξαίφνης γενομένου τοῦ αἵματος μεταπίπτουσιν αἱ ψυχαὶ καὶ τὰ ἐν τῇσι ψυχῇσι φρονήματα, καὶ γίνονται τῶν μὲν ὄντων κακῶν ἐπιλήσμονες, τῶν δὲ μελλόντων εὐέλπιδες ἀγαθῶν. ἔχοιμι δ᾽ ἂν πολλὰ τοιαῦτα εἰπεῖν ἐν οἷς αἱ τοῦ αἵματος ἐξαλλαγαὶ τὴν φρόνησιν ἐξαλλάσσουσιν. ἢν μὲν οὖν παντελῶς ἅπαν ἀναταραχθῇ τὸ αἷμα, παντελῶς ἡ φρόνησις ἐξαπόλλυται. τὰ γὰρ παθήματα καὶ τὰ ἀναγνωρίσματα ἐθίσματα ἐστίν. ὅταν δὲ τοῦ εἰωθότος ἔθεος μεταστέωμεν, ἀναίρεται ἡμῖν ἡ φρόνησις. φημὶ δὲ τὴν ἱερὴν νοῦσον ὧδε γίνεσθαι· ὅταν πολὺ πνεῦμα κατὰ πᾶν τὸ σῶμα παντὶ τῷ αἵματι μιχθῇ, πολλὰ ἐμφράγματα γίνονται πολλαχῇ ἀνὰ τὰς φλέβας. ἐπειδὰν οὖν ἐς τὰς παχείας (412) καὶ

leat. Perfrigerato autem ſanguine tardiores ſunt ejus pertranſitus. Id vero inde fit manifeſtum, quod corpora ſua gravitate inclinentur, cum gravia omnia ad imum ferri natura ſoleant, oculi clauduntur et intelligentia permutatur, opiniones etiam alienae diutius immorantur, quae certe inſomnia appellantur. Rurſus vero per ebrietatem aucto repente ſanguine, animi functiones ejusque intellectus concidit, et malorum inſtantium obliti futurorum bonorum optimam ſpem concipiunt. Multa etiam ejusmodi commemorare poſſem, in quibus ſanguinis permutationes intelligentiam immutant. Perturbato igitur in totum ſanguine, prorſus quoque intelligentia deperit. Affectus enim et recognitiones inter conſuetudines numerantur. Cum vero a ſolita conſuetudine discedimus, intelligentia nobis tollitur. At ſacrum morbum ad hunc modum fieri cenſeo, cum ſpiritu copioſo per totum corpus univerſo ſanguini permixto obſtructiones multae multis modis circa venas contingunt. Cum igitur in craſſiores et ſanguine abundantes venas copioſus

πολυαίμους τῶν φλεβῶν πολὺς ἀὴρ βρίσῃ, βρίσας δὲ μένῃ, κωλύεται τὸ αἷμα διεξιέναι. τῇ μὲν οὖν ἕστηκε, τῇ δὲ νωθρῶς διεξέρχεται, τῇ δὲ θᾶσσον. ἀνομοίης δὲ τῆς πορείης τοῦ αἵματος διὰ τοῦ σώματος γινομένης παντοῖαι ἀνομοιότητες. πᾶν γὰρ τὸ σῶμα πανταχόθεν ἕλκεται καὶ τετάρακται τὰ μέρη τοῦ σώματος, ὑπηρετοῦντος τῷ θορύβῳ καὶ ταράχῳ τοῦ αἵματος. ὑπὸ δὲ τῆς διαστροφῆς τοῦ αἵματος αἱ διαστροφαὶ τοῦ σώματος παντοίως γίνονται. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀναίσθητοι πάντων εἰσὶ, κωφοί τε τῶν λεγομένων καὶ τυφλοὶ τῶν γινομένων ἀνάλγητοί τε πρὸς τοὺς πόνους. οὕτω γὰρ ὁ ἀὴρ ταραχθεὶς ἀνετάραξε καὶ τὸ αἷμα καὶ ἐμίηνε. καὶ ἀφροὶ διὰ τοῦ στόματος ἀνατρέχουσι εἰκότως. διὰ γὰρ τῶν σφαγιτίδων φλεβῶν διαδύνων ὁ ἀὴρ ἔρχεται μὲν αὐτὸς, ἀνάγει δὲ μεθ᾽ ὡυτοῦ τὸ λεπτότατον τοῦ αἵματος. τὸ δὲ ὑγρὸν τὸ περιμισγόμενον λευκοῦται. διὰ λεπτῶν γὰρ ὑμένων καθαρὸς ἐὼν ὁ ἀὴρ διαφαίνεται. διὸ δὴ λευκοὶ φαίνονται πάντες οἱ ἀφροί. ποτὲ μὲν οὖν παύονται τῆς νόσου

aër prorupit progreſſusque immoretur, ſanguinis pertransitus prohibetur, atque hic quidem ſiſtitur, ibi vero tardius permeat, alibi autem citius. Ex qua per corpus pervadentis ſanguinis inaequalitate variae inaequalitates contingunt. Totum enim corpus undique contrahitur, et corporis partes perturbantur, ſanguine ipſo ad tumultum et conturbationem ſubminiſtram operam ſuppeditante, et ex ſanguinis perverſione variae etiam undique corporis perverſiones oriuntur. Sub id vero tempus nihil omnino ſentiunt, neque quae dicuntur audiunt, neque quae fiunt vident, neque ullos dolores ſentiunt. Ad hunc enim modum conturbatus aër, ſimul quoque ſanguinem conturbavit et infecit. Quin etiam ſpuma per os non ſine cauſa excurrit. Per jugulares enim venas aër ſubiens exit quidem ipſe, ſecumque id quod in ſanguine eſt tenuiſſimum ſubvehit, humidum vero ſimul permixtum albescit. Aër enim purus per tenues membranas pellucidus apparet, eamque ſane ob cauſam ſpumae omnes albae conſpiciuntur. Qui igitur hoc morbo corripiun-

Ed. Chart. VI. [219.] Foës. I. 300. 301. Ed. Lind. I. (412. 413.)

καὶ τοῦ παρεόντος χειμῶνος οἱ ὑπὸ τοῦ νοσήματος ἁλισκόμενοι ἐγὼ φράσω. ὁκόταν γυμνασθὲν ὑπὸ τῶν πόνων || τὸ σῶμα θερμανθῇ, θερμαίνεται καὶ τὸ αἷμα· τὸ δὲ αἷμα θερμανθὲν ἐξεθέρμανε τὰς φύσας· αὗται δὲ θερμανθεῖσαι (413) διαλύονται καὶ διαλύουσι τὴν ξύστασιν τοῦ αἵματος· αἱ μὲν οὖν ἐξελθοῦσαι μετὰ τοῦ πνεύματος, αἱ δὲ μετὰ τοῦ φλέγματος· ἀποζέσαντος δὲ τοῦ ἀφροῦ καὶ καταστάντος τοῦ αἵματος καὶ γαλήνης ἐν τῷ σώματι γενομένης πέπαυται τὸ νόσημα. φαίνονται οὖν αἱ φῦσαι διὰ πάντων τούτων πολυτροπώτεραι αἰτίαι οὖσαι, τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα συναίτια καὶ μεταίτια. τὸ δὲ αἴτιον τῶν νούσων ἐὸν τοῦτο ἐπιδέδεικταί μοι. ὑπεσχόμην δὲ τὸ αἴτιον τῶν νουσημάτων φράσαι. ἐπέδειξα δὲ τὸ πνεῦμα καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι πράγμασι δυναστεῦον καὶ ἐν τοῖσι σώμασι τῶν ζώων. ἤγαγον δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τὸ γνώρισμα καὶ τῶν νοσημάτων καὶ τῶν ἀῤῥωστημάτων, ἐν οἷσιν ἀληθὴς ὑπόθεσις ἐφάνη. ἀμφὶ δὲ τῶν ἀῤῥωστημάτων εἰ λέγοιμι, μακρότερος μὲν ὁ λόγος γένοιτο ἂν, ἀτρεκέστερος δὲ οὐδὲν ἧττον οὐδὲ πιστότερος.

tur quomodo morbo et praesenti tempestate liberentur ego enarrabo. Cum laboribus exercitatum corpus incaluerit, incalescit etiam sanguis, qui calefactus flatus quoque calefacit. Ii vero calefacti dissolvuntur et sanguinem coactum simul dissolvunt, partimque cum spiritu, partim cum pituita foras prodeunt. At ubi deferbuit spuma et sanguis conquievit tranquillitasque in corpore oborta est, morbus cessat. Horum igitur sane omnium multis modis flatus causae esse videntur, caetera vero omnia vel adjuvantis vel consequentis causae rationem habere. Haec vero esse morborum causa nobis est demonstrata, quod me declaraturum receperam. Spiritum autem cum in aliis rebus, tum vel maxime in animantium corporibus plurimum posse demonstravi. Orationem vero ad morborum et aegritudinum cognitionem perduxi, in quibus hoc argumentum verum esse apparuit. Quod si reliquas aegritudines oratione persequi velim, prolixior sane foret oratio, nihilo tamen minus aut veritatis aut fidei habitura.

Ed. Chart. X. [475.] Foës. I. 301. Ed. Lind. II. (324.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΙΕΡΗΣ ΝΟΣΟΥ.

[475] (324) *Περὶ μὲν τῆς ἱερῆς νόσου καλεομένης ὧδ᾽ ἔχει. οὐδέν τί μοι δοκέει τῶν ἄλλων θειοτέρη εἶναι νούσων οὐδὲ ἱερωτέρη, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει ἣν καὶ τὰ λοιπὰ νουσήματα ὅθεν γίνεται. φύσιν δὲ αὐτῇ καὶ πρόφασιν οἱ ἄνθρωποι ἐνόμισαν θεῖον εἶναι ὑπὸ ἀπειρίης καὶ θαυμασιότητος, ὅτι οὐδὲν ἔοικεν ἑτέρῃσι νούσοισι. καὶ κατὰ μὲν τὴν ἀπορίην αὐτοῖσι τοῦ μὴ γινώσκειν τὸ θεῖον αὐτῇ διασώζεται, κατὰ δὲ τὴν εὐπορίην τοῦ τρόπου τῆς ἰήσιος ἰῶνται· ἀπολύονται γὰρ ἢ καθαρμοῖσιν ἢ ἐπαοιδῇσιν. εἰ δὲ διὰ τὸ θαυμάσιον θεῖον νομιεῖται, πολλὰ τὰ ἱερὰ νουσήματα ἔσται καὶ οὐχὶ ἕν. ὡς ἐγὼ ἀποδείξω ἕτερα οὐδὲν ἧσσον ἐόντα θαυμάσια οὐδὲ τερατώδεα ἃ οὐδεὶς νομίζει ἱερὰ εἶναι. τοῦτο μὲν γὰρ οἱ πυρετοὶ οἱ ἀμφημερινοὶ καὶ οἱ τριταῖοι καὶ οἱ τεταρταῖοι, οὐδὲν ἧσσόν μοι δοκέουσιν ἱεροὶ εἶναι καὶ ὑπὸ θεοῦ γίνεσθαι ταύτης τῆς νούσου, κἂν οὐ θαυμασίως ἔχωσι. τοῦτο δὲ*

HIPPOCRATIS DE MORBO SACRO LIBER.

De morbo ſacro vulgo appellato ſic ſe res habet, neque quicquam aliis morbis divinius aut ſacratius, ſed eandem ex qua reliqui morbi oriuntur naturam habere mihi videtur. Homines vero ex imperitia et admiratione ei naturam quandam et cauſam divinam ineſſe cenſuerunt, quod nulla in re reliquorum morborum ſimilis eſſet. Et per conſilii inopiam quod morbum non cognoscunt illi divinitatem aſſervant, per facile parabilem vero curationis modum ei medentur, cum expiationibus et incantationibus ab eo liberentur. Quod ſi ideo divinus eſſe cenſeatur quod admirabilitatem quandam habeat, multi morbi ſacri futuri ſunt et non unus, quos ego diverſos eſſe demonſtrabo, neque minus admirabiles, neque minus prodigioſos, eos tamen nemo ſacros eſſe exiſtimat. Ac primum quidem febres quotidianae et tertianae et quartanae neque minus ſacrae eſſe neque minus quam hic morbus a deo fieri mihi videntur, quam-

Ed. Chart. X. [475.] Foes. I. 301. 302. Ed. Lind. II. (324. 325.)

ὁρέω μαινομένους ἀνθρώπους καὶ παραφρονέοντας ἀπὸ μηδεμιῆς προφάσιος ἐμφανέος, (325) καὶ πολλά τε ἅμα καὶ ἄκαιρα ποιέοντας, ἔν τε τῷ ὕπνῳ οἶδα πολλοὺς οἰμώζοντας καὶ βοῶντας, τοὺς δὲ καὶ πνιγομένους, τοὺς δὲ καὶ ἀναΐσσοντάς τε καὶ φεύγοντας ἔξω καὶ παραφρονέοντας μέχρις ἂν ἐξεγειρέωνται, ἔπειτα δὲ καὶ ὑγιέας ἐόντας καὶ φρονέοντας ὥσπερ τοπρότερον, ἐόντάς τε αὐτοὺς ὠχροὺς τε καὶ ἀσθενέας, καὶ ταῦτα οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις, ἄλλά τε πολλά ἐστι καὶ παντοδαπὰ ὧν ἕκαστον λέγειν πολὺς ἂν εἴη λόγος. ἐμοὶ δὲ δοκέουσιν οἱ πρῶτοι τοῦτο τὸ νόσημα ἀφιερώσαντες τοιοῦτοι εἶναι ἄνθρωποι οἷοι καὶ νῦν εἰσὶ μάγοι τε καὶ καθάρται καὶ ἀγύρται καὶ ἀλαζόνες, ὁκόσοι δὴ προσποιέονται σφόδρα θεοσεβέες εἶναι καὶ πλέον τὶ εἰδέναι. οὗτοι τοίνυν παραμπεχόμενοι καὶ προβαλλόμενοι τὸ θεῖον τῆς ἀμηχανίης τὸ μὴ ἴσχειν ὅ τι προσενέγκαντες ὠφελήσουσιν, ὡς μὴ κατάδηλοι ἔωσιν οὐδὲν ἐπιστάμενοι, ἱερὸν ἐνόμισαν τοῦτο τὸ πάθος εἶναι || καὶ λόγους ἐπιλέξαντες ἐπιτηδείους τὴν ἴησιν κατεστήσαντο ἐς τὸ ἀσφαλὲς σφίσιν ἑωυτοῖσι, καθαρμοὺς

vis admirationem nullam habeant. Deinde vero furore correptos ac desipientes multos ex nulla manifesta causa cum multa tum simul etiam intempestiva facere videmus. Quinetiam multos in somno lugentes et vociferantes vidi, quosdam etiam suffocatos, quosdam exilientes et fugientes ac desipientes quoad excitarentur, postea vero sanitati restitutos et ut antea resipiscentes, quamvis pallidos et debiles. Idque non semel, sed saepius contingere vidimus. Quin et multa sunt et varia, quae si sigillatim enumerare velimus, prolixa foret oratio. Ac mihi certe qui primi hunc morbum ad deos retulerunt, tales esse videntur quales sunt magi, expiatores, circulatores ac arrogantes ostentatores, qui se valde pios esse plurimumque scire simulant. Hi quippe divinitatis obtentu ac praetextu cum nulla ope prodesse possent, ne inscitiam suam proderent, sacram hanc esse affectionem censuerunt, et additis idoneis rationibus, tutam sibi curationis viam proposuerunt, oblatis expiationibus et incantatio-

Ed. Chart. X. [475.] Foës. I. 302. Ed. Lind. II. (325. 326.)

προσφέροντες καὶ ἐπαοιδὰς, λουτρῶν τε ἀπέχεσθαι κελεύοντες καὶ ἐδεσμάτων πολλῶν καὶ ἀνεπιτηδείων ἀνθρώποισι νοσέουσιν ἐσθίειν, θαλασσίων μὲν τρίγλης καὶ μελανούρου, κεστρέος, ἐγχέλυος· οὗτοι γὰρ οἱ ἰχθύες εἰσὶν ἐπικαιρότατοι. κρεῶν δὲ αἰγείου καὶ ἐλαφείου καὶ χοιρείων καὶ κυνός· ταῦτα γὰρ κρεῶν ταρακτικώτατά ἐστι τῆς κοιλίης· ὀρνίθων δὲ ἀλεκτρυόνος καὶ τρυγόνος, ὠτίδος, ἔτι δὲ ὅσα νομίζεται ἰσχυρότατα εἶναι· λαχάνων δὲ μίνθης, σκορόδου καὶ κρομύου. δριμὺ γὰρ ἀσθενέοντι οὐδὲν ξυμφέρει· ἱμά(326)τιον δὲ μέλαν μὴ ἔχειν, θανατῶδες γὰρ τὸ μέλαν· μηδὲ ἐν αἰγείῳ κατακέεσθαι δέρματι μηδὲ φορέειν, μηδὲ πόδα ἐπὶ ποδὶ ἔχειν, μηδὲ χεῖρα ἐπὶ χειρί. ταῦτα γὰρ πάντα κωλύματα εἶναι. ταῦτα δὲ πάντα τοῦ θείου εἵνεκεν προστιθέασιν, ὡς πλέον τι εἰδότες καὶ ἄλλας προφάσιας προλέγοντες, ὅκως εἰ μὲν ὑγιὴς γένοιτο, αὐτῶν ἡ δόξα εἴη καὶ ἡ δεξιότης, εἰ δὲ ἀποθάνοι, ἐν ἀσφαλεῖ καθισταῖντο αὐτῶν αἱ ἀπολογίαι καὶ ἔχοιεν πρόφασιν ὡς οὐκ αἴτιοι εἰσὶν αὐτοὶ, ἀλλ᾽ οἱ θεοί. οὔτε γὰρ φαγέειν οὔτε πιέειν ἔδοσαν φάρμακον οὐδὲν, οὔτε λουτροῖσι

nibus, balneisque interdictis, et multis cibis ad laborantium ufum minime accommodatis. Ac marinis quidem, mullo melanuro, mugili et anguilla, qui pisces praecipue vitandi funt. Carnibus vero, caprina, cervina, fuilla et canina. Nam et ejusmodi carnes ventriculum maxime conturbant. Ex volucribus gallo, turture et otide, praetereaque ab his quae valentiffima effe cenfentur. Ex oleribus autem mentha, allio et caepa. Acrimonia enim aegrotanti nullo modo conducit. Veftimento etiam nigro uti prohibent, quod niger color mortem fignificet, aut in pelle caprina decumbere, aut eam geftare, ac ne pedem pedi, aut manum manui fuperimponere. Haec enim omnia curationem impedire. Quae omnia divinitatis gratia addunt, velut amplius quiddam fcientes et alia in fpecie praetexentes, uti fi convalescat aeger, iftud eorum gloriae et folertiae attribuatur, fin vero moriatur, tutam fibi proponant defenfionem et occafionem nanciscantur quominus ii in caufa, fed dii effe videantur, cum nullum quidem medicamentum edendum aut biben-

Ed. Chart. X. [475.] Foës. I. 302. Ed. Lind. II. (326. 327.)
καθήψησαν, ὥστε δοκέειν αἴτιον εἶναι. ἐγὼ δὲ δοκέω Λιβύων τῶν τὴν μεσόγειον οἰκεόντων οὐδένα ὑγιαίνειν, ὅτι ἐν αἰγείοισι δέρμασι κατακείονται καὶ κρέασι αἰγείοισι χρῶνται, ἐπεὶ οὐκ ἔχουσι οὔτε στρῶμα οὔτε ἱμάτιον οὔτε ὑπόδημα ὅ τι μὴ αἴγειόν ἐστιν· οὐ γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἄλλο προβάτιον οὐδὲν ἢ αἶγες καὶ βόες. εἰ δὲ ταῦτα προσφερόμενα καὶ ἐσθιόμενα τὴν νοῦσον αὔξει καὶ μὴ ἐσθιόμενα ἰῆται, οὐκ ἔστιν ἄρα ὁ θεὸς αἴτιος οὐδενὸς, οὐδὲ οἱ καθαρμοὶ ὠφελέουσιν, ἀλλὰ τὰ ἐδέσματα τὰ ἰώμενά τε καὶ βλάπτοντα. τοῦ δὲ θείου ἀφανίζεται ἡ δύναμις. οὕτως οὖν ἔμοιγε δοκέουσι οἵτινες τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐγχειρέουσιν ἰῆσθαι ταῦτα τὰ νοσήματα, οὔτε ἱερὰ νομίζειν εἶναι οὔτε θεῖα. ὅκου γὰρ ὑπὸ καθαρμῶν τοιούτων μετάστατα γίνεται καὶ ὑπὸ θεραπείης τοιῆσδε, τί κωλύει καὶ ὑφ᾽ ἑτέρων τεχνημάτων ὁμοίων (327) τούτοισιν ἀπογίνεσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισι καὶ προσπίπτειν; ὥστε μηκέτι τὸ θεῖον αἴτιον εἶναι, ἀλλά τι ἀνθρώπινον. ὅστις γὰρ οἷός τε περικαθαίρων καὶ μαγεύων ἀπάγειν τοιοῦτον πάθος,

dum exhibuerint, neque balneis excoxerint, ut in eos causa rejici possit. Ac mea quidem opinione ex iis qui Africae mediterranea incolunt nullus ab hoc morbo sanus evadet, quod in pellibus caprinis recumbant, et caprinis carnibus utantur, cum ne stragulum quidem neque vestimentum neque calceamentum aliud habeant quam caprinum. Neque enim aliam ullam habent pecudem quam capras et boves. Quod si ista oblata et cibo sumta morbum augent, et cibo minime sumta medentur, nullius sane deus auctor est, neque expiationes juvant, sed quae eduntur medentur et nocent numinisque vim obscurant. Quare qui hoc modo ad istorum morborum curationem aggrediuntur, hos neque sacros neque divinos reputare mihi videntur. Si enim hujusmodi expiationibus talique curatione tolluntur, quid prohibet quominus ex similibus artibus ab hominibus removeantur, aut in eosdem incidant? Adeo ut non amplius divinum, sed humanum quiddam in causa mihi esse videatur. Quisquis enim lustrationibus et magicis artibus hujusmodi affectionem abigere valuerit, is etiam aliis artibus abiget,

οὗτος κἂν ἐπάγῃ ἕτερα τεχνησάμενος, πάντως κἂν τούτῳ τῷ λόγῳ τὸ θεῖον ἀπόλλυται. τοιαῦτα λέγοντες καὶ μεμηχανευμένοι προσποιέονται πλέον τι εἰδέναι, καὶ ἀνθρώπους ἐξαπατέουσι προστιθέμενοι τούτοισιν ἁγνείας τε καὶ καθαρότητας, ὅτε πουλὺ αὐτοῖσι τοῦ λόγου ἐς τὸ θεῖον ἀφήκει καὶ τὸ δαιμόνιον. καίτοι ἔμοιγε οὐ περὶ εὐσεβείης δοκέουσι τοὺς λόγους ποιέεσθαι, ὡς οἴονται, ἀλλὰ περὶ δυσσεβείης μᾶλλον, καὶ ὡς οἱ θεοὶ οὐκ εἰσὶ, τό τε εὐσεβὲς καὶ θεῖον αὐτῶν ἀσεβὲς καὶ ἀνόσιόν ἐστιν, ὡς ἐγὼ διδάξω. εἰ γὰρ σελήνην τε καθαιρεῖν καὶ ἥλιον ἀφανίζειν χειμῶνα τε καὶ εὐδίην ποιέειν καὶ ὄμβρους καὶ αὐχμοὺς καὶ θάλασσαν ἄφορον καὶ γῆν καὶ τἄλλα τὰ τοιουτότροπα πάντα ἐπιδέχονται ἐπίστασθαι, εἴτε καὶ ἐκ τελετέων εἴτε καὶ ἐξ ἄλλης τινὸς γνώμης ἢ μελέτης φασὶν οἷοί τε εἶναι οἱ ταῦτα ἐπιτηδεύοντες, δυσσεβέειν ἔμοιγε δοκέουσι καὶ θεοὺς οὔτε εἶναι νομίζειν οὔτε ὄντας ἰσχύειν οὐδὲν οὔτε εἴργεσθαι ἂν οὐδενὸς τῶν ἐσχάτων ποιέοντες ἕνεκά γε, πῶς οὐ δεινοὶ ἄρ᾽ αὐτοῖσιν εἰσίν; εἰ γὰρ ἄνθρωπος μαγεύων τε καὶ θύων σελήνην τε καθαιρήσει

istaque ratione divinitatis opinio prorsus deperditur. Hac oratione et molitione multam scientiam prae se ferunt, hominesque decipiunt, his lustrationes et purificationes proponendo, cum multum faciant de divinitate et numine sermonem. Quanquam mihi quidem non de pietate, ut rentur, verum de impietate potius verba facere videntur, et deos non esse profiteri, eorumque pietas et divinitas, sicuti docebo, in impietatem et nefarium scelus vertitur. Si enim lunam deducere et solem obscurare, tempestatemque ac serenitatem inducere, et imbres ac siccitates mareque sterile et terram facere, caeteraque id genus se scire profitentur, sive ex sacrorum mysteriis, sive ex alio quovis consilio aut cura hanc sibi potentiam vendicent qui his rebus operam navant, mihi quidem impii esse videntur, neque deos esse existimare, neque si sint quicquam posse, neque aliquod summum malum propulsare posse. Cujus rei gratia cur non ipsis infesti sint? Si quis enim magicis artibus et sacrificiis lunam deducet et solem obscurabit, tempestatemque et se-

καὶ ἥλιον ἀφανίσει καὶ χειμῶνα καὶ εὐδίην ποιήσει, οὐκ ἂν ἔγωγε τὶ θεῖον νομίσαιμι τούτων εἶναι, || ἀλλ᾽ ἀνθρώπινον, εἰ δὴ τοῦ θείου ἡ δύναμις ὑπὸ ἀνθρώπου γνώμης κρατέεται καὶ δεδούλωται. ἴσως δὲ οὐχ οὕτως (328) ἔχει ταῦτα, ἀλλ᾽ ἄνθρωποι βίου δεόμενοι πολλὰ καὶ παντοῖα τεχνέονται καὶ ποικίλλουσιν ἔς τε τἄλλα πάντα καὶ ἐς τὴν νοῦσον ταύτην ἑκάστῳ εἴδει τοῦ πάθεος θεῷ τὴν αἰτίην προστιθέντες. οὐ γὰρ καθάπαξ, ἀλλὰ πλεονάκις ταῦτα μέμνηνται. κἢν μὲν γὰρ αἶγα μιμῶνται, κἢν βρύχωνται, κἢν τὰ δεξιὰ σπῶνται, μητέρα θεῶν φασὶ αἰτίην εἶναι. ἢν δὲ ὀξύτερον καὶ εὐτονώτερον φθέγγηται, ἵππῳ εἰκάζουσι, καὶ φασὶ Ποσειδῶνα αἴτιον εἶναι. ἢν δὲ καὶ τῆς κόπρου τὶ παρίῃ, ὃ πολλάκις τισὶ γίνεται ὑπὸ τῆς νούσου βιαζομένοισιν, Ἐνοδίου πρόσκειται ἡ προσωνυμίη. ἢν δὲ λεπτότερον καὶ πυκνότερον, οἷον ὄρνιθες, Ἀπόλλων νόμιος. ἢν δὲ ἀφρὸν ἐκ τοῦ στόματος ἀφίῃ καὶ τοῖσι ποσὶ λακτίζῃ, Ἄρης τὴν αἰτίην ἔχει. ὁκόσα δὲ δείματα νυκτὸς παρίσταται καὶ φόβοι καὶ παράνοιαι καὶ ἀναπηδήσιες ἐκ τῆς

renitatem inducet, non equidem horum quicquam divinum, sed humanum esse censuerim, si utique divina potentia humano consilio superatur et in servitutem asseritur. Ac fortassis haec aliter se habent, sed homines in vitae inopia multa et varia moliuntur, et tum ad reliqua omnia tum etiam ad hunc morbum varie se habent, in unaque affectionis specie deo causam attribuentes. Neque enim semel, sed saepius eadem meminerunt. Siquidem namque capram imitentur et balatum edant, dextramque in partem convellantur deorum matrem in causa esse asserunt. Si vero acutiorem et vehementiorem vocem edat aeger, equo simile esse dicunt et ad Neptunum causam referunt. Quod si stercoris aliquid emittat, quod nonnullis morbo pressis contingit, Enodiae Hecates appellatio adhibetur. Sin autem tenuius et crebrius dejiciat, velut aves, Apollo Nomius. Si vero spumam ex ore demittat et pedibus calcitret, Mars auctor est. Pavores vero qui noctu adsunt, timores, deliria et terriculamenta, cum aegri e cubili exiliunt et fugiunt,

κλίνης καὶ φόβητρα καὶ φεύξιες ἔξω, Ἑκάτης φασὶν εἶναι ἐπιβουλὰς καὶ ἡρώων ἐφόδους, καθαρμοῖσί τε χρέονται καὶ ἐπαοιδῇσι, καὶ ἀνοσιώτατόν γε καὶ ἀθεώτατον ποιέουσιν, ὡς ἔμοιγε δοκέει, τὸ θεῖον. καθαίρουσι γὰρ τοὺς ἐχομένους τῇ νούσῳ αἵμασι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι μιάσμασιν ἔχοντας, ἢ ἀλάστορας ἢ πεφαρμαγμένους ὑπὸ ἀνθρώπων, ἤ τι ἔργον ἀνόσιον ἐργασμένους, οὓς ἐχρῆν τἀναντία τούτοισι ποιέειν, θύειν τε καὶ εὔχεσθαι καὶ εἰς τὰ ἱερὰ φέροντας ἱκετεύειν τοὺς θεούς. νῦν δὲ τούτων μὲν ποιέουσιν οὐδὲν, καθαίρουσι δέ. καὶ τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν γῇ κρύπτουσι, τὰ δὲ (329) ἐς [478] θάλασσαν ἐμβάλλουσι, τὰ δὲ ἐς τὰ οὔρεα ἀποφέρουσιν, ὅπη μηδεὶς ἅψηται μηδὲ ἐπιβήσηται. τὰ δ᾽ ἐχρῆν ἐς τὰ ἱερὰ φέροντας τῷ θεῷ ἀποδοῦναι, εἰ δὴ θεός γε ἐστὶν αἴτιος. οὐ μέντοι ἔγωγε ἀξιῶ ὑπὸ θεοῦ ἀνθρώπου σῶμα μιαίνεσθαι, τὸ ὑποκηρότατον ὑπὸ τοῦ ἁγνοτάτου. ἀλλὰ κὴν τυγχάνῃ ὑπὸ ἑτέρου μεμιασμένον ἤ τι πεπονθὸς, ἐθέλοι ἂν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καθαίρεσθαι καὶ ἁγνίζεσθαι μᾶλλον ἢ μιαίνεσθαι. τὰ γοῦν μέγιστα τῶν ἁμαρτημάτων καὶ ἀνοσιώτατα τὸ θεῖόν

Hecates insidias et heroum invasiones esse affirmant, expiationibusque et incantationibus utuntur, ac meo quidem judicio, sceleratissimum et maxime impium divinum numen faciunt. Morbo enim detentos expiant et sanguine aliisque quibusdam sceleribus inquinatos ac facinorosos et sceleratos, aut quibus ab hominibus est exhibitum venenum, aut eos qui nefarium aliquod facinus perpetrarunt, quos contra facere decuerat, sacra facere nimirum et precari, ad templa deducere et diis supplicare. Nunc vero horum quidem nihil faciunt, sed expiant et partim quidem expiationes in terra recondunt, partim in mare projiciunt, partim etiam in montes deportant, ubi eas nemo attingat aut conculcet. Has autem oportuerat, si quidem deus auctor est, ad templa delatas deo reddere. Neque tamen hominis corpus a deo inquinari existimo, impurissimum a purissimo. Quin si forte contingat ut ab alio coinquinetur aut quid patiatur, a deo expiari ac purificari magis quam inquinari cupiat. Maxima ergo et sceleratissima peccata deus expiat et

ἐστι τὸ καθαῖρόν καὶ ἁγνίζον καὶ ἔρυμα γενόμενον ἡμῖν, αὐτοί τε ὅρους τοῖσι θεοῖσι τῶν ἱερῶν καὶ τῶν τεμενέων ἀποδεικνύμενοι, ὡς ἂν μηδεὶς ὑπερβαίνοι ἢ μὴ ἁγνεύοι, εἰσιόντες τε περιῤῥαινόμεθα οὐχ ὡς μιαινόμενοι, ἀλλ᾽ εἴ τι καὶ πρότερον ἔχομεν μύσος, τοῦτο ἀπαγνιούμενοι. καὶ περὶ μὲν τῶν καθαρμῶν οὕτω μοι δοκέει ἔχειν. τὸ δὲ νούσημα τοῦτο οὐδέν τί μοι δοκέει θειότερον εἶναι τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ φύσιν μὲν ἔχει ἣν καὶ τὰ ἄλλα νουσήματα, καὶ πρόφασιν ὅθεν ἕκαστα γίνεται. φύσιν δὲ τοῦτο καὶ πρόφασιν ἀπὸ ταὐτοῦ τὸ θεῖον γίνεσθαι ἀφ᾽ ὅτου καὶ τἄλλα πάντα, καὶ ἰητὸν εἶναι, καὶ οὐδὲν ἧσσον ἑτέρων, ὅ τι μὴ ἤδη ὑπὸ χρόνου πολλοῦ καταβεβιασμένον ἔῃ, ὥστε ἤδη εἶναι ἰσχυρότερον τῶν φαρμάκων τῶν προσφερομένων. ἄρχεται δὲ ὥσπερ καὶ τἄλλα νουσήματα κατὰ γένος. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ φλεγματώδεος φλεγματώδης, καὶ ἐκ χολώδεος χολώδης γίνεται, καὶ ἐκ φθινώδεος φθινώδης, καὶ ἐκ σπληνώδεος σπληνώδης, τί κωλύει ὅτου πατὴρ καὶ μήτηρ εἴχετο τούτῳ τῷ νοσήματι, τούτῳ καὶ τῶν ἐγγόνων ἔχεσθαι τινά; ὡς ὁ γόνος (330) ἔρχεται

purificat, tutelaque noftra exiftit, nosque diis ipfis templorum ac delubrorum terminos conftituimus, quos nemo nifi purus transcendat et ingreffi non tanquam inquinati refpergimur, fed ut fi quod etiam antea fcelus contraximus, illud expiemus. Ac de expiationibus quidem ad hunc modum fe res habere mihi videtur. At vero hic morbus nihil mihi reliquis divinius, fed eandem etiam quam alii morbi naturam et originis caufam habere videtur, ejusque natura et caufa ut aliorum omnium divina exiftimanda eft, nihiloque minus quam caeteri curationem recipit, nifi ex longo temporis fpatio urgeat atque adeo invalescat, ut oblata medicamenta fuperet. Initium autem ducit veluti alii morbi fecundum cognationem. Si enim ex pituitofo pituitofus et xe biliofo biliofus oritur et ex tabido tabidus et ex lienofo lienofus, quid vetat ut cujus parentes hoc morbo detineantur, eo quoque et pofterorum aliquis corripiatur? Cum nempe genitura ab omnibus corporis partibus procedat, a fanis

πάντοθεν τοῦ σώματος, ἀπό τε τῶν ὑγιηρῶν ὑγιηρός, ἀπό τε τῶν νοσερῶν νοσερός. ἕτερον δὲ μέγα τεκμήριον ὅτι οὐδὲν θειότερόν ἐστι τῶν λοιπῶν νουσημάτων· τοῖσι γὰρ φλεγματώδεσι φύσει γίνεται· τοῖσι δὲ χολώδεσιν οὐ προσπίπτει. || καίτοι εἰ θειότερόν ἐστι τῶν ἄλλων, τοῖσιν ἅπασιν ὁμοίως ἔδει γίνεσθαι τὴν νοῦσον ταύτην, καὶ μὴ διακρίνειν μήτε χολώδεα μήτε φλεγματώδεα. ἀλλὰ γὰρ αὐτοῖσιν αἴτιος ὁ ἐγκέφαλος τούτου τοῦ πάθεος, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων νουσημάτων τῶν μεγίστων. ὁτέῳ δὲ τρόπῳ καὶ ἐξ οἵης προφάσιος γίνεται, ἐγὼ φράσω σαφέως. ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶ διπλόος ὥσπερ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι ζώοισιν ἅπασι. τὸ δὲ μέσον αὐτοῦ διαιρέει μῆνιγξ λεπτή. διότι οὐκ ἀεὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τῆς κεφαλῆς ἀλγέει, ἀλλ᾽ ἐν μέρει ἑκάτερον, ὁτὲ δὲ ἅπασα. καὶ φλέβες τε εἰς αὐτὸν τείνουσιν ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος, πολλαὶ καὶ λεπταὶ, δύο δὲ παχεῖαι, ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ σπληνός. καὶ ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὧδ᾽ ἔχει. τὸ μέν τι τῆς φλεβὸς κάτω τείνει διὰ τῶν ἐπὶ δεξιὰ παρ᾽ αὐτὸν τὸν νεφρὸν καὶ τὴν ψυὴν ἐς τὸ ἐντὸς τοῦ μηροῦ, καὶ καθήκει ἐς τὸν πόδα καὶ

ſana et a morboſis morboſa. Eſt praeterea magnum aliud argumentum, hunc morbum reliquis nihilo diviniorem eſſe quod natura pituitoſis oboriatur, bilioſis vero minime contingat. Quanquam ſi reliquis divinior eſſet, omnibus ex aequo morbum hunc contingere oporteret, neque bilioſorum et pituitoſorum discrimen facere. Sed enim ipſis hujus affectionis cerebrum, velut etiam aliorum magnorum morborum in cauſa eſt. Quod quonam modo et quanam ex cauſa contingat aperte enarrabo. Cerebrum homini ut reliquis omnibus animantibus duplex eſt. Cujus medium tenuis membrana dividit. Ideo non ſemper eadem capitis pars dolet, ſed ſigillatim utraque, interdum vero totum. Quin etiam venae multae et tenues ex univerſo corpore ad ipſum feruntur, duae vero craſſae, una quidem ab jecore, altera autem a liene. Et quae ex jecore ducitur ad hunc ſe habet modum. Una quidem venae pars ad dexteram, juxta ipſum renem et lumbum ad internam femoris partem deorſum fertur et ad pedem pertingit vocaturque vena cava. Altera

Ed. Chart. X. [478. 479.] Foës. I. 304. Ed. Lind. II. (330. 331.)
καλέεται κοίλη φλέψ. ἡ δὲ ἑτέρη ἄνω τείνει διὰ φλεβῶν τῶν δεξιῶν καὶ τοῦ πνεύμονος. ἀπέσχισται δὲ καὶ ἐς τὴν καρδίην καὶ ἐς τὸν βραχίονα τὸν δεξιόν. τὸ δὲ λοιπὸν ἄνω φέρει [479] διὰ τῆς κληΐδος εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ αὐχένος, ἐς αὐτὸ τὸ δέρμα, ὥστε κατάδηλός ἐστι. παρὰ δὲ τὸ οὖς κρύπτεται καὶ ἐνταῦθα σχίζεται, καὶ τὸ μὲν παχύτατον καὶ μέγιστον καὶ κοιλότατον ἐς τὸν ἐγκέφαλον τελευτᾷ, τὸ δὲ ἐς (331) τὸ οὖς τὸ δεξιὸν φλέβιον λεπτὸν, τὸ δὲ ἐς τὸν ὀφθαλμὸν τὸν δεξιὸν, τὸ δὲ ἐς τὸν μυκτῆρα. ἀπὸ μὲν τοῦ ἥπατος οὕτως ἔχει τῶν φλεβῶν. διατέταται δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνὸς φλὲψ εἰς τὰ ἀριστερὰ καὶ κάτω καὶ ἄνω, ὥσπερ καὶ ἀπὸ τοῦ ἥπατος, λεπτοτέρη δὲ καὶ ἀσθενεστέρη. κατὰ ταύτας δὲ τὰς φλέβας καὶ ἐσαγόμεθα τὸ πουλὺ τοῦ πνεύματος. αὗται γὰρ ἡμέων εἰσὶν ἀναπνοαὶ τοῦ σώματος τὸν ἠέρα εἰς σφᾶς ἕλκουσαι, καὶ ἐς τὸ σῶμα τὸ λοιπὸν ὀχετεύουσαι, καὶ κατὰ τὰ φλέβια καὶ ἀναψύχουσι καὶ πάλιν ἀφιᾶσιν. οὐ γὰρ οἷόν τε τὸ πνεῦμα στῆναι, ἀλλὰ χωρέει ἄνω καὶ κάτω. ἢν γὰρ στῇ που καὶ ἀποληφθῇ, ἀκρατὲς γίνεται ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅπου ἂν στῇ.

vero per venas dextras et pulmonem ſurſum tendit, et in cor et brachium dextrum diſcinditur. Reliqua autem parte per jugulum ad dextram cervicis partem ſurſum tendit in ipſam cutem, quo conſpicua fiat. Juxta aurem autem conditur, ibique ſcinditur et craſſiſſima, maxima et ampliſſima ſua parte in cerebrum deſinit, altera vero parte, quae vena tenuis eſt, ad aurem dextram fertur, altera ad oculum dextrum, altera ad naſum. Atque hoc modo venae ab jecore ſe habent. A liene autem vena etiam ad ſiniſtram deorſum et ſurſum contendit, non ſecus quam ab hepate, tenuior tamen et imbecillior. Per has vero venas plurimum ſpiritum adducimus. Haec enim corporis noſtri ſunt ſpiracula, cum aërem ad ſe trahant et in reliquum corpus deducant, ac per venulas refrigerent rurſusque emittant. Neque enim fieri poteſt ut ſpiritus conſiſtat, ſed eum ſurſum ac deorſum ferri neceſſe eſt. Ubi enim ſiſtitur et intercipitur, pars ea ad motionem impotens redditur. Cui rei hoc

Ed. Chart. X. [479.] Foës. I. 304. Ed. Lind. II. (331. 332.)
τεκμήριον δέ· ὁκόταν γὰρ καθημένῳ ἢ κατακειμένῳ φλέβια πιεσθῇ, ὥστε τὸ πνεῦμα μὴ διεξιέναι ἀπὸ τῆς φλεβὸς, εὐθὺς νάρκη ἔχει. περὶ μὲν τῶν φλεβῶν τῶν λοιπῶν οὕτως ἔχει· ἡ δὲ νοῦσος αὕτη γίνεται τοῖσι μὲν φλεγματίησιν, τοῖσι δὲ χολώδεσιν οὔ. ἄρχεται δὲ φύεσθαι ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου ἔτι ἐν τῇ μήτρῃ ἐόντος. καθαίρεται γὰρ καὶ ἀνθέει ὥσπερ τἄλλα μέρεα πρὶν γενέσθαι καὶ ὁ ἐγκέφαλος. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ καθάρσει ἢν μὲν καλῶς καὶ μετρίως καθαρθῇ καὶ μήτε πλεῖον μήτε ἔλασσον τοῦ δέοντος ἀποῤῥυῇ, οὕτως ὑγιεινοτάτην τὴν κεφαλὴν ἔχει. ἢν δὲ πλείων ἀπὸ παντὸς τοῦ ἐγκεφάλου γένηται ἡ ἀπότηξις, νοσώδεά τε τὴν κεφαλὴν ἕξει αὐξόμενος καὶ ἤχου πλέην, καὶ οὔτε ἥλιον οὔτε ψῦχος ἀνέξεται. ἢν δὲ ἀπὸ ἑνός τινος γένηται ἢ ἀπὸ ὀφθαλμοῦ ἢ οὔατος ἢ φλὲψ τὶς συνισχνανθῇ, (332) ἐκεῖνος κακοῦται οὕτως ὁκοίως ἂν καὶ τῆς ἀποτήξιος ἔχῃ. ἢν δὲ κάθαρσις μὴ ἐπιγένηται, ἀλλὰ ξυστραφῇ τῷ ἐγκεφάλῳ, οὕτως ἀνάγκη φλεγματώδεα εἶναι. καὶ ὁκόσοισι μὲν παιδίοισιν ἐοῦσιν ἐξανθέει ἕλκεα ἐς τὴν κεφαλὴν καὶ ἐς τὰ οὔατα καὶ ἐς τὸν ἄλλον χρῶτα καὶ σια-

est indicio, cum sedenti aut jacenti venulae ita comprimuntur ut spiritus a vena non irrumpat, statim torpor occupat. At reliquae venae hoc modo se habent. Hic autem morbus pituitosis contingit, biliosis vero minime. Ac originis initium sumit cum adhuc foetus in utero existit. Purgatur enim et adolescit etiam cerebrum, velut aliae partes, prius quam in lucem edantur. Quae purgatio si recte et moderate processerit, neque plus minusve quam oporteat destuxerit, hoc modo maxime sanum caput foetus habet. Sin vero a toto cerebro copiosior colliquatio facta fuerit, cum adoleverit, morbis obnoxium et sonitus plenum caput habebit, neque solem neque frigus perferet. Sin vero unius cujusdam partis colliquatio facta fuerit, nimirum oculi aut auris, aut una aliqua gracilis reddita fuerit, sic ille male afficitur prout sane ex colliquatione se habebit. Quod si purgatio non accesserit, sed in cerebro collecta fuerit, hoc modo pituitosum foetum esse necesse est. Ac quibus quidem in puerili aetate ulcera in caput, in aures et reliquum corpus

Ed. Chart. X. [479. 480.] Foës. I. 304. 305. Ed. Lind. II. (332.)

λώδεα γένηται καὶ μυξόῤῥοα, ταῦτα μὲν ῥήϊστα διάγει προϊούσης τῆς ἡλικίης. ἐνταῦθα γὰρ ἀφίει καὶ καταίρεται τὸ φλέγμα, ὃ ἐχρῆν ἐς τὴν μήτρην καθαρθῆναι. καὶ τὰ οὕτω καθαρθέντα οὐκ ἐπίληπτα γίνεται ταύτῃ τῇ νούσῳ ὡς ἐπιτοπολύ. ὁκόσα δὲ καθαρά ἐστι καὶ μήθ᾽ || ἕλκος μηδὲν μήτε μύξα μήτε σίαλον προέρχεται μηδὲν, μήτε ἐν τῇσι μήτρῃσι πεποίηται τὴν κάθαρσιν, τοῖσι τοιούτοισιν ἐπικίνδυνόν ἐστιν ἁλίσκεσθαι ὑπὸ ταύτης τῆς νούσου. ἢν δὲ ἐπὶ τὴν καρδίην ποιήσηται ὁ κατάῤῥους τὴν πορείην, παλμὸς ἐπιλαμβάνει καὶ ἄσθματα καὶ τὰ στήθεα διαφθείρεται, ἔνιοι δὲ καὶ κυφοὶ γίνονται. ὁκόταν γὰρ ἐπικατέλθῃ τὸ φλέγμα ψυχρὸν ἐπὶ τὸν πνεύμονα ἢ ἐπὶ τὴν καρδίην, ἀποψύχεται τὸ αἷμα. αἱ δὲ φλέβες πρὸς βίην ψυχόμεναι, πρὸς τῷ πνεύμονι καὶ τῇ καρδίῃ πηδῶσι. καὶ ἡ καρδίη πάλλεται ὥστε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης τὰ ἄσθματα ἐπιπίπτειν καὶ τὴν ὀρθοπνοίην. οὐ γὰρ δέχεσθαι τὸ πνεῦμα ἐθέλει, μέχρις ἂν κρατηθῇ ὑπὸ τοῦ φλέγματος τὸ ἐπιῤῥυὲν καὶ διαθερμανθὲν διαχυθῇ ἐς τὰς φλέβας. ἔπειτα παύεται τοῦ παλμοῦ καὶ τοῦ ἄσθματος. παύ-

erumpunt, ſi ſalivoſi mucoſique extiterint, ii procedente quidem aetate facillime degent. Tunc enim pituita, quam in utero repurgari oportuerat, emittitur et purgatur, quique ſic purgati fuerint, fere hoc morbo comitiali minime corripiuntur. Qui vero puri fuerint, ut neque ulcus ullum habuerint, neque mucus aut ſaliva ulla prodierit, neque in utero repurgati fuerint, periculum eſt ne ii hoc morbo corripiantur. Quod ſi defluxio ad cor viam affectarit, cordis palpitatio et anhelationes prehendunt, pectus corrumpitur, quidam etiam incurvantur. Ubi enim pituita ad pulmonem et cor devenerit, refrigescit ſanguis venaeque per vim refrigeratae ad pulmonem et cor reſiliunt, corque palpitat, indeque neceſſario anhelatio et ſpiratio, quae erecta cervice trahitur, incidit. Neque enim ſpiritum ſuscipere poteſt, donec quod influxit a pituita ſuperatum et calefactum per venas diffuſum fuerit. Deinde palpitatio et anhelatio ceſſat, idque prout ejus copia ſe habuerit. Si

εται δὲ ὅκως ἂν τοῦ πλήθεος ἔχῃ. ἢν μὲν γὰρ πλέον ἐπικαταῤῥυῇ, σχολαίτερον, ἢν δὲ ἔλασσον, θᾶσσον. καὶ ἢν μὲν πυκνότεροι ἔωσιν οἱ κατάῤῥοι, πυκνότερα ἐπίληπτος γίνεται, ἢν δὲ μὴ, (333) ἀραιότερα. ταῦτα μὲν οὖν πάσχει, ἢν ἐπὶ τὸν πνεύμονα καὶ τὴν καρδίην ἴῃ. ἢν δὲ ἐς τὴν κοιλίην, διάῤῥοιαι λαμβάνουσιν. ἢν δὲ τουτέων μὲν τῶν ὁδῶν ἀποκλεισθῇ, εἰς δὲ τὰς φλέβας ἃς προείρηκα τὸν κατάῤῥοον ποιήσηται, ἄφωνός τε γίνεται καὶ πνίγεται. καὶ ἀφρὸς ἐκ τοῦ στόματος ἐκρέει, καὶ οἱ ὀδόντες συνήρκασι, καὶ αἱ χεῖρες συσπῶνται, καὶ τὰ ὄμματα διαστρέφονται, καὶ οὐδὲν φρονέουσιν. ἐνίοισι καὶ ὑποχωρέει ἡ κόπρος κάτω. καὶ ταῦτα γίνεται ὁτὲ μὲν ἐπ' ἀριστερὰ, ὁτὲ δὲ ἐς τὰ δεξιὰ, ὁτὲ δὲ ἐς ἀμφότερα. ὅκως δὲ τούτων ἕκαστον πάσχει ἐγὼ φράσω. ἄφωνος μέν ἐστιν ὁκόταν ἐξαίφνης τὸ φλέγμα ἐπικατελθὸν ἐς τὰς φλέβας ἀποκλείσῃ τὸν ἀέρα καὶ μὴ παραδέχηται μήτε ἐς τὸν ἐγκέφαλον μήτε ἐς τὰς φλέβας τὰς κοίλας μήτε ἐς τὰς κοιλίας, ἀλλ' ἐπιλάβῃ τὴν ἀναπνοήν. ὅταν γὰρ ἐπιλάβῃ ἄνθρωπος κατὰ τὸ στόμα καὶ τοὺς μυκτῆρας, τὸ πνεῦμα πρῶτον μὲν ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἔρχεται, ἔπειτα δὲ ἐς τὴν κοι-

enim magna copia defluxerit, tardius, si pauciore, citius. Et siquidem crebriores defluxiones fuerint, frequentior morbi insultus fit, sin minus, rarior. Atque hoc modo afficiuntur, cum pulmonem et cor defluxio petierit. Quod si ad ventrem feratur, alvi profluvia corripiunt. Sin vero his quidem viis excludatur, sed ad commemoratas venas defluxionem fecerit, tum voce deficitur tum suffocatur, spumaque ore effluit, et dentes inter se cohaerent, manus contrahuntur, et oculi pervertuntur ac nihil intelligunt, nonnullis etiam stercus per inferiora demittitur. Atque haec quidem interdum sinistra, interdum dextra, quandoque etiam utraque parte contingunt. Quanam autem ratione in singulis afficiatur enarrabo. Vox quidem deficit, ubi pituita derepente in venas subiens, spiratione intercepta aërem excluserit, neque in cerebrum, neque in venas cavas, neque in ventriculos receperit. Cum enim spiritum ore et naribus homo accipiat, primum quidem cerebrum petit, deinde magna ex parte in

λίην τὸ πλεῖστον μέρος, τὸ δὲ ἐπὶ τὸν πνεύμονα, τὸ δὲ ἐπὶ τὰς φλέβας. ἐκ τουτέων δὲ σκίδναται ἐς τὰ λοιπὰ μέρεα κατὰ τὰς φλέβας. καὶ ὅσον ἐς μὲν τὴν κοιλίην διαψύχει καὶ ἄλλο τι οὐδὲν ξυμβάλλεται, τοῦτο δ᾽ ἐς τὸν πνεύμονα. ὁ δὲ ἐς τὰς φλέβας ἀὴρ ξυμβάλλεται ἐς τὰς κοιλίας εἰσιὼν καὶ ἐς τὸν ἐγκέφαλον. καὶ οὕτω τὴν φρόνησιν καὶ τὴν κίνησιν τοῖσι μέλεσι παρέχει. ὥστε ἐπειδὰν ἀποκλεισθῶσιν αἱ φλέβες τοῦ ἠέρος ὑπὸ τοῦ φλέγματος καὶ μὴ παραδέχωνται, ἄφωνον καθιστᾶσι καὶ ἄφρονα τὸν ἄνθρωπον. αἱ δὲ χεῖρες ἀκρατέες γίνονται καὶ σπῶνται, τοῦ αἵματος ἀτρεμίσαντος καὶ μὴ διαχεομένου ὥσπερ εἰώθει. καὶ οἱ (334) ὀφθαλμοὶ διαστρέφονται τῶν φλεβίων ἀποκλειομένων τοῦ ἠέρος καὶ σφύζονται. ἀφρὸς δὲ ἐκ τοῦ στόματος προέρχεται ἐκ τοῦ πνεύμονος. ὅταν γὰρ τὸ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς ἑωυτὸν, ἀφρέει καὶ ἀναβλύει ὥσπερ ἀποθνήσκων. ἡ δὲ κόπρος ὑπέρχεται ὑπὸ βίης πνιγομένου. πνίγεται δὲ τοῦ ἥπατος καὶ τῆς κοιλίης ἄνω πρὸς τὰς φρένας προσπεπτωκότων καὶ τοῦ στομάχου τῆς γαστρὸς ἀπειλημμένου. προσπίπτει δὲ ὁκόταν τὸ πνεῦμα μὴ εἰσίῃ ἐς τὸ

ventriculum fertur, pars quidem ad pulmonem, pars etiam ad venas, indeque per venas ad reliquas partes dispergitur. Quique ad ventriculum fertur refrigerat, nihilque aliud confert, quod etiam ad pulmonem delatus praestat. Aër vero qui ad venas pervenit, cerebrum subiens ad ventriculos accedit, sicque intelligentiam et motionem membris praebet. Quare ubi pituita a venis aërem incluserit, eumque minime admiserint, voce defectum et minime intelligentem hominem efficiunt. Manus autem ad motionem impotentes redduntur et contrahuntur, sanguine conquiescente, neque ut consuevit diffuso. Oculi pervertuntur cum venae aëre excluduntur et contorquentur. Spuma autem ex pulmone per os prodit. Cum enim spiritus in ipsum minime subit, velut moriens spumescit et ebullit. Stercus vero submittitur, dum violenter suffocatur. Quod fit cum hepar et ventriculus ad septum transversum irrumpit et os ventris occluditur. Irrumpit vero cum spiritus non quantus sole-

στόμα ὅσον εἰώθει. λακτίζει δὲ τοῖσι ποσὶν ὁκόταν ὁ ἀὴρ ἀποκλεισθῇ ἐν τοῖσι μέλεσι καὶ μὴ οἷός τε ἔῃ διεκδυῆναι ἔξω ὑπὸ τοῦ φλέγματος. ἀΐσσων διὰ τοῦ αἵματος ἄνω καὶ κάτω σπασμὸν ἐμποιέει καὶ ὀδύνην, διὸ λακτίζει. ταῦτα δὲ πάσχει πάντα ὁκόταν τὸ φλέγμα ψυχρὸν παραῤῥυῇ ἐς τὸ αἷμα θερμὸν ἐόν. ἀποψύχει γὰρ καὶ ἵστησι τὸ αἷμα. κἢν μὲν τὸ ῥεῦμα πουλὺ ἔῃ καὶ παχὺ, αὐτίκα ἀποκτείνει. || κρατέει γὰρ τοῦ αἵματος τῷ ψύχεϊ καὶ πήγνυσιν. ἢν δὲ ἔλασσον ἔῃ, τὸ μὲν παραυτίκα κρατέει ἀποφράξαν τὴν ἀναπνοήν. ἔπειτα τῷ χρόνῳ ὁκόταν σκιδνασθῇ κατὰ τὰς φλέβας καὶ μιγῇ τῷ αἵματι πολλῷ ἐόντι καὶ θερμῷ, ἢν κρατηθῇ οὕτως, ἐδέξαντο τὸν ἠέρα αἱ φλέβες καὶ ἐφρόνησαν. [481] καὶ ὁκόσα μὲν παιδία σμικρὰ κατάληπτα γίνεται τῇ νούσῳ ταύτῃ, τὰ πολλὰ ἀποθνήσκει, ἢν πουλὺ τὸ ῥεῦμα ἐπιγένηται καὶ νότιον ἔῃ. τὰ γὰρ φλέβια λεπτὰ ἐόντα οὐ δύναται παραδέχεσθαι τὸ φλέγμα ὑπὸ πάχεος καὶ πλήθεος, ἀλλ' ἀποψύχεται καὶ πήγνυται τὸ αἷμα καὶ οὕτως ἀποθνήσκει. ἢν δὲ (335) ὀλίγον ἐὸν ἐς ἀμφοτέρας τὰς φλέβας τὸν κατάῤῥοον ποιήσηται, ἢ

bat in os ingreditur. Pedibus autem calcitrat, cum aër in membris interclusus foras prae pituita emergere non valet, et cum sanguine sursum ac deorsum impetu delatus convulsionem et dolorem infert, ideoque calcitrat. Atque haec quidem omnia patitur, cum pituita frigida in sanguinem calidum defluens eum sistit et refrigerat. Et si quidem fluxio copiosa et crassa fuerit, statim necat. Sanguinem enim frigore superat et congelat. Sin vero paucior extiterit, in praesentia quidem superat et respirationem intercipit; deinde temporis spatio cum per venas dispersa et copioso sanguini ac calido permixta fuerit, si hoc modo superetur, venae aërem suscipiunt aegrique ad intelligentiam redeunt. Qui aetate parvula hoc morbo corripiuntur, plerumque intereunt, si copiosa et humida fluxio contingat. Venae namque cum tenues existant, pituitam crassam et copiosam recipere nequeunt, sed refrigeratur et condensatur sanguis, hocque modo pereunt. Quod si pauca fuerit et in utrasque, aut alterius partis defluxionem fecerit, superstites evadunt,

ἐς τὰς ἐπὶ θάτερα, περιγίνεται ἐπίσημα ἐόντα. ἢ γὰρ στόμα παρασπᾶται ἢ ὀφθαλμὸς ἢ αὐχὴν ἢ χεὶρ, ὁκόθεν ἂν τὸ φλέβιον πληρωθὲν τοῦ φλέγματος κρατηθῇ καὶ ἀπισχνωθῇ. τούτῳ οὖν τῷ φλεβίῳ ἀνάγκη ἀσθενέστερον εἶναι καὶ ἐνδεέστερον τοῦτο τοῦ σώματος τὸ βλαβέν. ἐς δὲ τὸν πλείονα χρόνον ὠφελέει ὡς ἐπιτοπολύ. οὐ γὰρ ἔτι ἐπίληπτον γίνεται, ἢν ἅπαξ ἐπισημανθῇ, διὰ τόδε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ταύτης αἱ φλέβες αἱ λοιπαὶ κακοῦνται καὶ μέρος τὶ συνισχναίνονται, ὡς τὸν μὲν ἠέρα δέχεσθαι, τὸν δὲ τοῦ φλέγματος κατάῤῥοον μηκέτι ὁμοίως παραῤῥέειν. ἀσθενέστερα μέντοι ὁμοίως τὰ μέλεα εἰκὸς εἶναι, τῶν φλεβῶν κακωθεισῶν. ὁκόσοισι δ᾽ ἂν τελείοισί τε καὶ πάνυ ὀλίγον παραῤῥυῇ καὶ ἐς τὰ δεξιὰ, ἀσήμως περιγίνονται. κίνδυνος δὲ ξυντραφῆναι καὶ ξυναυθῆναι, ἢν μὴ θεραπευθῶσι τοῖσιν ἐπιτηδείοισι. τοῖσι μὲν οὖν παιδίοισιν οὕτω γίνεται, ἢ ὅτι τούτων ἐγγυτάτω. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους οὐκ ἀποκτείνει ὁκόταν ἐπιγένηται οὐδὲ διαστρέφει. αἵ τε γὰρ φλέβες εἰσὶ κοῖλαι καὶ αἵματος μεσταὶ θερμοῦ, διό-

nota ex morbo impressa relicta. Aut enim os contrahitur, aut oculus, aut cervix, aut manus, quacunque parte venula pituita repleta superata et extenuata fuerit. Hanc igitur venulam debiliorem esse, istamque corporis partem laesam viribus deficere necesse est. At vero id longius tempus plerumque juvat. Neque enim si semel notam ex morbo impressam habuerit, amplius morbo corripitur. Eam ob causam venae reliquae necessario male afficiuntur, simulque quadam ex parte graciles efficiuntur, ita ut aërem quidem suscipiant et pituitae defluxio non amplius similiter affluat. Venis tamen male affectis membra simili modo debilia esse par est. Quibus autem grandiori aetate et valde etiam pauca pituita, et in dextram partem affluxerit, ii citra notam ex morbo relictam supersunt, periculum tamen est ne morbus familiaris reddatur et simul increscat, nisi accommodata curatio adhibeatur. Pueris igitur ista aut his proxima contingunt, grandiores vero natu cum supervenerit, neque interficit, neque contorquet. Nam et venae amplam habent

τι οὐδὲ δύναται ἐπικρατῆσαι τὸ φλέγμα, οὐδ᾽ ἀποψῦξαι τὸ αἷμα, ὥστε καὶ πῆξαι, ἀλλ᾽ αὐτὸ κρατέεται καὶ καταμίγνυται τῷ αἵματι ταχέως. καὶ οὕτω παραδέχονται αἱ φλέβες τὸν ἠέρα καὶ τὸ φρόνημα γίνεται, τά τε σημήϊα τὰ προειρημένα ἧσσον ἐπιλαμβάνει διὰ τὴν ἰσχύν. τοῖσι δὲ πρεσβυτάτοισιν ὁκόταν ἐπιγένηται τοῦτο (336) τὸ νόσημα, διὰ τοῦτο ἀποκτείνει ἢ παράπληκτον ποιέει, ὅτι αἱ φλέβες κεκένωνται καὶ τὸ αἷμα ὀλίγον τέ ἐστι καὶ λεπτὸν καὶ ὑδαρές. ἢν μὲν οὖν πολὺ καταῤῥυῇ καὶ χειμῶνος ᾖ καιρὸς, ἀποκτείνει. ἀπέπνιξε γὰρ τὰς ἀναπνοὰς καὶ ἀπέπηξε τὸ αἷμα, ἢν ἐπ᾽ ἀμφότερα ὁ κατάῤῥος γένηται. ἢν δὲ ἐπὶ θάτερα, μοῦνον παράπληκτον ποιέει. οὐ γὰρ δύναται τὸ αἷμα ἐπικρατῆσαι τοῦ φλέγματος λεπτὸν ἐὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ὀλίγον, ἀλλ᾽ αὐτὸ κρατηθὲν ἐπάγη, ὥστε ἀκρατέα εἶναι ἐκεῖνα καθ᾽ ἃ τὸ αἷμα διαφθαρῇ. ἐς δὲ τὰ δεξιὰ μᾶλλον καταῤῥέει ἢ ἐς τὰ ἀριστερὰ, ὅτι αἱ φλέβες εἰσὶ κοιλότεραι καὶ πλείονες ἢ ἐν τοῖσιν ἀριστεροῖσιν. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἥπατος τείνουσι καὶ ἀπὸ τοῦ σπληνός. [482] ἐπι-

cavitatem et sanguine calido refertae sunt, ideoque neque superare pituita potest, neque sanguinem refrigeratum cogere, sed ipsa superatur et celeriter sanguini permiscetur, hocque modo venae aërem suscipiunt, et intelligentia permanet, et propter virium robur signa prius commemorata minus prehendunt. Valde senes autem cum supervenerit hic morbus, ideo interficit aut parte aliqua resolutos reddit, quod venae jam vacuae redditae paucum sanguinem tenuem et aquosum continent. Siquidem igitur copiosa fluxio fuerit et hiems instet, interficit. Suffocando enim spirationem intercipit et sanguinem congelat, si in utramque partem defluxio contingat, sin vero in alteram partem tantum, parte quadam sideratum reddit. Neque enim sanguis tenuis cum sit, frigidus et paucus, pituitam superare potest, sed superatus ipse congelatur, ut proinde partes illae in quibus corruptus sanguis fuerit, ad motionem impotentes evadant. In partem autem dextram magis quam in sinistram defluxio fit, quia venae ampliores sunt et plures quam in sinistris, cum de jecore et liene tendant. Pueris autem maxime

Ed. Chart. X. [482.] Foes. I. 306. 307. Ed. Lind. II. (336. 337.)

καταῤῥέει δὲ καὶ ἀποτήκεται τοῖσι μὲν παιδίοισι μάλιστα, οἷσι δ᾽ ἂν διαθερμανθῇ ἡ κεφαλὴ ἤν τε ὑπὸ ἡλίου, ἤν τε ὑπὸ πυρὸς, ἤν τε καὶ ἐξαπίνης φρίξῃ ὁ ἐγκέφαλος, καὶ τότε ἀποκρίνεται τὸ φλέγμα. ἀποτήκεται μὲν γὰρ ἐκ τῆς θέρμης καὶ διαχύσιος τοῦ ἐγκεφάλου. ἀποκρίνεται δὲ ἀπὸ τῆς ψύξιός τε καὶ ξυστάσιος, καὶ οὕτως ἐπικαταῤῥέει. τοῖς μὲν αὕτη ἡ πρόφασις γίνεται, τοῖσι δὲ καὶ ἐπειδὰν ἐξαπίνης μετὰ βόρεια πνεύματα νότος μεταβάλῃ, ξυνεστηκότα τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἀσθενέοντα ἔλυσεν καὶ ἐχάλασεν ἐξαίφνης, ὥστε πλημμυρεῖν τὸ φλέγμα, καὶ οὕτω τὸν κατάῤῥοον || ποιέεται. ἐπικαταῤῥέει δὲ καὶ ἐξ ἀδήλου φόβου γινομένου, ἢν δείσημεν ἢ βοήσαντός τινος, ἢ καὶ μεταξὺ κλαίων μὴ οἷός τε ἔῃ τὸ πνεῦμα ταχέως ἀναλαβεῖν. οἷα γίνεται παιδίοισι πολλάκις. ὅ τι ἂν τούτων αὐτῶν γίνεται εὐθὺς ἔφριξε τὸ (337) σῶμα, καὶ ἄφωνος γενόμενος τὸ πνεῦμα οὐχ εἵλκυσεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα ἠρέμισε καὶ ὁ ἐγκέφαλος ξυνέστη καὶ τὸ αἷμα ἔστη καὶ οὕτως ἀπεκρίθη καὶ ἐπικατεῤῥύη τὸ φλέγμα. τοῖσι μὲν παιδίοισιν αὗται αἱ προφάσιες τῆς ἐπιλήψιος εἰσὶ τὴν ἀρχὴν, τοῖσι δὲ

defluxio fit et eliquatur, quibus ſane ſive ex ſole, ſive ex igne caput concaluerit, ſive etiam derepente cerebrum inhorruerit, tum etiam pituita excernetur. Colliquescit ſiquidem calore et cerebri diffuſione, frigore autem et concretione excernitur, ſicque defluxio fit. Et haec quidem quibusdam cauſa eſt, quibusdam etiam cum poſt aquilonares ventos auſter mutationem fecerit, concretum ac debile cerebrum derepente ſolvitur et laxatur, ita ut pituita exundet, ſicque defluxionem faciat. Inſuper etiam defluit, ſi obscurus aliquis metus contingat, ſi vociferante quidem aliquo terreatur, aut etiam cum plorat, ſi ſpiritum quidem cito recipere nequeat, qualia frequenter pueris contingunt. Ex quibus ſane totum corpus inhorreſcit, vox aegrum deficit et ſpiritum non attrahit, ſed ſpiritus conquiescit et cerebrum concrescit ſanguisque ſiſtitur, ſicque pituita excernitur et defluit. Ac pueris quidem hae per initia comitialis morbi cauſae ſunt. Grandio-

πρεσβύτησι χειμὼν πολεμιώτατός ἐστιν. ὅταν γὰρ παρὰ πυρὶ πολλῷ διαθερμανθῇ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἔπειτα ἐν ψύχει γένηται καὶ ῥιγώσῃ καὶ ἐκ ψύχεος εἰς ἀλέην ἔλθῃ καὶ παρὰ πῦρ καθίσῃ, καὶ αὐτὸ τοῦτο πάσχει. καὶ οὕτως ἐπίληπτος γίνεται κατὰ τὰ προειρημένα. κίνδυνος δὲ πολὺς καὶ ἦρος παθέειν τὸ αὐτὸ τοῦτο, ἢν ἡλιωθῇ ἡ κεφαλή. τοῦ δὲ θέρεος ἥκιστα. οὐ γὰρ γίνονται μεταβολαὶ ἐξαπιναῖοι. ὁκόταν δὲ εἴκοσιν ἔτεα παρέλθῃ, οὐκ ἔτι ἡ νοῦσος αὕτη ἐπιλαμβάνει, ἢν μὴ ἐκ παιδίου σύντροφος ἔῃ, ἀλλ' ἢ ὀλίγους ἢ οὐδένα. αἱ γὰρ φλέβες μεσταί εἰσιν αἵματος. καὶ ὁ ἐγκέφαλος συνέστηκεν καὶ ἔστι στρυφνὸς, ὥστε οὐκ ἐπικαταῤῥέει ἐπὶ τὰς φλέβας. ἢν δ' ἐπικαταῤῥύῃ, τοῦ αἵματος οὐκ ἐπικρατέει, πολλοῦ καὶ θερμοῦ ἐόντος. ᾧ δὲ ἀπὸ παιδίου συνηύξηται καὶ συνέτροφεν, ἔθος πεποίηκεν ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τοῦτο πάσχειν καὶ ἐπίληπτον ὡς τὰ πολλὰ γίνεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν τοῖσι νοτίοισιν, ἥ τε ἀπάλλαξις χαλεπὴ γίνεται. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος ὑγρότερος γίνεται τῆς φύσιος καὶ πλημμυρεῖ ὑπὸ τοῦ φλέγματος, ὥστε τοὺς μὲν

ribus autem natu hiems maxime est infensa. Cum enim ad multum ignem caput et cerebrum concalefecerit, deinde ex frigore rigore correptus fuerit, et ex frigore ad locum tepidum accesserit, et juxta ignem sederit, hoc idem etiam patitur. Atque hoc morbo, velut ante est commemoratum, ad hunc modum corripitur. Multum autem periclitatur, ne idem per ver patiatur, si caput ad solem exponatur, per aestatem vero minime, cum tunc repentinae mutationes non contingant. Cum vero vigesimum annum praeterierit, non amplius prehendit hic morbus, aut certe paucos aut nullum, nisi pueritae fuerit familiaris. Venae enim sanguine refertae sunt, et cerebrum compactum est et rigidum, ita ut non defluat in venas. Quod si defluxerit, sanguinem copiosum et calidum minime superat. In quo vero una a puero increvit et adolevit, is per ventorum mutationes id pati consuevit et plerumque hoc morbo corripi, praecipueque australi temporis conditione difficilis ejus liberatio contingit. Cerebrum enim humidius quam pro natura existit et pituita

καταῤῥόους πυκνοτέρους γίνεσθαι, ἐκκριθῆναι δὲ μηκέτι οἷόν τε εἶναι τὸ φλέγμα, μηδὲ ἀναξηρανθῆναι (338) τὸν ἐγκέφαλον, ἀλλὰ διαβρέχεσθαι καὶ εἶναι ὑγρόν. γνοίη δ᾽ ἄν τις τόδε μάλιστα τοῖσι προβάτοισι τοῖσι καταλήπτοισι γινομένοισιν ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης καὶ μάλιστα τῇσιν αἰξίν. αὗται γὰρ πυκνότατα λαμβάνονται. ἢν διακόψῃς τὴν κεφαλὴν, εὑρήσεις τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὸν ἐόντα καὶ ἱδρῶτος περίπλεων καὶ κακὸν ὄζοντα. καὶ ἐν τούτῳ δηλονότι γνώσῃ ὅτι οὐχ ὁ θεὸς τὸ σῶμα λυμαίνεται, ἀλλ᾽ ἡ νόσος. οὕτω δ᾽ ἔχει καὶ τῷ ἀνθρώπῳ. ὁκόταν γὰρ ὁ χρόνος γένηται [483] τῇ νούσῳ, οὐκ ἔτι ἰήσιμος γίνεται. διεσθίεται γὰρ ὁ ἐγκέφαλος ὑπὸ τοῦ φλέγματος καὶ τήκεται. τὸ δὲ ἀποτηκόμενον ὕδωρ γίνεται. καὶ περιέχει τὸν ἐγκέφαλον ἐκτὸς καὶ περικλύζει. καὶ διὰ τοῦτο πυκνότερον ἐπίληπτοι γίνονται καὶ ῥᾷον. διὸ δὴ πουλυχρόνιος ἡ νοῦσος, ὅτι τὸ ἐπιῤῥέον λεπτόν ἐστιν ὑπὸ πολυπληθίης. καὶ εὐθὺς κρατέεται ὑπὸ τοῦ αἵματος καὶ διαθερμαίνεται. ὁκόσοι δὲ ἤδη ἐθάδες εἰσὶ τῇ νούσῳ, προγινώσκουσιν ὁκόταν μέλλωσι λήψεσθαι καὶ φεύγουσι ἐκ τῶν ἀνθρώ-

exundat, ita ut crebriores defluxiones contingant, neque amplius fieri possit ut pituita excernatur, neque ut cerebrum resiccetur, sed irriguum et humidum esse necesse est. Id ipsum autem praecipue ex ovibus hoc morbo correptis quis cognoscere queat, ac praesertim capris, quae frequentissime hoc morbo prehenduntur. Harum si caput secueris, cerebrum humidum et sudore redundans et male olens deprehendes, ex quo certe cognosces morbum, non deum corpus infestare. Sic etiam in homine se res habet. Cum enim inveteraverit morbus, amplius curari non potest. Cerebrum enim a pituita eroditur et colliquescit. Quod colliquatum est in aquam vertitur, foris cerebrum ambit et circumcirca alluit. Ideoque frequentius et facilius hoc morbo corripiuntur. Diuturnus vero ob id morbus est, quoniam quod affluit prae copia tenue est, et statim a sanguine superatur et incalescit. Quibus vero morbus jam in consuetudinem venit, ii se correptum iri praesentiunt, et hominum con-

πων, ἢν μὲν ἐγγὺς αὐτῶν ὁ οἶκος ἔῃ οἴκαδε, ἢν δὲ μὴ, ἐς τὸ ἐρημότατον, ὅπῃ μέλλουσιν ὄψεσθαι αὐτὸν ἐλάχιστοι πεσόντα, εὐθύς τε ἐγκαλύπτεται. τοῦτο δὲ ποιέει ὑπ᾽ αἰσχύνης τοῦ πάθεος καὶ οὐχ ὑπὸ φόβου, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, τοῦ δαιμονίου. τὰ δὲ παιδάρια τὸ μὲν πρῶτον πίπτουσιν ὅπῃ ἂν τύχωσιν ὑπὸ ἀηθίης. ὅταν δὲ πλεονάκις κατάληπτοι γίνωνται, ἐπειδὰν προαίσθωνται, φεύγουσι παρὰ τὰς μητέρας ἢ παρὰ ἄλλον ὅντινα μάλιστα γινώσκουσιν ὑπὸ δέους καὶ φόβου τῆς πάθης. τὸ γὰρ αἰσχύνεσθαι παῖδες ὄντες οὔπω γινώσκουσιν. (339) ἐν δὲ τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων || διὰ τάδε φημὶ ἐπιλήπτους γίνεσθαι, καὶ μάλιστα τοῖσι νοτίοισιν, ἔπειτα καὶ τοῖσι βορείοισιν, ἔπειτα καὶ τοῖσι λοιποῖσι πνεύμασι. ταῦτα δέ ἐστιν ὅσα τῶν πνευμάτων ἰσχυρότατά ἐστι καὶ ἀλλήλοισιν ἐναντιώτατα κατὰ τὴν στάσιν καὶ κατὰ τὴν δύναμιν. ὁ μὲν γὰρ βορέης ξυνίστησι τὸν ἠέρα καὶ τὸ θολερόν τε καὶ τὸ νεφῶδες ἐκκρίνει καὶ λαμπρότερον καὶ διαφανὲς ποιέει. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τἄλλα πάντα τὰ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀρξάμενα καὶ τῶν ἄλλων ὑδάτων.

ſpectum fugiunt, domumque, ſi prope ſit, ſe conferunt, ſin minus, in ſolitudinem, quo quam pauciſſimi eos cadentes videant, ſtatimque ſe contegunt. Quod faciunt propter affectionis verecundiam, non, ut plerique exiſtimant, propter numinis metum. At vero pueri primum quidem propter inſuetam novitatem, quocunque loco ſors obtigerit, concidunt. Cum autem ſaepius prehendantur, ubi praeſenſerint, ad matres, aut alium quemvis maxime ſibi notum propter affectionis timorem ac metum confugiunt. Neque enim, cum pueri ſint, verecundiam adhuc ſentiunt. In ventorum autem mutationibus has ob cauſas morbo corripi cenſeo, ac praecipue auſtrinis tempeſtatibus, deinde etiam borealibus, poſtea vero reliquis etiam ſlantibus ventis, ex iisque qui ſunt valentiſſimi et inter ſe tum ſitu tum viribus maxime adverſi. Aquilo ſiquidem aëra cogit, turbulentum ac nubiloſum ſecernit, limpidum et lucidum reddit. Ad eundem vero modum reliqui etiam omnes venti ex mari et aliis

ἐκκρίνει γὰρ ἐξ ἁπάντων τὴν νοτίδα καὶ τὸ δνοφερὸν καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, διὸ καὶ ὑγιεινότατός ἐστι τῶν ἀνέμων. ὁ δὲ νότος τἀναντία τούτῳ ἐργάζεται. πρῶτον μὲν γὰρ ἄρχεται τὸν ἠέρα ξυνεστεῶτα τήκειν καὶ διαχέειν, καθότι καὶ οὐκ εὐθὺς πνέει μέγας, ἀλλὰ λαγανίζει πρῶτον, ὅτι οὐ δύναται ἐπικρατῆσαι τοῦ ἠέρος αὐτίκα, τοῦ πρόσθεν πυκνοῦ τε ἐόντος καὶ ξυνεστηκότος, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ διαλύει. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν γῆν ἐργάζεται καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κρήνας καὶ τὰ φρέατα καὶ ὅσα φύεται καὶ ἐν οἷσιν ὑγρὸν ἔνεστιν. ἔστι δὲ ἐν παντὶ, ἐν μὲν τῷ πλέον, ἐν δὲ τῷ ἔλασσον. ἅπαντα δὲ ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ πνεύματος τούτου. καὶ ἔκ τε λαμπρῶν δνοφερώδεα γίνεται, ἔκ τε ψυχρῶν θερμὰ, καὶ ἐκ ξηρῶν νοτώδεα ὁκόσα τε ἐν οἰκήμασι κεράμια κατὰ γῆς ἐστι μετὰ οἴνου ἢ ἄλλου τινὸς ὑγροῦ, πάντα ταῦτα αἰσθάνεται τοῦ νότου καὶ διαλλάσσει τὴν μορφὴν εἰς ἕτερον εἶδος. τὸν δὲ ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τὰ ἄστρα πουλὺ ἀμβλυωπότερα καθίστησι τῆς φύσιος. (340) ὅτε οὖν καὶ τούτων οὕτω μεγάλων ἐόντων καὶ ἰσχυρῶν

aquis venientes. Ex omnibus enim atque ex ipſis hominibus humiditatem et caliginem expurgant, ideoque ventorum ſaluberrimus eſt aquilo. Huic autem contraria auſter efficit. Primum ſiquidem concretum aëra liquare et diffundere incipit, ex quo etiam non confeſtim vehemens eſt, ſed primo leviter ſpirat, cum aërem prius denſum et coactum ſtatim ſuperare non poſſit, quem tamen temporis ſpatio diſſolvit. Idem etiam ipſum per terram efficit, per mare, per flumina, per fontes et puteos, et ea quae ex terra naſcuntur, ac in quibus humidum ineſt. Id autem quavis in re, modo plus, modo minus ineſt. Haec vero omnia iſtius venti vim ſentiunt, et ex lucidis caliginoſa, ex frigidis calida, ex ſiccis humida redduntur. Quaeque in domibus vaſa fictilia in terra ſita ſunt vino aut alio quovis liquore plena, ea omnia auſtrum ſentiunt, formamque aliam in ſpeciem transmutant. Solem autem et lunam et ſidera longe quam ſint natura hebetiora facit. Cum igitur in haec tam

τοσοῦτον ἐπικρατέει καὶ τὸ σῶμα ποιέει αἰσθάνεσθαι καὶ μεταβάλλειν ἐκ τῶν ἀνέμων τούτων ἐν τῇσι μεταλλαγῇσιν, ἀνάγκη τοῖσι μὲν νοτίοισι λύεσθαί τε καὶ φλοιδᾷν τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰς φλέβας χαλαρωτέρας εἶναι, τοῖσι δὲ βορείοισι [484] ξυνίστασθαι τὸ ὑγιηρότατον τοῦ ἐγκεφάλου, τὸ δὲ νοσερώτατον καὶ ὑγρότατον ἐκκρίνεσθαι καὶ περικλύζειν ἔξωθεν, καὶ οὕτω τοὺς καταῤῥόους ἐπιγίνεσθαι ἐν τῇσι μεταβολῇσι τῶν πνευμάτων τούτων. οὕτως ἡ νοῦσος αὕτη γίνεται καὶ θάλλει ἀπὸ τῶν προσιόντων τε καὶ ἀπιόντων, καὶ οὐδέν ἐστιν ἀπορωτέρη τῶν ἄλλων οὔτε ἰῆσθαι οὔτε γνῶναι, οὔτε θειοτέρη ἢ ὡς αἱ ἄλλαι. εἰδέναι δὲ χρὴ ἀνθρώπους, ὅτι ἐξ οὐδενὸς ἡμῖν αἱ ἡδοναὶ γίνονται καὶ αἱ εὐφροσύναι καὶ γέλωτες καὶ παιδιαὶ ἢ ἐντεῦθεν, καὶ λῦπαι καὶ ἀνίαι καὶ δυσφροσύναι καὶ κλαυθμοί. καὶ τούτῳ φρονεῦμεν μάλιστα καὶ νοεῦμεν καὶ βλέπομεν καὶ ἀκούομεν καὶ γινώσκομεν τά τε αἰσχρὰ καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ ἡδέα καὶ ἀηδέα, τὰ μὲν νόμῳ διακρίνοντες, τὰ δὲ τῷ συμφέροντι αἰσθανόμενοι. τῷ δὲ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀηδίας τοῖσι καιροῖσι

magna et valida tantum possit, corpusque sensu afficiat et in horum ventorum permutationibus transmutet, ab austris quidem cerebrum dissolvi et humescere venasque magis elaxari necesse est, ab aquilonibus autem quod in cerebro maxime sanum est cogi, quod vero maxime morbosum est et humidum secerni, et foris circumcirca alluere, eaque ratione defluxiones in horum ventorum mutationibus contingere. Sic morbus hic oritur et pullulat tum ab his quae adsunt tum ab his quae decedunt, nihiloque ejus curatio aut cognitio reliquis est difficilior, neque magis quam caeteri divinus est. Ac nosse homines convenit, non aliunde nobis voluptates, laetitias, risus et jocos, quam hinc contingere, itemque dolores, molestias, tristitias et ejulatus. Hacque parte praecipue sapimus et intelligimus et videmus et audimus et turpia et honesta cognoscimus malaque et bona, itemque quae jucunda sunt et injucunda partim quidem consuetudine discernimus, partim vero utilitate percipimus. Hac etiam parte voluptates et molestias temporibus

διαγινώσκοντες, καὶ οὐ ταὐτὰ ἀρέσκει ἡμῖν. τῷ δὲ αὐτῷ τούτῳ καὶ μαινόμεθα καὶ παραφρονέομεν, καὶ δείματα καὶ φόβοι παρίστανται ἡμῖν τὰ μὲν νύκτωρ, τὰ δὲ μεθ' ἡμέρην; καὶ ἐνύπνια καὶ πλάνοι ἄκαιροι, καὶ φροντίδες οὐχ ἱκνούμεναι καὶ ἀγνωσίη τῶν καθεστεώτων καὶ ἀηθίη καὶ ἀπειρίη. καὶ ταῦτα πάσχομεν ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου πάντα, ὅταν οὗτος μὴ ὑγιαίνῃ, ἀλλ' ἢ θερμότερος τῆς (341) φύσιος γένηται ἢ ψυχρότερος ἢ ὑγρότερος ἢ ξηρότερος, ἤ τι ἄλλο πεπόνθῃ πάθος παρὰ τὴν φύσιν ὃ μὴ εἰώθῃ. καὶ μαινόμεθα μὲν ὑπὸ ὑγρότητος. ὁκόταν γὰρ ὑγρότερος τῆς φύσιος ἔῃ, ἀνάγκη κινέεσθαι, κινευμένου δὲ τοῦ πάθεος μήτε τὴν ὄψιν ἀτρεμίζειν || μήτε τὴν ἀκοὴν, ἀλλ' ἄλλοτε ἄλλο ὁρᾷν καὶ ἀκούειν, τήν τε γλῶσσαν τοιαῦτα διαλέγεσθαι οἷα ἂν βλέπῃ τε καὶ ἀκούῃ ἑκάστοτε. ὁκόσον δ' ἂν ἀτρεμήσῃ ὁ ἐγκέφαλος χρόνον, τοσοῦτον καὶ φρονέει ὁ ἄνθρωπος. γίνεται δὲ ἡ διαφθορὴ τοῦ ἐγκεφάλου ὑπὸ φλέγματος καὶ χολῆς. γνώσῃ δὲ ἑκάτερα ὧδε. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ φλέγματος μαινόμενοι ἥσυχοί τέ εἰσι καὶ οὐ βοῶσιν οὐδὲ θορυβέουσιν, οἱ δὲ ὑπὸ χολῆς κεκράκται

dignoscimus, neque eadem nobis placent. Eademque ipsa parte et insanimus et deliramus terroresque et metus partim quidem noctu, partim etiam interdiu nos circumstant, insomniaque et errores intempestivi et curae non convenientes indeque rerum praesentium ignoratio, desuetudo et imperitia nobis provenit. Atque haec omnia ex cerebro nobis contingunt, cum minime sanum, sed natura calidius extiterit aut frigidius, aut humidius, aut siccius, aut aliam quandam praeter naturam et consuetudinem affectionem senserit. Ac insania quidem nobis ab humiditate contingint. Cum enim natura humidius fuerit, agitari necesse est, atque ubi movetur affectio, neque visionem, neque auditionem conquiescere, sed aliud interdum cernere et audire necesse est, linguamque eadem quae singulis momentis videt et audit effari. Quoque tempore cerebrum conquiescit, eo etiam homo sapit. Ac cerebri corruptio ex pituita et bile oritur, utrumque autem hoc modo dignosces. Qui ex pituita quidem insaniunt, quieti sunt, neque vociferantur neque tumul-

Ed. Chart. X. [484. 485.] Foës. I. 309. Ed. Lind. II. (341. 342.)
καὶ κακοῦργοι καὶ οὐκ ἀτρεμαῖοι αἰεί τι ἄκαιρον δρῶντες. ἢν μὲν οὖν ξυνεχέως μαίνωνται, αὗται αὐτοῖς αἱ προφάσιες εἰσίν· ἢν δὲ δείματα καὶ φόβοι παριστῶνται, ὑπὸ μεταστάσιος τοῦ ἐγκεφάλου. μεθίσταται δὲ θερμαινόμενος. θερμαίνεται δὲ ὑπὸ τῆς χολῆς, ὁκόταν ὁρμήσῃ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον, κατὰ τὰς φλέβας τὰς αἱματίτιδας ἐκ τοῦ σώματος. καὶ φόβος παρέστηκε μέχρις ἀπέλθῃ πάλιν ἐπὶ τὰς φλέβας καὶ τὸ σῶμα. ἔπειτα πέπαυται. ἀνιᾶται δὲ ἀσᾶται παρὰ καιρὸν ψυχομένου τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ξυνισταμένου παρὰ τὸ ἔθος. τοῦτο δὲ ὑπὸ φλέγματος πάσχει. ὑπ' αὐτοῦ δὲ τοῦ πάθεος καὶ ἐπιλήθεται. ἐκ νυκτῶν δὲ βοᾷ καὶ κέκραγεν, ὁκόταν ἐξαπίνης ὁ ἐγκέφαλος διαθερμαίνηται. τοῦτο δὲ πά[485]σχουσι οἱ χολώδεες. οἱ φλεγματώδεες δὲ οὐ δια(342)θερμαίνονται, ἐπὴν δὲ τὸ αἷμα ἐπέλθῃ πουλὺ ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἐπιζέσῃ. ἔρχεται δὲ κατὰ τὰς φλέβας πολὺ τὰς προειρημένας. ὁκόταν τυγχάνῃ ὁ ἄνθρωπος ὁρέων ἐνύπνιον φοβερὸν καὶ ἐν τῷ φόβῳ ἔῃ, ὥσπερ οὖν καὶ εἰ ἐγρηγόρει, τότε μᾶλλον τὸ πρόσωπον φλογιᾷ. καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρεύθονται, ὁκόταν φοβῆται.

tuantur, qui vero ex bile, clamoſi et maligni et minime quieti, ſemper aliquid intempeſtivum faciunt. Ex his igitur cauſis continuo inſaniunt. Quod ſi terrores et metus adſunt, ex cerebri transmutatione contingit, quod fit, dum bile cerebrum incalescit, ubi per venas ſanguinem deferentes in cerebrum ex corpore impetu delata fuerit. Metus autem circumſtat, donec rurſus in venas et corpus redierit; deinde ſedatur. Intempeſtive autem triſtatur et angitur, dum cerebrum perfrigescit et praeter conſuetudinem cogitur. Id vero et ex pituita contingit, ex eaque affectione obliviofus evadit. At ubi cerebrum derepente percalescit, nocte clamat et vociferatur, idque bilioſis contingit, minime vero pituitoſis, cum hi non percalefiant, poſtquam copioſus ſanguis cerebrum invaſerit, in eoque ebullierit. Is autem multus ſubit per venas praedictas. Cum forte contingit ut quis horrendum inſomnium videat et in metu ſit, non ſecus certe ac ſi vigilaret, tunc magis facies exardescit cum rubore, et oculi rubescunt, cum timuerit, mensque aliquod

καὶ ἡ γνώμη ἐπινοεῖ τι κακὸν ἐργάσασθαι, οὕτω καὶ ἐν τῷ ὕπνῳ πάσχει. ὁκόταν δὲ ἐπέγρηται καὶ καταφρονήσῃ καὶ τὸ αἷμα πάλιν ἀποσκεδασθῇ εἰς τὰς φλέβας τὰς προειρημένας, πέπαυται. κατὰ ταῦτα νομίζω τὸν ἐγκέφαλον δύναμιν πλείστην ἔχειν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. οὗτος γὰρ ἡμῖν ἐστι τῶν ἀπὸ τοῦ ἠέρος γινομένων ἑρμηνεὺς, ἢν ὑγιαίνων τυγχάνῃ. τὴν δὲ φρόνησιν αὐτῷ ὁ ἀὴρ παρέχεται. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ οὔατα καὶ ἡ γλῶσσα καὶ αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες οἷα ἂν ὁ ἐγκέφαλος γινώσκῃ, τοιαῦτα ὑπηρετοῦσι. γίνεται γὰρ παντὶ τῷ σώματι τῆς φρονήσιος, ὡς ἂν μετέχῃ τοῦ ἠέρος. ἐς δὲ τὴν σύνεσιν ὁ ἐγκέφαλος ἐστὶν ὁ διαγγέλλων. ὁκόταν γὰρ σπάσῃ τὸ πνεῦμα ὁ ἄνθρωπος ἐς ἑωυτὸν, ἐς τὸν ἐγκέφαλον πρῶτον ἀφικνέεται, καὶ οὕτως ἐς τὸ λοιπὸν σῶμα σκίδναται ὁ ἀὴρ, καταλιπὼν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἑωυτοῦ τὴν ἀκμὴν καὶ ὅ τι ἂν ἔῃ φρόνιμόν τε καὶ γνώμην ἔχον. εἰ γὰρ ἐς τὸ σῶμα πρῶτον ἀφικνέεται καὶ ὕστερον ἐς τὸν ἐγκέφαλον, ἐν τῇσι σαρξὶ καὶ ἐν τῇσι φλεψὶ καταλελοιπὼς τὴν διάγνωσιν ἐς τὸν ἐγκέφαλον ἂν εἴη θερμὸς ἔτι ἐὼν καὶ οὐχὶ ἀκραιφνὴς, ἀλλ' ἐπιμεμιγμένος τῇ ἰκμάδι τῇ ἀπὸ τῶν σαρκῶν καὶ τοῦ αἵμα-

malum perpetrare cogitat, ſicque ei etiam per ſomnum contingit. Ac ubi experrectus fuerit et ad ſe redierit, ſanguisque rurſus in venas commemoratas diſperſus fuerit, ceſſat. In haec ipſa plurimam vim hominis cerebrum habere exiſtimo. Hoc enim ſi ſanum eſſe contigerit, nobis quae ab aëre fiunt indicat. Prudentiam vero ei aër ſubminiſtrat. Oculi autem, aures, lingua, manus et pedes, ea quae cerebrum cognoscit adminiſtrant. Quantum enim aëre communicarit, tantum univerſo corpori prudentiae accedit. Intelligentiae autem cerebrum internuncius eſt. Cum enim quis ad ſe ſpiritum attraxerit, primo in cerebrum defertur, itaque in reliquum corpus aër diſpergitur, in cerebro ſuum relinquens vigorem et quicquid habuit prudentiae et mentis. Quod ſi primum ad corpus deveniret, poſteaque ad cerebrum, relicto in carnibus et venis indicio, in cerebrum calidus adhuc et minime ſincerus, ſed carnium et ſanguinis humori permixtus ſubiret, proindeque neque amplius exacte purus

τος, ὥστε μηκέτι εἶναι ἀκριβής. διότι φημὶ τὸν ἐγκέφαλον εἶναι τὸν ἑρμηνεύοντα τὴν ξύνεσιν. (343) αἱ δὲ φρένες ἄλλως ὄνομα ἔχουσι τῇ τύχῃ κεκτημένον καὶ τῷ νόμῳ, τῷ δὲ ὄντι οὒκ, οὐδὲ τῇ φύσει, οὐδὲ οἶδα ἔγωγε τίνα δύναμιν ἔχουσιν αἱ φρένες ὥστε φρονέειν τε καὶ νοεῖν, πλὴν εἴ τι ὁ ἄνθρωπος ὑπερχαρῇ ἐξ ἀδοκήτου ἢ ἀνιαθείη, πηδῶσι καὶ ἄσην παρέχουσιν ὑπὸ λεπτότητος. καὶ ὅτι ἀνατέτανται μάλιστα ἐν τῷ σώματι, καὶ κοιλίην οὐκ ἔχουσι πρὸς ἣν δέξωνται ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν προσπῖπτον, ἀλλ' ὑπ' ἀμφοτέρων τούτων τεθορύβηνται διὰ τὴν ἀσθενίην τῆς φύσιος, || ἐπεὶ αἰσθάνονταί γε οὐδενὸς πρότερον τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόντων, ἀλλὰ μάτην τοῦτο τὸ ὄνομα ἔχουσιν. καὶ τὴν αἰτίην ὥσπερ τὰ πρὸς τῇ καρδίῃ ἅπερ ὦτα καλέεται, οὐδὲν ἐς τὴν ἀκοὴν ξυμβαλλόμενα. λέγουσι δέ τινες ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ καὶ τὸ ἀνιώμενον τοῦτό ἐστι καὶ τὸ φροντίζον. τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ σπᾶται μὲν ὥσπερ αἱ φρένες, καὶ μᾶλλον διὰ τὰς αὐτὰς [486] αἰτίας. ἐξ ἅπαντος γὰρ τοῦ σώματος φλέβες ἐς

esset. Quocirca cerebrum intelligentiae indicem et nuncium esse censeo. At septum transversum, φρένες Graecis dictum, temere ac fortuito sortitum nomen videtur, et ex instituto, non re vera, neque a natura. Neque sane video quamnam vim ad prudentiam et intelligentiam septum transversum habeat, praeterquam si quis ex insperato nimio gaudio aut tristitia affectus fuerit, salit et anxietatem prae tenuitate exhibet, et quod in corpore vehementer distenditur, neque ventriculum habet in quem bonum vel malum illapsum suscipiat, sed ab eorum utroque propter nativam imbecillitatem perturbatur. Siquidem nihilo pejus quam caetera quae in corpore insunt sentit, sed frustra hoc nomen et causam habet, non secus ac quae cordi annexae sunt aures appellatae, cum nihil ad auditionem conferant. Quidam autem nos corde sapere dicunt, quodque ipsum tristitiam et curam sentit. Verum non ita se res habet, sed contrahitur quidem velut septum transversum, atque etiam magis easdem ob causas. Ex toto enim corpore ad ipsum venae

αὐτὴν συντείνουσι, καὶ συγκλείσεις ἔχει ὥστε αἰσθάνεσθαι, ἤν τις πόνος ἢ σύστασις γίνηται τῷ ἀνθρώπῳ· ἀνάγκη γὰρ καὶ ἀνιώμενον φρίσσειν τὸ σῶμα καὶ συντείνεσθαι, καὶ ὑπερχαίροντα τὸ αὐτὸ τοῦτο πάσχειν. διότι ἡ καρδίη αἰσθάνεταί τε μάλιστα καὶ αἱ φρένες. τῆς μέντοι φρονήσιος οὐδετέρῳ μέτεστιν, ἀλλὰ πάντων τουτέων ὁ ἐγκέφαλος αἴτιός ἐστιν. ὥσπερ οὖν καὶ τῆς φρονήσιος καὶ τοῦ ἠέρος πρῶτος αἰσθάνεται ὁ ἐγκέφαλος τῶν ἐν τῷ σώματι ἐνεόν(344)των, οὕτως καὶ ἤν τις μεταβολὴ ἰσχυρότερον γένηται ἐν τῷ ἠέρι ὑπὸ τῶν ὡρέων, καὶ αὐτὸς ἑωυτοῦ διάφορος γίνεται ἐν τῷ ἠέρι. ὁ γὰρ ἐγκέφαλος διὰ τοῦτο πρῶτος αἰσθάνεται, διότι καὶ τὰ νουσήματα ἐς αὐτὸν ἐμπίπτειν φημὶ ὀξύτατα καὶ μέγιστα καὶ θανατωδέστατα καὶ δυσκριτώτατα τοῖσι ἀπείροισι. αὕτη δὲ ἡ νοῦσος ἡ ἱερὴ καλεομένη ἐκ τῶν αὐτῶν προφασίων γίνεται ἀφ᾽ ὧν καὶ αἱ λοιπαὶ ἀπὸ τῶν προσιόντων καὶ ἀπιόντων, οἷον ψύξιος, ἡλίου, πνευμάτων μεταβαλλομένων τε καὶ μηδέποτε ἀτρεμιζόντων. ταῦτα δ᾽ ἔστι θεῖα, ὥστε μηδὲν διακρίνοντα τὸ νούσημα θειότερον τῶν λοιπῶν νου-

tendunt illicque clauduntur, ut sentiat cum quis dolore aut molesto aliquo sensu contrahitur. Cum enim molestiam sentit corpus, inhorrescere et distendi necesse est, idemque contingere si quis summo gaudio afficiatur. Quam ob rem cor praecipue et septum transversum sentiunt, neutrum tamen prudentiae jus habet, sed horum omnium cerebrum auctor est. Quemadmodum igitur ex omnibus quae in corpore insunt cerebrum primum intelligentiam ad aërem percipit, ita si quae vehementior mutatio per anni tempora in aëre contingat, ipsum etiam in aëre sibi dissentit. Hanc enim ob causam primum sentit cerebrum, quia in ipsum, ut censeo, gravissimi, maximi praecipueque lethales morbi incidunt, quique apud inexpertos difficillimum habent judicium. Hic vero morbus qui sacer appellatur ex iisdem causis ex quibus etiam reliqui originem trahit, ex his nempe quae accedunt et decedunt, velut frigore, sole, ventis et mutationibus nunquam conquiescentibus. Atque haec divina sunt, ut nihil opus sit existimare hunc morbum reliquis di-

σημάτων νομίζειν, ἀλλὰ πάντα θεῖα καὶ ἀνθρώπινα πάντα. φύσιν δὲ ἔχει ἕκαστον καὶ δύναμιν ἐν ἑωυτῷ, καὶ οὐδὲν ἄπορόν ἐστιν οὐδὲ ἀμήχανον. ἀκεστά τε τὰ πλεῖστά ἐστιν αὐτοῖσι τούτοισιν ἀφ' ὅτων καὶ γίνεται. ἕτερον γὰρ ἑτέρῳ τροφή ἐστι, τῷ δὲ κάκωσις. τοῦτο οὖν δεῖ τὸν ἰητρὸν ἐπίστασθαι καὶ τὸν καιρὸν διαγινώσκειν ἑκάστου, ὡς ἂν τὸ μὲν ἀποδώσει τροφῇ καὶ αὐξήσει, τὸ δὲ ἀφαιρέσει καὶ μειώσει. χρὴ δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ νούσῳ καὶ ἐν τῇσιν ἄλλῃσιν ἁπάσῃσι μὴ αὔξειν τὰ νουσήματα, ἀλλὰ σπεύδειν τρύχειν προσφέροντας τῇ νούσῳ τὸ πολεμιώτατον ἑκάστῃ, μὴ τὸ φίλον καὶ σύνηθες. ὑπὸ μὲν γὰρ τῆς συνηθείης θάλλει καὶ αὔξεται, ὑπὸ δὲ τοῦ πολεμίου φθίνει καὶ ἀμαυροῦται. ὅστις δὲ ἐπίσταται ἐν ἀνθρώποις τὴν τοιαύτην μεταβολὴν καὶ δύναται ὑγρὸν καὶ ξηρὸν ποιέειν καὶ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ὑπὸ διαίτης τὸν ἄνθρωπον, οὗτος καὶ ταύτην τὴν νοῦσον ἰῷτο ἄν, εἰ τοὺς καιροὺς διαγινώσκει τῶν ξυμφερόντων, ἄνευ καθαρμῶν καὶ μαγευμάτων καὶ πάσης ἄλλης βαναυσίης τοιαύτης.

vinitate praeſtare, ſed omnes divini omnesque humani reputandi. Natnram autem et vim in ſe quisque habet et nullus eſt qui remedium aut auxilium reſpuat, et plerique ab iisdem a quibus oriuntur ſanantur. Alterum enim alteri alimentum eſt, alteri vero pernicies. Hoc igitur medicum cujusque captata temporis occaſione noſſe convenit, quodque huic quidem per alimentum incrementum dabit, illum vero detrahet et imminuet. Oportet autem tum in hoc tum in reliquis omnibus morbis non augere morbos, ſed properanter profligare, id quod cuique morbo eſt maxime adverſum, non amicum aut familiare, exhibendo. Ab eo enim quod eſt conſuetum viget et augetur, ab eo vero quod eſt inimicum extenuatur et retunditur. Quisquis autem hujusmodi mutationem in hominibus adhibere noverit, et per victus rationem hominem humidum et ſiccum, calidum item et frigidum reddere poterit, is ſane hunc morbum citra expiationes et magicas artes citraque omnem ſordidam hujusmodi et illiberalem profeſſionem, ſi eorum quae conferunt opportunitatem dignoscat, curare poterit.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ.

Ed. Chart. VI. [220.] Foës. I. 337. Ed. Lind. I. (626.)

Τοὺς ἰδιώτας ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι. τοῦ μὲν χειμῶνος ἐσθίειν ὡς πλεῖστα, πίνειν δ᾽ ὡς ἐλάχιστα. εἶναι δὲ τὸ πόμα οἶνον ὡς ἀκρητέστατον, τὰ δὲ σιτία ἄρτον, καὶ τὰ ὄψα ὀπτὰ πάντα. λαχάνοισι δὲ ὡς ἐλαχίστοισι χρῆσθαι κατὰ ταύτην τὴν ὥρην. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸ σῶμα ξηρόν τε εἴη καὶ θερμόν. ὁκόταν δὲ τὸ ἔαρ ἐπιλαμβάνῃ, τότε χρὴ πόμα πλέον πίνειν οἶνον ὑδαρέστερον καὶ κατ᾽ ὀλίγον, καὶ τοῖσι σιτίοισι μαλακωτέροισι χρέεσθαι καὶ ἐλάσσοσι, καὶ τὸν ἄρτον ἀφαιρέοντα μᾶζαν προστιθέναι, καὶ τὰ ὄψα κατὰ τὸν αὐτὸν λό-

HIPPOCRATIS LIBER DE SALVBRI VICTVS RATIONE.

Hac victus ratione privati homines uti debent, ut hieme quidem quam plurimum edant, bibant quam minimum. Potus ſit vinum quam meraciſſimum, cibus panis, opſonia aſſa omnia. Oleribus autem quam pauciſſimis hac tempeſtate utendum. Hac ſiquidem ratione potiſſimum corpus tum calidum tum ſiccum fuerit. At vero cum ver inſtat, tunc copioſius et dilutius, paulatimque vinum bibendum, cibisque mollioribus et paucioribus utendum, panis ſubtrahendus, et maza offerenda, eademque ratione opſonia de-

γον ἀφαιρέειν, καὶ ἐκ τῶν ὀπτῶν πάντα ἑφθὰ ποιέεσθαι, καὶ λαχάνοισι ἤδη χρέεσθαι τοῦ ἦρος ὀλίγοισι, ὅκως ἐς τὴν θερίην καταστήσεται ὁ ἄνθρωπος τοῖσί τε σιτίοισι μαλακωτέροισι χρεώμενος καὶ τοῖσιν ὄψοισιν ἑφθοῖσι καὶ λαχάνοισιν ἑφθοῖσι καὶ ὠμοῖσιν. ὡσαύτως καὶ τοῖσι πόμασιν ὡς ὑδαρεστάτοισι καὶ πλείστοισιν, καὶ ὅκως μὴ μεγάλη ἡ μεταβολὴ ἔσται, κατὰ μικρὸν, μὴ ἐξαπίνης χρεωμένῳ. [223] τοῦ δὲ θέρεος τῇ τε μάζῃ μαλακῇ τρέφεσθαι καὶ τῷ ποτῷ ὑδαρέϊ καὶ πολλῷ, καὶ τοῖσιν ὄψοισιν πᾶσαν ἑφθοῖσι καὶ (627) οὕτω δεῖ χρέεσθαι τουτέοισιν ὁκόταν τὸ θέρος ᾖ, ὅκως ψυχρὸν εἴη τὸ σῶμα καὶ μαλακόν. καὶ γὰρ ἡ ὥρη θερμή τε καὶ ξηρὴ, καὶ ποιέει τὰ σώματα καυματώδεα καὶ αὐχμηρά. δεῖ οὖν τοῖσιν ἐπιτηδεύμασι τουτέοισιν ἀλέξασθαι. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν λόγον ὥσπερ ἐκ τοῦ χειμῶνος εἰς τὸ ἦρ, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ ἦρος εἰς τὸ θέρος καταστήσεται, τῶν μὲν σιτίων ἀφαιρέων, τῷ δὲ ποτῷ προστιθεὶς, καὶ οὕτω τὰ ἐναντία ποιέοντα καταστῆσαι ἐκ τοῦ θέρεος εἰς τὸν χειμῶνα. ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ πάλιν τὰ μὲν σιτία πλείω ποιεύμενον καὶ ξηρότερα καὶ τὰ ὄψα κατὰ λόγον, τὰ δὲ ποτὰ ἐλάσσω τε καὶ ἀκρητέ-

trahenda et assa omnia cum elixis commutanda. Oleribus etiam paucis vere utendum, donec ad aestatem homo deveniat, tum molliores omnes cibos, tum opsonia cocta sumendo et olera cocta et cruda, similiterque potus plurimos et quam dilutissimos, idque sensim, ut ne magna mutatio derepente utenti contingit. Aestate autem tum molli maza tum potu copioso et diluto opsoniisque omnibus elixis nutriri oportet, iisque ita utendum, dum aestas fuerit, quo corpus molle sit et frigidum. Siquidem haec tempestas calida est et sicca, et corpora aestuosa et squalida reddit. Hac igitur instituta victus ratione iis succurrendum est. Eadem vero ratione, quemadmodum ex hieme ad ver, sic etiam ex vere ad aestatem deveniendum, cibos quidem demendo, potum vero augendo, ad eumque modum contraria adhibendo ex aestate ad hiemem perveniendum. In autumno contra cibi quidem majore copia et sicciores exhibendi, et opsonia ad eundem modum, potus etiam pauciores et mera-

Ed. Chart. VI. [223. 224.] Foës. I. 337. 338. Ed. Lind. I. (627. 628.)

στερα, ὅκως ὅ τε χειμὼν ἀγαθὸς ἔσται καὶ ἄνθρωπος διαχρήσεται τοῖσί τε πόμασιν ἀκρητεστέροισι καὶ ὀλίγοισι καὶ τοῖσι σιτίοισιν ὡς πλείστοισί τε καὶ ξηροτάτοισιν. οὕτω γὰρ ἂν καὶ ὑγιαίνοι μάλιστα καὶ ῥιγῴη ἥκιστα. ἡ γὰρ ὥρη λίαν ψυχρή τε καὶ ὑγρή. τοῖς δὲ εἴδεσι τοῖσι σαρκώδεσι καὶ μαλθακοῖσι καὶ ἐρυθροῖσι, ξυμφέρει δὴ τὸν πλείονα χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ ξηροτέροισι διαιτήμασι χρέεσθαι, ὑγρὴ γὰρ ἡ φύσις τῶν εἰδέων τουτέων. [224] τοὺς δὲ στρυφνοὺς καὶ προσεσταλμένους καὶ πυῤῥοὺς καὶ μέλανας τῇ ὑγροτέρῃ διαίτῃ χρὴ τὸ πλεῖον τοῦ χρόνου ἐνδιαιτᾶσθαι. τὰ γὰρ σώματα τοιαῦτα ὑπάρχει ξηρὰ ἐόντα. || καὶ τοῖσι νέοισι τῶν σωμάτων ξυμφέρει μαλακωτέροισί τε καὶ ὑγροτέροισι χρέεσθαι τοῖσι διαιτήμασιν· ἡ γὰρ ἡλικίη ξηρὴ καὶ τὰ σώματα πέπηγε. τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τῷ ξηροτέρῳ χρὴ τρόπῳ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διάγειν. τὰ γὰρ σώματα ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίῃ ὑγρὰ καὶ μαλθακὰ καὶ ψυχρά. δεῖ οὖν πρὸς τὴν ἡλικίην καὶ τὴν ὥρην καὶ τὸ (628) ἔθος καὶ τὴν χώρην καὶ τὰ εἴδεα τὰ διαιτήματα ποιέεσθαι ἐναντιούμενον τοῖσι καθισταμένοισι καὶ θάλπεσι καὶ χειμῶσι. οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ὑγιαίνοιεν. καὶ ὁδοι-

ciores, ut homo commodam degat hiemem, et potibus utatur meracioribus et paucis, cibisque quamplurimis et siccissimis. Ita enim cum vel maxime valebit, tum minime frigus sentiet, cum haec anni tempestas admodum sit frigida et humida. At corporis habitus carnosos, molles et rubros, majorem anni partem sicciore victus ratione uti convenit, quod eorum natura sit humida. Duri vero, graciles, fulvi et nigri humidiore victus ratione toto fere tempore uti debent, cum eorum corpora sicca existant. Junioribus corporibus mollior et humidior victus ratio utilis est. Haec enim aetas sicca est et eorum compacta sunt corpora. Senes vero sicciore victus modo plurimam temporis partem degere oportet, quod ea aetate corpora sint humida, mollia et frigida. Quare pro aetate, anni tempore, consuetudine, regione, loco, corporum habitu, victus ratio sic est ineunda ut instantibus et caloribus et frigoribus nos opponamus. Nam ita demum optima valetudo consequetur. Quin etiam

πορέειν τοῦ μὲν χειμῶνος ταχέως χρὴ, τοῦ δὲ θέρεος ἡσυχῆ, ἢν μὴ διὰ καύματος ὁδοιπορέῃ. δεῖ δὲ καὶ τοὺς σαρκώδεας θᾶσσον ὁδοιπορέειν, τοὺς δὲ ἰσχνοὺς ἡσυχέστερον. λουτροῖσι δὲ χρὴ πολλοῖσι χρῆσθαι τοῦ θέρεος, τοῦ δὲ χειμῶνος ἐλάσσοσι. χρὴ δὲ τοὺς στρυφνοὺς μᾶλλον λούεσθαι τῶν σαρκωδέων. ἠμφιέσθαι δὲ χρὴ τοῦ χειμῶνος καθαρὰ ἱμάτια, τοῦ δὲ θέρεος ἐλαιοπινέα. [227] τοὺς δὲ παχέας χρὴ καὶ ὅσοι βούλονται λεπτοὶ γενέσθαι τὰς ταλαιπωρίας ἁπάσας νήστιας ποιέεσθαι. καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἐπιχειρέειν ἔτι ἀσθμαίνοντας ἐκ τοῦ κόπου καὶ μὴ ἀνεψυγμένους καὶ προπεπωκότας οἶνον κεκρημένον καὶ μὴ σφόδρα ψυχρόν· καὶ τὰ ὄψα σκευάζειν σησάμοισιν ἢ ἡδύσμασι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τοῖσι τοιουτοτρόποισι. καὶ πίονα ἔστω τὰ προσαγόμενα ὄψα. οὕτω γὰρ ἂν ἀπὸ ἐλαχίστων ἐμπίμπλαιντο. ἀλλὰ καὶ μονοσιτέειν καὶ ἀλουτέειν καὶ σκληροκοιτέειν καὶ γυμνὸν περιπατέειν ὅσον οἷόν τε μάλιστα ᾖ. ὁκόσοι δὲ βούλονται λεπτοὶ ἐόντες παχέες γίνεσθαι, τά τε ἄλλα ποιέειν τἀναντία κείνοισιν οἷσιν ἔφην καὶ νήστιας μηδεμίην ταλαιπωρίην ποιέεσθαι. τοῖσι δὲ ἐμέ-

per hiemem quidem celeriter et per aestatem leviter iter faciendum, nisi per solis ardorem via sit facienda. Corpulentos autem celerius, graciles vero levius iter facere convenit. Balneis etiam multis per aestatem, at per hiemem paucis utendum. Duris vero quam corpulentis lavari magis expedit. Et hieme quidem vestes puras inducere convenit, aestate vero oleo imbutas. Ac crassi quique tenues fieri cupiunt, ii jejuni omnes exercitationes subire, et adhuc ex labore anhelantes necdum refrigerati cibos aggredi debent, priusque vinum bibere dilutum non admodum frigidum. Opsonia quoque ex sesamis aut viridibus et siccis condimentis aliisque id genus apparata assumere. Sint etiam pinguia quae admoventur opsonia, ita enim quam paucissimis impleantur. Quin et semel cibus capiendus, et balneo abstinendum, duriter cubandum et nuda deambulatione, quoad ejus fieri possit, utendum. Qui vero attenuato cum sint corpore, crassiores effici volunt, tum his contraria facere tum jejuni nullam exercitationem subire debent.

Ed. Chart. VI. [227. 229.] Foëf. I. 338. Ed. Lind. I. (628. 629.)

τοισι χρὴ καὶ τοῖσι κατακλύσμασι τοῖσι τῆς κοιλίης ὧδε χρέεσθαι. ἓξ μῆνας τοὺς χειμερινοὺς ἐμέειν. οὗτος γὰρ ὁ χρόνος φλεγματωδέστερος τοῦ θερινοῦ καὶ τὰ νοσήματα γίνεται (629) περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ περὶ τὸ χωρίον τοῦτο τὸ ὑπὲρ τῶν φρενῶν. ὅταν δὲ ᾖ θάλπος, τοῖσι κατακλύσμασι χρέεσθαι. ἡ γὰρ ὥρη καυματώδης, καὶ τὸ σῶμα χολωδέστερον ἐστὶ καὶ βαρύτητες ἐν τῇ ὀσφύϊ καὶ τοῖς γούνασι καὶ θέρμαι γίνονται, καὶ ἐν γαστρὶ στρόφοι γίνονται. δεῖ οὖν τὸ σῶμα ψύχειν καὶ τὰ μετεωριζόμενα κάτω ὑπάγειν ἐκ τῶν χωρίων τουτέων. [229] ἔστω δὲ τὰ κατακλύσματα τοῖσι μὲν παχυτέροισι καὶ ὑγροτέροισιν ἁλμυρώτερα καὶ λεπτότερα, τοῖσι δὲ ξηροτέροισι καὶ προσεσταλμένοισι. καὶ ἀσθενεστέροισι λιπαρώτερα καὶ παχύτερα. ἔστι δὲ τῶν κατακλυσμάτων τὰ λιπαρὰ καὶ παχέα τὰ ἀπὸ τῶν γαλάκτων καὶ ἀπὸ ἐρεβίνθων ὕδωρ ἑφθὸν καὶ τῶν ἄλλων τοιουτέων· τὰ δὲ λεπτὰ καὶ ἁλμυρὰ ἅλμη καὶ θάλασσα καὶ τὰ τοιαῦτα. τοὺς δὲ ἐμέτους ὧδε χρὴ ποιέεσθαι. ὅσοι μὲν τῶν ἀνθρώπων παχέες εἰσὶ καὶ μὴ ἰσχνοὶ, νήστιες ἐμούντων δραμόντες ἢ ὁδοιπορήσαντες διὰ τάχους κατὰ μέσον τῆς ἡμέρας. ἔστω δὲ ἡμικοτύλιον ὑσσώ-

Vomitionibus autem et infufis alvum eluentibus utendum hunc in modum. Sex hibernis menfibus vomitus ciendus, quod tempus hoc aeftivo plus pituitae gignat, et morbi circum caput et regionem eam quae eft fupra feptum transverfum excitantur. At ubi aeftas viguerit, infufis utendum. Haec enim anni tempeftas aeftuofa eft, et corpus bile magis abundat, gravitates etiam lumbos et genua infeftant, calores oboriuntur et venter torminibus torquetur. Corpus igitur refrigerandum et quae furfum attolluntur, deorfum ex iftis locis deducenda. At corpulentis et humidioribus infufa quidem falfa magis ac tenuia, ficcioribus vero, gracilibus et imbecillioribus pinguiora et craffiora conveniunt. Sunt autem infufa pinguia et craffa, quae ex lacte parantur, et cicerum decoctum caeteraque id genus. Tenuia vero et falfa, muria, aqua marina et quae funt ejusmodi. Vomitiones autem hunc in modum faciendae. Obefi ac minime tenues jejuni vomant a curfu aut celeri deambulatione

που τετριμμένου ἐν ὕδατος χοεῖ, καὶ τοῦτο ἐκπιέτω, ὄξος παραχέων καὶ ἅλας παραβάλλων, ὅκως ἂν μέλλῃ ἥδιστον ἔσεσθαι. πινέτω δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχέστερον, ἔπειτα δ᾽ ἐπὶ θᾶσσον. οἱ δὲ λεπτότεροι καὶ ἀσθενέστεροι ἀπὸ σίτων ποιεέσθωσαν τὸν ἔμετον τρόπον τοιόνδε. λουσάμενος θερμῷ προπιέτω ἀκρήτου κοτύλην· ἔπειτα σιτία παντοδαπὰ ἐσθιέτω· καὶ μὴ πινέτω ἐπὶ τῷ σιτίῳ μηδ᾽ ἀπὸ τοῦ σιτίου, ἀλλ᾽ ἐπισχέτω ὅσον δέκα στάδια διελθεῖν. ἔπειτα δὲ συμμίξας οἴνους τρεῖς πίνειν διδόναι, αὐστηρὸν, γλυκὺν καὶ ὀξύν. πρῶτον μὲν ἀκρητέστε(630)ρον καὶ κατ᾽ ὀλίγον καὶ διὰ πολλοῦ χρόνου· ἔπειτα δὲ ὑδαρέστερον καὶ θᾶσσον καὶ κατὰ πολλόν. [232] ὅστις δὲ εἴωθε τοῦ μηνὸς δὶς ἐξεμέειν, ἄμεινον ἐφεξῆς ποιέεσθαι τοὺς ἐμέτους, ἐν δυσὶν ἡμέρῃσι μᾶλλον ἢ διὰ πεντεκαίδεκα. || οἱ δὲ πᾶν τοὐναντίον ποιέουσιν. ὁκόσοισι δὲ ἐπιτήδειον ἀνεμέειν τὰ σιτία ἢ ὁκόσοισιν αἱ κοιλίαι οὐκ εὐδιέξοδοι, τούτοισι πᾶσι ξυμφέρει πολλάκις τῆς ἡμέρης ἐσθίειν καὶ παντοδαποῖσι βρώμασι χρέεσθαι καὶ ὄψοισι πάντας τρόπους ἐσκευασμένοισιν, οἴνους τε πίνειν δισσοὺς καὶ τρισσούς.

circa meridiem, hyssopi hemina dimidia in aquae congio contriti potu exhibeatur, affuso aceto et addito sale, quo fiat jucundissima. Ac primum quidem sensim, deinde vero celerius ebibatur. Graciliores autem et imbecilliores a cibis vomitum cieant hunc in modum. Post balneum calidum praebibant vini meri heminam, mox cibos cujusvis generis assumant, neque inter cibos aut post eos bibant, sed se contineant quanto tempore quis quatuor stadia percurrat. Deinde triplex illis vinum in potum permiscebis, austerum, dulce et acidum, primum quidem meracius sensim et ex magno intervallo, deinde vero dilutius, celerius et affatim. At vero qui singulis mensibus bis vomere consuevit, hunc praestat duobus ex ordine diebus vomitum ciere quam decimo quinto die. Sed alii contrarium plane faciunt. Qui autem ad cibos vomitione rejiciendos minime sunt accommodati, quibusque alvi non facile prodeunt, iis omnibus crebro die cibum sumere et omnis generis cibariis uti conducit ac opsoniis varie apparatis, vinumque duorum aut trium gene-

Ed. Chart. VI. [232. 234.] Foës. I. 339. Ed. Lind. I. (630. 631.)

ὁκόσοι δὲ μὴ ἀνεμέουσι τὰ σιτία ἢ καὶ κοιλίας ἔχουσιν ὑγρὰς, τουτέοισι πᾶσι τοὐναντίον τουτέου τοῦ τρόπου ξυμφέρει ποιέειν. τὰ δὲ παιδία χρὴ τὰ νήπια βρέχειν ἐν τῷ θερμῷ ὕδατι ἐπὶ πουλὺν χρόνον, καὶ πίνειν διδόναι ὑδαρέα τὸν οἶνον καὶ μὴ ψυχρὸν παντάπασι. τοῦτον δὲ διδόναι ὃς ἥκιστα τὴν γαστέρα μετεωρέει καὶ φῦσαν παρέξει. ταῦτα δὲ ποιέειν, ὅκως οἵ τε σπασμοὶ ἧσσον ἐπιλάβωσι καὶ μείζονα γίνηται καὶ εὐχροώτερα. τὰς δὲ γυναῖκας ὧδε χρὴ διαιτᾶσθαι τῷ ξηροτέρῳ τῶν τρόπων· καὶ γὰρ τὰ σιτία τὰ ξηρὰ ἐπιτηδειότερα πρὸς τὴν μαλθακότητα τῶν γυναικείων σαρκῶν, καὶ τὰ ἀκρητέστερα πόματα ἀμείνω πρὸς τὰς ὑστέρας καὶ τὰς κυοτροφίας. τοὺς γυμναζομένους χρὴ τοῦ χειμῶνος καὶ τρέχειν καὶ παλαίειν, τοῦ δὲ θέρεος παλαίειν μὲν ὀλίγα, τρέχειν δὲ μή· περιπατέειν δὲ πολλὰ κατὰ ψῦχος. ὁκόσοι κοπιῶσιν ἐκ τῶν δρόμων, τούτους παλαίειν χρή· ὁκόσοι δὲ παλαίοντες κοπιῶσι, (631) τούτους χρὴ τρέχειν· οὕτω γὰρ ἂν ταλαιπωρέειν τῷ κοπιῶντι τοῦ σώματος διαθερμαίνοιτο καὶ συνιστοῖτο καὶ διαναπαύοιτο μάλιστα. [234] ὁκόσους γυμνα-

rum bibere. Qui vero cibos vomitione rejiciunt et alvos habent humidas, iis omnibus ex usu est ut huic contrariam ineant vitae rationem. At pueri infantes per multum tempus aqua calida lavandi sunt, vinumque iis aquosum in potu exhibendum, nec prorsus frigidum, idque offerendum quod minime ventrem attollat et flatum creet. Quae facienda sunt quo minus convulsionibus tententur, magisque adolescant et coloratiores evadant. Mulieres autem sic victus ratione ficciore victitare oportet. Nam et ficciores cibi ad muliebrem mollitiem magis sunt accommodati, et meraciores potus ad uteros et foetus nutritionem magis valent. Qui exercentur per hiemem, eos currere et luctari convenit, et aestate parum quidem luctari, currere vero minime, sed multum in frigore ambulare. Qui cursibus defatigantur, ii luctari debent, qui vero lucta defatigantur, iis currendum est. Ita enim qui laborat corporis parte defatigationi obnoxia calefiat, componatur et maxime quiescat. Qui, cum exercen-

ζομένους διάῤῥοιαι λαμβάνουσι καὶ τὰ ὑποχωρήματα σιτώδεα καὶ ἄπεπτα, τουτέοισι τῶν τε γυμνασίων ἀφαιρέειν μὴ ἐλάσσω τοῦ τρίτου μέρεος καὶ τῶν σιτίων τοῖσιν ἡμίσεσι χρέεσθαι. δῆλον γὰρ δὴ ὅτι ἡ κοιλίη ξυνθάλπειν οὐ δύναται ὥστε πέσσεσθαι τὸ πλῆθος τῶν σιτίων. ἔστω δὲ τούτοισι τὰ σιτία ἄρτος ὡς ἐξοπτότατος ἐν οἴνῳ ἐντεθρυμένος, καὶ ποτὰ ὡς ἐλάχιστα καὶ ἀκρητέστατα. καὶ περιπάτοισι μὴ χρεέσθωσαν ἀπὸ τοῦ σιτίου· μονοσιτέειν δὲ χρὴ ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον· οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα ξυνθάλποιτο ἡ κοιλίη καὶ τῶν ἐσιόντων ἐπικρατοίη. γίνεται δὲ ὁ τρόπος οὗτος τῆς διαῤῥοίης τῶν σωμάτων τοῖσι πυκνοσάρκοισι μάλιστα, ὁκόταν ἀναγκάζηται ὁ ἄνθρωπος κρεηφαγέειν τῆς φύσιος ὑπαρχούσης τοιαύτης. αἱ γὰρ φλέβες πυκνωθεῖσαι οὐκ ἀντιλαμβάνονται τῶν σιτίων τῶν ἐσιόντων. ἔστι δὲ αὕτη μὲν ὀξείη ἡ φύσις καὶ τρέπεται ἐφ᾽ ἑκάτερα καὶ ἀκμάζει ὀλίγον χρόνον ἡ εὐεξίη ἐν τοῖσι τοιουτοτρόποισι τῶν σωμάτων· τὰ δὲ ἀραιότερα τῶν εἰδέων καὶ δασύτερα καὶ τὴν κρεηφαγίην δέχεται καὶ τὰς ταλαιπωρίας μᾶλλον ὑπομένει καὶ χρονιώτεραι

tur, alvi profluviis corripiuntur, et alvi excrementa cibos referentia et incocta demittunt, ii de exercitationibus tertiam partem ut minimum et de cibis dimidium subtrahant. Constat enim sane ventriculum ciborum copiam ut concoquat, concalefacere non posse. Cibus esto panis quam maxime tostus in vino intritus, et potus quam paucissimi et meracissimi, neque deambulationibus a cibo utantur. Sub hoc vero tempus semel duntaxat cibum sumere eos convenit. Sic enim vel maxime concalefiat ventriculus et ingestos cibos superaverit. Hoc autem alvi profluvii genus corporum habitus densiore carne praeditos potissimum exercet, quando ita natura comparatum est ut quis ad carnium esum compellatur. Venae siquidem condensatae cibos ingestos non recipiunt. Et haec quidem natura est lubrica, et ad utramque partem vertitur et in ejusmodi naturis parvo tempore viget bona corporis habitudo. At rariores et hirsuti magis corporis habitus carnium esum admittunt laboresque ma-

γίνονται αὐτέοισιν αἱ εὐεξίαι· καὶ ὁκόσοι τὰ σιτία ἀνερεύγονται τῇ ὑστρέῃ καὶ τὰ ὑποχόνδρια μετεωρίζεται αὐτέοισιν, ὡς ἀπέπτων τῶν σιτίων ἐόντων, τούτοισι καθεύδειν μὲν πλείονα χρόνον ξυμφέρει, τῇ δὲ ἄλλῃ ταλαιπωρίῃ ἀναγκάζειν χρὴ αὐτῶν τὰ (632) σώματα. καὶ τὸν οἶνον ἀκρητέστερον πινόντων καὶ πλείω καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἐλάσσοσι χρέεσθαι ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον. δῆλον γὰρ ὅτι ἡ κοιλίη ὑπὸ ἀσθενείης καὶ ψυχρότητος οὐ δύναται τὸ πλῆθος τῶν σιτίων καταπέσσειν. [236] ὁκόσους δὲ δίψαι λαμβάνουσι, τούτοισι τῶν τε σιτίων καὶ ταλαιπωριέων ἀφαιρέειν. καὶ τὸν οἶνον πινόντων ὑδαρέα τε καὶ ὅ τι ψυχρότατον. ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι γίνονται ἐκ τῶν σπλάγχνων ἢ ἐκ γυμνασίης ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς ταλαιπωρίης, τούτοισι ξυμφέρει ἀναπαύεσθαι ἀσίτοισι. πόμασι δὲ χρέεσθαι ὅ τι ἐλάχιστον εἰς τὸ σῶμα ἐσελθὸν πλεῖστον οὖρον διάξει, ὅπως αἱ φλέβες αἱ διὰ τῶν σπλάγχνων πεφυκυῖαι, μὴ κατατείνωνται πληρεύμεναι. ἐκ γὰρ τῶν τοιουτέων τά τε φύματα γίνονται καὶ οἱ πυρετοί. || ὁκόσοισι δὲ νοῦσοι ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου γίνονται, νάρκη πρῶτον ἴσχει τὴν κεφαλὴν καὶ οὐρέει θαμινὰ καὶ τἄλλα πάσχει ὁκόσα ἐπὶ

gis sustinent, diutiusque iu bona corporis habitudine perseverant. Qui postridie cibos eructant, et quibus praecordia, nimirum cibis non concoctis, attolluntur, iis longior somnus confert. Quin etiam ad alios corporis labores cogi debent, vinumque meracius et copiosius bibere, et sub id tempus paucioribus uti cibariis. Constat enim sane ventriculum prae imbecillitate et frigiditate ciborum multitudinem concoquere non posse. At quos sitis occupat, iis cibi et labores subtrahendi, et vinum tum aquosum tum quam maxime frigidum propinandum. Quibus vero viscerum dolores, aut ab exercitatione, aut ex alio aliquo itinere suboriuntur, his quiescere et cibis abstinere confert. Potu autem utantur qui quam paucissima copia plurimam urinam ducat, ut ne venae natura visceribus insitae copia distendantur. Ex his etenim casibus tubercula et febres contingunt. Quibus morbi ex cerebro oriuntur eos primum capitis stupor detinet, et frequentem urinam reddunt, eademque quae

στραγγουρίη. οὗτος ἐφ᾽ ἡμέρας ἐννέα τοῦτο πάσχει. καὶ ἢν μὲν ῥαγῇ κατὰ τὰς ῥῖνας ἢ κατὰ τὰ ὦτα ὕδωρ, ἢ βλέννα, ἀπαλλάσσεται τῆς νόσου καὶ τῆς στραγγουρίης παύεται. οὐρέει δὲ πολὺ καὶ ἀπόνως καὶ λευκὸν, ἔστ᾽ ἂν εἴκοσιν ἡμέρας παρέλθῃ καὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἡ ὀδύνη ἐκλείπει τῷ ἀνθρώπῳ, ἐσορέοντι δὲ βλέπεται οἱ ἡ αὐγή. ἄνδρα δὲ χρὴ ὅς ἐστι συνετὸς λογισάμενον ὅτι τοῖσιν ἀνθρώποισι πλείστου ἄξιον ἐστὶν ἡ ὑγιείη, ἐπίστασθαι ἐκ τῆς ἑωυτοῦ γνώμης ἐν τῇσι νούσοισιν ὠφελέεσθαι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

[447] (179) Εἰ μέν μοί τις ἐδόκεε τῶν πρότερον ξυγγραψάντων περὶ διαίτης ἀνθρωπίνης τῆς πρὸς ὑγείαν ὀρθῶς ἐγνωκὼς ξυγγεγραφέναι πάντα διὰ παντὸς, ὁκόσα δυνατὸν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ περιληφθῆναι, ἱκανῶς ἂν εἶχέ μοι ἄλλων ἐκπονησάντων γνῶναι ὀρθῶς ἔχοντα, τούτοισι χρέε-

in urinae ſtillicidio accidunt, iſtaque ad dies novem perſeverant. Et ſiquidem per nares aut aures aqua vel mucus erumpat, morbo liberantur et ſedatur urinae ſtillicidium. Urinam autem copioſam citra dolorem et albam reddunt, ad vigeſimum usque diem, dum capitis dolor hominem deſerit, ſed huic oculorum aciem intendenti ſplendor clam ſubducitur. Qui vero intelligentia valet, is bene ſubducta ratione ſecum reputare debet, quam plurimum aeſtimanda ſit ſanitas, et ex utilitate ſui conſilii fructum in morbis recte percipere.

HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE LIBER I.

Si quis ex his qui antea de hominis victus ratione, quae ad ſanitatem ſpectat, ſcripſerunt, omnia in totum recte cognoviſſe, et quantum humanus animus complecti poteſt, ſcriptis comprehendiſſe mihi videretur, ſatis eſſe putarem, ſi aliorum labores quos recte ſuſceptos eſſe exiſtima-

σθαι, καθότι ἕκαστον αὐτῶν ἐδόκεε χρήσιμον εἶναι. νῦν δὲ πολλοὶ μὲν ἤδη ξυνέγραψαν, οὐδεὶς δὲ ἔγνω ὀρθῶς καθότι ἂν αὐτοῖς ξυγγραπτέον. ἄλλοι δὲ ἄλλο ἐπέτυχον· τὸ δὲ ὅλον οὐδείς πω τῶν πρότερον. μεμφθῆναι μὲν οὖν οὐδενὶ αὐτῶν ἄξιόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐδυνήθησαν ἐξευρεῖν. ἐπαινέσαι δὲ μᾶλλον πάντας ὅτι ἀλλ᾽ ἐπεχειρίσαντο ζητῆσαι. ἐλέγχειν μὲν οὖν τὰ μὴ ὀρθῶς εἰρημένα οὐ παρεσκεύασμαι· προσομολογέειν δὲ τοῖς [448] ἱκανῶς ἐγνωσμένοισι διανενόημαι. ὁκόσα μὲν οὖν ὀρθῶς ὑπὸ τῶν πρότερον εἴρηται, οὐχ οἷόν τε ἄλλως ὅκως ἐμὲ συγγράψαντα ὀρθῶς συγγράψαι. ὁκόσα δὲ μὴ ὀρθῶς εἰρήκασιν ἐλέγχων μὲν ταῦτα διότι οὐχ οὕτως ἔχει, οὐδὲν περανῶ. ἐξηγούμενος δὲ καθότι αὐτῶν μοι δοκέῃ ἕκαστον ὀρθῶς ἔχειν δηλῶσαι βούλομαι. διὰ τοῦτο δὲ τὸν λόγον τοῦτον προκατατίθεμαι, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὁκόταν τινὸς προτέρου ἀκούσωσι περί τινος ἐξη(180)γευμένου, οὐκ ἀποδέχονται τὸν ὕστερον περὶ τούτων διαλεγόμενον, οὐ γινώσκοντες ὅτι τῆς αὐτῆς διανοίας ἐστὶ γνῶναι τὰ ὀρθῶς

rem, ad eorum cujusque utilitatem accommodarem. At vero cum multi jam ea de re scripserint, nullus tamen quid scribendum fuerit recte mihi novisse videtur. Alii quidem aliud attigerunt, totum vero ne unus quidem adhuc ex his qui ante extiterunt. Neque tamen eorum quisquam reprehendendus, quod invenire non potuerint, quin potius laudandi omnes, quod quaedam investigatione aggressi sunt. Neque ergo quae recte dicta non sunt arguere decrevi, sed his quae abunde sunt cognita assentiri in animo habeo. Quae igitur ab iis qui ante nos fuerunt recte dicta sunt, de his fieri non postet, si aliter scribatur, ut recte scribam. Quae vero non recte dixerunt, si ea quidem quod ita non habeant redarguero, nihil profecero. At eorum quodque quomodo recte habere videatur exponere et declarare est animus. Hanc autem orationem ideo praeponendam duxi, quod plerique ubi aliquem prius de re aliqua differentem audierint, eum qui posterius his de rebus disceptat, non approbant, nescientes ejusdem mentis esse de his quae recte dicta sunt cog-

εἰρημένα. ἐγὼ γοῦν, ὥσπερ εἶπον, τοῖσι μὲν ὀρθῶς εἰρημένοισι προσομολογήσω· τὰ δὲ μὴ ὀρθῶς ἐγνωσμένα δηλώσω ὁκοῖά τινά ἐστιν. ὁκόσα δὲ μηδὲ ἐπεχείρησε μηδεὶς τῶν πρότερον δηλῶσαι, ἐγὼ ἐπιδείξω καὶ ταῦτα ὁκοῖα ἐστί. φημὶ δὲ δεῖν τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ξυγγράφειν περὶ διαίτης ἀνθρωπίνης πρῶτον μὲν παντὸς φύσιν ἀνθρώπου γνῶναι καὶ διαγνῶναι. γνῶναι μὲν ἀπὸ τίνων συνέστηκεν ἐξ ἀρχῆς, διαγνῶναι δὲ ὑπὸ τίνων μερῶν κεκράτηται· εἰ μὴ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς σύστασιν ἐπιγνώσεται, τὸ ἐπικρατέον ἐν τῷ σώματι οὐχ οἷός τε εἴη τὰ ξυμφέροντα τῷ ἀνθρώπῳ προσενεγκεῖν. ταῦτα μὲν οὖν χρὴ γινώσκειν τὸν ξυγγράφοντα. μετὰ δὲ ταῦτα σίτων καὶ ποτῶν ἁπάντων οἷσι διαιτώμεθα || δύναμιν ἥντινα ἕκαστα ἔχει καὶ τὴν κατὰ φύσιν καὶ τὴν δι' ἀνάγκην καὶ τέχνην ἀνθρωπηΐην. δεῖ γὰρ ἐπίστασθαι τῶν τε ἰσχυρῶν φύσει ὡς χρὴ τὴν δύναμιν ἀφαιρέεσθαι, τοῖσι δὲ ἀσθενέσιν ὅκως χρὴ ἰσχὺν προστιθέναι διὰ τέχνης, ὅκου ἂν ὁ καιρὸς ἑκάστων παραγένηται. γνόντας δὲ τὰ εἰρημένα οὔκω αὐτάρκης ἡ θεραπείη τοῦ ἀνθρώπου, διότι οὐ δύναται ἐσθίων

noscere. His ergo quae recte dicta ſunt, velut dixi, aſſentior, quaenam vero ſint quae non recte fuerint cognita aperiam. Quin etiam quae eorum nullus qui ante me fuerunt explicare aggreſſus eſt, qualia fuerint demonſtrabo. Qui de hominis victus ratione recte ſcripturus eſt, eum meo quidem judicio primum totius hominis naturam noſſe ac dignoscere oportet. Ac noſſe quidem ex quibus ab initio conſtet, dignoscere vero quaenam in eo partes ſuperent. Niſi enim primam conſtitutionem noverit, quodque in corpore ſuperet, ea quae homini conducant minime offerre poterit. Haec igitur qui ſcripturus eſt cognoscere debet, deinde vero ciborum omnium ac potionum, ex quibus victus ratio conſtat, quam ſingula facultatem tum ex natura tum ex neceſſitate et arte humana obtineant. Scire namque convenit quanam ratione ex valentibus natura vis detrahatur, et quomodo imbecillis, ut cujusque occaſio ſe obtulerit, vim ex arte adhibere oporteat. Neque commemoratorum cognitio ad hominis curationem ſatis eſſe videtur,

ἄνθρωπος ὑγιαίνειν, ἢν μὴ καὶ πονέῃ. ὑπεναντίας μὲν γὰρ ἀλλήλοισιν ἔχει τὰς δυνάμεις σῖτα καὶ πόνοι. ξυμφέρονται δὲ ἀλλήλοισι πρὸς (181) ὑγείην. πόνοι μὲν γὰρ πεφύκασιν ἀναλῶσαι τὰ ὑπάρχοντα· σιτία δὲ καὶ ποτὰ ἐκπληρῶσαι τὰ κενωθέντα. δεῖ δὲ, ὡς ἔοικε, τῶν πόνων διαγινώσκειν τὴν δύναμιν καὶ τῶν κατὰ φύσιν καὶ τῶν διὰ βίης γινομένων, καὶ τίνες αὐτῶν ἐς αὔξησιν παρασκευάζουσι σάρκας καὶ τίνες ἐς ἔλλειψιν, καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τὰς συμμετρίας τὰς ἡμετέρας τῶν πόνων τὴν βίην πρὸς τὸ πλῆθος τῶν σιτίων καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰς ἡλικίας τῶν σωμάτων, καὶ πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν πνευμάτων, πρὸς τὰς θέσεις τῶν χωρίων ἐν ᾗσι διαιτέονται, πρός τε τὴν κατάστασιν τοῦ ἐνιαυτοῦ. ἄστρων τε ἐπιτολὰς καὶ δύσιας γινώσκειν δεῖ, ὅκως ἐπίστηται τὰς μεταβολὰς καὶ ὑπερβολὰς φυλάσσειν καὶ σίτων καὶ ποτῶν καὶ πνευμάτων καὶ τοῦ ὅλου κόσμου, ἐξ ὧν περ αἱ νοῦσοι τοῖσιν ἀνθρώποισι φύονται. ταῦτα δὲ πάντα διαγνόντι οὔκω αὔταρκες τὸ εὕρημά ἐστι. ἢν μὲν γὰρ ἦν εὑρετὸν ἐπὶ τούτοις

quandoquidem qui comedit, nisi etiam laboribus utatur, sanus esse non potest. Cibi enim et labores adversas inter se facultates, mutuo tamen ad sanitatem conferentes obtinent. Labores namque ea quae adsunt consumere solent, cibi vero et potiones quae vacuata sunt explent. Laborum autem quantum par est facultas, tum eorum qui a natura, tum eorum qui per vim contingunt, dignoscenda est, et quinam ex ipsis carnes ad incrementum et qui ad defectum praeparent. Neque ista tantum, verum etiam conveniens laborum modus, qui a nobis adhibetur, pro ciborum copia, hominis natura et corporum aetate, pro anni temporibus et ventorum mutationibus, pro locorum situ in quibus vitam agunt et pro anni constitutione. Quin etiam siderum ortus et occasus noscendi sunt, ut mutationes et ciborum ac potionum redundantias, ventorumque et totius mundi ex quibus sane morbi hominibus proveniunt, observare sciat. Neque tamen cum haec omnia cognoverit, satis invenisse existimandus est. Nam si praeter haec inventus fuerit cujus-

Ed. Chart. VI. [448. 449.] Foës. I. 341. Ed. Lind. I. (181. 182.)

πρὸς ἑκάστην φύσιν σίτου μέτρον καὶ πόνων ἀριθμὸς μὴ ἔχον ὑπερβολὴν μήτε ἐπὶ τὸ πλέον μήτε ἐπὶ τὸ ἔλασσον, εὕροιτο ἂν ὑγείη τοῖσι ἀνθρώποισιν ἀκριβῶς. νῦν δὲ τὰ μὲν προειρημένα πάντα εὕρηται, ὁκοῖόν ἐστι, τοῦτο δὲ [449] ἀδύνατον εὑρεῖν. εἰ μὲν οὖν παρείη τις καὶ ὁρῴη, γινώσκοι ἂν τὸν ἄνθρωπον ἐκδύνοντά τε καὶ ἐν τοῖσι γυμνασίοισι γυμναζόμενον, ὥστε φυλάσσειν ὑγιαίνοντα τῶν μὲν ἀφαιρέων, τοῖσι δὲ προστιθείς. μὴ παρεόντι δὲ ἀδύνατον ὑποθέσθαι ἐς ἀκριβείην σῖτα καὶ πόνους. ἐπεὶ ὁκόσον γε δυνατὸν εὑρεῖν ἐμοὶ ἤδη εἴρηται. ἀλλὰ γὰρ (182) εἰ καὶ πάνυ σμικρὸν ἐνδεέστερα τῶν ἑτέρων γίνοιτο ἂν, ἐν πολλῷ χρόνῳ ἀνάγκη κρατηθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς καὶ ἐς νοῦσον ἀφικέσθαι. τοῖσι μὲν οὖν ἄλλοισι μέχρι τούτου ἐπικεχείρηται ζητηθῆναι. εἴρηται δὲ οὐδὲ ταῦτα· ἐμοὶ δὲ ταῦτα ἐξεύρηται πρὸ τοῦ κάμνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς ἐφ' ὁκότερον ἢν γένηται προδιάγνωσις. οὐ γὰρ εὐθέως αἱ νοῦσοι τοῖσι ἀνθρώποισι προσγίνονται, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν συλλεγόμενα ἀθρόως ἐκφαίνονται. πρὶν οὖν κρατέεσθαι ἐν τῷ ἀν-

que naturae conveniens cibi modus et laborum numerus, qui neque fupra neque infra modum excedat, fanitas fane hominibus exacte inventa fuerit. At nunc praedicta quidem omnia quaenam fint, inventa funt, hoc vero inveniri non poteft. Si igitur quis praefens adfit, et infpiciat hominem exuentem fe et in gymnafiis exercentem, is utique noverit haec quidem detrahendo, illa vero adjiciendo, ut fanum fervare oporteat. Qui vero minime praefens adfuerit, is exacte cibos et labores praefcribere non poterit, cum quantum quidem quis invenire poffit a me jam relatum fit. Nam etfi a caeteris non multum deficiunt, temporis tamen fpatio corpus ab exceffu fuperari, et in morbum incidere neceffe eft. Ab aliis igitur ut hucusque inveftigatione provenirent tentatum eft, neque vero haec dicta funt. A me autem inventa eft morbi praenotio, antequam quis ab exceffu aegrotet, utramvis in partem fiat. Neque enim morbi derepente hominibus contingunt, fed paulatim collecti acervatim fe produnt. Prius ergo quam quod fanum eft a

θρώπῳ τὸ ὑγιὲς ὑπὸ τοῦ νοσεροῦ, ἃ πάσχουσιν ἐξεύρηταί μοι καὶ ὅκως χρὴ ταῦτα καθιστάναι ἐς τὴν ὑγείην. τούτου δὲ προσγενομένου πρὸς τοῖσι γεγυμνασμένοισι τελέεται τὸ ἐπιχείρημα τῶν διανοημάτων. ξυνίσταται μὲν οὖν τὰ ζῶα τά τε ἄλλα πάντα καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ δυοῖν, διαφόροις μὲν τὴν δύναμιν, συμφόροις δὲ τὴν χρῆσιν, πυρὸς λέγω καὶ ὕδατος. ταῦτα δὲ ξυναμφότερα αὐτάρκεά ἐστι τοῖσί τε ἄλλοισι πᾶσι καὶ ἀλλήλοισιν. ἑκάτερον δὲ χωρὶς οὔτε αὐτὸ ἑωυτῷ οὔτε ἄλλῳ οὐδενί. τὴν μὲν οὖν δύναμιν αὐτῶν ἑκάτερον ἔχει τοιήνδε· τὸ μὲν γὰρ πῦρ δύναται πάντα διὰ παντὸς κινῆσαι, || τὸ δὲ ὕδωρ πάντα διὰ παντὸς θρέψαι· ἐν μέρει δὲ ἑκάτερον κρατέει καὶ κρατέεται ἐς τὸ μήκιστον καὶ τὸ ἐλάχιστον ὡς ἀνυστόν. οὐδέτερον γὰρ κρατῆσαι παντελῶς δύναται διὰ τόδε· τὸ μὲν πῦρ ἐπεξιὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ ὕδα-(183) τος ἐπιλείπει τῇ τροφῇ. ἀποτρέπεται οὖν ὁκόθεν μέλλει τρέφεσθαι. τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεξιὸν ἐπὶ τὸ ἔσχατον τοῦ πυρὸς ἐπιλείπει ἡ κίνησις. ἵσταται οὖν ἐν τούτῳ· ὁκόταν δὲ στῇ,

morboſo ſuperetur, a quibus homines afficiantur et quomodo ſanitati reſtitui debeant, a me inventa ſunt. Quod ubi ad ea quae ſcripſimus acceſſerit, ad exitum perductum eſt, quod cogitatione aggreſſi ſumus. Omnia igitur tum animantia tum homo ipſe ex duobus facultate quidem diverſis, uſu vero conſentientibus conſtant, igne, inquam, et aqua. Quae duae ſimul juncta tum aliis omnibus tum ſibi invicem ſatis ſunt; utrumque vero ſeorſim neque ſibi ipſi, neque cuiquam alteri ſatis eſſe poteſt. Horum igitur utrumque hanc obtinet facultatem. Ignis ſiquidem omnia ſemper movere, aqua vero omnia ſemper nutrire poteſt. At ſecundum partes utrumque ſuperat et ſuperatur, ſi ad ſummum ac minimum, quoad ejus fieri poteſt, conſideretur. Neutrum enim hanc ob cauſam prorſus ſuperare poteſt. Ignis ſiquidem in extremam aquam irruens, alimento deficitur, avertitur igitur unde ali debuerat. Aqua vero in extremum ignem irrumpens motu deficitur qui in ea ſiſtitur, et cum conſtiterit, non

οὐκ ἔτι ἐγκρατές ἐστιν, ἀλλὰ δὴ τῷ ἐμπίπτοντι πυρὶ ἐς τὴν τροφὴν καταναλίσκεται. οὐδέτερον δὲ διὰ ταῦτα δύναται κρατῆσαι παντελῶς· εἰ δέ κοτε κρατηθείη καὶ ὁκότερον, οὐδὲν ἂν εἴη τῶν νῦν ἐόντων ὥσπερ ἔχει νῦν. οὕτω δὲ ἐχόντων αἰεὶ ἔσται τὰ αὐτὰ καὶ οὐδὲ ἅμα ἐπιλείψει. τὸ μὲν οὖν πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, ὥσπερ εἰρέεταί μοι, αὐτάρκεα ἐστὶ πᾶσι διὰ παντὸς ἐς τὸ μήκιστον καὶ τοὐλάχιστον ὡσαύτως, τούτων δὲ προσκέεται ἑκατέρῳ τάδε· τῷ μὲν πυρὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ξηρὸν τῷ δὲ ὕδατι τὸ ψυχρὸν καὶ τὸ ὑγρόν· ἔχει δὲ ἀπ' ἀλλήλων τὸ μὲν πῦρ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ ὑγρόν· ἔνι γὰρ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὑγρότης· τὸ δὲ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸ ξηρόν· ἔνι γὰρ ἐν ὕδατι ἀπὸ τοῦ πυρὸς ξηρόν. οὕτω δὲ τούτων ἐχόντων πουλλὰς καὶ παντοδαπὰς ἰδέας ἀποκρίνονται ἀπ' ἀλλήλων καὶ σπερμάτων καὶ ζώων, οὐδὲν ὅμοιον ἀλλήλοισιν οὔτε τὴν ὄψιν οὔτε τὴν δύναμιν. ἅτε γὰρ οὔποτε κατὰ τὸ αὐτὸ ἱσταμένων, ἀλλ' αἰεὶ ἀλλοιουμένων, ἔπειτα καὶ ἔπειτα ἀνόμοια ἐξ ἀνάγκης γίνεσθαι καὶ τὰ ἀπὸ τούτων ἀποκρινόμενα. [450] ἀπόλλυται μὲν οὐδὲν ἁπάντων χρημάτων οὐδὲ γίνεται ὅ τι

amplius ſuperior exiſtit, ſed ſane ab irruente igne in alimentum conſumitur, easque ob cauſas neutrum penitus ſuperare poteſt. Quod ſi alterutrum aliquando etiam ſuperaretur, nihil eorum, quae nunc exiſtunt, velut nunc ſe habet permaneret. Cum autem ita ſemper ſe habeant, eadem erunt et neutra, neque ſimul deficient. Ignis igitur et aqua quemadmodum a me dictum eſt, in ſummo ac minimo ſimiliter conſiderata omnibus in univerſum ſatis ſunt. Horum autem utrique haec adjacent, igni quidem calidum et ſiccum, aquae vero frigidum et humidum. Habent autem a ſe invicem ignis quidem ab aqua humiditatem, ineſt enim ab aqua humiditas, aqua vero ab igne ſiccitatem. Ineſt enim in aqua ab igne ſiccitas. Quibus ſic ſe habentibus multas nicujusvis generis tum ſeminum tum animalium formas nihil inter ſe neque viſu neque facultate ſimiles, a ſe invicem ſecernunt. Cum enim nunquam eodem ſtatu permaneant, ſed perpetuo permutentur, temporis tandem ſucceſſu quae etiam ab his prodeunt diſſimilia oriri neceſſe eſt. Ni-

μὴ καὶ πρόσθεν ἦν. ξυμμισγόμενα δὲ καὶ διακρινόμενα ἀλλοιοῦται· νομίζεται δὲ παρὰ τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ἐξ Ἅιδου ἐς φῶς αὐξηθὲν γενέσθαι, τὸ δὲ (184) ἐκ τοῦ φάεος εἰς Ἅιδην μειωθὲν ἀπολέσθαι. ὀφθαλμοῖσι δὲ δεῖ πιστεύεσθαι μᾶλλον ἢ γνώμησιν. ἐγὼ δὲ τάδε γνώμῃ ἐξηγέομαι. ζῶα γὰρ κἀκεῖνα καὶ τάδε· καὶ οὔτε τὸ ζῶον ἀποθανεῖν οἷόν τε μὴ μετὰ πάντων· καὶ γὰρ ἀποθανεῖται· οὔτε τὸ μὴ ὂν γενέσθαι μὴ ὄντος ὅθεν παραγενήσεται. ἀλλ᾽ αὔξεται πάντα καὶ μειοῦται ἐς τὸ μήκιστον καὶ ἐς τὸ ἐλάχιστον, τῶν γε δυνατῶν. ὅ τι δ᾽ ἂν διαλέγωμαι γενέσθαι καὶ τὸ ἀπολέσθαι τῶν πολλῶν εἵνεκεν ἑρμηνεύω. ταῦτα δὲ καὶ ξυμμίσγεσθαι καὶ διακρίνεσθαι δηλῶ· ἔχει δὲ ὧδε. γενέσθαι καὶ ἀπολέσθαι τωὐτὸ, ξυμμιγῆναι καὶ διακριθῆναι τωὐτὸ, γενέσθαι ξυμμιγῆναι τωὐτὸ, ἀπολέσθαι, μειωθῆναι, διακριθῆναι τωὐτὸ ἕκαστον πρὸς πάντα καὶ πάντα πρὸς ἕκαστον τωὐτό. ὁ νόμος γὰρ τῇ φύσει περὶ τούτων ἐναντίος. χωρὶς δὲ πάντα καὶ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα ἄνω καὶ κάτω ἀμειβόμενος. ἡμέρη καὶ εὐφρόνη ἐπὶ

hil quidem omnino perit neque oritur quod prius non erat, verum invicem commixta et discreta alterantur. At homines existimant id quidem quod ex orco in lucem augetur oriri, quod vero ex luce ad orcum imminuitur perire, magisque oculis quam rationi fidem esse adhibendam. Ego vero ista ratione exponam. Animantia namque sunt et illa et ista, neque animal interire potest quin omnia intereant, neque quod non est generari, cum non sit unde generetur. Verum augentur omnia et imminuuntur, ad summum et ad minimum quoad ejus fieri potest. Quid autem generari et interire vocem, multorum gratia explicandum videtur, eaque commisceri et discerni significare declaro. Habet autem se res ad hunc modum. Generari et interire idem, commisceri et discerni idem. Generari idem quod commiscere. Interire, imminui idem quod discerni. Unumquodque ad omnia et omnia ad unumquodque idem sunt. Lex enim naturae in his adversatur, seorsum vero omnia et divina et humana sursum et deorsum vicissim rependens. Dies et nox ad summum et minimum considerantur, velut

Ed. Chart. VI. [450.] Foëf. I. 342, 343. Ed. Lind. I. (184. 185.)

τὸ μήκιστον καὶ ἐλάχιστον· ὡς καὶ τῇ σελήνῃ τὸ μήκιστον καὶ τὸ ἐλάχιστον, πυρὸς ἔφοδος καὶ ὕδατος, ἥλιος ἐπὶ τὸ μακρότατον καὶ βραχύτατον, πάλιν ταῦτα καὶ οὐ ταῦτα. φάος Ζηνὶ, σκότος Ἅιδῃ, φάος Ἅιδῃ, σκότος Ζηνὶ, φοιτᾷ καὶ μετακινεῖται κεῖνα ὧδε· καὶ τάδε κεῖσε πάσην ὥρην διαπρησσόμενα· κεῖνά τε τὰ τῶνδε· τὰ δὲ ταῦτα κείνων. καὶ θ᾽ ἃ μὲν πρήσσουσιν οὐκ οἴδασιν, ἃ δὲ πρήσσουσι δοκέουσιν εἰδέναι· καὶ θ᾽ ἃ μὲν ὁρῶσι οὐ γινώσκουσιν, ἀλλ᾽ ὅμως αὐτοῖσι πάντα γίνεται δι᾽ ἀνάγκην θείην καὶ ἃ βούλονται (185) καὶ μὴ βούλονται. φοιτεόντων δ᾽ ἐκείνων ὧδε, τῶν δέ τε κεῖσε, συμμισγομένων πρὸς ἄλληλα τὴν πεπρωμένην μοίρην ἕκαστον ἐκπληροῖ, καὶ ἐπὶ τὸ μέζον καὶ ἐπὶ τὸ μεῖον. φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπ᾽ ἀλλήλων, τῷ μείζονι ἀπὸ τοῦ μείονος καὶ τῷ μείονι ἀπὸ τοῦ μέζονος, αὐξάνεται καὶ τὸ μέζον ἀπὸ τοῦ ἐλάσσονος. τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα καὶ ψυχὴ ἀνθρώπου καὶ σῶμα ὁκοῖον ἡ ψυχὴ διακοσμέεται. || ἐσέρπει δὲ ἐς ἄνθρωπον μέρεα μερέων, ὅλα ὅλων ἔχοντα σύγκρησιν πυρὸς καὶ ὕδατος, τὰ μὲν ληψόμενα, τὰ δὲ δώσοντα. καὶ τὰ μὲν λαμβάνοντα πλεῖον

lunae fummum ac minimum accedit. Igni fuus eft impetus et aquae item fuus. Sol ad longiffimum et breviffimum accedit. Rurfus haec et non haec. Lux Jovi, tenebrae orco. Lux orco, tenebrae Jovi. Commeant et transmoventur illa huc et haec illuc, et omni quidem tempore illa horum, haec vero illorum res peragunt, et quae quidem faciunt nesciunt, quae vero faciunt fcire videntur, et quae quidem vident non cognoscunt. Et tamen his omnia neceffitate divina contingunt, et quae volunt et quae nolunt. Illis autem huc, his vero illuc commeantibus, et invicem commixtis, fatalem fuam fortem quodque complet, et ad majus et ad minus. Interitus autem eft omnibus mutuus, et majori a minore et minori a majore. Quin etiam majus a minore augetur, tum reliqua omnia tum hominis animus, et corpus velut animus certo ordine defcribitur. Irrepunt autem in hominem partes partium, tota totorum, quae ignis et aquae commixtionem habent, et partim quidem accipiunt partim etiam exhibent. Et quae quidem accipiunt, plus faciunt, quae vero

ποιέει, τὰ δὲ διδόντα μεῖον· πρίουσιν ἄνθρωποι ξύλον, ὃ μὲν ἕλκει, ὃ δὲ ὠθέει. τὸ δ᾽ αὐτὸ τοῦτο ποιέουσι, μεῖον δὲ ποιέοντες πλεῖον ποιέουσι. τὸ δ᾽ αὐτὸ καὶ φύσις ἀνθρώπων, τὸ μὲν ὠθέει, τὸ δὲ ἕλκει· τὸ μὲν δίδωσι, τὸ δὲ λαμβάνει. καὶ τῷ μὲν δίδωσι, τοῦ δὲ λαμβάνει, καὶ τῷ μὲν δίδωσι τοσούτῳ πλεῖον, ὃ δὲ λαμβάνει τοσούτῳ μεῖον. χώρην δὲ ἕκαστον φυλάσσει τὴν ἑωυτοῦ, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τὸ μεῖον ἰόντα διακρίνεται εἰς τὴν ἐλάσσονα χώρην· τὰ δὲ ἐπὶ τὸ μέζον πορευό[451]μενα, συμμισγόμενα ἐξαλλάσσει εἰς τὴν μείζω τάξιν, τὰ δὲ ξεῖνα μὴ ὁμότροπα ὠθέεται ἐκ χώρης ἀλλοτρίης. ἑκάστῳ δὲ τύχῃ μέζω καὶ ἐλάσσω ἔχουσα περιφοιτᾷ τὰ μόρια τὰ ἑωυτῆς, οὐ προσθέσιος οὐδὲ ἀφαιρέσιος δεομένων τῶν μερέων, κατὰ δὲ αὔξησιν καὶ μείωσιν τῶν ὑπαρχόντων δεομένη. χώρην δὲ ἕκαστα διαπρήσσεται ἐς ἥντινα εἰσέλθῃ καὶ δέξεται τὰ προσπίπτοντα. οὐ γὰρ (185) δύναται τὸ μὴ ὁμότροπον ἐν τοῖσιν ἀσυμφόροισι χωρίοισιν ἐμμένειν. πλανᾶται μὲν γὰρ ἀγνοούμενα. ξυμμισγόμενα δὲ ἀλλήλοισι

exhibent, minus. Lignum homines ſerra ſecant, et hic quidem trahit, alter vero trudit, idem tamen faciunt et minus facientes plus faciunt. Idem et hominis natura, partim quidem propellit, partim vero trahit, partim dat, partim etiam accipit, et alii quidem dat, ab alio vero accipit, et alii quidem tanto plus dat, hic vero tanto minus accipit. Locum autem ſuum quodque tuetur, et quae quidem ad minus tendunt in minorem locum ſecedunt, quae vero ad majus proficiscuntur, commixta in majorem claſſem tranſeunt. Externa vero neque ejusdem generis ex aliena regione pelluntur. In unoquoque autem animus majora et minora habens, ſuas ipſius partes circummeat, quae nec appoſitione, nec detractione indigent, cum tamen eorum quae adſunt accretione et imminutione opus habent. Locum vero ſingula conficiunt, in quem ingrediantur, et ea quae incidunt ſuscipiant. Neque enim poteſt quod non eſt ejusdem generis, in loco minime ſibi conveniente permanere. Vagantur ſiquidem non agnita, invicem vero permixta ſimul cognos-

συγγινώσκεται. προσίζει γὰρ τὸ σύμφορον τῷ συμφόρῳ. τὸ δὲ ἀσύμφορον πολεμεῖ καὶ μάχεται καὶ διαλλάσσει ἀπ᾽ ἀλλήλων. διὰ τοῦτο ἀνθρώπου ψυχὴ ἐν ἀνθρώπῳ αὔξάνεται, ἐν ἄλλῳ δὲ οὐδενί· καὶ τῶν ἄλλων ζώων τῶν μεγάλων ὡσαύτως. ὁκόσα δὲ ἄλλως ἀπ᾽ ἄλλων ὑπὸ βίης ἀποκρίνεται. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζώων ἐάσω, περὶ δὲ ἀνθρώπου δηλώσω. ἐσέρπει δὲ ἐς ἄνθρωπον ψυχή· πυρὸς καὶ ὕδατος ξύγκρησιν ἔχουσα, μοῖραν σώματος ἀνθρώπου. ταῦτα δὲ τὰ θήλεα καὶ ἄρσενα καὶ πολλὰ καὶ παντοῖα τρέφεται. τρέφεται δὲ καὶ αὔξεται διαίτῃ τῇ περὶ τὸν ἄνθρωπον. ἀνάγκη δὲ τὰ μέρεα ἔχειν πάντα τὰ εἰσιόντα· οὗτινος γὰρ μὴ ἐνείη μοῖρα ἐξ ἀρχῆς, οὐκ ἂν αὐξηθείη οὔτε πουλλῆς ἐπιούσης τροφῆς οὔτε ὀλίγης, οὐ γὰρ ἔχει τὸ προσαυξόμενον. ἔχον δὲ πάντα αὔξεται ἐν χώρῃ τῇ ἑωυτοῦ ἕκαστον, τροφῆς ἐπιούσης ἀπὸ ὕδατος ξηροῦ καὶ πυρὸς ὑγροῦ. τὰ μὲν εἴσω βιαζόμενα, τὰ δὲ ἔξω. ὥσπερ οἱ τέκτονες τὸ ξύλον πρίουσι, καὶ ὁ μὲν ἕλκει,

cuntur. Conveniens enim cum conveniente cohaeret, quod autem minime convenit, diffidet et pugnat et a se invicem discrepat. Quam ob caussam hominis animus in homine, neque in ullo alio incrementum accipit, eodemque modo de magnis animalibus. Quae vero aliter habent, ea per vim ab aliis secernuntur. Ac ut reliqua animantia praeteream, de homine tamen differam. Irrepit autem in hominem animus, ignis et aquae temperationem sortitus, corporis humani portionem. Haec autem feminea et mascula multa, et cujusvis generis nutriuntur. Victus autem ratione qua homo utitur, nutriuntur et incrementum accipiunt. Quae vero ingrediuntur ea omnia partes habere necesse est. Nam cujuscunque pars non inerit a principio, nullo unquam modo augeri poterit, neque copioso neque pauco accedente alimento, cum non habeat quod incrementum accipiat. Augetur autem quodque in suo loco, quod omnia habet. Superveniente vero alimento ab aqua sicco, ab igne vero humido, alia quidem intro, alia vero foras vi adiguntur. Non secus ac sabri lignarii cum lignum serra secant, et alter quidem trahit, alter vero trudit, idem sane facientes,

Ed. Chart. VI. [451.] Foës. I. 343. Ed. Lind. I. (185. 186.)

ὁ δὲ ὠθέει· τὸ αὐτὸ ποιέοντες. κάτω δὲ πιέζων τὸν ἄνω ἕρπει. οὐ γὰρ ἂν παραδέχοιτο κάτω ἰέναι· ἢν δὲ βιάζωνται, παντὸς ἁμαρτήσονται. τοιοῦτον τροφὴ ἀνθρώπου· τὸ μὲν ἕλκει, τὸ δὲ ὠθέει, εἴσω δὲ βιαζόμενον (186) ἔξω ἕρπει. ἢν δὲ βιῆται παρὰ καιρὸν παντὸς ἀποτεύξεται. χρόνον δὲ τοσοῦτον ἕκαστα τὴν αὐτὴν ἔχει τάξιν, ἄχρι μηκέτι δέχηται ἡ χώρη, μηδὲ τροφὴν ἱκανὴν ἔχῃ ἐς τὸ μήκιστον τῶν ὑδάτων. ἔπειτ᾽ ἐναμείβει ἐς τὴν ἔξω χώρην θήλεα καὶ ἄρσενα τὸν ἑωυτὸν τρόπον ὑπὸ βίης καὶ ἀνάγκης διωκόμενα. ὁκότερα δ᾽ ἂν ἐμπλήσῃ τὴν πεπρωμένην μοίρην, ταῦτα διακρίνεται πρῶτα καὶ ἅμα συμμίσγεται. ἕκαστον μὲν γὰρ διακρίνεται· πάντα δὲ ταῦτα ξυμμίσγεται. χώρην δὲ ἀμείψαντα καὶ τυχόντα ἁρμονίης ὀρθῶς ἐχούσης συμφωνίας τρεῖς, ξυλλήβδην διεξιὼν διὰ πασέων, ζώει καὶ αὔξεται τοῖσιν] αὐτοῖσιν οἷσι καὶ πρόσθεν. ἢν δὲ μὴ τύχῃ τῆς ἁρμονίης, μηδὲ ξύμφωνα βαρέα τοῖσιν ὀξέσι γένηται ἡ πρώτη συμφωνίη. ἢν δὲ δευτέρη γένεσις ᾖ, τὸ διὰ παντὸς ἑνὸς ἀπογενομένου πᾶς ὁ

et qui deorſum urget eum qui ſupra eſt trahit, neque enim alias deorſum descendere, ſin per vim agant, penitus aberrabunt. Tale quid circa hominis alimentum contingit, aliud quidem trahit, aliud vero trudit, intro vero vi actum foras repit. Quod ſi alieno tempore per vim abigatur, prorſus ſucceſſu fruſtrabitur. Eodem autem ordine ſingula tanto tempore procedunt, quoad locos non amplius ſuscipiat, neque ſatis alimenti ad ſummas aquas habeant. Poſtea ad externam regionem tranſeunt, tum feminea tum mascula, eodem modo vi et neceſſitate coacta. Quaecunque vero fatalem ſortem impleverint, haec primum ſecernuntur et ſimul commiscentur. Unumquodque ſiquidem ſecernitur, haec autem omnia commiscentur. Quae ubi regionem permutaverint et concentum tres conſonantias recte habentem nacta fuerint, denique per omnia penetrans, iisdem quibus etiam antea vivit et incrementum accipit. Quod ſi prima conſonantia concentum non aſſequatur, et gravia acutis minime conſona fuerint, et ſi ſecunda generatio adſuerit, quod per totum eſt uno decedente, totus tenor vanus eſt. Neque

τόνος μάταιος. οὐ γὰρ ἂν προσαείσειεν· || ἀλλ' ἀμείβη ἐκ τοῦ μέζονος εἰς τὸ μεῖον πρὸ μοίρης. διότι οὐ γινώσκουσιν ὅ τι ποιέουσιν. [452] ἀρσένων μὲν οὖν καὶ θηλείων διότι ἑκάτερα γίνεται, προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. τούτων δὲ ὁκότερον ἂν τύχῃ τῆς ἁρμονίης ὑγρὸν, ἐὸν κινέεται ὑπὸ τοῦ πυρός. κινεόμενον δὲ ζωπυρῆται καὶ προσάγεται τὴν τροφὴν ἀπὸ τῶν ἐσιόντων ἐς τὴν γυναῖκα σιτίων καὶ πνεύματος, τὰ μὲν πρῶτα πάντη ὁμοίως, ἕως ἄρτι ἀραιόν ἐστιν· ὑπὸ δὲ τῆς κινήσιος καὶ τοῦ πυρὸς ξηραίνηται καὶ στερεοῦται. στερεούμενον δὲ (188) πυκνοῦται περίξ. καὶ τὸ πῦρ ἐγκλειόμενον οὐκ ἔτι τὴν τροφὴν ἱκανὴν ἔχει ἐπάγεσθαι. οὐδὲ τὸ πνεῦμα ἐξωθέει διὰ τὴν πυκνότητα τοῦ περιέχοντος. ἀναλίσκει γὰρ τὸ ὑπάρχον ὑγρὸν εἴσω. τὰ μὲν οὖν στερεὰ τὴν φύσιν ἐν τῷ ξυνεστηκότι καὶ ξηρῷ οὐκ ἀναλίσκεται τῷ πυρὶ ἐς τὴν τροφήν· ἀλλ' ἐγκρατέα γίνεται καὶ ξυνίσταται τοῦ ὑγροῦ ἐκλείποντος, ἅπερ ὀστέα καὶ νεῦρα ἐπονομάζεται. τὸ δὲ πῦρ ἐκ τοῦ συμμιγέντος κινουμένου τοῦ ὑγροῦ διακοσμέεται τὸ σῶμα κατὰ φύσιν διὰ τοιήνδε ἀνάγκην. διὰ μὲν

enim consonantiam habent, sed a majore ad minus ante destinatam sortem transitio fit, eo quod nesciunt quid faciunt. At vero cur utrique tum masculus tum femella generentur, procedente oratione ostendam. Horum autem quodcunque concentum sortitum, cum humidum existat, ab igne movetur, motum vero viviscit, et alimentum ad se ab iis quae in mulierem ingrediuntur cibo et spiritu attrahit, imprimis quidem undiquaque aequaliter, cum primum rarum est, motu vero et igne siccescit et solidescit, et solidum redditum circumquaque densatur. Ignisque inclusus non amplius sufficiens alimentum attrahere valet, neque spiritum propter ambientis corporis densitatem expellit. Absumit enim quicquid intus humoris inest. Quae igitur natura solida sunt, in compacto et sicco non absumuntur ab igne in alimentum, sed valida redduntur et humore deficiente compinguntur, quae quidem ossa et nervi nominantur. Ignis autem ex commixto humore commoto corpus secundum naturam propter hanc necessitatem componit. Ne-

Ed. Chart. VI. [452.] Foëf. I. 344. Ed. Lind. I. (188. 189.)

τὸ στερεὸν καὶ ξηρὸν οὐ δύναται τὰς διεξόδους χρονίας ποιέεσθαι, διότι οὐκ ἔχει τροφήν. διὰ δὲ τῶν ὑγρῶν καὶ μαλακῶν δύναται. ταῦτα γάρ ἐστιν αὐτῷ τροφή. ἔνι δὲ καὶ ἐν τούτοισι ξηρότης οὐκ ἀναλισκομένη ὑπὸ τοῦ πυρός. ταῦτα δὲ ξυνίσταται πρὸς ἄλληλα. τὸ μὲν οὖν ἐσωτάτω καταφραχθὲν πῦρ καὶ πλεῖστον ἐστὶ καὶ μεγίστην τὴν διέξοδον ἐποιήσατο. πλεῖστον γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν, ὅπερ κοιλίη καλέεται. καὶ ἐξέπεσεν ἐντεῦθεν, ἐπεὶ οὐκ ἔχει τροφὴν ἔξω καὶ ἐποιήσατο, πλεῖστον γὰρ τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ἐνῆν καὶ τροφῆς ἐπαγωγὴν καὶ διάπεψιν. τὸ δὲ ἀποκλεισθὲν εἰς ἄλλο σῶμα περιόδους ἐποιήσατο τρισσάς. ὅπερ ἦν ὑγρότατον τοῦ πυρὸς ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισιν, αἵτινες φλέβες καλέονται κοῖλαι. ἐς δὲ τὰ μέσα τούτων τὸ ὑπολειπόμενον τοῦ ὕδατος ξυνισταμένου πήγνυται, ὅπερ καλέεται σάρκες. ἑνὶ δὲ λόγῳ πάντα διεκοσμήσατο κατὰ τρόπον αὐτῷ (189) ἑωυτὸ, τὰ ἐν σώματι τὸ πῦρ, ἀπομίμησιν τοῦ ὅλου, μικρὰ πρὸς μεγάλα καὶ μεγάλα πρὸς μικρά. κοιλίην μὲν τὴν μεγίστην ξηρῷ καὶ ὑγρῷ ταμεῖον δοῦναι πᾶσι καὶ λαβεῖν παρὰ πάντων θαλάσσης

que enim per ſolidum et ſiccum diutius permeare poteſt, cum alimentum non habeat. At per humida et mollia poteſt, quod haec ipſius ſint alimentum. In his autem etiam ſiccitas ab igne non conſumpta ineſt. Haec vero mutuo inter ſe conſiſiunt. Ignis igitur penitiſſime concluſus et plurimus eſt et maximum exitum fecit, cum plurimus hoc in loco humor ineſſet, qui venter appellatur, indeque excidit, cum alimentum non habeat, foras que exitum ſibi paravit, quod plurimus illic humor ineſſet, ad alimentum convehendum et concoquendum. Qui vero ad reliquum corpus excluſus eſt ignis triplices circuitus fecit. Quod erat in igne humidiſſimum, in iis locis remanſit quae venae cavae adpellantur. In medio vero harum quod reliquum eſt aquae denſatum conſtitit et carnes vocantur. Ad ſummam ignis omnia quae ſunt in corpore ſuo modo ad univerſi imitationem parva cum magnis et magna cum parvis diſpoſuit. Ventrem quidem maximum ſicci et humidi promptuarium, qui omnibus daret et ab omnibus acciperet maris, habens faculta-

δύναμιν ζώων ἐντρόφων τροφὴν, ἀσυμφόρων δὲ φθορόν. περὶ δὲ ταύτην ὕδατος ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ σύστασις· διέξοδος πνεύματος ψυχροῦ καὶ θερμοῦ ἀπομίμησιν τῆς γῆς, τὰ ἐπεισπίπτοντα πάντα ἀλλοιούσης. καταναλίσκοντα δὲ αὖξον σκέδασιν ὕδατος λεπτοῦ καὶ πυρὸς ἐποιήσατο, περὶ οὐκ ἀφανέος καὶ φανεροῦ, ἀπὸ τοῦ ξυνεστηκότος ἀπόκρισιν. ἐν ᾧ φερόμενα πάντα ἐς τὸ φανερὸν ἀφικνέεται ἕκαστα μοίρῃ πεπρωμένῃ. ἐν δὲ τούτῳ ἐποιήσατο πυρὸς περιόδους τρισσὰς, περαινούσας πρὸς ἀλλήλας καὶ εἴσω καὶ ἔξω. αἱ μὲν πρὸς τὰ κοῖλα τῶν ὑγρῶν σελήνης δύναμιν, αἱ δὲ ἐς τὴν ἔξω περιφορὰν, πρὸς τὸν περιέχοντα πάγον, ἄστρων δύναμιν. αἱ δὲ μέσαι καὶ εἴσω καὶ ἔξω περαίνουσαι τὸ θερμότατον καὶ ἰσχυρότατον πῦρ, ὅπερ πάντων ἐπικρατέεται, διέπον ἅπαντα κατὰ φύσιν, ἄψοφον καὶ ὄψει καὶ ψαύσει, ἐν τούτῳ ψυχὴ, νοὸς, φρόνησις, αὔξησις, κίνησις, μείωσις, διάλλαξις, ὕπνος, ἐγρήγορσις. τοῦτο πάντα διὰ παντὸς κυβερνᾷ καὶ τάδε καὶ ἐκεῖνα οὐδέκοτε ἀτρεμίζων. [453] οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐκ τῶν

tem, quod animalia in eo enutrita fovet, aliena vero perimit. Circum hunc eſt aquae frigidae et humidae coagmentatio, tranſitus ſpiritus frigidi et calidi ad terrae imitationem, quae omnia quae in eam illabuntur alterat. Conſumens vero et augens aquae tenuis et ignis diſperſionem fecit, ad non obſcuri et apparentis a compacto ſecretionem, in quo delata omnia ſingula pro fatali ſorte in apertum veniunt. In hoc autem triplices ignis circuitus fecit, in ſe invicem intro ac foras tendentes, alios quidem ad humorem cavitates lunae facultate, alios vero ad exteriorem ſuperficiem, ad ambientem conſiſtentiam, ſiderum facultate, medios autem intro et foras tendentes, calidiſſimum et validiſſimum ignem continentes, qui cunctis dominatur omniaque ſecundum naturam moderatur, ſine ſtrepitu tum viſu tum tactu. In quo animus, mens, prudentia, incrementum, motus, imminutio, permutatio, ſomnus, vigilia. Hic omnia in totum gubernat, et haec et illa neque unquam quiescit. At vero homines ex manifeſtis obſcura in conſi-

Ed. Chart. VI. [453.] Foës. I. 344. 345. Ed. Lind. I. (189. 190.)

φανερῶν τὰ ἀφανῆ σκέπτε(190)σθαι οὐκ ἐπίστανται. τέχνησιν γὰρ χρεόμενοι ὁμοίῃσιν ἀνθρωπίνῃ φύσει οὐ γινώσκουσι. θεῶν γὰρ νόος ἐδίδαξε μιμέεσθαι τὰ ἑαυτῶν, γινώσκοντας ἃ ποιέουσι καὶ οὐ γινώσκοντας ἃ μιμέονται. || πάντα γὰρ ὅμοια ἀνόμοια ἐόντα. καὶ σύμφορα πάντα καὶ διάφορα ἐόντα· διαλεγόμενα οὐ διαλεγόμενα· γνώμην ἔχοντα ἀγνώμονα· ὑπεναντίον ὁ τρόπος ἑκάστων ὁμολογούμενος. νόμος γὰρ καὶ φύσιος οἷσι πάντα διαπρησσόμενα οὐχ ὁμολογέεται ὁμολογεόμενα. νόμον γὰρ ἔθεσαν ἄνθρωποι αὐτοὶ ἑωυτοῖσιν, οὐ γινώσκοντες περὶ ὧν ἔθεσαν. φύσιν δὲ πάντες θεοὶ διεκόσμησαν. τὰ μὲν οὖν ἄνθρωποι ἔθεσαν οὐδέποτε κατὰ τὸ ὠυτὸν ἔχει οὔτε ὀρθῶς οὔτε μὴ ὀρθῶς. ὁκόσα δὲ θεοὶ ἔθεσαν ἀεὶ ὀρθῶς ἔχει. καὶ τὰ ὀρθὰ καὶ τὰ μὴ ὀρθὰ τοσοῦτον διαφέρει. ἐγὼ δηλώσω τέχνας φανερὰς ἀνθρώπου παθήμασιν ὁμοίας ἐούσας καὶ φανεροῖσι καὶ ἀφανέσι. μαντικὴ τοιόνδε· τοῖσι φανεροῖσι μὲν τὰ ἀφανέα γινώσκειν· τοῖσι ἀφανέσι

derationem adhibere non noverunt. Ignorant enim quod artibus utantur naturae humanae similibus. Divina namque mens edocuit sua opera imitari cognoscentes quae faciunt et ignorantes quae imitantur. Omnia enim similia quae dissimilia existunt, et convenientia quae sunt differentia, loquentia, non loquentia, rationem habentia, ratione carentia. Singulorum modus qui in confesso est aliquantulum adversatur. Lex enim et natura quibus omnia conficiuntur, de his quae in confesso sunt non consentiunt. Legem siquidem ipsi sibi ipsis homines statuernnt, ignorantes de quibus statuerunt. Naturam vero dii omnes certo ordine constituerunt. Quae igitur homines statuerunt, ea nunquam eodem modo se habent, sive recta sive non recta sint. Quae vero dii statuerunt, ea semper recte habent. Atque recta et non recta in tantum inter se differre videntur. At hominis artes manifestas affectionibus tum manifestis tum obscuris similes esse demonstrabo. Divinationis hoc munus est, ut ex manifestis obscura quidem cognoscat, ex obscuris manifesta, et ex praesentibus quae futura sunt, ex mortuis vi-

Ed. Chart. VI. [453.] Foës. I. 345. Ed. Lind. I. (190. 191.)

τὰ φανερὰ, καὶ τοῖσι ἐοῦσι τὰ μέλλοντα, τοῖσι ἀποθανοῦσι τὰ ζῶντα. καὶ τῶν ἀσυνέτων συνίασιν, ὁ μὲν εἰδὼς ἀεὶ ὀρθῶς, ὁ δὲ μὴ εἰδὼς ἄλλοτε ἄλλως φύσιν ἀνθρώπου καὶ οἷον ταῦτα μιμέεται. ἀνὴρ γυναικὶ ξυγγενόμενος παιδίον ἐποίεε τῷ φανερῷ τὸ ἄδηλον γινώσκειν, ὅτι οὕτως ἔσται. γνώμη ἀνθρώπου ἀφανὴς, γινώσκουσα τὰ φανερὰ, ἐκ παιδὸς εἰς ἄνδρα μεθίσταται. τῷ ἐόντι τὸ μέλ(191)λον γινώσκει. οὐχ ὅμοιον ἀποθανάτου ζῶντι τῷ τεθνηκότι τὸ ζῶον οἶδε ἀσύνετον· γαστὴρ ταύτῃ συνίεμεν ὅτι διψῇ ἢ πεινῇ. ταῦτα μαντικῆς τέχνης καὶ φύσιος ἀθρωπίνης πάθεα, τοῖσι μὲν γινώσκουσιν αἰεὶ ὀρθῶς, τοῖσι δὲ μὴ γινώσκουσιν αἰεὶ ἄλλοτε ἄλλως. σιδήρου ὄργανα τέχνης τὸν σίδηρον περιτήκουσι πνεύματι ἀναγκάζοντες τὸ πῦρ, τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν ἀφαιρέοντες, ἀραιὸν δὲ ποιήσαντες, παίουσι καὶ συνελαύνουσιν, ὕδατος δὲ ἄλλου τροφῇ ἰσχυρὸν γίνεται. ταῦτα πάσχει ἄνθρωπος ὑπὸ παιδοτρίβου· τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν πυρὶ ἀφειρέεται, ὑπὸ πνεύματος ἀναγκαζόμενος· ἀραιούμενος δὲ κόπτεται, τρίβεται, καθαιρέεται. ὑδάτων δὲ ὑπαγωγῇ ἄλλοθεν

ventia. Ea quoque quae intelligentia carent intelligunt ſemper quidem recte qui doctus eſt, indoctus vero alias aliter. Hominis naturam haec quoad ſieri poteſt imitantur Viri cum muliere congreſſus facit ut ex re manifeſta obſcura cognoscatur, quod ſic puer futurus eſt. Mens humana obſcura manifeſta cognoscens ex puero in virum tranſit, ex praeſenti quod futurum eſt cognoscit. Non eſt ſimile mortuum viventi, ex mortuo animal novit. Venter cum intelligentia careat, ex eo intelligimus quod ſitit aut eſurit. Quae artis divinandi et humanae naturae affectiones, his quidem qui agnoscunt ſemper recte, ignorantibus vero alias aliter ſe habent. Artis ferrariae inſtrumenta ferrum colliquefaciunt, dum fabri igne vi flatus impulſi, alimentum quod adeſt detrahunt, cumque rarefecerint, feriunt et cogunt, aquae autem alterius alimento roboratur. Eadem homini a paedotriba contingunt, dum alimentum quod adeſt igne detrahitur, et vi ſpiritus impellitur, rareſactus vero tunditur, fricatur, extenuatur, aquis autem aliunde inductis ro-

Ed. Chart. VI. [453. 454.] Foës. I. 345. Ed. Lind. I. (191. 192.)
ἰσχυρὸς γίνεται. καὶ οἱ γναφέες τὸ ὠυτὸ διαπρήσσονται, λακτίζουσι, παίουσι, λυμαινόμενοι κόπτουσιν, ἕλκουσι, λυμαινόμενοι ἰσχυρότερα ποιέουσι, κείροντες τὰ ὑπερέχοντα, καὶ παραπλήκοντες καλλίω ποιέουσι· ταῦτα πάσχει ὁ ἄνθρωπος. σκυτέες τὰ ὅλα κατὰ μέρεα διαιρέοντες, τέμνοντες δὲ καὶ κεντέοντες τὰ σαθρὰ ὑγιέα ποιέουσιν. καὶ ἄνθρωπος δὲ τὸ ὠυτὸ πάσχει· ἐκ τῶν ὅλων μέρεα διαιρέεται καὶ ἐκ τῶν μερέων συντιθεμένων ὅλα γίνεται· κεντεόμενοί τε καὶ τενόμενοι τὰ σαθρὰ ὑπὸ τῶν ἰητρῶν ὑγιαίνονται καὶ ζώει· ἰητρικὴ τὸ λυπέον ἀπαλλάσσει. καὶ ὑφ᾽ οὗ πονέει ἀφαιρέοντα ὑγιέα ποιεῖν, ἡ φύσις (192) αὐτομάτη ταῦτα ἐπίσταται. καθήμενος πονέει ἀναστῆναι. κινεύμενος πονέει ἀναπαύσασθαι. καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἔχει ἡ φύσις ἰητρικῆς. τέκτονες πρίοντες ὁ μὲν ὠθέει, ὁ δὲ ἕλκει· τὸ αὐτὸ ποιέειν ἀμφοτέρως φέρει. τρυπῶσι, ὁ μὲν ἕλκει, [454] ὁ δὲ ὠθέει· πιεζόντων ἄνω ἕρπει· τὸ δὲ κάτω μεῖον· οἷοι ἐόντες πλείω ποιέουσι, φύσιν τε ἀνθρώπου μιμέονται. πνεῦμα τὸ μὲν ἕλκει, τὸ δὲ ὠθέει. τὸ

bustus evadit. Fullones quoque idem conficiunt, pedibus calcant, feriunt, inficiendo tundunt, trahunt, detrahendo robustiora reddunt, quae supereminent deradendo et adjiciendo pulchriora efficiunt. Eadem etiam homini contingunt. Sutores totis in partes divisis, secando et pungendo lacera integra reddunt. Idem etiam in homine contingit, tota in partes dividuntur et partium appositione tota fiunt, pungendo et secando marcida a medicis ad vitam sanitati restituuntur. Ars medica ab eo quod molestum est liberat et id ex quo quis aegrotat auferendo sanitatem reddit. Idem et natura per se facere novit. Qui sedet exurgere conatur et qui movetur quiescere, multaque ejuscemodi quae sunt artis medicae, natura sibi vindicat. Fabri lignarii dum serra secant, hic quidem trudit, alter vero trahit, et ut idem efficiant uterque intendit. Dum terebrant, unus quidem trahit, alter vero impellit. Premendo alterum sursum repit, alterum deorsum, et quantum in se est minuentes plura faciunt humanamque naturam imitantur. Spiritus hic qui-

δ' αὐτὸ ποιέειν ἀμφοτέρως φέρει. σίτων τὰ μὲν κάτω πιέζεται, τὰ δὲ ἄνω ἕρπει. ἀπὸ μιῆς ψυχῆς διαιρεομένης πλείους καὶ μείους καὶ μέζονες καὶ ἐλάσσονες. οἰκοδόμοι ἐκ διαφόρων σύμφορον ἐργάζονται, τὰ μὲν ξηρὰ ὑγραίνοντες, τὰ δὲ ὑγρὰ ξηραίνοντες, τὰ μὲν ὅλα διαιρέοντες, τὰ δὲ διῃρημένα συντιθέντες. || μὴ οὕτω δὲ ἐχόντων οὐκ ἂν ἔχοι ἰδίως. δίαιταν ἀνθρωπίνην μιμέεται, τὰ μὲν ξηρὰ ὑγραίνοντες, τὰ δὲ ὑγρὰ ξηραίνοντες. τὰ μὲν ὅλα διαιρέουσι, τὰ δὲ διῃρημένα συντιθέασι. ταῦτα πάντα διάφορα ἐόντα ξυμφέρει τῇ φύσει. μουσικῆς ὄργανον ὑπάρξαι δεῖ πρῶτον, ἐν ᾧ δηλώσει ἃ βούλεται ἁρμονίη. συντάξιες ἐκ τῶν αὐτῶν οὐχ αἱ αὐταὶ, ἐκ τοῦ ὀξέος, ἐκ τοῦ βαρέος, ὀνόματι μὲν ὁμοίων, φθόγγῳ δὲ οὐχ ὁμοίων. τὰ πλεῖστα διάφορα μάλιστα ξυμφέρει, καὶ τὰ ἐλάχιστα διάφορα ἥκιστα ξυμφέρει. εἰ δὲ ὅμοια πάντα ποιήσῃ τις, (193) οὐκ ἔνι τέρψις. αἱ πλεῖσται μεταβολαὶ καὶ πολυειδέσταται μάλιστα τέρπουσι. μάγειροι ὄψα σκευάζουσιν ἀνθρώποισι, ἐκ διαφόρων παντοδαπὰ ξυγκρίνοντες, ἐκ τῶν αὐ-

dem trahit, ille vero pellit et ut idem efficiat uterque intendit. Cibi partim quidem deorsum urgentur, partim vero sursum repunt. Ab uno animo in partes secto plures, majores, minores et pauciores fiunt. Qui domos construunt ex rebus differentibus unam convenientem efficientes, sicca quidem humectant, humida vero siccant, et tota quidem in partes secant secta vero conjungunt. Nisi enim ita contingeret, nihil unquam privatum constitui posset. In quo victus rationis quae homini debetur quaedam imitatio est, dum sicca quidem humectant, humida vero siccant, tota in partes secant, secta vero conjungunt. Haec omnia cum differentia existant, natura conveniunt. In musica primum organum subsistere oportet, in quo concentus quae vult declarat. Compositiones ex iisdem non eaedem ex acuto, ex gravi, nomine quidem similibus, sono vero non similibus. Quae plurimum differunt maxime conveniunt, quae minimum differunt minime conveniunt. Quod si quis omnia similia faciat, nulla aderit delectatio. Plurimae et variae mutationes delectant. Coqui obsonia hominibus dum apparant, cu-

τῶν οὐ τὰ ὠυτὰ, βρῶσιν καὶ πόσιν ἀνθρώπων. ἢν δὲ πάντα ὅμοια ποιήσῃ, οὐκ ἔχει τέρψιν. οὐδ᾽ εἰ ἐν αὐτῷ πάντα ξυντάξειεν, οὐκ ἂν ἔχοι ὀρθῶς. κρούεται τὰ κρούματα ἐν μουσικῇ τὰ μὲν ἄνω, τὰ δὲ κάτω. γλῶσσα μουσικὴν μιμέεται διαγινώσκουσα μὲν τὸ γλυκὺ, καὶ τὸ ὀξὺ τῶν προσπιπτόντων καὶ τὰ διάφωνα· κρούεται δὲ τοὺς φθόγγους ἄνω καὶ κάτω. καὶ οὔτε τὰ ἄνω κάτω κρουόμενα ὀρθῶς ἔχει οὔτε τὰ κάτω ἄνω. καλῶς δὲ ἡρμοσμένης γλώττης τῆς συμφωνίης τέρψις, ἀναρμόστου δὲ λύπη. σκυτοδέψαι τείνουσι, τρίβουσι, κτενίζουσι, πλύνουσι. ταῦτα παιδίων θεραπηΐη. πλοκέες ἄγοντες κύκλῳ πλέκουσιν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν ἀρχὴν τελευτῶσι. τοῦτο περίοδος ἐν τῷ σώματι, ὁκόθεν ἄρχεται, ἐπὶ τοῦτο τελευτᾷ. χρυσίον ἐργάζονται, κόπτουσι, πλύνουσι, τήκουσι πυρὶ μαλακῷ, ἰσχυρῷ δὲ οὐ συνίστανται. ἀπεργασάμενοι πρὸς πάντα χρῶνται. ἄνθρωπος σῖτον κόπτει, πλύνει, ἀλήθει, πυρώσας χρῆται, ἰσχυρῷ μὲν πυρὶ ἐν τῷ σώματι οὐ συνί-

jusvis generis differentia, non eadem ex iisdem ad hominum cibum ac potum conferunt. Quod ſi omnia ſimilia faciant, nullam habeant delectationem, neque ſi eodem omnia connectant, ea utique recte ſe habeant. Pulſatis inſtrumentis muſicis tum ſuperne tum inferne ſoni quidam eduntur. Lingua muſicam imitatur et ex his quae illabuntur quod dulce eſt et acidum dignoscit et quae ſunt diſſonantia. Pulſat autem ſonos ſupra et infra, neque quae ſupra, ſi infra pulſentur, neque quae infra, ſi ſupra, recte habent. Quod ſi lingua probe compoſita fuerit, concentus delectat, ſin vero inconcinna fuerit, moleſtia afficit. Qui pelles ſubigunt, radunt, terunt, pectunt, lavant. Eadem eſt quae circa pueros adhibetur cura. Qui nectunt aut texunt fila in orbem ducendo plicant, a principio in principium deſinunt. Quod eſt circuitus in corpore, ut unde incipit, eodem deſinat. Qui aurum ad opus adhibent, tundunt, lavant, blando igne liquant, neque enim vehementi coit, quod ubi elaboraverunt, ad omnia utuntur. Triticum homo tundit, lavat, molit eoque igne ſubacto utitur, neque vehementi quidem igne in cor-

Ed. Chart. VI. [454.] Foës. I. 346. Ed. Lind. I. (193. 194.)

σταται, μαλθακῷ δέ. ἀνδριαντοποιοὶ μίμησιν σώματος ποιέουσιν πλὴν ψυχῆς, γνώμην δὲ ἔχοντα οὐ (194) ποιέουσιν. ἐξ ὕδατος καὶ γῆς τὰ ὑγρὰ ξηραίνοντες ἀφαιρέονται ἀπὸ τῶν ὑπερεχόντων καὶ προστιθέασι πρὸς τὰ ἐλλείποντα, ἐκ τοῦ ἐλαχίστου πρὸς τὸ μέγιστον αὔξοντες. ταῦτα πάσχει ὁ ἄνθρωπος. αὔξεται ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου ἐς τὸ μέγιστον, ἐκ τῶν ὑπερεχόντων ἀφαιρούμενος, τοῖσιν ἐλλείπουσι προστιθεὶς, τὰ ξηρὰ ὑγραίνων καὶ τὰ ὑγρὰ ξηραίνων. κεραμέες τροχὸν δινέουσι καὶ οὔτε ὀπίσω οὔτε πρόσω χωρεῖ καὶ ἀμφοτέρωσε ἅμα τοῦ ὅλου μιμητὴς περιφερῆς. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἐργάζονται εἴδη περιφερομένων παντοδαπὰ, οὐδὲν ὅμοιον τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ. ἐκ τῶν αὐτῶν ἄνθρωποι ταῦτα πάσχουσι καὶ τἄλλα ζῶα ἐν τῇ αὐτῇ περιφορῇ πάντα ἐργάζονται. ἐκ τῶν αὐτῶν ὅμοιον οὐδὲν τοῖσι αὐτοῖσι ὀργάνοισιν, ἐξ ὑγρῶν ξηρὰ ποιέοντες καὶ ἐκ τῶν ξηρῶν ὑγρά. γραμματικὴ τοιόνδε· σχημάτων σύνθησις, σημήϊα φωνῆς ἀνθρωπίνης, δύναμις τὰ παροιχόμενα μνημονεῦσαι, τὰ ποιητέα δηλῶσαι· δι' ἑπτὰ σχημάτων ἡ

pore conficitur, sed leni. Statuarii corporis imitationem sectantur, animo excepto, neque enim mentem habentia fingunt, ex aqua et terra, dum quae sunt humida siccant, et quae superant demunt, et ad ea quae deficiunt, adjiciunt, ex minimo ad maximum incrementum perveniendo. Eadem homini contingunt, ex minimo ad maximum incrementum deducitur, dum quae superant detrahit, et quae deficiunt apponit, sicca humectando et humida siccando. Qui figlinam exercent, rotam versant, quae neque retrorsum, neque antrorsum procedit, sed utramque in partem simul universi imitatione in orbem fertur. In ea autem cujusvis generis opera, neque inter se similia circumagendo efficiunt. Ex iisdem eadem hominibus eveniunt, reliquaque animantia in eodem circumactu omnia operantur, ex iisdem nihil simile, iisdem instrumentis ex humidis sicca, et ex siccis humida efficiendo. In grammatica tale quid inest, figurarum compositio, quae sunt humanae vocis notae, facultas quae praeterierunt in memoriam revocandi et quae facienda sunt demonstrandi. Per septem figuras cognitio habetur.

γνῶσις. ταῦτα πάντα ἄνθρωπος διαπρήσσεται καὶ ὁ ἐπιστάμενος γράμματα καὶ ὁ μὴ ἐπιστάμενος. δι' ἑπτὰ σχη[456]μάτων καὶ ἡ αἴσθησις ἡ ἀνθρώπων, ἀκοὴ ψόφων, ὄψις φανερῶν, ῥὶν ὀδμῆς, γλῶσσα ἡδονῆς καὶ ἀηδίης, στόμα διαλέκτου, σῶμα ψαύσιος θερμοῦ ἢ ψυχροῦ, πνεύματος διέξοδοι ἔσω καὶ ἔξω· διὰ τούτων γνῶσις ἀνθρώποισιν, ἀγωνίη, παιδοτρίβαι τοιὸν διδάσκουσι. παρανομέειν (195) κατὰ νόμον, ἀδικέειν δικαίως, ἐξαπατέειν, κλέπτειν, ἁρπάζειν, βιάζεσθαι τὰ κάλλιστα καὶ αἴσχιστα. || ὁ μὴ ταῦτα ποιέων κακὸς, ὁ δὲ ταῦτα ποιέων ἀγαθός. ἐπίδειξις τῶν πολλῶν ἀφροσύνης, θεῶνται ταῦτα καὶ κρίνουσιν ἕνα ἐξ ἁπάντων ἀγαθὸν, τοὺς δὲ ἄλλους κακοὺς πουλλοὶ θαυμάζουσιν. ὀλίγοι γινώσκουσιν· ἐς ἀγορὴν ἐλθόντες ἄνθρωποι ταῦτα διαπρήσσονται· ἐξαπατῶσι πωλέοντες καὶ ὠνεόμενοι. ὁ πλεῖστα ἐξαπατήσας, οὗτος θαυμάζεται· πίνοντες καὶ μαινόμενοι ταῦτα διαπρήσσονται, τρέχουσι, παλαίουσι, μάχονται, κλέπτουσιν, ἐξαπατῶσιν, εἷς ἐκ πάντων κρίνεται. ὑποκριταὶ καὶ ἐξαπάται πρὸς εἰδότας λέγουσιν ἄλλα καὶ φρονέουσιν ἕτερα. οἱ αὐτοὶ ἐξέρπουσι καὶ

Haec omnia homo tum literarum gnarus tum earum rudis conficit. Per ſeptem figuras ſenſatio homini contingit, auditione ſoni percipiuntur, viſione manifeſta cernuntur, naſus odores, lingua ſuavia et inſuavia discernit, os ſermonem format, corpore calidi et frigidi tactus percipitur. Spiritus intro et foras permeat. Et per haec hominibus cognitio contingit. Ars palaeſtrica et qui puerorum curam habent, tale quid docent ex inſtituto leges violare, jure injuriam inferre, decipere, furari, rapere, vim pulcherrimis ac turpiſſimis inferre. Quae qui non facit malus eſt, qui vero facit bonus, hoc vulgi imprudentiam arguit, haec ſpectant et unum prae omnibus probant, reliquos vero vituperant. Multi admirantur, pauci cognitionem habent. Eadem homines in foro perpetrant, dum vendendo et emendo decipiunt. Qui plurimum decepit eum admirantur. Qui ex potu inſaniunt eadem peragunt, currunt, luctantur, pugnant, furantur, decipiunt, unus omnibus praefertur. Hiſtriones et deceptores coram ſpectatoribus alia dicunt, alia ſentiunt. Iidem

εἰσέρπουσιν οὐχ οἱ αὐτοί. ἑνὶ δὲ ἀνθρώπῳ ἄλλα μὲν λέγειν, ἄλλα δὲ ποιέειν, καὶ τὸν αὐτὸν μὴ εἶναι τὸν αὐτὸν, καὶ ποτὲ μὲν ἄλλην ἔχειν γνώμην, ὁτὲ δὲ ἄλλην. οὕτω μὲν αἱ τέχναι πᾶσαι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐπικοινωνέουσιν· ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὥσπερ μοι καὶ προείρηται, σύγκρησιν ἔχουσα πυρὸς καὶ ὕδατος, μέρει δὲ ἀνθρώπου ἐσέρπει ἐς ἅπαν ζῶον, ὅ τι περ ἀναπνέει. καὶ δὴ καὶ ἐς ἄνθρωπον πάντα καὶ νεώτερον καὶ πρεσβύτερον. αὔξεται δὲ οὐκ ἐν πᾶσιν ὁμοίως, ἀλλ᾽ ἐν μὲν τοῖσι νέοισι τῶν σωμάτων, ἅτε ταχείης ἐούσης τῆς περιφορῆς καὶ τοῦ σώματος ὄντος αὐξήμου, ἐκπτερούμενα καὶ λεπτυνόμενα καταναλίσκεται ἐς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος· ἐν δὲ τοῖσι πρεσβυτέροισιν, ἅτε βραδείης (196) ἐούσης τῆς κινήσιος καὶ δὴ ψυχροῦ τοῦ σώματος, καταναλίσκεται ἐς τὴν μείωσιν τοῦ ἀνθρώπου. ὁκόσα δὲ τῶν σωμάτων ἀκμάζοντά ἐστι καὶ ἐν τῇσιν ἡλικίῃσι τῇσι γονίμῃσι, δύναται τρέφειν καὶ αὔξειν. δυνάσται δὲ ἄνθρωποι. ὅστις δύναται πλείστους ἀνθρώπους τρέφειν, οὗτος ἰσχυρός. ἀπολειπόντων δὲ τῶν παρ᾽ αὐτοῦ τρεφομένων, οὗτος ἀσθενέστερος. τοιοῦτον καὶ ἕκαστα

prorepunt et irrepunt minime iidem. Homini vero licet alia quidem dicere, alia facere, eundemque non eſſe eundem et interdum quidem aliam habere mentem, interdum vero aliam. Ad hunc ſane modum artes omnes cum natura humana communionem habent. At vero hominis animus, velut a me etiam antea dictum eſt, ignis et aquae temperationem ſortitus, partes autem hominis in omne animal quod reſpirationem habet irrepit, et in omnem ſane hominem tum juniorem tum ſeniorem, in omnibus autem non ſimiliter increscit. Verum in juvenibus quidem corporibus, quod cum nimirum velox ſit circuitus et corpus ad incrementum aptum, velut aptatis alis evolantes et attenuatae in corporis incrementum abſumuntur. At in ſenioribus cum tarda ſit motio, corpusque ſane frigidum, in hominis imminutionem conſumuntur. Quae vero corpora aetate ſunt florente et ſoecunda, ea nutrire et augere poſſunt. Poteſtate autem homines valent, et ut quisque plurimos homines alere poteſt, ita viribus valet. Iis vero quos alit deficientibus imbe-

τῶν σωμάτων πλεῖστα. ὁκοῖα πλεῖστα δύναται ψυχὰς τρέφειν, ταῦτα ἰσχυρότερα, ἀπελθόντων δὲ τούτων ἀσθενέστερα. ὅ τι μὲν οὖν ἄλλοσε ἐσέλθῃ, οὐκ αὔξεται· ὅ τι δὲ ἐς τὴν γυναῖκα, αὔξεται, ἢν τύχῃ τῶν προσηκόντων. διακρίνεται δὲ τὰ μέλεα ἅμα πάντα καὶ αὔξεται. καὶ οὔτε πρότερον οὐδὲν ἕτερον ἑτέρου οὔθ᾽ ὕστερον· τὰ δὲ μέζω φύσει πρότερα φαίνεται τῶν ἐλασσόνων, οὐδὲν πρότερα γινόμενα. οὐκ ἐν ἴσῳ δὲ χρόνῳ πάντα διακοσμέεται, ἀλλὰ τὰ μὲν θᾶσσον, τὰ δὲ βραδύτερον, ὅκως ἂν καὶ τοῦ πυρὸς ἕκαστα τύχῃ καὶ τῆς τροφῆς. τὰ μὲν οὖν ἐν τεσσαράκοντα καὶ τρισὶν ἡμέρῃσιν ἴσχει, τὰ δ᾽ ἐν τετραμήνῳ. ὡσαύτως καὶ γόνιμα γίνεται τὰ μὲν θᾶσσον ἑπτάμηνα τελείως τὰ δὲ βραδύτερον, ἐννέα μησὶ τελείως ἐς φάος ἀναδείκνυται ἔχοντα τὴν σύγκρισιν ἥνπερ καὶ διὰ παντὸς ἕξει. [457] ἄῤῥενα μὲν οὖν καὶ θήλεα ἐν τῷδε τῷ τρόπῳ γίνοιτ᾽ ἂν ὡς ἀνυστόν· τὰ δὲ θήλεα πρὸς ὕδατος μᾶλλον ἀπὸ τῶν ψυχρῶν καὶ ὑγρῶν καὶ μαλθακῶν αὔξεται καὶ σίτων καὶ ποτῶν καὶ (197) ἐπιτηδευ-

cillior est. Eodem etiam fere modo circa singula corpora se habet. Quae plurimas animas alere possunt, ea sunt robustiora, his vero discedentibus imbecilliora. Quod igitur in aliud corpus ingressum fuerit, non increscit, quod vero in feminam, increscit, si quae conveniunt nactum fuerit. Membra autem simul omnia discernuntur et augentur, neque alterum altero prius, neque posterius. Quae tamen natura majora sunt, minoribus priora conspiciuntur, cum nihilo priora existant. Neque vero aequali temporis spatio omnia certo ordine describuntur, verum alia citius, alia tardius, prout quaeque ignem et alimentum sortita fuerint. Quidam igitur foetus tribus ac quadraginta diebus confirmationem habent, quidam quatuor mensibus. Eodem etiam modo vitales nascuntur, quidam citius, septimo mense perfecte, quidam tardius nono mense perfecte in lucem prodeunt, ea coagmentatione quam semper habituri sunt. Mares igitur et feminae hoc modo, quoad ejus fieri potest, nascuntur. Feminae vero ab aqua magis et ex frigidis, humidis ac mollibus, tum cibis tum potibus, et vitae institu-

μάτων· τὰ δὲ ἄρσενα πρὸς πυρὸς μᾶλλον, ἀπὸ τῶν ξηρῶν δηλαδὴ καὶ θερμῶν σίτων τε καὶ λοιπῆς διαίτης. ἢν οὖν θῆλυ τεκεῖν βούλοιτο, τῇ πρὸς ὕδατος διαιτήσει χρηστέον· ἢν δὲ ἄρσενα, τῇ πρὸς πυρὸς ἐπιτηδεύσει διαιτητέον. καὶ οὐ μόνον δὲ τὸν ἄνδρα δεῖ τοῦτο διαπρήσσεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν γυναῖκα. οὐ γὰρ τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς μοῦνον αὔξημόν ἐστιν ἀποκριθὲν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γυναικὸς διὰ τόδε, ἑκάτερον μὲν τὸ μέρος οὐκ ἔχει ἱκανὴν τὴν κίνησιν τῷ πλήθει τοῦ ὑγροῦ, ὥστε καταναλίσκειν τὸ ἐπιῤῥέον. καὶ ξυνίσταται δι' ἀσθενείην τοῦ πυρός. ὁκόταν δὲ κατὰ τοῦτο ἀμφότερα συνεμπεσόντα τύχῃ, περιπίπτει πρὸς ἄλληλα, τὸ πῦρ τε πρὸς τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ὡσαύτως. ἢν μὲν οὖν ἐν ξηρῇ τῇ χώρῃ περικινέεται, || κρατέει τοῦ ξυνεμπεσόντος ὕδατος, καὶ ἀπὸ τούτου αὔξεται τὸ πῦρ, ὥστε μὴ κατασβέννυσθαι ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος, ἀλλὰ τό τε ἐπιὸν δέχεσθαι καὶ συνιστάναι ὑπάρχον. ἢν δὲ ἐς τὸ ὑγρὸν πέσῃ, εὐθέως ἀπ' ἀρχῆς κατασβέννυταί τε ὑπὸ τοῦ ἐμπίπτοντος κλύδωνος καὶ διαλύεται εἰς τὴν μείω τάξιν. ἐν μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ μηνὸς ἑκά-

tis incrementum accipiunt. At mares ab igne magis, ex ſiccis ſcilicet et calidis cibis reliquaque vitae ratione. Si igitur feminam procreare eſt animus, victus ratione ad aquam tendente eſt utendum; ſi vero marem, victus ratio quae ad ignem ſpectet inſtituenda eſt. Ac neque ſolum hoc viro, ſed etiam mulieri peragendum. Neque enim ſolum quod a viro excernitur ad incrementum aptum eſt, ſed etiam quod a muliere, iſtam ſane ob cauſam. Neutrum quidem per ſe ſufficientem habet motionem, ut affluentem humoris copiam abſumat, ſed ex ignis imbecillitate concrescit. Cum vero in unum ambo convenerint, in ſeſe mutuo incidunt, ignis ad ignem et aqua eodem modo. Siquidem igitur in ſicco loco circumagit, ſimul illapſam aquam ſuperat, ab eaque ignis incrementum accipit, ut non ab illabente unda extinguatur, ſed et id quod irruit excipiat, et quod exiſtit cogat. Sin in humidum inciderit, ſtatim ab initio ab illabente unda extinguitur et in minorem ordinem diſſolvitur. Uno vero cujusque menſis die ea quae irruunt cogere et

στου δύναται συστῆναι καὶ κρατῆσαι τῶν ἐπιόντων, καὶ ταῦτ᾽ ἢν τύχῃ ξυνεμπεσόντα παῤ ἀμφοτέρων κατὰ τόπον. ξυνίστασθαι δὲ δύναται καὶ τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρσεν πρὸς ἄλληλα, διότι ἡ μὲν ψυχὴ τὸ αὐτὸ πᾶσι τοῖσι ἐμψύχοισι, τὸ δὲ σῶμα διαφέρει ἑκάστου. ψυχὴ μὲν οὖν αἰεὶ ὁμοίη καὶ ἐν μείζονι καὶ ἐλάσσονι. οὐ γὰρ ἀλλοιοῦται οὔτε διὰ φύσιν οὔτε (198) δι᾽ ἀνάγκην. σῶμα δὲ οὐδέκοτε τωὐτὸ οὐδενὸς οὔτε κατὰ φύσιν οὔθ᾽ ὑπ᾽ ἀνάγκης, τὸ μὲν διακρίνεσθαι εἰς πάντα, τὸ δὲ ξυμμίσγεσθαι πρὸς ἅπαντα. ἢν μὲν οὖν ἄρσενα τὰ σώματα ἀποκριθέντα ἀμφοτέρων τύχῃ, αὔξεται κατὰ τὸ ὑπάρχον καὶ γίνονται οὗτοι ἄνδρες λαμπροὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὸ σῶμα ἰσχυροὶ, ἢν μὴ ἀπὸ διαίτης βλαβῶσι τῆς ἔπειτα. ἢν δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἄρσεν ἀποκριθῇ, τὸ δὲ ἀπὸ τῆς γυναικὸς θῆλυ, καὶ ἐπικρατήσῃ τὸ ἄρσεν. ἢν μὲν τύχῃ, προσμίσγεται πρὸς τὴν ἰσχυροτέρην ἢ ἀσθενεστέρην, οὐ γὰρ ἔχει πρός τι ὁμοτροφώτερον. ἀποχωρήσει τῶν περεόντων. προσδέχεται γὰρ ἡ μικρὴ τὴν μείζω καὶ ἡ μείζω τὴν ἐλάσσονα. κοινῇ δὲ τῶν ὑπαρχόντων κρατέουσι. τὸ δὲ σῶμα τὸ

ſuperare valet, idque ſi contigerit, ut quae ab utrisque immittuntur, in eundem locum ſimul conveniant. Coire autem inter ſe poſſunt et mas et femina, quandoquidem animus in omnibus animantibus idem eſt, cujusque vero corpus differt. Semper igitur animus tum in majore tum in minore ſimilis eſt. Neque enim natura neque neceſſitate immutatur. Corpus vero nunquam in ullo neque natura neque neceſſitate idem eſt, cum partim in omnia ſecernatur, partim per omnia commisceatur. Si igitur contigerit ut ab utrisque mascula corpora ſecernantur, pro re praeſenti increscunt, procreanturque viri animo clari et corpore validi, niſi a ſubſequente victus ratione vitium contrahant. Quod ſi a viro quidem masculum ſemen ſecernatur, a muliere vero femineum, et masculum ſuperaverit, eo quidem caſu ad validiorem aut imbecilliorem genituram commiscetur, cum nihil ex his quae adſunt, habeat ad quod ſe conferat, et cum quo melius nutriatur. Parva enim majorem et major minorem ſuscipit, in commune tamen in ea quae exiſtunt imperium exercent. Et

μὲν ἄρσεν αὔξεται, τὸ δὲ θῆλυ μειοῦται καὶ διακρίνεται εἰς ἄλλην μοίρην. καὶ οὗτοι μὲν ἧσσον τῶν πρότερον λαμπροὶ, ὅμως δὲ διότι ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς τὸ ἄρσεν ἐκράτησεν, ἀνδρεῖοι γίνονται. καὶ τοὔνομα τοῦτο δικαίως ἔχουσιν. ἢν δὲ ἀπὸ μὲν τῆς γυναικὸς ἄρσεν ἀποκριθῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς θῆλυ, κρατήσῃ δὲ τὸ ἄρσεν, αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ προτέρῳ· τὸ δὲ μειοῦται. γίνονται δὲ οὗτοι ἀνδρόγυνοι καὶ καλέονται τοῦτο ὀρθῶς. τρεῖς μὲν οὖν αὗται γενέσιες τῶν ἀνθρώπων, διάφοροι δὲ πρὸς τὸ μᾶλλον καὶ ἧσσον τὸ τοιοῦτον εἶναι διὰ τὴν σύγκρησιν τοῦ ὕδατος τῶν μερέων καὶ τροφὰς καὶ παιδεύσιας καὶ συνηθείας. δηλώσω δὲ προϊόντι τῷ λόγῳ καὶ περὶ (199) τούτων. [458] τὸ δὲ θῆλυ γίνεται κατὰ τὸν ὠυτὸν τρόπον. ἢν μὲν ἀπ᾽ ἀμφοτέρων θῆλυ ἀποκριθῇ, θηλυκώτατα καὶ εὐφυέστατα γίνονται, ἢν δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς γυναικὸς θῆλυ, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἄρσεν, κρατήσῃ δὲ τὸ θῆλυ, αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ θρασύτεραι μὲν τῶν πρόσθεν, ὅμως δὲ κόσμιαι καὶ αὗται. ἢν δ᾽ ἢν τὸ μὲν ἀπὸ

maris quidem corpus increscit, feminae vero minuitur et ad aliam sortem seponitur. Atque hi quidem prioribus minus clari sunt, sed quoniam masculum a viro excretum dominatum obtinuit, viriles procreantur et hoc nomen merito retinent. At si a muliere masculum quidem secretum fuerit, et a viro femineum masculumque dominatum obtineat, eodem modo quo prius incrementum accipit, hoc vero minuitur. Androgyni, hoc est semiviri, procreantur, hocque nomine recte nuncupantur. Atque tres haec quidem hominum generationes plus aut minus inter se differunt ob partium aquae temperationem, alimenta, educationes et consuetudines, de quibus etiam procedente oratione est agendum. Femina vero eodem modo procreatur, si quidem ab utrisque femineum secretum fuerit, maxime ad mollitiem a natura comparatae nascuntur. Quod si mulieris quidem semen femineum, viri vero masculum fuerit, obtinuerit autem femineum, eodem modo increscit, et prioribus audaciores quidem sunt, venustae tamen et ipsae. At si viri semen femineum fuerit, mulieris vero masculum praeva-

Ed. Chart. VI. [458.] Foes. I. 348. 349. Ed. Lind. I. (199. 200.)

τοῦ ἀνδρὸς θῆλυ, τὸ δ' ἀπὸ τῆς γυναικὸς ἄρσεν, κρατήσῃ δὲ τὸ θῆλυ, αὔξεται τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ γίνονται τολμηρότεραι τῶν προτέρων καὶ ἀνδρεῖαι ὀνομάζονται. εἰ δέ τις ἀπιστοίη, ψυχὴν μὴ προσμίσγεσθαι ψυχῇ, ἄφρων ἐστίν. ἄνθρακας κεκαυμένους πρὸς κεκαυμένους προσβάλλων, ἰσχυροὺς πρὸς ἀσθενέας, τροφὴν αὐτοῖσι διδοὺς, ὅμοιον τὸ σῶμα πάντες παρασχήσονται καὶ οὐ διάδηλος ἕτερος τοῦ ἑτέρου, ἀλλ' ἐν ὁκοίῳ σώματι ζωπυρέονται, τοιοῦτον ἀπὸ πάντων ἔσται. ὁκόταν δ' ἀναλώσωσι τὴν ὑπάρχουσαν τροφὴν, διακρίνονται ἐς τὸ ἄδηλον. τοῦτο καὶ ἀνθρωπίνη ψυχὴ πάσχει. περὶ δὲ τῶν διδύμων γενομένων ὁ λόγος ὧδε δηλώσει. τὸ μὲν πλεῖστον τῆς γυναικὸς ἡ φύσις αἰτίη τῶν μητρέων. ἢν γὰρ ὁμοίως ἀμφοτέρωσε πεφύκασι κατὰ τὸ στόμα καὶ ἢν ἀνάσχωσιν ὁμοίως καὶ ξηραίνωνται ἀπὸ τῆς καθάρσιος, δύνανται τρέφειν, ἢν τὰ τοῦ ἀνδρὸς ξυλλαμβάνῃ, ὥστε εὐθὺς ἀποσχίζεσθαι. οὕτω γὰρ ἀνάγκη σκίδνασθαι ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς μήτρας ὁμοίως. || ἢν μὲν οὖν πολὺ ἐπ' ἀμφοτέρων τὸ σπέρ-(200)μα καὶ ἰσχυρὸν ἀποκριθῇ, δύναται ἐν ἀμφοτέρῃσι τῇσι

lueritque femineum, eodem modo incrementum accipit, et prioribus longe audaciores nascuntur viraginesque nominantur. Si quis aut animum animo commisceri minime ſibi perſuadeat, is ratione caret. Quod ſi carbones ardentes ad ardentes, validos ad debiles adjiciat et ipſis alimentum exhibeat, eandem omnes corporis ſpeciem praebebunt, neque alter ab altero dignoscetur, ſed quocunque in corpore ignem ſuscitaverint, idem in omnibus erit. Ubi vero praeſens alimentum conſumpſerint, in id quod obſcurum eſt ſecedunt. Idem quoque humano animo contingit. At vero gemellorum procreationem haec oratio aperiet. Quorum fere quidem natura uteri muliebris in cauſa eſt. Si enim utraque ex parte juxta osculum aequaliter a natura comparati fuerint, et aequaliter hiaverint, et a purgatione ſiccentur, alere poſſunt, ſi viri ſemen conceperint, ita ut ſtatim dividatur. Sic enim in utrumque uterum aequaliter ſpargi neceſſe eſt. Si igitur copioſum ab utrisque et validum ſemen excretum fuerit, in utrisque locis increscere poteſt, cum accedens ali-

χώρησιν αὔξεσθαι. κρατέει γὰρ τῆς τροφῆς τῆς ἐπιούσης. ἢν δέ κως ἄλλως γένηται, γίνονται δίδυμα. ὁκόταν μὲν οὖν ἄρσεν ἀπ᾽ ἀμφοτέρων ἀποκριθῇ, ἐξ ἀνάγκης ἐν ἀμφοτέροισιν ἄρσενα γεννᾶσθαι. ὁκόταν δὲ θήλεα, ἀπ᾽ ἀμφοτέρων θήλεα γίνεται. ὁκόταν δὲ τὸ μὲν θῆλυ, τὸ δὲ ἄρσεν, ὁκότερον ἂν ἑκατέρου κρατήσῃ, τοιοῦτον ἐπαύξει. ὅμοια δὲ ἀλλήλοισι τὰ δίδυμα διὰ τόδε γίνεται, ὅτι πρῶτον μὲν ἴσα τὰ χωρία ἐν οἷς αὔξεται, ἔπειτα ὅτι καὶ ἅμα ἀπεκρίθη, ἔπειτα τῇσιν αὐτῇσι τροφῇσιν αὔξεται, γόνιμά τε ἀνάγεται ἐς φάος. ἐπίγονα δὲ τῷδε τῷ τρόπῳ γίνεται. ὁκόταν αἵ τε μῆτραι θερμαὶ καὶ ξηραὶ φύσει ἔωσιν ἥ τε γυνὴ τοιαύτη τό τε σπέρμα ξηρὸν καὶ θερμὸν ἐμπέσῃ, οὐκ ἔτι γίνεται ἐν τῇσι μήτρῃσιν ὑγρασίη οὐδεμίη, ἥτις τὸ ἐπεισπῖπτον σπέρμα κρατήσῃ. διὰ τοῦτο ξυνίσταται ἐξ ἀρχῆς καὶ ζώει, διατελέειν δὲ οὐ δύναται, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπάρχον προδιαφθείρει, διότι οὐ ταὐτὰ ξυμφέρει ἀμφοῖν. ὕδατος δὲ τὸ λεπτότατον καὶ πυρὸς τὸ ἀραιότατον σύγκρησιν λαβόντα ἐν ἀνθρώπου σώματι ὑγιεινοτάτην ἕξιν ἀποδεικνύει διὰ τάδε, ὅτι ἐν τῇσι μεταβολῇσι τοῦ ἐνιαυτοῦ

mentum ſuperet. Quod ſi aliter contingat, gemini non naſcuntur. Cum itaque ab utrisque masculum excretum fuerit, in utrisque masculos generari neceſſe eſt. Cum vero femineum, ab utrisque feminae procreantur. Quod ſi hoc quidem femineum, illud vero masculum fuerit, quodcunque alterum ſuperaverit, id ipſum incrementum accipiet. Similes vero inter ſe gemelli hanc ob cauſam exiſtunt. Imprimis quidem quod aequalia ſunt loca in quibus increscunt, deinde quod ex eodem ſemine ſati ſunt, poſtea quod iisdem alimentis augescunt, vitalesque in lucem producuntur. Foetus autem ſuccidanei hunc in modum gignuntur. Ubi uteri natura calidi et ſicci fuerint, et mulier ejusmodi, ſemenque calidum et ſiccum inciderit, nulla amplius in uteris exiſtit humiditas, quae ſuper illapſum ſemen ſuperet. Quam ob cauſam initio coalescit ac vivit, permanere autem non poteſt, quin etiam quod prius ineſt inſuper corrumpit, quod non eadem utrisque conducant. At corpus humanum ubi temperationem ex tenuiſſima aqua et rariſſimo igne adeptum

τῶν ὡρέων τῇσι μεγίστῃσιν, οὔτε τὸ ὕδωρ ἐς [459] τὸ πυκνότατόν ἐστι τῇσι τοῦ ὕδατος ἐφόδοισιν, οὔτε τὸ πῦρ ἐν τοῖς τοῦ πυρὸς, οὔτε τῶν μικρέων ἐν τῇσι μεταστάσεσιν, οὔτε τῶν σιτίων καὶ ποτῶν ἐν τοῖσι διαιτήμασι. δύνανται γὰρ γένεσίν τε πλείστην δέξασθαι ἀμ(201)φότερα καὶ πλησμονήν. χαλκὸς ὁ μαλακώτατός τε καὶ ἀραιότατος πλείστην κρῆσιν δέχεται καὶ γίνεται κάλλιστον. καὶ ὕδατος τὸ λεπτότατον καὶ πυρὸς τὸ ἀραιότατον σύγκρησιν λαμβάνοντα ὡσαύτως. οἱ μὲν οὖν ταύτην ἔχοντες τὴν φύσιν ὑγιαίνοντες διατελέουσι τὸν πάντα χρόνον, μέχρι τεσσαράκοντα ἐτέων, οἱ δὲ καὶ μέχρι γήρως τοῦ ἐσχάτου. ὁκόσοι δ' ἂν ληφθῶσιν ὑπὸ νουσήματός τινος ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἔτεα, οὐ μάλα διαφυγγάνουσιν. ὁκόσα δὲ τῶν σωμάτων σύγκρησιν λαμβάνει πυρὸς τοῦ ἰσχυροτάτου καὶ ὕδατος τοῦ πυκνοτάτου, ἰσχυρὰ μὲν καὶ ἐῤῥωμένα τὰ σώματα γίνεται, φυλακῆς δὲ πολλῆς δεόμενα. μεγάλας γὰρ τὰς μεταβολὰς ἔχει ἐπ' ἀμφότερα, καὶ ἐν τῇσι τοῦ ὕδατος ἐφόδοισιν ἐς νουσήματα πίπτουσι, καὶ

fuerit, saluberrimum habitum ideo efficit, quod neque in maximis anni tempestatum mutationibus, neque in aetatum transmutationibus, neque in ciborum ac potuum victus ratione, aqua densissima existit in aquae accessionibus, neque ignis in ignis incursibus. Possunt etiam ambo tum generationem tum repletionem copiosam suscipere. Aes tum mollissimum tum rarissimum plurimum temperamentum recipit et optimum redditur. Eadem ratione etiam quod in aqua est tenuissimum et quod in igne est rarissimum inter se temperata. Qui igitur hac natura sunt praediti, sani omni tempore usque ad quadragesimum annum perseverant, quidam vero etiam usque ad extremam senectutem. Qui vero supra quadragesimum annum morbo aliquo correpti fuerint, vix unquam evadunt. At vero corpora quae ignis validissimi et aquae densissimae temperationem sumpserint, valida quidem et robusta evadunt, verum multa cura indigent. Magnas enim utramque in partem mutationes habent, et in aquae et ignis accessionibus eodem modo incurrunt. Huic

ἐν τῇσι τοῦ πυρὸς ὡσαύτως. τοῖσιν οὖν διαιτήμασι ξυμφέρει χρέεσθαι τὸν τοιοῦτον πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἔτεος ἐναντιεύμενον, ὕδατος μὲν ἐφόδου γινομένης, τοῖσι πρὸς ὕδατος χρέεσθαι κατὰ μικρὸν μεθιστάντα. τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ὥρης ὕδατός τε τοῦ παχυτάτου καὶ πυρὸς τοῦ λεπτοτάτου ξυγκρηθέντων ἐν τῷ σώματι τοιαῦτα ξυμβαίνει. ἐξ ὧν διαγινώσκειν χρὴ ψυχρὴν φύσιν καὶ ὑγρήν. ταῦτα τὰ σώματα ἐν τῷ χειμῶνι νοσερώτερα ἢ ἐν τῷ θέρει, καὶ ἐν τῷ ἦρι ἢ ἐν τῷ φθινοπώρῳ. τῶν ἡλικιέων ὑγιηρότατοι τῶν τοιούτων οἱ παῖδες, δεύτεροι νεανίσκοι. νοσερώτατοι δὲ οἱ πρεσβύτατοι καὶ οἱ ἔγγιστα. καὶ ταχέως γηράσκουσιν αἱ φύ(202)σιες αὗται. διαιτεῖσθαι δὲ ξυμφέρει τοῖσι τοιούτοισιν ὁκόσα θερμαίνει καὶ ξηραίνει καὶ πόνοισι καὶ σιτίοισι. καὶ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ σώματος μᾶλλον τοῦ πόνου ποιέεσθαι ἢ πρὸς τὰ εἴσω. ἢν δὲ λάβῃ πυρός τε τὸ ὑγρότατον καὶ ὕδατος τὸ πυκνότατον ξύγκρησιν ἐν τῷ σώματι, τοῖσι δὲ γινώσκειν ὑγρὴν καὶ θερμὴν φύσιν. κάμνουσι μὲν μάλιστα οἱ τοιοῦτοι ἐν τῷ ἦρι, ἥκιστα δὲ ἐν τῷ φθινοπώρῳ, ὅτι ἐν μὲν τῷ ἦρι ὑπερβολὴ

igitur victus ratione anni temporibus contraria uti confert. Aquae quidem accessione contingente iis quae aquae adversantur utendum, sensim quidem pro anni temporum ratione transmutatione facta. At ubi aquae crassissimae et ignis tenuissimi in corpore temperatio facta fuerit, talia contingunt ex quibus frigidam et humidam naturam dignoscere convenit. Et corpora hieme quam aestate, et vere quam autumno morbosiora existunt. Inter hos quoad aetates attinet pueri maxime sani sunt, secundo loco adolescentes, morbis vero maxime obnoxii senes, et qui proxime ad eos accedunt, eaeque naturae cito senescunt. His victus ratione conferunt quaecunque calefaciunt et siccant, tum in laboribus, tum in cibis et ad exteriores corporis partes labores adhibere magis quam ad interiores convenit. Si vero quod in igne est humidissimum, et in aqua densissimum temperaturam in corpore acceperit, ex his humidam et calidam naturam dignoscere licet. Hi quidem vere maxime morbis tentantur, autumno vero minime, quandoquidem vere humiditatis ex-

τῆς ὑγρασίης, ἐν δὲ τῷ φθινοπώρῳ συμμετρίη τῆς ξηρασίης. || τῶν δὲ ἡλικιέων νοσερώταται ὁκόσαι νεώτεραί εἰσιν. αὔξεται δὲ τὰ σώματα ταχέως. καταῤῥοώδεις τε οἱ τοιοῦτοι γίνονται. διαιτεῖσθαι δὲ ξυμφέρει ὁκόσα ξηραίνοντα ψύχει καὶ σίτων καὶ ποτῶν καὶ πόνων. τοὺς δὲ πόνους τούτοισιν εἴσω τοῦ σώματος ποιέεσθαι ξυμφέρει μάλιστα. εἰ δὲ σύγκρησιν λάβοι πυρὸς τό τε ἰσχυρότατον καὶ ὕδατος τὸ λεπτότατον καὶ ξηρὴ ἡ φύσις καὶ θερμὴ, νόσος μὲν τοῖσι τοιούτοισιν ἐν τῇσι τοῦ πυρὸς ἐφόδοισιν, ὑγείη δὲ ἐν τῇσι τοῦ ὕδατος. ἡλικίῃσιν ἀκμαζούσῃσι πρὸς σαρκὸς εὐεξίην νοσερώτατοι, ὑγιηρότατοι δὲ οἱ πρεσβύτατοι καὶ τὰ ἔγγιστα ἑκατέρων. δίαιται ὁκόσαι ψύχουσι καὶ ὑγραίνουσι καὶ τῶν πόνων ὁκόσοι ἥκιστα ἐκθερμαίνοντες καὶ συντήκοντες πλείστην ψύξιν παρασχήσουσι. αἱ τοιαῦται φύσιες μακροβιώτατοι καὶ ὑγιηρότατοι γίνονται. ἢν δὲ σύγκρησιν λάβῃ πυρὸς τοῦ ἀραιοτάτου καὶ ὕδατος τοῦ ξηροτάτου, ξηρὴ καὶ ψυχρὴ ἡ τοιαύτη φύσις. νοσερὴ μὲν ἐν τῷ φθινοπώρῳ, ὑγιηρὴ δὲ ἐν τῷ ἦρι (203) καὶ τοῖσιν

cessus est, autumno vero siccitatis commoderatio. Ex aetatibus maxime morbis obnoxiae quae juniores. Corpora vero celeriter increscunt, iique destillationibus obnoxii evadunt. Victus autem ratio confert quae siccat et refrigerat tum in cibo, tum in potu ac laboribus. His quoque partes corporis internas laboribus exercere maxime conducit. At si quod in igne est validissimum et in aqua tenuissimum, temperaturam adeptum fuerit, sicca et calida ea est natura, iique in ignis accessionibus morbo corripiuntur, in aquae vero accessionibus sanitate fruuntur. Aetatibus florentibus quoad pleniorem corporis habitum comparandum morbosissimi sunt, senes vero et ad utrosque proxime accedentes admodum sani. Victus ratio quae refrigeret et humectet, et labores minime calefacientes et colliquantes, plurimam refrigerationem exhibebunt. Ejusmodi naturae longissimae sunt vitae, et maxima sanitate fruuntur. Quod si ignis rarissimi et aquae siccissimae temperationem acceperit, sicca et frigida ejusmodi est natura autumno quidem morbis obnoxia, vere autem et proximis temporibus sana. Eodem

ἔγγιστα. ὡσαύτως ἡλικίαι πρὸς ἔτεα τεσσαράκοντα νοσεραί· παῖδες ὑγιηρότατοι καὶ τὰ προσέχοντα ἑκατέροισι. δίαιται ὁκόσαι θερμαὶ ἐοῦσαι ὑγραίνουσι· καὶ πόνοι ἐξ ὀλίγου προσαγόμενοι ἡσυχῆ διαθερμαίνοντες, μὴ πουλὺ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων φέροντες. περὶ μὲν οὖν φύσιος διαγνώσιος οὕτω χρὴ διαγινώσκειν τῆς ἐξ ἀρχῆς ξυστάσιος. αἱ δὲ ἡλικίαι [460] αὗται πρὸς ἑωυτὰς ὧδε ἔχουσι. παῖς μὲν οὖν κέκρηται ὑγροῖσι καὶ θερμοῖσι, διότι ἐκ τούτων ξυνέστηκε καὶ ἐν τούτοισιν ηὐξήθη. ὑγρότατα μὲν οὖν καὶ θερμότατα ὁκόσα ἔγγιστα γενέσιος καὶ αὔξεται ὡς πλεῖστον. καὶ ἐχόμενα ὡσαύτως. νεηνίσκος δὲ θερμὸς μὲν ὅτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατέει ἡ ἔφοδος τοῦ ὕδατος· ξηρὸς δὲ ὅτι τὸ ὑγρὸν ἤδη καταναλωται τὸ ἐκ τοῦ παιδὸς, τὸ μὲν ἐς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος, τὸ δὲ ἐς τὴν κίνησιν τοῦ πυρὸς, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν πόνων. ἀνὴρ, ὁκόταν στῇ τὸ σῶμα, ξηρὸς καὶ ψυχρὸς, διότι τοῦ μὲν θερμοῦ ἡ ἔφοδος οὐκ ἔτι ἐπικρατέει, ἀλλ' ἕστηκεν ἀτρεμίζον τὸ σῶμα τῆς αὐξήσιος καὶ κατέψυκται. ἐκ δὲ τῆς νεωτέρης ἡλικίης

modo cum XL. annorum aetatem attigerint, morbosae, pueri maxime sani et cum ad utrasque aetates accedunt. Victus ratio conveniens, quae calefaciendo humectat, et labores qui sensim adhibiti leniter calefaciunt, neque multum ex his quae adsunt tollunt. Quod igitur ad naturae cognitionem attinet, ea sic ex prima corporis constitutione dignoscenda est. Aetates autem per se consideratae hoc se habent modo. Puer quidem ex humidis et calidis temperationem habet, quandoquidem ex his constat et in his incrementum accepit. Quae igitur ortui sunt proxima, humidissima et calidissima et quam plurimum increscunt, eodemque modo quae ad haec accedunt. At adolescens calidus quidem, quoniam ignis accessio aquam superat, siccus vero, quia puerile humidum jam consumptum est, partim quidem in corporis incrementum, partim vero in ignis motionem, partim etiam a laboribus. Vir, cum corpus constiterit, siccus et frigidus, quoniam calidi quidem accessio non amplius superat, sed sistitur incrementum in corpore quiescens et perfrigeratur. Verum ex juvenili aetate siccitas ad-

τὸ ξηρὸν ἔνι. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπιούσης ἡλικίης καὶ τοῦ ὕδατος τῆς ἐφόδου, οὐχ ὁ ἔχων τὴν ὑγρασίην διὰ ταῦτα ξηροῖσι καὶ ὑγροῖσι κρατέεται. οἱ δὲ πρεσβῦται ψυχροὶ καὶ ὑγροὶ, διότι πυρὸς μὲν ἀποχώρησις, ὕδατος δὲ ἔφοδος· καὶ ξηρῶν μὲν ἀπάλλαξις, ὑγρῶν δὲ κατάστασις. τῶν δὲ πάντων τὰ μὲν ἄρσενα θερμότερα καὶ ξηρότερα, τὰ δὲ θήλεα ὑγρότερα καὶ ψυχρότερα (204) διὰ τόδε. ὅτι τε ἀπ᾽ ἀρχῆς ἐν τοιούτοισιν ἑκάτερα ἐγένετο καὶ ὑπὸ τοιούτων αὔξεται, γενόμενά τε τῇσι διαίτῃσιν ἐπιπονωτέρῃσι χρέεται, ὥστε ἐνθερμαίνεσθαι καὶ ἀποξηραίνεσθαι. τὰ δὲ θήλεα ὑγροτέρῃσι καὶ ῥᾳθυμοτέρῃσι τῇσι διαίτῃσι χρέονται, καὶ κάθαρσιν τοῦ θερμοῦ ἐκ τοῦ σώματος ἑκάστου μηνὸς ποιέονται. περὶ δὲ φρονήσιος ψυχῆς καὶ ἀφροσύνης ὀνομαζομένης ὧδε ἔχει. πυρὸς τὸ ὑγρότατον καὶ ὕδατος τὸ ξηρότατον κρῆσιν λαβόντα ἐν τῷ σώματι φρονιμώτατα, διότι τὸν μὲν πῦρ ἔχει ἀπὸ τοῦ ὕδατος τὸ ὑγρὸν, τὸ δὲ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ πυρὸς τὸ ξηρόν. ἑκάτερον δὲ οὕτως αὐταρκέστατον. οὔτε τὸ πῦρ τῆς τροφῆς ἐνδεέστε-

eſt, neque ab accedente aetate, neque aquae acceſſione humiditatem habet, ideoque a ſiccis et frigidis ſuperatur. Senes autem frigidi et humidi, quoniam ignis quidem deceſſio, aquae autem acceſſio adeſt, et ſiccitatis quidem ſummotio, humidorum vero conſtitutio. At vero inter omnes mares quidem calidiores ſunt et ſicciores, feminae vero humidiores et frigidiores eam ob cauſam, quod utrique per exordia in talibus nati ſunt, et ex talibus increverunt. Quin etiam in lucem producti masculi, laborioſiore victus genere utuntur, quo incalescunt ac reſiccantur, feminae vero humido magis ac otioſo, et ſingulis menſibus calidi purgationem ex corpore habent. At de ea quae dicitur animi prudentia vel imprudentia ſic ſe res habet. Si quod in igne eſt maxime humidum, et in aqua maxime ſiccum, in corpore temperata fuerint, prudentiſſima efficiuntur, quoniam ignis quidem ab aqua humiditatem, aqua vero ab igne ſiccitatem habet. Utrumque autem hoc modo ſibi maxime ſatis eſſe videtur. Neque ignis alimenti inopia longe proficiscitur, neque aqua motionis penuria admodum ſublevatur. Utrum-

ρον ἐπὶ πουλὺ φοιτᾷ, οὔτε τὸ ὕδωρ τῆς κινήσιος ἐπὶ πουλὺ δεόμενον κουφοῦται. αὐτό τε οὖν ἑκάτερον οὕτως αὐταρκέστατόν ἐστι πρός ἄλληλά τε κρηθέντα. ὅ τι γὰρ ἐλάχιστα τῶν πέλας δέεται, τοῦτο μάλιστα τοῖσι παρεοῦσι προσέχει, πυρός τε τὸ ἥκιστα κινεύμενον μὴ ὑπ᾽ ἀνάγκης, καὶ ὕδατος τὸ μάλιστα μὴ ὑπὸ βίης. || ἐκ τούτων δὲ ἡ ψυχὴ συγκρηθεῖσα φρονιμωτάτη καὶ μνημονικωτάτη. εἰ δέ τινι ἐπαγωγῇ χρεομένη τούτων ὁκότερον οὖν αὐξηθείη ἢ μαραίνοι, ἀφρονέστατον ἂν γένοιτο, διότι οὕτως ἔχοντα αὐταρκέστατα. εἰ δὲ πυρὸς τοῦ εἰλικρινεστάτου καὶ ὕδατος σύγκρησιν λάβοι, ἐνδεέστερον δὲ τὸ πῦρ εἴη τοῦ ὕδατος ὀλίγον, φρόνιμοι μὲν καὶ οὗτοι, ἐνδεέστεροι δὲ τῆς προτέρης, διότι κρατεό(205)μενον τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ βραδείην τὴν κίνησιν ποιεύμενον, νωθρότερον προσπίπτει πρὸς τὰς αἰσθήσιας. παραμόνιμοι δ᾽ εἰσὶ ἐπιεικέως αἱ τοιαῦται ψυχαὶ πρὸς ὅ τι ἂν προσέχωσιν. εἰ δὲ ὀρθῶς διαιτῷντο καὶ φρονιμώτεροι καὶ ὀξύτεροι γένοιντο παρὰ τὴν φύσιν. ξυμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισι τοῖσι πρὸς πυρὸς διαιτήμασι μᾶλλον χρέεσθαι καὶ μὴ πλησμονῇσι

que igitur tum hoc modo ſibi ſatis eſt tum inter ſe temperata. Quod enim vicinis minime indiget, id maxime praesentia amplectitur, ignis qui minime neque neceſſitate movetur, et aqua quae maxime non per vim. Ex his autem ubi contemperationem animus habuerit, prudentia et memoria maxime valet. Quod ſi aliquo ſuper inducto uſus fuerit et horum quodcunque increverit aut contabuerit, imprudentiſſimus evadit, quod cum ſic ſe habeant, ipſa ſibi maxime ſatis eſſe videntur. Quod ſi ignis et aquae puriſſimae temperationem acceperit, et ignis aqua paulo inferior fuerit, ii quidem etiam prudentes ſunt, plus tamen illis quam in priore temperatione deeſt, quoniam ignis ab aqua ſuperatur, tardamque motionem efficiens ſegnius in ſenſus illabitur. Ejusmodi autem fere ſtabiles ſunt, quamcunque ad rem ſe applicuerint. Quod ſi recta adhibeatur victus ratio, prudentiores et acutiores praeter naturam evadant. His autem conducit ut victus ratione quae ad ignem magis accedat utantur et neque cibis neque potio-

[460] μήτε σιτίων μήτε πομάτων. δρόμοισιν οὖν χρέεσθαι ὀξέσιν ὅκως τοῦ τε ὑγροῦ κενῶται τὸ σῶμα καὶ τὸ ὑγρὸν ἐπίσταται θᾶσσον. πάλῃσι δὲ καὶ τρίψεσι καὶ τοῖσι τοιούτοισι γυμνασίοισιν οὐ ξυμφέρει χρέεσθαι, ὅκως μὴ κοιλοτέρων τῶν πόρων γινομένων πλησμονῆς πληρῶνται. βαρύνεσθαι γὰρ ἀνάγκη τῆς ψυχῆς τὴν κίνησιν ὑπὸ τῶν τοιούτων, τοῖσί τε περιπάτοισι ξυμφέρει χρέεσθαι καὶ ἀπὸ δείπνου καὶ ὀρθρίοισι καὶ ἀπὸ τῶν δρόμων. ἀπὸ δείπνου μὲν, ὅκως τροφὴν ξηροτέρην ἡ ψυχὴ δέχηται ἀπὸ τῶν εἰσιόντων· ὄρθρου δὲ, ὅκως αἱ διέξοδοι κενῶνται τοῦ ὑγροῦ καὶ μὴ φράσσωνται οἱ πόροι τῆς ψυχῆς· ἀπὸ δὲ τῶν γυμνασίων, ὅκως μὴ ἐγκαταλείπηται ἐν τῷ σώματι τὸ ἀποκριθὲν ἀπὸ τοῦ δρόμου, μηδὲ ξυμμίσγηται τῇ ψυχῇ, μηδὲ ἐμφράσῃ τὰς διεξόδους, μηδὲ συνταράξῃ τὴν τροφήν. ξυμφέρει δὲ καὶ ἐμέτοισι χρέεσθαι, ὅκως ἀποκαθαίρηται τὸ σῶμα, εἴ τι ἐνδεέστερον οἱ πόνοι διαπρήσσονται. προσάγειν δὲ ἀπὸ τῶν ἐμέτων, κατὰ μικρὸν προστιθέντα τὸ σιτίον ἐς ἡμέρας τέσσαρας τὰς ἐλαχίστας. χρίεσθαι δὲ ξυμφορώτερον ἢ λούεσθαι. λαγνεύειν δὲ ὕδατος ἐφόδων γινομένων πλείονα, ἐν δὲ τῇσι τοῦ πυρὸς ἐπιφορῇσι

nibus expleantur. Curſibus itaque celeribus utendum, quo et corpus humore vacuetur et humor celerius ſiſtatur. Lucta autem, frictionibus et ſimilibus exercitationibus uti non convenit, ut ne caviores redditi meatus expleantur. Ab his enim animi motum gravari neceſſe eſt. Deambulationibus etiam tum a coena tum matutinis, itemque poſt curſus utendum eſt. A coena quidem, quo ſiccius alimentum ab iis quae ingeruntur animus accipiat. Mane vero, ut viae humore vacuentur, et animi meatus minime obſtruantur. Ab exercitiis autem, ne quod a curſu excretum eſt in corpore remaneat et animo commixtum vias obſtruat et alimentum conturbet. Confert etiam ut vomitionibus utantur, quo corpus repurgetur, ſi quid negligentius labores effecerint. A vomitione autem ſenſim adjiciendo cibus offerendus, per quatuor ut minimum dies. Ungi vero quam lavari magis convenit. Rebus autem venereis in aquae acceſſionibus magis utendum, minus vero in ignis incurſionibus. At ſi in-

μείονα. (206) εἰ δέ τινι ἐνδεεστέρην τὴν δύναμιν τὸ πῦρ λάβοι τοῦ ὕδατος, βραχυτέρην ἀνάγκη ταύτην εἶναι. καὶ καλέονται οἱ τοιοῦτοι ἠλίθιοι. ἅτε γὰρ βραδείης ἐούσης τῆς περιόδου, κατὰ βραχύ τι προσπίπτουσιν αἱ αἰσθήσιες. καὶ ὀξεῖαι ἐοῦσαι ἐπ᾽ ὀλίγον ξυμμίσγονταί τε διὰ βραδύτητα τῆς περιόδου. αἱ γὰρ αἰσθήσιες τῆς ψυχῆς ὁκόσαι μὲν δι᾽ ὄψιος καὶ ἀκοῆς εἰσὶν, ὀξεῖαι, ὁκόσαι δὲ διὰ ψαύσιος, βραδύτεραι καὶ εὐαισθητότεραι. τούτων μὲν οὖν αἰσθάνονται καὶ οἱ τοιοῦτοι οὐδὲν ἧσσον, οἷον τῶν ψυχρῶν καὶ θερμῶν καὶ τῶν τοιούτων. ὁκόσα δὲ δι᾽ ὄψιος ἢ ἀκοῆς αἰσθέσθαι δεῖ, ἃ μὴ πρότερον ἐπίστανται οὐ δύνανται αἰσθάνεσθαι. ἢν γὰρ μὴ σεισθῇ ἡ ψυχὴ ὑπὸ τοῦ πυρὸς πεσόντος οὐκ ἂν αἴσθοιτο ὁκοῖόν τί ἐστιν. αἱ οὖν τοιαῦται ψυχαὶ οὐ πάσχουσι τοῦτο διὰ ταχυτῆτα. εἰ δὲ ὀρθῶς διαιτῷτο, βέλτιον γένοιτο ἂν καὶ ὁ τοιοῦτος. ξυμφέρει οὖν τὰ διαιτήματα ἅπερ τῷ προτέρῳ. ξηροτέροισι δὲ χρῆσθαι καὶ ἐλάσσοσι τοῖσι σιτίοισι· τοῖσι δὲ πόνοισι πλείοσι καὶ ὀξυτέροισι. σύμφέρει δὲ καὶ πυριῆσθαι, καὶ ἐμέτοισι χρέεσθαι ἐκ τῶν πυριησίων· καὶ προσα-

aliquo inferiorem quam aquae potentiam ignis sortitus sit, tardiorem eum esse necesse est, appellanturque ejusmodi stolidi. Nimirum enim cum tardus sit ambitus, paulatim sensationes allabuntur, et quae acutae existunt, sensim etiam commiscentur, propter ambitus tarditatem. Acutae enim sunt animi sensationes, quae visione et auditione percipiuntur, quae vero tactu, tardiores et facilius sentiuntur. Has igitur non minus ii sentiunt quam quae sunt frigida et calida et ejus generis. Quae vero visione et auditione percipienda sunt, quae non ante sciunt percipere nequeunt. Nisi enim ab igne illabente commotus animus fuerit, id qualecunque sit non percipiat. Id igitur hujusmodi animus ob celeritatem non contingit. Quod si recta victus ratione utatur, is etiam melior evadere queat. Eadem igitur quae priori victus ratio confert, verum cibis tum siccioribus tum paucioribus, laboribus autem pluribus et vehementioribus utendum. Confert etiam ut fomentis et ab iis vomitionibus

Ed. Chart. VI. [461.] Foës. I. 351. 352. Ed. Lind. I. (206. 207.)
γωγῆσιν ἐκ τῶν ἐμέτων ἐκ πλείονος χρόνου, ἢν ποιέει ἐνδεέστερον, καὶ ταῦτα ποιέων ὑγιεινότερος ἂν καὶ φρονιμώτερος εἴη. ἢν δὲ κρατηθείη ἐπὶ πλεῖον τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ἐόντος ὕδατος, τούτους ἤδη οἱ μὲν ἄφρονας ὀνομάζουσιν, ὁ δὲ ἐμβροντήτους. ἔστι δ' ἡ μανίη τοιούτων ἐπὶ τὸ βραδύτερον. οὗτοι κλαίουσί τε οὐδενὸς λυποῦντος ἢ τύπτοντος, δεδίασί τε τὰ μὴ φοβερὰ, λυπέονται ἐπὶ τοῖσιν μὴ προσήκουσι καὶ αἰσθά(207)νονται οἷσιν οὐ προσήκει τοῖς φρονέουσι. || ξυμφέρει τοιγαροῦν τούτοισι πυριῆσθαι καὶ ἐλλεβόροισιν ἐκκαθαίρεσθαι ἐκ τῶν πυριησίων, καὶ διαίτῃ χρέεσθαι ᾗ εἶπον πρότερον. ἰσχνασίης δὲ πνεύμονος οὗτος δέεται καὶ ξηρασίης. εἰ δὲ τὸ ὕδωρ ἐνδεεστέρην τὴν δύναμιν λάβοι, τοῦ πυρὸς εἰλικρινῆ τὴν σύγκρασιν ἐχόντων ὑγιαίνουσι σώμασι φρονίμοις. ἡ δὲ τοιαύτη ψυχὴ ταχέως αἰσθανομένη τῶν προσπιπτόντων καὶ οὐ μεταπίπτουσα πολλάκις ἐστί. φύσις μὲν οὖν ἡ τοιαύτη ψυχῆς ἀγαθῆς· βελτίων δὲ γένοιτο ὀρθῶς διαιτεύμενος, καὶ κακίων μὴ ὀρθῶς. συμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ τῇ διαίτῃ χρέεσθαι τῇ πρὸς ὕδατος μᾶλλον, ὑπερβολὰς φυ-

utatur, et poſt vomitus ex longo intervallo cibos exhibeat, ſi minor vomitus contigerit. Quae ſi fecerit, magis valebit et prudentior evadet. Quod ſi magis ab aqua ignis ſuperetur, hos jam alii dementes, alii attonitos appellant. Eorum autem inſania tardior exiſtit. Hi plorant cum a nemine vexentur aut verberentur, minime metuenda metuunt, moleſtia afficiuntur ubi minime convenit, et ſentiunt quae prudentes non deceant. Iis itaque fomenta conducunt, et a fomentis purgationes ex veratro, et victus ratio quam antea dixi, isque pulmonis extenuatione et ſiccitate opus habet. At ſi aqua inferiorem quam ignis facultatem adepta ſit, cum ſinceram contemperationem habeant, ſanitate corporis et prudentia valent. Ejusmodi animus cito quae ingruunt percipit, neque frequenter ad alia ſe transfert. Hujus igitur animi natura bona eſt, melior tamen efficiatur, ſi recta victus ratione utatur, ut deterior, ſi prava. Huic vero victus ratio conducit, quae ad aquam magis ſpectet, et ne-

λασσόμενον καὶ σιτίων καὶ πομάτων καὶ πόνων. καὶ δρόμοισι καμπτοῖσι καὶ διαύλοισι καὶ πάλησι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι γυμνασίοισιν, ὑπερβολὴν οὐδενὸς ποιεύμενον. [461] ἢν γὰρ ἔχῃ ὑγιηρῶς τὸ σῶμα καὶ μὴ ὑπ᾽ ἄλλου τινὸς ξυνταράσσηται, τῆς ψυχῆς φρόνιμος σύγκρησις· εἰ δ᾽ ἐπὶ πλεῖον κρατηθείη ἡ τοῦ ὕδατος δύναμις ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ὀξυτέρην μὲν τοσούτῳ ἀνάγκη εἶναι τὴν ψυχὴν ὅσῳ θᾶττον κινέεται, καὶ πρὸς τὰς αἰσθήσιας θᾶσσον προσπίπτειν, ἧσσον δὲ μόνιμον τῶν πρότερον, διότι κρίνεται τὰ παραγινόμενα καὶ ἐπὶ πλεύμονα ὁρμᾶται διὰ ταχυτῆτα. συμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ διαιτῆσθαι τῇ πρὸς ὕδατος διαίτῃ μᾶλλον ἢ τῇ προτέρῃ· καὶ μάζῃ μᾶλλον ἢ τῷ ἄρτῳ καὶ ἰχθῦσιν ἢ κρέασι· τῷ ποτῷ ὑδαρεστέρῳ· καὶ λαγνείῃσιν ἐλασσόνως χρέεσθαι· καὶ τῶν πόνων τοῖσι κατὰ φύσιν μάλιστα καὶ πλείστοισι. τοῖσι (208) δ᾽ ὑπὸ βίης χρέεσθαι μὲν ἀνάγκη, ἐλάττοσι δὲ καὶ ἐμέτοισιν ἐκ τῶν αὐτῶν πλησμονῶν, ὅκως κενῶται μὲν τὸ σῶμα, θερμαίνηται δὲ ὡς ἥκιστα. συμφέρει δὲ καὶ ἀσαρκέειν τοῖσι τοιούτοισι πρὸς τὸ φρονίμους εἶναι. πρὸς γὰρ σαρκὸς εὐεξίην καύματος

que in cibis, neque in potionibus, neque laboribus modum excedat. Curſibus flexis et circenſibus, luctis et reliquis exercitationibus utantur, dum in nullo modum ſuperent. Si enim corpus bene valuerit, nullaque re alia perturbetur, haec animi contemperatio prudens eſt. Quod ſi adhuc magis aquae vis ab igne ſuperetur, eo acutiorem quidem animum eſſe neceſſe eſt quo citius movetur, et ad ſenſationes celerius incurrere, verum priore minus ſtabilem, quoniam quae adſunt ſecedunt, et in pulmonem celeri impetu feruntur. Huic conducit ut ea victus ratione utatur, quae magis ad aquam ſpectat quam prior et maza potius quam pane, piscibus quam carnibus, potione etiam dilutiore et venere rariore et laboribus, qui ſecundum naturam maxime obeuntur et quam plurimis, iis vero qui per vim ſuscipiuntur, non niſi coactus. Vomitionibus autem poſt ipſas repletiones paucis utatur, quo corpus quidem evacuetur, quam minime vero incalescat. His etiam ad prudentiam confert, ut minime carnoſi evadant. Ad optimum enim corporis habi-

φλεγμονὴν ἀνάγκη γίνεσθαι. ὁκόταν δὲ τοιοῦτον πάθῃ ἡ τοιαύτη ψυχὴ, ἐς μανίην καθίσταται, κρατηθέντος τοῦ ὕδατος καὶ ἐπισπασθεῖσα. ξυμφέρει δὲ τοῖσι τοιούτοισι καὶ τὰς πρήξιας πρήσσειν, βεβρωκόσι μᾶλλον ἢ ἀσίτοισι. στασιμωτέρη γὰρ ἡ ψυχὴ τῇ τροφῇ καταμισγομένη συμφόρῳ μᾶλλον ἢ ἐνδεὴς οὖσα τροφῆς. εἰ δέ τι πλέον ἐπικρατηθείη τὸ ὕδωρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ὀξείη ἡ τοιαύτη ψυχὴ ἄγαν καὶ τούτους ὀνειρώσσειν καλέουσι δὲ αὐτοὺς ὑπομαινομένους. ἔστι γὰρ ἔγγιστα μανίης τὸ τοιοῦτον. καὶ γὰρ ἀπὸ βραχείης φλεγμονῆς καὶ ἀσυμφόρου μαίνονται καὶ ἐν τῇσι μέθῃσι καὶ ἐν τῇσιν εὐεξίῃσι τῆς σαρκὸς καὶ ὑπὸ τῶν κρεηφαγιῶν. ἀλλὰ χρὴ τὸν τοιοῦτον τούτων μὲν πάντων ἀπέχεσθαι καὶ τῆς ἄλλης πλησμονῆς, καὶ γυμνασίων τῶν ἀπὸ βίης γινομένων, μάζῃ δὲ ἀτρίπτῳ διαιτᾶσθαι, καὶ λαχάνοισιν ἑφθοῖσι πλὴν τῶν καθαρτικῶν, καὶ ἰχθυδίοισιν ἐν ἅλμῃ καὶ ὑδροποτέειν βέλτιστον, ἢν δύναιτο. εἰ δὲ μὴ, ὅ τι ἐγγιστάτατα τούτου, ἀπὸ μαλακοῦ οἴνου καὶ λευκοῦ· καὶ τοῖσι περιπάτοισιν τοῖσι ὀρθρίοισι πουλλοῖσι.

tum ardoris inflammationem accedere necesse est. Quod cum acciderit, ejusmodi animus aqua superata in furorem agitur et adducitur. His vero confert ut negotia cibo sumpto potius quam jejuni obeant. Commodo enim alimento ammixto stabilior longe animus evadit quam alimenti indigens. Quod si adhuc magis aqua ab igne superetur, ejusmodi animus valde acutus est, eosque somniis agitari necesse est. Hos autem subfuriosos vocant. Hoc enim insaniae proximum est, cum vel a levi et contemnenda inflammatione insaniant, et in vini potionibus et carnis bona habitudine et a carnium esu. Sed et hunc ab his quidem omnibus abstinere oportet, et omni alia repletione et exercitationibus quae per vim obeuntur. In victus autem ratione maza non subacta utendum et oleribus coctis, praeter quam purgantibus et pisciculis ex muria. Quin etiam aquam bibere optimum, si fieri possit, sin minus, quod ad hanc proxime accedit, vinum molle et album. Deambulationibus quoque matutinis multis utatur, a coena vero

Ed. Chart. VI. [461. 462.] Foës. I. 352. 353. Ed. Lind. I. (209.)

ἀπὸ δείπνου δὲ ὁκόσον ἐξαναστῆναι, ὅκως τὰ μὲν σιτία μὴ ξηραίνωνται ἀπὸ τῶν ἀπὸ δείπνου περιπάτων, τὸ δὲ σῶμα κενῶται ὑπὸ τοῦ ὀρθρίου. λούεσθαι δὲ χλιαρῷ ὕδα(209)τι περικλύδην μᾶλλον ἢ χρίεσθαι. ξυμφέρει δὲ καὶ ἐν τῷ θέρει τῆς ἡμέρας ὕπνοισι χρέεσθαι βραχέσιν ἢ πολλοῖσιν, ὅκως μὴ ἀποξηραίνηται τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ὥρης. ἐπιτήδειον δὲ τοῦ ἦρος· καὶ ἐλλεβόροισι καθαίρειν προπυριηθέντας. εἶτα ἐπάγειν πρὸς τὴν διαίτην ἡσυχῇ καὶ μὴ ἄσιτον τὰς πρήξιας μηδὲ τοῦτον ποιέεσθαι. ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείης ἡ τοιαύτη ψυχὴ φρονιμωτάτη ἂν εἴη. περὶ μὲν οὖν φρονίμου καὶ ἄφρονος ψυχῆς ἡ σύγκρησις αὕτη αἰτίη, ὥσπερ μοι καὶ γέγραπται. || καὶ δύναται ἐκ τῆς διαίτης καὶ βελτίων καὶ χείρων γίνεσθαι. δρόμοισι δὲ πυρὸς ἐπικρατεοντος τῷ ὕδατι προστιθέντα ἀδύνατον ἂν ἴσως καὶ τοῦ ὕδατος ἐπικρατέοντος ἐν τῇ συγκρήσει τὸ πῦρ αὐξῆσαι. ἐκ τούτων δὲ φρονιμώτεραι καὶ ἀφρονέστεραι γίνονται. [462] τῶν δὲ τοιούτων οὐκ ἐστὶν ἡ σύγκρησις ἔτι· οἷον ὀξύθυμος, ῥᾴθυμος, δόλιος, ἁπλοῦς, δυσμενὴς, εὔνους, τῶν τοιούτων ἁπάντων ἡ φύσις τῶν πόρων

exurgat, ut ne cibi quidem a deambulationibus post coenam resiccentur, corpus autem a matutinis evacuetur. Aqua tepida autem circumaffusa potius perfundatur quam ungatur. Confert etiam aestate interdi u somno uti breviore quam multo, uti ne corpus ab anni tempore resiccetur. Commodum etiam est vere fotibus antea praeparatos, potionibus ex veratro purgare, deinde sensim ad victus rationem adducere, neque hunc jejunum negotia obire oportet. Et hac sane cura ejusmodi animus prudentissimus evaserit. Prudentis igitur et imprudentis animi haec contemperatio causa est, velut a me scriptum est, victus tamen ratione melior et deterior fieri potest. Ignis autem incursibus superantibus forte aquae aliquid addi non potest, ut neque aqua in contemperatione superante ignis augeri. Ex his vero prudentiores et imprudentiores animi efficiuntur. At vero istorum nulla amplius contemperatio, cujusmodi est ad iracundiam praeceps, lentus, dolosus, simplex, infensus, benevolus. Horum omnium meatuum natura per quos animus fertur

δι' ὧν ἡ ψυχὴ πορεύεται, αἰτίη ἐστί. δι' ὁκοίων γὰρ ἀγγείων ἀποχωρεῖ καὶ πρὸς ὁκοῖά τινα προσπίπτει καὶ ὁκοίοις τισὶ καταμίσγεται, τοιαῦτα φρονέουσι. διὰ τοῦτο γοῦν δυνατὸν τὰ τοιαῦτα ἐκ διαίτης μεθιστάναι. φύσιν γὰρ μεταπλάσαι ἀφανέα οὐχ οἷόν τε. ὡσαύτως δὲ καὶ τῆς φωνῆς ὁκοίη τις ἂν εἴη, οἱ πόροι αἴτιοι τοῦ πνεύματος. δι' ὁκοίων γὰρ ἄν τινων κινέεται ὁ ἀὴρ καὶ πρὸς ὁκοίους τινὰς προσπίπτη, τοιαύτην ἀνάγκη τὴν φωνὴν εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν δυνατὸν καὶ χείρω καὶ βελτίω ποιέειν, διότι λειοτέρους καὶ τραχυτέρους (210) τοὺς πόρους τῷ πνεύματι δυνατὸν ποιῆσαι, κεῖνο δὲ ἀδύνατον ἐκ διαίτης ἀλλοιῶσαι.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Χωρίων δὲ θέσιν καὶ φύσιν ἑκάστων ὧδε χρὴ διαγινώσκειν. κατὰ παντὸς μὲν εἰπεῖν ὧδε ἔχει. ἡ πρὸς μεσημβρίαν κειμένη θερμοτέρη καὶ ξηροτέρη τῆς πρὸς τὰς ἄρκτους κειμένης, διότι ἐγγυτέρω τοῦ ἡλίου ἐστίν. ἐν δὲ ταύτῃσι τῇσι

causa est. Cujusmodi enim sunt vasa per quae secedit, et ad quae occurrit, et quibuscumque commiscetur, ejusmodi homines sentiunt. Ideoque ista victus ratione transmoveri possunt, cum fieri non possit ut naturam occultam ulla ratione transformes. Eadem vero ratione et vocis, quaecunque tandem fuerit, spiritus meatus causa sunt. Per quos enim aër movetur et ad quoscunque incurrit, talem esse vocem necesse est. Et haec quidem deteriora et meliora effici possunt, quod leviores et asperiores spiritus meatus reddere liceat, illud vero victus ratione permutare non possis.

HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE LIBER II.

At vero singularum regionum situm et naturam sic dignoscas. In universum quidem res ita se habet. Quae ad meridiem sita, ea quae ad septentriones spectat calidior et siccior, quod ad solem magis accedat. In his autem regio-

χώρησιν ἀνάγκη καὶ τὰ ἔθνεα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς ξηρότερα καὶ θερμότερα καὶ ἰσχυρότερα εἶναι ἢ ἐν τῇσιν ἐναντίῃσιν· οἷον τὸ Λιβυκὸν ἔθνος πρὸς τὸ Ποντικὸν καὶ τὰ ἔγγιστα ἑκατέρων. αὗται δὲ καθ᾽ ἑαυτὰς αἱ χῶραι ὧδε ἔχουσι. τὰ ὑψηλὰ καὶ αὐχμηρὰ καὶ πρὸς μεσημβρίαν κείμενα ξηρότερα τῶν πεδίων τῶν ὁμοίως κει-[464]μένων, διότι ἐλάσσους ἰκμάδας ἔχει. τὰ μὲν γὰρ οὐκ ἔχει στάσιν τῷ ὀμβρίῳ ὕδατι, τὰ δὲ ἔχει. τὰ δὲ λιμναῖα καὶ ἑλώδεα ὑγραίνει καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν, (211) διότι κοῖλα καὶ περιεχόμενα καὶ οὐ διαπνέεται· ὑγραίνει δὲ, διότι τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς ὑγρότερα, οἷσιν ἐκτρέφονται ἄνθρωποι. τό τε πνεῦμα ὃ ἀναφέρομεν, παχύτερον διὰ τὸ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τῆς ἀκινησίης. τὰ δὲ κοῖλα καὶ μὴ ἔνυδρα ξηραίνει καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν, ὅτι κοῖλα καὶ περιέχεται, ξηραίνει δὲ διά τε τῆς τροφῆς τὴν ξηρότητα καὶ διότι τὸ πνεῦμα ὃ ἀναπνέομεν ξηρὸν ἐὸν, ἕλκει ἐκ τῶν σωμάτων τὸ ὑγρὸν ἐς τροφὴν ἑωυτῷ οὐκ ἔχων πρὸς ὅ τι ἂν ὑγρὸν προσπῖπτον

nibus homines et quae e terra producuntur ſicciora, calidiora et validiora eſſe neceſſe eſt, quam quae in contrariis, velut Libyca gens ſi cum Pontica conferatur, et quae utrisque vicina ſunt. Per ſe autem ſi regiones ſpectes, ad hunc habent ſe modum. Alta loca et ſqualentia quaeque ad meridiem ſpectant, campeſtribus aequaliter ſitis ſunt ſicciora, quod pauciores humiditates contineant. Illa ſiquidem aquam pluviam non retinent, haec contra. Lacuſtria vero et paluſtria humectant et calefaciunt. Calefaciunt quidem quoniam cava ſunt, undique circundata et ventis minime perflata. Humectant vero quod e terra producuntur et quibus homines aluntur humidiora ſunt, et ſpiritus quem attrahimus propter aquam non motam craſſior eſt. Cava vero et minime aquoſa ſiccant et calefaciunt. Calefaciunt quidem quod cava ſint et undique circumdata. Siccant vero cum propter alimenti ſiccitatem, tum quod ſpiritus quem attrahimus cum ſiccus exiſtat, attracto ad ſui nutritionem e corpore humido, non habet humorem quo ſuo occurſu nutriatur

Ed. Chart. VI. [464.] Foës. I. 553. 554. Ed. Lind. I. (211.)

τρέφηται. ὅκου δὲ τοῖσι χωρίοισιν ὄρη προσκέεται πρὸς νότου, ἐν τούτοισιν αὐχμώδεες οἱ νότοι καὶ νοσεροὶ προσπνέουσιν. ὅκου δὲ βοῤῥᾶθεν ὄρη πρόσκειται, ἐν τουτέοισιν οἱ βόρειαι ταράσσουσι καὶ νόσους ποιέουσιν. ὅκου δὲ βοῤῥᾶθεν κοῖλα χωρία τοῖσιν ἄστεσι προσκέεται, πρὸς τῶν θερινῶν πνευμάτων, θερμὸν καὶ νοσερὸν τοῦτο τὸ χωρίον· διότι οὔτε βορέας διαπνέων καθαρὴν τὴν ἐπαγωγὴν τοῦ πνεύματος παρέχει, οὔτε ὑπὸ τῶν θερινῶν πνευμάτων διαψύχεται. τῶν δὲ νήσων αἱ μὲν ἐγγὺς ἠπείρων δυσχειμερώτεραί εἰσιν, αἱ δὲ πόντιαι ἀλεεινότεραι τὸν χειμῶνα, διότι αἱ χιόνες καὶ πάγοι ἐν μὲν τῇσιν ἠπείροισιν ἔχουσι στάσιν καὶ τὰ πνεύματα ψυχρὰ πέμπουσιν ἐς τὰς ἐγγὺς νήσους, || τὰ δὲ πελάγια οὐκ ἔχει στάσιν ἐν χειμῶνι. περὶ δὲ πνευμάτων ἥντινα φύσιν ἔχει καὶ δύναμιν ἕκαστα, ὧδε χρὴ διαγινώσκειν. φύσιν μὲν ἔχει τὰ πνεύματα πάντα ὑγραίνειν καὶ ψύχειν τά τε σώματα τῶν ζώων καὶ τὰ φυόμενα ἐκ τῆς γῆς διὰ τάδε. ἀνάγκη ἐστὶ τὰ πνεύματα ταῦτα πάντα πνέειν, ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλου καὶ πάγων ἰσχυρῶν καὶ ποταμῶν καὶ λιμνέων καὶ

At quibus in locis montes ad austrum vergunt, in his austri squalidi et morbosi spirant. Quibus vero ad aquilones montes vergunt, in his aquilones perturbationes et morbos pariunt. Ubi autem ab aquilone cava loca urbibus adhaerent, ab aestivis ventis calidus et morbosus hic locus est, quoniam neque spirans boreas purum spiritum invehit, neque ab aestivis ventis perfrigeratur. Quae autem insulae continenti sunt vicinae, eae rigidiores habent hiemes, marinae vero trepidiores, propterea quod nives et glacies in continenti perdurant, et ventos frigidos ad vicinas insulas mittunt. In his vero quae in alto sitae sunt, per hiemem non perdurant. At vero ventorum quam quisque naturam aut facultatem habeat, ad hunc modum dignoscas. Omnes quidem venti tum animalium corpora, tum ea quae e terra producuntur, suapte natura ideo humectant et refrigerant, quod ventos omnes a nive, a glacie, a vehementi gelu, a fluminibus et stagnis, et terra humecta et perfrigerata spi-

γῆς ὑγρανθείσης καὶ ψυχρανθείσης. καὶ τὰ μὲν ἰσχυρότερα τῶν πνευμάτων ἀπὸ μεζό(212)νων καὶ ἰσχυροτέρων, τὰ δὲ ἀσθενέστερα ἀπὸ μειόνων καὶ ἀσθενεστέρων. ὥσπερ γὰρ καὶ τοῖσι ζώοισι πνεῦμα ἔνεστιν, οὕτως καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πᾶσι, τοῖσι μὲν ἔλασσον πνεῦμα, τοῖσι δὲ κατὰ μέγεθος. φύσιν μὲν οὖν ἔχει ψύχειν καὶ ὑγραίνειν τὰ πνεύματα πάντα. διὰ θέσιν δὲ χωρίων καὶ τόπων, δι᾽ ὧν παραγίνεται τὰ πνεύματα ἐς τὰς χώρας ἑκάστας, διάφορα γίνεται ἀλλήλων, ψυχρότερα, θερμότερα, ὑγρότερα, ξηρότερα, νοσερώτερα, ὑγιεινότερα. τὴν δὲ αἰτίην ἑκάστων ὧδε χρὴ γινώσκειν. ὁ μὲν βορέας ψυχρὸς πνέει καὶ ὑγρὸς, ὅτι ὁρμᾶται ἀπὸ τοιουτέων χωρίων, πορεύεταί τε διὰ τῶν τοιούτων τόπων, ὡς τινας ὁ ἥλιος οὐχ ἕρπει, οὐδ᾽ ἀποξηραίνων τὸν ἀέρα ἐκπίνει τὴν ἰκμάδα, ὥστε παραγίνεται ἐπὶ τὴν οἰκουμένην, τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν ἔχων, ὅκου μὴ διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρης διαφθείρεται. καὶ τοῖσι μὲν οἰκέουσιν ἔγγιστα ψυχρότατος, τοῖσι δὲ προσωτάτω ἥκιστα. ὁ δὲ νότος πνέει μὲν ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὴν φύσιν τῷ βορέᾳ. ἀπὸ γὰρ τοῦ νοτίου πόλου πνέων ἀπὸ χιόνος πουλλῆς καὶ

rare necesse est, et validiores quidem ventos a majoribus et validioribus, debiliores vero a minoribus et debilioribus. Non secus enim ac in omnibus animantibus spiritus inest, ita in caeteris omnibus quibusdam minor, quibusdam vero major pro eorum magnitudine adest. Venti igitur omnes natura quidem refrigerant et humectant. Verum ex regionum et locorum situ, per quae ad regiones quasque obveniunt, inter se differunt et frigidiores, calidiores, humidiores, ficciores, morbosiores et salubriores existunt. Quorum singulorum causa ad hunc modum cognoscenda est. Boreas quidem frigidus et humidus spirat, quia ab ejusmodi locis fertur et ad loca permeat, ad quae sol non pervadit, neque aëre exsiccato humorem ebibit. Ideoque ad terram habitatam sua facultate pollens pervenit, ubi ex regionis situ non corrumpitur, et hic proximis quidem incolis frigidissimus est, remotissimis vero minime. At auster a locis natura aquiloni similibus spirat. Cum enim ab australi axe spiret, et a

κρυστάλλου καὶ πάγων ἰσχυρῶν ὁρμώμενος, τοῖσι μὲν ἐκεῖσε πλησίον αὐτοῦ οἰκοῦσιν ἀνάγκη τοῖον πνέειν ὁκοῖον ἐν ἡμῖν ὁ βορέας. ἐπὶ δὲ πᾶσαν χώρην οὐκ ἔτι ὅμοιος παραγίνεται. [465] διὰ γὰρ τῶν ἐφόδων τοῦ ἡλίου καὶ ἐπὶ τὴν μεσημβρίην πνέων ἐκπίνεται τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ἀποξηραινόμενος γὰρ ἀραιοῦται. διὸ ἀνάγκη θερμὸν αὐτὸν καὶ ξηρὸν ἐνθάδε παραγίνεσθαι. ἐν μὲν οὖν τοῖσιν ἔγγιστα χωρίοισιν ἀνάγκη τοιαύτην δύναμιν ἀποδιδόναι θερμὴν καὶ ξηρὴν, καὶ ποιέει τοῦτο ἐν τῇ Λιβύῃ. τά τε (213) φυόμενα ἐξαυαίνεται καὶ τοὺς ἀνθρώπους λανθάνει ἀποξηραίνων. ἅτε γὰρ οὐκ ἔχων οὔτε ἐκ θαλάσσης ἰκμάδα λαβεῖν οὔτε ἐκ ποταμοῦ καὶ ἐκ τῶν ζώων καὶ τῶν φυομένων ἐκπίνει τὸ ὑγρόν. ὁκόταν δὲ τὸ πέλαγος περαιώσῃ, ἅτε θερμὸς ὢν καὶ ἀραιὸς, πουλλῆς ὑγρασίης ἐμπίπλησι τὴν χώρην ἐμπίπτων. ἀνάγκη δὲ τὸν νότον θερμόν τε καὶ ὑγρὸν εἶναι, ὅκου μὴ τῶν χωρίων αἱ θέσιες αἴτιαί εἰσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων πνευμάτων αἱ δυνάμιες ἔχουσιν. κατὰ δὲ χώρας ἑκάστας τὰ πνεύματα ὧδε ἔχει. τὰ μὲν ἐκ θαλάσσης πνεύματα ἐς τὰς χώρας

nive multa glacieque et gelu valido prodeat, his quidem qui illic prope habitant talis ſpiret, qualis nobis boreas neceſſe eſt. Neque tamen ad totam regionem adhuc ſimilis accedit. Nam cum per ſolis acceſſus in meridiem ſpirat,
7 exhauſta a ſole ejus humiditate reſiccatus rarescit, ideoque calidum et ſiccum ad nos pervenire neceſſe eſt. Proindeque vicinis regionibus eandem vim calidam et ſiccam ex neceſſitate impertit. Quod et in Libya facit cum quae e terra naſcuntur exarescant, et homines latenter exſiccet. Nam cum neque e mari neque e fluvio humorem accipere queat, ex animantibus et plantis humidum exugit. At ubi mare tranſierit, cum calidus et rarus exiſtat, multa humiditate regionem ad quam occurrit implet, atque adeo auſtrum calidum et humidum eſſe neceſſe eſt, niſi regionum ſitus in cauſa extiterit. Ad eundem vero modum reliquorum etiam ventorum facultates ſe habent. Ad ſingulas autem regiones hoc modo venti ſe habent. Qui quidem venti ex maris re-

ἐμπίπτοντα, ξηρότερά πως ἐστί. τὰ δὲ ἀπὸ χιόνος ἢ πάγων ἢ λιμνέων ἢ ποταμῶν ἅπαντα ὑγραίνει καὶ ψύχει καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὸ ζῶα. καὶ ὑγείην τοῖς σώμασι παρέχει ὁκόσα μὴ ὑπερβάλλῃ ψυχρότητι. ταῦτα δὲ βλάπτει, διότι μεγάλας τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖσι σώμασι ἐμποιέει τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ. ταῦτα δὲ πάσχουσιν ὅσοι ἐν χωρίοις οἰκέουσιν ἑλώδεσι καὶ θερμοῖς, ἐγγὺς ποταμῶν ἰσχυρῶν. τὰ δ' ἄλλα τῶν πνευμάτων ὁκόσα πνέει ἀπὸ τῶν προειρημένων, ὠφελέει, τόν τε ἠέρα καθαρὸν καὶ εἰλικρινέα παρέχοντα καὶ τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ ἰκμάδα διδόντα. ὁκόσα δὲ τῶν πνευμάτων κατὰ γῆν παραγίνεται, ξηρότερα ἀνάγκη εἶναι, ἀπό τε τοῦ ἡλίου ἀποξηραινόμενα καὶ ἀπὸ τῆς γῆς. οὐκ ἔχοντα δὲ τροφὴν ὁκόθεν σπάσηται, τὰ πνεύματα ἀπὸ τῶν ζώντων ἕλκοντα τὸ ὑγρὸν, βλάπτει καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα πάντα. καὶ ὁκόσα περ τὰ ὄρεα καταλιπόντα παραγίνεται ἐς τὰς πόλιας οὐ μόνον ξηραίνει, ἀλλὰ καὶ ταράσσει τὸ πνεῦμα ὃ (214) ἀναπνέομεν, καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ἐπίνοσα ἐμποιέει. || φύσιν μὲν οὖν καὶ δύναμιν ἑκάστων οὕτω χρὴ γινώσκειν. ὅκως δὲ

gionibus obveniunt, ii ſicciores fere exiſtunt. Qui vero e nive aut glacie aut ſtagnis aut fluminibus, ii omnes tum ſata tum animantia humectant et refrigerant, et corporibus ſanitatem praeſtant qui frigore modum non excedunt. Hi enim quod magnas in corporibus caloris et frigoris mutationes faciunt, noxii ſunt. Quod ſane iis contingit, qui loca paluſtria et calida juxta magna flumina incolunt. At reliqui venti qui ex praedictis ſpirant, utiles ſunt, tum quod aërem purum et ſincerum praebent, tum etiam animi calori humiditatem ſuggerunt. Qui autem venti e terra obveninut, eos cum a ſole et terra reſiccentur, ſicciores eſſe neceſſe eſt. Nam cum non habeant unde alimentum trahant, a viventibus humorem exugunt, ſataque et animantia omnia laedunt. Et qui quidem relictis montibus ad urbes perveniunt, non ſolum ſiccant, verum etiam ſpiritum quem attrahimus turbant, et humana corpora morbis obnoxia reddunt. Horum igitur cujusque natura et facultas ad hunc modum

χρὴ πρὸς ἕκαστα παρασκευάζεσθαι, προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. σιτίων δὲ καὶ πομάτων δύναμιν ἑκάστων καὶ τὴν κατὰ φύσιν καὶ τὴν διὰ τέχνης ὧδε χρὴ γινώσκειν. ὁκόσοι μὲν οὖν κατὰ παντὸς ἐπεχείρησαν εἰπεῖν, ἢ περὶ τῶν γλυκέων ἢ λιπαρῶν ἢ ἁλικῶν ἢ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων τῆς δυνάμεως, οὐκ ὀρθῶς γινώσκουσιν. οὐ γὰρ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσιν οὔτε τὰ γλυκέα ἀλλήλοισιν οὔτε τὰ πικρὰ οὔτε τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων οὐδέν. πολλὰ γὰρ τῶν τοιούτων, ἃ καὶ διαχωρέει καὶ ἵστησι καὶ ξηραίνει καὶ ὑγραίνει. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἐστὶ δὲ ὅσα στύφει καὶ διαχωρέεται καὶ οὐρέεται, τὰ δὲ οὐδέτερα τούτων. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν θερμαντικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἄλλην ἄλλα δύναμιν ἔχει. περὶ μὲν οὖν ἁπάντων οὐχ οἷόν τε δηλωθῆναι ὁκοῖά τινά ἐστι. καθ᾽ ἕκαστα δὲ ἥντινα δύναμιν ἔχει διδάξω. κριθαὶ φύσει μὲν ψυχρὸν καὶ ξηρόν. ἔνι δὲ καὶ καθαρτικόντι ἀπὸ τοῦ χυλοῦ τοῦ ἀχύρου. τεκμήριον δὲ, ἢν μὲν θέλῃς κριθὰς ἀπτίστους ἑψῆσαι, καθαίρει ὁ χυλὸς ἰσχυρῶς· εἰ δὲ

cognoscenda est. Quanam autem ratione ad singula se accommodare oporteat, procedente oratione aperiam. At vero cibi et potionis cujusque vim, tum eam quam habet a natura tum eam quae ab arte proficiscitur, ita cognoscere oportet. Qui igitur in universum vel de dulcium, vel pinguium, vel salsorum, vel alterius cujusdam ejusmodi facultate dicere conati sunt, ii non recte sentiunt. Neque enim eandem vim habent, nec dulcia inter se, neque amara, neque aliorum ejusmodi quicquam. Horum enim multa et alvum dejiciunt et sistunt et siccant et humectant. Eorum modo in reliquis omnibus quaedam adstringunt et per alvum secedunt et urinas movent. Sunt quae horum neutrum faciunt. Ad hunc modum et ex calefacientibus ac reliquis omnibus alia aliam habent facultatem. Cum igitur omnia qualianam sint declarari non possint, quam quaeque vim habeant aperiam. Hordeum natura quidem frigidum et siccum. Inest et quiddam quod purget ex palearum succo. Cujus rei hoc est indicium, quod si hordeum cortice detracto minime purgatum coquere velis, vehementer purgat

ἐπτισμένους, [466] ψύξει μᾶλλον καὶ συστήσει. ὁκόταν δὲ πυρωθῶσι, τὸ μὲν ὑγρὸν καθαρτικὸν ὑπὸ τοῦ πυρὸς (215) οἴχεται, τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν καταλείπεται. ὁκόσα δὲ δεῖ ψύξει καὶ ξηρᾶναι ἄλφιτα διαπρήσσεται ὧδε. χρώμεθα μάζῃ παντοδαπεῖ, δύναμιν δὲ ἔχει ἡ μᾶζα αὕτη τοιήνδε. τὰ συγκομιστὰ ἄλευρα τροφὴν μὲν ἔχει ἐλάσσω, διαχωρέει δὲ μᾶλλος. τὰ δὲ καθαρὰ τροφιμώτερα, ἧσσον δὲ διαχωρέει. μᾶζα πορφυρηθεῖσα ῥαντή· ἄτριπτος κούφη, καὶ διαχωρέει καὶ ψύχει. ψύχει μὲν ὅτι ψυχρῷ ὕδατι ὑγρὴ ἐγένετο, διαχωρέει δὲ ὅτι ταχέως πέσσεται. κούφη δὲ ὅτι πολλῆς τροφῆς μετὰ τοῦ πνεύματος ἔξω ἀποκρίνεται. στενοπώτεροι γὰρ αἱ διέξοδοι τῆς τροφῆς οὖσαι ἄλλην ἐπιοῦσαι οὐ δέχονται. καὶ τὸ μὲν ξὺν τῷ πνεύματι λεπτυνόμενον ἀποκρίνεται ἔξω. τὸ δ᾽ αὐτοῦ ἐμμένον φῦσαν ἐμποιέει. καὶ τὸ μὲν ἄνω ἐρυγγάνεται, τὸ δὲ κάτω ὑποχωρέει. πολλὴ οὖν τῆς τροφῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀποκνέεται. ἢν δὲ θέλῃς τὴν μᾶζαν εὐθέως φυρήσας διδόναι, ἡ τοιαύτη ξηραντική. ὅτε γὰρ τὸ ἄλφιτον ξηρὸν ἐὸν

is ſuccus. Quod ſi corticem detraxeris, refrigerabit magis alvumque ſiſtet. Ubi vero toſtum fuerit, humor qui purgat igne decedit, frigiditas autem et ſiccitas remanet. Quod ſi refrigeratione et ſiccitate opus ſit, id ipſum in pollinem redactum efficiet. Maza cuiusvis generis ſic utimur, eamque haec habet facultatem. Farinae confuſaneae minus quidem nutriunt, magis autem alvum dejiciunt. Purae vero plus nutriunt, minus autem per alvum ſecedunt. Maza jam pridem ſubacta, conſperſa, minime intrita, levis eſt, alvum movet et refrigerat. Refrigerat quidem, quia frigida madefacta eſt, alvum vero movet, quia cito coquitur. Levis eſt quod multum alimenti cum flatu foras excernitur. Cum enim alimenti viae anguſtiores ſint, aliud quod ſuperadditur non recipiunt, et pars quidem cum ſpiritu attenuata foras excernitur, pars vero quae intus remanet flatum inducit, partimque per ſuperiora eructatur, partim etiam per inferiora demittitur. Multum itaque alimentum e corpore expirat. Quod ſi mazam ſtatim ut ſubacta eſt exhibere velis, ea ſiccandi vim habet, quod nimirum farina cum ſicca

καὶ ὑπὸ τοῦ ὕδατος διάβροχον οὕτω γεγενημένον ἐσπεσὸν ἐς τὴν κοιλίην, ἕλκει ἐξ αὐτῆς τὸ ὑγρὸν θερμὸν ἐόν. πέφυκε γὰρ τὸ μὲν θερμὸν ψυχρὸν ἕλκειν, τὸ δὲ ψυχρὸν θερμόν. ἀναλισκομένου δὲ τοῦ ὑγροῦ ἐκ τῆς κοιλίης ἀνάγκη ξηραίνεσθαι. τοῦ δὲ ὕδατος τοῦ σὺν τῇ μάζῃ ἐσελθόντος ψύχει ἐπαγόμενον. ὅσα οὖν δεῖ ξηρῆναι ἢ ψῦξαι ἢ διαῤῥοίῃ χεόμενον ἢ ἄλλῃ τινὶ θερμασίῃ τοιαύτῃ, μᾶζα διαπρήσσεται. ἢν δὲ ξηρὴ τριπτὴ, ξηραίνει (216) μὲν οὐχ ὁμοίως, διὰ τὸ πεπιλῆσθαι ἰσχυρῶς. τροφὴν δὲ τῷ σώματι πλείστην δίδωσιν, ἅτε δὴ ἡσυχῇ τεκομένης δέχονται τροφὴν αἱ διόδοι. διαχωρεῖ μὲν οὖν βραδέως. φῦσαν δὲ οὐκ ἐμποιέει οὐδὲ ἐρυγγάνεται. ἡ δὲ προσφυρηθεῖσα τριπτὴ τρέφει μὲν ἧσσον, διαχωρέει δὲ καὶ ἐμποιέει μᾶλλον φῦσαν. κυκεὼν δὲ μόνον ἐφ᾽ ὕδατι μὲν ψύχει καὶ τρέφει, ἐπ᾽ οἴνῳ δὲ θερμαίνει καὶ τρέφει καὶ ἵστησιν· ἐπὶ μέλιτι δὲ θερμαίνει μὲν ἧσσον καὶ τρέφει, διαχωρέει δὲ μᾶλλον, ἢν μὴ ἄκρητον ᾖ τὸ μέλι· ἢν δὲ μὴ, οὐ διαχωρέει, ἀλλ᾽ ἵστησιν. ἐπὶ δὲ γάλακτος τρόφιμοι μὲν πάν-

exiſtat, atque ita aqua irrigata in ventriculum calida incidat, humorem ex ipſo trahit. Calidum ſi quidem frigidum et frigidum calidum trahere ſolet. Ventriculi autem humore conſumpto, ut reſiccetur neceſſe eſt. Aqua vero quae ſimul mazam ſubiit inducta refrigerat. Quae igitur in alvi profluvii aut alterius ejusmodi caliditatis profuſione ſiccare aut refrigerare oportet, haec maza efficiet. At ſicca intrita exſiccat quidem, non aeque tamen, propterea quod vehementer condenſata eſt, alimentum vero plurimum corpori impertit, cum nimirum ſenſim eliquatae alimentum viae excipiant. Per alvum igitur modo demittitur, flatum tamen nimime excitat, neque ructus adfert. Quae autem jampridem ſubacta et intrita eſt, nutrit quidem minus, ſed alvum magis movet et inflat. Cyceon ſolus aqua temperatus refrigerat et nutrit, cum vino autem calefacit et ſiſtit. Cum melle minus quidem calefacit et nutrit, magis vero alvum ſubducit, ſi mel ſincerum non fuerit, alioqui alvum non ciet, ſed ſiſtit. Cum lacte autem omnes bene quidem nutriunt,

Ed. Chart. VI. [466.] Foës. I. 355. 356. Ed. Lind. I. (216. 217.)

τες, πλὴν ἀλλὰ τὸ μὲν ὄϊον ἵστησι, τὸ δὲ αἴγειον μᾶλλον διαχωρέει, τὸ βόειον ἧσσον, τὸ δὲ ἵππειον καὶ τὸ ὄνειον μᾶλλον διαχωρέει. || πυροὶ ἰσχυρότεροι κριθῶν καὶ τροφιμώτεροι, διαχωρέουσι δὲ ἧσσον καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ χυλός. ἄρτος δὲ ὁ μὲν συγκομιστὸς ξηραίνει καὶ διαχωρέει, ὁ δὲ καθαρὸς τρέφει μὲν μᾶλλον, διαχωρέει δὲ ἧσσον. αὐτῶν δὲ τῶν ἄρτων ὁ μὲν ζυμίτης κοῦφος καὶ διαχωρέει. καὶ κοῦφος μέν ἐστιν ὅτι ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ὀξέος τὸ ὑγρὸν προσανάλωται, ὅπερ ἐστὶν ἡ τροφή· διαχωρέει δὲ ὅτι ταχέως πέσσεται. ὁ δὲ ἄζυμος διαχωρέει μὲν ἧσσον, τρέφει δὲ μᾶλλον. ὁ δὲ τῷ χυλῷ πεφυρημένος κουφότερος καὶ τρέφει ἱκανῶς καὶ διαχωρέει. τρέφει (217) μὲν ὅτι καθαρὸς, κοῦφος δέ ἐστιν ὅτι τῷ κουφοτάτῳ πεφύρεται καὶ ἐζύμωται ὑπὸ τούτου καὶ πεφύρωται. διαχωρέει δὲ ὅτι τῷ γλυκεῖ καὶ διαχωρητικῷ τοῦ πυρὸς συμμέμικται, αὐτῶν δὲ τῶν ἄρτων οἱ μέγιστοι τροφιμώτατοι, διότι ἥκιστα ἐκκαίονται ὑπὸ τοῦ πυρός τὸ ὑγρόν. καὶ οἱ ἰπνῖται ἄρτοι τροφιμώτεροι τῶν ἐσχαριτῶν καὶ ὀβελιέων, διότι ἧσσον ἐκκαίονται ὑπὸ τοῦ πυρός. οἱ δὲ κλιβανῖται καὶ οἱ

verumtamen ovillum alvum ſiſtit, caprinum vero magis alvum ſubducit, bubulum minus, equinum et aſininum per alvum magis demittitur. Triticum hordeo quidem eſt valentius et magis nutrit, minus autem alvum ſubducit tum ipſum tum ſuccus. Panis ex farina integra nec excuſſa ſiccat et alvum ſubducit. Purus vero plus quidem nutrit, minus vero alvum dejicit. Ex panibus autem fermentatus quidem levis eſt et per alvum ſecedit. Ac levis quidem eſt, quoniam fermenti acore humidum conſumptum eſt, quod in alimentum tranſit. Secedit autem quia cito coquitur. At non fermentatus minus quidem alvum dejicit, plus vero nutrit. Ex ſucco autem ſubactus levior eſt, abunde nutrit et per alvum demittitur. Nutrit quidem quia purus. Levis vero eſt quod leviſſimo ſubactus ſit et ab eodem fermentatus et toſtus. Per alvum autem ſecedit, quod dulci et alvum ſubducenti tritici parti commixtus ſit. Ex panibus item maximi plurimum habent alimenti, quod humidum ab igne minime exuratur. Et furnacei panes magis nutriunt quam

ἐγκρυφίαι ξηρότατοι, [467] οἱ μὲν διὰ τὴν σποδὸν, οἱ δὲ διὰ τὸ ὄστρακον ἐκπινόμενοι τὸ ὑγρόν· οἱ δὲ σεμιδαλίται ἰσχυρότατοι πάντων τούτων. ἔτι δὲ μᾶλλον καὶ οἱ ἐκ τοῦ χόνδρου καὶ τρόφιμοι σφόδρα, πλὴν οὐ διαχωρέουσιν ὁμοίως. ἄλητον καθαρὸν πινόμενον ἐν ὕδατι ψύχει. καὶ πλῦμα σταιτὸς ἐπὶ πυρί. πιτύρων χυμὸς ἑφθὸς κοῦφος διαχωρέει. τὰ δὲ ἐν γάλακτι διδόμενα ἄλητα διαχωρέει μᾶλλον ἢ ἐν τῷ ὕδατι διὰ τοὺς ὀῤῥούς. καὶ μάλιστα ἐν τῇσι διαχωρητικοῖσιν. ὁκόσα δὲ ξὺν μέλιτι καὶ ἐλαίῳ ἕψηται ἢ ὄπτηται ἐξ ἀλήτων, πάντα καυσώδεα καὶ ἐρευγμώδεα· ἐρευγμώδεα μὲν ὅτι τρόφιμα ἐόντα οὐ διαχωρητικά ἐστι, καυσώδεα δὲ διότι λιπαρὰ ἐόντα καὶ γλυκέα καὶ ξύμφορα ἀλλήλοις, οὐ τῆς αὐτῆς καθεψήσιος δεόμενα ἐν τῷ αὐτῷ ἐστί. σεμίδαλις καὶ χόνδρος ἑφθὸς ἰσχυρὰ καὶ τρόφιμα, οὐ μέντοι διαχωρέει. ἡ τρύγις κουφοτέρα πυρῶν καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς γενό(218)μενα ὁμοίως, ἐκ τῶν πυρῶν καὶ διαχωρητικὰ μᾶλλον. ὁ βρόμος ὑγραίνει καὶ

qui in foro aut veru assati sunt, quod minus ab igne exurantur. Testuacei vero et subcineritii siccissimi, hi quidem propter cinerem, illi vero propter testum humido exucto. Similaginei autem horum omnium validissimi sunt, multoque magis qui ex alica parantur et admodum nutriunt, verum non aeque subducunt. Farina pura ex aqua pota refrigerat, et lotura farinae aqua maceratae et subactae igne cocta. Furfurum succus coctus levis alvum subducit. At farinae ex lacte exhibitae propter serum magis per alvum secedunt quam quae ex aqua, praecipueque si cum alvum dejicientibus misceantur. Quae vero cum melle aut oleo incoquuntur aut assantur, omnes aestum et ructum excitant. Ructum quidem, quod cum multum alimentum exhibeant, per alvum minime secedunt. Aestum vero, quod cum pingues et dulces existant, et inter se conveniant, neque ejusdem cocturae indigeant, in eodem sunt. Similago et alica cocta validum et multum alimentum exhibent, non tamen per alvum secedunt. Tragus sive olyra tritico levior, et quae ex ea conficiuntur, his similiter quae ex tritico parantur, magis ta-

ψύχει ἐσθιόμενος καὶ ῥόφημα γενόμενος. τὰ πρόσφατα ἄλφιτα καὶ ἄλητα ξηρότερα τῶν παλαιῶν, ὅτι ἔγγυον τοῦ πυρός καὶ τῆς ἐργασίης εἰσί. παλαιούμενα δὲ τὸ μὲν θερμὸν ἐκπνέει, τὸ δὲ ψυχρὸν ἐπάγεται. ἄρτοι θερμοὶ μὲν ξηραίνουσι, ψυχροὶ δὲ ἧσσον. ἰσχνασίην δέ τινα παρέχουσιν. κύαμοι, τρόφιμόν τι καὶ στατικὸν καὶ φυσῶδες. φυσῶδες μὲν ὅτι οὐ δέχονται οἱ πόροι τὴν τροφὴν ἄλλην ἐπιοῦσαν· στάσιμον δὲ ὅτι ὅλην ἔχει τὴν ὑποστάθμην τῆς τροφῆς. οἱ πισσοὶ φυσῶσι μὲν ἧσσον, διαχωρέουσι δὲ μᾶλλον. ὦχροὶ δὲ καὶ δολιχοὶ διαχωρητικώτεροι τουτέων. ἧσσον δὲ φυσώδεα, τρόφιμα δέ. ἐρέβινθοι λευκοὶ διαχωρέουσι καὶ οὐρέονται καὶ τρέφουσι. τρέφει μὲν τὸ σαρκῶδες· οὐρέεται δὲ τὸ γλυκύ. διαχωρέεται δὲ τὸ ἅλμυρον. κέγχρων χόνδροι κυβήρια ξηρὰ καὶ στάσιμα μετὰ σύκων ἰσχυρῶν τοῖσι πόνοισιν. αὐτοὶ δὲ οἱ κέγχροι ἑφθοὶ τρόφιμοι, οὐ μέντοι διαχωρέουσιν. φακοὶ δὲ καυσώδεες καὶ καταῤῥηκτικοί. καὶ οὔτε διαχωρέει οὔθ᾽ ἵστησιν. ὄροβοι, στάσιμον καὶ ἰσχυρὸν καὶ παχύνει καὶ πληροῖ καὶ

men per alvum ſecedunt. Avena in cibo et ſorbitione ſumpta humectat et refrigerat. Recentes farinae craſſiores et tenuiores, vetuſtis ſicciores, quod igni et operationi viciniores exiſtunt. Quae ubi vetuſtae ſunt calor expirat, frigiditas vero inducitur. Panes calidi quidem ſiccant, frigidi vero minus, gracilitatem tamen quandam inferunt. Fabae alimentum quoddam alvum ſiſtens et flatuoſum exhibent. Flatuoſum quidem, quoniam meatus aliud ſuperingeſtum alimentum non excipiunt. Alvum autem ſiſtens, quoniam totam alimenti fecem continet. Piſa minus quidem inflant, magis autem alvum dejiciunt. Ervilia et phaſeoli his magis alvum dejiciunt, minus inflant et probe nutriunt. Cicer album alvum et urinam movet et nutrit. Nutrit quidem quod carnoſum eſt, dulce per urinam redditur ſalſuginoſum per alvum demittitur. Milii grana et farinae ſiccant et alvum ſiſtunt, et cum ficubus vehementibus doloribus ſuccurrunt. Milium autem coctum nutrit, minime tamen per alvum ſecedit. Lentes aeſtuoſae ſunt et turbant, et neque alvum dejiciunt neque ſiſtunt. Ervum alvum ſiſtit et vali-

εὔχρουν ποιέει τὸν ἄνθρωπον. λίνου καρπὸς ἐσθιόμενος στάσιμον· ἔχει δέ τι καὶ ψυκτικόν. ὁρμίνου καρπὸς παραπλήσια τῷ λίνῳ διαπρήσσεται. θέρμοι φύσει μὲν ἰσχυρὸν καὶ θερμὸν, διὰ δὲ τὴν ἐργασίην κουφότερον καὶ ψυκτικώτερόν ἐστι καὶ διαχωρέει. ἐρύσιμον ὑγραίνει (219) καὶ διαχωρέει. σικύου σπέρμα διουρέεται μᾶλλον ἢ διαχωρέει, πληροῖ δὲ καὶ παχύνει. διαχωρέει μὲν διὰ τὸ ἄχυρον τὸ ἔξω. πληροῖ δὲ καὶ παχύνει διὰ τὴν σάρκα. || πεπλυμένον δὲ διαχωρέει μὲν, ἧσσον δὲ, παχύνει δὲ καὶ πληροῖ μᾶλλον. ὑγραίνει δὲ καὶ καίει διὰ τὸ λιπαρὸν καὶ πῖον. κνίκος διαχωρέει, μήκων στάσιμον, μᾶλλον δὲ ἡ μέλαινα μήκων, ἀτὰρ καὶ ἡ λευκή· τρόφιμον δὲ καὶ ἰσχυρόν. τουτέων δὲ ἁπάντων οἱ χυμοὶ τῆς σαρκὸς διαχωρητικοί. δεῖ οὖν ἐργασίῃ φυλάσσειν ὁκόσα μὲν βούλει ξηραίνειν, τοὺς χυμοὺς ἀφαιροῦντα τῇ σαρκὶ χρῆσθαι· ὁκόσα δὲ διαχωρέειν, τῷ μὲν χυμῷ πλείονι, τῇ δὲ σαρκὶ ἐλάσσονι καὶ εὐχυμοτέρᾳ. [468] περὶ δὲ ζώων τῶν ἐσθιομένων ὧδε χρὴ γινώσκειν. βόεια κρέα ἰσχυρὰ καὶ στάσιμα

dum est, incrassat, explet et bonum colorem homini conciliat. Lini semen in cibo sumptum alvum sistit et aliquantulum refrigerat. Hormini semen eadem quae lini semen efficit. Lupini natura validi et calidi praeparatione tamen leviores et frigidiores evadunt, et per alvum secedunt. Irio humectat et alvum dejicit. Cucumeris semen urinam magis quam alvum movet, implet autem et incrassat. Alvo quidem secedit propter exterius putamen, carne vero implet et incrassat. Lotum vero alvum minus dejicit, incrassat autem et explet magis, humectat vero et urit quia pingue et oleosum. Cuicus autem dejicit. Papaver sistit idque nigrum praestat magis, quod et album facit, potenter autem nutrit. Horum omnium succus magis quam caro alvum movet. Haec igitur in praeparatione adhibenda cautio, ut in quibus siccare velis, in iis succo detracto carne utaris, in quibus vero alvum movere, succo plurimo et carne pauciore ac bene succulenta. De animalibus autem quae in cibum veniunt sic sentiendum. Carnes bubulae validae sunt et al-

καὶ δύσπεπτα τῇσι κοιλίῃσι, διότι παχύαιμον καὶ πουλύαιμόν ἐστι τοῦτο τὸ ζῶον. καὶ τὰ κρέα βαρέα ἐς τὸ στόμα καὶ αὗται αἱ σάρκες καὶ τὸ αἷμα καὶ τὸ γάλα. ὁκόσων δὲ τὸ γάλα λεπτὸν καὶ τὸ αἷμα ὅμοιον, καὶ αἱ σάρκες παραπλήσιοι. τὰ δὲ αἴγεια κρέα κουφότερα τουτέων καὶ διαχωρέει μᾶλλον. τὰ δὲ ὕεια ἰσχὺν μὲν τῷ σώματι ἐμποιέει μᾶλλον τουτέων, διαχωρέει δὲ ἱκανῶς διότι λεπτὰς τὰς φλέβας ἔχει καὶ ὀλιγαίμους, σάρκα δὲ πολλήν. τὰ δὲ ἄρνεια κουφότερα τῶν οἰῶν καὶ τὰ ἐρίφεια τῶν αἰγείων, διότι ἀναιμότερα καὶ (220) ὑγρότερα. ξηρὰ γὰρ καὶ ἰσχυρὰ φύσει ὄντα τὰ ζῶα. ὁκόταν μὲν ἁπαλὰ ᾖ, διαχωρέει, ὁκόταν δὲ αὐξηθῇ, οὐχ ὁμοίως. καὶ τὰ μόσχεια τῶν βοείων ὡσαύτως, τὰ δὲ χοίρεια τῶν συείων βαρύτερα. φύσει γὰρ εὔσαρκον ὂν τὸ ζῶον καὶ ἄναιμον ὑπερβολὴν ἐργασίης ἔχει τέως ἣν νέον ᾖ. ὁκόταν οὖν πόροι μὴ δέχωνται τὴν τροφὴν ἐπιοῦσαν, ἐμμένον θερμαίνει καὶ ταράσσει τὴν κοιλίην. τὰ δὲ ὄνεια διαχωρέει. καὶ τῶν πώλων

vum ſiſtunt, nec facile in ventriculis concoquuntur, quoniam craſſi et multi ſanguinis eſt hoc animal. Et carnes ore ſumptae graves ſunt, eaedemque et ſanguis et lac. Quorum autem animalium lac tenue eſt et ſanguis ſimiliter, eorum quoque carnes conſimiles exiſtunt. Caprinae carnes his leviores ſunt et magis alvum dejiciunt. Suillae his quidem magis corpus roborant, et abunde alvum dejiciunt, propterea quod tenues paucumque ſanguinem continentes venas hoc animal habet, multam vero carnem. Agninae ovillis ſunt leviores et hoedinae caprinis, quia exangues magis et humidae. Sicca enim et valida natura animantia cum quidem tenera ſunt per alvum ſecedunt, cum vero adoleverint, non item. Vitulinae carnes ad bubulas eodem ſe habent modo. At porcellorum carnes ſuillis ſunt graviores. Hoc enim animal natura carnoſum et exangue, quamdiu tenellum eſt ſuperabundantem habet humiditatem. Cum ergo ſuperingeſtum alimentum meatus non ſuſcipiant, id quod remanet ventrem calefacit et turbat. Carnes aſininae per alvum ſecedunt, ſed pullorum praeſertim, et equinae ſunt

Ed. Chart. VI. [468.] Foës. I. 357. Ed. Lind. I. (220. 221.)

ἔτι μᾶλλον καὶ τὰ ἵππεια κουφότερα. κύνεια δὲ θερμαίνει καὶ ξηραίνει καὶ ἰσχὺν ἐμποιέει, οὐ μέντοι διαχωρέει· σκυλάκια δὲ ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. συὸς ἀγρίου ξηραίνει καὶ ἰσχὺν παρέχει καὶ διαχωρέει. ἐλάφου δὲ ξηραίνει, ἧσσον δὲ διαχωρέει, οὐρέεται δὲ μᾶλλον. λαγῷα ξηρὰ καὶ στάσιμα, οὔρησιν δέ τινα παρέχει. ἀλωπέκων δὲ ὑγρότερα καὶ ἐχίνων χερσαίων οὐρητικὰ, ὑγραίνει δέ. περὶ δὲ ὀρνίθων ὧδε ἔχει. σχεδόν τι πάντα τὰ ὀρνίθια ξηρότερα ἢ τὰ τετράποδα. ὁκόσα γὰρ κύστιν οὐκ ἔχει οὔτε οὐρέει οὔτε σιαλοχοέει, πάντως ξηρά. διὰ γὰρ θερμότητα τῆς κοιλίης ἀναλίσκεται τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος ἐς τὴν τροφὴν τῷ θερμῷ, ὥστε οὔτε οὐρέεται οὔτε σιαλοχοέει. ὅτῳ δὲ μὴ ἔνεισι τοιαῦται ὑγρασίαι, ξηραίνειν ἀνάγκη. ξηρότατον μὲν οὖν (221) κρέας φάσσης, δεύτερον περιστερᾶς, τρίτον πέρδικος καὶ ἀλεκτρυόνος καὶ τρυγόνος. ὑγρότατον δὲ χηνός. ὅσα δὲ σπερμολογέει, ξηρότερα τῶν προτέρων. νήσσης δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὁκόσα ἐν ἕλεσι διαιτῆται, ἢ ἐν ὕδασι, πάντα ὑγρά. τῶν δὲ ἰχθύων ξηρότατοι μὲν οὗτοι,

leviores. Caninae calefaciunt et ſiccant roburque inferunt, non tamen per alvum ſecedunt. Catulinae vero humectant et alvum dejiciunt. Sylveſtris ſuis caro ſiccat, robur affert et alvum dejicit. Cervi ſiccat et minus alvum dejicit, magis autem urinam provocat. Leporina ſicca eſt et alvum moratur. Urinam tamen quodammodo ciet. Vulpina humidior eſt. Erinaceorum terreſtrium carnes urinam provocant et humidiores ſunt. At vero de volucribus ſic ſe res habet. Omnia fere volucrum genera quadrupedibus ſicciora exiſtunt. Nam quae veſicam non habent, neque urinam reddunt, neque ſalivam fundunt, prorſus ſicca ſunt. Veneris enim caliditate corporis humiditas in caloris alimentum abſumitur, atque idcirco neque urinam reddunt, neque ſalivam fundunt. Cui autem ejusmodi humiditates deſunt, id ipſum ſiccare neceſſe eſt. Palumbis igitur caro ſicciſſima, deinde columbae, tertio loco perdicis et galli ac turturis, anſeris vero maxime humida. Quae autem ſemina legunt prioribus ſicciores ſunt. Anatis vero carnes et reliquarum avium quae in paludibus aut aquis degunt, omnes

σκορπίος, δράκων, καλλιώνυμος, κόκκυς, γλαῦκος, πέρκη, θρίσσα. κοῦφοι δὲ οἱ πετραῖοι σχεδόν τι πάντες, οἷον κίχλη, φυκὶς, ἐλεφιτὶς, κωβιός. οἱ τοιοῦτοι δὲ καὶ οἱ προῤῥηθέντες κουφότεροι τῶν πλανήτων. ἅτε γὰρ ἀτρεμίζοντες οὗτοι ἀραιὴν τὴν σάρκα καὶ κούφην ἔχουσιν. οἱ δὲ πλανῆται καὶ κυματόπληγες τεθρυμμένοι τῷ πόνῳ στερεωτέρην τὴν σάρκα ἔχουσιν. νάρκαι δὲ καὶ ῥίναι καὶ ψῆσσαι καὶ τὰ τοιαῦτα ὡς ἐλαφρότερα. ὁκόσοι δὲ τῶν ἰχθύων ἐν τοῖσι πηλώδεσι καὶ ὑδρηλοῖσι χωρίοισι τὰς τροφὰς ἔχουσιν, οἷον κέφαλοι, κεστραῖοι, ἐγχέλυες, καὶ οἱ λοιποὶ τοιοῦτοι βαρύτεροι, διότι ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πηλοῦ καὶ τῶν ἐν τουτέοισι φυομένων τὰς τροφὰς ἔχουσιν. ἀφ᾽ ὅτων καὶ τὸ πνεῦμα εἰσιὸν ἐς τὸν ἄνθρωπον βλάπτει καὶ βαρύνει. οἱ δὲ ποτάμιοι καὶ λιμναῖοι ἔτι βαρύτεροι τουτέων. || πολύποδες δὲ καὶ σηπίαι καὶ τὰ τοιαῦτα οὔτε κοῦφα ὡς δοκέει ἐστὶν οὔτε διαχωρητικὰ, [469] διὸ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς βαρύνουσιν ἐσθιόμενοι, πλὴν οἱ ζωμοὶ τουτέων διαχωρέουσι. τὰ δὲ κογχύλια οἷον πῖναι, πορφύραι, λεπάδες, κήρικες, ὄστρεα, αὐτὰ μὲν ξηρὰ,

humidae exiſtunt. Ex piscibus ſicciſſimi quidem ſcorpius, draco, callionymus, cuculus, glaucus, perca, thriſſa. Leves vero ſaxatiles fere omnes, velut turdus, phycis, elephitis, gobio. Hi omnes et praedicti erronibus leviores ſunt. Cum enim quiescant, raram et levem carnem habent. Errores autem et undas verberantes laboribus attriti, ſolidiorem carnem obtinent. Torpedines et ſquatinae ac rhombi et ejuscemodi leviores ſunt. Qui vero piscis coenoſis et aquoſis locis cibum capiunt, velut capitones, mugiles anguillae et reliqui id genus graviores exiſtunt, quod ab aqua et luto et his quae illic producuntur nutriuntur, ex quibus et ſpiritus hauſtus hominem laedit et aggravat. Fluviatiles autem et lacuſtres, his etiam graviores ſunt. Polypi vero et ſepiae atque ejusmodi neque leves ſunt, ut videntur, neque alvum dejiciunt, idcircoque ſi edantur, oculos gravant, illorum tamen jus alvum movet. Conchylia vero velut pinnae, purpurae, patellae, buccinae, oſtrea, ea quidem ſicca

οἱ δὲ (222) χυμοὶ τούτων διαχωρητικοί. μύες δὲ καὶ κτένες καὶ τελίναι τουτέων μᾶλλον διαχωρέουσιν. αἱ δὲ κνίδαι μάλιστα καὶ τὰ σελάχεα ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. τῶν δὲ ἐχίνων τὰ ὠὰ καὶ τὸ ὑγρὸν καράβου. μῦες, καὶ ἄρκοι, καὶ καρκῖνοι μᾶλλον μὲν οἱ ποτάμιοι, ἀτὰρ καὶ οἱ θαλάσσιοι διαχωρέει καὶ οὐρέεται. οἱ τάριχοι ξηραίνουσι καὶ ἰσχναίουσι. τὰ δὲ πλείονα καὶ διαχωρέει ἐπιεικῶς. ξηρότατοι μὲν τῶν ταρίχων οἱ θαλάσσιοι, δεύτεροι οἱ ποτάμιοι, ὑγρότατοι δὲ οἱ λιμναῖοι, αὐτέων δὲ τῶν ταρίχων οἱ λεγόμενοι πέρκαι ἰχθύες ἰσχυρῶς ξηρότεροι. τῶν δὲ ζώων τῶν τιθασσῶν, τὰ ἑλόνομα καὶ ἀγρόνομα τῶν ἔνδον τρεφομένων ξηρότερα, ὅτι πονοῦντα ξηραίνεται, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ ὑπὸ τοῦ ψύχους, καὶ τῷ πνεύματι ξηροτέρῳ τρέφεται. τὰ δὲ ἄγρια τῶν ἡμέρων ξηρότερα, καὶ τὰ ὠμοφάγα καὶ τὰ ὑλοφάγα καὶ τὰ ὀλιγοφάγα τῶν πολυφάγων, καὶ τὰ καρποφάγα τῶν ποηφάγων, καὶ τὰ καρποφάγα τῶν μὴ καρποφάγων, καὶ τὰ ὀλιγόποτα τῶν πολυπότων, καὶ τὰ πολύαιμα τῶν ἀναίμων καὶ ὀλιγαίμων, καὶ

ſunt, horum autem ſucci alvum movent. Mytuli, pectines et telinae his magis per alvum ſecedunt. Urticae et qui cartilaginei ſunt generis maxime humectant et alvum dejiciunt. Erinaciorum ova et locuſtarum humor, musculi, urſi, cancri, praeſertim fluviatiles, ſed et marini alvum movent et urinam provocant. Sale conditi ſiccant et attenuant, plerique etiam leniter alvum dejiciunt. Ex ſalitis ſiccisſimi quidem marini, deinde fluviatiles, paluſtres maxime humidi. Inter ſale conditos pisces qui percae nominantur potenter ſiccant. Ex cicuratis autem animalibus quae in ſilvis et agris pascuntur, iis quae domi nutriuntur ſunt ſicciora, quia laborando a ſole et frigore reſiccantur et ſicciore ſpiritu nutriuntur. Fera etiam animalia manſuetis ſicciora et crudivora, quaeque ſilvarum materia pascuntur et quae parum edunt, multum edentibus ſicciora, quaeque foeno ad paſtum utuntur, iis quae herbis; item quae fructibus edunt, iis quae minime fructibus victitant, quaeque parum bibunt, iis quae multum, et quae multo ſanguine

τὰ ἀκμάζοντα μᾶλλον ἢ τὰ λίην παλαιὰ καὶ τὰ νέα καὶ τὰ ἄρσενα τῶν θηλείων, καὶ τὰ ἄνορχα τῶν ἐνόρχων, καὶ τὰ μήλανα τῶν λευκῶν, καὶ τὰ δασέα τῶν ψιλῶν. τὰ δ᾽ ἐναντία ὑγρότερα. αὐτῶν δὲ τῶν ζώων ἰσχυρότεραι μὲν αἱ σάρκες αἱ κάλλιστα πονοῦσαι καὶ ἐναιμόταται ἐν οἷσι κατακλίνεται, κουφόταται δὲ τῶν σαρκῶν καὶ ἥκιστα πονοῦσαι καὶ ἐκ (223) τῆς σκιῆς καὶ ὅσαι ἐσώταται τοῦ ζώου. τῶν δὲ ἀναίμων ἐγκέφαλος καὶ μυελὸς ἰσχυρότατα. κουφότατα δὲ τὰ ὑπογάστρια, μῦες, κτένες, πόδες. τῶν δὲ ἰχθύων ξηρότατά ἐστι τὰ ἄνω, κουφότατα δὲ τὰ ὑπογάστρια, καὶ κεφαλαὶ ὑγρότεραι διὰ τὴν πιμελὴν καὶ τὸν ἐγκέφαλον. τὰ ὠὰ δὲ ὀρνίθων ἰσχυρὸν μέν τι ἔχουσι καὶ τρόφιμον καὶ φυσῶδες, ἰσχυρὸν μὲν, ὅτι γένεσις ἐστὶ ζώου, τρόφιμον δὲ ὅτι γάλα ἐστὶ τοῦτο τῷ νεοτῷ, φυσῶδες δὲ ὅτι ἐκ μικροῦ ὄγκου εἰς πολὺ διαχέεται. ὁ τυρὸς ἰσχυρὸν καὶ καυσῶδες καὶ τρόφιμον. ἰσχυρὸν μὲν ὅτι ἔγγιστα γενέσιος. τρόφιμον δὲ ὅτι τοῦ γάλακτος τὸ σαρκῶδες ἐστὶν ὑπόλοιπον. καυσῶδες δὲ

abundant, exanguibus et paucum ſanguinem habentibus, et quae in aetatis vigore ſunt conſtituta, potius quam admodum vetuſta et juvencula, et maſcula quam ſeminea, et caſtrata quam non caſtrata, nigra quam alba, et hirſuta quam nuda. His vero contraria humidiora. Animalium autem ipſorum carnes validiſſimae quidem quae optime laborant et ſanguine abundant et ſupra quas recumbunt. Leviſſimae vero quae minime laborant et in umbra latent, et in intimis animalis partibus ſitae ſunt. Exanguium autem validiſſimae cerebrum et medulla. Leviſſimae quae ſunt in ventre inferiore, musculi, pectines, pedes. Piscium ſicciſſimae ſunt partes ſuperiores, leviſſimae ventris inſerioris, et capita humidiora, propter pinguedinem et cerebrum. Volucrum ova validum quid et nutriens et inflans habent. Validum quidem, quoniam animalis generationem continent. Nutriens vero, quod hoc in pullo lactis rationem habeat. Inflans autem, quia ex parva mole in multam diffundantur. Caſeus validus eſt, aeſtuoſus et alit. Validus quidem, quod generationi ſit proximus. Alit vero, quia lactis carnoſa pars in

Ed. Chart. VI. [469. 470.] Foës. I. 358. Ed. Lind. I. (223. 224.)

ὅτι λιπαρόν. στάσιμον δὲ ὅτι ὀπῷ καὶ πυτύῃ ξυνέστηκεν. ὕδωρ ψυκτικόν. οἶνος θερμὸν καὶ ξηρόν. ἔχει δέ τι καὶ καθαρτικὸν ἀπὸ τῆς ὕλης. τῶν δὲ οἴνων οἱ μέλανες καὶ αὐστηροὶ ξηρότεροι καὶ οὐ διαχωρεῦνται οὔτε οὐρέονται οὔτε πτύουσι. ξηραίνουσι δὲ καὶ τὴν θερμασίην τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος καταναλίσκοντες. οἱ δὲ μαλακοὶ μέλανες ὑγρότεροι καὶ φυσῶσι καὶ διαχωρέουσι μᾶλλον. οἱ δὲ γλυκέες μέλανες ὑγρότεροι. θερμαίνουσι δὲ καὶ φυσῶσιν ὑγρασίην ἐμποιεῦντες. οἱ δὲ λευκοὶ καὶ αὐστηροὶ θερμαίνουσιν, οὐρέονται δὲ μᾶλλον ἢ διαχωρέουσιν. οἱ νέοι μᾶλλον τῶν οἴνων διαχωρέουσιν, διότι ἐγγυτέρω τοῦ γλεύκεος εἰσὶ καὶ τρόφιμοι, καὶ οἱ ὄζοντες τῶν ἀνόσμων τῆς αὐτῆς ἡλικίης διότι εὐπε(224) πτέστεροί εἰσι, καὶ οἱ παχέες τῶν λεπτῶν. οἱ δὲ λεπτοὶ γλυκέες οὐρέονται μᾶλλον καὶ διαχωρέουσι, καὶ ὑγραίνουσι τὸ σῶμα, [470] καὶ τὸ αἷμα ἀσθενὲς ποιέουσιν, αὔξοντες δὲ τὸ ἀντίπαλον τοῦ σώματος αἷμα ἐν τῷ σώματι. γλεῦκος φυσᾷ καὶ ὑπάγει καὶ ἐκταράσσεται ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ διαχωρέει. φυσᾷ μὲν ὅτι θερμαίνει, ὑπάγει δὲ ἐκ τοῦ σώ-

eo remanet. Aestuosus est quia pinguis. Alvum autem sistit, quia ex succo et coagulo constat. Aqua refrigerat. Vinum calidum et siccum habet et purgans quiddam a materia. Vina nigra et austera ficciora sunt, neque per alvum secedunt, neque urinam aut sputum movent, sed corporis humiditatem absumendo siccant et caliditatem inferunt. Mollia nigra humidiora sunt et flatus excitant alvumque magis dejiciunt. Dulcia nigra humidiora sunt, calefaciunt autem et inflant cum humiditatem inducunt. Alba vero et austera calefaciunt, magis autem urinam movent quam alvum dejiciant. Vina recentia alvum magis movent, quod musto sint propiora, et nutriunt item odora magis quam inodora ejusdem aetatis, quia facilius concoquuntur, et crassa quam tenuia. At tenuia dulcia urinam magis et alvum movent, corpusque humectant et sanguinem imbecillum reddunt, cum adversarium corpori sanguinem augeant. Mustum flatum movet et subducit, turbationemque in ventre suo fervore excitat alvumque dejicit. Flatum quidem movet quod calefaciat, e

Ed. Chart. VI. [470.] Foës. I. 358. 359. Ed. Lind. I. (224. 225.)
ματος ὅτι καθαίρει. || ταράσσει δὲ ζέον ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ διαχωρέει. οἱ ὀξυναῖοι οἶνοι ψύχουσι καὶ ἰσχναίνουσι καὶ ὑγραίνουσι. ψύχουσι μὲν καὶ ἰσχναίνουσι κένωσι τοῦ ὑγροῦ ἀπὸ τοῦ σώματος ποιεύμενοι. ὑγραίνουσι δὲ ἀπὸ τοῦ ἐσιόντος ὕδατος σὺν τῷ οἴνῳ. ὄξος ψυκτικὸν, διότι τῆκον τὸ ὑγρὸν ἐν τῷ σώματι καταναλίσκει. ἵστησι δὲ μᾶλλον ἢ διαχωρέει διότι οὐ τρόφιμον καὶ δριμύ. ἕψημα θερμαίνει καὶ ὑγραίνει καὶ ὑπάγει. θερμαίνει μὲν ὅτι οἰνῶδες, ὑγραίνει δὲ ὅτι τρόφιμον, ὑπάγει δὲ ὅτι γλυκύ. αἱ τρύγες στεμφιλίτιδες ὑγραίνουσι καὶ ὑπάγουσι καὶ φυσῶσι, διότι καὶ τὸ γλεῦκος τὸ αὐτὸ ποιέει. μέλι θερμὸν καὶ ξηρὸν ἄκρητον, σὺν ὕδατι δὲ ὑγραίνει καὶ διαχωρέει τοῖσι χολώδεσι, τοῖσι δὲ φλεγματώδεσιν ἵστησιν. ὁ δὲ γλυκὺς οἶνος διαχωρέει μᾶλλον τοῖσι φλεγματώδεσιν. περὶ δὲ λαχάνων ὧδε ἔχει. σκόροδον. θερμὸν καὶ διαχωρέει καὶ οὐρέεται, καὶ τοῖσιν ὀφθαλμοῖσιν οὐκ ἀγαθόν. κάθαρσιν γὰρ τοῦ σώματος πουλλὴν ποιεύμενον τὴν ὄψιν ἀπαμβλύνει. διαχωρέει δὲ καὶ (225) οὐρέεται, διὰ τὸ καθαρτικόν. ἑφθὸν ἀσθενέστερον ἢ ὠμόν. φῦσαν δὲ ἐμ-

corpore autem ſubducit quia purgat, cum vero in ventriculo ferveat, turbationem excitat et alvo ſecedit. Vina acida refrigerant, extenuant et humectant. Refrigerant quidem et humectant, quod humidum e corpore educant, humectant autem, quod aqua una cum vino ingrediatur. Acetum refrigerat quod corporis humidum colliquando abſumat, magis autem alvum ſiſtit quam dejiciat, quia minime alit et acre eſt. Sapa calefacit, humectat et ſubducit. Calefacit quidem, quia vinoſa, humectat vero, quod nutriat, ſubducit autem, quia dulcis. Feces vinaceae humectant, ſubducunt et flatum excitant, quod etiam muſtum idem efficiat. Mel calidum et ſiccum eſt ſincerum, ex aqua vero humectat et bilioſis alvum dejicit, pituitoſis vero ſiſtit. At vero vinum dulce pituitoſis magis per alvum ſecedit. De oleribus autem ſic ſe res habet. Allium calidum urinam et alvum movet, oculis minime bonum. Cum non multam corporis purgationem faciat, aciem hebetat, alvum autem et urinam ciet, propter vim purgantem coctum crudo imbecillius, flatum au-

ποιέει διὰ τοῦ πνεύματος τὴν ἐπίτασιν. κρόμυον τῇ μὲν ὄψει ἀγαθὸν, τῷ δὲ σώματι κακὸν, διότι θερμὸν καὶ καυσῶδές ἐστι καὶ διαχωρέει. τροφὴν μὲν οὐδεμίην δίδωσι τῷ σώματι οὐδὲ ὠφελίην. θερμαῖνον δὲ ξηραίνει διὰ τὸν ὀπόν. πράσον θερμαίνει μὲν ἧσσον, οὐρέεται δὲ καὶ διαχωρέει· ἔχει δέ τι καθαρτικόν. ὑγραίνει δὲ καὶ ὀξυρεγμίην παύει. καλὸν δὲ ὕστατον τῶν ἄλλων βρωμάτων ἐσθίειν αὐτό. ῥαφανὶς ὑγραίνει διαχέουσα τὸ φλέγμα τῇ δριμύτητι. τὰ δὲ φύλλα ἧσσον, πλὴν πρὸς τοὺς ἀρθριτικοὺς μοχθηρὸν ἡ ῥίζη. ἐπιπελάζον δὲ καὶ δύσπεπτον. κάρδαμον θερμὸν καὶ τὴν σάρκα τῆκον. ἵστησι δὲ φλέγμα λευκὸν, ὥστε στραγγουρίην ἐμποιέειν. νᾶπυ θερμὸν, διαχωρητικὸν δὲ, πλὴν δυσουρέεται καὶ τοῦτο. ἀλλὰ καὶ τὸ εὔζωμον παραπλήσια ποιέει. κορίανον θερμὸν καὶ στατικὸν, καὶ τὴν ὀξυρεγμίην παύει καὶ ὑπνωτικὸν, ἐὰν ὕστατον ἐδεσθῇ. θρίδαξ ψυχρότατον πρὶν τὸν ὀπὸν ἔχειν. ἀσθενείην δέ τινα ποιέει ἐν τῷ σώματι. ἄνηθον θερμὸν καὶ στατικὸν, καὶ πταρμὸν παύει ὀσφραινόμενον. σέλινον οὐρέε-

tem parit propter ſpiritus vehementiam. Cepa oculorum quidem aciei commoda, corpori vero noxia, quod calida et aeſtuoſa ſit, et per alvum ſecedat. Nullum enim alimentum corpori neque utilitatem praebet, calefaciendo autem exſiccat propter ſuccum. Porrum minus quidem calefacit, urinam vero et alvum movet, habetque vim quandam purgantem, humectat autem et ructum acidum ſedat, ipſumque poſt reliquos cibos comedere praeſtat. Raphanus humectat prituitam ſua acrimonia diffundendo, folia vero minus, niſi in articularibus morbis. Radix vitioſa eſt quae per ſumma fluitet et aegre concoquatur. Naſturtium calidum eſt, carnem liquefacit, pituitam albam ſiſtit proindeque ſtranguriam infert. Sinapi calidum eſt et alvum dejicit, ſed et hoc urinae difficultatem parit. Quin et eadem eruca facit. Coriandrum calidum alvum ſiſtit et ructum acidum ſedat, ſomnum conciliat, ſi poſtremo loco edatur. Lactuca frigidiſſima eſt prius quam ſuccum habeat, imbecillitatem autem quandam corpori infert. Anethum calidum et alvum ſiſtit odoratumque ſternutamentum ſedat. Apium urinam

ται μᾶλλον ἢ διαχωρέει, καὶ αἱ ῥίζαι μᾶλλον ἢ αὐτὸ διαχωρέουσιν. ὤκιμον ξηρὸν καὶ θερμὸν καὶ στάσιμον. πήγανον οὐρέεται μᾶλλον ἢ διαχωρέει καὶ συστρε(226)πτικόν τι ἔχει καὶ πρὸς τὰ φάρμακα τὰ βλαβερὰ ὠφέλιμον προπινόμενον. ἀσπάραγος ξηρὸν καὶ στάσιμον. ἐλελίσφακον ξηρὸν καὶ στατικόν. στρύχνος ψύχει καὶ ἐξονειρώσσειν οὐκ ἐᾷ. ἀνδράχνη ψύχει ἡ ποταμίη. τεταριχευμένη δὲ θερμαίνει καὶ καθαίρει. καλαμίνθη θερμαίνει καὶ καθαίρει. μίνθη θερμαίνει καὶ οὐρέεται καὶ ἐμέτους ἵστησι, καὶ ἢν πολλάκις ἐσθίῃ τις τὸν σπόρον αὐτοῦ, τήκει ὥστε ῥέειν, καὶ ἐντείνειν κωλύει, καὶ τὸ σῶμα ἀσθενὲς ποιέει. λάπαθον θερμαῖνον διαχωρέει. ἀνδράφαξις ὑγρὸν, οὐ μέντοι διαχωρέει. βλῆτον θερμὸν, οὐ διαχωρητικόν. κράμβη θερμαίνει καὶ διαχωρέει [471] καὶ τὰ χολώδεα ἄγει. τεύτλου ὁ μὲν χυλὸς διαχωρέει, τὸ δὲ λάχανον ἐσθιόμενον ἵστησιν. αἱ δὲ ῥίζαι τῶν τεύτλων διαχωρητικώτεραι. κολοκύντη ψύχει καὶ ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. γογγυλὶς καυσώδης. ὑγραίνει δὲ καὶ ταράσσει τὸ σῶμα, οὐ μέν-

magis quam alvum movet, radices etiam magis quam ipſum alvum movent. Ocimum ſiccum eſt, calidum et alvum ſiſtit. Ruta urinam magis quam alvum movet. Quandam etiam cogendi vim habet, et praepota adverſus venena valet. Aſparagus ſiccus eſt et alvum ſiſtit. Salvia ſicca eſt et alvum ſiſtit. Solanum refrigerat et in ſomnis veneris ludibria prohibet. Portulaca fluviatilis refrigerat et ſale condita calefacit et purgat. Calamintha calefacit et purgat. Mentha calefacit et urinam ciet, vomitionemque ſiſtit, ac ſi quis eam ſaepe comedat, ejus genitale ſemen ita colliquefacit ut effluat, et arrigere prohibet corpusque imbecillum reddit. Rumex calefaciendo alvum movet. Atriplex humida eſt, neque tamen alvum dejicit. Blitum calidum neque alvum movet. Braſſica calefacit, per alvum ſecedit et bilioſa educit. Betae ſuccus quidem alvum dejicit, olus autem ipſum cibo ſumptum ſiſtit, radices vero alvum magis movent. Cucurbita refrigerat et humectat alvoque ſecedit. Rapum aeſtuoſum eſt, humectat autem et corpus conturbat, non ta-

Ed. Chart. VI. [471.] Foes. I. 359. 360. Ed. Lind. I. (226. 227.)

τοι διαχωρέει, δυσουρέεται δέ. γλήχων θερμαίνει καὶ διαχωρέει. ὀρίγανον θερμαίνει, ὑπάγει δὲ καὶ τὰ χολώδεα. θύμβρη παραπλήσια τῷ ὀριγάνῳ διαπρήσσεται. θύμον θερμὸν διαχωρέει καὶ οὐρέεται. ἄγει δὲ καὶ φλεγματώδεα. ὕσσωπον θερμὸν καὶ φλεγματῶδες. τῶν δὲ ἀγρίων λαχάνων ὁκόσα τῷ στόματι θερμαντικὰ καὶ εὐώδεα, ταῦτα θερμαίνει καὶ οὐρέεται μᾶλλον ἢ διαχωρέει. || ὁκόσα δὲ ὑγρὴν φύσιν ἔχει καὶ ψυχρὴν καὶ μωρὴν καὶ ὀσμὰς βαρείας ὑποχωρέεται μᾶλλον ἢ οὐρέεται. ὁκόσα δέ ἐστι καὶ στρυφνὰ καὶ αὐ(227)στηρὰ, στάσιμα, ὁκόσα δὲ δριμέα καὶ εὐώδεα οὐρέεται. ὁκόσα δὲ δριμέα καὶ ξηρὰ ἐν τῷ στόματι, ταῦτα πάντα ξηραίνει. ὁκόσα δὲ ὀξέα, ψυκτικά. οἱ δὲ χυμοὶ διουρητικοὶ, κρήμνου, σελίνου, σκορόδου ἀποβρέγματα, κυτίσου, μαράθρου, πράσου, ἀδιάντου, στρύχνου, ψύχει, σκολοπέτριον, μίνθη, σέσελι, καυκαλίδες, ὑπερικὸν, κνίδαι, διαχωρητικὰ καὶ καθαρτικὰ, ἐρέβινθοι, φακὴ, κριθαὶ, τεῦτλα, κράμβη, λινόζωστις, ἀκτὴ, κνίκος. ταῦτα πάντα ὑποχωρέεται μᾶλλον ἢ διουρέεται. περὶ

men per alvum secedit, verum urinae difficultatem adfert. Pulegium calefacit et alvum movet. Origanum calefacit, biliosa tamen subducit. Thymbra eadem quae origanum efficit. Thymum calidum alvum et urinam movet et pituitosa educit. Hyssopum calidum et pituitam ducit. Ex agrestibus autem oleribus quae os calefaciunt et odorata sunt, ea calefaciunt et urinam potius quam alvum movent. Quae vero humida sunt natura et frigida ac insipida odoreque gravi, per alvum magis secedunt quam per urinam. Quae acerba et austera, alvum sistunt. Quae acria et odorata, urinam provocant. Quae acria et sicca sunt in ore, ea omnia siccant, quae acida, refrigerant. Hi succi urinam movent, crethmi, apii, allii cremor, cythisi, foeniculi, porri, adianthi, solani, qui et refrigerat. Scolopendrium, mentha, seseli, caucalides, hypericum, urticae, alvum movent et purgant. Cicer, lens, hordeum, beta, brassica, mercurialis, sambucus, cnicus, haec omnia alvum potius quam urinam movent. At vero de fructibus autumnalibus habet se res ad hunc modum. Qui semen quidem inclusum

δὲ ὀπώρης ὧδε ἔχει. τὰ μὲν ἐγκάρπια διαχωρητικώτερα, τὰ δὲ χλωρὰ τῶν ξηρῶν. ἡ δὲ δύναμις εἴρηται αὐτέων. μόρα θερμαίνει καὶ ὑγραίνει καὶ διαχωρέει. ἄπιοι πέπειροι θερμαίνουσι καὶ ὑγραίνουσι καὶ διαχωρέουσιν. αἱ δὲ σκληραὶ στάσιμοι. ἀχράδες χειμέριοι πέπειροι διαχωρέουσι καὶ τῆς κοιλίης καθαρτικαί. αἱ δὲ ὠμαὶ στάσιμοι. μῆλα γλυκέα δύσπεπτα, τὰ δὲ ὀξέα καὶ πέπονα ἧσσον. κυδώνια στυπτικὰ καὶ οὐ διαχωρέουσιν. οἱ δὲ χυλοὶ τῶν μήλων πρὸς τοὺς ἐμέτους στατικοὶ καὶ οὐρητικοί. καὶ ὀδμαὶ πρὸ τῶν ἐμέτων. τὰ δὲ ἄγρια μῆλα στατικά. ἑφθὰ δὲ ἐσθιόμενα μᾶλλον διαχωρητικά. πρὸς δὲ τὴν ὀρθοπνοίην οἵ τε χυλοὶ αὐτῶν καὶ αὐτὰ πινόμενα ὠφελέει. οὖα δὲ καὶ μέσπιλα καὶ κράνια καὶ ὅση ἄλλη τοιαύτη ὀπώρη στατικὴ καὶ στρυφνή. καὶ ῥοίης γλυκείης ὁ (228) χυλὸς διαχωρέει. καυσῶδες δέ τι ἔχει. αἱ οἰνώδεες τῶν ῥοιῶν ἧσσον καυσώδεες. αἱ δὲ ὀξεῖαι ψυκτικώτεραι. οἱ δὲ πυρῆνες πάντων στάσιμοι. σίκυοι ὠμοὶ ψυχροὶ καὶ δύσπεπτοι. οἱ δὲ πέπονες οὐρέονται καὶ διαχωρέονται, φυσώδεες δέ· βότρυες θερμοὶ καὶ ὑγροὶ καὶ διαχωρητικοὶ μάλιστα οἱ λευκοί.

habent, ii alvum magis movent. Virides item magis quam ficci. Horum autem facultas dicta est. Mora calefaciunt et humectant per alvumque secedunt. Pira matura alvum dejiciunt eamque purgant, cruda vero sistunt Mala dulcia aegre concoquunt, acida autem et matura minus Cydonia adstringunt neque alvum dejiciunt. Malorum autem succus vomitiones sistit et urinam promovet, quod et odor ante vomitionem praestat. Mala silvestria alvum sistunt, cocta vero cibo sumta magis alvum dejiciunt. Ad eam autem spirandi difficultatem, cum non nisi erecta cervice spiritus trahitur, tum eorum siccus tum ipsa quoque epota juvant. Sorba, mespila, corna aliique id genus fructus alvum sistunt et acerbi sunt. Mali punici dulcis succus alvum dejicit, verum aestuosum quiddam habet. Mala punica quae vinoso sunt succo minus aestuosa sunt. Acida vero magis refrigerant. At omnium nuclei alvum sistunt. Cucumeres crudi, frigidi aegreque concoquuntur. Maturi vero urinam et alvum dejiciunt, verum flatus excitant. Uvarum race-

οἱ μὲν οὖν γλυκέες θερμαίνουσιν ἰσχυρῶς, διότι πολὺ ἤδη τοῦ θερμοῦ ἔχουσιν. οἱ δὲ ὀμφακώδεες ἧσσον θερμαίνουσι, καθαίρουσι δὲ μᾶλλον πινόμενοι. σῦκα καὶ σταφίδες καυσώδεα, διαχωρητικὰ δέ. σῦκον χλωρὸν ὑγραίνει καὶ διαχωρέει καὶ θερμαίνει. ὑγραίνει μὲν, ὅτι ἔγχυλόν ἐστι, θερμαίνει δὲ διὰ τὸν ὀπὸν, διαχωρέει δὲ διὰ τὸ γλυκὺ τοῦ ὀποῦ. τὰ πρῶτα τῶν σύκων κάκιστα, ὅτι εἰσὶν ὀπωδέστατα. βέλτιστα δὲ τὰ ὕστατα. τὰ ξηρὰ σῦκα καυσώδεα, διαχωρητικὰ δέ. αἱ ἀμυγδαλαῖ καυσώδεες, τρόφιμοι δέ εἰσι διὰ ταῦτα. καυσώδεες μὲν διὰ τὸ λιπαρὸν, τρόφιμοι δὲ διὰ τὸ σαρκῶδες. καὶ κάρυα τὰ στρογγύλα παραπλησίως ταύταις [472] ἔχουσι. τὰ δὲ πλατέα πέπονα τρόφιμα καὶ διαχωρητικά. καθαρὰ δὲ ἐόντα καὶ φύσαν ἐμποιέουσιν. οἱ δὲ χιτῶνες αὐτέων στάσιμοι, ἄκυλοι καὶ βάλανοι καὶ φηγοὶ στατικὰ ὠμὰ καὶ ὀπτά. ἑφθὰ δὲ ἧσσον. τὰ πίονα τῶν κρεῶν καυσώδεα, διαχωρητικὰ δὲ κρέα ταριχηρὰ ἐν οἴνῳ μὲν ὄντα ξηραίνει καὶ τρέφει· ξηραίνει μὲν διὰ τὸν οἶνον, τρέφει δὲ διὰ τὴν σάρκα. ἐν ὄξει δὲ

mi calidi et humidi alvum dejiciunt, praecipue quidem albi. Dulces igitur potenter calefaciunt, quod multum jam calidi obtineant. Immaturi vero minus calefaciunt, potu autem magis purgant. Ficus et uvae passae aestuosae sunt, alvum tamen dejiciunt. Ficus viridis humectat, alvum dejicit et calefacit. Humectat quidem quod succo praegnans sit, calefacit vero propter lac, sed alvum dejicit propter ejusdem dulcedinem. Primae ficus vitiosissimae, quia lacte plenissimae, optimae postremae. Ficus aridae aestuosae alvum tamen dejiciunt. Amygdalae aestuosae sunt et nutriunt his de causis. Aestuosae quidem, quia pingues, nutriunt autem, quia carnosae. Et nuces rotundae his similiter se habent. Latae vero maturae nutriunt et alvum dejiciunt. Purgatae autem etiam flatus pariunt, earum vero tunicae alvum sistunt. Glandes ilignae, quercinae et fagineae, crudae et tostae alvum sistunt, coctae vero minus. Carnes pingues aestuosae, sed alvum dejiciunt. Carnes vino conditae siccant et nutriunt. Siccant quidem propter vinum, nutriunt vero propter carnem. Aceto autem conditae ca-

Ed. Chart. VI. [472.] Foës. I. 360. 361. Ed. Lind. I. (229.)

τεταρι(229)χευμένα θερμαίνει μὲν, ἧσσον δὲ διὰ τὸ ὄξος· τρέφει δὲ ἱκανῶς. ἐν ἁλσὶ δὲ κρέα ταριχηρὰ τρόφιμα μὲν ἧσσον, διὰ τὸ ἅλες τοῦ ὑγροῦ ἀπεστερημένα, ἰσχναίνει δὲ καὶ ξηραίνει καὶ διαχωρέει ἱκανῶς. τὰς δὲ δυνάμιας ἑκάστων ἀφαιρέειν καὶ προστιθέναι ὧδε χρή· πυρὶ καὶ ὕδατι πάντα ξυνίσταται καὶ ζῶα καὶ φυτὰ καὶ ὑπὸ τουτέων αὔξεται καὶ ἐς ταῦτα διακρίνεται. τῶν μὲν οὖν ἰσχυρῶν σιτίων ἑψῶντα πολλάκις καὶ διαψύχοντα τὴν δύναμιν ἀφαιρέειν, καὶ προστιθέναι πάλιν ὧδε χρή. τῶν δὲ ὑγρῶν πυροῦντα καὶ φώζοντα τὴν ὑγρασίην ἐξαιρέεσθαι, τῶν δὲ ξηρῶν βρέχοντα καὶ νοτίζοντα, τῶν δὲ ἁλμυρῶν βρέχοντα καὶ ἑψῶντα, || τῶν δὲ πικρῶν καὶ δριμέων τοῖσι γλυκέσι διακιρνῶντα. τῶν δὲ στρυφῶν τοῖσι λιπαροῖσι. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ἐκ τῶν προειρημένων χρὴ γινώσκειν, ὁκόσα πυρούμενα ἢ φωζόμενα στάσιμά ἐστι μᾶλλον τῶν ὠμῶν, διότι τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἀφῄρηται καὶ τὸ πυρῶδες καὶ τὸ λιπαρόν. ὁκόταν γοῦν ἐς τὴν κοιλίην ἐμπέσῃ, ἕλκει τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης, ἐπ᾽ αὐτὰ συγκλείοντα τὰ στόματα τῶν φλεβίων ξηραίνοντα

lefaciunt certe, propter acetum tamen minus, sed abunde nutriunt. At sale conditae minus quidem nutriunt humido a sale spoliatae, extenuant tamen et siccant abundeque alvum dejiciunt. Singulorum autem vires ad hunc modum detrahere et adjicere convenit. Cum ex igne et aqua constent cuncta tum animantia tum e terra nascentia, et ex his concrescant ac in eadem resolvantur, valentium quidem cibariorum vim coquendo et refrigerando, saepe detrahere contraque adjicere ad hunc modum oportet. Humidis quidem torrendo et assando humiditatem detrahito, sicca vero macerato et irrigato, salsa macerato et coquito, amara et acria dulcium, acerba vero pinguium mixtura temperato, ac de reliquis omnibus ex praedictis aestimare oportet. Tosta aut assata crudis magis alvum sistunt, quod humidum igneum et pingue ab igne detractum sit. Cum igitur in ventriculum ingesta fuerint, humidum ad se e ventre trahunt, et venarum oscula exsiccando et calefaciendo

Ed. Chart. VI. [472.] Foes. I. 361. Ed. Lind. I. (229. 230.)

καὶ θερμαίνοντα, ὥστε ἵστησι τὰς διεξόδους τοῦ ὑγροῦ. τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀνύδρων καὶ ξηρῶν καὶ πνιγηρῶν χωρίων ἅπαντα ξηρότερα καὶ θερμότερα καὶ ἰσχὺν πλείω παρέχεται ἐς τὸ σῶμα, διότι ἐκ τοῦ ἴσου ὄγκου βαρύτερα καὶ πυκνότερα καὶ πολύνοστά ἐστιν ἢ τὰ ἐκ τῶν ὑγρῶν καὶ ἀρδομένων καὶ ψυχρῶν. ταῦτα δὲ ὑγρότερα καὶ κουφότερα καὶ ψυχρότερα. οὔκουν δεῖ τὴν δύ(230)ναμιν μόνον αὐτέων γνῶναι τοῦ τε σίτου καὶ τοῦ πόματος καὶ τῶν ζώων, ἀλλὰ καὶ τῆς πατρίδος ὁπόθεν εἰσίν. ὁκόταν γοῦν βούλωνται τροφὴν ἰσχυρὰν τῷ σώματι προσενεγκεῖν καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν σίτων, τοῖσι ἐκ τῶν ἀνύδρων χωρίων χρηστέον καὶ σίτοισι καὶ πόμασι καὶ ζώοισιν· ὁκόταν δὲ κουφοτέρῃ τῇ τροφῇ καὶ ὑγροτέρῃ, τοῖσιν ἐκ τῶν ἀρδομένων χρηστέον. τὰ γλυκέα καὶ τὰ δριμέα καὶ τὰ ἁλυκὰ καὶ τὰ πικρὰ καὶ τὰ αὐστηρὰ καὶ σαρκώδεα θερμαίνειν πέφυκε, καὶ ὅσα ξηρά ἐστι καὶ ὅσα ὑγρά. ὁκόσα μὲν οὖν ξηροῦ μέρους πλεῖον ἔχει ἐν αὐτέοισιν, ταῦτα μὲν ξηραίνει καὶ θερμαίνει· ὁκόσα δὲ ὑγροῦ μέρους ἔχει πλέον, ταῦτα πάντα θερμαίνοντα ὑγραίνει καὶ διαχωρέει μᾶλλον ἢ

occludunt, proindeque humoris transitus coarctant. Quae vero locis minime aquosis, siccis et aestuosis proveniunt, ea omnia licciora et calidiora sunt et robur plurimum corpori exhibent, quod pari mole et copia graviora sunt ac densiora, uberioremque foetum ferunt quam quae humidis, riguis et frigidis locis nascuntur. Ea autem humidiora, leviora et frigidiora existunt. Neque igitur solum ipsius cibi et potus et animantium ipsarum, sed et patriae ex qua oriuntur vim nosse oportet. Cum ergo ex iisdem etiam cibis validum alimentum corpori offerre voles, his quae ex locis minime aquosis prodeunt utendum tum cibis tum potionibus tum animantibus. Cum vero levius atque humidius, his quae ex riguis locis nascuntur utendum. Dulcia, acria, salsa, amara, austera et carnosa calefacere solent, tum quae sicca sunt tum quae humida. Quae igitur plus sicci in se habent, ea siccant quidem et calefaciunt. Quae vero plus humidi, haec omnia calefaciendo humectant, et magis quam sicca per

Ed. Chart. VI. [472. 473.] Foes. I. 361. Ed. Lind. I. (230. 231.)

τὰ ξηρά. τροφὴν γὰρ μᾶλλον ἐς τὸ σῶμα διδόντα ἀντίσπασιν ποιέεται ἐν τῇ κοιλίῃ καὶ ὑγραίνοντα διαχωρέει. ὁκόσα δὲ διαθερμαίνοντα ξηραίνει ἢ σῖτα ἢ ποτὰ, οὔτε πτύσιν οὔτε οὔρησιν οὔτε διαχώρησιν ποιεῦντα ξηραίνει τὸ σῶμα διὰ τάδε. θερμαινόμενον τὸ σῶμα κενοῦται τοῦ ὑγροῦ, τὸ μὲν ὑπ᾽ αὐτέων τῶν σιτίων, τὸ δὲ εἰς τροφὴν τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ καταναλίσκεται, τὸ δὲ διὰ τοῦ χρωτὸς ἐξωθέεται θερμαινόμενον καὶ λεπτυνόμενον. τὰ γλυκέα καὶ τὰ πίονα καὶ τὰ λιπαρὰ πληρωτικά ἐστι, διότι ἐξ ὀλίγου ὄγκου πολύχοά ἐστι. θερμαινόμενα δὲ [473] καὶ διαχεόμενα πληροῖ τὸ θερμὸν ἐν τῷ σώματι καὶ γαληνιάζειν ποιέει. τὰ δὲ ὀξέα καὶ δριμέα καὶ αὐστηρὰ καὶ στρυφνὰ καὶ συγκομιστὰ καὶ ξηρὰ οὐ πληροῖ, διότι τὰ στόματα τῶν φλεβῶν ἀνέωξέ τε καὶ διεκάθηρε. καὶ τὰ μὲν ξηραί(231)νοντα, τὰ δὲ δάκνοντα καὶ στύφοντα φρῖξαι καὶ συστῆσαι ἐς ὀλίγον ἐποίησεν ὄγκον τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν τῇ σαρκί. καὶ τὸ κενὸν πουλὺ ἐγένετο ἐν τῷ σώματι. ὁκόταν γοῦν βούλῃ ἀπ᾽ ὀλίγων πληρῶσαι ἢ ἀπὸ πλειόνων κενῶσαι, τοῖσι τοιούτοισι χρέεσθαι. τὰ πρόσφατά

alvum secedunt. Nam cum plus corpus nutriant, in ventriculum attrahunt et humectando alvum dejiciunt. Quae vero calefaciendo siccant tum cibi tum potus, neque sputum neque urinam neque alvum cient, et hanc ob causam corpus siccant. Incalescens corpus humido vacuatur partimque ab ipsis cibis, partim etiam a calore animi in alimentum absumitur, partim vero calefactum et attenuatum per cutim foras propellitur. Dulcia, pinguia et oleosa idcirco implent, quia ex modica mole multum diffundunt. Calefacta vero et diffusa calore corpus replent et tranquillum reddunt. Acida autem, acria, austera, acerba et ex toto collata et sicca non implent, ideo quod venarum ora tum aperiunt tum expurgant, et partim quidem siccando, partim vero incidendo et adstringendo horrorem inferunt, et carnis humidum in parvam molem contrahunt, atque ita vacuum multum in corpore oritur. Cum igitur paucis implere vel multis vacuare voles, hisce utitor. Recentia omnia plus caeteris roborant, propterea quod vitae sunt pro-

Ed. Chart. VI. [473.] Foëf. I. 361. 362. Ed. Lind. I. (231. 232.)

πάντα ἰσχὺν πλείονα παρέχεται τῶν ἄλλων διὰ τόδε ὅτι ἔγγιον τοῦ ζῶντός ἐστι. τὰ δὲ ἕωλα καὶ σαπρὰ διαχωρέει μᾶλλον τῶν προσφάτων, διότι ἔγγιον τῆς σηπεδόνος ἐστί. τὰ δὲ ἔνωμα τροφώδεα καὶ ἐρευγμώδεά ἐστι, διότι δεῖ τῷ πυρὶ κατεργασθῆναι, ταῦτα ἡ κοιλίη διαπρήσσεται ἀσθενεστέρα ἐοῦσα τῶν ἐσιόντων. τὰ δὲ ἐν τοῖσιν ὑποτρίμμασιν ὄψα σκευαζόμενα καυσώδεα καὶ ὑγρὰ, ὅτι λιπαρὰ καὶ πυρώδεα καὶ θερμὰ καὶ ἀνομοίους τὰς δυνάμιας ἀλλήλοισιν ἔχοντα, ἐν τῷ αὐτέῳ ἵζει. τὰ δὲ ἐν ἅλμῃ βελτίω καὶ οὐ καυσώδεα. περὶ δὲ λουτρῶν ὧδε ἔχει. ὕδωρ πότιμον ὑγραίνει καὶ ψύχει. δίδωσιν γὰρ τῷ σώματι ὑγρασίην. τὸ δὲ ἁλμυρὸν λουτρὸν θερμαίνει καὶ ξηραίνει. φύσει γὰρ ἐὸν θερμὸν ἕλκει ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὑγρόν. τὰ δὲ θερμὰ λουτρὰ νῆστιν μὲν ἰσχναίνει καὶ ψύχει. φέρει γὰρ ἀπὸ τοῦ σώματος τὸ ὑγρὸν τῇ θερμασίῃ. κενουμένης δὲ τῆς σαρκὸς τοῦ ὑγροῦ || ψύχεται τὸ σῶμα, βεβρωκότα δὲ θερμαίνει καὶ ὑγραίνει διαχέοντα τὰ ὑπερέχοντα ἐν τῷ σώματι εἰς πλείονα ὄγκον. ψυχρὰ δὲ λουτρὰ τοὐναντίον. κενῷ μὲν τῷ σώματι δίδωσι (232) θερ-

pinquiora. At vetuſtate marcida, quod ad putredinem magis accedant, recentibus alvum magis dejiciunt. Cruda vero alimentum praebent et ructus excitant, quod quae igne coqui oporteat, ea ventriculus his quae ingeruntur cum debilior exiſtat, conficere cogatur. At vero opſonia ex intritis praeparata ideo ſunt aeſtuoſa et humida, quod pinguia, ignea et calida et inaequales inter ſe vires ſortita in eodem reſident. Quae vero muria condiuntur, meliora et minime aeſtuoſa. Balnea autem ad hunc ſe habent modum. Aqua potabilis humectat et refrigerat, cum corpori humiditatem exhibeat. Salſum vero balneum calefacit et ſiccat. Natura enim calidum humiditatem e corpore trahit. At balnea calida jejunum quidem extenuant et refrigerant. Caliditate enim humidum e corpore tollunt, eoque e carne vacuato corpus refrigeratur. Poſt cibum autem calefaciunt et humectant, cum ea quae in corpore ſuperſunt in majorem molem diffundunt. Frigida vero balnea contra. Vacuo quidem corpori frigidum calorem quendam impertit, at poſt

μόν τι ψυχρόν. βεβρωκότι δὲ ἀφαιρέεται ὑγροῦ ἐόντος καὶ πληροῖ ψυχρὸν ἐὸν τοῦ ὑπάρχοντος ξηροῦ. ἀλουσίη ξηραίνει καταναλισκομένου τοῦ ὑγροῦ, ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀναλειφίη. λίπη δὲ θερμαίνει καὶ ὑγραίνει καὶ μαλάσσει. ἥλιος δὲ καὶ πῦρ ξηραίνει διὰ τάδε. θερμὰ ἐόντα καὶ ξηρὰ ἕλκει τοῦ σώματος τὸ ὑγρὸν, σκιὰ δὲ καὶ ψύχεα τὰ μέτρια ὑγραίνει. δίδωσι γὰρ μᾶλλον ἢ λαμβάνει. ἱδρῶτες πάντες ἀπιόντες καὶ ξηραίνουσι καὶ ἰσχναίνουσιν, ἐκλείποντος τοῦ ὑγροῦ ἐκ τοῦ σώματος. λαγνείη ἰσχναίνει καὶ ὑγραίνει καὶ θερμαίνει. θερμαίνει μὲν διὰ τὸν πόνον καὶ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ ψυχροῦ, ἰσχναίνει δὲ διὰ κένωσιν, ὑγραίνει δὲ διὰ τὸ ὑπολειπόμενον ἐν τῷ σώματι τῆς συντήξιος ὑπὸ τοῦ πόνου. ἔμετοι ἰσχναίνουσι διὰ τὴν κένωσιν τῆς τροφῆς, οὐ μέντοι ξηραίνουσιν, ἢν μή τις τῇ ὑστεραίῃ θεραπεύῃ ὀρθῶς, ἀλλ' ὑγραίνουσι διὰ τὴν πλήρωσιν καὶ διὰ τὴν σύντηξιν τῆς σαρκὸς τὴν ἀπὸ τοῦ πόνου. ἢν δέ τις ἐάσῃ ταῦτα καταναλωθῆναι, τῇ ὑστεραίῃ δὲ ἐς τὴν τροφὴν τῷ θερμῷ καὶ τῇ διαίτῃ ἡσύχως προσάγῃ, ξηραίνουσι. κοιλίην δὲ συνεστηκυῖαν λύει ἔμετος, καὶ διαχω-

cibum humiditatem praesentem tollit, et sua frigiditate siccum quod adest auget. Balnei abstinentia consumpta humiditate siccat, eodem sane modo neglecta unctio. At vero unctio calefacit, humectat et emollit. Sol autem et ignis has ob causas siccant, quod calida cum sint et sicca, corporis humiditatem trahunt. Umbra et frigus moderate humectant, plus enim dant quam accipiunt. Sudores omnes exeuntes siccant et attenuant, cum corpus humore destituatur. Veneris usus extenuat, humectat et calefacit. Calefacit quidem ob laborem et frigiditatis excretionem, attenuat autem ob vacuationem, humectat vero propter id quod ex colliquatione a labore in corpore relictum est. Vomitiones extenuant propter alimenti evacuationem, neque tamen siccant, si quis postridie recta curatione utatur, sed propter repletionem et carnis ex labore colliquationem humectant. At si quis haec postridie in alimentum a calore consumi sinat, sensimque ad victus rationem adjiciat, siccant. Alvum autem coactam vomitio solvit et plus aequo fluidam

ροῦσαν μᾶλλον τοῦ καιροῦ ἵστησι, τὴν μὲν διυγραίνων, τὴν δὲ ξηραίνων. ὁκόταν μὲν οὖν στῆσαι βούλεται τὴν ταχίστην, φαγόντα χρὴ ἐξεμέειν πρὶν ἂν διυγρανθῆναι τὸ σῖτον, κατασπασθῆναι κάτω καὶ τοῖσι στρυφνοῖσι καὶ τοῖσιν αὐστηροῖσι σιτίοισι μᾶλλον χρέεσθαι· ὁκόταν δὲ λῦσαι τὴν κοιλίην βούληται, ἐνδιατρίβειν ἐν τοῖσι σιτίοισιν ὡς πλεῖστον χρόνον ξυμφέρει καὶ τοῖσι δριμέσι καὶ ἁλμυροῖσι καὶ (233) λιπαροῖσι καὶ γλυκέσι καὶ τοῖσι σιτίοισι καὶ πόμασι [474] χρέεσθαι. ὕπνοι δὲ νῆστιν μὲν ἰσχναίνουσι καὶ ψύχουσιν, ἢν μὴ μακροὶ ἔωσι κενοῦντες τοῦ ὑπάρχοντος ὑγροῦ· ἢν δὲ μᾶλλον, ἐκθερμαίνοντες συντήκουσι τὴν σάρκα καὶ διαλύουσι τὸ σῶμα διαχέοντες καὶ ἀσθενὲς ποιέουσι. βεβρωκότα δὲ θερμαίνοντες ὑγραίνουσι, τὴν τροφὴν ἐς τὸ σῶμα διαχέοντες. ἀπὸ δὲ τῶν ὀρθρίων περιπάτων ὕπνος μάλιστα ξηραίνει. ἀγρυπνίη δὲ ἐν μὲν τοῖσι σιτίοισι βλάπτει, οὐκ ἐῶσα τὸ σιτίον τήκεσθαι. ἀσίτοισι δὲ ἰσχναίνει μὲν, βλάπτει δὲ ἧσσον. ῥαθυμίη ὑγραίνει καὶ ἀσθενὲς τὸ σῶμα ποιέει. ἀτρεμίζουσα γὰρ ἡ ψυχὴ οὐκ ἀναλίσκει τὸ ὑγρὸν ἐκ τοῦ σώματος. πόνος δὲ ξηραίνει

sistit, illam quidem humectando, hanc vero siccando. Cum igitur quis alvum celerrime sistere volet, devoratum cibum prius quam humescat et deorsum detrahatur, evomere oportet et acerbis ac austeris cibariis potius utitor. Ubi autem alvum solvere volet, diutius immorari cibis confert, et acribus ac salsis et pinguibus dulcibusque tum cibariis tum potionibus utendum. Somni in jejuno quidem extenuant et refrigerant non nimis longi eam quae adest humiditatem vacuando. Longiores vero calefaciendo carnem colliquefaciunt, corpusque diffundendo resolvunt et imbecillum reddunt. Post cibum autem calefacientes humectant alimentum in corpus diffundendo. Somnus post matutinas deambulationes maxime siccat. Vigilia post cibos noxia cum cibum colliquescere non sinat, jejunos autem extenuat quidem, at minus laedit. Ocium humectat et corpus imbecillum reddit. Quiescens enim animus corporis humidum minime absumit. Labor siccat corpusque validum efficit. Semel die sumptus cibus extenuat et siccat alvumque sistit,

καὶ τὸ σῶμα ἰσχυρὸν ποιέει. μονοσιτίη ἰσχναίνει καὶ ξηραίνει καὶ τὴν κοιλίην ἵστησι, διότι τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης καὶ τῆς σαρκὸς καταναλίσκεται. ἄριστον δὲ τἀναντία διαπρήσσεται τῇ μονοσιτίῃ. ὕδωρ πόμα θερμὸν ἰσχναίνει. ὡσαύτως δὲ καὶ ψυχρόν. τὸ δὲ ὑπερβάλλον ψυχρὸν καὶ πνεῦμα καὶ τὸ σιτίον καὶ τὸ ποτὸν πήγνυσι τὸ ὑγρὸν τὸ ἐν σώματι καὶ τὰς κοιλίας ξυνίστησι τῇ πήξει καὶ ψύξει· κρατέει γὰρ τοῦ τῆς ψυχῆς ὑγροῦ καὶ τοῦ θερμοῦ δὲ πάλιν αἱ ὑπερβολαὶ πηγνύουσι, καὶ τοσοῦτον ὡς μὴ διάχυσιν ἔχειν. ὁκόσα δὲ θερμαίνοντα τὸ σῶμα τροφὴν μὴ διδόντα κενοῖ τοῦ ὑγροῦ τὴν σάρκα μηδ᾽ ὑπερβολὴν ποιέοντα, ψύξιν τῷ ἀνθρώπῳ παραδίδωσι. κινουμένου γὰρ τοῦ ὑπάρχοντος ὑγροῦ, (234) πνεύματος ὑπ᾽ αὐτοῦ πληρούμενον ψύχεται. περὶ δὲ τῶν πόνων ἥντινα ἔχει δύναμιν διηγήσομαι. εἰσὶ γὰρ οἱ μὲν κατὰ φύσιν, οἱ δὲ διὰ βίης. οἱ μὲν οὖν κατὰ φύσιν αὐτῶν εἰσιν ὄψιος πόνος, ἀκοῆς, φωνῆς, μερίμνης. ὄψιος μὲν οὖν δύναμις τοιαύτη. προσέχουσα ψυχὴ τῷ ὁρεομένῳ κινέεται καὶ θερμαίνεται. θερμαινομένη δὲ ξηραίνεται κεκενωμένου τοῦ ὑγροῦ. διὰ δὲ τῆς ἀκοῆς ἐσπίπτοντος τοῦ ψόφου σείεται ἡ

quoniam animi calore ventris et carnis humidum abſumitur. Prandium vero contraria efficit. Aquae potus calidus extenuat eodemque modo etiam frigidus. At vero plus aequo frigidus tum ſpiritus tum cibus et potus humidum in corpore congelant, et congelatione ac frigore alvos cogunt, cum animi humiditatem ſuperent. Contraque etiam caloris exceſſus in tantum cogit ut diffundi nequeat. Quae vero corpus calefaciunt neque alimentum exhibent, carnem humore vacuant, et cum nihil excedant frigiditatem homini praebent. Humiditate enim quae adeſt agitata, quod ab ipſo ſpiritu repletur, refrigeratur. At vero de laboribus quam habeant facultatem enarrabo. Sunt enim quidam a natura, quidam violenti. Ex his qui ſunt a natura, viſionis labor, auditionis, vocis, curae. Ac viſionis quidem haec eſt facultas. Cum animus in id quod videtur intentus eſt, movetur et incalescit. Calefactus vero humido vacuato exſiccatur. Per auditionem autem irrumpente ſono animus concutitur

ψυχὴ καὶ πονέει. || πονέουσα δὲ θερμαίνεται καὶ ξηραίνεται. ὁκόσα ἐν μερίμνῃ ἀνθρώποισι γίνεται, ἡ ψυχὴ καὶ ὑπὸ τουτέων θερμαίνεται καὶ ξηραίνεται. καὶ τὸ ὑγρὸν καταναλίσκουσα πονέει καὶ λεπτύνει τὰς σάρκας καὶ κενοῖ τὸν ἄνθρωπον. ὁκόσοι δὲ πόνοι φωνῆς, οἷον λέξις ἢ ἀνάγνωσις ἢ ᾠδή, πάντες οὗτοι κινέουσι τὴν ψυχήν. κινουμένη δὲ ξηραίνεται καὶ θερμαίνεται. καὶ τὸ ἐν τῷ σώματι ὑγρὸν καταναλίσκει. οἱ δὲ περίπατοι κατὰ φύσιν μὲν εἰσὶ καὶ οὗτοι μάλιστα τῶν λοιπῶν, ἔχουσι δέ τι βίαιον. δύναμις δὲ αὐτέων ἐστὶ τοιήδε. ὁ ἀπὸ δείπνου περίπατος ξηραίνει τήν τε κοιλίην καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν γαστέρα καὶ οὐκ ἐᾷ πικρὴν γενέσθαι διὰ τάδε. κινουμένου τοῦ ἀνθρώπου θερμαίνεται καὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ σιτία. ἕλκει οὖν τὴν ἰκμάδα ἡ σὰρξ καὶ οὐκ ἐᾷ πικρὴν κοιλίην ξυνίστασθαι. τὸ μὲν οὖν σῶμα πληροῦται, ἡ δὲ κοιλίη λεπτύνεται. ξηραίνεται δὲ διὰ τάδε. κινουμένου τοῦ σώματος καὶ θερμαινομένου τὸ λεπτότατον τροφῆς καταναλίσκεται, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ξυμφύτου θερμοῦ, τὸ δὲ σὺν τῷ πνεύματι ἀποκρίνεται ἔξω. τὸ δὲ καὶ οὐρέεται. ὑπολεί(235)πεται δὲ τὸ ξηρότατον ἀπὸ τῶν σιτίων, ὥστε τῇ κοιλίῃ ἀποξηραίνε-

et laborat, laborans vero incalescit et reſiccatur. Ex his quae cum cura hominibus contingunt, animus incalescit et exſiccatur humidoque abſumpto laborat et carnes attenuat hominemque vacuat. Vocis autem labores, velut ſermo, lectio, cantus, ii omnes animum movent, motus vero exſiccatur et incalescit humidumque corporis abſumit. At deambulationes ipſae etiam maxime prae reliquis a natura fiunt, habent tamen quid violentum. Earum haec eſt facultas. A coena deambulatio alvum, corpus et ventrem exſiccat, ipſumque hanc ob cauſam amarum evadere non ſinit. Cum homo movetur corpus et cibi incalescunt. Humiditatem igitur caro attrahit neque ventrem amarum evadere ſinit. Impletur igitur corpus, venter vero extenuatur. Has autem ob cauſas exſiccatur, quod agitato et incalescente corpore alimenti pars tenuiſſima, partim ab inſito calore conſumitur, partim cum ſpiritu foras excernitur, partim etiam per urinam emittitur, quod vero in cibis eſt ſicciſſimum remanet,

Ed. Chart. VI. [474. 475.] Foëſ. I. 363. Ed. Lind. I. (235.)
σθαι τὴν σάρκα. καὶ οἱ ὄρθριοι περίπατοι ἰσχναίνουσι, καὶ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν κοῦφά τε καὶ εὐπαγέα καὶ εὐήκοα παρασκευάζουσι, καὶ τὴν κοιλίην λύουσιν. ἰσχναίνουσι μὲν, διότι κενούμενον τὸ σῶμα θερμαίνεται καὶ τὸ ὑγρὸν λεπτύνεται καὶ καθαίρεται, τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος, τὰ δὲ μύττεταί τε καὶ χρέμπτεται, τὸ δὲ ἐς τὴν τροφὴν τῷ τῆς ψυχῆς θερμῷ καταναλίσκεται. τὴν δὲ κοιλίην λύουσι, διότι θερμὴ ἐοῦσα τοῦ θερ[475]μοῦ πνεύματος ἐσπίπτοντος ἄνωθεν ὑποχωρέει τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ. κοῦφα δὲ τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ποιέει διὰ τάδε. ὅταν κενωθῇ ἡ κοιλίη, ἕλκει ἐς ἑωυτὴν ἐκ τοῦ ἄλλου σώματος καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ὑγρὸν θερμὴ ἐοῦσα. κενουμένης δὲ τῆς κεφαλῆς ἀποκαθαίρεται ἥ τε ὄψις καὶ ἡ ἀκοή. καὶ γίνονται εὐαγέες οἱ ἄνθρωποι. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν γυμνασίων περίπατοι καθαρὰ τὰ σώματα παρασκευάζουσι, καὶ ἰσχναίνουσιν οὐκ ἐῶντες τὴν σύντηξιν τῆς σαρκὸς τὴν ὑπὸ τοῦ πόνου ξυνίστασθαι, ἀλλ᾽ ἀποκαθαίρουσι. τὰ δὲ ἐκ τῶν δρόμων γίνονται οἱ μὲν μακροὶ καὶ καμπτοὶ ἐξ ὀλίγου προσαγόμενοι, θερμαίνοντες τὴν σάρκα συνεψεῖν καὶ διαχέ-

ita ut cum ventre ſimul etiam caro reſiccetur. Deambulationes matutinae extenuant, et quae circa caput ſunt, levia, agilia et prompta efficiunt alvumque ſolvunt. Extenuant quidem quod agitatum corpus incalescat, et humidum partim quidem a ſpiritu attenuetur et purgetur, partim vero emungatur et excreetur, partim etiam ab animi calore in alimentum abſumatur. Alvum autem ſolvunt, quod cum calida exiſtat, ſpiritu frigido ex ſuperioribus partibus irruente, frigido calidum cedit. Quae vero circa corpus ſunt ideo levant, quod evacuata alvus et calida exiſtens, e reliquo corpore et capite humidum ad ſe attrahit. Vacuato autem capite repurgatur viſio et auditio et agiles homines redduntur. At deambulationes quae poſt exercitationes obeuntur, corpora pura reddunt et emaciant, neque carnis colliquationem quae ex labore provenit colligunt, ſed eam repurgant. Ex curſibus autem haec contingunt. Longi quidem et flexi ſenſim facti, carnem calefaciendo conco-

ειν δύνανται. καὶ τὴν δύναμιν τῶν σιτίων τὴν ἐν τῇ σαρκὶ καταπέσσουσι. βραδύτερά τε καὶ παχύτερα τὰ σώματα παρασκευάζουσι τῶν τροχῶν. τοῖσι δὲ τὰ πολλὰ ἐσθίουσι ξυμφορώτεροι καὶ χειμῶνος μᾶλλον ἢ θέρεος. οἱ δὲ ἐν ἱματίῳ δρόμοι τὴν μὲν δύναμιν τὴν αὐτὴν ἔχουσι, μᾶλλον δὲ διαθερμαίνουσι καὶ ὑγρότερα τὰ σώματα ποιέουσιν, ἀχροώτερα δὲ, διότι οὐκ ἀποκαθαίρει (236) προσπῖπτον τὸ πνεῦμα τὸ εἰλικρινὲς, ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ γυμνάζεται πνεύματι. συμφέρει οὖν καὶ τοῖσι ξηροῖσι καὶ τοῖσι πολυσάρκοισιν, ὅστις καθαιρεῖν τὴν σάρκα βούλεται, καὶ τοῖσι πρεσβυτέροισι διαψύχειν τοῦ σώματος. οἱ δὲ δίαυλοι καὶ ἤπειροι ἵπποι τὴν μὲν σάρκα ἧσσον διαχέονται, ἰσχναίνουσι δὲ μᾶλλον, διότι τοῖς ἔξω τῆς ψυχῆς μέρεσιν οἱ πόνοι ὄντες, ἀντισπῶσιν ἐκ τῆς σαρκὸς τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ σῶμα λεπτύνουσι καὶ ξηραίνουσιν. οἱ δὲ τροχοὶ τὴν μὲν σάρκα ἥκιστα διαχέουσιν, ἰσχναίνουσι δὲ καὶ διαστέλλουσι τὴν σάρκα καὶ τὴν κοιλίην μάλιστα, διότι ὀξυτάτῳ τῷ πνεύματι χρώμενοι τάχιστα τὸ ὑγρὸν ἕλκουσιν ἐφ' ἑωυτούς. τὰ δὲ παρασείσματα ξηραίνουσι μὲν ἐξαπίνης,

quere ac diffundere queunt, et ciborum vim in carne concoquunt, tardiora tamen et crassiora corpore efficiunt quam qui in orbem fiunt. His autem qui multum comedunt commodiores sunt, idque hieme magis quam aestate. At qui in veste obeuntur eadem facultate valent, sed magis calefaciunt humidioraque corpora et decoloratiora reddunt, quia purus extrinsecus irruens spiritus ea non repurgat, sed in eodem spiritu exercentur. Siccis igitur et multum carnosis conferunt, cum quis carnem detrahere volet, et senioribus propter corporis frigiditatem. Cursus autem rursus ad carceres redeuntes et indefiniti equestres carnem quidem minus diffundunt, sed magis extenuant, quia cum externis animi partibus hi labores obeantur, humidum ex carne retrahunt corpusque attenuant et exsiccant. Qui vero in orbem fiunt, carnem quidem minime diffundunt, sed extenuant carnemque et ventrem maxime deducunt, quod cum citissimo spiritu utantur, humidum ad se promptissime attrahunt. Concussiones autem derepente quidem siccant,

οὐκ ἐπιτήδεια δὲ καὶ ἀξύμφορα. || σπάσματα γὰρ ἐμποιέεται διὰ τόδε. διατεθερμασμένον τὸ σῶμα τὸ μὲν δέρμα ἰσχυρῶς λεπτύνει, τὴν δὲ σάρκα ἧσσον συνίστησι τῶν τροχῶν. κενοῖ δὲ τὴν σάρκα τοῦ ὑγροῦ. τὰ δὲ ἀνακινήματα καὶ ἀνακουφίσματα τὴν μὲν σάρκα ἥκιστα διαθερμαίνουσι, παροξύνει δὲ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τοῦ πνεύματος κενοῦσι. πάλη δὲ καὶ τρίψις τοῖσιν ἔξω τοῦ σώματος παρέχει μᾶλλον τὸν πόνον. θερμαίνει δὲ τὴν σάρκα καὶ στερεοῖ καὶ αὔξεσθαι ποιέει διὰ τάδε. τὰ μὲν στερεὰ φύσει τριβόμενα συνίστησι, τὰ δὲ κοῖλα αὔξεται. τῆς γοῦν σαρκὸς τὸ μὲν πυκνὸν τριβόμενον ξυνίσταται, τὰ δὲ κοῖλα αὔξεται, καὶ ὁκόσα φλέβες εἰσί. θερμαινόμεναι γὰρ αἱ σάρκες καὶ ξηραινόμεναι ἕλκουσιν ἐφ᾽ ἑωυτὰς τὴν τροφὴν διὰ τῶν φλεβῶν, εἶτα αὔξονται. ἀλίνδησις παραπλήσια τῇ πάλῃ διαπρήσσεται. ξηραίνει (237) δὲ μᾶλλον διὰ τὴν κόνιν καὶ σαρκοῖ ἧσσον. ἀκροχειρίη ἰσχναίνει καὶ τὰς σάρκας ἕλκει ἄνω. καὶ κωρυκομαχίη καὶ χειρονομίη τὰ παραπλήσια διαπρήσσεται. πνεύματος δὲ κατάσχεσις

neque tamen accommodae neque utiles ſunt. Convulſiones enim ideo intus adferunt, quod calefactum corpus cutem vehementer tenuat, carnem vero minus cogunt quam curſus, qui in orbem obeuntur eandemque humore vacuant. Commotiones et in ſublime elevationes carnem quidem minime excalefaciunt, ſed corpus et animum commovent et ſpiritu vacuant. Lucta et frictio exterioribus corporis partibus laborem magis praebent, carnem autem calefaciunt, firmant, ideoque augent quod quae natura ſolida ſunt, dum fricantur, in ſe coguntur, cava vero augescunt. Quod vero in carne denſum eſt, ſi confricatur, in ſe cogitur, cava vero augescunt et quaecunque venas habent. Excalefactae enim et exſiccatae carnes alimentum ad ſe per venas trahunt, deinde increscunt. Volutatio in pulvere eadem quae lucta facit, ſed propter pulverem magis exſiccat carnemque minus gignit. Lucta, quae fit conſertis ſummis manibus, extenuat carnesque ad ſuperiora trahit. Ad corycum decertatio et manuum geſticulatio eadem efficiunt. Spiritus

Ed. Chart. VI. [475. 476.] Foës. I. 364. Ed. Lind. I. (237.)
τοὺς πόρους διαναγκάσαι καὶ τὸ δέρμα λεπτῦναι καὶ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τὸ δέρμα ἐξῶσαι δύναται. ἐν κόνει καὶ ἐλαίῳ γυμνάσια διαφέρει τοσόνδε. κόνις μὲν ψυχρὸν, ἔλαιον δὲ θερμόν. ἐν μὲν τῷ χειμῶνι τὸ ἔλαιον αὐξιμώτερον, διότι τὸ ψῦχος κωλύει φέρειν ἀπὸ τοῦ σώματος. ἐν δὲ τῷ θέρει ἔλαιον ὑπερβολὴν θερμασίης πεποιευμένον τήκει τὴν σάρκα, ὁκόταν καὶ ὑπὸ τῆς ὥρης θερμαίνηται καὶ τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ πόνου. ἡ δὲ κόνις ἐν τῷ θέρει αὐξιμώτερον, ψύχουσα γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἐᾷ εἰς ὑπερβολὴν θερμαίνεσθαι. ἐν δὲ τῷ χειμῶνι διαψυκτικὸν καὶ κρυμνῶδες. διατρίβειν δὲ ἐν τῇ κόνει μετὰ τοὺς πόνους ἐν τῷ θέρει, ὀλίγον μὲν χρόνον ὠφελέει ψύχουσα, πολὺν δὲ ὑπερξηραίνει καὶ τὰ σώματα σκληρὰ καὶ ξυλώδεα ἀποδεικνύει. τρίψις ἐλαίου σὺν ὕδατι μαλάσσει καὶ οὐ δεινῶς ἐᾷ διαθερμαίνεσθαι. [476] περὶ δὲ κόπων τῶν ἐν τοῖσι σώμασιν ἐγγινομένων ὧδε ἔχει. οἱ μὲν ἀγύμναστοι τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ παντὸς κοπιῶσι πόνου. οὐδὲν γὰρ τοῦ σώματος διαπεπόνηται πρὸς οὐδένα πόνον. τὰ δὲ γεγυ-

retentio meatus per vim cogere, cutem tenuare, et humiditatem ad cutem propellere valet. Quae in pulvere et oleo exercitationes obeuntur, hoc differunt, quod pulvis quidem frigidus, oleum vero est calidum. Oleum per hiemem ad corporis incrementum magis est accommodatum, quoniam quid de corpore detrahere frigus non sinit. Per aestatem vero caloris exuperantia carnem colliquat, cum etiam ab anni tempore et oleo et labore incalescat. Pulvis autem per aestatem ac corporis incrementum magis est accommodatus. Cum enim refrigeret, ultra modum incalescere non sinit, per hiemem vero frigus et algorem adfert. Post exercitationes parva in pulvere per aestatem mora ad refrigerationem quidem juvat, multa vero supra modum exsiccat, et corpora dura ac lignosa reddit. Frictio ex oleo et aqua emollit, neque vehementer incalescere sinit. At de lassitudinibus quae circa corpora contingunt, ad hunc se res habet modum. Qui quidem non exercentur, ab omni labore lassitudinem contrahunt. Nulla enim corporis pars ad ullum aliquem laborem suscipiendum est accommodata. Quae

Ed. Chart. VI. [476.] Foëſ. I. 364. Ed. Lind. I. (237. 238.)

μνασμένα τῶν σωμάτων ὑπὸ τῶν ἀνεθίστων πόνων κοπιᾷ. τὰ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν συνήθων γυμνασίων κοπιᾷ, ὑπερβολῇ χρησάμενα. τὰ μὲν οὖν εἴδεα τῶν κόπων τοιαῦτά ἐστιν, ἡ δὲ δύναμις αὐτέων ὧδε ἔχει. (238) οἱ μὲν γὰρ ἀγύμναστοι ὑγρὴν τὴν σάρκα ἔχοντες, ὁκόταν πονῶσι θερμαινομένου τοῦ σώματος, σύντηξιν πολλὴν ἀφιᾶσιν. ὅ τι μὲν οὖν συνεξιδρώσῃ ἢ ξὺν τῷ σώματι ἀποκαθαρθῇ, οὐ παρέχει πόνον μᾶλλον ἐν τῷ κενωθέντι τοῦ σώματος παρὰ τὸ ἔθος. ὅ τι δ᾽ ἂν ἐμμένῃ τῆς ἀποκρίσιος, τοῦτο παρέχει τὸν πόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ δεξαμένῳ τὸ ὑγρόν. οὐ γάρ ἐστι ξύμφορον τῷ σώματι, ἀλλὰ πολέμιον. εἰς μὲν δὴ τὰς σάρκας τῶν σωμάτων οὐ ξυνίσταται ὁμοίως, εἰς δὲ τὰ σαρκώδεα, ὥστε τουτέοις πόνον παρέχει ἕως ἂν ἐξέλθῃ. ἅτε δὴ οὐκ ἔχον περίοδον, ἀτρεμίζον θερμαίνεται αὐτό τε καὶ τὰ προσπίπτοντα. ἢν μὲν οὖν πολὺ γένηται τὸ ἀποκριθὲν, ἐκράτησε καὶ τοῦ ὑγιαίνοντος, ὥστε συνεκθερμᾶναι ὅλον τὸ σῶμα καὶ ἐνεποίησε πυρετὸν ἰσχυρόν. θερμανθέντος γὰρ τοῦ αἵματος καὶ ἐπισπασθέντος,

vero exercentur corpora a minime conſuetis laboribus laſſantur. Quaedam etiam a conſuetis exercitationibus in laſſitudines incidunt, ſi his ſupra modum utantur. Et ea quidem ſunt laſſitudinum genera. Earum vero facultas ſic ſe habet. Qui non exercentur, cum humidam carnem habeant, ubi laboraverint, concalefacto corpore multam colliquationem dimittunt. Quod igitur cum ſudore emiſſum aut cum corpore repurgatum fuerit, non amplius vexat corporis partem praeter conſuetudinem vacuatam. Quod vero poſt ſecretionem intus remanet, huic moleſtiam exhibet, et ei parti quae humiditatem ſuscepit, cum corpori minime ſit commodum, ſed infenſum. Neque ſane in corporum carnes aequabiliter coit, ſed in carnoſas partes, ita ut his quidem donec exeat moleſtiam exhibeat. Nempe cum ambitum non habeat et quiescat, tum ipſum tum ea quae irrumpunt incalescunt. Cum igitur copioſum fuerit quod ſecretum eſt, id quidem quod ſanum eſt ſuperat, ita ut totum corpus concalescat et vehementem ſebrem inſerat. Sanguine

ταχείην ἐποίησε τὴν περίοδον τὰ ἐν τῷ σώματι. καὶ τό τε ἄλλο σῶμα καθαίρεται ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τὸ συνεστηκὸς θερμαινόμενον λεπτύνεταί τε καὶ συνεξωθέεται ἐκ τῆς σαρκὸς ἔξω ἐπὶ τὸ δέρμα, ὅπερ ἱδρὼς καλέεται θερμός. || τούτου δ' ἀποκριθέντος τό τε αἷμα καθίσταται ἐς τὴν κατὰ φύσιν σύστασιν, καὶ ὁ πυρετὸς ἀνίησι καὶ ὁ κόπος παύεται μάλιστα τριταῖος. χρὴ δὲ τὸν τοιοῦτον κόπον ὧδε θεραπεύειν. πυρίῃσι καὶ λουτροῖσι θερμοῖσι διαλύοντα τὸ ξυνεστηκὸς, καὶ περιπάτοισι βιαίοισιν ὡς ἀποκαθαίρωνται, τῇσιν ὀλιγοσιτίῃσι καὶ ἰσχνασίῃσι, συνιστάνει τῆς σαρκὸς τὴν κένωσιν καὶ τρίβεσθαι τῷ ἐλαίῳ ἡσυχῇ πουλὺν χρόνον, ὅκως μὴ βιαίως ἀναθερμαίνηται. καὶ τοῖσι χρίσμασι καὶ τοῖσιν ἱδρωτικοῖσι καὶ μαλακτικοῖσι χρίεσθαι καὶ μαλακύνειν ξυμφέρει, τοῖσι δὲ γυμναζομένοισιν ὑπὸ τῶν ἀνεθίστων πόνων διὰ τάδε γίνεται. ὁκόταν μὴ πεπονήκῃ τὸ σῶμα, ὑγρὴν ἀνάγκη τὴν σάρκα εἶναι πρὸς τοῦτον τὸν τόπον πρὸς ὃν μὴ εἴθισται πονέειν, ὥσπερ καὶ τῶν γυμνασίων πρὸς ἕκαστα. τὴν μὲν οὖν σάρκα ξυντήκεσθαι ἀνάγκη καὶ ἀποκρίνεσθαι

enim calafecto et attracto, ea quae id corpore insunt celerem ambitum faciunt, et tum reliquum corpus a spiritu purgatur tum quod coaluit calefactum attenuatur, simulque ex carne in cutem foras propellitur, idque sudor calidus vocatur. Quo sane excreto tum sanguis ad naturalem constitutionem redit tum febris remittit, et lassitudo sedatur tertio praesertim die. Hanc autem lassitudinem hunc in modum curare oportet, fomentis et balneis calidis id quod coaluit dissolvendo, et violentis deambulationibus expurgando ciborumque paucitate et extenuatione carnis vacuationem cogendo ac oleo leniter, ne vehementer recalescat, confricando. Unguentis etiam tum sudorem elicientibus tum emollientibus inungere ac emollire confert. His vero qui exercentur, a minime consuetis laboribus idcirco lassitudo contingit, quod cum corpus laboribus se non exercuerit, ea parte qua laborare non consuevit carnem humidam esse necesse est, velut ad singulas exercitationes. Carnem igitur colliquefieri et secerni ac in sese cogi velut in priore necesse est.

καὶ συνίστασθαι ὥσπερ τῷ προτέρῳ. ξυμφέρει δὲ θεραπεύεσθαι ὧδε. τοῖσι μὲν γυμνασίοισι χρῆσθαι τοῖσι συνήθεσιν, ὅκως τὸ ξυνεστηκὸς θερμαινόμενον λεπτύνηται καὶ ἀποκαθαίρηται καὶ τὸ ἄλλο σῶμα μὴ ὑγραίνηται, μηδ᾽ ἀγύμναστον γίνηται. τοῖσι δὲ λουτροῖσι τοῖσι θερμοῖσι ξυμφέρει καὶ τοῦτον χρέεσθαι, καὶ τῇ τρίψει ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πρόσθεν. τῆς δὲ πυριήσιος οὐδὲν δέεται. οἱ πόνοι γὰρ ἱκανοὶ θερμαίνοντες λεπτύνειν καὶ ἀποκαθαίρειν τὸ συστάν. οἱ δὲ ἀπὸ τῶν συνήθων γυμνασίων πόνοι τόνδε τὸν τρόπον γίνονται. ἀπὸ μὲν συμμέτρου πόνου κόπος οὐ κινέεται. ὁκόταν δὲ πλεῖον τοῦ καιροῦ πόνος ᾖ, ὑπερξηραίνει τὴν σάρκα. κενωθεῖσα δὲ τοῦ ὑγροῦ θερμαίνεται καὶ ἀλγέει καὶ φρίσσει καὶ ἐς πυρετὸν καθίσταται μακρότερον, ἢν μή τις [477] ἐκθεραπεύσῃ ὀρθῶς. χρὴ δὲ πρῶτον μὲν αὐτῷ τῷ λουτρῷ μὴ σφόδρα πολλῷ μηδὲ θερμῷ ἄγαν λούεσθαι. εἶτα πίσας αὐτὸν ἐκ τοῦ λουτροῦ μαλακὸν οἶνον, δειπνεῖν ὡς πλεῖστα καὶ παντοδαπὰ σιτία καὶ ποτῷ ὑδαρεῖ. οἴνῳ δὲ μαλακῷ (240) χρέεσθαι πολλῷ. εἶτ᾽ ἐντρῖψαι χρόνῳ πλέῳ μέχρις ἂν αἱ φλέ-

Haec autem curatio confert. Exercitationibus quidem affuetis utendum, uti quod exiit calefactum tenuetur ac detrahatur, reliquumque corpus minime humectetur, neque fine exercitationibus esse contingat. Huic autem conducit ut balneis calidis ac frictione non secus ac prior utatur. Fomentis autem nihil opus est, cum labores calefaciendo ad id quod coactum est tenuandum et detrahendum satis esse possint. At vero ex usitatis exercitationibus labores hoc modo contingunt. Ex moderato quidem labore nulla oritur lassitudo. Cum vero major quam par sit fuerit, carnem supra modum exsiccat, eaque humore vacuata incalescit, dolet, horrore concutitur, ac nisi quis rectam curationem adhibeat, ad diuturnam febrem devenit. Imprimis quidem balneo neque admodum multo neque nimis calido utendum, deinde a balneo epoto molli vino, in coena quam plurima et cujusque generis edulia offerenda, et potu aquoso, vino autem molli ac copioso utendum. Postea diutius confricandum,

βες πληρωθεῖσαι ἀρθῶσιν. εἶτα δὴ ἐξεμεέτω, καὶ ἀναστάντα ὀλίγον καθεύδειν μαλακῶς. εἶτα προσάγειν ἡσυχῆ τοῖσι σιτίοισι καὶ τοῖσι πόνοισι τοῖσι συνήθεσιν ἡμέρας ἕξ, ἐν ταύτῃσι δὲ καταστῆσαι ἐς τὸ σύνηθες καὶ σίτου καὶ ποτοῦ· δύναμιν δὲ ἔχει ἡ θεραπείη τοιήνδε. ἐξηρασμένον τὸ σῶμα ἐς ὑπερβολὴν ἐξυγρῆναι δύναται ἄτερ ὑπερβολῆς. ἢν μὲν οὖν ᾖ δυνατὸν τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πόνου γνῶναι ὁκόση τίς ἐστι τοῦ σίτου τῇ συμμετρίῃ ἀκέσασθαι, εὖ ἂν εἶχε τοῦτο. νῦν δὲ τὸ μὲν ἀδύνατον, τὸ δὲ ῥᾴδιον. ἐξηρασμένον γὰρ τὸ σῶμα τῶν ἐμπεσόντων παντοδαπῶν, ἀφ' ὧν λαμβάνει τὸ ξυμφέρον αὐτὸ ἐν ἑωυτῷ ἕκαστον τοῦ σώματος ἑκάστου σίτου, πληρωθὲν δὲ καὶ ὑγρανθὲν κενωθείσης τῆς κοιλίης ὑπὸ τοῦ ἐμέτου, ἀφίησι πάλιν τὴν ὑπερβολήν. ἡ δὲ κοιλίη κενὴ ἐοῦσα ἀντισπᾷ. τὸ μὲν οὖν ὑπερβάλλον ὑγρὸν ἐξερεύγεται ἡ σὰρξ, τὸ δὲ σύμμετρον οὐκ ἀφίησιν, ἢν μὴ διὰ βίης ἢ πόνων ἢ φαρμάκων ἢ ἄλλης τινὸς ἀντισπάσιος. τῇ δὲ προσαγωγῇ χρησάμενος κατέστησε τῷ σώματι τὴν δίαιταν ἡσυχῇ.

dum venae oppletae turgescant. Mox vomendum et post modicam stationem molliter dormiendum. Postea per dies sex sensim ad cibos et potiones consuetas redeundum, et in his ad consuetum tum cibum tum potum deveniendum. Quae curatio hanc habet facultatem ut supra modum resiccatum corpus citra excessum humectare queat. Quod si quis laboris exsuperantia mentis intelligentia comprehensa, huic quantacunque fores cibi commoderatione mederi posset, id bene haberet. Nunc vero ut illud fieri nequit, ita hoc facile. Resiccatum namque corpus a cujusvis generis ingestis, sibi quod confert assumit et unaquaeque corporis pars de singulis cibis, repletum vero et humectatum vacuato per vomitionem ventriculo, rursus id quod exundat dimittit. Ventriculus autem cum vacuus existat, vicissim attrahit. Exuperantem igitur humiditatem caro effundit, commoderatam vero non nisi per vim aut labores aut medicamenta aut aliud quoddam revulsionis genus dimittit. Qui vero cibi paulatim adjectione utetur, is corpori leniter pristinam victus rationem restituet.

Ed. Chart. VI. [478. 479.] Foës. I. 366. Ed. Lind. I. (241.)

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

[478] (241) || Περὶ διαίτης ἀνθρωπίνης, ὥσπερ μοι καὶ πρότερον εἰρέαται, ξυγγράψαι μὲν οὐχ οἷόν τε ἐς ἀκριβείην, ὥστε πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ σίτου τὴν συμμετρίην ποιέεσθαι τῶν πόνων. πουλλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα. πρῶτον μὲν αἱ φύσιες τῶν ἀνθρώπων διάφοροι ἐοῦσαι. καὶ γὰρ αἱ ξηραὶ αὗται ἑωυτῶν πρὸς ἑωυτὰς καὶ πρὸς ἄλλα μᾶλλον καὶ ἧσσον ξηραὶ καὶ ὑγραί. ὡσαύτως καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι. ἔπειτα καὶ αἱ ἡλικίαι μὴ τῶν αὐτῶν δεόμεναι. ἔτι δὲ καὶ τῶν χωρίων αἱ θέσιες. καὶ τῶν πνευμάτων αἱ μεταβολαί. τῶν τε ὡρέων αἱ μεταστάσιες καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ αἱ καταστάσιες, αὐτῶν τε τῶν σίτων πολλὴ διαφορά. πυροί τε γὰρ πυρῶν καὶ οἶνος οἴνου καὶ τἄλλα ὅσα διαιτεόμεθα πάντα διάφορα ἐόντα ἀποκωλύει δυνατὸν εἶναι ἐς ἀκριβείην [479] ξυγγραφῆναι. ἀλλὰ γὰρ αἱ προγνώσιες ἐξευρημέναι ἔμοιγε τῶν ἐπικρατεόντων ἐν τῷ, σώματι, ἤν τε οἱ πόνοι κρατέωσι τῶν σιτίων ἤν τε

HIPPOCRATIS DE VICTVS RATIONE LIBER III.

At de victus humani ratione, ita ut ad ciborum copiam laborum commoderatio adhibeatur, exacte quis ſcribere non poteſt, quemadmodum etiam antea a me dictum eſt. Multa enim ſunt quae prohibent. Primum quidem differentes inter ſe hominum naturae. Nam et quae ſiccae ſunt, ipſae inter ſe invicem et cum caeteris collatae magis et minus ſiccae ſunt, et humidae ad eundemque modum de reliquis omnibus dicendum. Deinde etiam aetates quae iisdem minime indigent. Ad haec vero et regionum poſitiones ventorumque mutationes, et tempeſtatum transmutationes annique conditiones. Quin et inter cibos ipſos magna eſt differentia. Triticum enim a tritico et vinum a vino differt, reliquaque omnia ex quibus victum trahimus cum diverſa exiſtant, impediunt quo minus quis ea de re exacte ſcribere poſſit. Sed enim inventae a me ſunt eorum quae in corpore ſuperant praenotiones, ſive labores cibos, ſive cibi labo-

τὰ σιτία τῶν πόνων, καὶ ὡς χρὴ ἕκαστα ἐξακέεσθαι, προκαταμανθάνειν τε ὑγιέας τὰς φύσεις μὴ προσπελάζειν τε τὰς νόσους, εἰ μή τις μεγάλα πάνυ ἐξαμαρτάνοι καὶ πολλάκις. ταῦτα δὲ φαρμάκων δέεται ἤδη. ἔστι δ᾽ ἅσσα οὐδ᾽ ὑπὸ τῶν φαρμάκων δύναται ὑγιάζεσθαι. ὡς μὲν οὖν δυνα(242)τὸν εὑρεθῆναι ἔγγιστα τοῦ ὅρου ἐμοὶ εὕρηται, τὸ δὲ ἀκριβὲς οὐδενί. πρῶτον μὲν οὖν τοῖσι πολλοῖσι τῶν ἀνθρώπων συγγράψω ἐξ ὧν μάλιστα ἂν ὠφελοῖντο οἵτινες σιτίοισι προστυχοῦσι χρέονται, πόνοισί τε τοῖσι ἀναγκαίοισιν, ὁδοιπορίῃσί τε τῇσι προσανάγκῃσι, θαλασσουργίῃσί τε τῇσι πρὸς τὴν συλλογὴν εὑρεθείσῃσι τοῦ βίου, θαλπόμενοί τε παρὰ τὸ σύμφορον, ψυχόμενοί τε παρὰ τὸ ὠφέλιμον, τῇ τε ἄλλῃ διαίτῃ ἀκαταστάτῳ χρεόμενοι. τούτοισι δὴ ξυμφέρει ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὧδε διαιτᾶσθαι. τὸν μὲν ἐνιαυτὸν ἐς τέσσαρα μέρεα διαιρέουσιν, ἅπερ μάλιστα γινώσκουσιν οἱ πολλοὶ, χειμῶνα, ἦρ, θέρος, φθινόπωρον. καὶ χειμῶνα μὲν ἀπὸ πλειάδων δύσιος ἄχρι ἰσημερίης ἠαρινῆς. ἔαρ δὲ ἀπὸ ἰσημερίης μέχρι πλειάδων ἐπιτολῆς. θέρος ἀπὸ πλειάδων μέχρι ἀρκτού-

res ſuperent, et quanam ratione ſingulis mederi oporteat, tum etiam ſanis proſpicere uti ne in morbos incidant, niſi quis valde multum ac ſaepe delinquat. Quae ſane ipſa medicamentis jam indigent, etſi ſunt quaedam quae neque medicamentis ſanari poſſunt. Quoad igitur fieri potuit, inventa ſunt a nobis quae quam maxime ad rem facerent, exacte vero a nemine. Primum quidem igitur plerisque vulgo ſcribam, ex quibus maximam utilitatem capiant qui cibis quibuslibet et laboribus neceſſariis coactisque profectionibus utuntur, tum qui maritimis negotiationibus ad victum parandum repertis distinentur, ſi plus juſto incalescant et magis quam expediat refrigerentur, reliquaque victus ratione inſtabili utantur. His ſane praeſens victus ratio conducit. Annum quidem plerique in quatuor partes omnibus fere notas dividunt, hiemem, ver, aeſtatem et autumnum. Ac hiemem quidem a vergiliarum occaſu ad aequinoctium vernum. Ver autem ab aequinoctio ad vergiliarum oxortum. Aeſtatem ab vergiliarum

Ed. Chart. VI. [479.] Foës. I. 366. 367. Ed. Lind. I. (242. 243.)

ρου ἐπιτολῆς, φθινόπωρον δὲ ἀπὸ ἀρκτούρου μέχρι πλειάδων δύσιος. ἐν μὲν οὖν τῷ χειμῶνι ξυμφέρει πρὸς τὴν ὥρην, ψυχρήν τε καὶ ξυνεστηκυίην, ὑπεναντιούμενον τοῖσι διαιτήμασιν ὧδε χρέεσθαι. πρῶτον μὲν μονοσιτίησι χρὴ διάγειν, ἢν μὴ πάνυ ξηρὰν τις τὴν κοιλίην ἔχει, εἰ δὲ μή· μικρὸν ἀριστῆν. τοῖσι δὲ διαιτήμασι χρέεσθαι τοῖσι ξηροῖσι καὶ αὐστηροῖσι καὶ θερμαντικοῖσι καὶ συγκομιστοῖσι καὶ ἀκρήτοισιν. ἀρτοσιτέειν δὲ μᾶλλον. καὶ τοῖσιν ὀπτοῖσι τῶν ὄψων μᾶλλον ἢ τοῖσι ἑφθοῖσιν χρέεσθαι. καὶ τοῖσι πόμασι μέλασιν ἀκρητέροισι καὶ ἐλάσσοσι. λαχάνοισιν δὲ ὡς ἥκιστα, πλὴν τοῖσι θερμαντικοῖσι καὶ ξηροῖσι. καὶ χυλοῖσι καὶ ῥοφήμασι ὡς ἥκιστα. τοῖσι (243) δὲ πόνοισι πουλλοῖσιν ἅπασι, τοῖσί τε δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐξ ὀλίγου προσάγοντα καὶ τῇ πάλῃ ἐν ἐλαίῳ, μακρῇ, ἀπὸ κούφων προσαναγκάζοντα. τοῖσι μὲν περιπάτοισιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων ὀξέσιν, ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου βραδέσιν ἐν ἀλέῃ, ὀρθοῖσί τε πολλοῖσιν ἐξ ὀλίγου ἀρχόμενον, προσάγοντα σφοδρὸν, ἀποπαύοντά τε ἡσυχῇ καὶ σκληροκοιτίῃσι καὶ νυκτοβατίῃσι καὶ σχοινοβατίῃσι || καὶ κυνοδρομίῃσι χρέεσθαι συμφέρει. πάντα γὰρ ταῦτα ἰσχναίνει καὶ θερμαί-

ortu ad arcturi exortum. Autumnum vero ab arcturo ad vergiliarum occasum. Per hiemem, igitur ut anni tempori frigido et constricto te opponas, hac victus ratione uti convenit. Plurimum quidem semel tantum cibus sumendus, nisi quis alvum valde sic um habeat. Sin minus, parum prandendum. Cibis autem utendum siccis, austeris, calefacientibus, ex toto collatis et meracis. Pane quoque magis et obsoniis assis potius quam elixis utendum; potionibus item nigris, meracioribus ac paucioribus; oleribus autem quam minimum, praeterquam calefacientibus et siccis; succis etiam ac sorbitionibus quam minimum; laboribus autem plurimis omnibus cursibusque flexis, sensim accessione facta, et lucta cum oleo a levioribus adurgendo, et deambulationibus quidem post exercitationes celeribus, a coena vero tardis in loco tepido. Matutinis etiam multis ex levi initio, vehementer progrediendo et leniter desinendo. Duro etiam cubili et nocturnis itineribus uti, tum etiam per pulverem ingredi ac currere confert. Haec enim omnia ex-

Ed. Chart. VI. [479. 480.] Foës. I. 367. Ed. Lind. I. (243. 244.)
νει, χρέεσθαί τε πλείω. ὁκόταν δὲ ἐθέλῃ λούσασθαι, ἢν μὲν ἐκπονήσῃ ἐν παλαίστρῃ, ψυχρὸν λουέσθω· ἢν δὲ ἄλλῳ τινὶ πόνῳ χρήσηται, τὸ θερμὸν ξυμφορώτερον. χρέεσθαι δὲ καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι, τοὺς μὲν ὑγροτέρους τρεῖς τοῦ μηνὸς, τοὺς δὲ ξηροτέρους δὶς ἀπὸ σιτίων παντοδαπῶν. ἐκ δὴ τῶν ἐμέτων προσάγειν ἡσυχῇ πρὸς τὸ εἰθισμένον σιτίον ἐς ἡμέρας τρεῖς. καὶ τοῖσι πόνοισι χρῆσθαι κουφοτέροισι καὶ ἐλάττοσι τοῦτον τὸν χρόνον. ἀπὸ δὲ βοείων καὶ χοιρείων κρεῶν ἢ τῶν ἄλλων ὅ τι ἂν ὑπερβάλλῃ πλησσόμενον ἐμέειν. καὶ ἀπὸ πυρωδέων καὶ γλυκέων καὶ λιπαρῶν ἀνεθίστων πλησμονῆς ἐμέειν συμφέρει. καὶ ἀπὸ μέθης καὶ σίτων μεταβολῆς καὶ χωρίων μεταλλαγῆς ἐμέειν. διδόναι δὲ καὶ τῷ ψύχει καθαρὸν ἑωυτὸν, πλὴν ἀπὸ τῶν σιτίων καὶ γυμνασίων. [480] ἀλλ᾽ ἔν τε τοῖσιν ὀρθρίοισι περιπάτοισιν, ὁκόταν ἄρξηται τὸ σῶμα διαθερμαίνεσθαι, καὶ τοῖσι δρόμοισι καὶ ἐν τῷ ἄλλῳ χρόνῳ ὑπερβολὴν φυλασσόμενος. ἀγαθὸν γὰρ τῷ σώματι χειμάζεσθαι (244) ἢ γυμνάζεσθαι ἐν τῇ ὥρῃ. οὐδὲ γὰρ τὰ δένδρα μὴ χειμασθέντα ἐν τῇ ὥρῃ δύνανται καρπὸν φέρειν,

tenuant et calefaciunt, iisque plurimis utendum. Cum vero quis lavari volet, si quidem in palaestra laboraverit, frigida lavetur. Quod si alio quopiam labore usus fuerit, calida magis confert. Vomitionibus autem post cibos cujusvis generis humidiores ter in mense utantur, ficciores vero bis. A vomitionibus sensim per tres dies ad consuetum cibum deducendum, et sub id tempus levioribus et paucioribus laboribus utendum. A bubula et porcina carne aut a quibusvis aliis, qui supra modum repletus vomat. Quin etiam ex caseosorum et dulcium et pinguium minime consuetorum repletione vomere confert. Post ebrietatem quoque et ciborum mutationem locorumque transmutationem vomendum. Purum autem se frigori exponere oportet, praeterquam post cibos e texercitationes. Sed in deambulationibus matutinis, cum corpus incalescere coeperit, et in cursibus reliquoque quovis tempore exsuperantia vitanda est. Hac enim tempestate corpori frigus sentire quam exerceri magis confert. Neque enim arbores quae hoc tempore frigora non sense-

οὐδ' αὐτὰ ἐῤῥῶσθαι, χρέεσθαι δὲ καὶ τοῖσι πόνοισι πουλλοῖσι ταύτην τὴν ὥρην ἐς ὑπερβολὴν, ἢν μὴ οἱ κόποι ἐγγίνωνται. τοῦτο τεκμήριον διδάσκω τοὺς ἰδιώτας. διότι τάδε οὕτως ἔχει φράσω. τῆς ὥρης οὔσης ψυχρῆς καὶ συνεστηκυίης παραπλήσια πέπονθε καὶ τὰ ζῶα. βραδέως οὖν ἀνάγκη διαθερμαίνεσθαι τὰ σώματα ὑπὸ τοῦ πόνου, καὶ τοῦ ὑγροῦ μικρόν τι μέρος ἀποκρίνεσθαι τοῦ ὑπάρχοντος. εἶτα τοῦ χρόνου ὅντινα μὲν πονέει, ἀποδέδοται ὀλίγος· ὅντινα δὲ ἀναπαύεται, πουλύς. ἡ μὲν γὰρ ἡμέρη βραχείη, ἡ δὲ νὺξ μακρή. διὰ ταῦτα οὖν οὐκ ἔχει ὑπερβολὴν ὁ χρόνος καὶ ὁ πόνος. χρὴ οὖν διὰ ταῦτα τὴν ὥρην ταύτην οὕτω διαιτῆσθαι. ἀπὸ πλειάδων δύσιος μέχρις ἡλίου τροπῶν ἡμέρας τεσσαράκοντα τέσσαρας. περὶ δὲ τὴν τροπὴν ἐν φυλακῇ ὅ τι μάλιστα εἶναι, καὶ ἀπὸ τροπῆς ἡλίου ἄλλας τοσαύτας ἡμέρας τῇ αὐτῇ διαίτῃ χρέεσθαι. ἐπὴν δὲ ὥρη ἐπανάγῃ τὸν ζέφυρον καὶ μαλακωτέρη γένηται, δεῖ καὶ τῇ διαίτῃ μετὰ τῆς ὥρης ἕπεσθαι ἡμέρας πεντεκαίδεκα, ὅτε ἡ ἀρκτούρου ἐπιτολὴ καὶ χελιδὼν ἤδη φέρεται. τὸν ἐχόμενον δὲ χρόνον

runt, fructum ferre aut ſatis valere poſſunt. Hac quoque tempeſtate laboribus etiam multis utendum dum laſſitudines minime contingant. Cujus rei iſtud dabo plebejis argumentum, curque haec ita ſe habeant aperiam. Cum hoc anni tempus frigidum et conſtrictum exiſtat, ſimilia etiam animalibus contingere ſolent. Corpora igitur lente ex labore incalescere, et humidi quod ineſt parvam quandam portionem excerni neceſſe eſt. Deinde labori quidem temporis parum conceſſum eſt, quieti vero multum, cum dies quidem brevis ſit, nox autem longa. Ideoque neque tempus, neque labor modum excedunt. Eam igitur ob cauſam hoc anni tempore iſta victus ratio inſtituenda eſt, a vergiliarum occaſu ad ſolſtitium usque diebus quadraginta quatuor. At circa ſolſtitium quam maxima fieri poteſt cuſtodia utendum, et a ſolſtitio aliis totidem diebus eadem victus ratio uſurpanda. Vbi autem tempeſtas favonium reduxerit et mollior extiterit, victus rationem tempeſtati accommodare convenit, diebus quindecim ad arcturi exortum et hirundinis adventum. Quod vero ſequitur tempus varie magis tranſigere oportet, ad

ποικιλώτερον ἤδη διάγειν μέχρις ἰσημερίης ἡμέρας τριάκοντα δύο. χρὴ οὖν καὶ τοῖσι διαιτήμασι χρέεσθαι τῇ ὥρῃ διαποικίλλοντα φαυλοτέροισι καὶ κουφοτέροισι, τοῖσί τε σιτίοισι καὶ τοῖσι ποτοῖσι καὶ πόνοισι προσάγοντα ἡσυχῇ πρὸς τὸ ἔαρ. ὁκόταν δὲ ἰσημερίη γένηται ἤδη μαλακωτέρη καὶ αἱ ἡμέραι μὲν μακρότεραι, αἱ νύκτες δὲ βραχύτεραι, (245) καὶ ἡ ὥρη θερμή τε καὶ ξηρὴ καταστῇ καὶ ἡ παρεοῦσα τρόφιμός τε καὶ ἄκρητος. δεῖ οὖν ὥσπερ τὰ δένδρεα παρασκευάζονται ἐν ταύτῃ τῇ ὥρῃ αὐτοῖσιν ὠφελείην ἐς τὸ θέρος, οὐκ ἔχοντα γνώμην, αὔξησίν τε καὶ σκιὴν, οὕτω καὶ τὸν ἄνθρωπον. ἐπεὶ γὰρ γνώμην ἔχει, τῆς σαρκὸς τὴν αὔξησιν δεῖ ὑγιηρὴν αὐτὴν παρασκευάζειν. χρὴ οὖν ὡς μὴ ἐξαπίνης τὴν δίαιταν μεταβάλλειν, διελεῖν τὸν χρόνον ἐς μέρεα ἓξ κατὰ ὀκτὼ ἡμέρας. ἐν γοῦν τῇ πρώτῃ μοίρῃ χρὴ τῶν τε πόνων ἀφαιρέειν καὶ τοῖσι λοιποῖσι ὀξυτέροισι χρέεσθαι, τοῖσι δὲ σιτίοισι μαλακωτέροισί τε καὶ πόμασιν ὑδαρεστέροισι καὶ λευκοτέροισι. καὶ τῇ πάλῃ σὺν ἐλαίῳ ἐν τῷ ἡλίῳ χρέεσθαι. ἐν ἑκάστῃ δὲ τῇ ὥρῃ ἕκαστα τῶν διαιτημάτων μεθιστάνει κατὰ μικρόν.

aequinoctium usque diebus duobus et triginta. Victus igitur ratione ad anni temporis varietatem accommodata, molliore et leviore utendum in cibis, potibus et laboribus ſenſim ad ver adducendo. Cum autem aequinoctium jam mollius evaſerit diesque longiores et noctes breviores annique tempus ad calidum et ſiccum pervenerit, praeſens etiam victus probe nutriens ac meracus eſto. Quemadmodum igitur arbores cum ratione careant, hac tempeſtate ſibi comparant ad aeſtatis commoditatem tum incrementum tum umbram, ita homo cum mente ſit praeditus, carnis incrementum ſalubre ſibi comparare debet. Ne igitur victus ratio derepente immutetur, tempus in ſex partes per octo dies dividendum. In prima itaque parte de laboribus detrahendum reliquisque acutioribus utendum. Cibi quoque molliores exhibendi et potiones aquoſiores ac calidiores, et lucta cum oleo in ſole utendum. In ſingulis autem anni temporibus unaquaeque victus ratio paulatim transmutanda et deambulationes a

καὶ τῶν περιπάτων ἀφαιρέειν τῶν ἀπὸ τοῦ δείπνου τοὺς πλείους, τῶν δὲ ὀρθρίων ἐλάττους. || καὶ τῆς μάζης ἀντὶ τῶν ἄρτων προστίθεσθαι, καὶ τῶν λαχάνων τῶν ἑψάνων προσάγειν, καὶ τὰ ὄψα ἀνισάζειν τὰ ἑφθὰ τοῖσιν ὀπτοῖσι, λουτροῖσί τε χρέεσθαι καὶ ἐναριστῆν μικρὸν ἀφροδισίοισί τε ἐλάττοσι καὶ τοῖσιν ἐμέτοισι. τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν δύο ποιέεσθαι, εἶτα διὰ πλείονος χρόνου, ὅκως ἂν καταστήσῃ τε τὸ σῶμα σεσαρκωμένον καθαρῇ σαρκὶ, καὶ τὴν δίαιταν μαλακὴν ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ μέχρι πλειάδων ἐπιτολῆς. ἐν τούτῳ ἤδη θέρος καὶ τὴν δίαιταν ἤδη χρὴ πρὸς τοῦτο ποιέεσθαι. χρὴ οὖν ἐπειδὰν πλειὰς ἐπιτείλῃ, τοῖσί τε σιτίοισι μαλακωτέροισι καὶ ἐλάττοσι χρέεσθαι, εἶτα τῇ μάζῃ πλεῖον ἢ τῷ ἄρτῳ. ταύτῃ δὲ προ(246)οφυρητῇ ἀτριπτοτέρῃ. τοῖσι δὲ πόμασι μαλακοῖσι, λευκοῖσιν, ὑδαρέσιν, ἀρίστῳ δὲ ὀλίγῳ. καὶ ὕπνοισιν ἀπὸ τοῦ ἀρίστου βραχέσι. καὶ πλησμονῇσιν ὡς ἥκιστα τῶν σιτίων τε καὶ ποτῶν ἱκανῶς ἐπὶ τῷ σίτῳ χρέεσθαι. [481] δι' ἡμέρης δὲ ὡς ἥκιστα πίνειν, ἢν μὴ ἀνάγκῃ τινὶ ξηρασίῃ τὸ σῶμα χρήσηται. χρέεσθαι δὲ τοῖσι λαχάνοισι τοῖσιν ἑφθοῖσι, πλὴν τῶν καυσωδέων καὶ ξηρῶν. χρέεσθαι δὲ καὶ

coena plures detrahendae, matutinae vero pauciores. Maza quoque panis loco apponenda et olera cocta exhibenda, opsoniaque elixa assis adaequanda. Balneis etiam utendum, parvo prandio et rebus venereis paucis. Vomitiones quoque primum quidem duobus interpositis diebus, deinde longiore interjecto tempore faciendae, quo et corpus ad puram carnem reducas, et victus rationem hoc tempore mollem instituas ad vergiliarum exortum. Tunc jam adest aestas ad quam victus rationem accommodare oportet. Ubi ergo vergiliae jam exortae sunt, cibis mollioribus et paucioribus utendum, deinde plus maza quam pane eaque prius subacta et minime intrita. Potibus autem mollibus, albis, aquosis, prandio modico et somnis a prandio brevibus, et ciborum ac potionum repletionibus quam minimis. In cibo potu quantum satis est utendum. Interdiu vero quam minimum bibendum, nisi necessaria aliqua siccitate corpus detineatur. Oleribus coctis utendum, aestuosis et siccantibus exceptis.

τοῖσιν ὠμοῖσι, πλὴν τῶν θερμαντικῶν καὶ ξηρῶν. ἐμέτοισι δὲ, ἢν μή τις πλησμονὴ ἐγγένηται, μὴ χρέεσθαι. τοῖσι δὲ ἀφροδισίοισιν ὡς ἥκιστα. λουτροῖσι δὲ χλιεροῖσι χρέεσθαι. ἡ δὲ ὀπώρη ἰσχυρότερον τῆς ἀνθρωπίνης φύσιος. βέλτιον οὖν ὀπωρῶν ἀπέχεσθαι. εἰ δὲ χρῷτό τις, μετὰ τῶν σιτίων χρεόμενος ἥκιστ' ἂν ἐξαμαρτάνοι. τοῖσί τε πόνοισι τοῖσί τε τροχοῖσι χρὴ γυμνάζεσθαι. καὶ διαύλοισιν ὀλίγοισι πολὺν χρόνον. καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἐν σκιῇ. τῇ τε πάλῃ ἐν κόνει, ὅκως ἥκιστα ἐκθερμαίνηται. ἡ γὰρ ἀλίνδησις βέλτιον ἢ οἱ τροχοί. ψύχουσι γὰρ τὸ σῶμα κενοῦντες τοῦ ὑγροῦ. ἀπὸ δείπνου τε μὴ περιπατέειν ἀλλ' ἢ ὅσον ἐξαναστῆναι. πρωῒ δὲ χρέεσθαι τοῖσι περιπάτοισιν. ἡλίους δὲ φυλάσσειν καὶ τὰ ψύχεα τά τε ἐν πρωῒ καὶ τὰ ἐν τῇ ἑσπέρῃ, ὁκόσα ποταμοὶ ἢ λίμναι ἢ χίονες ἀποπνέουσι. ταύτῃ δὲ τῇ διαίτῃ προσανεχέτω μέχρις ἡλίου τροπέων, ὅκως ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ ἀφαιρήσῃ πάντα ὁκόσα ξηρὰ καὶ θερμὰ καὶ μέλανα καὶ ἄκρητα, καὶ τοὺς ἄρτους, πλὴν εἴ τι μικρὸν ἡδο(247)νῆς παρέχειν εἵνεκα. τὸν ἐχόμενον δὲ χρόνον διαιτήσεται τοῖσι μαλακοῖσι καὶ ὑγροῖσι

Crudis quoque utendum, calefacientibus et ſiccantibus exceptis. Ac vomitionibus niſi ſi qua repletio inſit, minime utendum rebusque venereis omnium minime. Balneis vero tepidis uti licet. Poma vero cum pro natura humana valentiora ſint, ab his abſtinere praeſtat. Quod ſi quis cum cibis utatur, minime deliquerit. Laboribus etiam et curſibus exerceri convenit, iisque ad carceres redeuntibus modicis multo tempore et deambulationibus in umbra. Lucta vero in pulvere, quo minimum incalescat. Nam volutatio in pulvere curſibus praeſtat, qui corpus humidum vacuando deſiccant. A coena minime deambulandum, ſed tantum ſtandum. Mane vero deambulationibus utendum. Soles vitandi et frigora tum matutina tum veſpertina, quaecunque a fluminibus aut ſtagnis aut nivibus ſpirant. In hac autem victus ratione ad ſolſtitium aeſtivum usque perſeverandum, uti hoc tempore ſicca omnia et calida ac nigra et meraca, ac panes detrahas, niſi ſi paulum quid voluptatis gratia exhibeas. Tempore vero quod poſtea ſequitur cibis

καὶ ψυκτικοῖσι καὶ λευκοῖσι μέχρις ἀρκτούρου ἐπιτολῆς καὶ ἰσημερίης ἡμέρας ἐνενήκοντα τρεῖς. ἀπὸ δὲ ἰσημερίης ὧδε χρὴ διαιτεῖσθαι, προσάγοντα πρὸς τὸν χειμῶνα ἐν τῷ φθινοπώρῳ, φυλασσόμενον τὰς μεταβολὰς τῶν ψύχεων καὶ τῆς ἀλέης ἐσθῆτι παχείῃ. χρέεσθαι δὲ ἐν τουτέῳ τῷ χρόνῳ ἐν ἱματίῳ προκινήσαντα τῇ τε τρίψει καὶ τῇ πάλῃ ἐν ἐλαίῳ ἡσυχῇ προσάγοντα. καὶ τοὺς περιπάτους ποιέεσθαι ἐν ἀλέῃ. θερμολουσίῃ τε χρέεσθαι καὶ τοὺς ἡμερινοὺς ὕπνους ἀφαιρέειν καὶ τοῖσι σιτίοισι θερμοτέροισι καὶ ἧσσον ὑγροῖσι καὶ καθαροῖσι. καὶ τοῖσι πόμασι μελανωτέροισι, μαλακοῖσι δὲ καὶ μὴ ὑδαρέσι. τοῖσί τε λαχάνοισιν ἧσσον. τῇ τε ἄλλῃ διαίτῃ προσάγειν πάσῃ τῶν θερινῶν ἀφαιρεῦντα, τοῖσι χειμερίοισι χρέεσθαι μὴ ἐς ἄκρον, ὅκως καταστήσῃ ὡς ἔγγιστα τῆς χειμερινῆς διαίτης, ἐν ἡμέραιν δυοῖν δεούσαιν ἢ πεντήκοντα μέχρι πλειάδων δύσιος ἀπὸ ἰσημερίης. ταῦτα μὲν παραινέω τῷ πλήθει τῶν ἀνθρώπων, ὁκόσοισιν ἐξ ἀνάγκης εἰκῇ τὸν βίον διατελέειν ἐστὶ, μηδ᾽ ὑπάρχει αὐτέοισι τῶν ἄλλων ἀμελήσαντας τῆς ἑαυτῶν ὑγιείης ἐπιμελεῖσθαι. οἷσι δὲ

utatur mollibus et humidis, refrigerantibus et albis, ad arcturi exortum et aequinoctium diebus 93. Post aequinoctium autem hoc modo victus rationem instituere oportet, per autumnum ad hiemem accedendo, ita ut frigorum ac temporis mutationes vestitu crasso devites. Hoc vero tempore prius in veste motu utendum, frictioneque et lucta cum oleo sensim adjiciendo, et loco tepido deambulandum, calidaque lavandum et somni diurni detrahendi. Cibi etiam assumendi calidiores, minus humidi et puri, potus vero nigriores, molles tamen et non aquosi, olera autem minus. Reliquaque omni victus ratione ita progrediendum, ut ab aestivis demas, hibernis utaris non ad summum, quo quam proxime ad hibernam victus rationem devenias, per dies duodequinquaginta ad vergiliarum occasum ab aequinoctio. Atque ista quidem plerisque hominibus suadeo, quibus temere vitam degere necesse est, neque licet reliquis posthabitis suae ipsorum sanitatis curam habere. Qui vero

τοῦτο παρεσκεύασται καὶ διέγνωσται, ὅτι οὐδὲν ὄφελός ἐστιν οὔτε χρημάτων οὔτε σώματος οὔτε τῶν ἄλλων οὐδενὸς ἄτερ τῆς ὑγιείης, πρὸς τουτέους ἐστί μοι δίαιτα ἐξευρημένη ὡς ἀνυστὸν πρὸς τὸ ἀληθέστατον τῶν δυνατῶν προσηγμένη. ταύτην μὲν (248) οὖν προϊόντι τῷ λόγῳ δηλώσω. || τόδε δὲ τὸ ἐξεύρημα καλὸν μὲν ἐμοὶ τῷ εὑρόντι, ὠφέλιμον δὲ τοῖσι μαθοῦσιν, οὐδεὶς δέ κω τῶν πρότερον οὐδὲ ἐπεχείρησε ξυνθεῖναι, ὃ πρὸς ἅπαντα τὰ ἄλλα πολλοῦ κρίνω εἶναι ἄξιον. ἔστι προδιάγνωσις μὲν πρὸ τοῦ κάμνειν, διάγνωσις δὲ τῶν σωμάτων τί πέπονθε, πότερον τὸ σιτίον κρατέει τοὺς πόνους, ἢ οἱ πόνοι τὰ σιτία, ἢ μετρίως ἔχει πρὸς ἄλληλα. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ κρατέεσθαι ὁκοτερονοῦν νοῦσοι ἐγγίνονται· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσάζειν [482] πρὸς ἄλληλα ὑγείη πρόσεστιν. ἐπὶ ταῦτα δὴ τὰ εἴδεα ἐπέξειμι καὶ δείξω ὁκοῖα γίνεται τοῖσιν ἀνθρώποισιν ὑγιαίνειν δοκέουσι καὶ ἐσθίουσί τε ἡδέως πονέειν τε δυναμένοισι καὶ σώματος καὶ χρώματος ἱκανῶς ἔχουσιν. αἱ ῥῖνες ἄτερ προφάσιος φανερῆς ἐμπλήσσονται ἀπὸ τοῦ δείπνου. καὶ δοκέουσι μὲν πλήρεες εἶναι, μύσσονται δὲ οὐδέν. ὁκόταν δὲ

ita ſunt comparati ſibique in animum induxerunt, neque pecuniarum, neque corporis, neque ullius rei utilitatem citra ſanitatem aeſtimandam eſſe, iis a me inventa eſt victus ratio, quae quoad ejus fieri poteſt maxime ad veritatem accedit, quam procedente oratione demonſtrabo. Atque iſta inventio mihi quidem inventori pulchra eſt, utilis vero iis qui discunt, a nullo adhuc antea tentata, et quam ad alia omnia plurimi aeſtimo. Eſt autem et praecognitio ante quam aegrotent, et affectus corporum cognitio, utrum cibi labores, an cibos labores ſuperent, an moderate inter ſe habeant. Quodcunque enim ſuperetur, ex eo morbi contingunt, ex mutua vero inter ſe aequabilitate ſanitas adeſt. Ad has ſane ſpecies aggrediar, et aperiam quaenam iis contingant qui ſibi bene valere videntur et cibis ac laboribus jucunde fruuntur, tum corporis tum coloris habent abunde. Nares a coena citra cauſam manifeſtam implentur et plenae eſſe videntur, nihil tamen emun-

Ed. Chart. VI. [482.] Foës. I. 369. Ed. Lind. I. (248. 249.)

περιπατεῖν ἄρξωνται τοῦ ὄρθρου καὶ γυμνάζεσθαι, τότε μύσσονται καὶ πτύουσι. καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ τὰ βλέφαρα βαρέα ἴσχουσι. καὶ τὸ μέτωπον ξυσμὴ λαμβάνει. τῶν τε σίτων ἀπέχονται. καὶ πίνειν ἧσσον δύνανται, ἀχροίη τε τουτέοισιν ἡ χροιὴ γίνεται. καὶ ἢ κατάῤῥοοι κινέονται ἢ πυρετοὶ φρικώδεες, καθ᾽ ὅ τι ἂν τύχῃ τοῦ χρόνου ἡ πλησμονὴ κινηθεῖσα. ὅ τι δ᾽ ἂν τύχῃ ποιήσας κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν, τοῦτο αἰτιῆται οὐκ αἴτιον ἐόν. τουτέῳ γὰρ κρατεῦντα τὰ σιτία (249) τοὺς πόνους, κατὰ μικρὸν ξυλλεγομένη ἡ πλησμονὴ ἐς νοῦσον ἤγαγεν. ἀλλ᾽ οὐ χρὴ προΐεσθαι μέχρι τουτέου, ἀλλ᾽ ὁκόταν γνῷ τὰ πρῶτα τῶν τεκμηρίων, εἰδέναι ὅ τι κρατέει τὰ σιτία τοὺς πόνους κατὰ μικρὸν ξυλλεγόμενα πλησμονή ἐστι. μύξαι γὰρ καὶ σίελα πλησμονῆς ἐστι κρίσις. ἀτρεμίζοντος μὲν δὴ τοῦ σώματος φράσσουσι τοὺς πόρους τοῦ πνεύματος, πολλῆς ἐνεούσης τῆς πλησμονῆς· θερμαινόμενον δὲ ὑπὸ τοῦ πόνου ἀποκρίνεται λεπτυνόμενον. χρὴ δὲ τὸν τοιοῦτον ἐκθεραπευθῆναι ὧδε. διαπονήσαντα ἐν τοῖσι γυμνασίοισι τοῖσιν εἰθισμένοισιν ἀκόπως, θερμῷ λουσάμενον σιτί-

gunt. Cum vero mane deambulare et exerceri coeperint, tum mucum et ſputum rejiciunt, procedenteque tempore palpebras etiam graves habent, frontem pruritus occupat, cibis abſtinent, potumque minus appetunt, habitus color deperditur, et aut deſtillationes aut febres cum horrore excitantur quocunque tempore repletionem commoveri contigerit. Eo autem tempore quicquid forte fecerit, in id culpam rejicit, cum minime in cauſa ſit. In hoc enim ſenſim collecta repletio morbum invexit, quod cibi labores ſuperant. Verum non eſt eo usque differendum, ſed cum primum ſigna videris, noſſe oportet, quod cum cibi labores ſuperant, paulatim collecta repletio exiſtit. Mucus enim et ſaliva repletionem arguunt, quiescenteque ſane corpore ſpiritus meatus opplent cum multa inſit repletio, quod vero labore incalescit, extenuatum excernitur. Huic curationem iſtam adhibere oportet, ut poſtquam ſe conſuetis exercitationibus citra defatigationem exercuerit calidaque laverit,

σαι παντοδαποῖσι καὶ ποιῆσαι ἐμέσαι. ἐκ δὲ τοῦ ἐμέτου κλύσαι τὸ στόμα καὶ τὴν φάρυγγα οἴνῳ αὐστηρῷ, ὅκως ἂν συστυφῇ τὰ στόματα τῶν φλεβῶν καὶ μηδὲν ἐπικατασπασθῇ, ὁκοῖα γίνεται ἀπὸ ἐμέτων. εἶτα ἀναστὰς περιπατησάτω ἐν ἀλέῃ ὀλίγα. ἐς δὲ τὴν ὑστεραίην τοῖσι μὲν περιπάτοισι χρέεσθαι, τοῖσι δὲ γυμνασίοισιν ἐλάσσοσι καὶ κουφοτέροισιν ἢ πρόσθεν. καὶ ἀνάριστος διαγέτω, ἢν θέρος ᾖ· ἢν δὲ μὴ θέρος ᾖ, μικρὸν ἐπιφαγέτω. καὶ τοῦ δείπνου ἀφελεῖν τὸ ἥμισυ οὗ ἤθελε δειπνεῖν. τῇ δὲ τρίτῃ τοὺς μὲν πόνους ἀποδότω τοὺς εἰθισμένους πάντας καὶ τοὺς περιπάτους. τοῖσι δὲ σιτίοισι προσαγέτω ἡσυχῇ, ὅκως τῇ πέμπτῃ ἀπὸ τοῦ ἐμέτου κομιεῖται τὸ σιτίον τὸ εἰθισμένον. κἢν μὲν ἀπὸ τουτέου ἱκανῶς ἔχῃ, θεραπευέσθω τὰ ἐπίλοιπα τοῖσι μὲν σιτίοισιν ἐλάσσοσι, τοῖσι δὲ πόνοισι πλείοσιν. ἢν δὲ μὴ καθεστήκῃ τὰ τεκμήρια τῆς πλησμονῆς, διαλιπὼν δύο ἡμέρας ἀφ᾽ ἧς ἐκομίσατο τὰ σιτία, ἐμεσάτω πάλιν καὶ προσαγέτω κατὰ τὰ αὐτά· ἢν δὲ μὴ, καὶ ἐκ τρίτου, μέχρις ἂν ἀπαλλαγῇ τῆς πλησμονῆς. εἰσὶ δέ τινες τῶν ἀνθρώπων (250) οἵτινες, ὁκόταν κρατέωνται οἱ πόνοι

cibos omnis generis offerat et vomitionem cieat. Post vomitionem vero os et fauces vino austero colluat, uti venarum oscula constringantur, nihilque convellatur velut ex vomitionibus contingere solet. Deinde ubi surrexerit, loco tepido modice deambulet. Postridie vero deambulationibus quidem utendum, exercitationibus tamen paucioribus et levioribus quam antea, et si aestas fuerit, minime prandeat, sin minus, parum comedat et de coena consueta dimidium detrahat. Tertia autem die ad labores quidem consuetos omnes et deambulationes redeat, sed cibos sensim augeat, uti quinto die post vomitionem consuetus cibus assumatur. Quod si inde satis erit, de caetero paucioribus quidem cibis, laboribus vero pluribus curetur. Si vero plenitudinis signa minime quieverint, duobus post cibos receptos intermissis diebus, rursus vomat et ad eosdem sensim deducatur. Sin minus, etiam tertio idem repete, quoad plenitudine liberetur. At vero quibusdam, ubi labores a cibis superantur, ista contin-

Ed. Chart. VI. [482. 483.] Foës. I. 369. 370. Ed. Lind. I. (250.)

ἀπὸ τῶν σιτίων, τοιαῦτα πάσχουσιν. ἀρχομένης μὲν τῆς πλησμονῆς ὕπνοι μακροὶ καὶ ἡδέες αὐτοῖσιν ἐπιγίνονται καὶ ἐπὶ τῆς ἡμέρης ἐπικοιμῶνται. ὁ δὲ ὕπνος γίνεται τῆς σαρκὸς ὑγρανθείσης καὶ χεῖται τὸ αἷμα καὶ γαληνίζει διαχεόμενον τὸ πνεῦμα. ὁκόταν δὲ μὴ δέχηται ἔτι τὸ σῶμα τὴν πλησμονὴν, ἀπόκρισιν ἤδη ἀφίησιν εἴσω ὑπὸ βίης τῆς περιόδου, ἥτις ὑπεναντιουμένη τῇ τροφῇ τῇ ἀπὸ τῶν σιτίων ταράσσει τὴν ψυχήν. οὐκ ἔτι κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἡδεῖς οἱ ὕπνοι, ἀλλ' ἀνάγκη ταράσσεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ δοκέει μάχεσθαι. || ὁκοῖα γάρ τινα πάσχει τὸ σῶμα, τοιαῦτα ὁρῇ ἡ ψυχὴ, κρυπτομένης τῆς ὄψιος. ὁκόταν οὖν ἐς τοῦτο ἥκῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐγγὺς ἤδη τοῦ κάμνειν ἐστίν. ὅτι δὲ ἕξει τὸ νούσημα μάλα δῆλον. ὁκοία γὰρ [483] ἂν ἔλθῃ ἀπόκρισις καὶ ὅτου ἂν κρατήσῃ, τοῦτο ἐνόσησεν. ἀλλ' οὐ χρὴ προέσθαι τὸν ἀφρονέοντα, ἀλλ' ὁκόταν ἐπιγνῷ τῶν τεκμηρίων τὰ πρῶτα, τῆς θεραπείης ἔχεσθαι, καὶ δὴ τοῦτον ὥσπερ τὸν πρότερον ἐκθεραπευθῆναι. πλείονος δὲ χρόνου καὶ λιμοκτονίης δέεται. ἐστὶ δὲ καὶ τοιάδε τὰ τεκμήρια πλησμονῆς. ἀλγέει τὸ σῶμα

gunt. Cum plenitudo quidem incipit, somni longi et suaves ipsis obveniunt, et interdiu etiam dormiunt. Fit autem somnus humectata carne et funditur sanguis, spiritus diffusus tranquillitatem habet. Cum vero corpus plenitudinem amplius capere non potest, ambitus vi secretionem intro jam remittit, quae alimento a cibis provenienti obviam facta animum perturbat. Tunc non amplius suaves sunt somni, sed hominem perturbari necesse est, sibique pugnas committere videtur. Quae enim corpori contingunt, eadem animus cernit oculis clausis. Cum igitur eo quis devenerit, prope jam aegrotat. Affuturum autem morbum admodum est manifestum. Qualis enim secretio ad partem venerit, et quamcunque superaverit, eam morbo afficiet. Verum hoc imprudenter minime est contemnendum, sed cum primum signa cognoveris, curationi insistendum. Et hic sane veluti prior curandus est, longioris autem temporis etiam inedia opus habet. Sunt autem etiam plenitudinis signa. Quibus-

οἷς μὲν ἅπαν, οἷς δὲ μέρος τι τοῦ σώματος ὅ τι ἂν τύχῃ. τὸ δὲ ἄλγος ἐστὶν ὁκοῖον κόπος καὶ δοκέουσι κοπιῆν ῥαθυμίῃσί τε καὶ πλησμονῇσι θεραπεύονται, μέχρις ἂν ἐς πυρετὸν ἀφικνῶνται. καὶ οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο γινώσκουσιν, ἀλλὰ λουτροῖσί τε καὶ σιτίοισι χρησάμενοι ἐς περιπλευμονίην κατέστησαν τὸ νούσημα, καὶ ἐς κίνδυνον τὸν ἔσχατον (251) ἀφικνέονται. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι πρὶν ἂν ἐς τὰς νούσους ἀφικνέωνται καὶ θεραπεύεσθαι τῷδε τῷ τρόπῳ. μάλιστα μὲν πυριηθέντα μαλακῇσι πυριῇσι τὸν ἄνθρωπον· εἰ δὲ μὴ, λουσάμενον πολλῷ καὶ θερμῷ διαλύσαντα τὸ σῶμα, ὡς μάλιστα χρησάμενον τοῖσι σιτίοισι πρῶτον μὲν τοῖσι δριμέσι καὶ πλείστοισιν, εἶτα τοῖσιν ἁλυκοῖσιν ἐξεμέσαι εὖ. καὶ ἐξαναστάντα περιπατῆσαι ὀλίγον χρόνον ἐν ἀλέῃ. ἔπειτα καταδαρθεῖν. πρωὶ δὲ τοῖσι περιπάτοισιν ἐξ ὀλίγου προσάγοντα χρέεσθαι καὶ τοῖσι γυμνασίοισι κούφοισι καὶ τῇσι προσαγωγῇσι καθάπερ καὶ τὸ πρότερον. ἰσχνασίης δὲ τοῦτο πλείστης δέεται καὶ περιπάτων. ἢν δὲ μὴ προνοηθεὶς ἐς πυρετὸν ἀφίκη-

dam quidem totum corpus dolet, quibusdam vero corporis pars quaedam, quaecunque ea fuerit. Dolor vero est uti lassitudo, et lassitudine teneri sibi videntur, desidiaque et repletione curationem adhibent, quoad in febrem incidant. Neque tamen adhuc hoc cognoscunt, sed balneis et cibis adhibitis morbum ad pulmonis inflammationem deducunt, et in extremum periculum incidunt. Verum antequam in hos morbos incidant, consilio prospiciendum et ad hunc modum curandum, praecipue quidem mollibus fomentis hominem fovendo, sin minus multa, calida lavando et corpus quam maxime dissolvendo, et post exhibitos cibos primum quidem acres ac plurimos, deinde salsos, probe vomitum ciendo. Postea exurgendum modicoque tempore loco tepido deambulandum, deinde dormiendum. Mane vero deambulationibus paulatim adjectione facta utendum, exercitatiobusque levioribus et ciborum oblationibus velut antea. Hoc enim extenuatione plurima et deambulationibus indiget. Quod si nulla adhibita providentia, in febrem incidat,

ται, προφέρειν μηδὲν ἄλλο ἀλλ' ἢ ὕδωρ ἡμερέων τριῶν. ἢν μὲν οὖν ἐν ταύτῃ παύσηται· εἰ δὲ μὴ, πτισάνης χυλῷ θεραπεύεσθαι, καὶ ἢ τεταρταῖος ἢ ἑβδομαῖος ἐκστήσεται, εἰ ἐξιδρώσει. ἀγαθὸν δὲ τοῖσι χρίσμασι χρέεσθαι τοῖσιν ἱδρωτικοῖσιν ὑπὸ τὰς κρίσιας, ἐξαναγκάζουσι γάρ. πάσχουσι δέ τινες καὶ τοιάδε ἀπὸ πλησμονῆς. τὴν κεφαλὴν ἀλγέει καὶ βαρύνεται, καὶ τὰ βλέφαρα πίπτει αὐτέοισιν ἀπὸ τοῦ δείπνου, ἔν τε τοῖς ὕπνοις ταράσσονται καὶ δοκέει θέρμη ἐνεῖναι, ἥ τε κοιλίη ἐφίσταται ἐνίοτε. ὁκόταν δὲ ἀφροδισιάσῃ, δοκέει κουφότερος εἶναι ἐς τὸ παραυτίκα. ἐξ ὑστέρου δὲ μᾶλλον βαρύνεται. τούτοισιν ἡ κεφαλὴ τὴν πλησμονὴν ἀντισπῶσα τήν τε κοιλίην ἐφίστησι καὶ αὐτὴ βαρύνεται. κίνδυνοι δὲ ὑπόκεινται ὅκη ἂν ῥαγῇ ἡ πλησμο(252)νὴ, τοῦτο διαφθείρει. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι ὧδε. ἢν βούληται τὴν θεραπείην ταχείην ποιέεσθαι, ἐλλεβόρῳ καθαρθῆναι. εἶτα προσάγειν τοῖσι σιτίοισι κούφοισι καὶ μαλακοῖσιν ἡμέρας δέκα. τοῖσι δὲ σιτίοισι διαχωρητικοῖσιν, ὅκως κρατήσῃ ἡ κάτω κοιλίη, τὴν κεφαλὴν κάτω ἀντισπάσαι. καὶ τοῖσιν δρόμοισι βραδέσι καὶ

per dies tres praeter aquam nil offerendum. Interea igitur si sedetur, bene habet, sin minus, ptisanae succo curatio instituenda, et vel quarto vel septimo die decedet si sudaverit. Prodest vero sub indicationis tempus illitionibus sudorem moventibus uti, cum ad sudorem provocent. At quibusdam etiam ex plenitudine haec contingunt. Caput dolore tentatur et gravatur, palpebraeque ipsis a coena concidunt et inter dormiendum turbantur, calorque inesse videtur et alvus interdum sistitur. Ex rerum venerearum usu levior statim sibi videtur, at postea gravior. In his caput plenitudinem ad se attrahens tum alvum supprimit tum ipsum gravatur. Periculum autem imminet ne quamcunque in partem plenitudo erumpat, eam ipsam corrumpat. Sed hac ratione providendum. Si celerem curationem esse voles, veratro purgandum, deinde cibi leves et molles ad dies decem offerendi, iique alvum dejicientes, quo alvus inferior deorsum revellendo caput superet. Cursibus lardis et ma-

τοῖσιν ὀρθρίοισι καὶ τοῖσι περιπάτοισιν ἱκανοῖσι. τῇ τε ἐν ἐλαίῳ πάλῃ ἀρίστῳ τε χρέεσθαι καὶ ὕπνῳ ἀπὸ τοῦ ἀρίστου οὐ μακρῷ. ἀπὸ τοῦ δείπνου δὲ ὁκόσον ἐξαναστῆναι ἱκανόν. καὶ τὸ μὲν λούεσθαι, τὸ δὲ χρίεσθαι. λούεσθαι δὲ χλιερῷ. λαγνείης δὲ ἀπέχεσθαι. αὕτη μὲν ἡ ταχυτέρη θεραπείη. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο φαρμακοποτέειν, λουσάμενον πολλῷ ἐμέσαι ἐκ σιτίων γλυκέων καὶ ἁλυκῶν. ἐξ ἐμέτου δὲ ὅσον ἐξαναστῆναι. πρωῒ δὲ τοῖσι περιπάτοισι προσάγειν. καὶ τοῖσι γυμνασίοισι τοῖσι προγεγραμμένοισιν ἐς ἡμέρας ἕξ. τῇ δὲ ἑβδόμῃ πλησμονὴν προσθέντα ἔμετον ποιήσασθαι ἀπὸ τῶν ὁμοίων σιτίων. καὶ προσάγειν κατὰ τὸ αὐτό. χρέεσθαι δὲ τούτοισιν ἐπὶ τέσσαρας ἑβδομάδας. μάλιστα γὰρ ἐν τοσούτῳ χρόνῳ καθίσταται. || εἶτα προσάγειν ὅκως τὸ σῶμα κομίσηται, καθιστάναι δὲ τὴν αἰτίην ἐς τὸ σύνηθες κατὰ μικρόν. [484] γίνεται δὲ καὶ τοιάδε ἀπὸ πλησμονῆς. ὁκόσοισι μὲν ἡ κοιλίη καταπέσσει τὸ σιτίον, αἱ δὲ σάρκες μὴ δέχονται, ἐμμένουσα ἡ τροφὴ φῦσαν ἐμποιέει. ὁκόταν δὲ ἀριστήσῃ, καθίσταται.

tutinis ac deambulationibus quae ſatis eſſe poſſint utendum, luctaque ex oleo et prandio ſomnoque non longe a prandio, a coena vero tantum exſurgere ſatis eſt. Et partim quidem balnea, partim vero inunctiones adhibendae, balnea autem tepida, a coitu autem abſtinendum. Haec quidem expeditior eſt curatio. Quod ſi medicamentorum potiones ſumere nolit, poſt copioſum balneum a cibis dulcibus et ſalſis vomat, a vomitu vero exſurgat tantum. Matutinae autem deambulationes et exercitationes praeſcriptae ad dies ſex ſenſim augendae. Die vero ſeptimo addita repletione ex ſimilibus cibis vomitus movendus eſt, et ad eundem modum ſenſim adjectio facienda. His autem ad quatuor hebdomadas utendum. Tanto enim fere tempore reſtituitur. Deinde cibus ſenſim adhibendus, quo corpus ſeſe reficiat, et conſueta victus ratio paulatim reducenda. Haec quoque ex plenitudine contingunt, quibus ventriculus cibum quidem concoquit, carnes vero minime recipiunt. Alimentum intus manens flatum infert, poſt prandium vero ſubſidet.

ὑπὸ γὰρ τοῦ ἰσχυροτέρου τὸ κουφότερον ἐξελαύνεται. καὶ δοκέουσιν ἀπηλλάχθαι. τὸ δὲ πολὺ (253) πλέον ἐς τὴν ὑστεραίην παραγίνεται. ὁκόταν δὲ καθ᾽ ἡμέρην ἑκάστην αὐξανόμενον ἰσχυρὸν γένηται, ἐκράτησε τὸ ὑπάρχον τῶν ἐπεισενεχθέντων καὶ ἐξεθέρμηνε καὶ ἐτάραξε ἂν τὸ σῶμα καὶ ἐποίησε διαῤῥοίην. τοῦτο γὰρ ὀνομάζεται, ἕως ἂν αὐτὴ μούνη σαπεῖσα ἡ τροφὴ ὑποχωρέει. ὁκόταν δὲ θερμαινομένου τοῦ σώματος κάθαρσις δριμέα γένηται, τό τε ἔντερον ξύεται καὶ ἑλκοῦται καὶ διαχωρέεται αἱματώδεα, τοῦτο δὲ δυσεντερίη καλέεται, νοῦσος χαλεπή τε καὶ ἐπικίνδυνος. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι καὶ τὸ ἄριστον ἀφαιρέεσθαι, καὶ τοῦ δείπνου τὸ τρίτον μέρος. τοῖσι δὲ δρόμοισι πλείοσι καὶ τῇσι πάλῃσι καὶ τοῖσι περιπάτοισι χρέεσθαι, ἀπό τε τῶν γυμνασίων καὶ ὄρθρου. ὁκόταν δέκα γίνωνται, προσθεῖναι τοῦ σίτου τὸ ἥμισυ τοῦ ἀφαιρεθέντος. καὶ ἔμετον ποιήσασθαι καὶ προαγαγεῖν ἐς ἡμέρας τέσσαρας. ὁκόταν δὲ ἄλλη δεκὰς γένηται, τόν τε σῖτον τὸν λοιπὸν προσθέσθαι καὶ ἔμετον ποιήσασθαι. καὶ προσάγων πρὸς τὸν σῖτον ὑγιέα ποιήσεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ. τοῖσι

Levius enim a valentiore expellitur et sibi liberari videntur, sed postridie multo copiosius adest. Cum autem in dies increscendo vires acquisierit, id quod adest quae superingeruntur superat, corpusque calefacit et perturbat et alvi profluvium infert. Hoc enim nomine donatur, quoad alimentum solum computrescens per alvum secedit. At ubi calefacto corpore acria purgantur, et intestinum raditur ac exulceratur, cruentaque per alvum demittuntur, hoc dysenteria, hoc est intestinorum difficultas, appellatur, tum gravis tum periculosus morbus. Verum consilio prospiciendum est prandiumque detrahendum et coenae tertia pars, cursibus autem pluribus et luctis utendum, et deambulationibus ab exercitationibus matutinis. Cum vero dies decem praeterierint, cibi detracti dimidium apponendum et vomitus ciendus, atque quatuor diebus cibus sensim offerendus. Ubi vero alii decem dies advenerint, tum reliquus cibus adjiciendus tum vomitus faciendus. Et sensim ad cibum adducendo intra hoc tempus sanitati restitues. Laboribus autem hic

δὲ πόνοισι θαῤῥεῖν τὸν τοιοῦτον πιέζων. γίνεται δὲ καὶ τοιάδε πλησμονή. ἐς τὴν ὑστεραίην τὸν σῖτον ἐρυγγάνεται ὠμὸν ἄτερ ὀξυρεγμίης, ἢν δὲ ἡ κοιλίη διαχωρέῃ, ἐλάσσω μὲν ἢ πρὸς τὰ σιτία, ὅμως δὲ ἱκανῶς. πόνος δὲ οὐδεὶς ἐγγίνεται. τουτέοισιν ἡ κοιλίη ψυχρὴ ἐοῦσα οὐ δύναται καταπέσσειν τὰ σιτία ἐν τῇ νυκτί. ὁκόταν γοῦν κινηθῇ, ἐρυγγάνεται τὸν σῖτον ὠμόν. δεῖ οὖν τούτῳ παρασκευάσαι τῇ κοιλίῃ θερμασίην ἀπό τε τῆς διαίτης ἀπό (254) τε τῶν πόνων. καὶ πρῶτον μὲν οὖν χρὴ ἄρτῳ συγκομιστῷ χρέεσθαι ζυμίτῃ, διαθρύπτοντα δὲ ἐς οἶνον μέλανα ἢ ζωμὸν ὑείων κρεῶν. τοῖσι δὲ ἰχθύσιν ἑφθοῖσιν ἐν ἅλμῃ δριμείῃ· χρέεσθαι μὲν καὶ τοῖσι σαρκώδεσιν, οἷον ἀκροκωλίοισί τε διέφθοισι, τοῖσιν ὑείοισιν πλείοσι, καὶ τοῖσι ὑείοισι ἑφθοῖσι, τοῖσί τε χοιρείοισι μὴ πολλοῖσι καὶ σκυλάκων καὶ ἐρίφων. λαχάνοισι δὲ πράσοισί τε καὶ σκορόδοισιν ἑφθοῖσι καὶ ὠμοῖσι. βλίτῳ τε ἑφθῷ καὶ κολοκύντῃ. πόμασί τε ἀκρητεστέροισιν, ὕπνοισί τε μακροῖσιν, ἀναριστίῃσι τὴν πρώτην. ὕπνοισί τε ἀπὸ τῶν γυμνασίων, τοῖσί τε δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐξ ὀλίγου, προσάγειν τε πάλην μαλακὴν

audacter urgendus est. Ejusmodi autem etiam plenitudo contingit. Postridie cibum crudum citra ructum acidum eructat. Quod si venter dejicit minus quidem quam pro ciborum ratione, satis multa tamen, dolor vero nullus adest. His cum ventriculus frigidus existat, cibos per noctem concoquere nequit. Motione igitur accedente cibum crudum eructat. In hoc itaque tum victus ratione tum laboribus ventriculo calorem conciliare oportet. Ac primum quidem pane confusaneo fermentato, in vino nigro aut suillae carnis jusculo intrito utendum, piscibus vero in acri muria decoctis. Carnosis etiam utendum velut trunculis suillis percoctis pluribus et carnibus suillis coctis, porcinis vero non multum, neque catulorum nec hoedorum carnibus. Oleribus autem porro et allio cocto et crudo blitoque cocto et cucurbita, tum potionibus meracioribus, tum somnis longis citra prandium primis diebus, tum etiam somnis post exercitationes. Cursibus etiam flexis paulatim increscentibus. Lucta item mollis ex oleo sensim adjicienda. Balneis

Ed. Chart. VI. [484. 485.] Foës. I. 371. 372. Ed. Lind. I. (254. 255.)

ἐν ἐλαίῳ, λουτροῖσί τε ὀλίγοισι, χρίσμασι πλείοσι, τοῖσί τε πρωῒ περιπάτοισι πλείοσιν, ἀπὸ δείπνου τε ὀλίγοισι. καὶ τὸ σῦκον μετὰ τῶν σιτίων ἀγαθὸν, ἄκρητόν τε ἐπ᾽ αὐτέῳ. ἐκ δὲ ταύτης τῆς θεραπείης καθίσταται τοῖσι μὲν θᾶσσον, τοῖσι δὲ βραδύτερον. ἄλλοι δέ τινες τοιάδε πάσχουσιν, ἀχροοῦσι τὴν ὄψιν. καὶ ὁκόταν φάγωσιν, ἐρυγγάνουσιν ὀλίγον ὕστερον ὀξέα. καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνέρπει τὸ ὀξύ. τούτοισι τὰ σώματα οὐ καθαρά ἐστιν. ὑπὸ γὰρ τοῦ πόνου πλεῖον τὸ συντηκόμενον τῆς σαρκὸς ἢ τὸ ἀποκαθαιρόμενον ὑπὸ τῆς περιόδου. ἐμμένον δὴ τοῦτο ἐναντιοῦται τῇ τροφῇ καὶ βιάζεται καὶ ἀποξύνει. ἡ μὲν οὖν τροφὴ ἐρυγγάνεται, αὐτὸ δὲ ὑπὸ τοῦ δέρματος ἐξωθέεται καὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἄχροιαν ἐμποιέει καὶ νόσους ὑδρωποειδέας ἀποκυΐσκει. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι ὧδε. ἡ μὲν οὖν ταχυτέρη θεραπείη ἐλλέβορον [485] πίσαντα (255) προσάγειν, ὥσπερ γέγραπταί μοι. ἡ δὲ ἀσφαλεστέρη ὑπὸ τῆς διαίτης ὧδε. πρῶτον μὲν λουσάμενον θερμῷ ἔμετον ποιήσασθαι. || εἶτα προσάγειν ἡμέρας ἀπὸ τοῦ ἐμέτου ἑπτὰ, τὸ σιτίον τὸ εἰθισμένον. δεκάτη δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ

quoque paucis, inunctionibus pluribus, deambulationibus etiam matutinis pluribus, a coena vero modicis utendum. Prodest etiam ficus cum cibis sumpta et superbibitum merum. Ex hac quidem curatione hi quidem citius, illi vero tardius ad sanitatem reducuntur. Sunt autem quibus ista contingant. Faciem pallor occupat et paulo post cibum acida eructant, et odor acidus sursum nares petit. His corpora impura sunt, cum plus ex carne a labore colliquetur quam ex ambitu repurgetur. Quod sane intus remanens alimento adversum est, eique vim adfert et acidum reddit. Alimentum igitur eructatur, ipsum vero sub cutem propellitur, hominique pallorem adfert morbosque aquam inter cutem referentes parit. Verum hac ratione prospicere oportet. Celerior igitur curatio est post epotum veratrum ad cibos deducere, quemadmodum a me scriptum est. Tutior vero per victus rationem ad hunc modum. Primum quidem a balneo calido vomitus ciendus, deinde septem a vomitu diebus consuetus cibus admovendus. Decimo vero

τοῦ ἐμέτου αὖθις ἐμεέτω καὶ προσαγέτω κατὰ τὸ ωὐτό. καὶ τὸ τρίτον ὡσαύτως ποιησάτω, καὶ δρόμους. τοῖσι μὲν τροχοῖσιν ὀλίγοισι καὶ ὀξέσι, καὶ ἐν κινήμασι καὶ ἐν τρίψει, καὶ ἐν διατριβῇ πολλῇ χρήσθω ἐν τῷ γυμνασίῳ. καὶ ἀλινδήσει χρεέσθω τοῖσι περιπάτοισι πολλοῖσιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων, ἀλλὰ μὴν καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου. πλείστοισι δὲ τοῖσιν ὀρθρίοισιν ἐκκεκονιωμένοισι χρεέσθω. ὁκόταν δὲ λούεσθαι θέλῃ, θερμῷ λουέσθω. ἀνάριστος δὲ διατελεέτω τοῦτον τὸν χρόνον. καὶ ἢν μὲν ἐνὶ μηνὶ καθιστῶνται, θεραπευέσθω τὸ λοιπὸν τοῖσι προσήκουσιν. ἢν δέ τι ὑπόλοιπον ᾖ, χρεέσθω τῇ θεραπείῃ. εἰσὶ δέ τινες οἷσιν ἐς τὴν ὑστεραίην ὀξυρεγμίαι γίνονται, τούτοισιν ἐν τῇ νυκτὶ ἡ ἀπόκρισις ὑπὸ τῆς πλησμονῆς γίνεται. ὁκόταν οὖν κινηθῇ ἐκ τοῦ ὕπνου τὸ σῶμα, πυκνοτέρῳ τῷ πνεύματι χρησάμενος βιάζεται ἔξω σὺν τῷ πνεύματι θερμόν τε καὶ ὀξὺ καὶ ἐκ τούτου νόσοι γίνονται, ἢν μή που προμηθείῃ χρέηται. ξυμφέρει δὲ καὶ τούτοισιν ὡς καὶ τῷ προτέρῳ τὴν θεραπείην ποιήσασθαι. τοῖσι δὲ πόνοισι πλείοσι χρὴ τούτους χρέεσθαι. γίνεται δέ τισι καὶ τοιάδε. ἐν τοῖσι πυκνοσάρκοισι τῶν σωμάτων, ὅταν τὰ σιτία διαθερμαίνηται

post vomitum die rursus vomitum moveat, et eodem modo cibos assumat idque tertio similiter faciat. Et cursibus utatur circularibus quidem paucis ac concitatis, et in motionibus et frictione ac in exercitatione mora longa et volutatione in pulvere. Deambulationibus quoque multis post exercitationes, quin etiam post coenam, matutinis autem plurimis in pulvere. Cum autem lavare volet, calida lavet et totum hoc tempus sine prandio transigat. Et siquidem uno mense sanitati restituitur, de caetero convenientem curationem adhibeat. Quod si quid reliquum fuerit, priore curatione utatur. Nonnullis autem postridie ructus acidi contingunt, quibus per noctem secretio fit ex plenitudine. Cum igitur ex somno corpus motum fuerit, et crebriore spiritu usum fuerit, una cum spiritu calidum et acidum foras propellit, indeque nisi quis providentiam adhibeat, morbi contingunt. His autem confert velut superiori curationem adhibere, sed pluribus laboribus uti debent. Nonnullis etiam ista contingunt. In corporis habitu denso, cum

καὶ διαχέηται καὶ ἀπὸ πρώτου ὕπνου θερμαινομένης τῆς σαρκὸς, ὑπό τε τῶν σιτίων διὰ τὸν ὕπνον ἀπό(256)κρισις γίνεται ἀπὸ τῆς σαρκὸς πολλὴ ὑγρασίη· εἶτα τὴν μὲν τροφὴν ἡ σὰρξ οὐ δέχεται πυκνὴ ἐοῦσα. τὸ δὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἀποκριθὲν ἐναντιούμενον τῇ τροφῇ καὶ βιαζόμενον ἔξω πνίγει τὸν ἄνθρωπον καὶ θερμαίνει, μέχρις ἂν ἐξεμέσῃ. ἔπειτα κουφότερος ἐγένετο. πόνος δὲ οὐδεὶς ἐν τῷ σώματι φανερός· ἀχροία δὲ αὐτῷ ἔνεστι. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου πόνοι τε γίνονται καὶ νόσοι. πάσχουσι δὲ τούτοισι παραπλήσια καὶ ὁκόσοι ἀγύμναστοι ἐόντες, ἐξαπίνης πονήσαντες σύντηξιν τῆς σαρκὸς βιαίαν καὶ πολλὴν ἐποίησαν. χρὴ δὲ τοὺς τοιούτους ὧδε θεραπεύειν. ἀφελεῖν τῶν σίτων τὸ τρίτον μέρος. τοῖσι δὲ σίτοισι χρέεσθαι τοῖσι δριμέσι καὶ ξηροῖσι καὶ αὐστηροῖσι καὶ εὐώδεσι καὶ οὐρητικοῖσι. τοῖσι δὲ δρόμοις τοῖσι μὲν πλείστοισι καμπτοῖσιν ἐν ἱματίῳ, γυμνοῖσι δὲ τοῖσι διαύλοισι καὶ τοῖσι τροχοῖσι. τρίψεσι δὲ καὶ πάλῃ ὀλίγῃ, ἀκροχειρισμοῖσιν, ἀκροχείρηξι, πλὴν κωρυκομαχίῃ, ξυμφερώτερον. τοῖσι δὲ περιπάτοισιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων πολλοῖσι καὶ τοῖσι

cibi concalefiant et diffundantur, tum a primo somno, tum a cibis carne calefacta, per somnum ex carne multa humiditas secernitur, deinde caro cum densa existat alimentum non suscipit. Quod vero a carne secernitur, alimento occurrens, et foras vi propulsum hominem suffocat et calefacit, quoad vomitu ejectum fuerit, ex quo levior evadit. Dolor autem nullus manifestus in corpore inest, sed pallidum redditur. Procedente vero tempore et dolores et morbi contingunt. Iis autem qui cum non sint exercitationibus assueti derepente laboraverunt et violentam multamque carnis colliquationem passi sunt, similia contingunt. His haec adhibenda curatio est. Cibi pars tertia detrahenda. Utendum cibis acribus, siccis, austeris, odoratis et urinam ducentibus. Cursibus vero flexis quidem plurimis in veste. Exutis autem vestibus ad metam recurrentibus ac circularibus. Frictione item et lucta modica. Lucta etiam utendum quae sit summis tantum manibus inter se consertis, praeterquam quod ad corycum decertatio commodior est. Deambulationibus quoque multis post exercitationes uten-

Ed. Chart. VI. [485. 486.] Foës. I. 372. 373. Ed. Lind. I. (256. 257.)
δι' ὄρθρου. καὶ ἀπὸ δείπνου δὲ ὁ τῆς φωνῆς πόνος μάλα ἐπιτήδειος, κένωσιν γὰρ τοῦ ὑγροῦ ποιούμενος ἀραιοῖ τὴν σάρκα. ξυμφέρει δὲ ἀνάριστον διάγειν. χρέεσθαι δὲ τοῖσι σιτίοισιν ἐν ἡμέρῃσι δέκα. εἶτα προσθέσθαι τὸ ἥμισυ τοῦ ἀφαιρεθέντος ἐς ἡμέρας ἕξ. καὶ ἔμετον ποιήσασθαι ἑκάστου ἐμέτου προσάγειν ἐς ἡμέρας τέσσαρας τὸ σιτίον. ὅταν δὲ ἡμέραι δέκα γένωνται ἀπὸ τοῦ ἐμέτου, κομισάσθω τὸ ἀφαιρεθὲν σιτίον ἅπαν. τοῖσι δὲ πόνοισι καὶ τοῖσι περιπάτοισι προσ(257)εχέτω καὶ ὑγιὴς ἔσται. ἡ δὲ τοιαύτη φύσις πόνου πλείονος δέεται ἢ σίτου. ἑτέρα πλησμονή. πάσχουσι δέ τινες καὶ τοιάδε. διαχωρέει τὸ σιτίον αὐτέοισι ὑγρὸν ἄπεπτον οἷον ἐκ λιεντερίης. καὶ πόνον οὐδένα παρέχει. πάσχουσι δὲ τοῦτο μάλιστα αἱ κοιλίαι ὅσαι ὑγραὶ καὶ ψυχραί εἰσιν. [486] διὰ μὲν τὴν ψυχρότητα οὐ ξυνέψοῖ, διὰ δὲ τὴν ὑγρότητα διαχωρέει. τὸ οὖν σῶμα τρύχει τροφὴν οὐ λαμβάνον τὴν προσήκουσαν. αἵ τε κοιλίαι διαφθείρονται, ἐς νόσους τε ἐμπίπτουσιν. ἀλλὰ χρὴ προμηθέεσθαι. ξυμφέρει δὲ τούτῳ τῶν μὲν σιτίων ἀφελεῖν τὸ τρίτον μέρος. || ἔστω δὲ τὰ σιτία ἄρτοι ἄζυμοι

dum iisque matutinis. Post coenam vero vocis exercitatio admodum utilis est. Cum enim humidi vacuationem faciat, carnem rarefacit. Confert quoque sine prandio vitam traducere. Cibis utendum per dies decem, deinde dimidium subtracti cibi adjiciendum per dies sex et vomitus procurandus. Post singulas vomitiones ad quatuor dies cibus paulatim adjiciendus. Diebus vero decem a vomitu praeteritis, totum subtractum cibum recipiat, et ad labores ac deambulationes animum convertat et sanus evadet. Ejusmodi autem natura copiosiore labore quam cibo indiget. Altera plenitudo. Quibusdam etiam ista contingunt, cibus per alvum ipsis secedit liquidus, incoctus, qualis in intestinorum levitate, nullumque dolorem affert. Haec autem praecipue sentiunt alvi humidae et frigidae, quae propter frigiditatem quidem minime concoquunt, ac propter humiditatem dejiciunt. Corpus igitur consumitur cum alimentum conveniens non assumat, alvique corrumpuntur et in morbos incidunt. Verum consilio prospiciendum est. Huic quidem confert ciborum tertiam partem subtrahere. Sint

Ed. Chart. VI. [486.] Foes. I. 373. Ed. Lind. I. (257. 258.)

συγκομιστοὶ, κλιβανῖται, ἢ ἐγκρυφίαι, θερμοὶ ἐς οἶνον αὐστηρὸν ἐμβαπτόμενοι. καὶ τῶν ἰχθύων τὰ νωτιαῖα καὶ οὐραῖα. τὰ δὲ κεφάλαια καὶ ὑπογάστρια ἐᾷν ὡς ὑγρότερα. καὶ τοὺς μὲν ἑφθοὺς ἐν ἅλμῃ ἐσθίειν, τοὺς δὲ ὀπτοὺς ἐν ὄξει. καὶ τοῖσι κρέασι τεταριχευμένοισιν ἐν ἁλσὶ καὶ ὄξει. καὶ τοῖσι κυνείοισιν ὀπτοῖσι. καὶ ἀπὸ φάττης καὶ τῶν λοιπῶν τοιούτων ὀρνίθων, ὀπτοῖσι καὶ ἑφθοῖσι. λαχάνοισι δὲ ὡς ἥκιστα οἴνῳ, μέλανι καὶ τοῖσι περιπάτοισιν. ἀπὸ δὲ τοῦ δείπνου καὶ τοῖσιν ὀρθρίοισιν ἐκ τοῦ περιπάτου κοιμᾶσθαι. δρόμοισι δὲ καμπτοῖσιν ἐκ προσαγωγῆς. ἔστω δὲ καὶ τρίψις πολλή. καὶ πάλη βραδείη καὶ ἐν τῷ ἐλαίῳ καὶ ἐν τῇ κόνει, ὅκως διαθερμαινομένη ἡ σὰρξ ἀποξηραίνηταί τε καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκ τῆς κοιλίης ἀντισπᾷ. ἀλείφεσθαι δὲ ξυμφέρει μᾶλλον ἢ λούεσθαι. ἀνάριστος δὲ (258) διαγέτω. ὅταν δὲ γένωνται ἡμέραι ἑπτὰ, προσθέσθω τὸ ἥμισυ τοῦ σίτου. καὶ προσαγέσθω εἰς τέσσαρας ἡμέρας τὸν σῖτον. τῇ δὲ ἄλλῃ ἑβδόμῃ κομισάσθω ἅπαν τὸ σιτίον. καὶ ἔμετον πάλιν ποιησάμενος προσαγέσθω κατὰ ταῦτα. ἄλλοισι δέ τισι γίνεται τοιάδε. τὸ διαχώρημα

autem cibi panes non fermentati, ex farina non excussa, clibano cocti aut subcinericii, calidi, vino austero intincti, et piscium partes quae ad dorsum et caudam spectant. Quae vero caput et ventrem inferiorem respiciunt, tanquam humidiores sinendae. Et cocti quidem pisces cum muria edendi, assati vero cum aceto. Carnibus etiam sale et aceto arefactis utendum et catulinis assatis, palumbis autem ac reliquarum hujusmodi volucrum assatis et elixis, oleribus etiam quam minimum. Vino quoque nigro et deambulationibus post coenam ac matutinis et a deambulatione dormiendum. Cursibus autem inflexis utatur sensim accessione facta. Frictione etiam multa et lucta tarda tum in oleo tum in pulvere, uti concalefacta caro resiccetur, et ex ventriculo humiditatem retrahat. Inunctio magis quam balneum conducit, et sine prandio transigat. Ubi autem dies septem praeterierint, dimidium cibi adjiciendum et ad dies quatuor cibus sensim adhibendus. Praeteritis vero aliis septem diebus totum cibum rejiciat, et vomitione rursus facta ad eadem sensim reducatur. Aliis autem quibusdam

ἄσηπτον διαχωρέει. καὶ τὸ σῶμα τρύχεται τῶν σίτων οὐκ ἐπαυρισκόμενον. οὗτοι δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐμπίπτουσιν ἐς τὰς νόσους. τούτοισιν αἱ κοιλίαι ψυχραὶ καὶ ξηραί. ὁκόταν γοῦν μήτε σίτοισι προσήκουσι χρέωνται μήτε γυμνασίοισι, πάσχουσι ταῦτα. ξυμφέρει δὲ τῷ τοιούτῳ ἄρτοισί τε καθαροῖσιν ἰπνίτοισι χρέεσθαι. καὶ τοῖσιν ἰχθύσιν ἑφθοῖσιν ὑποτρίμμασι, καὶ κρέασιν ἑφθοῖσιν ὑείοισι, καὶ τοῖσιν ἀκροκωλίοισι διέφθοισι, καὶ τοῖσι πλείστοισιν ὀπτοῖσι καὶ τῶν δριμέων καὶ τῶν ἁλυκῶν τοῖσιν ὑγραίνουσι καὶ τοῖσιν ἁλμυροῖσιν. οἴνοισι δὲ μέλασι μαλακοῖσι, καὶ τῶν βοτρύων καὶ τῶν σύκων ἐμφορεῖσθαι, ἔν τε τοῖσι σιτίοισι. χρὴ δὲ καὶ ἐναριστῆν μικρόν. τοῖσι δὲ γυμνασίοισι πλείοσι χρέεσθαι, δρόμοισι καμπτοῖσιν ἐκ προσαγωγῆς, ὑστάτοισι δὲ τροχοῖσι, καὶ μετὰ τὸν δρόμον πάλῃ σὺν ἐλαίῳ. περιπάτοισι δὲ μὴ πολλοῖσιν ἀπὸ τῶν γυμνασίων· ἀπὸ δὲ ὕπνου ὅσον ἐξαναστῆναι. ὄρθροισι δὲ πλείοσι περιπάτοισι χρῆσθαι. λουέσθω δὲ θερμόν. χρεέσθω δὲ πόνοισι καὶ χρίσμασιν. ὕπνον δὲ πλείονα διδότω καὶ μάλα κινεέτω. χρὴ δὲ καὶ ἀφροδισιάσαί τι. τῶν

haec contingunt, alvi recrementum incoctum per alvum secedit, corpusque consumitur, cum cibis minime fruatur. Hi vero procedente tempore in morbos delabuntur. His ventres frigidi et sicci existunt. Proinde cum neque convenientibus cibis, neque exercitationibus utantur, iis talia contingunt. Sic autem affecto panibus puris furno coctis uti conducit, et piscibus coctis cum intritis carnibusque suillis coctis et animalium extremitatibus percoctis plurimisque assis et ex acribus ac salsis his quae humectant et salsuginosis. Vinis quoque nigris et mollibus et uvis ac ficubus inter reliquos cibos abunde uti confert. Modicum vero prandere oportet, et pluribus exercitationibus uti cursibusque inflexis sensim accessione facta, circularibus autem postremis et post cursum lucta ex oleo, deambulationibus vero post exercitationes non multis, a coena vero tantum exsurgere. Matutinis autem deambulationibus plurimis utendum. Calida lavet laboribusque et inunctionibus utatur, somno longiori indulgeat et molliter cubet. Rebus autem

δὲ σίτων ἀφελεῖν τὸ τέταρτον μέρος ἐν ἡμέρῃσι δέκα, (259) καὶ προσάγειν αὐτὸν πρὸς τὰ σιτία. εἰσὶ δέ τινες οἷσι τὸ διαχώρημα ὑγρὸν διαχωρέει καὶ σεσηπός. τοῖσι δὲ ἄλλως ὑγιαίνουσι καὶ γυμναζομένοισιν οὐδὲ πόνον παρέχει. οἱ δέ τινες ἀποκλείονται τῶν προσηκόντων, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, τὰς σάρκας ἐπισπᾶται τῇ θερμασίῃ ἡ κοιλίη, καὶ πόνον δὴ παρέχει, καὶ τῶν σιτίων ἀποκλείονται. ἥ τε κοιλίη ἐξελκοῦται. στῆσαι δὲ χαλεπὸν ἤδη γίνεται αὐτήν. ἀλλὰ χρὴ πρότερον προμηθέεσθαι γνόντα τὴν κοιλίην θερμὴν καὶ ὑγρὴν παρὰ τὸ προσῆκον. πόνων τε ὑπερβολὴν ἀξυμφόρων γεγενημένην. τῇ οὖν διαίτῃ χρὴ ψῦξαι καὶ ξηρᾶναι, καὶ πρῶτον μὲν τὰ ἡμίσεια γυμνάσια [487] ἀφελεῖν, καὶ τῶν σιτίων τὸ τρίτον μέρος. χρήσθω δὲ μάζῃ προφυρητῇ τριπτῇ, καὶ τοῖσιν ἰχθύσι τοῖσι ξηροτάτοισιν ἑφθοῖσι καὶ μήτε λιπαροῖσι μήτε ἁλμυροῖσι. χρήσθω δὲ ὀπτοῖσι, κρέασι τοῖσιν ὀρνιθίοισιν, ἑφθοῖσι μὲν φάττης περιστερῆς. ὀπτοῖσι δὲ περδίκων καὶ ἀλεκτρυόνων, ἀνηδύντοισι, λαγώοισι δὲ ἑφθοῖσιν ἐν ὕδατι, καὶ τοῖσιν ἀγρίοισιν ἅπασι. λαχάνοισι δὲ ὅσα ψυκτικά, οἷον

veneriis aliquantulum utendum et cibi quarta pars fubtrahenda, diebusque decem ad cibos paulatim reducendus. Sunt vero nonnulli quibus alvi recrementum liquidum et concoctum per alvum fecedit, iisque cum alias exerceantur, res nullam moleftiam exhibet. Quibus vero convenientia defunt, procedente tempore venter ob caliditatem carnes attrahit, faneque dolorem exhibet, cibos faftidiunt, venter exulceratur, ipfumque jam fiftere moleftum eft. Verum confilio malis imminentibus occurrendum eft, ubi cognoveris ventrem plus quam expediat calidum et humidum, laborumque minime convenientium exfuperantiam factam effe. Victus igitur ratione refrigerare et ficcare oportet, et primum quidem exercitationes dimidia ex parte detrahere, ciborumque tertiam partem. Maza ante fubacta intrita utatur et piscibus ficciffimis, et neque pinguibus neque falfis. Carnibus vero volucrium utatur affis, palumbis quidem et columbae elixis, perdicum vero et gallorum affatis fine condimento; leporinis autem in aqua coctis et ferinis omnibus; oleribus vero quae refrigerant, velut beta cocta, aceto

τοῖσι τεύτλοισι καθέφθοισιν ὀξηροῖσι. || οἴνῳ δὲ μέλανι αὐστηρῷ. γυμνασίοισι δὲ τροχοῖσιν ὀξέσιν. ἀλλὰ τρίψις μὴ πολλὴ προσαγέσθω, ἀλλ᾽ ὀλίγη, μηδὲ πάλη. ἀκροχείρησις καὶ χειρονομίη καὶ κωρυκομαχίη καὶ ἀλίνδησις ἐπιτήδεια, ἀλλὰ μὴ πολλή. τοῖσι δὲ περιπάτοισι καὶ ἀπὸ τοῦ γυμνασίου χρήσθω ἱκανοῖσι κατὰ τὸν πόνον. καὶ ἀπὸ τοῦ δείπνου (260) πλείοσι κατὰ τὰ σιτία. καὶ πρωῒ ξυμμέτρως πρὸς τὴν ἕξιν. λουέσθω δὲ χλιερῷ καὶ ἀτρεμεέτω. οὕτω διαιτηθεὶς ἡμέρας δέκα προσθέσθω τοῦ τε σιτίου τὸ ἥμισυ καὶ τῶν πόνων τὸ τρίτον μέρος. καὶ ἔμετον ποιησάσθω ἀπὸ σιτίων ξηρῶν καὶ στρυφνῶν, καὶ μὴ διατριβέτω ἐν τῷ σίτῳ, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐμείτω. ἐκ δὲ τοῦ ἐμέτου προσαγέσθω εἰς ἡμέρας τέσσαρας τὸ σιτίον καὶ τὸν πόνον μερίζων. ὅταν δὲ ἡ δεκὰς τῶν ἡμερέων γένηται, προσθέσθω τὸν σῖτον λοιπὸν καὶ τῶν οἴνων τὸ πότιμον, πλὴν τῶν πόνων ἐνδεέστερον. καὶ ἔμετον ποιησάμενος προσαγέτω, καθάπερ γέγραπται, μονοσιτέειν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ξυμφέρει μέχρις ἂν καταστήσῃ. ἄλλοισι δέ τισι ξηρόν τι καὶ διακεκαυμένον τὸ διαχώρημα γίνεται, καὶ

condita; vino etiam nigro auſtero. Exerceatur quoque curſibus circularibus celeribus. Sed neque multa frictio adhibeatur, ſed modica, neque etiam lucta. Concertatio quae fit ſummis manibus inter ſe conſertis et manuum ad rhythmum agitatio, et ad corycum decertatio ac volutatio in pulvere, non multa tamen, utilis eſt. Deambulationibus poſt exercitationes utatur pro laborum ratione accommodatis, et a coena ad ciborum rationem, pluribus et matutinis, pro habitus ratione moderatis. Lavet autem tepida et quietem agat. Hac victus ratione per decem dies adhibita cibi dimidium et laboris tertia pars adjiciatur, et poſt cibos ſiccos et acerbos aſſumptos vomitus cieatur neque cibo immoretur, ſed quam citiſſime vomat. Poſt vomitum vero ad quatuor dies cibus partitus ſenſim exhibeatur. Cum autem dies decem praeterierint, reliquus cibus adjiciatur et vini potio conſueta, ſed labores parciores. Vomitione facta paulatim ad conſuetam victus rationem, velut ſcriptum eſt, deducito. Semel vero tantum cibum capere per hoc tempus confert, quoad malum conquieverit. Aliis autem quibus-

τὸ στόμα ξηρόν. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ πικρὸν γίνεται, καὶ ἡ κοιλίη ἵσταται καὶ ἡ οὔρησις. ὅταν γὰρ μὴ ἔχῃ τὸ ἔντερον ὑγρασίην, περὶ τὸν ἀπόπατον περιοιδῆσαν ἀποφράσσει τὰς διεξόδους, ὀδύνην τε παρέχει, καὶ θέρμη λαμβάνει, καὶ ὅ τι ἂν πίῃ ἢ φάγῃ ἐξεμέει. τελευτῶν δὲ καὶ κόπρον ἐμέει. οὗτος οὐ βιώσιμος, ὅταν ἐς τοῦτο ἔλθῃ. ἀλλὰ χρὴ πρότερον προμηθέεσθαι γινώσκοντα ὅτι ξηρῇ τῇ θέρμῃ κρατέεται ὁ ἄνθρωπος. διαιτῆσθαι οὖν χρὴ αὐτὸν τῇ τε μάζῃ προφυρητῇ ῥαντῇ καὶ ἄρτῳ σιτανίων πυρῶν, τῷ χυλῷ τῶν πιτύρων ἐζυμωμένῳ, λαχάνοισί τε χρῆσθαι πλὴν τῶν δριμέων καὶ ξηρῶν καὶ ἑψάνοισι. καὶ τῶν ἰχθύων τοῖσι κουφοτάτοισιν ἑφθοῖσι. καὶ τοῖσι κεφαλαίοισι (261) τῶν τε ἰχθύων καὶ καράβων, μυσὶ καὶ ἐχίνοισι καὶ τοῖσι καρκίνοισι, καὶ τῶν κογχύλων τοῖσι χυλοῖσι καὶ αὐτοῖσι ὑγροτάτοισι. κρέασι δὲ τοῖσιν ὑείοισι ἀκροκωλίοισιν ἐμπροσθίοισιν ἑφθοῖσιν καὶ ἐρίφων καὶ ἀρνῶν καὶ σκυλάκων ἑφθοῖσιν. ἰχθύων δὴ τοῖσι ποταμίοισι καὶ λιμναίοισιν ἑφθοῖσιν. οἴνῳ μαλακῷ, ὑδαρεῖ. τοῖσι δὲ πόνοισι μὴ πολλοῖσι μηδὲ παχέσι, ἀλλ᾽ ἡσύ-

dam ſiccum quodammodo et exuſtum eſt alvi recrementum, osque ſiccum et progreſſu temporis amarum evadit, alvus urinaque ſupprimitur. Cum enim inteſtinum humiditatem non habeat, ſtercus ambiens intumescit viasque obſtruit, et dolorem parit, calor prehendit, et quicquid biberit aut comederit evomit, tandem etiam ſtercus vomitione rejicit. Quo cum pervenerit, minime hic vivere poteſt. Verum conſilio malis imminentibus ante proſpiciendum, ubi cognoveris quod ſiccitas et caliditas in homine dominantur. Hanc igitur victus rationem huic inſtituere oportet, ex maza prius ſubacta, reſperſa et pane ex tritico ſitanio ſurſurum ſucco fermentato. Oleribus quoque coctis uti, praeterquam acribus et ſiccis, piscibus etiam leviſſimis coctis, pisciumque et locuſtarum capitibus, mitulis, erinaceis et cancris et conchyliorum ſuccis iisque liquidiſſimis; carnibus vero ſuillis et animalium trunculis anterioribus coctis, hoedorum etiam et agnorum ac catulorum elixis; piscibus ſane fluvialibus et in ſtagnis degentibus coctis; vino molli, aquoſo, laboribus vero non multis neque celeribus, ſed quietis. De-

χοισι πᾶσι. τοῖσι δὲ περιπάτοισι πρωῒ μὲν χρῆσθω, πρὸς τὴν ἕξιν ἱκανοῖσι καὶ ἀπὸ γυμνασίου πόνων ξυμμέτροισιν. ἀπὸ δείπνου δὲ μὴ περιπατείτω. λουτροῖσι δὲ χρήσθω καὶ ὕπνοισι μαλακοῖσι καὶ ἀρίστῳ. ὕπνῳ τε μετὰ τὸ ἄριστον οὐ μακρῷ. ὀπώρῃ τε τῇ ὑγραινούσῃ μετὰ τῶν σιτίων χρήσθω. καὶ τοῖσιν ἐρεβίνθοισι τοῖσι χλωροῖσι καὶ ξηροῖσι βρέξας ἐν ὕδατι. ἀφελέσθω δὲ τῶν πόνων τῶν πρόσθεν τοὺς ἡμίσειας. καὶ οὗτος ἐξ ἀρχῆς καὶ ἔμετον ποιησάσθω ἀπὸ γλυκέων καὶ λιπαρῶν καὶ ἁλμυρῶν καὶ πλειόνων. ἐνδιατριβέτω δὲ τέως πλεῖστον χρόνον ἐν τοῖσι σιτίοισι πρὸς τοὺς ἐμέτους. εἶτα προσαγέτω τὸ σιτίον εἰς ἡμέρας τρεῖς, καὶ μὴ μενέτω ἀνάριστος. ὁκόταν δὲ ἡμέραι δέκα γένωνται, τῶν πόνων προσαγέτω πλείονα. κἢν μὲν οὖν ἡ πλησμονὴ ἐνῇ καὶ ἀπὸ σιτίου ἡ τῆς κοιλίης πλημμέλεια, ἐμεσάτω. ἢν δὲ μὴ, οὕτω θεραπευέσθω τὸν ἐπίλοιπον χρόνον. [488] γίνεται δὲ καὶ τοιάδε. φρῖκαι ἀπὸ τῶν περιπάτων ἐγγίνονται τῶν τοῦ ὄρθρου. καὶ τὴν κεφαλὴν βαρύνεται. τούτῳ πλείονες οἱ περίπατοι τῆς ξυμμετρίας. κενούμενον γὰρ τὸ σῶμα καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ὑγροῦ φρίσσει (262) καὶ βαρύνεται. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐς πυρετὸν ἀφικνέεται

ambulationibus autem matutinis utatur quae pro corporis habitu satis sint, et post exercitii labores moderatis, a coena vero minime deambulet. Balneis quoque utatur et somnis mollibus, et prandio somnoque a prandio non longo, fructibus etiam humectantibus cum cibis utatur, et cicere viridi siccoque aqua macerato. De prioribus autem laboribus dimidium a principio subtrahatur, et post dulces, pingues, salsos multosque cibos vomitum faciat, plurimoque tempore in cibis immoretur, quoad vomat. Deinde per tres dies paulatim cibus assumatur, neque impransus maneat. Cum vero dies decem praeterierint, labores plures sensim adjiciat, et si quidem plenitudo ac ventriculi a cibo offensio adsit, vomat, sin minus, reliquo tempore in ista curatione perseveret. Contingunt autem etiam ista. Horrores a matutinis deambulationibus proveniunt et caput gravatur. Huic deambulationes modum excedant. Corpus enim et caput humore vacuatum horrore et gravitate vexatur, procedente vero tempore in febrem cum horroris sensu incidit. Verum

φρικώδεα. ἀλλ᾽ οὐ χρὴ προΐεσθαι ἐς τοῦτο. ἀλλ᾽ ἐκθεραπεύεσθαι πρότερον ὧδε. || ὅταν γένηται τάχιστα τῶν τεκμηρίων τινὰ, χρισάμενον καὶ ἀνατριψάμενον ὀλίγα τὸ ἄριστον ποιήσασθαι πλεῖον τοῦ εἰθισμένου. καὶ πιεῖν ἱκανὸν οἶνον μαλακὸν, εἶτα ὕπνῳ χρήσασθαι ἀπὸ τοῦ ἀρίστου ἱκανῶς. ἐς τὴν ἑσπέρην δὲ κούφοισι χρησάμενον γυμνασίοισι θερμῷ τε λουσάμενον, δειπνῆσαι τὸ εἰθισμένον. περιπάτοισι δὲ μὴ χρῆσθαι ἀπὸ δείπνου. διατρίβειν δὲ χρόνον. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀφελέσθω ἐν τῷ ὕδατι, ἐν ὕπνοισί τε μαλακοῖσι διαγέσθω. ἡμέρῃσι δὲ πέντε τοὺς προσαγέσθω κατὰ μικρόν. εἰσὶ δέ τινες οἳ φρίσσουσιν ἐκ τῶν γυμνασίων, καὶ ἐπειδὰν ἐκδύηται μέχρις, ἂν διαγωνίσηται. ὅταν δὲ ψύχηται, πάλιν φρίσσει. βρυγμός τε τὸ σῶμα ἔχει, ὑπνώσσει τε. ὅταν δὲ ἐξέγρηται, χασμᾶται πολλάκις. ἐκ δὲ τοῦ δείπνου τὰ βλέφαρα βαρέα αὐτῷ. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ πυρετοὶ ἐπιγίνονται φαῦλοι. φυλάσσεσθαι οὖν χρὴ μὴ προΐεσθαι ἐς τοῦτο, ἀλλὰ θεραπεύεσθαι πρότερον ὧδε. πρῶτον μὲν τῶν γυμνασίων ἀφελέσθω πάντων τὰ ἡμίσεια. τοῖσι δὲ σιτίοισιν ἅπασι χρήσθω ὑγροτέροισί τε καὶ ψυχροτέροισι, καὶ τοῖσι πόμασι μα-

ad hoc deveniendum non eſt, ſed hac curatione occurrendum. Cum primum ſigna aliqua ſe prodiderint, poſt inunctionem ac frictionem modicam plus ſolito prandendum et vinum molle abunde bibendum, deinde a prandio quod ſatis ſit dormiendum. Sub veſperam vero poſt leves exercitationes et calidae balneum more ſolito coenandum. A coena deambulationibus non utendum, ſed aliquanto tempore immorandum. Poſtridie vero foveatur et in mollibus ſomnis vitam traducat. Et per dies quinque ſenſim ad conſueta deducatur. Nonnulli autem poſt exercitationes in horrorem incidunt, et ubi quis exuitur, donec praelium conſerat, cum vero refrigeratur, rurſus inhorrescit, et dentium fremitus corpus occupat, ſomnoque gravatur cumque expergiscitur, ſaepius oscitat. A coena vero ei palpebrae ingravescunt, progreſſuque temporis malignae febres ſuccedunt. Cautione igitur utendum, nec huc usque res negligenda eſt, ſed ad hunc modum curatione occurrendum. Imprimis quidem exercitationum omnium dimidium detrahatur. Cibis vero omnibus humidioribus et frigidioribus utatur, po-

Ed. Chart. VI. [488.] Foës. I. 375. Ed. Lind. I. (262. 263.)

λακωτέροισι καὶ ὑδαρεστέροισιν. ὅταν δὲ παρέλθωσιν ἡμέραι πέντε, τῶν πόνων προσθέσθω τὸ τρίτον μέρος τῶν ἀφαιρεθέντων. τοῖσι δὲ σιτίοισι χρήσθω τοῖσιν αὐτοῖσι. πέμπτῃ δὲ ἡμέρῃ ἄλλῃ τοὺς ἡμίσεας τῶν λοιπῶν πόνων προσθέσθω. αὖθις δὲ πέμπτῃ μετὰ τοῦτο ἀπό(263)δος τοὺς πόνους πάντας καὶ κουφοτέρους τε καὶ ἐλάσσονας, ὡς μὴ πάλιν ὑπερβολὴ γένηται. τοῖσι γὰρ πάσχουσι ταῦτα τὰ τεκμήρια, οἱ πόνοι κρέσσους εἰσὶ τῶν σιτίων. ἀνισάζειν οὖν χρή. ἔνιοι δὲ οὐ ταῦτα πάσχουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δ᾽ οὔ. πάντων δὲ τουτέων τῶν τεκμηρίων οἱ πόνοι κρατέουσι τῶν σίτων, καὶ ἡ θεραπείη ἡ αὐτή. ξυμφέρει δὲ τούτοισι θερμολουτέειν καὶ μαλακῶς εὐνάζεσθαι. μεθυσθῆναι δὲ ἅπαξ ἢ δὶς, πλὴν ἀλλὰ μὴ ἐς ὑπερβολήν. ἀφροδισιάσαι τε ὅταν ἐπιγένηται, ῥαθυμῆσαι πρὸς τοὺς πόνους, περιπάτους δὲ μὴ ποιῆσαι ὅλως.

tibusque mollioribus et dilutioribus. Ubi autem dies quinque praeterierint, detractorum laborum tertia pars adjiciatur, cibis vero iisdem utatur. Post alios autem quinque dies reliquorum laborum dimidium adjiciatur. Rursusque alio quinto post die labores omnes, sed leviores paucioresque restituito, ut ne iterum exsuperantia contingat. Iis enim qui signis hujusmodi conflictantur, labores cibos excedunt. Aequales igitur reddere oportet. Ac quibusdam haec non contingunt, sed partim quaedam, partim vero minime. In omnibus autem istis signis labores cibos superant curatioque eadem est. His autem calidae balneum et molle cubile conducit, semelque atque iterum inebriari, sed non supra modum. Quod si post haec rerum venerearum usus accesserit, a laboribus quiescendum, a deambulationibus vero in totum abstinendum.